Griechische Sprachlehre für Schulen.

Herausgegeben
von
K. W. Krüger.

Erster Teil: Über die gewöhnliche, vorzugsweise die attische Prosa.

Zweites Heft: Syntax.

> Διὰ τοῦτο οἶμαι ἡμᾶς παῖδας ὄντας τὰς τῶν ποιητῶν γνώμας ἐκμανθάνειν, ἵν᾽ ἄνδρες ὄντες αὐταῖς χρώμεθα.
>
> Αἰσχίνης.

Sechste vielfach berichtigte Auflage,
mit Nachweisung der gewählten Beispiele,
besorgt von **W. Pökel.**

Leipzig und **Würzburg,**
K. W. Krügers Verlag (Alfred Krüger).
1891.

Druckfehler.

(Die mit † bezeichneten Fehler waren auf den Korrekturen nicht vorhanden.)

†S. 15 Z. 8. v. u. lies ῞Ομ
†S. 20 Z. 24 v. o. ἦν
†S. 24 Z. 4 v. o. ῞Ενα
S. 30 Z. 13 v. o. ἀρίστου
S. 32 (st. 23) Z. 6 v. o. Λοκροὶ
S. 33 Z. 29 v. o. ῞Ηδιστον
S. 48 Z. 24 v. o. ἁπάντων
†S. 50 Z. 27 v. o. Ψυχὴ
†S. 51 Z. 12 v. u. πρὸς
S. 62 Z. 18 v. o. ἰσχυροὺς
S. 63 Überschrift: § 47, 27. 28.
S. 65 Z. 9 v. o. δικαιότατ᾽
Z. 10 v. u. Ἀθηναῖοι
S. 84 Z. 15 v. u. Ἠγανάκτησε
S. 93 Z. 22 v. o. Ὑπεσχνοῦνται
S. 99 Z. 11 v. o. εἰσὶ
S. 102 Z. 1 v. u. δεῖ
S. 103 Z. 3 v. o. αὐτὸν
†S. 106 Z. 2 v. u. εὐκλεὴς
S. 111 Z. 13 v. o. ἀλλὰ
†S. 114 Z. 14 v. o. ἄνθρωποι,
† „ Z. 16 v. o. ἄνθρωποι
†S. 131 Z. 18 v. o. ἀλλήλων
S. 136 Z. 7 v. o. ἐπιτακτῆρας
S. 160 Z. 13 v. o. Hinzufügung
S. 161 Z. 20 v u. den Begriff
S. 183 Z. 27 v. u. ὤφελον
S. 215 Z. 5 v. u. Ἐοίκατε
S. 220 Z. 6 v. o. wenn es Pr.
†S. 238 Z. 1 v. o. φησι
S. 256 Z. 12 v. o. κατάπληξις
S. 273 Z. 20 v. u. ἐάν
S. 280 Z. 7 v. u. mit den A.
S. 284 Z. 17 v. u. hypothetischen
S. 288 Z. 28 v. u. in iterativer
†S. 335 Z. 21 v. u. ἐπὶ.

Zweiter Teil: Syntax.

Erste Abteilung: Analysis.

Erster Abschnitt: Vom Nomen.

Vorerinnerung. 1. Die Syntax im Sinne der Neuern zerfällt am natürlichsten in zwei Hauptteile, einen analytischen und einen synthetischen. Der erstere hat die Erscheinungen, welche die Flexionslehre äußerlich kennen gelehrt hat, ihrem innern Gehalte nach zu erörtern, ihre Bedeutung und Anwendbarkeit zu entwickeln. [Bei den alten Grammatikern war σύνταξις vorzugsweise die Konstruktionslehre und der erste Teil der ὀρθογραφία, welche von der Zusammenfügung der Silben zu Grundlauten handelt.].

2. Eine der neuesten Methoden, „unsterblich", wie die deutschen Philosophien, verteilt und behandelt den syntaktischen Stoff nicht nach den Sprachformen, sondern nach Denkformen: sie macht die Sprachlehre zu einer logischen Redelehre. Mit Nutzen anwendbar ist diese Weise bei einer erlernten Sprache; unpraktisch und verwirrend bei einer zu erlernenden. Denn man muß danach bei jedem Schritte die eigentümlichen Gestaltungen der Sprache subjektiven Ansichten einzwängen, unter dieselben Gesetze Fallendes zersplittern, zusammen Gehöriges aus einander reißen, früher Gesagtes wiederholen. Die Versuche, diese Methode der griechischen Grammatik anzupassen, sind erweislich verfehlt. Die sprachgemäße Anordnung mit ihrer innern Notwendigkeit hat sich dabei so gebieterisch aufgedrängt, daß die fremdartige Methode dazu gethan, nur als ein überall nicht passender Überwurf erscheint. Als Ergebnis zeigt sich durchgängig verkrüppelte Gestaltung, statt einer syntaktischen Logik eine unlogische Syntax. Indes, da der litteräriſche Modegeist besonders unter den Deutschen seine Opfer gebieterisch fordert, so mag man die Urheber solcher Versuche eben so wenig schelten als die, welche aus dem Sanscrit griechisch zu lernen und zu lehren unternehmen, bei jedem Schritte verratend, wie wenig sie aus dem Griechischen selbst von dieser Sprache zu lernen vermocht haben.

§ 43. **Vom Genus der Nomina.**

1. Das männliche Geschlecht ist auch das allgemein persönliche.

A. 1. Daher befassen (ὁ) θεός Gottheit und (ὁ) ἄνθρωπος Individuen beider Geschlechter (dagegen ἡ ἄνθρωπος die Person, von einem Weibe); οἱ γονεῖς (mehr poetisch τοκεῖς und τεκόντες) heißt Ältern, ἀδελφοί Geschwister,

οἱ δύο θεοί Apollon und Artemis Her. 6, 97. Ἀλλ' ἡ φρόνησις ἀγαθὴ θεὸς μέγας. Σο. ἀποσπ. 662 (837). (Οὐκ ἔστι τόλμης ἐπιφανεστέρα θεός. Μέ. 776 (793), vgl. Lobeck zu So. Ai. 401.) Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον. Σο. Αἴ. Λο. 13 (12). Χρὴ θεούς τε τιμᾶν τούς τε φύσαντας γονεῖς. Εὐ. Ἀντιό. 38 (219). (Ἐγὼ νομίζω πατρὶ φίλτατον τέκνον παισίν τε τοὺς τεκόντας. Εὐ. Δίκτ. 10 (333). Ἡ μήτηρ ἡ ἐκείνου καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἀδελφοί. Ἀνδ. 1, 47.

A. 2. Daher ferner stehen adjektivische Begriffe auf ein männliches und weibliches Individuum bezogen im Maskulinum. Ὁπότερος ἂν ᾖ βελτίων εἴθ' ὁ ἀνὴρ εἴθ' ἡ γυνή, οὗτος καὶ πλεῖον φέρεται τοῦ ἀγαθοῦ. Ξε. Οἰκ. 7, 27. Ξυνεληλύθαμεν ὦ γύναι ὡς πάντων κοινωνήσοντες ἀλλήλοις. Ξε. Οἰκ. 10, 4. Δοκεῖ μαστροποῦ ἔργον εἶναι, ἣν ἂν ἢ ὃν ἂν μαστροπεύῃ, ἀρέσκοντα τοῦτον ἀποδεικνύναι οἷς ἂν συνῇ. Ξε. συ. 4, 57.

[A. 3. Ein Weib, das im Plural von sich spricht, gebraucht von adjektivischen Begriffen immer das Maskulinum des Plurals. Dawes Misc. cr. p. 310 vgl. Herm. z. Vig. 50. So die Andromache des Eur. 357: ἑκόντες αὐτοὶ τὴν δίκην ὑφέξομεν. vgl. die dial. Syntax A. 2.

2. Ein adjektivischer Begriff ohne zugehöriges Substantiv bezeichnet im Maskulinum entweder eine Person überhaupt oder ein männliches Individuum; im Femininum ein weibliches; beides insofern er vorzugsweise von Menschen prädiciert zu werden pflegt. *Τὴν ἀξίαν ἔδει γαμεῖν τὸν ἄξιον. Κω. ἀν.* 12 (206 K.)

A. 1. So substantiviert werden Adjektive (auch im Komparativ und Superlativ), Pronominaladjektive, Participia, der Artikel mit einem Genitiv, einer Präposition und ihrem Kasus oder mit einem Adverbium.

A. 2. So geschlechtlich. Μέγιστον τὸ μηδέποτ' ἄναρχον μηδένα εἶναι μήτ' ἄρρενα μήτε θήλειαν. Πλ. νό. 942, a. Ὅστις γαμεῖ πονηρὰν μῶρός ἐστιν. Εὐ. Ἠλ. 1097. — Οὐδέποτ' ἀληθὲς οὐδὲν οὔθ' υἱῷ πατὴρ εἴωθ' ἀπειλεῖν οὔτ' ἐρῶν ἐρωμένῃ. Μέ. μο. 636 (661). — Εἴη νίκη καὶ κράτη τοῖς ἄρσεσιν. Αἰσ. Ἱκ. 951 (918). Μισῶ τὰς σώφρονας μὲν ἐν λόγοις, λάθρα δὲ τόλμας οὐ καλὰς κεκτημένας. Εὐ. Ἱππ. 413.

A. 3. Von Personen überhaupt. Ἀγαθῷ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος. Πλ. Τί. 29, e. Γελᾷ δ' ὁ μῶρος, κἄν τι μὴ γέλοιον ᾖ. Μέ. μο. 108. — Διαφέρει πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος καὶ ὁ γεγυμνασμένος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου. Πλ. νό. 795, b. — Τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς. Μέ. μο. 510. Ὀργὴ φιλούντων μικρὸν ἰσχύει χρόνον. Μέ. μο. 410 (797). Θανόντων οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται. Σο. ΟΚ. 955. — Ἔπλει ἐπὶ πολλὰς ναῦς κεκτημένους. Ξε. Ἑλλ. 5, 1, 19. Εἰκὸς τὰ αὐτὰ γιγνώσκοντας φίλους μᾶλλον ἢ πολεμίους ἀλλήλοις εἶναι. Ξε. Ἑλλ. 6, 3, 5.

A. 4. Ein so substantivierter Begriff kann auch ein Adjektiv zu sich nehmen. Τῶν δυστυχούντων εὐτυχὴς οὐδεὶς φίλος. Μέ. μο. 502. Ὀλίγοι ἔμφρονες πολλῶν ἀφρόνων φοβερώτεροι. Πλ. συ. 194, b. Τοῖς μὲν ὑμετέροις δυσμενέσι φιλικῶς ἔχουσι, τοῖς δὲ ὑμετέροις φίλοις ἐχθροί εἰσιν. Ξε. Ἑλλ. 5, 2, 33. (Φαῦλον χρηστὸν ἂν λαβεῖν φίλον θέλοιμι μᾶλλον ἢ κακὸν σοφώτερον. Εὐ. Ἴων 834.) vgl. z. Th. 1, 37, 3. 91, 3. 3, 82, 7. 4, 87, 2. 5, 46, 1 u. Lobeck z. So. Ai. p. 238.

3. Manche adjektivische Begriffe, besonders weiblichen Geschlechts, stehen substantivisch, indem dabei ein Substantiv zu ergänzen ist oder doch ursprünglich ergänzt wurde.

A. 1. Die zu ergänzenden Substantive sind hauptsächlich solche, die man vorzugsweise oder doch sehr gewöhnlich mit dem adjektivischen Begriffe verband, an die man also zunächst dachte, wenn sonst der Zusammenhang irgend dazu anregte. Vergl. Hermann de ell. p. 102 u. Lobeck Paralipp. p. 348 ss.

A. 2. Vom männlichen Geschlechte, das vorzugsweise der Persönlichkeit angehört, finden sich nur wenige Ellipsen der Art, z. B. κόλπος] Ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰόνιον. Θ. 6, 34, 4. [z. Th. 3, 107, 1. 6, 30 1. u. Lob. zu So. Ai. 461.] στατήρ] Ὁ Κυζικηνὸς ἐδύνατο ἐκεῖ εἴκοσι δραχμὰς Ἀττικάς. Δη. 34, 23. οἶνος] Ὁ πολὺς ἄκρατος ὀλίγ' ἀναγκάζει φρονεῖν. Μέ. μο. 420. vgl. Dial. Syntax § 43, 3, 1. Bei Thuk. findet sich auch ὁ πεζός erg. στρατός [z. 1, 47, 2]; eben so bei Her. dies und ὁ ναυτικός [z. 7, 41, 1 u. 8, 130, 1?] Nie zu ergänzen sind πούς, σκέλος, χρόνος (außer bei ἑξάμηνος) und τόπος. vgl. z. Th. 6, 65, 4.

A. 3. Die üblichsten Ellipsen weiblichen Geschlechtes sind folgende: ἡμέρα] Τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ. Ξε. Ἀν. 3, 4, 37. γῆ oder χώρα] Οἱ τύραννοι πάντες πανταχῇ ὡς διὰ πολεμίας πορεύονται. Ξε. Ἱερ. 2, 8. Ἡ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεὶ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ ἡ ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. Ξε. Ἀν. 4, 6, 12. ὁδός] Βάδιζε τὴν εὐθεῖαν, ἵνα δίκαιος ᾖς. Μέ. μο. 62. μερίς] Οἱ Πεισιστρατίδαι Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον ἐπράσσοντο τῶν γιγνομένων. Θ. 6, 54, 5. μοῖρα] Τὴν εἱμαρμένην οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι. Πλ. Γο. 512, e. Τὸ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινεν. Ἰσ. 1, 43. χείρ] Τυπτόμενος ταῖς πλατείαις ἔφευγεν. Ἀρ. βά. 1096. λαβή] Ὀρθὴ ἡ παροιμία τὸ τὰς ἁπάσας μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαφεύγειν. Πλ. σοφ. 231, c. πληγή] Τοῦτον ὀλίγας ἔπαισεν. Ξε. Ἀν. 5, 8, 12. τέχνη] Μουσικὴν πᾶσάν φαμεν εἰκαστικήν τε εἶναι καὶ μιμητικήν. Πλ. νό. 668, a. δίκη] Ἐρήμην κατηγοροῦσιν. Πλ. ἀπ. 18, c. Οὐκ ἴσην ἔτισεν. Σο. ΟΤ. 810. ψῆφος] Τὴν ἐναντίαν Λάχης Νικίᾳ ἔθετο. Πλ. Λάχ. 184, d. γνώμη] Ἡ ἐμὴ νικᾷ. Πλ. νό. 862, a. δραχμή] Τρία τάλαντα καὶ χιλίας εἴληφε. Δη. 29, 44. [ἄγκυρα] Οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς. Δη. 18, 281. θρίξ] Πολιὰ χρόνου μήνυσις, οὐ φρονήσεως. Μέ. μο. 705. Vgl. Dial. Sy. 43, 3, 2. Über ὥρα Lobeck z. So. Ai. 208 u. Paralipp. p. 358 s.

(A. 4. Ἡμέρα kann auch bei ἡ mit einem Adverbium, γῆ bei ἡ mit einem Genitiv fehlen. Οὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται. Εὐ. Ἀλκ. 783. Ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι. Θ. 5, 26, 5. z. Th. 7, 32, 1. vergl. 8, 11, 4.)

A. 5. Ὁδός kann auch bei ἡ mit einer Präposition fehlen. Ἦγε τὴν ἐπὶ Μέγαρα καὶ τὴν ἐπὶ Λακεδαίμονα ἀπεχώρει. Ξε. Ἑλλ. 4, 4, 13. vgl. Kr. z. Xen. An. 2, 2, 10.

A. 6. Bei εἰς und ἐν mit dem Genitiv ist nicht sowohl οἰκία als ein unbestimmter Begriff des Lokals zu ergänzen. Παῖς ὢν ἐφοίτας εἰς τίνος διδασκάλου; Ἀρ. Ἱπ. 1235. Ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἅιδου ἀφίκηται ἐν βορβόρῳ κείσεται. Πλ. Φαίδ. 69, c. Περικλῆς Κλεινίαν καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευεν. Πλ. Πρωτ. 320, a. Ἐποίουν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου. Δη. 21, 8. vgl. Th. 8, 92, 2 u. Dial. Synt. A. 5.

[A. 7. Als allgemeinste Bezeichnungen der Lokalität finden sich so τό und τά mit dem Genitiv. Lob. zum Phryn. p. 100 f. Ἐβάδιζεν εἰς τὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐμοῦ. Λυ. 12, 12.]

A. 8. In vielen Fällen dachte man bei solchen Adjektiven weiblichen Geschlechts ohne Ergänzung eines bestimmten Wortes nur allgemein einen Begriff der Richtung, Strecke, Lage, Art und Weise. [Lobeck Paralipp. p. 363 s.] Ähnlich ist τὴν ἄλλως vergebens. Οὐκ ἐξ ἐναντίας μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντοθεν πολεμίους ὁρᾶν νομίζουσιν οἱ τύραννοι. Ξε. Ἱέρ. 6, 8. Ὅδ' οὐ μακρὰν ἄπεστιν, πλησίον δέ σου. Εὐ. Φοί. 906. Τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετεῖχον. Θ. 4, 105, 2. Τὴν ἄλλως ἀδολεσχῶ. Δη. 6, 32. Μακρὰν τείνειν, ἐκτείνειν sagen die Tragiker für μακροὺς τείνειν λόγους. Elmsley z. Eu. Med. 1318. Auch steht μακράν für ἐς μακράν Eu. Tro. 460: οὐ μακρὰν δέξεσθέ με. Vgl. Aischyl. Hik. 925. Μὴ τεῖνε μακράν. Σο. Αἴ. 1040. Vgl. Ἠλ. 1259. Vgl. Reg. z. Th. u. Ellipse.

A. 9. So sind viele adverbartige Ausdrücke entstanden. Ἧκε τὴν ταχίστην. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 8. [z. Xe. An. 1, 3, 14.] Λῃστεύειν ἀνάγκη τὴν

πρώτην. Δη. 4, 23. Μακρὰν περιελθόντες πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην πάρεσμεν ἀπορίαν. Πλ. Θέ. 200, a. Τί ξυνέβη μετὰ ταῦτ' εὐθύς, οὐκ ἐς μακράν; Δη. 18, 36. [Über μακροτέραν, τάτην z. Th. 6, 98, 4. vgl. Plat. Pol. 263, a.] Nachweisungen über Ähnliches im Reg. z. Th. unter Ellipsen.

A. 10. Fast völlig Adverbia geworden sind viele Dative von Adjektiven weiblichen Geschlechtes, wie ἰδίᾳ ꝛc. vgl. § 41, 12, 11.

A. 11. Bei adjektivischen Neutren ist die Ellipse eines bestimmten Substantivs selten. Fast Alles, was man hierher rechnet, gehört zu R. 4.

(A. 12. Ohne zugehöriges Substantiv erscheint zuweilen auch ein adjektivischer Begriff im Genus des Substantivs, von dem ein stamm- oder begriffverwandtes Wort, besonders ein Adjektiv, vorhergeht, wie ἀτέλεια aus ἀτελής zu denken ist Dem. 20, 8. Vgl. § 58, 4, 2. u. Herm. z. Vig. 44.)

4. Das **Neutrum** ist das Genus der Geschlechtlosigkeit [Bekker An. p. 846] und insofern universal. Ein **adjektivisches** Neutrum substantiviert bezeichnet gewöhnlich einen Gegenstand, insofern ihm die Eigenschaft zukommt (in concreto).

A. 1. **Substantiviert** werden sächliche Adjektive (auch im Komparativ und Superlativ), **Pronominaladjektive**, **Participia**, der **Artikel** (τό, τά) mit einem Genitiv, einer Präposition und ihrem Kasus oder mit einem Adverbium.

A. Lokales.

A. 2. So **substantiviert** werden zunächst räumliche Begriffe, sowohl solche, die **geometrische** Verhältnisse, als solche, die **Beschaffenheiten** bezeichnen, übersetzbar durch **Punkt**, **Stelle**, **Platz**, **Boden**, **Raum**, **Lokalität** ꝛc., **Richtung**, **Strecke**, **Maß**. Τὸ μέσον ἴσον τῶν ἐσχάτων ἀπέχει. Πλ. Παρ. 145, b. Ἡ πόλις ἐμπόριον ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος τὸν Πειραιᾶ κατεσκευάσατο. Ἰσ. 4, 42. Νεανίας τε καὶ πένης σοφός θ' ἅμα, ταῦτ' εἰς ἓν ἐλθόντ' ἄξι' ἐνθυμήσεως. Εὐ. Ἀρχ. 20 (248). Ξυνεφέροντο ἐς ὀλίγον καὶ πάντες ἐς τὸ αὐτό. Θ. 7, 36, 6. Πόσον ἄπεστιν ἐνθένδε τὸ στράτευμα; Ξε. Κυ. 6, 3, 10. Αἱ ὠτίδες πέτονται βραχύ, ὥσπερ πέρδικες. Ξε. Ἀν. 1, 5, 3. Σικελοὶ τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν. Θ. 6, 2, 5. — Εἰσὶν αἱ ἀναγκαιόταται πράξεις τοῖς ἀνθρώποις ἐν ὑπαίθρῳ. Ξε. Ἀπ. 2, 1, 6. Σωκράτης ἀεὶ ἦν ἐν τῷ φανερῷ. Ξε. Ἀπ. 1, 1, 10. Ἐπὶ πλέον οὗτοι καθεώρων ἢ οἱ ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ, ἀφ' ὑψηλοτέρου καθορῶντες. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 29. Ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει. Θ. 3, 72. Ταχὺ πρὸς ἄναντες εὐήλατον ἁλίσκονται πεζοὶ ὑπὸ ἱππέων. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 54. Ὑπετέμνοντο αὐτὸν ἐπὶ στενὸν τῆς ὁδοῦ. Ξε. Ελ. 7, 1, 29. Ἐπεδίωκον μέχρι τοῦ ἱππασίμου. Ξε. Ἑλ. 7, 2, 12. Φρουραὶ καθέστασαν ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδωτάτοις. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 24. Οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὁρμεῖν. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 25. Φρούρια ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατοικοδομεῖται. Θ. 3, 18, 3. Ἐν δυςχωρίαις αὐτοὺς γιγνομένους ἐν ἐρυμνῷ αὐτὸς ὢν ὑποδέξῃ. Ξε. Κυ. 1, 6, 35. Οἱ μὲν Ἀσσύριοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν περιτεταφρευμένῳ μὲν καταφανεῖ δέ, ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανεστάτῳ. Ξε. Κυ. 3, 3, 28. Παρηγγύησε παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι. Ξε. Κυ. 7, 1, 4.

A. 3. Hieher gehören auch ἐπὶ πολύ **über eine weite Strecke**, **weithin** (vgl. A. 8), τὰ πρὸς βορρᾶν **die gegen Norden gelegenen Gegenden** (vgl. § 47, 10, 6), τὸ (τὰ) ἐπὶ θάτερα (τῆς πόλεως) **die jenseits (der Stadt) gelegenen Umgebungen** [z. Th. 7, 37, 2], ἐν ἐπηκόῳ, εἰς ἐπήκοον **in Gehörweite** [z. Xe. An. 2, 5, 38] ꝛc. Ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ πολὺ ἐτυραννεύθη. Θ. 1, 18, 1. Αἱ Περσικαὶ σφενδόναι ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται. Ξε. Ἀν. 3, 3, 17. — Σικελοὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν. Θ. 6, 2, 5. — Εἰςέβαλλον ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα. Ξε. Ἀν. 5, 4, 10. Ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα τοῦ ποταμοῦ παρέστησαν. Θ. 7, 84, 3. Εἰς τὸ ἐπ' ἐκεῖνα τῆς

γῆς ὁρμᾷ καὶ ἐς τὸ ἐπὶ τάδε. Πλ. Φαίδ. 112, b. [z. Th. 6, 63, 2.] — Ἐν ἐπηκόῳ καθειστήκει. Ξε. Ἀν. 7, 6, 8. Ἔστησαν εἰς ἐπήκοον. Ξε. Ἀν. 2, 5, 38.

A. 4. In metaphorischer Bedeutung bezeichnet ein so substantiviertes Neutrum Standpunkt, Lage, Maß, Grad rc. Ἐν τῷδ' ἀεὶ μενεῖτ' ἐν ᾧ καθέστατε. Εὐ. Βάκ. 1261. Νῦν ὁρᾶτε δὴ ἐν οἵῳ ἐστέ. Ξε. Κυ. 3, 2, 12. Οὐδὲν ἐν ταὐτῷ μένει. Σο. Ἀλή. 93 (103) 3. Σωκράτης ἐδίδασκε μέχρι ὅτου δέοι ἔμπειρον εἶναι ἑκάστου πράγματος. Ξε. ἀπ. 4, 7, 2. Vgl. A. 22.

A. 5. Mit Präpositionen verbunden erfordern substantivierte Neutra der Art oft eine sehr freie Übersetzung, z. B. εἰς μέσον in medium, hervor und zum Besten, ἐν μέσῳ ausgesetzt, preisgegeben [Kr. z. Xe. An. 3, 1, 21]; εἰς (τὸ) κοινόν zum allgemeinen Besten, gemeinsam, ἐν κοινῷ als Gemeingut, jedem zustehend, daneben aber auch im öffentlichen Schatze; ἀπὸ κοινοῦ auf gemeinschaftliche Kosten, εἰς καλόν und ἐν καλῷ gelegen, zu rechter Zeit [z. Xe. An. 4, 7, 3 u. Th. 5, 59, 4]; ἐν (τῷ) δέοντι im rechten Moment [z. Th. 2, 89, 6]; εἰς δέον zu Paß [z. 8, 94, 2]; ἐξ oder ἀπὸ (τοῦ) ἴσου in gleicher Lage, unter ebenmäßigen Verhältnissen, gleichmäßig [Reg. z. Th. u. ἴσος]; ἐν τῷ ἐμφανεῖ [z. Xe. An. 2, 5, 25], ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς (ἀπὸ oder ἐκ τοῦ προφανοῦς) offen [z. Th. 1, 35, 3. 3, 82, 7. vgl. 3, 43, 1]; ἐν τῷ φανερῷ [z. Xe. An. 1, 3, 21], ἐκ τοῦ φανεροῦ [z. Th. 4, 79, 2] öffentlich; ἐξ ἑτοίμου ohne Verzug, sofort; ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου von selbst [z. Th. 6, 36, 2] rc. Εἰς μέσον φέρετε ὅ, τι ἕκαστος ἐπίστασθε ἀγαθόν. Ξε. συ. 3, 3. Ἐν μέσῳ κεῖται τὰ ἆθλα. Ξε. Ἀν. 3, 1, 21. Εἴ τινα ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς κοινὸν λέγετε. Πλ. νό. 796, e. Δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἑκάστοις. Πλ. νό. 885, a. Εἰς κοινὸν ἀλγεῖν τοῖς φίλοισι χρὴ φίλους. Εὐ. Ἰφ. Ἀ. 408. Τὸ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι πᾶσιν ἐν κοινῷ κεῖται. Ξε. Κυ. 2, 3, 8. Χρήματα ἐν (τῷ) κοινῷ ἔχομεν. Θ. 1, 80, 3. Εἰς καλὸν ἥκεις. Ξε. Ἀν. 4, 7, 3. Νῦν ἐν καλῷ φρονεῖν. Σο. Ἠλ. 384. Ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν. Ἰσ. 3, 19. Ἀπόλωλ' ἐκεῖνος ἐν δέοντι τῇ πόλει. Ἀρ. Εἰρ. 272. Τὰς εὐπορίας εἰς δέον ὑμῖν γιγνομένας δείξω. Δη. 20, 26. Διαλεγόμενοι ἀγαλλόμεθα τοῖς προτετιμημένοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἐκ τοῦ ἴσου ἡμῖν οὖσιν. Ξε. Ἱέρ. 8, 5. Τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα. Θ. 4, 63, 2. Ἡ γῆ ἐτέμνετο ἐν τῷ ἐμφανεῖ. Θ. 2, 21, 2. Τὸ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 2. (Πόλιν εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον. Θ. 3, 43, 2. Ἥδιον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς. Θ. 3, 82, 7.) Οἱ μὲν αἰδούμενοι τὰ ἐν τῷ φανερῷ αἰσχρὰ φεύγουσιν, οἱ δὲ σώφρονες καὶ τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ. Ξε. Κυ. 8, 1, 31. Ἔστιν αὐτὸν καλὸν κἀγαθὸν γενόμενον ἐξ ἑτοίμου τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς φίλον εἶναι. Ξε. Ἀπ. 2, 6, 16. Ἡ σοφία οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις. Πλ. Εὐθύδ. 282, c.

B. Temporales.

A. 6. Wie von räumlichen Beziehungen, so findet sich das substantivierte Neutrum auch von Zeitangaben. Πολὺ πρὸ τῶν Τρωικῶν ἦλθον οἱ Ἡρακλέους παῖδες καὶ μικρὸν πρὸ τούτων Ἄδραστος. Ἰσ. 4, 54. [Ἐς ἀΐδιον ξυμβῶμεν. Θ. 4, 63, 2.] Σωκράτης ἐξ ἑωθινοῦ φροντίζων τι ἕστηκεν. Πλ. συ. 220, c. Ἡ Λακεδαίμων ἐκ παλαιτάτου εὐνομήθη. Θ. 1, 18, 2. Τὸ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσιν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν. Θ. 2, 64, 4. Διέτριβε τρεῖς μῆνας καὶ πλείω. Ξε. Ἑλ. 2, 2, 16. Τοῖς ἀγαθοῖς ἕρμαιον πρόγονοι γηραιοὶ ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου. Πλ. νό. 931, e. [Über ἐν ὑστέρῳ z. Th. 8, 27, 2.]

A. 7. Am häufigsten erscheint dieser Gebrauch bei demonstrativen und relativen Pronominen in Verbindung mit einer Präposition: ἐν τούτῳ (τοσούτῳ) in dieser (ganzen) Zeit, unterdessen, ἐν ᾧ (ὅσῳ) während; πρὸ τοῦ vor dem vgl. § 50, 1, 19, πρὸ τούτων vorher; ἐκ τούτου (τοσούτου, nie ἐξ αὐτοῦ), μετὰ τοῦτο, ταῦτα hierauf vgl. Reisig Conjectt. p. 222, s. (ἐκ

τούτων infolge davon, aus diesen Gründen vgl. § 68, 17, 7), ἀφ' οὗ und ἐξ οὗ, (ὅτου) ex quo, seitdem. Ἐν τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον τάδε ἐπράσσετο. Θ. 8, 45, 1. Ἐν ᾧ περὶ ἡγεμονίας διεπράττοντο, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξῄεσαν. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 13. Ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλεν ἐφ' ἃ ἂν ἐκπλέωμεν. Δη. 4, 37. (Οἱ δ' ἔβλεπον κἀγὼ 'ν τοσούτῳ τῶν κρεῶν ἔκλεπτον. Ἀρ. Ἱπ. 420.) Αἱ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας ἐπιτρίβουσιν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ. Ἀρ. Ἐκ. 224. Πρὸ τούτων A. 6. Μετὰ τοῦτο (ταῦτα) ἐπορεύθησαν. Ξε. Ἀν. 4, 6, 4. 3, 3, 6. Λέγεται τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα (τῆς Αἴτνης) ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. Θ. 3, 116. — Ἐξ οὗ φίλος εἶναι προςποιεῖται, ἐκ τούτου πλεῖστα ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν. Δη. 23, 193. Ἀνιῶ σε ἐγὼ ἐξ οὗ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ξε. Κυ. 5, 3, 7. (Ἐξ ὅτουπερ ἐγενόμην κατεψηφισμένος ἦν μοι ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ θάνατος. Ξε. ἀπολ. 27.) [Über ἀπὸ τοῦδε, τούτου z. Th. 4, 114, 5, μέχρι τοῦδε, τούτου 2, 72, 4, μέχρι ὅσου z. Her. 8, 3, ἐς τόδε, τοῦτο, ὅ z. Th. 1, 69, 1. 8, 73, 3, μέχρι του eine Zeit lang z. 4, 135.]

A. 8. Manche hieher (A. 5 u. 6) gehörige Ausdrücke können sowohl lokal als temporal gebraucht werden, z. B. ἐπὶ πολύ weithin (4 A. 3 u. § 68, 42, 1) und lange; ἐκ πολλοῦ aus weiter Entfernung, bei großem Vorsprunge und seit langer Zeit [δι' ὀλίγου bei, in geringem Zwischenraume und kurze Zeit hindurch]. vgl. Reg. z. Th. unter ὀλίγος u. πολύς. Μῖσος οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει. Θ. 2, 64, 4. Οἱ ψιλοὶ ἐκ πολλοῦ ἔχουσιν ἀλκήν. Θ. 4, 32, 4. Οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας οὐ δύνανται καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ. Ξε. Ἀν. 3, 3, 9. Ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτη πλείω σῴζει ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθεῖσα παραίνεσις. Θ. 5, 69, 3. Οἱ πύργοι ἦσαν δι' ὀλίγου. Θ. 3, 21, 2.

C. Materiales.

A. 9. In materialer Bedeutung bezeichnet das substantivierte Neutrum überhaupt einen Stoff oder Gegenstand, dem der Begriff zukommt. Ἔστιν ἔχθιστα τὰ ἐναντιώτατα, ψυχρὸν θερμῷ, πικρὸν γλυκεῖ, ξηρὸν ὑγρῷ. Πλ. συ. 186, d. e. Ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. Πλ. συ. 195, b. Οὐδέν πω κακόν γ' ἀπώλετο. Σο. Φι. 446. Μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Ἰσ. 1, 40. Τὸ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Ἰσ. 1, 34. — Ἄνευ ἑνὸς πολλὰ δοξάσαι ἀδύνατον. Πλ. Παρ. 166, b. Πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει. Πλ. Κρατ. 402, a. Ὁ χρήσιμ' εἰδώς, οὐχ ὁ πόλλ' εἰδὼς σοφός. Αἰσ. Ἀποσ. 271 (381). Τοῖς μεγάλα ὑπισχνουμένοις οὐ πρέπει περὶ μικρὰ διατρίβειν. Ἰσ. 4, 189. — Περὶ φύσεώς τε καὶ τοῦ ὅλου διαλέγονται. Πλ. Λυ. 214, b. Τόδε τὸ πᾶν ἐπεχείρησεν ἀΐδιον ἀποτελεῖν. Πλ. Τίμ. 37, d. — Τὸ σπάνιον τίμιον. Πλ. Εὐθύδ. 304, b. Σμικρὸν τὸ βέβαιον. Πλ. Φιλ. 56, a. — Τὰ θνητὰ πάντα μεταβολὰς πολλὰς ἔχει. Μέ. μο. 489. Ἄνευ γελοίων τὰ σπουδαῖα καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν οὐ δυνατόν. Πλ. νό. 816, e. Χαλεπὰ τὰ καλά. Πλ. Πολ. 435, c. — Ἀεὶ τὸ λυποῦν ἀποδίωκε τοῦ βίου. Μέ. 401. Γυνὴ ὅλως τὸ συμφέρον οὐ βούλεται. Μέ. μο. 106. Τὸ ἐσόμενον ἄδηλον ἦν. Αἰ. 3, 165. Τὸ ζητούμενον ἁλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον. Σο. ΟΤ. 110. — Πάντα τὰ ὄντα χρόνον οὐδένα ἐν οὐδενὶ μένει. Πλ. Φαίδ. 90, c.

(A. 10. So steht ein Singular der Art als Objekt auch in Verbindungen, wo sonst τὶ hinzugefügt wird. Κρεῖττόν που σμικρὸν εὖ ἢ πολὺ μὴ ἱκανῶς περᾶναι. Πλ. Θε. 187, e. Μάθοι ἄν τις κἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σοφόν. Ἀρ. ὄρ. 382. vgl. z. Th. 2, 91, 3. 6, 21, 1 und Pflugk z. Eu. Hek. 670. Über τοιόνδε z. Th. 4, 67, 2. 5, 71, 1.)

A. 11. Auch als Prädikat erscheint ein so substantiviertes Neutrum häufig: καλόν so viel als καλὸν πρᾶγμα oder χρῆμα. (Γυναῖκα εἶναι πρᾶγμ' ἔφη νουβυστικόν. Ἀρ. Ἐκ. 441. Σκαιόν τι χρῆμ' ὁ πλοῦτος ἥ τ' ἀπειρία. Εὐ. Ἀλκμή. 9 (97). Πλουτεῖς; ὁ πλοῦτος ἀμαθία δειλόν θ' ἅμα. Εὐ. Ἀρχ. 33 (237). Ὦ μῶρε θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ ξύμφορον. Σο. ΟΚ. 592. —

Φρόνησις ἂν εἴη τὸ ὠφέλιμον. Πλ. Μέ. 89, a. Καλὸν ἡ ἀλήθεια καὶ μόνιμον. Πλ. νό. 663, e. Ἄπιστον ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς. Δη. 1, 5. Τὸ ζῆν σμικρόν, ἀλλ' ὅμως γλυκύ. Εὐ. Ἀλκ. 693. — Ἐναντίον ἐστὶν ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις. Πλ. Γο. 489, b. Ἡ ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις. Πλ. Κρίτ. 53, c. — Ἔστι φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι. Πλ. νό. 732, e. Αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν. Εὐ. Ἡρ. μ. 1292. — Οὐ δήπου καὶ σὺ εἶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἳ χρησιμώτερον νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφούς; Ξε. ἀπ. 2, 3, 1. Ἆρα τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν αἰσθάνῃ τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμα ὄντα, τὴν δὲ ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν οὐδὲν χρήσιμα; Ξε. ἀπ. 2, 7, 7. — Σφαλερὸν ἡγεμὼν θρασύς. Εὐ. Ἱκ. 508. Φύσει γυνὴ δυσάνιόν ἐστι καὶ πικρόν. Μέ. 783 (803). — Μῶρον γυναῖκες. Εὐ. Ἠλ. 1035. Δεινὸν οἱ πολλοί, κακούργους ὅταν ἔχωσι προστάτας. Εὐ. Ὀρ. 772. — Μεῖζον πόλις ἑνὸς ἀνδρός. Πλ. Πολ. 368, e. Δειλότατόν ἐσθ' ὁ πλοῦτος. Ἀρ. Πλ. 203. Γυνὴ τῶν ὄντων ἐστὶ κάλλιστον. Αἰ. 2, 112. Λάμψακος ἐδόκει πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι. Θ. 1, 138, 6. z. Th. 1, 10, 1.] — Τάξει τεταγμένον καὶ κεκοσμημένον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἑκάστου. Πλ. Γο. 506, e.

A. 12. Einem solchen Ausdrucke kann τὶ, und wenn er völlig substantivisch geworden, auch ein Adjektiv beigefügt werden. Μαντικόν τι ἡ ψυχή. Πλ. Φαῖ. 242, c. Τὴν ἀρετὴν καλόν τι φῂς εἶναι. Πλ. Πρω. 349, e. Ἆρ' ἔστι συγγενές τι λύπη καὶ βίος; Μέ. μο. 640. — Ἔρωτες κακὸν μέγα. Εὐ. Μηδ. 330. Δειλὸν ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν. Εὐ. Φοι. 597.

(A. 13. Bei dem unpersönlichen ἐστίν oder γίγνεται stehen substantivierte Neutra sowohl im Singular als im Plural. Vgl. § 61, 5, 6. Doch ist der Plural nur bei Thukydides häufig. Reg. z. Th. u. Neutrum vgl. Kr. z. Xen. An. 3, 4, 49. Über ἀδύνατα ꝛc. § 44, 4, 2. Πανταχοῦ προσβατὸν θανάτῳ (ἐστιν). Ξε. ἀπολ. 23. Προσῄεσαν ᾗ ἦν ἐπιμαχώτατον. Θ. 4, 115, 2. [z. Th. 1, 63, 2, Reg. z. Th. u. z. Her. u. Neutrum.] — [Ἕως μὲν βάσιμα ἦν [τῷ ἵππῳ], ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ. Ξε. Ἀν. 3, 4, 49. Καταστάντος τοῦ Μίνω ναυτικοῦ πλωϊμώτερα ἐγένετο παρ' ἀλλήλους. Θ. 1, 8, 2. Über den Ac. z. Th. 5, 40, 3.)

A. 14. Ähnlich stehen auf einen Singular als Subjekt bezogen πάντα εἶναι (τινί jemandem) Alles sein und τὰ πρῶτα εἶναι der Erste, Vorzüglichste sein. Εὔβοια αὐτοῖς ἀποκεκλῃσμένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν. Θ. 8, 95, 1. Πάντ' ἦν Ἀλέξανδρος. Δη. 23, 120. Ἀρχέδημός ἐστι τὰ πρῶτα τῆς ἐκεῖ μοχθηρίας. Ἀρ. βά. 421. [Herm. z. Vig. 95 u. Reisig en. So. OC. 1308. vgl. Elmsley z. Eu. Med. 887.]

A. 15. Auch wo eine bestimmte Gattung von Objekten bezeichnet wird, steht vielfach das substantivierte Neutrum. So von persönlichen Wesen. Ἄγει τὸ θεῖον τοὺς κακοὺς πρὸς τὴν δίκην. Μέ. μο. 14. Ἐν τοῖς βαρβάροις τὸ θῆλυ καὶ δοῦλον τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν. Ἀρλ. πολ. 1, 1, 5. Τὸ ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ φύσει τὸ μὲν κρεῖττον τὸ δὲ χεῖρον, τὸ μὲν ἄρχον τὸ δὲ ἀρχόμενον. Ἀρλ. πολ. 1, 2, 12. Τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἑταιρικοῦ ἀλλοτριώτερον ἐγένετο. Θ. 3, 82, 5. — Φθέγγεσθαί που μετὰ βοῆς εὐθὺς πᾶν εἴωθε τὸ γιγνόμενον. Πλ. νό. 791, e. Τυφλοῦται περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν. Πλ. νό. 731, e. Φεῦ, φεῦ, τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ πάσχει κακά. Εὐ. Ἀλκμαί. 12 (81). Τὰ βαρβάρων γε δοῦλα πάντα πλὴν ἑνός. Εὐ. Ἑλ. 276. Über κατὰ τὸ ξυγγενές z. Th. 1, 6, 3.

A. 16. Manche Plurale gestatten eine gemischte Beziehung auf Menschen und Tiere, wie τὰ σκευοφόρα, τὰ αἰχμάλωτα (Xen.); eben so auf Menschen und Sachen. [Schäfer z. Dem. 2 p. 558 vgl. p. 289 s.] Ἀεὶ τὰ σεμνὰ πάντα κέκτηται φθόνον. Διονύσιος 7 (8). Οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατευόμενοι ἔχοντες τὰ πλείστου ἄξια στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχοιντ' ἄν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη. Ξε. Κυ. 4, 3, 2. [Pflugk. z. Eu. Med. 16.]

A. 17. Auf eine Mehrheit von Personen bezogen bezeichnet das substantivierte Neutrum im Singular die Gesamtheit derselben, insofern der adjektivische Begriff eben deren Wesentlichkeit vorstellt, wie ὁπλιτικόν Hopliten-

macht, ἱππικόν Reiterei ꝛc. Hieher gehörten auch δεξιόν und εὐώνυμον [ἀριστερόν z. Th. 8, 104, 2] der rechte und linke Flügel, wie μέσον das Centrum. Ἱππικὸν οὐκ εἶχεν. Ξε. Ἀγ. 1, 15. Ὁπλιτικῷ προσεῖχον μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. Θ. 7, 75, 7. Πᾶν τὸ ἐναντιούμενον τῷ δυναστεύοντι δῆμος ὠνόμασται. Θ. 6, 89, 3. — Μίνως τὸ λῃστικὸν καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης. Θ. 1, 4. — Χρὴ ἀεὶ τῷ ἰσχυροτέρῳ τὸ ἀσθενέστερον θηρᾶν. Ξε. Ἱππ. 4, 17. Τοῦ βαρυτάτου ἡγουμένου ἀνάγκη ῥαδίως ἕπεσθαι πάντα τὰ θᾶσσον ἰόντα. Ξε. Κυ. 5, 3, 37. — Τὸ κατ' Εὐρύλοχον καὶ ὃ κράτιστον ἦν διεφθείρετο. Θ. 3, 108, 2. Τὸ ἄνω ἑώρων ἡττώμενον. Ξε. Ἀν. 4, 6, 26. — Τὸ νέον ἅπαν ὑψηλόν ἐστι καὶ θρασύ. Στ. 52, 8. Τὸ ἄρσεν ἀεὶ τοῦ κεκρυμμένου λίχνον. [Μέ.] Στ. 74, 27, γ. — Πολλὰ ἄν τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοιότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον. Θ. 1, 6, 4. — Κρατεῖ ἐν ἑκάστῃ πόλει τὸ ἄρχον. Πλ. πολ. 338, e. Πέφυκε τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. Θ. 4, 61, 4. [Reg. z. Th. u. Neutrum u. Particip 3.] — Τὰ κράτιστα ἐπὶ τοὺς ὑποδεεστέρους πρώτους ξυνεπῆγον. Θ. 3, 11, 2.

A. 18. Ναυτικόν heißt bald Flotte (Schiffe und Mannschaft), bald Schiffs-, Seewesen. Μίνως παλαίτατος ὧν ἀκοῇ ἴσμεν ναυτικὸν ἐκτήσατο. Θ. 1, 4. Τρία ἦν λόγου ἄξια τοῖς Ἕλλησι ναυτικά. Θ. 1, 36, 4. — Τὸ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν. Θ. 1, 142, 4. Οἱ Ἀθηναῖοι εὔτακτοι ἦσαν ἐν τοῖς ναυτικοῖς. Ξε. ἀπ. 3, 5, 18.

(A. 19. Ähnlich stehen in kollektiver Bedeutung manche Substantive, ἡ συμμαχία wie τὸ συμμαχικόν die Verbündeten [z. Th. 1, 118, 2, im Plu. z. Her. 1, 33, 3], ἡ ἡλικία die im waffenpflichtigen Alter Stehenden [z. Th. 6, 26, 2]. [Über ὁμηλικίη Bekker homer. Blätter 1, S. 55.] ἡ θεραπεία die Dienerschaft [z. 5, 23, 3], ἡ φυγή die Verbannten [z. 8, 64, 2] ꝛc. Über ὑπηρεσία z. Th. 6, 31, 3.

A. 20. Demnächst bezeichnet das substantivierte Neutrum Körper und Körperteile jeder Art, wie sinnlich Percipierbares überhaupt. Ἧττον ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλατέα. Ξε. Κυ. 6, 1, 29. Μαθεῖν δεῖ ἃ τότε τοῖς δεξιοῖς τοῦ σώματος ἐποίει, τοῖς ἀριστεροῖς ποιεῖν. Ξε. ἱπ. 7, 3. Ἠκόντιζον ἐκ πλαγίου παραθέοντες ἐς τὰ γυμνά. Ξε. Ἑλλ. 4, 5, 15. — Τὰ δεόμενα σκέπης τοῦ ἀνθρώπου σκεπάζει ὁ θώραξ. Ξε. ἀπ. 3, 10, 9. [z. Th. 3, 23, 4.] — Τῷ τὰ λευκὰ καὶ μέλανα ὁρᾷ ἄνθρωπος καὶ τῷ τὰ ὀξέα ἀκούει; Πλ. Θε. 184, b. — Τὸ εὔπνουν τοῦ τόπου ἡδύ. Πλ. Φαῖ. 230, c. Πικρῷ γλυκὺ μέμικται. Πλ. Φίλ. 46, d. — Τὰ ὁρώμενα τῆς ἰδέας δοκεῖς μοι οὐδένα καταισχύνειν τῶν προγόνων. Πλ. Χαρ. 158, a.

A. 21. In sehr mannigfaltiger Beziehung bezeichnet das substantivierte Neutrum Gegenstände des Besitzes: Besitztümer, Güter, Mittel, Macht, Angelegenheiten, Geschäfte, Interessen, Rechte ꝛc. Δοὺς τῇ τύχῃ τὸ μικρὸν ἐκλήψει μέγα. Γνω. 479. Ἀκρασία ποιεῖ τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἱρεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 4, 5, 6. — Δεῖ ἀπέχεσθαι τῶν δεσποσύνων καὶ μὴ κλέπτειν. Ξε. οἰκ. 14, 1. Οὐκ ἔξεστι τοῖς νέοις ἀπολλύναι τὰ αὑτῶν. Πλ. πολ. 555, c. Βραχεῖ μορίῳ ξυμπαραγενόμενοι μεγάλα σώσετε. Θ. 6, 92, 5. Ἀρκεῖ μοι μικρὰ καὶ μειζόνων αἰσχρῶς οὐκ ἐπιθυμῶ. Αἰ. 3, 218. — Τὸ αὑτοῦ ἕκαστος ἔπραττε καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Πλ. πολ. 433, a. Τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν δικαιοσύνη ἐστίν. Πλ. πολ. 433, b. Ἕνα ἕκαστον ἓν δεῖ ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν. Πλ. πολ. 433, a. — Τὸ μὲν κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις. Πλ. νό. 875, a. Δίκαιόν ἐστι τὸ ἴσον ἔχειν. Πλ. Γο. 488, e. Ἐν τῷ τυραννικῷ ἐστι τὸ πλεῖον οἴεσθαι χρῆναι πάντων ἔχειν. Ξε. Κυ. 1, 3, 18. — Μῶν ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεούς; Πλ. νό. 966, b.

D. Faktisches.

A. 22. Eben so bezeichnet es Lagen und Zustände, Leiden und Genüsse ꝛc. Τὸ ἀκίνδυνον ἡ εἰρήνη παρέχει. Θ. 5, 16, 3. Ἐλπίδος ἐν τῷ

ἀπόρῳ ἡ ἰσχύς. Θ. 2, 62, 5. Τὸ παρὸν ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. Θ. 1, 77, 3. Ἔλεγεν ἐν μὲν τῷ σφετέρῳ καλῷ, ἐν δὲ τῷ ἐκείνων ἀπρεπεῖ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι. Θ. 5, 46, 1. — Ἐκ τῶν πόνων καὶ τὰ μαλακὰ γίγνεται. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 15. Εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. Μέ. μο. 662. Τοῦ ἀντὶ τῶν ὠφελούντων τὰ βλάπτοντα προαιρεῖσθαι ποιοῦντος οἴει τι ἀνθρώπῳ κάκιον εἶναι; Ξε. ἀπ. 4, 5, 7.

A. 23. Ähnlich bezeichnet es ferner Verhalten und Benehmen, Verhältnisse, Leistungen und Handlungen, Begegnisse und Erscheinungen, Äußerungen und deren Stoff, Gedanken, Sätze, Lehren, Ansichten, Gründe, Mitteilungen und Worte ꝛc. Τὸ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν. Ἰσ. 1, 31. Μαθὼν ἥκει ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν. Ξε. Κυ. 1, 3, 18. Ἀστρονομία πολλῶν καὶ ὠφελίμων ἀποκωλύει. Ξε. ἀπ. 4, 7, 5. Μεγάλα ἤθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν. Ξε. Κυ. 8, 2, 12. Ξύγγνωμόν ἐστι τὸ ἀκούσιον. Θ. 3, 40, 1. Εἰ δείν' ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε δεῖ. Σο. Αἴ. Λ. 11 (18). — Τοῖς μὲν πολεμάρχοις βασιλεὺς φράζει τὸ δέον, οἱ δὲ τοῖς λοχαγοῖς. Θ. 5, 66, 3. Πολλαχοῦ τὸ τάχος μᾶλλον τῆς βίας τὰ δέοντα διαπράττεται. Ξε. Ἑλλ. 6, 4, 21. Τὸ παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται. Δη. 18, 192. — Τὸ μέλλον ἀόρατον. Ἰσ. 1, 29. — Τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξεν. Θ. 4, 36, 2. Χαλεπώτερον φυλάξασθαι τὸ ἀφανὲς τοῦ φανεροῦ. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 29. — Τὸ ἀληθὲς οὐδέποτε ἐλέγχεται. Πλ. Γο. 473, b. Σοφὸν τὸ σαφές, οὐ τὸ μὴ σαφές. Εὐ. Ὀρ. 397. — Περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγει. Πλ. νό. 624, a. Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν. Μέ. 476 (487). Μὴ ἐν πολλοῖς ὀλίγα λέγε, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά. Πυθ. Στ. 35, 8. Φημὶ μηδένα ἂν ἐν βραχυτέροις ἐμοῦ ταῦτα εἰπεῖν. Πλ. Γο. 449, c. — Σωκράτης διὰ τῶν μάλιστα ὁμολογουμένων ἐπορεύετο. Ξε. ἀπ. 4, 6, 15. Οὐκ ἀμελήσει τῶν διδασκομένων. Ξε. οἰκ. 7, 8. Αἱ διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιούμενοι λόγοι εὖ μάλα ἐξαπατῶσιν. Πλ. Φαίδ. 92, d. Τό τοι νομισθὲν τῆς ἀληθείας κρατεῖ. Σο. Ἀλε. 107 (84), 3. — Μὴ τὰ παρ' ἐμοῦ οὕτως ἀποδέχου ὡς παίζοντος. Πλ. Γο. 500, b. [z. Xen. An. 2, 3, 4.]

A. 24. Manche Plurale so substantivierter Neutra bezeichnen überhaupt das dem Begriffe Zugehörige, das bei ihm Vorkommende oder Vorgekommene, zum Teil mit einer historisch festgestellten Beziehung. So bezeichnet τὰ τακτικά die taktischen Geschäfte und Leistungen; τὰ Τρωικά die Vorfälle des troischen Krieges. Τὴν θήραν ἡγεῖτο ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι. Ξε. Κυ. 8, 1, 34. Μικρόν τι μέρος ἐστὶ στρατηγίας τὰ τακτικά. Ξε. Κυ. 1, 6, 14. Σφόδρα ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ εὐδοκιμεῖ. Ξε. Κυ. 1, 6, 38. Ὅμηρος πολλῷ ὕστερον τῶν Τρωικῶν ἐγένετο. Θ. 1, 3, 3.

A. 25. In gleicher Weise substantiviert sind die Namen von Festen und Feierlichkeiten, wie (τὰ) Παναθήναια, Διονύσια, ἐπινίκια Siegesfeier. Ähnlich νικητήριον das für den Sieg Gehörige, der Siegespreis, εὐαγγέλια Opfer für glückliche Botschaft ꝛc. Τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι. Θ. 2, 15, 3. Νικητήρια καὶ ἀριστεῖα ἑκάστοισι δεῖ διανέμειν. Πλ. νό. 829, c.

A. 26. Τό und τά mit dem Possessiv oder einem Genitiv bezeichnen teils das dem Begriffe Zugehörige, so wie Interessen, Partei ꝛc., teils den Begriff selbst mit. Vgl. A. 21. Ἐμὲ νῦν νόμισον καὶ τὸ σὸν σπεύδειν. Πλ. Γο. 455, c. Ἑκόντες εἵλεσθε τὰ Ἀθηναίων. Θ. 3, 63, 3. Εἰσὶ δήπου πασῶν τῶν πόλεων αἱ μὲν τὰ ἡμέτερα, αἱ δὲ τὰ ὑμέτερα φρονοῦσαι. Ξε. Ἑλ. 6, 3, 14. Τό γ' ἐμὸν οὐδὲν ἂν προθυμίας ἀπολίποι. Πλ. πολ. 533, a. — Σὺ σώφρων, τἀμὰ δ' οὐχὶ σώφρονα. Εὐ. Ἀνδρ. 235. Ταράττει αὐτὸν τὰ τῶν Θετταλῶν· ταῦτα γὰρ ἄπιστα ἦν φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις. Δη. 1, 21. Τὰ τῆς τύχης κρατεῖ. Σο. ΟΤ. 977.

E. Dynamisches.

A. 27. In dynamischer Beziehung bezeichnet das substantivierte Neutrum die Eigenschaft, Wesen oder Kraft, von der die bezügliche

Wirkung ausgeht. [Plat. Theait. p. 182, a. b. vgl. Gorg. 504, c. Charm. 156, e, 159, c.] Übersetzen müssen wir solche Ausdrücke oft wie die entsprechenden Substantive, besonders die auf εια und οτης. Τῷ καλῷ πάντα τὰ καλὰ γίγνεται καλά. Πλ. Φαίδ. 100, e. Τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον καὶ τὸ σωφρονητικόν τε καὶ φρόνιμον καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ ἀπειρόκαλον καὶ διὰ τοῦ προςώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων καὶ ἑστώτων καὶ κινουμένων ἀνθρώπων διαφαίνει. Ξε. ἀπ. 3, 10, 5. Τὸ εὔηθες, οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφανίσθη. Θ. 3, 83, 1. Τὸ ἥμερον οὐχ ἡ φιλόσοφος ἂν ἔχοι φύσις; Πλ. πολ. 410, e. Τὸ ἄπραγμον οὐ σῴζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον. Θ. 2, 63, 2. — Πρὸς τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε. Θ. 2, 87, 3. — Ξυνέβη τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι. Θ. 2, 61, 2. — Φύσει ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν φιλικά, τὰ δὲ πολεμικά. Ξε. ἀπ. 2, 6, 21.

[A. 28. Auch Participia werden, besonders von Thukydides, auf diese Weise substantiviert. Τὸ βουλόμενον καὶ ὕποπτον τῆς γνώμης οὐκ ἐδήλουν. Θ. 1, 90, 2. Ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέστερον κατέστησεν. Θ. 2, 59, 2. Τὴν ὀργὴν κωλύετε εἰς τὸ μεταμελησόμενον προϊέναι. Ξε. ἀπ. 2, 6, 23. z. Th. 1, 36, 1. 90, 2. 142, 4.]

§ 44. Numerus.

1. Von den Numeris, deren Gebrauch im allgemeinen ihrer Benennung entspricht, steht der Singular mehrfach in materialer (oder kollektiver) Bedeutung.

A. 1. So bezeichnet der Singular mancher materialen Begriffe bloß den Stoff oder die Masse. Λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν. Ξε. ἀπ. 3, 1, 7. Λίθους καὶ πλίνθον καθῄρουν. Θ. 4, 90, 2. Ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες ἐςέβαλλον. Θ. 2, 76, 1. Ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐςέβαλλον. Θ. 4, 90, 2. — Ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν. Θ. 3, 15. [Reg. z. Th. u. Singular.] — Ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ καὶ στρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα. Ξε. Κυ. 4, 5, 39. — Ἱκανὸν ἔργον ἑνὶ κρέα ὀπτᾶν, ἄλλῳ ἰχθὺν ἕψειν. Ξε. Κυ. 8, 2, 6.

(A. 2. Viel seltener als im Lateinischen steht im Griechischen der Singular persönlicher Begriffe, z. B. militärischer, in kollektivem Sinne. Στρατιὰ ἄτακτος οὖσα δυςχρηστότατον, ὄνος ὁμοῦ, ὁπλίτης, σκευοφόρος, ἱππεύς. Ξε. οἰκ. 8, 4. [vgl. Th. 2, 11, 2. 6, 31, 5.] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν ἡ πολιτεία ξυνέστηκεν, ὁ ἄρχων, ὁ δικαστής, ὁ ἰδιώτης. Λυκ. 79.)

A. 3. Ähnlich erscheint ἀσπίς für ὁπλῖται [z. Xe. An. 1, 7, 10 u. Elmsley z. Eu. Her. 932] und ἵππος (ἡ) für ἱππεῖς. Vgl. § 24, 2, 10. Ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία τετρακοσία. Ξε. Ἀν. 1, 7, 10. [Ὀλίγον ἄλκιμον δόρυ κρεῖσσον στρατηγοῦ μυρίου στρατεύματος. Εὐ. Ἀρχ. 13 (245).] Ἦν ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππον ἐν Ὀλύνθῳ μένειν. Θ. 1, 62, 2. [Τὴν ἵππον τὴν χιλίην Her. 8, 113, 2.]

(A. 4. Von Völkernamen setzte man den Singular mit dem Artikel pluralisch [gleichsam als objektivierte Idee]. Ὁ Χαλκιδεὺς ξύμφορος ἡμῖν ἀπαράσκευος ὤν. Θ. 6, 84, 3. Τὸν Παίονα καὶ τὸν Ἰλλύριον καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἥδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι. Δη. 1, 23. vgl. z. Th. 6, 78, 1.)

A. 5. Eben so wird als Repräsentant des Volkes der Fürst bezeichnet. Ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον ἀγγέλους. Ξε. Κυ. 3, 3, 1. Die Fürstin ἡ Κίλισσα Xen. An. 1, 2, 12 ff.

[A. 6. Nicht allgemein üblich sind kollektive Singulare wie ὁ πολέμιος [z. Th. 2, 41, 2. vgl. Xe. An. 7, 3, 26], ὁ ἐχθρός [z. Th. 6, 38, 3], ὁ πέλας [z. 1, 32, 3. vgl. Her. 3, 142, 2.] Τὸν πολέμιον δεινότερον ἕξομεν μὴ

ῥᾳδίως αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως. Θ. 4, 10, 3. Ὡς τὸν πέλας μὲν νουθετεῖν βραχὺς πόνος. Μοσχίων Στ. 114, 9 (9), 2.]

A. 7. Gleichsam distributiv steht der Singular auf mehrere Individuen bezogen und von jedem besonders zu denken. Τὸν πηλὸν ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον. Θ. 4, 4, 2. Εἶχον κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον. Ξε. Ἀν. 4, 7, 16. Οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν ὡς τοῖς βασιλεῦσι τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν. Ἰσ. 2, 11. [Kr. z. Xe. An. 1, 7, 8, z. Th. 2, 70, 2. So auch τὼ χεῖρε von Mehreren 4, 4, 2. vgl. Eu. Alk. 19.]

A. 8. Auch von Substantivierungen finden sich die Singulare zuweilen pluralisch wie A. 4. So τὶς [z. Th. 2, 37, 1], τίς [z. 3, 39, 6], ἄλλος τις [z. 1, 2, 1. 4, 92, 2], οὐδείς [z. 7, 42, 5 vgl. z. Xe. An. 3, 1, 2, Cobet Nov. L. p. 319?], ὁ mit einem Particip [z. Th. 4, 92, 5. 5, 38, 1. 6, 80, 2. [Ähnlich gebraucht der Vertreter eines Staates ἐγώ ꝛc. für ἡμεῖς ꝛc. [z. Th. 1, 137, 4.]

2. Von zwei Subjekten kann sowohl der Dual als der Plural gebraucht werden. *Τὼ ἄνδρε ἐγενέσθην φύλακε.* *Ξε. Ἑλ.* 4, 4, 8. *Ἐς τὼ κοθόρνω τὼ πόδ' ἐνθεὶς ἵεμην.* *Ἀρ. Ἐκ.* 346. *Ὁ ἱπποκένταυρος δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο καὶ δυοῖν ὤτοιν ἤκουεν.* *Ξε. Κυ.* 4, 4, 21. — *Πολλά φασιν καὶ ἵππον ἀνθρώποις τοῖς ὀφθαλμοῖς προορῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ὠσὶ προακούοντα σημαίνειν.* *Ξε.* eb. — *Δύο ἔχω ψυχάς.* *Ξε. Κυ.* 6, 1, 41. — *Δῆλον ὅτι δύο ἐστὸν ψυχά.* *Ξε.* eb. (Stephan Keck über den Dual bei d. griech. Rednern mit Berücksichtigung der attischen Inschriften. Würzb. 1882.)

A. 1. Daß der Dual Gepaartheit bezeichne, ist eine nicht haltbare Annahme. Im Gegenteil findet man ihn vorzugsweise gerade da gebraucht, wo von den zwei Einheiten jede für sich zu denken ist. Demgemäß erscheint selten ἑκάτερος beim Dual, da dessen Begriff schon in ihm selbst enthalten ist. [Εἱλκέτην ἑκατέρω τὼ γένη τὸ μὲν σιδηροῦν καὶ χαλκοῦν ἐπὶ χρηματισμόν, τὸ δ' αὖ χρυσοῦν τε καὶ ἀργυροῦν τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν ἀρετήν. Πλ. πολ. 547, b. Σκοπεῖτε ἐκ τοῖν λόγοιν τοῖν ἀνδροῖν ἑκατέροιν τοῖν βασανισθέντοιν τὸ δίκαιον καὶ τὸ εἰκός. Ἀντ. 5, 49. Über das ebenfalls seltene αἱ πλευραὶ ἑκάτεραι z. Xe. An. 3, 2, 36.]

A. 2. Bei ἄμφω und ἀμφοῖν steht ein attributiv hinzugefügtes Substantiv regelmäßig im Dual [z. Th. 5, 79, 3]; von ἀμφότερος ist der Dual nicht häufig; ein attributiv hinzugefügtes Substantiv steht mit ihm in gleichem Numerus. Μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα λογίζονται. Ξε. Κυ. 1, 2, 11. Κατηγοροῦσιν ἀμφοῖν τοῖν πολέοιν. Ἰσ. 12, 97. — Τὸ ἡδὺ ἐν ψυχῇ γενόμενον καὶ τὸ λυπηρὸν κίνησίς τις ἀμφοτέρω ἐστόν. Πλ. πολ. 583, e. Δυνάμεις ἀμφότεραί ἐστον, δόξα τε καὶ ἐπιστήμη, ἄλλη δὲ ἑκατέρα. Πλ. πολ. 478, a. — Ἐβούλετό οἱ τὼ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ξε. Ἀν. 1, 1, 1. Ἀπέθανον οἱ στρατηγοὶ ἀμφότεροι. Θ. 5, 74, 2.

A. 3. Bei δύο findet sich sowohl der Dual als der Plural; bei δυοῖν am gewöhnlichsten der Dual. [Elmsley z. Soph. Oid. K. 531 u. Eu. Med. 798, o; vgl. Fritzsche z. Ar. Frö. p. 150; dagegen Göttling z. Aristot. Pol. p. 367 f. und Lob. z. Soph. Ai. 1304.]

A. 4. Von adjektivischen Begriffen der ersten und zweiten Deklination erscheint im Dual am gewöhnlichsten auch für das Femininum die Form des Maskulinums, besonders im No. und Ak. Sogar selten ist der Artikel τά. [τὰ κόρα Soph. Ant. 769. Vgl. § 14, 9, 2.] Nur vom Particip wird die maskuline Form für die feminine gewöhnlich nicht gebraucht. [Hermann z. Vig. 51 S. 715.] Vgl. § 14, 9, 2 u. 58, 1, 3.

3. Der Plural und zum Teil der Dual finden sich im Griechischen sehr häufig auch von Substantiven, die bei uns nur im Singular üblich sind, insofern der Begriff als mehrfach oder an mehreren Objekten erscheinend vorzustellen ist.

A. 1. So steht der Plural von Substantiven, die etwas Zuständliches bezeichnen, z. B. von klimatischen Zuständen und ähnlich von Witterungsereignissen. Ἡ γεωργία ψύχη τε χειμῶνος καὶ θάλπη θέρους ἐθίζει καρτερεῖν. Ξε. οἰκ. 5, 4. Καὶ χάλαζαι καὶ πάχναι ἐνίοτε καὶ αὐχμοὶ καὶ ὄμβροι ἐξαίσιοι καὶ ἐρυσίβαι καὶ ἄλλα πολλάκις τὰ καλῶς ἐγνωσμένα καὶ πεποιημένα ἀφαιροῦνται. Ξε. οἰκ. 5, 18.

A. 2. Eben so erscheint der (Dual und) Plural von Begriffen, die menschliche Zustände bezeichnen, z. B. des Lebens, des Standes, Glückes, Geschäftes, der Ehre. Δύ᾽ ἐστόν τινε βίω, οἷν ὁ μὲν ἥδιστος ὢν τυγχάνει, δικαιότατος δ᾽ ἕτερος. Πλ. νό. 662, d. Οἱ ἐπιεικέστατοι μᾶλλον προσέχουσι τοῖς βίοις ἡμῶν ἢ τοῖς λόγοις. Αἰ. 2, 150. Ταῖς ἡλικίαις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις προέχουσιν. Ἰσ. 15, 200. Ἐν ταῖς ἀκμαῖς ὄντες ὑπερεῖδον τὰς ἡδονάς. Ἰσ. 15, 289. Κόποι καὶ ὕπνοι μαθήμασι πολέμιοι. Πλ. πολ. 537, b. Τί εὐγένειαι καὶ δυςγένειαι καὶ ἰδιωτεῖαι καὶ ἀρχαὶ καὶ ἰσχύες καὶ ἀσθένειαι καὶ εὐμαθίαι καὶ δυςμαθίαι ξυγκεραννύμενα πρὸς ἄλληλα ἐργάζεται; Πλ. πολ. 618, d. Αἱ μὲν εὐτυχίαι καὶ τοῖς φαύλοις τῶν ἀνθρώπων τὰς κακίας συγκρύπτουσιν, αἱ δὲ δυςπραξίαι ταχέως καταφανεῖς ποιοῦσιν. Ἰσ. 6, 102. Συνακολουθεῖ τοῖς μὲν πλούτοις καὶ ταῖς δυναστείαις ἄνοια καὶ μετὰ ταύτης ἀκολασία, ταῖς δ᾽ ἐνδείαις καὶ ταῖς ταπεινότησι σωφροσύνη καὶ μετριότης. Ἰσ. 7, 4. Τοὺς ὑποδεέστερον πράττοντας ἐπὶ τὰς γεωργίας καὶ τὰς ἐμπορίας ἔτρεπον εἰδότες τὰς μὲν ἀπορίας διὰ τὰς ἀργίας γιγνομένας, τὰς δὲ κακουργίας διὰ τὰς ἀπορίας. Ἰσ. 7, 44. Ἐν πότοις καὶ ἀκολασίαις καὶ ῥᾳθυμίαις καὶ παιδιαῖς τὴν ἡλικίαν διάγουσιν. Ἰσ. 15, 286. Πολὺ κρεῖττον ἐν ταῖς δόξαις αἷς ἔχομεν τελευτῆσαι τὸν βίον μᾶλλον ἢ ζῆν ἐν ταῖς ἀτιμίαις ἃς ληψόμεθα. Ἰσ. 6, 89. Τὰς ἀδοξίας καὶ τὰς αἰσχύνας φοβεῖσθαι πάτριον ὑμῖν ἐστιν. Ἰσ. 14, 39.

A. 3. Wie βίοι zuweilen durch Lebensweisen (auch Lebensbeschreibungen) zu übersetzen ist, so θάνατοι in einzelnen Stellen durch Todesfälle, Todesarten, Todesstrafen. Εἶδον νέους θανάτους. Σο. Τρ. 1276. Ὁ μετὰ γῆρας ἰὼν ἐπὶ τέλος κατὰ φύσιν ἀπονώτατος τῶν θανάτων. Πλ. Τίμ. 81, e. Εἴπερ οἷόν τ᾽ ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν, καὶ τὸν πατροφόνον δικαιότατον θανάτων πολλῶν ἦν τυγχάνειν. Πλ. νό. 869, b.

A. 4. Nicht minder gewöhnlich sind die Plurale von Begriffen, die körperliche und psychische Zustände, Gefühle oder Leidenschaften, bezeichnen. Αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις. Ξε. Κυ. 3, 3, 19. Τὰς τῶν σωμάτων εὐεξίας μεγάλων δώρων ἠξίωσαν. Ἰσ. 4, 1. Ὁ σώφρων βίος ἠρεμαίας μὲν λύπας, ἠρεμαίας δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ ἐμμανεῖς παρέχεται. Πλ. νό. 733, e. Τὰς εὐνοίας ἀληθινὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχομεν. Ἰσ. 4, 174. Στάσεις ἡ ἀδικία καὶ μίση παρέχει. Πλ. πολ. 351, d. Παυσανίας ὑποψίας πολλὰς παρεῖχεν. Θ. 1, 132, 2. Οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται οὐδ᾽ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν. Πλ. Πρω. 360, b. Τοῖς μετρίοις ζῆλοί τε καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται. Πλ. νό. 679, c. Τίκτουσι καὶ νόσους δυςθυμίαι. Σο. ἀποσ. 584 (597). Οἱ ὀξεῖς πρὸς τὰς ὀργὰς ὀξύρροποί εἰσιν. Πλ. Θέ. 144, a. Οὐδεὶς τολμᾷ πατέρα τύπτειν μὴ (οὐ) μανίαις ἐχόμενος. Πλ. νό. 881, b.

A. 5. Sehr gewöhnlich ist überhaupt der Plural von (dem Begriffe nach) verbalen Substantiven, die etwas Zuständliches, Kollektives oder Abstraktes bezeichnen. Οἱ πρότερον ἀπώλλυσαν σιγάς τε τῶν νεωτέρων παρὰ πρεσβυτέροις καὶ ὑπαναστάσεις καὶ γονέων θεραπείας. Πλ. πολ. 425, a, b. Γελώτων εἴργεσθαι χρὴ τῶν ἐξαισίων. Πλ. νό. 732, c. Κρότοι ἐπαίνους ἀποδιδόασιν. Πλ. νό. 700, c. Ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ διώκει ἱδρώτων ξηρῶν

ἄπειρός ἐστιν. Πλ. Φαῖ. 239, c. Νικᾷ ἔν τε παιδιαῖς καὶ ἐν σπουδαῖς. Πλ. νό. 647, d. Τούτοις ἕπονται θερμότητες, ψύξεις, βαρύτητες, κουφότητες. Πλ. νό. 897, a. Αἱ ἐπιφάνειαι καὶ λαμπρότητες ἐκ τῶν ἀγώνων γίγνεσθαι φιλοῦσιν. Ἰσ. 6, 104. Αἱ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν. Ἰσ. 2, 33. Ὁρῶ τὰς μὲν χαλεπότητας λυπηρὰς οὔσας, τὰς δὲ πρᾳότητας εὐδοκιμούσας. Ἰσ. 5, 116. Διὰ τὰς αὐτῶν ἐπιμελείας γίγνονταί τινες βελτίους. Ἰσ. 15, 208. Ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἐχρῶντο. Ἰσ. 9, 5.

A. 6. Einige Wörter haben, im Plural gebraucht, zuweilen besondere Bedeutungen oder Beziehungen. So sagt man ξύλον und κρέας von einzelnen Stücken, von einer Masse ξύλα und κρέα. [vgl. z. Th. 4, 16, 2.] Über τυροί Kr. z. Xe. An. 2, 4, 28. Ähnlich steht von einigen Getreidearten der Plural, namentlich πυραί, κριθαί. Ἥλιοι kann zwar Sonnen bedeuten (Eur. Bakch. 918), aber auch Sonnenstrahlen, Sonnenhitze (Thuk. 7, 87, 1) und Tage (Eur. El. 654, Hel. 652). Δυσμαί (kein poet. W.) heißt Untergang: ἡλίου δυσμαί, δυσμαὶ τοῦ βίου (Πλ. νό. 770, a); νύκτες steht öfter von einer einzelnen Nacht mit Bezug auf deren Teile, regelmäßig in μέσαι νύκτες (ohne Artikel vgl. Kr. z. Xe. An. 7, 8, 12 lat. A.); πύλαι bezeichnet ein Thor, wegen der Thorflügel; für ἅλς Salz sagte man in der gew. Prosa ἅλες (Salzkörner); λογισμοί heißt Arithmetik, doch auch λογισμός. Λογισμοὶ καὶ τὰ περὶ ἀριθμοὺς ἓν μάθημα. Πλ. νό. 817, e. [Schneider z. Plat. Rep. 526, d.]

A. 7. Personennamen im Plural können auch Männer von dem Schlage des genannten bezeichnen: Männer wie —. Der Eigenname ist dann personificierter Charakterbegriff. [Kr. Stud. 2 S. 51.] Μυρίους ὄψονται ἀνθ᾽ ἑνὸς Κλεάρχους. Ξε. Ἀν. 3, 2, 31. [Οἱ θεοὶ πρὸς τὰς Ἀλκμήνας κατέβαινον. Ἀρ. ὄρ. 558.] Ἡρακλέες καὶ Θησέες. Πλ. Θε. 169, b. (Ähnlich εἴκοσι Βαβυλῶνες Her. 3, 160.)

4. Beim Plural des Neutrums ist die Vorstellung vereinzelter Dinge oft ziemlich verwischt; man denkt dabei leicht nur eine Mannigfaltigkeit zu einer Masse geeinigt.

A. 1. Daher steht, wenn das Subjekt ein Neutrum im Plural ist, das Verbum gewöhnlich im Singular. S. § 63, 2.

(A. 2. Daher ferner gebrauchen besonders Thukydides und die Dramatiker von den Verbalien auf έος und andern Adjektiven das subjektlose Neutrum im Plural statt im Singular. (Vgl. § 43, 4, 13.) Ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάσῃ προθυμίᾳ. Θ. 1, 118, 2. [z. 1, 88.] Ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο πολεμεῖν. Θ. 5, 14, 3. [z. 1, 1, 2. vgl. z. Her. 1, 91, 1.] Οὐ δεινὰ πάσχειν δεινὰ τοὺς εἰργασμένους. Εὐ. Ὀρ. 413.)

A. 3. Fast völlig als Singulare erscheinen so öfter manche Plurale von Pronominaladjektiven, wie ταῦτα, θάτερα. Vgl. § 51, 7, 4 u. 57, 10, 7. Οὐ ταὐτὰ ἀγαθῶν δημαγωγῶν ἐστι τὰ ὑμέτερα ἐν ταῖς ὑμετέραις συμφοραῖς λαμβάνειν, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν ὑμῖν διδόναι. Λυ. 27, 10. Ἐφιέντων ἡμῶν δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ. Πλ. Κρίτ. 52, a. Τὸ μηδέτερα τούτων ἔσθ᾽ ἡμῖν ὅπως θάτερα γένοιτ᾽ ἄν; Πλ. Φίλ. 43, e.

§ 45. Nominativ und Vokativ.

1. Nur in der Weise wie das Neutrum ein Genus sind der Nominativ und Vokativ Kasus, durch den Gegensatz zu den eigentlichen Kasus, Genitiv, Dativ und Accusativ. [Bekkers An. p. 1273.]

2. Der Nominativ bezeichnet den Begriff als unabhängig Existierendes und ist daher vorzugsweise Form des Subjekts.

A. 1. Gleichsam überschriftlich (epigraphisch) stellt er zuweilen, absolut stehend, den Begriff bloß als Gegenstand der Betrachtung hin. Σπουδαὶ

ἑταιρειῶν καὶ κῶμοι, οὐδ' ὄναρ πράττειν προςίσταται αὐτοῖς. Πλ. Θε. 173, d. vgl. Heindorf z. Plat. Krat. 403, a.]

(A. 2. Nicht selten fängt man die Rede mit dem Nominativ eines Particips an, wenn auch das Verbum, zu dem es gehört, einen andern Kasus erfordert. Διασκοπῶν τοῦτον καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς εἶναι δ' οὔ. Πλ. ἀπ. 21, c. z. Xe. An. 3, 2, 12. Schneider z. Plat. Rep. 430, e.)

A. 3. Umgekehrt folgt der Nominativ auf einen andern Kasus appositiv. Vgl. § 56, 9, 4. Ἔδοξεν αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς Μυτιληναίους, ἐπικαλοῦντες τὴν ἀπόστασιν. Θ. 3, 36, 2. Ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινί φασι, δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. Ξε. Κυ. 1, 4, 26. z. Th. 3, 36, 2. vgl. z. Her. 1, 33.

A. 4. Epiphonematisch steht der Nominativ charakterisierend. Λῆρος. Ἀρ. Πλ. 23. Ἄνθρωπος ἱερός. Ἀρ. βά. 652.

A. 5. Die Form des No. findet sich auch vokativisch, meist mit ὦ; doch wohl nie in der att. Prosa bei einem Namen, wenn er für den Vo. eine eigene Form hat. [Über die Dichter Herm. z. Eur. Andr. p. XV. ss.] Ἐγὼ ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ σύνεσις βεβοήθηκα. Αἰ. 3, 260. [Ἀλλ' ὦ φίλ' Αἴας πάντ' ἔγωγε πείσομαι. Σο. Αἴ. 529. Ὦ πόλις Ἄργους. Ἀρ. ἱππ. 813. Πλ. 601.]

A. 6. Der Nominativ mit dem Artikel bei einem (gesetzten oder zu denkenden) Imperativ [oder andern Verbum] ist Apposition zu dem in demselben liegenden σύ oder ὑμεῖς. Vgl. § 50, 8, 8. (Ἴθι σὺ ὁ πρεσβύτατος. Ξε. Κυ. 4, 5, 17.) Ὁ παῖς ἀκολούθει. Ἀρ. βά. 521. Παρατηρεῖτε τοῦτον οἱ πλησίον. Ξε. ἀπ. 3, 14, 4.

A. 7. Eben so wird ein Nominativ mit dem Artikel einem Vokativ als Apposition beigefügt. Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς πολίτας εἶναι. Πλ. Πρω. 337, c. Ohne ὦ Th. 4, 10, 1. [Die Ausdrucksweise Dial. Synt. § 45, 3, 5 ist der Prosa fremd.]

A. 8. Sogar mit einem Vokativ durch καί verbunden wird ein Nominativ mit dem Artikel als Apposition zu einem gedachten σύ oder ὑμεῖς. Ω Κῦρε καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι ἐγὼ ἄχθομαι. Ξε. Κυ. 3, 3, 20. [vgl. Xe. An. 1, 5, 16. u. z. Th. 2, 11, 1.]

3. Durch den Vokativ wird eine Person oder eine persönlich gedachte Sache als solche, der die Rede gilt, angerufen. Zum Ausrufe wird der Anruf durch das vorgesetzte ὦ. [Lobeck z. So. Ai. 1154?] *Λαβὼν ἀπόδος ἄνθρωπε καὶ λήψει πάλιν. Μέ. μο.* 317. *Εἰ θνητὸς εἶ βέλτιστε θνητὰ καὶ φρόνει. Ἀντιφάνης* 268 (289). *Γύναι γυναιξὶν κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. Σο. Αἴ.* 293. [*Μὴ δῆτα θυμέ, μὴ σύ γ' ἐργάσῃ τάδε. Εὐ. Μήδ.* 1057.] — *Ἔστιν τὸ τολμᾶν ὦ φίλ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ. Μέ. μο.* 175. *Ὦ μῶρε θυμὸς δ' ἐν κακοῖς οὐ ξύμφορον. Σο. ΟΚ.* 592. *Ὦ γῆρας ὡς ἐπαχθὲς ἀνθρώποισιν εἶ. Φερεκρ.* 242 (8). vgl. § 17, 9 A.

A. 1. Aus dem aufgestellten Unterschiede ergiebt sich, daß der Vokativ ohne ὦ an seiner Stelle ist, wo man auffordert oder ermahnt, Erstaunen oder Unwillen andeutet. Παῖ λαβὲ τὸ βιβλίον καὶ λέγε. Πλ. Θε. 143, c. [Ζεῦ, Ζεῦ θεωρὸς τῶνδε πραγμάτων γενοῦ. Αἰσχ. Χο. 246 (3).] Ἀκούεις Αἰσχίνη; Δη. 18, 290. — Ἄνθρωπε ἐπαΐεις οὐδὲν περὶ γυμναστικῆς. Πλ. Γο. 518, c. Ἄνθρωπε τί ποιεῖς; Ξε. Κυ. 2, 2, 7. Ἐμβρόντητε εἶτα νῦν λέγεις; Δη. 18, 243. vgl. Herm. z. Eu. Iph. T. 716?

A. 2. Dagegen erscheint im ruhigen Gesprächstone, wie in Reden, nur um zu bezeichnen, an wen die Rede gerichtet ist, der Vokativ mit ὦ (der jedoch als Ausruf auch der Schmähung nicht fremd ist). Daher gew. ὦ δέ-

σποτα (ohne ὦ Ar. Frie. 377 nach A. 1) und ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. [Gersdorf bei Schäfer z. Dem. 1 p. 130.] Ἀγαθῆς γυναικός ἐστιν ὦ Νικοστράτη μὴ κρείττον' εἶναι τἀνδρὸς ἀλλ' ὑπήκοον. Φιλήμ. 135 (2). Οὐκ ἐπράχθη τούτων οὐδὲν ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ. Δη. 18, 82. Vgl. Ellendt Lex. Soph. II p. 987.

(A. 3. In pathetischer Rede wird der Ausruf mit ὦ auch auf leblose Gegenstände übertragen. [Beispiel 2 A. 5.])

A. 4. Ein adjektivischer oder mit einem Adjektiv verbundener Vokativ zu σύ gefügt pflegt diesem voranzugehen. Ὁ χρυσὸς ὦ σοφὲ σὺ καλὰ ποιεῖ φαίνεσθαι. Πλ. Ἱππ. 290, d. Ὦ μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε ὡς πολλήν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ὀφείλειν. Ξε. Κυ. 5, 3, 20.

A. 5. Ein Adjektiv kann auch bei dem Vokativ mit ὦ [das doch wohl mit Unrecht von manchen als Artikel betrachtet wird, vgl. Fischer z. Weller I p. 317 u. Bekker An. p. 565] dem Substantiv sowohl vorangehen als folgen, letzteres bei geringerer Betonung, so wie, wenn beide gleichsam Ein Wort bilden: ὦ Ζεῦ πατρῷε. [Herm. Vig. 260, d.] Οὑτωσὶ ὦ παῖ καλὲ ἐννόησον. Πλ. Φαῖδρ. 244, a. Ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ αἰσχύνεσθε; Ξε. Ἀν. 2, 5, 39. Vgl. 2, 6—8. Auch zwei substantivische Begriffe können mit ὦ im Vo. verbunden werden, wie ὦ Κῦρε βασιλεῦ Xen. Ky. 8, 2, 17 und ὦ Λακεδαιμόνιε Τιμόκρατες Hell. 7, 1, 13. Ferner: ὦ ἐκ τοῦ ἄστεος ἄνδρες Xen. Hell. 2, 4, 40. vgl. Aisch. 3, 152.

[A. 6. Ὦ vor beiden Begriffen ist dichterisch. Herm. z. Ar. Wolken 411.]

A. 7. Der Vokativ mit und ohne ὦ wird nachdrucksvoller vorangestellt als eingeschoben.

A. 8. Bei den Vokativen Kommata zu setzen scheint nicht angemessen, da öfter Enklitiken folgen, wie μοί Il. T, 287, Eur. Or. 124 vgl. Schäfer, Iph. A. 615 vgl. 1446, σοί Aisch. Prom. 3, Iph. T. 336 vgl. Her. 1, 39, τὶς Plat. Ges. 683, b, wie πού Men. 284 (291), [Dem.] 13, 12, u. öfter bei Spätern; eben so postpositive Partikeln, αὖ Plat. Phil. 51, b, τοίνυν Ges. 772, e. Doch setzen wir freilich die Kommata auch in andern Fällen, wo die Griechen ohne Pausen sprachen. Über diesen Fall waren die alten Grammatiker selbst uneinig. Spitzner zu Il. T. 287. Vgl. Bekker Homer. Bl. 1 S. 268 ff. 270. 294, K. E. A. Schmidt Beiträge 554, 562 f. u. Lobeck, Pathol. gr. s. elem. II p. 326 f.

§ 46. Accusativ.

(F. A. Trendelenburg in Act. soc. gr. Lps. I p. 119 s.)

I. Der Accusativ unabhängig.

1. **Die eigentlichen Kasus** sind ursprünglich von **räumlichen** Beziehungen ausgegangen, haben sich aber sehr früh nach allgemeinen Grundanschauungen sehr ausgedehnte **Sphären** gebildet.

[A. 1. In der Poesie, welche die antike Sprache am meisten erhielt, bezeichnet bei **Ortsangaben**, besonders Namen von Städten und Demen, der **bloße** Ac. die **Richtung**: wohin? Τὰ κακῶς οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. Eu. Er. 364, 12. [Aber Isai. 8, 24: οὐ μὴ εἰσίῃς τὴν οἰκίαν vermuten Dobree und Bekker εἴσει εἰς. vgl. z. Th. 8, 38, 1.] Der Ge. bezeichnet das **Befinden** an einem **Orte**: wo? Ἄργεος ἦν Ἀχαϊκοῦ. Ὀμ. γ 251. (vgl. Dial. § 46, 1, 1.) Den Begriff des **Woher** erhält der Ge. erst durch die Verbindung mit einem Verbum der Bewegung.

A. 2. Die **Prosa** hat sich der **lokalen** Bezeichnungen durch die bloßen Kasus fast durchgängig entäußert, am allgemeinsten rücksichtlich des Ge. und Ac. Das **Woher** wird bei örtlichen Begriffen meist durch ἐξ und ἀπό mit dem Ge., bei persönlichen durch ἀπό, παρά mit dem Genitiv ausgedrückt; das **Wohin** bei örtlichen Begriffen meist durch εἰς, πρός und ἐπί mit dem Ac.,

ἐπί auch mit dem Ge. (vgl. § 68, 40, 3), bei persönlichen durch ἐπί, πρός, παρά und ὡς mit dem Ac.

A. 3. Auch das Wo wird in der Prosa am gewöhnlichsten durch eine Präposition ausgedrückt, vorzugsweise durch ἐν. Vgl. § 48, 1, 1. Allgemein üblich jedoch ist der bloße Da. bei Namen attischer Demen: Μελίτῃ, Μαραθῶνι ꝛc., neben ἐν Μ., doch nur ἐν Ἀθήναις, wohl aber Ἀθήνησιν nach § 41, 12, 20. Κατηγορίαι κατ' Ἀθηνῶν γεγόνασι ἐκ τῆς Μαραθῶνι μάχης καὶ τῆς (ἐν) Σαλαμῖνι ναυμαχίας. Ἰσ. 5, 147. [z. Th. 1, 73, 3. Cobet Var. L. p. 201 u. Nov. L. p. 95 s.]

[A. 4. Ausnahmsweise finden sich eben so einige Dative nicht attischer Orte mit einer adverbialen Endung verbunden. (Ἠισχύνετο τὰ τρόπαια, τά τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς. Plat. Menex. 245, a.) Ἐνίκησεν Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ. Lys. 19, 63 vgl. Plat. Lys. 205, c. Κινήσουσι τῶν Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων. Thuk. 2, 143, 1. Allein eb. 5, 18, 10 ist Ἰσθμοῖ für Ἰσθμῷ zu lesen, vgl. Ar. Lys. 1131, Xen. Hipp. 3, 1.]

A. 5. Über die lokalen Suffixa § 41, 12 A. 12 ff.

2. Der Accusativ scheint ursprünglich ein Erstrecken im Raume und demnächst auch in der Zeit bezeichnet zu haben.

3. Daher steht er, unabhängig gesetzt, als Maßangabe, sowohl räumlich von der Länge als zeitlich von der Dauer. [Auch dieser Ac. kann beim Passiv No. werden.] *Ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα. Θ.* 2, 5, 1. *Μέγαρα ἀπέχει Συρακουσῶν οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν. Θ.* 6, 49, 3. *Ὀλίγοι στόλοι μεγάλοι πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀπάραντες κατώρθωσαν. Θ.* 6, 33, 5. — *Αἱ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται. Θ.* 4, 118, 7. *Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον. Μέ. μο.* 547. *Ὦ πότνι' Εἰρήνη παράμεινον τὸν βίον ἡμῖν. Ἀρ. Εἰρ.* 1108. *Ἡμέρᾳ ἀρξάμενοι τρίτῃ ταύτην τε εἰργάζοντο καὶ τὴν τετάρτην καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἀρίστου. Θ.* 4, 90, 3. [*Τρεῖς μῆνες ἐτετριάρχητό μοι. Δη.* 50, 23.] Über diesen Ac. bei *σπένδεσθαι* z. Th. 6, 7, 2.

A. 1. Mit Ordinalzahlen bezeichnet der temporale Ac. nicht nur die Dauer, sondern auch den Tag, (Monat oder das Jahr) der (oder das) von dem laufenden, diesen (oder dieses) mitgezählt, der (oder das) so vielte war als die Zahl angiebt, also: x — 1: τρίτην ἡμέραν vorgestern. In beiden Fällen wird häufig οὑτοσί (ἤδη) unser jetzt hinzugefügt: jetzt seit, jetzt vor. Πρωταγόρας τρίτην ἤδη ἡμέραν ἐπιδεδήμηκεν. Πλ. Πρω. 309, e. Συνεχῶς ἔτος ἤδη τρίτον τουτὶ στρατηγεῖ. Αἰ. 2, 149. — Καὶ χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον. Ξε. Κυ. 6, 3, 11. Ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτὶ Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν. Δη. 3, 4. Ἐξήλθομεν ἔτος τουτὶ τρίτον εἰς Πάνακτον. Δη. 54, 3.

A. 2. In ähnlicher Weise stehen absolut viele Accusative von Substantiven oder substantivierten Adjektiven, die eine Zeit oder eine numerische Folge ausdrücken, wie τὸ λοιπόν fernerhin und übrigens (dagegen τοῦ λοιποῦ künftig, im Bereich der Zukunft, nicht wie jenes von ununterbrochener Folge vgl. § 47, 2, 3 u. Hermann z. Vig. 26), πολλά [Heindorf z. Plat. Phaid. 61, c] und πυκνά [Lex. Plat. u. d. W.] häufig, τὰ πολλά mehrenteils [Heind. z. Pl. Soph. 218, b], (τὴν) ἀρχήν (regelmäßig mit einer Negation) von vorn herein, überhaupt [Hermann z. So. Ant. 92 u. Vig. 67 u. Lennep z. Phal. p. 82], τὴν πρώτην anfangs [vgl. § 43, 3, 9], (τὸ) τέλος [z. Th. 5, 50, 4], (τὸ) πέρας, τὸ τελευταῖον und τὰ τελευταῖα zuletzt, endlich [Lobeck z. So. Ai. 301], πρῶτον zuerst, erstens, primum, τὸ πρῶτον zum ersten Male oder anfangs, primo,

πρότερον früher, τὸ πρότερον das vorige Mal [z. Th. 1, 59], (τὸ) δεύτερον, τρίτον ꝛc. Vgl. noch § 50, 5, 13. Τὰ ἐπιτήδεια οὔτε τὸ αὐτίκα ἔτι εἶχον οὔτε τὸ λοιπὸν ἔτι ἔμελλον ἕξειν. Θ. 7, 60, 1. Τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δ' ἐπείθοντο. Ξε. ἀν. 2, 2, 5. (Ὃν ἂν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτῳ οὐδεὶς ἂν σπείσαιτο τοῦ λοιποῦ. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 29.) Ὁ Δάμων τῷ Προδίκῳ πολλὰ πλησιάζει. Πλ. Λάχ. 197, e. Οἱ Λακεδαιμόνιοι μεταστρατοπεδεύονται πυκνά. Ξε. Λακ. π. 12, 5. Κακὸν βίον οἱ τῶν πλουσίων καὶ τυράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν. Πλ. νό. 695, e. Λυπηρότερον ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι ἢ (τὴν) ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι. Ξε. ἀν. 7, 7, 28. Πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν εἶναι τὴν πρώτην. Δη. 3, 2. Πολλῶν λόγων γενομένων τέλος οὐδὲν ἐπράχθη. Θ. 5, 50, 4. Πρῶτον τὴν γῆν ἔτεμον ὥσπερ τὸ πρῶτον. Θ. 7, 42, 6. Ἔδοξε πρῶτον ἐς Χίον αὐτοῖς πλεῖν, τὸ τελευταῖον δὲ ἐς Ἑλλήσποντον ἀφικέσθαι. Θ. 8, 8, 2. Ἡ Σικελία πρότερον Τρινακρία ἐκαλεῖτο. Θ. 6, 2, 3. Ἡ νόσος τὸ δεύτερον ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὕστερον οὐκ ἔλασσον ἐνιαυτοῦ, τὸ δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη. Θ. 3, 87, 1. Τάδε δεῖ ὑπάρξαι τῷ δημοτικῷ, πρῶτον μὲν ἐλεύθερον εἶναι, δεύτερον δ' ἀπὸ τῶν προγόνων εὐεργεσίαν τινὰ αὐτῷ πρὸς τὸν δῆμον ὑπάρχειν, τρίτον σώφρονα καὶ μέτριον χρὴ πεφυκέναι αὐτόν, τέταρτον εὐγνώμονα καὶ δυνατὸν εἰπεῖν, πέμπτον ἀνδρεῖον εἶναι τὴν ψυχήν. Αἰ. 3, 169.

A. 3. Verwandter Art sind eine Anzahl von Accusativen, die den Inhalt oder Gehalt bezeichnen, wie τὸ σύμπαν im ganzen, überhaupt [z. Th. 6, 37, 3], (τὸ) μέγιστον zumeist, vor allen Dingen [z. Th. 1, 142, 1. 2, 65, 1], τὸ ἐλάχιστον wenigstens, ταὐτὸ τοῦτο eben so [Stallbaum z. Plat. Symp. 178, e], τὸ ἐναντίον, τἀναντία umgekehrt, αὐτὸ τοὐναντίον gerade umgekehrt, πᾶν τοὐναντίον ganz im Gegenteil, ἀμφότερα auf beide Arten [z. Th. 1, 13, 4], οὐδέτερα auf keine von beiden Arten. Vgl. § 57, 10, 11 u. 12. Λέγεται τὸ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα ἐκ τῆς Αἴτνης. Θ. 3, 116, 2. Τὸ ξύμπαν γνῶτε ἀναγκαῖον ὂν ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίγνεσθαι. Θ. 7, 77, 7. Σαυτοῦ ἕνεκα τὸ μέγιστον ποίει τοὺς λόγους. Πλ. πολ. 528, a. Πρῶτον καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσιν. Ξε. ἀν. 2, 5, 7. Ἐγὼ μὲν ἐν ἑνὶ πλοίῳ πλευσοῦμαι, ὑμεῖς δὲ τοὐλάχιστον ἐν ἑκατόν. Ξε. ἀν. 5, 7, 8. Ἐὰν θεσμοθέτην ὑβρίσῃ τις, ἄτιμος ἔσται, καὶ πάλιν γε τὸν ἄρχοντα ταὐτὸ τοῦτο, ἐὰν ἐστεφανωμένον πατάξῃ τις ἢ κακῶς εἴπῃ, ἄτιμος. Δη. 21, 32. Τὸ ἀγαθὸν διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, καὶ τὸ ἐναντίον ἕσταμεν, ὅταν ἑστῶμεν τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα, τοῦ ἀγαθοῦ. Πλ. Γοργ. 468, b. Οὐκ αὐτὸ τοὐναντίον παροικοδομεῖν εἰώθαμεν; Δη. 55, 17. Τόδε μοι εἰπέ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέους βελτίους γεγονέναι ἢ πᾶν τοὐναντίον διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνου. Πλ. Γο. 515, e. Πείθωμεν ἢ χάρισιν ἢ δώροις ἢ ἀμφότερα. Πλ. Λαχ. 187, a. Ἐπιθυμοῦντα ἔστιν ἐνίοτε μὲν ὠφελίμως ἐπιθυμεῖν, ἐνίοτε δὲ βλαβερῶς, ἐνίοτε δὲ μηδέτερα. Πλ. Λυσ. 221, b.

A. 4. Gleichartige Accusative sind τί was, warum? ὅ τι weshalb? τοῦτο und ταῦτα darum. Τί τοὺς ὁμολογοῦντας ἐχθροὺς ἔχοντες ἑτέρους ζητοῦμεν; Δη. 14, 11. Ἠρωτῶντο ὅ, τι ἥκοιεν. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 9. Τοῦτ' ἐγὼ ἀφικόμην, ὅπως εὖ πράξαιμί τι. Σο. ΟΤ. 1005. Ἡμέτερα αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν, ταῦτα δὴ αἰσχυνόμεθα τούσδε. Πλ. Λαχ. 179. Αὐτὰ ταῦτα νῦν ἥκομεν. Πλ. Πρωτ. 310, e. [Nicht so findet sich ὅ in der Prosa. Göttling z. Ar. Pol. p. 295.]

A. 5. Etwas verschieden sind τὸ λεγόμενον nach dem Sprichworte, πρόφασιν vorgeblich [vgl. § 48, 15, 17 u. z. Th. 3, 111, 1. 5, 53, 1], πάντα (τοῦτον τὸν) τρόπον ꝛc. auf jede, diese Weise, δίκην (τινός) nach der Weise, χάριν (τινός, dem Ge. gew. nachgestellt, wie auch δίκην vgl. jedoch Herm. z. Vig. 11) aus Gefälligkeit, wegen, προῖκα und δωρεάν umsonst ꝛc. Τὰ μεγάλα πάντα ἐπισφαλῆ καὶ τὸ λεγόμενον τὰ καλὰ τῷ ὄντι χαλεπά. Πλ. πολ. 479, d. Ἀθηναῖοι πολλῇ στρατιᾷ ὥρμηντο, πρόφασιν μὲν Ἐγεσταίων ξυμμαχίᾳ, τὸ δὲ ἀληθὲς Σικελίας ἐπιθυμίᾳ. Θ. 6, 33, 2.

Δεῖ τοὺς μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ ὠφελίμους ὄντας πάντα τρόπον κωλύεσθαι. Ξε. ἀπ. 1, 2, 59. Ὁμοιότατον ἄνθρωπος οἴνῳ τὴν φύσιν τρόπον τίν' ἐστίν. Ἄλεξις 49 (45), 1. Πόλιν εἶναι δεῖ δίκην κρατῆρος κεκραμένην. Πλ. νό. 773, c. Τὸ φρονεῖν αὐτὸ αὑτοῦ χάριν ἀγαπῶμεν. Πλ. πολ. 357, c. Τὸ προῖκ' ἀποθανεῖν ἐστι φανερὰ ζημία. Ἀντιφάνης 275 (267). Δωρεὰν παρὰ τοῦ δήμου ἔλαβε τὸ χωρίον. Λυ. 7, 4. vgl. § 41, 12, 11.

4. Bei eigenschaftlichen Begriffen bezeichnet der Accusativ das Objekt, in Bezug auf das dem Subjekt die Eigenschaft zukommt: Ac. des Bezuges. *Πλῆθός τι τὴν φύσιν ἐστὶν ἡ πόλις. Ἀρλ. πολ. 2, 1, 4. Τοιοῦτος τὴν φύσιν. Ἰσ. 9, 24. Ἐσόμεθ' ἀλλήλοισιν ἀμνοὶ τοὺς τρόπους. Ἀρ. εἰρ. 935. Κινάδων ἦν καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος καὶ τὴν ψυχὴν εὔρωστος. Ξε. Ἑλ. 3, 3, 5. — Καθαρὸν ἂν τὸν νοῦν ἔχῃς, ἅπαν τὸ σῶμα καθαρὸς εἶ. Ἐπίχ. 24. Τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ. Σο. ΟΤ. 371. Ὅστις διαβολαῖς πείθεται ταχύ, πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους. Μέ. 567 (577). Ποιητὴς ὁ Ἔρως ἀγαθὸς πᾶσαν ποίησιν. Πλ. συ. 196, e. — Βέλτιόν ἐστι σῶμά γ' ἢ ψυχὴν νοσεῖν. Μέ. μο. 75. Ὑγιαίνουσιν οἱ τὰ σώματα εὖ ἔχοντες. Ξε. ἀπ. 3, 12, 4. Τὴν ψυχὴν τυγχάνει εὖ πεφυκώς. Πλ. Χαρμ. 154, e.* vgl. *Πλ. ἀπ. 22, e.*

A. 1. Neben diesem Ac. wie dem 3 A. 5 erwähnten erscheint vielfach der Dativ. Der Ac. bezeichnet eig. auch hier das Erstrecken oder den Bezug; der Dativ das Wirkende: vermöge, in Betracht. Φύσει ἐστὶν ἄνθρωπος ζῷον πολιτικόν. Ἀρλ. πολ. 3, 4, 2. Σαυτὸν φύλαττε τοῖς τρόποις ἐλεύθερον. Μέ. μο. 485. Δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν, ὅπως μὴ ἀνδράποδα ὦμεν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 22. Ἥκουσι προφάσει μὲν ᾗ πυνθάνεσθε, διανοίᾳ δὲ ἣν πάντες ὑπονοοῦμεν. Θ. 6, 76, 1. Πολλὰ φύσει μὲν οὐκ ἔστι καλά, νόμῳ δέ. Πλ. Γο. 482, e. Λέξον ὅστις εἶ γένος. Εὐ. Βακ. 460. Ἔστι γένει μὲν ὁ Λεύκων ξένος, τῇ δὲ παρ' ὑμῖν ποιήσει πολίτης. Δη. 20, 30. Δοκεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατίστοις ὅμοιοι εἶναι, τῇ δ' ἡλικίᾳ καὶ φρονιμώτεροι. Ξε. Κυ. 3, 3, 41. Κακίᾳ καὶ ἀρετῇ τὰ ἤθη διαφέρουσι πάντες. Ἀρλ. ~~πολ.~~ 2, 1, 1.

A. 2. Demgemäß steht von räumlichen Maßangaben am gewöhnlichsten der Ac.: (τὸ) μέγεθος, μῆκος, εὖρος, βάθος, ὕψος, πλῆθος an Größe rc.; ebenso τὸν ἀριθμόν, während ἀριθμῷ rc. mehr vermöge, gemäß bedeutet. [Lob. Paralipp. p. 528 vgl. Kr. z. Arr. An. 4, 22, 8 lat. A. u. z. Her. 1, 14, 1.] Οὐδεὶς ξύνοιδεν ἐξαμαρτάνων πόσον ἁμαρτάνει τὸ μέγεθος, ὕστερον δ' ὁρᾷ. Μέ. 435 (448). Τὸν ἀριθμὸν ὀλίγοι οἱ τὴν ἀρετὴν ἔχοντες. Ἀρλ. πολ. 3, 7, 10. Παραπλήσιος τὸν ἀριθμόν. Θ. 7, 70, 1. Ἱππεῖς παραπλήσιοι τὸ πλῆθος. Ξε. Ἱππ. 7, 1. Ἔστι διττὸν τὸ ἴσον· τὸ μὲν γὰρ ἀριθμῷ, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν ἐστί, λέγω δὲ ἀριθμῷ μὲν τὸ πλήθει ἢ μεγέθει ταὐτὸ καὶ ἴσον, κατ' ἀξίαν δὲ τὸ τῷ λόγῳ. Ἀρλ. πολ. 5, 1, 7.

A. 3. Neben ὄνομα, τοὔνομα namens erscheint selten ὀνόματι (Xen. An. 1, 4, 11, Hell. 1, 6, 29 u. Kr. z. Arr. An. 5, 5, 3), das auch dem Namen nach, unter dem Namen, Vorgeben bedeutet (Thuk. 6, 10, 1 vgl. 4, 60, 1, τῷ ὀνόματι 3, 10, 3 vgl. 6, 80, 4.) Ὀνόματι μεμπτὸν τὸ νόθον, ἡ φύσις δ' ἴση. Εὐ. Ἀντιγ. 9 (168).

A. 4. Als solche Accusative erscheinen ferner τί, τὶ, οὐδέν, μηδέν und auch andre substantivierte Neutra. Τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; Δη. 18, 311. Ὁ μηδὲν ὢν αὐτὸς χρήσιμος οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν. Ἰσ. 2, 52. Ἡ πόλις ἡμῶν οὐδὲν ὁμοία γέγονεν ἐκείνοις. Ἰσ. 12, 93. Χρὴ ἀγαθὸν τοῦτο γενέσθαι ὃ ἂν καὶ δοκεῖν (ἀγαθὸς) βούλῃ. Ξε. ἀπ. 1, 7, 1. Κἂν φαῦλος ᾖ τἄλλ', εἰς ἔρωτα πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος. Εὐ. Ἀντιγ. 6 (162).

Πάντα σοφὸν οὐχ οἷόν τε ἄνθρωπον εἶναι. Ξε. ἀπ. 4, 6, 7. Ἂν εὖ φρονῇς, τὰ πάντα γ᾽ εὐδαίμων ἔσῃ. Μέ. μο. 649.

[A. 5. Verschieden (von R. 4) ist der Fall, wo mit einem Nomen nach der Analogie des zugehörigen Verbums ein transitiver Ac. verbunden wird, wie regelmäßig mit ἔξαρνος (mit dem Ge. Isokr. 21, 3). Ἔστι τις Σωκράτης τὰ μετέωρα φροντιστής. Πλ. ἀπ. 18, b. Ἐπιστήμονες ἦσαν τὰ προςήκοντα. Ξε. Κυ. 3, 3, 9. Ἔξαρνοί εἰσι τὰ ὡμολογημένα. Ἰσαῖ. 5, 26. τὴν μαρτυρίαν 3, 21. Vgl. § 47, 26, 3.]

(A. 6. Mit Adjektiven kann ein stamm- oder sinnverwandter Ac., durch ein Adjektiv näher bestimmt, verbunden werden. Ὁρῶμεν τοὺς πολλοὺς κακοὺς πᾶσαν κακίαν. Πλ. πολ. 490, d. Οἱ θεοὶ ἀγαθοί εἰσι πᾶσαν ἀρετήν. Πλ. νό. 900, d. Vgl. Πλ. Μέν. 93, e; ἀπολ. 22, e. Ἀτίμους ἐποίησαν ἀτιμίαν τοιάνδε. Θ. 5, 34, 2. [Ὁ τῷ ὄντι τύραννος τῷ ὄντι δοῦλος τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας. Πλ. πολ. 579, d. Θηριώδη δειλίαν δειλός Aristot. Ἠθ. Εὐδ. 6, 5 u. Ἠθ. Νικ. 7, 5, 6. vgl. z. Th. 5, 9, 7 u. Lobeck z. So. Ai. 1035.]

A. 7. Öfter geschieht ebendies bei Verben nach folgendem allgemeinern Sprachgesetze.

II. Accusativ des Inhaltes.

5. Häufiger als in andern Sprachen wird im Griechischen mit Verben aller Art ein stamm- oder sinnverwandter Ac. verbunden sowohl, wo er als transitives Objekt dasteht, als wo er den Gegenstand bezeichnet, über den als ihren Inhalt die Handlung sich erstreckt: Ac. des Inhaltes. [Lobeck Paralipp. p. 501 ss.]. *Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα, εἰ μέλλει φυλακὰς φυλάξειν. Ξε. ἀν.* 2, 6, 10. *Ἀθήνησιν ὁ δῆμός ἐστιν ὁ ἄρχων τὰς ἀρχάς. Ξε. πολ. Ἀθ.* 3, 13. — *Πεσεῖσθ᾽ ἀτίμως πτώματ᾽ οὐκ ἀνασχετά. Αἰσχ. Προ.* 919 (923). vgl. *Πλ. Λαχ.* 181, b. *Οἱ ἐρῶντες ἐθέλουσι δουλείας δουλεύειν οἵας οὐδ᾽ ἂν δοῦλος οὐδείς. Πλ. συ.* 183, a. *Ἀτύχημα οὐδὲν ἔλαττον ἠτύχησαν ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς πονηροῖς ἀνθρώποις συμμῖξαι. Δη.* 32, 11. — *Ζήσεις βίον κράτιστον, ἢν θυμοῦ κρατῇς. Μέ. μο.* 186. *Θεοῦ βίον ζῆν ἀξιοῖς ἄνθρωπος ὤν; Εὐ. ἀποσπ. ἄδ.* 45 (1060). *Ποῖος ἂν εἴη θάνατος καλλίων ἢ ὃν ἂν κάλλιστά τις ἀποθάνοι; Ξε. ἀπ.* 4, 8, 3. — *Ἰατροὶ δεινότατοι ἂν γένοιντο, εἰ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν. Πλ. πολ.* 408, d. *Ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν οὐκ ἐξῄεσαν οἱ Ἕλληνες. Θ.* 1, 15, 2. Lobeck z. So. Ai. 290. [*Τὸν ἱερὸν πόλεμον ἐστράτευσαν. Θ.* 1, 112, 3. *Ἡ Κέρκυρα αὐτάρκη θέσιν ἔκειτο. Θ.* 1, 37, 2. *Τὸν τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα γάμον μνηστεύειν ἕκαστον. Πλ. νό.* 773, b.] Über solche Accusative bei Passiven § 52, 4, 7 f. (W. Schneidawind, über den Acc. d. Inhaltes. Pirmasens 1886.)

A. 1. Es wäre eine Tautologie, wenn der Ac. bloß denselben Begriff wie das Verbum und nicht mehr enthielte. Unstatthaft wäre mithin schlechtweg βασιλείαν βασιλεύειν, πόλεμον πολεμεῖν für das bloße βασιλεύειν und πολεμεῖν oder πόλεμον ποιεῖσθαι. Unanstößig aber ist ein solcher Ausdruck, wenn eine nähere Bestimmung dem Ac. beigefügt wird: ἡ πόλις κοινὸν πόλεμον πολεμεῖ (Ξε. Ἱέρ. 2, 8), oder der Ac. dem allgemeinern Begriffe des Verbums eine bestimmte Sphäre zuweist. [Lobeck Paralipp. p. 503 ss.] Οἱ Κοτυωρῖται φόρον τοῖς Σινωπεῦσιν ἔφερον. Ξε. ἀν. 5, 6, 7. Τοῖς Πανα-

θηναίοις ἐν ὅπλοις τῶν πολιτῶν οἱ τὴν πομπὴν πέμψοντες ἀθρόοι ἐγένοντο. Θ. 6, 56, 2. Χρήματα βούλεται λαβεῖν ἢ ἀρχὴν ἄρξαι. Πλ. συ. 183, a. Ἀπείρηκα ἤδη φυλακὰς φυλάττων. Ξε. ἀν. 5, 1, 2.

A. 2. In manchen Fällen gilt als nähere Bestimmung des Ac. der Artikel. Οὐκ ἀνὴρ πένης μὴ οὐ τέχνην μαθὼν δύναιτ' ἂν ἀσφαλῶς ζῆν τὸν βίον. Φιλή. 83 (213), 4. So τὸν πόλεμον πολεμεῖν Thuk. 8, 58, 5, vgl. 1, 1, 1, d. h. den vorliegenden Krieg; τοὺς ἐπαίνους ἐπαινοῦσι καὶ τοὺς ψόγους ψέγουσιν Plat. Gorg. 483, d. h. die bezüglichen, eben vorkommenden; ja selbst der Plural, da z. B. πόλεμοι mehrere Kriege bedeutet, wie Xen. Hier. 2, 12, wo jedoch nach Lobeck eb. p. 510 das Relativ das Epitheton ersetzen könnte, γάμους ἔγημαν Her. 4, 145, 2. So ἐτριηράρχησε τριηραρχίας Dem. 45, 85, χρή με δικάζειν δίκας Ar. Wesp. 414. Komisch steigernd ist λῆρον ληρεῖς Ar. Thesm. 880, Plut. 517, wie μανίας μαίνεσθε Thesm. 793. Doch findet sich auch τί μόχθον μοχθεῖς; Eu. And. 134, μοχθοῦσι μόχθους Andromeda 8 (132), ὕβριν, ὕβρεις ὑβρίζειν Bakch. 247, 1297, Herk. 708. 741, χάριν χαρίζου καθ' ὅσον ἰσχύεις ὅμως. Μέ. μο. 635 und ῥᾶον βίον ζῇς, ἂν γυναῖκα μὴ τρέφῃς eb. 468, wo vielleicht ῥᾴω zu lesen ist. [Vgl. Lobeck eb. p. 505 s.]

A. 3. Der Dativ erscheint vielfach in ähnlichen Verbindungen, aber qualitativ, während der Ac. rein den Inhalt bezeichnet, also ὁδόν, δρόμον die Wege- oder Bahnstrecke; ὁδῷ auf einem Wege im Gegensatze zu unwegsamem Terrain [z. Xen. An. 3, 4, 30; zu Lande z. Th. 2, 97, 2], δρόμῳ durch, im Laufe. So γάμον γαμεῖν mit Bezug auf den Gegenstand, γάμῳ γ. im Gegensatze zu einer andern Verbindung. Οὐ γὰρ τεθνᾶσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἣν πᾶσιν ἐλθεῖν ἐστ' ἀναγκαίως ἔχον προεληλύθασιν. Ἀντιφάνης 53. Ἐπορεύετο τῇ ὁδῷ ἣν αὐτὸς ἐποιήσατο. Θ. 2, 98, 1. Ἔλαυνε τὸν σαυτοῦ δρόμον. Ἀρ. νε. 25. Ὁρῶμεν πάντα ἀεὶ ἰόντα δρόμῳ καὶ τρέχοντα. Πλ. Κράτ. 397, d. Τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφροσιν εὐδόξους γάμους χρὴ γαμεῖν. Πλ. νό. 772, a. Γάμῳ γεγαμηκὼς τὴν ἐμὴν μητέρα ἑτέραν εἶχε γυναῖκα. Δη. 39, 26. Ἀνδρὸς οὐκ ἄξιον δειλὸν κεκλῆσθαι καὶ νοσεῖν αἰσχρὰν νόσον. Εὐ. Φρίξ. 13 (826). Μηδαμῶς ἡγοῦ ἀνηκέστῳ πονηρίᾳ νοσεῖν Ἀθηναίους. Ξε. ἀπ. 3, 5, 18. [Hermann z. So. Phi. 281 u. Lobeck Paralipp. p. 510, 523 ff.]

A. 4. Nach dieser Analogie werden häufig substantivierte Neutra im Ac. gesetzt, wo wir bald Adverbia bald Präpositionen gebrauchen. So ὑβρίζειν δεινά wie δεινὴν ὕβριν ὑβρίζειν, δεῖσθαι μέτρια wie μετρίαν δέησιν δεῖσθαι 2c. Ἥλλοντο ὑψηλὰ καὶ κούφως. Ξε. ἀν. 5, 9, 5. Ἅπαντα δουλεύειν ὁ δοῦλος μανθάνει. Μέ. 359 (370). Φεῦ, φεῦ τὸ νικᾶν τἄνδιχ' [τὰ ἔνδικα] ὡς καλὸν γέρας, τὰ μὴ δίκαια δ', ὡς ἁπανταχοῦ κακόν. Εὐ. ἀποσπ. ἀδ. 13 (1021). — Οὐ πανταχοῦ τὸ φρόνιμον ἁρμόττει παρόν, καὶ συμμανῆναι δ' ἔνια δεῖ. Μέ. 410 (421). Ἡ πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται. Θ. 3, 40, 2. — Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. Νικόσ. 28. Ἅπαντ' ἐρίζεις καὶ ξυνίης οὐδὲ ἕν. Στ. 35, 6. — Οἶκος ἐν ᾧ τὰ πάντα πρωτεύει γυνὴ οὐκ ἔστιν ὅστις πώποτ' οὐκ ἀπώλετο. Μέ. 473 (484) 3. Δεήσομαι καὶ δίκαια καὶ μέτρια ὑμῶν, βοηθῆσαί μοι τὰ δίκαια. Δη. 38, 2. Οὐκ ὠφελῶ σε τὰ ψευδῆ ἐπαινῶν. Ξε. ἀπ. 2, 6, 37. Τὰ ἐναντία στρέψαντες ἔφευγον. Ξε. ἀν. 4, 3, 32. Προσήκετε ἡμῖν τὰ μέγιστα. Θ. 6, 84, 2. — Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην. Αἰσχ. Προ. 44. Εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεούς. Ἰσ. 1, 13. [Nachweisungen in den Reg. z. Kr.s Ausgaben unter Accusativ.]

A. 5. Bei den Verben des Nützens und Schadens erscheint selten μάλα 2c. [z. Th. 6, 92, 4], gewöhnlich μέγα, μεγάλα, πολλά 2c. Κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι οἳ ἂν ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες πλεῖστα διὰ τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελῶσιν. Θ. 7, 68, 3. vgl. Reg. z. Th. u. βλάπτειν u. ὠφελεῖν.

A. 6. Seltener als der Plural findet sich auf diese Weise der Singular substantivierter Adjektive, am gewöhnlichsten in gewissen feststehenden Formeln, zum Teil neben dem Plural. So μέγα und μεγάλα δύνασθαι viel vermögen, mächtig sein [Kr. z. Her. 5, 97, 1.]; μέγα (selten μεγάλα) μεῖζον,

μέγιστον φρονεῖν stolz sein [neben μεῖζον auch πλέον z. Xen. An. 6, 1, 18. vgl. Lobeck z. So. Ai. 1120]; μέγα (σμικρὸν) φθέγγεσθαι, λέγειν, βοᾶν ꝛc. laut (leise) reden, schreien; daneben μέγα und μεγάλα λέγειν groß-sprechen [Lobeck eb. 386]; πολὺ νικᾶν, κρατεῖν ꝛc. entschieden siegen [Kr. z. Her. 5, 1, 2, neben πολλῷ § 48, 15, 12], ἡδύ, κακὸν ὄζειν gut, schlecht riechen; ὀξύ, ἀμβλύ, ὕτερον, ὕτατα βλέπειν, ὁρᾶν, ἀκούειν scharf, schwach ꝛc. sehen, hören. Οὓς ἂν κακῶς τις ποιῇ φοβεῖσθαι δεῖ μή ποτε μέγα δυνασθῶσιν. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 40. Ἢ φρονεῖν ἐλάσσονα ἢ δύνασθαί σε δεῖ μείζονα. Πλουτ. ἀποφθέγμ. Λακων. p. 232. Θάρσει, τό τοι δίκαιον ἰσχύει μέγα. Εὐ. Δικ. 2 (338). — Ὅτ' εὐτυχεῖς μάλιστα μὴ φρόνει μέγα. Μέ. μο. 432. Καλὸν φρονεῖν τὸν θνητὸν ἀνθρώποις ἴσα. Σο. ἀποσπ. 311 (320). — Μέγα φθέγγεται καὶ βακτηρίαν φορεῖ. Δη. 37, 52. Τῇ φωνῇ μέγα ἔλεγεν. Πλ. Πρω. 310, d. Ἴσχε στόμ', ὡς μὴ μέγα λέγων μεῖζον πάθῃς. Εὐ. Ἡρ. μ. 1244. Μὴ μεγάλα λίαν λέγε. Ἀρ. βα. 835. — Οὐκ ἂν λαλῇ τις μικρόν, ἐστὶ κόσμιος. Φιλή. 5, 1. — Καλόν τι δοκεῖ εἶναι τὸ πολὺ νικᾶν. Ξε. Ἱέρ. 2, 16. — Ὀξὺ ὁρᾷ καὶ ἀκούει. Πλ. νό. 661, b. Διπλοῦν ὁρῶσιν οἱ μαθόντες γράμματα. Μέ. μο. 657. Πολλὰ ὀξύτερον βλεπόντων ἀμβλύτερον ὁρῶντες πρότεροι εἶδον. Πλ. πολ. 595, e. Νέος ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὑτοῦ ὁρᾷ, γέρων δὲ ὀξύτατα. Πλ. νό. 715, d. — Μύρῳ ὁ ἀλειψάμενος καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος εὐθὺς ἅπας ὅμοιον ὄζει. Ξε. συ. 2, 4. Ὄζειν ἐδόκει τοῦ ἄρτου κάκιστον. Λυ. 6, 1. [Mehr poetisch ist μέγα εὐδαίμων Xen. Kyr. 5, 1. 28 u. ä. vgl. Dial. Sy. § 46, 6, 7.]

A. 7. Doch findet sich auch außer diesen und analogen Verbindungen hin und wieder der Singular, selbst mit dem Artikel [z. Th. 7, 24, 3 vgl. Xen. An. 3, 1, 38.] Πᾶς ἑκὼν Ἔρωτι πᾶν ὑπηρετεῖ. Πλ. συ. 199, c. Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην. Αἰσχ. Προ. 44. Σωκράτης δίκαιος ἦν οὕτως ὥστε βλάπτειν μὲν μηδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν δὲ τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους ἑαυτῷ. Ξε. ἀπ. 4, 8, 11. Σμικρὸν φροντίσατε Σωκράτους, τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον. Πλ. Φαίδ. 91, c. Ἐνόμιζον τὴν ξυμμαχίαν μέγιστον ἂν σφᾶς ὠφελήσειν. Θ. 5, 82, 4. Ἐτόλμησε ψεύσασθαι πάντων δεινότατον. Δη. 27, 53. Ἐᾶσαι χρὴ τοὺς ἄνδρας τὸ μέτριον ἀποκοιμηθῆναι. Ξε. Κυ. 2, 4, 26.

A. 8. Als ähnliche Accusative zu betrachten sind auch die Neutra der Komparative und Superlative als Adverbia (beide ohne Artikel) vgl. § 23, 9; im Komparativ der Singular, da hier leichter als beim Superlativ eine zusammengefaßte Einheit denkbar ist. Τοῦ ὑπὸ σοῦ κριθέντος χαλεπώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῇ ὁ τυραννῶν. Πλ. πολ. 579, d.

A. 9. In gleicher Weise (wie A. 4 ff.) werden auch Accusative substantivierter Neutra der Pronominaladjektive gebraucht, so wie ἕν und οὐδέν, wo wir meist ein Adverbium oder eine Präposition gebrauchen: οὐδὲν φροντίζω kümmere mich gar nicht (vgl. § 47, 11, 4), χαίρω τι freue mich über etwas, χρῶμαί τι gebrauche irgend wie oder wozu, wie auch der Grieche χρῆσθαι πρός, ἐπί, εἴς τι sagt. Τί ἥσθην ἄξιον χαιρηδόνος; Ἀρ. Ἀχ. 4. Τί χρήσαιτ' ἄν τις ἰσχυρῷ ἢ ἀνδρείῳ μὴ σώφρονι; Ξε. Κυ. 3, 1, 16. Τῇ σκέψει τόδε χρησώμεθα. Πλ. Φιλ. 36, c. Τοῦτο μή ἀνάγκαζέ με. Πλ. πολ. 473, a. Ἡμῶν οὐδὲν κήδεσθαι οὐδέ τι φροντίζειν ἔοικας. Πλ. πολ. 344, e. Ἓν τουτὶ ἀμφισβητοῦμεν. Πλ. Γο. 472, d. — Οἱ ὀλωλότες οὐδὲν νοσοῦσιν οὐδὲ κέκτηνται κακά. Εὐ. Φρίξ. 14 (830), 3. Δεῖ ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς. Δη. 18, 292. Τάδ' ἄχθονται βροτοί, εἰς γῆν φέροντες γῆν. Εὐ. Ὑψ. 6 (757), 4. Ἐπείσθητε ἃ δεόμεθα. Θ. 1, 35, 2. Ἰάσων ἱκανὸς ἦν καὶ νυκτὶ ἅπερ ἡμέρᾳ χρῆσθαι. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 15. Λιμῷ ὅσαπερ ὄψῳ διαχρῆσθε. Ξε. Κυ. 1, 5, 12. Vgl. z. Th. 1, 3, 4 u. Reg. u. Ac. Andres § 48, 15, 11. 13 u. 14. [Über das adverbiale ὁμοῖα z. Th. 1, 25, 4 u. ἴσα 3, 14.]

A. 10. Dieser Ac. ist mehrfach verwandt mit dem R. 4 erwähnten. Man vgl. χρῆσθαί τι, εὐδαιμονεῖν πάντα mit χρήσιμός τι, εὐδαίμων πάντα u. a.

A. 11. Bei πράττειν findet sich nicht bloß εὖ, κακῶς in der Bedeutung glücklich, unglücklich sein, sondern ähnlich auch der Ac. substantivierter Adjektive und Pronominaladjektive. [Kr. z. Xe. An. 6, 2, 8 lat. A.] Οὐκ εὐτυχοῦντας εὖ δοκῶ πράξειν ἀεί. Εὐ. Ἑκ. 283. Πῶς ἔχεις; τί πράσσεις; Εὐ. Ὀρ. 732. Προςδόκα δὴ δρῶν κακῶς κακόν τι πράξειν. Εὐ. Ἡρ. μ. 728. Ἔδεισαν μὴ τῶν παρόντων ἔτι χείρω πράξωσιν. Θ. 7, 71, 1. Δοῦλοι ἔσεσθε, ἢν τὰ ἄριστα πράξητε. Θ. 5, 9, 7. (Πράσσει ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων. Μέ. 222 (3), 16.)

6. Für den Acc. des Inhaltes kann auch der Gegenstand, auf den der Begriff desselben sich bezieht, eintreten, z. B. wie *νικᾶν νίκην* auch *νικᾶν μάχην*, wie *θύειν θύματα* auch *θύειν Ἡράκλεια* gesagt werden. *Ὅσοι γαμοῦσιν ἢ γένει κρείσσους γάμους ἢ πολλὰ χρήματ᾽ οὐκ ἐπίστανται γαμεῖν. Εὐ. Μελαν.* 16 (504). *Σιτήσεις δίδοτε τοῖς τὴν μάχην νικήσασι. Αἰ.* 2, 80. *Κύλων Ὀλύμπια ἐνενικήκει. Θ.* 1, 126, 3. *Νενικηκότα παγκράτιον αὐτὸν ἧκεν ἄγων. Ξε. συ.* 1, 2. *Ἕτερον ψήφισμα νικᾷ Δημοσθένης. Αἰ.* 3, 68. *Οἱ ῥήτορές εἰσιν οἱ νικῶντες τὰς γνώμας. Πλ. Γο.* 456, a. — *Πρῶτος εἴςεισιν ὁ τὸ στάδιον ἁμιλλησόμενος. Πλ. νό.* 833, a. *Ἠγωνίζοντο παῖδες μὲν στάδιον, δόλιχον δὲ Κρῆτες, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι. Ξε. ἀν.* 4, 8, 27. *Ἀριστοκράτης γραφὴν ἠγωνίζετο παρανόμων. Δη.* 23, 100. — *Τὰ Ἡράκλεια ἐντὸς τείχους θύειν ἐψηφίζεσθε. Δη.* 19, 86. *Ὁ πατὴρ γάμους εἱστίασεν. Ἰσαῖ.* 8, 18. *Ἠξίουν αὐτοὺς συμμαχίαν ὀμνύναι. Ξε. Ἑλ.* 7, 4, 10. — *Σχεδόν τι μώρῳ μωρίαν ὀφλισκάνω. Σο. Ἀντ.* 470. [Kr. z. Xe. An. 1, 2, 10.]

A. 1. Auch hier erscheint der Dativ in ähnlichen Verbindungen: durch, vermöge; daneben ἐν. Τυγχάνω νενικηκὼς εὐανδρίᾳ καὶ λαμπάδι καὶ τραγῳδοῖς. Ἀνδ. 4, 42. Τὸ ἐν πολέμῳ νικᾶν πολλῷ εὐδοξότερον ἢ πυγμῇ. Ξε. Ἱπρ. 8, 7.

A. 2. Hieher gehören auch Ausdrücke wie προκαλεῖσθαι δίκην (Thuk. 1, 39, 1 vgl. Ar. Ritter 796 vgl. z. Th. 4, 20, 1) neben π. ἐς δίκην; διώκειν δίκην (Js. 18, 5); ἀπολογεῖσθαι δίκην (z. Th. 8, 109, 2); πρεσβεύειν εἰρήνην als Gesandter einen Frieden verhandeln (Js. 4, 177, Dem. 19, 273, Aisch. 3, 80 vgl. 2, 136); σπένδεσθαι ἀναχώρησιν durch Vertrag Abzug auswirken (Thuk. 3, 109, 2. 114, 2. 24, 3); ἡγεῖσθαι ὁδόν (Xe. An. 5, 4, 10. 6, 3, 10, Kyr. 3, 2, 28. 4, 2, 14 vgl. Ar. Frieden 1093); ἰέναι τὴν μεσόγαιαν (Her. 7, 121), ἐξῄεσαν τὴν ἀμφίαλον (Xen. Hell. 4, 2, 13), πορεύεσθαι πεδίον, ὄρη Xen. An. 4, 4, 1. 2, 5, 18); wie ähnlich τρέχειν ὄρεια, πρανῆ rc. (Reitk. 8, 1 vgl. 6, Her. 2, 24, Lobeck z. So. Ai. 30 u. Pflugk z. Eu. Hel. 532), ja auch ἰέναι ὄρθιον, ὁμαλές (Xe. An. 4, 6, 12); und nach dieser Analogie selbst δίκην, γραφὴν εἰςιέναι, εἰςελθεῖν (Js. 18, 24. 38. 51, Dem. 18, 105. 21, 6. 28, 17. 34, 1. 37, 39.)

A. 3. Auf diese Weise haben viele intransitive Verba transitive Bedeutung erhalten, wo wir meist eine Vorsilbe, be-, er-, ver-, gebrauchen. So πλεῖν θάλασσαν das Meer befahren, οἰκεῖν οἰκίαν ein Haus bewohnen oder (verwalten) eine Wirtschaft führen, σπεύδειν τι etwas (eifrig) betreiben, βιάζεσθαί τι etwas erzwingen, ἐρωτᾶν τι etwas erfragen, über etwas fragen, σιγᾶν und σιωπᾶν τι etwas verschweigen, ἀποκρίνεσθαί τι etwas beantworten rc. Τίς κίνδυνος μείζων ἀνθρώποις ἢ χειμῶνος ὥρᾳ πλεῖν τὴν θάλασσαν; Ἀνδ. 1, 137. Οὐκ

ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ. Σουσαρ. 1. Δεῖ γυναῖκα τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν. Πλ. Μέν. 71, e. — Γάμους ὅσοι σπεύδουσι μὴ πεπρωμένους μάτην πονοῦσιν. Εὐ. Μελαν. 15 (503). Σπεύδει ἀσπούδαστ' ἐπὶ σοὶ δαίμων. Εὐ. Ἰφ. Τ. 201. Σπουδάζομεν τὴν φρόνησιν καὶ τἆλλα πάντα τὰ καλά. Πλ. Ἱπ. 297, a. (Τὴν παρασκευὴν ἅπασαν ἐπείγονται. Θ. 3, 2, 2.) Πλειστοάναξ προὐθυμήθη τὴν ξύμβασιν. Θ. 5, 17, 1. — Βιάσασθαι ἐβούλοντο τὸν ἔςπλουν. Θ. 7, 22, 3. — Τὴν ἡδονὴν ἐρωτῶ εἰ οὐκ ἀγαθόν ἐστιν. Πλ. Πρω. 351, e. Χαλεπὸν δοκεῖ τὸ ἀποκρίνασθαι τὰ ἐρωτώμενα. Πλ. Ἀλκ. α. 106, b. Μαρτυρεῖν ἀκοὴν οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι. Δη. 57, 4. Ἀτὰρ σιωπᾶν τά γε δίκαι' οὐ χρή ποτε. Εὐ. ἀδ. 16 (1024). Σκώπτει τὸν λόγον ἡμῶν. Πλ. Φαῖδρ. 264, e. Τί ταῦτα δεῖ στένειν ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν; Εὐ. Ὑψ. 6 (757), 7.

A. 4. Das Objekt transitiv gewordener Intransitiva ist oft auch ein persönlicher Begriff, z. B. μὴ σκῶπτέ με. Ἀρ. βα. 58. Αἴδει τὸν θεόν. Πλ. συ. 176, a. Θνητὸς πεφυκὼς μὴ γέλα τεθνηκότα. Μέ. μο. 670. Πᾶς τις δακρύει τοὺς προςήκοντας φίλους. Εὐ. Φρίξ. 10 (831), 3. Die Übersetzung ist dabei zuweilen abweichend. So bei ὀμνύναι θεόν bei einem Gotte schwören und analog ἐπιορκεῖν θεόν; βιάζεσθαι ἄνδρας (ναῦς) mit Gewalt verdrängen. Ταῦτα ὄμνυμί σοι τοὺς θεούς. Ξε. Κυ. 5, 4, 31. Θεὸν ἐπιορκῶν μὴ δόκει λεληθέναι. Μέ. μο. 253. (Μαρτύρομαι νῦν αὐτὴν τὴν θεόν. Πλ. Φιλ. 12, b. Βιασάμενοι τοὺς πολεμίους παρῆλθον. Ξε. ἀν. 1, 4, 5.

A. 5. Ähnlich haben manche Verba auf εύω transitive Bedeutung erhalten. Θεράπευε τὸν δυνάμενον, ἥνπερ νοῦν ἔχῃς. Μέ. μο. 244. Δεῖ μᾶλλον θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα. Πλ. Κρίτ. 51, b. Τί ἥδιον ἢ μηδένα ἀνθρώπων κολακεύειν; Ξε. Ἑλ. 5, 1, 14. Τοὺς δούλους σχεδόν τι οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατρεύουσιν. Πλ. νό. 720, d. Παυσανίας Πλείσταρχον ἐπετρόπευεν. Θ. 1, 132, 1. Ὑπώπτευον ἀλλήλους εὐθὺς μετὰ τὰς σπονδάς. Θ. 5, 35, 1. — Χρόνος διέρπων πάντ' ἀληθεύειν φιλεῖ. Εὐ. Ἱπ. καλ. 15 (444).

A. 6. Sogar viele Komposita, deren erster Teil ein Nomen ist, nehmen häufig ihres Begriffes wegen einen Ac. zu sich. Τὰ δημόσια μισθοφοροῦντες χρήματα ἰδίᾳ σκοπεῖσθ' ἕκαστος ὅ, τι τις κερδανεῖ. Ἀρ. ἐκ. 206. Τῶν φίλων τοὺς τρόπους οὐδέποθ' ὁμοίως ζωγραφοῦσιν αἱ τύχαι. Ἀντιφάνης 289 (232), 3. — Δημαγωγεῖ τοὺς ἄνδρας. Ξε. ἀν. 7, 6, 4. Πολῖται δορυφοροῦσιν ἀλλήλους ἄνευ μισθοῦ ἐπὶ τοὺς δούλους; Ξε. Ἱερ. 4, 3. Τὸν ἑαυτοῦ πατέρα γηροτροφεῖ. Δη. 24, 203. — Σωφρόνως τὸν αὑτοῦ βίον οἰκονομεῖ. Ἰσ. 1, 46. Τὴν δημοκρατίαν Σόλων ἐνομοθέτησεν. Ἰσ. 7, 16. — Τοὺς φανερώτατα δεκάζοντας στρατηγοὺς χειροτονοῦμεν. Ἰσ. 8, 50. Οὗτος καὶ τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας τολμᾷ συκοφαντεῖν. Ἰσ. 18, 22. Μὴ μιμεῖσθε ἄνδρας κακηγοροῦντάς τε καὶ κωμῳδοῦντας ἀλλήλους καὶ αἰσχρολογοῦντας. Πλ. πολ. 395, e. — Συμφορὰς τὰς μὲν τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' αὐτοὶ λογοποιοῦσιν. Λυ. 22, 14. Ἐλαφρὸν παραινεῖν νουθετεῖν τε τοὺς κακῶς πράσσοντας. Αἰσχ. Προ. 264. Ἡ πόλις δασμολογεῖ τοὺς Ἕλληνας. Ἰσ. 8, 125. Ἆγις τὰ τῶν ξυμμάχων ἠργυρολόγησεν ἐς τὸ ναυτικόν. Θ. 8, 3, 1. — Πολυπραγμονεῖν τἀλλότρια μὴ βούλου κακά. Μέ. μο. 583. Τὰ χείρω φιλονεικεῖτε. Θ. 5, 111, 3.

A. 7. In solchen Zusammensetzungen ist der Begriff des ersten Teiles oft fast erloschen; und daher einerseits Ausdrücke wie οἰκοδομεῖν τεῖχος, πύργον, anderseits οἰκοδομεῖν οἰκίαν, ὁδοποιεῖν ὁδόν u. a. vgl. Kr. z. Xen. An. 4, 7, 22.

A. 8. Viele mit Präpositionen zusammengesetzte Intransitive, wie ἵστασθαι und die Verba des Gehens u. a., haben, eine transitive Bedeutung annehmend, einen Ac., entweder wegen der Präposition oder wegen der erhaltenen Bedeutung. Τὸν τῆς Λήθης ποταμὸν εὖ διαβησόμεθα. Πλ. πολ. 621, c. Οἱ βάρβαροι διῆλθον ἅπασαν τὴν χώραν.

Πλ. Μενέξ. 240, b. Δεῖ τὸν βέλτιστον τῶν λόγων λαβόντα διαπλεῦσαι τὸν βίον. Πλ. Φαίδ. 85, d. Πάντες τὰς Ἀθήνας ἢ παραπλέουσιν ἢ παρέρχονται. Ξε. π. πό. 1, 6. Τῷ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύοντες τί ἂν ἡδέως πίοι. Ξε. Ἀγ. 9, 3. Ἕνα ἕκαστον μετῄεσαν μὴ ἐπιτρέπειν. Θ. 8, 73, 4. Ὁ Κῦρος περιίσταται τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι. Ξε. Κυ. 3, 1, 5. Ἐκλογίζεσθε ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμᾶς δεινόν. Θ. 4, 10, 1. Ἐχυρὰ τὰ μὲν παρῄει, τὰ δὲ ὑπερέβαινεν. Ξε. Ἀγ. 6, 6. Ὑπερέβαλον τὰ ὄρη. Ξε. ἀν. 4, 4, 20.

Τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι. Ξε. ἀπ. 1, 6, 14. Ὅταν οἱ ἄνδρες ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που αὐτοὺς ἐλευθέρους. Πλ. πολ. 461, b. Δίκην διδόασιν οἱ παραβαίνοντες τοὺς νόμους. Ξε. ἀπ. 4, 4, 21. Οὐχ ὅσα ἄν τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται. Δη. 4, 38. Ὑπερβάλλον τὸν καιρὸν οὐδὲν τῶν πάντων ἡδύ. Ξε. ἱπ. 10, 14. Κύπρις τὸν εἴκονθ' ἡσυχῇ μετέρχεται. Εὐ. Ἱπ. 444. Ἐν τῇ Σπάρτῃ οἱ κράτιστοι ὑπέρχονται μάλιστα τὰς ἀρχάς. Ξε. πολ. Λ. 8, 2. Τοὺς ἐπαίνου ἐραστὰς ἀνάγκη πάντα μὲν πόνον πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι. Ξε. Κυ. 1, 5, 12. Εὐαγόρας τὴν ἀρχὴν πάλιν ἀνέλαβεν ὑποστὰς τοὺς μεγίστους κινδύνους. Ἰσ. 3, 28. (Χρεὼν ξυμφοραῖς ταῖς μεγίσταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι. Θ. 2, 61, 3. Τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἂν ὑποσταίη. Ξε. Ἑλ. 7, 5, 12.) Οἱ πρόγονοι ὑπὲρ δόξης οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν. Δη. 20, 10. Τῷ ἐρῶντι ὀμνύντι μόνῳ συγγνώμη παρὰ θεῶν ἐκβάντι τὸν ὅρκον. Πλ. συ. 183, b. [Ungewöhnliches z. Th. 3, 34, 2.]

III. Transitiver Accusativ.

7. Den transitiven Accusativ erfordern viele Verba, welche bedeuten wohl oder übel gegen jemand handeln oder reden; unterstützen, schaden, vergelten, sich verteidigen. *Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει. Ἰσ.* 1, 29. *Ῥᾷόν ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους ἢ εὖ. Πλ. Μέν.* 94, e. *Τοὺς ζῶντας εὖ δρᾷ. Εὐ. Μελέ.* 20 (536). *Ἀξιῶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν ὥστε αὐτὸς τὰ πλείω βλάπτεσθαι. Θ.* 4, 64, 1. — *Ἐν τοῖς κακοῖσι τοὺς φίλους εὐεργέτει. Μέ. μο.* 147. *Οἱ Μυσοὶ καὶ Πισίδαι κακουργοῦσι (κακοποιοῦσι) τὴν βασιλέως χώραν. Ξε. Ἑλ.* 3, 1, 13. *Τὰς ψυχὰς ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Ξε. Κυ.* 2, 3, 23. *Βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμὸς εἰς ὀργὴν πεσών. Μέ. μο.* 71. *Οἱ τύραννοι ἱκανώτατοί εἰσι κακῶσαι μὲν ἐχθρούς, ὀνῖσαι δὲ φίλους. Ξε. Ἱέρ.* 2, 2. *Οἱ σοφισταὶ λωβῶνται τοὺς νέους. Πλ. Πρω.* 318, d. [*Πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα ἄκοντες. Ξε. Κυ.* 3, 3, 15.] *Ξένον ἀδικήσεις μηδέποτε καιρὸν λαβών. Μέ. μο.* 397. *Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὕβριζον τὰς νήσους. Ἰσ.* 8, 99. *Οὐκ ἂν ἱκανὸς οἶμαι εἶναι οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. Ξε. ἀν.* 1, 3, 6. *Ἐχθροὺς ἀμύνου μὴ 'πὶ τῇ σαυτοῦ βλάβῃ. Μέ. μο.* 152. *Γενναῖόν ἐστι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι. Θ.* 1, 136, 3. [*Τίσασθε τήνδε· καὶ γὰρ ἐνταυθοῖ νοσεῖ τα τῶν γυναικῶν. Εὐ. Μελα.* 20 (499). *Λόγοις ἀμείβου τὸν λόγοις πείθοντά σε. Μέ. μο.* 311.]

Ἐπίσταμαι καὶ εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα. Ξε. ἀπ. 2, 3, 8. *Εὐλογῆσαι βουλόμεσθα*

τοὺς πατέρας ἡμῶν. Ἀρ. ἱπ. 565. *Τὸν τεθνηκότα μὴ κακολόγει. Χιλ. Στ.* 125, 15. *Μηδένα κακηγορείτω μηδείς. Πλ. νό.* 934, e. *Οὐ δίκαιον διὰ τοὺς ἀποκτείνοντας οὓς οὐ δεῖ τὴν ἀνδρίαν λοιδορεῖν. Ἰσ.* 3, 4.

A. 1. Ὠφελεῖν mit dem Da. ist poetisch [seit Aristot. auch sonst vorkommend.] Τοὺς φίλους ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν. Εὐ. Ὀρ. 666.

A. 2. Gewöhnlich mit dem Ac. steht λυμαίνεσθαι verletzen, verderben (syn. κακουργεῖν Xen. Kyr. 6, 3, 24, ἀπολλύναι Isokr. 12, 219), doch auch mit dem Dativ, insofern nachteilige Einwirkung zu bezeichnen ist. Ebenso heißt ἐνοχλεῖν τινα quälen, τινί belästigen, chikanieren. Ψευδὴς διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται. Μέ. μο. 553. Ῥήτωρ πονηρὸς τοὺς νόμους λυμαίνεται. Μέ. μο. 709. Τούτῳ τάδ' ἄλλα Βάκχιος λυμαίνεται. Εὐ. Βακ. 632. Ἡ τῶν στρατηγῶν φαυλότης ἐλυμήνατο τοῖς ὅλοις. Δη. 8, 303. — Ἐάν τι ἐνοχλῇ ἡμᾶς, δεόμεθα τοῦ παύσοντος. Ξε. ἀπ. 3, 8, 2. Οἱ Ἀθηναῖοι δεινοὶ ἦσαν ἐνοχλεῖν τοῖς ἄρχειν βουλομένοις. Δη. 8, 42. Τί ἂν ἐγὼ ταῦτα διηγούμενος ἢ ὑμῖν πράγματα παρέχοιμι ἢ ἐμαυτῷ ἐνοχλοίην; Δη. 48, 7.

A. 3. Λοιδορεῖν findet sich (bei den Frühern) nur mit dem Ac., weil es bloß die Herabsetzung des Objekts, λοιδορεῖσθαι nur mit dem Dativ, weil es das gehässige, feindselige Streben des Subjekts bezeichnet. Vgl. Schol. Ar. Plut. 456. Ähnlich hat μέμφεσθαι schlecht machen, tadeln, sowie wohl immer δια- und (bei guten Schriftstellern) καταμέμφεσθαι, den Ac. (syn. φαυλίζειν und ψέγειν Xen. Mem. 4, 4, 14, Gegensatz ἐπαινεῖν Oik. 11, 23. 24 u. Pl. Gorg. 485, a), μ. Vorwürfe machen (syn. ἐπιτιμᾶν Plat. Rep. 405, e) den Dativ meist eines persönlichen Objekts [z. Th. 1, 143, 2.] Λοιδορεῖ τοῦτο, τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ. Πλ. Γο. 485, a. Λοιδορῆσαι τοὺς πονηροὺς οὐδέν ἐστ' ἐπίφθονον. Ἀρ. ἱπ. 1274. Γυναῖκα μιμεῖται ἀνδρὶ λοιδορουμένην. Πλ. πολ. 395, d. — Οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος τό γε τοιοῦτον μέμψαιτο. Πλ. πολ. 487, a. Οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑτοιμοτέροις οὖσιν. Θ. 4, 61, 4.

8. Von Verben, die ein Streben bezeichnen, erfordern den transitiven Ac. *θηρᾶν* und *θηρεύειν*, *διώκειν* und *φθάνειν*, *μιμεῖσθαι* und *ζηλοῦν*. *Χρὴ τὸ πλείστου ἄξιον θήρευμα, φίλους θηρᾶν. Ξε. ἀπ.* 3, 11, 7. *Πολλῆς ἀνοίας καὶ τὸ θηρᾶσθαι κενά. Σο. Ἠλ.* 1054. *Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης. Ἰσ.* 1, 16. *Ἡ ῥητορικὴ τῷ ἀεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ. Πλ. Γο.* 464, d. *Ἀφεὶς τὰ φανερὰ μὴ δίωκε τἀφανῆ. Μέ. μο.* 18. *Ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακόν τι δρᾶν ἐπῃνεῖτο. Θ.* 3, 82, 5. *Μιμοῦ τὰ σεμνά, μὴ κακοὺς μιμοῦ τρόπους. Μέ. μο.* 336. *Ζηλοῦ τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα καὶ τὸν σώφρονα. Μέ. μο.* 192.

9. Ähnlich steht der Ac. bei *μένειν* und *φεύγειν*, *ἀπο-*, (*δια-*) *ἐκδιδράσκειν* und *δραπετεύειν*, *εὐλαβεῖσθαι*, *κρύπτειν* (*κρύπτεσθαι*) und *λανθάνειν τινά*, *καρτερεῖν τι* und *ἐπιλείπειν τινά* deficere, ausgehen. Über *φυλάττεσθαι*, *ἀμύνεσθαι* und *τιμωρεῖσθαι* § 52, 10, 7. *Οὐδ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις. Ξε. Κυ.* 7, 4, 15. *Πέπονθεν οἷα καὶ σὲ καὶ πάντας μένει. Εὐ. Πρωτ.* 5 (651). *Φεῦγ' ἡδονὴν φέρουσαν*

ὕστερον βλάβην. Ἄλεξις 299 (5). *Βουλεύομαί γε πῶς σε ἀποδρῶ.* Ξε. Κυ. 1, 4, 13. *Τὴν δραπέτιν τύχην δραπέτευε.* Ἰσ. Ἐπ. 10, 2. *Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον.* Ἰσ. 1, 43. *Κἂν σφόδρα σάφ' εἰδῇς, τὸν κρύπτοντά σε μηδέποτ' ἐλέγξῃς.* Στ. 3, 4. *Πάντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων.* Ἰσ. 1, 17. *Ἡ ἀκρασία οὐκ ἐᾷ καρτερεῖν οὔτε λιμὸν οὔτε δίψος.* Ξε. ἀπ. 4, 5, 9. *Οἱ πολλοί, ἐπειδὰν αὐτοὺς ἐπιλίπωσιν αἱ φανεραὶ ἐλπίδες, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καθίστανται.* Θ. 5, 103, 2.

10. Von Verben der Affekte, die den Ac. bei sich haben, sind besonders zu merken *αἰδεῖσθαι* und *αἰσχύνεσθαί τινα* sich vor jemand schämen, und *θαρρεῖν τι, τινά* auf etwas, jemand vertrauen, rechnen, als Gegensatz zu *φοβεῖσθαι*; auch *τινί.* Θ. 8, 2, 2. *Μετὰ θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε.* Ξε. Κυ. 8, 7, 23. *Ὅστις αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται, πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;* Διφ. 95 (2). (*Τὸ βραδὺ καὶ μέλλον μὴ αἰσχύνεσθε.* Θ. 1, 84, 1 u. dort Kr.) *Τὸ τοιοῦτον σῶμα οἱ μὲν ἐχθροὶ θαρροῦσιν, οἱ δὲ φίλοι φοβοῦνται.* Πλ. Φαῖ. 239, d.

A. 1. Analog haben, weil sie den Begriff der Furcht enthalten, auch ἐκ- und καταπλήσσεσθαι den Ac., wiewohl sie, eig. Passiva, als solche auch mit dem Dativ oder ὑπό und dem Genitiv vorkommen. Εἴ τῳ καὶ πιστά, τὴν τόλμαν αὐτῶν καὶ δύναμιν μὴ ἐκπλαγῇ. Θ. 6, 33, 4. Ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθε. Θ. 2, 60, 3. Τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων μὴ καταπλαγῆτε. Θ. 6, 76, 1. Τῷ ἀδοκήτῳ μᾶλλον ἂν καταπλαγεῖεν ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς δυνάμει. Θ. 6, 34, 8. [z. Th. 1, 81, 2. vgl. 3, 82, 4. 5, 10, 6. 6, 11, 3. 33, 4.]

[A. 2. Ähnlich findet sich mit dem Ac. sogar die Redensart τεθνάναι τῷ δέει (φόβῳ) τινά (τὶ) jemand wie den Tod fürchten Dem. 4, 45. 19, 81, Arr. An. 7, 9, 4, und bloß τεθνάναι Aristid. π. τῶν τεττάρων p. 157 (261) wie ἐγκεχόδασί μ' οἱ πλούσιοι Ar. Wesp. 627.] Vgl. Vademecum S. 15 A.

IV. Zwei Accusative mit Einem Verbum.

11. Häufiger als in andern Sprachen erscheinen im Griechischen zwei Accusative bei einem Verbum. So neben dem transitiven der Ac. des Inhaltes R. 5. 6. *Οὐδένα πώποτε γραφὴν ἐγραψάμην.* Αἰ. 1, 1. *Ὁ πόλεμος ἀείμνηστον παιδείαν αὐτοὺς ἐπαίδευσεν.* Αἰ. 3, 148. *Οὐ χρὴ μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους.* Πλ. νό. 705, c. — *Οὗτοι ὥρκωσαν πάντας τοὺς μεγίστους ὅρκους.* Θ. 8, 75, 2. *Ἐμὲ ὁ πατὴρ τὴν τῶν παίδων παιδείαν γλίσχρως ἐπαίδευεν.* Ξε. Κυ. 8, 3, 37. *Τὸν ἄνδρα ὁμολογεῖ τύπτειν τὰς πληγάς.* Ἀντ. 4, 3, 1. *Κηφισοφῶντα γραφὴν ἱερῶν χρημάτων ἐδίωκες.* Δη. 19, 293. *Ἠμφεσβήτει τῆς ἀρχῆς ἣν ὑμεῖς ἐμὲ ἐπεχειροτονήσατε.* Δη. 39, 19.)

A. 1. In manchen Verbindungen ist für den Ac. des Inhaltes der Dativ angemessener und üblicher. So findet sich zwar τὴν μάχην τοὺς

βαρβάρους ἐνίκησεν Aisch. 3, 181 (vgl. 222) u. Isokr. 8, 58, (härter Thuk. 1, 32, 4: τὴν ναυμαχίαν ἀπεωσάμεθα Κορινθίους) erst bei Spätern häufiger; allein bei weitem vorherrschend ist μάχῃ νικᾶν τινα. Vgl. 5 A. 3. 6 A. 1. Πᾶς τιμάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐννόμοις τοὺς αὐτοῦ γεννήτορας. Πλ. νό. 932, a. [Über ἐν μάχῃ z. Th. 6, 101, 3.]

A. 2. Dagegen erscheint von einem substantivierten Adjektiv oder Pronominaladjektiv auch hier regelmäßig der Ac. Vgl. 5 A. 4. 9 u. Lobeck z. So. Ai. 1107. Σωκράτης τὰ μέγιστα πάντας τοὺς βουλομένους ὠφέλει. Ξε. ἀπ. 1, 2, 61. Οὐκ ἂν ἐχθροὺς πλείω τις βλάψειεν ἄλλως πως ἢ φίλος δοκῶν εἶναι. Ξε. Κυ. 5, 3, 9. Πολλὰ ἄν τις ἔχοι Σωκράτην ἐπαινέσαι καὶ θαυμάσια. Πλ. συ. 221, c. Τοὺς ἔνδον ἄντικρυς ψευδῆ διαβάλλει. Ἀρ. ἱπ. 63. Πάντα ἔψευσμαι αὐτόν. Ξε. ἀν. 1, 3, 10. Οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς ἑαυτὸν πείθει. Ξε. οἰκ. 20, 15. Κἄμ' ἀναγκάζεις τάδε. Σο. Φι. 1366. Ταῦτ' ἔστιν ἃ ἐγὼ Σωκράτην ἐπαινῶ. Πλ. συ. 222, a. Τοὺς ἀσθενοῦντας οἷα ὑβρίζει τί δεῖ λέγειν; Ξε. Κυ. 5, 2, 28. Οἱ γονεῖς ἐμὲ πολλὰ κωλύουσιν. Πλ. Λύ. 207, e. Über ἐλέγχειν τινά τι z. Th. 6, 38, 3, εἴργειν τινά τι z. 3, 1. Vgl. § 46, 5, 9.

12. Ähnlich erscheinen **zwei** Ac. bei Verben, die bezeichnen **jemandem etwas zufügen oder von ihm aussagen.** *Ἡ γῆ τοὺς ἄριστα θεραπεύοντας αὐτὴν πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ. Ξε. οἰκ.* 5, 12. *Ὁ πολλὰ κακὰ δρῶν τοὺς ἄλλους καὶ πάσχει αὐτὸς πολλὰ ἕτερα. Πλ. ἐπ.* 352. *Οἱ πονηροὶ ἀεί τι κακὸν ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας. Πλ. ἀπ.* 25, e. — *Ταυτί με ποιοῦσιν. Ἀρ. σφ.* 696. *Ὅσα πώποτέ τινα ἠδικήσατε, ὑπὲρ ἁπάντων δίκην δώσετε. Πλ. πολ.* 615, a.

Ἡδονή τις γυναιξὶ μηδὲν ὑγιὲς ἀλλήλας λέγειν. Εὐ. Φοί. 200. *Καίτοι πᾶς τις τὸ γυναικεῖον φῦλον κακὰ πόλλ' ἀγορεύει. Ἀρ. Θε.* 786. *Ὁ δ' ἕτερα πλεῖστα τὰς γυναῖκας εὐλογεῖ. Ἀρ. ἐκ.* 454. — *Ταυτὶ σὺ τολμᾷς πτωχὸς ὢν ἡμᾶς λέγειν; Ἀρ. Ἀχ.* 558. *Οὐ φροντιστέον ὅ, τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς. Πλ. Κρίτ.* 48, a. *Ὦ βέλτιστε, εἰ οἷόν τέ σε τοῦτ' εἰπεῖν, οὐ παύσῃ; Δη.* 36, 52.

A. 1. Wie εὖ, κακῶς πάσχειν zu εὖ, κακῶς ποιεῖν, so ist in Bezug auf den Gebrauch 7 und 12 ἀκούειν [poetisch κλύειν] zu λέγειν das Passiv. Οὐ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. Θ. 2, 40, 4. Ἐκεῖνοι μεγάλα εὖ παθόντες οὐδέν' ἐτίμησαν. Δη. 20, 119. — Μέγα (ἐστὶν) εὖ ἀκούειν ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων. Ξε. ἀν. 7, 7, 23. Κακῶς λέγειν τὸν δῆμον οὐκ ἐῶσιν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἀκούωσι κακά. Ξε. πολ. Ἀθ. 2, 18. Αἱ γυναῖκες καὶ πολλὰ καὶ παντοῖ' ἀκούουσιν κακά. Ἀρ. Θε. 388. Οἱ ἀρχόμενοι ἐπιθυμοῦσι τοῦ καλόν τι ἀκούειν. Ξε. Ἱπρ. 8, 22. Ἀντὶ ξένων, ἃ τότε ὠνομάζοντο, νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ καὶ τἄλλα ἃ προςήκει πάντ' ἀκούουσιν. Δη. 18, 46. [Βουλήσεται κλύειν ἄναλκις μᾶλλον ἢ μιαίφονος. Αἰσχ. Προ. 868 (871).]

[A. 2. Fast ungebräuchlich ist πράττειν τινά τι in diesem Sinne (Eur. Hel. 1393 vgl. Arr. An. 4, 2, 4?), sowie εὖ, κακῶς πράττειν (Ar. Ekkl. 108, Plut. 490), und ἐργάζεσθαί τινα.]

A. 3. Dagegen erscheint bei πράττειν und ἐργάζεσθαι, wie auch bei ποιεῖν, neben dem Ac. ein Dativ, insofern das Objekt nicht als erleidend (Ac.), sondern als beteiligt vorgestellt wird. Ἐβούλοντο ἀγαθόν τι πρᾶξαι τῇ πόλει. Λυ. 13, 48. Πολλοῖς αὔτ' εἰργάσω. Ἀρ. σφ. 1350. Τεθνάναι μυριάκις κρεῖττον ἢ κολακείᾳ τι ποιεῖν Φιλίππῳ. Δη. 9, 65. Ὡς

πολλὰ θνητοῖς ἡ σχολὴ ποιεῖ κακά. Γν. 562. [Engelhardt z. Plat. Ap. p. 189? vgl. Schäfer z. Dem. 4 p. 462.] Über δρᾶν τινί τι z. Th. 6, 83, 1. vgl. Ar. Wo. 427.

13. Bei den Verben des Nennens findet sich neben dem transitiven Ac. noch *ὄνομα* oder ein substantiviertes Pronominaladjektiv (*τί* wie? ꝛc.) *Ὄνομα ποῖον αὐτὸν ὀνομάζει πατήρ; Εὐ. Ἴων* 800. *Καλοῦσί με τοῦτο τὸ ὄνομα. Ξε. οἰκ.* 7, 3. *Τί τὴν πόλιν προςαγορεύεις; εὔβουλον, ἔφη. Πλ. πολ.* 428, d. *Ἀνδρὶ ἦν ὄνομα Σοῦς· τὴν γὰρ ταχεῖαν ὁρμὴν τοῦτο καλοῦσιν. Πλ. Κράτ.* 412, b. Über *καλεῖν ὄνομά τινι* Heindorf z. Plat. Krat. 6.

A. Adjektivisch steht das Pronominaladjektiv, insofern es sich auf eine gegnerische oder eigenschaftliche Benennung bezieht. Τίνα Γοργίαν καλεῖν χρὴ ἡμᾶς; ῥήτορα. Πλ. Γο. 449, a. Πάντας ἐγὼ τοὺς φιλοσόφους τοιούτους (θείους) προςαγορεύω. Πλ. σοφ. 216, b.

14. Wie dort *ὄνομα*, so erscheinen bei den Verben des Teilens neben dem transitiven Ac. *μέρη δύο, τρία* ꝛc. *λέξεις* u. a. *Ἅπαντα νεῖμαι κελεύω μέρη εἴκοσιν. Δη.* 14, 21. *Κατενείμαντο τὴν γῆν πᾶσαν ἔνθα μὲν μείζους λέξεις, ἔνθα δὲ καὶ ἐλάττους. Πλ. Κριτί.* 113, b. *Τῶν συμμοριῶν ἑκάστην διελεῖν κελεύω πέντε μέρη. Δη.* 14, 17. *Τὰς ἀρχὰς πάσας δώδεκα μέρη διείλοντο. Πλ. νό.* 946, c. *Τὰ δώδεκα μέρη τέμνειν τὴν πόλιν δεῖ. Πλ. νό.* 745, b.

A. Daneben setzen auch attische Schriftsteller zu μέρη zuweilen εἰς oder das distributive κατά. So διαιρεῖν κατά Plat. Soph. 220, b u. Rep. 580, d. εἰς (Ps.) Xen. Kyr. 1, 2, 4?, Aischin. 3, 197. Vgl. Plat. Pol. 261, c. (Fischer z. Well. 3 p. 444 s.?) Über δύο μοίρας διαιρεῖν Λυδῶν ꝛc. Kr. z. Her. 1, 94, 3.

15. Ferner gestatten neben einem Ac. der Person einen Ac. der Sache die Verba des An- und Auszziehens; *αἰτεῖν* (*αἰτεῖσθαι*) fordern, (*εἰς*)*πράττειν* und *πράττεσθαι* einfordern, eintreiben, *ἐρωτᾶν* und *ἐρέσθαι* fragen, *κρύπτειν* verhehlen und *διδάσκειν* lehren, mit ihren Kompositen. Über die Verba des Beraubens § 47, 13, 10 u. 11. *Κρίβανόν μ' ἀμπίσχετε. Ἀρ. σφ.* 1153. *Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν. Δη.* 1, 22. *Παῖς μέγας, μικρὸν ἔχων χιτῶνα, παῖδα μικρόν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτόν, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δ' ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ. Ξε. Κυ.* 1, 3, 17. *Μέλλετε τοὺς θεοὺς αἰτεῖν τἀγαθά. Αἰ.* 3, 120. *Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς νησιώτας καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἑξήκοντα τάλαντα εἰςέπραττον σύνταξιν. Αἰ.* 2, 71. *Σωκράτης τοὺς ἑαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα. Ξε. ἀπ.* 1, 2, 5. *Ἀνήρεθ' ἡμᾶς τοὺς ἐν Ἰλίῳ πόνους. Εὐ. Ἰφ. Τ.* 661. *Μήτοι με κρύψῃς τοῦθ' ὅπερ μέλλω παθεῖν. Αἰσχ. Προ.* 625 (6). *Ὁ χρόνος καὶ ἡ ἐμπειρία τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα* (*ἐκ*)*διδάσκει τοὺς ἀνθρώπους. Ἀντ.* 5, 14. 6, 2.

A. Daneben findet sich auch αἰτεῖν, εἰσπράττειν und εἰσπράττεσθαί τι παρά τινος, meist nur αἰτεῖσθαί τι παρά τινος. Οὗτος παρ' ἑτέρων εἰσπράττει ναυτικοὺς τόκους. Δη. 56, 17. Ὁ γῆρας αἰτῶν παρὰ θεῶν ἁμαρτάνει. Φιλήμων 187 (178). Ἄνθρωπος ὢν μηδέποτε τὴν ἀλυπίαν αἰτοῦ παρὰ θεῶν, ἀλλὰ τὴν μακροθυμίαν. Μέ. 536 (549). Vgl. Dial. Sy. § 46, 17, 3.

§ 47. Genitiv.

(Schömann in Ztsch. f. d. Wiss. d. Sprache I, 79—92.)

I. Unabhängige Genitive.

1. Der Genitiv, scheint es, bezeichnet ursprünglich räumlich das Worin. Dafür sprechen besonders die Fälle, in denen er selbständig erscheint und die Adverbialformen *αὐτοῦ*, *πού* ꝛc.

(A. Hieher gehört das bei Verben der Bewegung (am häufigsten bei Her. vorkommende) τῆς ὁδοῦ (ähnlich unserm: geh deiner Wege) und das wohl gleichartige τοῦ πρόσω vorwärts, weiter. Ὑπάγεθ' ὑμεῖς τῆς ὁδοῦ. Ἀρ. βά. 174. Ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας. Θ. 4, 47, 2. Προελάμβανον ῥᾳδίως τῆς φυγῆς. Θ. 4, 33, 3. Ἐπορεύοντο τοῦ πρόσω. Ξε. ἀν. 5, 4, 30. [z. Th. 4, 33, 3. 47, 2. vgl. 60, 2 u. z. 2, 91, 3 u. Lobeck z. So. Ai. 731.]

2. Auf die Zeit übertragen steht der Ge. vorzugsweise von natürlichen Zeitabteilungen, in deren Bereich die Handlung gesetzt wird. *Θάρσει γύναι· τὰ πολλὰ τῶν δεινῶν, ὄναρ πνεύσαντα νυκτός, ἡμέρας μαλάσσεται. Σο. Ἀκρ.* 63 (62). *Ταῦτα τῆς ἡμέρας ἐγένετο. Ξε. ἀν.* 7, 4, 14. *Οἱ λαγῴ τῆς νυκτὸς νέμονται. Ξε. ἀπ.* 3, 4, 8. *Ἡ οἰκία χειμῶνος μὲν εὐήλιός ἐστι, τοῦ δὲ θέρους εὔσκιος. Ξε. οἰκ.* 9, 4. *Ποίου μηνὸς καὶ ἐν τίνι ἡμέρᾳ καὶ ἐν ποίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐχειροτονήθη Δημοσθένης; Αἰ.* 3, 24. [Über *χειμῶνος ἤδη* z. Th. 1, 30, 4 u. *νυκτὸς ἔτι* (*πολλῆς*) z. 4, 110, 1. 8, 101, 2.]

A. 1. So stehen noch, meist ohne Artikel, wenn nicht das Hinzutreten einer adjektivischen Bestimmung ihn veranlaßt, (τοῦ) ὄρθρου, (τῆς) μεσημβρίας, (τῆς) δείλης, (τῆς) ἑσπέρας, ἦρος, ὀπώρας, Ποσειδεῶνος μηνός, ἐαρινῆς πυλαίας (Dem. 18, 154. 155) und selbst αἰθρίας (Ar. Wolken 371 vgl. Her. 7, 37, 1 u. Aristot. Probl. 25, 18) wie ἀπηλιώτου ἢ βορέου (Thuk. 3, 23, 5) und γαλήνης (Plut. v. Zorn 11). Vgl. Dial. Sy. A. 2.

A. 2. Mit dem Artikel verbunden (vgl. § 50, 2, 5) bezeichnet der Ge. einer solchen Zeitangabe, insofern sie als Zeitmaß genommen wird, den Belauf eines jeden Jahres, Monates ꝛc., also jährlich, monatlich ꝛc. (auch ohne ἑκάστου). Sonst steht der Dativ. Μαγνησία προςφέρει πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ. Θ. 1, 138, 6. Ὁ ὁπλίτης δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας. Θ. 3, 17, 2. Πολλαὶ καὶ δειναὶ παραβλαστάνουσιν ἐπιθυμίαι ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἑκάστης. Πλ. πολ. 573, d.

A. 3. Ebenso bezeichnet ein solcher Ge. mit Kardinalzahlen und numerischen Adjektiven verbunden den Zeitbetrag (im Verlauf); auf die Vergangenheit bezogen, gewöhnlich unser seit; auf die Gegenwart und Zukunft, binnen, innerhalb. (Neben ἐν Xe. An. 1, 7, 18.) Hieher gehört auch τοῦ λοιποῦ vgl. § 46, 3, 2. Οὐδείς με ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν. Πλ. Γο. 448, a. — Εἰς τὸ αὐτὸ ὅθεν ἥκει ψυχὴ ἑκάστη οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυρίων. Πλ. Φαῖ. 248, e. Ἐπιμενίδης εἶπεν ὅτι Πέρσαι οὐχ ἥξουσι δέκα ἐτῶν. Πλ. νό. 642, e. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ᾤοντο ὀλίγων ἐτῶν καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν. Θ. 5, 14, 2. —

Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη ἐγένετο πλείστου δὴ χρόνου μεγίστη τῶν Ἑλληνικῶν. Θ. 5, 74, 1. Ὀλίγου χρόνου πειράσεται τὰ χρήματα ἀποδοῦναι. Ἰσ. 17, 18. [Πόσου χρόνου ξυνήγαγεν; Ἀρ. Ἀχ. 83.] (Ἀμύντας ἐντὸς τριῶν μηνῶν κατέσχεν ἅπασαν Μακεδονίαν. Ἰσ. 6, 46.)

A. 4. Von adjektivischen Begriffen anderer Art erscheinen mit dem temporalen Ge. verbunden am gewöhnlichsten zeitbestimmende Participien, wie τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους, χειμῶνος, τῆς ἐπιούσης ἡμέρας, νυκτός *rc.*, neben τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ, νυκτί *rc.*; ferner τοῦ αὐτοῦ θέρους, τῆς αὐτῆς und ἑκάστης ἡμέρας, τῆς ἡμέρας ὅλης, während sonst außer dem Falle A. 3 der Da. fast ausschließlich üblich ist in Verbindung mit Kardinal- und Ordinalzahlen, so wie bei ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος. Vgl. § 48, 2, 3. Τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀνηγάγοντο καὶ τῇ ἄλλῃ ἡμέρᾳ περὶ ἀρίστου ὥραν ἧκον εἰς Προικόννησον. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 13. [Τῆς ἡμέρας ταύτης Thuk. 7, 40, 2, ταύτης τῆς νυκτός Plat. Krit. p. 44, a. vgl. Isai. 1, 14; τοῦ αὐτοῦ χρόνου τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ Her. 2, 47, 1.]

3. Ebenso bezeichnet der Ge. auch in Bezug auf andere Objekte in weitester Bedeutung, daß etwas in die Sphäre, den Bereich seines Begriffes gehöre.

(A. 1. So steht er absolut als Ausruf, diesem die vorliegende Sache aneignend, d. h. ihn auf dieselbe beziehend. Τίς εἶδε πώποτε βοῦς κριβανίτας; τῶν ἀλαζονευμάτων. Ἀρ. Ἀχ. 86. Ὦ Ζεῦ βασιλεῦ τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν. Ἀρ. νε. 153. Ὦ Πόσειδον δεινῶν λόγων. Πλ. Εὐθύδ. 303, a.)

A. 2. Ebenso findet sich ein Ge. des Ausrufes bei Interjektionen und Adjektiven. Vgl. § 47, 21. Φεῦ τοῦ ἀνδρός. Ξε. Κυ. 3, 1, 39. — Τάλας ἐγὼ [τῆς ἐν μάχῃ] ξυμβολῆς βαρείας. Ἀρ. Ἀχ. 1210. Ὦ μακάριοι σφὼ τῆς θαυμαστῆς φύσεως. Πλ. Εὐθύδ. 303, b. Vgl. Fischer z. Well. 3 p. 348 ss.)

(A. 3. Ähnlich findet sich der Ge. absolut auf den folgenden Satz bezogen: was anbetrifft. So besonders bei Gegensätzen. Ἵππος ἦν κακουργῇ, τὸν ἱππέα κακίζομεν· τῆς δὲ γυναικός, εἰ κακοποιεῖ, ἴσως δικαίως ἂν ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι. Ξε. οἰκ. 3, 11. Δῆλον δὴ τοῦτό γε. τί δὲ τοῦ ἀδικεῖν, πότερον, ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖν, ἱκανὸν τοῦτ' ἔστιν; Πλ. Γο. 509, d. z. Th. 5, 18, 8.)

4. Auch bei dem vorzugsweise sog. absoluten Ge., der dem absoluten Ablativ der Lateiner entspricht, wird der Hauptsatz diesem angeeignet, d. h. in Bezug auf den Bereich desselben vorgestellt. *Ὄντος ψεύδους ἔστιν ἀπάτη. Πλ. σοφ.* 260, c. *Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος. Γρηγ. Ναζ. Πολλῶν φύσει τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις κακῶν ὄντων μέγιστόν ἐστιν ἡ λύπη κακόν. Μέ.* 642 (668). — *Οἱ Ἀθηναῖοι Σηστὸν ἐπολιόρκουν Μήδων ἐχόντων. Θ.* 1, 89, 2. *Θεμιστοκλῆς ἦρχε Μαγνησίας δόντος βασιλέως αὐτῷ. Θ.* 1, 138, 6. [Kr. z. 1, 89, 2. 138, 6.] (Gegen die Scheidung durch Kommata sprechen Stellen wie Thuk. 3, 90, 3.)

A. 1. Wenn der absolute Ge. temporal ist, so trifft er in manchen Fällen so sehr mit N. 2 zusammen, daß ὄντος oder ein ähnliches Particip bald gesetzt, bald ausgelassen wird. Σκότους καὶ νυκτὸς τὸ πρᾶγμα ἐγένετο. Δη. 21, 38. Ἑσπέρας οὔσης καὶ σκότους ἔρχεται Μειδίας. Δη. 21, 85. Ἐβοήθουν ἡμέρας ἤδη. Θ. 5, 59, 1. Γεγενημένης ἡμέρας ἤδη κήρυγμα ἐποιήσατο. Θ. 4, 114, 1.

A. 2. Der absolute Ge. ist auch statthaft, wo sich das Particip (ohne eigenes Subjekt) einem (gesetzten oder zu denkenden) Nomen des Hauptsatzes anschließen könnte, wenn der Gedanke nicht bloß als Prädikat eines Begriffes,

sondern als selbständige Vorstellung erscheinen soll. Am häufigsten steht er so für den Dativ. Βοηθησάντων ὑμῶν προθύμως πόλιν προςλήψεσθε. Θ. 3, 13, 6. Μαχομένων αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. Ξε. ἀν. 5, 2, 24. Προςέμιξαν τῷ τείχει λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν οὐ προϊδόντων αὐτῶν. Θ. 3, 22, 1. [Kr.s Reg. z. Th. u. Genitiv 1. vgl. z. 3, 78, 2.]

A. 3. Oft findet sich der (abs.) Ge. des Particips ohne Subjekt, indem als solches der Ge. eines persönlichen Pronomens oder das Demonstrativ zu ergänzen ist; oder auch ein allgemeiner Begriff von Personen oder von Dingen als Subjekt vorschwebt. Ἐρώτα ὡς ἀποκρινομένου (sc. ἐμοῦ). Πλ. Παρμ. 137, c. Εἶπον ἐρωτήσαντος (sc. αὐτοῦ) ὅτι Μάκρωνές εἰσιν. Ξε. ἀν. 4, 8, 5. Πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν ὥστε εὐτυχούντων λυπεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 3, 9, 8. — Οὐχ οἷόν τε μὴ καλῶς ὑποδεικνύντος (sc. τινός) καλῶς μιμεῖσθαι. Ἀρλ. οἰκ. 6. Πορευομένων (sc. ἀνθρώπων, στρατιωτῶν) ἀταξίᾳ οἱ μὲν προέρχονται, οἱ δὲ ὑπολείπονται πλέον τοῦ καιροῦ. Ξε. Ἱππ. 7, 9. — Σὺν θεῷ πραττομένων (sc. πραγμάτων) εἰκὸς καὶ τὰς πράξεις προϊέναι ἐπὶ τὸ λῷον. Ξε. π. πό. 6, 3. [Reg. z. Kr.s Ausgaben u. Gen. 1.]

A. 4. So steht ohne Subjekt der absolute Ge. von Ausdrücken wie ὕει es (eig. er, der Gott) regnet, ὕοντος während, da es regnet vgl. § 61, 4, 4 u. Luc. πρὸς Ἡσ. 7 u. 8; οὕτως ἔχει es verhält sich so, οὕτως ἔχοντος da, wenn es sich so verhält; desgleichen von unpersönlich stehenden Passiven und der § 43, 4, 13 erwähnten Ausdrucksweise. Vgl. § 56, 9, 6—8. Ὕοντος εἴσει. Ἀρ. σφ. 774. Συσκοτάζοντος ἐλθόντες κόπτομεν τὴν θύραν. Λυ. ἀποσπ. 45, 4. Οὕτως ἔχοντος δοκεῖ ἄν τίς σοι ἑκὼν αὐτὸν χείρω ποιεῖν; Πλ. πολ. 381, c. Ἐξαγγελθέντος εὑρίσκουσι τοῦτον. Αἰ. 1, 43. Ὅταν, ἀδήλου ὄντος εἰ πολεμίοις ἐντεύξῃ, πορεύῃ που, κατὰ μέρος χρὴ τὰς φυλὰς ἀναπαύειν. Ξε. Ἱππ. 4, 2. [z. Th. 1, 74, 1. vgl. Ar. Ekkl. 401 u. Her. 6, 66.]

A. 5. In gleicher Weise findet sich auch der Plural, erklärlich aus § 43, 4, 13 vgl. mit § 44, 4; jedoch nicht ὑόντων, συσκοταζόντων vgl. § 61, 4, 4. Οὕτως ἐχόντων εἰκὸς τοῖς πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς. Ξε. ἀν. 3, 2, 10. Τῆς αἰθρίας μᾶλλον ψῦχος γίγνεται ἢ ἐπινεφέλων ὄντων. Ἀρλ. προβλ. 25, 18. Αἱ πόλεις ᾠκίσθησαν ἤδη πλωϊμωτέρων ὄντων. Θ. 1, 7, 1. Ἔτι ὄντων ἀκρίτων διαλλαγῶμεν. Θ. 4, 20, 2. Σημανθέντων τῷ Κύρῳ ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ ἐξεβοήθει. Ξε. Κυ. 1, 4, 18. [z. Xe. An. 3, 2, 10 u. Th. 1, 116, 3. 4, 20, 2. vgl. Her. 4, 134, 1. 5, 11. 6, 4. 7, 37, 1.]

[A. 6. Ein absoluter Ge. mit zu ergänzendem ὄντος ist im Griechischen nicht üblich. [z. Th. 3, 82, 1.] Denn in Fällen wie Θεμιστοκλέους ἄρχοντος ist ἄρχοντος Particip. (Sonst auch ἐπὶ Θ. ἄρχοντος u. ä. vgl. § 68, 40, 4). Als Participia gelten auch ἑκών und ἄκων. Ἐξῆν σοι ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πολέως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι. Πλ. Κρίτ. 52, d. Zweifelhaft ist ἑτοίμων Thuk. 3, 82, 1 und Xen. An. 7, 8, 11; poetisch ὑφηγητῆρος οὐδενός Soph. Oid. K. 1588 vgl. Oid. T. 966. 1260; ὡς ἐμοῦ μόνης πέλας OK. 83.]

II. Von einem Nomen abhängige Genitive.

5. Von einem Substantiv abhängig bezeichnet der Ge. zunächst den Begriff, welchem das regierende Substantiv als Eigentum angehört: possessiver Ge. [Register z. Kr.s Ausgaben u. Genitiv.]

A. 1. Demgemäß wird er mit Adjektiven oder Pronominaladjektiven, die einen Besitz bezeichnen, sowohl synonym als verbunden gebraucht. Τὸ μὲν ἀγαθὸν οἰκεῖον καλεῖ καὶ ἑαυτοῦ, τὸ δὲ κακὸν ἀλλότριον. Πλ. συ. 205, e. Ἕως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ ἐμὴ γίγνεται ἡ βασιλεία, ὅταν δ' ἐγὼ τελευτήσω Κύρου. Ξε. Κυ. 8, 5, 26. Δεῖ καὶ τὸ σαυτοῦ καὶ

τοὐμὸν λογίσασθαι. Δη. 32, 32. — Μᾶλλον πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας. Θ. 1, 144, 1. Τὰς ἰδίας αὐτῶν προςόδους παραιρήσεται. Δη. 6, 22. Ἡμέτερα αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. Πλ. Λάχ. 179, c. — Ἡ ὑμετέρα τῶν σοφιστῶν τέχνη ἐπιδέδωκεν. Πλ. Ἱπ. 281, e. Εἶδον τὴν σὴν ἀνδρίαν ἀναβαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα. Πλ. συ. 194, a. b.

A. 2. Da auch Kinder als der Ältern, die Frau als des Mannes Eigentum betrachtet wurde, so kann der Ge. von einem persönlichen Eigennamen (mit dem Artikel) oder einem denselben vertretenden Artikel abhängig auch den Vater, die Mutter, die Gattin bezeichnen, wie (besonders) der Plural des Artikels mit einem Ge. die Verwandten [Th. 2, 34, 1. 3, 7, 1.] oder Untergebenen überhaupt: Ge. der Angehörigkeit. [Schäfer z. Dem. II. p. 423**.] Der Ge. des Eigennamens erscheint dabei mehrenteils ohne Artikel. (Πρὸς τὸν Πυριλάμπους νεανίαν τοιαῦτα πέπονθας. Πλ. Γο. 481, e.) Ὁ Δικαιογένης ὅδε τῷ Μενεξένου Δικαιογένει υἱὸς ἐγένετο ποιητός. Ἰσαῖ. 5, 6. Θουκυδίδης ὁ Ὀλόρου στρατηγὸς ἦν. Θ. 4, 104, 2. [Ἤδη ποτ' εἶδον ἄνδρα γενναίου πατρὸς τὸ μηδὲν ὄντα, χρηστὰ δ' ἐκ κακῶν τέκνα. Εὐ. Ἠλ. 369.] Ἑλένη κατ' οἴκους ἐστὶ τούσδ' ἡ τοῦ Διός. Εὐ. Ἑλ. 470. — Τὴν Σμικυθίωνος οὐχ ὁρᾷς Μελιστίχην; Ἀρ. ἐκ. 46. (Τὸν τῆς στρατηγοῦ τοῦτον οὐ θαυμάζετε; Ἀρ. ἐκ. 727.) — Πορεύομαι πρὸς τοὺς ἐμαυτοῦ. Σο. Ἀντ. 892. Ἡγοῦντο τῷ τοὺς αὐτοῦ καταισχύναντι ἀβίωτον εἶναι. Πλ. Μενέξ. 246, d. Μεγάλα ἂν ζημιοῖο, εἰ τοὺς σεαυτοῦ κατακαίνοις. Ξε. Κυ. 3, 1, 16. Εἶχε τὸ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου. Ξε. ἀν. 1, 2, 15. Ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος. Ξε. ἀν. 1, 5, 13. [Vgl. Epigr. Thuk. 6, 59, 4.]

(A. 3. Bei der Stellung ὁ Μενεξένου Δικαιογένης wird Unterscheidung von einem gleichnamigen D. beabsichtigt [vgl. Kr. z. Herod. 6, 40] oder Δικαιογένης ist appositiv zu nehmen. Πελοποννήσου ὁ Ταντάλου Πέλοψ ἐκράτησεν. Ἰσ. 10, 68. Ungriechisch wäre (ὁ) Κῦρος τοῦ Καμβύσου ꝛc. Kr. z. Dion. p. 115. vgl. z. Arr. An. 6, 29, 4 kleine Ausg. u. z. Th. 1, 107, 1. Richtig nur ὁ Καμβύσου Κῦρος, Κῦρος Καμβύσου, Κῦ. ὁ Κα., ὁ Κῦ. ὁ Κα. Vgl. Dial. Sy. A. 4. Schon bei Ho. Ὀιλῆος ταχὺς Αἴας.)

(A. 4. Bei der Stellung Δικαιογένης ὁ Μενεξένου wird D. ebenfalls von Gleichnamigen unterschieden, dieser Name aber dann stärker als der Ge. hervorgehoben. Doch kann dieser Ausdruck auch den D. als einzigen oder berühmten Sohn des M. bezeichnen. — Mit doppeltem Artikel sagte man ὁ Δ. ὁ (seltener ὁ τοῦ) Μενεξένου insofern der Name schon an sich einen bekannten oder berühmten Mann bezeichnet. Vgl. § 50, 7, 9. — Ohne Artikel bezeichnet Δ. Μενεξένου bloß die Herkunft. [z. Th. 4, 119, 1.] Das ehemals bei dieser Ausdrucksweise ergänzte υἱός wird wie auch παῖς (z. B. Thuk. 6, 59, 3. vgl. 2, 65, 8. 102, 5), letzteres jedoch mehr von Dichtern, zuweilen hinzugefügt, insbesondere im Gegensatze zu andern Verwandten. Kr. z. Arr. An. 6, 27, 4.)

A. 5. Ähnlich haben Ortsnamen meist ohne Artikel den Ge. des Landes mit dem Artikel [Her. 1, 162. 3, 17. vgl. 2, 113, 1] oder des Volkes, dem sie angehören: chorographischer Ge., bei hinzutretender Präposition nie eingeschoben. Auch der Ortsname steht nicht selten voran, wenn er nämlich Hauptbegriff ist. [Kr. z. Xen. An. 2, 2, 2 lat. A., übereinstimmend Arnold z. Th. 3, 105, 2.] Ὡρμίσαντο τῆς Χερσονήσου ἐν Ἐλαιοῦντι. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 20. Ἔπλευσαν ἐς Ὠρωπὸν τῆς πέραν γῆς. Θ. 3, 91, 2. Κορινθίων ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλήλυθε καὶ Λευκάδα. Δη. 9, 34. Τῆς Ἰταλίας Λοκροὶ Συρακοσίων ἦσαν. Θ. 3, 86, 1. (Εἴργοντο τοῦ Πειραιῶς ἐν λιθοτομίαις. Ξε. Ἑλ. 1, 2, 14.)

[A. 6. Daneben finden sich bei Thuk. einzelne Stellen wie βραχύς ἐστιν ὁ διάπλους πρὸς τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας 3, 93, 1, vgl. 1, 30, 3. 4, 25, 2. τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ Xen. Hell. 1, 6, 26. vgl. Thuk. 8, 101, 1. Her. 2, 113, 1.]

(A. 7. Eben so steht der chorographische Ge. von dem Namen eines Landesteiles abhängig. Πόλις ὑπὲρ Χειμερίου κεῖται ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίας. Θ. 1, 46, 3. Ἐστράτευσαν τῆς Ἀρκαδίας ἐς Παρρασίους. Θ. 5, 33, 1.)

(A. 8. Der Ortsname kann auch den Ge. des Besitzers bei sich haben. [Reg. z. Th. u. Genitiv 2, c.] Ἐπορεύθη ἐς Πύδναν τὴν Ἀλεξάνδρου. Θ. 1, 137, 1. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν Θηβαίων Καδμείαν κατέλαβον. Ἰσ. 4, 126. Καταλαμβάνει Ἴλιον αὐτῶν. Δη. 23, 154. z. Th. 3, 102, 1. 5, 49, 1.)

A. 9. Das Neutrum des Artikels (ohne Substantiv) mit einem Ge. verbunden ist eine Substantivierung, die in sehr mannigfacher Bedeutung gebraucht wird, von Gütern, überhaupt Angehörigem, Interessen, Kräften rc. meist im Plural. Κοινὰ τὰ τῶν φίλων. Εὐ. Ὀρ. 735. Πάντα τἀνθρώπων ἴσα. Εὐ. Ἡρ. μ. 633. Ἀλκιβιάδης πρὸς τὰ Μαντινέων ἐτράπετο. Θ. 6, 89, 2. Ἀνάγκη τὰ τῶν Ἑλλήνων φρονεῖν. Δη. 14, 34. Τῶν αὐτοῦ τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. Πλ. νό. 726. — Τὸ τῆς φύσεως ἀνυπέρβλητόν ἐστι καὶ πολὺ πάντων διαφέρει. Ἰσ. 15, 189. Τὸ τῆς ἀνάγκης δεινόν. Εὐ. Τρῳ. 612. Vgl. § 43, 4. A. 20 ff.

A. 10. Unbestimmter bezeichnet das substantivierte Neutrum des Artikels auch Einrichtungen, Zustände, Verhältnisse, Macht, Vorfälle, Geschäfte, Leistungen, Einwirkungen, Gesinnungen, Äußerungen. Τὸ τῶν ἐφόρων θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν γέγονεν. Πλ. νό. 712, d. Οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσεσθαι. Θ. 8, 89, 4. Τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον. Ξε. ἀν. 1, 3, 9. Τὰ τῶν Συρακοσίων ἔφη ἥσσω τῶν σφετέρων εἶναι. Θ. 7, 48, 5. Ἀνδοκίδης μηνύει τὸ τῶν Ἑρμῶν. Θ. 6, 60, 3. Ἄδηλα τὰ τῶν πολέμων. Θ. 2, 11, 3. Τὸ τῆς τέχνης περαίνοιτο ἂν καὶ διὰ σιγῆς. Πλ. Γο. 450, c. Ἥδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. Πλ. ἐπ. 357, e. Τὰ φίλων οὐδέν, ἤν τις δυστυχῇ. Εὐ. Φοί. 403. Δεῖ φέρειν τὰ τῶν θεῶν. Εὐ. Φοι. 382. Τὸ τῆς τύχης ἀφανὲς οἷ προβήσεται. Εὐ. Ἀλκ. 785. Καλῶς τὰ τῶν θεῶν καὶ τὰ τῆς τύχης ἔχει. Εὐ. Φοι. 1202. Θέλων καλῶς ζῆν μὴ τὰ τῶν φαύλων φρόνει. Μέ. μο. 232. Ἐθέλει κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιοῖ μανθάνειν ἕωςπερ ἂν ζῇ. Πλ. Λάχ. 188, a. Hieher gehört auch φρονεῖν τὰ τῶν Ἀ. es mit den A. halten. z. Th. 3, 68, 2. vgl. 3, 63, 3.

A. 11. Zuweilen bezeichnet diese Ausdrucksweise umschreibend den Begriff selbst mit allem, was ihm angehört. Μέγα ἐστὶ τὸ τῆς πίστεως, ὑπάρχον ὑμῖν. Δη. 20, 25. Τὰ τῆς ψυχῆς τῶν τοῦ σώματός ἐστι πρεσβύτερα. Πλ. νό. 896, c. Μικρὰ μὲν τὰ τοῦ βίου· τοῦτον δ' ὅπως ἥδιστα διαπεράσετε. Εὐ. Ἡρ. μ. 504.

A. 12. Adjektivische (und verbale) Begriffe auf eine solche Umschreibung besonders persönlicher Begriffe bezogen richten sich im Genus und Numerus häufig nach diesen. Τὰ τῶν διακόνων, τοὐμὸν ἐν σμικρῷ μέρει ποιούμενοι, τὸν οἴκαδ' ἤπειγον στόλον. Σο. Φι. 497. [Porson z. Eu. Hek. 293.]

(A. 13. Der possessive Ge. kann auch das dem Begriff Eigentümliche oder Charakteristische bezeichnen. Ἂν τὰ ἔργα ἀδελφοῦ ποιῇς, δόξεις εἶναι συγγενής. Δη. 39, 34. Εἰ τρεψόμεθα ἐπὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἡδυπάθειαν, ὀλίγου ἄξιοι ἐσόμεθα. Ξε. Κυ. 7, 5, 74. Ψυχὴ κόσμον ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου. Πλ. Γο. 506, e.)

6. Der possessive Ge. kann auch mit dem regierenden Worte durch ein Prädikatsverbum (*εἶναι, γίγνεσθαι* u. a., poet. auch *πεφυκέναι, φῦναι*) verbunden die Stelle des Prädikats einnehmen, wobei *ἐστίν* oder *εἰσίν* auch ausgelassen wird: prädikativer Ge.

A. 1. So zunächst, wo das Subjekt selbst (ohne Artikel oder sonstige Bestimmung) wiederholt zu denken ist. Σχολῆς τὸ δῶρον. Εὐ. Τρῳ. 911. Ὁ νόμος ἐστὶν οὗτος Δράκοντος. Δη. 23, 51. Οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες τῶν σωμάτων εἰσίν. Ξε. πολ. Λ. 10, 3. Τὸ μὲν ἀκούσιον ἁμάρτημα τῆς τύχης ἐστί, τὸ δὲ ἑκούσιον τῆς γνώμης. Ἀντ. 5, 92. Τοῦτο τοὔνομα (ὁ πατήρ) εὐεργετοῦντός ἐστι μᾶλλον ἢ ἀφαιρουμένου. Ξε. Κυ. 8, 2, 9. Παγώνδας ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ ἐβούλετο τὴν μάχην ποιῆσαι. Θ. 4, 91, 2. Ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγίγνετο. Θ. 1, 63, 2 u. dort Kr. vgl. 4, 98, 2. Her. 7, 148, 2. 9, 10.]

[A. 2. Umgekehrt ist an manchen Stellen aus dem Prädikat ohne Artikel das Substantiv mit dem Artikel als Subjekt zu denken. Βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς κακῆς. Εὐ. Ἐρ. 20 (364), 23. Ἐπίφθονόν τι χρῆμα θηλειῶν ἔφυ. Εὐ. Ἀνδρ. 181. Μακάριόν τι λέγεις τυράννου χρῆμα. Πλ. πολ. 567, e. Vgl. Herm. z. So. Phil. 81 u. Kr. z. Her. 7, 189.]

A. 3. In manchen andern Fällen kann man (das gesetzte oder ergänzte) εἶναι in der Bedeutung stattfinden nehmen. Κόρος (πλησμονή) πάντων. Εὐ. Ἀντιό. 45 (212). Ἰσ. 1, 20. Σιωπῆς οὐδὲν ἔργον ἐν κακοῖς. Εὐ. Ἱπ. 911. Τί ὄφελος εὖ λαλοῦντος, ἢν κακῶς φρονῇ; Μέ. 993 (821). Ἀκολάστου στρατεύματος οὐδὲν ὄφελός ἐστιν. Ξε. ἀν. 2, 6, 9. Δικαιοσύνη ἔστι μὲν ἀνδρὸς ἑνός, ἔστι δέ που καὶ ὅλης πόλεως. Πλ. πολ. 368, e.

A. 4. Wenn der Ge. ohne wiederholt zu denkenden Subjektsbegriff im Prädikat erscheint, so bezeichnet er ein Eigentum in mannigfachen Weisen. A) Wenn das Subjekt und der Ge. beide persönliche Begriffe sind, so wird diesem Herrschaft oder Gewalt beigelegt oder auch ein völliges Hingeben des Subjekts bezeichnet. Δοῦλοι βασιλέων εἰσίν, ὁ βασιλεὺς θεῶν, ὁ θεὸς ἀνάγκης. Φιλή. 31, 4. Ὁ μὲν δεσπότης τοῦ δούλου δεσπότης μόνον, ἐκείνου δ' οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ δοῦλος οὐ μόνον δεσπότου δοῦλός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἐκείνου. Ἀρλ. πολ. 1, 2, 6. Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ἡρ. 2, 134, 2. [Schäfer z. Dem. 4 p. 603.] Εἰμὶ δ' ἐπὶ τῷ βουλομένῳ, ὥσπερ οἱ ἄτιμοι τοῦ ἐθέλοντος (εἰσίν). Πλ. Γο. 508, d. Ἦσαν ἐν Ὀλύνθῳ τινὲς μὲν Φιλίππου, τινὲς δὲ τοῦ βελτίστου. Δη. 9, 56. Ὅδ' ἔστι τοῦ λέγοντος, ἢν φόβους λέγῃ. Σο. ΟΤ. 917. [Plebs novarum rerum atque Hannibalis tota esse. Liv. 23, 14. intrr. 3, 38.]

A. 5. Auch der Ge. der Angehörigkeit erscheint bei einem Prädikatsverbum. (Ἐξ oder ἀπό hinzugefügt bezeichnen Geburt oder Abstammung vgl. § 68, 16, 5 u. 17, 8.) Eben so der Ge., der Geschlecht und Geburtsort bezeichnet. Πατρὸς τίνος ἐστὶ καὶ μητρὸς ὁ Ἔρως; Πλ. συ. 203, a. (Θνητοῦ πέφυκας πατρός. Σο. Ἠλ. 1171.) Ἀγαθῶν ἐστε προγόνων. Ξε. ἀν. 3, 2, 14. Ἑαυτὸν οὐδεὶς οἶδε τοῦ ποτ' ἐγένετο. Μέ. 254 (261). Οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους υἱεῖς γίγνεσθαι. Πλ. Πρω. 328, c. Παυσανίας γένους τοῦ βασιλείου ἦν. Θ. 1, 132, 1. Θουκυδίδης οἰκίας μεγάλης ἦν. Πλ. Μένων 94, d. Ξενοφῶν πόλεως μεγίστης ἦν. Ξε. ἀν. 7, 3, 19. Τῶν μεγάλων δήμων ἐστέ. Δη. 57, 57. Τηρεὺς καὶ Τήρης οὐ τῆς αὐτῆς Θρᾴκης ἐγένοντο. Θ. 2, 29, 2 u. dort Kr. — (Ἀπέκτειναν Καλλίστρατον, φυλῆς Λεοντίδος. Ξε. Ἑλλ. 2, 4, 27. vgl. 9 A. 1 E.)

[A. 6. Ähnlicher Art (wie A. 4) ist ἑαυτοῦ γίγνεσθαι von sich selbst abhängig sein, eigene Mittel und Kräfte gebrauchen (Dem. 2, 30. 4, 7) und οὐχ ἑαυτοῦ εἶναι, γίγνεσθαι außer sich sein, geraten [Stallbaum z. Plat. Phaidr. 250, a], syn. οὐκ ἐν ἑαυτοῦ oder ἐν ἑαυτοῦ εἶναι. Herm. z. Vig. 171, c. 389. (Οὐκ) ἐντὸς αὑτοῦ εἶναι sagt Dem 34, 20. 35. 49, ἔξω αὑτῆς ἦν ὑπὸ κακοῦ 19, 198. vgl. unten A. 10. Her. 1, 119, 4. 7, 47.]

A. 7. B) Wenn das Subjekt ein sachlicher, der Ge. ein persönlicher Begriff ist, so bezeichnet dieser bald den Eigentümer, bald den, welchem seinem Wesen oder Charakter nach das Subjekt eigentümlich oder gemäß ist. Οὐ πόλις ἔσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός.

Σο. Ἀντ. 737. Κοινὸν τύχη, γνώμη δὲ τῶν κεκτημένων. Αἰσ. ἀποσπ. 270 (380). Νόμος τοῖς Ἕλλησιν ἦν, ὧν ἂν ᾖ τὸ κράτος τῆς γῆς ἑκάστης, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ ἀεὶ γίγνεσθαι. Θ. 4, 98, 2. Ἅπαντα τὰ καλὰ τοῦ πονοῦντος γίγνεται. Στο. 29, 26. — Τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων τὸ κράτος ἐστίν. Θ. 2, 87, 4. Οὐ ταῦθ' ἑταίρων ἐστὶ καὶ φίλων. Δη. 54, 35. Ἀπόστασις τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστίν. Θ. 3, 39, 2. Κλεπτῶν μὲν ἡ νύξ, τῆς δ' ἀληθείας τὸ φῶς. Εὐ. Ἰφ. Τ. 1026. Αἱ τῶν μαθημάτων ἡδοναὶ οὐδαμῶς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῶν σφόδρα ὀλίγων εἰσίν. Πλ. Φιλ. 52, b.

A. 8. So steht beim Ge. besonders der Infinitiv als Subjekt bezeichnend, daß die Handlung dem Ge. angeeignet werde als eine Äußerung, die dem Wesen seines Begriffes angemessen ist, sei es dem wirklich vorhandenen oder dem nur geforderten: Weise, Eigenschaft, Fähigkeit, Zeichen, Gebühr, Pflicht, Loos. Δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδὸς σοφοῦ. Μέ. μο. 121. Τὸ ἐπιμελεῖσθαι οὗ ἂν δέῃ φρονιμωτέρου ἀνδρὸς ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ξε. Κυ. 1, 6, 23. Πενίαν φέρειν οὐ παντός, ἀλλ' ἀνδρὸς σοφοῦ. Μέ. μο. 463. Τὸ σιγᾶν ὁμολογοῦντός ἐστιν. Εὐ. Ἰφ. Α. 1142. Κακούργου μέν ἐστι κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις. Δη. 4, 47. Τοῦ μὲν ἄρχοντός ἐστι τὸ προστάττειν ὅ τι χρὴ ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι. Ξε. ἀπ. 3, 9, 11. Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ. Ἀντιφάνης 294 (278). (Τὸ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἔστ' ἐλευθέρου. Μέ. 769 (787). vgl. Isokr. 8, 91.) Über πρός § 68, 37, 1.

A. 9. C) Wenn beide, Subjekt und Ge., sachliche Begriffe sind, so bezeichnet das erstere bald ein Zugehöriges des letzteren, wie bei dem chorographischen Ge., bald ist dabei (wie A. 7 u. 8) der Begriff des Eigentümlichen, Gebührenden oder Erforderlichen zu denken. Ἔστιν ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς. Θ. 4, 41, 2. Κοτύωρα ἦν Σινωπέων. Ξε. ἀν. 5, 5, 7. Ἐγένετο Μεσσήνη Λοκρῶν τινα χρόνον. Θ. 5, 5, 1. — Ποίας χορδῆς ἐστιν ὁ φθόγγος; Πλ. Θέ. 206, a. — Σιγὴ μάλιστά ἐστι σώφρονος τρόπου. Καρκίνος Στο. 33, 1. Φανερὸν ὅτι τὰ μέλλοντα προγιγνώσκειν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεώς ἐστιν. Ἰσ. 13, 2. Τύχης τὰ θνητῶν πράγματ', οὐκ εὐβουλίας. Γν. 485. — Ἡ ἡγεμονία ἐστὶ τῆς πόλεως. Ἰσ. 15, 58. Ἔστιν ὁ μὲν λογισμὸς τοῦ συμφέροντος, ἡ δὲ ἀρετὴ τοῦ καλοῦ. Ἀρλ. ῥητ. 2, 12. — Τὸ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν. Θ. 1, 142, 4. Ταῦτα παμπόλλων ἐστὶ λόγων. Πλ. νό. 642, a. Συμφυσῆσαι χρόνου πολλοῦ. Πλ. νό. 708, d. (Ὡς ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας. Πλ. ἀπ. 28, a.) vgl. Th. 1, 83, 1. 5, 9, 6.

[A. 10. D) nur in wenigen, meist vereinzelt vorkommenden Verbindungen ist das Subjekt ein persönlicher, der Ge. ein sachlicher Begriff, wobei eine Art Hingebung jenes an diesen zu denken ist. So sagt Thuk. τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι 1, 113, 2. 5, 46, 4. vgl. 3, 70, 4 und ὄντες τῆς σφετέρας γνώμης 8, 74, 3 vgl. Xen. Hell. 2, 4, 36. Ähnlich ἔγωγε τούτου τοῦ τρόπου πώς εἰμ' ἀεί Ar. Plut 246. vgl. Her. 1, 107, Ar. Vögel 109, Eur. Med. 808, El. 949, Ar. Plut. 862. 957. Οὐ τῶν αὐτῶν οὔτε λόγων οὔτε ἔργων ἐστὶν ἡ νεότης τῷ γήρᾳ Dem. 25, 88. vgl. Her. 5, 92, 13. Λόγου, βίου τινὸς εἶναι Aisch. 3, 168 vgl. Plat. Gorg. 482, a (anders ἐπιφανέστατα ἦν καὶ λόγου πλείστου Her. 9, 32, vgl. d. Anm. u. 2, 89), τοῦ βελτίστου, συγγνώμης, τοῦ πλείονος εἶναι Dem. 9, 56. 37, 53.]

(A. 11. Der prädikative Ge. erscheint auch bei den Verben, die eine Vorstellung oder Äußerung bezeichnen, sowohl bei aktiven als passiven; seltener bei andern (A. 4. 5). Ἀεὶ νομίζονθ' οἱ πένητες τῶν θεῶν. Μέ. 302 (310). Ἀνδρὸς φίλου οἰκίαν καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ νομίζειν δεῖ τὸν ὀρθῶς συγγενῆ. Διφ. 101 (102). Οἱ δαίμονες θεῶν λέγονται. Πλ. ἀπ. 27, d. Πατρὸς οὐκ ὠνόμασται, τῆς δὲ μητρὸς ἐν πόλει. Εὐ. Ἠλ. 935. Τοῦ αὐτοῦ ἐμοὶ καὶ πατρὸς καὶ δήμου προσαγορεύεται. Δη. 40, 34.

[z. Th. 8, 6, 3.] — (A. 7. 8.) Τίς ἐσθ' ὁ χῶρος; τοῦ θεῶν νομίζεται; Σο. ΟΚ. 39. Ὅ, τι ἄν τις λάβῃ παρὰ τοῦ τυράννου, οὐδεὶς οὐδὲν αὐτοῦ νομίζει. Ξε. Ἱέρ. 6, 13. Οὐκ ἐλευθέρου φέρειν νενόμικα κοινωνοῦσαν ἡδονὴν ὕβρει. Μέ. Στο. 89, 6. Οἱ Πέρσαι τὴν Ἀσίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται. Ξε. Ἀγ. 1, 33. [z. Th. 8, 9, 1.] (Τὸν καθ' ἡμέραν βίον λογίζου σόν, τὰ δ' ἄλλα τῆς τύχης. Εὐ. Ἄλκ. 788. — Δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἅ τις φρονεῖ. Εὐ. Φοί. 392. Τὸ τἀλλότρια αὑτοῦ φάσκειν ἀλαζονείας. Ἀρλ. ῥητ. 2, 6. Δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι. Δη. 3, 21. Τὸ πολλὰ ἀπολωλέναι τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἄν τις θείη δικαίως. Δη. 1, 10. Τὴν κοινωνίαν οὐκ ἐμήν, ἀλλὰ Δημοσθένους εὑρίσκετε. Αἰ. 2, 56. [Εὔηθες τοῦτό γε φανείη ἂν καὶ οὐ Σιμωνίδου. Πλ. Πρω. 343, e. Τοῦθ' ὁρῶ πολλοῦ πόνου. Εὐ. Φοί. 719.] (Ἐπιδείκνυμαι τὰ ἔργα πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας ἢ στρατηγίας. Ξε. Κυ. 8, 4, 8.)

[A. 12. Hieher gehört auch die militärische Redensart τῆς πρώτης, δευτέρας &c. (mit und ohne τάξεως) τεταγμένος ins erste, zweite Glied gestellt Lys. 14, 11. 16, 15. Js. 12, 180, Pl. Kriti. 108, c.]

7. Bei vielen Substantiven, besonders denen, die den Begriff einer Thätigkeit oder Wirksamkeit enthalten, bezeichnet der Ge. sowohl den Gegenstand, von dem sie ausgeht als den, auf welchen sie sich bezieht: subjektiver und objektiver Ge. Über die nicht seltene Entfernung des Ge. von seinem Substantiv Kr. z. Th. 1, 33, 1.

A. 1. So steht der objektive Ge. zunächst bei Substantiven, die den einen Ge. regierenden Verben entsprechen. S. § 47, 25, 1.

A. 2. Nicht minder entspricht der objektive Ge. dem Ac. bei Verben. Καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων. Ξε. ἀπ. 2, 3, 4. Παρέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν διὰ τὸ Παυσανίου μῖσος. Θ. 1, 96, 1. Οὐ τῶν κακούργων οἶκτος, ἀλλὰ τῆς δίκης. Εὐ. Αὐγή 8 (272). — Πρόξενος οὔτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἦν ἐμποιῆσαι. Ξε. ἀν. 2, 6, 19. Δύ' ἐστὸν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάρρος μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος αἰσχύνης πέρι κακῆς. Πλ. νό. 647, b. Σωκράτης πρὸς τὰς τοῦ χειμῶνος καρτερήσεις θαυμάσια εἰργάζετο. Πλ. συ. 220, a. Εὐαγόρας διετέλεσε δημοτικὸς ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ. Ἰσ. 9, 46. — Ἀθληταὶ οἱ φύλακες τοῦ μεγίστου ἀγῶνος. Πλ. πολ. 403, e. Μιᾷ νίκῃ ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἁλίσκονται. Θ. 1, 121, 3. — Αἱ παραινέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι. Θ. 4, 59, 3. Ἡμεῖς ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους. Ξε. ἀν. 3, 2, 10. [Vgl. z. Th. 4, 59, 3 u. z. Xe. An. 2, 5, 7.]

A. 3. Wie νίκη μάχης sagte man auch τρόπαιον μάχης und selbst τρόπαιον τῶν πολεμίων. Συρακόσιοι τῆς τε ναυμαχίας τροπαῖον ἔστησαν καὶ τῆς ἀπολήψεως τῶν ὁπλιτῶν. Θ. 7, 54. Ἡ Εὐρώπη τῆς Ἀσίας τρόπαιον ἔστησεν. Ἰσ. 10, 67. (Νικίας πολλὰ καὶ καλὰ κατὰ τῶν πολεμίων ἔστησε τρόπαια. Λυ. 18, 3.) Vgl. z. Th. 2, 82.

A. 4. Hieher gehört auch βίᾳ τινός wider jemandes Willen. Κέρκυραν ὑπολαβόντες βίᾳ ἡμῶν εἶχον. Θ. 1, 68, 4. Vgl. z. Th. 1, 43, 2.

A. 5. Ebenso entspricht der objektive Ge. auch dem Dativ bei Verben, am häufigsten dem besitzlichen, seltener dem dynamischen. Ἀκαρνάνων τινὲς Δημοσθένους φιλίᾳ καὶ Ἀθηναίων εὐνοίᾳ ἐπεκούρησαν. Θ. 7, 57, 9. Οἱ ἥσσονες ὑπέμενον τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν. Θ. 1, 8, 3. Τῶν κακῶν συνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί. Πλ. νό. 854, c. Οἱ Ἕλληνες οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωικῶν δι' ἀμιξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἔπραξαν. Θ. 1, 3, 4. Λύσετε τὰς Λακεδαιμονίων σπονδάς. Θ. 1, 35, 1. Τὸν θεῶν πόλεμον οὐκ ἂν φεύγων τις ἀποφύγοι. Ξε. ἀν. 2, 5, 7. Ὁ λόγος τοὺς Ἕλληνας παρακαλεῖ ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν. Ἰσ. 15, 57. Ἅμα τῇ τῶν Πλαταιῶν ἐπιστρατείᾳ ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας. Θ. 2,

79, 1. Δημοσθένης τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν ἐποιεῖτο. Θ. 7, 43, 11. [z. 1, 70, 4.] Ἡ Ῥόδος τῆς βασιλέως ἀρχῆς ἐπιτείχισμα ἦν. Δη. 15, 12. [Kr. z. Dem. 4, 5. vgl. Diod. 12, 44.] Οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προτίθεμεν, ἀλλ' ἔργων. Θ. 3, 67, 5. Ἐπέρχεταί ποτε νόσων ἢ πολέμων φθορά. Πλ. νό. 740, e. 741, a. Ἡ μετὰ ψήφου ἀδίκου καταγνώσεως ἢ χειρὶ ἐκτῶντο τὸ κρατεῖν. Θ. 3, 82, 8. Über Ἀργείων ξυμμαχία ꝛc. z. Th. 5, 30, 5.

A. 6. Zuweilen entspricht der Ge. selbst einer Präposition, am häufigsten unserm wegen, über. Οὐ κακοῦργός εἰμι οὐδ' ἔνοχος τῷ τῶν κακούργων νόμῳ. Ἀντ. 5, 9. Οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσι τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν. Θ. 1, 140, 4. Ἦν ὁ τῆς βλάβης ὑμῖν νόμος πάλαι. Δη. 21, 35. Ὅπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ῥιφθέντων. Πλ. νό. 944, c. Εἰςελαύνετε αὐτὸν εἰς τοὺς τοῦ πράγματος λόγους. Αἰ. 3, 206. [z. Th. 1, 69, 4.] Τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγή εἰσιν οἱ βωμοί. Θ. 4, 98, 4. [Schömann z. Isai. p. 208. vgl. Kr. z. Xe. An. 4, 5, 13.] Ὁ χρόνος ἁπάσης ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον. Γν. 586. [Pflugk z. Eu. Hel. 1055.] Χάριν αὐτοῖς τῆς προθυμίας ἀποδώσω. Ξε. Κυ. 4, 2, 12. Τὴν φιλολογίαν οὐ μικρὸν ἡγοῦνται συμβαλέσθαι μέρος πρὸς τὴν τῶν λόγων παιδείαν. Ἰσ. 15, 296.

A. 7. Für den objektiven Ge. A. 5 erscheint vielfach auch der Dativ (s. § 48, 12, 4 ff.); sinngemäße Präposition für eben denselben wie für den A. 2 ff. in einzelnen Verbindungen und für den A. 6 häufig.

A. 8. Da auch der objektive Ge. possessiver Natur ist, so entsprechen ihm gleichfalls die possessiven Pronomina. Die Genitive der persönlichen sind in dieser Verbindung nicht üblich, außer αὐτοῦ vgl. § 51, 4. Hieher gehört auch σὴν χάριν deinetwegen. [z. Her. 5, 99.] Εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνουσιν. Ξε. Κυ. 3, 1, 28. Τὸ δέος αὐτοὺς ποιεῖ τό, τε ὑμέτερον καὶ τὸ τῶν κατηγόρων στρατεύεσθαι. Λυ. 20, 21. Προκαταλαμβάνουσιν ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν. Θ. 1, 33, 3. — Τῷ Θεμιστοκλεῖ ἐπείθοντο διὰ φιλίαν αὐτοῦ. Θ. 1, 91, 1. — Σὴν χάριν ἐλέγχειν τὸν λόγον ἐπιθησόμεθα. Πλ. σοφ. 242, b. Συγχωρητέον χάριν σήν. Πλ. Φαῖ. 234, e. Selten hat das Possessiv bei χάριν den Artikel, wie Eu. Phoi. 762, Andr. 222, Hek. 1176, vgl. § 46, 3, 5.]

8. Ein Substantiv kann einem Ge. auch als der Menge oder Masse, zu der er gehört, aus der er besteht, angeeignet werden: Ge. des Stoffes. *Κρεῖττον* (*ἢ*) *βοῶν φίλων ἀγέλην κεκτῆσθαι. Ξε. ἀπ.* 3, 11, 5. *Ὁρῶσι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων. Ξε. Ἑλ.* 4, 4, 12. *Περὶ τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη. Ξε. ἀν.* 5, 3, 12. *Τότε μὲν ἦν ὁ τοῦ θαλλοῦ στέφανος τίμιος, νυνὶ δὲ καὶ ὁ χρυσοῦς καταπεφρόνηται. Αἰ.* 3, 187. *Κρήνη ἡδέος ὕδατός ἐστιν ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. Ξε. ἀν.* 6, 4, 4. *Ἐκεῖ λέγουσι ῥεῖν πολὺ πῦρ καὶ πυρὸς ποταμοὺς μεγάλους. Πλ. Φαίδ.* 111, d. — *Οὐσίαν ἔχει χρυσοῦ ἢ ἄλλου τινὸς κτήματος. Πλ. Φαῖ.* 240, a. *Δέκα μνῶν χωρίον ἔχει. Ἰσαῖ.* 2, 35. *Ἡ πόλις νομίσματος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἀντεμπίπλαται. Πλ. νό.* 705, b. *Ἔχει μὲν χρυσίου τρία τάλαντα, στατῆρα δὲ χρυσοῦ. Πλ. Εὐθ.* 299, e. *Ἔσπειρα μὲν κριθῶν μεδίμνους εἴκοσιν. Κω. ἀν.* 429, (108), 7. — *Ἀβροκόμας εἶχε τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς. Ξε. ἀν.* 1, 4, 5. [vgl. Kr. dort u. z. Th. 7, 75, 5.]

A. 1. Mit einem numerischen Adjektiv verbunden [oder es enthaltend] erscheint der Ge. des Stoffes als Ge. des Betrages (von

Raum, Zeit, Belauf, Wert): von, für. Ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἐπετελέλεστο τεῖχος. Θ. 7, 2, 4. Ἔφεσος ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν. Ξε. Ἑλ. 3, 2, 11. Τριήρει ἐστὶν εἰς Ἡράκλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μάλα μακρᾶς πλοῦς. Ξε. ἀν. 6, 2, 2. Σῖτον οὐχ οἷόν τε ἔχειν πολλοῦ χρόνου πεζῇ ἰόντα. Ξε. πολ. Ἀ. 2, 5. Τῇ στρατιᾷ ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Ξε. ἀν. 1, 2, 12. Τριάκοντα ταλάντων οὐσίαν ἐκτήσατο. Λυ. 29, 2. Χιλίων δραχμῶν δίκην φεύγω. Δη. 55, 25. (Μίνως τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἀττικὴν παρεστήσατο εἰς χαλεπήν τινα φορὰν δασμοῦ. Πλ. νό. 706, a.)

A. 2. Auch dieser Ge. kann als Prädikat seinem Subjekt durch εἶναι ꝛc. oder auch durch Apposition angefügt werden. Τοῦ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. Ξε. ἀν. 1, 2, 8. Τὸ τεῖχος σταδίων ἦν ὀκτώ. Θ. 4, 66, 3. Ἴσον ὂν τῶν αὐτῶν μέτρων ἔσται ἐκείνῳ ᾧ ἂν ἴσον ᾖ. Πλ. Παρ. 140, b. Γαμεῖν δεῖ ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα μέχρι ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα. Πλ. νό. 721, a. (Ἡ πόλις μεγίστη ἔσται καὶ ἐὰν μόνον χιλίων ᾖ τῶν προπολεμούντων. Πλ. πολ. 423, a. Οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐστὶ τὰ ἐπιτήδεια. Ξε. ἀν. 6, 1, 16. [z. Th. 1, 48, 1.] Οἱ στέφανοι ῥόδων ἦσαν, ἀλλ' οὐ χρυσίου. Δη. 22, 70. 24, 177.) — Ἐξελαύνει ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων. Ξε. ἀν. 1, 4, 11. Παρὰ τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων (οὖσα). Ξε. ἀν. 3, 4, 9. [z. Xe. An. 1, 2, 23.]

A. 3. (Wenn das den Ge. des Stoffes regierende Wort mit dem Artikel verbunden (auch als Objekt) steht, so müssen wir uns die Konstruktion zur Verdeutlichung auflösen, z. B. οἱ θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται in οἱ θεμέλιοι οἳ ὑπόκεινται παντοίων λίθων εἰσίν. Θ. 1, 93, 1. Τὴν πόλιν ξυμμίκτων ἀνθρώπων ᾤκισεν. Θ. 6, 5, 1. Ὁ λιμὴν ὁ μέγας εἶχε τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων. Θ. 7, 59, 2. Δυοῖν ἤδη μηνοῖν ὤφειλε τὸν μισθόν. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 16. Τὸν μισθὸν ἀποδίδωσιν εἴκοσιν ἡμερῶν. Ξε. ἀν. 7, 5, 4. Τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν ἔλαβον. Ξε. Κυ. 5, 3, 35. [Συνεζεύξατο τὸ ἑαυτοῦ ἅρμα τετράρρυμον καὶ ἵππων ὀκτώ. Ξε. Κυ. 6, 1, 51.] Vgl. § 50, 11, 1, Dial. Sy. A. 3 u. Th. 4, 31, 3.

A. 4. Aus dem Ge. des Stoffes entwickelt sich der Ge. des Inhaltes. Ταμιεῖον ἀρετῆς ἐστι γενναία γυνή. Ἀλέξαν. 6 (5). Θέλω τύχης σταλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον. Μέ. μο. 240. Ἐξέπεμπον δύο χοίνικας ἑκάστῳ Ἀττικὰς ἀλφίτων καὶ δύο κοτύλας οἴνου. Θ. 4, 16, 2. Ἁμάξας σίτου προέπεμπε. Ξε. Κυ. 2, 4, 18. Εἶδε πλοῖα πολλὰ σίτου. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 35. [Ὅμηρος πεποίηκε τὰς Βοιωτῶν ναῦς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν. Θ. 1, 10, 5. vgl. A. 3.]

A. 5. Der Ge. des Stoffes und des Inhaltes erscheint gewöhnlich ohne Artikel, weil hier selten ein deiktischer Bezug zu nehmen ist, während beim partitiven Ge. der Artikel mehrenteils erforderlich ist. Θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή. Μέ. μο. 233. Τέτταρες ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. Ξε. ἀν. 1, 10, 1. Ἀσύνετος ὅστις ἐν φόβῳ μὲν ἀσθενής, λαβὼν δὲ μικρὸν τῆς τύχης φρονεῖ μέγα. Εὐ. Τημ. 16 (735). Vgl. z. Her. 1, 178, 1, z. Th. 2, 86, 2 u. z. Xe. An. 4, 5, 33.]

9. Der partitive Ge., dem als der Masse ein Teilbegriff angeeignet wird, kann gleichfalls mit Substantiven verbunden werden: aus der Zahl u. ä. *Ἄνδρα οἶδα τοῦ δήμου. Ξε. Κυ.* 2, 2, 22. *Ἐάν τις ὑβρίζῃ εἴς τινα ἢ παῖδα ἢ γυναῖκα ἢ ἄνδρα τῶν ἐλευθέρων ἢ τῶν δούλων, γραφέσθω ὁ βουλόμενος Ἀθηναίων. Δη.* 21, 47. — *Ἐβοήθει Ἀρίσταρχος καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι. Θ.* 8, 92, 7. *Ἐπιφορὰς ἐδίδοσαν τοῖς θρανίταις τῶν ναυτῶν. Θ:* 6, 31, 3. — *Ἀποβάλλουσιν ἄνδρας σφῶν αὐτῶν. Θ.* 2, 33, 3. — *Οἱ Κυθήριοι Λακε δαι-*

μόνιοί εἰσι τῶν περιοίκων. Θ. 4, 53, 2. *Ξυνέπλεον Παλῆς Κεφαλλήνων.* Θ. 1, 27, 2. — *Οἱ Δωριῆς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς Ἀθηναίοις.* Θ. 4, 61, 2. [z. 7, 64, 1.] *Προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν.* Θ. 4, 126, 3. — *Εἰσεφέρετο τροχὸς τῶν κεραμεικῶν.* Ξε. συ. 7, 2. [Vgl. Reg. z. Th. u. Genitiv 2, e. Über *οἱ τοῦ δήμου* z. 4, 130, 3.]

A. 1. So steht der partitive Ge. [ohne zu ergänzendes τὶς] auch bei individuellen Namen, selbst appositiv; der Ge., wenn er ein Nomen ist, regelmäßig mit, der individuelle Name ohne Artikel. [z. Th. 1, 24, 1.] Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ᾤκισεν. Θ. 6, 3, 2. [Ἱπποκράτει τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πείθεσθαι. Πλ. Φαῖδ. 270, c.] Κόνων καταφεύγει ἐς Μυτιλήνην καὶ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Ξε. Ἑλ. 1, 6, 16. Ξυνῆλθον ἐς λόγους Κλέων καὶ ἐκείνων Στύφων. Θ. 4, 38, 1. — Παταγύης, ἀνὴρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν, προφαίνεται. Ξε. ἀν. 1, 8, 1. (vgl. 6 A. 5 E. u. Xe. Hell. 5, 4, 2.)

A. 2. Auch der partitive Ge. kann seinem Subjekt durch ein Prädikatsverbum angefügt werden. Ἔνιοι ὄντες ὡς ἀληθῶς τοῦ δήμου τὴν φύσιν οὐ δημοτικοί εἰσιν. Ξε. πολ. Ἀ. 2, 19. Οὐ σὺ Κριτόβουλον ἐνόμιζες εἶναι τῶν σωφρονικῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τῶν ἀνοήτων; Ξε. ἀπ. 1, 3, 9. Τῶν λαμβανόντων εἰσὶν οἱ μανθάνοντες. Πλ. Εὐθ. 277, c. — Τῆς βασιλικῆς ἐστιν ἡ νομοθετική. Πλ. πολιτ. 294, a. Ὡμολόγησας τῶν μεγίστων ἀγαθῶν εἶναι δικαιοσύνην. Πλ. πολ. 367, c. Ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεών ἐστιν. Ξε. πολ. Λ. 1, 1. — Νομίσατε εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν ἐθέλειν αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι. Θ. 5, 9, 6. Τὸ ἐν ἰσηγορίᾳ δοκοῦντα ἄξιόν τινος ὄντα τιμᾶσθαι τῶν καλῶν ἐστιν. Δη. 20, 16. Τὸ λέγειν περὶ αὐτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ἐστίν. Δη. 5, 4. — Οἳ ἂν ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίγνονται. Ξε. Κυ. 1, 2, 15. [Bei ὑπάρχειν Th. 8, 76, 1.]

(A. 3. Auch dieser Ge. erscheint bei Verben der Vorstellung, Äußerung, Darstellung, Wahl u. ä. vgl. 6 A. 11. Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφιστῶν ἐκλήθη. Ἰσ. 15, 235. Κάλλαρον ἐπεγράψατο τῶν ἐμῶν δούλων. Δη. 55, 31. Οὐδαμοῦ πώποτε ὁ Μειδίας τῶν συνηδομένων οὐδὲ τῶν συγχαιρόντων τῷ δήμῳ ἐξητάσθη. Δη. 21, 202. — Λακεδαιμόνιοι Χίλωνα τῶν γερόντων ἐποίησαν. Ἀρλ. ῥητ. 2, 23. Τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων; Λυ. 24, 13. — Ἐμὲ θὲς τῶν πεπεισμένων. Πλ. πολ. 424, c. Τίθημι τῶν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικήν. Πλ. Γο. 500, b.

A. 4. Wenn in solchen Verbindungen εἷς oder τὶς hinzugefügt wird, so haben sie ihre Bedeutung, wenn auch, wie besonders εἷς, nicht immer eine sehr hervortretende. Ὁ ἄνθρωπος ἓν τῶν ζῴων ἐστίν. Πλ. Γο. 516, b. Πένης εἰμὶ καὶ τοῦ πλήθους εἷς. Ἰσ. 20, 19. Τοῦτο ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἓν εἴη, τὸ γνῶναι τὰς φύσεις τε καὶ τὰς ἕξεις τῶν ψυχῶν. Πλ. νό. 650, b. — Τὴν βασιλικὴν τέχνην τῶν ἐπιστημῶν εἶναί τινα ἔφαμεν. Πλ. πολιτι. 292, b. Τίθεμέν τι τῶν ὄντων ψυχήν; Πλ. σοφ. 246, e.

Besondere Verbindungsarten von Genitiven.

[A. 5. Als Vertreter ihres Substantivs können auch ὅδε, οὗτος und ὅς (ὅστις und ὅσος) einen Ge. bei sich haben. [Vgl. Pflugk z. Eu. Hel. 1027?] Αὐτός μ' ἀφαιροῦ· τόνδε Διονύσου φορῶ (θύρσον). Εὐ. Βάκ. 496. Περὶ τῆς μητρός, καὶ γὰρ ταύτην διαβεβλήκασί μου, λέξω. Δη. 57, 30. [vgl. Th. 1, 40, 4. 115, 1.] — Τὸν χρυσὸν ὃν φῄς οὐ σὸν ἀλλὰ τοῦδ' ἔχειν δοῦναί σε χρῆν. Εὐ. Ἑκ. 1219. Τὸν τειχισμόν, ὃν σύ μου διέσυρες, ἄξιον ἐπαίνου κρίνω. Δη. 18, 299. Τὰ μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν. Θ. 4, 109, 1. [z. 1, 115, 1.] Τῇ ἀσπίδι πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο ὃ ἔστησαν τῆς προσβολῆς ταύτης. Θ. 4, 12, 2. — Τοὺς ὀχετοὺς

αὐτῶν, οἵ ἐς τὴν πόλιν ὑπονομηδὸν ποτοῦ ὕδατος ἡγμένοι ἦσαν, διέφθειραν. Θ. 6, 100, 1. — Παυσανίας ἐς οἴκημα οὐ μέγα, ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ, ἐσῆλθεν. Θ. 1, 134, 2. Über ὅσος Th. 2, 45, 1 u. Her. 1, 105, 1; über ὅστις Th. 2, 48, 2; ähnlich αὐτάς 3, 45, 2 u. Plut. Pomp. 61. Verschiedenes § 47, 9, 8.

A. 6. Ein Substantiv kann zwei Ge. verschiedener Art regieren, z. B. einen subjektiven und objektiven, einen possessiven (oder partitiven) neben einem Ge. des Stoffes, Betrages rc.; ja selbst zwei gleichartige von verschiedener Beziehung. Τὸ γνῶθι σαυτὸν πρόρρησίς ἐστι τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόντων ἀντὶ τοῦ χαῖρε. Πλ. Χαρ. 164, e. Ἡ Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη. Ξε. ἀν. 6, 1, 1. Vgl. Θ. 3, 115, 4. Τὴν ἁπάντων ἧτταν ἐφοβεῖτο ἀνθρώπων τοῦ πώματος. Πλ. νό. 648, e. Ἄτοπος Διονύσου πρεσβυτῶν χορός. Πλ. νό. 665, b. Δέκα ἐτῶν τὸ ἔργον αὐτῶν δύο τάλαντα. Δη. 27, 29. Δοκοῦμεν ἀδικεῖν διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν. Θ. 3, 12, 2. Τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσατο ἐκείνων τῆς αὐτοῦ βδελυρίας. Δη. 22, 52. Vgl. Reg. z. Th. u. Genitiv 2, f., Schömann z. Isai. p. 374 u. Lobeck z. So. Ai. 726.]

A. 7. Oft ist der eine Ge. mit dem regierenden Worte als ein Gesamtbegriff zu denken, der als eine Art Kompositum (wie unser Todesfurcht, Siegestropäen rc.) verschmolzen den zweiten Ge. regiert. Οἱ ἄνθρωποι διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται. Πλ. Φαίδ. 85, a. Ὅδε πλεῖστα χορῶν τῶν ἀντιπάλων νίκης ἔστησε τροπαῖα. Ἀρ. ἱπ. 521.

A. 8. Die Verbindung mehrerer Ge. schien selbst bei gleicher Endung wenig anstößig. So war wie τοὺς (τάς, τά) ἑαυτῶν (—) auch τῶν ἑαυτῶν (—) u. ä. gewöhnlich. [z. Xe. An. 2, 5, 38 u. z. Th. 1, 45, 2. 141, 3.] Οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν ἑαυτῶν ξυμμάχων κατεφρόνουν. Ξε. Ἑλ. 4, 4, 17. Οἱ Ἀθηναῖοι ὀλίγας ἡμέρας στερηθέντες τῶν αὐτῶν πολὺν χρόνον ἄλλων δεσπόται κατέστησαν. Ἰσ. 6, 43. Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου. Ξε. ἀν. 2, 5, 38. Βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Ξε. ἀν. 5, 5, 18. Ὤιοντο διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν. Δη. 18, 45. Πολὺ ἂν ἥδιον τὰ τῶν ἄλλων λάβοιεν ἢ δοῖεν ἑτέροις ὁτιοῦν τῶν σφετέρων αὐτῶν. Ἰσ. 15, 225. Vgl. § 51, 2, 10 u. Arndt De pron. refl. 1 p. 10 s.

Stellung der Genitive in Verbindung mit Nominen.

A. 9. Der possessive Ge. kann seiner adjektivischen Natur halber zwischen den Artikel und das regierende Substantiv eingeschoben werden oder ihm folgend dessen Artikel wiederholt vor sich haben: attributive Stellung. Vgl. § 50, 8, 11. Οὐκ ἀλλότριον ἡγεῖται ὁ Ἀθηναίων δῆμος τὸν Θηβαίων δῆμον. Δη. 18, 186. Τὸ μὲν ἱππικὸν τὸ ἐκείνων οὕτω μάχεται, τὸ δὲ ὁπλιτικὸν τὸ τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐγὼ λέγω. Πλ. Λάχ. 191, b. Vgl. Kr. z. Arr. 1, 8, 3 lat. A.

A. 10. Eigentlich mehr partitive Bedeutung hat der Ge., wenn er entweder vor dem Artikel steht oder ohne Wiederholung desselben nach dem Substantiv eintritt: partitive Stellung. Vgl. § 50, 8, 11. Στεφανοῦσιν Ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον. Δη. 18, 92. Ὥσπερ οἰκίας τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς εἶναι προσήκει. Δη. 2, 10. Μὴ γιγνώσκων τὴν οὐσίαν τί ποτε βούλεται σχολῇ τήν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἁμαρτίαν αὐτοῦ διαγνώσεται. Πλ. νό. 668, c.

A. 11. Bei dem eigentlich partitiven Ge. findet sich dies Gesetz ziemlich strenge beobachtet; doch wird er zuweilen eingeschoben: eine Art Hyperbaton. Οἱ Ἀθηναίων ἐῶσιν ἄνδρες ἕνδεκα. Πλ. Φαίδ. 85, 6. z. Th. 1, 128, 6. 6, 87, 2 u. z. Her. 1, 98, 2.

Mit 12. Mit einem von Artikel begleiteten Substantiv verbunden erfordern die reflexiven Ge. (ἐμαυτοῦ rc.) wie αὐτοῦ ipsius und ἀλλήλων § 51, 3 A. die attributive, die persönlichen (μοῦ rc.) wie αὐτοῦ ejus die partitive Stellung. Vgl. Dial. Sy. A. 5 ff. u. scheinbare Ausnahmen

z. Th. 3, 92, 4. Ἐλεύθερον φύλαττε τὸν σαυτοῦ τρόπον. Μέ. μο. 144. Κακουργότατόν ἐστι μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Ξε. ἀπ. 1, 5, 3. Κόσμησον τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίῳ ἀλλὰ τῷ αὑτῆς κόσμῳ. Πλ. Φαίδ. 114, e. — Ὠνόμασέ μου τὴν πρόνοιαν δειλίαν. Ἀρ. Πλ. 207. Ἡ γλῶσσά σου τὸν θυμὸν ὡς δεινὸν τρέφει. Σο. Αἴ. 1124. Καλαὶ νῷν αἱ γυναῖκες. Μέ. 1009 (848). Παλαίσμαθ' ἡμῶν ὁ βίος. Εὐ. Ἱκ. 550. Ὕπνος πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. Πλ. νό. 808, b. Μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς. Ξε. Κυ. 1, 3, 1. Αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐξέπλευσαν. Ξε. ἀν. 5, 10, 14. Vgl. Arndt De pron. refl. 1 p. 10 u. 2 p. 8. Wie ἐμαυτοῦ rc. so meist auch die Ge. von οὗτος. vgl. jedoch Isokr. 8, 32.]

A. 13. Nicht leicht erscheint in dieser Verbindung ἐμοῦ; noch weniger in der att. Prosa οὗ § 25, 1, 5 vgl. § 51, 2, 4, nur nach ionischer Weise, die bei Spätern wiederkehrt, Pl. Rep. 614, b, 617, e; σφῶν (meist ohne αὐτῶν) öfter bei Thukydides [z. 1, 25, 2], hin und wieder bei Platon (Rep. 618, a), selten bei andern attischen Prosaikern, wie Xen. Kyr. 3, 2, 25, nie bei den Rednern; demnach eig. auch dies unattisch. Statt οὗ wird ἑαυτοῦ oder αὐτοῦ, statt σφῶν aber ἑαυτῶν oder σφέτερος αὐτῶν gesagt. Vgl. § 51, 2, 4ff. 4, 4f.

A. 14. Bei hinzutretender Präposition pflegen μοῦ rc., wenn sie voranstehen, auch ihr vorausgehen. Εἴωθε παίζειν μου εἰς τὰς τρίχας. Πλ. Φαίδ. 89, b. [Διά μου κεφαλᾶς Eu. Med. 144, Hippol. 1352.]

A. 15. Oft werden μοῦ rc. von ihrem Substantiv durch eingeschobene Worte getrennt. Χρὴ πιόντα περιιέναι, ἕως ἄν σου βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται. Πλ. Φαίδ. 117, b. Ἀνὴρ εἰς ἀγορὰν οἴχεταί μου. Ἀρ. ἐκ. 62. Λέγω ἁρμονίαν τινὰ ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν. Πλ. Φαίδ. 88, d.

(A. 16. Eingeschoben werden μοῦ rc. öfter, wenn der Artikel noch ein Wort neben sich hat. Ἡ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ ἡ αὐτὴ ἦν ἥπερ νῦν. Πλ. συ. 189, d. Γνώσεσθε τὴν ἄλλην αὐτοῦ πονηρίαν. Ἰσ. 18, 52. Vgl. § 50, 11, 20.)

[A. 17. Die reflexiven Ge. finden sich bei partitiver Bedeutung auch in partitiver Stellung. Ἀπολέσαντες αὑτῶν τοὺς βελτίστους ἐπὶ τοῖς χειρίστοις τῶν πολιτῶν γεγόνασιν. Ἰσ. 6, 64. Vgl. z. Th. 4, 42, 4. 43, 3.]

A. 18. Sonst finden sich von der Regel A. 12, am häufigsten bei ἑαυτοῦ und αὐτοῦ, Ausnahmen, die man zum Teil durch geänderten Spiritus beseitigen kann. Manche jedoch sind nicht anzutasten und auf eine oder die andere Weise zu erklären, z. B. durch eigentümliche Bedeutung oder Betonung. Ἂν ὀκνῇς τὸ μανθάνειν, ἀνεπικούρητον σεαυτοῦ τὸν βίον λήσῃ ποιῶν. Φιλή. 83 (213), 1. Τὴν ἑτέραν αὐτοῦ γνάθον στόμωσον. Ἀρ. νε. 1109. Vgl. Dial. Sy. A. 6, Deinarchos 3, 18 u. z. Th. 3, 91, 1. vgl. 1, 36, 1. 3, 92, 4 u. z. Her. 5, 5.

A. 19. Der Ge. (auch des relativen ὅς) kann unmittelbar nach der Präposition vor dem ihn regierenden Nomen eintreten. So besonders häufig bei Thukydides. [Reg. z. Th. u. Genitiv 2, f. Bei οὗ rc. ist dies die gew. Stellung; Beispiele von der andern sind Pl. Rep. 510, d, Isokr. 15, 245.] Λόγοι ἀληθεῖς ἄριστοι φρουροί τε καὶ φύλακες ἐν ἀνδρῶν θεοφιλῶν εἰσι διανοίαις. Πλ. πολ. 560, b. Πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας. Θ. 7, 32, 1. Δεῖ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. Θ. 3, 46, 3. — Αἰσχύνθητε Δία, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἐσμεν. Θ. 3, 14. — Δουλεύει ταῖς αἰσχίσταις ἡδοναῖς, ὑφ' ὧν οὐδενὸς δεῖ κρατεῖσθαι τὸν γενναῖον καὶ ἐλεύθερον. Αἰ. 1, 42. — [Ἐσέπεσον ἔς του χωρίον ἰδιώτου. Θ. 1, 106.]

(A. 20. Zwischen den Ge. des Artikels und sein Nomen kann das den Ge. regierende oder dem regierenden Worte angehörige τὶς nur dann eintreten, wenn noch eine anderweitige Bestimmung dem Artikel folgt. [Τῶν τις (τινὲς) Φοινίκων u. ä. ist ionisch, von einigen der Spätern wieder aufgenommen.] Τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλήνων ἐκείνῳ προεῖσθε. Δη. 6, 8.

Τῶν Τισσαφέρνους τις οἰκείων παρηκολούθει. Ξε. ἀν. 3, 3, 4. Τοὺς ἐκείνου τις εὐεργέτας κακῶς λέγει. Δη. 19, 214. Vgl. Kr. z. Xe. An. 2, 5, 32.)

10. Auch adjektivische Begriffe können substantiviert wie mit Possessiven und andern Adjektiven, so nicht minder mit dem possessiven Ge. verbunden werden; Maskulina und Feminina von Participien jedoch nur, wenn sie völlig substantivisch geworden sind, wie *ἄρχων, συνάρχων, προσήκοντες* Angehörige rc. Vgl. § 43, 2, 4. *Ὡς τῶν ἐχόντων πάντες ἄνθρωποι φίλοι. Εὐ. Κρῆσ.* 8, (465). *Βοηθεῖν ἐβούλοντο τοῖς ἑαυτῶν ξυγγενέσιν. Θ.* 6, 6, 1. — *Τὰ λαμπρὰ τῆς τύχης τὴν κτῆσιν οὐ βέβαιον ἀνθρώποις νέμει. Μοσχίων Στ.* 105, 22, (10, 2). *Ὥρα τὰ πάντα τοῦ βίου κρίνει καλῶς. Μέ. μο.* 735. — *Δίκαιον τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον δοκεῖ εἶναι τῷ κρείττονι. Πλ. πολ.* 340. c. vgl. Pl. 339, e, 340, b, Th. 8, 50, 2.

[A. 1. Poetisch sind Ausdrücke wie ὁ ἐκείνου τεκών Eur. El. 335 vgl. Alk. 167 u. Aisch. Pers. 245 (4) ὁ κείνου γενόμενος Eu. Or. 510? τὸν ἑαυτῆς ἔχοντα Pl. Phaidr. 244 e. Ähnlich ist ἡ ἐμὴ κεκτημένη Ar. Ekkl. 1126.]

A. 2. Das substantivierte Neutrum von Pronominaladjektiven wird auch mit einem Ge. selbst eines persönlichen Begriffes verbunden, um etwas demselben äußerlich oder innerlich Angehöriges zu bezeichnen: Besitzung, Bestandteil, Eigenschaft, Äußerung u. ä. Ταῦτα εἶχον Ἀθηναῖοι Πελοποννησίων. Θ. 1, 115, 1. Ἃ εἴληφε τῆς πόλεως ἀποδώσει. Δη. 19, 151. Εἰ μὴ σεαυτοῦ, τῆς τύχης δὲ πάντ᾽ ἔχεις, τί ἂν φθονοίης ὦ πάτερ τούτων τινί; Μέ. 130 (128), 5. Ἄργους οὐδὲν ἐσθ᾽ ἡμῖν ἔτι. Εὐ. Ἡρ. 185. Ἦν τι τοῦ τείχους ἀσθενές. Θ. 7, 4, 2. Τῷ ὁρῶμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ ὁρώμενα; τῇ ὄψει. Πλ. πολ. 507, c. Ὡς οὐδὲν ἀτεχνῶς ὑγιές ἐστιν οὐδενός. Ἀρ. Πλ. 352. Τόδε αὐτῶν οὐ χάριεν, τὸ πάντων ἔχθιστον ἡγεῖσθαι τὸν τἀληθῆ λέγοντα; Πλ. πολ. 426, a. [Τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. Δη. 19, 289. Ὁ οἶνος ἡμῶν τῷ φρονεῖν ἐπισκοτεῖ. Ὠφελίων 3. Τὸ εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. Δη. 19, 269. vgl. Kr. z. Her. 9, 58, 2.] Τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου, ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο τῆς προνοίας αὐτοῦ. Ξε. Ἀγ. 8, 4. Σωφροσύνης οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα, ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν ἡδονῶν; Πλ. πολ. 389, e. Οἶσθ᾽ οὖν ὃ κάμνει τοῦ λόγου μάλιστά σοι; Εὐ. Ἴων 363. (Material ist der Ge. wohl in dem ἡ λῃστεία ἔφερέ τι καὶ δόξης. Θ. 1, 5, 1. Über ἐλλείπω τι, οὐδὲν προθυμίας u. ä. vgl. Stallbaum z. Plat. Rep. 533, a.)

A. 3. Meist von einer Präposition (ἐν, εἰς, κατά, παρά) abhängig finden sich [τί], τοῦτο, τοσοῦτο, πᾶν u. ä., Neutra mit einem (wohl materialen) Ge., der die Zeit oder den Zustand bezeichnet, wovon jene Begriffe die bezüglichen Momente ausdrücken (der Ge. meist ohne Artikel. vgl. Lobeck z. Phryn. p. 279). Ἔτυχε κατὰ τοῦτο [τοῦ] καιροῦ ἐλθών. Θ. 7, 2, 4. Εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἀφῖκται. Λυ. 5, 3. Τἆλλα πάντα, εἰς ὅσον ἡλικίας ἥκει, οὐδενὸς χείρων ἐστίν. Πλ. Χαρ. 157, d. — Ἐν τούτῳ τύχης εἰσίν. Θ. 7, 33, 6. Ὁ Νικίας ἥκιστα ἄξιος ἦν εἰς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι. Θ. 7, 86, 4. — Εἰς τοσοῦτον ἥκομεν ἀπαιδευσίας. Πλ. Γο. 527, d. Εἰς τοῦτο θράσους καὶ ἀναιδείας ἀφίκετο. Δη. 21, 194. (Τί ποτε μερίμνης ἐς τόδ᾽ ἦλθες ὦ γύναι; Εὐ. Ἴων 244.) — Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν. Θ. 7, 55, 1. Εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθηρίας τὰ παρόντα. Δη. 3, 3. [Vgl. Lobeck z. So. Ai. 1144 u. Add.]

A. 4. Ebenso fügt sich der Ge. an Adverbia des Ortes, auch bei uneigentlicher Bedeutung, so wie der Zeit: an jene gewöhnlich, wenn

der Ge. ein unbestimmter Begriff ist, ohne Artikel, an diese meist mit demselben. Γῆς γε οὐδαμοῦ οἶμαι ἀγαθὴν πολιτείαν εἶναι. Πλ. πολ. 592, a. Οὐκ οἶσθ' ὅποι γῆς οὐδ' ὅποι γνώμης φέρει. Σο. Ἠλ. 922. — Τίς εἶ; πόθεν γῆς ἦλθες; Εὐ. Ἴων 258. Ἀποβάσεις ἐποιοῦντο τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἴη. Θ. 4, 54, 4. Ἐς Σίγειον κατῆραν καὶ ἄλλοθεν τῶν ταύτῃ χωρίων. Θ. 8, 101, 2. Τινὰς ὑμῖν ἔκ τε Ἄργους ὁρῶ καὶ ἄλλοσε τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν χώραν κατῳκισμένους. Πλ. νό. 707, e. Μέχρι δεῦρο τοῦ λόγου καλῶς ἂν ἔχοι. Πλ. συ. 217, d. — Οὐδ' ἐνταῦθ' ἔστη τῆς ὕβρεως. Δη. 21, 17. Ἐγνωκότες ἦτε οὗ ἦν κακοῦ ἡ πόλις. Λυ. 13, 36. Ὦ τλῆμον οὐκ οἶσθ' οἷ κακῶν ἐλήλυθας. Εὐ. Μήδ. 1306. Πόρρω σοφίας ἥκει. Πλ. Εὐθ. 294, e. — Πηνίκ' ἔστι τῆς ἡμέρας; Ἀρ. ὄρ. 1498. Τῆς ὥρας ἐγίγνετο ὀψέ. Δη. 21, 84. Διελεγόμην πόρρω τῶν νυκτῶν. Πλ. συ. 217, d. Ἐκάθευδον μέχρι πόρρω τῆς ἡμέρας. Ξε. Ἑλ. 7, 2, 19. — Γίγνομαι παχὺς τηνικαῦτα τοῦ θέρους. Ἀρ. εἰρ. 1171. Οἱ τῶν πλουσιωτάτων υἱεῖς πρῳαίτατα εἰς διδασκαλίαν τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν ὀψιαίτατα ἀπαλλάττονται. Πλ. Πρω. 326, c.

A. 5. Auch Adverbia der Beschaffenheit haben, meist mit ἔχειν verbunden, das Objekt, an dem man sie gedacht wissen will, im Ge. beigefügt, diesen in der Regel ohne Artikel, also material. [Lobeck z. Phryn. p. 280 s.] Ἡ τάξις ἄριστα σωμάτων εἶχεν. Ξε. Ἑλ. 3, 4, 16. Ἐδίωξαν ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 15. Ἀκολασίαν φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν. Πλ. Γο. 507, d. Πῶς ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι; Πλ. πολ. 456, d. Ὡς ἂν ὑμεῖς πρὸς ἕκαστον ἔχητε εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξεν εὖ φρονεῖν. Δη. 18, 277. Οὗτος ἱκανῶς ἐπιστήμης ἕξει. Πλ. Φιλ. 62, a. — Ἡράκλεια τοῦ τε πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς ἐδόκει καθίστασθαι, τῆς τε ἐπὶ Θρᾴκης παρόδου χρησίμως ἕξειν. Θ. 3, 92, 3.

(A. 6. Ähnlich steht mit dem Ge. κατὰ ταῦτα Plat. Soph. 253, ἐν καλῷ Xen. Hell. 6, 2, 9 vgl. Isokr. 15, 108. Verschieden ist πρὸς βορέαν ꝛc. τοῦ nördlich vom u. ä. Τιλαταῖοι οἰκοῦσι πρὸς βορέαν τοῦ Σκομίου ὄρους. Θ. 2, 96, 4. Τὰ πρὸς βορέαν ꝛc. τῆς γῆς kann an sich sowohl heißen: die nördlichen Teile des Landes, als: die nördlich von dem Lande gelegenen Strecken. z. Th. 2, 96, 4 u. z. Her. 3, 99. 4, 7, 2. 6, 139, 2.

A. 7. Dem ähnlich gebrauchten Ac. gesellt sich der Artikel. Ἀεὶ ἔστι τοῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εὖ ἔχουσιν εὐτυχῆσαι. Ξε. κυν. 12, 5. Φύσει τε καὶ διαίτῃ ὑγιεινῶς ἔχουσι τὰ σώματα. Πολ. πολ. 407, c.

III. Der Genitiv bei Sätzen, Verben der Auffassung, Berührung u. ä.

A. 8. Der Grieche faßt leicht Sätze zu einer Gesamtvorstellung, einem Begriffe zusammen. Daher finden sich bei Verben der Vorstellung [und Äußerung] auch von einem Satze (mit ὅτι, ὡς, so wie einem relativen oder interrogativen) abhängige Ge., die wir uns durch ein ergänztes (zuweilen auch hinzugefügtes) τοῦτο oder τόδε verdeutlichen können. Ἐνθυμοῦ τῶν εἰδότων ὅ, τι λέγουσι καὶ ὅ, τι ποιοῦσιν. Ξε. ἀπ. 3, 6, 17. Τῶν λεγόντων ὑπενοεῖτε ὡς ἕνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσιν. Θ. 1, 68, 2. Οὐδὲν παυόμεθα ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅ, τι λέγομεν. Πλ. Γο. 517, c. Τοῦ οἴκαδε πλοῦ διεσκόπουν ὅπῃ κομισθήσονται. Θ. 1, 52, 2. [Τῆς μητρὸς ἥκω τῆς ἐμῆς φράσων ἐν οἷς νῦν ἐστιν. Σο. Τρ. 1122.] (Τοῦτο ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν ὅτι τὸν φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων. Πλ. Μενέξ. 241, b.) Vgl. Hermann z. Vig. p. 878, Buttmann z. So. Phi. 439 u. G. T. A. Krüger die Attraction S. 163 ff.

A. 9. Bei θαυμάζειν und ἄγασθαι steht nicht nur in dieser Verbindung, sondern auch ganz unabhängig der Ge. sowohl persönlicher als sachlicher Begriffe, indem als ihn bestimmendes Objekt ein unbestimmtes Etwas bloß vorschwebt; daneben auch der Ac. [dieser angeblich, besonders bei

θαυμάζειν, da, wo etwas beifällig, jener, wo es mißfällig zu bezeichnen ist. vgl. Ammon. p. 68, Lennep z. Phal. p. 353, a u. Ruhnken z. Tim. p. 8.] Εἰ ἄγασαι τοῦ πατρὸς ἢ ὅσα βεβούλευται ἢ ὅσα πέπραχε, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτον μιμεῖσθαι. Ξε. Κυ. 3, 1, 15. Τῶν κατηγόρων θαυμάζω οἳ ἀμελοῦντες τῶν οἰκείων τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμελοῦνται. Λυ. 25, 1. — Οὐ θαυμάζω τῶν ὑπὲρ τῆς ἰδίας δόξης ἀποθνήσκειν ἐθελόντων. Ἰσ. 6, 93. Θαυμάζω μάλιστα τούτου τῆς διανοίας. Λυ. 3, 44. — Ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους. Θ. 1, 51, 1. — Ἄγαμαί σου διότι οὐκ ἀργυρίου καὶ χρυσίου θησαυροὺς προείλου κεκτῆσθαι μᾶλλον ἢ σοφίας. Ξε. ἀπ. 4, 2, 9. — Ἠγάσθην αὐτοῦ εἰπόντος ταῦτα. Πλ. πολ. 329, e. Ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων. Πλ. Γο. 526, a. — Ἄγαμαι τὴν τούτου φύσιν. Πλ. συ. 219, d.

A. 10. Eben so findet sich bei πυνθάνεσθαι fragen, erfahren [z. Xe. An. 4, 6, 17], ἀποδέχεσθαι annehmen und mehreren Verben der Auffassung der persönliche Ge. vor einem Satze vgl. A. 8. (wie neben dem Ac., dem No. bei Passiven.) Ἐγὼ βούλομαί σου πυθέσθαι τί ποτε πράττων καλὸς κἀγαθὸς κέκλησαι. Ξε. οἰκ. 7, 2. Οὐκ ἀποδέχομαι ἐμαυτοῦ ὡς ἐπειδὰν ἑνί τις προσθῇ ἕν, δύο ἐγένετο. Πλ. Φαίδ. 96, e. Ἴσως οὐ μανθάνετέ μου ὅ, τι λέγω. Πλ. Λάχ. 189, e. Οὐκ αἰσθάνομαί σου ὁποῖον νόμιμον λέγεις. Ξε. ἀπ. 4, 4, 13. Νεώτερος ὢν καὶ ἀπειρότερος τούτων πρότερον ἄκουε τί λέγουσιν. Πλ. Λάχ. 181, d. — (Πέπυσμαι ταῦτα τῶν σάφ' εἰδότων. Ἀρ. θε. 596. Ἠκροῶντο πολλοὶ αὐτοῦ ταῦτα. Ξε. Ἑλ. 7, 3, 3. Τούτων τοιούτους ἀκούω λόγους. Δη. 37, 8. — Τῶν κρατούντων ἐστὶ πάντ' ἀκουστέα. Σο. Ἠλ. 340.)

A. 11. Bei ἀκροᾶσθαι und ἀκούειν [poetisch κλύειν], selten συνιέναι und ἀποδέχεσθαι steht auch der Ge. der Person, ohne von einem Satze oder einem Ac. veranlaßt zu sein. Χρὴ μὴ μετὰ θορύβου καὶ χαλεπότητος ἀκροᾶσθαι τῶν ἀπολογουμένων. Ἰσ. 15, 20. Νέος ὢν ἀκούειν τῶν γεραιτέρων θέλε. Μέ. μο. 384. Κακὸν ἄλλων ἀκούειν δοῦλον ὄντα τῶν πέλας. Εὐ. Ἑλ. 733. [Κρεῖσσον τῶν ἐναντίων κρατεῖν ἢ δοῦλον αὐτὸν ὄντα τῶν πέλας κλύειν. Σο. Ἀλε. 106 (83).] (Ἕλληνες ὅσοι ἀλλήλων ξυνίεσαν ἐκλήθησαν. Θ. 1, 3, 4. Πρᾴως ἀποδεχώμεθα ἀλλήλων Πλ. νό. 634, c.

A. 12. Bei ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, αἰσθάνεσθαι [συνιέναι, πυνθάνεσθαι] kann der Ge. auch ein sachlicher Begriff sein, insofern die Wirkungskraft des Objekts zu bezeichnen ist, während der bloß percipierte Inhalt durch den Ac. ausgedrückt wird. Ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὗς. παροι. Στ. 4, 44. Βροντῆς ἀκούσας μηδαμῶς πόρρω φύγῃς. Φιλή. Στο. p. LXV. Τῆς Δημοσθένους ἀκούων κατηγορίας οὐκ ἔδεισα. Αἰ. 2, 4. Εὐνοϊκῶς ἀκροάσασθε τῶν λεγομένων. Δη. 43, 2. Ὅμιλος λόγου μιᾷ γνώμῃ οὐκ ἀκροᾶται. Θ. 6, 17, 3. Φωνῆς ἀκούειν μοι δοκῶ. Ἀρ. εἰρ. 61. Τούτων οὐδεὶς οὐδενὸς ὀσμῆς πώποτε ᾔσθετό τινος. Πλ. Τίμ. 66, d. [Λόγου συνήσειν ἔμελλεν. Πλ. Τίμ. 71, a. Χρῇ μοι τοιαῦθ' ὁ Φοῖβος ὧν πεύσει τάχα. Σο. Ἠλ. 35.] — Τὸ σοὶ δοκοῦν ἡδέως ἂν ἀκούοιμι. Πλ. πολ. 487, d. Ἐμοὶ δοκοῦσιν ἄνθρωποι παντάπασι τὴν τοῦ Ἔρωτος δύναμιν οὐκ ᾐσθῆσθαι. Πλ. συ. 189, c. Über πυνθάνεσθαι mit dem Ac. z. Th. 7, 18, 1.

A. 13. In Verbindung mit dem Particip finden sich mit dem Ge. nicht nur diese Verba (10 A. 10 ff.) sondern auch μανθάνειν, γιγνώσκειν u. ä.: eine Art von absolutem Ge. vgl. § 56, 7, 7, z. Th. 4, 6, 1 u. Herm. de ell. p. 155. Τῶν ἀπολογουμένων ἀποδέχεσθε λεγόντων τὰς σφετέρας αὐτῶν ἀρετάς. Λυ. 14, 24. Λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι. Πλ. ἀπ. 37, a. Οὐδενὸς ἥδιον ἀκούω ἢ λόγου διεξιόντος ἀνδρῶν ἀρετάς. Ἰσ. 12, 136. Τὸ μανθάνειν ἥδιστον εὖ λέγοντος, εἰ κέρδος φέρει. Σο. Ἀντ. 1032. Εὖ λέγοντος τοῦ Δελφικοῦ γράμματος οὐ ξυνίεμεν. Πλ. Ἀλκ. α, 132, c. [Ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης. Θ. 4, 6, 1.] Οὐκ ᾐσθάνοντο προσιόντων τῶν πολεμίων. Ξε. Ἑλ.

4, 2, 19. Εἰ γιγνώσκεις ἐμοῦ φθεγγομένου, δήλωμά σοι γίγνεται παρ' ἐμοῦ. Πλ. Κράτ. 435, a.

A. 14. Ähnlich wie bei ἀκούειν steht bei den Verben des Geruches der Ge. des Geruchstoffes; bei ὄζει (er und unpersönlich es riecht nach —) außer diesem auch der Ge. des Gegenstandes, der den Geruch an sich hat; das eig. percipierte Objekt (wie ὀσμήν, ἡδύ, κακόν vgl. § 46, 5, 6) im Ac. Κρομμύων ὀσφραίνομαι. Ἀρ. βά. 654. Αὗται μὲν ὄζουσ' ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. Ἀρ. Ἀχ. 196. Ὄζει τῶν ἰχνῶν. Ξε. Κυν. 5, 7. Τῆς κεφαλῆς ὄζω μύρου. Ἀρ. ἐκ. 524. Vgl. Dobree z. Ar. Pl. 1021.

11. Bei den Begriffen des Gedenkens und Vergessens, des Sorgens und Vernachlässigens steht der Ge., insofern das Objekt die Thätigkeit in Anspruch nimmt. *Προςήκει τοῦ συμφέροντος ἐνθυμεῖσθαι. Ἰσ. 4, 184. Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. Μέ. μο. 8. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Ἰσ. 1, 26. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν λαμβάνομεν. Ἰσ. 1, 47. Τῶν αὐτῶν ἐστι τούς τε κακοὺς τιμᾶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀμνημονεῖν. Λυ. 31, 25. Τῶν νουθετικῶν λόγων ἐπιλαθόμενον οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ τῆς σωφροσύνης ἐπιλαθέσθαι. Ξε. ἀπ. 1, 2, 21. Ἡ τοῦ θεοῦ φρόνησις ἅμα πάντων ἐπιμελεῖται. Ξε. ἀπ. 1, 4, 17. Τί ἡμῖν τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; τῶν ἐπιεικεστάτων μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν. Πλ. Κρίτ. 44, b. Τῶν νόμων ἐντρέπου. Πλ. Κρίτ. 52, d. Ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ. Ξε. Κυ. 8, 7, 15. Πονηρός ἐστι προστάτης ὅστις τοῦ παρόντος χρόνου ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ μὴ καὶ τοῦ μέλλοντος προνοεῖται. Ἀνδ. 4, 12. Τοῖς σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν. Ἰσ. 1, 48. Οἱ ψόγου ἀφροντιστεῖν ἐθιζόμενοι οὐκ αἰσχύνονται αἰσχρόν τι ποιεῖν. Ξε. συ. 8, 33. Μηδενὸς ὀλιγωρεῖτε μηδὲ καταφρονεῖτε τῶν προςτεταγμένων. Ἰσ. 3, 48.* Über περί § 68, 31, 2.

A. 1. Ἐνθυμεῖσθαι hat den Ge., wenn es auf etwas Rücksicht, Bedacht nehmen, den Ac., wenn es bedenken, erwägen bedeutet. Ἐνεθυμοῦντο τάς τε ἐν ταῖς μάχαις συμφορὰς καὶ τοῦ θεοῦ χρήσαντος. Θ. 5, 32, 1.

A. 2. Auch die Verba des Erinnerns und Vergessens haben den Ac., meist der Sache (wie auch ἐνθυμεῖσθαι), insofern das Objekt als Inhalt der Vorstellung zu denken ist. Ἄρ' οἷόν τε τὸν αὐτὸν τὸ αὐτὸ μεμνῆσθαι ἅμα καὶ μὴ εἰδέναι; Πλ. Θε. 166, a. [Οὐ δεινοί ἐστε τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι. Δη. 6, 30.] Ἐὰν τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. Ἰσ. 2, 35. — Οὐκ ἀμνημονεῖ τὰς ὑποσχέσεις. Δη. 6, 12. Τὰς τύχας τὰς κακὰς ἐπελάθοντο, τὰς δὲ μὴ κακὰς ἔσῳζον. Εὐ. Ἑλ. 264.

A. 3. Demnach haben die Aktiva (ἀνα-, ὑπομιμνήσκειν) doppelte Konstruktion: τινά τινος und (gew.) τινά τι (meist d. Neutr. eines Adj. oder Pronomen). Μή μ' ἀναμνήσῃς κακῶν. Εὐ. Ἄλκ. 1045. Ἀναμνήσω ὑμᾶς τοὺς τῶν προγόνων κινδύνους. Ξε. ἀν. 3, 2, 11. Βούλομαι ὀλίγα ἑκατέρους ἀναμνήσας καταβαίνειν. Λυ. 12, 92. — Ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνω μικρὰ τῶν γεγενημένων ὑμᾶς ὑπομνῆσαι. Δη. 3, 4. Γεγονὸς πρᾶγμα ὑμᾶς ὑπομνήσω. Δη. 23, 104.

A. 4. Auch bei diesen Verben erscheinen Accusative wie τὶ, οὐδὲν, μικρόν, πολλά vgl. § 46, 5, 9. Δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς μνησθῆναι. Θ. 2, 45, 2. Σὺ μνημονεύεις οὐδὲν ὧν ἐχρῆν φίλου. Εὐ. ἀδ. 50 (736) 2. Πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων ἐμνημόνευον. Ξε. ἀν. 4, 3, 2. Μέλει τι τῶν ἀνθρωπίνων τοῖς θεοῖς πραγμάτων. Ἰσ. 15, 321. Πολλοὶ νομίζουσι τοὺς θεοὺς φροντίζειν οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων. Πλ. νό. 888, c. Ὁμοίως ἀγαθὸς πολίτης ἐστὶν ὃς ἂν τοῦ σώματός τι καὶ τῆς οὐσίας προνοῆται. Θ. 6, 9, 2. Οὐδὲ μικρὸν ἀμελήσω τοῦ δαιμονίου. Ξε. ἀπ. 4, 3, 15. Vgl. z. Th. 6, 41, 2.

(A. 5. Μέλειν findet sich auch zuweilen mit dem Nominativ. Πολλοῖς τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 10. Ἑορταὶ πᾶσι μέλουσιν. Πλ. νό. 835, e.)

A. 6. Wie μέλει so hat auch μεταμέλει den Ge. Τῇ πόλει πολλάκις ἤδη μετεμέλησε τῶν κρίσεων τῶν μετ' ὀργῆς γενομένων. Ἰσ. 15, 19.

12. Gleichfalls possessiv steht der Ge. bei Begriffen, die ein Berühren oder das Gegenteil bezeichnen, in eigentlicher wie in uneigentlicher Bedeutung. So zunächst bei Verben, die ein Anfassen, Anschließen, Anhalten bezeichnen, besonders bei vielen Medien. Ἤθους δικαίου φαῦλος οὐ ψαύει λόγος. Μέ. μο. 214. Πυρὸς ἔστι θιγόντα μὴ εὐθὺς καίεσθαι, ὅμως δὲ ἔγωγε οὔτε πυρὸς οὔτε ἔρωτος ἑκὼν εἶναι ἅπτομαι. Ξε. Κυ. 5. 1, 15. Διεκελεύοντο ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων. Θ. 8, 97, 2. Τὸ ποιητικὸν γένος πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ἐφάπτεται. Πλ. νό. 682, a. Ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Ξε. Ἑλ. 4, 1, 38. Ἕως ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων. Δη. 1, 20. Πονηρὰ φύσις μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβομένη δημοσίας ἀπεργάζεται συμφοράς. Αἰ. 3, 147. Νόμων ἔχεσθαι πάντα δεῖ τὸν σώφρονα. Μέ. μο. 380. Οἱ ἀγαθοὶ τοὺς κακοὺς ἰδόντες ἀτιμασθέντας εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται. Ξε. Κυ. 2, 2, 27. (Ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον. Ξε. ἱπ. 6, 9. Τοὺς γλιχομένους τοῦ ζῆν κατασπᾷ τοῦ σκέλους ακοντας ὁ Χάρων ἐπὶ τὸ πορθμεῖόν τ' ἄγει. Ἀντιφάνης 86, 3. vgl. Dial. Sy. A. 3 u. 4.)

A. Hieher gehört auch πειρᾶσθαί τινος; dagegen πειρᾶν γυναῖκα, wiewohl πειρᾶν auch mit dem Ge. örtlicher Begriffe für πειρᾶσθαι gebraucht wird. Ἔργῳ ἐπειρῶντο τοῦ τείχους. Θ. 2, 81, 2. Οὕτως ἄμεινον μὴ πεπειρᾶσθαι καλῶν. Εὐ. Βελλ. 20 (287), 18. Ἐπείρασαν τοῦ χωρίου. Θ. 1, 61, 3. Τὰς καλὰς οὐ πειρᾶν δεῖ. Ξε. Ἱέρ. 11, 11.

13. So ferner bei den entgegengesetzten Begriffen der Sonderung und Entfernung, des Abhaltens, Lösens und Loslassens, der Befreiung und des Entziehens. Ἡ νῆσος οὐ πολὺ διέχει τῆς ἠπείρου. Θ. 3, 51, 3. Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία. Πλ. Μενέξ. 246, e. Ἄλγος γυναιξὶν ἀνδρὸς εἴργεσθαι τέκνον. Αἰσ. Χο. 920 (908). — Ἔχει τοὺς πολεμίους τῆς εἰς τὸ πρόσθεν προόδου. Ξε. Κυ. 7, 1, 36. Τούτους τῆς ἄγαν κολακείας ἐπισχήσετε. Δη. 45, 88. Ἑλληνικοῦ πολέμου ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι. Θ. 1, 112, 1. Ἐπέσχον τῆς τειχίσεως. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 4. Über den Ac. z. Th. 2, 76, 1. vgl. Dem, 21, 12.] — Λῦσόν με δε-

σμῶν. Εὐ. Ἀνδρομέδα 7 (129.) *Σὺ οὐκ ἀνίῃς μωρίας. Εὐ. Μηδ.* 456. *Τῶν ἀναγκαίων γυμνασίων μεθίενται. Πλ. πολ.* 537, b. *Οἱ ταῦροι ἐκτεμνόμενοι τοῦ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ἱφίενται, τοῦ δὲ ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι οὐ στερίσκονται. Ξε. Κυ.* 7, 5, 62. — *Θησεὺς τὰς Ἀθήνας δεινοῦ προςτάγματος ἠλευθέρωσεν. Ἰσ.* 10, 28. *Εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως τό τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίγνονται τὸ περιλειπόμενον. Πλ. Γο.* 502, c. *Ἀναξίβιος τῶν Αἰολίδων πόλεων παρεσπᾶτό τινας τοῦ Φαρναβάζου. Ξε. Ἑλ.* 4, 8, 33. — *Ἔνδηλα πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος. Πλ. Γο.* 524, d. (*Ἐψιλοῦτο ὁ λόφος τῶν ἱππέων. Ξε. ἀν.* 1, 10, 13. *Βούλου ἁμαρτημάτων τὴν ψυχὴν ὡς δυνατὸν καθαρεύειν. Στ.* 46, 59.)

A. 1. Hieher gehören viele mit ἀπό zusammengesetzte Verba. Τὰ μαθήματα ἀποτρέπει τοὺς νέους πολλῶν ἁμαρτημάτων. Ἰσ. 12, 27. Τὸ ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεος ἣν ἔχει τις ἀεί. Ἀρ. σφ. 1457. Ἀπάτης δικαίας οὐκ ἀποστατεῖ θεός. Αἰσ. ἀποσ. 273 (294). Ἀπέχει σταδίους μάλιστα ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίους. Θ. 4, 3, 2. Ἀνὴρ φιλότιμος ἐθέλει αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι. Ξε. οἰκ. 14, 10. Ἀφῆκ' αὐτὸν πάντων τῶν ἐγκλημάτων. Δη. 36, 10. Οὐδεὶς πώποτε ἑκὼν εἶναι τυραννίδος ἀφεῖτο. Ξε. Ἱέρ. 7, 11. Δοῦλος ὢν φοβεῖ τὸν Ἅιδην, ὅς σ' ἀπαλλάξει κακῶν; Εὐ. Ὀρ. 1522. [Heindorf z. Pl. Hipp. 25.] Κακίας ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς. Πλ. Γο. 477, a. [Über μεθίστασθαι z. Th. 2, 67, 1.]

A. 2. Die Aktiva ἅπτειν, λαμβάνειν, ἔχειν (haben, halten), μεθιέναι erfordern (meistens) den Ac. So auch ἀνιέναι aufgeben und ἐπέχειν einstellen (hemmen). Ἀρχὴν διδομένην οὐκ ἀνεῖμεν. Θ. 1, 76, 2. Τὴν κατασκαφὴν ἐπέσχον. Θ. 5, 63, 3. Über ἅπτειν mit dem Ge. Th. 4, 100, 3 ἀνιέναι u. μεθιέναι τινός z. 5, 32, 3. vgl. Dawes Misc. p. 236. Dagegen Hermann z. So. El. 1269. Vgl. Porson z. Eu. Med. 734.

A. 3. Manche der hieher (R. 13 u. A. 1) gehörigen Verba werden auch mit ἀπό verbunden. So διέχειν, χωρίζειν, εἴργειν, ἀπέχειν, ἀφίστασθαι abfallen, z. B. (ἀπὸ) βασιλέως. Ἐλευθεροῦν mit einem persönlichen Objekt hat gew. ἀπό mit dem Ge.; doch τοῦ μουνάρχου Her. 5, 46, τυράννων 62, 1. vgl. z. Th. 7, 48, 6 E.

A. 4. Zu den Verben R. 13 gehört wohl auch φείδεσθαι. Τοῦ ἀκολουθεῖν ὅποι ἄν τις παρακαλῇ φείσεσθε. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 24. Πολλοὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι πρὶν ἐρᾶν ἐρασθέντες οὐκ ἔτι δύνανται. Ξε. ἀπ. 1, 2, 22. Τῶν σωμάτων ἀφειδήσαντες ἔστησαν τρόπαια. Λυ. 2, 25.

A. 5. An eben diese Verba R. 13 schließen sich ferner die des Hinderns, Weichens und Zurückbleibens an. Οἱ Θετταλοὶ ἐκώλυον τὸν Ἀγησίλαον τῆς παρόδου. Ξε. Ἀγ. 2, 2. Παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις νομίζεται καὶ ὁδοῦ παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ λόγων ὑπεῖξαι. Ξε. ἀπ. 2, 3, 16. Εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι. Θ. 1, 131, 1. Οἱ ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν. Ἰσ. 3, 19.

A. 6. Verwandt sind nicht minder die Begriffe der Verschiedenheit. Οὐκ ἔλαττον διέστηκεν ἡ τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴ τῆς τῶν δούλων ἢ αὖ τὸ φύσει ἐλεύθερον τοῦ φύσει δούλου. Ἀρλ. πολ. 7, 3, 2. Πολὺ διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου. Θ. 1, 84, 4. Χρὴ προςέχειν τὸν νοῦν, ὅπως ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Ἰσ. 2, 11.

A. 7. Ähnlich sind auch die Begriffe des Absetzens und Endigens [vgl. Xe. Kyr. 7, 5, 62]; bei denen des Anfangens ist der Ge. mehr relativ. [R. 21.] Εἰ καταλύειν πειράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, ἐμποδὼν ἀλλήλοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ξε. Κυ. 8, 5, 24. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Νικίαν οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς. Θ. 7, 16, 1. Ἔπαυσαν Τιμόθεον τῆς στρατηγίας. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 13. Πολὺ μεῖζόν με ἀγαθὸν ἐργάσει ἀμαθίας παύσας τὴν ψυχὴν ἢ νόσου τὸ σῶμα. [Πλ.] Ἱπ. μ. 372, e. Μάχεσθε κοὐ παύεσθε τῆς μοχθηρίας. Ἀρ. Λυ. 1160. Λῆγε τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Ἰσ. 1, 14. Λωφᾷ τῆς ὀδύνης καὶ γέγηθεν. Πλ. Φαῖ. 251, d. Οἵδε τῆς ὀργῆς χαλᾶν εἴξασιν. Ἀρ. ὄρ. 383. Χαλεπώτατον λόγου τελευτᾶν. Θ. 3, 59, 3. Ἄρχειν μηδενὸς μήτε λόγου μήτε ἔργου ἀδίκου φημὶ δεῖν. Δη. 14, 41. Ἔρχονται οἱ πολέμιοι ἄρχοντες ἀδίκων χειρῶν. Ξε. Κυ. [illegible] 13. Πειρᾶσθε σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. Ξε. Οἰ. 6, 1. Παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις νομίζεται τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ ἔργου καὶ λόγου. Ξε. ἀπ. 2, 3, 15. [Über ἀρχῆς Th. 5, 100; ἔκ τινος Pflugk z. Eu. Med. 46.]

[A. 8. Analog dem Ac. des Inhaltes vgl. § 46, 6, 2 finden sich auch Ausdrücke wie κατάρχειν λόγον Pl. Euthyd. 283, a, κατάρχεσθαι νόμον Eu. Hek. 684, ὑπάρχειν εὐεργεσίαν Aisch. 2, 26, ἐξάρχειν παιᾶνα Xen. öfter. Daneben προϋπάρχειν τῷ ποιεῖν εὖ Dem. 20, 46 vgl. z. Th. 2, 67, 4.]

A. 9. Ἄρχεσθαι ἀπό oder ἔκ τινος heißt mit etwas oder jemand den Anfang machen, incipere ab —. Entsprechend sagte man ἄρχεσθαι ἐντεῦθεν, ἐνθένδε, πόθεν, (ἄλλοθεν) ποθέν, ὅθεν, ὁπόθεν (inde, unde). Ἀπὸ τῶν ὁμολογουμένων ὑφ' ἁπάντων ἄρξομαι διδάσκειν. Δη. 8, 63. Πόθεν χρὴ ἄρξασθαι τῆς ἀπολογίας; πότερον ἐκ τῶν τελευταίων λόγων; Ἀνδ. 1, 8. Μικρὸν ἄνωθεν ἄρξομαι διδάσκειν ὑμᾶς. Αἰ. 1, 170.

A. 10. Bei den Verben des Beraubens steht (neben dem Ac. der Person beim Aktiv) das sachliche Objekt, das auch eine Person sein kann, im Ac., insofern es bloß als Inhalt der Handlung (das Entziehen) dargestellt wird; im Ge., insofern es als dem persönlichen Objekt (oder Subjekt beim Passiv) als eigentümlich zukommend gedacht wird (Anrecht, Anspruch), welche Konstruktion daher bei στερίσκειν, ἀποστερεῖν, στέρεσθαι ihrer Bedeutung gemäß vorherrschend ist. Τὴν θεὸν τοὺς στεφάνους σεσυλήκασιν. Δη. 24, 182. Τὸ ἥμισυ τῆς κατηγορίας ἐμαυτὸν ἀπεστέρησα. Ἀντ. 3, γ, 2. Πόσων ἀπεστέρησθε; οὐχὶ Φωκέας; οὐ Πύλας ἔχει; Δη. 8, 63. Τὰ στερόμενα τῆς αὐτῶν ἀρετῆς κακῶς τὸ αὑτῶν ἔργον ἐργάσεται. Πλ. πολ. 353, c. Τὸν ἀποστεροῦντα τοὺς δεσπότας ἑαυτοῦ κολάζειν. Ξε. Κυ. 3, 1, 11. [Ἄλλου αὐτὸν ἀποστερῶν ἀσφαλείας δεῖται. Θ. 1, 40, 2 u. dort Kr. Vgl. z. Th. 1, 70, 4. 6, 91, 6.]

A. 11. Der Bedeutung des Wortes gemäß sagte man gewöhnlich ἀφαιρεῖσθαί τινά τι; daneben aber auch τινός τι [selten τινά τινος]. Τοὺς δασμοφόρους τὰ ὅπλα ἀφῃρήμεθα. Ξε. Κυ. 7, 5, 79. Οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιροῦνται χρήματα. Ξε. ἀπ. 1, 5, 3. [Τῆς δωρεᾶς ἀφῃρέθη. Δη. 20, 82.

14. Wie die Verba der Berührung haben den Ge. auch *στοχάζεσθαι* zielen, *ἐξ-* und *ἐφικνεῖσθαι* erreichen, *τυγχάνειν* treffen [poet. *κυρεῖν*], *ἁμαρτάνειν* verfehlen; eben so auch in der uneigentlichen Bedeutung; und mit ihnen die sinnverwandten, die ein Streben, Erlangen oder das Gegenteil bezeichnen. *Δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας. Ἰσ.* 1, 50. *Τί τῆς κακίστης δαιμόνων ἐφίεσαι, φιλοτιμίας; Εὐ. Φοί.* 531. *Δόξειεν ἂν εἶναι ἡ ὀλιγαρχία φιλαρχία τις ἰσχυρῶς κράτους γλιχομένη. Θεόφ. χαρ.* 26. *Οἷς μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ ἥκιστα τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγον-*

ται. Ξε. συ. 4, 42. Ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας ἀντέχεται. Πλ. Φιλ. 58, e. Πρέπει τοὺς παιδείας ἀντιποιουμένους τῶν σπουδαίων εἶναι μιμητάς. Ἰσ. 1, 2. Κατορθοῦντες τῆς ξυνέσεως μεταποιοῦνται. Θ. 1, 140, 2. Τῶν μαθημάτων πάλαι ἐπιθυμῶ. Ξε. ἀπ. 2, 6, 30. Τοῦ ζῆν γὰρ οὐδεὶς ὡς ὁ γηράσκων ἐρᾷ. Σο. Ἀκρ. 64 (63). Πεινῶσι τοῦ ἐπαίνου οὐχ ἧττον ἔνιαι τῶν φύσεων ἢ ἄλλαι τῶν σίτων καὶ ποτῶν. Ξε. οἰκ. 13, 9. Δημοκρατουμένη πόλις ἐλευθερίας διψήσασα κολάζει. Πλ. πολ. 562, d. Προςήκει τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἀρετῆς εὐθὺς ἀπὸ γενεᾶς διαφέροντας εἶναι τῶν ἄλλων. Ἰσ. 12, 120.

Δικαιότατον μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν. Ἰσ. 3, 14. [Εἴ τις κυρεῖ γυναικὸς ἐσθλῆς εὐτυχεῖ κακὸν λαβών. Εὐ. Κρῆσ. 2 (66), 4. Αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν. Ξε. ἀπ. 2, 1, 20. Μετρίων ἐν εἰρήνῃ τις καὶ πολιτείᾳ δύναιτ' ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας, δικαιοσύνης, ἐπιμελείας. Δη. 20, 122. Τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντελάβοντο. Θ. 3, 22, 5. Ἐπελάβοντο χωρίων χαλεπῶν. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 52. Τιμῆς τῆς προςηκούσης παρ' ἑκάστῳ τῶν χρωμένων λαγχάνει. Πλ. νό. 775, e. Πρέπει τοὺς παῖδας τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. Ἰσ. 1, 2. [Lobeck z. Phryn. p. 129.]

Γυνὴ ἀνδρὸς ἁμαρτάνει βίου. Εὐ. Ἀνδρ. 373. Πάντες ἀποτυγχάνουσι τοῦ δοκεῖν εἶναι δίκαιοι. Πλ. σοφ. 265 c. Τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσεις. Ξε. Ἑλ. 3, 1, 22. Σφαλεὶς τῆς ἀληθείας κείσομαι περὶ ἃ ἥκιστα δεῖ σφάλλεσθαι. Πλ. πολ. 451. a. Τὸ ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας κακόν. Πλ. πολ. 413, a.

A. 1. Die dem τυγχάνειν treffen ähnlichen Begriffe ἀκοντίζειν, βάλλειν verbinden die Prosaiker mit Präpositionen, wie ἀκοντίζειν εἰς τοὺς ναύτας, βάλλειν ἐπὶ τὸν σκοπόν, oder insofern die Verletzung zu bezeichnen ist, mit dem Ac., wie τοξεύειν θηρίον. [Σκοπὸν ἀκοντίζειν Ant. 3, γ, 6. vgl. Th. 3, 111, 2.]

A. 2. Ἐν- und συντυγχάνειν, παρα- und περιτυγχάνειν haben den Dativ; meist auch ἐπιτυγχάνειν, was jedoch an einigen Stellen auch mit dem Ge. vorkommt, insofern ein Interesse zu bezeichnen ist (nanciscor). Vgl. z. Th. 3, 3, 4 u. Xe. Oik. 2, 3. 12, 20. Ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες. Πλ. Πρω. 334, d. Αἰδοῦς ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι, ὁπότε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυτέροις. Ξε. Κυ. 1, 4, 4. Χαλεπὸν ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντα μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Ξε. ἀπ. 2, 8, 5. Ποιεῖν τὸ παρατυγχάνον ἀεὶ αὐτῷ δεῖ. Ξε. Ἱπρ. 9, 1. Τὸ μὴ ζητοῦντα ἐπιτυχεῖν τινι τῶν δεόντων εὐτυχίαν οἶμαι εἶναι. Ξε. ἀπ. 3, 9, 14. Γυναικὸς ἀγαθῆς ἐπιτυχεῖν οὐ ῥᾴδιον. Δίφιλος 114 (5). [Ἐμοῦ κολαστοῦ προςέτυχεν. Σο. Ἠλ. 1463. Συνέτυχον κακῶν ἀνδρῶν Ἀτρειδῶν. Σο. Φι. 320. Vgl. Dial. Sy. A. 2.]

(A. 3. Selten und mehr dichterisch wird τυγχάνειν mit dem Ac. verbunden, z. B. τάδε Eur. Phoin. 1666 vgl. Ellendt, Lex. Soph. u. d. W.; nicht häufig mit einem doppelten Ge. [Kr. z. Xen. An. 1, 4, 15.] Über den

Prädikativsgenitiv vgl. § 57, 3, 1. 3. 5. Οἱ κυβευταὶ ἐὰν ἕν τι ἐπιτύχωσι, περὶ διπλασίων κυβεύουσιν. Ξε. Ἑλ. 6, 3, 16. Τὰς μετρίας ἐπιθυμίας ἐν ὀλίγοις ἐπιτεύξῃ. Πλ. πολ. 431, c. Ἐλάχιστα μὲν ἀποτετυχήκατε, πλεῖστα δὲ κατωρθώκατε. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 5. — Ἀξιῶ ὑμῶν ξυγγνώμης τυγχάνειν. Θ. 7, 15, 2.

A. 4. Bei λαγχάνειν (er- und zulosen) steht oft der Ac., z. B. eines Geschäftes, Amtes, Rechtshandels. Ὁ δαίμων ὁ τὴν ἡμετέραν μοῖραν εἰληχὼς ἀπαραίτητος. Λυ. 2, 78. Τοὺς ἀτίμους οὐκ ἐᾷ ἀρχὴν λαχόντας ὁ νόμος ἄρχειν τῶν πέλας. Ἄλεξις 289 (265), 5. Χρὴ μηδενὶ λαχεῖν δίκην. Πλ. νό. 938, b.

A. 5. Bei den übrigen Verben des Strebens &c. findet sich zuweilen neben dem Ge. das substantivierte Neutrum eines Pronominaladjektivs im Ac. So auch ἁμαρτάνειν τι, ἔργον &c. begehen, sündigen. Ὁ ἐρῶν τῶν ἀγαθῶν τί ἐρᾷ; Γενέσθαι αὐτῷ. Πλ. συ. 204, d. Διεφθείροντο μάλιστα οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι. Θ. 2, 51, 3. Καλὸν τὸ μηδὲν εἰς φίλους ἁμαρτάνειν. Γν. 522. Τὸ πολλὰ τολμᾶν πόλλ' ἁμαρτάνειν ποιεῖ. Μέ. μο. 724. (Τὸ παρανόμημά σφισι πρότερον ἡμάρτητο. Θ. 7, 18, 4. vgl. z. 2, 65, 7.)

A. 6. Φιλεῖν, das nicht wie ἐρᾶν den Begriff des Trachtens, Begehrens enthält, erfordert den Ac. wie auch ποθεῖν, beide bloß Bezeichnungen des Gefühls. Über ἀγαπᾶν und στέργειν § 48, 15, 8.

IV. Der Genitiv bei Verben des Anteiles und Genusses, des Mangels und der Fülle.

15. Wie die Begriffe des Erlangens haben den Ge. auch die des Anteiles und Genusses (material). *Προςήκει τῆς ἐπιστήμης μεταλαγχάνειν. Πλ. πολ.* 429, a. *Τὸ ἀνθρώπινον γένος μετείληφεν ἀθανασίας. Πλ. νό.* 721, c. *Ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θείου μετέχει. Ξε. ἀπ.* 4, 3, 14. *Ἐν ὀλιγαρχίᾳ πένησιν οὐ μέτεστιν ἀρχῆς. Πλ. πολ.* 550, c. *Δι' ἑρμηνείας πάντων τῶν ἀγαθῶν μεταδίδομέν τε ἀλλήλοις διδάσκοντες καὶ κοινωνοῦμεν. Ξε. ἀπ.* 4, 3, 12. (*Σωκράτης ἀφθόνως ἐπήρκει τῶν ἑαυτοῦ. Ξε. ἀπ.* 1, 2, 60. *Ἡμῖν τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύῃ. Ξε. Κυ.* 2, 2, 15.) *Πάντες κεκοινωνήκατε τῆς φιλοσόφου μανίας. Πλ. συ.* 218, d. *Συλλήψομαί γε τοῦδέ σοι κἀγὼ πόνου. Εὐ. Μήδ.* 946. *Ὀλιγαρχία τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι, τῶν δ' ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαν ἀφελομένη ἔχει. Θ.* 6, 39, 2. *Μειονεκτεῖ ὁ τύραννος τῶν εὐφροσυνῶν. Ξε. Ἱέρ.* 1, 29. *Ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν πάμπαν οὐδεμιᾶς προςήκει ἀρετῆς. Ξε. ἀπ.* 4. 5, 11.

Τῶν λόγων ὑμᾶς Λυσίας εἱστία. Πλ. Φαῖ. 227, b. *Ἐπιτηδεύματά ἐσθ' ὑμῖν γεύοντα τῶν ἡδονῶν. Πλ. νό.* 634, a. *Εὐωχοῦ τοῦ λόγου. Πλ. πολ.* 352, b. *Ὅστις οὐκ εἴωθε γεύεσθαι πόνων φέρει μὲν ἀλγεῖ δ' αὐχέν' ἐντιθεὶς ζυγῷ. Εὐ. Ἑκ.* 375. *Οἱ ἀπολαύοντες τῶν σῶν ἀγαθῶν εὔνοί σοι γίγνονται. Ξε. οἰκ.* 12, 7. *Τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγίγνοντο. Ξε. ἀν.* 4, 7, 20. (*Ἄλλης δὴ κρήνης πίομαι ἢ ποταμοῦ. Θέογνις.* 962. Vgl. Her. 1, 188.)

A. 1. Der Ac. steht bei diesen Verben, bei μέτεστι und προςήκει der No., wenn nicht bloß ein Anteil, sondern das ganze Objekt zu denken ist, wo denn auch beide Kasus verbunden vorkommen. [z. Th. 1, 84, 3.] Τὸ πέμπτον μέρος οὐ μετείληφε τῶν ψήφων. Δεί. 1, 54. Εἰ πόλεμος μέγα κακὸν δοκεῖ, τούτου πλεῖστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν. Ξε. Ἱέρ. 2, 7. [Heindorf z. Plat. Soph. 42.] — Νοῦ ἀνθρώπων γένος βραχύ τι μετέχει. Πλ. Τί. 51, e. Αἰδὼς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει. Θ. 1, 84, 3. Ἐν δημοκρατίᾳ μέτεστι πᾶσι τὸ ἴσον. Θ. 2, 37, 1. (Λογίζεσθαι ὀλίγοις τισὶ μέτεστιν. Πλ. πολ. 606, b.) — Κρέα εὐωχοῦ. Ξε. Κυ. 1, 3, 6. Εἰκὸς τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι. Θ. 2, 53, 3. Ἀπολαύουσί τι οἱ πολῖται ἀλλήλων ἀγαθόν. Ξε. πολ. Λ. 6, 1. Ὁ δεσπότης ἀπολαύει πάντα. Μέ. 571 (580). Über μεταδιδόναι τι Kr. z. Xe. An. 4, 5, 5.

[A. 2. Εὐωχεῖν ἰχθύσιν sagt Plat. Rep. 404, b, ἑστιᾶσθαι εὐωδίᾳ Xen. Symp. 2, 3. Ἀπολαύειν ἀνάγκη ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων εἰς τὰ οἰκεῖα. Πλ. πολ. 606, b.]

A. 3. Überhaupt findet sich bei Verben, die, wenn das ganze Objekt zu denken ist, den Ac. erfordern, der Ge. (mit dem Artikel), insofern ein unbestimmter Teil eines Ganzen zu denken ist (τί, τινάς, aber nicht τινά im Singular.) Οὐκέτι τῶν ἀλλοτρίων ἐπεθύμει, ἀλλ' ἐδίδου τῶν ἑαυτοῦ. Λυ. 2, 56. Ἀφίησι τῶν αἰχμαλώτων. Ξε. ἀν. 7, 4, 5. Ἔλαβε τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ. Ξε. ἀν. 1, 5, 7. (Τῆς γῆς ἔτεμον. Θ. 1, 30, 2. u. dort Kr.) Ἡ ἐπίκλυσις παρεῖλε τοῦ φρουρίου. Θ. 3, 89, 3. Ἣν τι κλέψωσι, τῶν ἑαυτῶν κλέψονται. Ξε. Κυ. 7, 4, 13. [Fischer z. Well. 3. p. 263. 376 ss. Heindorf z. Plat. Soph. 40. vgl. § 47, 9, 3 u. Kr. De auth. p. 47.] (Schol. Arist. Fri. 772.)

(A. 4. Wenn ein einzelnes Individuum zu denken ist, muß dem Ge. εἷς, τίς oder ein ähnliches Wort beigefügt werden.)

[A. 5. Selten tritt ein solcher Ge. für das Subjekt ein. Ἦσαν Ἄνδριοι καὶ Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων. Θ. 8, 69, 2. Vgl. Xen. Hell. 4, 2, 21, Kyr. 7, 4, 3, An. 3, 5, 16 vgl. z. Her. 3, 102, 1. 6, 58, 2, Arr. An. 3, 29, 4 und Schneider z. Plat. Rep. 382, c.]

(A. 6. Hieher gehört auch die Redensart κατεαγέναι und συντρίβειν τῆς κεφαλῆς, neben τὴν κεφαλήν. Τῆς κεφαλῆς κατέαγε περὶ λίθον πεσών. Ἀρ. Ἀχ. 1180. Ἠτιῶντο τὸν Κρατῖνον συντρῖψαι τῆς κεφαλῆς αὐτῆς. Ἰσ. 18, 52. Συνετρίβη τῆς κεφαλῆς καταρρυείς. Ἀρ. εἰρ. 71. — Οὐδεὶς κατεάγη τὴν κεφαλήν. Λυ. 3, 14. Συντριβόμεθα τὰς κεφαλὰς ἅπαντες. Λυ. 3, 18.)

16. Ebenso steht der Ge. bei den (gegensätzlichen) Begriffen des Bedürfens und des Mangels so wie bei denen der Fülle (material). *Φρονήσεως δεῖ πολλῆς πρὸς τοὺς πλείους. Ξε. ἱπρ.* 7, 4. *Τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων. Ἰσ.* 4, 78. *Ὁ μηδὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου. Ἀντιφά.* 265 (288). *Τὰ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα ὀλίγα ἐστίν. Ξε. Ἱέρ.* 4, 8. *Ἀρετῆς λειπόμενα πάντα καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα αἰσχρά. Πλ. Μενέξ.* 246, e. *Οἱ τύραννοι ἐπαίνου ἡδίστου ἀκροάματος οὔποτε σπανίζετε. Ξε. Ἱέρ.* 1, 14. *Οὐκ ἂν ἀποροῖ παραδειγμάτων. Πλ. πολ.* 557, d. *Φίλιππος χρημάτων εὐπόρει. Δη.* 18, 235. *Ἠπόρουν πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς. Θ.* 8, 57, 1. *Ἔρως ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ. Πλ. συ.* 197, d. *Δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολιτευομένους οὐ τὰς στοὰς ἐμπιπλάναι τῶν γραμμάτων,*

ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔχειν τὸ δίκαιον. Ἰσ. 7, 41. *Μὴ πίμπλασθε τῶν περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν. Πλ. πολ.* 442, a. *Σεσαγμένος πλούτου τὴν ψυχὴν ἔσομαι. Ξε. συ.* 4, 64. *Μυρίων ἐναντιωμάτων ἡ ψυχὴ γέμει ἡμῶν. Πλ. πολ.* 603, d. *Ἐγέμισε τὴν ναῦν ξύλων. Δη.* 21, 168. *Ἐν πόλει εὖ οἰκουμένῃ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ' οὗ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος. Πλ. πολ.* 521, a. *Ζήνων ἔλεγεν οὐδενὸς ἡμᾶς οὕτω πένεσθαι ὡς χρόνου. Στ.* 98, 68.

A. 1. Δεῖ es fehlt, bedarf wird nicht persönlich gebraucht. [In dem Verse οὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων Eur. Phoin. 470 ist τὰ ἔνδικα Ac.: eine poetische Konstruktion. vgl. Porson z. Eur. Or. 659.]

A. 2. Persönlich gebraucht heißt δέω ich ermangele und beschränkt sich auf die Verbindung mit dem Ge. numerischer Begriffe wie der Zahlen § 24, 2, 9, mit πολλοῦ, ὀλίγου, μικροῦ, τοσούτου ich bin weit entfernt &c. [auch τοσοῦτον vgl. Buttm. z. Plat. Men. 71, a]. Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν τῷ κατηγόρῳ. Λυ. 24, 1. Τῆς παιδείας τῆς ὑπὸ τῶν προγόνων καταλειφθείσης τοσούτου δέω καταφρονεῖν ὥστε καὶ τὴν ἐφ' ἡμῶν κατασταθεῖσαν ἐπαινῶ. Ἰσ. 12, 26. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν Ἑλλήνων ἐγένοντο προστάται τριάκοντα ἑνὸς δέοντα ἔτη. Δη. 9, 23.

A. 3. Eben so aber sagte man auch πολλοῦ, ὀλίγου, μικροῦ δεῖ es fehlt viel, daß. Πολλοῦ δεῖ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ ταῦτα καὶ εἶναι. Πλ. Θε. 158, a. Παντὸς δεῖ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον εἶναι. Πλ. Λύ. 215, e.

[A. 4. Demosthenisch ist die Formel οὐδὲ πολλοῦ δεῖ nicht einmal viel gefehlt, sondern Alles, d. h. auch nicht im Entferntesten, durch die meist eine vorhergehende Negation epanaleptisch urgiert wird. Οὐ δὴ Κόνων πιστός ἐστιν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. Δη. 54, 40. Vgl. Schäfer z. Dem. 1 p. 520. 2 p. 447. 3 p. 95 s. u. Funkhänel in Jahns N. J. Suppl. I 357—367, Philol. VI 724 f.

[A. 5. Ungefähr in derselben Bedeutung gebraucht Demosthenes den entgegengesetzten Ausdruck οὐδ' ὀλίγου δεῖ nicht einmal wenig gefehlt, nicht einmal beinahe, οὐδ' ἐγγύς. Οὐδὲ τοὺς χρόνους ἴσον ἐστ' ἀδίκημα ὀλιγαρχίας ἢ τυράννου παρελέσθαι καὶ ὑμῶν οὐδ' ὀλίγου γε δεῖ. Δη. 19, 184. Schäfer z. Dem. 3 p. 96. 222?]

(A. 6. Auch ὀλίγου und μικροῦ allein heißen beinahe, wozu man gewöhnlich, vielleicht mit Unrecht, δεῖν ergänzt. [z. Th. 4, 124, 2.] Ἐν ταῖς ὀλιγαρχουμέναις πόλεσι πτωχοὺς ὁρᾷς ὀλίγου πάντας τοὺς ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων. Πλ. πολ. 552, d. Μικροῦ γε ἃ μάλιστα μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν παρῆλθον. Δη. 19, 234.)

A. 7. Den Ge. der Person hat auch δεῖσθαι bitten; in beiden Bedeutungen den Ac. der Sache nach § 46, 5 u. A. 4. Vgl. Kr. z. Xe. An. 1 3, 4. 2, 3, 29. Δεήσομαι ὑμῶν μετρίαν δέησιν. Αἰ. 3, 61. Ταῦτ' ἔστιν ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι. Ξε. ἀν. 7, 2, 34. [Νῦν ἐμοὶ χάρισαι ὧν ἂν δεηθῶ σου. Ξε. Κυ. 5, 5, 35. Ἐδέοντο Κύρου ἄλλος ἄλλης πράξεως. Ξε. Κυ. 8, 3, 19. vgl. Her. 3, 157, 1. 5, 40. 81?]

(A. 8. Material findet sich der Ge. auch bei μεθύσκεσθαι und ῥεῖν [bei ῥεῖν auch der Da. u. Ac. vgl. Lobeck z. So. Ai. 40 p. 95]. Ἐμεθύσθη τοῦ νέκταρος. Πλ. συ. 203, b. Ἡ πηγὴ ῥεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος. Πλ. Φαῖ. 230, b.)

V. Der Genitiv des Preises, Maßes, Bezuges, der Beschuldigung und bei Kompositen.

17. Dem Ge. des Betrages bei Substantiven (§ 47, 8, 1) entspricht der Ge. des Preises bei den Verben des Wertes und der

Schätzung, des Kaufes und Verkaufes u. ä. *Οἱ βάρβαροι Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν. Ἰσ.* 4, 154. *Οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις εἶναι τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι. Ξε. Κυ.* 2, 2, 14. *Προεῖπον ἐς τὴν νῆσον ἐςάγειν σῖτον, τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ. Θ.* 4, 26, 3. *Οἱ Ἀθηναῖοι Περικλέα ὀλίγου θανάτου ἐτίμησαν. Πλ. Γο.* 516, a. *Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί. Ἐπίχαρμος Στ.* 1, 101. *Οὐκ ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας. Πλ. Φαίδ.* 98, a. *Οἱ ἀγαθοὶ οἰκονόμοι, ὅταν τὸ πολλοῦ ἄξιον μικροῦ ἐξῇ πρίασθαι, τότε φασὶ δεῖν ὠνεῖσθαι. Ξε. ἀπ.* 2, 10, 4. *Οὐκ ἔστιν ἐμπορεύματα λυσιτελέστερα ἢ ὅσα ἄθλων ὠνοῦνται. Ξε. Ἱέρ.* 9, 11. *Χρυσᾶ χαλκείων* (pros. *χαλκῶν*) *διαμείβεσθαι νοεῖς. Πλ. συ.* 219, a. *Μισθοῦ στρατεύονται. Ξε. Κυ.* 5, 2, 7.

[A. 1. Dieser Ge. findet sich auch bei γίγνεσθαι zu stehen kommen und εἶναι. Οἱ ἐξειργασμένοι ἀγροὶ πολλοῦ ἀργυρίου γίγνονται. Ξε. οἰκ. 20, 23. Τριῶν δραχμῶν πονηρός ἐστι. Δη. 19, 200. vgl. A. 3, Antiphanes 64 (62), Alexis 16 (15), 19 u. Schäfer z. Dem. 2 p. 501.]

[A. 2. Für das seltene πολλοῦ τιμᾶσθαι (Plat. Symp. 175, d, Dem. 19, 159, 21, 182, Her. 3, 154), ποιεῖσθαι (Pl. Prot. 328, d) ist üblicher περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι (eig. über). S. § 68, 31, 5.]

A. 3. Nicht selten erscheint dieser Ge. auch bei anderen Verben. So am häufigsten μισθοῦ für Sold. [z. Th. 4, 124, 4. vgl. 5, 6, 2. Dein. 1, 111, Xe. Mem. 2, 8, 2. Selten μετὰ μισθοῦ z. Th. 7, 57, 9.] Οἱ τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν, ὥσπερ θεριστάς. Ξε. Ἱέρ. 6, 10. Κέκρισθε μηδενὸς ἂν κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων προέσθαι. Δη. 6, 10. Πόσου διδάσκει; Πέντε μνῶν. Πλ. ἀπ. 20, b. Ὀβολοῦ τὸ πρῶτον ἡμῖν ἐνέχεεν καὶ τεττάρων χαλκῶν μετὰ ταῦτα. Φιλή. 60 (4). Προπέποται τῆς παραυτίκα χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα. Δη. 3, 22.

(A. 4. Auch die verkäufliche Sache steht im Ge. bei διδόναι u. ä. W., z. B. εὐνοίας für Wohlwollen [Dem. 8, 25]. Οὐκ ἂν ἔτι δοίην τῶν θεῶν τριώβολον. Ἀρ. εἰρ. 848. Ἀπάγου τοὺς παῖδας μηδὲν αὐτῶν καταθείς. Ξε. Κυ. 3, 1, 37.)

18. Maßbestimmend ist der Ge. bei den (komparativen) Verben der Superiorität und Inferiorität: komparativer Ge. (vgl. 27), nicht zu verwechseln mit dem R. 15 erwähnten. Über den Da. § 48, 15, 9. *Ὁ ἄδικος ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν καὶ τῆς δικαίας πράξεως, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ. Πλ. πολ.* 349, c. *Οἱ τύραννοι τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν. Ξε. Ἱέρ.* 1, 18. *Μηδὲν ἐλαττοῖ τοῦ ἀληθοῦς μηδὲ μειοῦ τὰ τῶν πολεμίων. Ξε. Κυ.* 6, 3, 17. *Σωκράτης θυσίας θύων μικρὰς οὐδὲν ἡγεῖτο μειοῦσθαι τῶν μεγάλα θυόντων. Ξε. ἀπ.* 1, 3, 3. *Παυσανίας ὑστέρησεν ἐς Ἁλίαρτον τοῦ Λυσάνδρου. Ξε. Ἑλ.* 3, 5, 25. *Οἱ ἐν ταῖς δημοκρατίαις ὑστερίζουσι τῶν πραγμάτων. Ἰσ.* 3, 19.

19. Hieran schließt sich der Ge. bei mehreren Verben, die ein Übertreffen, Überwinden und Nachstehen bezeichnen. *Ἄρχοντι*

προςήκει καρτερίᾳ τῶν ἰδιωτᾶν περιεῖναι. Ξε. Ἀγ. 5, 2. Ἡ ἀρετὴ τοῦ πλήθους περιγίγνεται. Ἰσ. 4, 91. Ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων. Πλ. Μενέξ. 237, d. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐμπειρίᾳ πολὺ τῶν ἄλλων προεῖχον περὶ τὰ ναυτικά. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 4. Εἴ τίς τι ἕτερος ἑτέρου προφέρει ἢ ἐπιστήμῃ ἢ εὐψυχίᾳ, ἀποδειξάμενος ὠφέλιμος ἂν γένοιτο. Θ. 7, 64, 2. Φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται. Ξε. ἀπ. 2, 4, 7. Οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειφθέντες ὑπεῖξάν σοι. Ξε. ἀν. 7, 7, 31. (Über den Ao. Kr. z. Her. 4, 9, 2. Über ὑπερφέρειν z. Th. 1, 81, 1. Vereinzelt προέχειν, ὑπερέχειν τινά. z. Xe. An. 3, 2, 19.)

A. 1. Dreifache Konstruktion haben ἡττᾶσθαι und νικᾶσθαι: τινί, τινός und ὑπό τινος. Ὁμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἰσ. 1, 26. Χρὴ μήθ' ἡδονῆς ἡττηθῆναι μήθ' ὑπὸ κέρδους ἐπαρθῆναι. Λυ. 21, 19. Ὑπὸ τοῦ δικαίου ἐστὶν ἡττᾶσθαι καλόν. Φιλωνίδης Στ. 9, 14. [Mit und ohne ὑπό Dem. 15, 23.] Ποθεῖ ἃ μὴ χρή, κέρδεσι νικώμενος. Αἰσ. Ἀγ. 342 (327). [Pflugk z. Eu. Med. 315 u. Her. 234. Νικᾶσθαί τινος auch in der Prosa Antiph. 5, 87, Isokr. 1, 26.]

A. 2. Teils zu dieser, teils zu der folgenden Klasse gehört κρατεῖν überlegen sein, zügeln, in seiner Gewalt haben. Ἡ φύσις ἁπάντων τῶν διδαγμάτων κρατεῖ. Μέ. μο. 213. Γλώσσης μάλιστα πανταχοῦ πειρῶ κρατεῖν. Μέ. μο. 80. Ἰσχὺς μὲν βίᾳ τῶν ἄλλων κρατεῖν δύναται, κάλλος δὲ καὶ τῆς ῥώμης αὐτῆς ἄρχειν πέφυκεν. Ἰσ. 10, 16. Ὁ Μίνως τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον ἐκράτησεν. Θ. 1, 4.

A. 3. In der Bedeutung besiegen hat κρατεῖν den Ge., insofern es bezeichnet die Oberhand haben, den Ac., wie νικᾶν immer, mit Bezug auf die Bewältigung eines faktischen Widerstandes. Daher wohl κρατεῖν τῶν ἀνδρῶν und τοὺς ἄνδρας, aber nur χωρίου, τῆς χώρας, τῆς θαλάσσης, θυμοῦ, ὀργῆς ꝛc. Εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών. Εὐ. Παλ. 5 (588). Τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν. Θ. 2, 39, 2.

A. 4. Daneben findet sich bei κρατεῖν der Ac. des Inhaltes. Τύχῃ τὰ νῦν προχωρήσαντα ἐκράτησαν. Θ. 4, 18, 3. (Γαστρός γε πᾶσαν ἡνίαν κράτει. Χάρης Στ. 17, 3 (1).

20. Eben so steht der Ge. bei den Verben, die ein Anführen und Herrschen bezeichnen. Φρόνησις μόνη ἡγεῖται ὀρθῶς πράττειν. Πλ. Μέ. 97, b. Τὴν ἐν ἀνθρώποις διάνοιαν ἁπάντων εὑρήσομεν ἡγεμονεύουσαν. [Δη. 61, 37.] Θεῖον τὸ ἐθελόντων ἄρχειν. Ξε. οἰκ. 21, 12. Φίλος ἀγαθός ἐστιν ὅστις ἄρχει γαστρός τε καί φιλοποσίας καὶ λαγνείας καὶ ὕπνου καὶ ἀργίας. Ξε. ἀπ. 2, 6, 1. Ἔρως τῶν θεῶν βασιλεύει. Πλ. συ. 195, c. Πολυκράτης Σάμου ἐτυράννει ἐπὶ Καμβύσου. Θ. 1, 13, 5. Ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ. Πλ. πολ. 579, a. Λάχης ὁπλιτῶν καὶ ἱππέων ἐστρατήγει. Θ. 5, 61, 1. Λαομέδων πλοίων ἐναυάρχει. Δη. 18, 77. Οἱ καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ αἱροῦνται ἄνευ πόνου τὰ μέτρια κεκτῆσθαι μᾶλλον ἢ διὰ πολέμου πάντων κυριεύειν. Ξε. ἀπ. 2, 6, 22.

A. 1. Auch bei diesen Verben erscheint der Ac. des Inhaltes. Ὁρῶ βροτοῖς τὴν γλῶσσαν, οὐχὶ τἄργα πάνθ' ἡγουμένην. Σο. Φι. 99. Δοκεῖ μοι τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι. Ξε. ἀν. 7, 6, 40. Μειδίας τὰς πομπὰς ἡγεῖτο. Δη. 21, 174.

A. 2. Der Dativ findet sich bei diesen Verben, insofern nicht die Suprematie berücksichtigt, sondern das Wirken für das (persönliche) Objekt hervorgehoben wird. Daher wird ἡγεῖσθαι von einem Wegweiser in der Regel mit dem Dativ verbunden (es müßte denn das Vorangehen hervorzuheben sein); eben so auch in der Bedeutung führen, leiten, wenn es so viel ist als ἡγεμόνα εἶναί τινι. Von einem Archon konnte nur gesagt werden ἄρχει τοῖς Ἀθηναίοις. [z. Th. 1, 93, 2.] Κέλευέ σοι τοὺς ἡγεμόνας τὴν ῥᾴστην ὁδὸν ἡγεῖσθαι. Ξε. Κυ. 2, 4, 27. Ὁ Ἔρως ταῖς ἄλλαις ἐπιθυμίαις ὥσπερ δορυφόροις ἡγεῖται. Πλ. πολ. 573, e. Ἄνδρας ἐχρῆν σοφούς τε κἀγαθοὺς φύλλοις στέφεσθαι χὤστις (καὶ ὅστις) ἡγεῖται πόλει κάλλιστα, σώφρων καὶ δίκαιος ὢν ἀνήρ. Εὐ. Αὐτόλ. 1 (284), 23. Ἄρχων εἰμὶ νῦν Ἀθηναίοις ἐγώ. Κρατῖνος 327.

A. 3. Beide Kasus hat mit ähnlichem Unterschiede auch ἐπιστατεῖν. Οὐκ ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χείρω τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν. Πλ. Πρω. 338, b. Ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπιστατεῖ. Πλ. Γο. 465, d. Vgl. § 48, 11, 5 u. Isokr. 5, 97. 12, 154.

A. 4. Auch der Präposition wegen haben den Ge. προϊστάναι, προΐστασθαι, προστατεῖν, προστατεύειν. Ἄνδρα ἀγαθὸν ἡ πόλις ἀξιοῖ ἑαυτῆς προϊστάναι. Πλ. Λάχ. 197, d. Ῥᾴόν ἐστι ἰδίᾳ τινὰς θεραπεύειν ἢ τῶν ὑμετέρων δικαίων προΐστασθαι. Δη. 24, 3. Πρέπει τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν. Πλ. Λαχ. 197, e. Εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν ἧς προστατεύεις πάρεχε. Ξε. Ἱέρ. 11, 7. Οἱ προστάντες τοῦ πράγματος. Δη. 30, 18.

21. Eigentlich in materialer Weise bezeichnet der Ge., auf welchen Gegenstand bezogen ein Begriff zu denken ist, übersetzbar durch in Bezug auf, wegen: Ge. der Relation; am häufigsten bei Verben der Gefühle und ihrer Äußerungen. *Τοὺς θέλοντας θεραπεύειν τὰς πόλεις οὐκ ἄγασαι τῆς ἀνδρείας τε καὶ εὐχερείας; Πλ. πολ.* 426, d. *Τοὺς περιφόβους ὑμᾶς ποιοῦντας τῆς μὲν τόλμης οὐ θαυμάζω, τῆς δὲ ἀξυνεσίας. Θ.* 6, 36, 1. *Συγχαίρω τῶν γεγενημένων. Δη.* 15, 15. *Τούτους οἰκτ[ε]ίρω τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου. Ξε. συ.* 4, 37. *Τῆς τύχης ἣ ἐχρησάμην δικαίως ἂν ὑπὸ πάντων ἐλεηθείην. Ἀνδ.* 1, 67. *Τὸν ἰσονομικὸν ἄνδρα πολλοὶ ἂν καὶ πολλαὶ ζηλώσειαν τοῦ βίου. Πλ. πολ.* 561, e. *Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλόν. Ἀγάθων. Στ.* 38, 23 (25). *Δίκαιον τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων μάλιστα ὀργίζεσθαι τοῖς μάλιστα δυναμένοις μὴ ἀδικεῖν. Λυ.* 31, 11. *Οὐ μνησικακήσει βασιλεὺς αὐτοῖς τῆς ἐπιστρατείας. Ξε. ἀν.* 2, 4, 1. *Συγγιγνώσκειν αὐτοῖς χρὴ τῆς ἐπιθυμίας. Πλ. Εὐθύδ.* 306, c. [Vgl. z. Th. 1, 75, 1, 77, 2.]

Τοῦ μὲν γενέσθαι προέχοντα τῶν ἄλλων εἰκότως ἄν τις τὴν τύχην αἰτιάσαιτο, τοῦ δὲ καλῶς καὶ μετρίως κεχρῆσθαι τῇ φύσει δικαίως ἂν ἅπαντες τὸν τρόπον τὸν ἐμὸν ἐπαινέσειαν. Ἰσ. 15, 36. *Δοκοῦσί μοι πάντες τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίζειν τῶν ἀγαθῶν ὧν ὁ θεὸς αὐτοῖς αἴτιος. Πλ. συ.* 194, e. *Τοῦδ' ἂν οὐδεὶς ἐνδίκως μέμψαιτό μοι. Αἰσ. Προ.* 63.

A. Ebenso steht der Ge. bei Verben, die ein Streiten um etwas bezeichnen. Εὔμολπος ἠμφισβήτησεν Ἐρεχθεῖ τῆς πόλεως. Ἰσ. 12, 193. Εἰώθασιν ὧν ἂν ἐν ἑαυτοῖς διανεχθῶσιν γυνὴ καὶ ἀνὴρ διαλλάττεσθαι διὰ τοὺς παῖδας. Δη. 40, 29. Θεμιστοκλῆς Ἀδμήτῳ χρείας τινὸς ἠναντιώθη. Θ. 1, 136, 4. Οὐκ ἀντιποιούμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς. Ξε. ἀν. 2, 3, 23. Vgl. § 48, 9. [Über ὀνειδίζειν τινί τινος Kr. z. Th. 2, 62, 3; ἀμύνεσθαί τινος z. 1, 96, 1.]

22. Eine Art des relativen Ge. ist der Ge. der Beschuldigung (criminis), der besonders bei gerichtlichen Verben erscheint. *Τῶν ἀγαθῶν οὐδένα ἄλλον αἰτιατέον ἢ τὸν θεόν. Πλ. πολ.* 379, c. *Προςκαλοῦμαί σε βλάβης. Ἀρ. σφ.* 1407. *Ἀνόσιόν ἐστι τὸ υἱὸν πατρὶ φόνου ἐπεξιέναι. Πλ. Εὐθύφ.* 4, e. *Τὸ χάριν ἀποδοῦναι παρανόμων γράφῃ. Δη.* 18, 119. *Διώκω μὲν κακηγορίας, τῇ δ' αὐτῇ ψήφῳ φόνου φεύγω. Λυ.* 11, 12. *Ἀνελεύθερον καὶ λίαν φιλόδικον εἶναι νομίζω κακηγορίας δικάζεσθαι. Λυ.* 10, 2. *Οἱ Πέρσαι δικάζουσιν ἀχαριστίας. Ξε. Κυ.* 1, 2, 7. *Οἱ πρέσβεις δώρων ἐκρίθησαν. Λυ.* 27, 3. *Κατὰ νόμον ἐξῆν παρανοίας ἑλόντι τὸν πατέρα δῆσαι. Ξε. ἀπ.* 1, 2, 49. *Ψευδομαρτυριῶν ἁλώσεσθαι προςδοκᾷ. Δη.* 39, 18. *Ὁπόσοι κλοπῆς ἢ δώρων ὄφλοιεν, τούτους ἔδει καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐκ τούτων ἀτίμους εἶναι. Ἀνδ.* 1, 74. *Πολλῶν οἱ πατέρες ἡμῶν Μηδισμοῦ θάνατον κατέγνωσαν. Ἰσ.* 4, 157. *Τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα. Ξε. ἀν.* 7, 1, 25. (*Τιμωρήσειν σοι τοῦ παιδὸς τὸν φονέα ὑπισχνοῦμαι. Ξε. Κυ.* 4, 6, 8.)

A. 1. Θανάτου bei Verben dieser Art ist der Genitiv des Preises No. 17. Λέγουσιν οἱ νόμοι, ἐάν τις ἁλῷ κλοπῆς καὶ μὴ τιμηθῇ θανάτου, προστιμᾶν αὐτῷ δεσμόν. Δη. 24, 103. Οἱ ἔφοροι τὸν Σφοδρίαν ὑπῆγον θανάτου. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 24.

A. 2. Relativer Art ist wohl auch der Ge. des Infinitivs, wenn er, auf einen ganzen Satz bezogen, eine Folge, meist eine beabsichtigte, bezeichnet: so daß, damit. Μίνως τὸ ληστικὸν καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ. Θ. 1, 4. Dobree u. Arnold z. Th. 2, 4?

A. 3. Übrigens entwickelt sich der relative Ge. als ein nur etwas lockeres Verhältnis aus der Grundbedeutung. Auch kann manches oben z. B. 1 A. 1, Erwähnte allenfalls ihm angeeignet werden. Eben so Stellen wie folgende. Ἐπεσκότει τῷ Κτησίππῳ τῆς θέας. Πλ. Εὐθύδ. 274, b. Τῆς ἀρχῆς προκόπτουσιν ἐκείνοις. Θ. 4, 60, 2. Εἰ ἡ γνῶσις τοῦ γνῶσις εἶναι μὴ μεταπίπτοι, μένοι ἂν ἀεί. Πλ. Κρατ. 440, a.

23. Viele mit einer den Ge. regierenden Präposition zusammengesetzte Verba haben wegen dieser den Ge. So besonders Komposita mit *ἀπό* (vgl. 13 A. 3) und *ἐξ*, *πρό* und *ὑπέρ*. *Τὶ δαιμόνιον ἀποτρέπει με τούτου ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δ' οὔ ποτε. Πλ. ἀπ.* 31, d. *Οὐδενὸς χρὴ πράγματος τὸν εὖ πονοῦντ' ἀπογνῶναί ποτε. Μέ.* 133 (1). *Ὁ θεὸς ἥκιστα τῆς ἑαυτοῦ ἰδέας ἐκβαίνει. Πλ. πολ.* 380, d. *Τὰ φαλάγγια τοῦ φρονεῖν ἐξίστησιν. Ξε. ἀπ.* 1, 3, 12. *Ἀρχῆς οὐδ' ἐκστῆναι ἔτι ἔστιν. Θ.* 2, 63, 1. *Ἐξηρτήμεθα τῶν ἐλπίδων.*

Ἰσ. 8, 7. — Χρὴ προτιθέναι παντὸς τοῦ λόγου τὸ πεφυκὸς προοίμιον ἑκάστοις. Πλ. νό. 723, c. Ἰσχὺν ἠξίωσαν τοῦ δικαίου προθεῖναι. Θ. 3, 39, 3. Πρόκειται τῆς Ἀττικῆς ὄρη μεγάλα. Ξε. ἀπ. 3, 5, 25. Πολλοῖς ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Ἰσ. 1, 41. Πολίτου ἀγαθοῦ νομίζω προκινδυνεύειν ἐθέλειν τοῦ πλήθους. Ἀνδ. 4, 1. Τὰ σώσοντα τῶν ῥᾴστων καὶ τῶν ἡδίστων προαιρετέον. Δη. 6, 5, vgl. Πλ. Λάχ. 200, e. Τίνα ἁπάντων κάλλιον προτιμᾶν ἢ τὸν ἀδελφόν; Ξε. Κυ. 8, 7, 16. Ἦθος προκρίνειν χρημάτων γαμοῦντα δεῖ. Μέ. μο. 211. — Οἱ πολέμιοι ὑπερκάθηνται ἡμῶν. Ξε. ἀν. 5, 1, 9. Ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου. Θ. 4, 93, 3. Ὑπερορᾶν ἐποίει τῶν καθεστώτων νομίμων τοὺς συνόντας. Ξε. ἀπ. 1, 2, 9. Ἀγησίλαος οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ᾔδει. Ξε. Ἀγ. 11. 2. Οὕτως ὑμῶν ὑπεραλγῶ. Ἀρ. ὄρ. 466. Χρὴ ὑπερδικεῖν τοῦ λόγου. Πλ. Φαίδ. 86, e.

A. 1. Ἀπογιγνώσκειν aufgeben, ὑπερορᾶν und ὑπερφρονεῖν mißachten, ἀποστρέφεσθαι sich abwenden, verschmähen finden sich auch mit dem Ac. Τὸ κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγνώκεσαν. Ξε. Ἑλ. 7, 5, 7. Πλὴν ἀρετῆς πάντα ὑπερορῶσιν. Πλ. Κριτί. 120, e. (Πέφυκεν ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. Θ. 3, 39, 5 u. Kr. z. 6, 68, 2.) Οὐκ ἀποστρέψει με, ὥσπερ ἄρτι; Ξε. Κυ. 5, 5, 36.

A. 2. Seltener finden sich mit andern Präpositionen, wie mit ἀντί, zusammengesetzte Verba mit dem bloßen Ge.; noch weniger die meisten derer, die mit Präpositionen, welche mehrere Kasus regieren, zusammengesetzt sind. Denn ἐπιβαίνειν betreten hat den Ge. mehr nach R. 12. [Über den Da. z. Th. 7, 70, 5.] Δίκαιον τῆς νῦν ἁμαρτίας ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν. Θ. 3, 56, 3. — Τοὺς πολεμίους τῶν ὅρων τῆς χώρας οὐκ ἐάσομεν ἐπιβαίνειν. Πλ. νό. 778, e.

A. 3. Im allgemeinen ist bei Kompositen dieser Art (23) die Wiederholung ihrer Präposition oder einer sinnverwandten vorherrschend, zumal wenn die Präposition des Kompositums in ihrer eigentlichen Bedeutung noch scharf hervortritt und nicht mit dem Verbum zu einem gemischten Begriffe verschmolzen ist, wie in ἀπογιγνώσκειν, ἐξίστασθαι, ὑπερορᾶν u. a. Die Bemerkungen über das Einzelne bleiben den Wörterbüchern überlassen. (Über προτίθεσθαι (πρό) τινος z. Th. 5, 74, 1.)

24. Von den mit κατά zusammengesetzten Verben haben den (meist persönlichen) Ge. mehrere, die ein feindseliges Urteil oder eine nachteilige Äußerung bezeichnen. Χρὴ μὴ καταφρονεῖν τοῦ πλήθους. Ἰσ. 5, 79. Λεωκράτης κατεγνώκει αὑτοῦ προδεδωκέναι τὴν πατρίδα. Λυκ. 56. Καταδικάζω ἐμαυτοῦ τῆς ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι. Ξε. ἀν. 6, 4, 15. Συμβουλεύω μὴ τούτων ἀποψηφισαμένους ὑμῶν αὐτῶν καταψηφίσασθαι. Λυ. 12, 91. Οὐδεὶς αὐτὸς αὑτοῦ κατηγόρησε πώποτε. Δη. 38, 26. Μή μου κατείπῃς πρὸς τοὺς ἄλλους. Πλ. Θε. 149, a. Δι' ἔχθραν καταψεύδονταί μου. Δη. 21, 136. Τίς οὐκ ἂν καταγελάσειεν ὑμῶν; Δεί. 1, 16.

A. 1. Das sachliche Objekt steht bei diesen Verben neben dem Ge. des persönlichen, im Ac., der jedoch bei καταφρονεῖν selten ist. [Elmsley z. Eu. Her. 418.] Τὸ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινεν. Ἰσ. 1, 43. Οἶμαι πάντας ὑμᾶς καταγνώσεσθαι πολλὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν τὴν ἀδικίαν πλεονεξίαν εἶναι νομιζόντων. Ἰσ. 8, 17. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐρήμῃ δίκῃ θάνατον κατέγνωσαν Ἀλκιβιάδου. Θ. 6, 61, 6. Ἐνίων ἔπεισαν ὑμᾶς ἀκρίτων θάνατον καταψηφίσασθαι. Λυ. 25, 26. Τὰ τῶν τριάκοντα ἁμαρτήματα ἐμοῦ κατηγόρουν. Λυ. 25, 5. Τῶν ἄλλων καταψεύδει τοιοῦτο πρᾶγμα. Πλ. Εὐθύδ. 283, e. Κατεφρόνησαν τῶν Ἀθηναίων ἀδυνασίαν. Θ. 8, 8, 3. (Ὁ εὐνοῦχος κατεφρόνησε τῆς Καμβύσου μωρίας. Πλ. νό. 695, b.) [Uber den Da. Lobeck z. So. Ai. p. 352.]

[A. 2. Selten steht hier statt des Ac. nach R. 22 der Ge. vgl. R. 23. Παρανόμων ἢ παραπρεσβείας ἤμελλον αὐτοῦ κατηγορεῖν. Δη. 21, 5. Κατεψηφίσθησαν θανάτου ἢ φυγῆς. Πλ. πολ. 558, e. Κατακεκρίσθαι θανάτου Polyb. 4, 35. 31, 7 z. E.]

[A. 3. Selten ist auch der Ac. der Person. Τὸ καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας ἐν τῶν ἔργων τῇ ἀλκῇ δείκνυται. Θ. 6, 34, 8 vgl. dort Kr. u. Aristot. Rhet. Al. 7, 3. Ἀληθῆ ἦν ταῦτα ἅ με κατηγόρησαν. Ἀνδ. 1, 24. [κακηγοροῦσιν? wie wohl auch Men. 681 (710).] Εἴρηται τοῦτον μὴ καταγιγνώσκειν φόνου. Λυ. 1, 30.]

IV. Der Genitiv bei verbalen Substantiven, bei adjektivischen Begriffen, Komparativen, Superlativen und Adverbien.

25. Substantive, die mit Verben, welche den Ge. regieren, stamm- oder sinnverwandt sind, haben den Ge. in gleicher Weise.

A. 1. Da auch wir in dieser Verbindung den Ge. oder leicht sich darbietende Präpositionen gebrauchen, so werden folgende Beispiele genügen. [R. 10 A. 11.] Οὐ παρανομοῦμεν τῶν τε ἀεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων. Θ. 2, 37, 3. Πᾶν ζῷον μεστόν ἐστιν ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν πλὴν τὰς ἡδονάς. Πλ. νό. 782, e. — [R. 11.] Ἡδὺ μνήμην παρέχειν ἑαυτοῦ. Ξε. ἀν. 6, 3, 24. Πάντες ἄνθρωποι τούτων πλείστην μνείαν ἔχουσιν ὧν ἂν ἐν ταῖς συμφοραῖς εὖ πάθωσιν. Ἰσ. 5, 37. Τῶν εὖ δεδρασμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα. Θ. 3, 54, 1. (Ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιεῖσθαι τοῦ θαρσεῖν. Θ. 2, 88, 2 u. z. 4, 17, 2.) Λήθην λόγοι ποιοῦσι τῶν ὄντων κακῶν. Σο. Θυ. 237 (239), 2. [vgl. Xe. Mem. 1, 2, 21.] Τῶν χρηστῶν ἔχει τιν' ἐπιμέλειαν καὶ θεός. Μέ. 366 (379). Λαβὲ πρόνοιαν τοῦ προσήκοντος βίου. Μέ. μο. 331. Γονέων ἀμέλειαι τῷ ἀγαθῷ οὐ προσήκουσιν. Πλ. πολ. 443, a. Μεταμέλεια τοῦ πεπραγμένου γίγνεται. Πλ. νό. 866, e. — [R. 12 A.] Εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλων. Φιλή. 83 (213), 14. — [R. 13.] Πεπρωμένης οὐκ ἔστι θνητοῖς ξυμφορᾶς ἀπαλλαγή. Σο. Ἀντ. 1338. — [eb. A. 7.] Κακῶν παῦλα ἔσται. Πλ. πολ. 501, e. Ἀνάπαυσίς ἐστι τῶν κακῶν ἀπραξία. Στ. 1, 10. — [R. 14.] Ὁ ἔρως τούτων ἐστὶν ὧν ἂν ἔνδεια παρῇ αὐτῷ. Πλ. συ. 200, e. Δίψα ἐστὶ δίψα ἆρά γε θερμοῦ ποτοῦ ἢ ψυχροῦ; Πλ. πολ. 437, d.

[R. 15.] Λύπη μανίας κοινωνίαν ἔχει τινά. Ἄλεξις 300 (296). Τὸ εἶναι ἄλλο τι ἐστι μέθεξις οὐσίας μετὰ χρόνου τοῦ παρόντος. Πλ. Παρ. 151, e. Σοὶ ἀρετῆς τίς μετουσία; Δη. 18, 128. Ἀρετὴ ἀγαθὴ μὲν συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός. Ξε. ἀπ. 2, 1, 32. Οὐχ αἱ τῶν ἀφροδισίων ἀπολαύσεις τοῦ τυραννεῖν τὰς ἐπιθυμίας παρέχονται. Ξε. Ἱέρ. 1, 26. Ἔοικα ἀνταπολήψεσθαι τὴν τῶν λόγων ἑστίασιν. Πλ. Τίμ. 27, b. — [R. 16.] Τῷ μὲν τὸ σῶμα διατεθειμένῳ κακῶς χρεία 'στ' ἰατροῦ· τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φίλου. Μέ. 583 (591). Εὔχετο πρὸς τοὺς θεοὺς διδόναι καρποῦ μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δὲ ἀφορίαν. Ξε. συ. 4, 55.

Ὑπεῖξάν σοι προστατῶν ἀπορίᾳ. Ξε. ἀν. 7, 7, 31. Πάντων ἐστὶ πλησμονή. Ἀρ. πλ. 189.

[R. 19. 20.] Μέγα τὸ τῆς θαλάσσης. Θ. 1, 143, 3. Ἡ Ἀττικὴ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν τῆς θαλάσσης εὐφυῶς εἶχεν. Ἰσ. 4, 108. Δεῖ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ὅλων τὸν ἄνδρ' ἔχειν. Μέ. 473 (484). Κόσμος πού τις ἡ σωφροσύνη ἐστὶ καὶ ἡδονῶν τινων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια. Πλ. πολ. 430, e. Ἀκρατείᾳ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὁρμῶνται αἱ ψυχαί. Πλ. νό. 886, a. Τὰ βελτίω διά τινας ἥττας ἡδονῶν καὶ λυπῶν οὐ ποιοῦσιν. Πλ. νό. 902, b. Καιρὸς ἀνδράσι μέγιστος ἔργου παντός ἐστ' ἐπιστάτης. Σο. Ἠλ. 76. Ξυμπαρέμεινεν ἡμῖν ἡ προστασία τοῦ πλήθους. Θ. 6, 89, 3.

[R. 21.] Περικλῆς ἐκέλευε τὴν ὀλόφυρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι. Θ. 1, 143, 5. Αἱ τιμαὶ τοῖς πολίταις φθόνον ἐμποιοῦσι τῆς δυνάμεως. Ξε. πολ. Λ. 15, 8. — Γαστὴρ ὧν πέπονθεν οὐκ ἔχει χάριν. Χάρης Στ. 17, 3. — [R. 22.] Γίγνεται ἐγκλήματα καὶ βίας καὶ ἀπάτης. Ξε. Κυ. 1, 2, 6. Δεῖ λόγον καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων. Δη. 19, 95. — [R. 22. A. 1.] Πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι θανάτου ζημία πρόκειται. Θ. 3, 45, 1. Σωκράτης τὴν κατάγνωσιν τοῦ θανάτου πρᾳότατα καὶ ἀνδρωδέστατα ἤνεγκεν. Ξε. ἀπ. 4, 8, 1. — [R. 23.] Ἀπόγνοια ἦν τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν. Θ. 3, 85, 2.

(A. 2. Auffallender, aber leicht erklärlich sind Fälle wie folgende. Τῶν ἀφροδισίων ἐν τῷ γήρᾳ πολλὴ εἰρήνη γίγνεται καὶ ἐλευθερία. Πλ. πολ. 329, c. Τὸ θανεῖν κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται. Εὐ. Ἡρ. 595. Πολλάκις τὸ λιμοῦ ἀγαθὸν πυρετοῦ κακόν ἐστιν. Ξε. ἀπ. 3, 8, 7. Vgl. § 47, 7, 6.)

26. Viele Adjektive und Adverbia, die mit Verben, welche den Ge. regieren, stamm- oder sinnverwandt sind, nehmen denselben Kasus an.

A. 1. So z. B. ἐπ-, κατ-, ὑπ-, συν-, ἀνήκοος. Λόγων καλῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἱκανῶς ἐπήκοοι γεγόνασιν. Πλ. πολ. 499, a. Γυναῖκα δεῖ κατήκοον εἶναι τοῦ ἀνδρός. Πλ. Μέν. 71, e. Ὑπήκοον δεῖ εἶναι τῶν γονέων. Πλ. πολ. 463, d. Μακάριοι οἱ ξυνήκοοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος στόματος ἰόντων λόγων. Πλ. νό. 711, e. Εὐχῆς δικαίας οὐκ ἀνήκοος θεός. Μέ. μο. 146.

A. 2. Κατ- und ὑπήκοος finden sich (letzteres bei Attikern selten) mit dem Dativ, insofern nicht sowohl Abhängigkeit als Hingebung, wie ἐπήκοος, wenn ein Willfahren zu bezeichnen ist. [Kr. z. Her. 1, 141, 1 u. Pflugk z. Eu. Her. 287.] Τῇ πόλει κατήκοοι ἐγένοντο. Πλ. πολ. 499, d. Ἅπαντα τῷ πλουτεῖν ἐσθ' ὑπήκοα. Ἀρ. πλ. 146. Ἐπήκοοί εἰσι γονεῦσι πρὸς τέκνα θεοί. Πλ. νό. 931, b.

A. 3. So haben ferner den Ge. [μνήμων,] ἀμνήμων, ἐπιμελής und ἀμελής [11], ἐπιστήμων (eig. zu. A. 9 gehörig), ἔμπειρος und ἄπειρος [12 A.]; ἐπήβολος und δύσερως [14], μέτοχος, ἰσόμοιρος, ἄμοιρος, ἄκληρος, ἄγευστος [R. 15.] Ähnlich ist ἐπώνυμός τινος nach jemand genannt. Ἡ ἐπιθυμία τῆς τιμωρίας ἀμνήμονα τῶν κινδύνων καθίστη αὐτόν. Ἀντ. 2, a, 7. Ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσιν οἱ θεοὶ οὐχ ἧττον ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. Πλ. νό. 900, c. Οἱ ἄνθρωποι στερισκόμενοι τῆς ἐπιθυμίας οὐκ ἀμελέστεροι γίγνονται τῶν προςτασσομένων. Ξε. Κυ. 7, 5, 63. (Οὐ τρίβων ἦν ἱππικῆς. Ἀρ. σφ. 1429.) — Τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι δίκαιον δεῖ εἶναι καὶ ἐπιστήμονα τῶν δικαίων. Πλ. Γο. 508, c. (Ἅπερ ἐπιστήμονες, ταῦτα καὶ σοφοί (εἰσιν). Πλ. Θέ. 145, e. vgl. § 46, 4, 5.) Οἱ Ἀθηναῖοι θαλάσσης ἐμπειρότατοι ἦσαν. Θ. 1, 8, 2. Ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων. Μέ. μο. 438. Δεῖ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς ἀπείρως ἔχειν. Ἰσ. 1, 52. — Οὐκ ἐπήβολοι γεγόνατε τῆς καλλίστης ᾠδῆς. Πλ. νό. 666, d. Ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ ἀφροδισίων δυςέρωτες ἀδύ-

νατοι εἶναι διδαχθῆναι. Ξε. οἰκ. 12, 13. — Σοφίας ὁ κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος. Πλ. νό. 689, e. Ὁ νόμος κελεύει ἅπαντας τοὺς γνησίους ἰσομοίρους εἶναι τῶν πατρῴων. Ἰσαῖ. 6, 25. Πῶς ἂν θεὸς εἴη ὅ γε τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος; Πλ. συ. 202, d. Ἐβουλήθη τοὺς ἀδελφιδοῦς ἀκλήρους ποιῆσαι τῶν ἑαυτοῦ. Ἰσαῖ. 1, 20. Ἐλευθερίας καὶ φιλίας ἀληθοῦς τυραννικὴ φύσις ἀεὶ ἄγευστος. Πλ. πολ. 576, a. — Ἴων τὴν χώραν ἐπώνυμον ἑαυτοῦ κατέλιπεν. Στράβ. 8, 7 p. 383.

A. 4. Analog den Verben R. 13 haben den Ge. γυμνός, ψιλός, καθαρός, (ἁγνός), ἔρημος, ὀρφανός, ἐλεύθερος. Ἡ ψυχὴ γυμνὴ τοῦ σώματος παρὰ Πλούτωνα ἀπέρχεται. Πλ. Κρατ. 403, b. Ἀριθμητικὴ ψιλὴ τῶν πράξεών ἐστιν. Πλ. πολιτικός 258, d. Ἡ ψυχὴ καθαρὰ ἔσται πάντων τῶν περὶ τὸ σῶμα κακῶν καὶ ἐπιθυμιῶν. Πλ. Κρατ. 403, e. (Ἁγνὰς μὲν ὦ παῖ χεῖρας αἵματος φέρεις. Εὐ. Ἱπ. 316.) Τῷ ἀρετῆς ἐρήμῳ οὐδ' ἄλλο καλῶς ἔχειν οὐδὲν προςήκει. Ξε. Κυ. 7, 5, 84. Δυστυχὴς ἡ Ἑλλὰς τοιούτων ἀνδρῶν ὀρφανὴ γενομένη. Λυ. 2, 60. Ἔργων πονηρῶν χεῖρ' ἐλευθέραν ἔχε. Μέ. μο. 148. Αἰδοῦς ὁ δειλὸς ἐλεύθερος. Πλ. νό. 699, c.

A. 5. Zu den Begriffen R. 13 gehört auch μέσος, ja selbst διάφορος (und διαφερόντως), ἄλλος, ἀλλοῖος und ἕτερος. Ἑνὸς καὶ πλήθους τὸ ὀλίγον μέσον. Πλ. πολιτικός 303, a. Ἐπιστήμη ἐπιστήμης διάφορος. Πλ. Φίλ. 61, d. Οἱ τύραννοι τιμᾶσθε διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ξε. Ἱέρ. 7, 4. Ποίησιν πράξεως καὶ ἐργασίας ἄλλο ἐνόμιζε. Πλ. Χαρ. 163, b. Πότερόν ἐστιν ἐπιστήμη ἡ ἀρετὴ ἢ ἀλλοῖον ἐπιστήμης; Πλ. Μέν. 87, c. Ἕτερον τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ. Πλ. Γο. 500, d. Über ἐναντίος § 48, 13, 4.

A. 6. Den A. 4 erwähnten verwandt sind die der R. 16 entsprechenden Adjektive μεστός, πλέως, πλήρης; πλούσιος, ἄπληστος; κενός, ἐνδεής, ἐπιδεής, ἐλλιπής, πένης. Μεστὸν κακῶν πέφυκε φορτίον γυνή. Μέ. μο. 334. Εἰ μηδὲν ὧν μάθοι σῴζειν δύναιτο, λήθης ὢν πλέως ἆρ' ἂν οἷός τ' εἴη ἐπιστήμης μὴ κενὸς εἶναι; Πλ. πολ. 486, c. Θεῶν ἐστι πλήρη πάντα. Πλ. νό. 899, b. Πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσει φρονήσεως. Πλ. πολιτικός 261, e. Τὸ ἐπιθυμητικὸν χρημάτων φύσει ἀπληστότατον. Πλ. πολ. 442, a. Τοῦ σωφρονεῖν ἐνδεὴς ὢν ζῇ ὁ πᾶς ἄνθρωπος. Πλ. νό. 734, b. Ὁ τύραννος πλείστων ἐπιδεέστατος καὶ πένης τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται. Πλ. πολ. 579, e. Ἐρρήθη τὰ τότε τῆς ἀκριβείας ἐλλιπῆ. Πλ. πολ. 504, b. Εἰσὶ χρημάτων πένητες, ἔνθεν ηὑγένει' ἀπόλλυται. Εὐ. Ἠλ. 37.

A. 7. Wie bei den Verben R. 17, so steht auch bei einigen Adjektiven der Ge. des Wertes. Οἱ φιλόσοφοι δοκοῦσιν εἶναι τοῖς μὲν τοῦ μηδενὸς τίμιοι, τοῖς δ' ἄξιοι τοῦ παντός. Πλ. σοφ. 216, c. Δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή. Ἰσ. 2, 32. Αἵματος ἡ ἀρετὴ ὠνία. Αἰ. 3, 160.

A. 8. Den Verben R. 20 entsprechend steht der Ge. bei den Adjektiven, die eine Gewalt bezeichnen. Ἡ τύχη πάντων ἐστὶ κυρία. Αἰ. 2, 131. Σωκράτης τῶν ἡδονῶν πασῶν ἐγκρατέστατος ἦν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 14. Τῆς οἰκείας γνώμης αὐτοκράτωρ εἰμί. Θ. 4, 64, 1. Τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστιν. Ξε. Κυ. 5, 1, 13. Ἑαυτοῦ ὢν ἀκράτωρ ἄλλων ἐπιχειρεῖ ἄρχειν. Πλ. πολ. 579, c.

A. 9. Häufig erscheint auch der relative Ge. R. 21 bei Adjektiven, zur Bezeichnung des Gegenstandes, in Rücksicht auf den ihr Begriff zu fassen ist. So auch bei denen auf — ικός. Ἔστι μοι θυγάτηρ γάμου ἤδη ὡραία. Ξε. Κυ. 4, 6, 9. Ἕκαστος τῆς ἀρχῆς ἧς ἦρχεν ὑπεύθυνος ἦν. Δη. 18, 117. Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἡγοῦντο. Θ. 2, 19. Φειδωλοὶ χρημάτων εἰσίν, φιλαναλῶται δὲ ἀλλοτρίων. Πλ. πολ. 548, b. — Τὸ πῦρ ἐπίκουρον μὲν ψύχους, ἐπίκουρον δὲ σκότους. Ξε. ἀπ. 4, 3, 7. Τυφλόν ἐστι τοῦ μέλλοντος ἄνθρωπος. Πλούτ. Σολ. 12. [vgl. Xe. Symp. 4, 12.] Φύσει ἔστ' Ἔρως τοῦ νουθετοῦντος κωφόν. Μέ. 60 (59). Τοὺς ἀληθινοὺς τίνας λέγεις; τοὺς τῆς ἀληθείας φιλοθεάμονας. Πλ. πολ. 475, e. Δεῖ φιλο-

μαθῆ σὲ ἁπάντων εἶναι. Ξε. Κυ. 1, 6, 38. Γέρων ὀψιμαθὴς γέγονε τῆς ἀδικίας οἷόν ἐστιν. Πλ. πολ. 409, b. Σύμψηφός σοί εἰμι τούτου τοῦ νόμου. Πλ. πολ. 380, c. Ἡ γεωργία ἐπιστήμονας εὐθὺς ἑαυτῆς ποιεῖ. Ξε. οἰκ. 19, 17. (Κριτίας οὐδενὸς ἰδιώτης ἦν. Πλ. Τίμ. 20, a.) — Οὐ πάντες ὁμοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἰσιν. Πλ. πολ. 464, d. Κῦρος ἦν πρᾶος καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων. Ξε. Κυ. 6, 1, 37. — (Ἐμποδὼν ἀλλήλοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ξε. Κυ. 8, 5, 24.) Οὐ μόνον τοῦ εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὖ εἶναι σύνεργα ἀλλήλοις τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν ἐστίν. Ἀρλ. οἰκ. 3. Ὁ ἀκρατὴς κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολλῷ κακουργότερος. Ξε. ἀπ. 1, 5, 3.

Παρασκευαστικὸν τῶν εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις. Ξε. ἀπ. 3, 1, 6. Τοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει (erg. ἐπιμελεῖσθαι) οἴει τι κωλυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; Ξε. ἀπ. 4, 5, 7. Ἀθηναίοις οὐ σφόδρα μέλει, ἄν τινα δεινὸν οἴωνται εἶναι, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς αὑτοῦ σοφίας. Πλ. Εὐθύφ. 3. vgl. § 41, 11, 10.

A. 10. So findet sich ferner der Ge. besonders bei Adjektiven, die mit dem steretischen α zusammengesetzt sind. Νέος τε ἦν καὶ κακῶν ἀπαθής. Ἡρ. 5, 19, 1. Ὁ Ἔρως φιλόδωρος εὐμενείας ἄδωρος δυσμενείας. Πλ. συ. 197, d. Ἡ κακία τοῦ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου ἑαυτῆς, ἀνήκοός ἐστι, καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος ἀθέατος· οὐδὲν γὰρ πώποτε ἑαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέαται. Ξε. ἀπ. 2, 1, 31. Ἁλίσκονται, ἅτε πόνων ἀγύμναστοι. Πλ. πολ. 619, d. Οἱ Παίονες ἀήθεις τοῦ κατακαύειν τινός εἰσιν. Δη. 1, 23. Δεῖ ἀκέραιον κακῶν ἠθῶν νέον ὄντα γεγονέναι. Πλ. πολ. 409, a. Χρὴ τοὺς πολιτευομένους ὀλιγαρχικῶς ἀτίμους τοῦ συμβουλεύειν ὑμῖν αὐτοῖς ποιεῖσθαι. Δη. 15, 33. [z. Th. 3, 58, 4.] Τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ' ἀτελής. Δη. 20, 27. (vgl. Her. 1, 192, 3.]

A. 11. Einem solchen Adjektiv wird auch der Ge. eines stamm- (oder sinn-) verwandten Substantivs beigefügt, in der Regel jedoch nur, wenn ein Adjektiv zu demselben hinzutritt, da der Ausdruck sonst tautologisch wäre. Ὁ μὴ πειθόμενος ἄτιμος τῶν παιδείων ἔστω τιμῶν. Πλ. νό. 810, a. Κέκροψ ἄπαις ἦν ἀρρένων παίδων. Ἰσ. 12, 126.

A. 12. Auch der Ge. der Schuld erscheint bei Adjektiven. Πολλῶν τὰ χρήματ' αἴτι' ἀνθρώποις κακῶν. Εὐ. Στ. 93, 16 (633). Οὐδεὶς ἔνοχός ἐστι δειλίας. Λυ. 14, 5. Φόνου καὶ τῶν δεινοτάτων ἦν ὑπόδικος. Δη. 54, 25.

A. 13. Bei αἴτιος (wie auch bei ἄξιος) erscheinen die Ac. τί, τὶ, οὐδέν, μηδέν vgl. § 46, 4, 4. Αἴτιόν τι καὶ νόμος γυναῖκας ἀνδρῶν μὴ βλέπειν ἐναντίον. Εὐ. Ἑκ. 974. Διαβολὴ μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον. Κλεάνθης Στ. 42, 2. z. Xe. An. 6, 4, 8. [Ἀπεστάτουν ἄθυμος οὐδὲν ἀξία. Αἰσ. Χο. 444 (O).]

27. **Maßbestimmend ist der Ge. bei den Komparativen, während die synonyme Ausdrucksweise mit ἤ als mehr parallelisiert.** vgl. Xe. Oik. 2, 8. (*Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστιν ἢ λαλεῖν μάτην. Μέ. μο. 290.*) *Νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Μέ. μο. 387. Πολλῶν χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Ἰσ. 1, 37. Θηρῶν ἁπάντων ἀγριωτέρα γυνή. Μέ. μο. 248. Πονηρία θᾶττον τρέχει. Πλ. ἀπ. 39, a. Τὸ ψευδὲς ὄνειδος οὐ περαιτέρω τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖται. Αἰ. 2, 149. Ἴσχυσε τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας μᾶλλον. Δείν. 1, 53.*

A. 1. Der Ge. kann beim Komparativ für ἤ mit jedem Kasus, ja sogar für ἤ mit einer Präposition eintreten. Ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ

πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω. Ἰσ. 1, 19. Πολλάκις σοφωτέρους πένητας ἄνδρας εἰςορῶ τῶν πλουσίων. Εὐ. Δα. 12 (329), 4. Δεῖ ἐλευθέρους εἶναι δουλείαν θανάτου μᾶλλον πεφοβημένους. Πλ. πολ. 387, b. — Ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ ξυνοικεῖν. Πλ. Γο. 479, b. Ἐβούλοντο μείζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ Λάχητος πλεῦσαι. Θ. 6, 1. Ἔξεστιν ἡμῖν μᾶλλον ἑτέρων. Θ. 1, 85, 2. Τῆς ἐς αὔριον οὐδὲν πλέον μοι σοῦ μέτεστιν ἡμέρας. Σο. ΟΚ. 568. [z. Th. 1, 85, 2.] — (Ὁ οὐ δίκαιος, κἂν ἀμείνονος πατρὸς Ζηνὸς πεφύκῃ, δυςγενὴς εἶναι δοκεῖ. Εὐ. Δί. 11 (345), 3. [Vgl. Zeitschr. f. Alt. 7. Jahrg. 148 u. dagegen Ullrich Beitr. z. Krit. des Th. 2 S. 14.] Ἐν στρατηγίᾳ δεῖ βλέπειν εἰς τὴν ἐμπειρίαν μᾶλλον τῆς ἀρετῆς. Ἀρλ. πολ. 5, 7, 15. vgl. Kr. z. Her. 1, 133, 1.)

A. 2. Oft bedeutet dieser Ge. so viel als ἤ mit dem No. und ἐστίν oder mit ἢ ὥστε und einem dem Ge. stammverwandten Infinitiv. Ἡ Κακία ἐκεκαλλώπιστο τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν καὶ ἐρυθρότεραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι. Ξε. ἀπ. 2, 1, 22. Εὐαγόρας καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. Ἰσ. 2, 7. Φίλιππος Θηβαίους περαιτέρω τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ ὑμετέρου συμφέροντος ἰσχυροὺς κατεσκεύασεν. Αἰ. 3, 80. — Κρεῖττον ἦν λόγου τὸ κάλλος τῆς γυναικός. Ξε. ἀπ. 3, 11, 1. — Ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευόμεθα καὶ σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν. Θ. 1, 84, 3 u. dort Kr. Οἱ πρόγονοι κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονούντων κατέλιπον. Δη. 3, 24.

A. 3. Wie μείζων τινός, παντός u. ä. sagte man auch οὐδενός, μηδενὸς μείζων u. ä., was wir uns für die Übersetzung auflösen in οὐ μείζων τινὸς (ἄλλου), wie auch z. B. οὐδενὸς ἐνδεής. Τὸ μεῖζόν τινός ἐστι μεῖζον, καὶ οὐκ ἄν τι εὕροιμεν μεῖζον ὃ μηδενὸς μεῖζόν ἐστιν. Πλ. Χαρ. 168, b. Οὐδενὸς ἧττον σοφὸς τῶν ποιητῶν Εὐριπίδης. Αἰ. 1, 151. Ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία[ς] τοῖς σώφροσιν. Δη. 1, 27. (Λυκομήδης γένος οὐδενὸς ἐνδεὴς ἦν. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 23.)

A. 4. Wenn der Ge. ein fragendes oder relatives Pronomen ist, so müssen wir uns, wie beim Lateinischen, umschreibender Wendungen bedienen. Τοῦτ' ἀσέβημα ἔλαττον τίνος ἡγεῖσθε; Δη. 22, 78. (24, 186.) Τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι δύνασθε, ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστιν. Ἰσ. 1, 5.

(A. 5. Vermöge einer bei Vergleichungen überhaupt üblichen Verkürzung (§ 48, 13, 9) findet sich beim Komparativ auch der Ge., wenn nur das ihm gleichfalls beizulegende Subjekt des Komparativs berücksichtigt wird: παροίκησις ἐπικινδυνοτέρα ἑτέρων für τῆς ἑτέρων (παροικήσεως). Ἐπικινδυνοτέραν ἑτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχομεν. Θ. 4, 92, 4. Τὰ Ἀθηναίων ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται. Θ. 1, 71, 3. Kr. z. Dion. p. 9 s.)

A. 6. Der Komparativ (mit seinem Nomen) kann ein sachlicher, der Ge. ein persönlicher Begriff und dieser kann dann so viel sein als ἤ mit dem erforderlichen Kasus und dem in der angemessenen Form wiederholt zu denkenden Verbum. Πλείοσι ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρῆσαν. Θ. 8, 52, 1. Μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἅπαντες εἶναι νομίζομεν τὸ πλέον ἔχειν τῶν ἄλλων. Ἰσ. 12, 244. Πλείων χρόνος ὃν δεῖ μ' ἀρέσκειν τοῖς κάτω τῶν ἐνθάδε. Σο. Ἀντ. 74.

(A. 7. Wenn der Komparativ den Artikel hat, so kann der Ge. sowohl nach diesem als (weniger nachdrucksvoll) nach jenem eintreten. Πείθου τοῖς σοῦ σοφωτέροις. Εὐ. Ἑκ. 399. Ὁ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὑτοῦ βελτίονι. Πλ. Φαίδ. 62, d. Ταῦτα σκοπώμεθα μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν. Πλ. Πρω. 314, b. Ἐν τῷ τοῦ σώματος τιμιωτέρῳ, τῇ ψυχῇ, πολλὰ νοσήματα ἔχει. Πλ. Γο. 512, a. Über den Gebrauch der Pronomia vgl. Arndt De pron. 2 p. 20. 36.)

(A. 8. Wenn der Ge. ein demonstratives oder relatives Pronomen ist, so kann noch ἤ mit einem Infinitiv epexegetisch angefügt werden. Οὐκ ἔστι

τοῦδε παισὶ κάλλιον γέρας ἢ πατρὸς ἐσθλοῦ κἀγαθοῦ πεφυκέναι Εὐ. Ἡρ. 297. Τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ τοὺς φίλους; Πλ. Κρίτ. 44, b.)

A. 9. Als Komparative stehen mit dem Ge. auch (δεύτερος und) ὕστερος einem nachstehend, ἡ προτεραία der Tag vorher und ἡ ὑστεραία der Tag nachher. (Τυραννὶς τῶν θεῶν δευτέρα νομίζεται Εὐ. Ἀρχ. 30 (252). Ἱππόνικος ἦν γένει οὐδενὸς ὕστερος τῶν πολιτῶν. Ἰσ. 16, 31. [z. Th. 1, 91, 4.] Λακεδαιμόνιοι τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης ἀφίκοντο. Πλ. Μενέξ. 240, c. [z. Th. 2, 83, 1 u. 5, 75, 3.]

A. 10. Dem komparativen Ge. haben auch die Adjektive auf — πλάσιος und — στός (erstere auch ἤ); eben so περιττός und περιττεύειν. Ἐκ φειδωλίας κατέθετο μῖσος διπλάσιον τῆς οὐσίας. Μέ. 599 (626). Τριπλασίου τριπλάσιον ἀριθμῷ ἀληθοῦς ἡδονῆς ἀφέστηκε τύραννος. Πλ. πολ. 587, d. Μυριοπλάσια ἡμῶν πάντα ἔχει ἡ πᾶσα πόλις. Ξε. οἰκ. 8, 22. Πολλοστὸν μέρος ἦν τὰ χρήματα ὧν ὑμεῖς προσεδοκᾶτε. Λυ. 19, 39. Ἃ ἂν εἰδῶ περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκούντων, τούτοις τὰς ἐνδείας τῶν φίλων ἐξακοῦμαι. Ξε. Κυ. 8, 2, 22. Τἀρκοῦντα ἔχει καὶ περισσεύοντα τῆς δαπάνης. Ξε. συ. 4, 35.

28. Der partitive Ge. erscheint bei adjektivischen (auch nicht substantivierten Begriffen, indem sie sein Genus annehmen.

A. 1. Wenn der adjektivische Begriff ein Positiv (oder Komparativ) eines nicht numerischen oder quantitativen Adjektivs oder ein Particip ist, so erfordert er, wie auch der Ge., gewöhnlich den Artikel. Von numerischen Begriffen merke man besonders οἱ ἡμίσεις τῶν die Hälfte der. Vgl. A. 9. Αἰσχρὸν τοὺς παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων. Ἰσ. 1, 11. Αἱ φιλότιμοι τῶν φύσεων τῷ ἐπαίνῳ παροξύνονται. Ξε. οἰκ. 13, 9. Δεῖ τῶν λόγων τοὺς ματαίους καὶ τῶν πράξεων τὰς μηδὲν πρὸς τὸν βίον φερούσας ἀναιρεῖν ἐξ ἁπασῶν τῶν διατριβῶν. Ἰσ. 15, 269. — Οἱ προέχοντες τῶν ποιητῶν μάλιστα ἐπὶ ταῖς καλουμέναις γνώμαις ἐσπούδασαν. Ἰσ. 2, 44. Οὐδένα λέληθεν ὅσον διαφέρουσι τῶν λόγων οἱ λεγόμενοι τῶν ἀναγιγνωσκομένων. Ἰσ. 5, 25.

Σοφία μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Ἰσ. 1, 19. Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὰς ἀκρασίας οὐκ ἐμμένουσι τοῖς λογισμοῖς. Ἰσ. 15, 221. Ὀλίγα τῶν ἐπιτηδείων εἶχον. Λυ. 31, 18. — Οὐδεὶς ἀνθρώπων μισεῖ τὸ λυσιτελοῦν. Ἰσαῖ. 3, 66. — Ἠδίκηντο οἱ δύο τῶν βασιλέων. Δη. 23, 180. Ταῖς ἡμισείαις τῶν νεῶν Κνίδον ἐφύλασσον. Θ. 8, 35, 2. (Αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσειαι χάριτες πλέον ἢ ὅλον τὸ παρὰ τοῦ ἰδιώτου δώρημα δύνανται. Ξε. Ἱέρ. 8, 4.)

A. 2. Von Pronominen können den partitiven Ge. annehmen die demonstrativen und relativen, wie auch das pronominale ὁ μέν und ὁ δέ vgl. § 50, 1, 6; ferner τίς und τὶς (nebst οὐδείς, μηδείς), ἔνιοι, πολλοί; πότερος, ὁπότερος, ποῖος, ὁποῖος, πόσος, ὁπόσος, ἑκάτερος, (οὐδέτερος, μηδέτερος,) ἕκαστος; eben so wie die Kardinalzahlen A. 1. Bei ὁ μὲν und ὁ δέ, ὅς und ὅστις steht der Ge. meist entweder unmittelbar vor oder nicht unmittelbar nach diesen Wörtern. [Kr. z. Xe. An. 1, 7, 13.] Τῶν πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσιν. Ἰσ. 2, 16. [z. Th. 1, 71, 1.] Τοὺς τοιούτους τῶν νόμων διαφθείρουσιν. Δη. 24, 215. — Οἱ τύραννοι οὓς τῶν πολιτῶν δεδίασι, χαλεπῶς μὲν αὐτοὺς ζῶντας ὁρῶσι, χαλεπῶς δὲ ἀποκτείνουσιν. Ξε. Ἱέρ. 6, 15. Τῶν ἀδικημάτων οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν ὃ μήπω τυγχάνει γεγενημένον. Ἰσ. 11, 45. — Ὅστις δὲ θνητῶν θάνατον ὀρρωδεῖ λίαν, μῶρος πέφυκε· τῇ τύχῃ μέλει τάδε. Στ. 118, 12. Δίκαιον τιμᾶν τῶν νέων ὅσοι ἀγαθοί. Πλ. πολ. 468, c. Γενναῖα καλοῦμεν τῶν ζῴων ὁπόσα καλὰ καὶ μεγάλα καὶ ὠφέλιμα ὄντα πρᾶέα ἐστὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ξε. οἰκ. 15, 4. Ὁποῖα τῶν χωρίων ἁλώσιμα ἐδόκει εἶναι ἐνεπίμπρασαν. Ξε. ἀν. 5, 2, 3.

Τὸν μὲν γιγνώσκω ὑμῶν, τὸν δ' οὐ γιγνώσκω. Πλ. Θε. 193, a. Τῶν δοξῶν τὰς μὲν δεῖ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. Πλ. Κρίτ. 46, e. Τίς ἂν θεῶν σοι τόνδ' ἄριστον ἄνδρ' ἰδεῖν δοίη; Σο. ΟΚ. 1100. [Herm. z. So. Ai. 977.] Ἔν τισι τῶν γενῶν ἡ μανία ἐγγενομένη ἀπαλλαγὴν εὕρετο. Πλ. Φαῖδρ. 244, e. Ἐν ἐνίαις τῶν πόλεων οὐκ ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργάζεσθαι. Ξε. οἰκ. 4, 3. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον. Εὐ. Στ. 43, 12. Ποτέρῳ νῦν χρήσονται τῶν λόγων; Ἀντ. 5, 36. Τούτων ὁπότερον βούλει ποίει. Πλ. Γο. 462, b. Οἱ Ἀθηναῖοι πολλὰς πόλεις ἐφ' ἑκατέρας τῶν ἠπείρων ἔκτισαν. Ἰσ. 12, 44. Κινδυνεύει ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κἀγαθὸν εἰδέναι. Πλ. ἀπ. 21. Αἱ χεῖρες ἃ διανοούμεθα ἑκάστῳ ἡμῶν ὑπουργοῦσιν. Ἀντ. 4, γ 4.

A. 3. Im Ge. steht das Ganze, wenn der Teilbegriffe in gleichem Kasus, wenn das Ganze als Hauptsache hervortritt. [Vgl. § 50, 1, 6 u. Kr. z. Xen. An. 5, 6, 30.] Τοῦ περιβόλου βραχέα εἱστήκει καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ πεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν. Θ. 1, 89, 3. Φέρετον τὼ ὁδὼ ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δὲ εἰς τάρταρον. Πλ. Γο. 524, a. — Ἀμελεῖσθαι δοκοῦντες στρατιῶται οἱ μὲν ἀγαθοὶ πολὺ ἀθυμότεροι γίγνονται, οἱ δὲ πονηροὶ πολὺ ὑβριστότεροι. Ξε. Κυ. 5, 5, 41. — Τὰ ἐν τοῖς πολέμοις πλεονεκτήματα εὕροι τις ἂν τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα σὺν ἀπάτῃ γεγενημένα. Ξε. Ἱπ. 5, 11. Δύο ὑποσχέσεις τὴν μὲν ἐβούλετο ἀναπρᾶξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι. Θ. 2, 95, 1. Vgl. § 57, 8 A. [u. Reg. z. Th. u. Apposition.]

A. 4. Der Ge. ist nicht, wie im Deutschen, statthaft, wo ein numerischer Begriff als Prädikat eintritt. Οἱ μὲν φαῦλοι πολλοὶ καὶ οὐδενὸς ἄξιοι, οἱ δὲ σπουδαῖοι ὀλίγοι καὶ παντὸς ἄξιοι. Πλ. Εὐθύδ. 207, a. Ἐς τὰς ναῦς, αἳ ἐφρούρουν δύο, κατέφυγον. Θ. 4, 113, 2. [Kr. Reg. z. Th. u. Numeralia.]

A. 5. Häufiger als beim Positiv steht der partitive Ge. bei Superlativen, die (wenn sie kein eigenes Nomen haben) im Genus sich nach dem Ge. richten. Δεσμῶν κάλλιστος ὃς ἂν αὑτόν καὶ τὰ ξυνδούμενα μάλιστα ἓν ποιῇ. Πλ. Τί. 31, c. Τὸ νικᾶν αὐτὸν αὑτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη. Πλ. νό. 626, e. Ἀρετὴ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις καλῶν. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 6 (1017.) Ὡς ἔστι τὸ γαμεῖν ἔσχατον τοῦ δυστυχεῖν. Ἀντιφάνης 279 (292). Ἐμὸν ἔργον ἐστὶ προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ τοὺς ἡδίστους, ἀλλὰ τοὺς ὠφελιμωτάτους. Ἰσ. 8, 39.

A. 6. Gewöhnlich steht der Superlativ im Genus des Ge. auch dann, wenn ein Subjekt von verschiedenem Genus da ist. Πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός. Ξε. ἀπ. 2, 4, 1. Ὁ παῖς πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον. Πλ. νο. 808, d. [Ἄνθρωπος πάντων θηρίων θεοειδέστατος. Ἀντ. b. Suidas s. v. θεοειδέστατον. vgl. Porson z. Eu. Phoi. 1730. Ὁ πόντος πελαγέων ἁπάντων πέφυκε θαυμασιώτατος. Ἡρ. 4, 85, 1.]

(A. 7. Beide Begriffe können verschiedenartig sein, der Ge. ein persönlicher, der Superlativ (mit seinem Nomen) ein sachlicher und umgekehrt. Οἱ Ἀθηναῖοι δύναμιν εἶχον μεγίστην τῶν Ἑλλήνων. Θ. 4, 60, 1. Κῦρος διήνεγκε τῷ πλεῖστα ἀνθρώπων δωρεῖσθαι. Ξε. Κυ. 8, 2, 7. (Καλλίας σῶμα ἀξιοπρεπέστατον ἰδεῖν τῆς πόλεως εἶχεν. Ξε. συ. 8, 40. Σοφία παλαιοτάτη τε καὶ πλείστη τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ τε καὶ Λακεδαίμονι καὶ σοφισταὶ πλεῖστοι γῆς ἐκεῖ εἰσιν. Πλ. Πρω. 342, a.)

A. 8. Auch bei Superlativen von Adverbien findet sich der partitive Ge. selbst im Singular. Πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς. Ξε. Κυ. 3, 1, 25. Πρόδικος τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ ὀνόματα διῄρει. Πλ. Λάχ. 197, d. Ἡ ναῦς ἄριστά μοι ἔπλει παντὸς τοῦ στρατοπέδου. Λυ. 21, 6.

A. 9. Selbst wenn der partitive Ge. ein Singular ist, können der Positiv und Superlativ sich ihm im Genus und Numerus assimilieren, wenn nicht bloß, wie durch das Neutrum, die Masse, sondern stoffartige Gleich=

heit zu bezeichnen ist: ἡ ἀρίστη τῆς γῆς der beste Boden des Landes. Ein Sprachgebrauch, der jedoch beim Positiv selten ist, am häufigsten bei (ὁ) πολύς. [Vgl. Reg. z. Th. u. πολύς u. ἥμισυς.] Πολλὴ ἔσται τῆς ὁδοῦ ἄοινος. Ξε. Κυ. 6, 2, 26. Τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπέλαβον. Θ. 8, 3, 2. Πέμπετε τοῦ πεποιημένου σίτου τὸν ἥμισυν. Ξε. Κυ. 4, 5, 1. (vgl. A. 1 E.) Τάχ' ἂν σωφρονέστεροι πρὸς τὸν λοιπὸν τοῦ χρόνου γένοιντο. Δη. 15, 16. — Μάλιστα τῆς γῆς ἡ ἀρίστη ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν. Θ. 1, 2, 2. Ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν μεγίστη δικαιότατ' ἂν λέγοιτο σοφία. Πλ. νό. 689, d. — Τῆς ζημίας μεγίστη τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι. Πλ. πολ. 347, c. Ὀρθοτάτη τῆς σκέψεως μετὰ τῶν ἐπισταμένων. Πλ. Κρατ. 391, b. Τὴν μεγίστην τῆς εὐλαβείας παρεσκευασμένοι ἂν εἶεν, εἰ τῷ ὄντι καλῶς πεπαιδευμένοι εἰσίν. Πλ. πολ. 416, b. Τῆς μαρίλης μοι συχνὴν ὁ λάρκος ἐνετίλησεν. Ἀρ. Ἀχ. 350.

(A. 10. Ungenau sagte man μόνος τῶν ἄλλων und verband auch Superlative mit partitiven Ge., die den Begriff des Vorzeitigen enthalten, insofern doch das Subjekt des μόνος, wie das des Superlativs, durch die Beziehung auf den Ge. dessen Sphäre wenigstens sehr nahe gerückt wird: μόνος τῶν ἄλλων so v. a. allein unter allen im Gegensatze zu den übrigen. [Schäfer z. Dem. 3 p. 154]; πόλεμος ἀξιολογώτατος τῶν προγεγενημένων der denkwürdigste der seither geführten Kriege mit den früher geführten zusammengestellt. [Kr. z. Th. 1, 1, 1.] Ὁμήρου καθ' ἑκάστην πενταετηρίδα τῶν Παναθηναίων μόνου τῶν ἄλλων ποιητῶν ῥαψῳδοῦνται τὰ ἔπη. Λυκ. 102. Ἱεροπρεπέστατος δοκεῖς εἶναι τῶν προγεγενημένων. Ξε. συ. 8, 40. Ἀθηναῖοι ἀρχὴν τὴν ἤδη μεγίστην τῶν πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν κέκτηνται. Θ. 7, 66, 2.

A. 11. Bei substantivierten Adjektiven und Pronominaladjektiven steht der partitive Ge. (auch im Singular), in der Regel mit dem Artikel, wenn er ein Substantiv oder eine Substantivierung ist. Ὁ σώφρων ἡμῶν θεῷ φίλος· ὅμοιος γάρ. Πλ. νό. 716, c. Σώμασιν ἑτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν. Θ. 1, 141, 4. — Τοῦ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπῄνουν. Ξε. Ἑλ. 1, 7, 12. — Οὐδὲν εὐπετὲς τῶν μεγάλων. Πλ. πολ. 365, c. Ἕνα ἕκαστον ἓν δεῖ ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν. Πλ. πολ. 433, a. Τί τῶν φύσει καλῶν ὄντων μελέτῃ κατεργασθὲν αἰσχρὸν ἢ κακόν ἐστιν; Ἰσ. 15, 291. Τῶν Ἀθηναίων ὅπερ ἐστράτευε καθαρὸν ἐξῆλθε καὶ Λημνίων τὸ κράτιστον. Θ. 5, 8, 2. — Λαμβάνων τὸ χρυσίον ἅμα καταδουλοῦται τὸ βέλτιστον ἑαυτοῦ τῷ μοχθηροτάτῳ. Πλ. πολ. 589, e. Λάμψακος ἐδόκει πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι. Θ. 1, 138, 6. Ἰταλίας καὶ Σικελίας τὸ πλεῖστον Πελοποννήσιοι ᾤκισαν. Θ. 1, 12, 3. — Ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον. Πλ. πολ. 377, a.

(A. 12. In πάντων μάλιστα ist πάντων das Neutrum und der Ausdruck findet sich daher auch auf Feminina bezogen. Ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς πόλεις ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον. Θ. 4, 52, 2.)

A. 13. Von Superlativen gebildete Verba haben gleichfalls den Ge. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τοῖς πολέμοις τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἠρίστευσαν. Ξε. ἀπ. 3, 5, 10. Εὐαγόρας ἐν τοῖς ἀγῶσι τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. Ἰσ. 9, 22. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπρώτευσαν τῶν Ἑλλήνων. Ἰσ. 7, 6.

A. 14. Über den possessiven Ge. bei Substantivierungen R. 10.

29. Zahlreich sind die Adverbia, welche den Ge. regieren, namentlich viele, welche die Art der Stellung zu einem Objekt bezeichnen, auch in nicht sinnlicher Bedeutung. Die lokalen finden sich zuweilen von ihrem Ge. getrennt. *Χωρὶς γὰρ οἰκοῦσ' ἀρεταὶ τῶν ἡδονῶν. Κω. ἀν.* 317 (1286). [z. Xe. An. 1, 8, 23. vgl. 3, 4, 35.]

A. 1. So μεταξύ (wie μέσος 26 A. 5), ἐντός und ἐκτός, εἴσω (ἔσω) und ἔξω, χωρίς; εὐθύ, ἐγγύς, πλησίον, πρόσω und πόρρω; auch in Verbindung mit Verben der Bewegung. Vgl. § 66, 3, 6. Über πόρρω § 47, 10, 4, ἐναντίον § 48, 13, 4; vereinzelt ἐνώπιον Aisch. 3, 43. Ἔστι [τι] μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθίας. Πλ. συ. 202, a. Εἴσω τοῦ ἐρύματος ἦλθον. Ξε. Ἱέρ. 2, 10. Φθόνος ἔξω θείου χοροῦ ἵσταται. Πλ. Φαῖδ. 247, a. Ἐχώρουν ἔξω τοῦ τείχους. Θ. 3, 22, 5. Πέπεισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα ὅπερ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις. Πυθ. Στ. 1, 23. Θύαμις ποταμὸς ὁρίζει τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. Θ. 1, 46, 3. (Ὃς ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ ἐκτὸς τῶν ὅρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω. Πλ. νό. 854, c.) — Ὁ δικαίως τὸν βίον διελθὼν καὶ ὁσίως εἰς μακάρων νήσους ἀπιὼν οἰκεῖ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν. Πλ. Γο. 523, a. — Οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ μεγάλα. Πλ. νό. 902, d. Ὅρα, πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ. Σο. Ἠλ. 945. Εὐθὺ τῆς Φασήλιδος τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο. Θ. 8, 88. Ἐγγὺς ἀγαθοῦ παραπέφυκε καὶ κακόν. Μέ. 400 (7), 3. Τὸ μὲν θεῖον κράτιστον, τὸ δ' ἐγγυτάτω τοῦ θείου ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου. Ξε. ἀπ. 1, 6, 10. Τὸ δικαστήριον πλησίον ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. Πλ. Φαίδ. 59, d. Οἱ ποταμοὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροί εἰσιν. Ξε. ἀν. 3, 2, 22. Πόρρω που τοῦ ἀληθοῦς ἡ μιμητική ἐστιν. Πλ. πολ. 598, b.

A. 2. Ferner gehören hieher (ἔμ)προσθεν, (ἐξ)όπισθεν, [κατόπιν vgl. Kr. z. Arr. 1, 13, 1], (ἄποθεν, ἄνωθεν,) ἀμφοτέρωθεν, ἑκατέρωθεν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν; πέραν, (κατ)ἀντιπέρας und ἀντιπέραν, καταντικρύ; πέρα und πλήν. [Über πέριξ Kr. z. Xe. An. 7, 8, 12.] Παρήγγειλε παρεῖναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. Ξε. Ἑλ. 4, 1, 22. Τῆς ἀρετῆς ἔμπροσθεν οἱ θεοὶ ἱδρῶτα ἔθεσαν. Πλ. Πρω. 340, d. Ὄπισθεν τοῦ στρατοπέδου ἐπυρπόλουν. Ξε. Κυ. 3, 3, 25. [Κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν. Πλ. Γο. 447, a.] (Τὸ χωρίον ἦν ἄποθεν τοῦ τείχους. Αἰ. 1, 99. Δεσμεύειν τὸν ἵππον ἄνωθεν κεφαλῆς δεῖ. Ξε. ἱππ. 5, 4.) Ἀμφοτέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἔστασαν. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 6. Ἦν λόφος καρτερὸς καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ χαράδρα. Θ. 7, 78, 3. Στίχοι ἐστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ. Ξε. Κυ. 8, 3, 9. Τούτους ἥρπασαν πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸ ἀσφαλές. Θ. 6, 101, 5. Ζάκυνθος ἡ νῆσος κεῖται ἀντιπέρας Ἤλιδος. Θ. 2, 66. Χερρόνησός ἐστι καταντιπέρας Ἀβύδου. Ξε. ἀν. 1, 1, 9. Ἔσχον ἐς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς. Θ. 7, 26, 2. Μὴ φοβεῖσθε πέρα τοῦ μετρίου. Δη. 14, 35. Ἐλεύθερος οὐδείς ἐστι πλὴν Διός. Αἰσ. Προ. 50. Ἅπανθ' ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὐτοῦ ποιεῖ. Ἀντιφάνης 291 (293).

A. 3. Über den Ge. bei substantivierten Pronominen und Adverbien § 47, 10, 2 ff.; bei ἅλις u. ἅδην § 62, 1, 3 u. 2, 4, δίχα, λάθρα und κρύφα § 66, 2 u. A. 2.

§ 48. Dativ.

I. Lokaler und temporaler Dativ.

1. Der Dativ in weitester Bedeutung bezeichnet, daß einem Begriffe etwas beigelegt, zugewiesen werde.

A. 1. Hiemit in Verbindung steht die ursprüngliche lokale Bedeutung. S. § 46, 1, 3. Noch zu bemerken ist κύκλῳ neben dem selteneren ἐν κύκλῳ im Kreise, rings herum [z. Th. 3, 18, 3. vgl. Ast, Lex. Plat.] Ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ στρατοπέδου κρυπτεύειν. Ξε. Κυ. 4, 5, 5. Ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς. Θ. 3, 74, 2. Τάφρον ὤρυττε κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 4.

[A. 2. Vereinzelt findet sich ἔχειν anlegen, anlanden mit dem Da. eines Ortnamens für εἰς oder κατά mit dem Ac. bei Thuk. 3, 29, 1. 33. 7, 1, 2. vgl. Her. 1, 148?]

2. Bei Zeitangaben steht der bloße Da., wenn sie bloß das Datum einer Begebenheit bezeichnen; ἐν mit dem Da., wenn sie als Zeitraum zu betrachten sind, in dessen Währung, Verlauf etwas gehört.

A. 1. So steht der Da. (datierend) in der Regel ohne ἐν, wenn der Tag eines Monats anzugeben ist; eben so τῇ προτεραίᾳ, τῇ ὑστεραίᾳ, τῇ προτέρᾳ, πρώτῃ, δευτέρᾳ ꝛc. (ἡμέρᾳ) u. ä.; τῇ πανσελήνῳ Ar. Ach. 84, ἕνῃ καὶ νέᾳ Wo. 1197. Vgl. § 47, 2, 4. Ziemlich regelmäßig steht auch von Festnamen der Da. ohne ἐν, immer bei Ar. (ähnlich τραγῳδοῖς καινοῖς); aber nur ἐν (τῇ) ἑορτῇ. vgl. Her. 2, 42, 3. Τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι. Θ. 2, 15, 3. Ἱερὸν ὄρος κατείληφε Φίλιππος Ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς ἕκτῃ φθίνοντος. Αἰ. 2, 90. Θεσμοφορίοις νηστεύομεν. Ἀρ. ὄρ. 1519. Χθὲς αὐτὸν διέφυγον τοῖς ἐπινικίοις. Πλ. συ. 174, a.

A. 2. Gewöhnlich ohne ἐν stehen auch μηνί, ἔτει, ἐνιαυτῷ mit einer Ordinalzahl oder einem Particip verbunden. Οἱ Σάμιοι ἐξεπολιορκήθησαν ἐνάτῳ μηνί. Θ. 1, 117, 3. Οἱ ἐν Ἰθώμῃ τετάρτῳ ἔτει ξυνέβησαν. Θ. 1, 103, 1. Μέλλει νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ ἐπιόντι μηνὶ γίγνεσθαι. Πλ. νό. 767, c. [Beispiele von ἐν z. Th. 1, 87, 4.]

A. 3. Von ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὁ αὐτός begleitet ist der Da. sowohl mit als ohne ἐν statthaft. Also neben τῇδε, ταύτῃ, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, auch ἐν τῇδε, ταύτῃ, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ u. ä., wie ᾗ ἡμέρᾳ neben ἐν ᾗ ἡμέρᾳ. In der Regel jedoch findet sich nur ἐν τούτῳ oder ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, τῷ καιρῷ (auch wenn das Substantiv nach ἐν eintritt), ἐν τῷ πρότερον oder πρόσθεν χρόνῳ, wie gewöhnlich auch ἐν τῷδε, τούτῳ τῷ, τῷ αὐτῷ μηνί, θέρει, χειμῶνι, ἔτει, ἐνιαυτῷ. Dagegen findet sich ὑστέρῳ χρόνῳ neben ἐν (τῷ) ὑστέρῳ χρόνῳ. [z. Th. 8, 27, 2.] Nie fehlt ἐν bei Substantivierungen, wie ἐν ὑστέρῳ, ἐν τῷ παρόντι, ἐν τούτῳ, ἐν τῷ τότε, ἐν τῷ παραχρῆμα u. a. Ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν ἁπανταχοῦ. Μέ. 172 (3). Über ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ z. Th. 4, 76, 3.

A. 4. Neben μιᾷ ἡμέρᾳ u. ä. ist ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ üblich, aber wohl nur ἐν ἡμέρᾳ; bei größeren Kardinalzahlen, so wie bei πολύς, ὀλίγος u. ä. hat der temporale Da. regelmäßig ἐν. Ἑρμαῖ μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόςωπα. Θ. 6, 27, 1. Οὐ ῥᾴδιον τὰ ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ πραχθέντα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δηλωθῆναι. Λυ. 2, 54. Ἔργον συναγαγεῖν σωρὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ, ἐν ἡμέρᾳ δὲ διαφορῆσαι ῥᾴδιον. Δίφιλος 99 (100). Οὐ ῥᾴδιον ἄνοιαν ἐν μικρῷ μεταστῆσαι χρόνῳ. Μέ. 492 (504). Ἐν ἑβδομήκοντα ἔτεσιν οὐδ' ἂν εἷς λάθοι πονηρὸς ὤν. Λυ. 19, 60. [Über das seltene ὀλίγῳ χρόνῳ ꝛc. vgl. Dial. Sy. § 48, 2, 9.]

[A. 5. Hiemit nicht zu verwechseln ist der ἐν verschmähende Da. der Differenz in Verbindungen wie δέκα ἔτεσι πρότερον oder πρό τινος, ὕστερον oder μετά τι eig. um zehn Jahre. Vgl. 15 A. 12.]

A. 6. Ἐν muß dem Da. beigefügt werden, wenn das Substantiv ohne adjektivische Bestimmung (Adjektiv, Pronominaladjektiv, Particip oder Adverbium mit dem Artikel) eintritt, wofern es nicht ein Festname ist. Ἐν νυκτὶ βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται. Μέ. μο. 150. Δοκεῖ βέλτιον εἶναι ἐν τῷ χειμῶνι παχέα ἱμάτια φορεῖν. Ξε. οἰκ. 17, 3. Τὰς μεγάλας ἡδονὰς οἱ ἐν τῷ καιρῷ πόνοι παρέχονται. Ξε. Κυ. 3, 3, 8.

(A. 7. Die Ausnahmen hievon sind meist nur scheinbar, indem das Adjektiv entweder in dem Substantiv enthalten ist oder durch einen Genitiv vertreten wird. Νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην ὁ ἥλιος ἐκλείπει. Θ. 2, 28. Τίς κίνδυνος μείζων ἀνθρώποις ἢ χειμῶνος ὥρᾳ πλεῖν; Ἀνδ. 1, 137. Vgl. Dial. Sy. A. 8.)

A. 8. Der Da. nicht temporaler Begriffe als Zeitbestimmung gebraucht, erfordert in der Regel ἐν, auch wenn er einen adjektivischen

Zusatz hat. Τὰ ἐπιτηδεύματα κοινὰ ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ εἶναι δεῖ. Πλ. πολ. 543, a. Οὐδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσει ἐν ταῖς σπονδαῖς. Ξε. Ἑλ. 3, 4, 5. — Φής με ἐν τῇ προτέρᾳ πρεσβείᾳ λαθεῖν σαυτὸν συνεστηκότα ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐν δὲ τῇ ὑστέρᾳ αἰσθέσθαι. Αἰ. 2, 123.

[A. 9. Einige Abweichungen finden sich, besonders bei Thuk., die nicht füglich als dynamische Dative erklärbar sind. So Βυζάντιον εἷλε τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ 1, 128, 3. Ἐς τὸ πεδίον ἐκείνῃ τῇ ἐςβολῇ οὐ κατέβη 2, 20, 1 u. 3. vgl. 57 (u. Her. 6, 92, 1.) Μάχῃ τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ γενομένῃ παρεγενόμεθα ὑμῖν 3, 54, 2. vgl. Her. 9, 102, 1. (Über τῷ πολέμῳ ꝛc. z. Th. 1, 55, 3.) Eben so steht auch gegen A. 6 an einigen, jedoch z. Th. zw. St. καιρῷ für ἐν καιρῷ. [vgl. Dial. Sy. § 48, 2, 8 u. über γαλήνῃ eb. § 47, 2, 2.] Ohne ἐν findet sich zuweilen τῇ (προτέρᾳ) ἐκκλησίᾳ Thuk. 1, 44, 1; Aisch. 2, 65. 3, 34. Ἀνέστη τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν ἐν αἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. Δη. 19, 13. Πρυτανείᾳ 18, 75.]

A. 10. Nicht hieher gehört χρόνῳ, als Da. der Differenz: um (einige, geraume) Zeit; als dynamischer Da., wie das seltenere (τῷ) χρόνῳ, mit der Zeit, nach (einiger, geraumer) Zeit; [z. Th. 4, 85, 1 u. Dial. Sy. § 48, 2, 11.] Χρόνῳ ὕστερον ξυνέβη Θασίους ἀποστῆναι. Θ. 1, 100, 2. Ὕστερον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν. Θ. 1, 8, 3. — Πάλιν χρόνῳ τἄρχαῖα καινὰ γίγνεται. Γν. 586. Ἀθηναῖοι ναῦς τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παρέλαβον. Θ. 1, 19.

II. Dativ des Besitzes, des Interesses, der Relation und der Teilnahme.

3. Wie der Ge., so steht auch der Da. bei *εἶναι* und *γίγνεσθαι*, *ὑπάρχειν* (nach A. 3 auch bei *καθίστασθαι*) und mehr poetisch bei *πεφυκέναι*, so jedoch, daß er nicht wie jener das Angehören oder Eigentum, sondern nur das Zugehören oder den Besitz (*περιποίησιν* vgl. Apoll. *π. συντ.* 3, 32 (p. 290)) bezeichnet, mit Bezug auf Verfügung (Disposition) und Benutzung oder Einwirkung. *Εἴη ἄν τι ἐκείνῳ (τῷ ἑνὶ) καὶ ἐκείνου. Πλ. Παρ.* 155, d. *Ἀνάγκη ἐμέ τε τινὸς γίγνεσθαι, ὅταν αἰσθανόμενος γίγνωμαι, ἐκεῖνό τε τινὶ γίγνεσθαι, ὅταν γλυκὺ ἢ πικρὸν ἤ τι τοιοῦτον γίγνηται· γλυκὺ γάρ, μηδενὶ δὲ γλυκὺ γίγνεσθαι ἀδύνατον. Πλ. Θέ.* 160, a.

A. 1. So zunächst, wenn der Satz nur ein Subjekt hat, das Prädikat aber im Verbum enthalten ist: ἔστι gehört, γίγνεται wird gehörig. Ἆρ᾽ ἄν τι ὠφελοίη τὰ ἀγαθά, εἰ εἴη μόνον ἡμῖν, χρῴμεθα δ᾽ αὐτοῖς μή; Πλ. Εὐθύδ. 280, c. Οὐδὲν οὕτως ἡμέτερόν ἐστιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς. Ξε. Κυ. 4, 3, 10. — Φύσει ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. Δη. 4, 5. — Αὐτόματα τἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίγνεται καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων. Ξε. Ἱέρ. 3, 5. Πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γεγόνασιν; Πλ. ἀπ. 20, c.

A. 2. Sodann beim Prädikat, wenn das Verbum kein bestimmtes Subjekt hat, wo wir dafür es setzen, wiewohl eigentlich auch hier der No. das Subjekt und das Prädikat im Verbum enthalten ist: ἔστιν ist vorhanden, γίγνεται entsteht, wird zu teil. Ἔστιν ἀνθρώπῳ λογισμός, ἔστι καὶ θεῖος λόγος. Ἐπιχ. Στ. 1 p. LV. Ἄλλοις μὲν χρήματά ἐστι πολλά, ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοί. Θ. 1, 86, 2. Τί ἡμῖν ἔσται, ἐάν σοι ξυνῶμεν; Πλ. Γο. 455, d. Πόλλ᾽ ἔστιν ἀνθρώποισιν ὦ ξένοι κακά. Εὐ. Ἀντιόπη 42 (203). Ἦν υἱὸς τῷ Σφοδρίᾳ. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 25. — Ἱππίᾳ μόνῳ τῶν ἀδελφῶν παῖδες ἐγένοντο. Θ. 6, 55, 1. Πάππων καὶ προγόνων

μυριάδες ἑκάστῳ γεγόνασιν ἀναρίθμητοι. Πλ. Θε. 175, a. Vgl. Kr. z. Xen. An. 1, 7, 8.

A. 3. Ferner wenn beide, Subjekt und Prädikat, da stehen, wo der Da. meist unserm für entspricht. Ἐκείνη ἑταίρα ἦν τῷ βουλομένῳ καὶ οὐ γυνὴ τοῦ ἡμετέρου θείου. Ἰσαῖ. 3, 13. Τίς ἔστ' ἀνήρ σοι; Ἀρ. θε. 619. Ἡ γῆ ἀνθρώπῳ ἐστὶ χρήματα. Ξε. οἰκ. 1, 8. — Τὸ σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα. Πλ. Γο. 493, a. Οἱ νόμοι ζημίαι μόνον εἰσὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν. Ξε. οἰκ. 14, 7. Λύπης ἰατρός ἐστιν ἀνθρώποις λόγος. Μέ. μο. 326. — (Τερπνὸν κακὸν πέφυκεν ἀνθρώποις γυνή. Μέ. μο. 493.) — Οἰκεῖα τά τε σὰ ἡμῖν ὑπάρξει καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα. Πλ. Λάχ. 181, a. — Παράδειγμα αὐτοῖς αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο. Θ. 3, 39, 3. Ἡσίοδον καὶ Θέογνιν καὶ Φωκυλίδην φασὶν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων. Ἰσ. 2, 43. — Πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Θ. 4, 92, 3.

A. 4. Besonders in diesem Falle kann ἐστίν, εἰσίν auch ausgelassen werden. Μεγάλη τυραννὶς ἀνδρὶ τέκνα καὶ γυνή. Εὐ. Οἰδ. 7 (547). Οἱ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς. Ξε. Κυ. 7, 5, 80. Φθόνος τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον. Θ. 2, 45, 1.

A. 5. Dieser Ausdrucksweise (A. 3 vgl. 4) bedient sich der Grieche auch da, wo wir gereichen, dienen sagen, der Lateiner auch den sachlichen Begriff im Da. eintreten läßt, selbst wo derselbe eigenschaftliche Bedeutung hat. Οἱ ῥήτορες ἐπολίτευσαν ἃ κατορθούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφελία μᾶλλον ἦν, σφαλέντα δὲ τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο. Θ. 2, 65, 4. Γυναικὶ κόσμος ὁ τρόπος, οὐ τὰ χρυσία. Μέ. μο. 92. (Κόραισι κόσμος ἡ σιγή. Σο. Ἀκρ. 61, 4. Vgl. Th. 1, 5, 2 u. § 61, 7, 5.)

A. 6. Auch bei der Redensart ὄνομά (ἐστί) τινι steht der Name selbst mit ὄνομα immer in demselben Kasus. Τῷ μὲν πατρὶ Πυριλάμπης ὄνομα, αὐτῷ δέ γε Ἀντιφῶν. Πλ. Παρ. 126, b. Ἔδοξα ἀκοῦσαι ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα. Πλ. Πρω. 315, e. (Daneben z. B. εἷλον κώμην Πόλιν ὄνομα ἔχουσαν. vgl. Kr. z. Th. 3, 101, 2 u. z. Her. 5, 52, 4.)

(A. 7. In der Formel τί (οὐδέν, μηδέν) πλέον ἐμοί (ἐστι), γίγνεται; was (nichts) habe ich, gewinne ich davon? ist πλέον elliptisch: mehr als ohne dies. Τί ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; Ξε. Κυ. 5, 5, 34. Πλέον οὐδὲν ἦν ἀγανακτοῦσιν ἡμῖν. Δη. 35, 31. Τῶν ἀθλητῶν δὶς τοσαύτην ῥώμην λαβόντων οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις. Ἰσ. 4, 2. Εἰ γένοιτο τοῖς χρηστοῖς μηδ' ὁτιοῦν πλέον, πόση ταραχὴ γένοιτ' ἂν εἰκότως; Δη. 24, 217.)

(A. 8. Τί (ἐστιν) ἐμοί mit dem Subjekt τοῦτο [selten einem Inf.] bedeutet was verschlägt es mir? oder welche Folgen entstehen daraus für mich? Εἰ Φαίδραν λοιδορεῖ, ἡμῖν τί τοῦτ' ἔστιν; Ἀρ. θε. 497. Σκεψώμεθα τί τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει, ἐὰν ἅπαντες λειτουργῶσιν. Δη. 20, 20. Dem. 54, 17 u. Schäfer z. Lamb. B. p. 598 s.)

(A. 9. Τί ἐμοὶ καὶ σοί (ἐστιν); bedeuten was habe ich mit dir zu schaffen? vgl. A. 2. Τί τῷ νόμῳ καὶ τῇ βασάνῳ; Δη. 29, 26. Τί ἔστ' Ἐρεχθεῖ καὶ κολοιοῖς καὶ κυνί; Ἀρ. ἱπ. 1022.)

(A. 10. Wie εἶναι kann auch ein Verbum der Vorstellung oder Äußerung mit dem Dativ verbunden werden. Κῦρος τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα βλέποντα νόμον τοῖς ἀνθρώποις ἐνόμιζεν. Ξε. Κυ. 8, 1, 22. Κακὸν ἑκάστῳ τι καὶ ἀγαθὸν λέγεις. Πλ. πολ. 608, e. Τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐφθεγξάμεθα λόγον. Πλ. σοφ. 262, d.)

4. An den besitzlichen Da. schließt sich der Da. des Interesses (da. commodi oder incommodi), der wie bei Substantiven nach 3 A. 3 und Adjektiven, so auch bei Verben aller Art bezeichnet,

wem zum **Vorteil**, zum **Gebrauch** oder zum **Schaden** etwas statt findet.

A. 1. Am gewöhnlichsten ist dieser Da. ein persönlicher Begriff. Πόλει γὰρ εὐτυχοῦντες οἱ κακοὶ νόσος. Εὐ. Πλεισθ. 2 (628), 8. — Ὡς ἡδὺ δούλοις δεσπότας χρηστοὺς λαβεῖν. Εὐ. Μελέ. 19 (533). Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. Μέ. μο. 332. Οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν. Εὐ. Αὐγή 3 (271), 4. — Εὔελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσιν. Πλ. Φαίδ. 63, c. Ἐν ταῖς ψυχαῖς καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ κακοδαιμονεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἀπόκειται. Ξε. Ἱέρ. 2, 4. Ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. Δη. 18, 205. — Ἄλλῳ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ, οὐχ ἑαυτῷ. Πλ. Μενέξ. 246, e. Ἢ αὐτοῖς ἢ τοῖς κρείττοσι τἀγαθὰ πάντες κέκτηνται. Δη. 19, 90. Μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει. Δη. 19, 8. — Πᾶς ἀνὴρ αὑτῷ πονεῖ. Σο. Αἴ. 1366. Ἐστράτευμαι τὰς στρατείας τῇ πόλει. Ἰσαῖ. 7, 41. Πλεῖστα ἐλάμβανε τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια. Ξε. Κυ. 6, 1, 24. Οὐχ ἅπασιν ἡμῖν οἱ αὐτοὶ νόμοι γεγραμμένοι εἰσίν. Δη. 35, 45. — Πάντες πάντα κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ. Ξε. Ἱέρ. 1, 15. Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισιν εὑρίσκει φίλους. Σο. Ἀλε. 109 (86), 1. — (Χρήματα οὐκ ἔχει οὐδ' ἀφορμὴν τῷ πολέμῳ. Δη. 23, 171. Νικίας ἐβούλετο τῷ μέλλοντι χρόνῳ καταλιπεῖν ὄνομα. Θ. 5, 16, 3. Γέρων ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν; Πλ. Κρίτ. 53, e.

(A. 2. Unbestimmt wie der Begriff des Interesses kann dieser Da. auch überhaupt eine **Zugehörigkeit** bezeichnen: **bei, gegen, vor.** Ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας. Θ. 1, 20, 4. Διαμένει τοῖς βασιλεῦσιν ἡ πολυδωρία. Ξε. Κυ. 8, 2, 7. Οἱ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι πάντα ἃ πωλοῦσιν. Πλ. Πρω. 313, d. Οἱ πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνει διεβάλλοντο. Θ. 8, 81, 2.)

A. 3. Über diesen Da. bei ποιεῖν ꝛc. s. § 46, 12, 3.

(A. 4. Hieher gehören die Redensarten στεφανοῦσθαι, κείρεσθαί τινι zu **jemandes Ehre.** Ἐκέλευε στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ. Ξε. Ἑλ. 4, 3, 21. Κόραι κόμας κεροῦνταί σοι. Εὐ. Ἱπ. 1425.)

5. Auf einen **Satz** bezogen kann der Da. auch bezeichnen, daß jener nur mit Rücksicht auf diesen (als gültig) zu denken sei: **Da. der Relation.** *Οἷα μὲν ἕκαστα ἐμοὶ φαίνεται, τοιαῦτα μέν ἐστιν ἐμοί, οἷα δὲ σοί, τοιαῦτα δὲ αὖ σοί. Πλ. Θέ.* 152, a. *Τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθά, τοῖς δὲ κακοῖς κακά. Πλ. νό.* 661, d. — *Ἅπαντα τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ. Σο. Ἀκρ.* 58. *Ὅς οὐδέν εἰμι καὶ τέθνηχ' ὑμῖν πάλαι. Σο. Φι.* 1030.

A. 1. Mit dem Particip verbunden kann dieser Da. durch **als** übersetzt werden: **absoluter Da.** Τοῖς Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δῃοῦσι οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ πολλὰ ἡσύχαζον. Θ. 4, 56, 1. Vgl. Reg. z. Th. u. Dativ 1.)

A. 2. Durch **wenn man** zu übersetzen ist dieser Da., wenn ein allgemeiner Begriff wie τινί, ἀνθρώποις dabei zu ergänzen ist. So besonders bei **Lokalangaben.** Ein Da. dieser Art ist auch συνελόντι (εἰπεῖν) **für den zusammenfassenden, wenn man es zusammengefaßt hat, um es kurz zu sagen** vgl. § 55, 1, 2 u. Kr. z. Dem. 4, 7. So ξυνελών Th. 1, 70, 5 ꝛc., συλλαβών Her. 3, 82, 3 mit Kr.s Anm. Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι (ἐς) τὸν Ἰόνιον κόλπον. Θ. 1, 24, 1. Κῦρος λέγεται καταστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη ὅσα Συρίαν ἐκβάντι οἰκεῖ μέχρι ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ξε. Κυ. 8, 6, 20. — Οὕτω γε σκοπουμένῳ πάνυ ἔοικε ταῦτα

σοφοῦ τινος δημιουργοῦ καὶ φιλοζῴου τεχνήματι. Ξε. ἀπ. 1, 4, 7. — (Συνελόντι πολὺ τὸ διαφέρον κατὰ γένος ἢ κατὰ δόσιν ἀμφισβητεῖν. Ἰσαῖ. 4, 22.) Ὡς συνελόντι εἰπεῖν οὐδὲν ἀξιόλογον ἄνευ πυρὸς ἄνθρωποι τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων κατασκευάζονται. Ξε. ἀπ. 4, 3, 7. Τὸ νόσημα πολλὰ παραλιπόντι ἀτοπίας τοιοῦτον ἦν. Θ. 2, 51, 1. — Πάντες οἱ ποταμοὶ προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγνονται. Ξε. ἀν. 3, 2, 22.

A. 3. Auch bei Zeitangaben erscheint der relative Da., wenn mit einem zugehörigen Particip verbunden, bezeichnend, von welcher Zeit her die Angabe zu rechnen sei. [z. Th. 1, 13, 3.] (Πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. Πλ. Φαίδ. 58, c.) Εὑρήσει δέκα ἔτη τῷ πρώτῳ πολέμῳ διαγεγενημένα. Θ. 5, 20, 3. — Ἡμέραι ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ ἑπτὰ ὅτε κατέπλευσεν. Θ. 3, 29, 2. Ἡμέρα ἦν πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 27. — (Ἔτη ταύτῃ τῇ μάχῃ ἑξήκοντα καὶ διακόσιά ἐστι μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. Θ. 1, 13, 3.)

6. **Ein persönlicher Da. der Relation kann auch ein Angelegen sein, eine bloße Teilnahme des Geistes, ein Interessieren für etwas bezeichnen: ethischer Da. (besonders persönlicher Pronomina).**

A. 1. Rücksichtlich des Willens bezeichnet der ethische Da. die Person, der ein Begehren zu befriedigen ist. Τούτῳ πάνυ μοι προςέχετε τὸν νοῦν. Δη. 18, 178. Τί σοι μαθήσομαι; Ἀρ. νε. 111. Τί σοι παράσχω δῆτα τῷ τεθνηκότι; Εὐ. Ἑλ. 1248. Ἡ γυνὴ ἄχθεται ὅτι οὐ τῶν ἀρχόντων αὐτῇ ὁ ἀνήρ ἐστιν. Πλ. πολ. 549, d. Κλεώνυμός με κελεύει σου δεηθῆναι σῶσαί οἱ τὸν πατέρα. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 30. Ποιητήν, εἰ ἀφίκοιτο ἡμῖν εἰς τὴν πόλιν, ἀποπέμποιμεν ἂν εἰς ἄλλην πόλιν. Πλ. πολ. 398, a. [Heindorf z. Plat. Soph. 32 u. Schäfer z. Dem. 2 p. 248. 5 p. 484.]

(A. 2. Hieher gehört auch die Formel μή μοι mir nichts davon, das will ich nicht, wobei oft ein λέγε fehlt. vgl. § 62, 3, 12. Μή μοι θεοὺς καλοῦσα βουλεύου κακῶς. Αἰσ. ἐπ. 223 (206). Μή μοι μυρίους ξένους. Δη. 4, 19.)

A. 3. Rücksichtlich des Gefühls bezeichnet der ethische Da. die Person, welche Freude (oft ironisch) oder Verdruß an der Sache empfindet. Πῶς ἡμῖν ἔχεις; Φιλή. 118 (125). Οὕτως ἡμῖν οἱ ῥήτορες δεξιοί εἰσιν. Πλ. Μενέξ. 235, c. Ἀμουσότεροι γενήσονται ὑμῖν οἱ νέοι. Πλ. πολ. 546, e. Πάντες οἱ παρόντες ὑμῖν πάντα καὶ ὅσα ἂν λέγητε καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε ἐπαινοῦσιν. Ξε. Ἱέρ. 1, 14. — Αἱ τέχναι σοι, ἃς πηγάς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται. Ξε. Κυ. 7, 2, 13. Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν διαφαυλίζεις. Πλ. νό. 804, b.

A. 4. Näher bestimmt wird ein solcher Da. (A. 1. 3.) durch ein hinzugefügtes βουλομένῳ (poetisch auch ἐθέλοντι), ἡδομένῳ, ἀσμένῳ, ἀχθομένῳ. [z. Th. 2, 3, 2.] Ἐπισκεψόμεθα σαφέστερον, ἂν ἔτι βουλομένοις ὑμῖν ᾖ. Πλ. σοφ. 254, b. Εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι. Θ. 7, 35, 2. Θαυμάζω εἰ μὴ ἀσμένοις ὑμῖν ἀφῖγμαι. Θ. 4, 85, 2. Ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν. Πλ. Φαίδ. 78, b. Ἐκελεύσθησαν ἐξιέναι ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. Ξε. Κυ. 4, 5, 21. (Θέλοντι κἀμοὶ τοῦτ' ἂν ἦν. Σο. ΟΤ. 1356.)

A. 5. Rücksichtlich des Verstandes bezeichnet der ethische Da. die Person, deren Ansicht die Sache gemäß ist. Ὁ ἐσθλὸς εὐγενὴς ἐμοί γ' ἀνήρ. Εὐ. Δίκ. 11 (345), 2. Ἐκ τούτου τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάντων ζῴων ὁμοίως ἀγαθαὶ ἔσονται. Πλ. Φαίδ. 94, a. — Οὔπω φαίνεται τέλεον ὁ βασιλεὺς ἡμῖν σχῆμα ἔχειν. Πλ. πολιτ. 277, a. Τὸ ἐπανόρθωμά σοι μεῖζον ἁμάρτημα ἔχει ἢ ὃ ἐπανορθοῖς. Πλ. Πρω. 340, d. Θεὸς μέγιστος τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς. Δικαιογένης Στ. 79, 33 (5). (Μάλα ἄτοπος γίγνοιτ' ἂν ὥς γ' ἐξαίφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορός. Πλ. νό. 665, b. (Über ὡς ἐμοὶ Heindorf z. Plat. Soph. 25. 42.)

[A. 6. Vereinzelt sind ὡς γοῦν ἐμοὶ τηλικῷδε ὄντι κρῖναι Platon Soph. 234, e und ὥς γ' ἐμοὶ ἀκροατῇ Rep. 536, c und einiges Ähnliche bei Spätern.]

A. 7. Hieher gehört auch τίμιός τινι bei jemand geschätzt, ἄξιός τινί τινος der bei jemanden, von Seiten jemandes, etwas verdient hat. (Dagegen ἄξιόν τινι für jemand verlohnend oder geziemend.) Τὰ χρήματ' ἀνθρώποισι τιμιώτατα. Εὐ. Φοί. 439. Ἐμοὶ Σωκράτης ἐδόκει τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ θανάτου. Ξε. ἀπ. 1, 2, 62. (Ἐμοί τε εἰπεῖν καὶ σοὶ ἀκοῦσαι ἄξιον. Πλ. Θε. 143, e. Σοὶ ἄξιον τούτων ἐνθυμουμένῳ πειρᾶσθαί τι καὶ τῶν ἐς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντίζειν. Ξε. ἀπ. 2, 1, 34.

III. Der Dativ bei (einfachen) Verben.

7. Der objektive Da. des beteiligten Gegenstandes steht im Griechischen meist bei eben den Verben wie im Deutschen.

A. 1. So namentlich bei den Verben, die bedeuten nötig und schuldig sein, genügen, geben, gewähren, verschaffen; nützen, helfen, dienen, gefällig sein, folgen und gehorchen; weichen, nachgeben; vertrauen, glauben, bezeugen, versprechen, sagen, auftragen, befehlen, vorwerfen. Μισθοφόρων ἀνδρὶ τυράννῳ δεῖ. Ξε. Ἱέρ. 8, 10. Βροτοῖς ἅπασιν ἀποθανεῖν ὀφείλεται. Εὐ. Ἄλκ. 782. Ὁ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ. Ξε. ἀπ. 2, 4, 6. Οἷς μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ, ἥκιστα τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγονται. Ξε. συ. 4, 42. — Ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. Μέ. μο. 224. Κράτος πάντα τὰ τῶν ἡσσόνων τοῖς κρείττοσι δωρεῖται. Ξε. Κυ. 2, 1, 17. Τῇ γῇ δανείζειν κρεῖττόν ἐστιν ἢ βροτοῖς. Φιλή. 145 (231). Νόμος γονεῦσιν ἰσοθέους τιμὰς νέμειν. Μέ. μο. 378. Οὐδενὶ ἐπιτρέψομεν κακῷ εἶναι. Ξε. ἀν. 3, 2, 31. Πολλὰ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις. Ξε. ἀπ. 2, 2, 3. Δικαιοσύνη καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει. Ἰσ. 1, 38. Λέγουσί γε οἱ πλεῖστοι μουσικῆς ὀρθότητα εἶναι τὴν ἡδονὴν ταῖς ψυχαῖς πορίζουσαν δύναμιν. Πλ. νό. 655, d. Ξένοις ἐπαρκῶν τῶν ἴσων τεύξῃ ποτέ. Μέ. μο. 391. Κλαύμασι καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθήματα. Ξε. Κυ. 2, 2, 14.

Δικαιοσύνη φύσει λυσιτελεῖ τῷ ἔχοντι. Πλ. πολ. 392, c. Ξένῳ μάλιστα συμφέρει τὸ σωφρονεῖν. Μέ. μο. 392. Τοῖς ἀδικοῦσι βοηθοῦντες ἄλλους τῶν αὐτῶν ἔργων ἐπιθυμεῖν ποιήσουσιν. Λυ. 14, 22. (Τί ἐστι τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον; Ξε. Κυ. 1, 5, 13.) Χρὴ πάντας ἀμύνειν τῇ πόλει. Θ. 2, 60, 3. — Ἐδόκει αὐτοῖς ὑπουργεῖν τοῖς Συρακοσίοις ἔργῳ. Θ. 6, 88, 2. — Μακάριος ὅστις μακαρίοις ὑπηρετεῖ. Μέ. μο. 350. Τοὺς τῷ κάλλει λατρεύοντας φιλοκάλους καὶ φιλοπόνους εἶναι νομίζομεν. Ἰσ. 10, 57. Αἱ ἡδοναὶ πείθουσι τὴν ψυχὴν ἑαυταῖς τε καὶ τῷ σώματι χαρίζεσθαι. Ξε. ἀπ. 1, 2, 23. Μηδεμιᾷ δούλευε τῶν ἡδονῶν. Ἰσ. 2, 29. — Ἕπεσθαι δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ καὶ ἡ ἀναισχυντία. Ξε. Κυ. 1, 2, 7. Νόμοις ἕπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. Μέ. μο. 372. Ξένος ὢν ἀκολούθει τοῖς ἐπιχωρίοις νόμοις. Μέ. μο. 394. Πατρὸς ἀνάγκη παισὶ πείθεσθαι λόγῳ. Εὐ. Ἀρχ. 32 (236). Δίκαια ἂν πράττοι ὁ τοῖς νόμοις πειθόμενος, ἄδικα δὲ ὁ τούτοις ἀπειθῶν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 13. Οἱ ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι. Θ. 3, 37, 5. Πειθαρχεῖν με τοῖς νόμοις δεῖ. Ἀρ. ἐκ. 762. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν πολιτείαν ὁμοίαν κατεστήσαντο στρατοπέδῳ καλῶς διοικουμένῳ καὶ καλῶς πειθαρχεῖν ἐθέλοντι τοῖς ἄρχουσιν. Ἰσ. 6, 81.

Σὺ εἴκ' ἀνάγκῃ καὶ θεοῖσι μὴ μάχου. Εὐ. Τηλ. 25 (724), 1. Πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει. Πλ. Μενέξ. 240, d. Τοῦτό σοι συγχωρῶ, τοὺς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευθερωτάτων ἡδίστους εἶναι. Ξε. Ἱέρ. 1, 16. — Μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεί. Μέ. μο. 335. — Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν. Ἰσ. 1, 22. Τὰ ψευδῆ μαρτυροῦσιν ἀλλήλοις. Δη. 54, 37. Οὐχ ὑπεσχόμην οὐδενὶ οὐδὲν πώποτε μάθημα. Πλ. ἀπ. 33, a. Δεινὸν ἡγεῖται τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ τοὺς

ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν. Ἰσ. 2, 14. Ὁ ἀεὶ παρὼν τῶν πολιτῶν κύριος ἔστω ἐπιτάττειν τοῖς παισὶν ὅ, τι ἂν ἀγαθὸν δοκῇ εἶναι. Ξε. Λακ. π. 2, 10. — Θηβαίοις τὴν ἀμαθίαν ὀνειδίζουσιν. Ἰσ. 15, 248. (auch τινά. vgl. die Lex.) Πολλὰ ἐπιτιμῶσι τοῖς πεπαιδευμένοις. Ξε. Κυν. 12, 16. Τί ἐγκαλῶν ἡμῖν ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; Πλ. Κρίτ. 50, b. Ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει ἀνόητον ἡγοῦμαι. Δη. 18, 252. Ἀντὶ τοῦ συνεργεῖν ἑαυτοῖς τὰ συμφέροντα ἐπηρεάζουσιν ἀλλήλοις. Ξε. ἀπ. 3, 5, 16.

[A. 2. Dramatisch ist δεῖ ἐμέ τινος. Οὐ πολλοῦ πόνου με δεῖ. Εὐ. Ἱπ. 23. Πολλῆς δεῖ δικαιοσύνης καὶ πολλῆς σωφροσύνης [μετέχειν] τοὺς ἄριστα δοκοῦντας πράττειν. Ἀρλ. πολ. 7, 13, 19. Vgl. Dial. Sy. 47, 16, 2.]

A. 3. Δεῖ ἐμοί (statt ἐμέ) mit dem Infinitiv findet sich zuweilen in der Bedeutung es ist nötig, erforderlich. [Schömann z. Isai. p. 380.] Ἐάν τις θόρυβος γένηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι δὲ καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι. Ξε. ἀν. 3, 4, 35.

[A. 4. Χρή ἐμοί mit dem Inf. wird durch richtige Erklärung wohl auf einige Stellen der Dramatiker beschränkt werden. Dial. Sy. A. 6.]

[A. 5. Δωρεῖσθαι mit dem Ac. der Person und dem Da. der Sache (donare aliquem re) ist der guten att. Prosa wohl fremd geblieben. Ἀναθήμασι δωροῦνται τοὺς θεούς. [Πλ.] Alk. 2 p. 149 c.]

A. 6. Τιμωρεῖν τινι θάνατον heißt jemandes Tod rächen. Εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον, αὐτὸς ἀποθανεῖ. Πλ. ἀπ. 28, c.

A. 7. Ὑπακούειν mit dem Ge. bezeichnet Abhängigkeit oder Gehorsam: gehorchen; mit dem Da. Aufmerksamkeit oder Folgsamkeit: auf jemand oder etwas hören, Folge leisten. Ὑπακούετε τῆς διδασκαλίας ταύτης. Ξε. οἰκ. 14, 3. Ἡ μάλιστα τοῖς ἄρχουσιν ἐθέλουσα πείθεσθαι πόλις ἥκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκάζεται ὑπακούειν. Ξε. Κυ. 8, 1, 4. Οὐκ ἐσχόλαζε τοῖς τοιούτοις ὑπακούειν. Ξε. Κυ. 8, 1, 18. Ἐξῆν τοῖς Ἀθηναίοις τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων, ὥστ᾽ αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ. Δη. 6, 11.

[A. 8. Sehr selten ist bei Attikern πείθεσθαί τινος, das aus dem Ionismos übergegangen ist. z. Th. 7, 73, 2 vgl. Eur. Iph. A. 726.]

A. 9. Die Verba des Auftragens und Befehlens haben überhaupt den Da., auch in Verbindung mit dem Inf., nur daß Participia auch im Ac. angefügt werden und bei parataktischen Verbindungen auch der Übergang zum Ac. und Inf. statthaft ist. Vgl. § 55, 3, 12 u. 13 u. eb. 2, 7. Ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσιν ὁμήρους λαβεῖν. Θ. 1, 57, 4. Ἐπέταξαν τῷ Θηραμένει ἀνελέσθαι τοὺς ναυαγούς. Ξε. Ἑλ. 1, 7, 17. Παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευάζεσθαι. Ξε. Κυ. 3, 2, 8. Τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγειλε διηγκυλωμένους ἰέναι. Ξε. ἀν. 5, 2, 12. Πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν καθίστασθαι ἕκαστον. Ξε. ἀν. 1, 8, 3. Vgl. über παραινεῖν Th. 1, 93, 5.

A. 10. Nur κελεύειν hat bei den Attikern bloß den Ac. mit dem Inf. [z. Th. 1, 44, 1.] (Bei Homer und seit Polybios findet es sich zuweilen auch mit dem Da. und Inf.) Mit dem Ac. und Inf. erscheinen auch παραγγέλλειν, διακελεύεσθαι u. ä. Verba, wenn nicht der Befehl an das Objekt gerichtet, sondern nur die Handlung von ihm verlangt wird. Σωκράτης ἐκέλευεν Ἀλκιβιάδῃ διδόναι τἀριστεῖα τοὺς στρατηγούς. Πλ. συ. 220, e. Κῦρος παρήγγειλεν ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ξε. Κυ. 7, 2, 4. — Σπουδάσαι ἡμᾶς διεκελεύσατο περὶ τὸν αὐτοῦ λόγον. Πλ. Θε. 168, d. Ὁ νόμος τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. Πλ. Κρίτ. 50, b.

A. 11. Über ὠφελεῖν, βλάπτειν ꝛc. § 46, 7 u. A. 1, λυμαίνεσθαι eb. A. 2, μέμφεσθαι, λοιδορεῖν und λοιδορεῖσθαι eb. A. 3, διώκειν eb. 8, ἀκούειν und ἀκροᾶσθαι § 47, 10, 10—12.

(A. 12. Ἕπεσθαι und ἀκολουθεῖν in eigentlicher Bedeutung gestatten auch σύν τινι, wenn eine Verbindung, μετά τινος, wenn eine Gesellung

zu bezeichnen ist. [Dobree z. Ar. Plut. 824 u. Lobeck z. Phryn. p. 353 s. vgl. Kr. z. Xe. An. 1, 3, 6.] Σὺν τοῖς νικῶσι θαρροῦντες καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἕπονται. Ξε. Κυ. 5, 2, 36. Μετὰ τῶν κρατούντων ἕπεσθαι κερδαλέον ἐστίν. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 19. Ἱππῆς ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγου ἐς χιλίους. Θ. 4, 124, 2. Τοῖς μὲν σώμασι μετ᾽ ἐκείνων ἀκολουθεῖν ἠναγκάζοντο, ταῖς δ᾽ εὐνοίαις μεθ᾽ ὑμῶν ἦσαν. Ἰσ. 14, 15. (Vgl. Ὀδ. η 300 mit 304.)

A. 13. Bei den Verben des Sprechens bezeichnet der Da., wem (rücksichtlich der Auffassung) die Rede gilt, wen sie berührt; πρός τινα an oder gegen wen sie gerichtet ist (im Gegensatze zu einem andern). (Ὁ νοῦς ἐστιν ὁ λαλήσων θεῷ. Μέ. 71 (70). Οὐδὲ εἷς νῦν μοι λαλεῖ. Ποσείδιππος 29 (31). Εἰ σὺ μὴ τόδ᾽ ἐννοεῖς, ἐγὼ λέγω σοι. Αἰσχ. Ἀγ. 1088 (1047). Εἰπέ μοι, τί χρήσῃ αὐτῷ; Ξε. Κυ. 1, 4, 13. — Καὶ πρὸς ἄνδρ᾽ εἰπὼν ἕνα, πύθοιντ᾽ ἂν ἀστοὶ πάντες ἃ κρύπτειν χρεών. Εὐ. Ἰνώ 2 (415), 3. Πρὸς εὖ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω. Μέ. μο. 464. — Οἱ Μοσσύνοικοι διελέγοντο ἑαυτοῖς. Ξε. ἀν. 5, 4, 34. Εὐβούλους νομίζομεν οἵτινες ἂν αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς ἄριστα περὶ τῶν πραγμάτων διαλεχθῶσιν. Ἰσ. 3, 8.

A. 14. Den Da. der Person hat auch εὔχεσθαι Einem wünschen; θεοῖς die Götter um etwas (τί) anflehen oder ihnen geloben. In Verbindung mit dem Infinitiv findet sich in der Bedeutung anflehen auch πρός mit dem Ac. (Δεῖσθαι bitten hat den Ge. mit dem Infinitiv; ἱκετεύειν wie αἰτεῖν den Ac. mit dem Inf. S. unten § 55, 3, 12.) Εὔχοντο αὐτῷ πολλὰ καὶ ἀγαθά. Ξε. Ἑλ. 5, 1, 3. (Κακὰς ἀρὰς ἠρᾶτο τοῖσι τοὔργον ἐξειργασμένοις. Σο. Ἀντ. 427.) — Τοῖς θεοῖς εὔχονται πολυκαρπίαν. Ξε. ἀπ. 3, 14, 3. Ἡ μήτηρ πολλὰ τοῖς θεοῖς εὔχεται [ἀγαθὰ] ὑπὲρ σοῦ. Ξε. ἀπ. 2, 2, 10. — Ὧν τοῖς θεοῖς ἄνθρωπος εὔχεται τυχεῖν, τῆς εὐθανασίας κρεῖττον οὐδὲν εὔχεται. Ποσείδ. 16 (18). Εὔξαιτ᾽ ἄν τις πτηνὸς γενέσθαι. Ξε. ἱπ. 8, 6. Εὔχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἴτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι. Ξε. ἀν. 3, 9, 26. Σωκράτης εὔχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι. Ξε. ἀπ. 1, 3, 2. (Ξέρξης εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον. Ἡρ. 7, 54.)

A. 15. An die Verba des Sagens schließen sich mehrere des Ratens, Zuredens, Ermahnens. Ὑμῖν συμβουλεύω ἐγὼ γνῶναι ὑμᾶς αὐτούς. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 40. Ἄλλῳ πονοῦντι ῥᾴδιον παραινέσαι. Φιλή. 71 (5), 1. Πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν. Ξε. Κυ. 7, 3, 10. Οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 16.

A. 16. Über πείθειν § 46, 11, 2, über νουθετεῖν § 46, 6, 6.

8. Eben so steht der Da. bei manchen Verben, die eine Stimmung, Gesinnung gegen jemand bezeichnen, besonders eine feindselige. So gewöhnlich auch bei *ἀρέσκειν*. *Δοῦλος πεφυκὼς εὐνόει τῷ δεσπότῃ. Μέ. μο.* 116. *Τὸ πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλλει. Ξε. Κυ.* 5, 5, 11. *Φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει τοῖς ἐπαινοῦσιν αὐτοὺς ἄχθεσθαι. Δη.* 18, 3. *Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπηχθάνοντο τοῖς Ἕλλησιν. Ἰσ.* 8, 79. *Ἡσυχίαν ἦγεν ἡ πόλις τοῖς μὲν βαρβάροις συγγιγνώσκουσα, τοῖς δ᾽ Ἕλλησιν ἀγανακτοῦσα. Πλ. Μενέξ.* 244, b. *Οἱ ἀγαθοὶ ἐάν τι ὀργισθῶσι τοῖς γονεῦσιν, αὐτοὶ ἑαυτοὺς παραμυθοῦνται. Πλ. Πρω.* 346, b. *Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών. Εὐ. Βελλ.* 28 (289). *Ὅλοιθ᾽ ὁ τοῖς ἔχουσι τἀγαθὰ φθονῶν. Διον. Στ.* 38, 7. *Ἄρεσκε πᾶσι καὶ σὺ μὴ σαυτῷ μόνῳ. Μέ. μο.* 48. Vgl. *Ἀρ. ἱπ.* 1311. *σφ.* 818. *εἰρ.* 1143. *ἐκ.* 710.

A. 1. Für φθονεῖν τινί τι ist, zumal in der Prosa, regelmäßig φθονεῖν τινί τινος. S. § 47, 21. Wohl aber finden sich andere der hieher gehörigen Verba mit einem Ac. der Sache, besonders einem substantiviertem Neutrum eines Pronominaladjektivs. Bei δυςχεραίνειν erscheint der Ac. überhaupt vorherrschend, bei Platon wohl ausschließlich. Ἀγανακτῶ τοῦτο, εἰ τὰ χρήματα λυπεῖ τινας ὑμῶν. Δη. 8, 55. Τὴν ἐμαυτοῦ δυςμαθίαν δυςχεραίνω. Πλ. Θε. 195, a. Δυςχεραίνουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν ἕνα ἐκεῖνον μόναρχον. Πλ. πολιτ. 301, c. [Über δυςανασχετεῖν s. Th. 7, 71, 5.] (Καλοῖς [Bekker für καλοὺς] οὐ φθονοῦμεν τῆς ὥρας. [Λουκ.] Χαριδ. 23.)

A. 2. Μισεῖν erfordert den Ac. Auch mit dem Ac. verbinden ἀρέσκειν ansprechen, befriedigen (und ἀπαρέσκειν) die Dramatiker und Platon. (Thuk. nur 1, 128, 5. vgl. Heindorf zu Plat. Krat. 19.) Ἀρέσκεσθαί τινι ist eig. Passiv. Οὐδείς μ' ἀρέσκει νυκτὶ θαυμαστὸς θεῶν. Εὐ. Ἱπ. 106. Ἔν τί με τῶν ῥηθέντων ἀπαρέσκει. Πλ. Θε. 202, d. Τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. Θ. 1, 129, 3. Οὐ γάρ μ' ἀρέσκει γλῶσσά σου τεθηγμένη. Σο. Αἴ. 584. Vgl. Ἀρ. Ἀχ. 189. ἱπ. 359. σφ. 776. 1339. Λυ. 509. Θε. 406. βα. 103. Πλ. 353.

9. Ähnlich erscheint der Da. bei Verben, die bedeuten ver= vermischen, mitteilen, Teil nehmen, zukommen, geziemen, umgehen, sich unterreden, widerstreben, streiten, kämpfen und versöhnen. *Ὡς ἡδὺ συνέσει χρηστότης κεκραμένη. Μέ.* 798 (785). *Οὐ πάντα λευκὰ οἷς μέλανα μὴ μέμικται. Πλ. Πρω.* 346, d. — *Τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα ἐκοίνωσαν. Θ.* 2, 72, 3. *Κεκοίνωνται ψόγον ταῖς οὐ κακαῖσιν αἱ κακαί. Εὐ. Μελαν.* 18 (496), 3. *Φήμη οὐ κοινωνεῖ διαβολῇ. Αἰ.* 2, 145. [vgl. § 47, 15.] *Ἅπασι προςήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν. Ἰσ.* 9, 80. *Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις πρέπει. Μέ.* 808 (775). *Ἁρμόττει πᾶσι τοῖς ψευδομένοις τοὺς χρόνους μεταφέρειν. Αἰ.* 2, 96. — *Κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ κακός. Μέ. μο.* 274. *Τῶν παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε. Ἰσ.* 2, 15. — *Οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι. Ξε. ἀπ.* 1, 2, 60. — *Σωκράτης μόνος ἠναντιώθη τοῖς Ἀθηναίοις μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους. Πλ. ἀπ.* 32, b. *Οὐκ ἀντιποιύμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς. Ξε. ἀν.* 2, 3, 23. *Ἀμφισβητοῦσι μὲν καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις. Πλ. Πρω.* 337, b. *Οὐκ αἰσχρόν ἐστι τοῖς πονηροῖς διαφέρεσθαι. Ξε. ἀπ.* 2, 9, 8. — *Σῶμα νοσῶδες στασιάζει αὐτὸ αὑτῷ. Πλ. πολ.* 556, e. *Εἴ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, κατακεκόψεσθε. Ξε. ἀν.* 1, 5, 16. *Λακεδαιμόνιοι οὔτ' ἂν Θρᾳξὶν ἐν πέλταις καὶ ἀκοντίοις οὔτε Σκύθαις ἐν τόξοις ἐθέλοιεν ἂν (δι)αγωνίζεσθαι. Ξε. ἀπ.* 3, 9, 2. *Θεῷ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχῃ. Μέ. μο.* 247. *Τινὲς οὐ ταῖς πονηρίαις ἀλλὰ ταῖς εὐπραγίαις πολεμοῦσιν. Ἰσ.* 15, 142. *Ἀθηναῖοι πλείστας δίκας ἀλλήλοις δικάζονται. Ξε. ἀπ.* 3, 5, 16. — *Κῦρος περὶ πλείστου ἐποιεῖτο εἴ τῳ σπείσαιτο καὶ εἴ τῳ συνθοῖτο*

καὶ εἴ τῳ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. Ξε. ἀν. 1, 9, 7. *Ἐδέοντο τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσιν.* Θ. 1, 24, 4. *Χρὴ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι καὶ πόλιν πόλει.* Θ. 4, 61, 2.

A. 1. So steht der Da. auch bei Redensarten, z. B. εἰς λόγους ἔρχεσθαι zur Unterredung mit jemand kommen, εἰς χεῖρας ἰέναι in jemandes Hände oder mit jemand ins Handgemenge kommen. So nach der Analogie sinnverwandter Verba, wie συνέρχεσθαι. Vgl. Dial. Sy. A. 2. (Außer dieser Verbindung bezeichnet der persönliche Da. bei einfachen Verben des Gehens und Kommens ein Interesse: für jemand; das Hin wird bei ihnen durch εἴς, πρός, παρά oder ἐπί mit dem Ac. ausgedrückt.) Τῷ Ἀλκιβιάδῃ τινὲς ἐς λόγους ἦλθον. Θ. 8, 48, 1. Οὐδενί πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη. Ξε. ἀν. 1, 2, 26. Οἱ πολλὰ ἔχοντες εἰς χεῖρας οὐκ ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι. Ξε. Κυ. 8, 8, 6. Διανοούμεθα διὰ πολέμου αὐτοῖς ἰέναι. Ξε. ἀν. 3, 2, 8. Ὁ κακὸς οὔτε κακῷ οὔτε ἀγαθῷ οὐδέποτε εἰς ἀληθῆ φιλίαν ἔρχεται. Πλ. Λύ. 214, d. (Ἦλθον αὐτοῖς βόες. Ξε. ἀν. 4, 8, 25. vgl. Th. 1, 13. 3, 5, 3. 6, 33, 2 u. Reg. u. ἔρχεσθαι; über παρέρχεσθαι τοῖς Ἀ. z. 6, 15, 3.)

A. 2. Bei manchen der hieher gehörigen Verben, besonders denen des Streitens, findet sich häufig auch πρός mit dem Ac., bei ἀγωνίζεσθαι fast regelmäßig. Vgl. 7 A. 13. Οὐκ ἔχω ὅπως χρὴ πρὸς ἃ λέγεις ἐναντιοῦσθαι. Πλ. Κράτ. 390, e. Ψυχὴ πρὸς σῶμα διαφέρεται. Πλ. Φιλ. 47, d. Νομίζω, ὅστις ἐν πολέμῳ ὢν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν. Ξε. ἀν. 5, 9, 29. Οὐ προσήκει ἀνδρὶ τυράννῳ πρὸς ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι. Ξε. Ἱέρ. 11, 6. Βιάζῃ καὶ πρὸς ἡνίας μάχῃ. Αἰσ. Προ. 1010 (1014). Ἐπολέμησάν ποτε Ἐλευσίνιοι Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθέα. Θ. 2, 15, 2.

(A. 3. Vereinzelt findet sich auch ἐπί τινα z. B. bei πολεμεῖν; πολεμεῖν τινα jemand bekriegen erst bei Spätern, besonders bei den Byzantinern häufiger. [Dorville z. Char. p. 576.] Κλέαρχος ἐπὶ τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησεν. Ξε. ἀν. 1, 3, 4. Τοιούτων συμβούλων ὤφελον τυχεῖν οἱ πολεμήσαντες τὴν πόλιν. Δείν. 1, 36.)

A. 4. Πλησιάζειν hat auch in der Bedeutung sich nähern, wie das fast poet. πελάζειν, den Da.; sehr selten bei Attikern den Ge. (den Da. und Ge. hat auch ἐγγίζειν, z. B. bei Polyb.). Ἐν οἷς ἂν ἀτυχήσῃ τις ἄνθρωπος τόποις, ἥκιστα τούτοις πλησιάζων ἥδεται. Ἄμφις 4. Ἐπλησίαζον τῶν ἄκρων. Ξε. Κυ. 3, 2, 8.

A. 5. Zu den Verben des Umgehens gehört auch χρῆσθαι. (Vgl. Xen. Symp. 2, 10.) Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. Ἰσ. 1, 20. Οἱ ἄριστα διδάσκοντες μάλιστα λόγῳ χρῶνται. Ξε. ἀπ. 3, 3, 11.

10. In gleicher Weise findet sich der Da. bei Verben, die eine Ähnlichkeit, Gleichheit oder Übereinstimmung bezeichnen. *Τὸ ὁμοιοῦν ἑαυτὸν ἄλλῳ μιμεῖσθαί ἐστιν ἐκεῖνον ᾧ ἂν ὁμοιοῖ.* Πλ. πολ. 393, c. *Ὡς οὐδέν ἐσμεν πλὴν σκιαῖς ἐοικότες.* Σο. ἀποσ. 682 (860). *Εἴπερ τοῖς βελτίστοις εἰκάζω αὐτόν, ἐπαινοῦντι δικαίως ἂν εἰκάζοι μέ τις.* Ξε. συ. 6, 9. *Ὁ σίδηρος ἂν ἰσοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ.* Ξε. Κυ. 7, 5, 65. *Τί ταῦτα ἐκείνοις ὁμολογεῖ;* Ἀνδ. 3, 12. *Ζήτει νόμους δικαίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους.* Ἰσ. 2, 17. *Αἱ παραυτίκα ἡδοναὶ συμπείθουσι πολλοὺς τῇ πονηρίᾳ ὁμογνωμονεῖν.* Ξε. Κυ. 2, 2, 24. *Ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς*

αὐτοῖς χαίρειν ἀναγκάζεται. Πλ. Φαίδ. 83, d. *Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἀλλήλοις ὁμονοεῖν τὴν ἀρχὴν τῶν Ἑλλήνων κατειργάσαντο. Ἀνδ.* 1, 108.

IV. Der Dativ bei Kompositen.

11. Den Da. haben auch viele Verba, die mit den Da. regierenden Präpositionen zusammengesetzt sind, insbesondere mit *ἐν, σύν, ἐπί*, seltener mit *πρός, παρά, περί* und *ὑπό*, bald wegen der Präposition allein, bald wegen der Bedeutung des Kompositums.

A. 1. Sehr häufig erscheint der Da. bei Kompositen mit ἐν, sowohl, wenn sie eine Ruhe, als wenn sie eine Bewegung bezeichnen. Οὐκ ἀζήμιον γνώμην ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφήν. Εὐ. Ἠλ. 295. Πάντ' ἐμπέφυκε τῷ μακρῷ γήρᾳ κακά. Σο. Σκύρ. 500 (864). Ἀπηνθηκότι σώματι οὐκ ἐνίζει Ἔρως. Πλ. συ. 196, b. Ἐλευθέροισιν ἐμπεπαίδευμαι τρόποις. Εὐ. Ἰνώ 3 (417), 5. Σωκράτης προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 4. [z. Th. 4, 118, 9.] — Ἐν τῷ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι πᾶσι δοκεῖ μᾶλλον ἐγγίγνεσθαι. Ξε. Κυ. 2, 1, 25. Κεραυνὸς οἷς ἂν ἐντύχῃ πάντων κρατεῖ. Ξε. ἀπ. 4, 3, 14. Νῦν ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν. Φερεκράτης 149 (6), 6. Ὁ θεὸς τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσεν. Ξε. ἀπ. 1, 4, 13. Λυκοῦργος τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο τῇ Σπάρτῃ. Ξε. ἀπ. 4, 4, 15. Αἱ ἡδοναὶ ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν. Ξε. ἀπ. 2, 1, 20. Εἴς γε τὸ προθυμίαν ἐμβαλεῖν στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ξε. Κυ. 1, 6, 19. Οἱ ἐνέδραις ἐμπίπτοντες ἐκπλήττονται. Ξε. ἱππ. 8, 20. — Οἱ Ἀθηναῖοι τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. Θ. 2, 59, 2. Ἡνίκα ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε. Ξε. Κυ. 7, 1, 9. Δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς. Δη. 18, 97. [Ἐνεδρεύειν τινά Dem. 40, 45.]

A. 2. Wenn ἐν wiederholt wird, ist die Verbindung weniger innerlich. [Vgl. Mnemosyne 4 p. 6.] Βίου ἔνεστιν ἀσφάλει' ἐν ταῖς τέχναις. Μέ. 69 (68), 3. Πολλὰ ἀγαθὰ ἔνι ἐν τῷ πειθαρχεῖν. Ξε. ἱππ. 1, 24. Ἐπειδὰν λάβωσι τὰς δυναστείας, ἐν πολλοῖς ἐμπεπλεγμένοι κακοῖς εἰσιν. Ἰσ. 8, 111. — Οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον μήτε ἐναποθνήσκειν ἐν Δήλῳ μήτε ἐντίκτειν. Θ. 3, 104, 1.

A. 3. Ἐμβάλλειν transitiv hat bei nicht innerlicher Verbindung εἰς; so auch meistens in den intransitiven Bedeutungen (wie bei εἰςβάλλειν). Wenn es angreifen heißt, erfordert es den Da., z. B. τοῖς πολεμίοις. Ἡ ἀκρασία εἰς ἀφροσύνην αὐτοὺς ἐμβάλλει. Ξε. ἀπ. 4, 5, 6. vgl. § 52, 2, 7.

A. 4. Bei Kompositen mit εἰς ist der Da. nicht häufig, da in Verbindung mit ihm meist ἐν- eintritt, wie ἐμβάλλειν für εἰςβάλλειν, ἐμπίπτειν für εἰςπίπτειν 2c. Bei εἰςιέναι, (εἰςέρχεσθαι) findet sich neben dem (selteneren) Da. auch der Ac., beide aber (persönlich) in der att. Prosa nur, wenn von Gedanken und Gefühlen die Rede ist. Sonst wird, wie auch bei andern Kompositen mit εἰς, im allgemeinen die Präposition wiederholt. Παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰςῄει. Πλ. Φαίδ. 58, e. Οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰςῄει. Πλ. Φαίδ. 59, a. Vgl. Dem. 19, 33 u. Dial. Sy. A. 3.

A. 5. Zahlreich sind die Komposita mit ἐπί, welche, häufiger ihrer Bedeutung als der Präposition halber, den Da. haben. Αἴσχει οὐκ ἔπεστιν Ἔρως. Πλ. συ. 197, b. Πολλῶν ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κῆρες ἐπιπεφύκασιν. Πλ. νό. 937, d. — Τὰ Κύθηρα ἐπίκειται τῇ Λακωνικῇ. Θ. 4, 53, 2. Τῷ ἄρξαντι πανταχοῦ μεγάλα ἐπιτίμια ἐπίκειται. Ἀντ. 4, δ, 7. Ἤδη

κολοφῶνα ἐπιτίθῃς τῇ σοφίᾳ. Πλ. Εὐθύδ. 301, e. Ὅτε εὖ ἔπραττον, ἐπέκειντο ἡμῖν. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 35. Πολλάκις ἐπέθεντο τοῖς Λακεδαιμονίοις οἱ Εἵλωτες· ὥσπερ γὰρ ἐφεδρεύοντες τοῖς ἀτυχήμασι διατελοῦσιν. Ἀρλ. πολ. 2, 6, 2. Τί ὄφελος διδασκάλους τοῖς παισὶν ἐφιστάναι; Αἰ. 1, 187. Δεῖ τοὺς ἐπιμελεῖς ἐπιστατῆσαι τοῖς παιδευομένοις. Ἰσ. 15, 188. Οὐ δίκαιον ὅπλα ἐπιφέρειν ἀλλήλοις ἡμᾶς. Ξε. Ἑλ. 6, 3, 6. Οἱ κρίνειν οὐκ ἐπιστάμενοι ἃ δεῖ πράττειν πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειροῦσι πράγμασιν. Ξε. ἀπ. 4, 1, 4. Τοῖς ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον. Πλ. νό. 689, c. — Ἤδη μοι ἐπιβουλεύουσι τὴν μεγίστην ἐπιβουλήν. Δη. 53, 16. Οἱ βάρβαροι τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐπεβούλευον φθορᾷ. Πλ. Μενέξ. 242, a. — Νὺξ ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ. Θ. 4, 25, 1. Οὐκέτι αὐτοῖς ἐπῄεσαν ἐς μάχην. Θ. 4, 44, 3. Ἤδη ποτέ σοι ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι ὡς ἐπιμελῶς οἱ θεοὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι δέονται κατεσκευάκασιν; Ξε. ἀπ. 4, 3, 3. Ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσιν. Θ. 3, 82, 2. — Ὀρθῶς μοι ἐπέπληξας. Πλ. πολ. 529, c. Οἱ ἐχθροὶ ἐφήδονταί μοι. Ξε. Κυ. 6, 1, 37. Ταῖς ἀτυχίαισι μὴ ἐπίχαιρε τῶν πέλας. Μέ. 646 (673). Ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη. Χείλων Στ. 112, 11. Ἐπισκοτεῖ τῇ κρίσει τὸ ἴδιον ἡδὺ ἢ λυπηρόν. Ἀρλ. ῥήτ. 1, 1. — Ἀρὰς ποιοῦνται, εἴ τις ἐπικηρυκεύεται Πέρσαις τῶν πολιτῶν. Ἰσ. 4, 157.

A. 6. Ἐπιστρατεύειν verband man regelmäßig mit dem Da., seltener mit ἐπί und dem Ac., mehr poetisch mit dem bloßen Ac. Ἡμάρτανον οἱ ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντες. Θ. 3, 54, 1. Οἱ Ἀμφικτύονες ἐψηφίσαντο ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἀμφισσέας. Αἰ. 3, 128. [Εἰώθασι τὸν ἡσυχάζοντα ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν. Θ. 4, 92, 5. z. 4, 60, 2.]

A. 7. **Von Kompositen mit πρός haben den Da. mehrere, die eine Verbindung oder Annäherung bezeichnen.** Τῇ βίᾳ πρόσεισιν ἔχθραι καὶ κίνδυνοι. Ξε. ἀπ. 1, 2, 10. Ὅταν γινώμεθ', εὐθὺς χἠ [καὶ ἡ] τύχη προσγίνεθ' ἡμῖν συγγενὴς τῷ σώματι. Φιλή. 10, 3. Χαρμίδης ὤκνει προσιέναι τῷ δήμῳ. Ξε. ἀπ. 3, 7, 1. [z. Th. 8, 91, 2.] Διψῶντι πάντα προσφέρων σοφὰ οὐκ ἂν πλέον τέρψειας ἢ πιεῖν διδούς. Σο. ἀποσ. 702 (692). Οἵτινες τοῖς κρείσσοσι καλῶς προσφέρονται πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖντο. Θ. 5, 111, 5. (Φίλοι γε προσφέρεσθε πρὸς φίλον. Εὐ. Κυ. 176.) Τῷ κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι. Θ. 4, 11, 1. Προσέχωμεν τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς. Πλ. σοφ. 262, e. Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχοιεν. Ξε. ἀπ. 4, 1, 2. Βραχεῖ λόγῳ πολλὰ πρόσκειται σοφά. Σο. Ἀλήτ. 89 (99). (Γλώσσῃ ματαίᾳ ζημία προστρίβεται. Αἰσ. Προ. 329 (331).

A. 8. Προσπαίζειν gestattet die Person im Da. (mit jemand scherzen) wie im Ac. (bescherzen); προσκυνεῖν hat bei guten Schriftstellern nur den Ac. (Προσκαθέζεσθαι πόλιν Thuk. 1, 26, 3 und einiges Ähnliche ist teils vereinzelt teils dichterisch.) Οὐ χρὴ προσπαίζειν οἰκέταις. Πλ. νό. 777, e. Σωκράτης ἀεὶ προσέπαιζε τοὺς ῥήτορας. Πλ. Μενέξ. 235, c. Οὐδένα ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Ξε. ἀν. 3, 2, 13.

A. 9. Nicht eben häufig ist der Da. bei Kompositen mit παρά, in der Regel ein persönliches Objekt. Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. Πλ. πολ. 362, d. Θεὸς δὲ τοῖς ἀργοῦσιν οὐ παρίσταται. Σο. ἀποσ. 288 (adesp. 440). Χρήματα καὶ φαύλοις παραγίγνεται. Ἰσ. 2, 32. Εἰς κυλὸν ἡμῖν ὅδε παρεκαθέζετο. Πλ. Μενέξ. 89, e.

A. 10. Auch bei den gleichfalls nicht sehr zahlreichen Kompositen mit περί, die den Da. haben, ist das Objekt gewöhnlich ein persönliches. Περίεστί μοι ἐσθίοντι ἄχρι τοῦ μὴ πεινῆν ἀφικέσθαι. Ξε. συ. 4, 37. Ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγισται τιμαὶ περιγίγνονται. Θ. 1, 144, 4. Περιέστηκε τῇ πόλει τοὐναντίον ἢ ὡς εἰκὸς ἦν. Λυ. 12, 64. [z. Th. 1, 76, 3; über den Ac. z. 3, 54, 3.] Χαλεπὸν καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Ξε. ἀπ. 2, 8, 5. [Heindorf

z. Plat. Soph. 65.] Οἱ μὴ εἰδότες ἑαυτοὺς τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσιν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 27. Τούτους περὶ πλείστου ποιοῦνται οἵτινες δύνανται τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς. Ξε. Κυ. 7, 5, 60.

A. 11. Von Kompositen mit ὑπό haben nur wenige den Da. Τοῖς ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος. Δη. 18, 315. Ὑπόκειται τὸ Κιρραῖον πεδίον τῷ ἱερῷ. Αἰ. 3, 118. Ὅστις ὑπέχει χρυσίῳ τὴν χεῖρα, κἂν μὴ φῇ, πονηρὰ βούλεται. Μέ. 301 (309).

A. 12. Über den Ac. bei Kompositen mit παρά, περί, ὑπό § 46, 6, 8.

A. 13. Einige Komposita mit ἀντί haben ihrer Bedeutung wegen den Da. Ἔρωτι οὐδὲ Ἄρης ἀνθίσταται. Πλ. συ. 196, d. (Πρὸς τὴν ἀνάγκην οὐδ' Ἄρης ἀνθίσταται. Σο. ἀποσ. 234 (6). Τοῖσιν δικαίοις ἀντέχειν οὐ ῥᾴδιον. Σο. Ἀλε. 99 (76). Τούτοις οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν. Ξε. οἰκ. 2, 9.

A. 14. Am häufigsten findet sich der Da. bei Kompositen mit σύν, teils wegen der Präposition, teils wegen der Bedeutung des Verbums. Μισῶ τύχην συνοῦσαν ἀτυχεῖ σώματι. Ἀπολλόδ. Κ. 15, 1. Φαύλη φαύλῳ συγγιγνομένη φαῦλα γεννᾷ ἡ μιμητική. Πλ. πολ. 603, b. Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός. Αἰσ. ἀποσ. 277 (387). Φίλος φίλῳ δὴ συμπονῶν αὐτῷ πονεῖ. Μέ. μο. 741. Οἱ θεοὶ ἡμῖν συνεργοῦσιν. Ξε. ἀπ. 4, 3, 12. Οἱ πρωτεύειν βουλόμενοι οὐ συμπράττουσί τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Ξε. Κυ. 8, 2, 28. Πολλοὶ ἀτυχοῦσι μὲν τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσιν. Ἰσ. 1, 26. Τί προσήκει τοῖς κακοῖς συναπόλλυσθαι; Πλ. Λύ. 221, b. Ἡ προβατευτικὴ τέχνη συνῆπται τῇ γεωργίᾳ. Ξε. οἰκ. 5, 3. — Ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσιν. Θ. 5, 26, 5. Τἆλλα ξυμβεβήκασι Λακεδαιμονίοις. Θ. 8, 98, 2. Ὡς τοῖσιν εὖ φρονοῦσι συμμαχεῖ τύχη. Εὐ. Πειρ. 6 (601), 3. Οὐ τοῖς ἀθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει. Σο. ἀποσ. 666 (842). Τὰ ἔργα οὐ ξυμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς λόγοις. Πλ. Λάχ. 193, e. Μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν ξυνώμοσαν. Θ. 2, 72, 1. — Τὸ τῶν παρθένων γένος θεῶν γένει τις συμβάλλει. Πλ. Ἱπ. μείζων 289, a. Τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν. Θ. 1, 105, 5. Ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις συνέμιξαν ἐστήσαντο τρόπαιον. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 23. Οὔ σοι συμβουλεύω ἐν τοῖς καλοῖς ἐᾶν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν. Ξε. Κυ. 5, 1, 15. Τὸ τοῖς ἀνθρώποις συγγιγνώσκειν ἐπιεικές. Ἀρλ. ῥητ. 1, 13. 17.

A. 15. Auch bei den mit ἐπί, πρός, παρά, ὑπό, σύν zusammengesetzten Verben findet sich vielfach, z. T. neben dem Da., entweder dieselbe oder eine andere sinngemäße Präposition mit dem erforderlichen Kasus. Die bezüglichen Unterschiede ergeben sich aus dem Begriffe der Präpositionen. S. über diese unten § 68; über πρός auch § 48, 7, 13. Auf σύν ist auch 11 A. 2 anzuwenden.

V. Der Dativ bei Substantiven, Adjektiven und Adverbien.

12. Häufiger als in anderen Sprachen findet sich im Griechischen der Da. auch bei Substantiven. [Reg. z. Th. u. Dativ]

(A. 1. Der besitzliche Da. erscheint zuweilen auch in Verbindung mit Substantiven, wo andere Sprachen den Ge. setzen. Τοῦ ξένου ἡμῖν ἡδέως ἂν πυνθανοίμην τί ταῦθ' ἡγοῦντο. Πλ. σοφ. 216, d. Εὔρηνται ἡμῖν πρὸς τὰς τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς παχύτητας χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί. Θ. 7, 62, 3. Εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται. Δη. 1, 22. Οἱ ἄνθρωποι ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἰσιν. Πλ. Φαίδ. 62, b. Vgl. Schömann z. Isai. p. 264.)

(A. 2. Auf diese in der att. Prosa nicht eben häufige Weise, durch die oft ein zweiter Ge. vermieden wurde, sind meist auch solche Stellen zu erklären, an denen man ein Hyperbaton annehmend den Da. zum Verbum ziehen könnte. (Wo aber weder die Stellung noch der Sinn den Da. mit dem Substantiv zu verbinden drängen, ist er zum Verbum zu ziehen.) Οἱ πρε-

σβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων χιτῶνας λινοῦς ἐφόρουν. Θ. 1, 6, 2. Ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν ἐτύγχανε τεθνηκώς. Θ. 3, 98, 2. Ἀπόβλεπε πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν. Πλ. πολ. 431, b. Vgl. z. Th. 1, 6, 2.)

(A. 3. Das enklitische μοί wie ἡμῖν ist an einigen Stellen, obgleich eingeschoben, doch wohl (in dem Sinne von R. 5. 6) mit dem Verbum zu verbinden. Ἡ γάρ μοι μήτηρ ἄλλῃ βέβηκεν. Ἀρ. ἐκ. 913. Ἡ μέν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου ἐστὶ κατὰ τὴν Εὐριπίδου Μελανίππην. Πλ. συ. 177, a. Οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα τελευτάτω. Πλ. νό. 812, a. Ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀρρένων. Πλ. νό. 781, b. Vgl. Dial. Sy. A. 2.)

A. 4. Am häufigsten findet sich der R. 7 erwähnte objektive Da. bei sachlichen verbalen Substantiven. Τί δή ποτ' ἂν εἴη τὰ παρ' ἡμῶν δῶρα τοῖς θεοῖς; Πλ. Εὐθύφ. 15, a. Ὑπώπτευον ἀλλήλους κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν. Θ. 5, 35, 1. Ἐγὼ οἴομαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. Πλ. ἀπ. 30, a. Μή τι ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν. Πλ. ἀπ. 30, d. Αὕτη τις βοήθεια ἑαυτῷ πολλάκις ἡμῖν ὡμολόγηται κρατίστη εἶναι. Πλ. Γο. 522, d. Καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι τοῖς νόμοις, ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν. Πλ. νό. 762, e. Πέφυκεν ἡ πόλεων ἐπιμιξία πόλεσιν ἤθη κεραννύναι παντοδαπά. Πλ. νό. 949, e. Χρώμεθα τοῖς πλοίοις πρὸς τὰς τοῖς λῃσταῖς ἐντεύξεις. Πλ. πολιτ. 298, c. Διὰ τοῦ δαιμονίου πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους. Πλ. συ. 203, a. Μουσικὴ ἔχει τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι. Πλ. νό. 668, b. Στάσιν τινὰ δεῖ τὴν ἀδικίαν εἶναι καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς. Πλ. πολ. 444, b. [Vgl. Reg. z. Th. u. Dativ 1. Heindorf z. Plat. Gorg. 146 u. Phaid. 85.]

(A. 5. Seltener findet sich der Da. bei persönlichen verbalen Substantiven. Τοὺς ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα. Πλ. νό. 715, c. Ὁ τοῖς νόμοις βοηθὸς παρανομώτατος ἀνθρώπων γέγονεν. Λυ. ἀποσ. 31, 1. Τῶν συνηγόρων αὐτῷ τολμήσει τις εἰπεῖν. Λυκ. 63. Εἶδόν τινα τῶν ξυνωμοτῶν σφίσι διαλεγόμενον οἰκείως τῷ Ἱππίᾳ. Θ. 6, 57, 2. Vgl. Schäfer z. Dem. 1 p. 875 s.)

A. 6. Bei Substantiven der Art A. 4 findet sich zuweilen, bei denen A. 5 häufig der Ge. vgl. § 47, 7, 5. Πρὸς τὴν τῆς Χίου βοήθειαν ὥρμητο. Θ. 8, 60, 2. Καταφεύγει πρὸς θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας. Πλ. Φαῖδ. 244, e. — Αἰτεῖ τὸν δῆμον φύλακάς τινας τοῦ σώματος, ἵνα σῶς αὐτοῖς ᾖ ὁ τοῦ δήμου βοηθός. Πλ. πολ. 566, b. Ἔρως ἐστὶν ἐπίκουρος τῶν ἀνθρώπων. Πλ. συ. 189, d. [Vgl. Engelhardt z. Plat. Apol. p. 166 nach Heindorf.]

13. Die Adjektive und die von ihnen abgeleiteten Adverbia, welche den objektiven Da. annehmen, entsprechen meist den 7—10 angeführten Verben.

A. 1. So steht der Da. bei Adjektiven und Adverbien, die nützlich oder schädlich, tauglich, dienlich, bedeuten; ferner bei πιστός, ἄπιστος (πίσυνος Thuk. [z. 2, 89, 4] wie bei dem der att. Prosa fast fremden πεποιθέναι), συγγνώμων. Τῷ ὄντι θεοῖσι μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει. Πλ. πολ. 389, b. Ἔοικας τὰ ἑκάστῳ ὠφέλιμα κτήματα καλεῖν. Ξε. οἰκ. 1, 7. Ἡ ἐδεσμάτων ἐπιθυμία βλαβερὰ μὲν σώματι, βλαβερὰ δὲ ψυχῇ πρός τε φρόνησιν καὶ τὸ σωφρονεῖν. Πλ. πολ. 559, b. Οἱ Πέρσαι φοβοῦνται πανταχοῦ λέγειν τὰ μὴ σύμφορα βασιλεῖ. Ξε. Κυ. 8, 2, 12. Μή μ' ἐκδίδασκε τοῖς φίλοις εἶναι κακήν. Σο. Ἠλ. 395. Ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν ἀρκεῖ, ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ οὐχ ἱκανά ἐστιν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 38. Οἱ εἰδότες ἑαυτοὺς τὰ ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασιν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 26. Οὐ πᾶσιν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνονται. Ξε. Κυ. 8, 7, 13. Τὸν ἐπίορκον ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν.

Ξε. Ἀγ. 1, 12. (Τῇ δυνάμει τὸ πλέον πίσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται. Θ. 2, 89, 4. Πλούτῳ πεποιθὼς ἄδικα μὴ πειρῶ ποιεῖν. Μέ. 702 (712). Συγγνώμονες ἀεί εἰσι θεοὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀδίκοις καὶ ἀδικοῦσιν. Πλ. νό. 906, c.

A. 2. So ferner bei Adjektiven und Adverbien, die eine freundliche oder feindselige Gesinnung oder Berührung bezeichnen. Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὖνοί εἰσιν. Ξε. Ἀθ. πολ. 3, 10. Οὐδεὶς θεὸς δύςνους ἀνθρώποις. Πλ. Θε. 151, c. Λύσανδρος κακονούστατος ἦν τῇ πόλει. Λυ. 12, 59. Πολλοὶ τῶν ξυμμάχων τοῖς πολεμίοις εὐμενέστεροι ἦσαν ἢ τῇ Λακεδαίμονι. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 1. Οὐδὲν τυράννου δυςμενέστερον πόλει. Εὐ. Ἱκ. 429. Ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος μόνῳ φίλος. Πλ. Λυ. 214. Εἰρήνη μούσαισι προςφιλεστάτη. Εὐ. Ἱκ. 489. Οἱ πονηροὶ πάντως ἔμοιγε δοκοῦσιν ἀλλήλοις ἐχθροὶ μᾶλλον ἢ φίλοι πεφυκέναι. Ξε. ἀπ. 2, 6, 19. Τὸ ἔλαιον τοῖς φυτοῖς ἅπασίν ἐστι πάγκακον καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον, πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου. Πλ. Πρω. 334, b. Τοῖς τυράννοις ἀεί ποτε διάφοροί ἐσμεν. Θ. 6, 89, 3. Πρὸς τὸ ἀλλήλοις πρᾳοτέρους εἶναι ἀγαθὸν ἡγεῖτο τοὺς πόνους εἶναι. Ξε. Κυ. 2, 1, 29. Οἱ νόμοι πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις καὶ ψευδομένοις ἢ τοῖς ἄκουσιν. [Πλ. Ἱπ. μι. 372, a.] Ὅστις ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ᾽ ἀνήρ, φίλοις τ᾽ ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει. Εὐ. Ἰξ. 4 (429). Αὐτοί ἐστε μάλιστα ἐμποδὼν τῇ αὐτονομίᾳ. Ξε. Ἑλ. 6, 3, 7.

A. 3. Bei φίλος, ἐχθρός, πολέμιος findet sich auch der Ge., meist jedoch nur, wenn sie substantiviert sind. Vgl. § 47, 10. u. Eu. Tro. 284, Th. 3, 84, 2 u. z. Xen. An. 3, 2, 5. Τὸ φιλοῦν ἂν εἴη φίλον τοῦ φιλουμένου· τὸ μισοῦν ἄρα πάλιν ἐχθρὸν τοῦ μισουμένου. Πλ. Λύ. 213, b. Παρὰ ἀνδρὶ αὐτοῦ φίλου εἱστιᾶτο. Ἀντ. 1, 26. (Οὐκ ἂν φίλον ποτ᾽ ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς θείμην ἐμαυτῷ. Σο. Ἀντ. 187. Bei And. 1, 96 heißt πολέμιος ἔστω τῶν Ἀ. er gelte für einen Feind der A.)

A. 4. Ἐναντίος hat den Da., wenn es entgegenstehend oder feindselig; den Ge., wenn es nur den Bezug auf das Objekt, im uneig. Sinne widersprechend, völlig verschieden (wie διάφορος A. 2 u. § 47, 26, 5) bedeutet. [Über οἱ ἐναντίοι z. Th. 5, 67, 3.] Ἐναντίον vor hat nur den Ge. Μῶρον τὸ τὰ τυφλὰ τοῦ σώματος καὶ ἄοπλα ἐναντία τάττειν τοῖς πολεμίοις φεύγοντας. Ξε. Κυ. 3, 3, 45. Ἐναντίως ἔχει τῷ σώφρονι ὁ ἀκόλαστος. Πλ. Γο. 507, c. Τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος. Δη. 6, 25. Τὸ ὅσιον τοῦ ἀνοσίου παντὸς ἐναντίον. Πλ. Εὐθύφ. 5, d. Πολλῶν ἐναντίον λέγει. Πλ. Παρ. 136, d.

A. 5. Eben so haben ἴδιος und κοινός, οἰκεῖος und ἀλλότριος, συγγενής und ἀδελφός nebst ihren Adverbien den Da., wenn das Zugehören oder die Übereinstimmung; den Ge., wenn das Eigentum oder eine Berührung der Eigentümlichkeiten berücksichtigt wird. Bei ἀδελφός ist daher der Ge. vorherrschend; den Ge. hat auch ἱερός. Παρέδειξεν αὐτῷ τοὺς φόρους οἳ αὐτῷ ἴδιοι ἦσαν. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 14. Κοινόν τι χαρᾷ καὶ λύπῃ δάκρυά ἐστιν. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 32. Ὁπότεροι ἂν ὦσι κρείττους, τούτους ἰδίους μάλιστα δεῖ ποιεῖσθαι τῆς ἀρχῆς. Ἀρλ. πολ. 5, 9, 19. Ἡ πόλις ἁπάντων τῶν πολιτευομένων κοινή ἐστιν. Ἀνδ. 2, 1. Ἡ Θάσος ἦν τότε Λακεδαιμονίοις μὲν οἰκεία, ὑμῖν δὲ ἀλλοτρία. Δη. 20, 61. Ἢ οἰκειότερον σοφίᾳ τι ἂν ἀληθείας εὕροις; Πλ. πολ. 485, c. Κόσμος τις ἐγγενόμενος ἐν ἑκάστῳ ὁ ἑκάστου οἰκεῖος ἀγαθὸν παρέχει ἕκαστον τῶν ὄντων. Πλ. Γο. 506, e. Ἔστι τὰ τούτου ἐπιτηδεύματα πάσης δημοκρατίας ἀλλότρια. Λυ. 31, 34. Ἡ φιλοσοφία ἐστὶν ἀλλοτρία πάσαις ταῖς πραγματείαις. Ἰσ. 15, 270. Πότερον ἡδονὴ συγγενέστερον ἢ νοῦς ἀληθείᾳ; Πλ. Φιλ. 65, c. Οὐδὲν προςοιστέον μανικὸν οὐδὲ συγγενὲς ἀκολασίας τῷ ὀρθῷ ἔρωτι. Πλ. πολ. 403, a. Ἡ μωρία μάλιστ᾽ ἀδελφὴ τῆς πονηρίας ἔφυ. Σο. ἀποσ. 663 (840). Γῇ ἑστία τε οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν. Πλ. νό. 955, e.

A. 6. Über κατ- und ὑπήκοος § 47, 26, 2. So hat auch δοῦλος den Da. und Ge. Νόμιζε γῆρας δοῦλος εἶναι τῷ βίῳ. Γν. 77. Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται. Ἀντιφά. 272 (290). (Πάντῃ πάντα τοῖς θεοῖς ὕποχα. Ξε. ἀν. 2, 5, 7.)

A. 7. Auch ἀκόλουθος gestattet wie den Da. so den Ge.; diesen insofern es ein Anschließen bedeutet. Ἀκόλουθος ὁ νῦν λόγος ἐστί μοι τῷ τότε ῥηθέντι. Δη. 15, 7. Τιμωρία ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη. Πλ. νό. 728, c. Κἀκεῖνά μοι δὸς τἀκόλουθα τῶν ῥακῶν. Ἀρ. Ἀχ. 438.

A. 8. Gewöhnlich nur mit dem Da. verband man die Adjektive und Adverbia, welche den Begriff des Geziemenden, Ähnlichen, Gleichen enthalten. Ἃ δοκεῖ κάλλιστα καὶ πρεπωδέστατα γυναιξὶν εἶναι ἐπίστανται. Ξε. ἀπ. 2, 7, 10. Μέθη φύλαξιν ἀπρεπέστατον. Πλ. πολ. 398, e. Ἀνάρμοστόν ἐστι τὸ αἰσχρὸν παντὶ τῷ θείῳ. Πλ. συ. 206, c. Τῇ μὲν γυναικὶ κάλλιον ἔνδον μένειν ἢ θυραυλεῖν, τῷ δὲ ἀνδρὶ αἴσχιον μένειν ἔνδον ἢ τῶν ἔξω ἐπιμελεῖσθαι. Ξε. οἰκ. 7, 30. Ἀτελεῖ ἐοικὸς οὐδέν ποτ' ἂν γένοιτο καλόν. Πλ. Τί. 30, c. Κακοὺς ἐπωφελῶν δόξεις ὅμοιος τοῖς κακοῖς πεφυκέναι. Σο. Φι. 1371. Ὁ τύραννος μέθην καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρᾳ φυλάττεται. Ξε. Ἱερ. 6, 3. Πῶς τὸ τῷ καλῷ καλῷ ἀνόμοιον καλὸν ἂν εἴη; Ξε. ἀπ. 3, 8, 4. Γυναῖκας τὰς φύσεις τοῖς ἀνδράσι παραπλησίας ἐστὶ ξυναρμοστέον. Πλ. Τί. 18, c. Ἐμφερεῖς τοὺς οἰκέτας ἔχοντας ὄψει τοὺς τρόπους τοῖς δεσπόταις. Ἄλεξις 53 (4). Σφόδρ' ἐστὶν ἡμῶν ὁ βίος οἴνῳ προσφερής· ὅταν ᾖ τὸ λοιπὸν μικρόν, ὄξος γίγνεται. Ἀντιφά. 299 (240, a). Οὐ δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν. Ξε. Κυ. 2, 3, 5. Οὐ ταὐτὰ γίγνεται τἀγαθὰ τοῖς ἡδέσιν οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιαροῖς. Πλ. Γο. 497, d.

A. 9. Bei den Wörtern der Ähnlichkeit und Gleichheit [der Verschiedenheit Her. 1, 172] tritt die § 47, 27, 5 erwähnte Brachylogie ein: Δίκην ὁμοίαν oder τὴν αὐτὴν διδόασι τοῖς ἁμαρτάνουσιν für τῇ δίκῃ τῶν ἁμαρτανόντων; ἐν τῷ αὐτῷ ἡμῖν εἰσιν sie sind an derselben Stelle mit (unserer Stelle) uns; ὁμοίως ἐμοί so v. a. ὁμοίῳ τρόπῳ τῷ ἐμῷ τρόπῳ. [z. Xen. An. 2, 3, 15.] Ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα. Ξε. Κυ. 5, 1, 3. Στέφανος ἅπας, κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ μεγάλῳ. Δη. 24, 183. Οὐδ' ὁπωστιοῦν τῶν ἴσων ἀξιῶ τοὺς ἀμείνονας τοῖς κακίοσι τυγχάνειν. Ξε. οἰκ. 13, 12. Σωκράτης ἐπιμελείας ἔτυχεν ὑπ' ἀνθρώπων οὐχ ὁμοίως τοῖς αὐτὸν ἀποκτείνασιν. Ξε. ἀπ. 4, 8, 10. Νομίζετε τῆς αὐτῆς ζημίας ἀξίους εἶναι τοὺς συγκρύπτοντας τοῖς ἁμαρτάνουσιν. Ἰσ. 3, 53. Μὴ σύναγε εἰς ταὐτὸν τὰ κάλλιστα τοῖς αἰσχίστοις. Αἰ. 2, 145.) Vgl. § 69, 32, 5.

[A. 10. Selten findet sich bei diesen Begriffen (A. 8) der Ge., wie bei πρέπων Pl. Rep. 400, b., Soph. Ai. 534, πρεπόντως Aisch. Ag. 687 (665), Pl. Menex. 239, c, ὅμοιος an mehreren zw. St. (Schn. z. Pl. Rep. 472, d.), ἴσος Ar. Frö. 1059, σύμφωνος Pl. Phil. 11, a.]

A. 11. Mit dem Da. verbunden werden auch manche mit Präpositionen, besonders mit ἐν, σύν, πρός, zusammengesetzte Adjektive. Vgl. R. 11. Αἰδῶ καὶ φόβον οὐχ ὁρᾷς ἔμφυτα ἀνθρώποις ὄντα; Ξε. ἀπ. 3, 7, 5. Ψυχῇ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα. Πλ. πολ. 536, e. Πονηρότατοί εἰσιν οἵτινες οἷς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες ἔνοχοι, ταῦτα τῶν ἄλλων τολμῶσι κατηγορεῖν. Ἰσ. 15, 14. — Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι ξύμμαχος τύχη. Σο. ἀποσ. 302 (371). Ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τὸν νόμον διατάττειν. Πλ. νό. 746, e. Οὐ δεῖ ἐμὲ ἐμαυτῷ ἀσύμφωνον εἶναι. Πλ. Γο. 482, c. Σύμψηφος ἡμῖν εἶ. Πλ. Γο. 500, a. — Παῖς παιδὶ καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή. Κω. ἀν. 322 (1206), 21. — Ἔρως ἐπίβουλός ἐστι τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς. Πλ. συ. 203, a.

(A. 12. Von den zusammengesetzten Adjektiven schwanken manche zwischen dem Da. und Ge., selbst einige mit ὁμοῦ zusammensetzte. Ὅμοροι τοῖς Σικανοῖς ᾤκησαν Ἔλυμοι. Θ. 6, 2, 3. Βοττιαῖοι ὅμοροι Χαλκιδέων οἰκοῦσιν. Θ. 2, 99, 3. Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν ἔκτισεν Ἀμφίλοχος ὁμώνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι ὀνομάσας. Θ. 2, 68, 2. Τεῦκρος ἀφικόμενος εἰς Κύπρον

Σαλαμῖνα κατῴκισεν, ὁμώνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης. Ἰσ. 9, 18. Λύπη μανίας ὁμότοιχος εἶναί μοι δοκεῖ. Ἀντιφά. 295. Ἡ ῥητορική ἐστιν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ. Ἀρλ. ῥητ. 1, 1. Μουσική ἐστιν ἀντίστροφος τῆς γυμναστικῆς. Πλ. πολ. 522, a.)

A. 13. Substantivierungen von Adjektiven, die den Da. regieren, sind gleichfalls des Da. empfänglich. So am häufigsten Neutra. Φέρεται πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὐτῷ. Πλ. νό. 773, b. Τί τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ἦν; Δη. 18, 102. Ἔχομέν τι μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ὃ αὐτὴν διασπᾷ; Πλ. πολ. 462, a. Ζάμολξις πάντα ἔφη ἐκ τῆς ψυχῆς ὡρμῆσθαι καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῷ σώματι καὶ παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ. Πλ. Χάρ. 156, e.

14. Von **Adverbien**, die **nicht** von Adjektiven abgeleitet sind, erfordern den Da. das lokale *ὁμοῦ* und das temporale *ἅμα*, in der Regel auch *ἐφεξῆς*. *Τὸ ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ. Θ.* 7, 84, 3. *Ἥξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ. Θ.* 2, 54, 1. *Τὰ τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν λεκτέον. Πλ. Τί.* 30, c.

A. Selten findet sich ἐγγύς mit dem Da. vgl. § 48, 9, 4 und § 47, 29, 1 u. z. Th. 3, 38, 1. Nur im verwandtschaftlichen Sinne sagt man regelmäßig ἐγγύς σοί εἰμι γένει oder γένους in **Ansehung des Geschlechtes** (meist nur οἱ ἐγγυτάτω γένους). Vgl. Heindorf z. Plat. Soph. 108 u. z. Hipp. 56. Ἐγγύτερον τῷ ἀνθρωπίνῳ θανάτῳ οὐδέν ἐστιν ὕπνου. Ξε. Κυ. 8, 7, 21. Οὐδεὶς ἦν ἄλλος τῷ Κόνωνι γένει ἐγγυτέρω ἐμοῦ. Δη. 48, 6. Οὗτός μοι τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὤν. Πλ. Ἱππίας μεί. 304, d. (Τοῖς ἐγγυτάτω γένους τὰ τοῦ τελευτήσαντος γίγνεται. Ἰσαῖ .4, 15.) [Ἀποστερεῖ τοὺς ἐγγυτάτω γένει τῆς ἀγχιστείας. Δη. 20, 102.] — Ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα ἐπίσκοπος ἔστω. Πλ. νό. 866, a.

VI. Der dynamische Dativ.

15. Insofern dem Begriffe des Da. etwas besitzlich beigelegt wird, kann er auch als bewirkende Kraft betrachtet werden: **durch, mit**; aus welcher Bedeutung sich mehrere ähnliche entwickelt haben (Abarten). Vgl. Reg. z. Th. u. Dativ 2.

A. 1. Dieser Da. (meist unpersönlicher Begriffe) wird, wie im Lateinischen der entsprechende Ablativ, gewöhnlich der **instrumentale** genannt; richtiger der **dynamische**, da er eig. nicht das Werkzeug bezeichnet, wenn gleich er uneig. oft auch von diesem gebraucht wird. Διὰ τίνος τῶν τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ αἰσθανόμεθα; Πλ. Θε. 185, d. Σκόπει ἀπόκρισις ποτέρα ὀρθοτέρα, ᾧ ὁρῶμεν, τοῦτο εἶναι ὀφθαλμοὺς ἢ δι' οὗ ὁρῶμεν; Πλ. Θε. 184, c. Ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις ἢ ὀφθαλμοῖς; Πλ. πολ. 352, e. Vgl. Plat. Krat. 388, a, Rep. 507, c., 518, c., u. Isokr. 3, 7.

A. 2. Dieser Da. **findet sich**, jedoch in der Regel nur von unpersönlichen Begriffen, bei **Adjektiven und Verben aller Art**. Σοφοὶ τύραννοι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ. Σο. Αἴ. Λο. 12 (13). Οἱ ἀκοσμοῦντες διδασκάλων λόγοισι γίγνονται κακοί. Σο. Φί. 387. Πάντα τἀνθρώπων νοσεῖ, κακοῖς ὅταν θέλωσιν ἰᾶσθαι κακά. Σο. ἀποσ. 98 (102). Οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο. Στ. 29, 31. Μέγας τῷ ὄντι οὗτος ἀνὴρ ὃς ἂν μεγάλα δύνηται γνώμῃ διαπράξασθαι μᾶλλον ἢ ῥώμῃ. Ξε. οἰκ. 21, 8. Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς. Μέ. μο. 381. — Κακῶς ἡμᾶς αὐτοὺς ποιοῦμεν τέλεσι τοῖς οἰκείοις. Θ. 4, 60, 2.

A. 3. Der Da. **bei Passiven ist wohl nur dann ein dynamischer, wenn sein Begriff ein unpersönlicher; eig. ein besitzlicher, wenn der Begriff ein persönlicher ist**. Ἀνὴρ ἄβουλος ἡδοναῖς θηρεύεται. Μέ. μο. 55. Χρηστὸς πονηροῖς οὐ τιτρώσκεται λόγοις.

Mé. μο. 542. Τίνι χρὴ κρίνεσθαι τὰ μέλλοντα καλῶς κριθήσεσθαι; ἆρ' οὐκ ἐμπειρίᾳ τε καὶ φρονήσει καὶ λόγῳ; Πλ. πολ. 582, a. Περὶ τούτων τοσαῦτα μοι εἰρήσθω. Λυ. 24, 4. — Τἀληθὲς ἀνθρώποισιν οὐχ εὑρίσκεται. Mé. μο. 511. Τῶν περὶ τὸν σῶμα νοσημάτων πολλαὶ θεραπεῖαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται. Ἰσ. 8, 39. (In Verbindungen wie φυλαττόμενοι ἱκανοῖς φύλαξιν Xen. An. 6, 2, 27 werden die Menschen nur als Werkzeuge betrachtet, wie in dem Falle A. 18.)

A. 4. Aus dem dynamischen Da. entwickelt sich der eine Gemäßheit bezeichnende: vermöge, gemäß, nach. Vgl. § 46, 4, 1. Οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων φύσει οὔτε δημοκρατικὸς οὔτε ὀλιγαρχικός. Λυ. 25, 8. Τόν τε γόνῳ πατέρα τὸν ἑαυτοῦ ἔτυπτε, τόν τε ποιητὸν ἀφείλετο ἃ ἦν ἐκείνῳ. Λυ. 13, 91. — Τῷ αὐτῶν ἤθει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσιν, τῷ δ' ἀλλοτρίῳ ἄχθονται. Πλ. Γο. 513, c. Διοικοῦνται αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Αἰ. 1, 4. — Τὸ πράττειν, τοῦ λέγειν ὕστερον ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστιν. Δη. 3, 15. — Χρὴ περὶ τῶν μελλόντων τεκμαίρεσθαι τοῖς ἤδη γεγενημένοις. Ἰσ. 6, 59. [Kr. z. Her. 1, 57, 1; bei μανθάνειν rc. z. Th. 1, 36, 3. 7, 44, 5.] — Τούτῳ τῷ λόγῳ φρόνησις ἂν εἴη τὸ ὠφέλιμον. Πλ. Μέν. 89, a.

A. 5. Ähnlich steht der Da. kausal: aus, wegen, am häufigsten von subjektiven Begriffen. Τοὺς εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοντας ῥᾷον φέρω ἢ τοὺς ἀνάγκῃ πάντα διαπονουμένους. Ξε. Κυ. 3, 1, 28. Οἱ ξύμμαχοι τῷ Παυσανίου ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετετάξαντο. Θ. 1, 95, 3. Τὰ μέσα τῶν πολιτῶν φθόνῳ τοῦ περιεῖναι διεφθείροντο. Θ. 3, 82, 9. — Περικλῆς τοὺς Ἀθηναίους ὕβρει θαρσοῦντας κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι. Θ. 2, 65, 6. Ἠπείγοντο τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. Θ. 7, 84, 1. — Ὁπόσα ἀγνοίᾳ οἱ ἄνθρωποι ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀκούσια ταῦτ' ἐγὼ νομίζω. Ξε. Κυ. 3, 1, 38. — Ὀφείλομεν κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτίᾳ τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. Θ. 4, 87, 3. — Εὐπραγίαις οὐκ ἐξυβρίζομεν. Θ. 1, 84, 2. Οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει. Ἀρ. ἐκ. 605. Ἔστι βάρβαρος οὗτος τῷ μισεῖν οὓς αὐτῷ προςήκει τιμᾶν. Δη. 45, 30. [Vgl. Reg. z. Th. u. Dativ 2.]

A. 6. So bezeichnet der Da. besonders bei den Verben der Affekte und ihrer Äußerungen die Veranlassung: über, wegen. Τί ὧδ' ἀθυμεῖς ὦ γύναι τῷ νῦν λόγῳ; Σο. Ἠλ. 769. — Φθόνος κάκιστος κἀδικώτατος θεὸς κακοῖς τε χαίρει κἀγαθοῖς ἀλγύνεται. Ἱπποθ. 38, 15. Ὁ θεὸς ἔργοις τοῖς δικαίοις ἥδεται. Φιλ. III. Ἀνάγκη φίλον εἶναι τὸν συνηδόμενον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ συναλγοῦντα τοῖς λυπηροῖς. Ἀρλ. ῥη. 2, 4. — Καλλικρατίδας ἠχθέσθη τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν ὠργίσθη. Ξε. Ἑλ. 1, 6, 7. Τῷ Ἑκατωνύμῳ ἐχαλέπαινον τοῖς εἰρημένοις. Ξε. ἀν. 5, 5, 24. Ἠγανάκτησε τῇ τόλμῃ αὐτῶν. Ξε. Ἑλ. 5, 3, 3. Αἰσχύνομαι ταῖς πρότερον ἁμαρτίαις. Ἀρ. ἱπ. 1355. — Δημοσθένης τοῖς πεπραγμένοις ἐφοβεῖτο τοὺς Ἀθηναίους. Θ. 3, 98, 4. Οἱ ἀγαθοὶ ἄρχοντες τούτους ἀγαλλομένους ἔχουσι τῷ πείθεσθαι ἕνα ἕκαστον. Ξέ. οἰκ. 21, 5. Καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι. Πλ. νό. 762, e. Τί σεμνύνεσθε ταῖς ἐξουσίαις; Σωσιφάνης Στ. 22, 3. — Ὡς ἡδέως κακοῖσιν οἰκείοις γελᾷς. Εὐ. Τρῳ. 406. Vgl. Reg. z. Th. u. Dativ 2 u. § 68, 41, 6.

A. 7. Den Da. und Ac. gestatten βαρέως und χαλεπῶς φέρειν, letzteren mehr in dem Sinne: etwas schwer oder mit Mühe ertragen; ἀπορεῖν (und ἀπορεῖσθαι) verlegen sein neben dem Da. einen Ac. der § 46, 5, 4 erwähnten Art. Βαρέως φέρομεν τὰς συμφοράς. Πλ. Μενέξ. 248, c. Κούφως φέρειν χρὴ θνητὸν ὄντα συμφοράς. Εὐ. Μηδ. 1018. — Λύσανδρος βαρέως ἔφερε τῇ ἀτιμίᾳ. Ξε. Ἑλ. 3, 4, 9. Νόσους τῶν καρπῶν οἱ κατὰ γῆν χαλεπῶς φέρουσιν. Ξε. Ἀθ. πολ. 2, 6. Χαλεπῶς φέρω

τοῖς παροῦσι πράγμασιν. Ξε. ἀν. 1, 3, 3. Ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ πράγματι. Ξε. ἀν. 1, 5, 13. — Τὰ μὲν ἀποροῦσι, τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσουσιν. Θ. 7, 48, 5.

A. 8. Auch ἀγαπᾶν und στέργειν zufrieden sein haben sowohl den Da. als den Ac.; stets den Ac., wenn das Objekt ein persönliches ist: lieben. [Heindorf z. Plat. Euthyd. 81.] Ἀγαπῶσι τὴν ἐν τῷ παρόντι σωτηρίαν. Πλ. Μενέξ. 240, c. Ἠγάπων τῇ σωτηρίᾳ. Λυ. 2, 44. Στέργειν ἣν ἀνάγκη τὴν τύχην. Λυ. 33, 4. Στέρξω τῇ ἐμῇ τύχῃ. Πλ. Ἱπ. μείζ. 295, b. Δεῖ στέργειν τοῖς παροῦσιν. Ἰσ. 8, 6.

A. 9. Gleichfalls eine Abart des dynamischen Da. ist der mit den Begriffen des Vermehrens, Verminderns, Beschädigens, Strafens verbundene Da.: mit, um; so wie der bei den Begriffen des Übertreffens, Nachstehens u. ä. erscheinende, durch um, an übersetzbare: Da. der Differenz. Vgl. § 47, 18. Αἱ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν γνῶμαι ἀρετῇ πλουτίζουσι τοὺς κεκτημένους. Ξε. ἀπ. 4, 2, 9. Ἐν χρημάτων διοικήσει κρατοίη ἂν ὁ χρήμασιν εὐπορωτέραν τὴν πόλιν ποιῶν. Ξε. ἀπ. 4, 6, 14. Τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμίαις τε καὶ χρήμασι καὶ θανάτοις κολάζουσιν. Πλ. πολ. 492, e. [z. Th. 4, 73, 4.] — Ὁ διαφέρων λογισμῷ πάντ' ἔχει. Μέ. 241 (8), 3. Πλέονι κακῷ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖσθαι ἢ ἀγαθῷ τὸ ἀδικεῖν. Πλ. πολ. 358, e. Οἱ κράτιστοι καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτοῦσιν. Ξε. Κυ. 2, 2, 20. Λύσανδρος οὐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλαῖς ναυσὶν ἐλαττοῦσθαι. Ξε. Ἑλ. 1, 5, 15. Τὸ πρεσβύτερον οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβευόμενον. Πλ. νό. 879, c. Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασιν λελείμμεθα, ἡ δ' εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει. Εὐ. ἀδ. δρ. 37 (1051). [Über προλαμβάνειν πολλῷ, προέχειν ἡμέρᾳ z. Th. 7, 80, 3 u. Her. 4, 120, 2.] — Περσέως Ἡρακλῆς ἦν τέτταρσι γενεαῖς νεώτερος. Ἰσ. 11, 37. Χαριέστερον προεξορμᾶν ἡμέρᾳ μιᾷ μᾶλλον ἢ ὑστερίζειν. Ξε. ἀπ. 3, 13, 5. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὕστεροι ἀφίκοντο τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. Πλ. νό. 698, e. [Über den seltenen Ac. Kr. z. Xe. An. 1, 2, 25. vgl. Lobeck z. Phryn. p. 237.]

A. 10. So erscheint der Da. bei Komparativen und Superlativen, am häufigsten πολλῷ, μακρῷ, τοσούτῳ, ὅσῳ; wohl nur beim Komparativ ὀλίγῳ und μικρῷ. Τῇ κεφαλῇ τινα μείζονα φῂς καὶ ἐλάττονα. Πλ. Φαίδ. 101, a. Ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον ἢ τῷ μή. Πλ. Φαίδ. 79, e. Πολλῷ κρεῖττόν ἐστιν ἐμφανὴς φίλος ἢ χρυσὸς ἀφανής, ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις. Μέ. 130 (128), 15. Τέχνη ἀνάγκης ἀσθενεστέρα μακρῷ. Αἰσ. Προ. 514 (6). Πάντα ἄνδρα θαρραλεώτερον ἂν ποιήσειεν αὐτὸν αὑτοῦ οὐκ ὀλίγῳ ἡ ὁπλομαχία. Πλ. Λάχ. 182, c. Ἡ παντελὴς καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία τῆς μέτρον ἐχούσης ἀρχῆς ὑφ' ἑτέρων οὐ σμικρῷ χείρων. Πλ. νό. 698, a. Τοσούτῳ ἥδιον ζῶ ὅσῳ πλείω κέκτημαι. Ξε. Κυ. 8, 3, 40. Πόσῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως ἢ σῴζοισθε; Δη. 19, 238. — Πολλῷ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας πρῶτον ὑπάρχει. Σο. Ἀντ. 1347. Δεῖ τὰ περὶ τοὺς νόμους γεγραμμένα φαίνεσθαι διαπτυττόμενα μακρῷ κάλλιστά τε καὶ ἄριστα. Πλ. νό. 858, e. Ἐθέλω ὅσῳπερ γεραίτατός εἰμι, τοσούτῳ προθυμότατα μανθάνειν. Πλ. Λάχ. 201, b.

A. 11. Eben so findet sich auch der Ac., am häufigsten πολύ und beim Komparativ ὀλίγον, wie ausschließlich die Ac. τί und τὶ, οὐδὲν und μηδὲν. [Kr. z. Xe. An. 3, 3, 11.] Πολὺ χεῖρόν ἐστιν ἐρεθίσαι γραῦν ἢ κύνα. Μέ. 782 (802). — Νῦν ἂν λέγοις περὶ ὧν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ. Πλ. Πρω. 317. e. — Πολύ γ' ἐστὶ χρῆμα πάντων τιμιώτατον ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἰς τὸ ζῆν τέχνη. Ἵππαρχ. 2. [Ῥᾴδιόν ἐστι γνῶναι ὅσον ἀναισχυντότατοι ἀνθρώπων εἰσὶν οὗτοι. Ἰσαῖ. 3, 72.] — Νίκης ἐπιθυμεῖν τί μᾶλλον ἡμῖν ἢ ὑμῖν προσήκει; Ξε. Κυ. 2, 1, 17. Μᾶλλόν τι ἤδη διορῶ ἢ πρόσθεν ὅ, τι χρὴ ποιοῦντα βιοτεύειν. Ξε. οἰκ. 6, 1. Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πεπρωμένον μόρον. Αἰ. ἀποσ. 286 (352). [Über die seltenere Stellung τι μᾶλλον z. Th. 7, 57, 1.] Οὐδέν ἐστι πραγματωδέστερον οὐδ' ὀχληρότερον τὸ καλῶς

φρονεῖν τοῦ κακῶς. Δη. 19, 270. Das τὶ (und τί) findet sich selten bei andern Komparativen als bei μᾶλλον. z. Th. 2, 89, 2. Über οὐδέν (μηδέν) τι μᾶλλον Heindorf z. Plat. Phaid. 83. [Über πολύ τι Dial. Sh. A. 10 vgl. Kr. z. Arr. 1, 12, 3; über πλέον (τι) bei Th. z. 3, 67, 3 vgl. Plat. Ges. 740, b: μήτε τι πλείους γίγνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους.]

A. 12. Ähnlich erscheint auch bei πρό und μετά der Da. wie bei denselben und παρά auch πολύ, ὀλίγον und μικρόν. Δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δᾶτις. Πλ. νό. 698, c. Βοιωτοὶ οἱ νῦν ἑξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηίδα γῆν καλουμένην ᾤκισαν. Θ. 1, 12, 2. Ὀλίγῳ πρὸ τῶν τριάκοντα τὸ χωρίον ἐξεμίσθωσεν. Λυ. 7, 4. Ὀλίγον πρὸ τῶν Μηδικῶν τριήρεις ἐς πλῆθος ἐγένοντο. Θ. 1, 14, 2. [z. 4, 31, 1.] — Τὴν ναῦν ἐδίωκε ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων. Θ. 2, 91, 2. Πολὺ παρὰ τὴν δόξαν ἐφάνησαν. Λυ. 19, 45.

(A. 13. Eben so findet sich πολλῷ u. ä. bei νικᾶν, κρατεῖν neben den gewöhnlichern πολὺ (auch παρὰ πολὺ) νικᾶν, κρατεῖν. vgl. § 46, 5, 6. Τὸ πολὺ νικᾶν οὐδενὶ πώποτε μεταμέλειαν παρέσχεν. Ξε. ἱππ. 8, 11. Ὁ διὰ τέλους δυστυχῶν τοσῷδε νικᾷ. Εὐ. Βελλ. 20 (287), 15. Kr. z. Her. 5, 1, 2 u. Schneider z. Plat. Rep. 587, e.])

A. 14. Regelmäßig ist dieser Da. auch bei διαφέρειν. Nur von Substantivierungen findet sich auch der Ac.; ja für τί διαφέρει; erst seit Aristoteles auch τίνι διαφέρει; gewöhnlicher διαφέρειν τι als τινί, aber wohl durchaus nur οὐδέν, μηδέν. [Lobeck z. Phryn. p. 394.] Ἀνίσοις ἴσα προστιθέμενα ἴσῳ ποιεῖ διαφέρειν ἀεὶ ὅσῳπερ ἂν τὸ πρῶτον διενέγκῃ. Πλ. Παρ. 154, b. Οἱ πρόγονοι τοσοῦτον βελτίους ἐγένοντο ὅσονπερ ἄνδρες οἱ φρονιμώτατοι διενέγκοιεν ἂν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων. Ἰσ. 12, 121. Τί διαφέρει βίος δίκαιος ἀδίκου; Πλ. πολ. 484, b. Γυνὴ γυναικὸς πώποτ' οὐδὲν διαφέρει. Μέ. μο. 109. (Οὐκ οἶδ' εἴ τινι διαφέρει ὁ τυραννικὸς βίος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Ξε. Ἱέρ. 1, 7. Δέρματος ἤ τινι ἢ οὐδὲν διαφέρει. Αἰλ. π. ζῴ. ἱστ. 14, 26.)

A. 15. Ähnlich bezeichnet der Da., woran oder worin eine Thätigkeit oder ein Zustand sich äußert: an, in. Vgl. § 46, 4, 1. 2. Χρήμασιν μὲν εὐτυχῶ, ταῖς συμφοραῖσι δ', ὡς ὁρᾷς, οὐκ εὐτυχῶ. Εὐ. Ἀνδρομέ. 21 (141). Ἡ Πελοποννησίων δύναμις τοῖς σώμασι τὸ πλέον ἴσχυεν ἢ τοῖς χρήμασιν. Θ. 1, 121, 2. Οἱ πρεσβύτεροι τῷ εὖ φρονεῖν ἀκμάζουσιν. Αἰ. 1, 24. Αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἰσ. 1, 26. — Τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. Ἰσ. 1, 20. (Über ἐνί γέ τῳ τρόπῳ wenigstens auf irgend eine Weise. Heindorf z. Plat. Phaidr. 42.) Ἀλκιβιάδης ἡλικίᾳ μὲν ἦν ἔτι τότε νέος, ἀξιώματι δὲ προγόνων τιμώμενος. Θ. 5, 43, 1. Κορίνθιοι χρήμασι δυνατοὶ ἦσαν. Θ. 1, 13, 4. Ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει ἐπεκαλέσαντο ἡμᾶς. Θ. 3, 65, 1. [Über τοῖς πᾶσιν in allen Dingen Reg. z. Th. in πᾶς.]

A. 16. Auch der bloß als mitwirkend der Handlung zukommende Begriff steht im Da. vgl. § 46, 5, 3. Δρόμῳ ἠπείγοντο πρὸς τὴν γέφυραν. Θ. 6, 101, 3. (Über δρόμῳ θεῖν Kr. z. Th. 3, 111, 1. 5, 10, 6.) Φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν ὥρμησαν. Θ. 4, 115, 3. (Über φυγῇ φεύγειν ꝛc. Lobeck Paralipp. p. 524 s.) Οὐδὲν γνώμῃ ἀλλὰ τύχῃ πάντα πράττεις. Ξε. ἀπ. 1, 4, 9. Τύχῃ ἀγαθῇ καταρχέτω. Πλ. συ. 117, e. Ὁ εἰς τὸν ἀσθενῆ βίᾳ τι ποιῶν ὑβρίζειν, οὐχ ἁμαρτάνειν δοκεῖ. Φιλιππίδης 27 (6), 3. Πάνυ σπουδῇ ἔλαβε τὰς βίβλους. Πλ. Φαίδ. 98, b. Τό γ' ὀρθὸν καὶ δίκαιον οὔποτε σιγῇ παρήσω. Μοσχίων Στ. 13, 14. — Πάντα ὅσα ἀρετῇ πράττεται καλά τε καὶ ἀγαθά ἐστιν. Ξε. ἀπ. 3, 9, 5. — Ὁ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται. Θ. 3, 38, 1. — Θυμῷ καὶ ῥώμῃ τὸ πλέον ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ. Θ. 1, 49, 2. Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει νῷ πράττει. Πλ. Φαίδ. 98, b. (Über νῷ λαμβάνειν, ἔχειν ꝛc. Schneider z. Plat. Rep. 490, a. vgl. Engelhardt z. Euthyphr. p. 90; λόγῳ λαμβάνειν Stallbaum z. Phaidr. p. 224, c.) — Αἱ πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτοὺς ἀγορᾷ

οὐδὲ ἄστει. Θ. 6, 44, 2 u. dort Kr. Über οὐδενὶ κόσμῳ, meist ohne σύν, z. Th. 2, 52, 1. vgl. z. Arr. 4, 26, 3 lat. A.

A. 17. Aus dem dynamischen Da. und seinen Abarten entwickelten sich mancherlei adverbartige Ausdrücke, wie τῷ ὄντι in der That, wirklich, τῇ ἀληθείᾳ in Wahrheit, (τῷ) ἔργῳ) der Sache, der That nach, (τῷ) λόγῳ (ὀνόματι) dem Worte nach, προφάσει vorgeblich. vgl. § 46, 4, 1 u. 3. Hieher gehören auch Substantivierungen wie ἰδίᾳ privatim, δημοσίᾳ öffentlich, κοινῇ gemeinsam. (Verschieden ist das elliptische ἑνὶ λόγῳ (um es) mit einem Worte (zu sagen) u. ä. vgl. § 62, 3, 12 u. ä.) Τὰ καλὰ τῷ ὄντι χαλεπά. Πλ. πολ. 497, d. Τῇ ἀληθείᾳ κάλλιόν ἐστι σοφιστικὴ ῥητορικῆς. Πλ. Γο. 520, b. Οἱ πρόγονοι οὐ λόγῳ τὴν ἀρετὴν ἐπετήδευον, ἀλλ' ἔργῳ πᾶσιν ἐπεδείκνυντο. Λυκ. 104. Βοηθοῦσι τῷ μὲν ὀνόματι ἡμῖν, τῷ δ' ἔργῳ σφίσιν αὐτοῖς. Λυ. 20, 17. Πάσῃ μηχανῇ, Ἀρ. Λυ. 300. π. τέχνῃ 412 u. öfter. (Ἑνὶ λόγῳ οὔτε ἀνοίας οὐδὲν ἐλλείπει οὔτε ἀναισχυντίας. Πλ. πολ. 571, d.) Über τῷ ῥήματι Heindorf z. Plat. Gorg. 12.

A. 18. An A. 16 schließt sich der Da., welcher eine (dienstbare) Begleitung bezeichnet, auch von Truppen üblich, die aber dann nur als Kriegsmittel (παρασκευή) vorgestellt werden. [Herm. De Ell. p. 164 s.] Ἦλθον Πέρσαι παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιοῦντες τὰς Ἀθήνας. Ξε. ἀν. 3, 2, 11. Ἡμεῖς καὶ ἵπποις τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευώμεθα. Ξε. Κυ. 5, 3, 35. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προςέβαλλον τῷ τειχίσματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα. Θ. 4, 11, 1.

A. 19. Selten ist hier σύν [z. Th. 6, 62, 1 u. z. Xe. An. 1, 8, 1], eben so in der Verbindung αὐτοῖς (τοῖς) ἀνδράσιν (woher bei Spätern αὔτανδρος), Ggs. ἄνευ τῶν ἀνδρῶν Thuk. 8, 102, 3, αὐταῖς (ταῖς) τριήρεσιν u. ä. samt der Mannschaft, den Trieren, gew. ohne den Artikel. [Elmsley z. Eu. Med. 161 u. Lobeck z. Phryn. p. 99 s.] Ἔπλεον ξὺν παντὶ [ξύμπαντι Kr.] τῷ στρατεύματι ἐπὶ Σελινοῦντος. Θ. 6, 62, 1. [Ἔπλει μετὰ δέκα τριήρων. Ξε. Ἑλ. 4, 8, 24.] Εἶπεν ἥκειν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῖς στεφάνοις. Ξε. Κυ. 3, 3, 40. Τῶν νεῶν τινας ἀναδούμενοι εἷλκον κενάς, μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἷλον. Θ. 2, 90, 4. (Οὔ σ' ἐχρῆν τὰς ἀσπίδας ἐᾶν αὐτοῖσι τοῖς πόρπαξιν ἀνατεθῆναι. Ἀρ. ἱπ. 849.) [Εἵπετο τῷ λοχαγῷ ξὺν αὐτῷ τῷ θώρακι καὶ τῇ κοπίδι. Ξε. Κυ. 2, 2, 9.]

A. 20. Nicht selten ist die Verbindung mehrerer Dative. [z. Th. 1, 116, 1.] Δεήσει τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν. Θ. 1, 81, 1. Τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀνέστησαν. Θ. 8, 27, 5. (Ἄλλῃ ἐφόδῳ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ ἐπῄει τῷ λόφῳ. Θ. 4, 129, 5.) Vgl. Xe. An. 4, 5, 12, Kyr. 3, 1, 38, Dem. 45, 71, Plat. Prot. 335, a.

§ 49. Die Komparationsgrade.

1. Der **Positiv**, die absolute Form des Adjektivs, hat auch eine Art **komparativer** Bedeutung, insofern angegeben wird, daß die Eigenschaft unangemessen sei für eine bestimmte Handlung: zu, **allzu**. Als Ausdruck für dieselbe steht der Infinitiv mit oder ohne ὡς oder ὥςτε: um zu. [z. Th. 1, 50, 5. vgl. Her. 6, 109, 1 u. 7, 207. *Ἡ χώρα ἡ τότε ἱκανὴ τρέφειν τοὺς τότε σμικρὰ δὴ ἐξ ἱκανῆς ἔσται. Πλ. πολ.* 373, d. *Ἅπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολύς ἐστ' ἀεί. Φιλή.* 199 (3). vgl. § 43, 3, 2 u. Aristot. Probl. 30, 1.] *Ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγκαρτερεῖν ἃ ἔγνωτε. Θ.* 2, 61, 2. — *Ὀλίγοι ἐσμὲν ὡς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Ξε. Κυ.* 4, 5, 15. — *Τὸ ὕδωρ ψυχρὸν ὥστε λούσασθαί ἐστιν. Ξε. ἀπ.* 3, 13, 3. (*Γέρων μὲν ἐκεῖνος ὥστε ἐμοὶ*

βοηθεῖν, νεώτερος δ' ἐγὼ πολλῷ ἢ ὥστε δύνασθαι ἐμαυτῷ τιμωρεῖν ἱκανῶς. Ἀντ. 5, 79.) Vgl. Wyttenbach z. Jul. p. 217 (Schäfer).

2. Der **Komparativ** bezeichnet ein **Übermaß, Überragen** (*ὑπερβολή*), entweder rücksichtlich eines **Gegenstandes** (Subjekts) oder einer **andern Eigenschaft** oder einer **Handlung**. [Nitzsch De comparativis Gr. linguae modis hinter seiner Ausg. des Jon.]

A. 1. **Über den Ge. oder** ἤ **beim Komparativ** § 47, 27. Über ὡς beim Komparativ Schömann Redetheile S. 233 f.

(A. 2. Vor einem hypothetischen oder relativen Satze fehlt (für unsere Sprechweise) nach dem Komparativ in Fragen zuweilen das ἤ. [z. Th. 1, 33, 2.] Τίς εὐπραξία σπανιωτέρα εἰ αὕτη ἡ δύναμις πάρεστιν αὐτεπάγγελτος; Θ. 1, 33, 2. Πῶς ἂν ἄνθρωποι σχετλιώτεροι γένοιντο, οἵτινες ἅπερ αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς οὐκ ἔπεισαν, ταῦθ' ὑμᾶς ἀξιοῦσι πεῖσαι; Ἀντ. 6, 47.)

A. 3. Πλέον, ἔλαττον und μεῖον stehen adverbial auch mit Substantiven in Bezug gesetzt, wenn eine Zahl mit ἤ oder im Ge. folgt; dabei wie bei den gleichfalls zulässigen Adjektiven πλέων rc. (Thuk. 6, 25, 2 vgl. eb. § 3, Xen. An. 5, 10, 16. 7. 1, 27, Kyr. 2, 1, 5) kann ἤ auch fehlen. Τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν. Ξε. ἀν. 1, 2, 11. Τριήρεσιν οὐκ ἔλαττον ἢ ἑκατὸν πλευστέα ἐστίν. Θ. 6, 25, 2. Ἀπέθανον οὐκ ἔλαττον τῶν εἴκοσιν. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 23. — Οὐκ ἂν δύναιο μεῖον ἢ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. Ξε. Κυ. 5, 3, 28. Τοῦτον μόνον λέγονται Λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλέον ἢ διακοσίοις ἔτεσιν. Δη. 24, 141. — Πέμψω ὄρνις ἐπ' αὐτόν πλεῖν ἑξακοσίους τὸν ἀριθμόν. Ἀρ. ὄρ. 1251. Ἀπέθανον Ἀθηναίων ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα. Θ. 4, 44, 5. [Hermann De Ell. p. 180? Über die sehr zweifelhafte Annahme, daß beim Ge. ἤ überflüssig zutreten könne vgl. Lobeck z. Phryn. 410 f., Hermann z. So. Ant. 1266 u. Ullrich Beitr. z. Krit. des Th. 2 S. 17 f. Der Ge. des Preises bei ἤ Lys. 19, 31. 47.]

(A. 4. Wenn bei μᾶλλον eine Negation steht oder in dem Satze enthalten ist, so kann auch ἢ οὐ folgen. Die Erkl. z. Soph. Ai. 1237. Οὐ περὶ τῶν ἐμῶν ἰδίων μᾶλλον τιμωρήσεσθε Πολυκλέα ἢ οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν. Δη. 50, 66. Fraglich Thuk. 3, 36, 3 u. Xe. Hell. 6, 3, 15. Vgl. Buttm. z. Dem. g. Mid. p. 144 s., Hermann z. Vig. 798 f. u. Wetzel im Progr. d. kath. Gy. in Glogau 1871.)

[A. 5. Für μᾶλλον findet sich, besonders bei Thuk., auch πλέον (τι) und τὸ πλέον, vgl. § 46, 5, 8 u. z. Th. 1, 9, 3. 74, 4. 3, 67, 3. Μίσει πλέον ἢ δίκῃ κρίνουσιν. Θ. 3, 67, 3. Τὸ σωφρονεῖν τιμᾶτε τοῦ βίου πλέον. Αἰσ. Ἱκ. 1013 (983). Τοὺς νοῦν ἔχοντας πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θεράπευε. Ἰσ. 2, 53. Δέει τὸ πλέον ἢ φιλίᾳ κατεχόμενοι ξύμμαχοι ἦμεν. Θ. 3, 12, 1.]

[A. 6. Statt ἤ tritt nach einer Negation zuweilen mit Lebhaftigkeit ein adversativer Satz ein. Ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλέον, ἀλλὰ δαπάνης. Θ. 1, 83, 1 u. dort Kr.]

(A. 7. Statt ἤ folgt nach dem Komparativ zuweilen ἀντί, die **Wahl** bei einer Alternative, oder πρό, das **Vorziehen** des Gegenstandes bezeichnend. Λυκοῦργος κατειργάσατο ἐν τῇ πόλει αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Ξε. Λακ. π. 9, 1. Μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου. Πλ. Κρίτ. 54, b.)

[A. 8. Πρός mit dem Ac. bei einem Komparativ bezeichnet eine **vergleichende Beziehung**; παρά mit dem Ac. eine **vergleichende Zusammenstellung**. [z. Th. 1, 23, 3. 3, 37, 3. 8, 41, 1.] Οἱ φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. Θ. 3, 37, 1. Ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν. Θ. 1, 23, 3.]

[A. 9. Der Komparativ mit dem Ge. oder ἤ kann zur Bezeichnung eines Gegensatzes auch den Artikel annehmen, wie § 50, 2, 13. Ἐξῆν αὐτοῖς ἰέναι πράξοντας τὰ βελτίω τούτων. Ξε. ἀπ. 3, 9, 9. Λακεδαιμονίοις ἡ ξύμβασις ἐκ τοῦ αἰσχίονος ἢ ὑμῖν ἐγένετο. Θ. 6, 10, 1. Vgl. R. 6 E. u. Hermann z. So. Ant. 313, Kr. z. Th. 5, 60, 1 u. Krit. Anal. 1. S. 151. vgl. Xe. Mem. 2, 5, 5.]

3. Der Gegenstand, auf den die Vergleichung bezogen wird, kann auch das Subjekt des Komparativs selbst sein. Demgemäß steht beim Komparativ auch der Ge. des Reflexivs (nie ἤ), um zu bezeichnen, daß im vorliegenden Falle die Eigenschaft dem Subjekt selbst im höheren Grade zukomme als sonst (gewöhnlich). Vgl. R. 9. *Οἱ περὶ τὴν γραμματικὴν διαπονηθέντες αὐτοὶ αὑτῶν εὐμαθέστεροι γίγνονται πρὸς τὰ μείζω καὶ σπουδαιότερα τῶν μαθημάτων. Ἰσ.* 15, 267. *Οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ἐπειδὰν μάθωσιν ἢ πρὶν μαθεῖν. Πλ. Πρω.* 350, a. [z. Th. 7, 66, 3.] *Ὁρῶ ἔγωγε καὶ τοὺς πάνυ ἐμπείρους τοῦ ἀγωνίζεσθαι πολλῷ χεῖρον ἑαυτῶν λέγοντας, ὅταν ἔν τινι κινδύνῳ ὦσιν. Ἀντ.* 5, 7.

4. Wenn die Eigenschaft durch ihr Übermaß in Bezug auf einen Begriff als unangemessen vorgestellt wird, so folgt dem Komparativ ἢ κατά und der Ac. [z. Th. 6, 15, 2]: quam pro, als gemäß; wenn in Bezug auf eine Handlung, so bezeichnet man diese durch den Infinitiv mit ἤ, ἢ ὡς oder gewöhnlicher ἢ ὥστε: quam ut, zu, allzu — als daß —. *Τὸ τοὺς νόμους αὐτοὺς τοῖς παραβαίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχειν βελτίονος ἢ κατ' ἄνθρωπον νομοθέτου δοκεῖ μοι εἶναι. Ξε. ἀπ.* 4, 4, 24. *Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Σικελίᾳ μείζω ἢ κατὰ δάκρυα ἐπεπόνθεσαν. Θ.* 7, 75, 4. — *Οἱ θεοὶ βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπό τινων δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. Πλ. νό.* 885, d. *Τὸ δαιμόνιον μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι ἢ ὡς τῆς ἐμῆς θρησκείας προσδεῖσθαι. Ξε. ἀπ.* 1, 4, 10. *Ἦν μείζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλάειν. Ἡρ.* 3, 14, 5. *Φοβοῦμαι ἀεὶ μή τι μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῇ. Ξε. ἀπ.* 3, 5, 17. [*Ἔστι μείζω τἀκείνων ἔργα ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι. Δη.* 6, 11.]

5. Wenn zwei Eigenschaften (eines Subjekts) durch ἤ mit einander verglichen werden, so stehen beide Adjektive (oder Adverbia) im Komparativ. [Herm. De ell. p. 186 s.?] *Ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος δόξας εἶναι ἀδικώτερος ἀπεχώρει. Θ.* 3, 42, 3. *Οἱ ὀξεῖς μανικώτεροι ἢ ἀνδρειότεροι φύονται. Πλ. Θε.* 144, a. *Τὴν εἰρήνην ἀναγκαιοτέραν ἢ καλλίω ὑπελάμβανον εἶναι. Αἰ.* 3, 69. *Ἀναγκαῖον ἦν συντομώτερον ἢ σαφέστερον διαλεχθῆναι. Ἰσ.* 6, 24. [*Εἰς Ἰωλκὸν ἱκόμην ξὺν σοί, πρόθυμος οὖσα μᾶλλον ἢ σοφωτέρα. Εὐ. Μήδ.* 485. *Ἀτρεὺς προθύμως μᾶλλον ἢ φίλως πατρὶ παρέσχε*

δαῖτα. Αἰσ. Ἀγ. 1591 (1559). Ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. Εὔπολις 214 (205), 3.]

6. Ohne einen maßbestimmenden Begriff oder Satz (mit ἤ oder dem Ge.) steht der Komparativ, 1) wenn der Zusammenhang ergiebt, womit verglichen wird; 2) wenn auf das gewöhnliche oder rechte Maß Bezug genommen wird: zu, allzu; 3) wenn das Gegenteil als Maß zu denken ist. *Αἱρετώτερον τὸ αὐταρκέστερον. Ἀρλ. πολ.* 2, 1, 7. *Οὐκ ἀποδέξονται ὑμᾶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶναι. Θ.* 3, 57, 1. *Οἵτινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκουσι, τοῖς δὲ κρείσσοσι κακῶς προςφέρονται, πρὸς δὲ τοὺς ἥσσους μέτριοί εἰσι πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖντο. Θ.* 5, 111, 5. *Ἐν εἰρήνῃ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσιν. Θ.* 3, 82, 2. — *Πολλοὶ διὰ τὴν ἰσχὺν μείζοσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσιν. Ξε. ἀπ.* 4, 2, 35. — *Πόλις ἀφισταμένη τίς πω ἥσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα τὴν παρασκευὴν τούτῳ ἐπεχείρησεν. Θ.* 3, 45, 1. *Μῶν ὕστεραι πάρεσμεν ὦ Λυσιστράτη; Ἀρ. Λυ.* 69. [z. Th. 2, 80, 4.] — *Ἄμεινόν ἐστι παντὶ ὑπὸ θείου καὶ φρονίμου ἄρχεσθαι. Πλ. πολ.* 590, d. *Θεμιστοκλῆς τὸ ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα. Θ.* 1, 138, 4. (*Ἔλεξέ τις ὡς τὰ χείρονα πλείω βροτοῖσίν ἐστι τῶν ἀμεινόνων· ἐγὼ δὲ τούτοις ἀντίαν γνώμην ἔχω, πλείω τὰ χρηστὰ τῶν κακῶν εἶναι βροτοῖς. Εὐ. Ἱκ.* 196. vgl. 2 A. 9.)

A. 1. Zu 2) gehört eigentlich auch der Fall, wo wir statt des Komparativs den Positiv mit etwas, ziemlich, wohl auch eben setzen. Πάντα τὰ ζητούμενα δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι. Μέ. 186 (9). Ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, πρόςκειμαι τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὥσπερ ἵππῳ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος. Πλ. ἀπ. 30, e. Ἐμοὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀηδέστερα ἀκούειν. Πλ. Θε. 177, b. Οἱ μουσικῇ χρησάμενοι μαλακώτεροι γίγνονται ἢ ὡς κάλλιον αὐτοῖς. Πλ. πολ. 410, d.

A. 2. Die komparative Beziehung ist in vielen besonders zu 3) gehörigen Fällen fast ganz erloschen. So in νεώτερον das von Neuerungen und Neuigkeiten, besonders unerwünschten, gebraucht wird (bei Dichtern auch νέον), und οὐ χεῖρον. Νεωτέρων τινὲς ἐπεθύμουν πραγμάτων. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 9. Μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Πλ. Πρω. 310, b. Οὐ χεῖρον πολλάκις ἀκούειν. Πλ. Φαίδ. 105, a. [z. Her. 3, 62, 2.]

A. 3. Unser das wäre zu weitläufig u. ä. wird im Griechischen gewöhnlich durch den Positiv ausgedrückt. Οἷα τῷ σώματι ἠνεσχόμην, μακρὸν ἂν εἴη μοι λέγειν. Ἀνδ. 2, 15. Τὰς ἀποικίας καθ' ἕκαστον διηγεῖσθαι μακρὸς ἂν εἴη λόγος. Ἀνδ. 3, 9. Ὅσα αὐτόθι ἐρρήθη πολὺς ἂν εἴη μοι λόγος διηγεῖσθαι. Λυ. 23, 11. (Τὰ ἄλλα μακρότερος ἂν εἴη λόγος ἐμοί τε διηγήσασθαι ὑμῖν τε ἀκοῦσαι. Ἀντ. 1, 18.)

7. Umschreibung des Komparativs (durch *μᾶλλον* mit dem Positiv) ist im Griechischen ungleich seltener als in andern Sprachen erforderlich.

A. 1. Ohne Anstoß gebraucht der Grieche häufig Komparative und eben so noch häufiger Superlative, wo wir die Umschreibung mit mehr und am meisten mit dem Positiv u. ä. wählen. So κυριώτερος, τατος der mehr,

am meisten die Gewalt hat [z. Th. 4, 18, 1. 5, 53, 1], αἰτιώτερος, τατος mehr, am meisten Schuld, auctor [z. Th. 1, 74, 1], ἰδιώτερος, τατος mehr, am meisten eigen, angehörig (§ 23, 2, 7, vgl. Isokr. 12, 73, Dem. 23, 65 u. Philod. p. 61, 19], οἰκειότερος, τατος näher, am nächsten verwandt [Thuk., Isokr. u. A.], ἐναντιώτερος, τατος mehr, am meisten entgegenstehend [Isokr. u. Dem. öfter], ἀλλοτριώτερος, τατος mehr, am meisten fremd [Th. 1, 70, 3. 3, 82, 5, Isokr. 12, 159], ἰατρικώτατος am geschicktesten in der Arzneikunde [Plat. Symp. 186, d], Ἑλληνικώτατος am meisten hellenisch gesinnt [Dem. 19, 308]; selbst von Kompositen πολυανθρωπότατος [Thuk. 2, 54, 4], μακροβιώτατος [Isokr. 11, 22], φιλιππότατος [Xe. An. 1, 9, 5], φιλαθηναιότατος [Dem. 19, 308], μισαθηναιότατος [Dem. 23, 202], μισοδημότατος, μισοχρηστότατος [Xe. Hell. 2, 3, 47.] ꝛc.

A. 2. Nicht selten kompariert finden sich auch die Verbalia auf τός, wenn sie adjektivische Bedeutung haben, wie θαυμαστός, ὀνομαστός, μακαριστός, ζηλωτός, αἱρετός, καταγέλαστος, ἐπονείδιστος; vereinzelt μεμπτότερος, ἐξαλειπτότερος, ἀγαπητότατος. Die Verbalia auf τέος sind ihrer Bedeutung nach keiner Komparation empfänglich.

[A. 3. Auffallend, aber aus dem Zusammenhange erklärlich, sind ἀθανατώτερος Plat. Symp. 209, c., ἀειμνηστότερος Lys. 26, 4, μονώτατος Ar. Ritter 352, Plut. 182, Lyk. 88, Theokr. 15, 137. vgl. Schäfer Melet. cr. p. 102 not. u. Mätzner z. Lykurg 88 S. 229; komisch ist αὐτότατος Ar. Plut. 83, wie ipsissimus bei Plautus.]

A. 4. Die Umschreibung mit dem Positiv und μᾶλλον für den Komparativ wie mit μάλιστα für den Superlativ tritt ein, wenn der Komparativ nicht gebildet werden konnte, wie von den Participien fast ohne Ausnahme; oder doch lieber vermieden wurde, wie von ἀντίπαλος und öfter auch von φίλος so wie von manchen Verbalien auf τός; oder der Begriff des μᾶλλον, μάλιστα selbständig, besonders in der Bedeutung vielmehr und vorzugsweise (potius und potissimum), herauszustellen war. Ἅπαντα τὰ ζῷ' ἐστὶ μακαριώτερα καὶ νοῦν ἔχοντα μᾶλλον ἀνθρώπου πολύ. Μέ. 520 (534), 1. Εὐέλπιδες μᾶλλον ἦσαν οἱ Ἕλληνες. Ξε. ἀν. 2, 1, 18. Οἱ Πέρσαι Κύρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ. Ξε. ἀν. 1, 1, 5. [z. Xe. An. 1, 9, 29.] Οἱ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν. Ξε. ἀν. 3, 1, 23. — Ὠνητὴ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία. Θ. 1, 121, 2. Οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν. Θ. 1, 49, 5. — Ἐρρήθησαν αἱ γνῶμαι αὗται μάλιστα ἀντίπαλοι. Θ. 3, 49, 1. — Παρὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι ἰσοδίαιτοι μάλιστα κατέστησαν. Θ. 1, 6, 3. — Τοῦτο δεινότατον καὶ μάλιστα παράνομον γέγραπται. Δη. 24, 194.

A. 5. Auch dem Komparativ wird μᾶλλον öfter beigefügt, was am wenigstens anstößig ist, wo es in der Bedeutung vielmehr, wenn auch den Begriff des Komparativs erneuernd, zu einem andern Worte gehört. [z. Xe. An. 4, 6, 11.] Τὸν νόμον ἄρχειν αἱρετώτερον μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν ἕνα τινά. Ἀρλ. πολ. 3, 11, 3. Αἱρετώτερόν ἐστι μαχομένους ἀποθνήσκειν μᾶλλον ἢ φεύγοντας σῴζεσθαι. Ξε. Κυ. 3, 3, 51. — Λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφυ τὸ θῆλυ διὰ τὸ ἀσθενές. Πλ. νό. 781, a. Τὼ ξένω ἐστὸν ἐνδεεστέρω παρρησίας καὶ αἰσχυντηροτέρω μᾶλλον τοῦ δέοντος. Πλ. Γο. 487, a.

A. 6. Wie unser noch erscheint ἔτι beim Komparativ, häufiger als etiam. Ἐλπίζω σφόδρ' ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἔργων ἐργάτην ἀγαθὸν γενέσθαι καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν φανῆναι. Ξε. ἀπ. 2, 1, 27. (Καὶ μ. Ὀδ. β. 334).

A. 7. Verstärkungen des Komparativs wie πολύ, πολλῷ (§ 48, 15, 10 vgl. Dein. 1, 23) werden zuweilen durch Einschiebung einer Präposition oder anderer Wörter von demselben getrennt; seltener von Superlativen. Über πολλῷ ꝛc. nach der Präposition Poppo z. Th. 1, 69, 5 kl. A. [Kr. z. Xe. An. 1, 5, 2 u. Heindorf z. Plat. Phaid. § 136.] Πολὺ ἐν ἀσφαλε-

στέρῳ ἔσεσθε ἔξω γενόμενοι. Xe. Ky. 7, 1, 21. Νῦν, ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προςήκει ἀμείνονας εἶναι. Xe. ἀν. 3, 2, 15. — Ὅταν πολέμιοι ἀλλήλοις ἀντικάθωνται, πολὺ ταῖς πρώταις ἡμέραις φοβερώτατα ἔχουσιν. Xe. ἱππ. 8, 20. [So auch πολύ Th. 8, 68, 3.]

8. Der Superlativ bezeichnet einen hervorragenden Grad der Eigenschaft. Wenn er einen Genitiv bei sich hat, so wird unter den von diesen umfaßten Gegenständen dem Subjekt des Superlativs die Eigenschaft im höchsten Grade beigelegt. S. § 47, 28, 5—13.

A. 1. Daß hier der Artikel nicht so notwendig ist, wie im Deutschen, zeigen mehrere der § 47, 28, 5 angeführten Beispiele. [z. Th. 2, 42, 3. 51, 2.]

A. 2. Über πολλῷ, πολύ ꝛc. beim Superlativ § 48, 15, 10 f. vgl. § 49, 7, 7. Den höchsten Grad bezeichnet auch der Superlativ mit δή. Ἡ πόλις δύναμιν μεγίστην δὴ μέχρι τοῦδε κέκτηται. Θ. 2, 64, 3. [Kr. z. Dion. p. 118.]

9. Auch beim Superlativ (vgl. N. 3) kann der Ge. des Reflexivs stehen, um zu bezeichnen, daß im vorliegenden Falle das Subjekt mit sich selbst verglichen die Eigenschaft im höchsten Grade besitze, mithin so sehr wie sonst nie oder in keiner andern Beziehung. *Νέος ὢν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὑτὸς αὑτοῦ ὁρᾷ, γέρων δὲ ὀξύτατα. Πλ. νό.* 715, e. *Ἕκαστος ἐπὶ τοῦτ' ἐπείγεται ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνει βέλτιστος ὤν. Εὐ. Ἀντιό.* 20 (183). *Οὐ ζητεῖ τίνος ἐστὶν ἑτέρου μοχθηρότερος, ἀλλὰ πρὸς τί μοχθηρότατος ἑαυτοῦ. Πλούτ. Σύλ.* 8.

10. Zur Verstärkung treten vor die Superlative, dem lat. quam entsprechend, *ὅτι* oder *ὡς*, seltener *ῇ* [nur dichterisch auch *ὅπως*], wo wir möglichst mit dem Positiv gebrauchen. *Προθυμούμεθα τῶν υἱέων ὡς ἀρίστας εἶναι τὰς ψυχάς. Πλ. Λάχ.* 186, a. *Ἐγὼ νομίζω τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω τοῦ θείου. Ξε. ἀπ.* 1, 6, 10. — *Σωφρόνων ἐστὶ καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὕτω ποιεῖν ὅπως τά τε ὄντα ὡς βέλτιστα ἕξει καὶ ἄλλα ὅτι πλεῖστα ἔκ τε τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου προςγενήσεται. Ξε. οἰκ.* 7, 15. *Δεῖ ὅτι μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους. Πλ. νό.* 812, e. *Οὐκ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων ὡς ἀρίστων ὅτι μάλιστα καὶ ὡς τάχιστα γίγνεσθαι. Πλ. νό.* 718, d. — *Φημὶ χρῆναι νῦν ἐπιταθῆναι ἡμᾶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ὅπως τῶν ἀγαθῶν ἢ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπολαύσωμεν. Ξε. Κυ.* 7, 5, 82.

A. 1. Wenn eine Präposition eintritt, so stehen ὡς und ὅτι vor derselben. [Kr. z. Th. 1, 63, 1 u. Xe. An. 2, 5, 7.] Δεῖ ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι ταῖς παρασκευαῖς. Δη. 9, 51. Δεῖ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι. Θ. 3, 46, 1.

[A. 2. Zuweilen werden ὡς und ὅτι verbunden. Ἐμοὶ οὐδέν ἐστι πρεσβύτερον τοῦ ὡς ὅτι βέλτιστον ἐμὲ γενέσθαι. Πλ. συ. 218, d. Vgl. Kr. Anal. 1 S. 161 f.]

A. 3. Mit ὡς und ἤ, selten mit ὅπῃ, nie mit ὅτι [Kr. z. Xe. An. 1, 1, 6. App. Pun. 8, 8?], das beim Superlativ als Neutrum von ὅστις zu fassen ist (vgl. Hermann z. Vig. 347), kann auch δύνασθαι oder ein synonymer Ausdruck als Satz gefügt den Superlativ verstärken. Πειράσομαι τῷ ὄντι ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν καὶ ἀποθνῄσκειν. Πλ. Γο. 526, d. Διηγήσομαι ὑμῖν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. Ἰσ. 21, 1. Πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς ὡς ἂν οἷός τε ὦ σαφέστατα περὶ τῶν πεπραγμένων. Δη. 43, 2. Οἱ γονεῖς ἐπιμελοῦνται, πάντα ποιοῦντες, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατὸν βέλτιστοι. Ξε. ἀπ. 2, 2, 6. Ψυχὴ ἀγαθὴ τῇ αὑτῆς ἀρετῇ σῶμα παρέχει ὡς οἷόν τε βέλτιστον. Πλ. πολ. 403, d. Περίμενε ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἔνι ἥδιστα γένηται. Ξε. ἀπ. 4, 5, 9. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κόρας σίτῳ ᾗ ἀνυστὸν μετριωτάτῳ τρέφουσι καὶ ὄψῳ ᾗ δυνατὸν μικροτάτῳ. Ξε. Λακ. π. 1, 3. [Über das seltene ἀνυστόν z. Xe. An. 1, 8, 11.]

A. 4. Ähnlich wie ὅτι ꝛc. findet sich beim Superlativ οἷος; mit hinzugefügtem δύνασθαι ꝛc. ὅσος und ὁπόσος, wie quantus (selten so ὁποῖος). [Vgl. § 51, 10, 6.] Ὁρῶ τὰ πράγματα οὐχ οἷα βέλτιστα ἐν τῇ πόλει ὄντα. Λυ. 13, 23. Σωκράτης ποτὲ ὄντος πάγου οἵου δεινοτάτου ἀνυπόδητος διὰ τοῦ κρυστάλλου ἐπορεύετο. Πλ. συ. 220, b. — Ἦγε στρατιὰν ὅσην ἑκασταχόθεν πλείστην ἐδύνατο. Θ. 7, 21, 1. Ἤγαγον συμμάχους οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὁπόσους ἐγὼ πλείστους ἐδυνάμην. Ξε. Κυ. 4, 5, 29. Ἄδειαν πεποίηκε τοσαύτην ὅσην οἷόν τε γενέσθαι πλείστην. Δη. 24, 88. [Ὑπισχνοῦνται βοηθεῖν τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν. Θ. 5, 47, 3. zu 5, 23, 1. vgl. Plat. Ges. 718, d, 923, c, 950, e.]

A. 5. Eine andere Art von Verstärkung des Superlativs ist εἷς mit dem Substantiv der bezüglichen Gattung, am häufigsten εἷς ἀνήρ eig. als einzelner Mann im Gegensatze zu mehreren, z. B. einem Staate [z. Xe. An. 1, 9, 12]; dann unter, vor allen Männern. Ἐξῆν Κύρῳ θησαυροὺς χρυσοῦ πλείστους ἑνὶ ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καταθέσθαι. Ξε. Κυ. 8, 2, 15. Κάλλιστ' ἀνὴρ εἷς ἓν γε ταῖς Θήβαις ἐτράφην. Σο. ΟΤ. 1380. [Über εἷς γε z. Th. 1, 80, 2.]

(A. 6. Eine bei Herod., Thuk., Platon und Spätern vorkommende Steigerungsformel des Superlativs ist ἐν τοῖς vor Allen, bei Weitem; ursprünglich wohl so gebraucht, daß man dabei das Particip des Verbums ergänzte; dann fast adverbial geworden und selbst in Verbindung mit einem Femininum unverändert beibehalten. [z. Th. 1, 6, 2. vgl. Arnold z. 7, 19, 4.] Ἐν τοῖσι πρῶτος ὅδε λαβὼν ἀνῆκέ με. Φερεκρ. 143 (5), 4. Ἐν τοῖς πρῶτοι Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο. Θ. 1, 6, 1. Ὠμὴ ἡ στάσις ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο. Θ. 3, 81, 4. Ἀρίσταρχος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ ἦν. Θ. 8, 90, 1.)

A. 7. Über die Umschreibung des Superlativs durch μάλιστα 7, 4.

(A. 8. Gesteigert wird die Bedeutung des Superlativs durch μάλιστα [dichterisch auch durch πλεῖστον und μέγιστον Dial. Sy. A. 4; vereinzelt jenes bei Th. 8, 96, 4], insofern er an sich nur einen hohen Grad bezeichnen kann, wenn nicht etwa das μάλιστα vorzugsweise einem andern Begriffe angehört. Doch ist diese Verbindung überhaupt nicht häufig. Τὸ τέταρτον γένος ἔνυδρον γέγονεν ἐκ τῶν μάλιστα ἀνοητάτων καὶ ἀμαθεστάτων. Πλ. Τίμ. 92, a. — Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότατος ἔσται τοῖς πολεμίοις. Θ. 7, 42, 5 u. dort Kr. Διὰ τοὺς νόμους μάλιστα μέγιστοί ἐστε. Ξε. Ἑλ. 1, 7, 29.)

§ 50. Der Artikel.

I. Der Artikel als Pronomen.

Vorerinnerung. Die Lehre vom Artikel ist so vielumfassend, daß es hier genügen muß, die Haupterscheinungen zusammenzustellen. Vgl. Kr.s Studien 2 S. 53—83. Auf zahlreiche Ergänzungen findet man Nachweisungen in den Registern zu Kr.s Ausgaben.

1. Der Artikel, ursprünglich deiktisches Pronomen, (der, dieser), erscheint als solches am gewöhnlichsten in der epischen Poesie; in der Prosa hat er diese Bedeutung nur in einzelnen, meist sehr bestimmten Verbindungen. Am häufigsten finden sich so *ὁ μέν, ὁ δέ* (welches letztere auch mehrere Male stehen kann) durch alle Formen, wenn sie nicht mit einem folgenden Substantiv attributiv verbunden sind. [Kr. z. Dion. p. 143.]

A. 1. Wenn nämlich ὁ μέν — ὁ δέ mit einem folgenden Substantiv oder einer Substantivierung attributiv verbunden sind, so ist ὁ der Artikel. [Pronomen nur in den äußerst seltenen Fällen, wo zu einem doppelten ὁ dasselbe Substantiv gehört.] Ἡ μὲν εὐταξία σῴζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. Ξε. ἀν. 3, 1, 38. Τὰ μὲν δίκαι' ἐπαίνει, τοῦ δὲ κερδαίνειν ἔχου. Σο. Αἰθ. 26 (25). [Τῇ μὲν δίδωμι χειρί, τῇ δὲ λαμβάνω. Κω. ἀν. 409 (397). Vgl. die Beispiele A. 17 u. 18.]

A. 2. Auf vorhergehende Substantive demonstrativ bezogen heißen ὁ μέν — ὁ δέ dieser — jener, der eine — der andere. Dabei kann ὁ μὲν sowohl auf das nähere als auf das entferntere Substantiv gehen. Χαλεπώτερόν ἐστιν εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς φέροντα ἢ τὰ κακά. τὰ μέν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. Ξε. Κυ. 8, 4, 14. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος. Ἰσ. 2, 32. Ἀστεῖος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τῇ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. Ἰσ. 2, 34. [Kr. Reg. z. Th. u. Artikel 1.]

[A. 3. Statt ὁ μέν — ὁ δέ können natürlich auch die Begriffe selbst mit μέν oder δέ wiederholt werden, wie Antiph. 5, 5, Dem. 20, 119; auch kann ὁ μέν stehen und statt ὁ δέ der bezügliche Begriff, wie Her. 1, 59 u. Thuk. 1, 84, 3, oder ein synonymer, wie Thuk. 6, 72, 4 eintreten.]

A. 4. Ohne vorhergehendes ὁ μέν ꝛc. steht ὁ δέ, οἱ δέ er, sie aber, τὸ δέ dies aber, meist ein dem vorhergehenden entgegengesetztes Subjekt einführend, also gewöhnlich im No. oder bei obliquer Rede im Ac. Πείθουσι τὸν Σάδοκον τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν· ὁ δὲ πεισθεὶς αὐτοὺς ξυλλαμβάνει. Θ. 2, 67, 2. Ἰνάρως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον. Θ. 1, 104, 1. Ἴσως ὑμῖν ταυτὶ λέγων δοκῶ λέγειν ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον. Πλ. ἀπ. 37, a. (Τάχ' ἄν τις θαρσοίη ὅτι αὐτῶν ὑπερφέρομεν· τοῖς δὲ ἄλλη γῆ ἐστιν. Θ. 1, 81, 1. Φασὶ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶφρον οὐδενός πω δέξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ ἐπετήδευσαν. Θ. 1, 37, 2.) [Über die bei Attikern äußerst seltene Beziehung des ὁ δέ auf das vorhergehende Subjekt s. Krüger z. Xen. An. 4, 2, 6.]

A. 5. Wenn καί statt δέ eintritt, sagte man von Personen [z. Her. 4, 5, 2] καὶ ὅς, καὶ ἥ, καὶ οἵ; aber im Ac. (mit dem Inf.) καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τούς. vgl. Dial. Sy. A. 3. Jene Form des Artikels erscheint auch in ἦ δ' ὅς, ἦ δ' ἥ sagte er, sie. Vgl. § 38, 5, 5. Erst seit Demosthenes, und sehr selten bei den Attikern, findet sich diese veraltete Form des Artikels (gew. im Plural) auch in Verbindung mit μέν und δέ, doch nur in den obliquen Kasus. Οὐδεὶς ἀντέλεγε, καὶ ὃς ἡγεῖτο. Ξε. ἀν. 6, 3, 22. Ἐκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευσε τοὺς Ὑρκανίους, καὶ οἳ ἠρώτων· τί δέ; οὐκ ἀναμένεις; καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται. Ξε. Κυ. 4, 2, 13. — Τί δέ; ἦ δ' ὅς, ὁ Θρασύμαχος· χρυσοχοήσαντας οἴει τούσδε νῦν ἐνθάδε ἀφῖχθαι; Πλ. πολ. 450, b. [Οἷς μὲν δίδωσιν, οἷς δ' ἀφαιρεῖται θεός. Μέ. μο. 428. Φίλιππος πόλεις Ἑλληνίδας ἃς μὲν ἀναιρῶν, εἰς ἃς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων ἔλυε τὴν εἰρήνην. Δη. 18, 71.]

A. 6. Unbestimmt bedeuten ὁ μέν — ὁ δέ durch alle Formen auch einer — ein anderer, der eine — der andere, sowohl wenn sie einem vorhergehenden Substantiv appositiv angefügt sind, als wenn sie den partitiven Ge. bei sich haben. S. § 47, 28, 2 u. 3. Λέγεται ψυχὴ ἡ μὲν νοῦν ἔχειν, ἡ δὲ ἄνοιαν. Πλ. Φαίδ. 93, b. Οὐ πάσας

χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν τὰς δ' οὔ· οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν τῶν δ' οὔ. Πλ. Κρίτ. 47, a. Τῶν πόλεων αἱ μὲν τυραννοῦνται, αἱ δὲ δημοκρατοῦνται, αἱ δὲ ἀριστοκρατοῦνται. Πλ. πολ. 338, d.

A. 7. Der Singular von ὁ μέν — ὁ δέ ist in diesem Falle zuweilen durch ein Teil — ein anderer zu übersetzen. Τὸν φιλόσοφον σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι, οὐ τῆς μὲν τῆς δ' οὔ, ἀλλὰ πάσης. Πλ. πολ. 475, b. Ἡ ἄλλη στρατιὰ ἡ μὲν πρὸς τὴν πόλιν ἐχώρουν, ἡ δὲ πρὸς τὴν πυλίδα. Θ. 6, 100, 2. Ὁ μὲν πεπραμένος ἦν τοῦ σίτου, ὁ δ' ἔνδον ἀποκείμενος. [Δη. 42, 6.]

A. 8. Auch substantiviert heißen ὁ μέν — ὁ δέ (dies auch öfter) einer — ein anderer, der eine — der andere. Δεῖ τοὺς μὲν εἶναι δυςτυχεῖς, τοὺς δ' εὐτυχεῖς. Μέ. μο. 125. Ἀνώμαλοι τύχαι· οἱ μὲν γὰρ εὖ πράσσουσι, τοῖς δὲ συμφοραὶ σκληραὶ πάρεισιν εὐσεβοῦσιν εἰς θεούς. Εὐ. Σκυ. 2 (685). Ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή; Πλ. Φαίδ. 79, a. Τὰ μὲν ἀναρμοστεῖ που πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ ξυναρμόττει. Πλ. σοφ. 253, a.

A. 9. In dieser Bedeutung A. 6 u. 8 kann dem ὁ μέν und ὁ δέ auch τὶς beigefügt werden, um die Unbestimmtheit mehr hervorzuheben. vgl. § 51, 16, 4. Ἔλεγον τοῦ Κύρου ὁ μέν τις τὴν σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πρᾳότητα, ὁ δέ τις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ξε. Κυ. 3, 1, 41. Ἐπιχειροῦντες νόμους τιθέναι τοὺς μὲν ὀρθῶς τιθέασι, τοὺς δέ τινας οὐκ ὀρθῶς. Πλ. πολ. 339, c. Τὰ μὲν μιμήσεται τὴν προτέραν πολιτείαν, τὰ δὲ τὴν ὀλιγαρχίαν. τὸ δέ τι καὶ αὐτῆς ἕξει ἴδιον. Πλ. πολ. 547, d. [Über τινὲς οἱ μέν z. Th. 5, 54, 3.]

A. 10. Statt ὁ bei μέν oder δέ kann auch ein anderes, besonders ein synonymes Wort eintreten. Γεωργὸς μὲν εἷς, ὁ δὲ οἰκοδόμος, ἄλλος δέ τις ὑφάντης. Πλ. πολ. 369, d. Οἱ μὲν τὰ γένη τῶν ἡμιθέων ἀνεζήτησαν, οἱ δὲ περὶ τοὺς ποιητὰς ἐφιλοσόφησαν, ἕτεροι δὲ τὰς πράξεις τὰς ἐν τοῖς πολέμοις συναγαγεῖν ἐβουλήθησαν, ἄλλοι δέ τινες περὶ τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἀποκρίσεις γεγόνασιν, οὓς ἀντιλογικοὺς καλοῦσιν. Ἰσ. 15, 45.

A. 11. Dem ὁ μέν, ὁ δέ kann auch der Begriff, den es andeutet, appositiv beigefügt werden. Doch kann dabei auch statt ὁ δέ der bezügliche Begriff selbst eintreten. [Reg. z. Th. u. Apposition u. Heindorf z. Gorg. 121.] Τοὺς μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα, τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους. Δη. 18, 102. Οὐχ ὁμολογῶ ταὐτὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως. Πλ. Πρω. 351, a.

A. 12. Oft fehlt (ὁ) μέν bei wirklicher Antithese, wo denn der Satz mit δέ eig. wohl als ausfüllend oder vervollständigend zu betrachten ist, zum Teil hervorhebt. Εἰςφέρειν ἐκέλευον, οἱ δ' οὐδὲν δεῖν ἔφασαν· πολεμεῖν καὶ μὴ πιστεύειν, οἱ δ' ἄγειν εἰρήνην. Δη. 9, 64. Δύο λέγω εἴδη κινήσεως, ἀλλοίωσιν, τὴν δὲ περιφοράν. Πλ. Θε. 181, d. [z. Xe. An. 2, 3, 10.]

A. 13. Wenn mit dem pronominalen ὁ μέν — ὁ δέ eine Präposition verbunden wird, so treten μέν und δέ gleich nach dieser ein, jedoch wenigstens μέν nicht immer. Ἐν μὲν τοῖς συμφωνοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς οὔ. Πλ. Φαῖδ. 263, a. Ἡ φύσις εἰς τὰ μὲν οἷα τε, εἰς δὲ τὰ οὔ. Πλ. πολ. 453, a.

(A. 14. Adverbartig steht τὸ δέ namentlich bei Platon eine dem Vorigen entgegengesetzte Behauptung einführend: da doch (in Wahrheit) Οἴονταί με σοφὸν εἶναι· τὸ δὲ κινδυνεύει τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι. Πλ. ἀπ. 23, a. Heindorf z. Theait. 37. vgl. § 64 u. die Erkl. z. Apol. 23, a.)

A. 15. Gleichfalls adverbartig stehen die Ac. τὸ μέν und τὸ δέ, τὰ μέν und τὰ δέ (auch mit τὶ verbunden vgl. z. Th. 1, 107, 3, selbst τὰ μέν τι vgl. § 44, 4 und z. Xe. An. 4, 1, 14), so wie τὸ δέ (τι) und τὰ δὲ τι ohne τὸ μέν und τὰ μέν: teils, teils. Vgl. § 46, 4. Manche, auch att. Schriftsteller, wie Soph. und mehrere Redner, gebrauchen in diesem Sinne auch τοῦτο μέν — τοῦτο δέ. Τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προςπέμψαντος λόγους, τὸ δὲ πλέον καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν ὥρμηντο ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν. Θ. 8, 47, 2. Τὰ μέν τι ἐμάχοντο, τὰ δὲ καὶ ἀνεπαύοντο. Ξε. ἀν. 4, 1, 15. Λαθεῖν ἂν

ἐνόμιζε· τὸ δέ τι καὶ τὰ τῶν πολεμίων ἐλπίδος τι ἔτι παρεῖχεν. Θ. 7, 48, 2. Ἀντὶ τούτου μὲν κακὰ εἶχον, τοῦτο δὲ ἀπωλλύμην. Ἀνδ. 2, 16.

A. 16. Das eig. Adverbium τῇ μέν — τῇ δέ heißt hier — dort, an der einen — an der andern Stelle; und übertragen einesteils — andernteils. Τῇ μὲν ἄνοδον, τῇ δὲ εὔοδον εὑρήσομεν τὸ ὄρος. Ξε. ἀν. 4, 8, 10. — Τέχνην τῇ μὲν ῥᾳδίαν ἔχω, τῇ δ' αὖ χαλεπωτάτην. Πλ. νό. 838, a.

A. 17. Als Vertreter einer nicht zu nennenden Person oder Sache steht der pronominale Artikel in den Formen τὸν καὶ τόν den und den, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τά [Kr. Stud. 2 S. 54], Accusative, die durch ὁ δεῖνα (§ 25, 1, 6) ergänzt werden. [Als No. steht ὃς καὶ ὅς bei Her. 4, 68, 1 vgl. Hermann z. Vig. 28.] Ἐξέρχομαι καὶ ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τόν. Λυ. 1, 23. Ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι. Δη. 9, 68. [Διὰ τὸ καὶ τὸ φῶς Aristot. π. χρωμ. 3. vgl. A. 18.] — Τί δὴ τὰ καὶ τὰ πεπονθὼς ὁ δεῖνα οὐκ ἐλάμβανε δίκην παρ' ἐμοῦ. Δη. 21, 141.

[A. 18. Ähnlich sagte man τόσοι καὶ τόσοι so und so viele, τοῖοι καὶ τοῖοι so und so beschaffene. Vgl. § 25, 10, 4. Ζημιοῦται χρήμασί τε καὶ ἀτιμίᾳ, χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇ καὶ τῇ δὲ ἀτιμίᾳ. Πλ. νό. 721, b. Εἴδη ἐστὶ τόσα καὶ τόσα καὶ τοῖα καὶ τοῖα. Πλ. Φαῖδ. 271, d.]

A. 19. Allgemein üblich ist auch πρὸ τοῦ (προτοῦ) vor dem. Μικρὰ ἃ πρὸ τοῦ μεγάλ' ἦν φαίνεται. Δη. 23, 203. Ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ οὔ φασιν ἡμᾶς προέσθαι. Θ. 2, 73, 3. Vgl. § 43, 4, 7.

A. 20. Der bloße Artikel steht auch unmittelbar vor einem relativen Satze, der dann gleichsam dessen Nomen vertritt: ein Sprachgebrauch, den von att. Prosaikern häufiger nur Platon sich erlaubt. Auszuschließen sind jedoch die proklitischen Formen, in der Prosa vielleicht überhaupt die Nominative. [Kr. krit. Anal. 1 S. 155.] Τόν τε Εὐθύκριτον καὶ τὸν ὃς ἔφη δεσπότης τούτου εἶναι μάρτυρας παρέξομαι. Λυ. 23, 8. Ὀρέγεται τοῦ ὅ ἐστιν ἴσον. Πλ. Φαίδ. 75, b. Δεῖ μισεῖν τοὺς οἷόσπερ οὗτος. Δη. 22, 64. Ταῦτα πρόςεστι τοῖς οἷος οὗτός ἐστι τὴν φύσιν. [Δη. 25, 30.] Vgl. Heindorf z. Plat. Soph. Soph. 56.

[A. 21. Ähnlich findet sich τό γε — ὅτι Pl. Euthyd. 291, a. Wie dieses erscheinen in Prosa vereinzelt [vgl. Kr.s Stud. 2 S. 54] τοῦτο μὲν ἐκ τῆς — τοῦτο δὲ ἐκ τῆς Xen. St. d. Ath. 2, 8, τὸ μὲν τῇ — τὸ δὲ τῇ eb. § 12 vgl. Her. 2, 138, 1 und τῇ καὶ τῇ eb. § 2, wie τῇ μέν 2, 8, 1, vgl. Schneider z. Plat. Rep. 546, c, Dion. C. 36, 49 [32], 74, 10. οὔτε τοῖς — οὔτε τοῖς Pl. Ges. 701 e, τῷ daher Pl. Theait. 179 d u. Soph. 230 a. Über ἐν τοῖς beim Superlativ § 49, 10, 6.]

A. 22. Nur scheinbar hieher gehört der Fall, wo man zu dem Artikel das Nomen aus dem Vorhergehenden oder Folgenden ergänzen muß, wie es ähnlich selbst bei fehlendem Artikel auch zu einem Ge. zu denken ist. Καλλίστη δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 34. Ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν οὐδὲν χείρων ἢ ὁ ἐπιστήμην. Πλ. Μέν. 98, c. — Οὐ παναληθής ἐστιν ἡ τῶν ἄλλων ἡδονὴ πλὴν τῆς τοῦ φρονίμου. Πλ. πολ. 583, b. Ἔφαμεν τὴν ἀνδρίαν μόριον εἶναι ἓν τῶν τῆς ἀρετῆς. Πλ. Λάχ. 199, e. — Πολὺ κρείττων ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἢ ὁ τοῦ σώματος ἔρως. Ξε. συ. 8, 12. Ἡ τοῦ πείθειν πολὺ διαφέρει πασῶν τεχνῶν. Πλ. Φιλ. 58, a. — Τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτῆσιν φέρει, τὰ δ' αἰσχρὰ εἰς κακίας (erg. κτῆσιν). Πλ. πολ. 444, e. Δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες, κακίας δὲ ἄθλιοι οἱ ἄθλιοι. Πλ. Γο. 508, b.

A. 23. Sachgemäß ist es, die Formen ὁ, ἡ, οἱ, αἱ zu oxytonieren, wenn sie in pronominalen Sinne stehen: ὃ μέν — ὃ δέ ꝛc. Doch unterläßt man dies gewöhnlich. Vgl. Reiz de inclin. accentus p. 5 f.

II. Der Artikel individuell gebraucht.

2. Der Artikel als solcher ist seinem Ursprunge gemäß deiktisch; er macht den bloßen Begriff zu einem bekannten oder

kenntlichen Objekt, an das der Hörer oder Leser vorzugsweise zu denken Gründe hat: individuelle Bedeutung.

A. 1. Im engern Sinne deiktisch steht der Artikel, indem er auf eben vorschwebende, vorliegende, auf schon erwähnte oder auf allgemein bekannte, notorische Gegenstände hinweist. [Reg. z. Kr.s Ausgaben], welche letztere Beziehung die griech. Grammatiker ἀναφορά nennen. Bekker Anecdd. gr. p. 899. 902 vgl. 873, Apoll. π. συντ. p. 1, 12 p. 42. vgl. 1, 7 p. 39: τὸ ἄρθρον προϋφεστῶσαν γνῶσιν δηλοῖ.] Ἄνδρες ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Ξε. ἀν. 6, 3, 21. [z. Th. 4, 27, 4. 6, 34, 8.] Ἄπορόν ἐστι τοὺς ποταμοὺς διαβῆναι. Ξε. ἀν. 6, 4, 23. Ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις. Ξε. ἀν. 5, 7, 19. [z. Xe. An. 5, 4, 23 u. 5, 7, 19]. Μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. Ἡρ. 3, 53, 2. — Δουλεύομεν θεοῖς, ὅ τι ποτ' εἰσὶν οἱ θεοί. Εὐ. Ὀρ. 418. [Hermann z. Eu. Hek. 781.] Τῶν ἑπτὰ σοφώτατος ἦν Σόλων. Πλ. Τί. 20, d. Τοὺς νόμους ἡγεῖτο νόμισμα τῆς πόλεως εἶναι. Δη. 24, 213. Οἱ Τρῶες τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον. Θ. 1, 11, 2. — Θάνατος μέγιστον ῥῦμα τῶν πολλῶν κακῶν. Αἰσχ. ἀποσ. 287. (314 Herm. 343 N.) [z. Her. 1, 32, 1.] Πάνθ' ὁ μέγας χρόνος μαραίνει. Σο. Αἴ. 714. — Ὁ τετρημένος πίθος ἐστὶν ἡ τοιαύτη βοηθία τοῖς ἀπόροις. Ἀρλ. πολ. 6, 3, 4. [vgl. Philet. 17. Über τὸ ὅρος z. Xe. An. 3, 4, 24, οἱ δέκα μῆνες z. Her. 6, 63, 1, οἱ ἐννέα ἄρχοντες z. Th. 1, 126, 5.]

A. 2. Im deiktischen Gebrauche des Artikels ist der Grieche viel freier als der Deutsche, indem er mehr Talent der Auffassung, namentlich der Erneuerung einer schon dagewesenen oder leicht sich darbietenden Vorstellung voraussetzt. [Nicht Erzähltes bezeichnend z. Xe. An. 5, 7, 2.] So bezeichnet der Artikel selbst Bevorstehendes oder Erwartetes. [Reg. z. Th. u. Artikel 3 g. E.] Ἐβούλετο τὴν μάχην ποιῆσαι. Θ. 4, 91, 2. Τῆς ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα. Θ. 2, 45, 2. Ἀπὸ στάσεων ἐκπίπτοντες ἔκτιζον τὰς πόλεις. Θ. [1, 12, 1, dies jetzt anders erklärt. vgl. Reg. u. πόλις E.]

A. 3. Gleichfalls deiktisch steht der Artikel, insofern der Begriff als einem vorschwebenden Gegenstande natürlich, notorisch oder üblicher Weise zukommend gedacht wird, wo er denn oft als schwächeres Possessiv erscheint. [Μοναδικαὶ οὖσαι αἱ κτήσεις τὸ ἄρθρον ἀπαιτοῦσιν. Apollon. συντ. 1, 36 p. 72 vgl. 39 p. 79.] Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. Ἰσ. 1, 14. Κῦρος καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἅρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε. Ξε. ἀν. 1, 8, 3. [z. Xe. An. 1, 5, 15.] Ἐνόμιζον, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξιέπαινον ποιήσειε, τὸ ὅλον αὐτῷ καλῶς ἕξειν. Ξε. Κυ. 3, 3, 6. [z. Th. 1, 74, 3 E.] Ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν. Μέ. μο. 404. Οὐ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. Θ. 2, 40, 4. Τότε τὰς γυναῖκας δεδιέναι μάλιστα δεῖ, ὅταν τι περιπλάττωσι τοῖς χρηστοῖς λόγοις. Μέ. 625 (652).

A. 4. Hieraus entwickelt sich der Begriff des Bezüglichen (respektive: der jedesmalige), das leicht auch als ein Gebührendes, Erforderliches, Gehöriges erscheinen kann. Ἐάν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ᾖ ὁ λόγος. Πλ. Πρω. 334, d. Οὐδείς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν. Θ. 3, 45, 1. Οἱ πλούσιοι τοῖς χρήμασιν ἐξωνοῦνται τοὺς κινδύνους. Λυ. 24, 17. — Τὴν ἐπιμέλειαν παντὸς ἡγοῦ κυρίαν. Μέ. μο. 632. Αἱ τιμαὶ μεγάλαι, ἂν ἀποκτείνῃ τις τύραννον. Ἀρλ. πολ. 2, 4, 8. Ἐξετάσατε πῶς ποτε οἱ πάλαι τὰς τιμὰς ἔνεμον καὶ τὰς δωρεὰς τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐεργέταις. Δη. 23, 196. Τῶν ἀδικημάτων ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι. Δη. 18, 123. Τοῖς τὸ νόμισμα διαφθείρουσι θάνατος παρ' ὑμῖν ἐστιν ἡ ζημία. Δη. 20, 167. [Schäfer z. Dem. 3 p. 254.] — Ἄνδρα συγγενῆ κακῶς δρῶν ὑφέξεις τὴν δίκην. Σο. ΟΤ. 551. Γένοιτό μοι τὰς χάριτας ἀποδοῦναι πατρί. Χαιρή. Στ. 79, 25 (34). Τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντα-

χοσίας δραχμάς. Δη. 18, 105. — Κρίνει φίλους ὁ καιρὸς ὡς χρυσὸν τὸ πῦρ. Μέ. μο. 276. — Τὰ χρηστά, οὐδ' ἣν τὸν διδάσκαλον λάβῃ, ἐμνημόνευσεν, ἀλλὰ κέκτηται μόλις. Σο. ἀποσ. 779 (736), 8.

A. 5. An den Begriff des Bezüglichen schließt sich der des Beliebigen an: ein schwächeres jeder. Ἔδωκεν ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ. Ξε. ἀν. 1, 3, 21. Σχήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς προςπεσούσης νεώς. Θ. 7, 62, 3. Vgl. 3 A. 2.

A. 6. Oft bezeichnet der Artikel, daß sein Nomen im Vorhergehenden schon erwähnt oder wenigstens schon angedeutet sei. Dabei wird nicht selten auf sehr Entferntes Rücksicht genommen.. Ἐπιπίπτει χιών· κατακειμένων δὲ ἀλεεινὸν ἦν ἡ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα. Ξε. ἀν. 4, 4, 11. Ἡ παιδιὰ χάριν ἀναπαύσεώς ἐστιν· τὴν δ' ἀνάπαυσιν ἀναγκαῖον ἡδεῖαν εἶναι. Ἀρλ. πολ. 8, 5, 1. Οἱ ἔφηβοι δέκα ἔτη κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα· ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. Ξε. Κυ. 1, 2, 9. 12.

A. 7. Auch findet sich der Artikel mit Bezug auf eine erst folgende Bezeichnung (wie Her. 8, 21, Th. 8, 26, 1. 44, 2, Xen. An. 5, 6, 9. 10, 1), besonders durch einen relativen Satz. Μαρτύριον τῆς νίκης ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε. Ξε. ἀν. 3, 2, 13. Καταλύεται τῆς βουλῆς ἡ δύναμις ἐν ταῖς τοιαύταις δημοκρατίαις ἐν αἷς αὐτὸς συνιὼν ὁ δῆμος χρηματίζει περὶ πάντων. Ἀρλ. πολ. 4, 12, 9. Vgl. Th. 2, 79, 5. 3, 22, 5. 8, 69, 3.]

A. 8. Bei Kardinalzahlen steht der Artikel, wenn sie neben einem genannten oder bekannten Ganzen als diesem zugehöriger und in sofern bestimmter Teil erscheinen: expletiv. [Kr. krit. Anal. 1 S. 151. vgl. z. Her. 1, 18, 1 u. Reg. z. Th. u. Artikel 4, a.] So auch bei Brüchen vgl. § 24, 3, 9: τὰ δύο μέρη (τῶν τριῶν) zwei Drittel. Ähnlich steht er bei Komparativen, in sofern man sie als Supplement zum Ganzen vorstellt. Vgl. 4 A. 13. Ἐναυμάχησαν ναυσὶν ἑβδομήκοντα, ὧν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες ἦσαν. Θ. 1, 116, 1. Ἀπῆσαν τῶν λόγων δέκα ὄντων οἱ τρεῖς. Ξε. Ἑλ. 7, 5, 10. — Τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν ἓξ φυλαὶ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 19. Τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷος γίνεται κρυμός. Ἡρ. 4, 28, 1 u. z. 1, 192, 1. [Über das Fehlen des Artikels z. Th. 2, 58, 2.] — Λακεδαιμόνιοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται. Θ. 1, 10, 2. Ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν Ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν. Θ. 3, 15. — Εἰ μὴ φυλάξεις μίκρ', ἀπολεῖ τὰ μείζονα. Μέ. μο. 172. Ζητῶν τὰ πλεῖον' εἶτα πάντ' ἀπώλεσεν. Εὐ. Ἰνώ 7, (421), 4. Ἀεὶ τοῦ πλέονος ὀρεγόμενοι περὶ τῶν ὑπαρχόντων κινδυνεύουσιν. Ἰσ. 8, 7. [z. Th. 4, 17, 3. 30, 3. 7, 71, 1 u. oben § 49, 2, 9.]

A. 9. Außerdem findet sich der Artikel bei Kardinalzahlen, wo sie summarisch stehen, mit der Idee, daß etwas mehr oder weniger nicht in Anschlag komme, am häufigsten in Verbindung mit ἀμφί, περί, εἰς, ὑπέρ. [Nie so bei ὡς etwa. Kr. Stud. 2 S. 68 f. u. z. Xe. An. 1, 7, 10.] Δοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ εἴκοσιν ἔτη γυναικί, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα. Πλ. πολ. 460, e. [vgl. Aristot. Rhet. 3, 14 E. Oder nach A. 10 zu erklären?] Οἱ σύμπαντες πλέονες τῶν ἑκατὸν ἐγένοντο. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 27. Λέγονται Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι. Ξε. Κυ. 1, 2, 15. [Nie so Thuk. z. 1, 100, 1. 3, 20, 2.]

A. 10. Bei unbenannten Zahlen bezeichnet der Artikel, daß sie auf beliebige Objekte beziehbar seien. So auch bei benannten in der Bedeutung jeder oder je. Εἴ τινα ἔροιο ὁπόσα ἐστὶ τὰ δώδεκα, μὴ ἐρεῖς ὅτι τὰ δώδεκά ἐστι δὶς ἕξ; Πλ. πολ. 337, a. Παρασάγγας καλοῦσιν οἱ Πέρσαι τὰ τριάκοντα σταδία. Ἡρ. 6, 42, 2. vgl. 4, 62, 2.]

A. 11. In vielen Fällen, wo individuelle Bezeichnung statt findet, ist der Artikel nicht notwendig. So kann er im allgemeinen stehen und fehlen bei (den schon an sich bestimmten) Eigennamen von Individuen, ersteres jedoch nicht, wenn sie als noch unbekannte eingeführt werden. [Vgl. z. Th. 3, 25, 1? 4, 119, 1.] Eben so können des Artikels entbehren die Plurale

von Völkernamen und Patronymiken (zumal da sie sich leicht generisch denken lassen). Vgl. A. 17. Bei den Namen der Feste, Ortschaften, Länder, Winde und Gestirne kann er gleichfalls fehlen und stehen. Über die Verbindung ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἰωνίας u. ä. § 47, 5, 5. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. Θ. 1, 1, 1. Τῇ νῦν ἰατρικῇ πρὸ τοῦ Ἀσκληπιάδαι οὐκ ἐχρῶντο. Πλ. πολ. 406, a. — Ἕλληνες καὶ βάρβαροι θεοὺς ἡγοῦνται πάντα εἰδέναι τά τε ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα. Ξε. συ. 4, 48. — Δήλια ἐκείνου τοῦ μηνὸς ἦν. Ξε. ἀπ. 4, 8, 2. Βορέας μὲν ἔξω τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσω εἰς Φᾶσιν. Ξε. Ἀν. 5, 7, 7. Οἱ λόγοι οἱ τῆς ἀστρονομίας εἰσὶ περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν καὶ ἡλίου καὶ σελήνης. Πλ. Γο. 451, c. (Dobree Adv. II. 260 s.)

A. 12. Natürliche Zeitbestimmungen finden sich mit und ohne Artikel: letzteres jedoch hauptsächlich nur (nicht notwendig) in Verbindung mit Präpositionen (auch ἅμα und μέχρι); eben so ἡμέρας, νυκτός vgl. § 47, 2, aber regelmäßig nur μέσαι νύκτες Mitternacht. [Kr. z. Arr. 3, 4, 2 lat. A. Bei einem Ggs. αἱ μέσαι νύκτες Aristot. Probl. 15, 4. 25, 15.] Nicht minder kann der Artikel fehlen bei Angaben historischer Epochen in Verbindung mit einer Präposition. Ἔαρ ὑπέφαινεν. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 59. Ὅτε ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. Ξε. ἀν. 3, 1, 33. Ἅμα ὄρθρῳ ἐπιπίπτει. Θ. 3, 112, 2. Ἅμα ἕῳ ἔπλεον. Θ. 2, 90, 1. Ἐναυμάχησαν μέχρι δείλης ἐξ ἑωθινοῦ. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 5. Μέχρι μέσου ἡμέρας ἐδῄωσαν τὴν γῆν. Θ. 3, 80, 2 u. dort Kr. vgl. z. Xe. An. 1, 4, 4.] Ἐχώρει ἀπὸ ἑσπέρας εὐθύς. Θ. 3, 112, 2. Ἡμέρα ἡλίου πορεία ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς. Πλ. ὅροι 411, b. Βοιωτοὶ ἑξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν ἐξ Ἄρνης ἀνέστησαν. Θ. 1, 12, 2.

A. 13. Es können ferner ohne Artikel stehen ψυχή und σῶμα wie die Teile desselben, nicht bloß in generischer Bedeutung δεξιά und ἀριστερά, wie besonders in militärischem Sinne, μέσον, δεξιόν, εὐώνυμον. vgl. § 43, 4, 17 u. zu Xe. An. 1, 8, 13 u. z. Th. 6, 67, 1; örtlich 4, 31, 2. Πλοῦτος ἕνεκα σώματός ἐστι καὶ σῶμα ψυχῆς ἕνεκα. Πλ. νό. 870, b. Ἔπαιον τῶν μὲν μηρούς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας, τῶν δὲ καὶ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βώλους ἔπαιον τοὺς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Ξε. Κυ. 2, 3, 18. Δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα. Ξε. ἀν. 1, 6, 6. Μέσον ἔχοντες προσῄεσαν Χάονες. Θ. 2, 81, 2. Εὐώνυμον εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι. Ξε. Ἑλ. 4, 4, 9.

A. 14. In der Regel ohne Artikel stehen manche adverbartige Formeln mit einer Präposition, wie ἐν δεξιᾷ und ἀριστερᾷ, ἐπὶ δόρυ speerwärts, rechtshin [εἰς δ. Xe. Hell. 6, 5, 18], ἐπὶ und παρ' ἀσπίδα schildwärts, linkshin [z. Xe. An. 4, 3, 26], ἐπὶ πόδα rückwärts, das Gesicht dem Feinde zugekehrt [eb. 5, 2, 31 lat. A.] u. ä. Ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον. Ξε. ἀν. 2, 2, 13. Ἄγει συστρέψας ἐπὶ δόρυ. Ξε. Λακ. π. 13, 6. Ἐκέλευε τοὺς ἀπ' οὐρᾶς εἰς δόρυ ἡγεῖσθαι. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 18. Παρεγγυᾶται εἰς μέτωπον παρ' ἀσπίδα καθίστασθαι. Ξε. Λακ. π. 11, 8. Ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν. Ξε. ἀν. 5, 2, 32.

A. 15. Sonst finden sich von lokalen Begriffen, besonders mit Präpositionen oder Adverbien (ἔξω, ἐκτός, ἐντός) verbunden, oft ohne Artikel ἄστυ, πόλις, ἀκρόπολις, ἀγορά, τεῖχος, (πύλαι), θύραι [z. Xe. An. 2, 5, 31], ἀγρός, ὅρος [z. Th. 1, 103, 3], γῆ, μεσόγεια, θάλαττα, μακάρων νῆσοι u. ä. Bei γῆ ist der Artikel überhaupt nur notwendig, wenn von einem bestimmten Lande die Rede ist [z. Xe. An. 7, 1, 30 lat. A.]; ähnlich bei θάλαττα. Vereinzelt ist διὰ (ἐπὶ, ἀπὸ) νήσων durch die Inseln (des aigaiischen Meeres). Vgl. Kr. Stud. 2 S. 58 u. die einzelnen Wörter in Kr.s Registern u. Artikel. (Polybius u. Strabo gebrauchen von der Sicilischen Meerenge ἀπὸ u. διὰ τοῦ πορθμοῦ neben διὰ πορθμοῦ. Seltener ohne Artikel als mit demselben findet sich στῆλαι Ἡράκλειοι(αι) oder Ἡρακλέους.) Ἀπιόντες ᾤχοντο εἰς ἄστυ. Λυ. 13, 24. Ὁ Κολωνός ἐστιν ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πόλεως. Θ. 8, 67, 2. Ταμιεύσας ἐν ἀκροπόλει τὰ ἀριστεῖα τῆς πόλεως ὑφῄρηται

ἐξ ἀκροπόλεως. Δη. 24, 129. Περιπατοῦσιν ἑσπέρας ἐν ἀγορᾷ. Δη. 54, 7. Καλλίους ἦσαν αἱ οἰκήσεις αἱ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἢ αἱ ἐντὸς τείχους. Ἰσ. 7, 52. Τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κτείνουσιν. Θ. 4, 67, 5. Κῦρος προεῖπε τοῖς σατράπαις παιδεύειν τοὺς παῖδας ἐπὶ θύραις. Ξε. Κυ. 8, 6, 10. Ποῦ ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε καὶ πνεύμασι σκιαῖς ἢ κατ᾽ ἀγρόν; Ξε. οἰκ. 5, 9. Οἱ πάλαι οὐκ ἀδεῶς ἀλλήλοις ἐπεμίγνυσαν οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης. Θ. 1, 2, 1. Οἱ Ἀθηναῖοι θαλάσσης ἐμπειρότατοι ἦσαν. Θ. 1, 80, 2. Προῆλθον τῆς Θρᾴκης ἐς μεσόγειαν. Θ. 1, 100, 3. Ὁ δικαίως τὸν βίον διελθὼν καὶ ὁσίως ἐς μακάρων νήσους ἀπιὼν οἰκεῖ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ. Πλ. Γο. 523, a. Ὁ Φαρνάβαζος ἔπλευσε διὰ νήσων εἰς Μῆλον. Ξε. Ἑλ. 4, 8, 7.

A. 16. Zuweilen ohne Artikel erscheinen ἀρχή und τελευτή, die Superlative (§ 47, 28, 11), manche Maß- und Zahlbezeichnungen, wie μέγεθος, εὖρος, μῆκος, βάθος, ὕψος, πλῆθος u. ä., besonders als Accusative der § 46, 4, 2 erwähnten Art, wie auch γένος und γένει, (aber regelmäßig τὸν ἀριθμόν neben ἀριθμῷ vgl. § 46, 4, 2) oder eben diese Wörter mit Präpositionen verbunden; ferner ἥμισυ (eig. eine Hälfte), μέσον und häufig Zeitangaben mit Ordinalzahlen, beim Datieren fast regelmäßig; so auch bei Aufzählungen. [vgl. Kr.s versch. Register unter Artikel.] Συνδήσωμεν τοὔνομα συμπλέξαντες ἀπὸ τελευτῆς ἐπ᾽ ἀρχήν. Πλ. σοφ. 268, c. Σκηνὰς αὐτοῖς κατεσκεύασε πλῆθος μὲν ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν, μέγεθος δὲ ὥστε ἱκανὰς εἶναι τῇ τάξει ἑκάστῃ. Ξε. Κυ. 2, 1, 25. Χαλεπὸν διὰ πλοῦ μῆκος ἐν τάξει μεῖναι. Θ. 6, 34, 4. Ἥμισυ τῆς οἰκίας ᾤκει. Θ. 5, 16, 6. Ἐκκλησία ἐγένετο μαιμακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος. Δη. 18, 37. Ἡ ἀνάστασις τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ναυμαχίας ἐγίγνετο. Θ. 7, 75 1. Δευτέρῳ μηνὶ τὴν πόλιν ἐτείχιζον. Θ. 8, 64, 2. Τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα. Θ. 2, 103.

A. 17. Über das Fehlen des Artikels bei persönlichen Begriffen 3, 6—8, bei Abstrakten 3 A. 4 u. 5, bei Superlativen § 49, 8, 1. Über die (seltene) Auslassung bei Nominativen von Ordinalzahlen z. Her. 1, 84, 1 u. z. Xe. An. 4, 6, 1.

III. Der Artikel generisch gebraucht.

3. In generischer Bedeutung (*ἀοριστωδῶς* Apollon. *συντ.* 1, 35 p. 76) macht der Artikel ein bloß gedachtes (beliebiges) Individuum gleichsam als Musterbild zum Vertreter der ganzen Gattung. [Kr. Stud. 2 S. 55 f.] *Λύπη παροῦσα πάντοτ᾽ ἐστὶν ἡ γυνή. Μέ. μο.* 324. *Ὁ παῖς πάντων θηρίων ἐστὶ δυςμεταχειριστότατον. Πλ. νό.* 808, d. *Οὐ μόνον ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ᾽ ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. Πλ. νό.* 646, a. — *Ὁ σοφιστὴς τυγχάνει ὢν ἔμπορός τις. Πλ. Πρω.* 313, c. *Πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεί. Δη.* 18, 242. — *Τὴν τοῦ σπουδαίου πολίτου ἀρετὴν δεῖ πᾶσιν ὑπάρχειν, τὴν δὲ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀγαθοῦ ἀδύνατον, εἰ μὴ πάντας ἀναγκαῖον ἀγαθοὺς εἶναι τοὺς ἐν τῇ σπουδαίᾳ πόλει πολίτας. Ἀρλ. πολ.* 3, 2, 3.

A. 1. So enthält ein Nomen mit dem Artikel auch als Prädikat den Begriff des echten, wahrhaften, vorzugsweise so zu nennenden. [Kr. Stud. 2 S. 81 f. vgl. z. Xen. An. 6, 4, 7 lat. A.] Ταῦτ᾽ ἐστὶν ὁ προδότης καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Αἰ. 2, 166. Οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων καὶ οὗτος ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος. Πλ. Μενέξ. 248, a. Ἀνεκάλουν Κῦρον τὸν εὐεργέτην, τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. Ξε. Κυ. 3, 3, 4. Τὸν καλὸν στρατιώτην ἐμὲ ὠνόμασεν. Αἰ. 2, 167.

A. 2. Aus jener Bedeutung (3) entwickelt sich der Begriff des Beliebigen: ein schwächeres jeder. Τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσιν. Ξε. ἀπ. 3, 9, 12. Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους. Ξε. ἀν. 2, 6, 10. — Τὴν αὐτὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην δέδωκε καθάπερ ἂν τὸν Ἀθηναῖον κτείνῃ. Δη. 23, 41. Ὁ νόμος τὸν ἀνδροφόνον καὶ τὸν ἑαλωκότα ἤδη διώρισεν ὡς κολαστέον. Δη. 23, 34. Vgl. § 44, 1, 4. u. 50, 2, 5.

A. 3. Abstrakte Begriffe werden durch den Artikel in ihrer Gesamtheit als objektivierte Erscheinung oder als bezügliche Äußerung vorgestellt. Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή ἐστιν. Πότερον ἀρετὴ ἢ ἀρετή τις; Πλ. Μέ. 73, d. Ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. Μέ. μο. 224. Ἀλλ' οἱ πόνοι τίκτουσι τὴν εὐδοξίαν. Εὐ. Ἀρχ. 8 (239), 3. Ἡ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ σῴζει τὰς ψυχάς. Ξε. Κυ. 4, 1, 5. Ἡ εὐλάβεια σῴζει πάντα. Ἀρ. ὄρ. 377. Πολλὰ δουλικὰ καὶ ταπεινὰ πράγματα τοὺς ἐλευθέρους ἡ πενία βιάζεται ποιεῖν. Δη. 57, 45. Φύσεως κακίας σημεῖόν ἐστιν ὁ φθόνος. Δη. 20, 140.

A. 4. Als bloße Begriffe gefaßt stehen die abstrakten oder abstraktartig gebrauchten Substantive auch ohne den Artikel viel häufiger als im Deutschen, wo er oft die mangelnde Kasusbezeichnung ersetzt. [Kr. Stud. 2 S. 60.] Φθόνον σκοπῶν ὅ, τι εἴη λύπην τινὰ ἐξεύρισκεν αὐτὸν ὄντα. Ξε. ἀπ. 3, 9, 8. Ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. Ἰσ. 1, 33. Φόβος μνήμην ἐκπλήσσει. Θ. 2, 87, 3. Δοῦλοῖ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον. Θ. 2, 61, 3. Εἰρήνη ἀργίαν οὐ τρέφει. Αἰ. 2, 161. Ἥκιστα πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ. Θ. 1, 122, 1. Ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θείου μετέχει. Ξε. ἀπ. 4, 3, 14.

A. 5. So stehen ohne Artikel oft auch allgemeine Begriffe von Kräften und Fähigkeiten, An- und Einsichten, Künsten und Wissenschaften. [Porson z. Eu. Hek. 782 (8), Elmsley z. Ar. Ach. 500 u. Kr. Stud. 2 S. 60.] Δόξα καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη. Πλ. νό. 892, b. Ῥητορικὴ πειθοῦς ἐστι δημιουργός. Πλ. Γο. 454, a. Λογιστικὴ καὶ ἀριθμητικὴ περὶ ἀριθμὸν πᾶσα. Πλ. πολ. 525, a. Ἐδοκιμάσαμεν ἀνδρὶ καλῷ κἀγαθῷ ἐργασίαν εἶναι καὶ ἐπιστήμην κρατίστην γεωργίαν. Ξε. οἰκ. 6, 8. Σωκράτης ἐκέλευε λογισμοὺς μανθάνειν. Ξε. ἀπ. 4, 7, 8.

A. 6. In gleicher Weise können auch persönliche Begriffe in generischer Bedeutung den Artikel haben und entbehren: also (ideell) θεός, ἄνθρωπος und (objektiv) ὁ θεός, οἱ ἄνθρωποι. Aber nur mit dem Artikel stehen sie, wenn bestimmte Individuen bezeichnet werden: also ὁ ἀνήρ oder ἀνήρ, wenn z. B. Philippos, οἱ ἄνθρωποι, wenn etwa vorschwebende Feinde gemeint sind. [Kr. Rec. Hall. L. Z. Jan. 1827 S. 75 u. Engelhardt z. Plat. Men. p. 281.] Πάντων μέτρον ἄνθρωπός ἐστιν. Πλ. Θε. 178, b. Ἄνθρωπός ἐστι ζῷον ἐπίπονον φύσει. Τιμοκλῆς 6, 2. Πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ, ἑρμηνεῦον καὶ διαπορθμεῦον θεοῖς τὰ παρ' ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν. Πλ. συ. 202, e. — Τῶν μὲν φύσει τιμιωτάτων ἄριστον ὁ θεός, τῶν δὲ περὶ γῆν καὶ ἀνθρώπους ὁ βασιλεύς. Στ. 48, 61. Ἀμαθῶς χωροῦσιν αἱ διάνοιαι τοῦ ἀνθρώπου. Θ. 1, 140, 2. Οἱ τὰ περὶ (τοὺς) ἀνθρώπους νόμιμα εἰδότες τὰ δίκαια ποιοῦσιν. Ξε. ἀπ. 4, 6, 6. Über νεκροί ohne Artikel z. Th. 1, 54, 2.

A. 7. So kann der Artikel auch bei persönlichen Bezeichnungen von Ämtern fehlen, wenn nicht auf bestimmte Individuen hingewiesen wird. [z. Xe. An. 3, 5, 7.] Am häufigsten, ja fast regelmäßig erscheint so (gleichsam als moralische Person betrachtet vgl. z. Xe. An. 1, 1, 5) βασιλεύς, besonders vom Perserkönige [nach Apollon. συντ. 1, 42 p. 82, weil es einem Eigennamen gleich scheine]. Ausnahmen Her. 3, 84, 2. 7, 147, 2, Xe. Oik. 4, 18, Phoinik. 4, 8 u. z. Th. 8, 47, 1. Ohne Artikel auch von spartanischen Königen Xe. Staat der Lak. 13, 10 f., 15, 1 ff.; τὸν β. Th. 1, 131, 2. Dagegen gew. ὁ μέγας βασιλεύς (βασιλεὺς ὁ μέγας), doch auch ohne Artikel.

[Heindorf z. Plat. Euthyd. 8.] Δαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. Ξε. ἀν. 7, 6, 7. Πάρεισι περὶ τὴν θυσίαν πολέμαρχοι, λοχαγοί, πεντηκοστῆρες, ξένων στρατίαρχοι, στρατοῦ σκευοφορικοῦ ἄρχοντες καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πόλεων δὲ στρατηγῶν ὁ βουλόμενος. Ξε. Λακ. π. 13, 4. Πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες. Δη. 18, 75. [Engelhardt z. Plat. p. 6 u. 277 s.]

A. 8. Bei persönlichen Benennungen von Verwandten, wie bei πατρίς, wohl auch bei πόλις Vaterstadt vgl. 2 A. 15 [z. Th. 1, 10, 2. 4, 18, 2 vgl. Plat. Menex. 243, e], kann der Artikel fehlen, selbst wenn mit Bezug auf bestimmte Objekte gesprochen wird. Gewöhnlich fehlt er in der Verbindung παῖδες καὶ γυναῖκες; regelmäßig in ἐκ παιδός und ἐκ παίδων von Kindheit an [Ausn. Pl. Ges. 694, d u. 942, c]. Εἶναι τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής. Πλ. Μενέξ. 247, b. Ὁ νόμος περὶ ἀδελφοῦ χρημάτων πρῶτον ἀδελφοῖς τε καὶ ἀδελφιδοῖς πεποίηκε τὴν κληρονομίαν. Ἰσαῖ. 11, 1. Τοὺς ἐννέα ἄρχοντας ἀνακρίνετε εἰ γονέας εὖ ποιοῦσιν. Δη. 57, 70. Εἶδε πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους. Ξε. Κυ. 3, 1, 7. Ἐπετρέψατε αὑτῷ πατρίδα καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας. Λυ. 12, 69. [Kr. z. Dion. p. 99.] Ὑμεῖς πόλιν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε. Θ. 2, 72, 4. (Eben so besonders bei Verbindung mehrerer Begriffe. z. Th. 2, 14. 72, 4. So auch wenn statt des ersten Substantivs αὐτός oder ἑαυτοῦ eintritt. z. Her. 9, 76, 1. vgl. Th. 5, 82, 4.)

A. 9. Wenn in dieser Weise (3) Plurale mit dem Artikel verbunden werden, so bezeichnen sie sämtliche Individuen der Gattung. Δὶς παῖδες οἱ γέροντες. Ἀρ. νε. 1417. Προςήκει τὰς ἀρετὰς ἀσκεῖν καὶ τὰς κακίας φεύγειν. Ἰσ. 8, 120. Αἱ μὲν ἀπορίαι διὰ τὰς ἀργίας γίγνονται, αἱ δὲ κακουργίαι διὰ τὰς ἀπορίας. Ἰσ. 7, 44.

4. Vorzüglich bei substantivierten Adjektiven und Participien steht der Artikel oft in generischer Bedeutung, zuweilen durch jeder, der zu übersetzen. *Νικᾷ ὁ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων. Εὐ. Ἱκ.* 437. *Οὐ πανταχῇ ὁ φρόνιμος ἁρμόττειν δοκεῖ. Μέ. μο.* 691. *Σωφροσύνην τίνι ἂν φαίημεν ἧττον ἢ τῷ ἀκρατεῖ προςήκειν; Ξε. ἀπ.* 4, 5, 7. *Ἀλλ' εὖ φέρειν χρὴ συμφορὰς τὸν εὐγενῆ. Εὐ. Ἀλκμή.* 11 (99) *Οὐκ ἀριθμός ἐστιν ὁ ὁρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον. Ξε. ἀν.* 7, 7, 36. [vgl. A. 4.] — *Ἄγειν ἐπιχειροῦσιν οἱ μὲν καλοὶ κἀγαθοὶ ἐπὶ τὰ ἀγαθά, οἱ δὲ πονηροὶ ἐπὶ τὰ πονηρά. Ξε. Κυ.* 2, 2, 23. *Ἐβούλοντο τούς τε ὑμῶν χείρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν. Θ.* 3, 65, 2. *Ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐχ ὁ βουλόμενος, ἀλλ' ὁ δυναστεύων κατηγορεῖ. Αἰ.* 3, 220. *Ἱκανόν ἐστιν κάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸν μὴ βουλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον. Ξε. Κυ.* 5, 1, 9. *Εἰσὶν εὐτυχέστατοι μὲν οἱ ἐλάχιστα ἐξαμαρτάνοντες, σωφρονέστατοι δὲ οἳ ἂν τάχιστα μεταγιγνώσκωσιν. Ἀνδ.* 2, 6. *Οὐ ζῶσιν οἵ τι μὴ συνιέντες σοφόν. Χαιρή. Στ.* 4, 14 (25). — *Ἅπανθ' ὁ τοῦ ζητοῦντος εὑρίσκει πόνος. Στ.* 29, 27. *Σωκράτης βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας ἔφη εἶναι, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους ἄρχειν. Ξε. ἀπ.* 3, 9, 10. *Ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν τιμῆς ἄξιος. Πλ. νό.* 730, d. *Πολλὰ δεῖ*

μοχθεῖν τὸν ἥξοντ' εἰς ἔπαινον εὐκλεῶς. Θεοδέκτης Στ. 29, 35. *Τὸν κατηγορήσοντα τῶν ἄλλων καὶ πάντας κρινοῦντα αὐτόν ἀνεξέλεγκτον ὑπάρχειν δεῖ.* [*Δη.* 25, 39.] *Πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθείτω καὶ ἀμυνέτω. Πλ. νό.* 774, b. — *Τὸ ζητούμενον ἁλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον. Σο. ΟΤ.* 110. *Τὸ κινησόμενον ἄνευ τοῦ κινήσοντος ἢ τὸ κινῆσον ἄνευ τοῦ κινησομένου χαλεπόν, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον εἶναι. Πλ. Τί.* 57, e. vgl. A. 3.

A. 1. Wenn gleich hier im Singular meist auch der Begriff jeder schon enthalten ist, so findet sich doch auch ein πᾶς (ἅπας) verstärkend hinzugefügt, selten bei Adjektiven, häufiger bei Participien. Vgl. § 50, 11, 11. Πᾶς ὁ ἄδικος οὐχ ἑκὼν ἄδικος. Πλ. νό. 731, c. Ἅπαν τὸ χρηστὸν γνησίαν ἔχει φύσιν. Σο. Ἀλε. 108 (857), 2. — Πᾶς ὁ μὴ φρονῶν ἀλαζονείᾳ καὶ ψόφοις ἁλίσκεται. Μέ. 714 (737). — Πᾶς ὁ μὴ δι' ἄδικον πρόφασιν θέμενος τὴν ψῆφον εὐσεβεῖ. Δη. 23, 97. Πᾶν τὸ ἐναντιούμενον τῷ δυναστεύοντι δῆμος ὠνόμασται. Θ. 6, 89, 3. — Ὁ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ. Ξε. ἀπ. 2, 4, 6. Ἅπαν τὸ λυποῦν ἐστιν ἀνθρώπῳ νόσος. Ἀντιφά. 107, 1.

A. 2. Ὁ τυχών eben so (4) gebraucht oder auch mit einem Substantiv verbunden heißt der erste beste. Ὁ παρὰ τοῦ τυχόντος χρήματα λαμβάνων δεσπότην ἑαυτοῦ καθίστησιν. Ξε. ἀπ. 1, 5, 6. Κρινεῖ τις αὐτὸν πώποτ' ἀνθρώπων μέγαν, ὃν ἐξαλείφει πρόφασις ἡ τυχοῦσ' ὅλον. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 17 (1028). Über ὁ ἐπιτυχών z. Her. 2, 2, 2.

A. 3. Mit diesem Gebrauche (4) nicht zu verwechseln sind die Fälle, wo der Artikel mit dem Partizip einer unbestimmten Person eine ihr eigens bestimmte Handlung zuweist: ein solcher, welcher; qualitative Bedeutung. Wenn in Fällen dieser Art das Partizip nicht zu einem dastehenden Subjekt als Prädikat gehört, so kann es als Apposition zu einem (gesetzten oder) gedachten τὶς betrachtet werden. vgl. 8 A. 2. Ἤδη δικαστῶν τινων τῶν διακρινούντων δεησόμεθα. Πλ. πολ. 348, a. Ἀναγκαῖον εἶναί τινα τὸν ἀποδώσοντα καὶ κρινοῦντα τὸ δίκαιον. Ἀρλ. πολ. 4, 3, 13. — Ἐάν τι ἐνοχλῇ ἡμᾶς, δεόμεθα τοῦ παύσοντος. Ξε. ἀπ. 3, 8, 2. — Ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται. Ξε. ἀν. 2, 4, 5. Οὐκ ἔστιν ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν. Ξε. ἀν. 2, 4, 5. — Οἱ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ, τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Ξε. ἀν. 3, 2, 18. Ἦσαν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ. Ξε. ἀν. 5, 7, 28. Vgl. § 56, 3, 4.

A. 4. Auch zu einem sachlichen Subjekt gehörig richtet sich hier der Artikel mit seinem Partizip im Genus gewöhnlich nach jenem, während wir das Prädikat als allgemein dinglich durch das Neutrum ausdrücken. Τρόπος ἔσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος. Μέ. 460 (472), 7. Τὴν ὀρθότητα καὶ εὐτυχίαν ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ παρέχουσα. Πλ. Εὐθύδ. 282, a. Οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα. Ξε. ἀν. 3, 1, 42. Οὐκ ὀφθαλμὸς τὸ κρῖνόν ἐστιν ἀλλὰ νοῦς. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 100 (901) 6.

A. 5. Dieselbe Bedeutung (4) findet auch statt, wenn zu einem Adjektiv ein die Gattung bezeichnendes Nomen hinzutritt. Ἐγὼ πάντα ὅσα προςῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. Δη. 18, 180. Τὸ ἄριστον οὐ τοὺς νόμους ἐστὶν ἰσχύειν, ἀλλ' ἄνδρα τὸν μετὰ φρονήσεως βασιλικόν. Πλ. πολιτ. 294, a. Ἡ κακὴ κρίσις παντὸς κακοῦ αἰτία. Ἰάμβλ. Στ. 46, 73.

IV. Pronomina und Adjektive mit und ohne Artikel.

Prädikat.

A. 6. Hier bemerke man ὁ τοιοῦτος, ὁ τοιόςδε; ὁ τηλικοῦτος, ὁ τηλικόςδε; ὁ τοσοῦτος und ὁ τοσόςδε, sowohl substantiviert als mit einem Substantiv, so v. a. ὁ τοιοῦτος ꝛc. (ἀνήρ) ὤν der so geeigenschaftete ꝛc.

Mann, wobei man den Begriff seiner Qualität 2c. nach zusammengefaßt als Muster vorstellt, auf ein bestimmtes Bild, zu dem die Züge vorliegen oder vorgetragen sind, hindeutend. Hiemit kann sowohl auf ein vorschwebendes Individuum als auf die Gattung hingewiesen werden. Fehlen muß der Artikel, wenn zu bezeichnen ist irgend einer der Art ohne deiktische Beziehung. (Τὸ ποσόν die Quantität, τὸ ποιόν die Qualität bei (Platon und) Aristoteles.) Σωκράτης ἐπηγγείλατο οὐδενὶ πώποτε τοιοῦτον οὐδέν· πῶς ἂν οὖν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους; Ξε. ἀπ. 1, 2, 8. Οὐχ ἡγοῦμαι δικαίαν εἶναι τὴν ἀπολογίαν τὴν τοιαύτην. Δη. 41, 13. Εἴ τις ἀγαθόν τι τὴν πατρίδα ποιεῖν πειρᾶται, διὰ τί ὁ τοιοῦτος ἄλλῳ τοιούτῳ οὐκ ἂν δύναιτο συναρμόσαι; Ξε. ἀπ. 2, 6, 25. Ἡ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώνων τὰ ἆθλα ἑτέροις δίδωσιν. Θ. 3, 38, 3. Πρέπει οὐδὲν τῶν τοιούτων τοῖς τηλικούτοις. Ἰσ. 15, 321. Ταῖς τηλικαῖσδε σμικρὸς ἐξαρκεῖ λόγος. Σο. ΟΚ. 1116. Τὴν ὀρθότητα τῶν τοιούτων ἡ ἰσότης ἂν ἐξεργάζοιτο τοῦ τε τοσούτου καὶ τοῦ τοιούτου πρότερον, ἀλλ' οὐχ ἡδονή. Πλ. νό. 667, d. (Σῶμα οὐ μόνον κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποιὸν αὐξάνεται. Ἀρλ. πολ. 5, 2, 7.)

A. 7. Proleptisch steht der Artikel bei diesen Pronominen auch mit Bezug auf eine zu gebende (definitive) Bestimmung; eben so in Fragen ὁ ποῖος; (doch auch bei wirklich folgender Bestimmung oft bloß ποῖος vgl. Heindorf z. Plat. Soph. 52;) und selbst τὸ, τί; (nicht ὁ τίς;), dies besonders nur bei Ar. [Hermann z. Vig. 25). Ὀρθότατα λέγεις τό γε τοσοῦτον, ὅτι τὰ τῆς φήμης θαυμαστήν τινα δύναμιν εἴληχεν. Πλ. νό. 838, c. Οἶμαί σε ὁμολογήσειν μοι τὸ τοιόνδε. Τὸ ποῖον; Ἐπειδή ἐστιν ἐναντίον καλὸν αἰσχρῷ, δύο αὐτὼ εἶναι. Πλ. πολ. 475, e. Λέγεις τὴν ποίαν κατάστασιν ὀλιγαρχίαν; Τὴν ἀπὸ τιμημάτων. Πλ. πολ. 550, e. Δεῖ ἐξευρεῖν τὸ ποῖον μέρος ἂν εἴη τοῦ δικαίου τὸ ὅσιον. Πλ. Εὐθύφ. 12, e. Αἱ ποῖαι πολιτεῖαι ταῖς ποίαις ἁρμόττουσιν; Ἀρλ. ῥητ. 1, 4. (Λαβὲ τὸ τοιόνδε. Ποῖον; Πλ. Φιλ. 29, b.) [Οὐκ ἐνεθυμήθης; Τὸ τί; Ὡς σφόδρα μ' ἔδεισεν. Ἀρ. βά. 40.]

A. 8. Ἕτερος alter auf ein bestimmtes Individuum hinweisend erfordert den Artikel; in generischer Bedeutung kann es mit und ohne Artikel stehen. Da ἕτερος dem ὁ αὐτός entgegensteht, so kann οἱ ἕτεροι auch die Gegner, Feinde bezeichnen. [Kr. Stud. 2. S. 67.] Ἀπέθανεν ὁ ἕτερος στρατηγός. Θ. 3, 98, 4. — Οὐ γίγνεται τῶν τοιούτων ἕτερος ἑτέρου μαθητής, καὶ τὸν ἕτερον ὁ ἕτερος οὐδὲν ἡγεῖται εἰδέναι. Πλ. Θε. 180, b. Οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον. Πλ. Πρω. 359, a. — Ἐνόμιζον δι' αὐτὸ οὐχ ἡσσῆσθαι δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν. Θ. 7, 34, 6. [z. 3, 73, 4, 44, 1. Über ὁ ἕτερος τῶν- Lobeck z. Phryn. p. 474. Über ἕτερος τοσοῦτος eben so groß, viel oder; noch ein Mal so viel z. Th. 6, 37, 1.]

A. 9. Ἄλλος alius (mit der Idee der Absonderung) wird mit dem Artikel meist nur dann verbunden, wenn das ein Ganzes Ergänzende zu bezeichnen ist. [Apollon. συντ. 1, 11 p. 38 s.] Für unser einer (mit einem Substantiv) den andern 2c. setzt der Grieche bloß das Substantiv wiederholt (ohne Artikel): ἄλλος ἄλλον heißt der eine diesen, der andere jenen und so auch in andern Kasus, wie nicht minder in Adverbien: ἄλλος ἄλλῃ der eine hier, der andere dort 2c. Οἱ Ἀθηναῖοι ἄρχειν τῶν ἄλλων ἀξιοῦσιν. Θ. 2, 11, 5. Παυσανίας γνώμην ἐποιεῖτο βασιλεῖ Σπάρτην τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. Θ. 1, 128, 5. — Χεὶρ χεῖρα νίπτει (νίζει), δάκτυλοι δὲ δακτύλους. Μέ. μο. 543. — Ἄλλοισιν ἄλλος θεῶν τε κἀνθρώπων μέλει. Εὐ. Ἱπ. 103. Κατέθεον ἄλλοι ἄλλοθεν. Θ. 3, 97, 3.

A. 10. Ὁ ἄλλος, οἱ ἄλλοι können auch mit Bezug auf einen erst folgenden Gegensatz gebraucht werden. Τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἡσύχαζεν, ὀλίγον προελθών, ἑκατὸν δὲ πελταστὰς προπέμπει. Θ. 4, 111, 1. [z. Th. 2, 13. 4. 4, 110, 2. Ähnlich auch ohne Artikel z. 1, 139, 3.]

A. 11. Ἄλλος, selten ἕτερος [vgl. Her. 3, 88, 2 u. z. Xen. An. 1, 4, 2], wird mit einem Substantiv attributiv auch da verbunden, wo dieses dem

Gedanken nach appositiv hinzugefügt sein sollte, also z. B. οἱ ἄλλοι σύμμαχοι für οἱ ἄλλοι, οἱ σύμμαχοι; ἡ ἄλλη παρασκευή für τὰ ἄλλα, ἡ παρασκευή ꝛc. Oft sind dann ἄλλος und ἕτερος durch außerdem zu übersetzen. [Kr. z. Dion. p. 139 u. Elmsley z. Eu. Med. 291.] Οὐκ ἦν χόρτος οὐδ' ἄλλο δένδρον οὐδέν. Ξε. ἀν. 1, 5, 5. Εὐδαιμονίζεται ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων. Πλ. Γο. 473, d. Γέρων χωρεῖ μεθ' ἑτέρου νεανίου. Ἀρ. ἐκ. 849.

A. 12. Bei πολύς und ὀλίγος kann der Artikel anaphorische Bedeutung haben vgl. 2 A. 1. [z. Th. 6, 88, 2.] Außerdem aber heißt οἱ πολλοί die Menge als zusammengefaßte Masse gedacht, vorzugsweise (wie auch τὸ πλῆθος) von der demokratischen Masse, sowohl in einem bestimmten Staate als generisch gedacht; eben so οἱ ὀλίγοι die wenigen als Gesamtheit gedacht; vorzugsweise von den Oligarchen. [Kr. Stud. 2 S. 68. vgl. z. Th. 3, 39, 6.] Daneben heißt οἱ πολλοί auch die meisten im Gegensatze zu Einzelnen, die man sich als von der Gesamtheit abgeschieden denkt, wie τὸ πολύ, der größte Teil, der Hauptmasse, z. B. τοῦ στρατεύματος, etwa im Gegensatze zu detachirten Corps [z. Xe. An. 1, 4, 13, u. z. Th. 4, 113, 1]: dagegen οἱ πλέονες, τὸ πλέον die Mehrzahl, im Gegensatze zu einer (nachstehenden) Minderzahl, Minorität; οἱ πλεῖστοι, τὸ πλεῖστον die meisten, der größte Teil, in sofern man die größte Anzahl von Individuen bezeichnet. [Kr. Stud. 2 S. 67 f. vgl. z. Th. 3, 1.] Δεῖ περὶ τῆς ἀρχῆς παντὸς πράγματος παντὶ ἀνδρὶ τὸν πολὺν λόγον εἶναι τὴν πολλὴν σκέψιν εἴτε ὀρθῶς εἴτε μὴ ὑπόκειται. Πλ. Κρατ. 436, d. (Ἅπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολύς ἐστ' ἀεί. Φιλή. 199 [193].) — Εἶναι ὑπόλαβε καὶ σὲ τῶν πολλῶν ἕνα. Φιλιππίδης 18, 4. Οἱ Ἀθηναῖοι τῷ μὲν πλήθει ἐβοήθουν, ταῖς δὲ δυναστείαις ἐπολέμουν, δεινὸν ἡγούμενοι τοὺς πολλοὺς ὑπὸ τοῖς ὀλίγοις εἶναι. Ἰσ. 4, 105. (Πρὸς ὀλιγαρχουμένους οὐδὲ τὴν φιλίαν ἀσφαλῆ νομίζω· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως ὀλίγοι πολλοῖς καὶ ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς μετ' ἰσηγορίας ζῆν ᾑρημένοις εὖνοι γένοιντ' ἄν. Δη. 15, 18.) — Οἱ πολλοὶ κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν. Πλ. Γο. 526, b. Χρόνος δοκεῖ τὰ πολλὰ καλῶς βασανίζειν. Πλ. συ. 184, a. Τῶν πολεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμενε, μέρος δ' αὐτῶν ἀπῄει. Ξε. ἀν. 4, 6, 24. Σῴζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία. Σο. Ἀντ. 676. — Κύριον τὸ τοῖς πλείοσι δόξαν. Ἀρλ. πολ. 6, 1, 6. Πολλάκις τὸ ἔλασσον πλῆθος δεδιὸς ἄμεινον ἠμύνατο τοὺς πλέονας. Θ. 2, 11, 3. Τὸ πλέον τοῖς ὀλίγοις ἢ τὸ ἔλασσον τοῖς πᾶσιν ἐδούλωσεν. Θ. 4, 86, 3. — Σχεδὸν οἱ πλεῖστοι φαῦλοι κριταὶ περὶ τῶν οἰκείων. Ἀρλ. πολ. 3, 5, 8. Τοῦ ἱππικοῦ τὸ πλεῖστον Ὀδρύσαι παρείχοντο. Θ. 2, 98, 3.

A. 13. Ähnlich findet sich der Artikel zuweilen bei Komparativen, selbst wenn ἤ oder ein diesem synonymer Genitiv darauf folgt. Vgl. 2 A. 8. Ἀεὶ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονός ἐστιν ἕνεκα. Ἀρλ. πολ. 7, 13, 6. Ζητῶν τὰ πλείον' εἶτα πάντ' ἀπώλεσεν. Εὐ. Ἰνώ 7 (421), 4. — (Ἐν τῷ λέγειν κάκ' ἂν λάβοις τὰ πλείον' ἢ σωτήρια. Σο. ΟΚ. 795. Βροτοῖς τὰ μείζω τῶν μέσων τίκτει νόσους. Εὐ. Ἀλκμαί. 13 (80). Τὰ πλείω χρηστὰ τῶν κακῶν ἔχεις. Εὐ. Ἱπ. 471. vgl. § 49, 2, 9.)

A. 14. Auch das Prädikat gestattet den Artikel, sowohl in deiktischer als in generischer Bedeutung. [Kr. Stud. 2 S. 80 f. vgl. z. Th. 2, 43, 3.] Ὁ πρᾳότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε ἡμῖν. Πλ. νό. 735, e. Αἱ πόλεις εἰσὶν ἄνδρες, οὐκ ἐρημία. Εὐ. Φρίξ. 12 (825). — Ἡγούμεθα τὸν θάνατον εἶναι τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγὴν καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι. Πλ. Φαίδ. 64, c. — Τὴν ταμίαν ἐποιησάμεθα ἐπισκεψάμενοι ἥτις ἡμῖν ἐδόκει εἶναι ἐγκρατεστάτη γαστρός. Ξε. οἰκ. 9, 11. Ἱκανὸν παρέχομαι τὸν μάρτυρα ὡς ἀληθῆ λέγω τὴν πενίαν. Πλ. ἀπ. 31, c. — Οἱ ἀδικούμενοι πάντες εἰσίν. Πλ. νό. 768, a. Οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους οἱ ἀσθενεῖς ἄνθρωποί εἰσι καὶ οἱ πολλοί. Πλ. Γο. 483, b. Τὰ ἀγαθὰ φῂς εἶναι τὰς ἡδονάς, κακὰ δὲ τὰς ἀνίας. Πλ. Γο. 498, d. (Vgl. G. Dornseiffen De artic. usu in praedicato. Amst. 1856.)

V. Substantivierungen durch den Artikel.

5. Substantiviert stehen mit dem Artikel (ohne zugehöriges Nomen) verbunden Adverbia, besonders des Raumes und der Zeit, vom Artikel regierte Genitive, lokale Dative und Präpositionen mit ihrem Kasus.

A. 1. Das Maskulinum und Femininum des Artikels bezeichnen, so gebraucht, Personen und können, meist im Plural erscheinend, von Adverbien in der Regel nur die lokalen und temporalen annehmen. (Οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ, ἔχομεν. Θ. 2, 37, 2. vgl. § 44, 1, 6.) Οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν. Πλ. ἀπ. 25, e. Τίμαιος οὐδενὸς ὕστερος ἦν τῶν ἐκεῖ. Πλ. Τίμ. 20, a. Οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἐκτὸς κατεκόπησαν. Ξε. ἀν. 2, 5, 32. Τισσαφέρνης στρατηγὸς ἦν τῶν κάτω. Θ. 8, 5, 4. — Ἦσαν πολλοὶ τῶν πρότερον σπουδαῖοι. Δη. 20, 114. [vgl. z. Th. 1, 9, 1.] Τοῦτο καὶ τῶν νῦν εἰσὶν οἳ κατανενοήκασι καὶ τῶν πάλαι. Πλ. Πρω. 342, e. Σωκράτης ἀνὴρ τῶν τότε ἦν ἄριστος. Πλ. Φαίδ. 118. Οὐκ ἀμάρτυρον τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα. Θ. 2, 41, 2. Ὁ χρόνος ἅπαντα τοῖσιν ὕστερον φράσει. Εὐ. Αἰολ. 26 (38).

A. 2. Über ὁ, ἡ mit dem Ge. § 47, 5, 2. Am gewöhnlichsten findet sich so der Ge. von reflexiven, wie der von persönlichen Pronominen. Ὁ μὴ αὑτοῦ φύσει, ἀλλ' ἄλλου, ἄνθρωπος δέ, οὗτος φύσει δοῦλός ἐστιν. Ἀρλ. πολ. 1, 2, 7.

A. 3. Der lokale Dativ mit ὁ, ἡ findet sich in der Verbindung οἱ Μαραθῶνι u. ä. Τὰς ἀρετὰς ἐκείνας οἱ Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι παρέσχοντο οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι. Δη. 19, 312.

[A. 4. Der Ac. τὸν ἐμέ, τὸν σέ, τὸν ἑαυτόν, (τοὺς ὑμᾶς) findet sich einige Male (besonders bei Platon), um die Begriffe ἐμέ rc. als vorher erwähnte oder überhaupt kenntliche auszuzeichnen. [Vgl. Apollon. π. συντ. 1, 28, p. 59 u. Bekker An. p. 923.] Εὕρηκε τὸν ἕτερον, τὸν σέ, τὸν ἐμὲ τουτονί. Μέ. 463 (474). Τὸν σὲ καὶ ἐμὲ καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἐᾶν. Πλ. Φιλ. 59, b. Heindorf z. Plat. Soph. 51.]

A. 5. Von Präpositionen finden sich mit ὁ, οἱ verbunden besonders die, welche ein Befinden in, bei oder eine Verbindung mit (auch Abhängigkeit von) dem Objekt bezeichnen. Eben so finden sich οἱ ἐκ, ἀπό, παρά τινος in räumlicher Bedeutung, so wie οἱ ἀπό (ἔκ) τινος jemandes Nachkommen; außerdem temporale Formeln wie οἱ ἐπί τινος und οἱ κατά τινα die Zeitgenossen des —. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ δημοσίῳ σήματι θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι. Θ. 2, 34, 3 mit Kr.'s Anm. Οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ εὐέλπιδες ἦσαν. Θ. 6, 24, 2. Παραπλήσια οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν ἔπασχον. Θ. 7, 71, 4. Ἥσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ. Θ. 1, 50, 1. Οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις ἐπιβοηθοῦσιν. Θ. 3, 78, 2. Οἱ κατὰ τὸ στόμα ἔτι ἐλύπουν. Ξε. ἀν. 5, 2, 26. — Βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκει, καὶ οἱ μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἵστανται. Ξε. ἀν. 1, 10, 1. Τοῖς παρ' ἑαυτῷ παρήγγειλε θεῖν. Ξε. ἀν. 4, 3, 29. — Ὥσπερ αὐτοὶ ἀξιώσετε ἄρχειν τῶν ὑφ' ὑμῖν, οὕτω καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμᾶς καθήκῃ. Ξε. Κυ. 8, 1, 4. — Ἧκον οἱ παρὰ τοῦ Νικίου. Θ. 7, 10. Πόλεμος ἐπ' Ἐρεχθέως ἐγένετο πρὸς τοὺς ἐκ τῆς ἐχομένης ἠπείρου πάσης. Ξε. ἀπ. 3, 5, 10. Πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου ἀντεπεξῄεσαν. Θ. 7, 37, 3. Vgl. 8 A. 14. — (Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ ἢ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα τῶν ἐξ ἑαυτοῦ. Μέ. 628 [603].) Οἱ ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ἀτελεῖς ἦσαν. Δη. 20, 127. — Ἐχρῆν ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' αὑτῶν ἄνδρας χρηστοὺς γενενημένους. Ἰσ. 9, 5. Ἀγησίλαος ἐκ παιδὸς ἐρασθεὶς εὐκλεὴς γενέσθαι ἔτυχε τούτου μάλιστα τῶν καθ' ἑαυτόν. Ξε. Ἀγ. 10, 4.

A. 6. Οἱ περί und οἱ ἀμφί mit dem Ac. einer Persönlichkeit bezeichnen auch die genannte Person mit ihren Umgebungen, (Begleitern, Genossen, Anhängern rc.), ja auch die Person vorzugsweise. Vgl. z. Her. 9, 69. [Bloße Umschreibung dieser allein sind jene Formeln erst bei Spätern.] (Vereinzelt und zweifelhaft οἱ κατὰ τὸν Εὐριπίδαν Polybius 4, 71.) Οἱ ἀμφί τινα bedeutet auch der Genannte und ihm ähnliche Männer. Οἱ ἀμφί, περὶ Νικίαν στρατηγοί, πρέσβεις u. ä. zu übersetzen: N. und seine Mitfeldherren, Mitgesandten. Κῦρος προσεκυνεῖτο ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν. Ξε. ἀν. 1, 8, 21. Οἱ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην καὶ Μελάνθιον καὶ Ἀρίσταρχον ἐβούλοντο ὑφ' αὐτοῖς τὴν πόλιν ποιήσασθαι. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 46. — Σοφίᾳ τινὶ ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα. Πλ. Μέν. 99, b. — Ἐπέστη ὁ Κῦρος σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. Ξε. ἀν. 1, 5, 7. Οἱ περὶ Ἀριαῖον ἧττον τοῖς Ἕλλησι προςεῖχον τὸν νοῦν. Ξε. ἀν. 2, 4, 2. Ἐτύγχανον οἱ περὶ τὸν Ἑρμοκράτην στρατηγοὶ ἄρτι τὴν ἀρχὴν παρειληφότες. Θ. 6, 96, 3.

A. 7. Formeln wie οἱ ἀπό, ἐκ Φυλῆς die von Phyle (gegen die Dreißig Ausgezogenen) haben sich, gleichsam nachwirkend, stereotyp erhalten, auch wo der genannte Platz nicht mehr als Aufenthaltsort der Personen zu denken ist. Θρασύβουλος τῶν ἐκ Πειραιῶς καὶ ἀπὸ Φυλῆς ἦν. Δη. 24, 134. Vgl. z. Th. 5, 15, 1.

A. 8. Außer den A. 5 angegebenen Verbindungen findet sich nur sehr Vereinzeltes der Art, wie οἱ διὰ πλείστου die Entferntesten Thuk. 4, 115, 3. vgl. 6, 11, 4. Über οἱ διὰ μέσου z. 8, 75, 1. Namentlich sind unstatthaft Ausdrücke wie οἱ παρά, εἰς, πρός, ἐπί τινα für οἱ παρά rc. τινα πεμφθέντες. Doch steht οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη Xe. An. 7, 3, 46, οἱ μέχρι τῆς λίμνης Her. 5, 15 (ἡ μέχρι Μαλεῶν 1, 82, 1. 7, 108). Ausdrücke wie οἱ ἄνευ σοῦ rc. ließen sich eher denken als belegen. Nicht selten ist τὰ μέχρι Βοιωτίας rc. [z. Th. 8, 43, 4. 96, 3. vgl. 6, 31, 1 E.]

A. 9. Über den elliptischen Gebrauch des ὁ, ἡ § 43, 3, 4. 5. Auch bei Schwüren setzt man zuweilen bloß μὰ τόν, indem man den Namen der Gottheit aus irgend einem Bedenken zurückhält. Μὰ τόν-ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἐπειθόμην. Ἀρ. βά. 1374. In einem andern Kasus folgt mit umgewandelter Fügung dem Artikel sein Nomen. Dem. 18, 20: συνηγωνίσατο Φιλίππῳ ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴτε χρὴ κακίαν εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν.

A. 10. Das substantivierte Neutrum des Artikels erscheint nicht bloß mit Adverbien des Raumes und der Zeit, sondern im Singular auch mit anderen. Über den Plu. § 43, 4, 2 ff. Ἀστρονομία ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς τὸ ἄνω ὁρᾶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐνθένδε ἐκεῖσε ἄγει. Πλ. πολ. 529, a. Διέβη εἰς τὸ πέραν. Ξε. Ἑλ. 1, 3, 17. Μουσικὴ καταδύεται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς. Πλ. πολ. 401, d. Δεῖ γυναῖκα σῴζειν τὰ ἔνδον. Πλ. Μέν. 71, e. — Οὐ πορευόμενόν γε ἐκ τοῦ ποτὲ εἰς τὸ ἔπειτα ὑπερβήσεται τὸ νῦν. Πλ. Παρ. 152, b. Ῥᾶον ἠμύναντο ἢ ἐν τῷ πρίν. Θ. 4, 35, 3. — Τὸ λίαν ἧσσον ἐπαινῶ τοῦ μηδὲν ἄγαν. Εὐ. Ἱπ. 264. — Ὁ πένης τοῦ εὖ τητώμενος οὐκ οἶδεν ἀεὶ δυςτυχῶν κακῶς τ' ἔχων. Εὐ. Βελλ. 20 (287), 16. Τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν ὠφέλειαν καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς ἡ ἀλήθειά ἐστιν ἡ ἀποτελοῦσα. Πλ. νό. 667, d. Τὸ φανερῶς τοῦ λάθρᾳ κρεῖττον. Δη. 20, 74. Τὰς ἡδονὰς τῷ σφόδρα καὶ τῷ μᾶλλον ὑπερεχούσας ὁρᾷς. Πλ. Φίλ. 45, d.

A. 11. Über τό, τά mit dem Ge. § 47, 5, 9—11. Sehr selten erscheinen sie bei einem Da. Πᾶσα πόλις φύσει ἐστίν· — φανερὸν ὅτι τῶν φύσει ἡ πόλις ἐστίν. Ἀρλ. πολ. 1, 1, 8. 9. Οἱ δοῦλοι οὐ τὰ ἐρωτώμενα λέγουσιν ἀλλὰ τὰ κύκλῳ. Ἀρλ. ῥητ. 3, 14.

A. 12. Die Substantivierung des τό und τά mit Präpositionen ist noch viel ausgedehnter als die des Mask. (und Fem.), hin und wieder sogar bei dem Verhältnisse der Richtung vorkommend. [Περιέπλευσαν ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης. Θ. 4, 130, 1. Ἀφεὶς τὸ ἐς τὴν Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον. Θ. 8, 41, 1. Ἡ ἰσομοιρία τῶν κακῶν ἔχει τινὰ τὸ μετὰ πολ-

λῶν κούφισιν. Θ. 7, 75, 6. z. 2, 89, 3. 7, 75, 6.] Τὸ μετὰ τοῦτο διέλθωμεν. Πλ. πολ. 489, e. Ὁ δῆμος χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας. Θ. 8, 54, 1. Χαλεπώτατον τὸ περὶ τοὺς λόγους. Πλ. πόλ. 498, a. Ὁ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος. Θ. 3, 82, 2. Τῷ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω. Θ. 4, 62, 2. — Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 21 (1035). Στρέφει δὲ πάντα τἀν βίῳ μικρὰ τύχη. Μέ. μο. 712. Νέοι γίγνεσθε οὐδὲν εἰδότες οὔτε τῶν τῇδε οὔτε τῶν παρ' ὑμῖν. Πλ. Τί. 23, b. Ἐν τοῖς περὶ τοῦ πολέμου ἄτακτα ἅπαντα. Δη. 4, 36. Τὰ περὶ τὸν πόλεμον τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖ εὖ τίθεσθαι. Πλ. νό. 803, d. Γυναῖκες τά γ' εἰς γάμους οὐδὲν δοκοῦσιν ὑγιὲς ἀνδράσιν φρονεῖν. Εὐ. Μελα. 18 (496), 4.

A. 13. Auch wenn Ausdrücke wie τὸ νῦν, τὸ ἐκ τοῦδε und eben so adjektivische, wie τὸ ἀρχαῖον, τὰ λοιπά, als Ac. der § 46, 3, 2 erwähnten Art gebraucht werden, hat der Artikel seine Bedeutung. So ist τὸ νῦν so v. a. τὸν νῦν χρόνον, die Gegenwart als ein für sich Bestehendes und Vollständiges betrachtet im ausgesprochenen oder gedachten Gegensatze zu einem andern Zeitraume. Bei dem Plural τά (νῦν, τότε 2c.) wird an eine Mehrheit von Erscheinungen gedacht. Dies ist auch auf lokale Ac. der Art anzuwenden. Ἐμάχοντο περὶ τῆς ἰδίας ἕκαστος τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας, τὸ δέ [ἐς δὲ τὸ?] μέλλον ἐλευθερίας. Θ. 6, 69, 4. Ἐκείνους ἐδίδασκε κελεύων λέγειν τὰ μὲν ἀπὸ (ἐκ) τοῦ παραχρῆμα, τὰ δὲ βουλευσαμένους. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 30. Ἐμέ τις καὶ πάλαι καὶ τὰ νῦν ἡττημένον ἂν εὕροι. Πλ. σοφ. 239, b. Τὸ πάλαι τύραννος ὁ Ἔρως λέγεται. Πλ. πολ. 573, b. Πᾶς ποιητὴς γίγνεται, κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν, οὗ ἂν Ἔρως ἅψηται. Πλ. συ. 196, e. Τί χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τοῦδε; Ξε. Κυ. 5, 5, 43. (Über τὸ ἀπὸ τοῦδε z. Th. 4, 114, 5.] — Οἱ Τημενίδαι τὸ ἀρχαῖον ἦσαν ἐξ Ἄργους. Θ. 2, 99, 2. Ἡμῶν ἡ πόλις τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ τῶν τυράννων κατεδουλώθη, τὸ δ' ὕστερον ὑπὸ τῶν τριάκοντα. Λυκ. 61. Οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ οὐ πιστεύσουσιν αὐτῷ. Δη. 2, 8. Σικανοὶ οἰκοῦσι τὰ πρὸς ἑσπέραν τὴν Σικελίαν. Θ. 6, 2, 3. Ἡ πόλις εἰρήνην τὰ περὶ τὴν χώραν ἄγει. Ἰσ. 7, 1.

6. Mit dem Infinitiv, der schon an sich substantivartig ist, verbindet sich der Singular des Artikels *τό* in allen Kasus. Die eigenschaftliche Bestimmung, die etwa hinzutritt, ist ein Adverbium; von Pronominaladjektiven jedoch das Neutrum, namentlich *αὐτό*. Eben so können *τοῦτο*, *ταῦτα* 2c. auf Infinitive zurückweisen. Über die Ankündigung eines Infinitivs durch *τοῦτο* 2c. § 51, 7, 4 u. 57, 10, 7. *Τὸ κολάζεσθαι τῇ ψυχῇ ἄμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκολασία. Πλ. Γο.* 505, b. *Καλοῦσιν ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι. Πλ. Φαίδ.* 69, a. *Τὸ λέγειν ὡς δεῖ τοῦ φρονεῖν εὖ μέγιστον σημεῖον ποιούμεθα. Ἰσ.* 3, 7. *Ἐλπίδι τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπέτρεψαν. Θ.* 2, 42, 3. [z. 4, 126, 5.] *Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς. Μέ. μο.* 381. — *Ἥδεται ὁ σωφρονῶν αὐτῷ τῷ σωφρονεῖν. Πλ. Φιλ.* 12, c. *Τὸ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι. Ξε. ἀν.* 1, 9, 24. (A. Weiske in N. J. 126 (1882) S. 494—504. 529—542, R. Wagner, de infinitivo ap. oratt. Atticos cum articulo conjuncto. Schwerin. 1884, 4.)

A. 1. Einen Genitiv kann der Infinitiv, auch wenn durch τό substantiviert, nicht regieren, außer dem Falle § 47, 10, 2. Als Objekt hat der

substantivierte Inf. den Kasus, welchen sein Verbum an sich regiert. (Über das Subjekt und Prädikat beim Infinitiv § 55, 2.) Οἱ πολλοὶ ὡρμηκότες ἐπὶ τὸ σκοπεῖν τὰ τῶν ἄλλων πράγματα οὐ τρέπονται ἐπὶ τὸ ἑαυτοὺς ἐξετάζειν. Ξε. ἀπ. 3, 7, 9. Τῶν ἀρχόντων οἵτινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοι ὦσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοί εἰσιν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 15. Ἀγησίλαος οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ ἄλλων βασιλεύειν ὡς ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ ἄρχειν ἐμεγαλύνετο. Ξε. Ἀγ. 10, 2. (Nach dem Artikel kann auch ein hypothetischer, relativer oder temporaler Satz eingeschoben werden, wie Dem. 18, 95. 19, 44, Xen. Oik. 13, 6. Aber ἀμφί u. ἀνά, κατά τινος, ὑπέρ τι, πρός τινος, ἀμφί u. περί τι u. τινι, ὑπό τι u. τινι, παρά τινος u. τινι finden sich nicht mit dem Inf. verbunden.)

A. 2. Übersetzen müssen wir den durch τό substantivierten Inf., besonders die obliquen Kasus, oft durch Konjunktionen und entsprechende Sätze z. B. τό — dies, daß —, τῷ — dadurch, daß —, διὰ τό — deshalb, weil —, ἐκ τοῦ — daraus, daß —, ἐπὶ und πρὸς τό — dazu daß —, um zu —, ἐπὶ τῷ — darüber, daß, dazu, daß — &c. Τῶν ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται μὲν τἀγαθὰ τῷ καλῶς βουλεύεσθαι καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν, φυλάττειν δ' οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις. Δη. 20, 50. Τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπέφευγε τῷ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν, οὐ τῷ μὴ συνιέναι. Δη. 3, 3. Διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν πλεῖστα κακά. Ξε. ἀπ. 4, 2, 26. Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύ τε μανθάνειν οἷς προσέχοιεν, καὶ μνημονεύειν ἃ [ἂν] μάθοιεν. Ξε. ἀπ. 4, 1, 2. Ἆρ' ἤδη τοῦθ' ἱκανὸν πρὸς τὸ εὐδαίμονα ποιῆσαί τινα, τό, τε κεκτῆσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸ χρῆσθαι αὐτοῖς; Πλ. Εὐθύδ. 280, e. Οἱ ἄποικοι οὐκ ἐπὶ τῷ δοῦλοι ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοῖοι εἶναι τοῖς λειπομένοις ἐκπέμπονται. Θ. 1, 34, 1. Αἰσχρὸν τοὺς ἐμπόρους τοιαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν αὑτῶν διάνοιαν. Ἰσ. 1, 19.

A. 3. Entbehren kann der substantivierte Infinitiv den Artikel nur als Nominativ oder Accusativ, nie wenn er von einer Präposition abhängt. [Doch ἀντὶ ἄρχεσθαι Her. 1, 210, 2 vgl. 6, 32. 7, 170, 2? wo aber ἀντί mehr adverbial wäre.] Wenn er fehlt, so drückt der Infinitiv die reine Idee des Verbums aus, eine bloß gedachte, z. B. mögliche, vorausgesetzte, notwendige Handlung bezeichnend, oft unser wenn man —. Der Artikel, dem Infinitiv beigefügt, hat eine seiner gewöhnlichen Bedeutungen: er kann auf eine vorhergangene Äußerung zurückweisen (vgl. 2, 6), kann etwas als ein Notorisches bezeichnen (2, 1) oder auch die Idee als objektivierte Erscheinung vorstellen (3, 3 vgl. Plat. Gorg. 451, e). Τὰ δύο πάθη περὶ θεοὺς ἔμεινέ τισι, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι μέν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων. Πλ. νό. 888, c. Τὸ εἴργειν ἐστὶν ἀφ' ὧν ψυχὴ ἐπιθυμεῖ κολάζειν. Πλ. Γο. 505, b. Καλῶς ὁ ποιητικὸς λόγος ὑμνεῖται, τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τείχη μᾶλλον ἢ γήινα. Πλ. νό. 778, d. Εὖ λέγεται τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελομένους. Πλ. Φαίδ. 62, b. — Ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ τὸ τεθνάναι οὐ δεινὸν ἡγήσεται. Πλ. πολ. 387, d. Τὸ γυναῖκ' ἔχειν εἶναί τε παίδων Παρμένων πατέρα μερίμνας τῷ βίῳ πολλὰς φέρει. Μέ. 622 (649). Ἔστιν τὸ τολμᾶν ὦ φίλ' ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ. Μέ. μο. 175. Μεγάλη δήπου καὶ τὸ ἐξαμαρτεῖν δυςπραξία ἐστίν, ἀλλ' ἔστιν ἐν τῷ κοινῷ. πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ ἐξαμαρτεῖν τι καὶ κακῶς πρᾶξαι. Ἀνδ. 2, 5, 6. — Μακάριόν ἐστιν υἱὸν εὔτακτον τρέφειν. Μέ. μο. 342. Πόλεως ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι. Λυκ. 61. — (Ἔστιν ἡ μὲν εὐμαθία ταχέως μανθάνειν, ἡ δὲ δυςμαθία ἡσυχῇ καὶ βραδέως. Πλ. Χαρ. 159, e. Nicht leicht ohne Artikel erscheint der Inf. als Subjekt einer Handlung. Vgl. Plat. Rep. 606 u. z. Th. 3, 38, 1.)

A. 4. Regelmäßig ohne Artikel erscheint der Infinitiv in Verbindung mit mehreren als Prädikat gebrauchten Substantiven,

wie ὥρα, καιρός, ἀκμή, σχολή, ἀνάγκη, ἐλπίς, κίνδυνος ꝛc. (ἐστί, γίγνεται). Vgl. § 55, 3, 1. Ὥρα σε θυμοῦ κρείσσονα γνώμην ἔχειν. Εὐ. Τηλ. 24 (715). Ἐμοὶ δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ὑμῖν καθεύδειν. Ξε. ἀν. 1, 3, 11. Οὐκ ἔστ' ἔτ' ὀκνεῖν καιρός, ἀλλ' ἔργων ἀκμή. Σο. Ἠλ. 22. Σοὶ ἀκμὴ φιλοσοφεῖν. Ἰσ. 1, 3. Οὐ σχολὴ κάμνειν. Πλ. πολ. 406, d. Φέρειν ἀνάγκη τὰς παρεστώσας τύχας. Εὐ. Ὀρ. 1024. Ἐλπὶς ἐν τοῖς πολλοῖς ὄντα τυχεῖν τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας. Πλ. Φαῖδ. 231, e. [Elmsley z. Eu. Med. 750]. Τοῖς Ἕλλησι φόβος ἦν ἐπὶ βασιλέα στρατεύειν. Ξε. ἀν. 2, 4, 3. Οὐ σμικρὸς κίνδυνός ἐστιν ἐξαπατηθῆναι. Πλ. Κρατ. 436, b. Τοὺς Ἀθηναίους πλεονεκτεῖν πολλὴ ξυγγνώμη. Θ. 4, 61, 4. Αὐτὸν εὖ ποιεῖν παντὶ ξυγγνώμη. Ξε. Ἀθ. π. 2, 20. Ἀρχαῖός ἐστι νόμος κάλλιστος τοῖς μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα. Ξε. ἀν. 7, 3, 28. (Κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀψευδεῖν νόμος γέγραπται. Δη. 20, 9.) Vgl. Reg. z. Th. u. Infinitiv 2.

(A. 5. Doch kann der Infinitiv auch in solchen Verbindungen den meist leicht erklärlichen Artikel annehmen. Wo das Substantiv den Artikel hat, ist es doppelt zu denken: ὁ καιρὸς οὐχὶ μέλλειν = ὁ καιρὸς οὐ καιρὸς μέλλειν. Τὸ μὴ μέλλειν ἀκμή. Αἰσ. Ἀγ. 1353 (1313). Τὸ κατασχεῖν ἐστὶ τὴν ὀργὴν πόνος. Φιλή. 157 (185) u. Μέ. 811 (780). Τὸ μὴ πείθεσθαι τοῖς λεγομένοις τοὺς πολλοὺς θαῦμα οὐδέν. Πλ. πολ. 498, d. — Οὐκ ἐπιτήδειος ὁ καιρὸς ἐφησθῆναι. Δη. 15, 21. Ὁ νόμος τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τοὺς χεῖρας προϊσχομένους. Θ. 3, 58, 2. Τίμησίν μοι ἐποίησαν, τοῦ νόμου κειμένου τὸν ἀποκτείνοντα ἀνταποθανεῖν. Ἀντ. 5, 10. Vgl. z. Th. 1, 137, 2. 2, 45, 2. 97, 4. 3, 58, 1. 2. 66, 2.)

A. 6. So findet sich der Infinitiv ohne Artikel auch, wenn das Substantiv in einer Redensart eintritt, der ein einfaches Verbum, das den Infinitiv bei sich haben kann, synonym ist, z. B. δόγμα ποιεῖσθαι wie ψηφίζεσθαι (Xe. An. 3, 3, 5), κώλυμα γίγνεται wie κωλύει τι [z. Th. 1, 16], δεξιὰν δίδωμι ich verspreche, indem ich die Rechte darauf gebe (Xe. A. 2, 5, 3 vgl. 4, 1) ꝛc. Τὸ φῶς ἀνάγκην προςτίθησι σωφρονεῖν = ἀναγκάζει σ.). Εὐ. Μελέ. 22 (528), 2. Πανταχόθεν ὠφελεῖσθαι ἐξουσίαν τοῖς αὐτῇ ξυνοῦσι κακία παρέχει. Ξε. ἀπ. 2, 1, 25. Γνώμην εἶχον μὴ ἐκπλεῖν. Θ. 2, 86, 3. Θανόντι κείνῳ συνθανεῖν ἔρως μ' ἔχει. Σο. ἀποσ. 690 (868). Ἄσμενοι ἔλαβον πρόφασιν στρατεύειν. Ξε. Ἑλ. 3, 5, 5. Ἡσυχίαν ποιοῦσιν ἐκείνῳ πράττειν ὅ, τι βούλεται. Δη. 8, 52. — Δέδοικα μὴ πολλὰ καὶ χαλεπὰ εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν. Δη. 1, 15. Ἐγένετο ἐν ἐλπίδι τροπὴν τῶν ἀνδρῶν ποιήσασθαι. Ξε. Ἑλλ. 5, 4, 43. — Ἐπεγένετο ἄλλοις ἄλλοθι κωλύματα αὐξηθῆναι. Θ. 1, 16. Ἐν τῇ ὑμετέρᾳ πόλει ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται. Δη. 8, 64. — [Φόβῳ ἃ μὴ χρῆν εἰςορᾶν καθήμεθα. Εὐ. Ἰφ. Τ. 1342.] Vgl. Reg. z. Th. u. Infinitiv 2 u. 55, 3, 13.

A. 7. Bei αἴτιος und ἄξιός (ἐστι) findet sich (neben τοῦ mit dem Infinitiv auch) der bloße Infinitiv als Ac. nach der Analogie von αἴτιός τι, οὐδὲν ἄξιος § 57, 26, 13. Ἡ τύχη καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀνθρώπων αἰτία ἐστὶν ἀποθανεῖν. Ἀντ. 6, 15. Ἄξιοί ἐσμεν ἀπολαῦσαί τι ἀγαθόν. Ξε. Κυ. 5, 4, 20. [z. Th. 1, 74, 1 u. Xe. An. 6, 4, 8. Notwendig war τοῦ 7, 7, 48.]

(A. 8. Als Ac. kann τό mit dem Infinitiv nicht bloß wie jeder andere Ac. von einem Verbum regiert werden, selbst bei doppeltem Ac., sondern auch als Ac. des Bezuges (§ 46, 3, 3 vgl. 4 A. 4) eintreten. Τὸ προθυμεῖσθαι συναύξειν τὸν οἶκον ἐπαιδεύομεν τὴν ταμίαν. Ξε. οἰκ. 9, 12. Αὐτὸ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν κἀγαθὸν μηδὲ φρόνιμον δοκεῖν αὐτῷ εἶναι ἱκανόν. Πλ. συ. 204, a. Τὸ προςταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν. Θ. 2, 53, 2. Vgl. z. 2, 53, 2 u. Dial. Sy. § 50, 6, 6 u. 55, 3, 19.)

A. 9. Epithetisch gebraucht kann der Infinitiv, wie nicht minder Sätze, auch mit dem Artikel des vorhergehenden Substantivs diesem angefügt

werden. Καλὴν ἔφη παραίνεσιν εἶναι τὴν κατὰ δύναμιν ἔρδειν. Ξε. ἀπ. 1, 3, 3. Τὸν νόμον ἐτίθεσαν τὸν ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι. Πλ. νό. 922, e. Ἦσαν οὗτοι ἄνθρωποι τῶν πρὶν Μούσας γεγονέναι. Πλ. Φαῖδ. 259, b. Ἰφικράτης ἔφη χειρίστην φωνὴν στρατηγοῦ εἶναι τὴν οὐκ ἂν προσεδόκησα. Στ. 54, 51. Μεγίστην ἀμαθίαν τὴν τοιάνδε τίθεμαι. Ποίαν; Τὴν ὅταν τῳ τι δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι μὴ φιλῇ τοῦτο, ἀλλὰ μισῇ. Πλ. νό. 689, a.]

A. 10. Wie den Infinitiv kann der Artikel τό auch ganze Sätze, selbst Perioden substantivieren. Τὸ γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ 'στι χρήσιμον. Μέ. μο. 730. Τὸ λίαν ἧσσον ἐπαινῶ τοῦ μηδὲν ἄγαν. Εὐ. Ἱπ. 264. Ἔχει πολλὴν διαφορὰν τὸ τίνος χάριν πράττει τις ἢ μανθάνει. Ἀρλ. πολ. 8, 2, 2. Αἱ ἀναγκαῖαι χρεῖαι τοὺς τοῦ τί πρακτέον ἢ μὴ λογισμοὺς ἀναιροῦσιν ἅπαντας. Δη. 23, 148. Οὐ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅντινα τρόπον χρὴ ζῆν. Πλ. πολ. 352, d. Τὸ ἐὰν μένητε παρ' ἐμοί, ἀποδώσω, εὖ ἴστε αἰσχυνθείμην ἂν εἰπεῖν. Ξε. Κυ. 5, 1, 20.

A. 11. Das Neutrum des Artikels kann jedes Wort und jede Wort- oder Redeform, auch Sätze oder Satzstücke, substantivieren, insofern dieselben stoffartig bloß als Ausdrücke betrachtet werden. Τὸ οὐδέτερον, λέγω τὸ τό, ἀπὸ τοῦ τ' ἄρχεται. Ἀπολλ. συντ. 2, 8 p. 110. Τὸ ἄλφα σημαίνει πολλαχοῦ τὸ ὁμοῦ. Πλ. Κράτ. 405, b. Τὸ μὲν ἄνθρωπος ἢ λευκὸν οὐ σημαίνει τὸ πότε, τὸ δὲ βαδίζει προσσημαίνει τὸν παρόντα χρόνον. Ἀρλ. ποιητ. 1, 20. Τὸ ὀρθῶς τοῦτο λόγου δεῖται. Πλ. πολ. 449, c. Τὸ ὑμεῖς ὅταν λέγω, τὴν πόλιν λέγω. Δη. 18, 88. Ἐν τῷ μηδένα πάντας περιλαμβάνει. Δη. 20, 29. Ἀκολουθεῖ τῷ καθ' ἕκαστον καὶ τὸ πάντας. Ἀρλ. πολ. 7, 12, 5. Οὐ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἰ δοκεῖ ἐλέγχεσθαι. Πλ. Πρω. 331, c.

A. 12. Die Grammatiker [Aristot. Rhet. 3, 5 A.] erlaubten sich auch, wenn sie ein Wort, als einer Wortklasse angehörig, erwähnen, bloß ὁ, ἡ, τό vorzusetzen und das Substantiv ergänzen zu lassen, wie ὁ μέν für ὁ μέν σύνδεσμος die Konjunktion μέν. Πρὸς τὸ ὑπακούμενον ἔξωθεν τὸ ἄρθρον ἀνατείνεται ὁ μέν προτακτικός ἐστι τοῦ δέ· ἀνάγεται γὰρ πρὸς τὸ σύνδεσμος. Ἀπολλώνιος συντ. 1, 4 p. 27. Ἡ ἐκεῖνος καὶ ἡ οὗτος οὐκ ἐνεκλίθησαν. Ἀπολλ. συντ. 2, 18 p. 136. Ἀπεκδεχόμεθα τὰς συμβολικὰς φωνάς, λέγω τὴν οὔ καὶ τὴν ναί. — Τὸ γράφω οὐκ ἐλλιπές ἐστι τῆς ἐγώ ἀντωνυμίας. Ἡ οὔ τὸ ἐναντίον ἀπόφασις ἀναιροῦσα τὰ ὁριστικὰ ἀποφάσκει. Ἀπολλώνιος. 2, 12 p. 118.

A. 13. Nomina werden stoffartig (A. 11) auch mit dem geschlechtlichen Artikel gebraucht; ohne Artikel gew. nur Eigennamen: (ὁ) Σωκράτης der Name, das Wort Sokrates. Παρὰ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα, ὅθεν γεγόνασιν οἱ ἥρωες, σμικρὸν παρηγμένον ἐστὶν ὀνόματος χάριν. Πλ. Κρατ. 398, d. Ὁ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι ἢ εἰσι καὶ ἀνδρειοτέροις. Ξε. Κυ. 2, 2, 12. Προσέκειτο ὁ καλὸς τῷ ἀγαθῷ. Ξε. οἰκ. 6, 15. Πόσα καὶ ποῖα γράμματα Σωκράτους ἐστίν; Ξε. ἀπ. 4, 4, 7.

VI. Appositiver und attributiver Gebrauch des Artikels.

7. Bei synthetischer Apposition (§ 57, 6) eines Appellativs (*προσηγορικόν*) zu einem Eigennamen ist der Gebrauch des Artikels im allgemeinen vorherrschend, jedoch nicht ohne mannigfaches Schwanken bei einzelnen Verbindungen.

A. 1. Bei ποταμός ist es fast regelmäßig diesem Worte den Namen mit dem Artikel vorzustellen: ὁ Εὐφράτης ποταμός der Euphratstrom [Kr. Anal. 1 S. 151 f.]; ὁ ποταμὸς ὁ — bei Thuk. 7, 80, 3 u. 82, 3, öfter bei Spätern. Gänzliche Weglassung des Artikels ist häufig bei Her.; bei Thuk.

1, 16. 100, 1. 2, 97, 1. 4, 102, 1. 6, 4, 1, jedoch wie bei Isokr. 7, 80 in Verbindung mit Präpositionen vgl. 12, 59. Dagegen kann Th. 1, 46, 3 und Xen. An. 5, 3, 8 erklärt werden ein Fluß (namens) —. (Ὁ Κέρβερος κύων 5, 10, 2?)

A. 2. Ähnlich sagte man bei ὄρος z. B. τὸ Αἰγάλεων ὄρος [z. Th. 2, 19, 2. vgl. 3, 106, 2]; daneben aber, besonders wo die Verschiedenheit der Form dieser Weise widerstrebte, Πάρνης τὸ ὄρος [4, 96, 5], ἡ Αἴτνη τὸ ὄρος [3, 116, 1], τὸ ὄρος ἡ Ἰστώνη [zu 4, 46, 1], auch ohne Artikel z. B. ἐκ Πίνδου ὄρους [2, 102, 2]. Eben so ἡ Βόλβη λίμνη [1, 58, 2. 4, 103, 1], ἡ λίμνη ἡ — [z. Her. 2, 4, 2], ἡ Λευκίμμη τὸ ἀκρωτήριον, ἡ ἄκρα τὸ Χειμέριον [z. Th. 1, 46, 3]; ἐπί, ἐς, πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν; desgleichen Τραγία ἡ νῆσος [1, 116, 1 vgl. 4, 13, 2 u. z. 1, 109, 2], seltener (weil νῆσος seltener zu betonen ist) ἡ νῆσος ἡ Σφακτηρία [z. Th. 4, 8, 4. vgl. Her. 8, 76, 1. 2. Ähnlich φοίνικες τὰ δένδρεα Her. 2, 169, 3.]

A. 3. Selten findet sich so πόλις, zw. ἡ [Μένδη] πόλις Thuk. 4, 130, 4 u. τὸ Παρθένιον πόλισμα Xe. An. 7, 8, 21, ἡ Σολύγεια κώμη Th. 4, 43, 1 u. 3? ἡ Πλατέα νῆσος Her. 4, 169, wie Spätere, Diod. 13, 75, 2c. vgl. ἡ Τεύτλουσσα νῆσος Th. 8, 42, 3 vgl. z. Arr. 1, 19, 9 u. ἡ [νῆσος] Δῆλος Her. 1, 64 vgl. dort Kr; durch die analogen Beispiele A. 1. 2. 3 geschützt ἡ πόλις οἱ Ταρσοί Xen. An. 1, 2, 26; ferner Ἡράκλεια ἡ ἐν Τραχῖνι πόλις Thuk. 3, 100, 2, Ἴνησσα τὸ Σικελικὸν πόλισμα 3, 103, 1 vgl. 4, 54, 4, ἡ Λήκυθος τὸ φρούριον 4, 113, 2 vgl. 2, 94, 2, τὸ φρούριον τὸ Λάβδαλον 7, 3, 4, τὸ χωρίον αἱ Ἐννέα ὁδοί 1, 100, 3. Ohne Artikel ἔχει Ἀνθήνην πόλιν eine Stadt A. 5, 41, 1, mit einer Präposition 1, 104, 1. 2, 102, 2 vgl. z. Her. 1, 105, 1. 168. 4, 151. Über die Spätern Reg. z. Arr. u. πόλις u. νῆσος.

A. 4. Hieher gehört auch der feste Ausdruck ἡ βουλὴ οἱ πεντακόσιοι der Rat der Fünfhundert. Καθίστασαν τὴν βουλήν, ὥσπερ καὶ πρότερον, τοὺς πεντακοσίους. Θ. 8, 86, 4.

A. 5. Ähnlich findet sich die Verdoppelung des Artikels bei ὄνομα u. ä. Wörtern: ἡ Τηθὺς τὸ ὄνομα, τὸ ὄνομα ὁ Μακάρτατος, wobei aber der Artikel fehlen kann, insofern keine Anaphora vorliegt. [Her. 6, 53, 1.] Ἐκ τούτων τῶν ὀνομάτων ἡ Τηθὺς τὸ ὄνομα ξύγκειται. Πλ. Κρατ. 402, d. Τί ποτε νοεῖ τὸ ὄνομα οἱ δαίμονες; Πλ. Κρατ. 397, e. Τίνες ἔχουσι τὸ σεμνὸν ὄνομα τοῦτο τὸ καλὸς κἀγαθός; Ξε. οἰκ. 6, 14. Μεταλάβωμεν τὰ ὀνόματα πάλιν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀνιαρόν. Πλ. Πρω. 355, e. Μὴ ἀποβάλῃς τὴν ἐπωνυμίαν τὸ καλὸς κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. Ξε. οἰκ. 12, 2. Τί ποτε σημαίνει τῇ ψυχῇ ἡ αἴσθησις τὸ σκληρόν; Πλ. πολ. 524, a. — Ταύτῃ τῇ ξυνοικίᾳ ἐθέμεθα πόλιν ὄνομα. Πλ. πολ. 369, c. [z. Her. 1, 107.] Ὄνομα Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα. Θ. 6, 4, 6. Μενίππῳ ἦν χελιδὼν τοὔνομα. Ἀρ. ὄρ. 1293. Τοῖς σκεπάσμασι τὸ ὄνομα ἱμάτια ἐκαλέσαμεν. Πλ. πολιτ. 279, e. Ἡ τοῦ πλήθους ἀρχὴ δημοκρατία τοὔνομα ἐκλήθη. Πλ. πολιτ. 291, d. Τῇ αὐγῇ τοὔνομα ἐρυθρὸν λέγομεν. Πλ. Τίμ. 68, b. (Τοὐλεύθερον ὄνομα παντὸς ἄξιον. Εὐ. Αὐγή 10 (277), 3.)

A. 6. Auch bei einer parathetischen Apposition wird der genannte Begriff bloß in Apposition beigefügt: τοῦτο τὸ ὄνομα, τὸ πῦρ dieser Name, der des Feuers. Πότερον οἴει Ὅμηρον ὀρθότερον ἡγεῖσθαι τῶν ὀνομάτων κεῖσθαι τῷ παιδί, τὸν Ἀστυάνακτα ἢ τὸν Σκαμάνδριον; Πλ. Κρατ. 392, b. Ὅρα καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα, τὸ πῦρ, μή τι βαρβαρικὸν ᾖ. Πλ. Κρατ. 410, a. [Προςείληφε τὴν τῶν πονηρῶν κοινὴν ἐπωνυμίαν, συκοφάντης. Αἰ. 2, 99. Der No. weil προςείληφε τὴν ἐπωνυμίαν so viel ist als vorher ἐκλήθη.]

A. 7. Mit dem Ge. des Eigennamens ist z. B. τὸ τῆς Τηθύος ὄνομα u. ä. bei Plat. Krat. 402, d, nicht bloß stoffartig, sondern bezeichnet den der Tethys beigelegten Namen. Vgl. Her. 2, 43, 1. 3, 64, 1. Ähnlich ist ὁ τῆς Λήθης ποταμός Pl. Rep. 621. Zw. ist τὸ ὄρος τῆς Ἰστώνης Thuk. 4, 46, 1,

vgl. jedoch Κάνης οὖρος Her. 7, 42, Κισθήνης ὄρος Kratin. 209. Ἰλίου πόλις Eur. Hel. 105, 1560, Tro. 1263, Iph. A. 1520 u. a. ist mehr poetisch; wohl aber sagte man allgemein ἡ (τῶν) Ἀθηναίων πόλις (χώρα) und ἡ πόλις (χώρα) ἡ Ἀθηναίων. Vgl. Kr. z. Xe. An. 1, 2, 7, Arr. 6, 17, 2, Her. 1, 160, 2. So auch ἡ Βοιωτῶν χώρα rc.

A. 8. Wenn zu einem persönlichen Eigennamen eine Apposition hinzutritt, so hat sie den Artikel, wenn sie nicht bloß ein Prädikat des Namens aussagt, sondern dies als ein notorisches oder distinguirendes hinstellt. Voran steht auch hier die Apposition, wenn sie hervorzuheben ist. Vgl. § 57, 7, Xen. An. 5, 7, 24 u. 29.) Ξενίας ὁ Ἀρκάς, στρατηγός, ἀπέπλευσεν. Ξε. ἀν. 1, 4, 7. Κῦρος ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο. Ξε. ἀν. 2, 1, 1. (Ὁ παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα. Πλ. Πρω. 310, c.)

(A. 9. Daneben kann zugleich auch der Eigenname den Artikel haben, insofern er schon an sich die Person kenntlich zu machen geeignet ist. Μάντις παρῆν Ἀρηξίων, Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμβρακιώτης ἤδη ἀποδεδράκει. Ξε. ἀν. 6, 2, 13. Ὁ Ὅμηρος ὁ σοφώτατος πεποίηκε σχεδὸν περὶ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων. Ξε. συ. 4, 6. Ὁ Σόλων ὁ παλαιὸς ἦν φιλόδημος τὴν φύσιν. Ἀρ. νε. 1187. (Πρόνοιαν περὶ σωφροσύνης ἐποιήσατο ὁ Σόλων ἐκεῖνος, ὁ παλαιὸς νομοθέτης. Αἰ. 1, 6.) Vgl. § 47, 5, 4, Stud. 2 S. 61. 154 f.)

A. 10. Wenn mit dem Namen eines Gottes ein Beiname desselben verbunden wird, so pflegt der Artikel bei beiden zu stehen oder bei beiden zu fehlen: Ζεὺς σωτήρ, ὁ Ζ. ὁ σ. [Ζεὺς ὁ Ὀλύμπιος Thuk. 3, 14, vielleicht mit Bezug auf den folgenden relativen Satz, ὁ γενέθλιος Pind. P. 4, 167; ὁ σωτὴρ Ζ. Ar. Plut. 1175, Xenarchos 2, 4 vgl. Xe. An. 5, 10, 15, Plut. Sylla 17.] Vgl. Kr. De auth. p. 61.

A. 11. Wenn zu dem Namen eines Volkes der eines Stammes desselben hinzutritt, so hat dieser, falls der ganze Stamm bezeichnet wird, den Artikel: Λοκροὶ οἱ Ὀζόλαι Thuk. 1, 5, 3, Θρᾷκες οἱ Βιθυνοί Her. 1, 28, οἱ Βιθυνοὶ Θρᾷκες Xen. Hell. 1, 3, 2, ἡ Βιθυνὶς Θρᾴκη 3, 2, 2; neben οἱ Λοκροὶ οἱ Ἀμφισσεῖς Aisch. 3, 123.

A. 12. In gleicher Weise (wie A. 8 u. 9) werden auch adjektivische Begriffe mit Substantiven durch den Artikel appositiv verbunden, selbst vorangestellt. Insofern eine Hervorhebung stattfindet, übersetzen wir besonders das nachgestellte Partizip gern durch er, der —. Μιλτιάδην τὸν ἐν Μαραθῶνι οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηφίσαντο. Πλ. Γο. 516, d. Ἰδεῖν σε βούλομαι καὶ τὸν υἱὸν τὸν μόνον. Ἀρ. πλ. 250. Οἱ πρόγονοι ἐν τοῖς ἐπέκεινα χρόνοις τοῖς ἀναριθμήτοις οὐδεμιᾶς πόλεως ἄρχειν ἐπεχείρησαν. Ἰσ. 12, 98. Τοὺς στρατηγοὺς τοὺς πάντα ὑμῖν κατὰ γνώμην πράξαντας ἀπολογίας ἀποστερήσετε; Ξε. Ἑλ. 1, 7, 28. — Ἦ καὶ δυνήσῃ ἀπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάνθειαν; Ξε. Κυ. 6, 1, 41. Ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος φύει. Σο. Αἴ. 647. [z. Her. 1, 32, 1.] Μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 21. Ὁ πάνθ' ὁρῶν καὶ πάντ' ἀκούων πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος. Σο. ἀποσ. 284 (280).

A. 13. [8, 2.] Wenn zu einem persönlichen Pronomen der vertretene Begriff selbst hinzugefügt wird, so erhält er den Artikel, wenn der Begriff ihn auch in einem andern Verhältnisse haben würde: ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες wir Hellenen. [Kr. z. Xe. An. 1, 7, 7, vgl. z. Dion. p. 169 u. Reg. z. Th. u. Artikel 5.] Οὐχ οἷόν τέ ἐστι ταῦτα ἐμοὶ κωλῦσαι τῷ στρατηγῷ. Θ. 7, 14. Οὐκ ἐβούλετο τὸν υἱὸν ἐμὲ πένητα καταστῆσαι. Δη. 29, 45. Τὴν περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίαν ἡμεῖς γε οἱ Κρῆτες τὴν Ἑλλάδα φαμὲν σῶσαι. Πλ. νό. 707, b. Μὴ τῶν πτωχῶν πάλιν ἡμῶν καταφρόνει. Μέ. 295 (301), 9. 10. [Schäfer z. Dem. 3 p. 321.] Χαίρω ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν. Πλ. Ἴων 532, d. — Συνεβάκχευσα μετὰ σοῦ τῆς θείας κεφαλῆς. Πλ. Φαῖδ. 234, d. — (Δέονταί σου πεῖραν λαβεῖν καὶ Δεξίππου καὶ σφῶν τῶν ἄλλων. Ξε. ἀν. 6, 4, 33. Vgl. z. Thuk. 1, 144, 3.)

A. 14. [8, 3.] So auch wenn das Pronomen bloß im Verbum enthalten ist. Ähnlich kann zu einem ergänzten obliquen Kasus eines persönlichen Pronomens eine Bestimmung mit dem Artikel hinzutreten [z. Xe. An. 2, 5, 25.] Οὐ σφόδρα χρώμεθα οἱ Κρῆτες τοῖς ξενικοῖς ποιήμασιν. Πλ. νό. 680, c. Ἐν ὕπνῳ τε καὶ ἐν τῇ εὐνῇ μάλιστα οἱ ἄνδρες ἐξαπατώμεθα. Νικόσ. Στ. 74, 63. (Οὕτως ἐσόμεθα τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ ἔσχατοι λόχοι. Ξε. ἀν. 4, 8, 12). Οἱ πολλοὶ τοῖς ὀλίγοις προΐεσθε τὰ τῆς δημοκρατίας ἰσχυρά. Αἰ. 3, 234. Vgl. Th. 7, 66, 1 u. § 45, 2, 6. — Ἀπήντησας [ἐμοὶ] τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων ἀκοήν. Πλ. Φαῖ. 228, b. Διονύσιος οὐκ ἤλπισεν ἄν ποτ' ἴσως Δίωνα ἐλθόντα ἐφ' ἑαυτὸν ἐκβαλεῖν τὸν τριήρεις πολλὰς κεκτημένον. Δη. 20, 162. Vgl. z. Th. 3, 81, 3.

A. 15. [8, 4.] Ausnahmen gestatten Personennamen, Plurale von Völkernamen und allgemeinen Begriffen, wie ἄνθρωποι, γυναῖκες vgl. 2 A. 11. 3 A. 6. Ἡμεῖς ἀβίωτον ζῶμεν ἄνθρωποι βίον. Φιλή. 90 (3), 7. — Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ. Θ. 1, 137, 4. Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε. Πλ. Τί. 22, b. Ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τοῦ μέλλοντος πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. Ξε. Κυ. 3, 2, 15. Πάντες ἄνθρωποι βουλόμεθα εὖ πράττειν. Πλ. Εὐθύδ. 278, e. Γυναῖκές ἐσμεν ἀθλιώτατον φυτόν. Εὐ. Μήδ. 231. Ὀρθουμένης εὐνῆς γυναῖκες πάντ' ἔχειν νομίζετε. Εὐ. Μήδ. 570.

A. 16. [8, 5.] Mit dem Artikel werden auch Adjektive zu einem (da stehenden oder im Verbum liegenden) persönlichen Pronomen als Apposition hinzugefügt. Ἐγὼ ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην. Ξε. Κυ. 4, 6, 5. Ὁρῶ μέγιστον ἄλγος ἡ τάλαιν' ἐγώ. Εὐ. Βάκχ. 1283. Ὁρᾷς με δέσποιν' ὡς ἔχω τὸν ἄθλιον; Εὐ. Ἱπ. 1395. Οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται. Xe. An. 3, 1, 29 lat. A. mit Kr.s A. u. Dial. Sy. § 50, 7, 4. [Über τάλας oben § 22, 8, 3.]

8. Bei **attributiver** Verbindung eines adjektivischen Begriffes mit einem Substantiv steht der Artikel, wenn er hinzutritt, unmittelbar vor dem adjektivischen Begriffe: *ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ* oder *ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός*; aber nicht *ὁ ἀνὴρ ἀγαθός* oder *ἀγαθὸς ὁ ἀνήρ*, welches beides als Satz bedeutet: **der Mann ist gut.** [Kr. Stud. 2 S. 73 ff.]

A. 1. **Voran steht von beiden Begriffen der betontere.** Οὔ ποτ' ἄνδρα τὸν σοφὸν γυναικὶ χρὴ δοῦναι χαλινοὺς οὐδ' ἀφέντ' ἐᾶν κρατεῖν. Εὐ. Κρῆσ. 2 (466). Τί διαφέρει ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου; Ξε. ἀπ. 4, 5, 11. Πῶς ποτε ἡ ἄκρατος δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν τὴν ἄκρατον ἔχει εὐδαιμονίας πέρι; Πλ. πολ. 545, a. Αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι. Εὐ. Ἱπ. 436. Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. Στ. 105, 51, 1.

A. 2. [6.] Wenn das Substantiv vorangeht, kann auch dieses den Artikel haben, wenn es schon an sich eine anaphorische Beziehung gestattet (τῶν δύο ἄρθρων δύο ἀναφορὰς διαφόρους δηλούντων. Apollon. συντ. 1, 40, p. 80). Ὀχληρὸν ὁ χρόνος ὁ πολύς. Μέ. 543 (555). Τὰς μεγάλας ἡδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ μεγάλα ἡ πειθὼ καὶ ἡ καρτερία καὶ οἱ ἐν τῷ καιρῷ πόνοι καὶ κίνδυνοι παρέχονται. Ξε. Κυ. 3, 3, 8. Νόμος αἰσχρὸς ὅταν κύριος ᾖ, τῆς πόλεως ὄνειδός ἐστι τῆς θεμένης. Δη. 24, 205. Διοικοῦνται αἱ μὲν τυραννίδες καὶ ὀλιγαρχίαι τοῖς τρόποις τῶν ἐφεστηκότων, αἱ δὲ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Αἰ. 3, 6.

A. 3. [7]. **Diese Bestimmungen** (N. 8 u. A. 1) **finden auch Anwendung, wenn nicht adjektivische Begriffe adjektivartig durch den Artikel mit einem Substantiv verbunden werden.**

A. 4. [8.] **Hieher gehören zunächst Adverbia, die mit Substantiven verbunden z. Th. als eine lockere Komposition erscheinen,** wie ὁ μεταξὺ χρόνος die Zwischenzeit. So gebraucht werden am häufigsten

Adverbia des Raumes, der Zeit, des Maßes und der Realität. [Kr. Stud. 2 S. 71.] Οἱ ταύτῃ ἠπειρῶται ἀεί ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν. Θ. 1, 47, 2. Οἱ σατράπαι οὐ καταισχύνουσι τὴν ἐκεῖ παίδευσιν. Ἰσ. 4, 152. Ἀνέστησε τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνῃ πᾶν. Θ. 4, 77, 2. Τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος. Πλ. πολ. 589, a. Ὁ Παυσανίας ἐν μεγάλῳ ἦν ἀξιώματι διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν. Θ. 1, 130, 1. Εὔχεσθαι χρὴ τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι. Πλ. Φαῖδ. 117, c. Τῆς πάλιν μέμνησ' ὁδοῦ. Εὐ. Ὀρ. 125. [Lobeck z. So. Ai. p. 368.] Τὴν πλησίον τύχην οὐκ ἴσμεν. Γν. 111. — Ἄχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδὲν τῶν δεόντων πρᾶξαι δυνάμεθα. Δη. 9, 28. Ἐν τῷ τέως χρόνῳ ἐκολάζετε τοὺς δωροδοκοῦντας. Λυ. 28, 3. Οὐδὲν δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ νῦν γένει. Εὐ. [Τέννης.] Τὴν ἤδη χάριν τοῦ μετὰ ταῦτα χρόνου πάντες περὶ πλείονος ἡγεῖσθε. Δη. 23, 134. Ἀργείους ἤγαγον εἰς τὴν πρότερον φιλίαν. Ἀνδ. 3, 22. Ἀπήλλαξε τὴν πόλιν δέους καὶ ταραχῆς τῆς τότε. Λυ. 6, 35. Ὀκνῶ γε μόχθων τῶν πρὶν ἐκχέαι χάριν. Εὐ. Φιλόκ. 2 (787). Ῥᾳθυμία (γε) τὴν παραυτίχ' ἡδονὴν λαβοῦσα λύπας τῷ χρόνῳ τίκτειν φιλεῖ. Θεοδέκτης Στ. 29, 35. — Ὑπερήφανόν που γίγνεθ' ἡ λίαν τρυφή. Μέ. 578 (587). Ἡ ἄγαν ἐλευθερία εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλει. Πλ. πολ. 564, a. Ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν ὁρμήσατε. Δη. 4, 17. Εἶχον ἡγεμόνας τῶν πάνυ στρατηγῶν. Θ. 8, 89, 2. [Kr. Stud. 2 S. 72.] — Διὰ λογισμοῦ ψυχῇ πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν κοινωνοῦμεν. Πλ. σοφ. 248, a. Ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθῶς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθῶς φῶς καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. Πλ. Φαίδ. 109, e. Ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἄντικρυς δουλείαν. Θ. 8, 64, 3. Τοὺς ὁμολογουμένως δούλους ἠξίου βασανίζειν. Δη. 29, 39. (vgl. Xe. Hell. 2, 3, 38, wo Cobet N. L. p. 316 ὁμολογουμένους will.) Μόνην ἔστεργε τὴν ἁπλῶς δίκην. Σο. ἀποσ. 709 (699), 3. Τῷ αὐτῷ ὑπὸ πάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λανθάνει τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον. Θ. 1, 141, 6. Αἱρεῖσθε ἤδη τὴν αὐτίκα ἀκινδύνως δουλείαν. Θ. 6, 80, 5. Πολλὰ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων μεγάλας τὰς προςδοκίας παρέσχεν. Ἰσ. 2, 7. (Δέδοικε τὸν αὐτοδὰξ τρόπον. Ἀρ εἰρ. 607. Ἐνθουσιαστικοὺς ποιεῖ ἡ Φρυγιστὶ ἁρμονία. Ἀρλ. πολ. 8, 5, 8.)

A. 5. [9.] Ἀεί so gebraucht heißt nicht bloß **immer**, sondern auch **jedes Mal**. Vgl. 10 A. 5. Δυνάστα ἐν Ἅιδου τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωροῦνται. Πλ. Γο. 525, d. Διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. Ξε. Κυ. 8, 1, 39. — Ὁ οὐ πονήσας βέβαιον οὐδὲν τῆς ἀεὶ τύχης ἔχει. Εὐ. Ἑλ. 715. Πεπαιδευμένους καλῶ τοὺς πρεπόντως καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσιν. Ἰσ. 12, 31. Ἀσκεῖται τὸ ἀεὶ τιμώμενον. Πλ. πολ. 551, a.

A. 6. [10.] Mit einem **temporalen Adjektiv** verbunden wird ein Substantiv diesem selbst mit einem andern Adjektiv entgegengesetzt; während ein Adverbium der Art dem Substantiv bloß die Zeit, in die es gehört, zuweist: ἡ προτέρα ὀλιγαρχία **die frühere Oligarchie** [Lys. 12, 65 vgl. 14, 38], mit Bezug auf eine spätere; ἡ πρότερον ὀ. **die früher da gewesene O.**, die man auch mit Bezug auf eine später anders gewordene Verfassung denken kann. Ὅτ' εὐτυχεῖς, μέμνησο τῆς προτέρας τύχης. Μέ. 702 (712), 2. Τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν. Θ. 1, 32, 4. [vgl. Dem. 19, 84.] Προμηθέα Διὶ συνῆγον οἱ πρῶτον ἄνθρωποι. Πλ. ἐπ. 311, a. Τὸν νεωστὶ δαίμονα τιμῶσι χοροῖς. Εὐ. Βάκχ. 219. Ἔστιν ἡ πάλαι γυνή. Εὐ. Ὀρ. 129.

A. 7. [11.] **Über den Ge.** § 47, 9, 9 ff. [„Während ὁ δῆμος ὁ (τῶν) Ἀθηναίων oder ὁ Ἀθηναίων δῆμος das athenische Volk im Ggs. zu einem andern **Volke** bezeichnet (Dem. 18, 181 ff. vgl. Inschr. 101: ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων καὶ ὁ δῆμος ὁ Πειραιέων), sagte man ὁ δῆμος τῶν Ἀ. und τῶν Ἀ. ὁ δῆμος, wenn andere **Teile** oder **Individuen** der Athener selbst im Ggs. zu denken waren." Kr. Stud. 2 S. 78.] So findet sich auch der Ge. des Betrages. Ohne Anstoß ist beim Ge., wie auch sonst, das Zusammentreffen mehrerer Artikel, wenn nur nicht gerade dieselbe Form zweimal hinter

einander erscheint. [Dieselbe Form findet sich erst bei Aristoteles und Spätern zuweilen unmittelbar hinter einander.] Vor dem Artikel steht der von dem Nomen desselben regierte Ge. des Relativs nach § 51, 4, 11. vgl. 47, 9, 19. Τὰς θηλείας ἁρμόττει περὶ τὴν ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν ἡλικίαν συζευγνύναι. Ἀρλ. πολ. 7, 14, 6. — Τὸ τὴν τοῦ βελτίονος δόξαν μὴ φοβεῖσθαι διὰ θράσος, τοῦτ' αὐτό ἐστι σχεδὸν ἡ πονηρὰ ἀναισχυντία. Πλ. νό. 701, b. Τὰ τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς ὄμματα καρτερεῖν πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα ἀδύνατον. Πλ. σοφ. 254, a. Ἐγὼ ὑμᾶς ἀξιῶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἀδικοῦντας τιμωρεῖσθαι ἢ τοὺς τὰ τῆς πόλεως ἔχοντας ἐλεεινοὺς ἡγεῖσθαι. Λυ. 28, 8. [Einzelnheiten Stud. 2. S. 83.]

A. 8. [12.] Nicht oft erscheint durch den Artikel mit einem Substantiv (oder einer Substantivierung) verbunden der **Dativ**, gew. eingeschoben, in Bedeutungen desselben, welche die Beispeile ergeben. [Kr. Stud. S. 73 f.] Πρὸς ἐκείνῃ τὴν Μαραθῶνι οὐδεὶς οὐδ' ἐγχειρεῖ πολεμίζειν. Ἀρ. θε. 806. Εὔχεται ἐν τῷ Ἐλευσῖνι ἱερῷ. Λυ. 6, 4. Εἵλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προστάτην τοῦ πολέμου. Ξε. Κυ. 7, 2, 23. — Εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὴν τῇ ἕκτῃ λέγω, ἔκδοτον Κερσοβλέπτην ἐποίησεν. Αἰ. 3, 73. — Βούλονται τὰ αὐτοῖς ἀγαθά. Ἀρλ. ῥητ. 2, 4. Ὁ Θρᾳξὶ μάντις εἶπε Διόνυσος τάδε. Εὐ. Ἑκ. 1267. Ἐξέκλεπτε τὸν ἠδικηκότα καὶ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ τὴν τοῖς ἕνδεκα. Δη. 24, 80. Τὴν αὐτοῖς ὁμοιότητα τῆς διαγωγῆς ἀεὶ ἕξουσιν. Πλ. Θε. 177, a. — Τὰ δόλῳ τῷ μὴ δικαίῳ κτήματ' οὐχὶ σῴζεται. Σο. ΟΚ. 1026. Τὸ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ μόνον ὑπὸ θεῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων μισεῖται. Πλ. πολ. 382, c. Τίνα φῂς εἶναι τὴν φύσει ὀρθότητα ὀνόματος; Πλ. Κρατ. 391, a. Ὁ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ ἰατρὸς πότερον χρηματιστής ἐστιν ἢ τῶν καμνόντων θεραπευτής; Πλ. πολ. 341, c. (Ἡ τοῖς βέλεσιν ἔφεσις Plat. Ges. 717, a.)

A. 9. [13.] **Häufig werden mit Substantiven, sowohl persönlichen als besonders sachlichen, Präpositionen mit ihrem Kasus durch den Artikel verbunden.** Ὁ ἐν καιρῷ μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν τίκτει θνητοῖσι τελευτῶν. Εὐ. Τημ. 8 (745). Πᾶσιν ἡ γῆ θηρίοις ἐκοῦσα παρέχει τὴν καθ' ἡμέραν τροφήν. Φιλή. 86 (8), 5. Ὁ νομοθέτης τὸν εἰς ὁτιοῦν ὑβριστὴν οὐκ ἐπιτήδειον ἡγήσατο συμπολιτεύεσθαι. Αἰ. 1, 17. Τῶν ἀγγέλων ἐγένετο τῶν παρὰ τὸν βασιλέα. Πλ. πολ. 360, a. Κῦρος ἥσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών. Ξε. ἀν. 1, 2, 18. — Ὕδωρ πάντων τὸ περὶ τὰς κηπείας διαφερόντως τρόφιμον, εὐδιάφθαρτον δέ. Πλ. νό. 845, d. Πρὸς τὰς τέχνας ἁπάσας ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδεῖον μάθημα μεγάλην ὡς ἡ περὶ ἀριθμοὺς διατριβή. Πλ. νό. 747, b. Πολὺ μᾶλλον φοβεῖσθε τοὺς τῆς πόλεως νόμους ἢ τὸν πρὸς τοὺς πολεμίους κίνδυνον. Λυ. 14, 15. Ἡ παρ' ἐλπίδας χαρὰ ἔοικεν ἄλλῃ μῆκος οὐδὲν ἡδονῇ. Σο. Ἀντ. 392. — Τὰς ἐκ θεῶν ἀνάγκας θνητὸν ὄντα δεῖ φέρειν. Εὐ. Φοι. 1763. Οἱ θεοὶ ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαῖς μάλιστα χαίρουσιν. Ξε. ἀπ. 1, 3, 3. Οἶσθα τὰς τιμὰς ἡδίους οὔσας τὰς παρὰ τῶν μέγα φρονούντων ἢ τὰς παρὰ τῶν δουλευόντων. Ἱσ. 10, 35. Ἀπάτης μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις. Πλ. Φαίδ. 83, a. Διαφέροντα τοῖς καθ' ἡμέραν δαπανήμασι δὴ τὸν βίον ὁρῶ μόνον. Φιλή. 91 (6), 5. (Ἀφίκοντο οἱ ἀντ' ἐκείνων στρατηγοί. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 29. Χαίρουσι ταῖς ἄνευ λυπῶν ἡδοναῖς. Ἀρλ. πολ. 2, 4, 7.)

A. 10. [14.] Ἔξ, ἀπό, παρά und περί können dem Artikel, (auch wenn er kein Substantiv hat 5 A. 5. 12), so beigefügt werden, wenn ein Verbum da steht, bei dem ohne den Artikel eine dieser Präpositionen stehen würde, wie: ἐκόμισεν ἐκ Μήδων χρυσίον, so auch ἐκόμισε τὸ ἐκ Μ. χ. Αἰ. 3, 258. Eine Sprechweise, die man gew. **Attraktion** nennt. Ἄρθμιος τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ Μήδων εἰς Πελοπόννησον ἤγαγεν. Δη. 9, 42. Δείν. 2, 25. Οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις οὐδὲν ἦλθον πράξαντες. Θ. 3, 5, 1. Ἀδύνατοι ἦσαν ξυμβοηθεῖν οἱ ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνᾶνες. Θ. 2, 80, 1. Συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς. Ξε. ἀν. 3, 4, 43. Οὐχ ἡ

παρ' ἡμῶν σοι γενήσεται χάρις. Εὐ. Ἀλκ. 70. — Οἱ ἐκ τοῦ πεδίου ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους. Ξε. ἀν. 4, 6, 25. Σοφός ἐστιν ὁ φέρων τἀπὸ τῆς τύχης καλῶς. Κω. ἄν. 33 (233). Οἱ παρὰ Ἀριαίου ἧκον. Ξε. ἀν. 2, 2, 1. Τὰ παρ' Ἐγεσταίων λόγῳ ἑτοῖμά ἐστιν. Θ. 6, 22, 3. [Nachweisungen über manche mit dieser Sprechweise mehr oder weniger verwandte Erscheinungen bieten die Register zu Kr.'s Ausgaben unter ἀπό, ἐκ, παρά.]

A. 11. [15.] Dieselbe Fügung ist auch bei den entsprechenden Adverbien auf -θεν üblich. Τὸν ἐνθένδε πόλεμον εἰς τὴν ἤπειρον διοριοῦμεν. Ἰσ. 4, 174. Παρασκευὴν καὶ τοξοτῶν τῶν αὐτόθεν καὶ ἐκ Κρήτης καὶ σφενδονητῶν ἑτοιμασάμενοι ἄξουσιν. Θ. 6, 25, 3. — Εἶργον τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν. Θ. 1, 62, 3. Ἐπεχείρησαν διαφορῆσαι τἄνδοθεν. Δη. 57, 65. (Τὸ τεθνάναι μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. Πλ. ἀπ. 40, c.) Vgl. Kr. z. Dion. p. 302 u. Pflugk z. Eu. Her. 142.

A. 12. [16.] Eben so werden ἀπό und besonders ἐξ auch gebraucht, wo sie einstweiliges Hergekommensein bezeichnen. Οἱ Μεσσήνιοί τινα ἐνέδραν ἐπεποίηντο τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσιν. Θ. 3, 90, 3. [z. 6, 61, 6.]

A. 13. [17.] Auffallender werden ἐξ und ἀπό, so wie die entsprechenden Adverbia, mit dem Artikel gebraucht, wo bloß eine Beziehung auf einen anderweitigen Standpunkt vorschwebt. Vgl. § 68, 17, 3. Ξυνεπεύχοντο ὁ ἄλλος ὅμιλος ὁ ἐκ τῆς γῆς. Θ. 6, 32, 2. Ἦν γέλως ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὁλκάδος. Πλ. Λάχ. 184, a. Οὐκ ἐλείπετο τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς ἄλλης τέχνης. Θ. 7, 70, 3. Ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναύπακτον. Θ. 3, 102, 2. Ἠρώτα τοὺς αὐτομόλους τὰ ἐκ τῶν πολεμίων. Ξε. Κυ. 3, 3, 48. — Τοιαῦτα μὲν τἀκεῖθεν. Ἀρ. ὄρ. 1304. Πρὸς τὰς ἔξωθεν πόλεις ἕτοιμοί ἐσμεν ἄγειν εἰρήνην. Πλ. πολιτ. 307, e. Εἰδὼς τὰ τῶν θύραθεν ἀβλαβὴς ἔσει. Αἰσ. ἐπ. 68. Μέρος τι τῶν ἐκεῖθεν μιμεῖται. Ἰσ. 11, 17. (Vgl. Reg. z. Th. u. den betreffenden Wörtern.)

[A. 14. [18.] Umgekehrt finden sich (seltener) Präpositionen, die eine Richtung nach einem Orte ausdrücken, für die entsprechenden der Ruhe, nur durch das Verbum veranlaßt oder auf einen anderweitigen Standpunkt bezogen. Ἀπεδήμησε μετὰ τῶν εἰς Μυτιλήνην στρατιωτῶν. Ἰσαῖ. 9, 1. Τὰ οἴκαδε ποθεῖ. Ξε. Κυ. 1, 3, 4. — Γάμοι οἷς μὴ πίπτουσιν εὖ, τά τ' ἔνδον εἰσὶ τά τε θύραζε δυςτυχεῖς. Εὐ. Ὀρ. 603. Vgl. z. Th. 1, 58, 1.]

A. 15. [19.] Übrigens können auch ohne Artikel nicht bloß, wie im Deutschen, Präpositionen mit ihrem Kasus, sondern selbst Adverbia, meist jedoch nur des Maßes, mit Substantiven verbunden werden. [z. Th. 1, 6, 3. 6, 90, 3.] Φθονεῖ εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούει. Θ. 2, 35, 2. Τοὺς ξένους τιμᾷ καὶ νόσων θεραπείαις καὶ περὶ ταφὰς κόσμῳ. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 6. Ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτη πλείω σῴζει ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθεῖσα παραίνεσις. Θ. 5, 69, 3. — Κίνδυνον ἐκεῖθεν προεῖπον. Θ. 6, 91, 2. Ἦν ἄντικρυς δίοδος. Θ. 2, 4, 3. Ἡ ἧσσα οὐκ ἄλλο τι φέρει ἢ ἄντικρυς δουλείαν. Θ. 1, 122, 3. Συμπροςέμιξα τῷ ἀνδρὶ πάνυ νέος πάνυ πρεσβύτῃ. Πλ. Θε. 183, e. Οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἄρχοντα λέγεις, ἀλλά τινων σφόδρα γυναικῶν. Πλ. νό. 639, b. Οὔτ' αὐχμὸς πιέζει οὔτ' ἄγαν ἐπομβρία. Ἀρ. νε. 1120. Γέγονε τῶν ἐχθρῶν ἄρδην ὄλεθρος. Δη. 19, 141. [Kr. Stud. 2 S. 71 f. vgl. z. Th. 4, 4, 1. 7, 81, 5. Über μάτην κόμπος Kr. z. Her. 7, 103, 2. Über den Dativ Heindorf z. Plat. Krat. 85.]

A. 16. [20.] Durch den Artikel kann auch ein relativer oder temporaler Satz adjektivisch mit einem Substantiv (oder einer Substantivierung) verbunden werden. Vgl. § 50, 6, 1. Τῇ ὧν προςῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοί ἐστε. Δη. 8, 67. Ἀνόμοιόν ἐστι τῇ ᾗ φῄς σὺ σκληρότητι. Πλ. Κρατ. 435, a. Οἱ οἵπερ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάκις καὶ τὰ βουλευόμενα καταμανθάνουσιν. Ξε. Κυ. 6, 2, 2. Σόλων ἐμίσει τοὺς οἷος οὗτος ἀνθρώπους. Δη. 19, 254. Τῆς οἷα παρ' ἡμῖν ἐστι πολιτείας τὰ

πράγματα ἀφήρηται. Δη. 19, 186. — Ἐκράτει τοὺς ὁποίους δή ποτε ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρατηγούς. Δη. 18, 146. — Τούτους τοὺς στρατιώτας Διοπείθης νῦν ἔχει τοὺς ὁποίους τινὰς οὖν. Δη. 8, 20. — Τῷ ὅσον Εὐθύνους δυναμένῳ ἐξῆν ἃ ἔλαβεν ἀποστερεῖν. Ἰσ. 21, 13. — Οὐ τὴν ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δίφρου ἕδραν ἐπαινοῦμεν. Ξε. ἱπ. 7, 5. Ποτέρῳ ἂν εἴη πλείων σχολή, τῷ ὡς ἐγὼ νῦν ἢ τῷ ὡς σὺ μακαρίζεις διαιτωμένῳ; Ξε. ἀπ. 1, 6, 9. (Ποτέρως λέγεις τὸν ἄρχοντά τε καὶ τὸν κρείττονα, τὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἢ τὸν ἀκριβεῖ λόγῳ; Πλ. πολ. 341, b. Τῆς ὅπου βούλεσθε ὀλιγαρχίας οὗτος ἀσελγέστερος γέγονεν. Δη. 22, 52. 24, 163. — Τὴν ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνήσθητε. Δη. 19, 27. Δὸς αὐτῷ ἐν τῷ πρὶν καὶ γενέσθαι ἡμᾶς χρόνῳ εἶναι τὴν ψυχήν. Πλ. Φαίδ. 88, a. [Ähnlich ἀνέστησε τοὺς ὑπερβάντι Αἶμον Γέτας. Θ. 2, 96, 1.]

A. 17. [21.] Ein solcher Satz findet sich sogar mit dem Artikel substantiviert. Οὔ τοι τι οἱ ἡλίκοι ἐγὼ ἔτι γιγνώσκομεν τοὺς νεωτέρους. Πλ. Λάχ. 180, d.

VII. Der Artikel bei zwei Bestimmungen. Stellung.

9. Wenn zwei Bestimmungen ohne Kopula durch den Artikel mit einem Substantiv verbunden werden, so stehen gewöhnlich entweder **beide** zwischen Artikel und Substantiv oder **eine**, wohl auch beide, mit wiederholtem Artikel nach dem Substantiv.

A. 1. In den nicht häufigen Fällen, wo beide Bestimmungen Adjektive sind, findet die Einschiebung beider eigentlich nur dann statt, wenn das eine Adjektiv auf das andere mit dem Substantiv verbunden gedachte zu beziehen oder als Prädikat, durch Ergänzung eines ὤν erklärbar, zu fassen ist. Wo jedes Adjektiv für sich zu denken ist, was im Griechischen öfter als im Deutschen statt findet, können, wenn betont, beide Adjektive mit doppeltem Artikel vor dem Substantiv eintreten. In den seltenen Fällen, wo drei Bestimmungen eintreten, pflegen zwei nach dem Substantiv zu stehen. Ἔπεμπον εἰς τὰς ἄλλας Ἀρκαδικὰς πόλεις. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 38. Οὐδ' οἱ ξύμπαντες ἄλλοι φίλοι μοῖραν φιλίας οὐδεμίαν παρέχονται πρὸς τὸν ἔνθεον φίλον. Πλ. Φαῖδ. 255, b. Τὰ τῆς προτέρας ἀνοήτου ἀρχῆς ὁρκωμόσια ἐμπεδώσει. Πλ. Φαῖδ. 241, a. Περιεγίγνοντο καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων. Θ. 7, 56, 3. — Εἰς Ὅμηρον ἀποβλέπει καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς τοὺς ἀγαθούς. Πλ. συ. 209, d. Ἔθαψα ἄρτι γενειάσκοντα τὸν ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν. Ξε. Κυ. 4, 6, 5. Εἰσέβη ἐπὶ θέαν εἰς τὸ μέγα πλοῖον τὸ Φοινικικόν. Ξε. οἰκ. 8, 11. Ἐγένετο τὸ εἰωθὸς σημεῖον τὸ δαιμόνιον. Πλ. Εὐθύδ. 272, e. Δοκεῖς μοι ὁμοιότατος εἶναι ταύτῃ τῇ πλατείᾳ νάρκῃ τῇ θαλαττίᾳ. Πλ. Μέ. 80, a. Τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί φησιν. Δη. 18, 255. — Πότερον δυνατὴ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἡ θήλεια τῇ τοῦ ἄρρενος γένους κοινωνῆσαι εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα ἢ οὐδὲ εἰς ἕν; Πλ. πολ. 452, e. Γίγνεται ὁ τόκος ὁ ἔγγειος ὁ ἐφεκτὸς πεντακόσιαι δραχμαί. Δη. 34, 24. — Τοῦ θήλεος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μίμημά ἐστι γυνή. Πλ. Κρατ. 431, a. Σκόπει τοῦτο κατὰ τὴν Ἀττικὴν τὴν παλαιὰν φωνήν. Πλ. Κρατ. 398, d. Τὸν ἄλλον τὸν ἐμὸν βίον γιγνώσκετε. Λυ. 24, 5. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ αὐτὸ συμβαίνει τὸ ὄνομα. Πλ. Κρατ. 398, b. Ἐν ταῖσιν ἰοστεφάνοισιν οἰκεῖ ταῖς ἀρχαίαισιν Ἀθήναις. Ἀρ. ἱπ. 1323. Παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην Ἀθηνᾶν ἐκ δεξιᾶς ἕστηκεν. Δη. 19, 272. — Ταῖς μεθ' ἑαυτοῦ ναυσὶ καὶ ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλει. Θ. 8, 23, 4.

A. 2. Wenn ὁ ἄλλος sich mit einem substantivierten Begriffe verbindet, pflegt auch dieser den Artikel zu haben. Τῶν τε πρέσβεων καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰδότων ἀκηκόατε. Ἰσ. 16, 1. Ἰατροὺς εἰσάγουσι καὶ τἄλλα

τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζουσιν. Ξε. ἀπ. 2, 4, 3. Ὁ εἷς ὁ λειπόμενος αὐτὸς αὑτὸν κακῶς ἐρεῖ. Λυ. 8, 19.) Vgl. z. Th. 8, 100, 2. Ähnlich haben, wenn eine schon bezeichnete Kardinalzahl mit einem Adjektiv verbunden wird, beide den Artikel: αἱ δύο αἱ μέγισται πόλεις. [Kr. z. Arr. 6, 16, 2.] Λέγω τοὺς Θρᾷκας τοὺς δύο, τοὺς βασιλέας. Δη. 23, 189. Dagegen heißt δύο αἱ μέγισται πόλεις die größten Städte, deren zwei waren. vgl. 11 A. 1.

A. 3. Selten finden sich zwei Adverbia mit einem Substantiv verbunden, beide entweder eingeschoben oder mit dem bloß einmal wiederholten Artikel nachgestellt. Τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε καὶ δεῦρο πάλιν πορείαν πορεύεσθε. Πλ. πολ. 619, e. Εὔχεσθαι χρὴ τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι. Πλ. Φαίδ. 117, c. Ἀδύνατοι ἔσονται τῇ νῦν Ἀθηναίων ἐκεῖ παρασκευῇ ἀντίσχειν. Θ. 6, 91, 2.

A. 4. Auch zwei Genitive können mit einen Substantiv durch den Artikel verbunden werden. Αἱ ἐπιθυμίαι κατέλαβον τὴν τοῦ νέου τῆς ψυχῆς ἀκρόπολιν. Πλ. πολ. 560, b.

A. 5. Ohne Anstoß werden zwischen den Artikel und sein Nomen zwei Präpositionen mit ihren Kasus als Bestimmungen eingeschoben. Ἡ ἐν πολέμῳ ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀφθονία εὖ ἴστε ὅτι ἅμα τροφήν τε καὶ εὔκλειαν παρέχεται. Ξε. Ἑλ. 5, 1, 17. Τῶν ἐπὶ τοῦ βήματος παρ' ὑμῖν λόγων ὑμεῖς ἀκηκόατε. Αἰ. 2, 44. Οὐ δοκεῖ μικρὸς εἶναι ὁ περὶ τῆς ψυχῆς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγών. Ξε. ἀπ. 3, 12, 1. Μέμνησθε τῆς ἐν Σαλαμῖνι πρὸς τὸν Πέρσην ναυμαχίας. Αἰ. 2, 74. Ἀφ' οὗ ἥ τε σὺν Τολμίδῃ τῶν χιλίων ἐν Λεβαδείᾳ συμφορὰ ἐγένετο καὶ ἡ μεθ' Ἱπποκράτους ἐπὶ Δηλίῳ, ἐκ τούτων τεταπείνωται ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς τοὺς Βοιωτούς. Ξε. ἀπ. 3, 5, 4. Ταῦτα ἐπυνθάνετο τῶν ἐκ τῆς Μηθύμνης μετ' Εὐβούλου Χίων νεῶν. Θ. 8, 23, 3. Πᾶς οὗτός γε ὁ ἐκ παιδὸς μέχρι πρεσβύτου χρόνος πρὸς τὸν πάντα ὀλίγος πού τις ἂν εἴη. Πλ. πολ. 608, c. Τοῖς τἆλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι. Θ. 2, 42, 2.

A. 6. Am gewöhnlichsten sind zwei durch den Artikel mit einem Substantiv verbundene Bestimmungen von verschiedener Art, z. B. Adjektiv und Genitiv oder Präpositionen mit ihrem Kasus 2c. Πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας. Θ. 7, 39, 2. Ἔθη πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίζειν δεῖ τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. Πλ. νό. 706, a. Θέλοις ἄν, εἰ σώσαιμί σ', ἀγγεῖλαί τί μοι πρὸς Ἄργος ἐλθὼν τοῖς ἐμοῖς ἐκεῖ φίλοις; Εὐ. Ἰφ. Τ. 583. Οὐκ ἔστι θνητῆς ψυχῆς φύσις ἥτις ποτὲ δυνήσεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν νέα καὶ ἀνυπεύθυνος. Πλ. νό. 691, c. Αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσειαι χάριτες πλέον ἢ ὅλον τὸ παρὰ τοῦ ἰδιώτου δώρημα δύνανται. Ξε. Ἱέρ. 8, 4. Διώκει Πρόδικος τὴν ὑπ' Ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν. Ξε. ἀπ. 2, 1, 34. Οἱ Ἀθηναῖοι νεῶν μακρῶν ἐσπάνισαν πρὸς τὸν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον. Θ. 1, 41, 2. [Die Worte ὑπὲρ τὰ Μηδικά verdächtigt Kr.]

A. 7. Auch bei einer solchen Verbindung kann Eine und selbst beide Bestimmungen mit wiederholtem Artikel dem Substantiv folgen oder betont mit doppeltem Artikel vor demselben eintreten. [z. Th. 1, 23, 3 u. Reg. z. Th. u. Artikel 6.] Ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσίοι πρῶτος. Πλ. νό. 664, c. Πεισθεῖεν ἂν οἱ τούτων υἱεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι οἱ ὕστερον. Πλ. πολ. 415, d. Οἱ Ἀθηναῖοι τὰ τείχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν. Θ. 1, 108, 2. — Τί δὴ ἡ σεμνὴ αὕτη καὶ θαυμαστὴ ἡ τῆς τραγῳδίας ποίησις ἐφ' ᾧ ἐσπούδακεν; Πλ. Γο. 502, a. Κύλων ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ κατέλαβε τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. Θ. 1, 126, 2. Αἱ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ἐξέπλεον. Θ. 7, 23, 3. Τροπαῖον ἔστησαν τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀπολήψεως τῶν ὁπλιτῶν. Θ. 7, 54.

(A. 8. Wenn eine Bestimmung [oder auch zwei] eingeschoben ist, folgt eine zweite (doch wohl kein Adverbium) dem Substantiv zuweilen ohne Artikel.

[Kr. Stud. 2 S. 77 f. vgl. z. Th. 1, 110, 2 u. Reg. dort u. Artikel 6.] Τάλας ἐγὼ [τῆς ἐν μάχῃ] ξυμβολῆς βαρείας. Ἀρ. Ἀχ. 1210. Τὸν αὑτοῦ ἔδωκεν ἀγρὸν Ἐλευσῖνι. Ἰσαῖ. 11, 41. Μιμεῖσθε τὴν ἐμὴν δύναμιν περὶ τὴν ὑμετέραν γένεσιν. Πλ. Τίμ. 41, c. Τοὺς μοιχοὺς νομίζουσι λυμαντῆρας τῆς τῶν γυναικῶν φιλίας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶναι. Ξε. Ἱέρ. 3, 3. Über die Anfügung mehrerer durch καί verbundener Adjektive ohne Artikel z. Th. 8, 28, 4.)

A. 9. Wenn ein verbales Substantiv den Artikel hat, so kann, auch ohne daß eine Bestimmung eingeschoben wäre, eine Präposition mit ihrem Kasus ohne Artikel nach dem Substantiv als zugehörige Bestimmung eintreten. [Kr. Stud. 2 S. 77 f. vgl. z. Th. 6, 15, 3 u. Reg. dort u. Artikel.] Ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ. Θ. 2, 52, 1. Τὰ αἴτια τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς οὕτω λέγεται. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 27. Ἕνα τῶν μαθητῶν περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων καὶ ἐμὲ γράφου. Πλ. Κρατ. 428, b.

A. 10. In manchen Verbindungen der Art kann oder muß man die Präposition mit ihrem Kasus zum Verbum ziehen. Ῥᾳδίαν ὑμῖν τὴν διαψήφισιν περὶ αὐτοῦ πεποίηκεν. Λυ. 12, 34. Κατηυλίσθησαν ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας. Ξε. ἀν. 7, 5, 15.

A. 11. Da εἶναι, γίγνεσθαι u. ä. Verba mit einem Substantiv oft nur für ein entsprechendes einfaches Verbum stehen, so kann auch in diesem Falle auf das Substantiv mit dem Artikel ohne Wiederholung desselben eine Präposition mit ihrem Kasus folgen. Ἦν ἐφ' ἑνὸς ἡ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν. Ξε. ἀν. 5, 2, 6. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις εἰς τὰς κώμας. Ξε. ἀν. 4, 1, 10. Οἱ ἔπαινοι παρὰ τῶν ἐλευθερωτάτων ἥδιστοί εἰσιν. Ξε. Ἱέρ. 1, 16. [Vgl. Th. 3, 34, 1.]

10. Wenn der Artikel bei einem Infinitiv, Particip oder Adjektiv steht, so werden die von ihnen abhängigen oder sie näher bestimmenden Begriffe nicht notwendig eingeschoben.

A. 1. So kann ein obliquer Kasus vor dem Artikel stehen, wenn er stark betont ist. [Kr. Anal. 1 S. 154.] Γυναῖκ' ὁ διδάσκων γράμματ' οὐ καλῶς ποιεῖ. Μέ. 673 (702). Σοῦ ὁ Ἀσσύριος παῖδας μὲν τὸ ποιεῖσθαι ἀφείλετο, οὐ μέντοι τό γε φίλους κτᾶσθαι δύνασθαι ἀπεστέρησεν. Ξε. Κυ. 5, 3, 19. Τὴν σοφίαν τοὺς ἀργυρίου πωλοῦντας σοφιστὰς ἀποκαλοῦσιν. Ξε. ἀπ. 1, 6, 13. Μύρῳ ὁ ἀλειψάμενος καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος εὐθὺς ἅπας ὅμοιον ὄζει. Ξε. συ. 2, 4. [Vgl. Heindorf z. Plat. Phaid. 84 u. Herbst z. Xen. Symp. 2, 4.]

A. 2. Wenn ein Begriff der Art zu einem zwischen Artikel und Substantiv eingeschobenen (oder für sich mit dem Artikel stehenden) Adjektiv oder Particip gehört, steht er oft erst nach dem Substantiv (oder Adjektiv oder Particip), zumal, wenn er wenig betont ist. Μέγας ἐστὶν ὁ κατειληφὼς κίνδυνος τὴν πόλιν. Δη. 18, 220. Ἐτύγχανεν ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ξε. ἀν. 7, 3, 29. Ἐπέβη ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ξε. Ἑλ. 3, 4, 1. (Ἤισθοντο τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 27.) [Vgl. Kr. z. Dion. p. 139 u. z. Xe. An. 4, 2, 18.]

A. 3. Umgekehrt wird eine Bestimmung der Art eingeschoben und das Particip dem Substantiv nachgestellt, wenn es wenig hervortritt. Θηβαίους ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα. Θ. 3, 56, 1. Ἀνθρώποισι τὰς ἐκ θεῶν τύχας δοθείσας ἔστ' ἀναγκαῖον φέρειν. Σο. Φι. 1316. Ἦν ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς τετρακόσια τάλαντα καὶ ἑξήκοντα. Θ. 1, 96, 2. Βρασίδαν οἱ ξύμμαχοι ἔθαψαν ἐν Ἀμφιπόλει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὔσης. Θ. 5, 11, 1. [Vgl. Reg. z. Th. u. Artikel 8 u. z. 5, 5, 2.]

A. 4. Einige Adverbia werden, statt zwischen den Artikel und ihr Adjektiv oder Verbum, nach diesem gestellt, wenn sie wenig betont sind, eben wie sie auch, wenn kein Artikel da ist, nachstehen können. Ζεύς τοι κολαστὴς τῶν ὑπερκόμπων ἄγαν φρονημάτων ἔπεισιν. Αἰσ. Πέρ. 827 (9). Ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται. Θ. 3, 40, 2. Τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν. Σο. Ἀντ. 723. [Vgl. Pind. P. 1, 99, Dem. 18, 120. 20, 102, Arl. Rhet. 1, 13.]

A. 5. Ἀεί beim Particip (oder Adjektiv) so oder auch vor den Artikel gestellt, scheint oft zugleich das Particip und das Verbum, zu dem dieses gehört, zu afficieren. Βοηθεῖ τοῖς ἀδικουμένοις ἀεί. Ἀρ. πλ. 1026. Κολάζει ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα. Πλ. νό. 794, b. [Kr. z. Dion. p. 252.]

VIII. Prädikativer Gebrauch des Artikels.

11. Wenn bei einem Substantiv, das den Artikel hat, das Adjektiv diesem vorangeht oder ohne wiederholten Artikel dem Substantiv folgt, so steht es prädikativ. Der vorangehende Begriff ist der betontere. [Kr. Stud. 2 S. 75 f. u. 132. 208 u. De auth. p. 43 ss.]

A. 1. Im Deutschen lassen wir in solchen Verbindungen den Artikel meist unübersetzt. Verdeutlichen können wir ihn uns in manchen Fällen durch ein zum Adjektiv ergänztes ὤν; gewöhnlicher dadurch, daß wir aus dem Substantiv und Adjektiv einen Satz mit εἶναι bilden und das Verbum mit dem erforderlichen Kasus von ὅς hinzufügen: πτηνὰς διώκεις ὦ τέκνον τὰς ἐλπίδας = αἱ ἐλπίδες ἃς διώκεις πτηναί εἰσιν. Εὐ. Αὐγ. 273, N. Vgl. § 57, 3, 1 ff. Πολλοὶ οἱ πανοῦργοι. Ἀρ. ἐκ. 481. Ὀλίγον τὸ χρηστόν ἐστιν. Ἀρ. βά. 783. Ἦσαν πεντεκαίδεκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς. Θ. 6, 72, 2. [vgl. 4, 43, 1.] Τὸ χαίρειν τοῦ λυπεῖσθαι πλέον ἕπεται. Πλ. νό. 663, b. Τίς ἡ ὠφέλεια τοῖς θεοῖς τυγχάνει οὖσα ἀπὸ τῶν δώρων; Πλ. Εὐθύφ. 14, e. [Th. 7, 87, 1.] — Τὸ τεῖχος εἶχε δύο τοὺς περιβόλους. Θ. 3, 21, 1 [und z. 6, 72, 4. vgl. § 50, 9, 2.] Ἐφημέρους γε τὰς τύχας κεκτήμεθα. Δίφ. 44 (5), 2. Πολλάκις μικραὶ δυνάμεις μεγάλας τὰς ῥοπὰς ἐποίησαν. Ἰσ. 4, 139. — Ταῖς ὁδοῖς ὁποῖαι ἂν ὦσι τοιαύταις ἀνάγκη χρῆσθαι. Ξε. Κυ. 1, 6, 36. Ἐὰν νέος νέον τύπτῃ, ἀμυνέσθω ψιλαῖς ταῖς χερσίν. Πλ. νό. 880, a. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἡγοῦντο αὐτονόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμάχων καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων. Θ. 1, 97, 1. [vgl. 3, 49, 1. 7, 28, 4.] — Τί μ' ἐργάσει τὸ δεινόν; Ἀρ. Λυ. 366. [Elmsley z. Eu. Bakch. 492. vgl. Ar. Ach. 361.] Τί σοι κατεύξει τἀγαθόν; Εὐ. Ἰφ. A. 1186. Πόσον τι ἄγει τὸ στράτευμα; Ξε. Κυ. 2, 1, 2. Ὅσος παρ' ὑμῖν ὁ φθόνος φυλάσσεται. Σο. ΟΤ. 382. Ἄρ' οἶσθ' ὅσον τὸν ἀγῶν' ἀγωνιεῖ τάχα; Ἀρ. Ἀχ. 481.

A. 2. Es versteht sich, daß diese Sprechweise auch in Verbindung mit Präpositionen statthaft ist. Οἱ Ἀθηναῖοι παρ' ἑκόντων τῶν ξυμμάχων τὴν ἡγεμονίαν ἔλαβον. Ἰσ. 7, 17. Πέπεισμαι αὐτὴν τὴν γῆν καθαρὰν ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ. Πλ. Φαίδ. 109, b. Οὐκ εὖ λέγειν χρὴ μὴ 'πὶ τοῖς ἔργοις καλοῖς. Εὐ. Φοί. 526. (Ἐν Πέρσαις χαλεπὸν ἱππεύειν ἐν ὀρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ. Ξε. Κυ. 1, 3, 3.) Ἐν ὁποίᾳ τῇ γῇ δεῖ φυτεύειν οἶδα. Ξε. οἰκ. 19, 2.

A. 3. Auch Participia erscheinen auf diese Weise prädikativ, häufig durch ein Substantiv, wie ihr Substantiv durch einen Ge. übersetzbar. Vgl. § 56, 10, 2. Τοῖς Θρᾳξὶ πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἱ Ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμενον. Θ. 1, 100, 3. Αἱ δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποίουν. Θ. 1, 2, 2. Σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισιν. Ξε. Κυ. 4, 5, 21. Οἱ Πελοποννήσιοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικήν. Θ. 3, 1, 1. Ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι κατέλαβον τὴν ναῦν. Ξε. Ἑλ. 1, 6, 21.

Ἀγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἁγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου βούλοιτ' ἄν. Πλ. νό. 837, c. Vgl. Reg. z. Th. u. Particip 1, De auth. p. 42 s. u. Stud. 2 S. 132. 207 f.]

A. 4. Die prädikative Stellung ist natürlich auch beim absoluten Ge. und bei andern unten zu erwähnenden Participialkonstruktionen (§ 56, 4 ff.) notwendig: τῶν πολεμίων φευγόντων oder φευγ. τῶν π. da die Feinde fliehen; dagegen τῶν φευγόντων πολεμίων oder τῶν π. τῶν φ. der fliehenden Feinde. Τὰς εὐπραγίας ἴσμεν οὐ παραμενούσας wir wissen, daß Glücksumstände nicht beharren; dagegen τὰς οὐ π. εὐ. ἴ. wir kennen die nicht beharrenden Glücksumstände. Über die Fälle, in denen ein Ge. prädikativ eintritt vgl. § 47, 8, 3 u. 4.

A. 5. Wie die Participia A. 3, so sind auch mehrere Adjektive prädikativ gestellt, durch Substantive zu übersetzen: μέσος ὁ τόπος (selten ὁ τόπος μέσος, weil μέσος in der Regel betont ist) die Mitte des Raumes (dagegen ὁ μέσος τόπος oder (ὁ) τόπος ὁ μέσος der mittlere Raum vgl. Kr. index z. Xe. An. u. μέσος lat. Ausg.) ἄκρα ἡ χείρ oder ἡ χ. ἄ. die Spitze der Hand, ἐσχάτη ἡ γῆ oder ἡ γῆ ἐ. das Äußerste des Landes, ἥμισυς ὁ βίος oder ὁ βίος ἥ. die Hälfte des Lebens. [Stud. 2 S. 208.] Σκίος ποταμὸς μέσον σχίζει τὸν Αἷμον. Ἡρ. 4, 49, 1. Ἡ πρόκλησις γέγονεν ἐν τῇ ἀγορᾷ μέσῃ. Δη. 29, 12. Οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες ἀθρόοι ἦσαν, ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον. Θ. 3, 107, 4. Ἐπ' ἄκρον ἀφικνεῖσθε τὸ ζητούμενον. Πλ. πολιτ. 268, d. Ἥμισυς ὁ βίος βιῶναι κρείττων ἀλύπως ἐστὶν ἢ διπλάσιος λυπουμένῳ. Λυ. 6, 32.

A. 6. Der Artikel ist für solche Verbindungen nicht an sich notwendig. So kann er fehlen, wo der Begriff kein kenntlicher ist oder in der Kategorie der 2 A. 12 ff. u. 3 A. 4 ff. aufgeführten gehört. Νεῖλος μέσην Αἴγυπτον σχίζει. Ἡρ. 2, 17, 3. Τὸ νόσημα κατέσκηπτεν ἐς αἰδοῖα καὶ ἄκρας χεῖρας καὶ πόδας. Θ. 2, 49, 5.

A. 7. Auch ὅλος erscheint sowohl attributiv als prädikativ: ὅλη πόλις eine ganze Stadt, πόλις ὅλη eine ganze Stadt; letzteres im Gegensatz eines ganzen Landes; ἡ ὅλη πόλις die ganze Stadt im Ggs. zu einzelnen Teilen derselben, (ἡ) πόλις ἡ ὅλη die ganze Stadt, beide Begriffe im Ggs. zu andern gedacht; ὅλη ἡ πόλις die ganze Stadt und ἡ πόλις ὅλη die ganze Stadt, beides im Ggs. zu einem andern Begriffe z. B. dem Lande. [z. Xe. An. 2, 5, 28 u. Stud. 2 S. 66.] Dies ist auch auf πᾶς ꝛc. A. 8—12 anzuwenden. Ἄρχων οὐκ ἄν ποτε γένοιο ἱκανὸς ὅλης πόλεως. Πλ. νό. 968, a. Χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι χαλεπώτερον οἶκον ὅλον. Ξε. Κυ. 1, 6, 17. — Ὁ τρόπος τῆς ὅλης πολιτείας τίς ἔσται τοῖς κοινωνοῦσιν οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν. Ἀρλ. πολ. 2, 2, 11. Τὸν τύπον αὐτοῦ τὸν ὅλον διεξέλθωμεν. Πλ. Πρω. 344, b. — Νομοθέτῃ οὐ τούτου μέλει ὅπως ἕν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι ξυναρμόττων. Πλ. πολ. 519, e. Τὸν ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μείζω διανοηθῆναι δυνατὸν ὀρθῶς. [Πλ. ἐπίν. 983, a.] Οὐκ Ἐργοκλῆς μόνος κρίνεται, ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις ὅλη. Λυ. 28, 10.

A. 8. Wenn zu πᾶς, ἅπας in der Bedeutung jeder (im Singular) ein Substantiv hinzutritt, so wird der Artikel in der Regel nicht hinzugefügt. Πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν. Πλ. νό. 732, b. Ἔοικε νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι ῥαθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν. Πλ. νό. 879, c. Ψεῦδός γε μισεῖ πᾶς σοφὸς καὶ χρήσιμος. Μέ. μο. 554. Κακῶς ἔχει ἅπας ἰατρός, ἂν κακῶς μηδεὶς ἔχῃ. Φιλή. νεώ. 2.

A. 9. Wegen ihrer verallgemeinernden Kraft heißen πᾶς, ἅπας, σύμπας, συνάπας auch oft im Singular ganz, aller, im Plural alle, meist voranstehend, weil sie meist betont sind. In dieser Bedeutung fehlt der Artikel, wenn das Substantiv auch ohne πᾶς ꝛc. ihn nicht haben würde, also nicht bloß σύμ(συνά)πᾶσα πόλις eine ganze Stadt, sondern auch πάντες ἄνθρωποι, θεοί, Ἕλληνες (doch auch οἱ Ἕλληνες), πᾶσαι πόλεις alle Menschen ꝛc. die man denken mag (ideell), παντὶ σθένει mit aller, voller Kraft. [Kr.

Stud. 2 S. 65.] Ἤδη ποτὲ καὶ ξυνάπασα πόλις τινῶν ἔφυγεν. Πλ. νό. 708, b. Αὕτη σοι γῆς περίοδος πάσης. Ἀρ. νε. 206. Πιστὸς καὶ ὑγιὴς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς. Πλ. νό. 630, b. — Ἐπαινεῖν δεῖ πάντας θεούς. Πλ. συ. 180, e. Πάντες ἄνθρωποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοί εἰσιν. Πλ. Μέ. 73, c. Θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι πάντων ζῴων ἄνθρωπος. Πλ. νό. 902, b. Ἄδηλον τὸ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις. Δη. 15, 21. Πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεούς. Πλ. νό. 886, a. (Οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν. Πλ. νό. 631, b.) Εἰσὶν ὁμοῦ δισμύριοι πάντες Ἀθηναῖοι. [Δη. 25, 51.] — Πασῶν πόλεων Ἀθῆναι μάλιστα πεφύκασιν ἐν εἰρήνῃ αὔξεσθαι. Ξε. π. πό. 5, 2. Πάντων ἀριθμῶν εἰσι τῷ ἀριθμητικῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστῆμαι. Πλ. Θε. 198, b. Ἓν τίθεμεν τῆς μετρητικῆς μόριον ξυμπάσας τέχνας. Πλ. πολιτ. 284, e. Ἡ ψυχὴ δυνατὴ πάντα μὲν ἀγαθὰ ἀνέχεσθαι, πάντα δὲ κακά. Πλ. πολ. 621, c. — Τιμωρητέα παντὶ σθένει. Θ. 1, 86, 2. Χρὴ τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπουδῇ μανθάνειν. Πλ. νό. 952, a. Προθυμίᾳ πάσῃ ἐχρῶντο καὶ παρακελευσμῷ. Θ. 4, 11, 2. [Über πᾶσα γῆ z. Th. 2, 43, 2. vgl. Her. 7. 19.]

A. 10. Eben so fehlt der Artikel, wenn πᾶς, ἅπας **völlig, lauter** heißt, wo das Nomen eig. Prädikat ist: Οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ πρόςεστιν = οὐχ ἅπαντα ἃ τῷ γ. π. κακά ἐστιν. Εὐ. Φοίν. 528. (In dieser Bedeutung können πᾶς und ἅπας auch zu einem Adjektiv gehören.) Ὁ Ἔρως ἐν πάσῃ ἀναρχίᾳ καὶ ἀνομίᾳ ζῶν ἄξει ἐπὶ πᾶσαν τόλμαν. Πλ. πολ. 574, c. Οὐ δεῖ ἑκόντα ποτὲ ἄνθρωπον εἰς ἅπασαν φαυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν. Πλ. νό. 646, b. Οὐκ ἂν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, οὐδέ γ' ἂν λύπη πᾶν κακόν. Πλ. Φιλ. 27, e. 28, a. Ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν πάντ' ἀγαθὰ γέγονε καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. Πλ. συ. 197, e. — Ἐν παντὶ κακοῦ ἂν εἴη ὁ φρουρούμενος ὑπὸ πάντων πολεμίων. Πλ. πολ. 579, b. (Παντάπασιν ἂν διαφθαρεῖεν ἐν πάσῃ πολεμίᾳ Σικελίᾳ. Θ. 6, 37, 3. = ἐν Σ. ἣ πᾶσα πολεμία ἐστίν. vgl. z. 6, 21, 2. Ἐγὼ τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα. Πλ. Πρω. 317, b.

A. 11. **Wenn das Nomen bei** πᾶς **2c. den Artikel hat, so wird auf bestimmt vorschwebende** (real oder ideell angeschaute) Gegenstände hingewiesen. Vgl. 4 A. 1. Σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου. Πλ. νό. 770, d. Ὁ Ἔρως οὐ πᾶς ἐστι καλός, ἀλλ' ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν. Πλ. συ. 181, a. Ἥδιστον πάντων ἐστὶν ἀλύπως διατελεῖν τὸν βίον ἅπαντα. Πλ. Φίλ. 43, d. Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. Πλ. ἀπ. 20, a. [z. Th. 6, 87, 1.] — Πάντα τά γε τῆς ἀρετῆς μόρια λέγεταί που φίλια. Πλ. πολιτ. 306, c. Λέγω ἐν ἁπάσαις ταῖς πόλεσι ταὐτὸν εἶναι δίκαιον. Πλ. πολ. 339, a. Τὰς καλὰς πράξεις ἁπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. Πλ. Πρω. 359, e. — Πᾶς ὁ μὴ φρονῶν ἀλαζονείᾳ καὶ ψόφοις ἁλίσκεται. Με. 714 (737). [vgl. § 50, 4, 1.] Ἅπαν τὸ λίαν συνετόν ἐστ' ἐπίφθονον. Διονύσιος 7, 4. Τὰ μεγάλα πάντα ἐπισφαλῆ. Πλ. πολ. 497, d.

A. 12. **Wenn der Artikel unmittelbar vor** πᾶς **2c. steht, so wird die Gesamtheit ihren einzelnen Teilen entgegengesetzt** (vgl. A. 7): τὸ πᾶν πλῆθος die Gesamtmasse, ὁ πᾶς ἀριθμός die Totalsumme 2c. [Stud. 2 S. 66.] Τὰ πάντα μέρη τὸ πᾶν εἶναι ὡμολόγηται, εἴπερ καὶ ὁ πᾶς ἀριθμὸς τὸ πᾶν ἔσται. Πλ. Θε. 204, e. Ἀτυχέστατον ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι εἶναι τῶν πάντων ἀνθρώπων. Ἀντ. 2, β, 1. Δεῖ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν βλέπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην τὴν τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς φρόνησιν. Πλ. νό. 688, b. — Ἀνδράσι μὲν τἄλγιστα προςέθεσαν, πόλει δὲ τῇ πάσῃ τὴν αἰσχίστην ἐπίκλησιν. Θ. 7, 68, 2. Ἀνθρώποισι τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοὐξαμαρτάνειν. Σο. Ἀντ. 1023. — (Πολλαὶ αἱ ξυνάπασαι ἐπιστῆμαι δόξουσιν εἶναι. Πλ. Φίλ. 13, e.) Ὥρα τὰ πάντα τοῦ βίου κρίνει καλῶς. Μέ. μο. 753. [Über ὁ ἅπας z. Th. 6, 6, 3 vgl. Her. 1, 7, 2. 132, 1. u. Schneider z. Plat. Rep. 608, c; ὁ συνάπας Her. 7, 187, 1 vgl. 1, 98, 2. 2, 39, 2.]

A. 13. Daher kann ὁ πᾶς, οἱ πάντες bei Zahlen auch bedeuten im Ganzen: (ὁπλῖται) ἑκατὸν ἀπώλοντο οἱ πάντες = οἱ πάντες (ὁπλῖται) οἳ ἀπώλοντο ἑκατὸν ἦσαν. [z. Th. 1, 100, 1.] Παρέδοσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτοὺς ἑξακισχίλιοι. Θ. 7, 82, 3. Πέμπουσι χιλίους τοὺς πάντας ὁπλίτας. Θ. 1, 60, 1. Χρόνος ὁ ξύμπας ἐγένετο ἑβδομήκοντα ἡμέραι. Θ. 4, 39, 1. (Ξύμπαντες ἑξακόσιοι ἱππῆς ξυνελέγησαν. Θ. 6, 98, 1. vgl. z. 1, 107, 4.)

A. 14. Αὐτός mit einem Substantiv ohne Artikel verbunden stellt den Begriff in seiner Reinheit dar, im Gegensatze zu Fremdartigem; daher auch in der philosophischen Sprache z. B. ἐπιστήμη αὐτή Wissen an sich, absolut. Ἕλληνες ξυνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ' αὐτοὶ Ἕλληνες, οὐ μιξοβάρβαροι. Πλ. Μενέξ. 245, d. [z. Th. 1, 27, 3.] Ὁ καλὰ μὲν πράγματα νομίζων, αὐτὸ δὲ κάλλος μὴ νομίζων ὄναρ ἢ ὕπαρ δοκεῖ σοι ζῆν; Πλ. πολ. 476, c. Ἐπιστήμη αὐτὴ μαθήματος αὐτοῦ ἐπιστήμη ἐστίν. Πλ. πολ. 438, c. (Αὐτὸ δικαιοσύνην αὐτῇ ψυχῇ ἄριστον εὕρομεν. Πλ. πολ. 612, b. z. Th. 1, 107, 4.)

A. 15. Wenn auf bestimmt vorschwebende Objekte hingewiesen wird, hat das dem αὐτός (selbst) beigefügte Substantiv den Artikel: αὐτὸς ὁ ἀνὴρ und ὁ ἀνὴρ αὐτός der Mann selbst. Dagegen heißt ὁ αὐτὸς (ἀνήρ), selten (ὁ) ἀνὴρ ὁ αὐτός derselbe (Mann), wenn nämlich das Substantiv hervorzuheben ist (auch zurückweisend) idem(que), zugleich, bei einem neuen Prädikat oder Adjektiv. [z. Th. 1, 2, 2. 5, 115, 1.] Αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα. Πλ. Φαίδ. 66, e. Χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν. Θ. 1, 22, 1. Οἱ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν λόγους λέγοντες πιστότεροί εἰσι τῶν διαφερομένων σφίσιν αὐτοῖς. Ἀντ. 5, 50. — Τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ ἀεί. Θ. 1, 2, 2. — Τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν. Ἀρλ. πολ. 8, 1, 4. Οὐχ οἷόν τε ἅμα τῆς τε ἐπιθυμίας καὶ τῆς τύχης τὸν αὐτὸν ταμίαν γενέσθαι. Θ. 6, 78, 3. (Σεισμοὶ ἐπὶ πλεῖστον ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ κατέσχον. Θ. 1, 23, 3.) Vgl. Kr. z. Arr. An. 1, 4, 5 l. A.

A. 16. Eigennamen und βασιλεύς stehen bei αὐτός selbst auch ohne den Artikel. Αὐτὸς Σεύθης ἀνέκραγεν. Ξε. ἀν. 7, 3, 33. Ἔκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἤγειρον καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας. Θ. 1, 31, 1. Αὐτοῦ βασιλέως ἡγεμόνες ἂν γένοισθε. Ξε. Ἑλ. 3, 5, 14. [Vgl. zu Xe. An. 1, 2, 20. 7, 11. Ähnlich Κῦρος ἐκεῖνος Arr. An. 6, 29, 4. vgl. unten A. 22.]

A. 17. Über αὐτοῖς ἀνδράσιν ꝛc. § 48, 15, 19.

A. 18. Platon bildete sich für die philosophische Sprache den Ausdruck τὸ ταὐτόν das dasselbe Seiende, Einerleiheit, Identität, entsprechend der ὁμοιότης und ἰσότης Theait. 185, c. Ges. 741, a ꝛc., wie dem Entgegengesetzten (Gegensatze) τὸ θάτερον Soph. 255, d.]

A. 19. Den Artikel erfordern Substantive mit ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἄμφω, ἀμφότερος und ἑκάτερος verbunden, wobei diese Pronomina vor demselben oder hinter dem Substantiv eintreten, je nachdem sie mehr oder weniger betont sind. [Stud. 2, 66 f. 69 f. vgl. 63 f.] Nur ein Mal steht der Artikel, wenn πᾶς ꝛc. A. 11 oder ὁ αὐτός A. 15 zu οὗτος (ὅδε, ἐκεῖνος) hinzutritt: ἡ χώρα αὕτη πᾶσα oder πᾶσα αὕτη ἡ χώρα; οὗτος ὁ αὐτὸς (ἀνήρ) oder ὁ αὐτὸς οὗτος (ἀνήρ) hic idem (vir); aber οὗτος ὁ ἀνὴρ αὐτός oder αὐτὸς οὗτος ὁ ἀνήρ dieser Mann selbst. Ὁ νοῦς ὅδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει. Εὐ. Ἰφ. Α. 1139. Οἱ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέπουσιν. Ξε. ἀν. 3, 1, 36. Λοκροὶ δοκοῦσιν εὐνομώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνον τὸν τόπον γεγονέναι. Πλ. νό. 638, b. Τὸ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς, ἐπὶ δὲ τῷ κέρᾳ ἑκατέρῳ οἱ ἱππῆς ἦσαν. Θ. 4, 93, 4. (Ἀντεπῄεσαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας. Θ. 4, 96, 1. Vgl. § 44, 2, 1.) — Νόμος τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινάς. Πλ. πολ. 457, c. Πᾶς οὗτός γε ὁ ἐκ παιδὸς μέχρι πρεσβύτου χρόνος πρὸς τὸν πάντα ὀλίγος πού τις ἂν εἴη. Πλ. πολ. 608, c. Ὁ αὐτὸς οὗτος λόγος καὶ περὶ τὰς

ὁμονοίας ἂν ἁρμόσειεν. Ἰσ. 12, 225. [Über das Fehlen des Artikels bei ὅδε ꝛc. z. Th. 2, 74, 2? 3, 59, 2 vgl. 2, 9, 1. 6, 54, 5? bei ἑκάτερος z. Her. 1, 180, 1. Über ein scheinbares Fehlen § 61, 7 u. eb. A. 1. Über die Vertretung des Artikels durch einen relativen Satz z. Xe. An. 1, 5, 16.]

A. 20. Wie μοῦ ꝛc. § 47, 9, 16 [vgl. z. Th. 1, 32, 3. 144, 4], so werden ὅλος, πᾶς ꝛc. in prädikativer Bedeutung (A. 7 u. 10) und von den Pronominen A. 19 besonders οὗτος zuweilen eingeschoben, wenn der Artikel noch ein Wort neben sich hat. Μαρτυρεῖ ἡ Περικλέους ὅλη οἰκία. Πλ. Γο. 472, b. Τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν. Εὐ. Ἰφ. Α. 520. (Σωκράτης ἔφη τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν σοφίαν εἶναι. Ξε. ἀπ. 3, 9, 5.) Ἐν τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ λῦπαι ἡδοναῖς ἅμα κεράννυνται. Πλ. Φιλ. 50, b. Οὐκ ἀσφαλεῖς ταῖς πολιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους αὗται λίαν ὁμιλίαι. Δη. 6, 21. Ζητητέον τὴν μίαν ἐκείνην πολιτείαν τὴν ὀρθήν. Πλ. πολιτ. 297, b. Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα. Εὐ. ἀποσπ. ἀδ. 1 (935), 1. [Vgl. z. Th. 1, 140, 4 u. z. Xe. An. 4, 2, 6.]

[A. 21. Wenn die Pronomina (ὅδε ꝛc.) vorangehen, so kann die Verbindung auch eine bloß appositive sein, wobei jedoch meist ein oder mehrere Wörter dazwischen treten. [z. Xe. An. 2, 3, 19. 7, 5, 3. vgl. Her. 9, 76, 2.] Τοὺς βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖςδε τοῖς παροῦσιν. Ξε. ἀν. 2, 3, 19. Χρὴ τούτους ἐλεεῖν τοὺς ἀδίκως μὲν κινδυνεύοντας, περὶ δὲ τῶν μεγίστων ἀγωνιζομένους. Ἰσ. 16, 48. Ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν ὁμολογεῖν πᾶσαν ἀρχήν, καθ' ὅσον ἄρχει, μηδενὶ ἄλλῳ τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρχομένῳ. Πλ. πολ. 345, d.]

A. 22. Ohne Artikel erscheinen bei ὅδε und οὗτος, ὁδί und οὑτοσί, (ἐκεῖνος und ἐκεινοσί) nicht bloß Eigennamen, wenn auf gegenwärtige Personen oder Sachen hingewiesen wird. Hier ist das Nomen eig. Prädikat, z. B. οἱδὶ πρέσβεις χωροῦσιν = οἱδὶ πρέσβεις εἰσὶ χωροῦντες. [z. Th. 3, 63, 2, Reisig Conjectt. p. 183 ss. u. Engelhardt z. Plat. Lach. 1.] Ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε νῦν ἐροῦμεν. Πλ. Λάχ. 178, a. Ἐν τῇ θαλάσσῃ ἥδε Κύπρος νῆσος κεῖται. Ἡρ. 5, 49, 4. Πάρεισι Κρίτων οὑτοσὶ Κριτοβούλου τοῦδε πατὴρ καὶ Λυσανίας Αἰσχίνου τούτου πατήρ. Πλ. ἀπ. 33, e. Χιτῶνας τουτουσὶ τοῖς τῶν δορυφόρων ἡγεμόσι δὸς καὶ τῶν ἁρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλους τούςδε χιτῶνας. Ξε. Κυ. 8, 3, 6. (Πολλοὶ γεγόνασι ῥήτορες ἔνδοξοι, Καλλίστρατος ἐκεῖνος, Θρασύβουλος, ἕτεροι μυρίοι. Δη. 18, 219. Νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσιν. Θ. 1, 51, 1.)

A. 23. Bei ἕκαστος findet sich das Substantiv mit und ohne Artikel. [Stud. 2 S. 66 u. z. Th. 6, 63, 1.] Κρατεῖ ἐν ἑκάστῃ πόλει τὸ ἄρχον, τίθεται δὲ τοὺς νόμους ἑκάστη ἡ ἀρχὴ πρὸς τὸ αὑτῇ ξυμφέρον. Πλ. πολ. 338, d. e. Καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐλπὶς ἦν. Θ. 2, 85, 3. Οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἑκάστοις οὐ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον. Θ. 1, 22, 2.

A. 24. Über οὐδέτερος und μηδέτερος, denen das Substantiv meist im Ge. beigefügt wird, vgl. § 47, 28, 2, läßt sich aus Mangel an Beispielen nicht entscheiden, doch steht οὐδέτερος ὁ βίος Plat. Phil. 21, e. Öfter finden sich πότερος ὁ und ὁπότερος ὁ vgl. § 50, 11, 1, und so wohl regelmäßig. Εἰ ἔστι μὲν δι' ὀνομάτων τὰ πράγματα μανθάνειν, ἔστι δὲ καὶ δι' ἑαυτῶν, ποτέρα ἂν εἴη καλλίων καὶ σαφεστέρα ἡ μάθησις; Πλ. Κρατ. 439, a. [vgl. Dem. 16, 9.] Θεωρήσατε αὐτὸν μὴ ὁποτέρου τοῦ λόγου ἀλλ' ὁποτέρου βίου ἐστίν. Αἰ. 3, 168.

[A. 25. Unmittelbar vor diesen Pronominen A. 19 u. 23 kann der Artikel nicht stehen. Doch findet er sich so namentlich bei Platon vor (ἄμφω), ἀμφότερος und öfter vor συναμφότερος. Τὴν συλλαβὴν λέγομεν τὰ ἀμφότερα στοιχεῖα. Πλ. Θε. 203, c. Οὐδέτερος ὁ βίος ἐμοί γε τούτων αἱρετός. Τί δὲ ὁ ξυναμφότερος; Πλ. Φιλ. 21, e.]

12. Zwischen den Artikel und sein Particip kann ein zugehöriges Prädikat eingeschoben werden.

A. 1. Wie man sagt ὁπλίτης στρατεύεται er dient als Hoplit, so auch ὁ ὁπλίτης στρατευόμενος der als H. dienende; wie αὐτὸς ἀδικεῖ, so ὁ αὐτὸς ἀδικῶν; wie τοιοῦτός ἐστι, so ὁ τοιοῦτος ὤν; ὁ πρότερος, πρῶτος, ὕστερος, ὕστατος ἀφικόμενος der früher (prior), zuerst (eig. als erster) ꝛc. Angekommene. Vgl. § 57, 5, 2 u. 3. [Stud. 2 S. 64. 70.] Τὸν μόνον ὄντα καὶ κακὴ τύχη τρέφει. Φιλή. 204 (197). Ἀντισθένην εἵλοντο στρατηγὸν τὸν οὔτε ὁπλίτην πώποτε στρατευσάμενον, ἔν τε τοῖς ἱππεῦσιν οὐδὲν περίβλεπτον ποιήσαντα. Ξε. ἀπ. 3, 4, 1. — Τί τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐτοὺς ἠδικηκότας; Δη. 19, 221. Οἱ τοιοῦτοι τὰς φύσεις ὄντες μεθ' ὅπλων κινδυνεύουσιν. Ἰσ. 8, 48. Ἔνι τοὺς μὴ τοιούτους κριθέντας ἀφαιρεθῆναι. Δη. 20, 98. — Τῶν φαύλων νομιζομένων εἶναι καὶ καταφρονουμένων ἔστιν ὅτε κατώρθωσεν ὁ τυχὼν καὶ βέλτιστα λέγειν ἔδοξεν. Ἰσ. 12, 248. Τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης. Δη. 24, 49. — Σπονδὰς λύουσιν οἱ πρότεροι ἐπιόντες. Θ. 1, 123, 3. Τοῖς ὑστάτοις ἀφικνουμένοις μεγάλη ζημία ἦν· συνέβαινε γὰρ τοῖς μὲν πρώτοις ἀφικνουμένοις καθ' ἡσυχίαν ἅπαντα ποιεῖν, τοῖς δὲ τελευταίοις (erg. ἀφικνουμένοις) διὰ σπουδῆς. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 28. Τοὺς πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν ἄξιον θαυμάζειν. Ἰσ. 2, 48. Πρὸς τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστον τῶν προϋπαρξάντων ὡς τὰ πολλὰ κρίνεται. Δη. 1, 11. Vgl. z. Th. 2, 5, 2. 7, 13, 2. u. z. Her. 1, 176.

A. 2. Wenn das Prädikat ein Adjektiv und Substantiv ist, so tritt das letztere gewöhnlich erst nach dem Partizip ein. Αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται. Ξε. ἀπ. 4, 1, 3. Ἐκέλευσάς με τοῖς στρατηγικοῖς νομιζομένοις ἀνδράσι διαλέγεσθαι. Ξε. Κυ. 1, 6, 14. Μαρτυρεῖ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος εἶναι. Ξε. Ἑλ. 3, 3, 2. Παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ ταξιάρχῳ εἰς μέτωπον στῆναι. Ξε. Κυ. 2, 4, 2.

A. 3. Auf diese Weise wird auch unser der sogenannte bloß durch ὁ λεγόμενος, ὁ καλούμενος, ὁ ὀνομαζόμενος ausgedrückt, denen erst Spätere zuweilen noch ein οὕτως beifügen. [Schäfer Melett. cr. p. 14.] Ἐὰν μὴ ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ οἱ βασιλῆς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσιν, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα. Πλ. πολ. 473, c. d. Ἀχαρναὶ χῶρος μέγιστος ἦν τῶν δήμων καλουμένων. Θ. 2, 19, 2. Τὸ Κοτύλαιον ὀνομαζόμενον ὄρος ὑπερεβάλλομεν. Αἰ. 3, 86.

A. 4. Die Stellung ist nicht so gebunden, daß man der Betonung halber sich nicht Abweichungen hätte erlauben dürfen. Τῷ λαχόντι βασιλεῖ τὰ σεμνότατα καὶ μάλιστα πάτρια τῶν ἀρχαίων θυσιῶν ἀποδέδοται. Πλ. πολιτ. 290, e. Πρὸς τὰς δοκούσας εἶναι πλεονεξίας ἀπλήστως ἔχομεν. Ἰσ. 8, 7. — Ἡ καλουμένη μὲν ἀρχή, οὖσα δὲ συμφορὰ πέφυκε χείρους ἅπαντας ποιεῖν τοὺς χρωμένους αὐτῇ. Ἰσ. 8, 94. — Ἔτυχε κηρύξας τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου δώσειν. Θ. 4, 116, 2. — Τὴν ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην χρὴ ποιήσασθαι. Θ. 4, 62, 1. Εὐθύδημος πολλὰ γράμματα συνῆγε τῶν λεγομένων σοφῶν ἀνδρῶν γεγονέναι. Ξε. ἀπ. 4, 2, 8. — Οὔτε ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν. Πλ. νό. 732, a. Οἱ τῷ ἰσχυροτάτῳ κολάσματι νομιζομένῳ σιδήρῳ παιόμενοι ὅμως ἐθέλουσι καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς. Ξε. Κυ. 3, 1, 23. — Τὴν γῆν τὴν Πειραϊκὴν (Γραικὴν) καλουμένην ἐδῄωσαν. Θ. 2, 23, 2.

§ 51. Pronomina.

I. Persönliche, reciproke und possessive Pronomina.

1. Die Nominative der persönlichen Pronomina werden den Verben nur zugefügt, wenn ihr Begriff mit Nachdruck hervorzuheben ist, wie bei Gegensätzen. *Οὐκ ἐγώ σε ἀποκτενῶ, ἀλλ'*

ὁ τῆς πόλεως νόμος. Λυ. 1, 26. Ἐγὼ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, φημὶ σοφοὺς εἶναι. Πλ. Πρω. 319, b.

A. 1. Nach dem Verbum stehen sie, wenn auch dieses betont ist. Τί λέγεις σύ; Ἃ σὺ λέγεις. Πλ. πολ. 339, d. Τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους ἔφην εἶναι ἐγὼ καὶ ἐξηλέγχθην ὑπὸ σοῦ. Πλ. Γο. 473, a. Εὖ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες καὶ ἐπῃνέσαμεν ἡμεῖς. Πλ. νό. 686, e.

A. 2. Zuweilen finden sie sich bei nicht sehr starker Betonung, wie in ὡς ἐγὼ ἀκούω, πυνθάνομαι, οἶμαι. [z. Xe. An. 2, 1, 12.] Στρατηγεῖν Ξενοφῶντα ἠξιώσατε, ὡς ἐγὼ ἀκούω. Λυ. 19, 14. Τοῖς ξένοις, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδεμία πόλις δύναιτ' ἂν ῥᾳδίως μάχεσθαι. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 5.

A. 3. Als dem ἐγώ, σύ entsprechender Nominativ des persönlichen Pronomens der dritten Person tritt αὐτός ein und auch im Plural αὐτοί neben dem in ganz freien Sätzen nicht üblichen σφεῖς, oft bloß unser betontes er, sie. [vgl. 55, 2, 1 u. Reg. z. Th. u. αὐτός 1.] Λυκοῦργος ἐπήρετο τὸν θεὸν εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις. Ξε. Λακ. π. 8, 5. Ἔφασαν τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι, αὐτοὶ δὲ σῴζειν τοὺς νόμους. Θ. 8, 76, 6. Vgl. Arndt De pron. 2 p. 24? [Ἐπειδὴ ἐκεῖνοί τε ἀπέκρυψαν καὶ σφεῖς ἡσύχαζον, τοὺς ἑαυτῶν στρατηγοὺς ἐν αἰτίᾳ εἶχον. Θ. 5, 65, 6.]

A. 4. Ausgelassen werden die Nominative zuweilen in Gegensätzen beim ersten Satze, indem die entgegengesetzte Person noch nicht vorschwebt. [z. Th. 2, 62, 2 u. Dial. Sy. § 61, 1 A.] Εἰ χρῄζεις, πορεύου ἐπὶ τὸ ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ξε. ἀν. 3, 4, 41.

2. Von den obliquen Kasus der substantivischen Pronomina beziehen sich die reflexiven (auch unbetont) auf das Subjekt des Satzes, die persönlichen gewöhnlich auf einen andern Begriff. Vgl. § 25, 2, 4. Der Begriff des *αὐτός* ist in den Reflexiven bei Gegensätzen, auch bei nur gedachten, nicht immer erloschen. Es kann demnach *ὁρῶ ἐμαυτόν* heißen: ich sehe mich, ich sehe mich, und ich sehe mich selbst, letzteres namentlich wenn der Person Zugehöriges entgegensteht. Vgl. A. 14 u. 4 A. 1. *Ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα. Ξε. Κυ. 6, 4, 6. Εὔκλειαν οὐχ ὁρᾷς ὅσην σαυτῇ τε κἀμοὶ προσβαλεῖς πεισθεῖσ' ἐμοί; Σο. Ἠλ. 973. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει. Ἰσ. 1, 39. Τὰ ἄριστα βουλεύεσθε ὑμῖν αὐτοῖς. Θ. 1, 43, 2. Καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὅπλα παρέδοσαν καὶ σφᾶς αὐτούς. Θ. 4, 38, 3. Ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν οὐκ ἐξῄεσαν οἱ Ἕλληνες. Θ. 1, 15, 2.* [Arndt De pron. 1 p. 21. 22. 2 p. 12. 18. 22. 31. 35.]

A. 1. Das persönliche Pronomen steht jedoch häufig statt des reflexiven, insofern das Subjekt sich selbst als Gegenstand der Betrachtung äußerlich vorstellt (objektiviert); also besonders in betonter Bedeutung, wie bei Gegensätzen; enklitisch meist nur in δοκῶ μοι neben δοκῶ ἐμοί und ἐμαυτῷ, dies bei einem bestimmten Gegensatze, jenes bei Hervorhebung der Person aus der Menge, ich scheine mir, glaube, mit dem Infinitiv des Futurs auch es beliebt mir; doch nicht eben so δοκεῖ οἱ noch auch ἔδοξά μοι, ἐμοί rc. [Arndt De pron. 2 p. 10. 11. 12. 13. 14 ss.] Ὁρῶ μ' ἔργον δεινὸν ἐξειργασμένην. Σο. Τρ. 706. Ζηλῶ σὲ μᾶλλον ἢ 'μὲ τοῦ μηδὲν φρονεῖν. Εὐ. Ἰφ. Α. 677. Παῦσαι πόνων με καὶ σὲ καὶ πᾶσαν πόλιν. Εὐ. Φοι. 437. —

Ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσθαι. Ξε. Κυ. 8, 6, 13. — Τῷ ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα δοκῶ μοι αἰσθάνεσθαι. Ξε. Ἱέρ. 1, 6. Ἐγώ μοι δοκῶ κατακείσεσθαι. Πλ. Φαῖ. 230, e. — Ἐγγὺς εἶναι τῶν θεῶν ἐμοὶ δοκῶ. Ἀρ. εἰρ. 177. — Ἠλίθιος ἦσθα, σάφ' ἴσθι. Κἀμαυτῷ δοκῶ Ἀρ. βά. 918. [Vgl. Arndt De pron. 1 p. 14 u. 21.]

(A. 2. So finden sich die persönlichen Pronomina statt der reflexiven besonders beim Inf. als Subjektsac., wie umgekehrt reflexive sich auf den Subjektsac. beziehen können. [vgl. § 55, 3, Heindorf z. Plat. Euthyd. 79 u. Arndt De pron. 1 p. 8, 2 p. 3 s.] Ἐγὼ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι. Πλ. Γο. 474, b. Οὐκ ἐμέ γε εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα δηλώσει. Δη. 19, 167. — Οὐκ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν ἐμαυτοῦ πάντων ἠμεληκέναι. Πλ. ἀπ. 31, a. Δεῖ ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι. Πλ. Γο. 514, a. Selten reflexiv finden sich die Genitive; σφῶν an mehreren Stellen des Thuk. Arndt De pron. 1 p. 8 s.)

A. 3. Das persönliche Pronomen der dritten Person erscheint in der Regel nur als indirektes Reflexiv, d. h. beim (Ac. mit dem) Infinitiv, bei einer Participialkonstruktion oder in irgendwie abhängigen Sätzen auf das Subjekt des Hauptsatzes bezogen. [Reg. z. Th. u. Pronomen.] Συμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ᾤετο χρῆναι ἔχειν. Ξε. Κυ. 8, 1, 10. Λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας. Ξε. ἀν. 1, 2, 8. Παρακελεύονται ἐν ἑαυτοῖς ὡς σφίσι ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται. Θ. 4, 25, 6. Ἐγκλήματα ἐποιοῦντο, ὅπως σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν. Θ. 1, 126, 1. [Ἐζήτουν ταῖς ἑταίραις ἐμφανῶς συγγίγνεσθαι. νόμος γὰρ ἦν σφίσιν οὗτος. Ξε. ἀν. 5, 4, 33.] Über den Gebrauch des σφῶν für σφῶν αὐτῶν z. Th. 2, 65, 9.

A. 4. Die Formen οὗ und ἕ bietet die att. Prosa nur in einigen, zum Teil poetischen Stellen des Platon: οὗ Rep. 393, e episch, 614, b u. 617, e in Mythen, Symp. 174, d, [175, a]; ἕ Rep. Anf. u. 617, e, Symp. 175, a, c, 223, b. Selbst οἷ haben die Redner im allgemeinen vermieden, außer Antiph. 1, 16. 5, 93, Lys. 23, 13, Andok. 1, 15. 38. 40. 41. 42, Isai. 6, 27. [Arndt De pron. 1 p. 38 s.] Nicht leicht erscheint es bei Attikern betont [Kr. z. Arr. An. 1, 11, 5 lat. A.], außer Plat. Symp. 174, e, in οἷ γε Xen. Hell. 7, 1, 38, St. d. Ath. 2, 17, (denn An. 1, 1, 8 ist vielmehr δοθῆναι zu betonen) und daher in der att. Prosa auch nicht bei Präpositionen. [z. Arr. An. 1, 12, 10 vgl. 6, 8, 5.] Über οὗ und σφῶν bei Substantiven § 47, 9, 13. Bei den Rednern sind die mit σφ anfangenden Formen (ohne αὐτῶν ꝛc.) selten. Arndt De pron. 1 p. 39.

A. 5. Daneben findet sich ἑαυτοῦ, αὑτοῦ ꝛc. auch als indirektes Reflexiv der dritten Person, nicht bloß für die vermiedenen Formen A. 4; als eigentlich persönliches Pronomen der dritten Person tritt αὐτοῦ ejus ꝛc. ein, auch auf das Subjekt beziehbar, wenn dabei nicht mehr dessen Vorstellung, sondern fremde, z. B. des Darstellers oder des Subjekts eines abhängigen Satzes, vorschwebt. Ἐβούλετο ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην. Ξε. ἀν. 2, 5, 29. Εἰσιέναι ἐκέλευσεν, εἰ μέλλοις σὺν ἑαυτῷ ἐκπλεῖν. Ξε. ἀν. 7, 1, 39. Ὁ Κῦρος συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἑπτά. Ξε. ἀν. 1, 6, 4. [Arndt De pron. 2 p. 33.] — Μειδίας ἄνδρα ἀτυχοῦντα, οὐδὲν αὐτόν (αὑτὸν) ἠδικηκότα, συκοφαντεῖν ᾤετο δεῖν. Δη. 21, 122. Οὐχ ἕξειν ὑμᾶς ὅ, τι χρήσεσθε αὐτῷ (αὑτῷ) νομίζει. Δη. 21, 201. [vgl. z. Th. 1, 95, 2. 2, 7, 1.]

A. 6. Da die Beziehungen sich oft weniger nach der Form als nach der Bedeutsamkeit richten, so kann leicht auch ein Begriff, der in einem obliquen Kasus steht als der wirkende (Gedankensubjekt) gedacht und auf ihn bezogen ἑαυτοῦ gesagt werden. Sichere Entscheidung ist dabei freilich nicht immer möglich, da sie oft nur vom Spiritus (αὐτοῦ oder αὑτοῦ) abhängt. Κῦρος παρήγγειλε καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. Ξε. ἀν. 1, 8, 3.

[vgl. Th. 6, 50, 3.] Οὐκ ἄξιον βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. Ξε. ἀν. 2, 3, 25. Τὸν κωμάρχην ᾤχετο ἄγων πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας. Ξε. ἀν. 4, 5, 35. Ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ. Θ. 5, 26, 5. Πάντα οὐ ῥᾴδιον θνητῷ ἀνδρὶ κατὰ νοῦν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ ἐκβαίνειν. Πλ. Μενέξ. 247, d. Τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον τὸ δίκαιον τυγχάνει ὄν, τὸ δ' ἄδικον ἑαυτῷ λυσιτελοῦν τε καὶ ξυμφέρον. Πλ. πολ. 344, c. Τοὺς λαμβάνοντας τῆς ὁμιλίας μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει. Ξε. ἀπ. 1, 2, 6. Ζηλοῦτε τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὑτοῖς συνειδότας. Ἰσ. 3, 59. [Τίνα μάρτυρα μείζω παράσχωμαι ἢ σὲ κατὰ σαυτοῦ. Δη. 19, 240.] Vgl. Arndt 2 p. 2 u. 42 ꝛc. Über σφῶν ꝛc. für αὑτῶν ꝛc. z. Th. 1, 55, 3. 4, 113, 2. (6, 70, 2.)

[A. 7. Wie ἑαυτοῦ so findet sich auch σφίσιν αὐτοῖς, σφᾶς αὐτούς zuweilen als indirektes Reflexiv, bloß nachdrucksvoller. Ἐπισκήπτουσι τιμωρῆσαι σφίσιν αὐτοῖς ἠδικημένοις. Ἀντ. 1, 29. Ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτούς. Πλ. Γο. 519, c. Vgl. Th. 2, 21, 3. 7, 48, 4. z. 8, 14, 3 u. Dion. 340 Nr. 119.] Statt des persönlichen oder reflexiven Pronomens steht oft nachdrucksvoll das Nomen, wie Xe. An. 3, 2, 23, besonders der Eigenname. eb. z. 1, 3, 14. 4, 16. 9, 15. Th. 3, 57, 2. 4, 10, 5. 8, 27, 2.

A. 8. **Getrennt** sind ἐμὲ αὐτόν, σὲ αὐτόν ꝛc., so wie (mit stärkerer Hervorhebung des αὐτόν) αὐτόν με (selten αὐτὸν ἐμέ), αὐτόν σε eben sowohl persönliche Pronomina als ἐγὼ αὐτός und αὐτὸς ἐγώ. [Vgl. Arndt De pron. 1 p. 4 u. 2 p. 17.] So finden sich auch die Plurale ἡμῶν αὐτῶν ꝛc., αὐτῶν ἡμῶν ꝛc. auf einen andern Begriff als auf das Subjekt bezogen. Ungebräuchlich jedoch war αὑτοὺς σφᾶς in **dieser** Stellung, als Reflexiv ungewöhnlich αὐτῶν ἡμῶν ꝛc. [Arndt 1 p. 3 ss.] Καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς ᾔσχυνε καὶ ἐμὲ αὐτὸν ὕβρισεν. Λυ. 1, 4. (Σωκράτης συνδιέσωσε καὶ τὰ ὅπλα καὶ αὐτὸν ἐμέ. Πλ. συ. 220, e.) Αὐτόν με νῦν ἀκούσαντά σου τοιοῦτόν τι λέγειν πρὸς ἐμαυτὸν ἐπέρχεται. Πλ. Φαίδ. 88, c. — Τόδε εἰπέ, σὲ αὐτὸν ἐῶσιν ἄρχειν σεαυτοῦ ἢ οὐδὲ τοῦτο ἐπιτρέπουσί σοι; Πλ. Λύ. 208, c. Πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τούς σοι προεμένους εὐεργεσίαν ὁρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. Ξε. ἀν. 7, 7, 47. Αὐτῷ ταὐτά σοι δίδωμ' ἔχειν. Εὐ. Ἑκ. 1276. Ἡδέως ἂν πυθοίμην αὐτοῦ σοῦ. Δη. 56, 32. — Ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή. Πλ. Φαίδ. 79, a. Καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας ἐποιήσαντο καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν. Θ. 2, 11, 1. Οὐδὲν τῶν αὐτοῦ καταθήσει ἀλλὰ τὰ ὑμέτερα ὑμῖν αὐτοῖς ἀποδώσει. Λυ. 29, 8. Οὐ δύναμαι πάντα περιλαβεῖν, ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς χρὴ καὶ τὰ παραλελειμμένα συνιδεῖν. Ἰσ. 14, 63.

A. 9. Nicht eben so getrennt wurde ἑαυτοῦ ꝛc. Wohl aber findet sich αὐτοῦ ꝛc. mit ergänzbarem οὗ in betonter Stellung oder bei Gegensätzen (ipsius). S. 6 A. 3—6.

A. 10. Der Ge. Plu. ἡμῶν αὐτῶν ꝛc. von einem **Substantiv regiert**, ist nur in **partitiver Bedeutung** notwendig; in **possessiver** zwar nicht beispiellos, aber **viel gewöhnlicher** das **Possessiv** mit dem **ihm nachgestellten** Ge. αὐτῶν (vgl. 47, 5, 1); so auch bloß durch den Artikel substantiviert: τὰ ἡμέτερα αὐτῶν. vgl. § 43, 3, 21 u. Arndt De pron. 1 p. 7 s. 2 p. 19. Τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν. Θ. 3, 54, 3. — Βουλευόμεθα ξυλλέξαι ἐκκλησίαν ἡμῶν αὐτῶν. Πλ. πολιτ. 298, b. Ἐπισκέψασθε τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα. Ξε. Κυ. 6, 3, 21. — Ἡμέτερα αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. Πλ. Λαχ. 179, c. Μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτων λόγοις. Λυ. 24, 14. Ἀπέχεσθε τῶν ἀλλοτρίων, ἵνα ἀσφαλέστερον τοὺς οἴκους τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν κεκτῆσθε. Ἰσ. 3, 49. Οἱ κόσμιοι τὸ σφέτερον αὐτῶν ἦθος ζητοῦσιν [γαμοῦντες]. Πλ. πολιτ. 310, c. — Δεῖ ἐφ' ὑμῖν εἶναι διδόναι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν οἷς ἂν βούλησθε. Δη. 20, 148. Ἔστι δικαστῶν νοῦν ἐχόντων περὶ τῶν ἀλλοτρίων τὰ δίκαια ψηφιζομένους ἅμα καὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν εὖ τίθεσθαι. Ἰσ. 20, 18. — (Διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέ-

ρους αὐτῶν βασιλεύεσθαι. Ἰσ. 3, 57. Der Begriff des αὐτῶν ist öfter ziemlich erloschen. z. Th. 6, 21, 2. vgl. 68, 3.)

[A. 11. Selten findet sich eben so gebraucht der Singular (ὁ) ἐμὸς (σὸς) αὐτοῦ meus, tuus, ipsius; dafür (ὁ) ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἑαυτοῦ (§ 47, 9, 12), das letzte notwendig, da ὃς αὐτοῦ suus ipsius der Prosa fremd ist. S. § 25, 2 u. Arndt De pron. 1 p. 5 s. Τὸν ἐμὸν μὲν αὐτοῦ τοῦ ταλαιπώρου σχεδὸν ἤδη νομίζω ἐκτετοξεῦσθαι βίον. Ἀρ. πλ. 33. Ἐγὼ μὲν ὦ παῖ καὶ τὸ σὸν σπεύδουσ᾽ ἅμα καὶ τοὐμὸν αὐτῆς ἦλθον. Σο. Ἠλ. 251.]

A. 12. Vor das Reflexiv kann noch αὐτός hinzutreten, um andere Subjekte nachdrucksvoller von der Handlung auszuschließen. [z. Xe. An. 2, 4, 10.] Μάλιστ᾽ ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης. Ἰσ. 2, 14. Τὰ μὲν αὐτὴ δι᾽ αὑτῆς ἡ ψυχὴ ἐπισκοπεῖ, τὰ δὲ διὰ τῶν τοῦ σώματος δυνάμεων. Πλ. Θε. 185, e. Τὸν σοφὸν αὐτὸν αὑτῷ μάλιστα δεῖ σοφὸν εἶναι. Πλ. Ἱππ. μ. 283, a. Δεῖ πάντα λόγον ὥσπερ ζῷον συνεστάναι σῶμά τι ἔχοντα αὐτὸν αὑτοῦ. Πλ. Φαῖδ. 264, c. Οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς σύνεισι δι᾽ ἑαυτῶν ἐν τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πεῖραν ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ διδόντες. Πλ. Πρω. 348, a. Vgl. Her. 1, 45, 1 u. van Hout, de vi atque usu pronominis αὐτός adiecti ad reflexiva. Bonn. 1873, 4.

(A. 13. Um αὐτὸς nicht von dem Reflexiv zu trennen, erlaubten sich besonders Dichter jenes nach dem zu diesem und seinem Nomen gehörigen Artikel (oder Präposition) einzuschieben. [Arndt De pron. 2 p. 6.] Καταλέλυκε τὴν αὐτὸς αὑτοῦ δυναστείαν. Αἰ. 3, 233. Ἰατρὸς οὐδὲ εἷς, ἂν εὖ σκοπῇς, τοὺς αὐτὸς αὑτοῦ βούλεθ᾽ ὑγιαίνειν φίλους. Φιλή. 137 (4). (Ἔκλαιεν, αὐτὴ τὸν αὑτῆς δαίμον᾽ ἀνακαλουμένη. Σο. Τρ. 909).

A. 14. Doch findet sich auch das bloße Reflexiv, wo man αὐτός zugefügt erwarten sollte. [Vgl. Arndt De pron. 2 p. 18?] Ἐγὼ ἀπολύω ὑμᾶς τῆς αἰτίας καὶ καταδικάζω ἐμαυτοῦ. Ξε. ἀν. 6, 4, 15. Τί σαυτὸν ἀδικῶν τὴν τύχην καταιτιᾷ; Μέ. 635 (618), 2. Φημί, εἴ τινα αἰτιᾶται, ἑαυτὸν χρῆναι παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρῖναι. Ξε. ἀν. 6, 4, 16. Φύσις μὲν λύει σῶμα ἐκ ψυχῆς, ψυχὴ δ᾽ αὑτὴν λύει ἀπὸ σώματος. Στ. 118, 19. Τί ἥδιον ἢ μηδένα ἀνθρώπων κολακεύειν ἕνεκα μισθοῦ, ἀλλ᾽ ἑαυτοῖς ἱκανοὺς εἶναι τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι; Ξε. Ἑλ. 5, 1, 17.

(A. 15. Mißbräuchlich erscheint ἑαυτοῦ 2c. für die Reflexive der ersten und zweiten Person; auch im Singular, selbst in der attischen Prosa, jedoch meist nur dann, wenn es auf die genauere Bezeichnung des bestimmten Personenverhältnisses weniger ankommt. [Arndt 1 p. 14 2c. 2 p. 17 f.] Εἰ μὴ προεξανέστημεν, οὐδ᾽ ἀναλαβεῖν αὑτοὺς ἂν ἠδυνήθημεν. Δη. 18, 163. Ἡμεῖς γε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν αὐτοὶ παρ᾽ αὑτῶν ἕτερα προςπορίζομεν. Μέ. 520 (534), 8. Τάδ᾽ οὐχ ὑπ᾽ ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὑτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα. Αἰσ. Μυρ. 123 (135). Ἀποφαίνετε σκαιοτάτους ἑαυτούς. Λυ. 8, 5. (Οὐ μετανοήσαντες ὕστερον εὑρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρτηκότας τὰ μέγιστα ἐς θεούς τε καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Ξε. Ἑλ. 1, 7, 19.) — Αὐτὸς αὑτὸν ἀπώλλυον. Ἀνδ. 1, 114. Δαίμων ἑαυτῷ πλουσίαν γήμας ἔσῃ. Γν. 72 (anders Μέ. μο. 132). Σκέψαι κἀκεῖνο καὶ δίελθε πρὸς αὑτόν. Ἰσ. 11, 47. Ἔξεστι σοι ζῆν καρπούμενον τὰ ἑαυτοῦ. Ξε. Ἑλ. 4, 1, 35.)

A. 16. Die Plurale der Reflexive finden sich auch für ἀλλήλων, besonders wenn ein Gegensatz zu Fremden (einander selbst) gedacht wird. Χρὴ διαλυσαμένους τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας ἐπὶ τὸν βάρβαρον τραπέσθαι. Ἰσ. 4, 15. Ὑμεῖς εἰ φίλοι ἐστὸν ἀλλήλοις, φύσει πῃ οἰκεῖοι ἐσθ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς. Πλ. Λύ. 221, e. — Εἰώθασιν, ὧν ἂν ἐν αὑτοῖς διενεχθῶσι γυνὴ καὶ ἀνήρ, διαλλάττεσθαι διὰ τοὺς παῖδας. Δη. 40, 29. Ὅπου καλοὶ κἀγαθοὶ συμπόται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσίν, οὐκ ἂν ἴδοις αὐλητρίδας, ἀλλ᾽ αὐτοὺς αὑτοῖς ἱκανοὺς ὄντας συνεῖναι, λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως. Πλ. Πρω. 347, d. — Οὐκ ἔφθασαν ἀλλήλοις πλησιάσαντας καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὄντας. Ἰσ. 9, 53. Vgl. z. Th. 4, 25, 6. 6, 77, 1, Arndt 1 p. 11 ss. De pron. 2. p. 15. u. L. Herbst über Cobets Emend. S. 13 f.

3. Das reciproke Pronomen *ἀλλήλων*, nicht leicht unmittelbar nach einer Interpunktion stehend, hat den Begriff des Wechselseitigen: einander. *Ὁ θάνατος τυγχάνει ὢν οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλοιν. Πλ. Γο.* 524, b.

A. Es findet sich auch als Subjektsac. und im Ge. von einem Substantiv (auch einem ergänztem und selbst einer Substantivierung) regiert, aufzulösen in οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους ꝛc. und οἱ ἕτεροι (τὸ) τῶν ἑτέρων. [z. Th. 1, 44, 1.] Bei hinzutretendem Artikel folgt es der Regel über den Ge. der Reflexive § 47, 9, 12. [vgl. z. Th. 1, 51, 2.] Ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι ἢ φύσει ἢ τύχῃ. Πλ. Πρω. 323, d. Τίς ἄλλη ἀξία ἡδονῇ πρὸς λύπην ἐστὶν ἀλλ' ἢ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλλειψις; Πλ. Πρω. 356, a. — Λυσιτελεῖ ὑμῖν ἡ ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή. Πλ. Πρω. 327, b. Οἱ πρόγονοι τὰς θρασύτητας τὰς ἀλλήλων οὐκ ἐζήλουν οὐδὲ τὰς τόλμας τὰς αὐτῶν ᾔσκουν. Ἰσ. 4, 77. Ὁ μὲν ἐγεώργει, ὁ δ' ἐσυκοφάντει, ὥστε μηδὲν ὁμολογεῖν τῷ τρόπῳ τῷ ἀλλήλων. Λυ. 20, 12. — Πᾶσιν ἦν καθεστηκὸς ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἱερῶν τῶν ἐνόντων ἀπέχεσθαι. Θ. 4, 97, 2.) (Τοὺς τοιούτους ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἴει ἄν τι ἑωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς; Πλ. πολ. 515, a.)

4. Die Possessive der ersten und zweiten Person *ἐμός, σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος* entsprechen sowohl den Genitiven der persönlichen als denen der reflexiven Pronomina, welche beide die Stelle der Possessive vertreten können. vgl. § 47, 9, 12 (über *σφῶν* A. 12) und 51, 4, 8. Von den Possessiven der dritten Person ist *ὅς* nach § 25, 4, 2 der Prosa fremd; *σφέτερος* nur reflexiv. [Über die Verbindung mit Substantivierungen z. Th. 4, 87, 2. 6, 85, 3.]

A. 1. Es entsprechen also ἐμός dem μοῦ und ἐμαυτοῦ, σός dem σοῦ und σεαυτοῦ, da man ἐμὸς αὐτοῦ und σὸς αὐτοῦ meist vermied, zumal in der attischen Prosa vgl. 2 A. 11. Wenn jedoch der Begriff des αὐτοῦ (eigen) hervorzuheben war, so konnte man ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ gebrauchen. Οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοὶ καλλίονες ἂν τῶν σῶν εἴησαν. Ξε. συ. 5, 5. Τὸ σὸν ταπεινόν, ἂν σὺ σεμνύνῃ, καλὸν φανεῖται. Μέ. 159 (160). Τῆς δυνάμεως τῆς σῆς τί φῂς πλῆθος εἶναι; Ξε. Κυ. 2, 1, 6. — Οὐχ ἧττον φροντίζω τῆς ἐκείνου δόξης ἢ τῶν ἐμαυτοῦ κινδύνων. Ἰσ. 16, 3. Πότερον γνώμην σαυτοῦ ἀποφαίνεις ἢ ἐμὲ ἐρωτᾷς; Πλ. Γο. 466, c. Κἀπὶ τοῖς σαυτῆς κακοῖσι κἀπὶ τοῖς ἐμοῖς γελᾷς. Σο. Ἠλ. 880.

A. 2. Ὅς sein wird in der attischen Prosa allgemein durch αὐτοῦ und ἑαυτοῦ ersetzt. Vgl. § 47, 9, 12 u. Stud. 2 S. 47. Über den Artikel als schwächeres Possessiv § 50, 2, 3.

(A. 3. Auch ἡμέτερος und ὑμέτερος, eigentlich dem μοῦ, σοῦ (ἡμῶν, ὑμῶν) entsprechend, beziehen sich zuweilen ohne αὐτῶν auf das Subjekt. vgl. 2 A. 1. Über αὐτῶν 2 A. 10. Δικαιότερον τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἐστιν ἔχειν ἢ τούτους. Δη. 38, 28. Νενικήκατε διά τε τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν καὶ τὴν ὑμετέραν προθυμίαν. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 28.)

A. 4. Σφέτερος bezieht sich auf das Subjekt; auch in abhängigen Sätzen, wenn sie ein neues Subjekt haben, auf das des Hauptsatzes; ja selbst auf das Gedankensubjekt, vgl. 2 A. 6. [vgl. z. Th. 1, 141, 3. 7, 12, 3.] Über das (bei Thuk. gew. nicht) hinzugefügte αὐτῶν 2 A. 10. Βοιωτοὶ μέρος τὸ σφέτερον παρείχοντο. Θ. 2, 12, 3. Νομίζουσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς πρὸς τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι. Ξε. Ἀθ. π. 2, 19. Οἱ Ἀχαρνῆς οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα. Θ. 2, 20, 2. — Λέγουσιν ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι. Θ. 1, 34, 1.

Ἔδεισαν μὴ αἱ σφέτεραι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὦσιν. Θ. 1, 50, 5. — Προείπομεν τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν. Θ. 1, 43, 1. Πόλεμοι ἦσαν πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις. Θ. 1, 15, 2.

A. 5. Wie αὐτοῦ, αὐτῶν 2 A. 10, so können auch andere Genitive mit den Possessiven, sogar appositiv, verbunden werden. S. § 47, 5, 1.

A. 6. Über die Possessive in der Bedeutung des objektiven Ge. § 47, 7, 8.

[A. 7. Wenn das Substantiv noch einen dasselbe näher bestimmenden Ge. bei sich hat, so richtet das Possessiv sich nach jenem. Ὁ ἐμὸς λόγος ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης οὐκ ὀρθὸς φαίνεται. Θ. 2, 61, 2. z. 2, 61, 2.]

A. 8. Bei den possessiven Pronominen und den sie vertretenden Genitiven der persönlichen und reflexiven fehlt der Artikel, wenn dabei gedacht wird, daß noch mehreres Gleichartige dem Besitzer angehöre: μαθητὴς ἐμός oder μ. μου ein Schüler von mir, κατὰ ἐμὴν δόξαν nach einer Ansicht von mir. Eben so wenn sie ohne Substantiv als Prädikat stehen, insofern eben nicht der ganze Besitz der Art umfaßt wird. Μαθητὴς ἐπιθυμῶ γενέσθαι σός. Πλ. Εὐθύφ. 5, c. Οὐ λόγους ἐμαυτοῦ λέγω. Δη. 9, 41. Διαφοραὶ πατέρων πρὸς αὑτῶν παῖδας γίγνονται. Πλ. νό. 928, d. — Ἐγὼ ἐμός εἰμι. Εὐ. δρά. ἀδ. 129 (993). Πάτερ σός εἰμι. Σο. Ἀντ. 635. Νόμιζε τὰ ἐμὰ σὰ εἶναι. Ξε. Κυ. 5, 4, 30. Νομίζουσι πάντα τὰ ὑποχείρια γιγνόμενα ἑαυτῶν εἶναι οὐχ ἧττον ἢ ὑμέτερα. Ξε. Κυ. 4, 3, 6. Μή μοι θάνῃς σὺ κοινὰ μηδ᾽ ἃ μὴ ἔθιγες ποιοῦ σεαυτῆς. Σο. Ἀντ. 546. [Ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ Xen. An. 4, 3, 17 wegen § 50, 2, 14.]

(A. 9. Wie beim Prädikat, so fehlt der Artikel auch bei einer Apposition, wenn keine Distinktion beabsichtigt ist: Νικίας, πατὴρ ἐμός (μου) N., Vater von mir. Τὸν ἄνδρα τόνδε, ἐμὸν λέγω πατέρα, κατέκτεινεν. Σο. Τρ. 739.)

A. 10. Wenn der Artikel dem Possessiv oder den dasselbe vertretenden Genitiven (A. 8) beigefügt wird, so weist man entweder auf das Objekt als ein vorliegendes hin oder unterscheidet es von gleichartigem Besitze Anderer oder bezeichnet alles, was von der Art dem Besitzer angehört. Τὴν σιγήν σου συγχώρησιν θήσω. Πλ. Κρατ. 435, b. Τὴν ἐμὴν τύχην ἐξετάζων πρὸς τὴν σαυτοῦ σκόπει καὶ εὑρήσεις τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς. Δη. 18, 256. Ψυχῆς ἐπιμελοῦ τῆς σεαυτοῦ. Μέ. μο. 551.

A. 11. Nach οὗ, ὧν dessen, deren hat das regierende Substantiv den Artikel in denselben Fällen. Ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. Ἰσ. 2, 38.

A. 12. Substantiviert bezeichnen die Possessive im Maskulinum die Angehörigen oder Untergebenen; im Neutrum Besitztümer, Interessen 2c. Über die Genitive § 47, 5, 2. 9 ff. Εὔνοιαν δεῖ τὸν ἐπίτροπον ἔχειν σοὶ καὶ τοῖς σοῖς. Ξε. οἰκ. 12, 5. Τὸ εὐνοεῖν ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐγὼ πρῶτον πειρῶμαι παιδεύειν. Ξε. οἰκ. 12, 5. Συμπέμψατέ μοι τῶν ὑμετέρων. Ξε. Κυ. 3, 2, 28. Κατέβησαν τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἕκαστοι προπέμποντες. Θ. 6, 30, 3. Vgl. 43, 4, 26.

II. Αὐτός, ὅδε, οὗτος, und ἐκεῖνος.

5. Dem persönlichen Pronomen verwandt ist das auf Identität bezügliche *αὐτός*. [Hermann De pron. *αὐτός* Opuscc. 1 p. 308 ss.] Wirklich als solches stehen die obliquen Kasus auf ein Nomen bezogen (wie im Lateinischen ejus 2c.), den Begriff desselben bloß erneuernd. Vgl. 2 A. 5. Bei dieser schwachen Bedeutung (dem enklitischen *οὗ* 2c. entsprechend) vermeidet es betonte Stellen, z. B. die erste.

A. 1. So auch, wenn es den vorher gesetzten Begriff nach einem Zwischensatze epanaleptisch (wiederholend) erneuert; desgleichen wenn es korrelativ einem vorhergehenden Relativ entspricht, während οὗτος eben so gebraucht gewöhnlich, besonders im letzteren Falle, die erste Stelle einnimmt, wiewohl stark betonte Begriffe auch dem οὗτος vorangehen können. Πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ὢν ἱππεύς, συμμαχεῖν αὐτῷ. Ξε. Κυ. 1, 3, 15. — Ὥσπερ ἵππους οἳ ἂν ἄριστοι ὦσιν, οὐχ οἳ ἂν πατριῶται, τούτους ζητεῖτε, οὕτω καὶ ἀνθρώπους οἳ ἂν ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι συνισχυριεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν, τούτους λαμβάνετε. Ξε. Κυ. 2, 2, 26. (Ταῖς πίστεσιν αἷς τοὺς ἄλλους λέγοντες πείθομεν, ταῖς αὐταῖς ταύταις βουλευόμενοι χρώμεθα. Ἰσ. 15, 256. (vgl. Th. 7, 18, 4. 21, 3.) Χρὴ γὰρ ποιητὴν ἄνδρα πρὸς τὰ δράματα ἃ δὴ ποιεῖ, πρὸς ταῦτα τοὺς τρόπους ἔχειν. Ἀρ. θε. 150. — Οἱ τύραννοι οὓς τῶν πολιτῶν δεδίασι, χαλεπῶς αὐτοὺς ζῶντας ὁρῶσιν. Ξε. Ἱέρ. 6, 15. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας. Ἰσ. 1, 33. — Ὃν ἂν ἡγήσωνται περὶ τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Ξε. Κυ. 1, 6, 21. (Ἐφ' ᾧ φρονεῖς μέγιστον, ἀπολεῖ τοῦτό σε. Μέ. 155 (6). Ἃ ἂν εἴπῃς, ἔμμενε τούτοις. Πλ. πολ. 345, b.)

A. 2. Mit größerem Nachdrucke wiederholte man das Nomen, was besonders bei Eigennamen sehr häufig ist. Σώματος πονηρία ψυχῇ ψυχῆς πονηρίαν ἐμποιεῖ. Πλ. πολ. 610, a. Μυσοὶ βασιλέως ἄκοντος ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ οἰκοῦσιν. Ξε. ἀν. 3, 2, 23. Τὴν πόλιν ἐχθρὰν τῇ πόλει πεποίηκεν. Δη. 21, 173. Μετὰ Κύρου ἀνέβησαν παρὰ τὸν πατέρα τοῦ (τὸν?) Κύρου. Ξε. ἀν. 1, 4, 12.

A. 3. Der Nominativ zu αὐτοῦ, αὐτῶν rc. vertritt in der unbetonten Bedeutung die dritte Person des Verbums als solche, wobei der Grieche, die Gabe wie den Willen zu richtiger Auffassung voraussetzend, ohne Weiteres z. B. einen Begriff, der eben Objekt gewesen, im nächsten Satze als Subjekt denken läßt. Sogar bei Verbindungen durch καί, Relative rc. sind zuweilen verschiedene Subjekte selbst der dritten Person zu denken. vgl. § 60, 7, 1. Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὁπλίτας ἀποβιβάσειε καὶ βιασάμενοι τοὺς πολεμίους παρέλθοιεν, εἰ φυλάττοιεν. Ξε. ἀν. 1, 4, 5. Τῶν νόμων αὐτῶν ἀκούετε τί κελεύουσι καὶ τί παραβεβήκασιν (οἱ ἀντίδικοι). Δη. 59, 115.

(A. 4. Betont können alle Kasus von αὐτός demonstrativ auf eine vorschwebende oder als vorschwebend gedachte Person oder Sache bezogen gebraucht werden. Über αὐτός, αὐτοί 1 A. 3. So bezeichnet αὐτός (αὐτή) auch den (die), welcher (welche) für den Redenden die Hauptperson ist, wie für den Schüler der Lehrer, für den Sklaven der Herr oder die Hausfrau. Τίς οὗτος; Αὐτός. Τίς αὐτός; Σωκράτης. Ἀρ. νε. 219. Ἀνοιγέτω τις δώματ', αὐτὸς ἔρχεται. Ἀρ. δρά. 264 (8).

(A. 5. So findet sich auch das Neutrum αὐτό das, gerade dies, wenn es zuerst steht (Kr. z. Th. 1, 2, 1.) oder durch einen folgenden relativen oder interrogativen Satz gehoben wird. Selten ist in der letztern Verbindung das Mask. und Fem. Αὐτὸ ἂν τὸ δέον εἴη. Ξε. ἀν. 4, 7, 7. Αὐτὸ οὐκ εἴρηται ὃ μάλιστα ἔδει ῥηθῆναι. Πλ. πολ. 362, d. Ἀπ' αὐτῶν ὧν αὐτὸς βεβίωκεν ἄρξομαι. Δη. 18, 130. Αὐτοῦ πρῶτον ἡδέως ἀκούσαιμ' ἂν ἐπὶ τῷ καὶ εἴςειμι. Πλ. Λύ. 204, a. Ἕνα παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, αὐτὸν πρὸς ὃν ἄν μοι ὁ λόγος ᾖ. Πλ. Γο. 474, a. Ἀπέπτυσ' αὐτὴν ἥτις ἄνδρα ἀποβαλοῦσ' ἄλλον φιλεῖ. Εὐ. Τρῳ. 662. Vgl. Thuk. 7, 74, 1.)

6. Mit einem Nomen verbunden heißt *αὐτός* selbst. S. § 50, 11, 15 vgl. A. 14 u. § 51, 1, 3. Über *αὐτοῖς (τοῖς)* § 48, 15, 19 u. über *αὐτὸς ὁ* rc. 50, 11, 15 vgl. 14.

A. 1. So bezeichnet αὐτός auch mit einem Eigennamen und einer Ordinalzahl von (δεύτερος Her. 4, 113 und) τρίτος an verbunden die

Zahl der Amts- (oder Geschäfts-) genossen des Genannten (meist des Bedeutendsten), diesen mitgerechnet. [z. Th. 1, 46, 2.] Ἐστρατήγει Νικίας τρίτος αὐτός. Θ. 4, 42, 1.

A. 2. Das Nomen kann auch ein bloß im Verbum enthaltenes persönliches Pronomen sein. Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσιν βρύει. Εὐ. δρά. ἀδ. 149 (1071). Ἅπαντές ἐσμεν ἐς τὸ νουθετεῖν σοφοί· αὐτοὶ δ' ὅταν σφαλῶμεν, οὐ γιγνώσκομεν. Εὐ. δρα. ἀδ. 182 (1029).

A. 3. So findet sich αὐτός auch in den obliquen Kasus häufig bei Gegensätzen, besonders als Subjekt eines absoluten Genitivs, eines Infinitivs oder zu einem Particip gehörig, wobei eigentlich ein persönliches Pronomen oder τινά man zu ergänzen ist. Εἰ πειρῷντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους, μὴ ὄντων ἡμῶν ἀντιπάλων, εἰςβάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων, δεινὸν ἂν ἦν. Θ. 1, 143, 1. Τὸν πέλας μὲν νουθετεῖν βραχὺς πόνος, αὐτὸν δ' ἐνεγκεῖν ὕβριν ἠδικημένον πάντων μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις βάρος. Μοσχίων Στο. 114, 9, 2. — (Μετεπέμπετό με, ἀφικέσθαι δεομένη αὐτόν, εἰ μὴ τῇ τριήρει οἷόν τε εἴη. Δη. 50, 60.) Οὐ νομίζω σοι κάλλιον εἶναι τὸ καλέσαι ἐκεῖνον τοῦ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς ἐκεῖνον. Ξε. ἀπ. 2, 10, 2. Κακῶν ἔσχατον ἄλλους τυράννους αὐτὸν ὄντα βασιλέα βίον προσαιτεῖν. Εὐ. Ἑλ. 511. — Λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα. Ξε. ἀν. 7, 8, 22. Ὁ Βρασίδας τῇ Θεσσαλῶν γῇ καὶ αὐτοῖς φίλος ἦν. Θ. 4, 78, 4. [Über δι' αὐτό u. A. z. Th. 1, 22, 1 u. eb. Reg. unt. αὐτός II M.]

A. 4. Dieser Gebrauch ist auch statthaft, wo der Gegensatz bloß gedacht wird. Εἰ μὴ πιστεύεις, ἀκολούθει μετ' ἐμοῦ καὶ ἀκούσει αὐτῆς λεγούσης. Πλ. Μενεξ. 249, d. Δημοσθένει, αὐτῷ δεηθέντι, εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσίν. Θ. 4, 2, 2. — Περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν (erg. ἡμῖν) αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις. Δη. 18, 218. Τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἤχθοντο ἐμποδὼν ὄντι σφίσι μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι. Θ. 6, 28, 2. — Πλευστέον (ὑμῖν) εἰς τὰς τριήρεις αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. Δη. 4, 16. Ὁρῶ Κῦρον ἥδιον διδόντα μᾶλλον ἢ αὐτὸν ἔχοντα. Ξε. Κυ. 2, 3, 12. Πλεονεκτήσειν νόμιζε τοὺς βελτίστους αὐτοὺς εἶναι δοκοῦντας. Ἰσ. 15, 282. [§ 50, 12, 1.]

A. 5. Eben so erscheint αὐτόν selbst auf ein zu ergänzendes τινά man bezogen. Ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὑτοῦ πάντων χαλεπώτατον. Πλ. Κρατ. 428, d. Οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἀμελῆ αὐτὸν ὄντα ἄλλους ποιεῖν ἐπιμελεῖς. Ξε. οἰκ. 12, 17.

A. 6. Καὶ αὐτός auch (ich, du,) er, gleichfalls, selbst er, schon von selbst, bezeichnet, daß der Gedanke neben dem erwähnten Begriffe noch auf (einen) andere(n) zu beziehen sei. Bei hinzutretender Negation wird καί mit ihr in οὐδέ, μηδέ verschmolzen, was jedoch in der letzten Bedeutung nicht stattfindet. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαν τοὺς Ἀθηναίους ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. Ξε. ἀν. 5, 9, 27. Σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ σοφός. Μέ. μο. 475. Κλέαρχος ἐκόλαζεν ἀεὶ ἰσχυρῶς, ὥστε καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. Ξε. ἀν. 2, 6, 9. Ἡ γεωργία πολλὰ καὶ αὐτὴ διδάσκει. Ξε. οἰκ. 19, 18. Οἱ Κερκυραῖοι οὐδ' αὐτοὶ διενοοῦντο βιάζεσθαι. Θ. 4, 48, 2. [Reg. z. Kr.'s Ausgaben u. καί II u. αὐτός 1.]

A. 7. Insofern αὐτός den Begriff des Andern, Fremden zum Gegensatze hat, erhält es auch die Bedeutung für sich, allein (unter sich, uns rc.). Das synonyme μόνος hat den Gegensatz mehrerer und kann daher auch mit αὐτός verbunden werden. Οἱ νέοι εἰσὶ πάντα πάντων αὐτοὶ σοφώτατοι. Πλ. σοφ. 233, b. Αὐτοί ἐσμεν κοὔπω ξένοι πάρεισιν. Ἀρ. Ἀχ. 504. Ἐσμὲν μόνω ἐν ἐρημίᾳ. Πλ. Φαῖδ. 236, c. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσίν· προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονες γίγνονται. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 12. Ὦ μακάρι' ἀτυχεῖν θνητὸς ὢν ἐπίστασο, ἵν' αὐτὰ τἀναγκαῖα δυστυχῇς μόνον. Δίφ. 4. [Reg. z. Th. u. αὐτός I. g. E.]

A. 8. Ähnlich steht αὐτός im Gegensatze zu fremder Einwirkung oder anderweitiger Zuthat; bei persönlichen Begriffen aus eigenem

Antriebe, bei sachlichen seiner eigenen Beschaffenheit nach, in beiden Fällen oft unser von selbst. Ὁ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ἀποπλεύσεσθαι ἔφη. Ξε. ἀν. 6, 4, 9. Τὸ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερὸν ὑπῆρχεν καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους. Θ. 4, 4, 2. [z. Th. 4, 4, 2. 69, 2.]

A. 9. Insofern αὐτός das Fremde ausschließt, kann es die Schärfe und Genauigkeit des Begriffes urgieren: gerade (örtlich hart, ganz nahe). Τῶν πόλεων ὅσαι νεώτατα ᾠκίσθησαν ἐπ' αὐταῖς ταῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζοντο. Θ. 1, 7, 1. Ἐφύλαξαν ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον. Θ. 2, 3, 3. Τὰ ποιήματα αὐταῖς ταῖς εὐρυθμίαις καὶ συμμετρίαις ψυχαγωγεῖ τοὺς ἀκούοντας. Ἰσ. 9, 10. [z. Xe. An. 3, 4, 41 u. Reg. Th. u. αὐτός I g. E.]

A. 10. Über ὁ αὐτός § 50, 11. 15.

7. *Ὅδε*, *οὗτος*, *ἐκεῖνος* setzen ein Verhältnis zu dem Redenden voraus, welcher durch *ὅδε* auf den bezüglichen Begriff als einen sinnlich oder geistig angeschauten hinweist; durch *οὗτος* eine gegebene Vorstellung desselben wiederholt; durch *ἐκεῖνος* ihn als einen entlegenen bezeichnet. *Τόνδε τὸν ἄνδρα, εἰ δὴ καὶ οὗτος ἀνήρ, στεφανοῖ ὁ δῆμος. Αἰ.* 3, 115. *Τοῦτ' ἦν ἐκεῖνο ὃ ἐβούλετο ἡμῶν ἡ ψυχὴ εἰπεῖν. Πλ. Ἱππ. μεί.* 296, d.

A. 1. Was von ὅδε gilt, gilt im allgemeinen auch von τῇδε, ὧδε, τοιόσδε, τοσόσδε, τηλικόσδε; was von οὗτος, auch von ταύτῃ, (οὕτω,) τοιοῦτος, τοσοῦτος, τηλικοῦτος. (Über τάδε u. τοιάδε z. Th. 6, 8, 3.)

A. 2. Nach dem aufgestellten Unterschiede heißt es also z. B. ἥδε ἡ πόλις von einer Stadt, in oder bei der man sich befindet, αὕτη ἡ πόλις von einer solchen, über die man gesprochen hat; οἱ τῇδε die Hiesigen, οἱ ταύτῃ die dort, in der erwähnten Gegend, Befindlichen, οἱ ἐκεῖ von Entfernten, z. B. den Seligen Plat. Apol. 41, b. Aus diesem Unterschiede erklärt es sich ferner, daß als regelmäßige Korrelative zu ὅς, οἷος 2c. nicht ὅδε, τοιόσδε 2c., sondern οὗτος, τοιοῦτος 2c. eintreten [5 A. 1]; daß, wenn sie auf Begriffe der Rede selbst zurückweisen, ὅδε 2c. gewöhnlich sich auf etwas Folgendes, οὗτος 2c. auf etwas Vorhergehendes beziehen. Ἡ τραγῳδία ἐστὶ τῆσδε τῆς πόλεως εὕρημα. [Πλ.] Μίν. 321, a. Ὅπου τύραννός ἐστιν ἐν τῇ πόλει, ὁ ὁμοήθης ὢν μέγα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δυνήσεται. Πλ. Γο. 510, b. Ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει. Θ. 2, 12, 3. — Ταῦτα μὲν σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δ' ἀπάγγελλε τάδε. Ξε. ἀν. 2, 1, 20. Ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξεν. Ξε. Κυ. 5, 2, 31. — [Ἄξια τάδ' ἔσται Πελοπιδῶν ἃ δώσομεν. Εὐ. Ἑλ. 1264. Τοὺς δ' αὖ μεγίστους καὶ σοφωτάτους φρενὶ τοιούσδ' ἴδοις ἂν οἷός ἐστι νῦν ὅδε. Σο. Αἴ. Λ. 14 (662), 1. Ὅστις δὲ τοὺς τεκόντας ἐν βίῳ σέβει, ὅδ' ἐστὶ καὶ ζῶν καὶ θανὼν θεοῖς φίλος. Εὐ. δρά. ἀδ. 175 (848), 1. Ἀρετὴ ὅσῳπερ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς, τοσῷδε μᾶλλον αὔξεται λειουμένη. Εὐ. δρά. ἀδ. 5 (1016), 4. Vgl. Xen. Kyr. 7, 5, 6. u. z. Th. 1, 37, 3.]

A. 3. Doch finden sich hin und wieder auch Stellen, an denen οὗτος sich auf etwas Folgendes bezieht, insofern es als Inhalt einer nur noch nicht ausgesprochenen Vorstellung erscheint; so besonders τοῦτο, wenn ein Satz mit ὅτι, ὡς oder ein fragender darauf folgt; οὕτω vor ὥστε, ὅστις, als Korrelativ regelmäßig nach A. 2 und selbst (neben ὧδε) vor einem epexegetischen Satze. Vgl. z. Th. 6, 92, 4. 8, 90, 5. [Umgekehrt kann auch vorher Erwähntes mit Lebhaftigkeit als der Anschauung Vorschwebendes bezeichnet werden und so ὅδε sich auf etwas vorher Genanntes beziehen, was jedoch besonders nach Thuk. sehr selten vorkommt. Vgl. Reg. z. Th. u. ὅδε u. τοσόσδε.] Auf das Folgende kann auch ἐκεῖνος (wie ille) und ἐκείνως sich be-

ziehen. Πρόξενος ἔνδηλον καὶ τοῦτο εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδικίας. Ξε. ἀν. 2, 6, 18. Οὐ τοῦτο μόνον ἐννοοῦνται τί πείσονται. Ξε. ἀν. 3, 1, 41. Ἐκεῖνο ἀθυμῶ ὅτι μοι δοκεῖ τὰς τῶν θεῶν εὐεργεσίας οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀνθρώπων ἀξίαις χάρισιν ἀμείβεσθαι. Ξε. ἀπ. 4, 3, 15. Παρὰ πάντα ταῦτα ἐκεῖνο ἔτι ἀκούσατέ μου. Δη. 20, 160. Ὁ θεὸς οὕτω πως ἐποίησε· τοὺς μὴ θέλοντας ἑαυτοῖς προςτάττειν ἐκπονεῖν τἀγαθά, ἄλλους αὐτοῖς ἐπιτακτῆγας δίδωσιν. Ξε. Κυ. 2, 3, 4.

A. 4. So findet sich, um einen appositiv anzufügenden Begriff (Substantiv oder Infinitiv) anzukündigen, häufig οὗτος, τοῦτο, οὕτω; doch auch, namentlich beim Infinitiv, τόδε, ἐκεῖνο, aber bei hinzugefügtem αὐτό nur τοῦτο. Vgl. § 57, 10, 4 u. 7. Ähnlich erscheinen τοῦτο und τόδε vor einem Satze mit ἐάν oder ὅταν. Μία αὕτη σωτηρία καὶ πόλεως καὶ ἔθνους ἐστί, τὸ προστατῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ συμβούλων σπουδαίων τυχεῖν. Δείν. 1, 76. Τὸ εἰδέναι τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλεκέναι. Πλ. Φαί. 75, d. Μόνῳ ἰατρῷ τοῦτο καὶ συνηγόρῳ ἔξεστιν, ἀποκτείνειν μὲν ἀποθνῄσκειν δὲ μή. Φιλή. νεώτ. 3. — Δοκεῖ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἰσχυρὸν οὐδ' ἡγεμονικὸν οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι. Πλ. Πρω. 352, b. Οἱ τραπεζῖται εἰώθασι τοσοῦτο μόνον ποιεῖν, γράψαι ᾧ δεῖ ἀποδοῦναι. Δη. 52, 4. — Οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρείττω τοῦ ἥττονος ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν. Πλ. Γο. 483, d. — Βάρος τι καὶ τόδ' (κἂν τῷδ') ἐστίν, αἰνεῖσθαι λίαν. Εὐ. Ὀρ. 1162. Τί μέγ' ἥγησαι τόδε, περιβλέπεσθαι τίμιον; Εὐ. Φοί. 550. Ἀνδρῶν τάδ' ἐστὶν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν, κἂν τοῖσι δεινοῖς μὴ τεθυμῶσθαι θεοῖς. Εὐ. ἀδ. 1063 N. [vgl. § 44, 4, 3.] — Ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν; Πλ. Πρω. 358, c. — Ἐκεῖνο, οἶμαι, αἰσχρὸν ἤδη, τὸ μὴ καλῶς λέγειν τε καὶ γράφειν. Πλ. Φαῖδ. 258, d. — Αὐτοῦ τις ἕνεκα τούτου γράφει, τοῦ τιμῆσαί τινα. Δη. 23, 88. — Τοῖς ἀναιδέσιν βοηθεῖ δὴ λόγοις τοῦθ' ἓν μόνον, ἂν βραχεῖς αὐτοὺς ποιῇ τις τόν τε καιρὸν εὖ λάβῃ. Μέ. 161 (2). Τὸ συνέχον ἀνθρώπων πόλεις τοῦθ' ἔσθ', ὅταν τις τοὺς νόμους σῴζῃ καλῶς. Εὐ. Ἱκ. 312. — Ἐν τῷδέ τοι κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις, ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον. Εὐ. Ἑκ. 306. (Mit οὕτω ποτ' ἦν oder ἦν οὕτω δή beginnen oft die griechischen Fabeln.)

A. 5. Der Grundbedeutung gemäß erscheint οὗτος, nicht ὅδε, um einen eben ausgesprochenen Begriff zu urgieren, wie in der familiären Sprache unser Artikel. [Kr. z. Dion. p. 177.] So am häufigsten nach einem Particip mit dem Artikel. Wenn das Nomen von einer Präposition abhängt, so wird dieselbe vor οὗτος wiederholt. Ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. Δη. 18, 159. (Οὔκουν οἱ πειθόμενοι τοῖς νόμοις, δίκαια οὗτοι ποιοῦσιν; Ξε. ἀπ. 4, 6, 5. Ὁ λόγχην ἀκονῶν, ἐκεῖνος καὶ τὴν ψυχήν τι παρακονᾷ. Ξε. Κυ. 6, 2, 33.) Οἱ τῶν ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι, οὗτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων. Ξε. Κυ. 2, 1, 13. Τὸ μὴ πολυπραγμονεῖν ἡμᾶς μηδέν, τοῦτ' ἀγαθὸν ὑπολαμβάνω εἶναι. Αἰ. 2, 106. Σαφηνίζεσθαι ὡς ἕκαστον ἐτίμα, τοῦτο ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι. Ξε. Κυ. 8, 4, 4. Ἐκ τοῦ πράττεσθαί τινα ὧν οὐ προςῆκεν, ἐκ τούτου τοὺς νόμους ἔθηκαν οἱ παλαιοί. Αἰ. 1, 13.

A. 6. Über die Epanalepsis durch οὗτος 5 A. 1.

A. 7. Schon in der Vorstellung Vorhandenes andeutend, bezeichnet οὗτος auch etwas Bekanntes, Notorisches. Καταλύσετε τὰς ἀφθόνους ταύτας δωρεάς. Αἰ. 3, 177. [Heindorf z. Plat. Phaid. 38.]

(A. 8. Vokativisch steht οὗτος, αὕτη du da beim Anruf, indem die angeredete Person als betrachtete vorgestellt wird. Ὁ Φαληρεὺς οὗτος Ἀπολλόδωρος οὐ περιμενεῖς; Πλ. συ. 172, a. Οὗτος σὺ πῶς δεῦρ' ἦλθες; Σο. ΟΤ. 532. Οὗτος τί ποιεῖς; οὐχὶ φροντίζεις; Ἀρ. νε. 723. Ἔδεισας οὗτος; Ἀρ. Λυ. 437.)

(A. 9. Ähnlich entspricht es unserm hier. Über denselben Gebrauch des οὗτος und ὅδε in Verbindung mit einem Nomen § 50, 11, 22. Ἠρόμην ὅπου αὐτὸς εἴη. Οὗτος, ἔφη, ὄπισθεν προσέρχεται. Πλ. πολ. 327, b.)

A. 10. Ἐκεῖνος kann sich auf einen Begriff beziehen, der in der Rede der nächste ist [z. Xe. An. 4, 3, 20 lat. A.]; selbst im Gegensatz zu οὗτος auf den näher stehenden, insofern ihn der Redende als ihm entfernter liegend betrachtet. Auch erscheint es neben persönlichen Pronominen oder αὐτοῦ ꝛc. auf denselben Begriff nachdrucksvoller bezogen. Desgleichen ankündigend, wie auch ἐκείνως. Κῦρος καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος. Ξε. ἀν. 1, 8, 26. Εἶχε τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου. Ξε. ἀν. 1, 2, 15. — Δεῖ τὸ βέλτιστον ἀεί, μὴ τὸ ῥᾷστον, ἅπαντας λέγειν· ἐπ' ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται, ἐπὶ τοῦτο δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην. Δη. 8, 72. — Τίς αὕτη ἡ ὑπηρεσία ἐστὶ τοῖς θεοῖς; αἰτεῖν τε φῂς αὐτοὺς καὶ διδόναι ἐκείνοις; Πλ. Εὐθύφ. 14, c.

A. 11. In τοῦτ' (ἔστ') ἐκεῖνο (zum Teil unserm da haben wir es) bezieht man durch τοῦτο das Vorliegende als Eingetretenes auf eine frühere Äußerung oder auf eine notorische Ansicht, der herkömmlich Gemäßes geschehe. Τοῦτ' ἐκεῖν' οὑγὼ ἔλεγον. Ἀρ. Ἀχ. 41. Λυ. 240. Τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖνο· ξυμβεβᾶσιν οἱ λόγοι οἱ τῆσδ' ἀληθεῖς. Εὐ. Ἑλ. 622. Τοῦτ' ἐκεῖνο, κτᾶσθ' ἑταίρους, μὴ τὸ συγγενὲς μόνον. Εὐ. Ὀρ. 804. — Ταῦτ' ἐκεῖνα, τὰ εἰωθότα· Σωκράτους παρόντος τῶν καλῶν μεταλαβεῖν ἀδύνατον ἄλλῳ. Πλ. συ. 223, a. Ἀνεκράγετε ὡς τοῦτ' ἐκεῖνο, χρήματά μου ληψομένου. Δη. 21, 215.

A. 12. Ähnlich wie καὶ αὐτός 6 A. 6 bedeutet καὶ οὗτος auch dieser, gleichfalls (vgl. A. 5 u. z. Xe. An. 1, 10, 18 lat. A.), nur daß jenes einen andern Begriff selbst, dieses aber das über einen andern Begriff Angegebene zum Gegensatze hat. So findet sich auch κἀκεῖνος, bei Spätern auch καὶ ὅδε. Ἀγίας καὶ Σωκράτης καὶ τούτω ἀπεθανέτην. Ξε. ἀν. 2, 6, 30. Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα καὶ τὸν κακῶς πράσσοντα καὶ τοῦτον μένειν. Αἰσ. ἀποσ. 280 (310). (Οἱ εὐνοῦχοι σπασάμενοι κἀκεῖνοι τοὺς ἀκινάκας ἀποσφάττονται. Ξε. Κυ. 7, 3, 15.)

A. 13. Καὶ οὗτος und dieser, und zwar, fügt zu einem Nomen einen, meist adjektivischen, Begriff als vorzugsweise in Betracht kommenden [atque hic.] Ἀπόρων ἐστὶ καὶ τούτων πονηρῶν οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιορκίας πράττειν τι. Ξε. ἀν. 2, 5, 21. [Reg. z. Kr.'s Ausgaben u. καὶ 1.]

A. 14. Auf das vorhergehende Verbum oder den ganzen Gedanken bezogen, wird in eben diesem Sinne durch καὶ ταῦτα ein Particip oder eine gleich geltende Konstruktion angefügt: und zwar, ungeachtet —; wobei meist ποιῶ ergänzt werden kann. Vgl. § 62, 3, 5. Εἰσὶν οἳ χρησιμώτερον νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφούς, καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἀφρόνων ὄντων, τοῦ δὲ φρονίμου. Ξε. ἀπ. 2, 3, 1. Σὺ σαυτὸν δοκεῖς τι φρόνιμον ἔχειν, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ οὐδὲν οἴει φρόνιμον εἶναι; καὶ ταῦτα εἰδὼς ὅτι γῆς μικρὸν μέρος ἐν τῷ σώματι, πολλῆς οὔσης, ἔχεις. Ξε. ἀπ. 1, 4, 7. 8.

A. 15. Über τοσοῦτος, τοσόςδε so groß § 25, 19, 5 u. 51, 8, 6.

III. Die Relative.

8. Von den Relativen ist *ὅς* rein gegenständlich, *ὅστις* qualitativ und generisch, kann also nicht einen bestimmten Begriff bloß vertreten. *Ἔστιν δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ. Μέ. μο.* 179. *Οἳ οὐδὲν ἦσαν πρόσθεν, ὄλβιοι δὲ νῦν, δόξαν φέρονται τοῦ νομίσματος χάριν. Εὐ. Δαν.* 15 (328), 3. — *Ἀνελεύθερος πᾶς ὅστις εἰς δόξαν βλέπει. Κλεάνθης Στ.* 1. p. LXIV. (ed. Tchn.) *Τίς οὐκ ἂν ἐπαινέσειεν ἄνδρα τοιοῦτον, ὅστις πολλὰ ἀνατλὰς ἔσωσε τὴν ἱερὰν πόλιν; Ἀρ. εἰρ.* 1033. *Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει. Μέ. μο.* 340. *Συμβούλευσον ἡμῖν ὅ, τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ*

ἄριστον εἶναι καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει. Ξε. ἀν. 2, 1, 17. — *Οὐ σωφρονήσεις; οὐ μαθὼν ὃς εἶ φύσιν ἄλλον τίν' ἄξεις ἄνδρα δεῦρ' ἐλεύθερον, ὅστις πρὸς ἡμᾶς ἀντὶ σοῦ λέξει τὰ σά;* Σο. Αἴ. 1259. *Δεῖ τοὺς θεατάς μ' εἰδέναι ὅς εἰμ' ἐγώ.* Ἀρ. Ἀχ. 442. *Οὐκ οἶδ' ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι.* Ξε. Κυ. 1, 4, 12. Vgl. Elmsley z. Eu. Med. 1086.

A. 1. Ähnlich wie ὅστις zu ὅς verhalten sich ὁπόσος zu ὅσος, ὁποῖος zu οἷος; desgleichen die entsprechenden Adverbia ὅπου, ὅπη, ὅποι, ὁπόθεν, ὁπότε, ὅπως zu οὗ, ᾗ, οἷ, ὅθεν, ὅτε, ὡς. Über den interrogativen Gebrauch unten 17. Exclamative Bedeutung haben nur einfache Relative, namentlich ὅσος, οἷος und ὡς. Ὅσος τὸ κατέχειν ἐστὶ τὴν ὀργὴν πόνος. Μέ. 811 (780). Κακοδαίμων ἐγώ, εἰς οἷ' ἐμαυτὸν εἰσεκύλισα πράγματα. Ἀρ. θε. 650. Ὡς ἡδὺ τοῖς σωθεῖσι μεμνῆσθαι πόνων. Γν. 561. — Ὁρᾷς τὸν εὐτράπεζον ὡς ἡδὺς βίος. Εὐ. ἀδ. δρ. 30 (1039), 3. Ὁρᾷς ὅσον καὶ τοῦτο δῆτα κερδανεῖς; Ἀρ. σφ. 796.

A. 2. Leicht erkennbar ist die angegebene Bedeutung des ὅστις auch in den Fällen, wo es sich auf ein Demonstrativ, ja selbst, wo es sich auf einen individuellen Begriff bezieht: ein solcher der, von der Art, in der Lage, daß er. Οὗτος βέλτιστος ἂν εἴη καὶ σωφρονέστατος ὅστις κοσμιώτατα τὰς συμφορὰς φέρειν δύναται. Λυ. 3, 4. Ὅστις ἂν δίκαιός ᾖ τρόπους τ' ἄριστος, τοῦτον εὐγενῆ κάλει. Ἀστυδ. Στ. 86, 3 (8, 2). Ἦ οἴει τινὰ μηχανὴν εἶναι ὅτῳ τις ὁμιλεῖ ἀγάμενος μὴ μιμεῖσθαι ἐκεῖνο; Πλ. πολ. 500, c. Ἐς τοῦτο ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσσώμεθα. Θ. 3, 57, 3.

(A. 3. In einzelnen Fällen scheint ὅστις nur als vollere Form für ὅς einzutreten, wie z. B. neben ἐξ οὗ seitdem auch ἐξ ὅτου erscheint (§ 43, 4, 7). Doch wird, zumal bei attischen Prosaikern, eine solche Verwechselung überall mit großer Vorsicht einzuräumen sein; keineswegs z. B. daß sie für ἐν ᾧ während auch ἐν ὅτῳ gesagt hätten. In andern Verbindungen läßt sich in ὅστις wenigstens etwas Eigenschaftliches erkennen. Χαλκιδῆς Νάξον ᾤκισαν καὶ Ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεώς ἐστιν, ἱδρύσαντο. Θ. 6, 3, 1.)

A. 4. Umgekehrt kann ὅς eintreten, wo auch ὅστις zulässig wäre, z. B. in Verbindung mit ἄν und dem Konjunktiv. Φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν ἐν οἷς ἂν τοὺς ἄρχοντας τοὺς αὑτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας. Ἰσ. 3, 37.

(A. 5. Ähnlich steht ὅς, zum Teil an οἷος angrenzend, so daß mehr das ganze Wesen umfaßt wird, wie sich ähnlich auch οὗτος für τοιοῦτος findet. Vgl. § 57, 3, 5. Μάθε ὃς εἶ φύσιν. Σο. Αἴ. 1259. Ὃς μὲν οὐκ ἔστι, βούλεσθε αὐτὸν γενέσθαι, ὃς δ' ἔστι νῦν, μηκέτι εἶναι. Πλ. Εὐθύδ. 283, d. Προελώμεθά τι παράδειγμα τῶν ἐπιθυμιῶν αἵ εἰσιν. Πλ. πολ. 493. Ποῖον ἐπιχειρήσομεν φίλον ποιεῖσθαι; Οἶμαι μὲν ὃς ἐγκρατὴς μέν ἐστι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν, εὔορκος δὲ καὶ εὐξύμβολος ὢν τυγχάνει. Ξε. ἀπ. 2, 6, 5. — Ἐφάνη οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγώ. Δη. 18, 173. Οὗτος κράτιστός ἐστ' ἀνὴρ ὦ Γοργία ὅστις ἀδικεῖσθαι πλεῖστ' ἐπίστατ' ἐγκρατῶς. Μέ. 95, 1).

A. 6. Die Plurale von ὅσος und ὁπόσος wie von τοσοῦτος und τοσόσδε haben auch numerische Bedeutung: so viele, wie viele (quot und auch quotquot). Vgl. § 25, 10, 5. Οἱ γονεῖς τοὺς παῖδας ἐποίησαν τοσαῦτα καλὰ ἰδεῖν καὶ τοσούτων ἀγαθῶν μετασχεῖν ὅσα οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις. Ξε. ἀπ. 2, 2, 3. Ὡς πάνθ' ὅσ' ἂν θεὸς θέλῃ χῇ (καὶ ἡ) τύχη κατορθοῖ. Ἀρ. εἰρ. 939. Τοσαῦτα πράγματα ἐχούσης ὁπόσα λέγεις τῆς τυραννίδος ὅμως προπετῶς φέρεσθε εἰς αὐτήν. Ξε. Ἱέρ. 7, 2. Ὅσοι δύνανται ἔχειν ἀπὸ τοῦ δικαίου ὅσων δέονται, τί ἂν τούτους οἰκτ[ε]ίροι τις ὡς πένητας; Ξε. Ἱέρ. 4, 10. Βασιλεὺς ἐν ὁπόσαις τε χώραις ἐνοικεῖ καὶ εἰς ὁπόσας ἐπιστρέφεται, ἐπιμελεῖται τούτων ὅπως κῆποί

τε ἔσονται, οἱ παράδεισοι καλούμενοι, πάντων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μεστοί, ὁπόσα ἡ γῆ φύειν ἐθέλει. Ξε. οἰκ. 4, 13.

A. 7 Über die Adverbia ἔνθα, ἐνταῦθα, ἔνθεν § 25, 10, 10.

9. Der Kasus des Relativs hängt ab von der Stelle, die es im Satze einnimmt, indem es entweder als Subjekt im Nominativ (oder als Subjekt des Infinitivs im Accusativ) steht; oder auch als obliquer Kasus von einem andern Begriffe seines Satzes regiert wird.

A. 1. Als Subjektsaccusativ steht das Relativ wie jedes andere Nomen: im Deutschen aber müssen wir in diesem Falle, wie auch, wenn es bei einem Ac. und Inf. Objektsac. ist und bei manchen ähnlichen Participialkonstruktionen, entweder schwerfällig übersetzen: von welchem — daß er; oder einen Zwischensatz eintreten lassen, oder ein Demonstrativ mit einer Konjunktion gebrauchen, wie ὃν οἴεται παρεῖναι, ὃν οἶδε παρόντα von welchem er glaubt, weiß, daß er zugegen ist; der, glaubt er (wie er glaubt, weiß,) zugegen sei; und daß (daß aber) dieser zugegen sei, glaubt, weiß er. Vgl. § 56, 10, 5. Σωκράτης σὺν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη τοιαύτῃ ὁρμῇ τοῦ δήμου ἣν οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον οὐδένα ἄνθρωπον ὑπομεῖναι. Ξε. ἀπ. 4, 4, 2.

A. 2. Ein Relativ kann sich bloß einem Particip, selbst, wenn dies den Artikel hat, anschließen, ohne dem zugehörigen Verbum mit anzugehören [z. Th. 5, 9, 3. 6, 91, 6]; wobei wir im Deutschen oft, um eine gefügigere Rede zu gewinnen, abweichende Wendungen wählen müssen. So erscheint das Relativ auch als Subjekt beim absoluten Genitiv. Beispiele vom Genitiv beim Komparativ § 47, 27, 4. Καί σοι φράσω τι πρᾶγμ' ὃ μαθὼν ἀνὴρ ἔσει. Ἀρ. νε. 823. Τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει ἃ τὸν πολέμιον μάλιστ' ἄν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἂν ὠφελήσειεν. Θ. 5, 9, 3. Εἶναί τινάς φασιν ἐπῳδὰς ἃς οἱ ἐπιστάμενοι ἐπᾴδοντες οἷς ἂν βούλωνται φίλους ἑαυτοῖς ποιοῦνται. Ξε. ἀπ. 2, 6, 10. Δοκεῖ μοι ὑφ' οὗ ἄν τις εὖ παθὼν μὴ πειρᾶται χάριν ἀποδιδόναι ἄδικος εἶναι. Ξε. ἀπ. 2, 2, 2. Δόξεις καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν οἷάπερ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς. Ἰσ. 1, 37. Ὅσῳ ἄν τις μείζω ἀγαθὰ παθὼν μὴ ἀποδιδῷ χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος ἂν εἴη. Ξε. ἀπ. 2, 2, 3. Ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός, οὗ παρόντος ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε καὶ ἀήττητος. Πλ. πολ. 375, b. Vgl. § 47, 27, 2.

A. 3. Analog steht (wie gleichfalls auch im Lateinischen) das Relativ vor Konjunktionen abhängiger Sätze zu diesen gehörig. Ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. Ξε. ἀν. 4, 1, 25. Ἐνόμιζον δίκην ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι. Θ. 2, 53, 3. Χαράδραν αὐτοὺς ἔδει διαβῆναι, ἐφ' ᾗ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπίθοιντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. Ξε. ἀν. 3, 4, 1.

A. 4. So können auch relative Adverbia bloß zum Particip gehören. Ἐμοὶ πειθόμενος ἀκολούθησον ἐνταῦθα οἷ ἀφικόμενος εὐδαιμονήσεις. Πλ. Γο. 527. Vgl. Xe. An. 5, 5, 16 u. Th. 3, 105, 1.

A. 5. Unser aber nach Relativen kann, wie im Lateinischen, nur dann durch δέ oder ein synonymes Wort ausgedrückt werden, wenn dem relativen Satze im Folgenden ein demonstrativer entspricht.

10. Eine ziemlich regelmäßige Abweichung von der Regel 9 wird durch das Streben erzeugt, dem Sinne nach innig verbundene Begriffe auch der Form nach zu assimilieren. So wird der Ac. eines (einfachen) Relativs, auf einen Genitiv oder Dativ bezogen, gewöhnlich gleichfalls in den Genitiv oder Dativ verwandelt, jedoch nicht leicht anders, als wenn der re-

lative Satz als attributartige Bestimmung sich ohne Pause anschließt: Assimilation, gewöhnlich falsch und unpassend Attraktion genannt. [z. Xe. An. 1, 1, 8. vgl. Her. 7, 164?] *Ἔστι τὸ διαλεκτικώτερον μὴ μόνον τἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνων ὧν ἂν προσομολογῇ εἰδέναι ὁ ἐρωτώμενος. Πλ. Μέ.* 75, d. *Ἄλογον ἀνθρώπους ἐξαιρεθέντας ἀδικίαν ἀδικεῖν τούτῳ ᾧ οὐκ ἔχουσιν. Πλ. Γο.* 519, d. — *Τίς ἡ ὠφέλεια τοῖς θεοῖς τυγχάνει οὖσα ἀπὸ τῶν δώρων ὧν παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν; Πλ. Εὐθύφ.* 14, e. *Τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἔχομεν ἐν τῇ ψυχῇ, τούτοις κτώμεθα καὶ τὰς ἄλλας ὠφελείας. Ἰσ.* 8, 32. (vgl. 11 A. 2.) — *Μήδων ὅσων ἑώρακα ἐγὼ ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος. Ξε. Κυ.* 1, 3, 2. *Χρὴ τὰς πόλεις διοικεῖν τοιούτοις ἤθεσιν οἵοις Εὐαγόρας εἶχεν. Ἰσ.* 9, 48. *Τῶν ἵππων ὑπαρχόντων οἵων δεῖ τοὺς ἱππέας αὖ ἀσκητέον. Ξε. Ἱπ.* 1, 5. *Χειμῶνος ὄντος οἵου λέγεις ὕβριζον. Ξε. ἀν.* 5, 8, 3. [*Ἄλλῳ — ὅτῳ τις ἔλαβεν ἐξηκόντιζεν. Ἀρρ. ἀν.* 4, 26, 7 u. dort Kr.] Lobeck z. Soph. Aj. 694. A. 2.

A. 1. Diese Assimilation erfolgt auch, wenn der bezügliche Genitiv oder Dativ eines nachdrucklosen Demonstrativs bloß zu ergänzen ist. Eine Ergänzung, an die jedoch der Grieche nicht dachte; ihm war der relative Satz substantivierter Objektbegriff. [Vgl. Herm. z. Vig. p. 872.] Πολλοὶ ἐπιθυμήσαντες κύριοι εἶναι πάντων διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον. Ξε. Κυ. 1, 6, 45. Μαχεῖται πᾶν ζῷον διαφερόντως παρόντων ὧν ἂν τέκῃ. Πλ. πολ. 467, b. Μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοεῖτε. Θ. 3, 59, 1. — Θηβαῖοι οἷς εὐτυχήκεσαν ἐν Λεύκτροις οὐ μετρίως ἐκέχρηντο. Δη. 18, 18. Ἀφ' ὧν ἴστε αὐτοὶ τὰ πράγματα κρίνειν δεῖ. Δη. 19, 216. Μέλλουσιν ἑτέραν μεταλήψεσθαι δόξαν ἀνθ' ἧς νῦν τυγχάνουσιν ἔχοντες. Ἰσ. 15, 196. Σὺν οἷς εἶχεν ᾔει πρὸς τὸ τεῖχος. Ξε. Ἑλ. 3, 5, 18. Πρὸς ᾧ εἶχε ξυνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. Ξε. Ἑλ. 4, 1, 41. (Βούλει ἰδεῖν τι ὧν φαμεν ἀτέχνων τε καὶ ἐντέχνων εἶναι; Πλ. Φαῖδ. 262, c.)

A. 2. Die Fälle, wo diese Assimilation (10 und A. 1) unterbleibt, sind nicht selten und nur zum Teil durch Wohlklang oder Deutlichkeit veranlaßt. Ἆρ' οἴει τοὺς θεοὺς ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τούτων ἃ παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν; Πλ. Εὐθύφ. 15, a. Τοῖς σοφισταῖς οὐκ ἐγχωρεῖ μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγματι ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν. Πλ. Γο. 520, b. Ὄμνυμι ἐμμενεῖν ἅ σου ἀκούω. Εὐ. Μήδ. 753. [z. Th. 1, 50, 1. vgl. 6, 76, 1.]

(A. 3. Selten findet die Assimilation A. 1 statt, wenn das Relativ eigentlich im Nominativ, hin und wieder, wenn es auf einen Genitiv bezogen eigentlich im Dativ stehen sollte. Βλάπτονται ἀφ' ὧν ἡμῖν παρεσκεύασται. Θ. 7, 67, 3. Ὧν ἐντυγχάνω μάλιστα ἄγαμαι σέ. Πλ. Πρω. 361, e. Παρ' ὧν βοηθεῖς οὐκ ἀπολήψῃ χάριν. Αἰ. 2, 117. Über ἀφ' ἧς ἡμέρας z. Xe. An. 5, 10, 12. u. z. Her. 1, 47, 1.)

(A. 4. Einmal an das durch Assimilation entstandene (οὗ) ὧν gewöhnt gebrauchte man es auch, wo wir (τούτου) τούτων ὅτι oder etwas Ähnliches erwarten würden, erklärlich aus § 46, 5 A. 4, 9. Προσήκει χάριν αὐτοῖς ἔχειν ὧν ἐσώθησαν ὑφ' ὑμῶν. Δη. 16, 13. Ὑμᾶς ποιήσω τήμερον δοῦναι δίκην ἀνθ' ὧν ἐμὲ ζητεῖτον ἐνθένδ' ἀφανίσαι. Ἀρ. πλ. 434. Οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχυῒ περιγένησθε. Θ. 3, 37, 2. vgl. z. 3, 37, 2. 5, 9, 4.)

A. 5. Ähnlich usurpierte ὅσῳ, ursprünglich einem gesetzten oder zu denkenden τοσούτῳ assimiliert, auch die Bedeutung als, da, inwiefern. [z. Th. 1, 68, 2.] Τοσούτῳ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας

μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει. Ἰσ. 1, 38. Φίλος ὢν ἱκανῶς ἂν ὠφελοίην, ὅσῳ τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα, τὰ δ' ὑμέτερα ᾔκαζον. Θ. 6, 92, 4. (Ähnlich ὅσῳ Isokr. 8, 47. vgl. 4, 83 u. Xen. An. 3, 1, 45.)

(A. 6. Οἷος (und ἡλίκος) assimiliert sich überhaupt einem obliquen Kasus, auf den es sich bezieht, statt vollständig mit εἶναι (im Nominativ oder Accusativ) als Prädikat einzutreten; eben so wenn es sich mit (ergänzbarem τοιοῦτος) dem Artikel anschließt. Vgl. § 50, 8, 20 f. Dabei kann auch die 11 erw. Umstellung eintreten [die Assimilation jedoch auch unterbleiben]. Ὁρῶ νεανίας οἵους [οἷος Dindorf] σὺ διαδεδρακότας. Ἀρ. Ἀχ. 601. Τοὺς οἵους ὑμεῖς μισεῖ συκοφάντας. Ἀντ. 5, 78. Οὐκ ἔφασαν τὸν οἰόνπερ αὐτὸς ὄντα [τῶν οἵωνπερ αὐτὸς ὄντων die Hſſ.] καινῶν δεῖσθαι πραγμάτων. [?] Ξε. Ἑλ. 1, 4, 16. — Μὴ ὄντων οἵων δεῖ δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλεῖσται πράξεις ἔμελλον εἶναι κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτοῦ ἕξειν. Ξε. Κυ. 8, 1, 12. Οἰκίας οὐδὲν ὄφελος ἂν εἴη, εἰ τὰ ἄνω πάνυ καλὰ ἔχοι, μὴ ὑποκειμένων οἵων δεῖ θεμελίων. Ξε. Ἱπ. 1, 2. Τὸ ἐμὸν παράδειγμα οἵων ἐπιθυμῶ τῶν προτρεπτικῶν λόγων εἶναι τοιοῦτον. Πλ. Εὐθύδ. 282, d. [Οὐχ οἰόςπερ (οἵοιςπερ) σὺ χρώμενοι συμβούλοις ἐπολιτεύοντο. Δη. 22, 77. 24, 185.] Vgl. § 49, 10, 4.)

(A. 7. Ein zu οἷος gehöriges Subjekt wird bei dieser Assimilation gewöhnlicher in dem Kasus des οἷος als (wie in den ersten Beispielen A. 6) im Nominativ hinzugefügt, auch bei der Umstellung (11). Ἔλεγε πρὸς ἄνδρας τολμηρούς, οἵους καὶ Ἀθηναίους, τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους αὐτοῖς φαίνεσθαι. Θ. 7, 21, 3. [z. 1, 69, 4.] Οὐκ ἂν που περὶ τοῦ τοιούτου ὁ λόγος εἴη οἵου τοῦ ἑνός. Πλ. Παρ. 161, b. Ἐκεῖνο δεινὸν τοῖσιν ἡλίκοισι νῷν. Ἀρ. ἐκ. 465. Πολλῷ ἥδιόν ἐστι χαριζόμενον οἵῳ σοὶ ἀνδρὶ ἢ ἀπεχθόμενον ὠφελεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 2, 9, 3. vgl. Ἑλ. 2, 3, 25.)

[A. 8. Selbst von Adverbien findet sich assimilationsartig ὅθεν für ἐκεῖθεν ὅπου oder ὅποι; ὅπῃ für ἐκεῖσε ὅποι. Οἱ Ἀθηναῖοι διεκομίζοντο ὅθεν ὑπεξέθεντο παῖδας καὶ γυναῖκας. Θ. 1, 89, 3. Ὅποι [ὅπῃ] νοσοῖεν ξύμμαχοι κατεσκόπει. Εὐ. Ἑλ. 1607.]

[A. 9. Auch der entgegengesetzte Fall (von 10) tritt zuweilen ein, indem das Nomen, worauf das Relativ sich bezieht, wenn es ihm unmittelbar vorangeht, wider die eigentliche Konstruktion den Kasus des Relativs annimmt: umgekehrte Assimilation. Τὴν οὐσίαν ἣν κατέλιπεν οὐ πλείονος ἀξία ἐστίν. Λυ. 19, 47. Τὴν μὲν ἐμπειρίαν οὐ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχομεν, πολιτείαν δ' οἵαν εἶναι χρὴ παρὰ μόνοις ἡμῖν ἐστιν. Ἰσ. 6, 48. Ἔλεγον ὅτι πάντων ὧν δέονται πεπραγότες εἶεν. Ξε. Ἑλ. 1, 4, 2.]

(A. 10. In andern Fällen ist das Nomen nur des Nachdrucks halber vorausgestellt. Hieher zu rechnen sind vielleicht manche Stellen mit ἄλλος, das auch bei Übereinstimmung der Kasus, so wie bei εἴ τις aus demselben Grunde, voranstehen kann. Ἀνίστη Ἀγριᾶνας καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικά. Θ. 2, 96, 3. Πολλαχοῦ καὶ ἄλλοσε ὅποι ἂν ἀφίκῃ ἀγαπήσουσί σε. Πλ. Κρίτ. 45, b. Ἐγγυώμεθα ἡμεῖς, ἐγώ, Φορμίων, ἄλλον εἴ τινα βούλεται, θήσειν τὸν νόμον. Δη. 20, 100. Κωλύουσιν ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε εἴ ποι βουλόμεθα πλεῖν. Θ. 1, 53, 2. Vgl. z. Xe. An. 1, 10, 3 u. z. Th. 1, 53, 2.)

(A. 11. Die Formel οὐδεὶς ὅστις οὐ schlechterdings jeder (entstanden aus dem auch vollständig vorkommenden οὐδείς ἐστιν ὅστις οὐ) ist durch eine Assimilation der A. 9 erwähnten Art, welche bei ihr immer eintritt, zu einem Begriffe verschmolzen. So findet sich auch τίς ὅστις οὐ —; Ἀναγκαῖον οὐδένα ὅντιν' οὐχὶ ἁμωςγέπως μετέχειν δικαιοσύνης. Πλ. Πρω. 323, c. Οὐδένα κίνδυνον ὅντιν' οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι. Δη. 18, 200. Γοργίας οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνετο. Πλ. Μέ. 70, c. Πάντων μέτρον ἄνθρωπός ἐστιν, λευκῶν, βαρέων, κουφῶν, οὐδενὸς ὅτου οὐ τῶν τοιούτων. Πλ. Θε. 178, b. Τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ βραχεία προφάσει ἀποστήσεσθαι; Θ. 3, 39, 6.) Vgl. Elmsley u. Hermann z. Eu. Med. 775 (793).

A. 12. Durch eine ähnliche Assimilation amalgamierten sich besonders mit ὅσος Adjektive zu Einem verbunden deklinierten Begriffe, wie θαυμαστὸς ὅσος, θαυμαστοῦ ὅσου 2c., dem Sinne nach so viel als θαυμαστόν ἐστιν ὅσος, ὅσου 2c. Ἦν περὶ αὐτὸν ὄχλος ὑπερφυὴς ὅσος. Ἀρ. πλ. 750. Ὡμολόγησε ταῦτα ἑλκόμενος καὶ μόγις, μετὰ ἱδρῶτος θαυμαστοῦ ὅσου. Πλ. πολ. 350, d. Εἰ τοσοῦτον ἡδονῇ νικᾷ ὁ ἀγαθός τε καὶ δίκαιος τὸν κακόν τε καὶ ἄδικον, ἀμηχάνῳ ὅσῳ δὴ πλέονι νικήσει εὐσχημοσύνῃ τε βίου καὶ κάλλει καὶ ἀρετῇ. Πλ. πολ. 588, a. (Δικαίως ἠξιώθη ταύτης τῆς τιμῆς, οὐ τῷ μεγάλα ἢ θαυμάσια ἡλίκα δοῦναι. Δη. 20, 41. Ὑπερφυεῖ τινι ὡς μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα τἄλλα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία αἴσχιστόν ἐστι πάντων. Πλ. Γο. 477, d.)

A. 13. Analog tritt vor ὡς auch ein Adverbium ein. Ὑπερφυῶς ὡς χαίρω. Πλ. συ. 173, c. Νέος ὢν θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν. Πλ. Φαίδ. 96, a. Vgl. Dem. 29, 1. 37, 10.

11. Der relative Satz wird dem demonstrativen oft nachdrucksvoll vorangestellt und das gemeinsame Substantiv, wenn ein solches da ist, dem Relativ angefügt, jedoch in der Regel ihm nicht unmittelbar nachgestellt. Wenn dabei das Relativ und Demonstrativ auch von derselben Präposition abhängen, so muß sie doch vor beiden stehen. *Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἰσ.* 1, 15. *Ἃ οὐ κεκτήμεθα, μίμησις ἤδη ταῦτα συνθηρεύεται. Ἀρ. θε.* 155. *Μοχθεῖν ἀνάγκη· τὰς δὲ δαιμόνων τύχας ὅστις φέρει κάλλιστ', ἀνὴρ οὗτος σοφός. Εὐ. Αἰολ.* 20 (37). *Ὁπόσοι μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν. Ξε. ἀν.* 3, 1, 42. — *Πολλοί, τὰ χρήματα καταναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες, τούτων οὐκ ἀπέχονται. Ξε. ἀπ.* 1, 2, 22. — *Πρὸς ὅ, τι τις πέφυκε, πρὸς τοῦτο ἕνα πρὸς ἓν ἕκαστον ἔργον δεῖ κομίζειν. Πλ. πολ.* 423, d. *Οὐκ ἔστιν ὦ παῖ συντομωτέρα ὁδὸς περὶ ὧν ἂν βούλῃ δοκεῖν φρόνιμος εἶναι ἢ τὸ γενέσθαι περὶ τούτων φρόνιμον. Ξε. Κυ.* 1, 6, 22.

A. 1. Wenn dagegen der demonstrative Satz dem relativen vorangeht, so wird die beiden gemeinschaftliche Präposition bei diesem gewöhnlicher nicht wiederholt, wenn er (bei gleichem Kasus) attributartig ist.] Kr. krit. Anal. 1 S. 156 f.] Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἧσπερ νῦν ἐξουσίας μενεῖ. Δη. 19, 342. Ἐγὼ ἐν τῷ χρόνῳ ᾧ ὑμῶν ἀκούω ἀπορούντων τί τὸ δίκαιον, ἐν τούτῳ δικαιοτέρους τοὺς ἀνθρώπους ποιῶ. Ξε. συ. 4, 1. Οὐ περὶ ὀνόματος ἡ ἀμφισβήτησις οἷς τοσούτων πέρι σκέψις ὅσων ἡμῖν πρόκειται. Πλ. πολ. 533, c.

(A. 2. Wenn bei dieser Stellung der Sätze die Assimilation 10 A. 1 stattfindet, so ist das Demonstrativ epanaleptisch zu fassen. vgl. 5 A. 1. Οἷς οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τἀναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος. Δη. 19, 111. Ὧν ἔργῳ πεποίηκε, τούτων ἐκ λόγου κρίσις γίγνεται. Δη. 20, 87. Πολλάκις ὧν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. Ἰσ. 1, 33. Ἀφ' ὧν προσαιτεῖ καὶ δανείζεται, ἀπὸ τούτων διάγει. Δη. 8, 26. Vgl. z. Th. 3, 64, 1. 7, 48, 4. Bei einem Substantiv Her. 1, 124, 2.)

12. So wird (auch ohne Demonstrativ) das Relativ dem Nomen, auf das es sich beziehen sollte, selbst bei der Assimilation, oft nachgestellt und angefügt, doch gewöhnlich nicht unmittelbar

folgend. *Ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων. Ξε. ἀπ. 1, 1, 1. Ἔστιν ἣν σὺ πρότερον ἔλεγες ἀρετὴν ἀληθής. Πλ. Γο.* 503, c. *Μὴ ἀφέλησθε ὑμῶν αὐτῶν ἣν διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου κέκτησθε δόξαν καλήν. Δη.* 20, 142. — *Ἀμαθέστατοί ἐστε ὧν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων. Θ.* 6, 40, 1. *Οἱ τεχνῖται ἀποκρύπτονταί πως τὰ ἐπικαιριώτατα ἧς ἕκαστος ἔχει τέχνης. Ξε. οἰκ.* 15, 11. *Τούτῳ γίγνονται δύο παῖδες ἐξ ἧς τὸ πρῶτον ἔσχε γυναικός. Δη.* 57, 37. *Τὴν ἐλευθερίαν ἂν ἑλοίμην ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων. Ξε. ἀν.* 1, 7, 3. *Ἐπορεύετο σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει. Ξε. Ἑλ.* 4, 1, 23. (*Λογίζεται τὸ πλῆθος ὧν ἐγὼ χρημάτων ἔχω. Δη.* 45, 75.)

A. Der Artikel wird in der Regel bei dieser Umstellung (11 u. 12) ausgelassen. Doch findet er sich bei Platon wie an einigen Stellen von Dichtern, öfter auch (deiktisch) hinzugefügt. Ein Sprachgebrauch, der wohl von einem epexegetischen Verhältnisse ausging, wie denn wirklich oft auch ein Substantiv (mit seinem Artikel) dem Relativ entschieden als Epexegem beigefügt ist. Φοβούμεθα δόξαν, ὃν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον αἰσχύνην. Πλ. νό. 646, e. — Οὐδείς ἐστ' ἀτελὴς ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, οὐδ' οὓς οὗτος ἔγραψε, τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Δη. 20, 18.

13. Ohne Bezug auf ein da stehendes Substantiv vertritt ein relativer Satz oft die Stelle desselben, auch als obliquer Kasus, selbst von einer Präposition regiert. Wir ergänzen in solchen Fällen meist ein Demonstrativ oder einen allgemeinen Begriff wie *τὶς, ἄνθρωπος*, welche auch, wenn sie im Kasus von dem Relativ verschieden sind, im Griechischen fehlen können.

A. 1. Relative Sätze als Vertreter des Subjekts-Nominativs. Γαμεῖν ὃς ἐθέλει εἰς μετάνοιαν ἔρχεται. Φιλή. 205 (198). Ὅ τι καλὸν φίλον ἀεί. Εὐ. Βάκ. 881. Ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνῄσκει νέος. Μέ. 128 (7). Νέος ἀπόλλυθ' ὅντιν' ἂν φιλῇ θεός. Γν. Στ. 120, 13. Οἷς μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ ἥκιστα τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγονται. Ξε. συ. 4, 42. Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνεθ' ὧν θέλεις κρατεῖν. Γν. Στ. 29, 29.

A. 2. Relative Sätze als Accusative. Πιστεύειν χρὴ γυναικὶ μηδὲν ὅστις εὖ φρονεῖ βροτῶν. Εὐ. Σθε. 6 (673). Εὐβούλους νομίζομεν οἵτινες ἂν αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς ἄριστα περὶ τῶν πραγμάτων διαλεχθῶσιν. Ἰσ. 15, 256. Ζηλῶ ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον βίον ἐξεπέρασ' ἀγνώς, ἀκλεής. Εὐ. Ἰφ. Α. 17. Ὅσοις ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον. Θ. 8, 14, 1. Ἐπιμελῶς οἱ θεοὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι δέονται κατεσκευάκασιν. Ξε. ἀπ. 4, 3, 3. Τίς μισεῖν δύναιτ' ἂν ὑφ' οὗ εἰδείη καλός τε καὶ ἀγαθὸς νομιζόμενος; Ξε. συ. 8, 17. — Ἃ δρῶσιν οἱ κρατοῦντες οὐχ ὁρῶ. Σο. ΟΤ. 530. Ἃν (ἃ ἂν) θεοὶ διδῶσ' ἑκόντες ὠφελούμεθα. Εὐ. Ἴων 380. Ἃ οἱ πλουτοῦντες οὐ κεκτήμεθα τοῖσιν πένησι χρώμενοι θηρώμεθα. Εὐ. Αἴολ. 2 (21), 6.

A. 3. Relative Sätze als Dative. Καλὸν τὸ θνῄσκειν οἷς ὕβριν τὸ ζῆν φέρει. Μέ. μο. 291. Προςήκει βοηθεῖν ὑμᾶς οὐχ οἵτινες ἂν δυστυχεστάτους σφᾶς αὐτοὺς ἀποδείξωσιν. Ἰσ. 18, 37. Ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγκαρτερεῖν ἃ ἔγνωτε. Θ. 2, 61, 2. Οἶδα ξυγγενομένους ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες. Πλ. Φαίδ. 116, e. Σωκράτης τοὺς λαμβάνοντας τῆς ὁμιλίας μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν ἂν λάβοιεν τὸν μισθόν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 6.

A. 4. Relative Sätze als Genitive. Ἀμελεῖς ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι. Πλ. Γο. 485, d. Ὧν ἔργῳ πεῖραν εἰλήφατε τί δεῖ τοῖς λόγοις πιστεύειν;

Δη. 26, 21. Η θίγω δῆθ' οἵ μ' ἔφυσαν; Εὐ. Ἴων 560. Αἱ νῖκαι ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις οὐκ εἰσὶν ὁπότεροι ἂν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν. Ξε. Κυ. 5, 2, 35. Ἐπιζητεῖ βασιλεὺς ἥν τις ἀπῇ οἷς παρεῖναι καθήκει. Ξε. Κυ. 8, 1, 20. Ἴσασι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. Ξε. ἀν. 5, 1, 8.

A. 5. Daß der Grieche sich solche Sätze wirklich wie zu einem Begriffe verschmolzen dachte, erhellt daraus, daß er sie selbst durch καί mit Nominen verband. Ἐγὼ καὶ ὧν ἐγὼ κρατῶ μενοῦμεν παρὰ σοί. Ξε. Κυ. 5, 1, 26. Οἵ τε ἀφιστάμενοι καὶ ἀφ' ὧν διακρίνονται ἴσοι εἰσίν. Θ. 3, 9, 2. Ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ οἵτινες ταύτην ἐργαζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς. Ξε. Κυ. 7, 5, 72. Ὀρθῶς ἂν τοὺς θρήνους γυναιξὶν ἀποδιδοῖμεν καὶ ὅσοι κακοὶ τῶν ἀνδρῶν. Πλ. πολ. 387, e. Ἡ ῥητορικὴ ἂν εἴη τέχνη ψυχαγωγία διὰ λόγων οὐ μόνον ἐν δικαστηρίοις καὶ ὅσοι ἄλλοι δημόσιοι σύλλογοι, ἀλλὰ καὶ ἐν ἰδίοις ἡ αὐτή. Πλ. Φαῖδ. 261, a. Πέμπουσι ναῦν ἐπί τε ἐκεῖνον καὶ ὧν περὶ ἄλλων ἐμεμήνυτο. Θ. 6, 61, 4.

A. 6. Sogar einer Präposition erlaubte man sich einen relativen Satz anzufügen, in der Regel jedoch nur, wenn das Relativ mit dem zu ergänzenden Demonstrativ in der Form (nicht gerade im Kasus) übereinstimmen würde. Τὸ μανθάνειν ἐστὶ τὸ σοφώτερον γίγνεσθαι περὶ ὃ μανθάνει τις. Πλ. Θε. 145, d. Ἐπὶ ἅ γε θαρροῦσι πάντες ἔρχονται καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτῃ γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. Πλ. Πρω. 359, d. Πολλοὶ ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει. Ξε. οἰκ. 3, 5. Ἐγγίγνεταί μοι εὔνοια πρὸς οὓς ἂν ὑπολάβω εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἐμέ. Ξε. ἀπ. 2, 6, 34.

A. 7. Aus diesen Regeln, verbunden mit denen über die Assimilation, ergiebt sich, daß die Auflösung eines Relativs, besonders mit einer Präposition, oft ziemlich vieldeutig ist. So z. B. kann περὶ ὧν stehen für eine Form von οὗτοι, αὗται, ταῦτα mit περὶ ὧν nach A. 13 1 ff., für περὶ τούτων ὧν nach A. 6, für περὶ τούτων οὕς, ἅς, ἅ nach A. 10 1, für περὶ τούτων περὶ ὧν nach 11 A. 1. Der Sinn und Sprachgebrauch bestimmen in den meisten Fällen leicht die Wahl der gerade passenden Auflösung. Λογιστῷ περὶ ὧν αἰσθανόμεθα λογιζόμενοί τε καὶ μνημονεύοντες καταμανθάνομεν. Ξε. ἀπ. 4, 3, 11. Τὸ μέγεθος ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν τηλικοῦτόν ἐστιν. Ἰσ. 8, 2. — Τεύξῃ μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ μὴ ἄπορος δοκῶν εἶναι. Ξε. Κυ. 1, 6, 10. — Χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ μὲν ὧν ἴσασι βουλεύεσθαι, περὶ ὧν δ' ἂν βουλεύωνται μὴ νομίζειν εἰδέναι τὸ συμβησόμενον. Ἰσ. 8, 8. Τί δρῶμεν θάνατος ὧν κεῖται πέρι; Εὐ. Ἴων 756.

A. 8. Insofern relative Adverbia für eine Präposition mit dem erforderlichen Kasus von ὅς stehen, wie ὅθεν für ἐξ οὗ, kann auch vor ihnen ein τοῦτο, ταῦτα oder τὶ (dies auch im örtlichen Sinne) zu ergänzen sein. Ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν. Πλ. Γο. 486, c. Οὐδ' ὁπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα τὰς ναῦς ἔχομεν, ὃ τοῖς πολεμίοις πολλαχόθεν ὑπάρχει. Θ. 7, 14, 1.

A. 9. Relative Adverbia involvieren nicht bloß die entsprechenden demonstrativen Korrelative, sondern auch ein verschiedenes Verhältnis ausdrückende, namentlich die, welche ein wo und woher bezeichnen, das Dahin, ἐκεῖσε, welches ähnlich auch vor Präpositionen mit einem Relativ fehlen kann. Οἱ δεσπόται τοὺς δούλους κλέπτειν κωλύουσιν ἀποκλείοντες ὅθεν ἄν τι λαβεῖν ᾖ. Ξε. ἀπ. 2, 1, 16. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν Παυσανίου τάφον μετήνεγκαν οὗπερ ἀπέθανεν. Θ. 1, 134, 4. Ἄξω ὑμᾶς, ἔνθα τὸ πρᾶγμα ἐγένετο. Ξε. Κυ. 5, 4, 21. Κατατίθησι πάλιν ὅθεν ἂν ἕκαστα λαμβάνῃ. Ξε. οἰκ. 9, 10. Ὅθεν ἀπελίπομεν ἐπανέλθωμεν. Πλ. Φαίδ. 78, b. Ἐπάνειμι ἔνθεν ἐπὶ ταῦτα ἐξέβην. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 1. Προςήλασαν ἐξ ὅσου τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι. Θ. 7, 73, 1.

A. 10. Aus 13 erklärt es sich wie ὅς, gewöhnlicher ὅστις, nach οὕτως, τοσοῦτος (meist mit einer Negation oder in einer Frage) scheinbar für ὥστε eintreten kann. Wie man nämlich z. B. sagte μῶρος ὃς θανεῖν ἐρᾷ, so behielt man diese Fügung auch bei in (οὐδείς) τίς οὕτω μῶρος ὃς θανεῖν ἐρᾷ; Σο. Ἀντ. 220. Τίς οὕτως ἐστὶ δυστυχὴς ὅστις πατρίδα ἕνεκα κέρδους

βραχέος προέσθαι βουλήσεται; Δη. 14, 32. Οὐδεμία ἐστὶν οὕτω καλὴ παραίνεσις ἥτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθήμερον ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσει. Ξε. Κυ. 3, 3, 50. (Ἐκφυγὼν ἔχει τοσοῦτον ἄλγος οὗ ποτ' οὐ λελήσεται. Εὐ. Ἄλκ. 197.)

A. 11. In lockerer, nicht eigentlich konstruktionsmäßiger Verbindung wird ein persönliches ὅς, ὅστις auf ein eigenschaftliches Nomen oder einen prädikativen Genitiv (§ 47, 6, 9), auch einen von πρός regierten, bezogen, und also dem εἴ τις synonym gebraucht. Dabei wird (vor dem Relativ) ἐστίν meist ausgelassen. [Dobree z. Th. 4, 18.] Συμφορὰ ὃς ἂν τύχῃ κακῆς γυναικός· εὐτυχεῖ δ' ἐσθλῆς τυχών. Εὐ. δρά. ἀδ. 28 (1042), 2. Σκαιόν τι δῆτα χρῆμα γίγνεσθαι φιλεῖ θεῶν ἀνάγκας ὅστις ἰᾶσθαι θέλει. Εὐ. Δι. 7 (339), 5. — Τὰ τῶν φίλων αἴσχιστον ὅστις καταβαλὼν ἐς ξυμφορὰς αὐτὸς σέσωσται. Εὐ. Ἰφ. Τ. 605. Ἥδιστον ὅτῳ πάρεστι λῆψις ὧν ἐρᾷ καθ' ἡμέραν. Σο. Κρε. 326 (8, 2). (Τὸ εὐτυχὲς οἳ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσι τελευτῆς. Θ. 2, 44, 1.) — Τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' ἔστιν ὃς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελήσῃ ὡς πλεῖστα. Θ. 6, 14. Ἐγὼ τοῦτο ἡγοῦμαι μέγα τεκμήριον ἄρχοντος ἀρετῆς εἶναι ᾧ ἂν ἑκόντες ἕπωνται καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς παραμένειν ἐθέλωσιν. Ξε. οἰκ. 4, 19. — Πολλῆς εὐηθείας ὅστις οἴεται τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι ἀποτροπήν τινα ἔχειν. Θ. 3, 45, 5. [Σωφρόνων ἀνδρῶν οἵτινες τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο. Θ. 4, 18, 2.] Παῖδες σοφοῦ πρὸς ἀνδρὸς ὅστις ἐν βραχεῖ πολλοὺς καλῶς οἷός τε συντέμνειν λόγους. Εὐ. Αἰο. 17 (28). Ἀρ. θε. 177.

(A. 12. In anderer Weise für εἴ τις stehen die Relative, wenn der demonstrative Satz dem relativen nachfolgt, ohne einen Begriff zu bieten, auf den das Relativ sich bezieht. Dieser Begriff schwebt dann bloß vor und es kann ein Demonstrativ in dem erforderlichen Kasus, zuweilen mit einer Präposition, ergänzt werden. Οἱ Ἀθηναῖοι ἃ ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐπεξέλθωσιν, οἰκείων στέρεσθαι ἡγοῦνται. Θ. 1, 70, 4. Ἃ ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸν βίον διδάσκουσιν· ἃ δ' ἂν οἴωνται ἄλλον ἱκανώτερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες. Ξε. ἀπ. 2, 2, 6. Ὅσα τῶν ἀδικημάτων νόμος τις διώρικε, ῥᾴδιον τούτῳ κανόνι χρωμένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας. Λυκ. 9. Βασιλεὺς ἐξ ὁπόσων περ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέταχε τῷ ἄρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφήν. Ξε. οἰκ. 4, 5.

A. 13. So haben auch besonders die substantivierten Neutra ὅ, ὅπερ, ἅ mit ihrem Satze vor einem andern stehend, selten eingeschoben, in diesem oft kein Korrelat, sondern es ist als solches, wenn man die Rede vervollständigen will, ein entsprechender Satz zu denken, z. B. τοῦτ' ἔστιν, τοῦθ' οὕτως ἔχει. [Th. 6, 20, 3 vgl. 3, 59, 3.] Darauf kann auch ein Satz mit ὅτι oder γάρ folgen. Wir können diese Verkürzung zum Teil nachmachen, zum Teil durch eine etwas abweichende Übersetzung erreichen: ὃ λέγω, ὅπερ εἶπον wie gesagt, ὃ δὲ λέγεις wenn du aber sagst, quod dicis. [z. Xe. An. 5, 5, 20.] Ὃ πάντων θαυμαστότατον, Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς πώποτε ἑωράκει ἀνθρώπων. Πλ. συ. 220, a. Ὅπερ ἐστὶ νόμοις καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτω δὲ τυράννῳ, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. Θ. 3, 62, 2. (Ὃ δὲ πάντων δεινότατον, ὅταν τις ἴδῃ τοὺς τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ἀξιοῦντας ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας στρατευομένους. Ἰσ. 4, 128.) [Ὃ δὲ πάντων σχετλιώτατον, εἰ φιλοπονώτατοι δοκοῦντες εἶναι ῥαθυμότερον τῶν ἄλλων βουλευσόμεθα. Ἰσ. 6, 56.] Ὃ μὲν πάντων θαυμαστότατον ἀκοῦσαι, ὅτι ἓν ἕκαστον ὧν ἐπῃνέσαμεν τῆς φύσεως ἀποσπᾷ φιλοσοφίας. Πλ. πολ. 491, b. Ὃ δὲ πάντων δεινότατον· τὴν γὰρ πόλιν οὐχ οἷόστ' ἐγένετο χειρώσασθαι, Ἰσ. 9, 64.

Ὃ πλείστου ἐγὼ τιμῶμαι, Σωκράτει σχολάζω συνδιημερεύειν. Ξε. συ. 4, 44. — Ὃ λέγω, τρυφᾷς ὑπὸ πλούτου τῆς σοφίας. Πλ. Εὐθύφ. 12, a. Ὃ ἄρτι ἔλεγον, ζητητέον τίνες ἄριστοι φύλακες. Πλ. πολ. 413, c. Ὅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παρρησιασόμεθα πρὸς ὑμᾶς. Πλ. Λάχ. 179, c. Οἱ θεοί, ὅπερ εἶπον, οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν διδάσκειν ἀλλήλους. Πλ. Φιλ.

16, e. Οὗ ἕνεκα ὁ λόγος ὡρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις. Ξε. Κυ. 1, 2, 16. Πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί, σὺ ἡγεῖ οἷόν τε εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικοῦντά τε καὶ ἄδικον ὄντα. Πλ. Γο. 472, d. Ὃ δὲ λέγεις, βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν. Ξε. ἀν. 5, 5, 20.

(A. 14. Auf einen im Vorhergehenden bloß enthaltenen Begriff bezieht sich am leichtesten das Maskulinum des Relativs, wie im ersten Beispiel § 60, 6, 2. Τί δεῖ μακρηγορεῖν, ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὁρᾶτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς; Θ. 1, 68, 3. Ἀθυμίαν πλείστην ὁ χρόνος παρεῖχεν, οὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν. Θ. 4, 26, 3. Vgl. z. 1, 140, 6.)

A. 15. Adverbial geworden sind die durch ein zu ergänzendes εἰσίν, ἦσαν zu erklärenden Formeln ὅσαι ἡμέραι (auch ὁσημέραι) täglich, ὅσοι μῆνες monatlich, ὅσα ἔτη jährlich. Τὴν ἐλευθερίαν ὅσαι ἡμέραι προςδέχονται. Θ. 8, 64, 3. Ὅστις ἥδεται ἐσθίων ὁσημέραι, δεῖ καὶ ποιεῖν τῶν σιτίων ἐπάξιόν τι. Ἄλεξις 291 (289). Οἱ ῥήτορες ὅσοι μῆνες μικροῦ δέουσι νομοθετεῖν τὰ αὑτοῖς συμφέροντα. Δη. 24, 142. Ἀνῆλθες ἤδη δεῦρο πρότερον; Νὴ Δία, ὁσέτη γε. Ἀρ. θε. 623.

(A. 16. Ohne Ergänzung verband der Grieche nach der Analogie von τοιοῦτος οἷος Relative mit ἴσος, ὅμοιος, παραπλήσιος, und sagte z. B. wie ὅμοιος οἷος selbst ὅμοιος ὅσπερ, wie auch τοιοῦτος ὅς, ὅσπερ, ὥσπερ. [Pari numero equitum quem relinquebat naves solvit. Caes. b. g. 5, 8.] Ἀνίσοις ἴσα προςτιθέμενα ἴσῳ ποιεῖ διαφέρειν ἀεὶ ὅσῳπερ ἂν τὸ πρῶτον διενέγκῃ. Πλ. Παρ. 154, b. Ἴσον ἂν εἴη πεῖσαι ὅπερ ἂν τὸ λεγόμενον λίθον ἑψῆσαι. [Πλ. Ἐρυξ. 405, b.] Ὑφ' ὁμοίου ἄρχεται [erg. ὑπὸ] οἵου ὁ βέλτιστος. Πλ. πολ. 590, c. Οἱ Μοσσύνοικοι μόνοι ὄντες ὅμοια ἔπραττον ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες. Ξε. ἀν. 5, 4, 34. Λακεδαιμόνιοι παραπλησίαις ἀτυχίαις ἐχρήσαντο καὶ συμφοραῖς αἷςπερ ἡμεῖς. Ἰσ. 12, 57. Ὁμοίως διεφθάρησαν ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς ἅπαντας ἐπολέμησαν. Ἰσ. 4, 69. Vgl. Πλ. Γο. 485, b. (Ἁρμονία γέ σοι οὐ τοιοῦτόν ἐστιν ᾧ ἀπεικάζεις. Πλ. Φαίδ. 92, b. Τοιοῦτός ἐστιν οἷςπερ ἥδεται ξυνών. Εὐ. Φοῖ. 4 (809), 9.) [Ἦν ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ δι' ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν. Δη. 6, 36.]

A. 17. Οἷος und ὅσος substantiviert oder mit einem zugefügten Substantiv schließen sich auch Sätzen an, die eine Thatsache enthalten, wenn dieselben die Idee der Überlegung (ein λογιζόμενος) einschließen; eben so ὡς. Ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς σύλλογον ποιουμένους τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά. Εὐ. Κρεσ. 13 (452). Ἀπέκλαον τὴν ἐμαυτοῦ τύχην οἵου ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. Πλ. Φαίδ. 117, c. Κατέκαυσε τὰς κώμας, ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείσονται. Ξε. ἀν. 7, 4, 1. — Εὐδαίμων μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα. Πλ. Φαίδ. 58, e.

14. Wie mehrere Demonstrative, so können auch mehrere Relative in Einem Satze ohne Kopula mit einander verbunden werden.

A. 1. So besonders οἷος, ὅσος, (ἡλίκος) und ὡς (auch exclamativ) z. B. wie τοιοῦτος τοιοῦτον, so auch οἷος οἷον. Γνώσεται ὁ δῆμος οἷος οἷον θρέμμα ηὖξεν. Πλ. πολ. 569, b. Ὅσοι ὅσους περὶ ὅσων ἔπεισαν ψευδῆ λόγον πλάσαντες. Γοργ. Ἑλ. 95. — Τίς οὐκ οἶδεν ἐξ οἵων συμφορῶν εἰς ὅσην εὐδαιμονίαν Ἀθηναῖοι κατέστησαν; Ἰσ. 6, 42. Δίδασκε οἷα οὖσα ψυχὴ ὑφ' οἵων λόγων δι' ἣν αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης πείθεται. Πλ. Φαῖδ. 271, b. — Ἐνθυμεῖσθε ὅθεν οἷ διέβη, ἐξ Ἀβύδου εἰς Σηστόν. Δη. 23, 160.

A. 2. Das eine Relativ kann sich auch einem Particip, das andere dem Verbum finitum anschließen. Ἐκλογισάμενος ὅστις ὧν πρὸς οὕστινας ἐπολέμει εὖ ἐβουλεύσατο. Αἰ. 1, 64. Οὐκ ἀγνοῶ ἡλίκος ὢν ὅσον ἔργον ἐνίσταμαι τὸ μέγεθος. Ἰσ. 12, 36. Μέμνησθε ὡς εὖ παθόντες οἵαν χάριν ἀπέδοσαν. Πλ. Μενέξ. 244, b. Ἐνθυμητέον ἡλίκην ποτ' ἐχόντων

δύναμιν Λακεδαιμονίων ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως. Δη. 4, 3.

[A. 3. Verschieden sind die Stellen, an denen ὡς mit einem Adjektiv oder Adverbium einem Relativ und seinem Nomen epexegetisch beigefügt wird. Συνίεθ' ὃν τρόπον ὁ Σόλων τοὺς νόμους ὡς καλῶς κελεύει τιθέναι. Δη. 20, 93. Ἴστε οἵων νόμων ὑμῖν κειμένων ὡς καλῶν καὶ σωφρόνων τετόλμηκε Τίμαρχος δημηγορεῖν. Αἰ. 1, 20.

15. Einige Relative werden durch die hinzutretenden Partikeln δή und οὖν in ihrem Begriffe modificiert und erhalten eine Art adjektivischer Bedeutung.

A. 1. Zunächst gebrauchte man ὅστις ꝛc. zuerst elliptisch mit Ergänzung der erforderlichen Form des Hauptsatzes. Diese Ergänzung aber erlosch und so erhielt z. B. ὅστις (δή) wer (eben), ich weiß nicht wer adjektivische Bedeutung, völlig wie τὶς einem Substantiv angefügt oder auch selbst substantiviert, sogar als Subjekt eines absoluten Genitivs, wie dies auch bei εἴ τις vorkommt. [Ὡς κενταυρικῶς ἐνήλαθ' ὅστις. Ἀρ. βά. 39.] Ῥήγνυται ὁποία δὴ φλέψ. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 58. Τί ποτε ὂν τὸ ὅσιον εἴτε φιλεῖται ὑπὸ θεῶν εἴτε ὅ, τι δὴ πάσχει; Πλ. Εὐθύφ. 11, a. Ἐς τὴν Ἄσπενδον ᾗτινι δὴ γνώμῃ ἀφικνεῖται. Θ. 8, 87, 5. Τὸ ζῆν ὁπόσον δὴ χρόνον τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα ἐατέον ἐστίν. Πλ. Γο. 512, e. Ἐξαπίνης ἀνέλαμψεν οἰκία ὅτου δὴ ἐνάψαντος. Ξε. ἀν. 5, 2, 24. (Τοῦ Γυλίππου καὶ εἴ του ἄλλου πειθόντων ὥρμηντο εἰς τὴν ναυμαχίαν. Θ. 7, 21, 5.) [Über ὅσος δή bei Her. z. 1, 157.]

A. 2. Eben so sagte man ὁστισοῦν wer immer, jeder Beliebige, ὁποιοσοῦν, ὁποσοσοῦν, ὁποτεροσοῦν, ὁποστοσοῦν. Κρίνει ἄμεινον ὄχλος πολλὰ ἢ εἷς ὁστισοῦν. Ἀρλ. πολ. 3, 10, 5. Οὐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὁστισοῦν ὁτουοῦν ζῴου ὃς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέλαβεν; Πλ. Γο. 516, a. Τί περὶ αἰσθήσεως ἐροῦμεν ὁποιασοῦν οἷον τῆς τοῦ ὁρᾶν ἢ ἀκούειν; Πλ. Θε. 182, d. Οἱ τύραννοι κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται. Ξε. Κυ. 1, 1, 1. Οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονώς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐχ ὁποστοσοῦν. Δη. 18, 310. Ἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὁποτεροιοῦν, σὺν τοῖς ἀδικουμένοις ἡμεῖς ἐσόμεθα. Ξε. Κυ. 3, 2, 22. [Πολεμοῦνται ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων. Θ. 4, 20, 3. S. A. 1.]

A. 3. Zur Verstärkung kann vor ὁστισοῦν ꝛc. noch καί vel, auch nur eintreten, welches mit οὐ und μή in οὐδέ und μηδέ verschmilzt. So auch καὶ ὁπωσοῦν oder ὁπωστιοῦν (vgl. 16 A. 5), οὐδ' ὁπωσοῦν. [z. Th. 1, 77, 2.] Πῶς οὐκ αἰσχρὸν ὑμῖν καὶ ἡντινοῦν δίκην ἀπολιπεῖν; Λυ. 12, 84. Ἄνευ εὐνοίας τί ὄφελος καὶ ὁποιαστινοσοῦν ἐπιτρόπου ἐπιστήμης γίγνεται; Ξε. οἰκ. 12, 5. Εἰ καὶ ὁποσονοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι, διαφθαρήσονται. Θ. 4, 37. Ἐπάκουε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις. Πλ. νό. 905, d. — Κόνων παρ' ὑμῶν οὐδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβὼν κατεναυμάχησε Λακεδαιμονίους. Δη. 20, 68. Οἱ νικήσαντες τὰ πράγματα οὕτως ἐσφετερίσαντο σφόδρα, ὥστε ἀρχῆς μηδ' ὁτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς ἡττηθεῖσιν. Πλ. νό. 715, a. Τοὺς ἰατροὺς σὺ ἀνδρείους καλεῖς; Οὐδ' ὁπωστιοῦν. Πλ. Λάχ. 195, b.

A. 4. Δή und οὖν verbinden sich in derselben Bedeutung auch mit relativen Adverbien. Dem δή wird bei diesen wie bei den Adjektiven oft noch ποτέ und selbst ποτ' οὖν beigefügt. Θρασύμαχος διαβάλλειν τε καὶ διαλύσασθαι διαβολὰς ὅθεν δὴ κράτιστος γέγονεν. Πλ. Φαῖδ. 267, d. — Ἔνιοι τὰ μὲν φιλοφιλονεικίᾳ, τὰ δ' ᾗτινι δή ποτ' αἰτίᾳ προάγονται λέγειν. Δη. 8, 1. Τοῦτο πέπρακται νυνὶ ὅπως δή ποτε. Δη. 3, 7. — Ἐμισθώσατό με ὅστις δή ποτ' οὖν. Αἰ. 1, 164.

IV. Τὶς und die interrogativen Pronomina.

16. *Τὶς* setzt einen Gegenstand von unbestimmter Qualität. [Über die Stellung *τίς τι* z. Xe. An. 4, 1, 14.]

A. 1. Mit Substantiven verbunden bezeichnet τὶς einen irgendwie geeigenschafteten Gegenstand der Art. Ἡ στρογγυλότης σχῆμά τί ἐστιν, οὐχ οὕτως ἁπλῶς σχῆμα. Πλ. Μέν. 73, e.

A. 2. Daher bezeichnet es auch, daß der gemeinte Gegenstand dem Worte ungefähr entspreche: eine Art von. So findet es sich auch bei Adjektiven. Ἀρετή, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη καὶ κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς. Πλ. πολ. 444, d. Ὁ σοφιστὴς πέφανται ἔμπορός τις περὶ τὰ τῆς ψυχῆς μαθήματα. Πλ. σοφ. 231, d. — Ἐγὼ φιλέταιρός τίς εἰμι. Πλ. Λυ. 211, e. Ἐγώ τις, ὡς ἔοικε, δυςμαθής. Πλ. πολ. 358, a. Ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγονται οἱ κρείττους καὶ οἱ βέλτιστοι. Πλ. Γο. 491, c.

A. 3. In diesem Sinne verbindet es sich auch mit Adjektiven der Qualität und Quantität, zum Teil durch unser ungefähr übersetzbar. Αἱ παιδεῖαι ποιούς τινας ποιοῦσι τοὺς νέους. Ἀρλ. οἰκ. 5. Ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Σπιθραδάτης; Ξε. Ἑλ. 4, 1, 6. Ὁποίους τινὰς ἂν φαίνησθε ἀγαπῶντες, τούτοις ὅμοιοι δόξετ᾽ εἶναι. Δη. 22, 64. Ἔστιν αὕτη ἡ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινά. Πλ. Φαίδ. 111, e. Τοιαῦτ᾽ ἅττα διελέχθησαν. Πλ. συ. 174, d. Πόσον τι πλῆθος συμμάχων πάρεστ᾽ ἔχων; Εὐ. Ἡρακλ. 668. Πηλίκον τί ποτ᾽ ἂν στενάξειαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι; Δη. 23, 210. Τῷ γε μὴ μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεία τῆς ῥητορικῆς εἶναι. Πλ. Γο. 481, b. vgl. Dial. 51, 14, 1.

A. 4. Verschieden steht τὶς bei (οὐ) πολύς, ὀλίγος u. ä., wie unser einige, und selbst bei Kardinalzahlen, dies, insofern Ungewißheit über die genaue Richtigkeit der Zahl zu bezeichnen ist, wie bei Zehnern von 20 bis 90 auch wir einige gebrauchen. Σικελίας περίπλους ἐστὶν ὁλκάδι οὐ πολλῷ τινι ἔλασσον ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν. Θ. 6, 1. Ὑπεξῆλθον οὐ πολλοί τινες. Θ. 6, 51, 2. Εἶχόν τινας οὐ πολλοὺς πελταστάς. Θ. 2, 79, 3. Ὁ Δᾶτις τοὺς Ἐρετριέας ἔν τινι βραχεῖ χρόνῳ εἷλεν. Πλ. νό. 698, c. Σωμασκοῦσι μάλα ὀλίγοι τινὲς ἐν ἑκάστῃ πόλει. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 5. Ἔνιαί τινες τῶν πόλεων μόνιμοί εἰσιν. Πλ. πολιτ. 302, a. Προμηθείας πάνυ τισὶν ὀλίγοις οἶμαι μετεῖναι. Πλ. Λαχ. 197, b. Προσεγένοντό τινες δύο νῆες. Θ. 8, 100, 5. Τριάκοντά τινας ἀπέκτειναν. Θ. 8, 73, 5. (Ἐς διακοσίους τινὰς αὐτῶν ἀπέκτεινεν. Θ. 3, 111, 3. Vgl. Reg. z. Th. u. τὶς.)

(A. 5. In derselben Bedeutung erscheint τὶ bei Adverbien (selbst adverbartig), besonders bei σχεδόν, πάνυ. [z. Th. 3, 68, 3 u. z. Xe. An. 5, 9, 26.] Σχεδόν τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν αὐτὸν ἑαυτόν. Πλ. Χαρ. 164, d. Ἔφυγον οὐδέν τι πάνυ διωκόμενοι. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 45. Δοκεῖ γέ που τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν αἳ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν. Πλ. Φαίδ. 65, a.)

A. 6. Über ein scheinbares Fehlen des τὶ § 43, 4, 10.

A. 7. Substantiviert entspricht τὶς im Singular meist unserm jemand und man. Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει. Στοβ. 99, 25. Δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι περὶ ὧν τις μὴ οἶδε λέγειν ὡς εἰδότα; Πλ. πολ. 506, c. Ἴτω τις ἐφ᾽ ὕδωρ, ξύλα τις σχισάτω. Ξε. Κυ. 5, 3, 49. [Über den Plu. z. Th. 3, 36, 4.]

A. 8. So bezieht sich τὶς auch auf bestimmt vorschwebende (erwähnte oder anwesende) Personen, die man eben nicht genauer bezeichnen mag; sogar für die erste Person eintretend. Τοῦτ᾽ εἰς ἀνίαν τοὔπος ἔρχεταί τινι. Σο. Αἴ. 1138. Ὥρα βουλεύεσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελᾷ. Ξε. ἀν. 3, 4, 40. Ποῖ τις φύγῃ; Ἀρ. πλ. 438. Ποῖ τις ἂν τράποιτο; Ἀρ. πλ. 374.

A. 9. Über τινά man als Subjekt des Infinitivs § 55, 3, 1.

A. 10. Auf mehrere unbestimmte Personen bezogen kann τὶς unserm mancher und selbst dem jeder entsprechen. Τῶν ἐν τῇ ὀλι-

γαργίᾳ ἀποθανόντων ἴσως τις ἦν πονηρός. Λυ. 30, 13. Χρὴ δειπνεῖν ὅ, τι τις ἔχει. Ξε. ἀν. 2, 2, 4. Εἴπομεν τοὺς προςήκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν. Θ. 1, 40, 4. [Über τὶ αὐτῶν z. Th. 6, 40, 2.]

A. 11. Πᾶς τις, ἕκαστός τις heißt jeder beliebige, indem τὶς, wie auch in εἷς τις, auf eine unbestimmte Qualität hindeutet. Πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος. Εὐ. Μήδ. 561. Οὕτω χρὴ ποιεῖν ὅπως ἕκαστός τις ἑαυτῷ ξυνείσεται τῆς νίκης αἰτιώτατος ὤν. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 17. Τὸν νόμον ἄρχειν αἱρετώτερον μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν ἕνα τινά. Ἀρλ. πολ. 3, 11, 3. Über αὐτός τις z. Th. 6, 77, 2; οὐδέν τι § 48, 15, 11.]

A. 12. Als Prädikat bezeichnet τὶς eine Person von Bedeutung. Ηὔχεις τις εἶναι, τοῖσι χρήμασι σθένων. Εὐ. Ἠλ. 939. [Φρονοῦσι δήμου μεῖζον, ὄντες οὐδένες. Εὐ. Ἀνδρ. 700.]

A. 13. Ähnlich hat τὶ eine prägnante Bedeutung in λέγειν τι etwas Erhebliches sagen, mit dem Gegensatze οὐδὲν λέγειν etwas Nichtiges, Unhaltbares sagen (syn. οὐδὲν ὑγιὲς λέγειν Ar. Thesm. 634. 636. Pl. 274). Τῆς ἐμῆς γνώμης ἄκουσον, ἥν τί σοι δοκῶ λέγειν. Εὐ. Ἡρ. μ. 279. Λέγουσι μέν τι, οὐ μέντοι γε ὅσον οἴονται. Πλ. πολ. 329, e. Λέγεις τι, οὐ μέντοι ἀληθές γε. Πλ. Λάχ. 195, c. Οὐδὲν λέγειν οἶμαί σε. Ἀρ. ὄρ. 986. Ὃς ἂν μηδὲν δοκῇ ὑμῖν λέγειν, μὴ προςέχετε αὐτῷ τὸν νοῦν. Ξε. Κυ. 8, 3, 20.

A. 14. Der Plural τινές bezeichnet an sich nicht, wie unser einige, eine geringe Anzahl, sondern (irgend) welche, das veraltete etwelche. Ἆρ' οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων: Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες καὶ πολλοί γε. Πλ. Φαίδ. 58, c. d. Ὁ πείθειν τινὰς βουλόμενος οὐκ ἀμελήσει τῆς ἀρετῆς. Ἰσ. 15, 278. Διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν τινὰς ἐς ἀλλήλους οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι. Θ. 6, 41, 1.

17. Von den interrogativen Pronominen sind direkte *τίς*, *πότερος*, *ποῖος*, *πόσος*; indirekte *ὅστις*, *ὁπότερος*, *ὁποῖος*, *ὁπόσος*; jene in einem freistehenden Satze gebraucht, diese einem einleitenden Satze angefügt. vgl. § 25, 10.

A. 1. Den Adjektiven schließen sich eine Anzahl von Adverbien an: ποῦ, ὅπου; πῇ, ὅπῃ; ποῖ, ὅποι; πόθεν, ὁπόθεν; πότε, ὁπότε; πῶς, ὅπως.

A. 2. Die direkten Fragewörter können auch nach einem einleitenden Satze eintreten, nicht bloß, wo sie, diesem nicht eigentlich angefügt, mit ihrem Satze als selbständige Frage fortbestehen, sondern auch bei wirklicher Anfügung, z. B. wo (nach einem historischen Tempus) statt des Indikativs der direkten Frage der Optativ eintritt. Μὴ λέγε τίς ἦσθα πρότερον ἀλλὰ νῦν τίς εἶ. Φιλή. 183 (6). Θεὸν μὲν ποῖον εἰπέ μοι νοητέον; τὸν πάνθ' ὁρῶντα καὐτὸν οὐχ ὁρώμενον. [Φιλή. 2 (247).] Ἀνηρώτα τί βούλοιντο. Ξε. ἀν. 2, 3, 4. Vgl. § 65, 1 und Elmsley z. Eu. Med. 1103, i.

A. 3. Nicht umgekehrt können die indirekten Fragewörter (noch auch die einfachen Relative) in einer direkten Frage eintreten. Nur scheinbar findet dies statt, wenn der Gefragte die Worte des Fragenden wiederholt, wobei regelmäßig für das τίς ꝛc., ποῦ ꝛc. des ersteren ὅστις ꝛc., ὅπου ꝛc. gesetzt wird, weil hierbei eigentlich gedacht wird ἐρωτᾷς ὅστις —; Σὺ εἶ τίς ἀνδρῶν; Ὅστις εἴμ'; ἐγὼ Μέτων. Ἀρ. ὄρ. 997. Πῶς ἂν ταῦτα ξυγχωροῖμεν; Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν δοίη τις συμφωνίαν. Πλ. νό. 662, a. vgl. Elmsley z. Eu. Med. 1103, i. (Einiges Andere bei Buttmann z. Plat. Men. 6?)

A. 4. Direkte Fragepronomina und Frageadverbia sind überall anwendbar, wo in affirmativer Rede das indefinite τὶς oder entsprechende Demonstrative stehen könnten. So stehen sie zunächst bei einzelnen Begriffen, Partizipien, Substantiven, Adjektiven oder Adverbien; und zwar eingeschoben, wenn das Nomen den Artikel hat. [Kr. krit. Anal.

1 S. 157 f.] Ἧκον ἐρησόμενοι τί ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 6. Μέλλεις τελεῖν Ἱπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; Ὡς ἰατρῷ. Πλ. Πρω. 311, c. Λογίσασθε τί ποιούντων ἡμῶν ὁ χρόνος ἅπας διελήλυθεν οὗτος. Δη. 2, 25. Ἐπὶ τί φῂς ἴτας εἶναι τοὺς θαρραλέους; ἆρ' ἐπὶ τὰ δεινὰ ἢ ἐπὶ τὰ μή; Πλ. Πρω. 359, c. — Τίνος (ἐπιστήμων) ἐπιστημόνως λέγεις; Πλ. Χαρμ. 173, d. — Καταμεμάθηκας τοὺς τί ποιοῦντας ἀχαρίστους ἀποκαλοῦσιν; Ξε. ἀπ. 2, 2, 1. Τοὺς πῶς διακειμένους λάβοιεν ἂν μαθητάς; Ἰσ. 15, 222. Τῶν τίνα τρόπον διωκόντων αὐτὸ καὶ ἐν τίνι πράξει ἡ σπουδὴ καὶ ἡ σύντασις ἔρως ἂν καλοῖτο; Πλ. συ. 206, b. — Ὁ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστίν; Πλ. Πρω. 312, d. — Τῷ τίνος ἔργῳ ὁ ὑφάντης καλῶς χρήσεται; Τῷ τοῦ τέκτονος. Πλ. Κρατ. 388, c. Ἐρώτησον τούτους τὴν ποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν; Δη. 18, 265. — Τῆς περὶ τί πειθοῦς ἡ ῥητορική ἐστι τέχνη; Πλ. Γο. 454, a. Τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προςδοκῶ ταῦτα πράξειν; Ξε. ἀν. 3, 1, 14. Ἡ διὰ τίνος δύναμις τὸ ἐπὶ πᾶσι κοινὸν δηλοῖ σοι; Πλ. Θε. 185, c.

(A. 5. Ein solches Fragewort kann auch bloß einem Participsich anschließen, das als No. oder absoluter Ge. einem Verbum finitum eines nicht interrogativen Satzes angefügt oder auch mit einem affirmativen Participverbunden ist; eben so als exclamative Frage. Ἀγανακτῶ εἰ διὰ δούλην ἄνθρωπον εἰς κίνδυνον καθέστηκα, τί κακὸν πώποτε τὴν πόλιν εἰργασμένος ἢ εἰς τίνα τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν ἐξαμαρτών; Λυ. 4, 19. Ἀπειλῶν οὐκ ἐπαύετο καὶ κακὸν οὐ παρέχων; Δη. 25, 49. 50. Ἐγέγραπτο ὅποι ἀνηλώθη καὶ ὅ, τι ποιούντων. Δη. 50, 30. — Ὑβριζομένων καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων πᾶσα ἡ οἰκουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. Δη. 18, 48.)

A. 6. Wie der einzelne Begriff, so kann daneben auch das Verbum finitum ein Frage-Pronomen oder Adverbium bei sich haben. Τίνα σε χρὴ καλεῖν ὡς τίνος ἐπιστήμονα τέχνης; Τῆς ῥητορικῆς. Πλ. Γο. 449, a. Σκοπεῖτε τί πιστεύσαντες τί ἔπαθον. Δη. 19, 63. Πρόοιδεν ἕκαστος πότε καὶ παρὰ τοῦ λαβόντα καὶ τί δεῖ ποιεῖν. Δη. 4, 36.

A. 7. Wie bei Participien, so erscheinen die Frage-Pronomina und Adverbia auch bei Infinitiven und selbst in abhängigen Sätzen, finalen, hypothetischen, relativen, temporalen. [Kr. Ann. ad Dem. 4, 10 p. 23 s.] (Ὄμνυ. Ἡ μὴν τί δράσειν; καὶ τόδ' ἐξειρήσεται. Σο. Τρ. 1186. Γυναιξί φασι παραδεδόσθαι τὴν πόλιν. Τί δρᾶν; ὑφαίνειν; Οὐ μὰ Δί' ἀλλ' ἄρχειν. Ἀρ. ἐκ. 556. — Βοηθούντων ἡμῶν εἰς Ἄργος οὐχ ἕτοιμον μάχεσθαι Λακεδαιμονίοις; ἵνα ἡμῖν τί γένηται; Ἀνδ. 3, 26. Εἰ ποῖόν τί ἐστι τῶν περὶ τὴν ψυχὴν ὄντων ἀρετή, διδακτὸν ἂν εἴη ἢ οὐ διδακτόν; Πλ. Μένων 87, b. Ὧι ἂν τί ἐν τῷ σώματι ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται; Πλ. Φαίδ. 105, b. Γίγνεται πάντων γένεσις ἡνίκ' ἂν τί πάθος ᾖ; Πλ. νό. 894, a. Ὅταν τί δέῃ ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ κοινῇ χρῆσθαι, ὁ δίκαιος χρησιμώτερος τῶν ἄλλων; Ὅταν παρακατατίθεσθαι καὶ σῶν εἶναι (δέῃ). Πλ. πολ. 333, c. Θανεῖν αὐτὸν οὔ τί πω θέλω. Πρὶν ἂν τί δράσῃς ἢ τί κερδάνῃς πλέον; Σο. Αἴ. 106.

(A. 8. Ἵνα τί (poet. auch ὡς τί) findet sich so elliptisch, erg. γένηται oder γένοιτο: zu welchem Zwecke? Ähnlich ὅτι τί erg. ἐστίν aus welchem Grunde? [Vgl. Lobeck z. So. Ai. 77.] Τοιαῦτ' ἠπείλει. Ἵνα τί; ἵν' ἐγὼ κατηγορῶ. Δη. 19, 257. Ἵνα τί βούλεται εὐδαίμων εἶναι ὁ βουλόμενος; Πλ. συ. 205, a. Οὐδὲ ποιμένα γιγνώσκεις. Ὅτι δὴ τί μάλιστα; ἦν δ' ἐγώ. Ὅτι οἴει τοὺς ποιμένας τὸ τῶν προβάτων ἀγαθὸν σκοπεῖν. Πλ. πολ. 343, a.)

(A. 9. Auch wenn der Hauptsatz ein Fragepronomen hat, kann ein solches im abhängigen oder Neben-Satze gleichfalls stehen. Ἐπειδὴ τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστί, τίνα ἂν καλοῦντες αὐτὸν ὀρθῶς καλοῖμεν; (= τὸν τίνος τέχνης ἐπιστήμονα τίνα ἂν —.) Πλ. Γο. 448, a.)

A. 10. In demselben Satze können auch zwei Frage-Pronomina oder Adverbia, wie neben einem Frage-Adverbium ein Frage-Pronomen stehen. [Vgl. Lobeck z. So. Ai. 1185.) Τίνας ὑπὸ τίνων εὕροιμεν ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; Ξε. ἀπ. 2, 2, 3. Ἢ τίσι

τί ἀποδιδοῦσα τέχνη δικαιοσύνη ἂν καλοῖτο; Πλ. πολ. 332, d. Ἀντὶ ποίων ποῖα μετατεθέντα εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργάζοιτ᾽ ἄν; Πλ. νό. 683, b. — Τίς πόθεν μολών σοι μαρτυρήσει; Σο. Τρ. 421. Πῶς τί τοῦτ᾽ εἶπες; Πλ. σοφ. 261, e. — Ἆρ᾽ οὐ μετὰ ἐπιστήμης τινὸς ἀναγκαῖον διὰ τῶν λόγων πορεύεσθαι τὸν ὀρθῶς μέλλοντα δείξειν ποῖα ποίοις συμφωνεῖ τῶν γενῶν καὶ ποῖα ἄλληλα οὐ δέχεται; Πλ. σοφ. 253, b. Ποῖα ὁποίου βίου μιμήματα, λέγειν οὐκ ἔχω. Πλ. πολ. 400, a. Πᾶς οἶδεν ὁποῖα ὁποίοις δυνατὰ κοινωνεῖν. Πλ. σοφ. 253, a. (Γράψει ὅτῳ τί ποιεῖν ἢ παθεῖν ὑπὸ τοῦ πέφυκεν. Πλ. Φαῖδ. 271, a.) Vgl. K. Lehrs N. J. 85, 300 f.

[A. 11. Diese Doppelfrage kann sogar im Vorder- und Nachsatze zugleich eintreten. vgl. A. 9. Ἐπειδὰν τίς τίνα φιλῇ, πότερος ποτέρου φίλος γίγνεται, ὁ φιλῶν τοῦ φιλουμένου ἢ ὁ φιλούμενος τοῦ φιλοῦντος; Πλ. Λύ. 212, a.

(A. 12. In Unterredungen findet sich ποῖος mit einem von dem Andern gebrauchten Nomen, um dessen Erwähnung mit Widerwillen abzulehnen: was sprichst du mir da von —. Ὁ Ζεὺς ἡμῖν οὐ θεός ἐστιν; Ποῖος Ζεύς; οὐ μὴ ληρήσεις· οὐδ᾽ ἔστι Ζεύς. Ἀρ. νε. 367. Χαρίεν γέ τι πρᾶγμά ἐστιν ἡ φιλοσοφία. Ποῖον, ἔφη, χαρίεν, ὦ μακάριε; οὐδενὸς μὲν οὖν ἄξιον. Πλ. Εὐθύδ. 304, e.)

A. 13. Ähnlich findet sich πόθεν; in dem Sinne unseres: wie sollte er dazu kommen? Τίσι χρῆται; πότερα τοῖς χρηστοῖς; Πόθεν; μισεῖ κάκιστα; Ἀρ. βά. 1455. Διὰ τί ποτε ἄνθρωποι καλοῦνται; σὺ ἔχεις εἰπεῖν; Πόθεν ὠγαθὲ ἔχω; Πλ. Κρατ. 398, e.

A. 14. Πότερος und ὁπότερος heißen auch einer von beiden (§ 25, 10, 3). Eine Bedeutung, bei der man zu ὁπότερος ursprünglich das Hauptverbum wiederholt dachte. Δεῖ, εἴπερ πότερον αὐτῶν ἐστι τἀγαθόν, μηδὲν μηδενὸς ἔτι προσδεῖσθαι. Πλ. Φιλ. 20, e. Τί ποτε οἴει σοι πότερον ἡμῶν ἀποκρινεῖσθαι; Πλ. νό. 673, b. Πολλὴ ἀνάγκη ὁπότερον τούτων ἑλέσθαι. Ἀνδ. 3, 26.

Zweiter Abschnitt: Vom Verbum.

§ 52. Genera der Verba (*διαθέσεις*).

I. Aktiva, Neutra und deren Passiva.

1. Von den das Genus des Verbums bezeichnenden Formationen hat die aktive am Festesten auch aktive Bedeutung.

A. 1. Über die Ausn. ἑάλων und ἑάλωκα s. ἁλίσκομαι im Verz. der Anomala. Manches Andere ist mit Unrecht als Ausnahme betrachtet, wie οἰκεῖν von Orten als Wohnplätzen gebraucht, etwa unserem bestehen entsprechend. Βλάπτουσιν οἱ πονηροὶ νόμοι καὶ τὰς ἀσφαλῶς οἰκεῖν οἰομένας πόλεις. Δη. 20, 49.

A. 2. Transitive Verba stehen häufig ohne Objekt (vgl. § 60, 7, 4 f.), weil sie auf keine bestimmten Objekte zu beziehen sind, wie δύνασθαι bei Kräften oder mächtig sein [z. Th. 1, 18, 2], ἔχειν vermögend sein, διδόναι und δωρεῖσθαι Geschenke machen, τολμᾶν kühn, unternehmend handeln [z. Th. 2, 43, 1], ἀσκεῖν Übungen betreiben, προστιθέναι einen Zusatz oder Zusätze machen [z. Th. 5, 23, 5.] 2c. Ἃ ἂν δυνάμενοι εἰς ἀδυνάτους πονήσωσι πάλιν κομίζονται παρὰ δυναμένων ἀδυνατοῦντες ἐν τῷ γήρᾳ. Ἀρλ. οἰκ. 3. Πρὸς τὸν ἔχονθ᾽ ὁ φθόνος ἕρπει. Σο. Αἴ. 157.

Δοῦναί γε μᾶλλον πλουσίῳ πᾶς τις κακῷ πρόθυμός ἐστιν ἢ πένητι κἀγαθῷ. Εὐ. Δα. 15 (328), 6. Μισῶ πένητα πλουσίῳ δωρούμενον. Μέ. 663 (690). — Τολμῶντες ἄνδρες τὴν ἀρχὴν ἐκτήσαντο. Θ. 2, 43, 1. Ἐκπονοῦντα φῄς καὶ ἐπιμελούμενον καὶ ἀσκοῦντα ἄνθρωπον μᾶλλον τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν. Ξε. οἰκ. 11, 13. — Ξυμφέρον γέ τι εἶναι καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ τὸ δίκαιον, σὺ δὲ προςτίθης καὶ αὐτὸ φῄς εἶναι τὸ τοῦ κρείττονος (ξυμφέρον). Πλ. πολ. 339, b. Μάντις ἄριστος ὅστις εἰκάζει καλῶς. Εὐ. δρά. ἀδ. 85 (963).

A. 3. So erhalten manche Transitive scheinbar intransitive Bedeutung wie ἐλλείπειν, ἐπιλείπειν und ἐκλείπειν deficere, ausgehen, fehlen, letzteres auch mit ὁ ἥλιος [τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην Her. 7, 37] und ἡ σελήνη von einer Sonnen- und Mondfinsternis, ἀπαγορεύειν und ἀπειπεῖν (nicht ἀπολέγειν) den Dienst versagen, erschöpft werden, (δια)τελεῖν einen Weg zurücklegen, καταλύειν einen Marsch beendigen; einkehren; auch einen Krieg beilegen; ὑπολαμβάνειν unterbrechen, einfallen; πόλεμος καταλαμβάνει ein Krieg tritt ein, ὁ λόγος κατέχει die Sage herrscht, ὁ λόγος αἱρεῖ die Rede, Beweisführung nötigt. Ὁ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ. Ξε. ἀπ. 2, 4, 6. Ἐπιλιπούσης ἐπιστήμης ὁ ἁμαρτάνων ἁμαρτάνει. Πλ. πολ. 340, e. Διὰ τὸν πόλεμον τῶν προςόδων πολλαὶ ἐκλείπουσιν. Ξε. π. πό. 5, 12. Νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην ὁ ἥλιος ἐκλείπει. Θ. 2, 28. Ἀνάγκη τοὺς μὲν γήρᾳ ἀπαγορεύειν, τοὺς δὲ καὶ ἄλλως ἐκλείπειν. Ξε. ἱπρ. 1, 2. Ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. Θ. 2, 97, 2. Θεμιστοκλῆς ἀναγκάζεται παρὰ Ἄδμητον καταλῦσαι, Θ. 1, 136, 2. Ἢν καταλύειν βούλωνται πρὸς Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ καταλύεσθαι. Θ. 8, 58, 5. Ὁ Κῦρος ἔτι λέγοντος αὐτοῦ ὑπολαβὼν εἶπεν. Ξε. Κυ. 5, 5, 35. Τῇ Οἰνόῃ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο, ὁπότε πόλεμος καταλάβοι. Θ. 2, 18, 1. Οὐκ ἐγένετο ὁ στόλος τοσοῦτος ὅσον οἵ τε ποιηταὶ εἰρήκασι καὶ ὁ λόγος κατέχει. Θ. 1, 10, 1. Τίθεται τὰ αὑτοῦ πράγματα ὅπῃ ὁ λόγος αἱρεῖ βέλτιστ᾽ ἂν ἔχειν. Πλ. πολ. 604, c

A. 4. Verba aktiver Bedeutung bezeichnen oft die Handlung, welche das Subjekt verrichten läßt vgl. § 52, 11. Κῦρος τὸν παράδεισον ἐξέκοψεν. Ξε. ἀν. 1, 4, 10. Προπέμψας ἑρμηνέα εἶπεν ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσιν. Ξε. ἀν. 4, 4, 5. (Εἶδον διὰ τούτων. Ἡρ. 1, 113, 2.) Vgl. 11 A. 1 u. z. Xe. An. 5, 4, 2.

2. **Von vielen Verben, besonders der Bewegung, hat die aktive Form sowohl transitive als intransitive Bedeutung, wie auch im Deutschen halten, ziehen, fahren, stürzen, kehren, wenden, brechen, schmelzen, nachlassen, nachgeben, ab- und zunehmen, passen (*ἁρμόττειν*).**

A. 1. So heißt ἐλαύνειν treiben und fahren oder reiten, αἴρειν heben und aufbrechen [z. Th. 2, 23, 1], ὁρμᾶν antreiben (selten) und fortmachen, an-, vordringen, contendere, während ὁρμᾶσθαι, -ηθῆναι aufbrechen, proficisci bedeutet; letzteres im Pr. und Impf. auch so viel als ὁρμητήριον ἔχειν, sede belli uti; im uneigentlichen Sinne ὁρμᾶν etwas (eifrig) treiben, ὁρμᾶσθαι sich an etwas machen, anstreben. [Τὰς ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώρους ἡσύχαζον. Θ. 1, 52, 2.] Κορίνθιοι ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δισχιλίοις τε ὁπλίταις ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον. Θ. 1, 29, 1. — Δεῖ τὸν ἵππον ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντα ἔποχον εἶναι (τὸν ἱππέα). Ξε. ἱπ. 8, 10. Ὁ ἵππαρχος πρῶτος τῶν ἱππέων ἐλαύνει, οἱ δ᾽ ἱπποτοξόται προελαύνουσι καὶ τῶν ἱππάρχων. Ξε. ἀπ. 3, 3, 1. — (Ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιοπραγίαν ἡ θνητὴ φύσις αὐτὸν ὁρμήσει ἀεί. Πλ. νό. 875, b.) Σῶφρον ἐκεῖσε ὁρμᾶν ὅπου ἂν ἀσθενῆ τὰ τῶν πολεμίων ᾖ. Ξε. ἱπρ. 4, 14. Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐβούλοντο ἔχειν τὸν βάρβαρον ἀπ᾽ ἐχυροῦ ποθεν, ὥσπερ νῦν ἐκ Θηβῶν, ὁρμᾶσθαι. Θ. 1, 90, 2. Οἱ πολλοὶ ὡρμηκότες ἐπὶ τὸ σκοπεῖν τὰ τῶν ἄλλων πράγματα

οὐ τρέπονται ἐπὶ τὸ ἑαυτοὺς ἐξετάζειν. Ξε. ἀπ. 3, 7, 9. Ἡγοῦμαι ὑμᾶς ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ξε. Κυ. 2, 3, 8.

A. 2. In mehreren Bedeutungen intransitiv findet sich ἔχειν halten, wie in ἔχε (δή) halt (stille), schweig (einstweilen): ἔχ' ἠρέμα, ἡσυχῇ verhalte dich ruhig (dramatisch ἔχ' ἥσυχος); sich verhalten, sich befinden mit Adverbien der Beschaffenheit (wohin auch gehört ὥσπερ ἔχω wie ich da bin, stehenden Fußes) vgl. § 68, 30, 3; hinhalten, hinsteuern; sich enthalten, abstehen. Λέγε — ἔχε αὐτοῦ. Δη. 45, 25. 26. Ἔχε δή, ἔφην ἐγώ· ἄξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι ὃ λέγεις. Πλ. Πρω. 349, e. Εἰ βούλει, ἔχ' ἠρέμα· δοκῶ γάρ μοί τι καθορᾶν πιθανώτερον τούτου. Πλ. Κρατ. 399, e. Ἔχ' ἡσυχῇ ὦ Ἱππία. κινδυνεύομεν γάρ τοι ἐν ἄλλῃ τινὶ ἀπορίᾳ εἶναι. Πλ. Ἱπ. 298, c. Ἀναγκαίως ἔχει πατρίδος ἐρᾶν ἅπαντας. Εὐ. Φοί. 358. Εὐαγόρας εὐθύς, ὥσπερ εἶχε, προσέβαλε πρὸς τὸ βασίλειον. Ἰσ. 9, 30. Ἐκ τῆς Κατάνης ἔσχον κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον. Θ. 6, 97, 1. (Ἑλληνικοῦ πολέμου ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι. Θ. 1, 112, 1.)

A. 3. Noch häufiger intransitiv finden sich (die meisten nur so) Komposita von ἔχειν: ἀντέχειν widerstehen, ἀπέχειν entfernt sein, διέχειν aus einander liegen, ἀνέχειν empor-, hervorragen, προέχειν hervorragen, ὑπερέχειν überragen, übertreffen, ἐπέχειν sich erstrecken, verweilen, aufhören, abstehen, [κατέχειν] κατίσχειν hinsteuern, προσέσχον ich legte an, landete an, wie auch ἔσχον [z. Th. 1, 110, 2], παρέχειν freistehen Bei προσέχειν Acht geben hat wohl das oft auch hinzugefügte τὸν νοῦν vorgeschwebt; aber Polybius sagt 3, 82: προσέχειν τὸ πλῆθος τῶν ἱππέων. Τοῖς τοι δικαίοις ἀντέχειν οὐ ῥᾴδιον. Σο. Ἀλε. 99 (76). Τὸ μέσον ἴσον τῶν ἐσχάτων ἀπέχει. Πλ. Παρ. 145, b. Κακουργίας Σωκράτης πάντων ἀνθρώπων πλεῖστον ἀπεῖχεν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 62. Ἡ Μινῴα οὐ πολὺ διέχει τῆς ἠπείρου. Θ. 3, 51, 3. Ἀλωπεκόννησος Χερρονήσου μέν ἐστιν, ἀκρωτήριον δ' ἀνέχον πρὸς τὴν Ἴμβρον ἀπωτάτω τῆς Θρᾴκης. Δη. 23, 166. Ἡ Θάψος ἐστὶ χερσόνησος ἐν στενῷ ἰσθμῷ προὔχουσα ἐς τὸ πέλαγος. Θ. 6, 97, 2. Δυνατὰ οἱ προὔχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ξυγχωροῦσιν. Θ. 5, 89, 2. Κράνος τὸ Βοιωτιουργὲς στεγάζει μάλιστα τὰ ὑπερέχοντα τοῦ θώρακος, ὁρᾶν δ' οὐ κωλύει. Ξε. ἱπ. 12, 3. Χρὴ δόλῳ τοὺς ὑπερέχοντας κρατεῖν. Αἰσ. Προ. 213 (5). Ἡ μεσότης ὑπερέχει καὶ ὑπερέχεται. Πλ. Τίμ. 36, a. Σεισμοὶ ἐπὶ πλεῖστον μέρος γῆς ἐπέσχον. Θ. 1, 23, 3. Θεμιστοκλῆς ἐνιαυτὸν ἐπισχὼν βασιλεῖ περὶ ὧν ἥκεν ἐδήλωσεν. Θ. 1, 137, 4. Ἐπίσχες οὗτος· ὡς ὀλίγου μ' ἀπώλεσας. Ἀρ. σφ. 829. Ἠισχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν. Πλ. Φαίδ. 117, e. Κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα τῶν Χίων νεῶν ἐκράτησαν. Θ. 8, 23, 2. Ἀναγκαῖον ἦν τῇ νηὶ προσέχειν εἰς Ῥόδον. Δη. 56, 21. Καλῶς γε σωφρονεῖν παρεῖχέ σοι. Εὐ. Ἠλ. 1080. [z. Th. 1, 120, 3.]

A. 4. Φέρειν führen vom Wege (wie ἄγειν) ist auch aus 1 A. 2 erklärbar; entschieden intransitiv sind διαφέρειν verschieden sein, sich auszeichnen und προφέρειν hervorragen, ὑπερφέρειν überragen [z. Th. 1, 81, 1], συμφέρειν nützen. Ἤιεσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδόν. Θ. 3, 24, 2. Ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Ξε. Κυ. 8, 8, 1. Οὐ τῷ πλήθει τῶν ἐτῶν πρὸς τὸ φρονεῖν εὖ διαφέρομεν, ἀλλὰ τῇ φύσει καὶ ταῖς ἐπιμελείαις. Ἰσ. 6, 4. Εἴ τίς τι ἕτερος ἑτέρου προφέρει ἢ ἐπιστήμῃ ἢ εὐψυχίᾳ ἐπιδειξάσθω. Θ. 7, 64, 2. Λυκοῦργος βασιλεῖ ἔδωκε τοσαῦτα ὥστε μήτε δεῖσθαι τῶν μετρίων μήτε πλούτῳ ὑπερφέρειν. Ξε. Λακ. π. 15, 3. Ἰατρὸς ἀγαθὸς οἶδεν ὅ, τι συμφέρει τοῖς κάμνουσιν. Ξε. οἰκ. 15, 9.

A. 5. [6.] Ἄγειν marschieren mit seinen Kompositen sagte man, wie ducere, eigentlich nur von dem Befehlshaber und als Objekt schwebte das Heer, die Soldaten, vor. [Krüger z. Xen. An. 4, 8, 12.] Doch entschieden intransitiv findet sich ὑπάγειν. Καιρός ἐστιν ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Ξε. Κυ. 3, 3, 46. Παρήγγειλε τοῖς ἀπιοῦσιν ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἠιόνος. Θ. 5, 10, 3.

A. 6. [5.] Eben so finden sich intransitiv (ἀπο-, ὑπο-) στρέφειν und χαλᾶν; παύειν bes. im Imperativ, [vgl. Bekker Hom. Bl. 1 S. 40] doch nicht

eben in der att. Prosa. [Plat. Phaidr. 228, e.] Wohl immer intransitiv gebraucht die attische Prosa πταίειν anstoßen, Unglück haben. Τἀναντία στρέψαντες ἔφευγον. Ξε. ἀν. 4, 3, 32. Τἀναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο. Ξε. Ἑλ. 3, 4, 12. Ὑποστρέφοντες ἠμύνοντο. Θ. 4, 33, 3. Ἐπειδὰν αἱ ἐπιθυμίαι χαλάσωσι, δεσποτῶν πάνυ πολλῶν ἔστι καὶ μαινομένων ἀπηλλάχθαι. Πλ. πολ. 329, c. d. Παῦε. ἐκκέκρουκάς με ἐλπίδος. Πλ. Φαίδρῳ 228, e. Δοκεῖ μοι τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι καὶ εὐτυχοῦντα ἐξυβρίσαι καὶ πταίσαντα ταχὺ πτῆξαι. Ξε. Κυ. 3, 1, 26.

A. 7. Mehrere Verba erscheinen nicht leicht anders als in Kompositen intransitiv. So βάλλειν in (διαβάλλειν übergehen z. Arr. An. 1, 4, 1), μεταβάλλειν wechseln, sich verändern, εἰςβάλλειν [mit τὸ ῥέεθρον Her. 1, 179, 2) und ἐμβάλλειν sich ergießen, einfallen (in ein Land) und angreifen, προςβάλλειν anlegen [z. Th. 6, 4, 6] und angreifen, συμβάλλειν zusammentreffen, auch vom Kampfe, ὑπερβάλλειν übergehen, z. B. ὅρος über einen Berg, und übertreffen. Μεταβεβληκυιῶν τῶν περὶ θεοὺς δοξῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μεταβάλλειν χρὴ καὶ τοὺς νόμους. Πλ. νό. 948, d. Ἀχέρων ποταμὸς ἐςβάλλει ἐς τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. Θ. 1, 46, 3. Ὁ Μαρσύας ποταμὸς ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον. Ξε. ἀν. 1, 2, 8. Ἱκανοί ἐσμεν ἐς τὴν χώραν εἰςβάλλειν. Ξε. ἀν. 5, 4, 10. Δοκεῖ πᾶσιν ἐπειδὰν ἐμβάλωσιν οἱ πολέμιοι εἰς τὴν χώραν, τότε μάχεσθαι. Ξε. Κυ. 3, 3, 14. Ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐςέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα. Θ. 2, 100, 3. Ξυνετύγχανε τὰ μὲν ἄλλοις ἐμβεβληκέναι, τὰ δὲ αὐτοὺς ἐμβεβλῆσθαι. Θ. 7, 70, 6. 3, 18, 1. Προςέβαλε τοῖς Ἀθηναίοις, τῇ πόλει, πρὸς τὴν πόλιν. Θ. 5, 10, 6. 3, 18, 1. 2, 56, 2. Τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν. Θ. 1, 105, 5. Εὑρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβαλόντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας. Ἰσ. 9, 13.

A. 8. Von ἱέναι finden sich bei Attikern wohl auch nur Komposita intransitiv, wie ἐξιέναι sich ergießen, καθιέναι sich herablassen, ἀνιέναι nachlassen. Ὁ Ἀχελῷος ποταμὸς ἐς θάλασσαν ἐξίησι παρ᾽ Οἰνιάδας. Θ. 2, 102, 2. Οἱ γέροντες συγκαθιέντες τοῖς νέοις εὐτραπελίας καὶ χαριεντισμοῦ ἐμπίπλανται. Πλ. πολ. 563, a. Μήτε νὺξ μήτε ἡμέρα ἐπισχέτω σε ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι. Θ. 1, 129, 3. [Über ἀφιέναι z. Th. 7, 19, 4.]

A. 9. Von διδόναι (das als Simplex bei attischen Prosaikern nicht leicht intransitiv vorkommt für sich hingeben) gebrauchten ἐκδιδόναι für sich ergießen wohl nur die Ioner und Spätere; ἐνδιδόναι nachgeben [z. Th. 4, 35, 1] und ἐπιδιδόναι zunehmen, Fortschritte machen auch die Attiker. [Εἰώθασιν οἱ ἄνθρωποι οὗ ἐπιθυμοῦσιν ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι. (?) Θ. 4, 108, 3.] Ἴστρος ποταμῶν πάντων μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. Ἡρ. 4, 48. Οἱ ἄνθρωποι πεφύκασι τοῖς ἑκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθησσᾶσθαι. Θ. 4, 19, 3. Ὁρῶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀνθρώπους καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. Ξε. ἀπ. 3, 9, 3.

A. 10. Von μιγνύναι gebrauchte man intransitiv προςμιγνύναι und συμμιγνύναι zusammentreffen, freundlich sowohl als feindlich; καταμίγνυσθαι Xe. An. 7, 2, 3; selten ἐπιμιγνύναι verkehren [z. Xe. An. 3, 5, 16], gewöhnlicher so ἐπιμίγνυσθαι. Ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προςμίξειαν. Ξε. ἀν. 4, 2, 16. Σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμιξαν Θίβρωνι. Ξε. Ἑλ. 3, 1, 6. Εἰ βούλοιντο ἀθρόοι ἐκ τοῦ τείχους προςπεσεῖν ποι, ὅπῃ προςμίξειαν πολὺ ἂν ἐρρωμενέστερον συμμιγνύοιεν τῶν παριόντων. Ξε. Κυ. 5, 4, 46. Τῆς ἐμπορίας οὐκ οὔσης οὐδ᾽ ἐπιμιγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο. Θ. 1, 2, 1.

A. 11. Von λείπειν gebrauchte man auch intransitiv διαλείπειν auseinander sein, dazwischen treten, selten ἀπολείπειν sich entfernen z. Th. 3, 10, 1], wie häufiger ἀπαλλάσσειν davon kommen; über ἐλ-, ἐπι- und ἐκλείπειν 1 A. 3. Ἐπορεύετο ἅρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ᾽ ἀλλήλων, τὰ δρεπανηφόρα καλούμενα. Ξε. ἀν. 1, 8, 10. Διαλιπούσης ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται. Θ. 3, 74, 1. (Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέλιπον ἐκ

τοῦ Μηδικοῦ πολέμου. Θ. 3, 10, 1.) Κυβερνᾶν κατασταθεὶς ὁ μὴ ἐπιστάμενος αἰσχρῶς ἂν καὶ κακῶς ἀπαλλάξειεν. Ξε. ἀπ. 1, 7, 3.

A. 12. Wie ὑποφαίνειν anbrechen regelmäßig, so findet sich auch διαφαίνειν durchschimmern, παρακινεῖν und ὑποκινεῖν auch von Geistesverwirrung. Ἐπεὶ ἡμέρα (ἕως, ἔαρ) ὑπέφαινεν, ἐπορεύοντο. Ξε. ἀν. 4, 2, 7. (Τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον διὰ τοῦ προςώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων διαφαίνει. Ξε. ἀπ. 3, 10, 5.) Πολλαὶ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐπὶ ταῖς ὡραίαις παρακεκινηκότων διαφθείρονται. Ξε. ἀπ. 4, 2, 35. Ὁ μαινόμενος καὶ ὑποκεκινηκὼς οὐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ θεῶν ἐλπίζει δυνατὸς εἶναι ἄρχειν. Πλ. πολ. 573. [z. Her. 5, 106, 3.]

A. 13. Intransitive Bedeutung haben endlich die zweiten Perfekte von den sonst transitiven Verben ἄγνυμι, [δαίω,] ἐγείρω, [ἔλπω, κήδω,] [μαίνομαι,] [οἴγω,] ὄλλυμι, [πείθω,] πήγνυμι, (πράσσω,) ῥήγνυμι, σήπω, τήκω, φαίνω. Vgl. das Verz. § 40 u. B. 2 § 39. 40. Über ἕστηκα, εἱστήκειν und ἔστην B. 1 § 36, 11, 5; über δέδυκα und ἔδυν, πέφυκα und ἔφυν, [ἔσκληκα und ἔσκλην] s. δύω, φύω und σκέλλω § 40. vgl. eb. σβέννυμι.

A. 14. Viele Intransitive erhalten mit Präpositionen zusammengesetzt transitive Bedeutung. Beispiele § 46, 6, 9.

3. Die Neutra (aktiver Form) sind der Bedeutung nach teils Aktive, wenn sie eine Thätigkeit ohne Einwirkung auf ein Objekt bezeichnen, wie *βαίνειν*, *φεύγειν*, *βοᾶν*; teils Passive, wenn sie ein Leiden an und für sich, nicht auch die Kraft, von der es ausgeht, bezeichnen, wie *πάσχειν*, *πενθεῖν*.

A. 1. Viele Neutra finden sich, da sie der Bedeutung nach dem Passiv ähnlich sind, auch wie dieses mit ὑπό und dem Ge. verbunden. Μὴ οἴεσθε τὰς τῶν ἀδικημάτων ἀρχὰς ἀπὸ θεῶν, ἀλλ' οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων ἀσελγείας γενέσθαι. Αἰ. 1, 190. Τοιαύτας ὕβρεις ἐγὼ ἀκήκοα γεγονέναι ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Αἰ. 1, 55. Δίκην διδόασιν οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῶν θεῶν κειμένους νόμους. Ξε. ἀπ. 4, 4, 21. Πέντε ἄνδρες ἔφοροι κατέστησαν ὑπὸ τῶν καλουμένων ἑταίρων. Λυ. 2, 43. Οἱ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπὸ Μίνω. Θ. 1, 8, 2. — (Ἦλθε τῇ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 43. Ἐδόκει προςχωρήσειν ἡ πόλις ὑπό τινων ἔνδοθεν πρασσόντων. Θ. 2, 79, 2. Δέομαι συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ὑμῶν συμβιβαζόντων. Πλ. Πρω. 337, e.) — Ἡ πόλις ἡμῶν εὐδόξησε τῶν τειχῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων πεπτωκότων. Αἰ. 2, 172. Παυσανίας ἐς τὴν εἱρκτὴν ἐςπίπτει ὑπὸ τῶν ἐφόρων. Θ. 1, 131, 2. Οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὑπὸ τῶν τυράννων ἐξέπεσον. Δη. 21, 144. Τοιαύτῃ συμφορᾷ περιπέπτωκεν ὑπὸ τούτου. Δη. 21, 96. — Κριτίας ἔφυγεν ὑπὸ τοῦ δήμου. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 15. Ὅτε πολλὰ εἶχον, ἀεί τι ἀπέβαλλον ἢ ὑπὸ τῆς πόλεως ἢ ὑπὸ τῆς τύχης. Ξε. συ. 4, 32. Ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. Ξε. ἀν. 3, 4, 11. Προστάτης πόλεως οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπὸ τῆς πόλεως ἧς προστατεῖ. Πλ. Γο. 519, c. Οὐχ ὑπὸ τῶν πληγῶν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ὁ ἀνὴρ ἀπέθανεν. Ἀντ. 4, δ, 8. Νικόδημος ὑπ' Ἀριστάρχου τετελεύτηκε βιαίῳ θανάτῳ. Αἰ. 1, 172.

A. 2. Eben so findet sich ὑπό mit dem Ge. bei neutralen Verben mit Adverbien. Κακῶς πάσχει ὑπ' ἀμφοτέρων. Θ. 5, 23, 2. Οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν. Ξε. Ἑλ. 4, 1, 33. Πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τῶν νῦν τὰ πράγματα ἔχει; Δη. 3, 27. Τίς ἂν τοιοῦδ' ὑπ' ἀνδρὸς εὖ πράξειεν ἄν; Σο. ΟΚ. 391. Οὐκ ἂν ἀξιώσαιτε κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν ὑμετέρων παίδων. Δη. 40, 45. Μέγα δοκεῖ εἶναι εὖ ἀκούειν ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων. Ξε. ἀν. 7, 7, 23.

A. 3. Außerdem kann ein Verbum mit seinem Objekt verbunden den Begriff eines Passivs enthalten und so ὑπό mit dem Ge. bei sich haben. Ἡρώ-

των εἴ τι ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασιν. Θ. 3, 68, 1. Ἤν τις παῖς ποτε πληγὰς λαβὼν ὑπ' ἄλλου κατείπῃ πρὸς τὸν πατέρα, αἰσχρόν ἐστι μὴ οὐκ ἄλλας πληγὰς ἐμβάλλειν τῷ υἱεῖ. Ξε. Λακ. π. 6, 2. Αἰτίαν ἔσχον ὑπὸ τῶν ἑτέρων. Πλ. πολ. 565, b. Φεύγει ὑπ' ἐμοῦ τὴν δίκην. Δη. 30, 5. Πολλοὶ οἷς ἐξῆν φίλοις χρῆσθαι, τούτοις δούλοις μᾶλλον βουληθέντες χρῆσθαι ὑπ' αὐτῶν τούτων δίκην ἐδίδοσαν. Ξε. Κυ. 1, 6, 45. Ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου πάντα κακὰ ἀκούω. Πλ. Ἱπ. 304, d.

A. 4. Da nach § 46, 5 auch Neutra eines Accusativs empfänglich sind, so können sie auch ein Passiv haben. Ποῖον ἐρεῖς βίον ὃν οὐ βεβίωκας, ἐπεὶ ὅ γε βεβιωμένος σοι τοιοῦτος ὢν φαίνεται. Δη. 19, 200. Ἢν τὰ παρ' ὑμῶν ὑπηρετῆται, ταχέως ὄψεσθε τὴν πόλιν εὐδαίμονα γεγενημένην. Ἰσ. 3, 63. Ἱκανὰ τοῖς πολεμίοις εὐτύχηται. Θ. 7, 77, 3. Τὰ χρήματα κινδυνεύεται τῷ δανείσαντι. Δη. 34, 28. [z. Th. 3, 39, 7. vgl. z. 1, 73, 2. 2, 35, 1.] Οἱ ἱερεῖς τοῖς σώμασιν ἰατρικὴν ἐξεῦρον ἐπικουρίαν, οὐ διακεκινδυνευμένοις φαρμάκοις χρωμένην. Ἰσ. 11, 22. Διὰ τὴν Πλειστοάνακτος κάθοδον παρανομηθεῖσαν πταίσματα ξυνέβαινεν. Θ. 5, 16, 4. Τεθορύβημαι μή τινες ἀγνοήσωσί με ψυχαγωγηθέντες τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις καὶ κακοηθέσι τούτοις ἀντιθέτοις. Αἰ. 2, 4.

A. 5. So finden sich denn besonders substantivierte Participia von Passiven mancher Neutra zum Teil in einer uns ziemlich fremdartig erscheinenden Weise, wie τὰ σεσωφρονημένα das mit besonnener Mäßigung Geübte, τὰ ἠσεβημένα das gottlos Verübte, τὰ πεπονημένα das mit Anstrengung Verrichtete, τὰ πεπρεσβευμένα das auf einer Gesandtschaft Ausgeführte, τὰ πεπολιτευμένα das in der Staatsverwaltung Gethane, τὰ κινδυνευθέντα das gefahrvoll Bestandene, παρακεκινδυνευμένον ein gewagter Ausdruck, τὰ δυςτυχηθέντα die erlittenen Unfälle. Τῶν σεσωφρονημένων ἐν τῷ βίῳ μοι χάριν ἀπειληφέναι νομίζω. Αἰ. 2, 4. Ἀνεμνήσθησαν πάντα τὰ ἠσεβημένα αὐτῷ. Λυ. 6, 5. Θηβαῖοι τὸν Φίλιππον οὐκ ἐδύναντο κωλῦσαι τῶν αὐτοῖς πεπονημένων ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν. Δη. 5, 20. Τὰ πρόσθεν πεπραγμένα καὶ πεπρεσβευμένα ἀποκτείνειεν ἂν τὸν Αἰσχίνην δικαίως. Δη. 19, 131. Μέλλω λόγον διδόναι τήμερον τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων. Δη. 18, 8. Οὐ ῥᾴδιον τὰ ὑπὸ πολλῶν κινδυνευθέντα ὑφ' ἑνὸς ῥηθῆναι. Λυ. 2, 54. Φθέγγεται τι παρακεκινδυνευμένον. Ἀρ. βά. 99. Ἐπηνώρθησαν τὰ ὑφ' ἑτέρων δυςτυχηθέντα. Λυ. 2, 70.

A. 6. Ausdrücke wie im Lateinischen venitur, curritur man kommt, läuft, sind im Griechischen nicht üblich. Auch in einer Verbindung wie ὁποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται (Θ. 1, 78, 2) ist der Satz ὁποτέρως ἔσται als Subjekt zu nehmen.

II. Passiv.

4. Bei Passiven kann als Subjekt nicht bloß das nähere, sondern auch das entferntere Objekt des Aktivs eintreten, besonders wenn es ein persönlicher Begriff ist.

A. 1. So stehen Passive, deren Aktive das Subjekt derselben im Ge. oder Da. bei sich haben würden. Νικήρατος ἐρῶν τῆς γυναικὸς ἀντερᾶται. Ξε. συ. 8, 3. Διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν βασιλεύεσθαι· ἢν γὰρ καλῶς ἄρχεσθαι μάθωσι, πολλῶν ἄρχειν δυνήσονται. Ἰσ. 3, 57. Οὐχ ὑπό γε θεῶν ποτε ἀμελεῖται ὃς ἂν προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνεσθαι. Πλ. πολ. 613, a. Μὴ περιίδητε τοὺς προγόνους ἔτι μᾶλλον καταφρονουμένους ἢ νῦν καταπεφρόνηνται. Δη. 43, 84. — Οὐκέτι ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἤδη ἀπειλῶ ἄλλοις. Ξε. συ. 4, 31. Πολλοὶ διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιβουλευόμενοι ἀπόλλυνται. Ξε. ἀπ. 4, 2, 35. Ὁμολογεῖται κρεῖττον εἶναι πιστεύεσθαι ὑπὸ τῆς πατρίδος ἢ ἀπιστεῖσθαι. Ξε. συ. 4, 29. Ὁ πένης ἐλεεῖται, ὁ δὲ πλούσιος φθονεῖται. Σωτ. Στοβ.

103, 13. Τάσσειν γε μᾶλλον ἢ 'πιτάσσεσθαι θέλεις. Εὐ. Συλ. 3 (691). (Dichter gebrauchen auch Passiva in einer bei Prosaikern eben nicht üblichen Weise. Ἡ ὁδὸς βραδύνεται. Σο. Ἠλ. 1501.)

A. 2. Wenn das Aktiv zwei Objekte haben würde (neben dem persönlichen im Ge. oder Da. ein sachliches im Ac.), so bleibt bei der Umwandlung ins Passiv der sachliche Ac. unverändert. [Hermann De ell. p. 168.] So geht ἐκκόπτειν τινὶ τὸν ὀφθαλμόν über in ἐκκόπτεταί τις τὸν ὀ. Bei Verben, die den Ge. regieren, ist diese Weise selten. Βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλεύονται. Πλ. νό. 680, e. Οἱ δολιχοδρόμοι τὰ σκέλη μὲν παχύνονται, τοὺς δὲ ὤμους λεπτύνονται. Ξε. συ. 2, 17. Τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; Ξε. ἀπ. 1, 5, 5. Εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε. Θ. 1, 140, 6. Vgl. A. 8.

A. 3. Analog erscheint dieser Ac. auch bei zweiten Perfekten intransitiver Bedeutung. Ἑώρων τὸν Φίλιππον ὑπὲρ ἀρχῆς τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα τὸ σκέλος πεπηρωμένον. Δη. 18, 67. vgl. And. 1, 61 u. Xe. An. 4, 5, 12.

A. 4. Von καταγιγνώσκειν u. ä. Verben (§ 47, 24) sagt man zwar καταγιγνώσκεταί τις nach A. 1; aber gewöhnlich θάνατος καταγιγνώσκεταί τινος. Κἂν νόμῳ τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτιννύουσιν ἐν ἑορτῇ. Ξε. Ἑλ. 4, 4, 2. Ἁπάντων θάνατος κατεγιγνώσκετο. Λυ. 13, 38. — Κατηγόρηται Ἐπικράτους ἱκανά. Λυ. 27, 1. [vgl. z. Th. 1, 95, 2.]

A. 5. Auch der Dativ kann beim Passiv stehen, indem das Verbum entweder unpersönlich gebraucht wird oder ein Ac. des Aktivs Subjekt geworden ist. Daher denn auch z. B. ἐπιβεβουλευμένα. Doch ist diese Weise seltener als die A. 1 und 2 angegebene. Ἀκούσας ἐπιβουλεύεσθαι τῇ πόλει βοηθῶν παρῆν. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 5. — (Πῶς ἂν ἐπιβουλεύσαιμι αὐτῷ, εἰ μὴ καὶ ἐπεβουλεύθην ὑπ' αὐτοῦ; Ἀντιφ. 4, β, 5.) — Νῦν σοι φράσω τι πρᾶγμα δεινὸν καὶ μέγα, ὃ τοῖς θεοῖς ἅπασιν ἐπιβουλεύεται. Ἀρ. εἰρ. 403. Οὐ περιεώρων τὰ γιγνόμενα ὡς καὶ ἐκείνοις ἐπιβουλευόμενα. Θ. 6, 88, 8. Δίκης Λακεδαιμονίοις ἐπιτραπείσης τὴν γῆν ἔτεμον. Θ. 5, 31, 3. (Ἀνέστησαν αὐτοὺς οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακήν. Θ. 1, 126, 6.)

A. 6. Von Verben, die zwei Objektsaccusative regieren, wird beim Passiv der persönliche Ac. Subjekt, der sachliche bleibt unverändert. Οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ἄνθρωπος ἢ ἐπιστήμην. Πλ. Μέ. 87, c. [vgl. § 46, 15.] Ἡ πόλις περιφανῶς ὠφέλητο. Θ. 6, 60, 4. Ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶται πᾶσαν τὴν οὐσίαν. Πλ. Γο. 486, b. Τισσαφέρνης ὑπὸ βασιλέως νεωστὶ ἐτύγχανε πεπραγμένος τοὺς φόρους. Θ. 8, 5, 5. Αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα οἱ θεοὶ ὀρθῶς ἐκλήθησαν. Πλ. Κρατ. 397, c. [vgl. § 46, 13.] Ἡ καταφρόνησις ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται. Θ. 1, 122, 4. Δώδεκα ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται. Πλ. νό. 760, b. (Σύμπασα ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανενέμηται. Πλ. νό. 758, c.) Vgl. 46, 15 u. A.

A. 7. So steht bei Passiven auch der Ac. des Inhaltes (§ 46, 5 vgl. 6). Πᾶσαν θεραπείαν ὡς ἰσόθεος θεραπεύεται ὑπὸ τοῦ ἐρῶντος. Πλ. Φαῖδ. 255, a. Τὴν δόξασαν ζημίαν τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω. Πλ. νό. 843, e. Ἕκαστος ἂν αἰσχυνθείη τὴν τάξιν λιπεῖν ἣν ἂν ταχθῇ ἐν τῷ πολέμῳ. Αἰ. 3, 7. — Μίαν μάχην ἡττήθησαν. Ἀνδ. 3, 19. Ἰσαρίθμους πληγὰς μαστιγούσθω. Πλ. νό. 845, a. Μέγα τὸ ναυσὶ τοσοῦτον πλοῦν δεῦρο κομισθῆναι. Θ. 6, 37, 2. Ἁλοὺς τὴν γραφὴν τῆς οὐσίας ᾔδειν ἐκστησόμενος. Ἀντ. 2, β, 9.

A. 8. Eben so erscheinen bei Passiven häufig als Accusative der Art substantivierte Neutra von Adjektiven und Pronominaladjektiven. Vgl. A. 2. 6. Ἀπέρχομαι πρὶν ὑπὸ σοῦ τι μεῖζον ἀναγκασθῆναι. Πλ. Φαῖδ. 242, a. Μεγάλα ἂν ζημιοῖο, εἰ τοὺς σαυτοῦ κατακαίνοις. Ξε. Κυ. 3, 1, 16. Πολλὰ ἐλαττοῦμαι Αἰσχίνου. Δη. 18, 3. [z. Th. 4, 58.] Ὦ δαῖμον ὡς ἀνάξι'

ἠτιμώμεθα. Εὐ. Ἑλ. 455. — Ταῦτα μὲν ἡ πόλις βλάπτεται, ἐγὼ δ' ἰδίᾳ τι; θεάσασθε ἡλίκα. Δη. 39, 13. [z. Th. 4, 64, 1. vgl. 8, 48, 5.] Μέμνησαι ὅ, τι ἠρωτήθης. Πλ. Ἱπ. 289, c. Ταῦτα οὐδεὶς ἂν πεισθείη ποτέ. Πλ. νό. 836, d. Τοσοῦτον ἡττῶνται. Δη. 19, 208. Αἰσχίνης λιχνοφόρος καὶ τοιαῦτα προςαγορεύεται. Δη. 18, 260.

5. Das Subjekt des Aktivs steht beim Passiv gewöhnlich entweder als Dativ (§ 48, 15, 3) oder mit *ὑπό* im Genitiv. *Βούλονται πάντες ὑπὸ τῶν παίδων θεραπεύεσθαι. Λυ.* 19, 37. *Οἱ μὲν ὑπὸ νόμων ἐθέλοντες ἄρχεσθαι σώφρονες καὶ ἐλεύθεροι καὶ χρηστοὶ νομίζονται, οἱ δ' ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχιῶν ἄνανδροι καὶ δοῦλοι. Δη.* 24, 75. *Τὸ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως πάνυ ὑϊκὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι. Ξέ. Κυ.* 5, 2, 17.

A. 1. Παρά mit dem Ge. findet sich besonders bei Passiven und Verben, die ein Geben oder eine Äußerung bezeichnen, und zwar in Verbindung mit persönlichen Begriffen. Nicht häufig ist ἀπό, von einem Ausgehen oder einer Veranlassung gebraucht. Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι μέγισται δέδονται δωρεαὶ παρ' ὑμῶν καὶ ὑπὲρ μεγίστων. Δη. 21, 170. Τὸ ὁμολογηθὲν παρὰ βελτιόνων που κυριώτερον ἢ τὸ παρὰ χειρόνων. Πλ. σοφ. 246, d. — Ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον. Θ. 1, 17, 1. Γνῶμαι ἀφ' ἑκάστων ἐλέγοντο. Θ. 3, 36, 5. [Vgl. Reg. z. Th. u. ἀπό S. 240, a.]

[A. 2. Sehr selten bei Passiven ist in der attischen Prosa πρός mit dem Ge.; ἐξ steht meist nur, und auch dies nicht oft, bei Verben des Gebens. Vgl. § 68, 37, 3 u. 17, 9. Vgl. z. Xe. An. 1, 1, 6. Κῦρος ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν φίλους. Ξε. ἀν. 1, 9, 20. Τοῦτό μοί πως ἐκ θεοῦ δέδοται, ταχὺ οἵῳ τ' εἶναι γνῶναι. Πλ. Λυ. 204, b.]

6. Die passive Form findet sich von manchen Verben auch, wo das Subjekt zu seinem Leiden thätig mitwirkt und wo wir Aktive mit dem Reflexiv oder auch bloße Aktive gebrauchen: mediales Passiv.

A. 1. Als wirkliche Passive erkennbar sind diese Verba an ihren passiven Aoristen. Ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο. Ξε. Ἑλ. 3, 4, 22. Ξυστραφέντες τοὺς πολεμίους κωλύσουσι διελθεῖν. Θ. 7, 32, 1. Συσπειραθέντες ἐχώρουν ἐρρωμένως. Ξε. Ἑλ. 4, 3, 18. Τὸ εὐώνυμον διεσπάρη. Ξε. ἀν. 6, 3, 28. Οἱ Ἕλληνες διεκρίθησαν πρός τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους. Θ. 1, 18, 5. Σεισμοῦ γενομένου διελύθησαν ἕκαστοι ἐπ' οἴκου. Θ. 5, 50, 4. — Πῇ πορευθεὶς τὸν βίον ὡς ἄριστ' ἂν διέλθοι; Πλ. πολ. 365, b. Αὐτερέται ἐκομίσθησαν. Θ. 6, 91, 3. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπὶ πλοίου ἐπεραιώθη ἐς Πελοπόννησον ἐκ τῆς Θουρίας. Θ. 6, 61, 6. Παντὸς φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον. Πλ. νό. 765, e. Οὐ χρὴ ἀπαρασκεύους ἐπειχθῆναι. Θ. 1, 80, 2. Ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἡ πόλις ἡμῶν οὐκ ἀπελείφθη. Ἰσ. 4, 44. Δημήτηρ ἀφίκετο εἰς τὴν Ἀττικὴν ὅτ' ἐπλανήθη τῆς Κόρης ἁρπασθείσης. Ἰσ. 4, 28. Κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου. Ξε. ἀν. 6, 1, 8. Οὐδεὶς ἔτι πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. Ξε. ἀν. 4, 7, 12. Οἱ εἰς ἔρωτας ἐκκυλισθέντες ἧττον δύνανται τῶν τε δεόντων ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι. Ξε. ἀπ. 1, 2, 22. Βληθεὶς μετεστράφη. Ξε. Κυ. 8, 3, 28. Οὐδὲ τοῦτο πώποτε ἐπείσθην ὡς ἡ ψυχή, ὅταν τοῦ σώματος ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν. Ξε. Κυ. 8, 7, 19. Οὐκ ἔστι χωρίον ἐγγὺς ὅποι ἂν μαλακισθέντες σωθείητε. Θ. 7, 77, 7. — Εὐωχηθέντες ὑβρίζουσιν. Ἀρ. ἐκ. 664. Ἡ βουλὴ συνειστιάθη. Δη. 19, 190. Ἐκεῖ ἐστι πόα καθίζεσθαι ἢ κατακλιθῆναι. Πλ. Φαῖ. 229, b. Χρὴ ὕπνου

ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε δύνασθαι καὶ ὀψὲ κοιμηθῆναι. Ξε. ἀπ. 2, 1, 3. Ὄναρ ἰδὼν ἐξηγέρθη. Ξε. Κυ. 8, 7, 2. — Ἐποίησα οὐδὲν ἐφ' ᾧ ᾐσχύνθην. Ξε. ἀπ. 2, 2, 8. Ἀνιαθεὶς κατέσχε τὸν φθόνον. Ξε. Κυ. 4, 6, 4. Οἱ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι οὐχ ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν. Ξε. Κυ. 1, 5, 9. Ἐπειδὰν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν. Πλ. Φαιδ. 83, b. Ὡς ἤκουσε τοῦ ἀγγέλου, ἐξεπλάγη. Ξε. Κυ. 3, 1, 1. Πρὸς τὰς ἀγγελίας κατεπλάγη. Θ. 6, 40, 2. Οἱ ἀγαθοὶ ἄν τι ὀργισθῶσι τοῖς γονεῦσιν, αὐτοὶ ἑαυτοὺς παραμυθοῦνται. Πλ. Πρω. 346, b. Θυμωθεὶς τοῖς αἰτίοις σπουδαιότερον εἶπον ἃ εἶπον. Πλ. πολ. 536, c. Μὴ ψευσθῆναι ποιήσωμεν τῶν ἐλπίδων τοὺς εὔνους ἡμῖν ὄντας. Ἰσ. 6, 108. — Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. Ἰσ. 2, 38. (Παθήματα μεγάλα ξυνηνέχθη γενέσθαι τῇ Ἑλλάδι. Θ. 1, 23, 1.) Πρὸς τοὺς πολίτας μετὰ πρᾳότητος προσηνέχθην. Ἰσ. 3, 32. Διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους. Θ. 1, 18, 6. Νομίζομεν τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν διαλύεσθαι ἤν τις μετρίως ξυναλλαγῇ. Θ. 4, 19, 2. Νῦν πρὸς ἀλλήλους δ' ἀντιλογιῶν πειρώμεθα καταλλαγῆναι. Θ. 4, 59, 3. — Θάρσει· λέγων τἀληθὲς οὐ σφαλεῖ ποτε. Σο. Τηρ. 513 (526).

A. 2. Manche der angeführten Verben finden sich eben so wohl auch in der eig. passiven Bedeutung, wie ἀθροίζεσθαι, νομίζεσθαι, κινεῖσθαι, φέρεσθαι, σῴζεσθαί; von den übrigen erscheinen die Simplicia überhaupt und die Komposita wenigstens in der uneigentlichen Bedeutung nicht leicht anders als in medial passivem Sinne. Πείθεσθαι, πεισθῆναι heißt sowohl überredet werden, sich überreden, bewegen lassen als glauben, trauen, gehorchen, hat aber in der letztern Bedeutung das Futur πείσομαι. Φαίνεσθαι (φανθῆναι) heißt gezeigt werden, φαίνεσθαι, φανῆναι, φανήσεσθαι und φανεῖσθαι erscheinen. Ἀσκληπιὸς ὑπὸ χρυσίου ἐπείσθη πλούσιον ἄνδρα θανάσιμον ἤδη ὄντα ἰάσασθαι. Πλ. πολ. 408, c. Ἡ ῥᾳδίως πεισθησόμεθα τῷ παντελῶς ὄντι μὴ παρεῖναι ζωήν; Πλ. σοφ. 248, e. — Τὸν μῦθον ὅπως ἂν πεισθεῖεν, ἔχεις τινὰ μηχανήν; Πλ. πολ. 415, c. Ὁ πεισθεὶς τῷ νόμῳ ἀναίσθητος τῶν ἀπ' αὐτοῦ κακῶν γίγνοιτ' ἄν. Πλ. νό. 843, a. Ἡμεῖς οὐ πεισόμεθα αὐτοῖς ἀμφότερα. Πλ. πολ. 408, c. Πότε οὕτως Ἀθηναῖοι ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι πείσονται τοῖς ἄρχουσιν; Ξε. ἀπ. 3, 5, 16. — Θάνατον ὡρίσατο, ἐὰν ἀποφανθῇ χρήματα εἰληφώς. Δεί. 1, 104. Ἡ Σπάρτη δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη. Ξε. Λακ. π. 1, 1. Οὐ πάνδεινον φανεῖται ἡ ἀδικία, εἰ θανάσιμον ἔσται τῷ λαμβάνοντι· ἀπαλλαγὴ γὰρ ἂν εἴη κακῶν· ἀλλὰ μᾶλλον οἶμαι αὐτὴν φανήσεσθαι πᾶν τοὐναντίον τοὺς ἄλλους ἀποκτιννῦσαν. Πλ. πολ. 610, d.

A. 3. Einige der hieher gehörigen Passive nehmen transitive Bedeutung und einen Ac. an. So περαιοῦσθαι z. B. πέλαγος über ein Meer setzen; φοβεῖσθαι, κατα- und ἐκπλήσσεσθαι. S. § 46, 10, 1.

A. 4. Da diese Bedeutung der medialen sehr nahe verwandt ist, so schwanken mehrere der hieher gehörigen Verben zwischen dem passiven und medialen Aorist. Man s. im Index der Anomala γυμνάζεσθαι, αὐλίζεσθαι, ὀρέγεσθαι, ἀνάγεσθαι unter ἄγειν, ὁρμίζεσθαι, ὁπλίζεσθαι, μαλακίζεσθαι. Über ἀπορεῖσθαι 2c. 8 A. 9. Μάλιστ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἰσ. 1, 46. Τίς τῶν μεγίστων δειλὸς ὢν ὠρέξατο; Εὐ. Ἀρχ. 9 (242), 3.

III. Medium.

7. Die mediale Form, eine Abart der passiven, auch dem Sinne nach mit dieser verwandt, stellt die Thätigkeit als eine solche vor, durch die das Subjekt (entweder unmittelbar oder durch ihm Angehöriges) afficiert wird. [Poppo De Graecorum verbis mediis,

passivis, deponentibus recte discernendis Progr. 1827 u. Mehlhorn i. d. Jahrb. f. Phil. u. Päd. 1, 1 S. 14 ff.]

8. Afficiert werden kann das Subjekt zunächst subjektiv. Während nämlich das Aktiv die Thätigkeit bloß als Thatsache vorstellt, bezeichnet das Medium sie oft als Werkthätigkeit, bei der Kräfte oder Mittel des Subjekts in Anspruch genommen werden: dynamisches Medium.

A. 1. Daher heißt z. B. πόλεμον ποιεῖν einen Krieg bewirken, anstiften; πόλεμον ποεῖσθαι Krieg führen mit Aufwendung seiner Kräfte und Mittel. So sind die zahlreichen Umschreibungen durch ποιεῖσθαι mit einem Ac. viel nachdrucksvoller als das einfache, dem Ac. stammverwandte Verbum. (Die κοινή aber bevorzugt ποιεῖν, besonders bei Hinzufügung eines prädikativen Adjektivs = efficere.) (Als Passiv erscheint für diese Sprechweise γίγνεσθαι [z. Xe. An. 1, 2, 17], selten ποιεῖσθαι.) Aus der dynamischen Bedeutung des Mediums erklärt sich auch ποιεῖσθαι halten, glauben. Außerdem kann dies Wort auch heißen (für) sich machen nach R. 10 und (für) sich machen lassen nach R. 11. Τοὺς τὸν πόλεμον ποιοῦντας ὡς τῆς δημοκρατίας κηδομένους εὔνους εἶναι νομίζομεν. Ἰσ. 8, 51. Ἆγις οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο. Θ. 7, 27, 3. Μηδεὶς ὑμῶν ὀρρωδείτω μετὰ τοῦ δικαίου ποιούμενος τοὺς κινδύνους. Ἰσ. 14, 42. Δεῖ τὸν καλὴν ἀρχὴν τοῦ βίου ποιούμενον αὐτοῦ πρότερον ἢ τῶν αὐτοῦ ποιήσασθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Ἰσ. 15, 290. (vgl. z. Th. 1, 50, 2.) Περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον τοὺς λόγους ποιησόμεθα. Θ. 3, 10, 1. (Γιγνομένων λόγων οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν. Θ. 5, 55, 1. z. 8, 14, 2.) — Οἱ Ἀθηναῖοι δεινὸν ἐποιοῦντο, εἰ τοὺς ἐπιβουλεύοντας σφῶν τῷ πλήθει μὴ εἴσονται. Θ. 6, 60, 3. Τὸ λέγειν ὡς δεῖ τοῦ φρονεῖν εὖ μέγιστον σημεῖον ποιούμεθα. Ἰσ. 15, 255. Πονηρὸν ἄνδρα μηδέποτε ποιοῦ φίλον. Μέ. μο. 453. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο ὡς ἀντὶ Παυσανίου ἀνέθεσαν. Θ. 1, 134, 4.

A. 2. So heißt ferner λαμβάνειν nehmen, λαμβάνεσθαι fassen; παρέχειν heißt schlechtweg geben, darbieten, verschaffen, bewirken bloß mit Bezug auf das Objekt und den Empfänger: daher ἀγορὰν παρέχειν Lebensmittel zum Verkauf ausstellen, und auch πράγματα παρέχειν zu schaffen machen; παρέχεσθαι mit Aufbietung äußerer oder innerer Mittel des Subjekts gewähren, herstellen. Dabei kann in einzelnen Verbindungen beides erscheinen, z. B. ναῦς παρέχειν und παρέχεσθαι. [Reg. z. Th. u. d. W.] Ἆρα γιγνόμενοι λαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας; Πλ. Φαίδ. 76, e. Ἀνδρεία ψυχὴ λαμβανομένη τῆς ἀληθείας ἡμεροῦται. Πλ. πολιτ. 309, d. — Ἡ Κέρκυρα ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε τοῖς Πελοποννησίοις. Θ. 1, 68, 4. Ναυτικὸν παρείχοντο οἱ Χῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ χρήματα. Θ. 2, 9, 3. — Ἔστι παρέχοντα πράγματα τοῖς πολεμίοις τοῖς φίλοις ἀσφάλειαν παρέχειν. Ξε. Κυ. 5, 4, 20. Ἄρχοντός ἐστιν οὐχ ἑαυτὸν μόνον ἀγαθὸν παρέχειν. Ξε. Κυ. 2, 1, 11. Ἀσφάλεια θάρσος παρέχει. Θ. 3, 12, 2. — Τὴν τόλμαν ἡ ξύνεσις ἐχυρωτέραν παρέχεται. Θ. 2, 62, 5. Τὰ ἔργα χείρω τῶν λόγων παρέσχετο. Εὐ. Φοῖνιξ 4, β (222), 4. Τὰ θνητὰ σώματα, ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ᾖ, ἡ ψυχὴ ζῶντα παρέχεται. Ξε. Κυ. 8, 7, 19. — Φιλόπολις ὃς ἂν ἐκ παντὸς τρόπου πειραθῇ τὴν ἑαυτοῦ ἀναλαβεῖν. Θ. 6, 92, 3. [z. 2, 5, 3.] (Τὴν πόλιν ἐπείρασαν καταλαβεῖν. Θ. 2, 72, 3. z. Her. 6, 84, 1.)

A. 3. So wird auch θυγατέρα ἐκδιδόναι schlechtweg heißen eine Tochter ausgeben, ἐκδίδοσθαι sie ausstatten mit Bezug auf Mühe und Kosten [für Manche auch nach 10 A. 8 erklärbar. vgl. Elmsl. z. Med. 303 u. z. Her. 7, 224]; λύειν lösen, λύεσθαι mit seinem Gelde lösen; wie ἀπο-, ἐκ-, διαλύεσθαι ähnlich den Aufwand an Mitteln und Kräften andeutet. Ἥν τις ἐκδοῦναι βούληται θυγατέρα, πρὸς ἐμὲ δεῖ λέγειν. Ξε. Κυ. 8, 4, 18.

Πέλοψ πολλὰς ἐξέδοτο θυγατέρας τοῖς ἀρίστοις. Πλουτ. Θησ. 3. Οἱ νόμοι κελεύουσι τοῦ λυσαμένου ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι τὸν λυθέντα. Δη. 53, 11. Οὐ ῥᾴδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. Πλ. ἀπ. 37, a. Ἡμᾶς τε τῆς ἀπορίας ἔκλυσαι καὶ αὐτὸς ἃ νοεῖς τῷ λόγῳ βεβαίωσαι. Πλ. Λάχ. 194, c. Οὐ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα. Ἰσ. 4, 72.

A. 4. So unterscheiden sich viele Media von ihren Aktiven nur insofern, als sie mehr die Idee des geschäftlichen oder geistigen Kraftaufwandes erregen. Hieher gehören auch σκοπεῖν anschauen, betrachten und σκοπεῖσθαι aufmerksam anschauen, überlegen, prüfen. Dabei sind aber Media für bestimmte Verbindungen vorzugsweise oder ausschließlich im Gebrauche. Σωκράτης διαλεγόμενος προετρέπετο πάντων μάλιστα τοὺς συνόντας πρὸς ἐγκράτειαν. Ξε. ἀπ. 4, 5, 1. Τὸ τὰς γενομένας διαφορὰς πρὸς ἀλλήλους θέσθαι καλῶς, τοῦτ' εἰκότως ἤδη δοκεῖ ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σωφρόνων ἔργον εἶναι. Ἀνδ. 1, 140. Πρὸς εὐδαιμονίαν οὐδὲν ἂν συμβάλοιτο τηλικαύτην δύναμιν ὅσηνπερ ἀρετὴ καὶ τὰ μέρη ταύτης. Ἰσ. 8, 32. Τὰ μικρὰ ῥᾴδιον τοῖς λόγοις ὑπερβαλέσθαι. Ἰσ. 10, 13. Πολλοί γε θνητῶν τῷ θράσει τὰς συμφορὰς ζητοῦσ' ἀμαυροῦν κἀποκρύπτεσθαι κακά. Εὐ. Ἰνώ 12 (420). Ἐκμαρτυρεῖν τὰς αὑτοῦ τύχας εἰς πάντας ἀμαθές· τὸ δ' ἐπικρύπτεσθαι σοφόν. Εὐ. Οἰδ. 14 (557). Ὀλίγον χρόνον δύναιτ' ἄν τις πλάσασθαι τὸν τρόπον τὸν αὑτοῦ. Λυ. 19, 60. Ὀρθῶς ἂν ὁριζοίμεθα ὁριζόμενοι δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπους νόμιμα. Ξε. ἀπ. 4, 6, 6. Χρὴ τὰ μὲν βεβαιοῦσθαι τῶν νομίμων, τὰ δ' ἐπανορθοῦσθαι. Πλ. νό. 951, c. — Ἡ ψυχὴ τῷ σώματι προςχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι διά τινος αἰσθήσεως. Πλ. Φαίδ. 79, c. Ἔδοξέ μοι, ἐπειδὴ ἀπείρηκα τὰ ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοπούμενοι. Πλ. Φαίδ. 99, d. Οὕτω δεῖ περὶ παντὸς σκοπεῖν· ὅταν γάρ τι ταύτῃ σκοπούμενος ἕλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο γέγονας. Πλ. Φίλ. 17, e. Οὐ πάνυ συγχωρῶ τὸν ἐν τοῖς λόγοις σκοπούμενον τὰ ὄντα ἐν εἰκόσι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν τοῖς ἔργοις. Πλ. Φαίδ. 100, a. Τὸ ἀριθμεῖν οὐκ ἄλλο τι θήσομεν τοῦ σκοπεῖσθαι πόσος τις ἀριθμὸς τυγχάνει ὤν. Πλ. Θε. 198, c. Ἠριθμοῦντο πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολάς. Θ. 3, 20, 3. — Δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι. Δη. 20, 162. (Über κατῳκῆσθαι z. Th. 1, 120, 2.)

A. 5. Hieher gehören auch mehrere Komposita von δεικνύναι und φαίνειν, insofern sie eine Kraftäußerung durch That oder Intelligenz bezeichnen. Doch enthalten diese, besonders die eine Äußerung bezeichnenden, zum Teil mit dem Begriff: etwas als subjektive Ansicht vortragen. Ähnlich sind ψεύδομαι lüge, täusche, breche mein Wort (dagegen als MP. täusche mich nach 6 A. 1), προβάλλομαι schlage als mir beliebigen vor, ἐντέλλομαι trage als meinen Willen auf, ἐπαγγέλλομαι erbiete mich zu etwas von mir zu Gewährendem. Ἔστι καὶ πταίσαντ' ἀρετὴν ἀποδείξασθαι θανάτῳ. Εὐ. Αἰγ. 5 (11). Τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐν τοῖς ἔργοις ἐνδείκνυσθε μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς λόγοις. Ἰσ. 3, 61. Χαλεπὸν μὴ παραδείγμασι χρώμενον ἱκανῶς ἐνδείκνυσθαί τι τῶν μειζόνων. Πλ. πολιτ. 277, c. Δεῖ τὸν ἵππον ἑκόντα πάντα τὰ κάλλιστα καὶ λαμπρότατα ἐπιδείξασθαι. Ξε. ἱπ. 11, 6. Ἀναιδὲς δοκεῖ μὴ εἰδότας ἐπιστήμην ἀποφαίνεσθαι τὸ ἐπίστασθαι οἷόν ἐστιν. Πλ. Θε. 196, d. Ἕνα περὶ ἑνὸς ἀεὶ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. Πλ. νό. 719, d. Τὸ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξαπατῆσαι ἢ ψεύσασθαι, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις συμβάλλεται. Πλ. πολ. 331, b. Στρατηγοὺς οἱ νομοφύλακες προβαλλέσθων. Πλ. νό. 755, c. Οἱ πατέρες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὐκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως. Πλ. Πρω. 325, d. Σωκράτης ἐθαύμαζεν εἴ τις ἀρετὴν ἀπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττοιτο. Ξε. ἀπ. 1, 2, 7.

A. 6. Ähnlich schwankt die Bedeutung bei manchen Medien, die eine äußerliche Thätigkeit bezeichnen. So steht τίθεσθαι entweder mit Bezug

auf die Kraftäußerung oder darauf, daß dem Subjekt das Objekt angehört; τὰ ὅπλα sich aufstellen oder Halt machen. [z. Xe. An. 1, 5, 14. 6, 4.] Hieher gehört wohl auch ἀποδίδοσθαι verkaufen, eig. das Seinige als ein Schuldiges (ἀπο-) fortgeben. [z. Th. 6, 62, 4.] Ἀλκιβιάδης ὑπὲρ τοῦ δήμου ἔθετο τὰ ὅπλα. Δη. 21, 145. Σὺν τῷ νόμῳ δεῖ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. Ξε. Κυ. 1, 3, 17. Μόνῳ τῷ τυράννῳ οὔτε ἔχειν οὔτε καταθέσθαι τὰ κακὰ λυσιτελεῖ. Ξε. Ἱέρ. 7, 13. Οὐχ ἁπλῶς οὕτω κυρία ἐστὶ διαθήκη ἣν ἄν τις διάθηται. Πλ. νό. 922, c. Οἱ μεταβαλλόμενοι τὰς ἐργασίας οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἔργων ἀκριβῶς ἔχουσιν. Ἰσ. 11, 16. Ἰδιῶται συνιστάμενοι καὶ κοινούμενοι τὴν τύχην ἀσφαλέστερον κινδυνεύουσιν. Ξε. π. πό. 4, 32. Συσκευάζου ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. Ξε. Κυ. 8, 7, 2. Ἀναξίβιος τοὺς ὑπολελειμμένους ἀπέδοτο· ὁ δὲ Κλέανδρος οὐδένα ἐπεπράκει. Ξε. ἀν. 7, 2, 6.

A. 7. [8.] Anfangen heißt ἄρχειν (eig. der erste unter mehreren sein), insofern ein anderer, ἄρχεσθαι insofern das Subjekt selbst als fortsetzendes zu denken ist. [z. Xe. An. 1, 3, 1 u. 6, 5.] Ἡ ὀκνεῖς ἄρξαι, μὴ αἰσχρὸς φανῇς, ἐὰν πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὖ ποιῇς; Ξε. ἀπ. 2, 3, 14. Ἀρχόμενοι πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται. Θ. 2, 8, 1. [Πολέμου οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. Θ. 1, 144, 3. u. dort die A. Vgl. G. Hermann über Böckhs Behandlung der gr. Inschriften S. 127 f.]

A. 8. [7.] Auch von Intransitiven giebt es neben den Aktiven Media mit dem A. 4 angegebenen Unterschiede, der sich aber im einzelnen mannigfach modificiert. So heißt στρατεύειν einen Feldzug machen, στρατεύεσθαι Kriegsdienste thun, auch wo es für στρατεύειν zu stehen scheint, mehr die Werkthätigkeit als die bloße Thatsache bezeichnend, πολιτεύειν Bürger sein, als Bürger leben [z. Th. 4, 114, 1], πολιτεύεσθαι bürgerliche oder Staatsgeschäfte treiben; πρεσβεύειν Gesandter sein, πρεσβεύεσθαι durch eine Gesandtschaft verhandeln (bei Thuk., der es auch für das Aktiv gebraucht vgl. z. 1, 31, 3) oder auch Gesandten sein lassen, als Gesandten schicken nach 11 A. 1; βουλεύειν Rat sein, Rat geben, (im Ao. auch) festsetzen; βουλεύεσθαι erwägen, sich beraten, Entschlüsse fassen; συμβουλεύειν raten, συμβουλεύεσθαι mit jemand erwägen, ihn um Rat fragen. Dagegen ἀνακοινοῦν (τινί τι oder περί τινος) jemand wegen etwas befragen; ἀνακοινοῦσθαι sich mit jemand beraten. [z. Xe. An. 5, 6, 36 lat. A.] Οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεῦσαι. Θ. 6, 11, 2. Ὁ μὴ στρατευόμενος τὸ κοινὸν ἀδικεῖ. Ἀρλ. ῥητ. 1, 13. Ἐλθὼν εἰς Λακεδαίμονα ἔπειθεν αὐτοὺς στρατεύσασθαι. Λυ. 12, 58. — Γιγνώσκω τῶν ἀνθρώπων ἀσφαλέστατα τούτους οἰκεῖν οἳ ἂν τοῖς παροῦσιν ἤθεσι καὶ νόμοις, ἢν καὶ χείρω ᾖ, ἥκιστα διαφόρως πολιτεύωσιν. Θ. 6, 18, 8. Μάλιστα τούτους τιμῶσιν ἅπαντες καὶ θαυμάζουσιν οἵτινες ἀμφότερα δύνανται, καὶ πολιτεύεσθαι καὶ στρατηγεῖν. Ἰσ. 5, 140. Τὸ φιλόπολι οὐκ ἐν ᾧ ἀδικοῦμαι ἔχω, ἀλλ' ἐν ᾧ ἀσφαλῶς ἐπολιτεύθην. Θ. 6, 92, 3. — Ἀβραδάτης πρὸς τὸν Βακτριανῶν βασιλέα πρεσβεύων ᾤχετο. Ξε. Κυ. 5, 1, 2. (Οἱ Κορίνθιοι ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι. Θ. 1, 31, 3. Ὁ Γύλιππος ἐς τὴν Θουρίαν πρεσβευσάμενος ἄρας παρέπλει τὴν Ἰταλίαν. Θ. 6, 104, 3.) Πρεσβευομένοις τοῖς Ἀθηναίοις πανταχόσε βοηθεῖν οὐδεὶς ἤθελεν. Πλ. νό. 698, d. — Βουλεύειν οὐκ ἔξεστι νεωτέροις τριάκοντα ἐτῶν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 35. Ἡ σώφρων πόλις τῷ πλεῖστα εὖ βουλεύοντι προστίθησι τιμήν. Θ. 3, 42, 5. Μὴ ταχεῖς ἔστε περὶ ἀνδρὸς βουλεῦσαί τι ἀνήκεστον. Θ. 1, 132, 5. Ἐπὶ Κέκροπος αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλεύοντο. Θ. 2, 15, 1. Οὐδεὶς μετ' ὀργῆς ἀσφαλῶς βουλεύεται. Μέ. μο. 415. Ταὐτόματον ἡμῶν κάλλιον βουλεύεται. Μέ. μο. 726. Οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντα Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι. Θ. 2, 74, 1. — Συμβουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν· σὺ οὖν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ, τι σοι δοκεῖ κάλλιστον εἶναι. Ξε. ἀν. 2, 1, 17. Ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν εἰς Δελφοὺς ἀνεκοίνωσε τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. Ξε. ἀν. 3, 1, 5. Ἐν ταῖς συνουσίαις, ὅταν τι ἀνακοινῶνταί σοι, ὁρῶ σε καλῶς συμβου-

λεύοντα. Ξε. ἀπ. 3, 7, 3. (Τῷ δυστυχοῦντί πως τερπνὸν τὸ λέξαι κἀποκλαύσασθαι πάλιν. Εὐ. Οἱ. 6 [567].)

A. 9. Einige Intransitive haben mediale Passive, welche die leidende Affektion des Subjekt bezeichnen, während die Aktive den Zustand schlechtweg ausdrücken, wie ἀπορεῖν in Verlegenheit, ratlos sein, ἀπορεῖσθαι an Verlegenheit leiden oder verlegen hin und her schwanken. Vgl. § 40 δαπανάω. [Vgl. Schömann z. Js. p. 192 s. u. z. Plut. Agis 17, 1.] Ὁ Νικίας ἔφη τοὺς Συρακοσίους τὰ μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσειν. Θ. 7, 48, 5. Τοῦθ' ἡμῶν ἀπορουμένων ἔτι μείζων κατεχύθη σκοτοδινία. Πλ. σοφ. 264, c. — Οὐδ' εἰ πονεῖ τις, δεῖ πόνου μνήμην ἔχειν. Σο. ΟΚ. 509. Οἱ διαπεφευγότες τὸν πονούμενον ᾠκτίζοντο. Θ. 2, 51, 4. — Οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς ξυμμάχοις οὐ βουλομένοις ταλαιπωρεῖν προςῆγον τὰς ἀνάγκας. Θ. 1, 99, 1. Ὑμῖν ἔξεστι μηδὲν ταλαιπωρηθεῖσιν ἅπαντα διαπράξασθαι. Ἰσ. 3, 64. [Haase Lucubrr. p. 44.]

9. Objektiv kann das Subjekt des Mediums zunächst von seiner eigenen Thätigkeit als sie erleidend afficiert werden: transitives oder passives Medium.

A. So von γεύω lasse, mache kosten, γεύομαι mache mich kosten, genieße, von ψηφίζω lasse abstimmen, ψηφίζομαι stimme, beschließe, von παύω mache aufhören, παύομαι höre auf, von λούω wasche λούομαι wasche mich, bade mich, von τάσσω und ἵστημι stelle τάσσομαι und ἵσταμαι stelle mich, von ἅπτειν heften ἅπτεσθαι berühren, angreifen, von ἔχω halte ἔχεσθαι, ἀπέχεσθαι 2c., von ἱέναι werfen ἵεσθαι stürzen, ἀφίεσθαι u. μεθίεσθαι loslassen 2c. Über ἵστασθαι mit dem Ao. στῆναι § 36, 11, 5 vgl. A. 6. Τῆς τοῦ ὄντος θέας οἵαν ἡδονὴν ἔχει ἀδύνατον ἄλλῳ γεγεῦσθαι πλὴν τῷ φιλοσόφῳ. Πλ. πολ. 582, c. Οἱ Ἀθηναῖοι Μιλτιάδην εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηφίσαντο. Πλ. Γο. 516, d. Οὐδὲν ἥδιον τοῦ παύσασθαι δὀυνώμενον. Πλ. πολ. 583, d. Χρὴ γυμνάζεσθαι καὶ λοῦσθαι. Πλ. νό. 942, b. Ἐτάξαντο ὡς ἀμυνούμενοι. Θ. 4, 35, 2. Τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ αἱ γνῶμαι ἵστανται. Θ. 6, 34, 7. — Πρέπει τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους τῶν σπουδαίων εἶναι μιμητάς. Ἰσ. 1, 2. Τῶν πολιτικῶν πραγμάτων σφαλερόν ἐστιν ἅπτεσθαι. Ἀνδ. 4, 1. Πάντα ἐστὶ καλὰ ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται. Πλ. νό. 859, e. Οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἄμεινον οἰκήσειαν τὴν ἑαυτῶν ἢ ἀπεχόμενοι πάντων τῶν αἰσχρῶν. Πλ. συ. 178, e. Ἀλαλάξαντες ἵεντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ξε. ἀν. 4, 2, 7. — Μεγαλόφρονας νόμιζε τοὺς καλῶν ἐφιεμένους. Ἰσ. 2, 25. Οὗτοι κράτιστοι ἕκαστα γίγνονται οἳ ἂν ἀφέμενοι τοῦ πολλοῖς προσέχειν ἐπὶ ἓν ἔργον τράπωνται. Ξε. Κυ. 2, 1, 21. Οὐκ ἂν μεθείμην τοῦ θρόνου. Ἀρ. βά. 830. Ἀγησίλαος οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο. Ξε. Ἀγ. 7, 1. — Χαλεπὸν τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν. Ξε. ἀν. 2, 6, 24. [§ 52, 10, 7.] Εὑρήσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς σεμνυνομένους ψυχροὺς ὄντας. Ἰσ. 2, 34. Über στεφανοῦσθαι und κείρεσθαι § 48, 4, 4.

10. Demnächst kann das Subjekt des Mediums seine Thätigkeit auch bloß für sich, in seinem Interesse ausüben: Medium des Interesses, der am häufigsten vorkommende Gebrauch.

A. 1. So προβάλλομαι halte mir (zum Schutze) vor, εὑρίσκομαι finde für mich, erlange, καθίσταμαι richte meinem Interesse gemäß ein 2c. Κρεῖττον ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλλομένους τὰ ὅπλα ἢ μεταβαλλομένους. Ξε. ἀν. 6, 3, 16. Χθὼν πάντα κομίζει καὶ πάλιν κομίζεται. Μέ. μο. 539. Εἱμαρμένον (δὴ) τῶν κακῶν βουλευμάτων κακὰς ἀμοιβάς ἐστι καρποῦσθαι βροτοῖς. (Εὐ.) Στ. 5, 8. Οἴμοι κακοδαίμων, ὅτι γέρων ὢν ἠγόμην γυναῖκα. Ἀρ. ἐκ. 323. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν βαρύτερον τῶν φορτίων ὄντως γυναικὸς προῖκα πολλὴν φερομένης. Ἀντιφάνης 280 (329). Πόλεμον αἱρομένων ὑμῶν καὶ ἐπαγομένων αὐτούς, εἰκὸς ἐλθόντας αὐτοὺς

τάδε πάντα πειράσασθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι. Θ. 4, 60, 2. Τὴν ἐλευθερίαν ἑλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων. Ξε. ἀν. 1, 7, 3. Ἐν ἑκάστῃ αἱρέσει τὸν τεχνικώτατον δεῖ αἱρεῖσθαι. Πλ. Γο. 455, b. Ἡ πόλις ἡμῶν πρώτη νόμους ἔθετο καὶ πολιτείαν κατεστήσατο. Ἰσ. 4, 39. Χρὴ πάντα ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα, ταύτην πρῶτον ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι. Ξε. ἀπ. 1, 5, 4. Βίον πορίζου πάντοθεν πλὴν ἐκ κακῶν. Μέ. μο. 63. — Διονύσιος μεγάλην δύναμιν περιεβάλετο. Ἰσ. 5, 65. Θνητοῖς ἀρήγων αὐτὸς εὑρόμην πόνους. Αἰσ. Προ. 267 (9). Ἐπειδάν τις τοὺς πολίτας ἀνδραποδισάμενος δουλώσηται, εὐδαίμονες καὶ μακάριοι κέκληνται. Πλ. πολ. 344, b. Μῶρος εἴ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν ἧτταν προςίεται. Ξε. Κυ. 3, 3, 45. Θρασύλλος ὁπλίτας κατελέξατο χιλίους. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 34. Εἶδε τὴν τοῦ γελωτοποιοῦ Θερσίτου ψυχὴν πίθηκον ἐνδυομένην. Πλ. πολ. 620, c. Τῆς Θρᾴκης ἡμῖν ἔξεσται ἀποτεμέσθαι χώραν. Ἰσ. 8, 24.

A. 2. Dieses Medium findet sich auch von manchen Verben, die ein mediales Passiv haben. (Τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν ἠθροίσατο. Ξε. Κυ. 3, 1, 19.) Μέγα μὲν ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, πολὺ δ' ἔτι μεῖζον λαβόντα διασώσασθαι. Ξε. Κυ. 7, 5, 76. Ὅσα ἠνέγκω, πάντα εἰς τὸ κοινὸν κατέθηκας. Ξε. οἰκ. 7, 13. Δεῖ μένοντας αὐτοὺς περὶ τὴν ἀγορὰν τὰ μὲν ἀντ' ἀργυρίου ἀλλάξασθαι τοῖς τι δεομένοις ἀποδόσθαι, τοῖς δὲ ἀντὶ αὖ ἀργυρίου διαλλάττειν ὅσοι τι δέονται πρίασθαι. Πλ. πολ. 371, d.

A. 3. Von einigen Verben findet sich dieses Medium sogar neben dem transitiven R. 9. Über στήσασθαι § 36, 11, 6. Ἡ πόλις Ἀγησίλαον ἐστήσατο βασιλέα. Ξε. Ἀγ. 1, 5. Ὡμολόγησαν Αἰγινῆται τοῖς Ἀθηναίοις φόρον ταξάμενοι. Θ. 1, 108, 3. Παρασκευάζεσθε τὸν πόλεμον. Θ. 1, 85, 3. (Παρῄνει παρασκευάζεσθαι ἐς τὸν πόλεμον. Θ. 2, 13, 2.) Vgl. z. Th. 1, 85, 3.

A. 4. Von manchen Verben schwanken die Media zwischen der Bedeutung 10 und 8 A. 6. So heißt ἄγομαι ich führe mir und führe das Meinige; κομίζομαι trage für mich und erhalte als mir Zustehendes (zurück); φέρομαι trage oder erhalte für mich und mir Gebührendes &c. Ναῦς γέμει φορτίων ὅσα ναύκληρος κέρδους ἕνεκα ἄγεται. Ξε. οἰκ. 8, 12. Σώφρονα ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθε χάριν. Θ. 3, 58, 1. Ἂν παύσησθε αὐτὸς οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε. Δη. 4, 7. Πονεῖν με χρή, πονοῦντα δ' ἄξιον μισθὸν φέρεσθαι. Εὐ. Ῥῆσ. 162. [z. Th. 3, 17, 2.] Οὐκ ἐγὼ ὁ λέγων, ἀλλ' ὁ πράξας τὴν ἀπέχθειαν αὐτῶν δίκαιος φέρεσθαί ἐστιν. Ἀντ. 3, 13, δ, 2. Ἡ κολακευτικὴ τῷ ἀεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ. Πλ. Γο. 464, d. Πολλῆς ἀνοίας καὶ τὸ θηρᾶσθαι κενά. Σο. Ἠλ. 1054. Καθίσταντο ὅ, τι αὐτοῖς ἐδόκει μὴ καλῶς ἔχειν. Θ. 5, 12. Εἰ ὀρθῶς προὐθυμήθην καί τι ἠνυσάμην, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα. Πλ. Φαίδ. 69, d. Χρὴ μηδενὸς κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια προέσθαι. Δη. 6, 10.

A. 5. Manche Media werden, wenn auch von der Grundbedeutung des Aktivs ausgegangen, doch in eigentümlichen Beziehungen gebraucht. So heißt αἰτεῖν fordern schlechtweg, αἰτεῖσθαι für sich fordern, auch borgweise, und bitten; θύειν opfern, θύεσθαι für sich opfern d. h. um die Zukunft zu erforschen [Kr. ind. ad Xe. An. in θύειν]; γράφειν schreiben, γράφεσθαι nicht bloß für sich schreiben, sondern auch anklagen und für sich gesetzlich bestimmen. Eben so τίθεσθαι z. B. νόμον, während τιθέναι nur von dem Vorschlagen oder Aufstellen eines Gesetzes gesagt wird, gleichgültig, ob für sich oder für andere. Ἆρα τὸ θύειν δωρεῖσθαί ἐστι τοῖς θεοῖς, τὸ δ' εὔχεσθαι αἰτεῖν τοὺς θεούς; Πλ. Εὐθύφ. 14, c. Οὐ θέμις ἐστὶ μὴ φυλαττομένους σωτηρίαν αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν. Ξε. Κυ. 1, 6, 6. Ἐθυόμην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχήν. Ξε. ἀν. 5, 9, 31. — Ἐγραψάμην οἴκαδ' ἐλθὼν ὑπομνήματα, ὕστερον δὲ κατὰ σχο-

λὴν ἀναμιμνησκόμενος ἔγραφον. Πλ. Θε. 143, a. Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει. Ξε. ἀπ. 1, 1, 1. Ὅσα τὸ πᾶν πλῆθος γράφει μὴ πεῖσαν βίᾳ μᾶλλον ἢ νόμος ἂν εἴη. Ξε. ἀπ. 1, 2, 45. Τίνας νόμους πόλεως νομίζεις; Ἃ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι ἐγράψαντο. Ξε. ἀπ. 4, 4, 13. Οἱ ἄρχοντες ἐπιχειροῦντες νόμους τιθέναι τοὺς μὲν ὀρθῶς τιθέασι, τοὺς δέ τινας οὐκ ὀρθῶς. Πλ. πολ. 339, c. Ὅταν νομοθετώμεθα, ὡς ἐσομένους ὠφελίμους τοὺς νόμους τιθέμεθα. Πλ. Θε. 178, a. Τοὺς ἀγράφους νόμους οὐχ οἱ ἄνθρωποι ἔθεντο, ἀλλὰ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἔθεσαν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 19.

A. 6. In manchen Fällen schwankt der Gebrauch zwischen dem Aktiv und Medium. So sagte man τροπαῖον ἱστάναι, wie Thuk. immer, und ἵστασθαι. Selbst, wo eine bestimmtere Beziehung auf das Subjekt vorliegt, schien es doch nicht immer gerade nötig, das für sich durch die Wahl des Mediums auszudrücken. So findet sich (εἰς)πράττειν statt (εἰς)πράττεσθαι für sich einfordern und bei Thuk. und Ar. an mehreren Stellen μεταπέμπειν statt μεταπέμπεσθαι für, zu sich nach jemand schicken d. h. ihn kommen lassen. [z. Th. 1, 112, 1.] Οὐδέποτε Ἀλκιβιάδου ἡγουμένου τρόπαιον ὑμῶν ἔστησαν οἱ πολέμιοι. Ἰσ. 16, 21. Οἱ θεοὶ πολλῶν ὄντων ἐναντίων ὀλίγοις οὖσι τρόπαια ἵστασθαι διδόασιν. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 14. Πάνυ πικρῶς εἰςπράττει με, ὥσπερ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων εἰςπέπρακται. Δη. 35, 44. Ἡμεῖς δὲ χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κακῶν αὐτοὶ παρ' αὐτῶν ἕτερα προςπορίζομεν. Μέ. 520 (534), 7. — Βασιλεὺς αὐτὸν μεταπέμπεται, πέμψας ἀγγέλους. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 9.

A. 7. Einige Intransitive erhalten als Media eine Bedeutung, bei der sie eines Accusativs empfänglich sind. So von ἀμύνειν [wehren,] helfen ἀμύνεσθαι sich helfen, τινά sich gegen jemand verteidigen und jemand vergelten (Thuk.); von τιμωρεῖν helfen τιμωρεῖσθαι sich an jemand rächen, ihn bestrafen, ulcisci, von φυλάσσειν wachen φυλάσσεσθαί τινα, τι sich vor jemand, etwas hüten. [z. Th. 6, 87, 2.] Τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιόν ἐστιν ἀμύνεσθαι. Θ. 3, 56, 1. Τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα. Θ. 4, 63, 2. Γενναῖόν ἐστι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι. Θ. 1, 136, 3. Αἰδεῖσθαι χρὴ γύναι τὸ λίαν καὶ φυλάσσεσθαι φθόνον. Εὐ. Ἀντιόπη 8 (208).

A. 8. Das Interesse kann auch durch Entfernung des Objekts vom Subjekt erreicht werden. So πέμπεσθαι von sich fortschicken, τρέπεσθαι, τρέψασθαι von sich wenden, in die Flucht schlagen, während τρέπεσθαι, τραπέσθαι sich wenden, fliehen bedeutet. Ἡ Ἀθηναίων πόλις ὥσπερ νῆσος πᾶσιν ἀνέμοις προςάγεται ὧν δεῖται καὶ ἀποπέμπεται ἃ βούλεται. Ξε. π. πό. 1, 7. Οἱ ἄνθρωποι κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ῥᾷον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασῴζοντα. Θ. 3, 39, 4. Ἀθηναῖοι πρόβατα καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὔβοιαν διεπέμψαντο. Θ. 2, 14, 1. Αἱ πόλεις οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν ὅσην μὲν ἡδονὴν ἔχουσιν ἐν τῷ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους, ὅσην δὲ ἐν τῷ διώκειν. Ξε. Ἱέρ. 2, 15. Οἱ Ἕλληνες τὸ πάλαι ἐτράποντο πρὸς λῃστείαν. Θ. 1, 5, 1.

A. 9. Nicht alle Verba haben ein Medium. Auskunft über die einzelnen giebt das Verzeichnis der anomalen Verba. Selbst von denen, die ein Medium oder ein mediales Passiv haben, veranlaßt doch oft Deutlichkeit oder Gegensatz (besonders statt des transitiven Mediums) das Aktiv mit dem Reflexiv zu wählen. Πολλοὶ τῶν δυστυχησάντων ἀνέλαβον αὑτούς. Ἰσ. 6, 40. — Ὡς ἂν δύναιτο ἄνθρωπος ζῆν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων, οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς αὑτὸν πείθει. Ξε. οἰκ. 20, 15. [z. Th. 6, 33, 1.] Σαυτὸν φύλαττε τοῖς τρόποις ἐλεύθερον. Μέ. μο. 485. — Κῦρος ἐθήρευεν, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. Ξε. ἀν. 1, 2, 7. Τοῦ εὐτυχεῖν ἀεὶ πάρεχε σεαυτὸν τοῖς δρῶσιν ἄξιον. Μέ. 295 (301), 10. Εἰς πολλὰς ταραχὰς καταστήσομεν ἡμᾶς αὐτούς. Ἰσ. 6, 107. Εὔφραινε σαυτόν, πῖνε. Εὐ. Ἄλκ. 788. Μὴ θέλε λυπεῖν σαυτόν, εἰδὼς πολλάκις

ὅτι καὶ τὸ λυποῦν ὕστερον χαρὰν ἄγει. Εὐ. Ἀντιγ. 14 (174). Ἰάσων λόγῳ μόνον χρησάμενος αὐτὸν ηὔξησεν. Ἰσ. 5, 120.

A. 10. Eben so veranlassen Deutlichkeit und Gegensatz, oft auch dem Medium noch das Reflexiv beizufügen, nicht bloß wo es, wie bei dem dynamischen Medium, des Sinnes halber notwendig ist. Οἱ στρατιῶται προθύμους αὐτοὺς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο. Πλ. νό. 964, b. Ἡ γυνὴ κατασκοπεῖται θαμὰ ἑαυτήν, ἐπισκοπεῖ δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται. Ξε. ἀπ. 2, 1, 22. Ἑαυτὸν ἀποκρύπτεται ὁ ποιητής. Πλ. πολ. 393, c. (Φθήσονται ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. Θ. 1, 33, 3.) Οὐδαμῇ προΐεντο ἑαυτούς. Δη. 19, 139. — Ὁ γεωργὸς οὐκ αὐτὸς ποιήσεται ἑαυτῷ τὸ ἄροτρον, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι. Πλ. πολ. 370, c. Ἐάν τι μέρος τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον πρός τινας ἑαυτῷ ποιῆται, θάνατος ἔστω δίκη. Πλ. νό. 955, b. Ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν Ἑλλήνων ὁρῶσιν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον. Δη. 18, 66. Ὅσ' ἂν αὐτὸς ἑαυτῷ πορίσηται ἐπαινοῦμεν. Δη. 8, 22. Ἐγὼ τὸν νόμον ἐμαυτῷ τίθεμαι δοκιμάζων ὥσπερ εἴρηται ποιεῖν. Διόδ. κω. 3. [Über σφίσιν z. Th. 7, 5, 1.]

A. 11. Den Medien entsprechen rücksichtlich der Bedeutung z. Th. die Passiva, besonders den 10 erwähnten. So heißt αἱρεῖσθαι wählen und gewählt werden, μεταπέμπεσθαι herbeikommen lassen und herbeigerufen werden. An der Form ersichtlich ist der Unterschied nur in den Aoristen und Futuren. Βασιλεὺς αἱρεῖται, ἵνα οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσιν. Ξε. ἀπ. 3, 2, 3. Κλέων ᾑρέθη κατάσκοπος. Θ. 4, 27, 3. Στρατηγοὺς οἱ νομοφύλακες προβαλλέσθων, αἱρείσθων δ' ἐκ τῶν προβληθέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ γενόμενοι. Πλ. νό. 755, c. Ἃ ἔλεγον ἐγὼ ἐψήφιστο ὑφ' ὑμῶν. Δη. 19, 157. Μετεπέμφθη ὑπὸ Ἀρχεβιάδου. Λυ. 14, 26. Ἀποχρώντως ἤδη τετιμωρήμεθα. Θ. 7, 77, 3. Γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον εἰς ὑμᾶς εἰςῆλθον. Δη. 18, 103. Οἱ κυκλούμενοι ἐκυκλώθησαν. Ξε. Κυ. 6, 3, 20 [z. Th. 3, 111, 1.]

11. Endlich bezeichnet das Medium auch eine Handlung, die auf Befehl oder Veranlassung des Subjekts für dasselbe geschieht (kaussatives Medium).

A. 1. Es steht in diesem Falle eben so das Medium, wie oft auch das Aktiv gebraucht wird, wenn das Subjekt die Handlung auch nur ausführen läßt (jubet). vgl. § 52, 1, 4. Ὅσῳ ἂν πλείω τις παράθηται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ καὶ θᾶττον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς. Ξε. Ἱέρ. 1, 19. Ἢν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, ταχὺ ἡμῖν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφαλοῦνται. Ξε. συ. 2, 26. Ἔπινον καὶ εὐωχοῦντο καὶ ηὐλοῦντο καὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλαντο. Ξε. Κυ. 4, 5, 7. Θεμιστοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα ἐδιδάξατο ἀγαθὸν καὶ ἄλλα πολλὰ αὐτὸν ἐπαιδεύσατο. Πλ. Μέ. 93, d. Ἀγησίλαος τοῦ σώματος εἰκόνα στήσασθαι ἀπέσχετο. Ξε. Ἀγ. 11, 7. Τὴν οὐσίαν οὐ δικαζόμενος, ἀλλ' ἐργαζόμενος κέκτηται. Ἀντ. 2, β, 12. Αἱ εὐπορίαι τοῖς ἐργαζομένοις οὐκ ἀπὸ τῶν δανειζομένων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν δανειζόντων εἰσίν. Δη. 34, 51. Οὐ καλὸν ἐχθροῖς γαμεῖσθαι. Σο. Ἠλ. 594. Ἐκεῖνος οὐκ ἔγημεν ἀλλ' ἐγήματο. Ἀνακρ. (86) 4.

(A. 2. Διδάσκεσθαι kann auch heißen sich jemand als Schüler bilden. Οὓς ἂν διδάσκῃ, χείρους δημιουργοὺς διδάξεται. Πλ. πολ. 421, e. Vgl. Ἀρ. νε. 783.)

A. 3. Durch lassen (sinere, pati) können zuweilen auch Passive übersetzt werden. Οὗτος κράτιστός ἐστ' ἀνὴρ ὦ Γοργία ὅστις ἀδικεῖσθαι πλεῖστ' ἐπίστατ' ἐγκρατῶς. Μέ. 95. Πείσομαι τῷ ἄρχοντι, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι. Ξε. ἀν. 1, 3, 15.

§ 53. Zeitformen.

I. Präsens und Imperfekt.

(A. Aßmus, Zur Bezeichnung der eigenthümlichen Bedeutung griechischer Zeitformen. Salzw. 1871, 4. R. Kohlmann, de verbi graeci temporibus. Halle 1873.)

Vorer. 1. Jede Zeitbestimmung ist relativ, d. h. sie bedarf der Beziehung auf eine andere, mit Rücksicht auf die sie erscheint, als was sie vorgestellt wird. Es giebt mithin kein an sich absolutes Tempus. Am wenigsten ist ein solches das Präsens, das einen zwiefachen Gegensatz hat, den der Vergangenheit und den der Zukunft, deren Grenzscheide es bildet.

2. Die Gegenwart im strengsten Sinne ist so wenig eine Zeit als die Linie oder der Punkt ein Raum ist. Die Zeit verharrt nicht; der Laut, kaum verhallt, gehört schon der Vergangenheit an. Selbst der Augenblick, eben so teilbar wie das Sandkorn, beschränkt sich nicht auf die Gegenwart.

3. Die Gegenwart im strengsten Sinne ist demnach als ein zeitloser Punkt zu denken, der auf der unendlichen Linie der Zeit rastlos aus der Vergangenheit in die Zukunft forteilt. Wenn gleich sie indes für keine Handlung ausreicht, so ist sie doch das Princip für alle praktische Zeitbestimmung.

1. Das grammatische Präsens bezeichnet eine Handlung, die mit dem Moment der Gegenwart in unmittelbarer Berührung gedacht wird, so daß die Handlung 1) entweder mit ihm abschließt oder 2) mit ihm anhebt oder auch 3) nach beiden Seiten sich über ihn hin erstreckt, was das gewöhnlichste ist. Unbestimmt bleibt es dabei, wann im ersten und dritten Falle die Handlung begonnen habe, so wie wann sie im zweiten und dritten als abgeschlossen zu denken sei. Daher kann das Präsens auch unbeschränkte Dauer bezeichnen: allzeitiges Präsens. *Ὁ θεός τε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει. Πλ. πολ.* 381, b. — *Πλοῖον εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν* (erg. *κατ' ἐνιαυτόν. Πλ. Φαίδ.* 58, a.

A. 1. Zum dritten Falle gehört es auch, wenn die Handlung, welche um den Moment der Gegenwart liegt, eine unterbrochene ist, die mehrfachen Erscheinungen jedoch zusammen ein Ganzes bilden. Eben so erscheint es auch in Erfahrungssätzen und Gnomen, neben dem Aorist und Perfekt. vgl. 10 A. 2. Οὐ μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 6. — Τὰ μετὰ γυναικὸς εἰςιόντ' εἰς οἰκίαν οὔτ' ἀσφαλῆ τὴν κτῆσιν οὔθ' ἱλαρὰν ἔχει. Μέ. 572 (582). Τὰ μὲν ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολὴ τύχης ἀνήλωσ', ἡ τέχνη δὲ σῴζεται. Ἱππάρχ. 2, 2. Ῥώμη ἀμαθὴς πολλάκις τίκτει βλάβην. Εὐ. Τημ. 11 (732).

A. 2. Eine Ausdehnung des ersten Falles ist es, wenn die Handlung, obgleich schon vor dem Moment der Gegenwart abgeschlossen, doch, weil sie durch eine fortbestehende Wirkung mit ihr in Verbindung steht, durch das Präsens ausgedrückt wird. So gebraucht man z. B ἀκούω, [poetisch κλύω], πυνθάνομαι, αἰσθάνομαι, μανθάνω (im Dialog unser ich verstehe) statt ihrer Perfekte, wenn der Inhalt des Vernommenen als noch in der Gegenwart vorschwebend zu denken ist. [z. Xe. An. 1, 3, 20 u. Krit. Anal. 1 S. 155.] Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα καὶ Περικλέα; οὗ καὶ σὺ ἀκήκοας. Πλ. Γο. 503, a. Οἱ Σικελιῶται στασιάζουσιν, ὥσπερ πυνθανόμεθα. Θ. 6, 17, 3. [z. Xe. An. 2, 1, 4.] Ἐπὶ πόλεις, ὡς ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι, μέλλομεν ἰέναι μεγάλας. Θ. 6, 20, 1. [z. Th. 6, 17, 4.] Ἄρτι γιγνώσκεις τόδε, ὡς πᾶς τις αὐτὸν τοῦ πέλας

μᾶλλον φιλεῖ. Εὐ. Μήδ. 85. Ἀναμενεῖς παρὰ τὸν Αὐαίνου λίθον. μανθάνεις; πάνυ μανθάνω. Ἀρ. βά. 194. Τί καλεῖς; Ξε. ἀν. 3, 4, 39. Τὴν τῶν βαρβάρων ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δ', οἶμαι, καὶ ὑμεῖς. Ξε. ἀν. 3, 2, 8. Οὐ πάλαι σοι λέγω ὅτι ταὐτόν φημι εἶναι τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρεῖττον; Πλ. Γο. 489, c. [z. Xe. An. 3, 2, 8.]

A. 3. So erhielten mehrere Präsentia neben ihrer eigentlichen eine Art von Perfekt-Bedeutung, wie φεύγω ich fliehe und ich bin verbannt, ἁλίσκομαι ich werde und (seltener) ich bin gefangen, erobert [z. Th. 1, 23, 2.], νικῶ und κρατῶ ich werde und bin Sieger, ἡττῶμαι ich werde und bin besiegt, ἀδικῶ ich fehle und habe gefehlt, bin ein ἄδικος. [Heindorf z. Pl. Prot. 4.] Ξυνέβη τῷ Θουκυδίδῃ φεύγειν τὴν ἑαυτοῦ ἔτη εἴκοσιν. Θ. 5, 26, 5. Πόλεις εἰσὶν αἳ οἰκήτορας μετέβαλον ἁλισκόμεναι. Θ. 1, 23, 2. Τἀγαθὰ τῶν κρατούντων ἐστίν. Ξε. ἀν. 3, 2, 26. Μάχῃ τῇ πρώτῃ νικᾶται ὑφ' ἡμῶν. Θ. 7, 11, 2. Τῶν νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σῴζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν. Ξε. ἀν. 3, 2, 39. Τιμωροῦνται καὶ κολάζονται οἱ ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν. Πλ. Πρω. 324, c. Vgl. An. 5, 7, 29.

A. 4. Immer eine Art Perfekt-Bedeutung haben ἥκω bin da (angekommen) und οἴχομαι bin fort (gegangen). Ihre Imperfekte erscheinen eigentlich als Plusquamperfekte, wobei aber ἧκον seiner Bedeutung gemäß dem Aorist synonymer Verba entspricht. Beide Tempora kann ᾠχόμην ausdrücken. Auch von den Verben A. 3 finden sich Imperfekte, wo wir die Aoriste erwarten würden. Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ, καὶ ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάρειμι. Θ. 1, 137, 4. Ἡ φύσις οἴχεται, ὅταν γλυκείας ἡδονῆς ἥσσων τις ᾖ. Εὐ. Ἀντιόπη 23 (187), 5. — Ὁ ὄχλος κατὰ θέαν ἧκεν. Θ. 6, 31, 1. Καταλαμβάνει τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου· ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς λαγὼς ᾤχετο θηράσων. Ξε. ἀν. 4, 5, 24. Θεμιστοκλῆς ταῦτα διδάξας ᾤχετο. Θ. 1, 90, 4. Ἐνικῶμεν τὴν βασιλέως δύναμιν καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Ξε. ἀν. 2, 4, 4.

A. 5. Von den A. 3 u. 4 erwähnten Verben, namentlich von ἥκω, νικῶ, κρατῶ, ἡττῶμαι, erscheinen die Konjunktive und Optative wie sonst diese Modi des Aorists, in hypothetischen und temporalen Sätzen auch in der Bed. des lat. futuri exacti. Vgl. 6 A. 5 u. z. Xe. An. 1, 4, 13. 8, 12. Ὅπως μὴ ἀπολῇ, ἂν μαθὼν ἥκῃς ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν. Ξε. Κυ. 1, 3, 13. Κῦρος εὔχετο τοσοῦτον χρόνον ζῆν, ἔστε νικῴη καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. Ξε. ἀν. 1, 9, 11.

A. 6. Eine Ausdehnung des zweiten Falles ist es, wenn das Präsens eine zukünftige Handlung bezeichnet, die in der Gegenwart schon vorbereitet oder eingeleitet wird. Τοῖς λόγοις τοῖς ἐψευσμένοις ἀπόλλυμαι. Ἀντ. 5, 35. Ἐπεὶ δι' ἡμᾶς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς. Ξε. ἀν. 7, 7, 7. [Vgl. Th. 1, 53, 2. 2, 8, 3. 4, 95, 2.]

A. 7. Ähnlich heißen im Präsens und Imperfekt διδόναι hingeben, geben wollen, und πείθειν zureden, zu bereden versuchen rc. [z. Xe. An. 6, 1, 9.] Λακεδαιμόνιοι ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδάς, διδόντες εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν. Θ. 4, 19, 1. Ἕκαστός τις ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ξε. ἀν. 5, 9, 19.

(A. 8. Mit Lebhaftigkeit präcipiert das Präsens die Zukunft. So finden sich mit der Bedeutung des Futurs zuweilen πορεύομαι [z. Xe. An. 1, 3, 7.] und ἔρχομαι [z. Th. 6, 40, 2.]; regelmäßig εἶμι. vgl. § 38, 3, 3. Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει ἕξειν τὸ στράτευμα τροφήν. Ξε. ἀν. 7, 3, 8. Ἡ πόλις ἥδε, εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται αὐτούς. Θ. 6, 40, 2. Μικρὰ εἰπὼν ἤδη καταβαίνω. Αἰ. 2, 183. — Μιᾷ νίκῃ κατὰ τὸ εἰκὸς ἁλίσκονται. Θ. 1, 121, 3. vgl. 6, 91, 2.)

(A. 9. In lebhafter Frage steht der Indikativ des Präsens synonym mit dem Indikativ des Futurs oder mit dem Konjunktiv des Präsens, indem man die Bestimmung des zu Thuenden als rein objektive Ungewißheit vergegenwärtigt. Ἐὰν ἀδικήσῃ, αὐτὸν ἑκόντα δεῖ ἰέναι ἐκεῖσε ὅπου δώσει

δίκην· ἢ πῶς λέγομεν; Πλ. Γο. 480, a. Βουλόμεθα προθυμότερον δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι Δωριῆς ἐσμεν· ἢ μένομεν ἕως ἂν ἕκαστοι κατὰ πόλεις ληφθῶμεν; Θ. 6, 77, 2.)

A. 10. Der Infinitiv des Präsens auf die Zukunft bezogen ist, wie der des Aorists bei derselben Beziehung, eigentlich zeitlos, der letztere mehr dauerlos: ὑπέσχοντο πολεμεῖν, πρᾶξαι sie versprachen Kriegführung, Verrichtung. Ἐλπίζει δυνατὸς εἶναι ἄρχειν. Πλ. πολ. 573, c. Εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι. Ξε. ἀν. 4, 6, 9. [Vgl. z. Th. 1, 81, 2. 3, 3, 3. 5, 9, 5.]

A. 11. Mit Lebhaftigkeit macht der Geist Vergangenes zu ideeller Anschauung der Gegenwart; und so steht das sogenannte historische Präsens im Griechischen viel häufiger als im Deutschen für ein anderes Präteritum, besonders für den erzählenden Aorist. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίγνονται δύο. Ξε. ἀν. 1, 1, 1. Ὁ ποῖος; ἆρ' ὃν Τυνδαρὶς τίκτει κόρη; Εὐ. Ἰφ. Τ. 1319. Ἐπειδή μοι παιδίον γίγνεται, ἐπίστευον ἤδη. Λυ. 1, 6.

2. Das Imperfekt ist ein in die Vergangenheit zurückgetretenes Präsens, unbestimmt, wie weit von dem Moment der Gegenwart entfernt Demnach kann es an und für sich Handlungen sowohl von geringer als von ausgedehnten Dauer bezeichnen. Am häufigsten jedoch hat es den Begriff des Vorgehenden und sich Entfaltenden, des Währenden und Zuständlichen: eine Bedeutung, die der Gegensatz des Aorists noch mehr zur vorherrschenden gemacht hat. *Ταῦτα τὰ γράμματα παρὰ τῷ πάππῳ τ' ἦν καὶ ἔτ' ἔστι παρ' ἐμοὶ νῦν, διαμεμελέτηταί τε ὑπ' ἐμοῦ παιδὸς ὄντος. Πλ. Κριτί.* 113, a. *Ἐπεὶ ὑπηντίαζεν ἡ φάλαγξ καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἔφευγον. Ξε. ἀν.* 6, 5, 27. *Ὡς εἶδε τὴν καταδρομήν, ἡσυχίαν ἦγεν· οἱ δὲ εἰς φυγὴν ὥρμησαν. Ξε. Ἑλλ.* 5, 3, 1. Über den Gebrauch bei topographischen Angaben z. Arr. 2, 8, 9. (In den Inschriften der Künstler findet sich *ἐποίει* auf den ältesten Inschriften u. als Archaismus wieder seit Ol. 158.)

A. 1. Doch findet sich in manchen Fällen das Imperfekt, wo im Lat. das Perfekt stehen müßte, wie besonders ἔλεγον, ἐκέλευον. Τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμίσεις ἀπέστελλον. Θ. 8, 64, 1. Ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολὴ ἔσται. Θ. 3, 25, 2. Τοὺς μὲν πρέσβεις εὐθὺς ἀπήλλαξαν, ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὁ Θεμιστοκλῆς. Θ. 1, 90, 3. Vgl. Reg. z. Th. u. Imperfekt.

A. 2. Wie das Präsens bezeichnet das Imperfekt auch eine unterbrochene Dauer, eine Wiederholung, vgl. 1 A. 1, nur daß es in Gnomen nicht statthaft ist; desgleichen auch Vorbereitetes oder Eingeleitetes (wollte, versuchte, lief Gefahr). Vgl. 1 A. 6, 7 und Krüger z. Xe. An. 1, 3, 1. Über die Imperfekte von ἥκειν und οἴχεσθαι 1 A. 4. Ἐπειδὴ τῷ ψεύδεσθαι ἀπώλλυτο, ἡγήσατο τἀληθῆ κατειπὼν σωθῆναι ἄν. Ἀντ. 5, 37. Σωκράτης, ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε, καὶ τοῖς μὲν πειθομένοις αὐτῷ συνέφερε, τοῖς δὲ μή, μετέμελεν. Ξε. ἀπ. 1, 1, 4.

(A. 3. Im historischen Vortrage beziehen sich Imperfekte wie ἔφασαν, ἔλεγον zuweilen nicht auf die dargestellte Zeit, sondern auf die, wo Berichterstatter dem Erzähler die bezüglichen Nachrichten mitteilten. Doch ist natürlich das Präsens erforderlich, wenn die Angabe als eine noch immer

verbreitete zu bezeichnen ist. Λέγειν Κῦρον ἔφασαν ὅτι φίλους καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι. Ξε. ἀν. 1, 9, 23. Τοὺς Μοσσυνοίκους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρβαρωτάτους διελθεῖν. Ξε. ἀν. 5, 4, 34. Kr. De auth. p. 6. 22.)

(A. 4. Bei Dingen, die auch zur Zeit, wo man erzählt, noch bestehen, gebrauchte man doch zuweilen das Imperfekt, indem man den Zustand nur im Verhältnisse zu dem anderweitig Erzählten vorstellt, nur bezeichnet, wie es sich fand, als dieses vorging: eine Art von Assimilation. [z. Xe. An. 1, 4, 9.] Ὁ Χάλος ποταμὸς ἦν πλήρης ἰχθύων μεγάλων καὶ πρᾳέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων. Ξε. ἀν. 1, 4, 9. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπλευσαν ἐς Αἰγὸς ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διεῖχε δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 21.)

A. 5. Ein allgemein oder doch in der Gegenwart noch gültiger Satz wird durch das Imperfekt, selten durch den Aorist, ausgedrückt, insofern er als Inhalt früherer Auffassung vorzustellen ist. (Didaktisches Ipf. vgl. z. Th. 1, 35, 4.) Ἦν ἡ μουσικὴ ἀντίστροφος τῆς γυμναστικῆς, εἰ μέμνησαι. Πλ. πολ. 522, a. Διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. Πλ. Κρίτ. 47, e. (Οὔ με προσεδόκας, ὁτιὴ κοθόρνους εἶχες, ἂν γνῶναί σ' ἔτι; Ἀρ. βά. 556. Ὅπερ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ νόσημα ἐγγενόμενον ἀπώλεσεν αὐτήν, τοῦτο καὶ καταδουλοῦται δημοκρατίαν. Πλ. πολ. 563, e. Vgl. Krit. Anal. 1 S. 162 f.)

A. 6. Am häufigsten erscheint ein solches Imperfekt, besonders mit ἄρα (dichterisch auch ἆρα betont) verbunden, um anzudeuten, daß man die Wahrheit des Satzes früher nicht gekannt habe, jetzt aber enttäuscht einsehe. [Hermann ad Ar. Nub. 1030.] Οὐ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. Πλ. Γο. 478, c. Ἃ Πῶλον αἰσχύνῃ ᾤου συγχωρεῖν, ἀληθῆ ἄρα ἦν, τὸ εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅσῳ περ αἴσχιον, τοσούτῳ κάκιον. Πλ. Γο. 508, b. Μέγιστον ἄρ' ἦν ἡ φύσις· τὸ γὰρ κακὸν οὐδεὶς τρέφων εὖ χρηστὸν ἂν θείη ποτέ. Εὐ. Φοῖνιξ 12 (807). (Αἰαῖ, φίλους ἄρ' οὐχὶ κεκτήμην τάλας. Εὐ. Ἰφ. Α. 404.)

A. 7. Das Imperfekt eines Verbums, das über die Notwendigkeit, Möglichkeit, Beschaffenheit einer (durch den Infinitiv angefügten) Thatsache ein Urteil ausspricht, bezeichnet, daß dieselbe nicht stattfinde. So ist z. B. bei ἔδει τοῦτο γίγνεσθαι als Gegensatz zu denken ἀλλ' οὐ γίγνεται; dagegen bei ἔδει ἂν τ. γ. vielmehr ἀλλὰ δεῖ νῦν γ. [Vgl. z. Th. 1, 74, 4 u. Hermann De partic. ἄν 1, 12.] Dabei erscheint das Ipf. auch in angefügten relativen Sätzen (durch Assimilation). [z. Th. 1, 37, 3.] Ὤφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἐπαγγελλόμεθα Ἀριαίῳ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον καθιεῖν αὐτόν. Ξε. ἀν. 2, 1, 4. — Ὁ θεὸς ἔδειξεν οἵαν ἔδει καὶ δεῖ δὴ μενοῦσαν μάλιστα ἀρχὴν γίγνεσθαι. Πλ. νό. 692, b. Ζῆν οὐκ ἔδει γυναῖκα κατὰ πολλοὺς τρόπους. Μέ. μο. 198. Ἐχρῆν μὲν εἶναι τὸ καλὸν εὐγενέστατον, τὸν ἐλεύθερον δὲ πανταχοῦ φρονεῖν μέγα. Μέ. 204 (210). Οὐκ ἐχρῆν ποτε τῶν πραγμάτων τὴν γλῶσσαν ἰσχύειν πλέον, ἀλλ' εἴτε χρήστ' ἔδρασε χρήστ' ἔδει λέγειν, εἴτ' αὖ πονηρά, τοὺς λόγους εἶναι σαθρούς. Εὐ. Ἑκ. 1187. — Εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων ἡμῶν κακῶς εἶχε τὰ πράγματα, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. Δη. 4, 2. Μένειν ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι τῶν ἄλλων· εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν. Δη. 3, 17. Οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν μεῖναι Φιλίππῳ. Δη. 19, 123. Εἰκὸς ἦν ὑμᾶς μὴ μαλακῶς, ὥσπερ νῦν, ξυμμαχεῖν. Θ. 6, 78, 4. — Αἰσχρὸν ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπρᾶχθαι, τὰ δ' ἐκείνων περιιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα. Ξε. ἀν. 7, 7, 40. Οὐκ αἰσχύνῃ οὕτω μωρῶς ἐξαπατώμενος; Ναὶ μὰ Δία ᾐσχυνόμην μέντοι εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξηπατήθην. Ξε. ἀν. 7, 6, 21. Ὁ πρῶτος εὑρὼν διατροφὴν πτωχῷ τέχνην πολλοὺς ἐποίησ' ἀθλίους, ἁπλοῦν γὰρ ἦν τὸν μὴ δυνάμενον ζῆν ἀλύπως ἀποθανεῖν. Μέ. 19 (14). [Wie ἦν, so auch εἶναι, z. B. Th. 5, 29, 4.]

A. 8. Bei Nebenangaben findet sich das Imperfekt, mit dem Begriffe des Währenden, auch für unser Plusqpf., nicht bloß da, wo ein

Adverbinm die Beziehung näher bezeichnet, sondern auch ganz für sich stehend. [Reg. zu Kr.s Ausgaben u. Imperfekt.] Ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, τότε δὲ ἀπέστησαν πρὸς Κῦρον. Ξε. ἀν. 1, 1, 6. Λέγουσιν ὅσων Εὐρυσθεὺς ἦρχε τὴν βασιλείαν Ἀτρέα παραλαβεῖν. Θ. 1, 9, 2.

A. 9. Der Infinitiv und das Particip des Präsens, gehören auch dem Imperfekt an und können also die Bedeutungen desselben haben (auch die A. 8 erwähnte der Plusqpf.), nicht bloß, wenn sie sich einem Präteritum, sondern auch wenn sie sich einem Präsens anschließen. (Über den Konjunktiv z. Th. 1, 41, 3; über den Optativ § 54, 6.) Selten steht er in der Bedeutung § 53, 2, 8. Ξενοφῶντος κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. Ξε. ἀν. 5, 8, 2. Ταῦτα αὐτοί τε ποιεῖτε καὶ τοὺς προγόνους ὀργίζεσθε ἐὰν μή τις φῇ ποιεῖν. Δη. 20, 119. Ἐπίστασθε Κόνωνα μὲν ἄρχοντα, Νικόφημον δὲ ποιοῦντα ὅ, τι ἐκεῖνος προστάττοι. Λυ. 19, 35. Οἱ πρὸς Ἑρμοκράτην προσομιλοῦντες μάλιστα ἐπόθησαν τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ προθυμίαν. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 30. Δέομαι ὑμῶν ἀκοῦσαί μου, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι. Δη. 18, 6. Ἔλεγον ὅσα ἀγαθὰ εἴη ὅτε κοινῇ ἀμφότεροι ἔπραττον. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 34.

II. Perfekt und Plusquamperfekt.

3. Das Perfekt bezeichnet die Abgeschlossenheit einer Handlung mit Bezug auf die Gegenwart; es legt eine vollendete, abgethane Thatsache der gegenwärtigen Betrachtung vor. Daß von der Handlung in der Gegenwart ein Ergebnis bestehe, ist nicht notwendig. *Ἅ σοι τύχη κέχρηκε, ταῦτ' ἀφείλετο. Μέ.* 559 (598), 3. *Ἀκήκοα μὲν τοὔνομα, μνημονεύω δὲ οὔ. Πλ. Θε.* 144, b. *Φίλιππος τοὺς Θηβαίους μείζους ἢ προσῆκε πεποίηκεν. Δη.* 19, 11.

A. 1. Um das Ergebnis einer früheren Handlung als noch bestehend zu bezeichnen, gebrauchte man eigentlich das Particip des Perfekts (oder auch des Aorists) mit εἰμί. Εἷς ὅδε μονογενὴς οὐρανὸς γεγονὼς ἐστί τε καὶ ἔτ' ἔσται. Πλ. Τίμ. 31, b. Ἐμοῦ οἱ νόμοι οὐ μόνον ἀπεγνωκότες εἰσὶ μὴ ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ κεκελευκότες ταύτην τὴν δίκην λαμβάνειν. Λυ. 1, 34. (Οὗτος ἂν καὶ οὐδεὶς ἕτερος ἀποκτείνας αὐτὸν εἴη. Ἀντ. 2, γ, 8.)

A. 2. Doch kann auch von dem bloßen Perfekt ein bestehendes Ergebnis die Folge sein. [Kr. Krit. Anal. 1 S. 158f.] Ἐπιμελῶς οἱ θεοὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι δέονται κατεσκευάκασιν. Ξε. ἀπ. 4, 3, 3. Τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν. Ἰσ. 2, 3. Πολλαὶ πόλεις ἐνίοτε καθάπερ πλοῖα καταδυόμενα διόλλυνται καὶ διολώλασι καὶ ἔτι διολοῦνται διὰ τὴν τῶν κυβερνητῶν καὶ ναυτῶν μοχθηρίαν τῶν περὶ τὰ μέγιστα μεγίστην ἄγνοιαν εἰληφότων. Πλ. πολιτ. 302, a.

A. 3. So sind mehrere Perfekte mit ihren (oder entsprechenden) Präsentien synonym geworden, drücken aber eine Abgeschlossenheit der Handlung aus. Andere bezeichnen bestimmter das Resultat, wie von καλεῖν nennen κεκλῆσθαι (genannt worden sein) heißen, von γιγνώσκειν erkennen ἐγνωκέναι wissen, novisse; von μιμνῄσκειν erinnern μεμνῆσθαι gedenken; von κτᾶσθαι erwerben κεκτῆσθαι besitzen. Ἡ μὲν ἰατρικὴ ὑγιαίνειν ποιήσει, ἡ δὲ σκυτικὴ ὑποδεδέσθαι, ἡ δὲ ὑφαντικὴ ἠμφιέσθαι. Πλ. Χαρ. 174, c. Δοκῶ σοι παίζειν καὶ οὐχὶ ἐσπουδακέναι; Πλ. Φαῖδ. 234, d. Ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἁπτόμενοι φιλοσοφίας, οὐδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνῄσκειν τε καὶ τεθνάναι. Πλ. Φαί. 64, d. Ὅς τὸ ὑμᾶς δεδιέναι δοκεῖν αἰσχρὸν ἡγεῖται, τοῦτον οὐκ ἀπολωλέναι δεκάκις προσῆκει; Δη. 21, 201. Ἀεὶ ἄνδρα σκαιὸν ἰσχυρὸν φύσει ἧσσον δέδοικα τἀσθενοῦς τε καὶ σοφοῦ. Εὐ. Βελλ. 10 (292). Ὅτι τε, ἐπειδὰν ἅπαξ τις ἀποθάνῃ, ἀεὶ ἐκεῖ ἐστι φοβοῦν-

ται καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ γυμνὴ τοῦ σώματος παρὰ Πλούτωνα ἀπέρχεται, καὶ τοῦτο πεφόβηνται. Πλ. Κρατ. 403, b. [z. Th. 1, 144, 1.] Μεμίσηκά σε Κλέωνος ἔτι μᾶλλον. Ἀρ. Ἀχ. 300. Εἴ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν. Δη. 4, 29. Ὁ ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. Θ. 1, 120, 4. Ἐπὶ ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τεθαύμακα. Ξε. ἀπ. 1, 4, 3. Τὸ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. Θ. 2, 45, 1. — Κέκτησο ὀρθῶς ἂν (ἃ ἂν) ἔχῃς ἄνευ ψόγου. Εὐ. Ἰνώ 7 (421), 1. — Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. Μέ. μο. 8. Πέπεισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα ὅπερ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις. Πυθ. Στ. 1, 23. Αἰσχύνεται τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις. Εὐ. Ἱκ. 912. Vgl. § 40 βαίνω, ἔθω, εἴκω, κράζω, μύω, πείθω. Vgl. 2 A. 9.

A. 4. Das Perfekt kann auch (verdeutlicht durch εὐθύς, παραχρῆμα, ταχύ) von einer unverzüglich oder unausbleiblich [Xe. An. 1, 8, 12] als abgeschlossen bevorstehenden Handlung gebraucht werden. Οὐ βουλεύεσθαι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. Πλ. Κρίτ. 46, a. Εἰ τόξων ἐγκρατὴς μ' αἰσθήσεται, ὄλωλα. Σο. Φι. 75. Ὁ κρατῶν ἅμα πάντα συνήρπακεν. Ξε. Κυ. 4, 2, 26. — Ἀριθμός, ἐὰν ἀφέλῃς τι ἢ προςθῇς, ἕτερος εὐθὺς γέγονεν. Πλ. Κρατ. 432, b. Πλουτήσαντες ἀπὸ τῶν κοινῶν παραχρῆμ' ἄδικοι γεγένηνται, ἐπιβουλεύουσι τε τῷ πλήθει καὶ τῷ δήμῳ πολεμοῦσιν. Ἀρ. πλ. 569. Ἀνὴρ ἥκων, κἂν ᾖ πολιός, ταχὺ παῖδα κόρην γεγάμηκεν. Ἀρ. Λυ. 595. (Über den ähnlichen Gebrauch von Präsentien z. Th. 1, 121, 3 u. von Aoristen z. 6, 80, 2.)

A. 5. Ähnlich kann auch der Imperativ des Pfs. unmittelbares Eintreten fordern. Πέπαυσο. Δη. 24, 64. Λέλυσο. Ἀρ. Θε. 1208. Μόνον σὺ ἡμῖν πιστὰ θεῶν πεποίησο καὶ δεξιὰν δός. Ξε. Κυ. 4, 2, 7. [Krit. Anal. 1 S. 158.]

4. Das Plusquamperfekt ist das Perfekt des Imperfekts, d. h. es bezeichnet die Abgeschlossenheit einer Handlung aus dem Standpunkte des Imperfekts betrachtet: *εἰρήκειν* = *εἰρηκὼς ἦν*. *Τὴν ἀγορὰν ἀνεσκεύασαν καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅπλα ἐφαίνετο.* Ξε. ἀν. ~~5, 10, 8.~~ 6. 2. 8.

A. 1. Bei den zu 3 A. 3 gehörigen Verben entspricht natürlich das Plusquamperfekt dem Imperfekt. Ἔχει ἐν ταῖς χερσὶν ἃ πάλαι ἐκέκτητο. Πλ. Θε. 198, d. Ὧν παρῄνεσε πρότερον ἐμέμνηντο οὐδέν. Θ. 2, 21, 3.

A. 2. Auch der 3 A. 4 erwähnten Bedeutung ist das Plqpf. empfänglich. Οὐδεμίαν διατριβὴν ἐποιησάμην, ἀλλ' εὐθὺς παρεκέκληντο οὓς εἶπον, προειρηκὼς δ' ἦν αὐτοῖς ἐφ' ἃ συνεληλυθότες ἦσαν, ἀνέγνωστο δ' ὁ λόγος. Ἰσ. 12, 233.

A. 3. Der Optativ, der Infinitiv und das Particip des Pfs. gehören auch dem Plqpf. an. Vgl. 2 A. 9.

III. Aorist.

5. Der Aorist, welcher die Handlung nur in sofern bestimmt, als er sie der Vergangenheit zuweist, bezeichnet eigentlich das Eintreten in die Wirklichkeit. [Kr. krit. Anal. 1 S. 159 u. Studien 2 S. 128.]

A. 1. Am deutlichsten zeigt sich die inchoative Bedeutung bei Verben, die im Präsens etwas Zuständliches bezeichnen: ἐβασίλευσα wurde König, ἦρξα erhielt eine Herrschaft, ein Amt, ἡγησάμην nahm die Führung oder den Glauben an, ἴσχυσα wurde mächtig, ἐπλούτησα wurde reich, ἐπολέμησα fing Krieg an, ᾤκησα siedelte mich an, ἠράσθην gewann lieb, ἐθάρσησα bekam Mut. Δαρεῖος μετὰ Καμ-

βύσην Περσῶν ἐβασίλευσεν. Θ. 1, 14, 2. Οὐδεὶς εὑρεθήσεται κάλλιον λαβὼν Εὐαγόρου τὴν βασιλείαν, εἰ ἐξετάζειν τις ἐπιχειρήσειεν ὅπως ἕκαστος ἐτυράννευσεν. Ἰσ. 9, 39. Πεισιστράτου τελευτήσαντος Ἱππίας ἔσχε τὴν ἀρχήν. Θ. 6, 54, 2. Οὐδεὶς ἐπλούτησ' ἐμπύροισιν ἀργὸς ὤν. Εὐ. Ἑλ. 756. Διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. Θ. 1, 140, 5. Ἐπισθένης ἠράσθην τοῦ παιδός. Ξε. ἀν. 4, 6, 3. Λεοντίνων οἱ δυνατοὶ Συρακούσας ἐπὶ πολιτείᾳ ᾤκησαν. Θ. 5, 4, 2. Στησίχορος ποιήσας τὴν καλουμένην παλινῳδίαν παραχρῆμα ἀνέβλεψεν. Πλ. Φαῖδ. 243, b. [Zahlreiche Beispiele in den Reg. z. Kr.s Ausgaben und bei Kämpf Übers. des Th. z. 1, 102.]

A. 2. Dieser Bedeutung empfänglich sind auch die Participien, die subjektiven Modi und die Infinitive. Ἄρξας ἀγαθόν τι ποιεῖν τὴν πατρίδα πειρᾶται. Ξε. ἀπ. 2, 6, 25. Σωκράτης βουλεύσας ποτὲ περὶ πλείονος ἐποιήσατο εὐορκεῖν ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ. Ξε. ἀπ. 1, 1, 18. Πολυκράτης ἰσχύσας καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας καὶ τὴν Ῥήνειαν ἑλὼν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι. Θ. 3, 104, 2. Τῶν πολιτευομένων τινὲς δυνηθέντες κατεσκεύασαν αὐτοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν. Δη. 20, 91. Ὁ μὴ ἐπιεικὴς πλουτήσας εὔκολος οὔποτ' ἂν ἑαυτῷ γένοιτο. Πλ. πολ. 330, a. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἡγήσαντο. Θ. 1, 18, 4. Τῶν Τρώων τινὲς ὅμοροι τοῖς Σικανοῖς οἰκήσαντες Ἔλυμοι ἐκλήθησαν, προςξυνῴκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν Φωκέων τινές. Θ. 6, 2, 3. Πῶς ἂν εὖ φρονήσαντες ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσαιντο; Πλ. Φαῖδ. 231, d. Νομίσαντες ἐς ἀνάγκην ἀφῖχθαι ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες, τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι. Θ. 1, 124, 2. — Κάκιστος γίγνεται ὃς ἂν τυραννικώτατος φύσει ὢν μοναρχήσῃ. Πλ. πολ. 576, b. Ὧν ἂν ὕστερον ἐρασθῶσιν, ἐκείνους περὶ πλείονος ποιήσονται. Πλ. Φαῖδ. 231, c. Ἢν ὁ Πλοῦτος νυνὶ βλέψῃ, ὡς τοὺς ἀγαθοὺς βαδιεῖται. Ἀρ. πλ. 494. Οἱ ἰατροὶ ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τούτους. Ξε. Κυ. 1, 6, 16. — Ὑμεῖς εἰ καθελόντες ὑμᾶς ἄρξαιτε, τάχ' ἂν τὴν εὔνοιαν μεταβάλοιτε. Θ. 1, 77, 4. Πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο. Θ. 2, 42, 3. Εἰ πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπόν, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι. Δη. 5, 16. Πολλὰ κατηγορεῖν ἔχω, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ' ὅστις ἂν οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτόν. Δη. 19, 9.

Χρήματα βούλεται παρά του λαβεῖν ἢ ἀρχὴν ἄρξαι. Πλ. συ. 183, a. Εἰ ἐθελούσιόν ἐστι τὸ ἐρασθῆναι, οὐ καὶ παύσασθαι ἔστιν, ὅταν τις βούληται; Ξε. Κυ. 5, 1, 11. Εὔηθες περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι. Δη. 5, 25. Τοῖς θεοῖς εἰς ὁμόνοιαν εὔχεσθε καταστῆναι μᾶλλον ἢ τὴν μὲν πόλιν στασιάσαι, τοὺς δὲ λέγοντας ταχέως πλουτῆσαι. Λυ. 18, 18. Δεῖ τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας μισῆσαι. Δη. 9, 53. — Διανοήθητε ὑπακούειν πρίν τι βλαβῆναι. Θ. 1, 141, 1.

A. 3. Die Ao. 1 u. 2 sind temporal durchaus gleichbedeutend.

6. Als die Form, welche eigentlich das Eintreten in die (vergangene) Wirklichkeit bezeichnet, wurde der Aorist das absoluteste Tempus der Vergangenheit, selbst auf dauernde Vorgänge anwendbar; nur daß er sie nicht entfaltet, sondern zusammenfaßt. Als Gegensatz des Imperfekts wurde er vorzugsweise erzählendes Tempus, indem er das Geschehene als concentrierte Erscheinung vorstellt. Nicht statthaft ist er bei Beschreibungen. Vgl. § 53, 2. *Οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλοντο. Ξε. ἀν. 6, 4, 35. Ἐγὼ ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα. Ἀππ. πολ. 2, 91.* Über andere Bedeutungen 10 A. 1—3. (ἔλε-

ξεν [in attischen Beschlüssen εἶπεν] ist stehender terminus technicus vom Antragssteller. Meier, Die Privatschiedsrichter. Hal. 1846, 4. S. 51. K. Keil, N. J. Suppl. IV, 4 S. 538.)

A. 1. Als das absoluteste Präteritum kann der Aorist auch dem Perfekt und Plusquamperfekt synonym eintreten. Vgl. 2 A. 8. Sogar gewöhnlich erscheint der Ind. des Ao. statt des Ppf. nach Zeitpartikeln. Τῶν οἰκετῶν οὐδένα κατέλιπεν, ἀλλ' ἅπαντας πέπρακεν. Αἰ. 1, 99. Δαρεῖος Κῦρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησεν. Ξε. ἀν. 1, 1, 2. [z. Th. 4, 17, 1.]

A. 2. In Fragen mit τί οὐ — steht der Aorist, indem die Verwunderung, daß die Handlung nicht schon eingetreten sei, eine dringende Forderung derselben enthält. Doch kann bei τί οὐ — auch das Präsens stehen. [Elmsley z. Eu. Her. 805.] Εἴ τις ὑμῶν εὐπορώτερος ἐμοῦ, τί οὐκ ἀπεκρίνατο; Πλ. Φαίδ. 86, d. — Τί οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἱππίαν ἐκαλέσαμεν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πλ. Πρω. 317, d. — Τί οὐ καλοῦμεν δῆτα τὴν Λυσιστράτην; Ἀρ. Λυ. 1103.

(A. 3. Die eben vorgehende Handlung kann man im Moment ihrer Bezeichnung als schon geschehen vorstellen: τί τοῦτ' ἐγέλασας; und demgemäß z. B. sagen ἐγέλασα ich muß lachen. So steht, besonders häufig im dramatischen Dialog, die erste Person des Singulars. Ἥσθην ἀπειλαῖς ἐγέλασα ψολοκομπίαις. Ἀρ. ἱπ. 696. Ἐπῄνεσ' ἔργον καὶ πρόνοιαν ἣν ἔθου. Σο. Αἴ. 536. Ταυτὶ περιείδεθ' οἱ πρυτάνεις πάσχοντά με; Ἀρ. Ἀχ. 167. Vgl. Dial. Sy. A. 2.)

A. 4. Der Imperativ so wie der Konjunktiv und Optativ des Aorists in selbständigen und finalen Sätzen sind gewöhnlich zeit- und dauerlos, das bloße Eintreten der Handlung bezeichnend, während eben diese Modi des Präsens ein Zuständliches ausdrücken. [Elmsley z. Eu. Med. 310.] Dieselbe Bedeutung haben der Konjunktiv und Optativ des Aorists auch in der imperativartigen Frage, nicht bloß in der direkten: τί εἴπω; τί ἂν εἴποιμι; was soll ich sagen? sondern auch in der indirekten: ἐρωτᾷ τί ποιήσῃ er fragt, was er thun solle, ἤρετο εἰ παίσειεν er fragte, ob er schlagen solle. Vgl. § 54, 7, 1. Nur das Eintreten der Handlung bezeichnet der Ao. in den § 65, 1, 10 erwähnten Sätzen. [z. Th. 2, 12, 1.] Ὑμεῖς βοηθήσατέ μοι καὶ μὴ διδάσκετε τοὺς συκοφάντας μεῖζον ὑμῶν αὐτῶν δύνασθαι. Ἀντ. 5, 80. Μὴ μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα. Ξε. ἀν. 7, 1, 29. Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ἢ τί δράσομεν; Εὐ. Ἴων 758. Εὐτυχοίης καὶ τύχοις ὅσων ἐρᾷς. Εὐ. Μήδ. 688. Οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο. Ξε. ἀπ. 1, 2, 19. Παῦσαί νυν ἤδη μηδ' ἐρωτήσῃς πέρα. Εὐ. Ἰφ. Τ. 554. Μὴ ἀποκάμῃς, ἀλλὰ σκόπει. Πλ. πολ. 435, e. — Δίκαιος ἴσθ', ἵνα καὶ δικαίων δὴ τύχῃς. Μέ. μο. 119. Ἐδόκει οὐ φαύλην πεμπτέον δύναμιν εἶναι, ὅπως τό, τε φρόνημα τῶν νενικηκότων κατασβεσθείη καὶ μὴ μάτην τὰ πεποιημένα γένοιτο (geschehen sei). Ξε. Ἑλ. 5, 3, 8. [vgl. Ar. Frö. 1416.] — Τὸν Φαίακα πέμπουσιν, εἴ πως διασώσειαν τὸν δῆμον. Θ. 5, 4, 4.

A. 5. In rein und gemischt hypothetischen Sätzen (relativen und temporalen) haben den Konjunktiv (mit ἄν) und Optativ des Aorists regelmäßig die Bedeutung der Vergangenheit, die aber, insofern der Hauptsatz ein Zukünftiges bezeichnet, als erst bei dessen Verwirklichung eingetretene Vergangenheit vorgestellt wird, so daß diese Modi auch dem Lat. fut. exacto entsprechen [Krit. Anal 1 S. 160.] Μέγ' ἐστὶ κέρδος ἢν διδάσκεσθαι μάθῃς. Μέ. μο. 359. Νέος ἂν πονήσῃς, γῆρας ἕξεις εὐθαλές. Μέ. μο. 388. Οὔτε πέφυκεν ἀθάνατος ἡμῶν οὐδείς, οὔτ' εἴ τῳ ξυμβαίη, γένοιτο ἂν εὐδαίμων. Πλ. ἐπιστ. 334, e. Κῦρος ὑπέσχετο τοῖς φυγάσιν, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Ξε ἀν. 1, 2, 2. — Ἃ ἂν μάθῃ τις, ταῦτα σῴζεσθαι φιλεῖ πρὸς γῆρας· οὕτω παῖδας εὖ παιδεύετε. Εὐ. Ἰκ.

916. Τὴν ἀρχὴν τὴν κατὰ θάλασσαν ὁπότεροι ἂν κατάσχωσιν, ὑπηκόους ἔχουσι τὰς πλείστας τῶν πόλεων. Ἰσ. 12, 53. Οὐδεὶς πώποτε ἑκὼν εἶναι τυραννίδος ἀφεῖτο ὅσπερ ἅπαξ κτήσαιτο. Ξε. Ἱέρ. 7, 11. — Οὐ τοῦτο πώποτε ἐπείσθην ὡς ἡ ψυχή, ἕως μὲν ἐν τῷ θνητῷ σώματι ᾖ, ζῇ, ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν. Ξε. Κυ. 8, 7, 19. Οἱ στρατιῶται ὅτε ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλους ἀπιέναι, πολλοὶ Κλέαρχον ἀπέλειπον. Ξε. ἀν. 2. 6, 12. Ἐγὼ γυναικὶ ἕν τι πιστεύω μόνον, ἐπὰν ἀποθάνῃ, οὐ βιώσεσθαι πάλιν· τὰ δ' ἄλλ' ἀπιστῶ πάνθ', ἕως ἂν ἀποθάνῃ. Ἀντιφά. 281 (251). Αὐτοὶ ἔφασαν συνεκπλευσεῖσθαι, ἕως τὰ πράγματα κατασταίη. Λυ. 13, 25. Vgl. § 65, 7, 6.

A. 6. Eben so hat der Optativ des Aorists ohne ἄν die Bedeutung der Vergangenheit in ideell abhängigen Sätzen, namentlich in Verbindung mit (nicht hypothetischen) Relativen, mit ὅτι und ὡς so wie in abhängigen Fragen, welche unabhängig den Indikativ erfordern. [Krit. Anal. 1 S. 147 f.] Bei hinzugefügtem ἄν tritt die Bedeutung A. 4 ein. Ἦρ ὁ Ἀρμένιος ἀναβιοὺς ἔλεγεν ἃ ἐκεῖ ἴδοι. Πλ. πολ. 614, b. Διεθρόησαν ὡς χρήματα πολλὰ ἴδοιεν. Θ. 6, 46, 4. Ὁ κῆρυξ ἐκήρυττε τίς τὴν ἱκετηρίαν καταθείη. Ἀνδ. 1, 112. — Ἡγοῦμαι τοιαύτην τέχνην, ἥτις τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς ἀρετὴν ἐνεργάσαιτ' ἂν καὶ δικαιοσύνην, οὔτε πρότερον οὔτε νῦν οὐδεμίαν εἶναι. Ἰσ. 15, 274. Κύρῳ ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι τοὺς μὲν ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τοὺς δὲ οὐδ' ἑωρακότας πώποτε αὐτόν, τοὺς δὲ καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἂν ἴδοιεν. Ξε. Κυ. 1, 1, 3. Ἡράκλειτος λέγει ὡς δὶς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Πλ. Κρατ. 402, a. Οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν σαφέστερον ἐπιδεῖξαι δυνηθείην. Ἰσ. 15, 101. Λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέσθαι τὸν νεανίσκον εἰ δέξαιτ' ἂν βασιλείαν ἀντὶ τοῦ ἵππου. Ξε. Κυ. 8, 3, 26.

A. 7. Das Particip des Aorists bezeichnet das dem Verbum, an welches es sich anschließt, Vorhergegangene, Vorzeitiges; auch in der A. 5 erwähnten Bedeutung, dem Lat. fut. ex. entsprechend. Καὶ ζῶν ὁ φαῦλος καὶ θανὼν κολάζεται. Μέ. μο. 294. Μακάριος ὅστις εὐτυχεῖ γάμον λαβὼν ἐσθλῆς γυναικός, εὐτυχεῖ δ' ὁ μὴ λαβών. Εὐ. ἀποσ. 29 (1043). Χάριν λαβὼν μέμνησο καὶ δοὺς ἐπιλαθοῦ. Μέ. μο. 749.

A. 8. Einem historischen Tempus angefügt bezeichnet das Particip des Aorists zuweilen insofern jenem Gleichzeitiges, als es ausdrückt, wodurch, worin eben die Handlung des Aorists sich äußert. So steht gewöhnlich auch bei ἔφθασα und ἔλαθον das Particip im Aorist. [Kämpf über den aoristischen Gebrauch des Part. der gr. Ao.] Εὖ γε ἐποίησας ἀναμνήσας με. Πλ. Φαίδ. 60, c. Πολλὰς τῶν πολεμίων ναῦς ἔλαβον τριηραρχήσαντες. Λυ. 12, 38. Τόδε μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος. Πλ. Γο. 516, b. [vgl. z. Th. 2, 68, 2. 8, 17, 2, 87, 3.] (Ὅσ' ἡμᾶς τἀγαθὰ δέδρακας εἰρήνην ποιήσας; Ἀρ. εἰρ. 1198.) Φοβούμεθα περὶ νέου, μή τις φθῇ ἡμᾶς ἐπ' ἄλλο τι ἐπιτήδευμα τρέψας αὐτοῦ τὴν διάνοιαν. Πλ. Εὐθύδ. 275, b. Βέλτιόν ἐστι προειπεῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπατηθέντες. Δη. 20, 125. (Τόδε δεῖ σκοπεῖν, ὅταν κρίνειν μέλλῃς φύσιν φιλόσοφον, μή σε λάθῃ μετέχουσα ἀνελευθερίας. Πλ. πολ. 486. z. Xe. An. 1, 3, 14.)

A. 9. Der Infinitiv des Aorists bezieht sich am gewöhnlichsten in der Bedeutung des Indikativs auf die Vergangenheit: ποιῆσαι gethan haben. Doch kann auch er zeit- und dauerlos überhaupt das Eintreten einer Handlung, selbst einer künftigen, bezeichnen; ohne ἄν besonders da, wo Zuversicht anzudeuten ist; aber mit ἄν, wenn das regierende Verbum die Beziehung auf die Zukunft nicht unzweifelhaft macht. (H. Sauppe z. Pl. Prot. 316, c) Vgl. 1 A. 10. Φαμὲν οὐχ ἧσσον αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου. Θ. 1, 74, 3. Ἄνευ τοῦ γίγνεσθαι γενέσθαι ἀδύνατον. Πλ. Θε. 155, c. — Τὸ γνῶναι ἐπιστήμην που λαβεῖν ἐστι. Πλ. Θε. 209, e. Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κελεῦσαι ῥᾴδιον. Φιλή. 27. Πολὺ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα

πέφυκεν. Δη. 2, 26. — Ἱπποκράτης ἐπιθυμεῖν δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι, τοῦτο δὲ οἴεταί οἱ μάλιστα γενέσθαι, εἴ σοι συγγένοιτο. Πλ. Πρω. 316, c. [Vgl. Buttm. z. Pl. Krit. 14, 3 u. Reg. z. Th. u. Infinitiv 6 g. E.]

IV. Futura.

7. Das Futur, dem Aorist am nächsten stammverwandt, bezeichnet eigentlich das künftige Eintreten der Handlung, erweitert sich aber zu einer unbestimmten, aoristischen Angabe um so leichter, je mehr überhaupt das Künftige unsicher da steht. So heißt also von *ἔχω* ich habe, *ἕξω* ich werde erlangen, aber auch ich werde besitzen; von *ἄρχω* ich beherrsche *ἄρξω* ich werde die Herrschaft erlangen, aber auch ich werde beherrschen. Selbst *ἔσομαι* ist beider Bedeutungen empfänglich: ich werde sein und ich werde werden. *Οἱ Ἀθηναῖοι ἡγοῦντο, εἰ Συρακούσας σχοῖεν, ῥαδίως καὶ τἆλλα ἕξειν. Θ.* 6, 33, 2. *Νῦν πολὺ μᾶλλον πραγματεύονται ὅπως ἄρξουσιν ἢ ὅπως ἄξιοι τούτου ἔσονται. Ξε. Λακ. π.* 14, 5. *Οὐκ ἀπὸ τῶν κοινῶν προςδοκᾶν χρὴ πλουτήσειν, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἰδίων τὰ τῆς πόλεως ἐπανορθώσειν, εἴπερ ἔσται τι τῶν δεόντων ἡμῖν. Δη.* 51, 14. — *Οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδ᾽ εὔδαιμον.* [*Πλ. ἐπιν.* 973, c.] *Διανοήθητε μὴ εἴξοντες μηδὲ ξὺν φόβῳ ἕξοντες ἃ κεκτήμεθα. Θ.* 1, 141, 1. *Διαιρετέον οἵτινες ἄρξουσί τε καὶ ἄρξονται. Πλ. πολ.* 412, b. c.

A. 1. Auch ein allgemeiner Satz kann in Bezug auf die davon erst zu gewinnende Erkenntnis durch das Futur ausgedrückt werden, das hier dem Ipf. 2 A. 5 antistrophisch erscheint. Φιλόσοφος ἡμῖν τὴν φύσιν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ πόλεως. Πλ. πολ. 376, c. Ταὐτὸν ἄρα ἑτέρῳ ἢ ἕτερον ἑαυτοῦ οὐκ ἔσται. Πλ. Παρμ. 139, c.

A. 2. Die erste Person des Futurs steht auch, besonders in der Frage, dem Konjunktiv synonym, in exhortativer Bedeutung: wollen wir —? Der Konjunktiv aber stellt die Sache mehr fremder Entscheidung, das Futur beiderseitiger Betrachtung oder Beratung anheim. Τί ποιήσομεν; μεταξὺ τὸν λόγον καταλύομεν; Αὐτὸς γνώσει. Πλ. Γο. 505, c. Οἶσθα διότι θαυμάζεις ἢ ἐγώ σοι εἴπω; Πλ. Μέ. 97, d. Τί δῆτα δρῶμεν; μητέρ᾽ ἦ φονεύσομεν; Εὐ. Ἠλ. 967.

A. 3. Die zweite und dritte Person des Futurs entspricht zuweilen unserm mögen und sollen; letzterm in der Frage auch die erste. Πρὸς ταῦτα πράξεις οἷον ἂν θέλῃς. Σο. ᾽ΟΚ. 956. Κακῶν δὲ κἀσχρῶν οὔ τιν᾽ εὔκλειαν ἐρεῖς. Αἰσ. ἐπ. 685 (666). Τὸν Παφλαγόνα, ὃς ταῦτ᾽ ἔδρασεν, εἴφ᾽ ὅ, τι ποιήσεις κακόν; Οὐδὲν μέγ᾽ ἀλλ᾽ ἢ τὴν ἐμὴν ἕξει τέχνην. Ἀρ. ἱπ. 1397. Οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην παιδευόμενοι τί διαφέρουσι τῶν ἐξ ἀνάγκης κακοπαθούντων, εἴ γε πεινήσουσι καὶ διψήσουσι καὶ ῥιγώσουσι καὶ ἀγρυπνήσουσιν; Ξε. ἀπ. 2, 1, 17. — Ποῖ τις τρέψεται; Ἀρ. θε. 603. Οὐχὶ κυβεύσουσ᾽ ἄρ᾽ ἄνθρωποι; Περὶ τοῦ γὰρ τοῦτο ποιήσει; Ἀρ. ἐκ. 672. Ταῦτα δὴ τολμᾷς λέγειν; εἶτ᾽ ἐγὼ σοῦ φείσομαι; Ἀρ. Ἀχ. 312.

A. 4. Die zweite Person des Futurs erscheint auch als gemilderter Imperativ; als lebhaft dringender in der Frage mit οὐ. Ξένον ἀδικήσεις [-σῃς?] μηδέποτε καιρὸν λαβών. Μέ. μο. 397. Λέγ᾽ εἴ τι βούλει, χειρὶ δ᾽ οὐ ψαύσεις ποτέ. Εὐ. Μήδ. 1320. — Οὐχ ἕλξετ᾽, οὐ παιήσετ᾽, οὐκ ἀράξατε; Ἀρ. Λυ. 459. Τὸν αὐτόχειρα ἔχοντες μέλλετε καὶ ζητεῖτε

ζητεῖτε καὶ τετύφωσθε; οὐκ ἀποκτενεῖτε; οὐκ ἐπὶ τὴν οἰκίαν βαδιεῖσθε; οὐχὶ συλλήψεσθε; Δη. 21, 116. (Die erste Person so bei Dichtern. Elmsley z. Eu. Med. 848).

(A. 5. Bei einer imperativischen Frage der Art tritt, wenn das Gegenteil des Verbums gemeint ist, nach dem οὐ noch ein μή ein, zunächst in Gegensätzen, dann auch in unmittelbarer Folge, also z. B. nicht bloß οὐ κόψεις καὶ μὴ διατρίψεις; sondern auch οὐ μὴ διατρίψεις (ἀλλὰ κόψεις); willst du nicht ohne Säumen verfahren? Οὐχὶ συγκλήσεις στόμα καὶ μὴ μεθήσεις αὖθις αἰσχίστους λόγους; Εὐ. Ἱπ. 498. — Οὐ μὴ γυναικῶν δειλὸν εἰσοίσεις λόγον; Εὐ. Ἀνδρ. 757. vgl. Lobeck z. So. Ai. 75.)

A. 6. Außer der Frage findet sich οὐ μή als einfache Negation, aber mit Verstärkung (wohl eig. nein, nicht) mit dem (Indikativ des) Futurs oder häufiger mit dem Konjunktiv, besonders des Aorists (auch des ersten Aorists des Aktivs), insofern eine vergangene oder auch concentriert zu denkende Handlung vorgestellt wird. [Vgl. Hermann z. So. OK. 848, 1024.] Οὔ σοι μὴ μεθέψομαί ποτε. Σο. Ἠλ. 1052. Τοιοῦτον ἐπιτήδειον οὐδένα μή ποθ' εὑρήσω. Πλ. Κρίτ. 44, b. (Σαφῶς εἶπε Τειρεσίας οὐ μή ποτε σοῦ τήνδε γῆν οἰκοῦντος εὖ πράξειν πόλιν. Εὐ. Φοίν. 1590.) — Τὸ ἀγαθὸν οὐ μή ποτέ τι ἀπολέσῃ. Πλ. πολ. 609, b. Ἐὰν τὴν ἀπιστίαν σῴζητε, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε. Δη. 6, 24. Ἄγρων ὄψις οὐδὲν ἂν μή ποτε ἴδῃ. Πλ. Χαρ. 168. Ἐν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μή ποτε λάβῃ καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό. Πλ. νό. 731, c. [Vgl. z. Xe. An. 2, 2, 12 u. Hermann z. Eu. Iph. T. 886.]

A. 7. Bei Relativen steht der Indikativ des Futurs, um etwas Beabsichtigtes zu bezeichnen. Die Konjunktive und Optative (ohne ἄν) sind hier in der Prosa ungebräuchlich. [Krit. Anal. 1 S. 148 u. Stud. 2 S. 49. vgl. z. Th. 7, 25, 1.] So wird selbst ὅπως daß, damit, konstruiert, da es eig. ein Relativ ist (wie), doch dies nicht ausschließlich. Vgl. § 54, 8, 5 u. 6. Σατράπας δοκεῖ πέμψαι μοι, οἵτινες ἄρξουσι τῶν ἐνοικούντων καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντες τοῖς τε φρουροῖς δώσουσι μισθὸν καὶ ἄλλο τελέσουσιν ὅ, τι ἂν δέῃ. Ξε. Κυ. 8, 6, 3. Ἔλεγον ὅτι ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἳ αὐτοὺς ἄξουσιν ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια. Ξε. ἀν. 2, 3, 6. Δεῖ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται. Ξε. Κυ. 2, 1, 11.

A. 8. Ähnlich drückt das Relativ mit dem Indikativ des Futurs eine Möglichkeit aus, insofern der bezügliche Gegenstand wesentlich geeignet ist, eine bevorstehende Folge als Wirkung zu realisieren, synonym dem Optativ mit ἄν. Οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς ᾧ μή κακόν τι γέγονεν ἢ γενήσεται. Φιλή. 108 (117). Νόμους ὑπάρξαι δεῖ τοιούτους δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔντιμος καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινὸς ὁ αἰὼν ἐπαναχείσεται· ἔπειτα δὲ διδασκάλους οἶμαι δεῖν καὶ ἄρχοντας ἐπὶ τούτοις γενέσθαι, οἵτινες δείξουσί τε ὀρθῶς καὶ διδάξουσι καὶ ἐθιοῦσι ταῦτα δρᾶν. Ξε. Κυ. 3, 3, 52. Οἱ ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσι, πάντων, ὡς οἷόν τ' ἐστὶ βέλτιστα πράττουσιν. Ἰσ. 3, 18.

A. 9. In eben dieser Bedeutung erscheint auch das Particip des Futurs. Nicht minder findet es sich analog dem Falle A. 7, z. B. ὁ κακῶς ἀπολούμενος (ὀλούμενος poetisch) den der Henker holen möge. Außerdem erscheint es auch in hypothetischer Bedeutung, z. B. ὁ εὖ στρατηγήσων wenn jemand ein guter Feldherr werden will, soll. Ähnlich gebraucht man die Umschreibung mit μέλλω (8) z. B. ὁ μέλλων στρατηγήσειν. Οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξοντα οὔτε σῖτος ᾧ θρεψόμεθα μένοντες. Ξε. ἀν. 6, 3, 20. Πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ δεῖ τὸν εὖ στρατηγήσοντα ἔχειν. Ξε. ἀπ. 3, 1, 6. Νικᾷ με χρεία χὴ (καὶ ἡ) κακῶς ὀλουμένη γαστήρ, ἀφ' ἧς δὴ πάντα γίγνεται κακά. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 107 (907). — Φρόνιμον δεῖ γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι. Ξε. Κυ. 3, 1, 17. Τὸ μέλλον ἀεὶ συνοίσειν οὐ καθορῶμεν. Ἰσ. 8, 35. Τῷ μέλλοντι

σώματι εὖ ἕξειν ἀφεκτέον ἡδυσμάτων. Πλ. πολ. 404, c. (Τὸν μέλλοντα στρατηγεῖν τούτων ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. Ξε. ἀπ. 3, 5, 24.)

A. 10. Der Optativ des Fu. findet sich in der Regel nur in der obliquen Rede nach einem historischen Tempus, wiewohl auch hier der Indikativ sehr gewöhnlich ist. Vgl. § 26, 11, 13 u. 54, 6, 2. Ἔζη ὑπὸ πολλῆς ἐπιμελείας, ὅπως ὡς ἐλάχιστα μὲν ὄψοιτο, ἐλάχιστα δ' ἀκούσοιτο, ἐλάχιστα δ' ἔροιτο. Ξε. οἰκ. 7, 5. (L. Klemens, de futuri optativo. Vrat. 1855. Fr. Faßbänder, de optativo futuri. diss. Monast. Lps. 1884.)

(A. 11. Der Infinitiv des Futurs findet sich zuweilen für den Inf. des Präsens nach den Begriffen, die ein Vorhaben, Wollen, Wünschen u. ä. ausdrücken. Τὸν πόλεμον διενοοῦντο προθύμως οἴσειν. Θ. 4, 121, 1. Τὸν λυπήσαντα σφᾶς ἐβούλοντο τιμωρήσεσθαι. Θ. 6, 57, 2. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφίεντο τῆς Σικελίας ἄρξειν. Θ. 6, 6, 1. Vgl. Kr. z. Thuk. 1, 27, 2.)

8. Ein periphrastisches Futur bildet *μέλλειν* mit dem Infinitiv, gewöhnlich des Präsens oder Futurs, entsprechend dem lat. urus sum, meist unserm wollen oder sollen, genauer eig. es steht bevor, zu erwarten, daß ich, du ꝛc. *Μέλλων τι πράττειν μὴ προείπῃς μηδενί. Μέ.* 672 (1103). *Οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, δεδιότες μὴ ἡττηθῶσιν, ἀθύμως διάγουσιν. Ξε. Κυ.* 3, 1, 24. *Σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἕπεσθαι. Πλ. Πρω.* 334, d. *Δεήσει ἀγαθοῦ ἀεὶ ἐπιστάτου, εἰ μέλλει ἡ πολιτεία σῴζεσθαι. Πλ. πολ.* 412, b. — *Νομίζω ἐγκράτειαν ὑπάρχειν ἀγαθὸν εἶναι τῷ μέλλοντι καλόν τι πράξειν. Ξε. ἀπ.* 4, 5, 1. *Ξυγκλείομεν τὴν ἀρχὴν τῶν ῥηθήσεσθαι μελλόντων τῇ τελευτῇ τῶν ἤδη προειρημένων. Ἰσ.* 12, 24.

A. 1. Unter den Präteriten von μέλλω erscheint in dieser Umschreibung häufig nur das Imperfekt. Παιδιὰς τοιαύτας ἐξεύρισκεν αἳ ἱδρῶτα ἔμελλον παρέχειν. Ξε. Κυ. 2, 1, 29. Ἔμελλον οἱ μέν τινες ἁμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ. Θ. 3, 20, 3. — Ἐμέλλησεν ἐκπλεῖν. Ἰσ. 6, 44.

A. 2. Eine dialogische Formel ist πῶς oder τί οὐ μέλλω —; was werde, sollte ich nicht —? mit dem Inf. des Präsens, der oft auch zu ergänzen ist. Vgl. § 55, 4, 11. Πῶς οὐ μέλλω ἀπορεῖν μέλλων λέξειν; Πλ. συ. 198, b. Πῶς οὐ μέλλει τὸ σοφώτερον κάλλιον φαίνεσθαι; Πλ. Πρω. 309, c. Τί οὐ μέλλει γελοῖον εἶναι; Πλ. πολ. 530, a.

A. 3. Einen Unterschied zwischen μέλλειν mit dem Infinitiv des Präsens und des Futurs scharf durchzuführen ist schwierig. Doch scheint man im allgemeinen, wo eine positiv bevorstehende, unmittelbare Verwirklichung oder ein dauernder Zustand zu bezeichnen ist, lieber den erstern; wo etwas, das sich eben nur voraussetzen oder berechnen läßt, wie vorzüglich in allgemeinen Sätzen, lieber den letztern gebraucht zu haben. Daher ist besonders dieser oft zu übersetzen: von dem sich erwarten, berechnen läßt, daß. Ὅσον οὐκ ἔμελλον ἀνάγεσθαι. Θ. 7, 69, 2. Ἐσέκειτο πάντα ὅσα ἔχοντες ἔμελλον ἀνάξεσθαι. Θ. 6, 32, 1. Τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. Πλ. Πρω. 326, e. Κλέαρχον λέγειν ἔφασαν ὡς δέοι τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ξε. ἀν. 2, 6, 10.

(A. 4. Verhältnismäßig selten findet sich bei μέλλειν der Infinitiv des Aorists, das bloße Eintreten einer abgeschlossen zu denkenden Handlung bezeichnend. (Weder mit dem Inf. des Fu. noch des Ao. findet sich μέλλειν zögern. vgl. Lobeck z. Phryn. 336 u. Elmsley z. Eu. Med. 1209, r.) Εἰ

μέλλει κακὸς γενέσθαι, δεῖ αὐτὸν πρότερον ἀγαθὸν γενέσθαι. Πλ. Πρω. 345, c. Μένει ἑκάστῳ τοὔθ' ὅπερ μέλλει παθεῖν. Μέ. μο. 349.)

9. Das dritte Futur versetzt, wie schon die Form bezeichnet, das Perfekt in die Zukunft. Es entspricht also dem lateinischen futuro exacto, aber nur in selbständigen Sätzen, denn in rein und gemischt hypothetischen steht für dasselbe der Konjunktiv und Optativ des Aorists nach 6 A. 5. *Ἐάν με ἐξελέγξῃς, οὐκ ἀχθεσθήσομαί σοι, ἀλλὰ μέγιστος εὐεργέτης ἀναγεγράψει. Πλ. Γο.* 506, c.

A. 1. Analog dem Falle 3 A. 1 steht das Particip des Perfekts mit ἔσομαι. Notwendig war diese Umschreibung beim Aktiv, wo auch, jedoch mehr dichterisch, ἔσομαι mit dem Particip des Aorists vorkommt. Ἄν τινα δόξῃ μοι τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεαγέναι δεῖν, κατεαγὼς ἔσται αὐτίκα μάλα, κἂν θοἰμάτιον διεσχίσθαι, διεσχισμένον ἔσται. Πλ. Γο. 469, d. Τῇ αὐτῇ ψήφῳ τούς τε ἄλλους βελτίους ποιήσετε καὶ παρὰ τούτων δίκην εἰληφότες ἔσεσθε. Λυ. 30, 23. Τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι. Δη. 4, 50. (Οὐ σιωπήσας ἔσει; Σο. ΟΤ. 1146. Ἦ μὴν σὺ κἄνευ τούτων λυπηθεὶς ἔσει. Σο. ΟΚ. 816.)

A. 2. Doch wird das bestehen Sollende auch durch das dritte Futur ausgedrückt. Hieher gehört auch κεκλήσομαι werde genannt sein, heißen, μεμνήσομαι werde eingedenk sein, bleiben u. a. Πρεσβυτέρῳ νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ κολάζειν προςτετάξεται. Πλ. πολ. 465, a. Οὐδεὶς κατὰ σπουδὰς μετεγγραφήσεται, ἀλλ' ὥσπερ ἦν τὸ πρῶτον ἐγγεγράψεται. Ἀρ. ἱπ. 1369. Γυναῖκα ὅστις παύσεται λέγων κακῶς, δύστηνος ἄρα κοὐ σοφὸς κεκλήσεται. Εὐ. Αἰο. 15 (36). Μεμνησόμεθα ὅτι ἡμεῖς αἴτιοί ἐσμεν. Ξε. Κυ. 3, 1, 27.

A. 3. Auch vom Eintreten einer unverzüglich oder unfehlbar als abgeschlossen bevorstehenden Folge kann das dritte Futur gebraucht werden vgl. 3 A. 4, wie z. B. in der Formel εἰρήσεται τἀληθές u. a. Εἰ προςγενήσεται ἓν ἔτι, διαπεπολεμήσεται αὐτοῖς ἀμαχεί. Θ. 7, 14, 2. Δεινὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, εἰ ἐξ ὧν μὲν ἤδη ἡμάρτηκε μηδέποτε τιμωρηθήσεται, ἐξ ὧν δὲ μέλλει εὖ ποιήσειν ἤδη τετιμήσεται. Λυ. 31, 24. Εὐθὺς Ἀριαῖος ἀφεστήξει, ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν [φίλοι] ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται. Ξε. ἀν. 2, 4, 5.

A. 4. Die Dramatiker gebrauchen das dritte Futur mit Vorliebe; und daher, scheint es, rühren manche Angaben alter Grammatiker, die einzelne erste Future des Passivs für schlechter oder weniger attisch erklären als die dritten Future derselben Verba. Vgl. Kr. Stud. 2 S. 36 f.

V. Synonymer Gebrauch.

10. In einzelnen Verhältnissen, besonders bei uneigentlichem Gebrauche sind an sich mehrere Tempora statthaft, meist mit einiger, wenn auch oft leiser Verschiedenheit des Sinnes, gemäß ihrer eigentlichen Bedeutung.

A. 1. So versetzt der Schreibende sich oft in den Moment der Lektüre und gebraucht diesem Standpunkte gemäß anticipierend statt des Präsens das Perfekt oder den Aorist. Ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον. Ἰσ. 1, 2. Πρᾶσσε μετ' Ἀρταβάζου, ὅν σοι ἔπεμψα. Θ. 1, 129, 3. Διότι τὰς σπονδὰς ἔλυσαν τὰς αἰτίας προὔγραψα πρῶτον. Θ. 1, 23, 4. (Τίμαιος ὁ Λοκρὸς τάδε ἔφα. Τίμ. bei Πλ. Τίμ. ὁ Λ. 93.)

A. 2. Ein allgemeiner Gedanke als eine auf vorgekommene Erfahrungen gegründete Bemerkung vorgestellt wird durch das Perfekt und häufiger den Aorist ausgedrückt, wo wir teils das Präsens setzen, das

übrigens im Griechischen auch statthaft ist vgl. 1 A. 1, teils unser Pflegen gebrauchen. Die zuerst folgenden Stellen zeigen den Übergang von der eigentlichen Bedeutung. (Πολλὰ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἐλασσόνων. Θ. 2, 89, 5. Μέλλων γ' ἰατρὸς τῇ νόσῳ διδοὺς χρόνον ἰάσατ' ἤδη μᾶλλον ἢ τεμὼν χρόα. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 42 (1057). Πολλάκις ἔχων τις οὐδὲ τἀναγκαῖα νῦν αὔριον ἐπλούτησ', ὥστε χἀτέρους τρέφειν. Φιλή. 116 (121). Ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὔπω τρόπαιον ἔστησαν. Πλ. Κριτί. 108, b.) — Οὐδεὶς ἐπλούτησεν ταχέως δίκαιος ὤν. Μέ. 290 (4). Μί' ἡμέρα τὸν μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν, τὸν δ' ἦρ' ἄνω. Εὐ. Ἰνώ 23 (424), 2. Ἡ καίριος σπουδὴ πόνου λήξαντος ὕπνον κἀνάπαυλαν ἤγαγεν. Σο. Φιλ. 637. — Ῥώμη μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἰσ. 1, 6. — Οὐκ ἐπὶ κακῷ δίκη γίγνεται οὐδεμία γιγνομένη κατὰ νόμον, δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχεδόν· ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον ἧττον ἐξειργάσατο τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. Πλ. νό. 854, d. — Πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 35. Ἐπειδάν τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἀποδέδωκεν ὃ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ἱερὸν ὀμόσας ὅσου ἂν φῇ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν. Πλ. Πρω. 328, b.

A. 3. Auch mit ἄν verbunden kann der Aorist wie das Imperfekt unser Pflegen ausdrücken, insofern die Wiederholung in der Vergangenheit als eine vorkommenden Falls eingetretene zu bezeichnen ist. Πολλάκις ἠκούσαμεν ἄν τι κακῶς ὑμᾶς βουλευσαμένους μέγα πρᾶγμα. Ἀρ. Λυ. 510. Εἴ τινες ἴδοιέν που τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνεθάρσησαν ἄν. Θ. 7, 71, 2. — Ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν. Πλ. ἀπ. 22, b. Εἴ τις αὐτῷ περί του ἀντιλέγοι ἄνευ ἀποδείξεως, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον. Ξε. ἀπ. 4, 6, 13. (So auch das Plusquamperfekt. Ἀρ. Λυ. 517: ἕτερόν τι βούλευμ' ἐπεπύσμεθ' ἄν.)

(A. 4. Das Futur kann eine Wiederholung ausdrücken, insofern man sich vorstellt, daß unter einer ausgesprochenen oder angedeuteten Bedingung wer da will die bezügliche Erfahrung machen werde. (Ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους ἐν ὅσῳπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιόπων. Ἡρ. 2, 30, 1.) Ἀνὴρ ἐπιεικὴς ἀπολέσας τι ῥᾷστα οἴσει. Πλ. πολ. 603, e. Ἧς ἄν τινος πόλεως τὸ κομίζεσθαι τοὺς εὔνους τοῖς καθεστῶσι χάριν ἀφέλῃς, οὐ μικρὰν φυλακὴν αὐτῶν ταύτην ἀφῃρηκὼς ἔσει. Δη. 20, 17.)

A. 5. Wenn aus der vorliegenden oder dargestellten Wirklichkeit die Nichtwirklichkeit des Satzes hervorgeht, so bezeichnen die Tempora der Gegenwart oder Vergangenheit, daß der Satz sich unausbleiblich oder unzweifelhaft verwirklicht hätte, wenn nicht andere Einwirkungen entgegengetreten wären. So findet sich der Indikativ z. B. in Verbindung mit τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐπὶ σοί so viel von mir, dir abhängt; desgleichen auch der Indikativ historischer Tempora, besonders des Imperfekts (ohne ἄν) nach einem Bedingungssatze mit εἰ. Vgl. 2 A. 7 u. z. Xe. An. 6, 4, 23. Τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι. Ξε. Κυ. 5, 4, 11. Τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν. Ξε. ἀν. 6, 4, 23. Τό γε ἐπ' ἐκεῖνον εἶναι ἐσώθης, καὶ οὔτ' ἂν οὐδένα Ἀθηναίων ἀπώλεσας οὔτ' ἂν αὐτὸς σὺ εἰς τοιούτους κινδύνους κατέστης. Λυ. 13, 58. — Εἰ ζῶν ἐτύγχανεν ὁ Ἀμύντας, ἐκεῖνον αὐτὸν παρειχόμην. Λυκ. 23. Εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, ἐξῆν αὐτοῖς δεικνύναι τὴν ἀρετήν. Θ. 1, 37, 3. Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν, οὐδὲ εἷς πονηρὸς ἦν. Διφ. 94, 1.

§ 54. Modi.

I. Die Modi in selbständigen Sätzen.

1. Der Indikativ stellt den Gedanken als gegebene oder gesetzte Wirklichkeit vor (objektiv), unabhängig von der Ansicht

eines Subjekts. In den meisten Fällen stimmt das Griechische mit dem Deutschen im Gebrauche des Indikativs überein, besonders in selbständigen Sätzen.

A. 1. Mit Lebhaftigkeit setzt der Indikativ auch einen bloß angenommenen Fall, besonders in Verbindung mit καὶ δή und eben, gesetzt, daß —. Ποιῶ ὑμᾶς ἥκειν εἰς Φᾶσιν· καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν· γνώσεσθε δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ. Ξε. ἀν. 5, 7, 9. Καὶ δὴ τεθνᾶσι· τίς με δέξεται πόλις; Εὐ. Μηδ. 386. Καὶ δὴ παρεῖκεν· εἶτα πῶς ἄνευ νεὼς σωθησόμεθα; Εὐ. Ἑλ. 1059. Ἤδη ἡγήσεσθε κατὰ θάλασσαν· οὔκουν ὑμεῖς Εἱλώτων ἡγήσεσθε; Ξε. Ἑλ. 7, 1, 12.

A. 2. Ähnlich findet sich der Indikativ in lebhaften Fragen mit hypothetischer Bedeutung. Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ τιμωρία κατὰ τούτου. Ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ. Δη. 18, 274. Ἀσθενέστερος εἶ; τοῖς ἄρχουσιν ἐφηγοῦ. Δη. 22, 26. Vgl. Dial. Sy. § 59, 1, 7.

A. 3. In einer den Gegensatz des Verbums (mit dessen Negation οὔ, wenn ein Verneinung eintritt) lebhaft versichernden Frage stehen die Indikative, bezeichnend, daß sachgemäß positiv nichts anders als eben dieser Gegensatz denkbar sei; nachdrucksvoller als ἄν mit dem Optativ oder dem Infinitiv eines historischen Tempus. Wir übersetzen hier z. B. πῶς οἶδα; wie sollte ich wissen, kennen? πῶς ἐνόμιζον; wie hätte ich glauben sollen? πῶς διέβην; wie hätte ich übersetzen sollen? Τοῦτο μὲν οἶσθα ὅτι ὑποζυγίοις ἀλοῶσι τὸν σῖτον; Τί δ' οὐκ, ἔφην ἐγώ, οἶδα; Ξε. οἰκ. 18, 3. Πῶς οὐκ ἐνδέχεται σωφρονήσαντα πρόσθεν αὖθις μὴ σωφρονεῖν; Ξε. ἀπ. 1, 2, 23. Χάριν μοι εἴσῃ, ἐάν σοι τὴν ἀλήθειαν ἀποκεκρυμμένην ἐξερευνήσομαι; Πῶς οὐκ εἴσομαι; καὶ πάνυ γε πολλήν. Πλ. Θε. 155, d. e. Οὓς ἡ πόλις ἅπασα οὐ δύναται ἀναγκάσαι τὰ δίκαια ποιεῖν, κατὰ τούτων ἡ βουλὴ ψευδεῖς ἀποφάσεις πεποίηται; Δείν. 1, 7. — Σωκράτης πιστεύων θεοῖς πῶς οὐκ εἶναι θεοὺς ἐνόμιζεν; Ξε. ἀπ. 1, 1, 5. Πῶς ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν τὸν ποταμόν; Ἡρ. 1, 75, 3. Οὐδ' ἂν εἷς δύναιτο ἀποδεῖξαι δι' ἥντινά ποτε αἰτίαν ἐνεκάλεσεν. Ἰσ. 21, 21.

A. 4. Über den Indikativ bei vereitelter Wirklichkeit § 53, 10, 5; in deliberativen Fragen § 53, 7, 2; bei Wünschen § 54, 3, 3 u. 10; bei nicht stattfindender Wirklichkeit im Imperfekt § 53, 2, 7. vgl. 10

A. 5. So steht der Indikativ (eines historischen Tempus) ohne ἄν (wie im Lateinischen ähnlich der Indikativ) bei ὀλίγου und μικροῦ § 47, 16, 6, wie bei ὀλίγου oder μικροῦ δεῖν § 55, 1, 1.

2. Der Konjunktiv bezeichnet geheischte Wirklichkeit; im selbständigen affirmativen Satze durch Einwirkung (die Forderung) des Redenden bedingt.

A. 1. Affirmativ gebrauchten die Attiker in ganz unabhängiger Rede die erste Person des Konjunktivs meist nur im Plural imperativartig, oft mit einleitendem ἴθι, ἄγε, ἄγετε oder φέρε, wie ἴωμεν wir wollen gehen; die erste des Singulars eben so gewöhnlich nur von φέρε oder doch etwas Ähnlichem eingeleitet. Ἀλλ' ἴθι, βάδιζ', ἴωμεν. Ἀρ. νε. 860. Χωρεῖτ', ἐπειγώμεθα. Εὐ. Ὀρ. 1258. Φειδώμεθ' ἀνδρῶν εὐγενῶν, φειδώμεθα· κακοὺς δ' ἀποπτύωμεν ὥσπερ ἄξιοι. Εὐ. Ἰνώ 24 (418). — Ἴθι δή, ἀναλογισώμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. Πλ. Πρω. 332, d. Ἄγε σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἓν ἕκαστον. Ξε. Κυ. 5, 5, 15. Ἄγετε καταλίπωμεν ἕκαστοι τοὺς μετ' αὐτῶν ἐπιτηδειοτάτους πορεύεσθαι. Ξε. Κυ. 5, 3, 34. Φέρε νῦν ἀναλάβωμεν πάλιν τῇ μνήμῃ τὰς ἐπιτάξεις. Πλ. πολιτ. 294, d. — Φέρε δὴ πρὸς ἐμαυτὸν ἀναλάβω ὃ λέγεις. Πλ. Ἱπ. 288, a. [Φήσεις, ὅταν τὸ μετὰ τοῦτο ἴδῃς. Λέγε δή, ἴδω, ἔφη. Πλ. πολ. 457, c. Σῖγα, πνοὰς μάθω. Εὐ. Ἡρ. μ. 1059 — Μὴ τρέσῃς μιάσματος τοὐμοῦ μετασχεῖν, ἀλλ' ἐλευθέρως θάνω. Εὐ. Ἱπ.

559. Ἐπίσχετ᾽, αὐδὴν τῶν ἔσωθεν ἐκμάθω. Εὐ. Ἱπ. 567. Πόρθμευσον ὡς τάχιστα μηδ᾽ αὐτοῦ θάνω. Σο. Τρ. 802. — Φέρ᾽ ὦ τέκνον νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μάθῃς. Σο. Φιλ. 300. [Elmsley z. Eu. Her. 559, Med. 1242 u. OK. 174.]

A. 2. Prohibitiv mit μή und dessen Ableitungen μηδέ, μήτε, μηδείς &c. findet sich die erste Person des Konjunktivs regelmäßig nur im Plural; von der zweiten und dritten entweder der Konjunktiv des Aorists, auch von der dritten gewöhnlich nur bei persönlichem Subjekt, oder vom Präsens der Imperativ. Vgl. Herm. De praecc. Att. § 1, Opuscc. 1 p. 270 ss. [Μὴ δῆτ᾽ ἀδικηθῶ. Σο. OK. 174.] Μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν (ἃ ἂν) ἡδώμεθα οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἂν λυπώμεθα. Σο. Αἴ. 108. Μὴ ἀτελῆ τὸν λόγον καταλίπωμεν. Πλ. Γο. 505, d. — Ἃ μὴ κατέθου μὴ ἀνέλῃ. Πλ. νό. 913, c. Μηδέποτε γήμῃ μηδὲ εἷς εὔνους ἐμοί. Μέ. μο. 684. (Μηδὲν πλέον αὐτῷ γένηται, ἀλλὰ παρασκευάζου, ὅπως ἐμὲ καὶ σὲ μηδεὶς διαβάλῃ. Πλ. συ. 222, c. d. — Οὐ μή ᾽στι καιρὸς μὴ μακρὰν βούλου λέγειν. Σο. Ἠλ. 1259. Μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν ὡς ἔστι δικαιοσύνη διδακτόν. Ἰσ. 13, 21. — [Μὴ ψεῦσον ὦ Ζεῦ τῆς ἐπιούσης ἐλπίδος. Ἀρ. θε. 870. Ὧν ὑμᾶς οὗτος ἐξηπάτησε μὴ δότω δίκην. Δη. 19, 77. Μὴ ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω. Σο. Αἴ. 1334. Vgl. Plat. Apol. 17, c, Aisch. 1, 193? und Elmsley z. So. Ai. 1180.]

A. 3. Interrogativ steht der Konjunktiv, am häufigsten die erste Person, gleichfalls dem Imperativ entsprechend, fragend, ob die Handlung von dem Subjekt verlangt oder ihm zugemutet werde: soll ich? sollen, wollen wir? Dazu tritt oft ein βούλει, βούλεσθε (dichterisch auch θέλεις, θέλετε vgl. Dial. Synt. A. 5). Σιώπα. Σοί γ᾽ ὦ κατάρατε σιωπῶ ᾽γώ; Ἀρ. Λυ. 530. Οἶσθα διότι θαυμάζεις ἢ ἐγώ σοι εἴπω; Πάνυ γε εἰπέ. Πλ. Μέν. 97, d. Τάλαντον ἡ προίξ· μὴ λάβω; Κω. ἀν. 320 (117), 1. — Τὴν τῶν κωμῳδῶν προθυμίαν τοῦ γελοῖα εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἰπεῖν ἢ παραδεχώμεθα; Πλ. νό. 935, d. Πῶς μάχωμαι θνητὸς ὢν θείᾳ τύχῃ; Σο. ἀποσ. 205 (198). Τί πεισόμεθα; ποῖ φύγωμεν; Αἰσ. Ἱκ. 777 (748). Φῶμεν οὕτως ἢ μὴ φῶμεν; Πλ. Γο. 480, d. — Βούλει σε θῶ φοβηθῆναι; Αἰ. 3, 163. Βούλει ἡμεῖς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀμφισβητήσωμεν; Πλ. πολ. 453, a. Βούλεσθε τὸ ὅλον πρᾶγμα ἀφῶμεν καὶ μὴ ζητῶμεν; Αἰ. 1, 73. Τί βούλεσθε εἴπω; Δη. 22, 69. 24, 176. Θῶ βούλεσθε δωδεκάτην ὑμᾶς εἰσοίσειν; Δη. 14, 27. [Πότερα θέλεις σοι μαλθακὰ ψευδῆ λέγω ἢ σκλήρ᾽ ἀληθῆ; φράζε· σὴ γὰρ ἡ κρίσις. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 15 (1023).]

(A. 4. Öfter als man gewöhnlich glaubt, wiewohl meist mit schwankenden Lesarten, findet sich eben so auch die dritte Person in einer imperativischen Frage, wie φῇ τις; soll man sagen? Πότερόν σέ τις Αἰσχίνη τῆς πόλεως ἐχθρὸν ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ; Δη. 18, 124. Τί καὶ ποιήσῃ; ζητῇ πολλὰ ἀναλίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω, καὶ πάντας θεραπεύειν βούληται, δυ᾽ ἢ τρεῖς ἐξόν; Δη. 19, 138. Πότερα μὴ δῷ δίκην ἢ μείζω δοίη δικαίως; Δη. 21, 35. Ταῦθ᾽ οὗτοι πεισθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν σε ποιεῖν καὶ τὰ τῆς σῆς ἀναισθησίας καὶ πονηρίας ἔργα ἐφ᾽ ἑαυτοὺς ἀναδέξωνται; Δη. 22, 64.) [Τί τις εἶναι τοῦτο φῇ; Dem. 19, 88, τί εἴπῃ τις; 21, 197, Plat. Soph. 225, e, πόθεν τίς ἄρξηται; Plat. Phil. 15, c, ποῖ τις φύγῃ; Soph. Ai. 403, Ar. Pl. 438 vgl. Aisch. 3, 209, ποῖ τις ἔλθῃ; Soph. Oid. K. 170, Plat. Men. 92, e, ποῖ ἐλθὼν εὕρῃ τὴν ἀλήθειαν; Dein. 1, 8, τίνος εἵνεκα καταδειχθῇ τοιοῦτον ἔργον; Dem. 20, 117, τί σοι ποιήσωσιν: Dem. 29, 37, πότερον μὴ φράζῃ, παραμυθίας δὲ οὐδὲ ἓν προσδιδῷ; Plat. Ges. 719, c f.; Soph. Phil. 1094?])

[A. 5. Viel seltener sind Beispiele der zweiten Person. Τί σοι πιθώμεθα; ὅ, τι πίθησθε; Ἀρ. ὄρ. 164. Πῶς οὖν ἔτ᾽ εἴπῃς ὅτι συνέσταλμαι κακοῖς; Εὐ. Ἡρ. μ. 1417.]

3. Der Optativ in selbständigen Sätzen bezeichnet überhaupt ein Belieben des Redenden.

A. 1. Am gewöhnlichsten steht er, wenn ohne ἄν, wünschend; möge ich ꝛc., auch als gemilderter Imperativ. [z. Xe. An. 6, 4, 18.] Δύςμορφος εἴην μᾶλλον ἢ καλὸς κακός. Εὐ. Χρύσ. 3 (839). Μὴ ζῴην μετ' ἀμουσίας. Εὐ. Ἡρ. μ. 676. Μηδενὶ ἐπιβουλεύσαιμι. Στ. 1, 85. — Ὦ παῖ γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος καὶ γένοι' ἂν οὐ κακός. Σο. Αἴ. 550. — Κακῶς ὄλοιντο πάντες οἳ τυραννίδι χαίρουσιν ὀλίγων τ' ἐν πόλει μοναρχίᾳ. Εὐ. Αὐγή 10 (277). Μή μοι γένοιθ' ἃ βούλομ', ἀλλ' ἃ συμφέρει. Μέ. μο. 366. Ἐκτελοῖτο δὴ τὰ χρηστά. Αἰ. Πέρσ. 228 (7). — Ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Ἀρ. σφ. 1431. Ἀληθείας ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη. Πλ. νό. 730, c. Ὁ αὐχὴν μὴ προπετὴς πεφύκοι. Ξε. ἱπ. 1, 8. — Ζητοίην ἃ μαθὼν ὠφελησοίμην. Στ. 1, 85.

(A. 2. So bezeichnet er auch ein bloßes sich gefallen lassen: mag ich. Αὐτίκα τεθναίην δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι. Πλ. ἀπ. 28, d. Ἄπειρος εἶ τῶν ἀνδρῶν. Καὶ εἴην γε. Πλ. Μέν. 92, b. — Ζεὺς τάδ' εἰδείη μέγας. Εὐ. Ἀνδρ. 37. (Ζεὺς ταῦτ' ἂν εἰδείη. Σο. ΟΚ. 882.)

A. 3. Eingeführt werden kann der wünschende Optativ durch εἴθε oder εἰ γάρ, mit denen verbunden auch der Indikativ historischer Tempora einen Wunsch ausdrückt, und zwar der des Imperfekts, wenn der Gedanke in der Gegenwart, der des Aorists, wenn er in der Vergangenheit als nicht wirklich vorzustellen ist: εἴθε εἴην utinam sim, εἴθε ἦν utinam essem, εἴθε ἐγενόμην utinam factus essem. Εἴθε παῖς ἐμὸς εὔθηρος εἴη. Εὐ. Βάκ. 1253. Εἴθ' ὑμῖν ἀμφοῖν νοῦς γένοιτο σωφρονεῖν. Σο. Αἴ. 1264. Εἰ γὰρ γενοίμην τέκνον ἀντὶ σοῦ νεκρός. Εὐ. Ἱππ. 1410. Ζεῦ μηκέτ' εἴην, εἰ κακὸς πέφυκ' ἀνήρ. Εὐ. Ἱππ. 1191. — Εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δρᾶν ὅσον (erg. δρᾶν) πρόθυμος εἶ. Εὐ. Ἡρ. 731. Εἴθ' εὕρομέν σ' Ἄδμητε μὴ λυπούμενον. Εὐ. Ἄλκ. 536.

A. 4. Umschrieben wird das wünschende Präteritum durch ὤφελον, εἴθ' ὤφελον oder εἰ γὰρ ὤφελον mit dem Infinitiv des Präsens oder Aorists. Μηδαμοῦ γένος ποτὲ φῦναι γυναικῶν ὤφελ', εἰ μὴ 'μοὶ μόνῳ. Εὐ. Κυ. 187. Εἴθ' ὤφελες τοιάδε τὴν γνώμην πατρὸς θνῄσκοντος εἶναι· πάντα γὰρ κατειργάσω. Σο. Ἠλ. 1021. Εἰ γὰρ ὤφελον οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ἐξεργάζεσθαι. Πλ. Κρίτ. 44, d. e. Vgl. Dial. Sy. A. 5. Ὡς ὤφελον. Εὐ. Ἴων 286. Δη. 21, 78. Ἀρ. βά. 955. Ξε. Κυ. 4, 6, 3 (ὤφελεν).

A. 5. Als beschwörender Wunsch steht οὕτω mit dem Optativ: so wahr wünsche ich, daß —. Οὕτω νικήσαιμί τ' ἐγὼ καὶ νομιζοίμην σοφός, ὡς ὑμᾶς ἡγοῦμαι εἶναι θεατὰς δεξιούς. Ἀρ. νε. 520. — Λέγω ἅπερ ἤκουσα· οὕτω μοι πολλὰ ἀγαθὰ γένοιτο. Δη. 55, 24. — Ἔγωγ' οὕτως ὀναίμην τῶν τέκνων, μισῶ τὸν ἄνδρ' ἐκεῖνον. Ἀρ. θε. 469.

A. 6. Durch den Optativ mit ἄν bezeichnet der Redende, daß der ausgesprochene Satz seiner Ansicht nach vorkommenden Falls sich verwirklichen könne: ποιοίην ἄν faciam, ποιήσαιμι ἄν fecerim, deutsch beides ich möchte, dürfte thun. vgl. § 53, 6, 4. Θανεῖν μὲν οὐ χρῄζω, λιπὼν δ' ἂν οὐδὲν ἀχθοίμην βίον. Εὐ. Ἡρ. 1016. Ἐς τέλος οἱ μὲν ἐσθλοὶ τυγχάνουσιν ἀξίων· οἱ κακοὶ δ', ὥσπερ πεφύκασ', οὔποτ' εὖ πράξειαν ἄν. Εὐ. Ἴων 1622. Πολλὰς ἂν εὕροις μηχανάς· γυνὴ γὰρ εἶ. Εὐ. Ἀνδρ. 85. Πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι πόλει. Λυ. 18, 17.

A. 7. Aus Vorsicht bedient man sich dieser Ausdrucksweise oft auch da, wo man die objektive Gewißheit des Satzes nicht im Entferntesten bezweifelt; in Fällen also, wo wir lieber den Indikativ des Präsens oder Futurs gebrauchen (zum Teil von unserm hinzugefügten können). Ἀνὴρ ἄριστος οὐκ ἂν εἴη δυςγενής. Μέ. μο. 30. Ἀργὸς μὲν οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα βίον δύναιτ' ἂν ξυλλέγειν ἄνευ πόνου. Εὐ. Ἠλ. 80. Οὐκ ἂν

ἀπέλθοιμ' ἀλλὰ κόψω τὴν θύραν. Ἀρ. Ἀχ. 403. Εἷς ἕκαστος ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δ' οὔ, ἀλλ' εἰ τοῦτο ἐπιχειρεῖ, πολλῶν ἐφαπτόμενος ἀποτυγχάνοι ἂν ὥστ' εἶναί που ἐλλόγιμος. Πλ. πόλ. 394, e.

(A. 8. Mit Höflichkeit gebrauchte man diese Ausdrucksweise in der zweiten Person sogar imperativisch. Λέγοις ἂν ὡς τάχιστα καὶ τάχ' εἴσομαι. Αἰσ. ἐπ. 261 (244). Vgl. Dial. Sy. A. 6.)

A. 9. In der Frage entspricht der Optativ mit ἄν nicht bloß unserm mögen —, dürfen —, können —, sondern selbst unserm sollen —. Ποῦ δῆτ' ἂν εἶεν οἱ ξένοι; δίδασκέ με. Σο. Ἠλ. 1450. Σμικροῖς τὰ μεγάλα πῶς ἕλοι τις ἂν πόνοις; Εὐ. Ὀρ. 694. — Τί ἄν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις; Ξε. ἀπ. 2, 3, 5. Τί ἄν τις οὐχὶ πρὸς σὲ τἀληθῆ λέγοι; Ἀρ. πλ. 252. Ποῖ τις ἂν τράποιτο; Ἀρ. πλ. 374. Ποῖ δῆτ' ἂν τραποίμην; Ἀρ. βά. 296. Daneben ποῖ τις τρέψεται, ποῖ τρέψομαι, όμεθα nach § 53, 7, 2 u. 3, wie ποῖ τράπωμαι, ώμεθα nach § 54, 2, 3.

A. 10. Verschieden von ἄν mit dem Optativ bezeichnet ἄν mit dem Indikativ historischer Tempora, daß die Handlung nicht stattfinde oder nicht stattgefunden habe, indem daran gehindert oder dazu nicht veranlaßt worden sei. Man setzt also z. B. βουλοίμην ἄν velim von Handlungen, die stattfinden können aber vielleicht auch nicht stattfinden; dagegen ἐβουλόμην ἄν vellem von solchen, die man als nicht stattfindend oder nicht statthaft vorstellt. Über den Unterschied des Imperfekts und Aorists § 54, 10, 2. Τούτων οὐδενὸς χρῄζω τυχεῖν, δόξαν δὲ βουλοίμην ἂν εὐκλείας ἔχειν. Εὐ. Ῥαδ. 1 (660), 9. — Ἐβουλόμην ἂν ὑμᾶς ὁμοίως ἐμοὶ γιγνώσκειν αὐτόν. Ἰσ. 18, 51. Ἡδέως ἂν Καλλικλεῖ τούτῳ ἔτι διελεγόμην. Πλ. Γο. 506, b. Τίς ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι. Δη. 9, 68. Τὸ λέγειν ὡς „οὐκ ἂν ᾠόμην· τίς ἂν ἤλπισε τοῦτο γενέσθαι“; μέγιστον εἶναί μοι δοκεῖ σημεῖον ἀπειρίας. Πολύβ. 10, 32.

4. Der Imperativ erklärt das Verlangen des Redenden, die Handlung verwirklicht zu sehen, sei es für den einzelnen Fall: Befehl, Verlangen, Bitte; oder allgemein für alle Fälle: Gebot, Forderung.

A. 1. Der Grieche hat nur eine Form sowohl für den Fall, wo sich der Imperativ auf eine individuelle Handlung bezieht, hier auch durch ἴθι (δή), φέρε (δή) vgl. 2 A. 1, oder ἄγε (δή) ἄγετε eingeleitet, als für den, wo er, wie bei Gesetzen und Geboten, eine allgemeine Beziehung hat. Im ersteren Falle kann bei der zweiten Person der Nominativ σύ, ὑμεῖς hinzugefügt werden, wenn ein Gegensatz ihn veranlaßt. Ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 183 (Dionys. 6). Βέβαιος ἴσθι καὶ βεβαίως χρῶ φίλοις. Μέ. μο. 61. — Ἀποκρινέσθω καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω. Πλ. ἀπ. 27, b. — Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. Αἰσ. Ἀγ. 973 (940). Ζεῦ, Ζεῦ θεωρὸς τῶνδε πραγμάτων γενοῦ. Αἰσ. Χο. 246 (3). Κέκτησο ὀρθῶς ἂν (ἃ ἂν) ἔχῃς ἄνευ ψόγου. Εὐ. Ἰνώ 7 (421). — Ἴθι εἰπέ. Πλ. Γο. 489, e. Ἄγε δὴ εἰπέ. Ξε. ἀν. 2, 2, 10. Ἄγετε ὦ ἄνδρες δειπνήσατε. Ξε. Ἑλ. 5, 1, 18. — Τούτου ἕνεκα τύπτου. Ἀρ. βά. 1024. Περὶ τούτων τοσαῦτά μοι εἰρήσθω. Ἰσαῖ. 5, 12. — Ἀεί τι βούλου χρήσιμον προσμανθάνειν. Σο. Φθι. 622 (7). Ἔρωτι μηδεὶς ἐναντία πραττέτω. Πλ. συ. 193, b. Εἷς μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. Πλ. νο. 847, a. Χαιρόντων πόνοι. Εὐ. Ἡρ. 575. — Ἴθι νυν λιβανωτὸν δεῦρό τις καὶ πῦρ δότω· ὑμεῖς δὲ ταῖς Μούσαις τι μέλος ὑπᾴσατε. Ἀρ. βά. 871. 4. Κατάθου σὺ τὰ σκεύη. Ἀρ. βά. 627. Über den Imperativ bei ὅς z. Her. 1, 89, 2.

A. 2. Selbst ein bloßes sich gefallen lassen kann der Imperativ bezeichnen: mögest du, mag er, es —, ich habe nichts dagegen, daß —. So auch beim Einräumen eiuer Behauptung, z. B. ἔστω es sei so, ich gebe es zu; ferner von einer bloßen Annahme: gesetzt daß du, er —. Τί

ἀπήγγειλας; εἰ μὲν ἀληθῆ, σῴζου· εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. Δη. 19, 82. Τοῦτο ἴτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον. Πλ. ἀπ. 19, a. Οὐδ' εἰ πάνυ χρηστός ἐσθ', ὡς ἐμοῦ γ' ἕνεκα ἔστω, βελτίων ἐστὶ τῆς πόλεως τὸ ἦθος. Δη. 20, 14. — Ἐθέλω σοι ξυγχωρῆσαι, καὶ ἔστω οὕτως. Πλ. Κρατ. 431, a. — Πλούτει κατ' οἶκον· ἐὰν δ' ἀπῇ τούτων τὸ χαίρειν τἄλλ' ἐγὼ καπνοῦ σκιᾶς οὐκ ἂν πριαίμην ἀνδρὶ πρὸς τὴν ἡδονήν. Σο. Ἀντ. 1168. Προςειπάτω τινὰ φιλικῶς ὅ, τε ἄρχων καὶ ὁ ἰδιώτης· ἐν τούτῳ τὴν ποτέρου πρόςρησιν μᾶλλον εὐφραίνειν τὸν ἀκούσαντα νομίζεις; Ξε. Ἱέρ. 8, 3. Φέρε δὴ καὶ παῖδες γενέσθωσαν· φροντίδων ἤδη πάντα πλέα. Ἀντιφ. Στ. 68, 37.

(A. 3. Εἰπέ μοι findet sich bei einer an mehrere gerichteten Anrede, unter denen man Einen als Vertreter der Übrigen sich entgegenstehend denkt. Βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι· λέγεταί τι καινόν; Δη. 4, 10. Vgl. Kr. z. Dem. 4, 10 p. 26. u. § 61, 3, 2. 63, 4, 1.)

A. 4. Über den Imperativ ἔχε δή § 52, 22; über μή mit dem Imperativ des Präsens oder dem Konjunktiv des Aorists § 54, 2, 2; über οὐ μή mit dem Indikativ des Futurs oder mit dem Konjunktiv § 52, 7, 6; über den imperativischen Gebrauch des Konjunktivs § 54, 2, 1; desgleichen des Optativs § 54, 3, 8. Wie unser nur erscheint auch μόνον beim Imperativ. Ἡ φύσις φέρει ἅπαντα ταῦτα· φεῦγε τὰς λύπας μόνον. Φιλή. 107, 5. Über den Imperativ des Perfekts vgl. § 53, 3, 5.

II. Die Modi in ideell abhängigen Sätzen.

5. In abhängigen Sätzen findet sich der Optativ in der Regel nur nach einem historischen Tempus des Hauptsatzes; der Indikativ und Konjunktiv nach einem Präsens oder Futur, aber nicht selten auch nach einem historischen Tempus. Vgl. § 26, 11, 9.

A. Die Regel: der Konjunktiv begleitet die Haupttempora, der Optativ die historischen, empfiehlt sich mehr durch Kürze als durch allgemeinere Anwendbarkeit.

6. In ideell abhängigen Sätzen kann der Indikativ der direkten Rede in den Optativ übergehen, wenn der Satz, dem sie sich anschließen, ein historisches Tempus enthält; sonst bleibt er unverändert.

A. 1. Ideell (bloß durch die Vorstellung) abhängig nennen wir Sätze, die mit ὅτι, ὡς oder Relativen angefügt werden, so wie abhängige Fragen. Die Verwandtschaft dieser Satzarten ist einleuchtend; ihrer Trennung widerstrebt auch die Konstruktion. Vgl. § 65, 1. In solchen Sätzen also muß der Regel gemäß, abweichend vom Lateinischen, der Indikativ stehen, wenn der Satz, dem sie sich anschließen, ein wirkliches (nicht historisches) Präsens oder Futur enthält. Κάτοιδε τἀνθρώπων ὅτι χαίρειν πέφυκεν οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς ἀεί. Σο. Τρ. 439. Λέγεται ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. Πλ. νό. 739, c. Αὐτὸς οὐδεὶς οἶδε τοῦ ποτ' ἐγένετο. Μέ. 254 (261). Οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσιν, ὡς ἀκήκοα, τί ἐστιν ἀγαθόν, κοὐδὲ εἷς εὕρηκέ πω τί ἐστιν; Φιλή. 67 (71).

A. 2. Nach einem historischen Tempus, auch dem historischen Präsens, kann statt des Indikativs der Optativ eintreten, wenn der Satz nicht als objektive Erscheinung, sondern als subjektive Auffassung reflektiert vorzustellen ist. Oft finden sich beide Modi neben einander. Der Grieche zeigt hier eine uns zuweilen auffallende Vorliebe für den objektivierenden Indikativ. Ἀπεκρίναντο ὅτι μανθάνοιεν οἱ μανθάνοντες ἃ οὐκ ἐπίσταιντο. Πλ. Εὐθύδ. 276, e. Ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὥρμηντο. Ξε. ἀν. 2, 1, 3. Τελευτίας ἔπεμπε πρὸς Δέρδαν, διδάσκων ὅτι οἱ Ὀλύνθιοι κατεστραμμένοι

τὴν μείζω δύναμιν Μακεδονίας εἶεν καὶ οὐκ ἀνήσουσι τὴν ἐλάττω, εἰ μή τις αὐτοὺς παύσει τῆς ὕβρεως. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 38. — Προςκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοίη οὓς τιμᾷ. Ξε. ἀν. 1, 9, 28. — Ἐπυνθάνετο αὐτῶν καὶ ὁπόσην χώραν διήλασαν καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Ξε. Κυ. 4, 4, 4. Ἐρομένων ἡμῶν ὅστις εἴη καὶ εἰ ζῇ ἢ μή, ἐν Σικελίᾳ ἔφασαν ἀποθανεῖν στρατευόμενον. Ἰσαῖ. 6, 13. Οἱ βάρβαροι ἐθεῶντο θαυμάζοντες ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. Ξε. ἀν. 3, 5, 13. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben u. Indikativ, ὅτι ꝛc.]

A. 3. So findet sich auch das Imperfekt. Οἱ στρατιῶται ἐπείθοντο τῷ Κλεάρχῳ, ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. Ξε. ἀν. 2, 2, 5. Ὁ χθιζινὸς ἄνθρωπος ἡμᾶς διεδύετ' ἐξαπατῶν καὶ λέγων ὡς φιλαθήναιος ἦν καὶ τἀν Σάμῳ πρῶτος κατείποι. Ἀρ. σφ. 282. Ἐπελέλησθε παντάπασι σύ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι ὅτι σὺ ἄρχων. Ξε. Κυ. 1, 3, 10. [Vgl. das Reg. z. Xe. An. u. Imperfekt.]

A. 4. Nach einem obliquen Satze mit ὅτι oder ὡς und dem Optativ oder Indikativ (oder selbst nach dem Infinitiv) folgt, das oblique Verhältnis fortsetzend, der Optativ, wie selbst der Indikativ, notwendig ohne ὅτι oder ὡς, am gewöhnlichsten durch γάρ, doch auch durch δέ [selten durch οὖν, wie Dem. 50, 50] und selbst ohne Partikel angefügt. [Krit. Anal. 1 S. 156 f. vgl. z. Dion. p. 169.] Λυκομήδης ἔλεγεν ὡς μόνοις τοῖς Ἀρκάσι Πελοπόννησος πατρὶς εἴη· μόνοι γὰρ αὐτόχθονες ἐν αὐτῇ οἰκοῖεν. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 23. Ἤκουον Γοργίου ὡς ἡ τοῦ πείθειν πολὺ διαφέροι πασῶν τεχνῶν· πάντα γὰρ ὑφ' αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων, ἀλλ' οὐ διὰ βίας ποιοῖτο. Πλ. Φίλ. 58, b. — Θηραμένης ἀναστὰς λέγει ὅτι ποιήσει ὥστε τὴν πόλιν ἐλαττῶσαι μηδέν, οἴοιτο δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων εὑρήσεσθαι τῇ πόλει. Λυ. 13, 9. (Ὑπέσχετο τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς τόνδε δηλώσειν ἄγων, οἴοιτο μὲν μάλισθ' ἑκούσιον λαβών, εἰ μὴ θέλοι δ', ἄκοντα. Σο. Φι. 615.) — Οἴομαι αὐτὸν κἀκεῖνον ἐρεῖν τὸν λόγον, ὡς ἄκυρόν ἐστι τὸ ψήφισμα· προβούλευμα γάρ ἐστιν. Δη. 23, 92. Ἔτι αὐτοῖς τοιαύτη δόξα παρειστήκει ὡς καὶ Ἀθηναίοις πολεμήσουσι· προθύμως γὰρ τοῖς ἀδικουμένοις ἥξουσι βοηθήσοντες. Λυ. 2, 22.

A. 5. Auch in solchen Fällen kann, wie überhaupt in der obliquen Rede, der Infinitiv gebraucht werden. vgl. § 65, 11, 6. Nach manchen Verben tritt auch eine Participialkonstruktion ein. S. Inf. u. Part. vgl. § 56, 7, 1 ff. u. 65, 1, 4.

A. 6. Der Indikativ oder Optativ mit ἄν bleiben, wenn der Satz ideell abhängig wird, unverändert. [Krit. Anal. 1 S. 154. vgl. z. Xe. An. 1, 6, 2.] Doch können beide Modi auch, statt durch ὅτι oder ὡς angefügt zu werden, wenn der einleitende Satz es erfordert, in die Konstruktion mit dem Infinitiv oder Particip übergehen, jedoch mit Beibehaltung des ἄν. Der Zusammenhang muß dann ergeben, ob der Infinitiv oder das Particip in den Indikativ oder in den Optativ aufzulösen sei. Οὐκ ἦν ὅ, τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. Δη. 18, 43. Οὐκ οἶδ' ὅ, τι ἂν ἐποίησεν. Ἰσαῖ. 5, 20. Ταῦτ' οἶδ' ὅτι ἂν ἐδρᾶτε. Ἀρ. Ἀχ. 555. Μέγα τεκμήριον ὡς οὐκ ἂν ἀπέκτεινε Φρύνιχον· ὁ Φρύνιχος γὰρ οὗτος τοὺς τετρακοσίους κατέστησεν. Λυ. 13, 73. Εὖ πράττοντες οὐκ οἶδ' εἴ ποτ' ἂν εὖ φρονῆσαι ἠθέλησαν. Δη. 15, 16. — Οὐκ οἶδ' εἴ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. Ξε. ἀπ. 1, 3, 5. Οὐκ ἔστιν ὅ, τι ὀργιζόμενος ἄνθρωπος ἂν γνοίη. Ἀντ. 5, 72. Ἡράκλειτος λέγει ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Πλ. Κρατ. 402, a. Εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἶεν τὰ ἱερὰ καὶ ὁ ἀνὴρ ἂν ἁλώσιμος εἴη. Ξε. ἀν. 7, 8, 10.

Γελοῖον τὸ εἰ μὲν τὸ σῶμα κάκιον ἔχοντι ἀπήντησάς τῳ μὴ ἂν ὀργίζεσθαι· ὅτι δὲ τὴν ψυχὴν ἀγροικοτέρως διακειμένῳ περιέτυχες, τοῦτό σε λυπεῖν. Ξε. ἀπ. 3, 13, 1. Κῦρος εἰ ἐβίωσεν, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι. Ξε. οἰκ. 4, 18. — Σωκράτης τοὺς εἰδότας τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, ἐνόμιζε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι. Ξε. ἀπ. 4, 6, 1. Οἶμαι πάντας ἂν ὁμολογῆσαι τοὺς νόμους πλείστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν

αἰτίους εἶναι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων. Ἰσ. 15, 79. — Εὖ ἴσθι μηδὲν ἄν με τούτων ἐπιχειρήσαντά σε πείθειν, εἰ δυναστείαν μόνον καὶ πλοῦτον ἑώρων ἐξ αὐτῶν γενησόμενον. Ἰσ. 5, 133. — Πάντ' ἂν φοβηθεὶς ἴσθι. Εὐ. Ἱπ. 519. [z. Th. 5, 9, 2. 15, 2.]

7. Der interrogative Konjunktiv selbständiger Sätze bleibt, ideell abhängig geworden, unverändert, wenn er sich einem Haupttempus anschließt; wenn einem historischen Tempus oder einem Optativ, kann er stehen, geht aber gewöhnlicher in den Optativ über. Krit. Anal. 1 S. 154 f.

A. 1. Über den Konjunktiv vgl. § 54, 2, 3 und z. Th. 2, 4, 4 u. z. Xe. An. 1, 10, 5. Beim Optativ kann an sich eine Zweideutigkeit eintreten, z. B. ἠγνόουν ὅ, τι ποιοῖεν, ποιήσειαν (wie ignorabant quid facerent) kann sowohl heißen: sie wußten nicht, was sie thäten, gethan hätten, als: sie wußten nicht, was sie thun sollten. Die Entscheidung giebt der Zusammenhang. Ἐρωτᾷ πῶς με θάπτῃ. Πλ. Φαίδ. 115, c. Ἀμηχανῶ πότερ' ἔχω τάδ' ἢ μεθῶ. Εὐ. Ἡρ. μ. 1378. Εἰπὲ παρὰ τίνας ἔλθῃ. Πλ. Μέ. 92, d. Ὁρῶ σε ἀποροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ. Ξε. ἀπ. 2, 1, 23. — (Ὦ παῖδες ὑμῖν οὐκ ἔχω τί χρήσομαι. Εὐ. Ἡρ. 439.) Οὐ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ, τι ποιῇς ὕπνου ἐπιθυμεῖς. Ξε. ἀπ. 2, 1, 30. Οὐκέτι ῥᾴδιον ἔχειν ὅ, τι τις εἴπῃ. Πλ. πολ. 348, e. Οὐ δι' ἀπειρίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ τι εἴπῃς. Δη. 19, 120. Ἀπορῶ ὅ, τι χρήσομαι τοῖς ὑπολοίποις καὶ τίνος πρώτου μνησθῶ. Ἰσ. 15, 140. — Ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσι τοὺς ἄνδρας εἴτε ἄλλο τι χρήσωνται. Θ. 2, 4, 4. Οὐκ ἔχοντες ὅ, τι γένωνται ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο. Θ. 2, 52, 2. — Ἐπεί μ' Ἔρως ἔτρωσεν ἐσκόπουν ὅπως κάλλιστ' ἐνέγκαιμ' αὐτόν. Εὐ. Ἱππ. 392. Ἠπόρει ὅ, τι χρήσαιτο τῷ πράγματι. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 39. Ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν. Ξε. ἀν. 1, 10, 5. Διεσιώπησε σκοπῶν ὅ, τι ἀποκρίναιτο. Ξε. ἀπ. 4, 2, 10. Οὐδὲν ἔχοντες ὅ, τι ποιήσαιεν παρέδοσαν σφᾶς αὐτούς. Ξε. Ἑλ. 1, 3, 21. — Οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅ, τι χρήσαιο σαυτῷ. Πλ. Γο. 486, b. — (Οὐκ οἶδ' ὅπως εἴποιμ' ἂν εὐτυχεῖν τινα. Εὐ. Ἱπ. 981. Οὐκ ἔχω τίς ἂν γενοίμην. Αἰσ. Προ. 905 [8].)

A. 2. Wenn nach οὐκ ἔχω diese Konstruktionen eintreten, so geschieht dies nur, insofern der Ausdruck mit ἀπορῶ synonym ist. Nicht statthaft sind sie in der Regel, wenn ἔχω keine Negation bei sich hat oder der Satz nicht wenigstens eine Negation involviert. [Εὐπορεῖς ὅ, τι λέγῃς. Pl. Jon. 536, b? zw. auch Phaid. 255, e u. Lys. 6, 42, erklärlich Pl. Symp. 194, d, Isokr. 4, 44 u. Xen. Oik. 7, 20.] Synonym mit dem Konjunktiv erscheint χρή. Οὐκ οἶδ' ὅπως ὑμῖν ἀπιστῆσαί με χρή. Αἰσ. Προ. 640 (1). Οὐκ ἔχω τί χρὴ λέγειν. Εὐ. Ἑλ. 496. Τί χρῆμα δρῶ; — τί χρή με δρᾶν; Eu. Iph. T. 1215. 7.

III. Die Modi in finalen Sätzen.

8. In finalen Sätzen wird der Konjunktiv gebraucht, wenn ein Haupttempus, gewöhnlicher der Optativ, wenn ein (der Bedeutung nach) historisches Tempus (auch ein historisches Präsens) im übergeordneten Satze steht. Vgl. 5. [Fr. Franke De particularum finalium apud Graecos constructione in der Zeitschr. f. die Alt. 1839 S. 1236 ff.]

A. 1. Finale Sätze sind solche, die Zweck oder Absicht bezeichnen, eingeführt durch ἵνα, ὡς, ὅπως daß, damit oder μή damit nicht. Τὸν κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν, ἵν' ἀμείνων ᾖ, οὐ τὸν δυστυχῆ. Πλ. νό. 944, d.

Τὰ τῆς θεοῦ μὲν πρῶτον ὡς καλῶς ἔχῃ φροντιστέον μοι. Εὐ. Ἰφ. Τ. 467. Πολλά με διδάσκεις ἀφθόνως διὰ φθόνον, ὅπως ἀκούων πολλὰ μηδὲ ἓν μάθω. Φιλή. 160 (154). Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῇς εἶναι κακός. Χάρης Στ. 38, 3 (3 N.). — Ἵνα μὴ δῷ δίκην, τὴν πόλιν ἐχθρὰν τῇ πόλει πεποίηκεν. Δη. 21, 173. Κτενοῦσι σὸν παῖδ', ὡς πύθῃ κακὸν μέγα. Εὐ. Τρῳ. 714. — Ἐκαλούμην ἐπὶ τὰ δεῖπνα, ἵν' εὐφραίνοιντο οἱ συνόντες. Ξε. συ. 1, 15. Κῦρος φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι. Ξε. ἀν. 1, 9, 21. Ὀκνοῦντες μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξίππῳ λέγουσιν. Ξε. ἀν. 6, 4, 5.

A. 2. Der Konjunktiv ist auch in dieser Verbindung seiner Grundbedeutung gemäß mehr postulierend, er bezeichnet einen vorgesteckten Zweck; der Optativ die Absicht, deren Erreichung als dem Subjekt vorschwebend zu denken ist. Bei seiner Vorliebe für objektive Redeweisen wählt der Grieche auch nach historischen Zeitformen statt des mehr ideellen und subjektiven Optativs sehr häufig den mehr positiven Konjunktiv; an manchen Stellen auch mit Bezug darauf, daß der zu erreichende Zweck als noch in der Gegenwart vorschwebend zu denken ist. [z. Her. 1, 185, 3 u. z. Th. 3, 22, 5 vgl. 7, 70, 1, 8, 87, 3.] Παρανῖσχον φρυκτοὺς πολλούς, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας ᾖ καὶ μὴ βοηθοῖεν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες διαφύγοιεν. Θ. 3, 22, 5. Ναῦς οἱ Κορίνθιοι ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσωσι καὶ τὰς ὁλκάδας αὐτῶν ἧσσον οἱ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν. Θ. 7, 17, 3. Λογάδας τῶν ὁπλιτῶν ἐξέκριναν πρότερον, ὅπως τῶν τε Ἐπιπολῶν εἴησαν φύλακες καὶ ἢν ἐς ἄλλο τι δέῃ, ταχὺ ξυνεστῶτες παραγίγνωνται. Θ. 6, 96, 3. Τὸ ἀπολλύναι ἀνθρώπους ξυμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μή τινα διαβολὴν σχοῖεν καὶ οἱ στρατιῶται δύςνοι ἐς τὰ πράγματα ὦσιν. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 2. — Ἵν' οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀνηλίσκετε. Δη. 2, 24. — Τιμόθεος δανείζεται χιλίας δραχμάς, ἵνα διαδιδοίη τοῖς Βοιωτίοις τριηράρχοις καὶ παραμένωσιν. Δη. 49, 14.

(A. 3. Selten findet sich nach einem Präsens oder Futur bei Zweckpartikeln der Optativ, am häufigsten bei ἵνα, an Stellen, wo entweder in dem Haupttempus ein Präteritum mit zu denken ist oder aber rein Ideelles vorschwebt. Ὅπως τοὺς πολεμίους δύναισθε κακῶς ποιεῖν, οὐκ οἶσθα μανθάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας. Ξε. Κυ. 1, 6, 28. Τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ὁ νόμος, ἵνα μηδ' ἐξαπατηθῆναι γένοιτο ἐπὶ τῷ δήμῳ. Δη. 22, 11. Οἶμαι καὶ οἴκοι ἡμᾶς τούτου ἕνεκα ἀσκεῖν καὶ γαστρὸς κρείττους εἶναι καὶ κερδέων ἀκαίρων, ἵν' εἴ ποτε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς συμφόρως χρῆσθαι. Ξε. Κυ. 4, 2, 45. [Πηγὰς ποταμίας μετέρχομαι, ὡς ὕβριν δείξωμεν Αἰγίσθου θεοῖς, γόους τ' ἀφείην αἰθέρ' ἐς μέγαν πατρί. Εὐ. Ἠλ. 56. Vgl. Her. 2, 93, 2.])

A. 4. Insofern der Zweck als eventuell bezeichnet wird, seine Erfüllung nur als eine vorkommenden Falls zu gewärtigende vorschwebt, finden sich ὡς und öfter ὅπως, auch mit ἄν und dem Konjunktiv; nie aber ἵν' ἄν, wenn ἵνα nicht etwa wo heißt, nicht leicht μὴ ἄν. [Xen. π. πόρων 4, 39? Über μὴ ἄν mit dem Opt. Kr. z. Xen. An. 5, 9, 28.] Τὰς ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν οὐχ ἵνα τῶν ἄλλων ἔλαττον ἔχωμεν ἀλλ' ὅπως ἂν ὡς μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον διάγωμεν. Ἰσ. 3, 2. Τὸν Ἔρωτα δεῖ εὐλαβεῖσθαι, ὅπως ἂν τὴν μὲν ἡδονὴν αὐτοῦ καρπώσηται (τις), ἀκολασίαν δὲ μηδεμίαν ἐμποιήσῃ. Πλ. συ. 187, e. Ὡς ἂν μάθῃς, ἀντάκουσον. Ξε. ἀν. 2, 5, 16. Ἐκπέμψω τοῦτον, ὡς ἂν ἄγνοια προςῇ. Σο. Φι. 127. [Über (ὡς ἄν u.) ὅπως ἄν mit dem Optativ z. Th. 7, 65. vgl. Ar. Ekkl. 881, Xen. Hell. 4, 8, 16. 30. z. Her. 1, 75, 3.]

A. 5. Daß ὅπως oder wenigstens ὅπως μή mit dem Konjunktiv des ersten aktiven und medialen Aorists nicht verbunden werde, ist ungegründet. [z. Xe. An. 1, 3, 14 lat. Ausg.] Daneben aber steht es häufig mit dem Indikativ des Futurs (so auch mit εἶμι), wie die adjektivischen und adverbialen Relative immer, wenn sie einen Zweck bezeichnen. Vgl. § 53, 7, 7.

Φημὶ χρῆναι νῦν ἐπιταθῆναι ἡμᾶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν ἢ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπολαύσωμεν καὶ ὅπως τοῦ πάντων χαλεπωτάτου ἄπειροι γενώμεθα. Ξε. Κυ. 7, 5, 82. Κελεύουσι προστατεῦσαι λαβόντα χρήματα, ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. Ξε. ἀν. 5, 6, 21. Ἐγὼ ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως, ἄν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγὼν σημήνῃ τοῖς πολεμίοις. Ξε. ἀν. 7, 3, 43. — Δεῖ μηχανᾶσθαι ὅπως οἱ κακοὶ χωρὶς οἵ τε ἀγαθοὶ ταῖς ὁμοίαις ἑκάτεροι ξυλλήξονται καὶ μή τις αὐτοῖς ἔχθρα διὰ ταῦτα γίγνηται. Πλ. Τιμ. 18, e. Ἐπεβουλεύεσθε, ὅπως μήτ' ἀγαθὸν μηδὲν ψηφίσαισθε, πολλῶν τε ἐνδεεῖς ἔσεσθε. Λυ. 12, 44. Ἐκέλευον παραγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ στρατόπεδα μηδεὶς εἴςεισιν. Ξε. ἀν. 7, 3, 34. Φόβος ἐστίν, ἐὰν μὴ κόσμιοι ὦμεν πρὸς τοὺς θεούς, ὅπως μὴ καὶ αὖθις διασχισθησόμεθα καὶ περίιμεν ἔχοντες ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς στήλαις κατὰ γραφὴν ἐκτετυπωμένοι. Πλ. συ. 193, b. Vgl. § 38, 3, 3.

A. 6. Vorherrschend findet sich der Indikativ des Futurs bei ὅπως nach den Begriffen dafür sorgen, darauf hinarbeiten, sich bemühen u. ä. Es ist aber hier eigentlich rein relativ, wie denn nach solchen Verben auch ὅτῳ τρόπῳ [z. Xe. An. 1, 3, 11 lat. Ausg.], wie ὅπως und ὡς mit ἄν und dem Optativ, erscheint (auch der bloße Optativ des Futurs in obliquer Rede nach einem historischen Tempus). Νομοθέτῃ οὐ τοῦτο μέλει ὅπως ἕν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει. Πλ. πολ. 519, e. Ἄρχοντός ἐστι τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται. Ξε. Κυ. 2, 1, 11. Φρόντιζε ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς βασιλείας ποιήσεις. Ἰσ. 2, 37. Καλῶς δημαγωγήσεις, ἐὰν σκοπῇς ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται. Ἰσ. 2, 16. Καλὸν τὸ παρασκευάζειν ὅπως ὡς βέλτιστα ἔσονται τῶν πολιτῶν αἱ ψυχαί. Πλ. Γο. 503, a. Οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. Πλ. ἀπ. 38, e. Παρεσκευάζοντο Ἀθηναῖοι, τὰ τῶν ξυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσονται. Θ. 8, 4. — (Ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσοιντο, οὐκέτι τούτου τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις προσέταττεν. Ξε. Κυ. 8, 1, 10. —) Νῦν κελεύεις με προστατεύειν σου καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἂν μὴ παντάπασιν ἀληθῶς πένης γένοιο; Ξε. οἰκ. 2, 9. Διηγησόμεθα ἣ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. Ξε. Κυ. 1, 2, 5. Über den Konj. u. Opt. nach diesen Verben z. Xe. An. 1, 8 13., Fu. u. Konj. Th. 7, 39, 2.

A. 7. Auch ohne sich einem Satze anzuschließen, steht ὅπως mit dem Indikativ des Futurs als angelegentliche Aufforderung; ὅπως ἀνὴρ ἔσει (Εὐ. Κυ. 595.) daß du dich als Mann beweisest, beweise dich ja als Mann; eben so bei dringender Vorsorge ὅπως μή: daß nur nicht —. Vgl. A. 13. Φέρε δὴ ὅπως μεμνησόμεθα ταῦτα. Πλ. Γο. 495, d. Ὅπως ἐπὶ δεῖπνον εἰς Φιλοκτήμονος ἴμεν. Ἀρ. σφ. 1250. Ὅπως ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας. Ξε. ἀν. 1, 7, 9. Ὅπως ταῦτα μηδεὶς ἀνθρώπων πεύσεται. Λυ. 1, 21. — Ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι πολλὰ τοιαῦτα λέγειν. Πλ. πολ. 506, d. Vgl. A. 13.

(A. 8. Mit dem Indikativ historischer Tempora verbindet man ὡς, ὅπως und am häufigsten ἵνα, um zu bezeichnen, daß der Satz nicht verwirklicht werde oder worden sei, indem auch der Hauptsatz etwas nur Desideriertes enthält. Diese Sprechweise ist rein hypothetisch und man kann mit geringer Veränderung den Hauptsatz in einen hypothetischen (mit εἰ), den finalen in den Nachsatz desselben (ohne ἵνα ꝛc.) verwandelt denken. Daher haben auch die Tempora dieselbe Bedeutung wie in hypothetischen Sätzen: ἵνα ἐγίγνετο damit es würde oder geworden wäre (letzteres von einer dauernden oder wiederholten Handlung), ἵνα ἐγένετο oder ἐγεγένητο damit es geworden wäre. Ἄν findet sich zuweilen hinzugefügt, insofern auch, wenn der blos desiderierte Hauptsatz wirklich stattfände, doch die Erfüllung des finalen Satzes noch problematisch sein könnte. [Hermann z. Vig. 350.] Φεῦ, φεῦ τὸ μὴ τὰ πράγματ' ἀνθρώποις ἔχειν φωνήν, ἵν' ἦσαν μηδὲν οἱ δεινοὶ λέγειν. Εὐ. Ἱπ. καλ. 12 (442). Δοκῶ ἂν ὑμῖν κελεύειν,

ἐκεῖνον μένειν, ἵνα μετ' ἐμοῦ τὸν μοιχὸν ἐτιμωρεῖτο. Λυ. 1, 40. Πρὸ πολλοῦ ἂν ἐποιησάμην ἐπιστεῖλαί σοι ταῦτα, ἵν', εἰ ἐπείσθης, μὴ τηλικούτῳ κινδύνῳ περιέπεσες. Ἰσ. ἐπ. 2, 12. Ἐχρῆν αὐτοὺς ζητεῖν, ἵνα ἀπηλλάγμεθα τούτου τοῦ δημαγωγοῦ. Δείν. 1, 10. — Ζῶντι ἔδει βοηθεῖν πάντας τοὺς προςήκοντας, ὅπως ὅτι δικαιότατος ὢν καὶ ὁσιώτατος ἔζη τε ζῶν καὶ τελευτήσας ἀτιμώρητος ἂν κακῶν ἁμαρτημάτων ἐγίγνετο τὸν μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον. Πλ. νό. 959, b. Ἐχρῆν τὸν εὐτυχοῦντ' ὅτι πλείστας ἔχειν γυναῖκας, εἴπερ δὴ τροφὴ δόμοις παρῆν, ὡς τὴν κακὴν μὲν ἐξέβαλλε δωμάτων, τὴν δ' οὖσαν ἐσθλὴν ἡδέως ἐσῴζετο. Εὐ. Ἰνώ 14 (406). Vgl. Hermann De part. ἄν 1, 10, p. 55. Valckenaer diatribe 149, Elmsley z. So. O. T. 1389, Cobet V. L. 102.)

A. 9. Μή heißt wie das lat. ne nach den Begriffen des Fürchtens daß, indem ein Streben die Handlung verhindert zu sehen vorschwebt, so wie μὴ οὐ daß nicht, ne non oder ut. [Hermann De ell. p. 216 s. u. z. Eu. Iph. T. 1348.] Wie man im freien Satze sagt μὴ ἀληθὲς ᾖ daß es nur nicht wahr sei, so auch φοβοῦμαι μὴ ἀληθὲς ᾖ ich fürchte, daß es wahr sei. Auch hier folgt nach μή auf die Haupttempora der Konjunktiv, auf die historischen der Optativ, äußerst häufig aber auch auf diese der Konjunktiv, insofern er das Streben zu verhüten dringender postuliert vorstellt. [z. Xe. An. 1, 8, 24 lat. Ausg.] Nach κίνδυνός ἐστιν findet sich sowohl μή als der Inf. vgl. § 50, 6, 4. u. z. Xe. An. 4, 1, 6. Πολλάκις ἔμοιγ' ἐπελήλυθε καὶ τοῦτο φοβεῖσθαι, μή τι δαιμόνιον τὰ πράγματα ἐλαύνῃ. Δη. 9, 54. Δέδοικα μὴ οὐδ' ὅσιον ᾖ παραγενόμενον δικαιοσύνῃ κατηγορουμένῃ ἀπαγορεύειν. Πλ. πολ. 368, b. Ὀκνῶ μή μοι ὁ Λυσίας ταπεινὸς φανῇ. Πλ. Φαῖδ. 257, c. — Δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμοι παρέρχεται πάντας. Ξε. ἀν. 4, 7, 11. — Οἱ θεώμενοι ἐφοβοῦντο μή τι πάθῃ. Ξε. συ. 2, 11. Κίνδυνός ἐστιν (ἦν) μὴ οἱ Ἕλληνες συστῶσιν (συσταῖεν). Ξε. Ἑλ. 4, 8, 2. Vgl. § 55, 3, 18. [Über μή — μή vgl. Xe. Mem. 1, 2, 7 u. Th. 2, 13, 1.]

A. 10. Dieselbe Konstruktion findet sich auch nach Begriffen, welche die Idee der Furcht bloß anregen. Ἔγωγε ὑπὲρ ἡμῶν αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ τὸ πρᾶγμα ἀνανδρίᾳ τινὶ πεπρᾶχθαι. Πλ. Κρίτ. 45, e. Ὑπώπτευε μὴ ἀπάτης ἕνεκα λέγοιτο. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 31. Ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καίοιεν, οὐκ ἔχοιεν. Ξε. ἀν. 3, 5, 3. Φροντίζω μὴ κράτιστον ᾖ μοι σιγᾶν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 39. Σκοπῶ μὴ δόξαν ὑμῖν παράσχωμαι περὶ μικροῦ πολλὰ λέγειν. Πλ. νό. 641, e. [z. Xe. An. 3, 1, 5, z. Th. 2, 13, 1. vgl. Her. 1, 155, 1. 7, 149, 1. 8, 53, 1. 9, 90, 2.]

(A. 11. Übrigens finden sich nach den Begriffen des Fürchtens auch andere Zweckpartikeln, häufiger jedoch nur ὅπως μή, meist mit dem Indikativ des Futurs. Τοῦ δαίμονος δέδοιχ' ὅπως μὴ τεύξομαι κακοδαίμονος. Ἀρ. ἱπ. 112. — Οὐ φοβεῖ δικαζόμενος τῷ πατρὶ ὅπως μὴ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων. Πλ. Εὐθύφ. 4, e. — Ἡδέως ἂν θρέψαιμι τὸν ἄνδρα, εἰ μὴ φοβοίμην ὅπως μὴ ἐπ' αὐτόν με τράποιτο. Ξε. ἀπ. 2, 9, 2. — Ἀνδρὸς τῇ θυγατρὶ μὴ φοβοῦ ὡς ἀπορήσεις ἀξίου ταύτης. Ξε. Κυ. 5, 2, 11.) Vgl. Nauck z. So. El. 1309.)

A. 12. Mit dem Indikativ findet sich μή, auch nach den Begriffen des Fürchtens, vielleicht insofern es eigentlich Fragewort ist: ob nicht. Ὁρῶμεν μὴ Νικίας οἴεταί τι λέγειν καὶ οὐ λόγου ἕνεκα ταῦτα λέγε. Πλ. Λάχ. 196, b. Ὅρα μὴ παίζων ἔλεγεν. Πλ. Θε. 145, b. — Τὴν εἰρήνην δέδοικα μὴ λελήθαμεν ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες. Δη. 19, 96. Φοβοῦμαι μή τινας ἡδονὰς ἡδοναῖς εὑρήσομεν ἐναντίας. Πλ. Φίλ. 13, a. (Οὐ δέδοικα εἰ Φίλιππος ζῇ. Δη. 18, 289.)

A. 13. Ohne sich einem Satze anzuschließen findet sich μή oder auch ὅπως μή mit dem Konjunktiv selbständig, eine Besorgnis ausdrückend wie unser daß nur nicht. Μὴ ἀγροικότερον ᾖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν. Πλ. Γο. 462, e. — Μὴ καθαρῷ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. Πλ. Φαίδ. 67, b. Ὅπως μὴ ἐν μὲν τοῖς ζωγραφήμασιν ᾖ τοῦτο τὸ μὴ ὀρθῶς διανέ-

μειν, ἐπὶ δὲ τοῖς ὀνόμασιν οὔ, ἀλλ' ἀναγκαῖον ᾖ ἀεὶ ὀρθῶς. Πλ. Κρατ. 430, d. Mit dem Indikativ ὅπως μὴ 'ν τοῖς τρίβωσιν ἐγκάθηνταί που λίθοι. Ἀρ. Ἀχ. 343. Vgl. A. 7. [Hermann De ell. p. 216 s.]

A. 14. Ἵνα, selten ὡς, mit dem Konjunktiv eines Verbums der Äußerung, findet sich mit Bezug auf einen vorschwebenden Gedanken wie: ich will dies erwähnen. Ähnlich oft auch wir. Ἵνα συντέμω ταῦτα, δίκην ἠναγκάσθην αὐτῷ λαχεῖν. Δη. 45, 5. Οἱ περὶ τῆς βλάβης νόμοι, ἵν' ἐκ τούτων ἄρξωμαι, ἂν ἑκών τις βλάψῃ, διπλοῦν τὸ βλάβος κελεύουσιν ἐκτίνειν. Δη. 21, 43. Ὡς συντέμω, ζῶν εἶσ' ἐς Ἅιδην. Εὐ. Τρφ. 441.

IV. Die Modi in hypothetischen Perioden.

9. In rein hypothetischen Perioden haben beide Sätze den Indikativ, der Vordersatz mit *εἰ*, wenn über die Wirklichkeit oder Nichtwirklichkeit der Bedingung kein Urteil, über die Gewißheit der Folge kein Zweifel des Redenden angedeutet wird. Vgl. § 65, 5, 2. *Εἰ μὴ φυλάσσεις μίκρ', ἀπολεῖς τὰ μείζονα. Μέ. μο.* 172. *Εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶν θεοί. Εὐ. Βελ.* 23 (294), 7. *Μὴ λέγ', εἰ φιλεῖς ἐμὲ μῆτερ, ἐφ' ἑκάστῳ τὸ γένος. Μέ.* 519 (533).

A. Die reine Bedingungspartikel ist εἰ, aus der mit dem dynetischen ἄν mit kurzem α (§ 69, 7, 1) verschmolzen ἐάν, ἤν, ἄν (mit langem α) wird, welche drei nur in der Form nach verschieden sind. Der Satz, dem die Bedingungspartikel angehören, ist Vordersatz, auch wenn er nachsteht. Ἐν τῷ βίῳ τέρας ἐστίν, εἴ τις εὐτύχηκε διὰ βίου. Βάτων 1.

10. Wenn der Redende die Bedingung und ihre Folge als nicht wirklich vorstellen will, so gebraucht er im Vorder- und Nachsatze Indikative historischer Tempora, im Vordersatze mit *εἰ*, im Nachsatze meist mit *ἄν*. Vgl. § 53, 10, 5. Als Gegensatz schwebt vor: nun aber *(νῦν δέ)* verhält es sich nicht so.

A. 1. Ἄν (etwa, wohl, vorkommenden Falls) wird hinzugefügt, weil die Folge meist noch als eine doch von Umständen abhängige erscheint; es fehlt, wenn man sie als unausbleiblich bezeichnen will. Vgl. § 53, 10, 5. Εἰ ἐξ ἀρχῆς ταῦτα ἐγίγνωσκε, πολέμιος μὲν ἦν, οὐ μέντοι πονηρός γ' ἂν δικαίως ἐνομίζετο. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 27. Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν, οὐδὲ εἷς πονηρὸς ἦν. Διφ. 94, 1. Καλὸν ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ. Θ. 1, 38, 3.

A. 2. Das Imperfekt entspricht hier im allgemeinen dem lateinischen und deutschen Konjunktiv des Imperfekts; der Aorist und das (viel seltenere) Plusquamperfekt unserm Konjunktiv des Plusquamperfekts. Πολλοῦ ἂν ἄξιον ἦν τὸ πλουτεῖν, εἰ καὶ τὸ χαίρειν αὐτῷ συνῆν· νῦν δὲ ἄμφω ταῦτα κεχώρισται. Στ. 93, 37. Λυκοῦργος οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐτῇ. Ξε. ἀπ. 4, 4, 15. Τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν αὐτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ γεγράφει (ἔγραφεν Bekker). Δη. 18, 79.

A. 3. Auch was noch dauernd stattfindet, rückt hier doch, insofern es eine bloß angenommene, bis zur Gegenwart nicht verwirklichte Thatsache vorstellt, in die Vergangenheit zurück; und so erklärt sich der Gebrauch des Imperfekts von der gegenwärtigen Handlung. Indes findet sich das Imperfekt auch von der Vergangenheit, also für unser Plusquamperfekt, mit dem Begriffe der Dauer oder in einer sonst diesem Tempus gemäßen

Bedeutung. (z. Th. 1, 9, 3. 44, 1.) Εἰ μὴ τότ' ἐπόνουν, νῦν οὐκ ἂν εὐφραινόμην. Φιλή. 159 (153, 2). Ἀγαμέμνων οὐκ ἂν νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων ἠπειρώτης ὢν ἐκράτει, εἰ μή τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. Θ. 1, 9, 3. Μένειν ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι τῶν ἄλλων· εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν. Δη. 3, 17. Εἰ ἐκέλευον ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αἱ σπονδαί. Θ. 1, 44, 1.

A. 4. Es versteht sich, daß im Vorder- und Nachsatze verschiedene Tempora stehen können, was auch mit Bezug auf A. 2 gilt. Εἰ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα. Ξε. ἀν. 5, 8, 13. Εἰ σύμμαχον προςέλαβον, ἦ κακῶς ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι; Ξε. ἀν. 7, 6, 27. Εἰ μή τῳ 'πεποίθειν, οὐκ ἂν ἦν οὕτως ἀκόλαστος. Ἀρ. νε. 1347. Εἰ αὐταρκῆ τὰ ψηφίσματα ἦν, Φίλιππος οὐκ ἂν ὕβριζε τοσοῦτον χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν ἕνεκά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην. Δη. 3, 14. Εὐρυβιάδης εἰ τέλος ἐπέθηκεν οἷς διενοήθη πράττειν, οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν ἀπολωλέναι τοὺς Ἕλληνας. Ἰσ. 12, 51. Εἰ μία μόνον ψῆφος μετέπεσεν, ὑπερώριστ' ἂν ἢ ἐξέπεσεν. Αἰ. 3, 252.

A. 5. Nach dem Imperfekt eines Vordersatzes in der Bedeutung A. 2 findet sich auch der Aorist mit Bezug auf die Gegenwart: ἀπεκρίνω ἂν du würdest antworten, eigentlich wohl nur das Eintreten der Handlung bezeichnend. Εἰ ἐπεθύμεις ταύτης τῆς σοφίας, τί ἂν ἀπεκρίνω; Πλ. Θεάγ. 123, b. Εἰ τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῳ πολλὰ ἂν τοὺς φίλους παρεκάλεις. Πλ. Πρω. 313, b. Εἰ πάντες ἐβοηθοῦμεν ἀλλήλοις ἀεί, οὐδεὶς ἂν ὢν ἄνθρωπος ἐδεήθη τύχης. Μέ. 592 (679).

A. 6. Durch Assimilation haben bei dieser Art von Sätzen auch relative und temporale Bestimmungssätze dieselben Tempusformen. So auch bei den verwandten Sätzen der § 53, 2, 7 und eb. 10 A. 5 erwähnten Art. Εἰ ἐβουλόμεθα χρημάτων αὐτοὺς ὧν οἱ ἄλλοι εἶχον ἀντιποιεῖσθαι, μάλιστ' ἂν οὕτως αὐτοὺς ἐξορμῷμεν ἀντέχεσθαι τούτων. Ξε. ἀπ. 3, 5, 8. Εἰ οἴκοι εἶχον ἕκαστοι τὰς δίκας, τούτους ἂν σφῶν αὐτῶν ἀπώλλυσαν οἵτινες φίλοι μάλιστα ἦσαν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ. Ξε. Ἀθ. π. 1, 16. Εἰ περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο λέγειν, ἐπέσχον ἂν ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων [erg. λέγειν] γνώμην ἀπεφήναντο. Δη. 4, 1. — Ἔδει τοὺς λέγοντας ἅπαντας ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖτο, τοῦτ' ἀποφαίνεσθαι. Δη. 8, 1. Ἡδέως ἂν Καλλικλεῖ τούτῳ ἔτι διελεγόμην, ἕως αὐτῷ τὴν τοῦ Ἀμφίονος ἀπέδωκα ῥῆσιν. Πλ. Γο. 506, b.

11. Wenn der Redende über die Bedingung und ihre Folge seine subjektive Ungewißheit ausdrücken will, so setzt er εἰ mit dem Optativ und im Nachsatze den Optativ mit ἄν.

A. 1. Während also die Redeweise R. 10 andeutet, daß der ausgesprochene Gedanke nicht stattfinde, setzt diese (R. 11) voraus, man halte für möglich sowohl, daß er stattfinde als nicht stattfinde. Über den Optativ des Aorists § 53, 6, 4. 5. Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδείης κακά, ἄσμενος ἔχοις ἂν Νικοφῶν ἃ νῦν ἔχεις. Φιλή. 38 (9). Εἴης φορητὸς οὐκ ἄν, εἰ πράσσοις καλῶς. Αἰσ. Προ. 979 (983). Εἰ ἅπαντες μιμησαίμεθα τὴν Λακεδαιμονίων ἀργίαν καὶ πλεονεξίαν, εὐθὺς ἂν ἀπολοίμεθα. Ἰσ. 11, 20.

A. 2. Auch im Vordersatze findet sich ἄν, wenn der Redende die Geneigtheit, eventuelle Verwirklichung (8 A. 4) anzunehmen, ausdrücken will, dem Optativ mit ἄν in einem selbständigen Satze entsprechend. Nur in dieser Hinsicht ähnlich ist εἰ ἄν ob etwa. vgl. 6 A. 6. Εἴπερ τι ἄλλο φαίην ἂν εἰδέναι, ὀλίγα δ' ἂν φαίην, ἓν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἂν ὧν οἶδα. Πλ. Μέ. 98, b. Εἰ μήτ' ἔστι μήτ' ἦν μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; Δη. 18, 190.

12. Wenn die Bedingung als objektiv möglich vorzustellen ist, so steht im Vordersatze ἐάν, ἤν oder ἄν mit dem Konjunktiv: ἐὰν ᾖ si sit, wenn es sein sollte.

A. 1. Im Nachsatze findet sich am gewöhnlichsten der Indikativ des Präsens oder des Futurs, wenn die Folge als positiv (entschieden), der Optativ mit ἄν, wenn sie als wahrscheinlich, der Imperativ wenn sie als geheißen vorgestellt wird. Über den Konjunktiv des Aorists § 53, 6, 5. Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις ὃς πρόςεστι τοῖς ζητουμένοις. Φιλή. 36 (7). Τὸ γαμεῖν, ἐάν τις τὴν ἀλήθειαν σκοπῇ, κακὸν μέν ἐστιν, ἀλλ' ἀναγκαῖον κακόν. Μέ. 624 (651). — Ἢν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνῄσκειν. Εὐ. Ἄλκ. 671. Ἐὰν ἔχωμεν χρήμαθ', ἕξομεν φίλους. Μέ. μο. 165. Ἂν γνῷς τί ἐστ' ἄνθρωπος, ἡδίων ἔσει. Διφ. 112 (3). — Ὅτου ἄν τις προστατεύῃ, ἐὰν γιγνώσκῃ τε ὧν δεῖ καὶ ταῦτα πορίζεσθαι δύνηται, ἀγαθὸς ἂν εἴη προστάτης. Ξε. ἀπ. 3, 4, 6. — Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. Ἰσ. 1, 17.

A. 2. Fast gleichbedeutend mit dieser Ausdrucksweise, oft mit ihr abwechselnd, ist εἰ mit dem Indikativ des Futurs, leicht auch anwendbar, wo man die Wirklichkeit der Bedingung ablehnt oder als zweifelhaft vorstellt. [Krit. Anal. 1 S. 160.] Εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. Εὐ. Αἰγ. 8 (5). Οὐ πάνδεινον φανεῖται ἡ ἀδικία, εἰ θανάσιμον ἔσται τῷ λαμβάνοντι. Πλ. πολ. 610, b. Ἢν ἐθέλωμεν ἀποθνῄσκειν ὑπὲρ τῶν δικαίων, εὐδοκιμήσομεν· εἰ δὲ φοβησόμεθα τοὺς κινδύνους, εἰς πολλὰς ταραχὰς καταστήσομεν ἡμᾶς αὐτούς. Ἰσ. 6, 107.

(A. 3. Εἰ mit dem Konjunktiv findet sich zuweilen selbst in der attischen Prosa, wenn die Idee der Wirklichkeit oder Verwirklichung des Bedingungssatzes vorherrscht. Οὐ ναυτικῆς καὶ φαύλου στρατιᾶς μόνον δεῖ, εἰ ξυστῶσιν αἱ πόλεις φοβηθεῖσαι. Θ. 6, 21, 1. [Vgl. Hermann De praecc. Att. 2 in Opuscc. 1 p. 275 ss. z. So. Ai. 491 (6). Dobree Adv. I, 2 p. 535. u. Kr. z. Xe. An. 3, 1, 36.])

A. 4. Wenn hypothetische Perioden der Art N. 12 von einem historischen Tempus ideell abhängig werden (§ 54, 6, 1), so kann statt ἐάν, ἤν, ἄν mit dem Konjunktiv, εἰ mit dem Optativ eintreten. Ξενοφῶν Μεγαβύζῳ ἐπέστειλεν, ἢν μὲν αὐτὸς σωθῇ, ἑαυτῷ ἀποδοῦναι τὰ χρήματα· εἰ δέ τι πάθοι, ἀναθεῖναι τῇ θεῷ. Ξε. ἀν. 5, 3, 6. Δυςπάριτον χωρίον ἔφη εἶναι, ὃ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. Ξε. ἀν. 4, 1, 25.

A. 5. Wenn durch die hypothetischen Perioden in der Vergangenheit mehrfach Vorgekommenes zu bezeichnen ist, so steht im Vordersatze εἰ mit dem Optativ, im Nachsatze gewöhnlich der Indikativ eines historischen Tempus mit oder ohne ἄν. Ἦν τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πορεύοιτο· τῶν δὲ ποδῶν, εἴ τις κινοῖτο. Ξε. ἀν. 4, 5, 13. Κῦρος εἴ τινα ὁρῴη δεινὸν ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ προςόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ προςεδίδου. Ξε. ἀν. 1, 9, 19. Εἴ τις ἀντείποι, εὐθὺς τεθνήκει. Θ. 8, 66, 2. Ὁ φιλόσοφος, εἴ τι αἰτοίμην, ἔφη οὐκ ἀγαθὸν εἶναι τἀργύριον. Φοινικίδης 4, 19. Vgl. Elmsley z. Eu. Med. 1185. 6.

A. 6. Statt ἄν mit dem Optativ oder Indikativ kann im Nachsatze auch ἄν mit dem Infinitiv oder Particip stehen, z. B. ἂν εἶναι = ὅτι ἂν ἦν oder εἴη. Vgl. § 54, 6, 6. So auch wenn ein Particip den Bedingungssatz vertritt. Εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἄν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ξε. ἀν. 2, 5, 16. Εἶπεν ὅτι οὐκ ἄν φασιν εἰςελθεῖν αἱ γυναῖκες, εἴ τις τῶν διακόνων ἔνδον ἔσοιτο. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 6. — Σωκράτης ῥᾳδίως ἂν ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τούτων ἐποίησε, προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 4. — Ὄμνυμί σοι μηδ' ἀποδιδόντας δέξασθαι ἄν. Ξε. ἀν. 7, 7, 40.

A. 7. Aus den 9—12 erwähnten Arten hypothetischer Sätze wird eine große Anzahl anderer kombiniert, indem z. B. der Vordersatz nach 10, der Nachsatz nach 9 rc. gebildet wird. Diese Kombinationen erklären sich meist leicht aus den allgemeinen Angaben. Daher nur folgende Beispiele. Εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς αἱ κατηγορίαι, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν. Δη. 18, 12. Εἰ μικρὰ ταῦτά ἐστιν ἢ μηδὲν ὑμῖν αὐτῶν ἔμελεν, ἄλλος ἂν εἴη λόγος οὗτος. Δη. 9, 16. Εἰ οὕτω ταῦτ' ἔχει, πῶς ἂν πολλοὶ ἐπεθύμουν τυραννεῖν; Ξε. Ἱέρ. 1, 9. Ἀδικοίημεν ἄν, εἰ μὴ ἀποδώσω. Εὐ. Ἑλ. 1010. Εἰ ἀφέλοι τις τοῦ βίου τὰς ἡδονάς, καταλείπετ' οὐδὲν ἕτερον ἢ τεθνηκέναι. Ἀντιφά. 278 (324), 3. Εἴ τις τάδε παραβαίνοι, ἐναγὴς ἔστω. Αἰ. 3, 110. Ἐγὼ ἄν, εἰ ἔχοιμι, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις. Ξε. Κυ. 2, 1, 9.

A. 8. Bei einem Hauptsatze finden sich zuweilen mehrere Bedingungssätze, indem sie 1) entweder Bedingungen von verschiedener Beziehung ausdrücken; 2) oder der eine auf die ganze hypothetische Periode sich bezieht; 3) oder der eine den andern bedingt; 4) oder der zweite dem ersten epexegetisch angefügt ist. [Kr. z. Dem. 4, 1 p. 7 s.] Die drei ersten Fälle kann man sich dadurch faßlicher machen, daß man den ersten Bedingungssatz in eine Participialkonstruktion umwandelt. Εἰ μή τις ὑπερβεβλημένην φύσιν ἔχοι, οὔ ποτ' ἂν γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθός, εἰ μὴ παῖς ὢν εὐθὺς παίζοι ἐν καλοῖς καὶ ἐπιτηδεύοι τὰ τοιαῦτα πάντα. Πλ. πολ. 558, b. Εἰ εὐσεβὴς ὢν τοῖσι δυςσεβεστάτοις εἰς ταῦτ' ἔπρασσον, πῶς τάδ' ἂν καλῶς ἔχοι, εἰ Ζεὺς ὁ λῷστος μηδὲν ἔνδικον φρονεῖ. Εὐ. Φρίξ. 9 (829). Εἰ ἦμεν νέοι δὶς καὶ γέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανε, διπλοῦ βίου λαχόντες ἐξωρθούμεθ' ἄν. Εὐ. Ἱπ. 1084. — Ἐὰν ἡδέα πρὸς λυπηρὰ ἱστῇς, ἐὰν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ταύτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ᾗ ἂν ταῦτ' ἐνῇ· ἐὰν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα. Πλ. Πρω. 356, b. — Ἀξιοῦμεν, εἴ τινα ὁρᾶτε σωτηρίαν ἡμῖν, ἐὰν διακαρτερῶμεν πολεμοῦντες, διδάξαι καὶ ἡμᾶς. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 8. Εἴ τίς σε ἀνέροιτο τί ἐστι σχῆμα, εἰ αὐτῷ εἶπες ὅτι στρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν ἅπερ ἐγώ; εἶπες δήπου ἂν ὅτι σχῆμά τι. Πλ. Μέ. 74, b. — Εἰ κακόν ἐσμεν, τί γαμεῖθ' ἡμᾶς, εἴπερ ἀληθῶς κακόν ἐσμεν; Ἀρ. θε. 789. Εἰ δρᾷς τοῦτο, ἔμοιγε ἔσται τοῦτο τεκμήριον ὅτι σωφρονεῖς, ἐὰν μὴ ἀπολίπῃ τούτου. Πλ. Χάρ. 176, b. Κἂν δοῦλος ᾖ τις, οὐδὲν ἧττον δέσποτα ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν, ἂν ἄνθρωπος ᾖ. Φιλή. 22.

A. 9. Der Vordersatz ist oft im Vorhergehenden bloß enthalten, wie bei γὰρ ἄν denn sonst, seltener bei καὶ ἄν, μέντοι ἄν, ἢ ἄν; oder auch im Folgenden, wie in einem adversativen Satze. Οὔτε ἐσθίουσι πλείω ἢ δύνανται φέρειν, διαρραγεῖεν γὰρ ἄν, οὔτ' ἀμφιέννυνται πλείω ἢ δύνανται φέρειν, ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἄν. Ξε. Κυ. 8, 2, 21. Οὐκ ἐρεῖς ὅτῳ οὐκ εἰσὶ πάπποι· πῶς γὰρ ἐγένοντ' ἄν ποτε; Μέ. 519 (533), 6. Ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις τὸ σύνολον· οὐ γὰρ ἄν ποτ' ἐδεήθη νόμου. Φιλή. 2. (Χρῆν τῶν φίλων τεκμήριον σαφές τι κεῖσθαι κοὐκ ἂν ἠπατώμεθα. Εὐ. Ἱπ. 925. Πάντας θεραπεύειν βούληται, δύ' ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μέντ' ἄν. Δη. 19, 138. Οὐκ ἐπὶ τούτοις ἠξίωσαν τῆς πατρίδος φυγὴν ποιήσασθαι· ἢ πολλούς γ' ἂν ἐξήλασαν. Λυ. 3, 42. Kr. z. Dion. p. 20.) — Αὐτοὶ αν ἐπορεύθησαν ᾗ οἱ ἄλλοι· τὰ δ' ὑποζύγια οὐκ ἦν ἄλλῃ ἢ ταύτῃ ἐκβῆναι. Ξε. ἀν. 4, 2, 10. Vgl. Th. 2, 35, 1 u. z. Xe. An. 3, 2, 24.

A. 10. Über die Vertretung eines Bedingungssatzes durch Participia § 54, 12, 6. Auch eine Präposition mit ihrem Kasus kann hypothetische Kraft haben. So namentlich κατά oder διὰ τοῦτο, τοῦτον, διὰ σέ wenn es auf dies, diesen, dich angekommen wäre, und negativ εἰ μὴ διὰ σέ wenn du es nicht gehindert hättest. Κατά γε αὐτοὺς τοὺς λόγους ἠπίστουν ἂν ὑμῖν. Πλ. πολ. 368, b. Διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἂν ἀπολώλειτε. Δη. 18, 49. Φαίνονται οἱ Ἕλληνες κρατήσαντες ἂν τῶν βασιλέως πραγμάτων, εἰ μὴ διὰ Κῦρον. Ἰσ. 5, 92. Ἐδόκουν ἂν πάντα ἔτι ἔξω καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. Θ. 2, 18, 3.

A. 11. Bei ἢ εἴ als wenn nach einem Komparativ hat der vorhergehende Satz die Geltung des Vordersatzes. Ἡ ἀνθρωπίνη σοφία οὐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἱρεῖσθαι ἢ εἰ κληρούμενος ὅ, τι λάχοι τοῦτό τις πράσσοι. Ξε. Κυ. 1, 6, 46. Ἐγὼ τοὺς φίλους πλουσίους ποιῶν τούτους μοι νομίζω θησαυροὺς καὶ φύλακας ἅμα ἐμοῦ καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν πιστοτέρους εἶναι ἢ εἰ φρουροὺς μισθοφόρους ἐπεστησάμην. Ξε. Κυ. 8, 2, 19.

(A. 12. Bei Gegensätzen mit εἰ μέν oder ἐὰν μέν und εἰ δὲ μή fehlt zum ersteren der Nachsatz, als welchen man gewöhnlich εὖ ἔχει so ist es gut ergänzt, wiewohl es natürlicher scheint, das vorhergehende Verbum in einer angemessenen Form zu denken. [z. Xe. An. 7, 7, 15.] Εἰ μὲν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω οἵους δεῖ πρὸς ἀλλήλους εἶναι· εἰ δὲ μή, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε. Ξε. Κυ. 8, 7, 24. Ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἀπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον παύεσθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μή, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. Πλ. συ. 185, d. Vgl. Ullrich Beiträge z. Erkl. u. Kr. des Thuk. S. 36.)

V. Die Modi in relativen Sätzen.

13. Relative Nebensätze sind der verschiedenen Formen des selbständigen Satzes empfänglich.

A. 1. Relative Nebensätze nennen wir die, in denen das Relativ, mit einem Demonstrativ und einer Konjunktion gleichbedeutend, z. B. ὅς für καὶ οὗτος oder οὗτος δέ, bloß einen Nebengedanken anreiht; relative Bestimmungssätze die, welche von dem bezüglichen Begriffe attributartig ein specifisches Merkmal angeben oder auch, den substantivierten Adjektiven entsprechend, selbst die Stelle eines Substantivs vertreten. Insofern aber solche Sätze sich nicht auf individuelle Gegenstände beziehen, sondern beliebige der bezeichneten Art befassen, heißen sie hypothetische relative Sätze indem hier z. B. ὅς oder ὅστις so v. a. εἴ τις ist, ὃς ἄν so v. a. ἐάν τις.

A. 2. Der Regel gemäß findet sich also im relativen Nebensatze nicht nur der bloße Indikativ, sondern auch der Indikativ mit ἄν 3 A. 10; der Optativ wünschend 3 A. 1 und in obliquer Rede 6 A. 2 (hier daneben auch der Infinitiv § 55, 4, 9); der Optativ mit ἄν 6 A. 6; ja selbst der Konjunktiv 2 A. 1 und Imperativ 4 A. 1. Ἦλθε τὸ ναυτικὸν τὸ τῶν βαρβάρων, ὃ τίς ἰδὼν οὐκ ἂν ἐφοβήθη; Λυ. 2, 34. Ὁ εἰς τὸ σῶφρον ἐπ' ἀρετήν τ' ἄγων ἔρως ζηλωτὸς ἀνθρώποισιν· ὧν εἴην ἐγώ. Εὐ. Οἰδ. 3 (676). Πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος, ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν. Εὐ. Φοί. 516. Εἰς καλὸν ὑμῖν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως. Πλ. Μέ. 89, e. Οὐκ ἄξιον τοῖς λόγοις πιστεῦσαι μᾶλλον ἢ τοῖς ἔργοις καὶ τῷ χρόνῳ, ὃν ὑμεῖς σαφέστατον ἔλεγχον τοῦ ἀληθοῦς νομίσατε. Λυ. 19, 61. Vgl. 4 A. 1 E.

14. Auch der relative Bestimmungssatz (13 A. 1) ist im allgemeinen der Formen des selbständigen Satzes empfänglich.

A. 1. So zunächst des Indikativs und des Optativs, sowohl des wünschenden 3 A. 1 als in obliquer Rede vgl. 6 A. 1. Ἃ μὴ προσήκει μήτ' ἄκουε μήθ' ὅρα. Μέ. μο. 39. Οἴομαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. Ξε. ἀν. 3, 2, 3. Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύ τε μανθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ [ἂν] μάθοιεν. Ξε. ἀπ. 4, 1, 2.

A. 2. Eben so steht bei Relativen dieser Art der Indikativ eines historischen Tempus mit ἄν 3 A. 10, wie der Optativ mit ἄν 3 A. 6. Ἠξίου τὴν αὐτὴν Πασίωνι ψευδομένῳ γίγνεσθαι ζημίαν ἥσπερ ἂν αὐτὸς ἐτύγχανεν, εἴ τι τούτων ἐφαίνετο ποιήσας. Ἰσ. 17, 21. Οὐδὲν τοιοῦτον ἐξεῦρον ὁπόθεν ἂν εἰκότως ὑπερείδετε τὴν ἐμὴν ὁμιλίαν. Λυ. 8, 7. — Οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν ἔργον ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. Ξε. ἀπ. 2, 8, 5.

Οὐκ ἔστιν ὅ, τι ἂν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι ἢ λόγους μισήσας. Πλ. Φαίδ. 89, d.

A. 3. Wenn einem Satze mit ἄν sich ein relativer derselben Art anschließt, so kann die Partikel ἄν stehen und fehlen. Ὑμῶν οὐδ᾽ ἂν εἷς οὐδὲν ὧν ἂν ἰδίᾳ τινὶ δοίη, τοῦτ᾽ ἀφέλοιτο πάλιν. Δη. 20, 136. (Ἄνδρας οἳ μάχοιντ᾽ ἂν Ἕλλησι πάνυ ζητῶν οὐκ ἂν ἔφη δύνασθαι ἰδεῖν. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 38.) — Πῶς ἂν εἰδείης περὶ τούτου τοῦ πράγματος οὗ παντάπασιν ἄπειρος εἴης; Πλ. Μέ. 92, c. Δῆλον ὅτι κυβερνᾶν κατασταθεὶς ὁ μὴ ἐπιστάμενος ἢ στρατηγεῖν ἀπολέσειεν ἂν οὓς ἥκιστα βούλοιτο. Ξε. ἀπ. 1, 7, 3. Ὃ αὐτὸ αὑτῷ ἀνόμοιον εἴη καὶ διάφορον, σχολῇ γ᾽ ἄν τῳ ἄλλῳ ὅμοιον ἢ φίλον γένοιτο. Πλ. Λυ. 214, d. (Τοιούτοις ἔγωγε ὑπηρέταις οὓς εἰδείην ἀνάγκῃ ὑπηρετοῦντας ἀηδῶς ἄν μοι δοκῶ χρῆσθαι. Ξε. Κυ. 3, 1, 28.) Οὐκ ἂν θρέψαις ἄνδρα ὅστις ἐθέλοι τε καὶ δύναιτό σου ἀπερύκειν τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀδικεῖν σε; Ξε. ἀπ. 2, 9, 2.

A. 4. Ähnlich findet sich auch sonst beim Relativ der Optativ sowohl mit als ohne ἄν nach Sätzen, die bloß eine Idee ausdrücken, z. B. nach Infinitiven. Χρὴ νομοθετεῖν οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσήσαι. Δη. 20, 161. (Ὃν ἡ πόλις στήσειε, τοῦδε χρὴ κλύειν. Σο. Ἀντ. 666.) — Τοῦ αὐτὸν λέγειν ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη φείδεσθαι δεῖ. Ξε. Κυ. 1, 6, 19. — Ἄνδρα ὠφελεῖν ἀφ᾽ ὧν ἔχοι τε καὶ δύναιτο κάλλιστος πόνων. Σο. ΟΤ. 315. Ὑπερορᾶν οὐ δυνατὸν ὑμῶν ἀνδρὶ ὃς εἰδείη κυρίους ὄντας ὅ, τι βούλεσθε αὐτῷ χρῆσθαι. Ξε. Ἑλ. 7, 3, 7. Ἄφες πάντας διαγωνίζεσθαι ὅπως ἕκαστος κράτιστα δύναιτο. Ξε. Κυ. 1, 4, 14. — Τίς ποτ᾽ ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη ἐκείνη ἣ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσειεν; Πλ. Εὐθύδ. 292, e. Τίς ἔχει κράτος ὅστις ξένους δέξαιτο; Ἀρ. θε. 871. — Λέγε εἰ δοκεῖ τίς σοι ἰατρὸς ὑγιᾶ τινα ποιῶν ὠφέλιμα καὶ ἑαυτῷ ποιεῖν καὶ ἐκείνῳ ὃν ἰῷτο. Πλ. Χαρ. 164, a.

15. Das hypothetische Relativ (13 A. 1) steht mit *ἄν* und dem Konjunktiv, wenn ein Präsens oder Futur, mit dem Optativ ohne *ἄν*, wenn ein historisches Tempus im Hauptsatze steht.

A. 1. Es entsprechen also ὃς ἄν, ὅστις ἄν (selten ὅς ἄν τις gestellt) ꝛc. dem ἐάν 12 A. 1; das ὅς ꝛc. und der Optativ dem εἰ und dem Optativ 12 A. 4. Das ἄν wird hier von dem Relativ in der Regel gar nicht oder doch nur durch Einschiebung eines wenig bedeutsamen Wortes entfernt. Οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι. Ξε. ἀπ. 3, 3, 9. Ἔστιν ἀνδρὸς νοῦν ἔχοντος τὴν εὐκαιρίαν διαφυλάττειν ὑπὲρ ὧν ἂν ἀεὶ τυγχάνῃ διαλεγόμενος. Ἰσ. 12, 34. Κόσμον φυλάσσουσ᾽ ὅντιν᾽ ἂν τάξῃ πόλις. Εὐ. Ἱκ. 245. Πᾶν ὅ, τι ἂν μέλλῃς ἐρεῖν πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ. Ἰσ. 1, 41. — Ἐγὼ νομίζω ὁποῖοί τινες ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίγνεσθαι. Ξε. π. πό. 1, 1. Μέχρι τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσεν. Θ. 2, 35, 3. — Πατρίς ἐστι πᾶσ᾽ ἵν᾽ ἂν πράττῃ τις εὖ. Ἀρ. πλ. 1151. Ὡς ἂν χρήσηταί τις τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς καιροῖς, οὕτως ἀνάγκη καὶ τὸ τέλος ἐκβαίνειν ἐξ αὐτῶν. Ἰσ. 6, 50. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἠξίουν οὓς μὴ μόνοι νικῷεν, οὐδ᾽ ἂν μετὰ ξυμμάχων δύνασθαι. Λυ. 2, 24. Κῦρος οὕστινας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν. Ξε. Κυ. 8, 1, 39. Πολλάκις καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἔστιν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν οἷς ἡσθεὶς τύχοι. Ξε. Κυ. 8, 4, 6.

A. 2. Wenn hypothetische Perioden der ersten Art von einem historischen Tempus ideell abhängig werden, so ist der Konjunktiv mit ἄν gleichfalls statthaft. Τοιούτους ἤλπιζον ἔσεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους οἷοίπερ ἂν ὦσιν οἱ τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες. Ἰσ. 7, 22.

(A. 3. Wie εἰ, so findet sich auch das Relativ ohne ἄν mit dem Konjunktiv, wo keine Modificierung des Gedankens als eines nur eventuell (vorkommenden Falls) zu erwartenden auszudrücken ist. Bei Dichtern ist dieser

Sprachgebrauch unzweifelhaft, bei Prosaikern hat man die Stellen häufig geändert. Ὅπου Ἀπόλλων σκαιὸς ᾖ, τίνες σοφοί; Εὐ. Ἠλ. 972. Τῶν ἐλευθέρων οὐδεὶς κακίων δοῦλος ὅστις ἐσθλὸς ᾖ. Εὐ. Ἴων 855. Τοὺς λόγους οὐ μηκυνοῦμεν, ἐπιχώριον ὂν ἡμῖν οὗ βραχεῖς ἀρκῶσι μὴ πολλοῖς χρῆσθαι. Θ. 4, 17, 2.)

(A. 4. Gleichfalls angezweifelt ist ὃς ἄν ꝛc. mit dem Optativ nach einem historischen Tempus; ein Sprachgebrauch, der jedoch, zumal in obliquer Rede, eine Anzahl sicherer Beispiele für sich hat und als dem Falle 14 A. 3. 4 verwandt wohl erklärlich ist. Σωκράτης τοὺς λαμβάνοντας τῆς ὁμιλίας μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν ἂν λάβοιεν τὸν μισθόν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 6. Ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. Ξε. Κυ. 7, 5, 49.)

VI. Die Modi in temporalen Sätzen.

16. In temporalen Sätzen steht der Indikativ, wenn objektiv für eine individuelle Thatsache eine bestimmte, individuelle Zeit angesetzt wird. *Τύχοιμ' Ἀφροδίτης ἡνίκ' ἐστὶν εὐμενής. Εὐ. Αἰολ.* 7 (26), 3.

A. 1. Die temporalen Konjunktionen entsprechen rücksichtlich ihrer Konstruktion im allgemeinen den Relativen, indem sie eigentlich nichts anders sind als relative oder relativartige Adverbia der Zeit. Sie bezeichnen 1) teils die Zeit, in welche die Haupthandlung fällt: ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα (und ὡς) als (vgl. § 51, 8, 1), ἕως, ἔστε und μέχρι so lange wie; 2) teils die, vor der sie eintritt: πρίν bevor; 3) teils die, bis zu der sie sich erstreckt: ἕως, ἔστε, ἄχρι (οὗ), μέχρι (οὗ) bis; 4) teils die, nach der sie eintritt: ἐπεί, ἐπειδή (und ὡς) nachdem. Ὅτ' εὐτυχεῖς μάλιστα, μὴ φρόνει μέγα. Μέ. μο. 432. Ἤρκει τῇ πόλει τὰ τείχη διασῴζειν, ὁπότε οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνέβαλον. Ξε. Ἱππ. 7, 4. — Ἕως ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων. Δη. 1, 20. Μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡγοῦντο, προθύμως εἱπόμεθα. Θ. 3, 10, 2. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίους πολιορκοῦντες οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἐξέβαλον ἐκ τῆς χώρας. Ἰσ. 12, 91. — Ἐχώρουν διὰ τῶν Σικελῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐς Κατάνην. Θ. 6, 62, 3. Παίουσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε ἠνάγκασαν πορεύεσθαι. Ξε. ἀν. 3, 4, 49. Ἄχρι οὗ ὅδε ὁ λόγος ἐγράφετο, Τισίφονος τὴν ἀρχὴν εἶχεν. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 37. Ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο. Ξε. ἀν. 4, 2, 4. Γέγραφε ταῦτα Θουκυδίδης ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγένετο, μέχρι οὗ τὴν ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. Θ. 5, 26, 1.

A. 2. Bei den Verben des sich Erinnerns, Wissens kann ein Satz mit ὅτε die Stelle des Objekts vertreten (wie cum bei memini): μέμνησθε ὅτε ihr erinnert euch der Zeit da —. Ἐμέμνηντο Πλειστοάνακτα ὅτε ἐσβαλὼν ἀνεχώρησε πάλιν. Θ. 2, 21, 1. Οὐκ ἴσθ' ὅθ' ὑμᾶς οἱ Λάκωνες ἀπώλεσαν; Ἀρ. Λυ. 1150. (Δοκεῖτέ μοι ἄριστ' ἂν γνῶναι ἀναμνησθέντες ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅτ' ἐγὼ Μενέξενον προςέπεμψα. Ἰσ. 17, 45.)

A. 3. Ebenfalls den Indikativ haben ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή in kausaler Bedeutung: da, weil. Ὅτε τοιαῦτα πολλὰ γεγένηται, εἰκὸς ὑμᾶς μήπω τοὺς τῶν κατηγόρων λόγους ἡγεῖσθαι πιστούς. Λυ. 19, 5. Ὁπότε πόλις τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἵα τε φέρειν, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ; Θ. 2, 60, 3. Ἐπεὶ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη μοι μεθ' ὑμῶν ἰέναι. Ξε. ἀν. 1, 3, 5. Γίγνεται πόλις, ἐπειδὴ τυγχάνει ἡμῶν ἕκαστος πολλῶν ἐνδεής. Πλ. πολ. 369, b.

A. 4. Mit dem dynetischen ἄν verbunden wird ἔστε gewöhnlich elidiert: ἔστ' ἄν; ὅτε und ὁπότε nicht bloß elidiert sondern auch vereinigt: ὅταν, ὁπόταν. Ähnlich wird aus ἐπεί und ἄν ἐπάν oder ἐπήν, welche beide Formen

als gut attisch anzuerkennen sind, wie aus ἐπειδή und ἄν ἐπειδάν, welches bei weitem üblicher ist als die verhältnismäßig seltenen Formen ἐπάν und ἐπήν. Den übrigen Zeitpartikeln wird ἄν, wenn es hinzutritt, unmittelbar angefügt.

17. Im **hypothetischen Sinne** haben die temporalen Konjunktionen mit ἄν verbunden oder verschmolzen (16 A. 4) den **Konjunktiv**, wenn ein **Präsens** oder **Futur**, gewöhnlich ohne ἄν den **Optativ**, wenn ein **historisches** Tempus im Hauptsatze steht. Beide Konstruktionen können sowohl die Unbestimmtheit **einer** als die Wiederholung **derselben** Handlung ausdrücken.

A. 1. Also auch hier entspricht das ὅταν dem ἐάν κc. s. 15 A. 1. Ὅτε, ὁπότε, ἐπεί und ἐπειδή entsprechen unserm w i e o f t, s o o f t, insofern sie eine wiederholte Handlung ausdrücken. Ὅταν σπεύδῃ τις αὐτός, χὠ (καὶ ὁ) θεὸς συνάπτεται. Αἰσχ. Πέρ. 742 (3). Ἅπαντα δυςχέρεια, τὴν αὑτοῦ φύσιν ὅταν λιπών τις δρᾷ τὰ μὴ προςεικότα. Σο. Φι. 902. Συμβουλεύω σοι, ὁπόταν ἴδῃς τινὰ καλήν, φεύγειν προτροπάδην. Ξε. ἀπ. 1, 3, 13. Μαινόμεθα πάντες, ὁπόταν ὀργιζώμεθα. Φιλή. 156 (184). Ἡνίκ' ἂν οἴκοι γένωνται, δρῶσιν οὐκ ἀνασχετά. Ἀρ. εἰρ. 1179. — Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις. Ἰσ. 1, 24. Ὁ νομοθέτης τοὺς διδασκάλους τὰ διδασκαλεῖα καὶ τοὺς παιδοτρίβας τὰς παλαίστρας ἀνοίγειν ἀπαγορεύει μὴ πρότερον πρὶν ἂν ὁ ἥλιος ἀνίσχῃ. Αἰ. 1, 10. — Ἃ ἂν ἀσύντακτα ᾖ, ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώραν λάβῃ. Ξε. Κυ. 4, 5, 37. Ἔστ' ἂν ἢ χειμῶνα ἢ πολεμίους δείσωσι, τὰ κελευόμενα πάντα ποιοῦσιν. Ξε. ἀπ. 3, 5, 6. Μέχρι τούτου ποιήσονται τὴν διαφορὰν μέχρι (οὗ) ἂν οἱ αἴτιοι ἀναγκασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναιτίων ἀλγούντων δοῦναι δίκην. Πλ. πολ. 471, b. Δεῖ τοὺς πενομένους μέχρι ἂν ζῶσιν πονεῖν. Μέ. 612 (633). — Ἐπάν τις τυγχάνῃ λυπούμενος, ἧττον ὀδυνᾶται, φίλον ἐὰν παρόντ' ἴδῃ. Φιλή. 109 (8), 4. Ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχή, ἐπειδὰν τοῦ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, τοῦτ' οὐ πέπεισμαι. Ξε. Κυ. 8, 7, 20.

Ὅτε ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο, πολλοὶ τὸν Κλέαρχον ἀπέλειπον. Ξε. ἀν. 2, 6, 12. Ὁπότ' εὖ πράσσοι πόλις, ἔχαιρε, λυπρῶς δ' ἔφερεν, εἴ τι δυςτυχοῖ. Εὐ. Ἱκ. 897. — Οὐδαμόθεν ἀφίεσαν, πρὶν παραθεῖεν αὐτοῖς ἄριστον. Ξε. ἀν. 4, 5, 30. — Περιεμένομεν ἑκάστοτε, ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰςῇμεν παρὰ τὸν Σωκράτη. Πλ. Φαίδ. 59, d. Οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἐπεί τις διώκοι, προδραμόντες ἂν ἔστασαν, καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοι ὁ ἵππος, ταὐτὸν ἐποίουν. Ξε. ἀν. 1, 5, 2.

A. 2. Nach einem historischen Tempus oder dem Optativ mit ἂν im Hauptsatze kann der Optativ bei Zeitpartikeln auch von einer e i n z e l n e n Handlung stehen, um sie bloß als V o r s t e l l u n g des Hauptsubjekts zu bezeichnen. Σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἕως ἀπαγγελθείη τὰ λεχθέντα. Ξε. Ἑλ. 3, 2, 20. Σταύρωμα ἐποιήσαντο, ἕως δὴ οἱ ξύμμαχοι αὐτοῖς βοηθήσοιεν. Ξε. Ἑλ. 4, 4, 9. Ἔπειθον μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 19. Προὐκίνησαν τὸ στῖφος, ὡς παυσομένους τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προορμήσαντας. Ξε. Κυ. 1, 4, 21. — Ἀπίοιμεν ἄν, ὁπότε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν καταπράξαντες. Ξε. ἀν. 7, 7, 17. Δέοιτο ἂν αὐτοῦ μένειν, ἔστε σὺ ἀπέλθοις. Ξε. Κυ. 5, 3, 13.

A. 3. Manche dieser Konjunktionen finden sich auch o h n e ἄν, selbst in der mustergültigen Prosa, m i t d e m K o n j u n k t i v, insofern der Gedanke gar nicht als problematisch vorgestellt wird. Öfter finden sich so πρίν und μέχρι (οὗ), besonders bei Thukydides (und Dichtern). Vgl. Reisig Conj. 66 u. Kr. Reg. z. Th. u. πρίν u. z. 1, 137, 2. Οὐ χρὴ ἀρχῆς ἄλλης ὀρέγεσθαι πρὶν ἣν ἔχομεν βεβαιωσώμεθα. Θ. 6, 10, 3. Ἔσπεισται μέχρι οὗ ἐπανέλθωσιν οἱ πρέσβεις. Θ. 4, 16, 3. Ἐν τῷ φρονεῖν μηδὲν ἥδιστος βίος, ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς. Σο. Αἴ. 554.

A. 4. Wenn der übergeordnete Satz von einem **historischen** Tempus **ideell** abhängig ist, kann die Konstruktion mit (ἄν und) dem Konjunktiv **beibehalten** werden; kann aber auch mit Weglassung des ἄν in den Optativ **übergehen**. Ἦν ἡ γνώμη, ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσιν, ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. Θ. 1, 62, 2. Τὸν πόλεμον αὐτόθεν ποιεῖσθαι οὔπω ἐδόκει δυνατὸν εἶναι, πρὶν ἂν ἱππέας μεταπέμψωσιν. Θ. 6, 71, 2. Τὴν Πάνθειαν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Ἀράσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Ξε. Κυ. 5, 1, 2. (Οὐ προεθυμήθησαν ξυμπλεῖν, πρὶν τὰ Ἴσθμια διεορτάσωσιν. Θ. 8, 9, 1.) Ἔλεγεν ὅτι νομίζοιτο, ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. Ξε. ἀν. 7, 3, 18.

A. 5. In der **iterativen** Bedeutung finden sich die Zeitpartikeln mit dem Optativ zuweilen auch nach einem (nicht historischen) Präsens oder **Futur** des Hauptsatzes, namentlich, wenn dies ein Optativ ist oder, wenn ein Infinitiv von dem Präsens abhängt. Ἐπεὶ ἐγγὺς ἤδη εἶεν οἱ ἀντίπαλοι, παρελαύνοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Ξε. Ἱππ. 8, 18. — Ἐπεί τις ἐσθίειν τὰ ἱκανὰ ἔχοι, ἐκπονοῦντι ὀρθῶς μᾶλλον δοκεῖ μοι ἡ ὑγίεια παραμένειν. Ξε. οἰκ. 11, 12. Ἀνίστασθαι ἐξ εὐνῆς εἴθισμαι, ἡνίκα ἔτι ἔνδον καταλαμβάνοιμι, εἴ τινα δεόμενος ἰδεῖν τυγχάνοιμι. Ξε. οἰκ. 11, 14. Φήσομεν μηδέποτε μηδὲν ἂν μεῖζον μηδὲ ἔλαττον γενέσθαι, ἕως ἴσον εἴη αὐτὸ ἑαυτῷ. Πλ. Θε. 155.

A. 6. Πρὶν ἄν **mit dem Konjunktiv** findet sich regelmäßig nur nach **negativen** Sätzen oder einer **Frage**, die eine **Negation** enthält [Elmsley z. Eu. Med 215]; so wohl auch regelmäßig nur πρίν mit dem **Optativ**. Eben so πρίν **mit dem Indikativ**, das jedoch in der Bedeutung **bis** auch zuweilen nach **affirmativen** Sätzen vorkommt, namentlich bei Tragikern und beim Thukydides, bei letzterem häufiger in der Verbindung πρὶν δή und πρίν γε δή. [z. Th. 5, 61, 1 u. 7, 71, 4.] Sonst findet sich nach **affirmativen** Sätzen vorherrschend πρίν **mit dem Infinitiv**, welche Konstruktion jedoch auch nach negativen Sätzen vorkommt, da man auch ein wirkliches Faktum als bloße Vorstellung ausdrücken kann. Über das Subjekt § 55, 2, 1 u. z. Th. 1, 39, 2. Τίς ἂν δίκην κρίνειεν ἢ γνοίη λόγον, πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μῦθον ἐκμάθῃ σαφῶς. Εὐ. Ἡρ. 179. (Αἰσχρὸν ἡγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν ὑμεῖς ὅ, τι ἂν βούλησθε ψηφίσησθε. Λυ. 22, 4.) — Ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν. Ξε. Κυ. 1, 4, 14. vgl. Kr. z. Xe. An. 4, 5, 30 lat. A. Ἄφρων νέος τ' ἦν, πρὶν τὰ πράγματ' ἐγγύθεν σκοπῶν ἐσεῖδον. Εὐ. Ἰφ. Α. 489. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡσύχαζον, πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρετο. Θ. 1, 118, 2. Παραπλήσια οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπασχον, πρίν γε δὴ οἱ Συρακόσιοι ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους. Θ. 7, 71, 4. — Ὁ προκαταγιγνώσκων, πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς, αὐτὸς πονηρός ἐστι πιστεύσας κακῶς. Μέ. 609 (636). Πρὶν τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὁντινοῦν ποιεῖσθαι λόγον. Δη. 3, 2. — Τῶν ἐπισταμένων νῦν πρὶν μαθεῖν οὐδεὶς ἠπίστατο. Ξε. Κυ. 4, 3, 10. Vgl. Bäumlein, Untersuch. üb. d. gr. Modi. S. 226 f.

A. 7. Den Konjunktionen (6—17) kann ein stark **betonter** Begriff vorangehen. [Vgl. Reg. z. Th. u. Stellung.] Ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται. Ξε. ἀν. 6, 1, 11. Τίθει, καλλίοσιν ἵνα ὀνόμασι χρώμεθα, τὸ μὲν χρυσὸν τὸ δ' ἄργυρον. Πλ. Φίλ. 43, d. Καλὴν γυναῖκ' ἐὰν ἴδῃς, μὴ θαυμάσῃς· τὸ γὰρ πολὺ κάλλος καὶ ψόγων πολλῶν γέμει. Μέ. 674 (703). Μισῶ πονηρόν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον. Μέ. μο. 352. Ähnlich bei ὅστις Th. 3, 39, 1. 6, 36, 1.

§ 55. Infinitiv.

(G. F. Schömann N. J. 99, S. 200—239; G. A. Weiske N. J. 126, S. 494 bis 504. F. Birklein, Entwickelungsgeschichte des substantivierten Infinitivs. Würzb. (Schanz, Beitr. z. h. Synt. H. 7) 1888. L. Grünenwald, Der freie formelhafte Infinitiv der Limitation im Griech. Würzb. [Schanz, H. 6] 1888.]

I. Der absolute Infinitiv. Subjekt des Infinitivs.

1. Der Infinitiv drückt die reine, auf kein Subjekt fixierte Idee des Verbums aus. Daher kann er auch in manchen Verbindungen absolut stehen.

A. 1. So findet er sich in den Redensarten ὀλίγου oder μικροῦ [nie πολλοῦ] δεῖν wenig gefehlt, ἑκὼν εἶναι so weit man freiwillig ist, ungezwungen handelt (dies regelmäßig in negativen Sätzen vgl. Hermann z. Vig. p. 886, Opuscc. 1 p. 227, 55, Lobeck z. Phryn. p. 274 s. u. Herbst über Cobets Emend. S. 23), τὸ νῦν εἶναι für jetzt, einstweilen, in τὸ ἐπ' ἐκείνῳ εἶναι so weit es auf jenen ankommt. [Kr. z. Xe. An. 1, 6, 9 lat. A.] Τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. Δη. 18, 269. Οἱ ἁρμόττοντες θώρακες ὀλίγου δεῖν οὐ φορήματι ἀλλὰ προσθήματι ἐοίκασιν. Ξε. ἀπ. 3, 10, 13. [Ἀκμάζει ἡ ψυχὴ περὶ τὰ ἑνὸς δεῖν πεντήκοντα ἔτη. Ἀρλ. ῥητ. 2, 14.] — Ἑκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι. Πλ. συ. 214, e. Ἀνάγκη ἔχειν ἀψευδίαν καὶ τὸ ἑκόντας εἶναι μηδαμῇ προςδέχεσθαι τὸ ψεῦδος. Πλ. πολ. 485, c. — Ἀπόχρη μοι τὸ νῦν εἶναι ταῦτ' εἰρηκέναι. Ἰσ. 15, 270. — Τὸ ἐπ' ἐκείνοις εἶναι ἀπολώλατε. Ξε. Ἑλ. 3, 5, 9.

A. 2. Am häufigsten absolut erscheint εἰπεῖν, besonders in Verbindung mit ὡς, das den Begriff des ungefähr Passenden der Äußerung enthält. vgl. § 69, 63, 5. So steht ὡς (ἔπος) εἰπεῖν fast möchte man sagen, im Gegensatze zu genauem Ausdrucke (ἀκριβεῖ λόγῳ), besonders häufig ein πᾶς oder οὐδείς mildernd [z. Th. 1, 1, 2, Stallbaum z. Plat. Rep. 342, b u. Lobeck Paralipp. 59], ὡς συνελόντι, συντόμως, ἁπλῶς, τὸ ὅλον εἰπεῖν, ὡς ἐν ὑμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι ꝛc. vgl. über συνελόντι § 48, 5, 2. Εἰσὶν ἑαυτοῖς εὖνοι πάντες, ὡς εἰπεῖν, ἄνθρωποι. Ξε. οἰκ. 12, 8. Σχεδόν, ὡς εἰπεῖν, κυριωτάτην ἔχει πίστιν τὸ ἦθος. Ἀρλ. ῥητ. 1, 2. Ποτέρως λέγεις τὸν ἄρχοντα, τὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἢ τὸν ἀκριβεῖ λόγῳ; Πλ. πολ. 341, b. — Ἄνευ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ. Ξε. ἀν. 3, 1, 38. Ὡς συντόμως εἰπεῖν, πονηροῦ δεσπότου οἰκέτας οὐ δοκῶ χρηστοὺς καταμεμαθηκέναι. Ξε. οἰκ. 12, 19. Ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν καὶ μὴ καθ' ἓν ἕκαστον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τίς τῶν πολεμησάντων τοῖς Πέρσαις οὐκ εὐδαιμονήσας ἀπῆλθεν; Ἰσ. 4, 154. Τοῦτό που, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, ψεῦδος, ἔνι δὲ καὶ ἀληθῆ. Πλ. πολ. 377, a. Θεμιστοκλῆς, τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βραχύτητι κράτιστος δὴ αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. Θ. 1, 138, 4. — Ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, ἐὰν κολάζητε τοὺς ἀδικοῦντας, ἔσονται ὑμῖν οἱ νόμοι καλοὶ καὶ κύριοι. Αἰ. 1, 177. Οὐδεμία ἔμοιγε δοκεῖ τέχνη ἡ ῥητορικὴ εἶναι, ὥς γε πρὸς σὲ τἀληθῆ εἰρῆσθαι. Πλ. Γο. 462, b.

(A. 3. Ähnlich sind Ausdrücke wie (ὡς) ἐμοὶ δοκεῖν wie es mir scheint, (ὡς) οὑτωσὶ ἀκοῦσαι wenn man es so anhört, (ὡς) εἰκάσαι wie zu vermuten ist oder wenn man vergleicht u. ä. [Hermann z. Vig. 154 u. 156.] Εἰςέρχονται μαθηταὶ πολλοί, ἐμοὶ δοκεῖν. Πλ. Εὐθύδ. 273, a. Τὰ τρία ἡμῖν ἐν τῇ πόλει κατῶπται, ὥς γε οὑτωσὶ δόξαι. Πλ. πολ. 432, b. — Ἔστι τοῦτο, οὑτωσὶ ἀκοῦσαι, λόγον τιν' ἔχον. Δη. 20, 18. Ἀκοῦσαι οὑτωσὶ παγκάλως ἔχει. Δη. 19, 47. — Ἑλένης τὸ κώκυμ' ἐστίν, ὡς ἀπεικάσαι. Εὐ. Ὀρ. 1298. Ἐγίγνοντο ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις. Θ. 4, 36, 3.)

A. 4. Absolut, gewiß ohne Ergänzung, gebrauchte man den Infinitiv auch zur Bezeichnung eines Wunsches (optativisch), als eine Art Ausruf, der auch bloß ein sich gefallen lassen ausdrücken kann. Das Subjekt steht dabei im Accusativ. Θεοὶ πολῖται, μή με δουλείας τυχεῖν. Αἰσχ. ἑπ. 353 (237). Πείθεσθε, καὶ παραστῆναι παντὶ τὸ καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας ἐν τῶν ἔργων τῇ ἀλκῇ δείκνυσθαι. Θ. 6, 34, 8. — Ξ. Μίσθωσαί τινα. Δ. ἐὰν δὲ μὴ εὕρω; Ξ. τότ' ἔμ' ἄγειν. Ἀρ. βά. 169. [Hermann De ell. p. 131 s. u. Bekker Homer. Bl. 1 S. 224 ff. Über den Gebrauch in Verträgen z. Th. 4, 16, 1 u. 8, 37, 3.]

A. 5. Die zweite Person wird so nicht leicht vorkommen; ähnlich jedoch steht sie imperativisch mit dem Subjekt im Nominativ, der aber wohl ursprünglich als vokativische Anrede zu betrachten ist. [Hermann z. Vig. 157?] Σὺ Κλεαρίδα, τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν. Θ. 5, 9, 5. Ἀκούετε λεῴ, πίνειν ὑπὸ τῆς σάλπιγγος. Ἀρ. Ἀχ. 1000. Μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ' ἐξ ὁσίων βιοτεύειν. [Φωκ.] 5.

A. 6. Mit τό steht der absolute Infinitiv exclamativ, einmal als Ausruf des Ärgers: daß ich doch —; dann auch als Ausruf der Verwunderung: was sagst du dazu, daß —? Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Ξε. Κυ. 2, 2, 3. — Τὸ δὲ μὴ πατάξαι σ' ἐξελεγχθέντ' ἄντικρυς. Ἀρ. βά. 741.

A. 7. Absolut bezeichnet der Infinitiv mit τό auch unser: was das anbetrifft; eben so τὸ μή mit dem Infinitiv unser daß nicht; jenes meist Nominativ, dieses Accusativ. Τὸ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξαπατῆσαι, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις ξυμβάλλεται. Πλ. πολ. 331, b. — Τὸν ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. Θ. 3, 1.

2. In zusammenhängender Rede steht das Subjekt des Infinitivs, wenn eins da ist, im Nominativ, wenn es das Subjekt des den Infinitiv regierenden Verbums bloß erneuert; im Accusativ (wie im Lateinischen in beiden Fällen), wenn es ein neuer, verschiedener Begriff ist.

A. 1. Im erstern Falle muß das Subjekt des Infinitivs mit dem des regierenden Verbums natürlich gleichbedeutend sein, in der Regel also ein Pronomen. Für beide Fälle gleich anwendbar ist die Regel, mag der Infinitiv mit oder ohne Artikel stehen, wie sie auch nach ὡς, ὥστε, ἢ μήν und πρίν mit dem Infinitiv beobachtet wird. [Nach ὅς Th. 6, 64, 5.] Ἐγὼ ἤθελον τούτῳ ταύτην ἥτις εἴη μεγίστη πίστις δοῦναι, ἢ μὴν ἐγὼ τοῦ πατρὸς ἀκούειν. Δη. 52, 12. Ἔδοξε πάσσοφος εἶναι διὰ τὸ αὐτὸς μὴ οἷός τ' εἶναι ἐπιστήμην καὶ ἀνεπιστημοσύνην καὶ μίμησιν ἐξετάσαι. Πλ. πολ. 598, b. Εἰ οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν, ὑμεῖς δὲ ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα, οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε. Δη. 9, 74. Οὐκ ἔφη αὐτός, ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν. Θ. 4, 28, 2. [Arndt De pron. 2 p. 24.] — Οἱ βραδεῖς ἂν παιδευθῶσι καὶ γυμνάσωνται, εἴς γε τὸ ὀξύτεροι αὐτοὶ αὑτῶν γίγνεσθαι πάντες ἐπιδιδόασιν. Πλ. πολ. 526, b. Φασί τινες οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι. Πλ. πολ. 518, c. Αὐτῷ τούτῳ διαφέρει τῷ ἡ μὲν ἡδονὴ εἶναι, ἡ δὲ μὴ ἡδονὴ τῶν ἡδονῶν. Πλ. Ἱπ. 299, d. Ὀρέγονται τοῦ πρῶτος ἕκαστος γίγνεσθαι. Θ. 2, 65, 6. — Ἀναξίβιος διεπράξατο ὥστε αὐτὸς ἐκπλεῦσαι ἁρμοστής. Ξε. Ἑλ. 4, 8, 32. Ἔπεμψε πρὶν ἐν Τεγέᾳ αὐτὸς εἶναι. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 37. — Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν, αἰσχρόν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν νεανίαν. Εὐ. Τήλ. 27 (719) u. Κρησ. 6 (464, 2). Τὸ γυναῖκ' ἔχειν εἶναί τε παίδων Παρμένων πατέρα μερίμνας τῷ βίῳ πολλὰς φέρει. Μέ. 622 (649). Πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή. Πλ. Φαίδ. 77, a.

(A. 2. Der Nominativ kann auch beibehalten werden, wenn der Infinitiv sich nicht unmittelbar, sondern etwa durch ein δεῖν oder χρῆναι dem Hauptsatze anschließt; ebenso wird in dieser Verbindung auch das Prädikat

(A. 4) auf einen beim Infinitiv als Subjekt zu denkenden Nominativ bezogen, im Nominativ gesetzt. [Vgl. Arndt De pron. 2 p. 21 s.] Πεποίηκα τοῦτ' ἐγώ· διό φημι δεῖν αὐτὸς στεφανοῦσθαι. Δη. 51, 1. Εἰ οἴεσθε χρῆναι, οὓς ἐκεῖνοι παρέλιπον ἀδικοῦντες, ὑμεῖς ἀπολέσαι, οὐδεὶς τῶν πολιτῶν ἀπολειφθήσεται. Λυ. 25, 18. Οἱ τύραννοι αὐτοί τε ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν καὶ ἄλλους ὁπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι. Ξε. Ἱέρ. 2, 8.)

A. 3. Da das Subjekt sich selbst objektivieren, sich selbst als Gegenstand der Betrachtung vorstellen kann, so findet sich nicht selten, besonders bei Gegensätzen, statt des Nominativs der Accusativ beim Infinitiv. Vgl. § 51, 2, 2. So auch das Prädikat. vgl. A. 4. Ἐγὼ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι. Πλ. Γο. 474, b. Φημὶ δεῖν ἐκείνους μὲν ἀπολέσθαι, ὅτι ἠσέβησαν, ἐμὲ δὲ σῴζεσθαι, ὅτι οὐδὲν ἡμάρτηκα. Ἀνδ. 1, 30. — Ταῦτ' οὐκ οἴομαι οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζητητήν. Πλ. Χαρ. 175, e. Γέγραφεν „ὄντων παίδων", ἕνα φάσκων αὐτὸν εἶναι. Δη. 44, 48. vgl. Eu. unbest. Br. 89 (963), 2. (Ἐλθὼν ἀπεκινδύνευσεν ἡμέραν μίαν, ὥστ' ἢ γεγονέναι λαμπρὸν ἢ τεθνηκέναι. Ἀντιφά. 122 (3), 4. vgl. Th. 1, 12, 3. Voß z. H. an Dem. 332. Über den Fall, wo σφᾶς notwendig ist z. Th. 3, 24, 1 u. Arndt De pron. 2 p. 37 u. 38.)

A. 4. Weggelassen wird das persönliche Pronomen als Subjektsnominativ, wenn es mit dem Subjekt des regierenden Verbums eins und nicht betont ist; sein Prädikat aber (wie auch sonst zugehörige nominale Begriffe) steht auch dann im Nominativ. Ἐπομόσας λέγω ἦ μὴν πιστεύειν σοι φύσει νομίζειν φιλεῖν ταῦτα πάντας ἀφ' ὧν ἂν ὠφελεῖσθαι νομίζωσιν. Ξε. οἰκ. 20, 29. Νόμιζε γήμας δοῦλος εἶναι διὰ βίου. Μέ. μο. 382. Εἴπερ ἀξιοῦμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἑκόντας δεῖ ποιεῖν ὃ πλείστου ἄξιον φαίνεται εἶναι. Ξε. Κυ. 8, 1, 4. — Οἱ γιγνώσκεσθαι δοκοῦντες ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ καλόν τι ποιοῦντες ὁρᾶσθαι μᾶλλον ὀρέγονται. Ξε. Κυ. 5, 3, 48. Ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ἰσ. 1, 32. — Ἡ τῆς ψυχῆς φιλία διὰ τὸ ἁγνὴ εἶναι καὶ ἀκορεστοτέρα ἐστίν. Ξε. συ. 8, 15. Ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει. Δη. 18, 7. Ἄποικοι οὐκ ἐπὶ τῷ δοῦλοι ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοῖοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. Θ. 1, 34, 1. Οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχὺς εἶναι ἡ ἰσχύς, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ᾖ, ἐάν τε ἐν γυναικί. Πλ. Μέ. 72, e. Περικλῆς πρὸς τῷ εὐφυὴς εἶναι ἐκτήσατο τὸ ὑψηλόνουν. Πλ. Φαῖδ. 270, a. Ἡ πόλις ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη. Θ. 7, 28, 1. — Ὀλίγοι ἐσμὲν ὡς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Ξε. Κυ. 4, 5, 15. Πλήθει ὑπερφέρομεν ὥστε τὴν γῆν δῃοῦν ἐπιφοιτῶντες. Θ. 1, 81, 1. [Über den No. eines Participis im Plural auf den Singular eines Verbums bezogen z. Th. 6, 25, 3.]

A. 5. Wenn ein dem Infinitiv beizufügendes Prädikat oder ein anderer nominaler Begriff sich auf einen Dativ oder Genitiv des (Haupt-) Satzes bezieht, so steht es gleichfalls im Dativ oder Genitiv. Αὕτη αὐτοῖς αἰτία ἐγένετο δυοῖν γενέσθαι ἡ ξύνοδος. Πλ. Φαίδ. 97, a. Ἅπασιν ἀνάγκη τῷ τυράννῳ πολεμίῳ εἶναι. Πλ. πολ. 567, c. Οὐδενὶ σχολὴ διὰ βίου κάμνειν ἰατρευομένῳ. Πλ. πολ. 406, e. Τοῖς πλουτοῦσι τοῦτο ἔμφυτον σκαιοῖσιν εἶναι. Εὐ. Φαέθ. 12 (773). — Μή μοί ποτ' εἴη χρημάτων νικωμένῳ κακῷ γενέσθαι μηδ' ὁμιλοίην κακοῖς. Εὐ. Δικ. 12 (346). Τεκόντι ἀρετὴν ἀληθῆ καὶ θρεψαμένῳ ὑπάρχει θεοφιλεῖ γενέσθαι. Πλ. συ. 212, a. — Οὐκ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκείοις εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι. Δη. 3, 23. Παντί που μᾶλλον ἐγχωρεῖ ἢ φύλακι μεθυσθέντι μὴ εἰδέναι ὅπου γῆς ἐστιν. Πλ. πολ. 403, e. — Παντὶ προσήκει ἄρχοντι φρονίμῳ εἶναι. Ξε. Ἱππ. 7, 1. Πρέπει τῷ λόγῳ ξυνῳδῷ εἶναι. Πλ. Φαίδ. 92, c. — Ἐξαρκεῖ αὐτοῖς καταζῆν ἀγάμοις. Πλ. συ. 192, b. Συμφέρει τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲν ἐψηφισμένῃ φαίνεσθαι. Δη. 23, 138. Τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχούσαις λυσιτελεῖ ἐξ ἀνθρώ-

πων ἀφανισθῆναι μᾶλλον ἢ δούλαις ὀφθῆναι γενομέναις. Ἰσ. 4, 95. — Τίμιον ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ γενέσθαι πολίταις παρ' Ἀθηναίοις. Δη. 23, 200. Παρασκευὴ ἔσται αὐτῷ ἐπὶ τὸ οἵῳ τε εἶναι ὡς πλεῖστα ἀδικεῖν. Πλ. Γο. 510, e. — Ἀνεγέλασεν ἐπὶ τῷ κρείττονι τοῦ Ἔρωτος φάσκοντι εἶναι. Ξε. Κυ. 6, 1, 34.

Οὐκ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων ὡς ἀρίστων ὅτι μάλιστα καὶ ὡς τάχιστα γίγνεσθαι. Πλ. νό. 718, d. Ὀλίγοι ἄν τινες τῶν προςποιουμένων εἶναι σοφῶν ἐρωτηθέντες οὐκ ἂν φύσαιεν. Ἰσ. 12, 118. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι. Ξε. Ἑλ. 1, 5, 2. Οἱ Ἀθηναῖοι τῶν πολεμίων ἀνυποστάτων οἰομένων εἶναι ἐκράτησαν. Ἰσ. 4, 71. — Οἱ Συρακόσιοι ἐγηγερμένοι ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθηναίων, ὡς καὶ αὐτῶν κατεγνωκότων ἤδη μηκέτι κρεισσόνων εἶναι σφῶν. Θ. 7, 51, 1. Βουλομένων ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦμεν. Θ. 1, 71, 4. [Vgl. Her. 3, 75, 1 u. Lobeck z. So. Ai. 1006.]

A. 6. Das Prädikat beim Infinitiv kann sich auch auf einen bei dem (Haupt-) Satze nur zu denkenden Begriff beziehen, nicht bloß wenn als solcher ein bestimmtes Nomen zu ergänzen ist, sondern auch, wenn ein allgemeiner Begriff, wie τὶς man oder ἄνθρωποι vorschwebt. In beiden Fällen erscheint der Ac. am häufigsten. Τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι. Ξε. ἀν. 3, 1, 45. Οὐ φιλογέλωτας δεῖ εἶναι (erg. αὐτούς, τοὺς νέους). Πλ. πολ. 388, e. Ἄριστα οἶμαι ζῆν τοὺς ἄριστα ἐπιμελομένους τοῦ ὡς βελτίστους γίγνεσθαι. Ξε. ἀπ. 4, 8, 6. — Κράτιστόν ἐστιν (erg. ἐμοὶ) μαθητῇ σῷ γενέσθαι. Πλ. Εὐθύφ. 5, a. Οὐκ ἀκούσασί γε (erg. ἡμῖν) τὸ λόγου κρεῖττον ἔστι καταμαθεῖν. Ξε. ἀν. 3, 11, 1. Vgl. z. Xe. An. 4, 1, 17.

Ὁμολογῶ σωφροσύνην εἶναι τὸ γιγνώσκειν αὐτὸν ἑαυτόν. Πλ. Χαρ. 165, b. Φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν. Ἰσ. 2, 15. Ἥδιστόν ἐστιν εὐτυχοῦντα νοῦν ἔχειν. Μέ. μο. 207. — Οὐ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ οὕτω γε χαλεπὸν ὥσπερ τὸ λαβόντα στερηθῆναι λυπηρόν. Ξε. Κυ. 7, 5, 82. Ἄνευ τοῦ δεόμενον τυγχάνειν τινὸς οὐδὲν οὕτω πολυτελῶς παρασκευασθείη ἂν ὥσθ' ἡδὺ εἶναι. Ξε. Κυ. 7, 5, 80. — Δρῶντας ἢ μὴ δρῶντας ἥδιον θανεῖν. Εὐ. Ἑλ. 814. Αἴσχιον ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι. Θ. 2, 62, 5. Οὐ δεῖ φιλεῖν ὡς μισήσοντας ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν ὡς φιλήσοντας. Ἀρλ. ῥητ. 2, 21. — Σωκράτης παρεκάλει ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ὡς φρονιμώτατον εἶναι. Ξε. ἀπ. 1, 22, 55. Λυσιτελεῖ τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. Δη. 8, 48. Τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδὲν οἴομαι θαυμαστόν. Ξε. Κυ. 5, 4, 19. — Ἐν Λακεδαίμονί ἐστι τῆς ἀρετῆς ἆθλον τῆς πολιτείας κυρίῳ εἶναι μετὰ τῶν ὁμοίων. Δη. 20, 107. Λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιεῖ (ὑγιᾶ) εἶναι. Πλ. Γο. 478, c. Εἰ ἦν κλαίουσιν ἰᾶσθαι κακά, ὁ χρυσὸς ἧσσον κτῆμα τοῦ κλαίειν ἂν ἦν. Σο. Σκύρ. 501.

A. 7. Der Accusativ ist bei dem Infinitiv auch statt des Ge. und besonders statt des Da. bei demselben zulässig, und zwar sowohl als Subjekts- wie als Prädikatsaccusativ, dieser nicht bloß in allgemeinen Sätzen der Art A. 6, sondern ohne Anstoß auch auf einen da stehenden (Ge. oder) Da. bezogen. Unzulässig jedoch wäre der Ac. z. B. in der letzten Stelle A. 5, wo εἶναι bloß Kopula und προθύμων Prädikat ist. Vgl. Lobeck z. Soph. Aj. 1006. Andere, auch appositive Beispiele im Index z. Xe. An. unter Accusativ. [Hermann z. So. OK. 1436. vgl. Elmsley z. Eu. Med. 727. 1207.] Οὐκ ἔστιν ἄνευ φιλοτιμίας οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην μεγάλα καὶ καλὰ ἔργα ἐργάζεσθαι. Πλ. συ. 178, d. Σώφρων ἐστὶν ὅτ' αὐτὸν οὐκ ἔξεστιν ἀσελγαίνειν. Λυ. 26, 5. Περιειστήκει τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις. Δη. 18, 218. — Ζῆν ἡδέως οὐκ ἔστιν ἀργὸν καὶ κακόν. Μέ. μο. 201. Ἔστιν ἐλευθερίους εἶναι καὶ ἄνευ χρυσίου. Ξε. Κυ. 5, 3, 3. Οὐκ ἔστιν ἀδικοῦντα καὶ ἐπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι. Δη. 2, 10. — Ἔστιν οὐδέποτε μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας. Δη.

3, 32. — Τί δὴ βροτοῖσιν οὐκ ἔστιν τόδε, νέους δὶς εἶναι καὶ γέροντας αὖ πάλιν; Εὐ. Ἱκ. 1080. Ἔξεστιν ὑμῖν καὶ πρόσθεν φίλοις οὖσι τῇ πόλει ἡμῶν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων. Ξε. Ἑλ. 4, 8, 4. — Συμφέρει αὐτοῖς φίλους εἶναι μᾶλλον ἢ πολεμίους. Ξε. οἰκ. 11, 23. — Τῷ κοσμίῳ προςετέτακτο αὐτοκράτορα εἶναι τῆς αὐτοῦ πορείας. Πλ. πολιτ. 274, a. — Ψυχῇ οὐκ ἐγχωρεῖ κακὴν γενομένην εὖ τι θεραπεύειν. Πλ. πολ. 408, c. Σοὶ συγγνώμη λέγειν τάδ' ἐστὶ μὴ πάσχουσαν ὡς ἐγὼ κακῶς. Εὐ. Μήδ. 815. — Τῶν αὐτῶν ἐστὶν αὐτούς τε πάντα τὰ κακὰ ἐργάζεσθαι καὶ τοὺς τοιούτους ἐπαινεῖν. Λυ. 12, 41. Διαθρυπτόμενος ὑπὸ τῶν δεομένων μου προστάτην γενέσθαι ἐδεξάμην τὴν στρατηγίαν. Ξε. Κυ. 7, 2, 23.

II. Infinitiv als Subjekt und Objekt.

3. Das Verhältnis des Infinitivs ohne Artikel (mit oder ohne Subjekt und Prädikat) ist das eines No. oder Ac. Vgl. § 50, 6.

A. 1. Wie der deutsche Infinitiv mit zu, erscheint der griechische als Subjekt prädikativ gebrauchter Substantive und prädikativer Neutra von Adjektiven bei der (oft zu ergänzenden) Kopula ἐστίν (vgl. § 50, 6, 4); als Subjekt auch der gew. sog. Impersonalien, so wie bei den Passiven, bei deren Aktiven er als Ac. eintritt. S. 4 A. 2. Auch kann er zu einem ihn ankündigenden Pronomen, wie zu οὗτος, bloß als Apposition hinzugefügt sein. S. § 57, 10, 7. Wenn er sein eigenes Subjekt (im Ac.) hat, ist er durch daß ich, du ꝛc. zu übersetzen; wenn als solches τινά oder τινάς bei Allgemeinheit des Satzes (2 A. 6) zu ergänzen ist, durch daß man. Ἔργον εὑρεῖν συγγενῆ πένητός ἐστιν. Μέ. 7 (4). Ξένον προτιμᾶν μᾶλλον ἀνθρώποις ἔθος. Μέ. μο. 686. Ἐν Πέρσαις νόμος ἐστὶν οὗτος συγγενεῖς φιλεῖν. Ξε. Κυ. 1, 4, 28. Πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 16. Τοῖς τυράννοις ἔθος καθέστηκε τοῖς τῶν ἄλλων πόνοις καὶ κακοῖς αὑτοῖς ἡδονὰς παρασκευάζειν. Ἰσ. 8, 91. — Φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον. Μέ. μο. 531. Χαλεπὸν οὕτω τι ποιῆσαι ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν. Ξε. ἀπ. 2, 8, 5. Οὐχ οἷόν τε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. Ξε. ἀπ. 4, 2, 11. Βαρβάρων Ἕλληνας ἄρχειν εἰκός. Εὐ. Ἰφ. Α. 1400.
Οὐκ ἔστιν εὑρεῖν βίον ἄλυπον οὐδενί. Εὐ. ἀπ. ἀδ. 52 (872). Μόνῳ ἰατρῷ τοῦτο καὶ συνηγόρῳ ἔξεστ', ἀποκτείνειν μὲν ἀποθνῄσκειν δὲ μή. Φιλή. νεώ. 3. Οὐκ ἔνι αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὑτοῦ τι ποιεῖν, μή τι γε δὴ τοῖς θεοῖς. Δη. 2, 23. Ἡδύ γ' ἀποθνῄσκειν ὅτῳ ζῆν μὴ πάρεσθ' ὡς βούλεται. Μέ. 767 (936). [z. Xe. An. 3, 4, 39.] Ἐνδέχεται σωφρονήσαντα πρόσθεν αὖθις μὴ σωφρονεῖν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 23. Οὐκ ἔστιν ὦ μάταιε σὺν ῥαθυμίᾳ τὰ τῶν πονούντων μὴ πονήσαντας λαβεῖν. Φιλίσκος 2 (4). — Πολλοῖς οὐκ ἤρκεσε αὐτοῖς τὸ μέρος ἔχουσι ζῆν ἡδέως. Ξε. Κυ. 1, 6, 45. Οὐ λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώματος ζῆν ἀνθρώπῳ. Πλ. Γο. 505, a. Οὐ ξυμφέρει τοῖς ἄρχουσι φρονήματα μεγάλα ἐγγίγνεσθαι τῶν ἀρχομένων. Πλ. συ. 182, c. Τί δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει; Δη. 22, 55. Οὐ πᾶν ἀναπτύξαι πρέπει πρὸς φῶς. Σο. Ἠλ. 639. Κτᾶσθαί τι ἀγαθὸν καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις προςήκει. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 40. Οὐ δήπου τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον προςήκει εἶναι. Ξε. Κυ. 7, 5, 83. Γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν. Μέ. μο. 96. Φρονεῖν θνητὸν ὄντ' οὐ χρὴ μέγα. Εὐ. Ἀλκμαίων 11 (77), 2. Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράττοντα δεῖ. Ἀπολλόδ. 9. — Τῷ Κύρῳ ἐγένετο ὀλίγοις διαλεγομένῳ μηδὲν τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν. Ξε. Κυ. 8, 1, 15. Ἐάν ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης. Ἰσ. 1, 43. Συμβαίνει βελτίονος εἰρήνης τυγχάνειν τοὺς πολεμικῶς διακειμένους τῶν ῥᾳδίως τὰς ὁμολογίας ποιουμένων. Ἰσ. 6, 39. (Κάθαρσις συμβαίνει εἶναι τὸ χωρίζειν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχήν. Πλ. Φαίδ.

67, c. Über ὑπάρχειν z. Th. 5, 9, 7 vgl. § 55, 2, 5; über den Ac. u. Da. bei ἐνδέχεσθαι z. Th. 8, 27, 3.]

A. 2. Von einigen der hieher gehörigen Verben finden sich auch Participia mit dem Infinitiv, sowohl des Aktivs als des Passivs, welcher Sprachgebrauch jedoch sich dem A. 8 erwähnten anschließt. Οὐδὲν τῶν ἐνόντων εἰπεῖν παρέλιπον. Αἰ. 2, 38. Τῶν ἐνόντων ἀξίως ῥηθῆναι ἐν τῷ πράγματι οὐδὲν παραλέλοιπεν. Πλ. Φαῖδ. 235, b. — Εἰσὶ φύσεις ἀνθρώπων πολὺ διαφέρουσαι ὀφθῆναι ἀλλήλων τὰ περὶ τὴν ἡλικίαν. Αἰ. 1, 49. — Ἐγὼ ἡγησάμην ἂν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεὰν καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν. Ἰσ. 2, 2. Μὴ σπεῖρε πολλοῖς τὸν παρόντα δαίμονα· σιγώμενος γάρ ἐστι θρηνεῖσθαι πρέπων. Σο. Τυρώ 585 (7). Λόγον ἄκουσόν τινα προςήκοντα περὶ πάντων τῶν τοιούτων ῥηθῆναι. Πλ. πολιτ. 283, b. [Οὐ προςήκομεν κολάζειν τοῖσδε, Φωκέων δὲ γῇ. Εὐ. Ὀρ. 771.]

A. 3. Entsprechend dem Falle A. 1 haben den Infinitiv als Ac. Begriffe die eine Qualifikation zu der Handlung bezeichnen, Verba wie Adjektive, ja selbst Substantive mit Verben. Vgl. § 50, 6, 4—6. Τὸ ψεῦδος οὐ δύνασαι ἀληθὲς ποιεῖν. Ξε. οἰκ. 11. 25. Αὐτὸς εὑρεῖν τὴν τέχνην ἀδυνατῶ. Πλ. Λάχ. 186, c. Ἡ ἐμπειρία ἔχει τι δεῖξαι τῶν νέων σοφώτερον. Εὐ. Φοί. 529. Ἀληθινὸς ἄρχων οὐ πέφυκε τὸ αὑτῷ συμφέρον σκοπεῖσθαι. Πλ. πολ. 347, d. Τὰς ὁμοιότητας πανταχοῦ ὁ τὴν ἀλήθειαν εἰδὼς κάλλιστα ἐπίσταται εὑρίσκειν. Πλ. Φαῖδρ. 273, d. — Ἀνάγκην οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι. Πλ. νό. 741, a. Ἀγαθὸν ὄντα διαφερόντως καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. Πλ. νό. 743, a. Οἱ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ' ἀλλήλων οἷοί τε. Πλ. πολ. 352, b. Δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων. Πλ. νό. 846, d. Δειναὶ μὲν αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας. Εὐ. Ἰφ. Τ. 1032. Χρήματα πορίζειν εὐπορώτατον γυνή. Ἀρ. ἐκ. 236. Σοφώτεροι δὴ συμφορὰς τὰς τῶν πέλας πάντες διαιρεῖν ἢ τύχας τὰς οἴκοθεν. Εὐ. Ἀλκμή. 13 (103). Ἐπιστήμων [ἐστὶ] λέγειν τε καὶ σιγᾶν πρὸς οὓς δεῖ. Πλ. Φαῖδ. 276, a. — Ἀγαθοί ἐσμεν τὸ κακὸν ἐφ' ἑτέρων ἰδεῖν· αὐτοὶ δ' ὅταν ποιῶμεν, οὐ γιγνώσκομεν. Σωσικράτης 3. Τἄλλα εὑρήσεις ὑπουργεῖν ὄντας ἡμᾶς οὐ κακούς. Ἀρ. εἰρ. 430. Γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα. Δη. 3, 15. Φρονεῖν οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς. Σο. ΟΤ. 617. Ἀφορμὰς τοῖς λόγοισιν ἀγαθοὶ ἔχουσι, κἂν τις ᾖ βραδὺς λέγειν. Εὐ. Ἡρ. μ. 236. — Οὐ μάντις εἰμὶ τἀφανῆ γνῶναι σαφῶς. Εὐ. Ἱπ. 346. Οἱ παῖδες ἡλικίαν ἔχουσι παιδεύεσθαι. Πλ. Λάχ. 187, c. [z. Th. 2, 44, 2.]

A. 4. Verwandt ist der Inf. bei ὀλίγου δέω ꝛc. § 47, 16, 2. 3 u. ä. Begriffen, wie auch bei ἀμελῶ, wo er gew. τοῦ zugefügt hat, und bei κινδυνεύω. Σμικροῦ τινος ἐνδεής εἰμι πάντ' ἔχειν. Πλ. Πρω. 329, b. Οὐκ ἀπορῶ εἰπεῖν πολλά. Δη. 23, 111. Διδάσκεις ἃ οὐκ οἶσθα, ἀμελήσας μανθάνειν. Πλ. Ἀλκ. α, 113, c. — Σωκράτης ἐπὶ Δηλίῳ ἐκινδύνευεν ἀποθανεῖν. Πλ. ἀπ. 28, d. Κινδυνεύει τὸ λίαν εὐτυχεῖν ἐνίοτε ἐπαχθεῖς ποιεῖν. Δη. 21, 205. [Vgl. z. Her. 7, 9, 2.]

A. 5. Eigentümlich haben auch οἷος und ὅσος selbst mit ihren Demonstrativen verbunden (und assimiliert) den Inf. bei sich, indem jenes gleichsam geeigenschaftet, dieses zureichend bedeutet. [z. Xe. An. 2, 3, 13.] Ἐγὼ ἀεὶ τοιοῦτος οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ. Πλ. Κρίτ. 46, b. Καλὸν ἡ ἐπιστήμη καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου. Πλ. Πρω. 352, c. Οἱ θεοὶ γλῶτταν μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν οἵαν ἄλλοτε ἀλλαχῇ ψαύουσαν τοῦ στόματος ἀρθροῦν τὴν φωνὴν καὶ σημαίνειν πάντα ἀλλήλοις ἃ βουλόμεθα. Ξε. ἀπ. 1, 4, 12. Οἱ πολλοὶ λόγων καλῶν τε καὶ ἐλευθέρων οὐχ ἱκανῶς ἐπήκοοι γεγόνασιν οἵως ζητεῖν τὸ ἀληθές. Πλ. πολ. 499, a. — Δοκεῖ τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων. Ξε. ἀν. 4, 8, 12. Ἐνέμοντο τὰ αὑτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν. Θ. 1, 2, 1. [Vgl. z. Th. 6, 25, 2.]

A. 6. Ebenso steht der Inf. bei ὥστε daß und ἐφ' ᾧ (so v. a. ἐπὶ τούτῳ ἐφ' ᾧ), ἐφ' ᾧτε unter der Bedingung, daß —; (doch auch der Ind. Fu. bei Her. (3, 83, 2. 6, 65, 1. 7, 153, 2) und Thuk. (1, 103, 1. 113, 2. 126, 6. 4, 30, 3 vgl. § 65, 3, 3). Ἀργύριον οὐδείς πω οὕτω πολὺ ἐκτήσατο ὥστε μὴ ἔτι προςδεῖσθαι. Ξε. π. πό. 4, 7. Πῶς ἂν οὗτος ἐθέλοι τὰ ἀλλότρια ἀποστερεῖν ἐφ' ᾧ κακόδοξος εἶναι; Ξε. Ἀγ. 4, 1. (Ἀφίεμέν σε ἐπὶ τούτῳ ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν. Πλ. ἀπ. 29, c.)

A. 7. Der Infinitiv bei Adjektiven bezeichnet auch eine Handlung, rücksichtlich der das Prädikat dem Subjekt beigelegt wird, dem lateinischen Supinum auf u entsprechend. Wir sprechen z. T. eben so wie die Griechen, z. T. nehmen wir eine unpersönliche Ausdrucksweise: ἡ ὁδὸς ἀμήχανός ἐστιν ἐξελθεῖν es ist unmöglich, auf dem Wege einzudringen. [z. Xe. An. 1, 2, 21 u. z. Arr. 1, 29, 2 lat. A.] Ἔστι σοι δυνατὴ γενέσθαι πόλις εὖ οἰκουμένη. Πλ. πολ. 521, a. (Ἡγήσατο δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ξε. ἀν. 4, 1, 24.) Εἰσὶν ἔνιαι τῶν ἀποκρίσεων ἀναγκαῖαι διὰ μακρῶν τοὺς λόγους ποιεῖσθαι. Πλ. Γο. 449, a. Ὦ πλοῦθ' ὅσῳ μὲν ῥᾷστον εἶ βάρος φέρειν. Εὐ. Πλεισθ. 3 (810). Ἡ εὔκλεια ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ κουφοτέρα φέρειν γίγνεται. Ξε. Κυ. 8, 2, 22. Ἀκολασία καὶ ἀδικία ἡδὺ καὶ εὐπετὲς κτήσασθαι. Πλ. πολ. 364, a. Χαλεπαὶ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι. Θ. 7, 14, 1. Μοναρχία ἄνομος χαλεπὴ καὶ βαρυτάτη ξυνοικῆσαι. Πλ. πολιτ. 302, e. Ἡ αἰτία ἀπορωτάτη ἐστὶν ἀποδεῖξαι. Λυ. 7, 2. — Ἐγώ σε ἐπαναθεασόμενος ᾖα ὁποῖός ποτε φαίνῃ ἰδεῖν ὁ τοιαύτην ψυχὴν ἔχων. Ξε. Κυ. 5, 4, 11. Τεταγμένη στρατιὰ κάλλιστον μὲν ἰδεῖν τοῖς φίλοις, δυςχερέστατον δὲ τοῖς πολεμίοις. Ξε. οἰκ. 8, 6. Πείθου· προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ κέρδος λαβεῖν ἄμεινον οὐδὲ νοῦ σοφοῦ. Σο. Ἠλ. 1015. Ἡ ὁδὸς ἡ εἰς ἄστυ ἐπιτηδεία πορευομένοις καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν. Πλ. συ. 173, b. — Εἰσὶν ἐν τοῖς πολλοῖς ἄνθρωποι ἀεὶ θεῖοί τινες οὐ πολλοί, παντὸς ὁ ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι. Πλ. νό. 951, b. Ὁ Θεμιστοκλῆς μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι. Θ. 1, 138, 3. — Τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν. Εὐ. Ἰφ. Α. 1250. Τὸν Φίλιππον εὐτυχοῦντα ὁρῶν ταύτῃ φοβερὸν προςπολεμῆσαι νομίζω. Δη. 2, 22. Ἐρῶ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν. Πλ. νο. 797, a.

(A. 8. In solchen Verbindungen gebrauchen die Attiker in der Regel (auch bei passiver Bedeutung) nur Infinitive von Aktiven und Neutren; doch nicht ganz ohne Ausnahmen. Δεινὸς ὁ οἶνος καὶ παλαίεσθαι βαρύς. Εὐ. Κυ. 678. Ὁ μὲν ἀποδιδράσκων κατανοῆσαι χαλεπός, ὁ δέ γε φιλόσοφος οὐδαμῶς εὐπετὴς ὀφθῆναι. Πλ. σο. 254, a. Ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν τῶν λεχθησομένων ἀκοῦσαι μὲν ἴσως τισὶν ἀηδῆ, ῥηθῆναι δ' οὐκ ἀσύμφορον. Ἰσ. 12, 156. Οἱ ἱππεῖς ἄξιοί εἰσιν εὐλογεῖσθαι. Ἀρ. ἱπ. 596.)

(A. 9. Ähnlich erscheint der Inf. auch bei Adverbien und selbst bei Substantiven. Über die Participia A. 2. Τοῖς μὲν εὔνοις κάλλιστα ἰδεῖν ποιεῖται τὴν ἐξέτασιν, τοῖς δὲ δυσμενέσι φοβερώτατα. Ξε. Κυ. 8, 3, 5. Θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. Πλ. νό. 656, d. [Ἀγγέλλεις δείματ' ἀκούειν. Εὐ. Ῥῆσ. 34.])

A. 10. Ähnlich dem Falle A. 7 stehen auch δίκαιος, ἐπικαίριος, ἐπιτήδειος, ἐπίδοξος, persönlich gebraucht mit dem Inf. Ὁ παθὼν πανταχοῦ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν. Δη. 21, 43. Ἡ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία ἐστὶ τυγχάνειν. Δη. 18, 113. Ὁπότε τις ἀσθενήσειε τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει. Ξε. Κυ. 8, 2, 25. Ἄνδρας τινὰς ἀπέκτειναν οὐ πολλοὺς οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαιρεθῆναι. Θ. 8, 70, 2. Ἐπίδοξος ἡ δυςπραγία μεταβάλλειν ἐστὶν αὐτῶν. Ἀντ. 2, δ, 9.

A. 11. Wie bei Begriffen der Qualifikation erscheint der Inf. auch bei den verwandten des Lehrens und Lernens (vgl. § 56, 7, 9), des Übens und Gewöhnens; des Nötigens und Bewirkens; des Vorhabens (§ 53, 8), Anfangens (§ 56, 5, 1), Versuchens, Rüstens [z. Th. 7, 35, 1], Gewährens u. ä. so wie bei ihren Gegenteilen. Χρὴ μὴ πρότερον

τὰ πολιτικὰ διδάσκειν τοὺς συνόντας ἢ σωφρονεῖν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 17. (Γνώσει διδαχθεὶς ὀψὲ γοῦν τὸ σωφρονεῖν. Αἰσ. Ἀγ. 1425 (1386). Μὴ δίδασκε τὰ κακὰ φαίνεσθαι καλά. Εὐ. Ἀνδρομέδα 8 (132), 2. Ὁ παιδεύων λέγειν τε ἃ δεῖ καὶ πράττειν δικαίως ἂν τιμῷτο. Ξε. συ. 8, 23. Τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν. Μέ. μο. 727. Οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσιν. Πλ. Φαίδ. 67, e. Χρὴ εὐθὺς ἐκ νέου ἐθίζειν αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἄχθεσθαι τῷ δεσπότῃ. Πλ. Γο. 510, e. Γυναῖκές ἐσμεν, ἐξαπατᾶν εἰθισμέναι. Ἀρ. ἐκ. 238. Εἰώθασιν οἱ ἄνθρωποι οὗ ἐπιθυμοῦσιν ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι. Θ. 4, 108, 3. Νομίζεις τοῖς ἀσθενεστέροις πᾶσι μείω προςτάττειν πράγματα. Ξε. οἰκ. 17, 11. Παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις νομίζεται τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ ἔργου καὶ λόγου. Ξε. ἀπ. 2, 3, 15. Αἱ ἐπιφάνειαι καὶ λαμπρότητες οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγώνων φιλοῦσι γίγνεσθαι. Ἰσ. 6, 104. Ὅσα τύραννος μὴ πείσας τοὺς πολίτας ἀναγκάζει ποιεῖν γράφων ἀνομία ἐστίν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 44. Ψυχὴν βιάζου τἀμὰ συμφέρειν κακά. Εὐ. Ἡρ. μ. 1366. — Τοῖς φίλοις οἴεται ὀφείλειν τοὺς φίλους ἀγαθὸν μέν τι δρᾶν, κακὸν δὲ μηδέν. Πλ. πολ. 332, a. Βροτοῖς ἅπασιν ἀποθανεῖν ὀφείλεται. Μέ. μο. 69. — Ἡ ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἥδεσθαι ποιεῖ. Ξε. ἀπ. 4, 5, 9. Ἡ κατὰ μικρὸν παράλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς. Ξε. Κυ. 6, 2, 29. [Mit ὥστε z. Xe. An. 1, 6, 2 vgl. z. 4, 2, 23.] Τί ἐστι τὸ ἀπεργαζόμενον ὀρθῶς χρῆσθαι ἢ ἐπιστήμη; Πλ. Εὐθύδ. 281, a. Ὁ Ἀνταλκίδας κατέβη διαπεπραγμένος ξυμμαχεῖν βασιλέα. Ξε. Ἑλ. 5, 1, 25.

— Πλούτῳ πεποιθὼς ἄδικα μὴ πειρῶ ποιεῖν. Μέ. μο. 702. Ὅταν μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον ὅτι ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ. Πλ. Φαίδ. 65, b. Γοργίας ἐτόλμησε λέγειν ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων ἔστιν. Ἰσ. 10, 3. — Τί τοὺς θανόντας οὐκ ἐᾷς τεθνηκέναι; Εὐ. Μελα. 8. Οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν ποιεῖν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ᾖ φίλον. Πλ. πολ. 719, b. Συγχωρῶ τοὺς ἐπαίνους παρὰ τῶν ἐλευθερωτάτων ἡδίστους εἶναι. Ξε. Ἱέρ. 1, 16. Δόξας πάρες ἄλλοις ἐπαινεῖν. Πλ. πολ. 367, d. Οὐδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν οὔτε βέλτιον οὔτε ἥδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι. Ξε. ἀπ. 4, 8, 6. Γυναικὶ ἄρχειν οὐ δίδωσιν ἡ φύσις. Μέ. μο. 100. — Οὔτοι φθονῶ σοι δαιμόνων τιμᾶν γένος. Αἰσχ. ἐπ. 236 (219). [Über ἐπιμελεῖσθαι mit dem Inf. z. Th. 6, 54, 6.]

A. 12. Ebenso steht der Inf. bei den Begriffen des **Antreibens** und **Aufforderns** vgl. § 48, 7, 15, des **Bittens** vgl. § 47, 16, 7 u. 48, 7, 15 und **Bedürfens** vgl. § 47, 16, des **Festsetzens**, **Bestimmens** und manchen andern ähnlicher Bedeutung. Τοὺς ἐρῶντας αὐτὸς ἵμερος δρᾶν καὶ τὸ μὴ δρᾶν πολλάκις προΐεται. Σο. Ἀχ. ἐρ. 162 (154), 8. Σωκράτης προέτρεπε τοὺς συνόντας ἀσκεῖν ἐγκράτειαν. Ξε. ἀπ. 2, 1, 1. Πῶς ἂν αὐτοὺς προτρεψαίμεθα πάλιν ἀνερασθῆναι τῆς παλαιᾶς ἀρετῆς; Ξε. ἀπ. 3, 5, 7. Ἡ ἀκμὴ τῆς ῥώμης ἐπαίρει τῷ θυμῷ χαρίζεσθαι. Ἀντ. 4, γ, 2. Φιλοτιμία οὐχ ἥκιστα παροξύνει κινδυνεύειν ὑπὲρ εὐδοξίας τε καὶ πατρίδος. Ξε. ἀπ. 3, 5, 3. — Τοὺς τὰς πολιτείας καταλύοντας καὶ μεθιστάντας εἰς ὀλιγαρχίαν κοινοὺς ἐχθροὺς παραινῶ νομίζειν πάντων τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων. Δη. 15, 20. Ὑμῖν ὦ ἄνδρες συμβουλεύω ἐγὼ γνῶναι ὑμᾶς αὐτούς. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 40. Μόγις ὑμᾶς προὐκαλεσάμην σπουδάζειν. Πλ. Εὐδ. 294, a. Παρακελευόμεθα τῷ νεανίσκῳ σοφίαν τε καὶ ἀρετὴν ἀσκεῖν. Πλ. Εὐθ. 294, a. Πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν. Ξε. Κυ. 7, 3, 10. Οἱ νόμοι παραγγέλλουσι τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν. Πλ. Κρίτ. 50, d. Αἱ ἡδοναὶ πείθουσι τὴν ψυχὴν μὴ σωφρονεῖν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 23. — Ἱκετεύειν δεῖ τοὺς θεοὺς δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν. Ξε. ἀπ. 1, 5, 5. Πάντες αἰτοῦνται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν φαῦλα ἀποτρέπειν, τἀγαθὰ δὲ διδόναι. Ξε. συ. 4, 48. (Ἄσκει μὲν ἀρετήν, εὐτυχεῖν δ' αἴτει θεούς. Καρκ. Στ. 103, 3.) Ἂν σωφρονῇς, τοὺς θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμονάς σοι εἶναι.

Ξε. ἀπ. 2, 2, 14. Οὐκ ἔστι πόλις οὐδεμία ἥτις οὐ δεῖται εἰςάγεσθαί τι ἢ ἐξάγεσθαι. Ξε. Ἀθ. π. 2, 3. — Λυκοῦργος σωμασκεῖν ἔταξεν οὐδὲν ἧττον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος φύλου. Ξε. Λακ. π. 1, 4. Νόμον θὲς τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως. Πλ. Πρω. 322, d. Θανεῖν πέπρωται ἅπασιν. Πυθ. Στ. 1, 15.

A. 13. Eine Aufforderung enthalten können auch die Verba der Äußerung, bei welchen neben dem Inf. (lat. ut) sowohl der Da. als der Ac. statthaft ist, mit demselben Unterschiede wie bei παραγγέλλειν § 48, 7, 10. [Vgl. Lobeck z. So. Ai. 1006.] Οἱ νόμοι πάντα φιλανθρώπως καὶ δημοτικῶς φράζουσι πράττειν. Δη. 24, 24. — Ἔλεγον ἐγώ σοι μὴ γαμεῖν, ζῆν δ' ἡδέως. Φιλιππίδης 6, 1. Σοὶ δ' εἶπον ὦ παῖ τὰς τύχας ἐκ τῶν πόνων θηρᾶν. Εὐ. Ἀρχ. 11 (235). Παρὰ Ῥωμαίοις ἀπείρηται γυναιξὶν πίνειν οἶνον. Πολ. 6, 2, 3. — Εἴρηκα ἐγὼ πάντας πείθεσθαί σοι. Ξε. Κυ. 8, 3, 6. [vgl. Th. 6, 29, 3.] Ἐν τῷ περὶ Μεγαρέων ψηφίσματι εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. Θ. 1, 139, 2. Ἐν ταῖς σπονδαῖς αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι γέγραπται. Δη. 15, 26. Τίμησιν ἐμοὶ ἐποίησαν, τοῦ νόμου κειμένου τὸν ἀποκτείναντα ἀνταποθανεῖν. Ἀντ. 5, 10. (Über den Inf. bei βοᾶν z. Xe. An. 1, 8, 12, bei κηρύσσειν eb. 4, 1, 13, bei ἀποκρίνεσθαι z. Th. 4, 99, bei ἀνεῖλεν, ἔχρησε zu 1, 103, 2. 126, 2. Über den passiven Inf. z. 5, 46, 1.)

A. 14. Dieser Inf. findet sich auch bei Passiven, die ein Subjekt haben. Ἐξῆκεν ὁ χρόνος ὃς ἦν εἰρημένος παραμένειν. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 28. Αὐτὸν εὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν. Θ. 1, 132, 6. [z. Xe. An. 4, 1, 14, vgl. 1, 3, 20.]

A. 15. Scheinbar findet sich dieser Inf. zuweilen auch bei Verben der Ansicht, am häufigsten bei δοκεῖν, das aber dann eig. gut scheinen bedeutet, wie ἡγεῖσθαι, νομίζειν ꝛc. für Recht halten. Δοκεῖ μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι. Ξε. ἀν. 1, 3, 18. (Πολλάκις Σιμωνίδης ἡγήσατο τύραννον ἐπαινέσαι. Πλ. Πρω. 346, b. Vgl. Heindorf zu Plat. Prot. 88, Lobeck z. Phryn. p. 753 u. Kr. z. Th. 5, 40, 3.

A. 16. Nach den Begriffen des Vorsatzes (προαιρετικά) und Strebens (ἐφετικά) findet sich wie der Infinitiv, so erforderlichen Falles auch der Accusativ mit dem Infinitiv. So auch bei αἱρεῖσθαι wählen [z. Th. 6, 80, 5], δέχεσθαι sich gefallen lassen, προςποιεῖσθαι sich stellen, als ob. Οἱ ἀγαθοὶ ἐπιπονεῖν ἐθέλουσιν. Ξε. Κυ. 5, 4, 17. Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Μέ. μο. 285. Ὅστις πένης ὢν ζῆν ἐν ἄστει βούλεται ἀθυμότερον ἑαυτὸν ποιεῖν ἐπιθυμεῖ. Μέ. 397 (405). Μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας. Ἰσ. 2, 23. Οἱ ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι. Θ. 3, 37, 5. Οὐδεὶς ἀνὴρ εὔψυχος ἀξιοῖ λάθρᾳ κτεῖναι τὸν ἐχθρὸν ἀλλ' ἰὼν κατὰ στόμα. Εὐ. Ῥῆσ. 510. Οἱ Ἀθηναῖοι ἠξίουν σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι. Θ. 4, 65, 4. [Τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαιῶ τοῖς κοινῇ δόξασι βοηθεῖν. Θ. 1, 140, 2.] Θανεῖν μὲν οὐ χρῄζω, λιπὼν δ' ἂν οὐδὲν ἀχθοίμην βίον. Εὐ. Ἡρ. 1016.

Ὦ φιλόζῳοι βροτοί, οἳ τὴν ἐπιστείχουσαν ἡμέραν ἰδεῖν ποθοῦσ' ἔχοντες μυρίων ἄχθος κακῶν. Εὐ. Φοῖ. 9 (813). Οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα ἐσόμενον. Πλ. νό. 870, b. Μὴ σπεῦδε πλουτεῖν, μὴ ταχέως πένης γένῃ. Μέ. μο. 358. Σωκράτης μηχανικοὺς γίγνεσθαι τοὺς συνόντας οὐκ ἔσπευδεν. Ξε. ἀπ. 4, 3, 1. Οὐ λόγοισι τὸν βίον σπουδάζομεν λαμπρὸν ποιεῖσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς δρωμένοις. Σο. ΟΚ. 1143. Οἱ διδάσκαλοι παρατιθέασι τοῖς παισὶν ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα, ἵνα ὀρέγωνται τοιοῦτοι γενέσθαι. Πλ. Πρω. 325, e. Τύραννον πᾶς ἐφίεται φυγεῖν. Σο. Ἀκρ. 67 (351). Εἶναι τὸ ἀγαθὸν αὐτοῖς ἐρῶσιν. Πλ. συ. 206, a. Ὁρῶ ὑμᾶς ὡρμημένους στρατεύειν. Θ. 6, 20, 1. Ἀγωνίσασθε τοῖς Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι τῆς ἐλευθερίας. Θ. 4, 87, 4. [z. 3, 38, 2. 8, 89, 4.] Διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδε-

Θ. 3, 40, 1. [vgl. z. 3, 40, 1.] Ἀμφισβητεῖ ἀνὴρ εἶναι. Αἰ. 2, 148. Ἀντιποιεῖται ταῦτα κατὰ πόλεμον λαβὼν εἰκότως ἔχειν. Αἰ. 2, 33.) — Ἑλοίμην (δεξαίμην) ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν. Πλ. Γο. 469, c. 474, b. Προαιρεῖσθε τὸ κατεπεῖγον μᾶλλον πράττειν ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι. Ξε. ἀπ. 2, 1, 2. — Εἰσὶν ἀπατηλαί τινες δέσποιναι προςποιούμεναι ἡδοναὶ εἶναι, κυβεῖαί τε καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπων ὁμιλίαι. Ξε. οἰκ. 1, 20. „Χρύσεα χαλκείων“ διαμείβεσθαι νοεῖς. Πλ. συ. 219, a. Ἐπὶ βλάβῃ τῇ τῶν γυναικῶν τις τυραννεῖν ἐπινοεῖ. Ἀρ. θε. 337. Ὦ Ζεῦ τί δρᾶσαι διανοεῖ με τήμερον; Ἀρ. θε. 71. Ὅστις γαμεῖν βουλεύετ' οὐκ ὀρθῶς βουλεύεται, διότι βουλεύεται χοὔτω (καὶ οὕτω) γαμεῖ. Ἀναξ. 52, 1. Ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. Ξε. ἀν. 5, 6, 29. Γαμεῖν κεκρικότα δεῖ σε γιγνώσκειν ὅτι ἀγαθῶν μεθέξεις, ἂν λάβῃς μικρὸν κακόν. Μέ. 261 (648).

Ἕτοιμός εἰμι ἐπαινεῖν, ἄν τι καλῶς λέγῃς. Πλ. Γο. 510, b. Οὐδεὶς πώποτε ὦ δέσποτ' ἀπέθαν' ἀποθανεῖν πρόθυμος ὤν· τοὺς γλιχομένους δὲ ζῆν κατασπᾷ τοῦ σκέλους ἄκοντας ὁ Χάρων. Ἀντιφάνης 86. — Τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; Πλ. Κρίτ. 50, a. Ἥκω ἐκμαθεῖν σπουδὴν ἔχων εἰ ταῦτ' ἀληθῆ. Εὐ. Ἀνδρ. 1050. Νόμιζε πᾶσάν με προθυμίαν συνέξειν ταῦτά σοι πραχθῆναι. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 27. — Πολλὴν πρόνοιαν ἔσχεν εὐσχήμως πεσεῖν. Εὐ. Ἑκ. 569. (Über den Inf. bei πείθεσθαι z. Th. 3, 48, bei ἐπιβουλεύειν z. Xe. An. 5, 6, 29.)

A. 17. Über den Inf. des Futurs nach diesen Verben § 53, 7, 11.

A. 18. Mit dem Inf. verbunden werden auch die (entgegengesetzten) Begriffe der Furcht wie der Scheu und des sich Hütens, Hinderns, Verschiedens u. ä., insofern der Begriff der Abgeneigtheit, des Sträubens in ihnen vorherrscht. Vgl. 56, 6, 5. Φοβοῦνται πανταχοῦ λέγειν τὰ μὴ σύμφορα βασιλεῖ. Ξε. Κυ. 8, 2, 12. Δέδοικα περὶ τῶν θεῶν διαλέγεσθαι. Πλ. Κρατ. 407, d. [z. Th. 1, 136, 1.] (Τὰς συμφορὰς δὴ τῶν κακῶς πεπραγότων οὐ πώποθ' ὕβρισ', αὐτὸς ὀρρωδῶν παθεῖν. Εὐ. Ἀνδρομέ. 19 (128). Ὀκνῶ προδότης καλεῖσθαι. Σο. Φι. 94. [vgl. Th. 1, 120, 3.] — „Φεύγει οὐδὲ μένει οὐδ' αἰδεῖται κακὸς εἶναι.“ Πλ. πολ. 566, c. Προτοῦ μὲν αἰδὼς ἦν ἐμοὶ λέγειν τάδε. Αἰσχ. Ἀγ. 1204 (1163). Αἰσχύνεται δὲ τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις. Εὐ. Ἱκ. 912. Τὰ δίκαια πάντες αἰσχύνονται μὴ πράττειν. Δη. 16, 24. Θνητὸς πεφυκὼς μὴ εὐλαβοῦ τεθνηκέναι. Δίφ. 116. — Κακῶς παθεῖν ὑπὸ τῶν κρειττόνων οὐδὲν κωλύει καὶ τοὺς μηδὲν ἐξημαρτηκότας. Ἰσ. 10, 47. (Τοὺς ἱππέας ἐκώλυσε τοῦ καίειν. Ξε. ἀν. 1, 6, 2. vgl. § 47, 13.) Μηδεὶς νόμος ἀπειργέτω ποιεῖσθαι υἱόν. Πλ. νό. 929, c. Τὸ δαιμόνιόν μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. Πλ. ἀπ. 31. — Ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι. Ξε. Ἑλ. 1, 6, 10. [Über φυλάσσειν μή- z. Th. 3, 23, 1.]

A. 19. Über μή nach diesen Begriffen s. § 54, 8, 9—11.

A. 20. In lockerem Verhältnisse bezeichnet der Inf. die Handlung, zu deren Behuf die Haupthandlung erfolgt und drückt so mittelbar auch eine beabsichtigte Folge aus: zu, um zu. Vgl. A. 12. So bei Verben, die ein anderes Objekt bei sich haben, wie auch bei Passiven und Neutren. Ἡ γῆ ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφει τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. Ξε. οἰκ. 5, 7. Οὐκ ἂν τὸν αὑτοῦ παῖδά τις δοίη κτανεῖν. Εὐ. Φοί. 966. [z. Th. 4, 19, 1.] Γοργίας παρέχει ἑαυτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ ὅ, τι ἄν τις βούληται. Πλ. Μέ. 70, c. Διέλαβον τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς. Ξε. ἀν. 5, 3, 4. Ὃς ἂν ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς κολάζειν. Δη. 19, 71. Τὸ ἥμισυ φυλάττειν κατέλιπε τὸ στρατόπεδον. Ξε. ἀν. 5, 2, 1. Τὴν ἡλικίαν σοῦ περιμένει ὁ πατὴρ ἐπιτρέπειν πάντα. Πλ. Λύ. 209, c. Ἡμᾶς ἔπεμψε τοὺς λόγους ὑμῖν φράσαι. Εὐ. Ἴων 1559. [z. Th. 4, 132, 3, vgl. z. Her. 1, 46, 2.] — Τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν. Δη. 18, 273. Ἄρχοντας εἵλεσθε ἄρχειν μου. Πλ. ἀπ. 28, d. Νομιοῦσί σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτοῦ πάντα τὰ ἔσχατα παθεῖν. Ξε. Κυ. 3, 1, 9. — Τοῖς μὲν ἡγεῖσθαι δέδοται, τοῖς δ' ἕπεσθαι τέτακται. Ξε. Λακ. π. 11, 6. Δεῖ τοὺς ἄρχειν αἱρεθέντας τῶν

κτημάτων τῶν ἰδίων ἀμελεῖν. Ἰσ. 12, 145. Η θύρα ἡ ἐμὴ ἀνέῳκτο τῷ δεομένῳ εἰςιέναι. Ξε. Ἑλ. 5, 1, 14. — Πολλαὶ πέλται ἦσαν φέρεσθαι. Ξε. ἀν. 2, 1, 6. Ἐμοὶ οὐ τελέθει γενέσθαι τὰ ἱερὰ ἐξάγειν. Ξε. ἀν. 6, 4, 36. [z. An. 2, 2, 3.] — Ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά. Ξε. ἀν. 3, 1, 25. — Ξυνέβησαν Βυζάντιοι ὑπήκοοι εἶναι. Θ. 1, 117, 3. Ξυνέκειτο αὐτοῖς τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν ἐςπίπτειν τοὺς Ἀθηναίους. Θ. 4, 68, 4. [z. Th. 4, 68, 4. Über den Inf. nach ἀφικνεῖσθαι 2c. z. Th. 1, 128, 2.]

A. 21. In eben dem Verhältnisse steht der Inf. bei den hieher gehörigen Transitiven oft auch da, wo zu ihnen ein Objekt, wie z. B. τὶ, bloß zu ergänzen ist. Wie man nämlich sagt οἶνον πιεῖν ἔδωκά σοι (Eur. Kykl. 520) und οἶνόν μοι ἐγχεῖς πιεῖν (Ar. Wesp. 616), so auch bloß πιεῖν, φαγεῖν πέμπω (Xen. Kyr. 4, 5, 1 vgl. 7, 1, 1), δίδωμι Ar. Ritter 207, ἐγχέω (eb. 118), λαμβάνω (Eur. Kykl. 561). Διψῶντι πάντα προςφέρων σοφὰ οὐκ ἂν πλέον τέρψειας ἢ πιεῖν διδούς. Σο. ἀποσ. 702 (692). Πολλάκις οἱ κάμνοντες οὐκ ἐθέλουσι καῦσαι παρασχεῖν τῷ ἰατρῷ. Πλ. Γο. 456, b. — Ὑπόσχες Σωκράτει ἐξελέγξαι. Πλ. Γο. 497, b.

III. Der Infinitiv bei Begriffen der Vorstellung und Äußerung.

4. Bei den Begriffen der Vorstellung und Äußerung bezeichnet der Inf. zwar etwas Wirkliches, aber nur als subjektiv Aufgefaßtes oder Angenommenes.

A. 1. Wenn das Subjekt des Inf. mit dem des Hauptsatzes zusammenfällt, so wird es gar nicht oder im No. ausgedrückt; ein etwa zugehöriges Prädikat aber steht im Nominativ vgl. § 55, 2, 1; ebenso appositiv zugefügte Begriffe. Wenn das Subjekt des Inf. ein verschiedener Begriff ist, so tritt der Ac. mit dem Inf. ein. Nicht gescheut wurden zwei Accusative, wenn der Sinn die Zweideutigkeit beseitigt. Παντάπασιν εἶναι δίκαιος κοὐ δοκεῖν εἶναι θέλει. Φιλή. 92, 8. Ἐοίκασιν οἱ θεοὶ πολλὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 4, 3, 12. Πιστεύουσιν ἀλλήλοις μηδὲν αἰσχρὸν προςτάττειν τοῖς παισίν. Ξε. Λακ. π. 6, 2. Ἔλπιζε τιμῶν τοὺς γονεῖς πράξειν καλῶς. Μέ. μο. 155. Ὧν γ' ἂν μὴ ὦσι νόμοι, γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ δικάσειν ὀμωμόκατε. Δη. 39, 40. Προφασίζεται ἀρρωστεῖν. Δη. 19, 124. — Δόξει τις ἀμαθεῖ σοφὰ λέγων οὐκ εὖ φρονεῖν. Εὐ. Βάκ. 480. Ἠλίθιός ἐστιν εἴ τις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον μηδὲν ἐπιστάμενος δόξειν τι ἀγαθὸς εἶναι. Ξε, ἀπ. 4, 1, 5. Ὅταν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα, τί τοῦτον ἀπορήσαντα πράξειν προςδοκᾷς; Στ. 2, 3. (Καταδικάζω ἐμαυτοῦ, εἴ τινος βιαίου ἐξάρχω, τῆς ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι. Ξε. ἀν. 6, 4, 15. Κελεύει ἐάν τις καταγνωσθῇ ἀδικεῖν, ἀποθανεῖν εἰς τὸ βάραθρον ἐμβληθέντα. Ξε. Ἑλ. 1, 7, 20.) Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν. Ἰσ. 1, 16. Βοιωτοὶ ἀπειλοῦσιν αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν. Ξε. ἀπ. 3, 5, 4. — Οὐδένα οἶμαι δαιμόνων εἶναι κακόν. Εὐ. Ἰφ. Τ. 391. Ὅ, τι ἂν ποιῇς νόμιζ' ὁρᾶν θεούς τινας. Γν. 241. Μεγίστην ἡγοῦμαι συμμαχίαν εἶναι καὶ βεβαιοτάτην τὸ τὰ δίκαια πράττειν. Ἰσ. 6, 59. Ἐγὼ ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς τἀργύριον ἡμῖν καὶ τὸ χρυσίον μόνον. Μέ. 526 (537), 3. Σωκράτης τὸ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν ἐγγυτάτω μανίας ἐλογίζετο εἶναι. Ξε. ἀπ. 3, 9, 6. — Οὔποτε φήσω γάμον εὐφραίνειν πλέον ἢ λυπεῖν. Εὐ. Ἀλκ. 238. Πρωταγόρας ἔλεγε πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι ἄνθρωπον. Πλ. Κρατ. 386, a. Πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι πόλει, στάσιν δὲ πάντων κακῶν αἰτίαν. Λυ. 18, 17. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. Ἰσ. 1, 19. Ἠτιῶντο αὐτοὺς καὶ Κορινθίους πεῖσαι μὴ συστρατεύειν. Ξε. Ἑλ. 3, 5, 5. — Τὸν ζῶντα

καίνειν τοὺς τεθνηκότας λέγω. Αἰσ. Χο. 886 (874). [Vgl. Th. 6, 10, 1, Her. 1, 114, 2.]

A. 2. Nach δοκῶ, λέγομαι und diesem ähnlichen Passiven erscheint der No. mit dem Inf., wenn das Subjekt, der Ac. mit dem Inf., wenn dessen Inhalt der Hauptbegriff ist. Ἔδοξε σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Ξε. ἀν. 3, 1, 11. Πρὸς δύο οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς λέγεται οἷός τ' εἶναι. Πλ. Φαίδ. 89, c. Λέγεται καὶ τοὺς θεοὺς ὑπὸ τοῦ Διὸς βασιλεύεσθαι. Ἰσ. 3, 26. Ἤγγελταί γε δεῦρο ἥ τε μάχη πάνυ ἰσχυρὰ γεγονέναι καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίμων τεθνάναι. Πλ. Χαρ. 153, b. Ἔρως ὁμολογεῖται παρὰ πάντων μέγας θεὸς εἶναι. Πλ. συ. 202, b. Ὁμολογεῖται τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμιθέων εἶναι. Ἰσ. 9, 13. Κριθέντες μηδὲν συνειδέναι ἀφείθησαν. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 23.

A. 3. Die persönliche Konstruktion, der bloße No. mit einem aus dem Verbum des Hauptsatzes zu denkenden Inf., ist bei δοκῶ, ἔοικα, φαίνομαι und Passiven, wie λέγομαι, auch in Zwischensätzen mit ὡς üblich. [z. Xe. An. 1, 4, 5 vgl. z. Th. 7, 86, 4.] Καλῶς ἄρ' ὄντως εἶχες, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖς. Ἀρ. νε. 1271. Ὄχλον παρέξεις, ὡς ἔοικας, ὦ γύναι. Εὐ. Μηδ. 337. Οὐχ ἕσπου τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς φαίνει. Πλ. πολιτ. 280, b. Οἱ Εὐρυτᾶνες ὠμοφάγοι εἰσίν, ὡς λέγονται. Θ. 3, 94, 4.

A. 4. Zuweilen erscheinen von Verben der Vorstellung und Äußerung Aktive ohne Inf. bloß mit zwei Accusativen, wie δοκεῖν und Passive bloß mit zwei Nominativen, wobei man ohne Not εἶναι zu ergänzen pflegt, da jene Verba auch an sich ein Prädikat einem Subjekt anfügen können. Νόμιζ' ἀδελφοὺς τοὺς ἀληθινοὺς φίλους. Μέ. μο. 377. [Cobet N. L. p. 519.] Τὸ κέρδος ἡγοῦ κέρδος, ἂν δίκαιον ᾖ. Μέ. μο. 503. Λόγον παρ' ἐχθροῦ μή ποθ' ἡγήσῃ φίλον. Μέ. μο. 325. Ἐγὼ μὲν ἄπιστον καὶ θεοῖς ἐχθρόν, οὐ μόνον ἀνθρώποις, ὑπολαμβάνω τὸν τῶν γονέων ἀμελοῦντα. [Δη. 25, 66]. Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν ἐκμαθεῖν ἀστεῖον ἐπιτήδευμα κρίνω τῷ βίῳ. Μέ. 277 (284). — Κεφάλαιον παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν. Πλ. νό. 643, c. Τοὺς δικαίους τῶν κενῶν δοξασμάτων, κἂν ὦσι δούλων, εὐγενεστέρους λέγω. Εὐ. Μελα. 11 (514), 3. Φασὶν κακίστους οἱ πονηροὶ τοὺς κακούς. Μέ. μο. 737. Τὰς καλὰς πράξεις ἁπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. Πλ. Πρω. 359, e. Τὴν σιγήν σου συγχώρησιν θήσω. Πλ. Κρατ. 435, b. — Τὴν ἀληθῆ δόξαν ἐπιστήμην ὁρίζει. Πλ. Θε. 187, c. — Κρεῖσσον οὐδὲν ἀνάγκης εὗρον. Εὐ. Ἄλκ. 965.

(Οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσι κακοί. Ξε. οἰκ. 4, 3.) Τὸ θανεῖν κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται. Εὐ. Ἡρ. 595. Τὸ θεῖον ὑπολαμβάνεται βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις. Ἀρλ. ῥητ. 2, 5 E. Κράτιστοι ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. Θ. 2, 40, 3. Ταῦτα διέγνωσται ἄριστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἃ καὶ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς ὀλίγοις ἁρμόττοντα μάλιστα τυγχάνει καὶ πλείστους ἐπιθυμητὰς ἔχει. Ἀνδ. 4, 6. (Γνωσθέντες ὧν ἐπεθύμουν εἰς ταραχὰς κατέστησαν. Ἰσ. 12, 105.) — Τὸ πάλαι τύραννος ὁ Ἔρως λέγεται. Πλ. πολ. 573, b. Αἴσχιστον ἀδικία καὶ σύμπασα ψυχῆς πονηρία ὡμολόγηται ἡ μῖν. Πλ. πολ. 477, e. — (Νόσον ψυχῆς ἄνοιαν συγχωρητέον. Πλ. Τίμ. 86, b. Ἡδονὰς καὶ λύπας ὑπερβαλλούσας τῶν νόσων μεγίστας θετέον τῇ ψυχῇ. Πλ. Τίμ. 86, b.)

A. 5. Auch nach den Verben des Nennens findet sich besonders bei Her. und Platon der Ac. mit dem Inf. εἶναι, dieser für uns pleonastisch. Μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι. Ξε. ἀπολ. 13. Πάσας ἡδονὰς ἀγαθὸν εἶναι προσαγορεύεις. Πλ. Φίλ. 13, b.

(A. 6. Zuweilen findet sich auch der Inf., wo eig. ein verbum finitum und das regierende Verbum mit ὡς als Zwischensatz eintreten sollte. Τοὺς

στρατηγούς, οἳ ἐνίκων ναυμαχοῦντες, ὅτι διὰ χειμῶνα οὐχ οἵοί τ᾽ ἔφασαν εἶναι τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης ἀνελέσθαι, θανάτῳ ἐζημιώσατε. Λυ. 12, 36.)

(A. 7. Andrerseits kann ὡς, ὅ mit einem solchen Verbum und doch mit Bezug auf dasselbe statt des Indikativs der Inf. oder ὅτι folgen. Τόδε, ὡς οἶμαι, ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν. Πλ. Φίλ. 20, d. Παντάπασιν, ὃ καὶ κατ᾽ ἀρχὰς εἴπομεν τοῦδε τοῦ λόγου, ὅτι οὐδὲν ἀληθείας μετέχειν δέοι τὸν μέλλοντα ἱκανῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι. Πλ. Φαῖδ. 272, d. Kr. z. Her. 1, 65, 3.)

A. 8. Umgekehrt werden Verba wie δοκεῖν, οἴεσθαι, φάναι ohne ὅτι oder ὡς selbständigen Sätzen vor-, ein- oder zugefügt. [Ohne Kommata vgl. Th. 2, 54, 2.] Πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς, δοκεῖ δέ μοι οὐδὲ τοὔνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ πρὸ Ἕλληνος οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη. Θ. 1, 3, 1. Ἔλθοις ἂν ἡμῖν πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων· οἶμαι δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινωνὸν ἄν σε ποιοῖντο. Ξε. Κυ. 6, 1, 40. Οἶδ᾽ ἐγὼ γνώσει κακοῦ θυμοῦ τελευτὴν ὡς κακὴ προςγίγνεται. Σο. ΟΚ. 1197. — Τὰ μὲν ἐκ τοῦ παραχρῆμά μοι διῄει, τὰ δὲ πρότερον ἐσκεμμένη, ὅτε μοι δοκεῖ συνετίθη τὸν ἐπιτάφιον λόγον. Πλ. Μενέξ. 236, b. Κύπρις τοῦτον λαβοῦσα πῶς δοκεῖς καθύβρισεν. Εὐ. Ἱπ. 446. Τίνες φῂς ἦσαν οἱ λόγοι; Πλ. Φαίδ. 59, c. — Ταύτην πίνειν ἠνάγκαζον οὗτοί μοι δοκεῖ. Δη. 19, 197. Τί ἀπολογησόμεθα φῄς; Πλ. πολ. 420, b. [Vgl. Dial. 59, 1, 9. z. Xe. An. 2, 1, 16. 5, 8, 22 u. z. Th. 1, 3, 1.]

A. 9. In obliquer Rede findet sich zuweilen der Inf. auch nach (den einfachen) Relativen und den Konjunktionen ὡς, (ὥσπερ), ὅτε, ἐπεί. [Kr. Krit. Anal. 1 S. 156.] Οὐκ ἄν ποτε φαῖμεν ἀληθείᾳ χορὸν κακὸν ἀκολουθῆσαι, ἀλλ᾽ ὑγιές τε καὶ δίκαιον ἦθος, ᾧ καὶ σωφροσύνην ἕπεσθαι. Πλ. πολ. 490, c. Ἔφη ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους ὅθεν καθορᾶν ἄνωθεν διὰ παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς τεταμένον φῶς εὐθύ. Πλ. πολ. 616, b. Οἱ Λακεδαιμόνιοι δέκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν προςείλοντο βασιλεῖ, ἄνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι ἀπάγειν στρατιὰν ἐκ τῆς πόλεως. Θ. 5, 63, 3. — Ὡς ἀκοῦσαι τοὺς παρόντας, θόρυβον γενέσθαι φασίν. Δη. 19, 195. Λέγεται Ἀλκμαίωνι, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτόν, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν. Θ. 2, 102, 4. Φασὶν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν. Πλ. Πρω. 353, a. [Zw. ist εἰ mit dem Inf. z. Th. 4, 98, 3.]

A. 10. Wenn ὅτι und ὡς mit dem Inf. stehen, so ist dieser gesetzt, als ob die Konjunktion nicht vorherginge, also eine Vermischung zweier Konstruktionen. Νομίζω ὅτι ὅστις ἐν πολέμῳ ὢν στασιάζει πρὸς τὸν ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν. Ξε. ἀν. 5, 9, 29. Ἐλπίζειν χρὴ ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 42.

A. 11. Nicht selten ist der Inf. auch, besonders zu den § 55, 3, 1 erwähnten Begriffen, aus dem Vorhergehenden oder wohl auch aus dem Folgenden zu ergänzen; wobei von dem zu ergänzenden Inf. selbst ein Objekt abhängen kann. [Kr. z. Dion. p. 117 s. u. Reg. z. Th. u. Infinitiv 5.] Μιλτιάδῃ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσιν ὡς νόμος οἰκιστῇ. Ἡρ. 6, 38 Ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου, ὥσπερ σε εἰκός, ὄντα Σπαρτιάτην. Θ. 5, 9, 6. Ἁπλᾶς γε λύπας ἐξὸν (vgl. A. 4) οὐκ οἴσω διπλᾶς. Εὐ. Ἰφ. Τ. 688. Ἃ μὴ προςήκει μήτ᾽ ἄκουε μήθ᾽ ὅρα. Μέ. μο. 39. Οἱ πρόγονοι ἀμφοτέρων περιγεγόνασιν, ὡς ἑκατέρων προςῆκεν. Λυκ. 70. Πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμᾶς καθήκῃ. Ξε. Κυ. 8, 1, 4. Κρεῖττον σιωπᾶν ἐστιν ἢ λαλεῖν ἃ μὴ πρέπει. Μέ. μο. 290. Ἃ δεῖ παρὼν φρόντιζε, μὴ παρὼν ἀπῇς. Αἰσ. ἀποσ. 271 (ἀδ. 431). Οἱ πρόγονοι συμβούλοις ἐχρῶντο τοιούτοις οἵοις χρὴ τοὺς εὖ φρονοῦντας. Ἰσ. 12, 151. — Ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε. Ξε. ἀν. 2, 1, 9. Μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσι, τὰς δ᾽ ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν. Θ. 7, 25, 3. Ταῦτα τὰ ἐρωτικὰ ἴσως κἂν σὺ μυηθείης· τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐποπτικὰ οὐκ οἶδ᾽ εἰ οἷός τ᾽ ἂν εἴης. Πλ. συ. 210, a. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν ξυνέλεγον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην, οὗπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν. Θ. 8, 97, 1. [vgl. Kr z. Dem. 4, 1.] Βασιλεὺς τὰ μὲν ἔχει, τὰ δὲ μέλλει.

Ἰσ. 4, 136. Ἰφικράτης ὀξέως τὰς ναῦς ἐπληροῦτο καὶ τοὺς τριηράρχους ἠνάγκαζεν. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 14. Τῇ αὐτῇ ἰδέᾳ ἐκεῖνά τε ἔσχον καὶ τὰ ἐνθάδε νῦν πειρῶνται. Θ. 6, 76, 3. Εἴ τις Ἀθηναίους φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐᾶν, ὀρθῶς ἂν εἴποι. Θ. 1, 70, 5. Εἰς ὄψιν ἦλθες ὧνπερ ἐξηύχου πάλαι (erg. εἰς ὄψιν ἐλθεῖν). Αἰσχ. Χο. 215 (1). — Εἰς μὲν τὰς ἄξουσιν, εἰς δὲ τὰς εὐλαβήσονται. Πλ. πολ. 467, d. Οἱ μισθοφόροι κακὸν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα, τοὺς δὲ κακουργεῖν βουλομένους κωλύουσιν. Ξε. Ἱέρ. 10, 8. — Δεῖ αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. Ξε. ἀν. 3, 1, 44. Χειρίσοφος ἐλάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλεν. Ξε. ἀν. 4, 3, 17. Εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον ἀφῃροῦντο. Ξε. ἀν. 4, 1, 14. — Ἐξείη ἄν σοι, εἴ ποι βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι. Ξε. Ἱέρ. 11, 10. — Γίγνεσθε ἄνδρες οἵουςπερ ὑμᾶς οἱ Ἕλληνες ἀξιοῦσιν. Θ. 3, 14. Ὅρα μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς, ἐμὸς δὲ προςποιῇ. Δη. 18, 125. Ἐγὼ μὲν κοινωνεῖν ἕτοιμος, οἶμαι δὲ καὶ Λάχητα τόνδε. Πλ. Λάχ. 180, a. Ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακόν τι δρᾶν ἐπῃνεῖτο καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ διανοούμενον. Θ. 3, 82, 5. Ἐς τὸ βαλανεῖον βούλομαι. Ἀρ. βά. 1279.

(A. 12. Der Inf. des Präsens kann auch aus einem andern Tempus ergänzt werden. Ἐκέλευσε τοὺς Ἕλληνας, ὥσπερ νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι. Ξε. ἀν. 1, 2, 15. Vgl. Her. 8, 114. Über die Ergänzung eines passiven Inf. aus einem Aktiv Th. 3, 64, 2 u. 5, 28, 3.)

§ 56. Particip.

I. Das Particip prädikativ.

1. Das Particip, ein verbales Adjektiv, erscheint als solches auch in Ansehung seines Gebrauches, mit einigen, zum Teil nur scheinbaren Eigentümlichkeiten, die aus seinem Wesen erklärlich sind.

2. Als Adjektiv kann das Particip attributiv und so auch substantiviert (§ 43, 2 u. 4 mit den An.) prädikativ und appositiv eintreten.

3. Als Prädikat findet sich das Particip selbst in Verbindung mit dem einfachsten Prädikatsverbum *εἶναι*; ebenso bei *ὑπάρχειν*, dies mehr nur Demosthenisch. [Vgl. Th. 5, 83, 1.]

A. 1. Diese Ausdrucksweise stellt die Handlung als ein bestehendes Ergebnis vor. [Vgl. Aristot. Φυσ. ἀκρ. 1, 3, 10 u. z. Th. 1, 1, 1. 38, 2.] Demgemäß ist sie am meisten beim Part. Pr. und Pf. üblich. Εἰμὶ νῦν μὲν τυράννῳ ἐοικώς, τότε δὲ σαφῶς δοῦλος ἦν. Ξε. συ. 4, 32. Εἰ τοῖς πλέουσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖσδ' ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν. Θ. 1, 38, 2. Μέτριος πρὸς ἅπαντας εἰμι, ἐλεήμων, εὖ ποιῶν πολλούς. Δη. 21, 101. — Ἦσαν ἀπιστοῦντές τινες Φιλίππῳ καὶ νοῦν ἔχοντες. Δη. 19, 53. Αἱ γνῶμαι δεδουλωμέναι ἁπάντων ἀνθρώπων ἦσαν. Πλ. Μενέξ. 240, a. — Ὅταν γνῶσιν αὑτὴν αὑτῆς τις ἔχῃ, γιγνώσκων που αὐτὸς ἑαυτὸν τότε ἔσται. Πλ. Χαρ. 169, e. — Ἐγὼ τὸ πρᾶγμά εἰμι τοῦτο δεδρακώς. Δη. 21, 104. Οὐδ' ᾔσθοντο ὅτε ἦν τετελευτηκὼς Ἁγνίας. Δη. 43, 64. Ὁ παραβὰς τίνα δοὺς δίκην ἀξίαν ἔσται δεδωκώς; Δη. 21, 50. Οὔτε συντεταγμένοι οὔτε μάχεσθαι παρεσκευασμένοι κατειλημμένοι ἔσονται. Ξε. Κυ. 4, 2, 21. (Ὁ παιδοτρίβης ἂν ἀποκτείνας αὐτὸν εἴη. Ἀντ. 3, δ, 4. Τὸ σὸν διδάξας τοὐμὸν οὐ μαθὼν ἔσει. Μέ. 1004 [684].) — Τοῦτο ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι. Δη. 18, 95.

A. 2. So stehen auch die (adjektivisch gewordenen) Participia von Impersonalien. Ὁσίως τὰ περὶ τὴν πόλιν διῴκησαν, ὥσπερ προςῆκον ἦν.

Ἰσ. 12, 124. Σφόδρ ἐστὶ σύμφορον τὸ μηδὲν ἀσκεῖν ὑγιὲς ἐν τῷ νῦν βίῳ. Ἀρ. πλ. 49.

A. 3. Es findet sich sogar ἔστιν ὤν, γιγνόμενος, wie auch ἔστιν (οὕτως) ἔχων; selten ὤν mit einem andern Particip. Οὐδαμοῦ τά γε μὴ ὄντα ὄντ' ἐστίν. Πλ. Εὐθύδ. 284, b. Ὑπόμνημα ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι. Δη. 22, 74. Προςήκει τό τε γεγονὸς εἶναι γεγονὸς καὶ τὸ γιγνόμενον εἶναι γιγνόμενον, ἔτι δὲ τὸ γενησόμενον εἶναι γενησόμενον καὶ τὸ μὴ ὂν μὴ ὂν εἶναι. Πλ. Τίμ. 38, a. b. Ἦσάν τινες καὶ γενόμενοι Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρός τινας τῶν Κυθηρίων. Θ. 4, 54, 2. — Ἔστιν οὕτως ἔχον τε καὶ γεγονός. Πλ. Παρμ. 154, a. Ἔστιν οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχοντα. Δη. 20, 113. [Heindorf zu Plat. Phaid. 113.] — (Τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις ὑπάρχον καλὸν καὶ σαφές. Δη. 20, 96. — Σὺ ὢν δὴ διαφέρων πάντων τῶν ἐμφρόνων οὐχ ἕξεις εἰπεῖν; Πλ. νό. 963, b.) Vgl. Porson u. Schäfer zu Eur. Hek. 358.

A. 4. Am häufigsten steht so εἶναι mit einem (aktiven) Particip, das den Artikel bei sich hat. Vgl. § 50, 4, 3 u. 4. Νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ μετὰ θεῶν. Πλ. νό. 921, c. Νοῦς ἔστιν ὁ διακεκοσμηκὼς πάνθ' ὅσα κατ' οὐρανόν. Πλ. νό. 967, b. Ὁ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας εἰμὶ ἐγώ. Δη. 18, 62.

(A. 5. Εἶναι in dieser Verbindung auszulassen, so daß also das Particip für das entsprechende verbum finitum stände, ist ein wenigstens der mustergültigen Prosa abzusprechender Gebrauch, wenn das Particip nicht etwa völlig adjektivisch geworden, wie z. B. ξυμφέρον Thuk. 3, 44, 1. [Vgl. indes Hermann z. Vig. 215. 227 und Göttling z. Ar. Pol. 287.] Nur προςῆκον, πρέπον, ἐξόν, δέον finden sich für προςῆκόν ἐστι ꝛc. Kr. Krit. Anal. 1 S. 153. u. Schömann z. Isai. S. 346. 443.)

A. 6. Ἔχειν mit dem Particip eines Präteritums (von einem Aktiv, Medium oder Deponens) bezeichnet eig. einen durch die Handlung begründeten und bestehenden Besitz: ἡρπακὼς ἔχει = ἥρπακε καὶ ἔχει. [Doch findet sich namentlich ἔχω mit dem Particip des Aorists, besonders bei Dramatikern, auch bloß als nachdrucksvollere Umschreibung. vgl. Dial. Syntax A. 8.] Ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν γήμας ἔχεις. Σο. ΟΤ. 577. Κρεῖττον ἐμφανὴς φίλος ἢ πλοῦτος ἀφανής, ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις. Μέ. 130 (128), 15. [vgl. Reg. z. Th. u. ἔχειν A.] Χωρία ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Ταόχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. Ξε. ἀν. 4, 7, 1. (Ὠνούμενοι βαρβάρους ἀνθρώπους ἔχουσιν. Ξε. ἀπ. 2, 7, 6.) — Εἰς ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἡ τούτων πονηρία καὶ ψευδολογία καταστήσασα ἔχει. Δη. 19, 288. [Ποίῳ σὺν ἔργῳ τοῦτ' ἀπειλήσας ἔχεις; Σο. ΟΚ. 817. Τὸν λόγον σου θαυμάσας ἔχω. Πλ. Φαῖ. 257, c. Vgl. Valck. z. Eu. Phoi. 712.]

4. Eben so steht der No. des Particips bei Verben die ein modificiertes Sein ausdrücken, wie *τυγχάνειν*, *λανθάνειν*, *φαίνεσθαι*.

A. 1. Τυγχάνω [poet. auch κυρῶ] ὤν ꝛc. können wir meist übersetzen ich bin eben, gerade, zufällig; λανθάνω ὤν ꝛc. ich bin unbemerkt, unversehens; λανθάνω ἐμαυτὸν ποιῶν ꝛc. ich thue mir selbst unbemerkt vgl. § 46, 9. Über das Tempus des Particips § 53, 6, 8. Μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. Πλ. Γο. 469, b. Οὐκ ἂν τύχοιεν γενόμενοι βασιλέων ἔκγονοι ἢ δυναστῶν τὰς φύσεις φιλόσοφοι. Πλ. πολ. 502, a. Ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξύνεσιν ἣν ἔχων τύχῃ. Εὐ. Ἰφ. Α. 375. — Λήσειν διὰ τέλους μὴ δόκει πονηρὸς ὤν. Μέ. μο. 329. Τοῦ οἴνου ἀφαιρεῖν χρή, ἕως λάθωμεν ὑδροπόται γενόμενοι. Ξε. Κυ. 6, 2, 29. Ὅστις ἥδεται λέγων ἀεί, λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς. Σο. Ἀλ. 90 (100). Οἱ τῆς αὑτῶν διανοίας ἀμελοῦντες λελήθασι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τοῦ τε φρονεῖν ἄμεινον καὶ τοῦ πράττειν βέλτιον τῶν ἄλλων ὀλιγωροῦντες.

Ισ. 8, 32. Σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες. Πλ. Κρίτ. 49, a. — (Λέληθέ σε ὅτι ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ μέγα δύναται. Πλ. Γο. 508, a.)

A. 2. In hypothetischen und relativen Sätzen steht τυγχάνειν auch ohne Particip, das dann aus dem Verbum des Hauptsatzes zu ergänzen ist. [Reg. z. Th. u. τυγχάνειν.] Ξένοι, ἐὰν (οὕτω) τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους Ξε. Ἑλ. 4, 1, 34. Ὁ περὶ πάντ' ἄδικος τάχ' ἄν, εἰ τύχοι, καὶ τοῦτον ἠδίκει. Δη. 36, 55. Ὁ πάνδημος Ἔρως ἐξεργάζεται, ὅ, τι ἂν τύχῃ. Πλ. συ. 181, a.

A. 3. Τυγχάνειν [wie κυρεῖν] findet sich auch ohne das Particip ὤν mit einem bloßen Substantiv oder Adjektiv als Prädikat. [Reg. z. Th. u. τυγχάνειν.] Πολλοῖς ἀπόκρισις ἡ σιωπὴ τυγχάνει. Γν. 463. Εἴ τις εὔνους τυγχάνει, ἴτω μεθ' ἡμῶν. Ἀρ. ἐκ. 1141. [Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ. Γν.]

(A. 4, So findet sich auch συμβαίνειν; selten mit zugefügtem Particip. Συμβαίνει μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία. Πλ. Γο. 479, c. [vgl. z. Th. 5, 92.] — Ὅταν συνιέναι λέγῃ, ταὐτὸν παντάπασι τῷ ἐπίστασθαι συμβαίνει λεγόμενον. Πλ. Κρατ. 412, a. Vgl. Engelhardt z. Plat. Menex. 6.)

A. 5. Φαίνεσθαι (erscheinen) mit dem Particip giebt das Urteil als ein reales, als ein durch die Erscheinung jedem so (objektiv) sich herausstellendes: es zeigt sich, es ist offenbar, daß; φαίνεσθαι mit dem Infinitiv giebt es als ein solches, das ein Subjekt sich aus der Erscheinung entnimmt: es kommt mir vor, als ob, wie δοκεῖν mit dem Infinitiv ein rein subjektives Urteil ausdrückt. Vgl. 55, 4, 1 u. Kr. z. Dion. p. 133. Μάλιστ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης. Ἰσ. 1, 17. — Φαίνεταί σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονάς; Φαίδ. 64, d. [Vgl. Aristot. Ἠθ. Εὐδ. 7, 2.]

A. 6. Öfter als τυγχάνειν (A. 3) verbindet auch φαίνεσθαι ohne das Particip ὤν ein Prädikat mit einem Subjekt. Ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος πρὸς θεὸν πίθηκος φανεῖται. Πλ. Ἱπ. 289, b. Οἱ φύσει λογιστικοὶ εἰς πάντα τὰ μαθήματα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὀξεῖς φαίνονται. Πλ. πολ. 526, b. Vgl. z. Dion. p. 133.

A. 7. Wie φαίνεσθαι werden auch φανερός und δῆλός εἰμι (wie dessen Komposita) mit dem Particip verbunden: es ist offenbar, daß ich —. Vgl. § 55, 3, 10. (Über δῆλός εἰμι ὡς — Kr. z. Xe. An. 1, 5, 9.) Ὅπου μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κράτιστος φαίνεται, ἐνταῦθα προθυμότατα φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάντες. Ξε. Κυ. 8, 4, 4. Ἄνδρα λέγεις ὃς ἂν τοὺς φίλους τοὺς πρόσθεν εὖ ποιῶν φαίνηται δῆλον εἶναι καὶ τοὺς ὕστερον εὖ ποιήσοντα. Ξε. ἀπ. 2, 6, 7. Ἀριστοκατεῖσθαι δῆλος εἶ ζητῶν. Ἀρ. ὄρ. 125. Δῆλός ἐστιν εὖ ποιῶν. Ἀρ. σφ. 735. Vgl. Λυ. 919.

A. 8. Nach φανερός und δῆλός εἰμι kann auch ὅτι folgen. Ἆρ' ἂν καλὸν ποιήσαιμεν τῷ εὐθὺς φανεροὶ εἶναι ὅτι καὶ τοὺς εὖ ποιοῦντας πειρώμεθα νικᾶν εὖ ποιοῦντες; Ξε. Κυ. 5, 3, 2. Δῆλός ἐστιν ὅτι ἃ ᾤετο εἰδέναι οὐκ οἶδεν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 21.

A. 9. Dreifache Konstruktion hat ἐοικέναι (scheinen, insofern von Objekten ein Bild, εἰκών, sich in einem Subjekt reflektiert) mit dem Nominativ des Particips den objektiven Reflex der Wirklichkeit bezeichnend: die Anschauung geben, als ob —; mit dem Infinitiv eine aus dem Reflex von Erscheinungen gebildete Ansicht ausdrückend: nach der Betrachtung scheint es, daß; mit dem Dativ des Particips eig. ähnlich sein bedeutend. Ἐοίκατε τυραννίσι μᾶλλον ἢ πολιτείαις ἡδόμενοι. Ξε. Ἑλ. 6, 3, 8. Παντάπασιν ἐοίκασιν οἱ θεοὶ πολλὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 4, 3, 12. Τοῖς μεριμνῶσίν τε καὶ λυπουμένοις ἅπασα νὺξ ἔοικε φαίνεσθαι μακρά. Ἀπολλόδ. 3. Ἔοικας τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι. Ξε. ἀπ. 1, 6, 10. [Den

Nominativ verwirft Cobet N. L. p. 341. Doch vgl. Heindorf z. Plat. Phaid. 122 u. Matth. Ausf. gr. Gr. § 555 A. 2.]

5. Ähnlich erscheint der No. des Particips bei Verben, die gewisse Momente der Handlung bezeichnen, wie anfangen, endigen, fortdauern.

A. 1. Bei ἄρχεσθαι steht das Particip, wenn eine andere Phase derselben Handlung (Mitte oder Ende), der Infinitiv, wenn eine andere Handlung als Gegensatz vorschwebt. Die Stellen für ἄρχειν mit dem Particip sind z. Th. durch Erklärung zu beseitigen (wie Soph. El. 522, aber wohl nicht Il. B. 378; sicher ist auch ὑπάρχειν mit dem Particip z. Her. 6, 133, 1. 9, 78, Xen. An. 2, 3, 23 und 5, 5, 9, wie κατάρχειν Kyr. 1, 4, 4.) Ἄρ' οὐ μουσικῇ ἀρξόμεθα πρότερον παιδεύοντες ἢ γυμναστικῇ; Πλ. πολ. 376, e. Ἤδη ἔπη φθέγγομαι, καὶ ταῦτα ψέγων· ἐὰν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἕτερον ἄρξωμαι, τί με οἴει ποιήσειν; Πλ. Φαῖδ. 241, e.

A. 2. Mit dem Particip stehen ferner παύω (mit dem Accusativ), παύομαι, λήγω, ἐπέχω. Ἀγαμέμνων τοὺς βαρβάρους ἔπαυσεν ὑβρίζοντας. Ἰσ. 12, 83. Τοὺς πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους. Δη. 18, 102. — Ἐγὼ μισῶν γυναῖκας οὐδέποτε παύσομαι. Ἀρ. Λυ. 1018. [vgl. 6 A. 1.] Σῶμα ἀεὶ ἀπολλύμενον οὐδὲν παύεται. Πλ. Φαίδ. 91, d. Θεὸν οὐ λήξω ποτὲ προστάτην ἴσχων. Σο. ΟΤ. 881. (Ἐπίσχες ὀργιζόμενος. Μέ. Στ. 20, 6.)

A. 3. Die Begriffe der Dauer, zu denen auch οὐ διαλείπω gehört, mit einem Particip verbunden übersetzen wir durch ein Adverbium: fortdauernd, fortwährend; das Particip durch das verbum finitum. Ἀγαθῶν φύσει ἀεί ποτε τῇ πόλει συνεραστὴς ὢν διατελῶ. Ξε. συ. 8, 41. Οὐδὲν ἄδικον διαγεγένημαι ποιῶν. Ξε. ἀπολ. 3. Ὁ ἥλιος τὸν πάντα χρόνον πάντων λαμπρότερος ὢν διαμένει. Ξε. ἀπ. 4, 7, 7. Ἐπιμελόμενος ὢν δεῖ διάξω. Ξε. Κυ. 7, 5, 85. Οὐ δοκῶ σοι ἀπολογεῖσθαι μελετῶν διαβεβιωκέναι; Ξε. ἀπολ. 3. Οὐ πώποτε διέλιπον καὶ ζητῶν καὶ μανθάνων ὅ, τι ἐδυνάμην ἀγαθόν. Ξε. ἀπολ. 16. Οὐδένα διαλέλοιπα χρόνον ὑπὸ τῶν πονηρῶν διαβαλλόμενος. Ἰσ. 12, 5. (Ἡ πόλις τοὺς τελευτήσαντας τιμῶσα οὐδέποτε ἐκλείπει. Πλ. Μενέξ. 249, b. Ἔφη μάλιστα σφᾶς μεσοῦν δειπνοῦντας. Πλ. συ. 175, c.)

A. 4. Ohne ὢν findet sich unter diesen am häufigsten διατελῶ. [z. Th. 1, 34, 2.] Τοῦ δικαίου ἀθάνατος ἀεὶ δόξα διατελεῖ μόνου. Φιλή. 54 (7). Εὐδαιμονέσταται πόλεις λέγονται αἳ ἂν πλεῖστον χρόνον ἐν εἰρήνῃ διατελῶσιν. Ξε. π. πό. 5, 2. Ἐὰν ἐμὲ φίλον ποιήσῃς, τῶν χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. Ξε. ἀπ. 2, 1, 23. Οἵπερ τοῖς συμμάχοις πιστοὶ διαμένουσιν ἐν ταῖς συμφοραῖς, οὗτοι καὶ ὑμῖν αἰσχύνοιντ' ἂν μὴ ἀποδιδόντες χάριτας. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 44. (Οὐδεὶς ἄλυπος τὸν βίον διήγαγεν. Ποσείδ. 28 (30), 1.)

A. 5. Φθάνω komme zuvor wird gew. gleichfalls mit dem No. des Particips verbunden (vgl. § 53, 6, 8); mit dem Infinitiv selten bei Attikern, öfter bei Spätern. [Vgl. Th. 3, 82, 7, Ar. Ri. 935, Wo. 1384 u. Wyttenbach z. Julian S. 181 u. Kr. z. Arr. 1, 8, 5.] Πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν. Ξε. ἀπ. 2, 3, 14. Πορευόμενον αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη. Ξε. ἀν. 5, 7, 16.

(A. 6. Eigentümlich ist die Formel οὐκ ἂν φθάνοις, z. B. περαίνων Plat. Phaid. 100, c) λέγων (Symp. 185, e) sage unverzüglich, wohl ursprünglich Frage: willst du nicht eher (als irgend etwas sonst thun) sagen? dann aber durch den Gebrauch als solche verwischt, so sehr, daß man des Ursprungs uneingedenk nach der äußerlichen Analogie dieser Formel auch sagte οὐκ ἂν φθάνοιμι, οὐκ ἂν φθάνοι in dem Sinne: ich werde, er wird unausbleiblich, also synonym mit φθάνοιμι ἄν, φθάνοι ἄν. Εἰ μὴ τιμωρήσεσθε τούτους, οὐκ ἂν φθάνοι τὸ πλῆθος τούτοις τοῖς θηρίοις δουλεῦον. Δη. 24, 143. So Buttmann Gr. Gram. § 150 S. 451 f. Nach

Hermann z. Vig. 204 heißt φθάνειν eig. aufhören, ablassen und οὐ φθάνω ποιῶν entweder fortwährend thun, wie Eur. Or. 936: οὐ φθάνοιτ' ἔτ' ἂν θνήσκοντες non cessabunt caedes, Ermordungen werden fortwährend erfolgen; oder eifrig beflissen thun, wie Plat. Symp. 214: οὐκ ἂν φθάνοιμι (τἀληθῆ λέγων). Daher sei es dem Gedanken nach ziemlich gleich, ob man z. B. οὐκ ἂν φθάνοις ποιῶν fragend oder affirmativ sage, ob nach Eur. Or. 1551: οὐκέτ' ἂν φθάνοιτε κλῇθρα συμπεραίνοντες μοχλοῖς; non curabitis ut occlusae sint fores? oder ohne Frage: οὐκέτ' ἂν φθάνοιτε — non omittetis fores occludere. So zeige sich auch, wie mit und ohne Negation der Sinn derselbe sei: οὐ φθάνοιτ' ἂν — non omittetis occludere fores, φθάνοιτ' ἂν — omittite occlusas.)

A. 7. Auf οὐ φθάνω folgt auch καί: ich habe nicht sobald als —. Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες καὶ τοῖς Θηβαίοις εὐθὺς ἐπεβούλευσαν. Ἰσ. 8, 98. Vgl. Markland z. Eu. Hik. 1219 u. Hermann z. Vig. 203.

A. 8. Durch ein Adverbium (fort, weg) übersetzbar ist meist auch οἴχεσθαι. Τὸ ἀθάνατον σῶν καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιόν. Πλ. Φαῖδ. 106, e. Δόξας ἀνὴρ ἄριστος οἴχεται θανών. Εὐ. Τρῳ. 395.

II. Particip bei Verben der Kraftäußerung und Empfindung, des Verfahrens und Zustandes.

6. Gleichfalls als Prädikat steht das Particip bei Verben, die bezeichnen, mit welcher Kraft oder Empfindung des Subjekts die durch das Particip, von uns durch den Inf. mit zu, ausgedrückte Handlung erfolge.

A. 1. Von der ersten Art sind die Verba des Ertragens, Abwartens, Ermüdens u. ä. Ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερόν ἐστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν. Φιλή. 23, 1. Οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος καὶ κολαζόμενος. Πλ. Γο. 505, c. Ἀνέχου πάσχων· δρῶν γὰρ ἔχαιρες. Εὐ. ἀποσ. 66 (1075). Ὅστις ἐπιθυμῶν ἀνέχετ' αἰσχροῦ πράγματος, οὗτος ποιήσει τοῦτ', ἐὰν καιρὸν λάβῃ. Κλεάν. Στ. 6, 19. Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων. Φιλή. 92 (4), 1. (Ἐν θήρᾳ πολλάκις ἄσιτοι καρτεροῦμεν. Ξε. Κυ. 4, 2, 46.) Γυναῖκας μισῶν οὔποτ' ἐμπλησθήσομαι. Εὐ. Ἱπ. 664. Μὴ κάμῃς φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν. Πλ. Γο. 470, c. Μανθάνων μὴ κάμνε. Στ. 3, 80. Τοὺς θεοὺς οὐκ ἀπαγορεύομεν θεραπεύοντες. Ἰσ. 10, 56. Ἀγησίλαος οὐκ ἀπεῖπε μεγάλων καὶ καλῶν ἐφιέμενος. Ξε. Ἀγ. 11, 14. Οὐ μὴ ἀνῇς ἐρωτῶν. Πλ. Εὐθύδ. 297, d. Μηδέν γε ἀνῇς ἐπιτιμῶν τοῖς νόμοις. Πλ. νό. 635, a. Οὐκ ἀνῆκεν διώκων καὶ ἀποκτιννύς. Ξε. Ἑλλ. 5, 3, 2. (Μὴ φιλοτιμοῦ ἐλέγχων. Πλ. πολ. 336, c.)

A. 2. Auf ein Objekt bezogen haben περιορᾶν den Accusativ, das Passiv den Nominativ, ἀνέχεσθαι gew. den Genitiv. Καλῶς δημαγωγήσεις, ἐὰν μήθ' ὑβρίζειν τὸν ὄχλον ἐᾷς μήθ' ὑβριζόμενον περιορᾷς. Ἰσ. 2, 16. Οὐ περιοπτέα ἐντιν ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη. Ἡρ. 7, 168, 1. — Πῶς πατὴρ τέκνου θανόντος ῥᾳδίως ἀνέξεται; Εὐ. Ἀνδρ. 339. (Οὐκ ἀνέξεται τίκτοντας ἄλλους, οὐκ ἔχουσ' αὐτὴ τέκνα. Εὐ. Ἀνδρ. 711.)

(A. 3. Mit dem Inf. (des Ao.) steht περιορᾶν [selten ἀνέχομαι vgl. Herm. z. Eur. Phoin. 549], wenn nur die Möglichkeit des Eintretens der Handlung zu denken ist. Τούςδε δύναμιν προςλαβεῖν περιόψεσθε ἣν οὐ δίκαιον. Θ. (z. Th.) 1, 35, 3 u. z. Her. 1, 24, 2.)

A. 4. Von Verben der Empfindung gehören besonders hieher die, welche Freude und Ärger bezeichnen. Ὁ θεός, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 23. Ὅταν ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ' ἡττώμενος. Φιλιππίδης 7.

Πᾶς ἀνήρ, κἂν δοῦλος ᾖ τις, ἥδεται τὸ φῶς ὁρῶν. Εὐ. Ὀρ. 1523. Ὅς γε πίνων μὴ γέγηθε μαίνεται. Εὐ. Κυ. 168. (Ἆρ' οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; Πλ. πολ. 473, b. — Οὐκ ἂν ἀχθοίμην μανθάνων. Πλ. Λάχ. 189, a. Ἀγανακτήσει ἀποθνήσκων. Πλ. Φαίδ. 68, b. Ὅστις ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον καὶ δαπανῶντα ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Ξε. Κυ. 8, 3, 44. Ἀδικούμενοι, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι. Θ. 1, 77, 3. Οὐκ αἰσχύνομαι μανθάνων. [Πλ. Ιπ. 372, c.] Μεταμέλει μοι οὕτως ἀπολογησαμένῳ. Πλ. ἀπ. 38, e. vgl. z. Her. 7, 54. [Μετεμέλοντο πρότερον οὐκ ἀναστάντες. Θ. 7, 50, 3. Über ἀγάλλεσθαι z. Th. 4, 95, 2.]

A. 5. Mit dem Infinitiv steht αἰσχύνεσθαι, wenn es Scheu vor der zu begehenden Handlung bezeichnet. Vgl. § 55, 3, 18. Τοῦτο μὲν οὐκ αἰσχύνομαι λέγων· τὸ δὲ ἐὰν μένητε παρ' ἐμοί, ἀποδώσω, εὖ ἴστε ὅτι αἰσχυνοίμην ἂν εἰπεῖν. Ξε. Κυ. 5, 1, 21.

7. Auch bei mehreren Verben, die sich auf sinnliche oder geistige Wahrnehmung beziehen, steht das Particip als Prädikat: im Accusativ, wenn sie aktive, im Nominativ, wenn sie passive Bedeutung haben; in beiden Fällen gewöhnlich durch daß zu übersetzen.

A. 1. Die üblichsten der hieher gehörigen Verba zeigen folgende Beispiele. Ἄνθρωποι ἐπ' οὐδένας μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τούτους οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας. Ξε. Κυ. 1, 1, 2. Ὁρῶ λύπας ἔχοντας μείζονας τοὺς μείζονας. Φιλή. 91 (6), 7. Ὁ θεὸς τὰ μέγιστα μὲν πράττων ὁρᾶται, τάδε δὲ οἰκονομῶν ἀόρατος ἡμῖν ἐστιν. Ξε. ἀπ. 4, 3, 13. [Οὐ φρονοῦντά σ' εὖ βλέπω. Σο. ΟΤ. 626.] Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα; Πλ. Γο. 503, c. Ἐπύθετο κατὰ πλοῦν ἤδη ὢν τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἑαλωκός. Θ. 7, 31, 2. Χερρόνησον κατέμαθε πόλεις ἕνδεκα ἢ δώδεκα ἔχουσαν. Ξε. Ἑλ. 3, 2, 10. Τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα. Ξε. Κυ. 7, 5, 46. Γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μὲν ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες. Θ. 1, 124, 2. (Κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας. Θ. 2, 3, 2. (Οὐδένα οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαινοῦντας. Ξε. ἀπ. 2, 6, 33. (Εὐήθης ἐστὶν ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἥξοντα. Δη. 1, 15.) Ἠπίστατο τοὺς Ἕλληνας οὐκ εἰθισμένους ὑπομένειν τὰς μοναρχίας. Ἰσ. 5, 107. Ἄνθρωπον ὄντα σαυτὸν ἀναμίμνησκ' ἀεί. Μέ. μο. 16. Μεμνήμεθ' ἐς κίνδυνον ἐλθόντες μέγαν. Εὐ. Ἑκ. 244. [Über ἐνθυμεῖσθαι z. Th. 1, 120, 4, über διανοεῖσθαι ꝛc. 1, 141, 1.]

A. 2. Eben so gebrauchte man die Verba des Zeigens, Findens oder Betreffens. Οἶδα Σωκράτην δεικνύντα τοῖς ξυνοῦσιν ἑαυτὸν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα. Ξε. ἀπ. 1, 2, 18. [Über ἀποδεικνύναι z. Th. 2, 62, 1.] Ἀνανδρίας ἕνεκα δειχθήσεται τοῦτο πεποιηκώς. Δη. 21, 160. Ἀποφαίνουσι τοὺς φεύγοντας πάλαι πονηροὺς ὄντας. Λυ. 30, 1. Τοῦτο τὸ γράμμα δηλοῖ ψευδῆ τὴν διαθήκην οὖσαν. Δη. 45, 34. Δηλοῦται παρὰ τὴν αὐτοῦ ἁμαρτίαν ἀτυχήμασι περιπεσών. Ἀντ. 3, δ, 5. Ἀδικοῦντα Φίλιππον ἐξήλεγξα. Δη. 18, 136. Πάνθ' ἕνεκα ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελήλεγκται. Δη. 2, 8. — Εὑρήσομεν καὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν διανοημάτων ἁπάντων ἡγεμόνα λόγον ὄντα καὶ μάλιστα χρωμένους αὐτῷ τοὺς πλεῖστον νοῦν ἔχοντας. Ἰσ. 15, 257. Ἀφ' ὧν μὲν εἰ φανεῖ δίκαιος, δρῶν δ' ἐφευρίσκει κακά. Σο. ΟΚ. 937. Κλέπτων ὅταν τις ἐμφανῶς ἐφευρεθῇ, σιγᾶν ἀνάγκη. Σο. ἀποσ. 669 (845). Ἅπανθ' ὅσ' ὀργιζόμενος ἄνθρωπος ποιεῖ, ταῦθ' ὕστερον λάβοις ἂν ἡμαρτημένα. Μέ. 697 (inc. 1089). [Über τηρεῖν z. Th. 6, 100, 1.] Τοὺς νόμους κακουργῶν εἴληπται. Δη. 24, 65. Παρὰ τοὺς νόμους πράττων τις φωρᾶται. Δη. 21, 41. Οὔ ποτε τούτους προδι-

δοὺς ἁλώσομαι. Ξε. Κυ. 5, 1, 21. [Ähnlich bei synonymen Redensarten z. Th. 3, 64, 1.]

(A. 3. Selten finden sich so die Verba, die eine Vorstellung oder eine Äußerung bezeichnen, öfter jedoch ἀγγέλλειν; über νομίζειν Kr. z. Xe. An. 6, 4, 24. Πᾶσι ταῦτα δεδογμένα ἡμῖν νόμιζε. Πλ. πο. 450, a. Πότερόν σε φῶμεν νῦν σπουδάζοντα ἢ παίζοντα; Πλ. Γο. 481, c. Τίθημί σε ὁμολογοῦντα. Πλ. ἀπ. 27, b. Τισσαφέρνης Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλεν. Ξε. ἀν. 2, 3, 19. — Ὁμολογούμεθα μετ' οἴνου ἐλθόντες. Λυ. 4, 7. Κῦρος φύσιν τῆς μορφῆς καὶ τῆς ψυχῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται. Ξε. Κυ. 1, 2, 2. Ὧν ζῶντες ἠγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἂν εἶδες περιιόντας. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 16. z. Th. 1, 131, 1. Über νομίζειν z. 7, 68, 1.)

(A. 4. Auch bei diesen Verben (A. 1—3) fehlt zuweilen ὤν. Μένων ὅσους [ἂν] αἰσθάνοιτο ἀδίκους ὡς εὖ ὡπλισμένους ἐφοβεῖτο. Ξε. ἀν. 2, 6, 25. Ἐν εὐδίᾳ ὁρῶ ὑμᾶς. Ξε. ἀν. 5, 8, 19. Ἡδύ γε δικαίους ἄνδρας εὐτυχεῖς ὁρᾶν. Μέ. μο. 218. [z. Th. 4, 24, 2. 8, 16, 2.) Ὀφθήσει κακός. Σο. Τρ. 452. Θαρσοῦσι μάλιστα οἱ πολέμιοι, ὅταν τοῖς ἐναντίοις ἀσχολίας πυνθάνωνται. Ξε. ἱππ. 5, 8. Ἐν Χερσονήσῳ ἐπύθεσθε Φίλιππον. Δη. 4, 41. Πονηροῦ δεσπότου οἰκέτας οὐ δοκῶ χρηστοὺς καταμεμαθηκέναι. Ξε. οἰκ. 12, 19. — Ὁ νομοθέτης ζημιοῖ τὸν λέγοντα, ἐὰν μὴ ἀποδεικνύῃ ἀληθῆ. Λυ. 11, 11. Διαθήκας ἤδη πολλοὶ ψευδεῖς ἀπέφηναν. Ἰσαῖ. 1, 41. Δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, γενομένη τε ἀρχὴ τῆς κινήσεως. Πλ. νο. 896, b. Φράσω, ὥς σε δηλώσω κακόν. Σο. ΟΚ. 783. — Πολλοὺς τοὺς ἀσελγεῖς εὑρήσετε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐπὶ τῇ τοῦ φιλοτιμεῖσθαι προφάσει. Δη. 24, 143. Εἴ που ἥττους τῶν πολεμίων ληφθησόμεθα, ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ ἐσόμεθα. Ξε. ἀν. 5, 6, 13. Οὐ φονεὺς ἁλώσομαι. Σο. ΟΤ. 576. Τοῖς σοῖς φίλοισιν εὑρίσκου φίλος. Εὐ. Ἴων 1407. Ἅπαντα καθ' ἡμῶν εὕρηται. Δη. 4, 50. Πάντ' ἐφεύρημαι κακός. Σο. ΟΤ. 1421. — Οἱ πρέσβεις τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίω ἤγγελλον. Θ. 7, 17, 2. Ἠγγέλθης μοι γενναῖος. Εὐ. Ἑκ. 591. vgl. z. Th. 6, 34, 7.)

A. 5. Mit dem Nominativ des Particips stehen auch manche Aktive wie Media und Deponentia dieser Verba, besonders der zu A. 1 gehörigen, insofern vom Subjekt ein Prädikat ausgesagt wird. (No. neben dem Ac. Th. 7, 47, 1.) Der in diesem Falle auch zuweilen vorkommende Ac. ist nach § 55, 2, 3 zu erklären. vgl. Xe. An. 5, 6, 20. Αἰσθάνομαι τὸ μὲν ὕδωρ ἡμᾶς ἐπιλεῖπον, αὐτὸς δ' ἐμπεπτωκὼς εἰς κατηγορίας. Ἰσ. 15, 320. Ὁρᾶθ', ὅσοι νομίζετ' οὐκ εἶναι θεόν, δὶς ἐξαμαρτάνοντες οὐκ εὐγνωμόνως. Εὐ. (?) Φρίξ. 5 (832), 7. (Ὁρῶμεν ἡμᾶς ἀπόρους ὄντας. Ξε. ἀν. 5, 6, 20.) Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. Ξε. Κυ. 7, 2, 17. Μανθάνετε κακὰ σπεύδοντες. Θ. 6, 39, 2. Ἐνενόησα καταγέλαστος ὤν. Πλ. συ. 198, c. (Ὁ ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. Θ. 1, 120, 4.) Ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες. Θ. 2, 44, 1. Τἄλλ' ὄντες ἴστε μηδενὸς βελτίονες. Εὐ. Ἀνδρ. 726. Οὐχ ᾧ κρείττων ᾔδει ὤν, προὐκαλεῖτο ταῦτα τοὺς συνόντας, ἀλλ' ἅπερ εὖ ᾔδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα, ταῦτα ἐξῆρχεν. Ξε. Κυ. 1, 4, 4. Ἐγὼ δείξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὢν μᾶλλον τοῖς πέλας ἢ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν. Θ. 5, 9, 7. (Δεῖξον σὺ οὐ πεποιηκότα ταῦτα σαυτόν. Δη. 22, 29. Ἐνδείκνυσο περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Ἰσ. 2, 30. Ἀλκιβιάδης ἐδήλωσε τῶν νόμων καταφρονῶν. Ἀνδ. 4, 14. Οἱ Ἀθηναῖοι φανερὸν ἐποίησαν οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες, ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυνεύοντες. Λυκ. 50. [Ἑαυτὸν οὐδεὶς ὁμολογεῖ κακοῦργος ὤν. Μέ. μο. 158. — Νικώμενος λόγοισιν οὐκ ἀναίνομαι. Αἰσχ. Ἀγ. 583 (561). Οὐκ εὐτυχῶν ἀρνήσομαι. Εὐ. Ἄλκ. 1158.]

A. 6. Dreifache Konstruktion hat σύνοιδα, die von A. 1, die von A. 5, oder, wenn es einen Da. bei sich hat, das Particip diesem angefügt. Σύν-

ιστε πολλοὺς καὶ μεγάλους οἴκους ὑπὸ τῶν κολακευόντων ἀναστάτους γεγενημένους. Ἰσ. 8, 4. Πρὸς τοὺς πολεμίους μεγαλοφρονέστεροι γίγνονται οἳ ἂν ξυνειδῶσιν ἑαυτοῖς εὖ ἠσκηκότες. Ξε. Κυ. 2, 1, 29. Ἥδιστον αὐτὸν ἑαυτῷ συνειδέναι μηδὲν ἐξημαρτηκότι. Ἀντ. 6, 1.

A. 7. Bei den (zu A. 1 gehörigen) Verben, die einen Genitiv regieren, steht das Particip, wenn das Prädikat des (gesetzten oder zu ergänzenden) Objekts ist, im Genitiv. Vgl. § 47, 10, 13. Οὐκ ᾐσθάνοντο προσιόντων τῶν πολεμίων. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 19. Ἐγὼ ἡδέως ἀκούω Σωκράτους διαλεγομένου. Πλ. συ. 194, d. Μέμνημαι τοῦτο σοῦ λέγοντος. Ξε. Κυ. 1, 6, 8. Εἰ γιγνώσκεις ἐμοῦ φθεγγομένου, δήλωμά σοι γίγνεται παρ' ἐμοῦ. Πλ. Κρατ. 435, a.

A. 8. Fast bei allen hieher (zu R. 7) gehörigen Verben findet sich auch der Infinitiv, der aber als Ausdruck einer bloßen Idee erscheint, während das Particip eine Realität prädikativ vorstellt. Vgl. § 65, 1, 4.

A. 9. Εἰδέναι, ἐπίστασθαι, γιγνώσκειν, μανθάνειν, selten αἰσθάνεσθαι [zu Th. 5, 4, 2.], mit dem Infinitiv beziehen sich auf die Fähigkeit des Hervorbringens oder die Möglichkeit des Eintretens der Handlung. Nur den Infinitiv gestattet γιγνώσκειν in der Bedeutung urteilen, verstehen, beschließen. Λύπην εὔνους οἶδεν ἰᾶσθαι φίλος. Μέ. μο. 319. Δίκαιος ἀδικεῖν οὐκ ἐπίσταται τρόπος. Μέ. μο. 136. Ὦ μακάρι' ἀτυχεῖν θνητὸς ὢν ἐπίστασο. Διφ. 4, 1. — Ἄνθρωπος ὢν γίγνωσκε τῆς ὀργῆς κρατεῖν. Μέ. μο. 20. Γίγνωσκε τἀνθρώπεια μὴ σέβειν ἄγαν. Αἰσ. ἀποσ. 146 (154). Τὰ ἄλλα πάντα ζῷα καὶ ἀγνωμονέστερα καὶ ἀχαριστότερα ἀνθρώπων ἐγίγνωσκεν εἶναι. Ξε. Κυ. 8, 3, 39. Ὑμῖν ἐγνωκέναι τὰ δίκαια ποιεῖν ὑπάρχει. Δη. 15, 30. — Ἄρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσῃ. Σόλων Στ. 1, 77. (Ἐν τῷ φρονεῖν μηδὲν ἥδιστος βίος, ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθῃς. Σο. Αἴ. 554.) Zw. ὁρᾶν z. Th. 8, 60, 3.

A. 10. Μεμνῆσθαι mit dem Infinitiv heißt auf etwas bedacht sein, sich angelegen sein lassen. Χαλεπὸν εὑρεῖν τὸν μεμνησόμενον καταχωρίζειν ἕκαστα. Ξε. οἰκ. 8, 21. Μέμνησο πλουτῶν τοὺς πένητας ὠφελεῖν. Μέ. μο. 348. Νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. Ἐπίχ. κω. ἀν. 496.

A. 11. Der Infinitiv steht auch bei ἀγγέλλειν, αἰσθάνεσθαι, πυνθάνεσθαι und besonders häufig bei ἀκούειν, wenn die gemeldete oder percipierte Sache nicht als real vorgestelltes Prädikat, sondern als bloße Vorstellung des Subjekts zu denken ist (mehr Ungewißheit). Ἠγγέλλετο βασιλεὺς διανοεῖσθαι ὡς ἐπιχειρήσων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. Πλ. Μενέξ. 241, d. Ἤισθετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι. Θ. 6, 59, 3. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπυνθάνοντο ἐς τοὺς Εἵλωτάς τι πράσσειν Παυσανίαν. Θ. 1, 132, 4. Ἀκούων τινὰς εἶναι λέγειν τε καὶ πράττειν ἱκανοὺς ἐζήτησα τούτοις ἐντυχεῖν. Ξε. ἀπ. 4, 2, 4.

A. 12. Ὅτι daß oder seltener ὡς wie, daß folgt auf die hieher gehörigen Verba (auch mit der Anticipation § 61, 6), wenn der Gedanke als Thatsache vorgelegt wird, am gewöhnlichsten bei den Verben der Äußerung, fast regelmäßig auch ὅτι bei ἐνθυμεῖσθαι. Vgl. § 55, 4. 56, 7, 1 E. u. 65, 1, 4. Ὁρῶμεν ὅτι οἱ σώφρονες οὐδὲν δήπου ἄδικον οὐδὲ ἀνόσιον ποιοῦσιν. Ξε. Ἑλ. 7, 3, 6. Ἐπύθοντο ὅτι Μίνδαρος ἐν Κυζίκῳ εἴη. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 14. Ὅτι δεῖ γράμματα ἐπίστασθαι ἠκηκόειν. Ξε. οἰκ. 15, 7. Μανθάνω ὅτι τὸ ὑπὸ ταῖς γεωμετρίαις λέγεις. Πλ. πολ. 511, b. Ἱκανῶς ἔγνωκεν ὅτι ἄριστον δικαιοσύνη. Πλ. πολ. 366, c. Τίς οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ νικῶντες τά τε ἑαυτῶν σῴζουσι καὶ τὰ τῶν ἡττόνων προςλαμβάνουσιν; Ξε. Κυ. 3, 3, 45. Τιμόθεος ἠπίστατο τοὺς δεδιότας ὅτι μισοῦσι δι' οὓς ἂν τοῦτο πεπονθότες τυγχάνωσι, τήν τε πόλιν διὰ τὴν φιλίαν τὴν τῶν ἄλλων εὐδαιμονεστάτην καὶ μεγίστην γενομένην. Ἰσ. 15, 122. Ἐνθυμοῦ ὅτι τοῖς σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. Ἰσ. 1, 48. Μέμνησ' ὅτι ἀνὴρ γεγένησαι δι' ἐμέ. Ἀρ. ἱπ. 1254. — Σωκράτης ἐπεδείκνυεν ὅτι τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστιν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 55. Δηλοῖ ὅτι ἕτερον λέγει τῶν ἄλλων τὸ μὴ ὄν. Πλ. Παρ.

160, c. — Ὁρῶ ὡς χαλεπὸν τὰ βέλτιστα λέγειν ἐστίν. Δη. 16, 2. Περὶ ἡδονῆς ἀκηκόαμεν ὡς ἀεὶ γένεσίς ἐστιν. Πλ. Φιλ. 53, c. Μαθέτωσαν ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν. Θ. 1, 34, 1. Ἴσθι ὡς ταῦτα μαθὼν κλέος ἕξεις. Ἀρ. νε. 458. Γίγνωσκε ὡς πᾶσιν ἡμῖν ἀποθανεῖν ὀφείλεται. Εὐ. Ἀλκ. 418. Μέμνησο νέος ὢν ὡς γέρων ἔσει ποτέ. Μέ. μο. 354.

A. 13. Nach den Verben der Erinnerung folgt ὅτε, wenn es die Thatsache an eine gewisse Zeit anknüpft: ich erinnere mich der Zeit, da. Μέμνησαι ὅτε οὐδ' ἀναγρύζειν μοι ἐξουσίαν ἐποίησας. Ξε. οἰκ. 2, 11. (Οἶδ' ἡνίκ' Αἴας εἷλκε Κασάνδραν βίᾳ. Εὐ. Τρῳ. 70.) Vgl. § 54, 16, 2 und Herm. z. Eu. Hek. 108.

8. Bei Verben, die ein Urteil über ein Verfahren oder einen Zustand aussprechen, bezeichnet das Particip die Handlung, auf welche dieses Urteil sich bezieht: darin, daß, damit, daß, dadurch, daß. Dem Aorist gesellt sich dabei auch das Particip im Aorist ohne den Begriff des Vorzeitigen. Vgl. § 53, 6, 8.

A. 1. So bei εὖ, καλῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι, εὐτυχεῖν, νικᾶν, ἡττᾶσθαι u. ä. Θρασύβουλος καλῶς ἐποίησεν οὕτω τελευτήσας τὸν βίον. Λυ. 28, 8. Οὐκ ἔστιν ὅ, τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι ἢ λόγους μισήσας. Πλ. Φαίδ. 89, d. Ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες. Θ. 1, 53, 1. Κεχάρισαί γέ μοι ὦ γλυκύτατον τὴν γραῦν ἀπαλλάξασά μου. Ἀρ. ἐκ. 1045. Ξενοφῶντα ὠνήσατε οὐχὶ ἐλόμενοι. Ξε. ἀν. 5, 9, 32. Μακάριος ὅστις εὐτυχεῖ γάμον λαβὼν ἐσθλῆς γυναικός, εὐτυχεῖ δ' ὁ μὴ λαβών. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 29 (1043). Πάντας πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν· ἐὰν γὰρ τοὺς φίλους κρατῇς εὖ ποιῶν, οὐ μή σοι δύνωνται ἀντέχειν οἱ πολέμιοι. Ξε. Ἱέρ. 11, 15. Ἐάν τις ἡμᾶς εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ, τούτου εἴς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. Ξε. ἀν. 2, 3, 23. [z. Xe. An. 1, 9, 11.] Πολεμοῦντες οὐ κερδαίνομεν. Ἀρ. ὄρ. 1591. Τὰ ἄλλα μ' ἤρεσας λέγων. Ἀρ. ἱπ. 359. Ἀρκέσω ἐγὼ λέγων. Εὐ. Ὀρ. 1592. Οὗτοι καταπροίξει μὰ τὸν Ἀπόλλω τοῦτο δρῶν. Ἀρ. σφ. 1366.

A. 2. Das Particip εὖ, καλῶς ποιῶν entspricht meist unserm und daran hat er wohl gethan, und das ist recht schön von ihm, oft mit sarkastischer Färbung. Ähnlich steht (vorangestellt) οὐ (οὔτι) χαίρων nicht ungestraft, übel zugerichtet. Εὖ ποιῶν ἀπόλωλ' ἐκεῖνος κἂν δέοντι τῇ πόλει. Ἀρ. εἰρ. 272. Καλῶς καὶ τὰ δίκαια ποιῶν ὁ δῆμος ὠργίσθη. Δη. 21, 2. Τοῦτο ἐπ' ἐκείνου, εὖ ποιοῦν, οὐ συνέβη. Δη. 23, 143. — Οὐ χαίροντες ἀπαλλάξετε. Ξε. ἀν. 5, 6, 32.

(A. 3. Ähnlich ist τί παθών was ficht dich an daß —. Von Mehreren verworfen wird das synonyme τί μαθών was fällt dir ein, daß —. [Herm. z. Vig. 194.] Ἤρετο τί δὴ παθὼν οὕτω θαυμάζοι τὴν τέχνην. Αἰλ. ποικ. ἱ. 14, 47. — Σὺ δὲ δὴ τί μαθὼν οὐκ ἀποθνήσκεις; Ἀρ. Λυ. 599. Τί μαθόντες ἐμαρτυρεῖτε ὑμεῖς; Δη. 45, 38. Vgl. Rehdantz z. Dem. 4, 39.)

A. 4. In ληρεῖς ἔχων, wie in synonymen Formeln, wird das Gehaben, das Charakteristische eines Schwätzers bezeichnet. Οὐ μὴ φλυαρήσεις ἔχων. Ἀρ. βά. 202. Τί διατρίβεις ἔχων; Ἀρ. ἐκ. 1151. [Hermann z. Vig. 228.]

A. 5. Ἀρχόμενος ist oft unser im Anfange, τελευτῶν zuletzt, διαλιπὼν nach einer Zwischenzeit [φέρων hastig, ἀνύσας flugs]. Ἐγώ, ἅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, ἀξιῶ ξυγχωρεῖν. Θ. 4, 64, 1. Ἢν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδηταί τις, τελευτῶν οὐδ' ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ ὁ τοιοῦτος πείθειν δύναται. Ξε. Κυ. 1, 6, 19. [vgl. z. Th. 4, 72, 4.] Ὁ ἐν καιρῷ μόχθος πολλὴν εὐδαιμονίαν τίκτει βροτοῖσι τελευτῶν. Εὐ. Τήμ. 8. Οὐ πολὺ διαλιπὼν ἐτελεύτησεν. Θ. 5, 10, 11. Ἀντὶ φιλοτίμων ἀνδρῶν φιλοχρηματισταὶ καὶ φιλοχρήματοι τελευτῶντες ἐγένοντο. Πλ. πολ. 551, a. [Ὑπέβαλεν ἑαυτὸν φέρων τοῖς Θηβαίοις. Αἰ. 3, 90.

Vgl. Hemsterh. z. Luc. Todteng. 6, 3. Ἄνοιγ', ἄνοιγ ἀνύσας τὸ φροντιστήριον. Ἀρ. νε. 181.]

A. 6. Ἀρξάμενος ἀπὸ (ἔκ) τινός ist oft zu übersetzen: von jemand, etwas an (ihn, dies mit) gerechnet, in der Regel dem zu bestimmenden Begriffe angefügt. [Buttmann z. Plat. Men. p. 212 s.] Τοὺς ἐν πλείσταις ἐξουσίαις γεγενημένους ἴδοι τις ἂν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεπτωκότας ἀρξαμένους ἀφ' ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων. Ἰσ. 8, 104. Ἀδίκοις κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγιείας. Πλ. νό. 661, b. Κακὰ πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι ἀρξάμενοι ἐκ παίδων. Πλ. Ἱπ. 296. Vgl. Buttm. z. Pl. Men. Ind.

A. 7. Im Dialog fügt man seine Worte oft syntaktisch an die Rede dessen, der eben gesprochen hat; eben so an die unterbrochene eigne. So auch das Particip. Ξυγχωρῶ καὶ παραδέχομαι. Καλῶς γε σὺ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν. Πλ. Χαρ. 162, e. Ἀναμιμνήσκονται ἅ ποτε ἔμαθον. Ἀνάγκη. Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν; Πλ. Φαίδ. 76, c.

III. Das Particip appositiv und absolut.

9. Die appositive Participialkonstruktion und ihr zur Seite gehend die absolute sind eine unklarere Ausdrucksweise für Sätze, die mit dem Hauptsatze in einem temporalen oder realen Verhältnisse stehen.

A. 1. Einem Begriffe des Hauptsatzes kann ein Particip mit eigenem Subjekt angefügt werden, wenn dieses teilweise (oder auch ganz) mit jenem Begriffe zusammenfällt. Ὁ πεζὸς ἀμφοτέρων πολὺν τὸν ἀγῶνα εἶχε, φιλονεικῶν μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἤδη καλοῦ, δεδιότες δὲ οἱ ἐπελθόντες μὴ ἔτι χείρω πράξωσιν. Θ. 7, 71, 1. Τὸ ἄλλο ἐκομίσθη, ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς λυθείς. Θ. 5, 3, 4. Ἀπεβλέψατε πρὸς ἀλλήλους ὡς αὐτὸς ἕκαστος οὐδὲν ποιήσων. Δη. 14, 15. Τὸ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πεφοβημένον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, ἐς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἄν τις θεῖον ἡγήσαιτο; Ξε. Ἑλ. 4, 4, 12. (Ἅρμα ἐξήγετο, φοινικίσι καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι. Ξε. Κυ. 8, 3, 12.) [Ἀνεγείρας τὴν ἐμὴν ἀηδόνα καλοῦμεν αὐτούς. Ἀρ. ὄρ. 203. vgl. Elmsley z. Eu. Med. 552.]

[A. 2. Dieselbe Verbindung ist statthaft, wenn beim Particip ein weiterer Begriff, beim bestimmten Verbum ein Teilbegriff desselben als Subjekt oder auch als Objekt eintritt. Οἱ ἄνθρωποι λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον. Ξε. ἀν. 4, 2, 7. Vgl. Th. 4, 108, 3. vgl. zu 1, 36, 4. 100, 3. 6, 3, 2.]

[A. 3. Bei Gegensätzen erlaubte man sich zuweilen, einem im Nominativ gesetzten Particip zwei Subjekte anzufügen, wenn auch das Particip nur dem einen angehört. [Dem. 52, 30 vgl. Xen. Kyr. 4, 6, 3 und An. 1, 8, 27.] Πάχης προκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἱππίαν — ὁ μὲν ἐξῆλθε παρ' αὐτόν, ὁ δ' ἐκεῖνον ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ εἶχεν. Θ. 3, 34, 3.]

(A. 4. Wirklich anakoluthartig wird der Nominativ des Participps auch auf einen (gesetzten oder zu denkenden) Accusativ, Dativ oder Genitiv des Hauptsatzes bezogen, teils weil man für den gewählten Ausdruck leicht einen synonymen mit dem Nominativ denken konnte, z. B. für ἦν πᾶσι βοή etwa πάντες ἐβόων; teils weil der Nominativ gewissermaßen formlos ist. Vgl. § 45, 2, 2 u. 3. Λάϊε πάλαι δή σ' ἐξερωτῆσαι θέλων σχολή μ' ἀπεῖργεν. Εὐ. Παλ. 4 (583). Θεῶν φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε, τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μή, τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι. Θ. 2, 53, 3. — Ἦν πᾶσ' ὁμοῦ βοή, ὁ μὲν στενάζων, ὅσον ἐτύγχανεν πνέων, αἱ δ' ἠλάλαζον. Εὐ. Βακ. 1131. Μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν, Ἀργεῖοι μὲν ὀργῇ χωροῦντες, Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως. Θ. 5, 70. — Τὰ περὶ Πύλον ὑπ'

ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν περιπλέοντες, Πελοποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατοπεδευόμενοι. Θ. 4, 23, 2. Ἡ οἰμωγὴ εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων. Ξε. Ἑλ. 2, 2, 3. Vgl. Elmsley z. Ar. Ach. 335.)

A. 5. Als absolute Accusative gebrauchte man von impersonalen oder ohne Subjekt gesetzten Verben, im letztern Falle passiven oder passivartigen, das Neutrum der Participia; von den letztern am häufigsten Perfekte, hin und wieder Aoriste. So finden sich δέον da es nötig ist, προςῆκον da es sich gebührt [z. Th. 4, 95, 1], ὄν, ἐξόν und παρόν da es erlaubt ist u. ä.; εἰρημένον da es gesagt, bestimmt war [z. Th. 1, 125 u. Kr. z. Arr. 1, 29, 2 lat. A.], προςταχθέν da es geheißen war u. ä.; [Hermann z. Vig. 213.] Hinzutreten können auch ὡς und ὥσπερ als ob, wie wenn. Οὐχ οὗτοι ἱκανοί εἰσιν ἀγωνισταὶ οἵτινες ἀγρυπνῆσαι δέον ἡττῶνται τούτου. Ξε. Κυ. 1, 5, 12. Ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε. Θ. 3, 40, 4. Τοὺς σκώπτειν δυναμένους εὐφυεῖς καλοῦσι, προςῆκον τῆς προςηγορίας ταύτης τυγχάνειν τοὺς ἄριστα πρὸς ἀρετὴν πεφυκότας. Ἰσ. 15, 284. Ἐκβῆναι οὐκ ὂν ἀναγκαῖον ἦν ἐπ' ἀγκύρας ἀποσαλεύειν. Δη. 50, 22. Ἐξὸν ζῆν ἡμῖν μὴ καλῶς καλῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν. Πλ. Μενεξ. 246, d. Μὴ τοὺς ἀμείνονας παρὸν φίλους ἑλέσθαι τοὺς κακίονας λάβῃς. Εὐ. Ἡρ. 178. [z. Xe. An. 5, 8, 3.] Βουλῆς νῦν ἄξιοι τυχεῖν, οὐ μετὸν αὐτῷ. Λυ. 31, 32. Ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἐστιν ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι. Θ. 1, 120, 3. Τί αὐτοῖς ὑπάρχον τῶν ἑτέρων κατηγοροῦσιν; Ἀνδ. 1, 92. Ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν, κυρωθὲν δὲ οὐδὲν οἱ Μακεδόνες ἐχώρουν ἐπ' οἴκου. Θ. [z. 4, 125, 1; δόξαν 5, 65, 3. 8, 79, 1. 93, 1.] — Λακεδαιμόνιοι ἀδικήσουσιν Ἀθηναίους, εἰρημένον ἄνευ ἀλλήλων μήτε σπένδεσθαί τῳ μήτε πολεμεῖν. Θ. 5, 39, 2. Ἰατρῷ προςτεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν τῶν μορίων ἀμελοῦντι ἕξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν; Πλ. νό. 902, d. — Ἀλκιβιάδης ἐτόλμησεν ἀναβῆναι, ὡς οὐκ ἐξεσόμενον τῇ πόλει δίκην παρὰ τῶν ἀδικούντων λαμβάνειν. Λυ. 14, 10. Οὐ δίκην παρὰ τῶν ἀδικούντων λαμβάνετε, ὥσπερ οὐ τῆς ζημίας αὐτοῖς μέλον. Λυ. 27, 16. Σιωπῇ ἐδείπνουν, ὥσπερ τοῦτο ἐπιτεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονός τινος. Ξε. συ. 1, 11. (Über χρεών z. Th. 3, 40, 4, χρησθέν 3, 96, 1, τυχόν z. Xe. An. 5, 9, 20 u. Arr. An. 1, 10, 6 lat. A., παρατυχόν z. Th. 1, 76, 3.)

(A. 6. Mit ταῦτα findet sich δόξαντα ταῦτα und selbst δόξαν ταῦτα (wie δοκεῖ ταῦτα). Δόξαντα ὑμῖν ταῦτα εἵλεσθε ἄνδρας εἴκοσιν. Ἀνδ. 1, 81. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα. Πλ. Πρω. 314, c. Vgl. z. Xe. A. 4, 1, 13.)

A. 7. Eben so (wie A. 5) stehen auch Neutra von Adjektiven mit ὂν absolut; ohne ὂν wohl nur, wenn ὡς hinzutritt. Παρεκελεύοντο κραυγῇ χρώμενοι, ἀδύνατον ὂν ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῳ σημῆναι. Θ. 7, 44, 4. Ἐγὼ οἶμαι ψηφίσασθαι ἂν τὸ πλῆθος συνελθὸν τοὺς κρατίστους καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτεῖν, ἅμα μὲν συναγορευόντων ἡμῶν, ἅμα δὲ αἰσχρὸν ὂν ἀντιλέγειν. Ξε. Κυ. 2, 2, 20. — Ὡς οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν αἰτιᾷ τὸν κλέπτοντα. Ξε. Κυ. 5, 1, 13. [Vgl. z. Th. 2, 35, 1. 3, 94, 3.]

A. 8. Sonst steht bei hinzugefügtem Subjekt, τούτου, τούτων &c., der absolute Genitiv. Vgl. § 47, 4, 4. Τούτου ὑπάρχοντος τὰ τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν λεκτέον. Πλ. Τιμ. 30, c. Δόξαντος τούτου ᾤχετο. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 36. Δοξάντων τούτων κατέλιπον τρεῖς ναῦς. Ξε. Ἑλ. 1, 7, 30. Ἐπίσταμαι τριήρεις πολλάκις ἐκπεμπομένας, τούτου μὲν ἀδήλου ὄντος εἴτε βέλτιον εἴτε κάκιον ἔσται· ἐκείνου δὲ δήλου ὅτι οὐδέποτε ἀπολήψονται ἃ ἂν εἰσενέγκωσιν. Ξε. π. πό. 3, 8. [Vgl. Cobet N. L. p. 326 s. ?]

A. 9. Über den ohne Subjekt ähnlich gebrauchten Ge. § 47, 4, 4 u. 5; über den absoluten Ge. überhaupt § 48, 4 und A. 2 u. 3.

A. 10. Mit hinzugefügtem Subjekt finden sich der absolute Accusativ (wie der Ge) in Verbindung mit ὡς als ob und ὥσπερ gerade wie wenn. Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ὦσι σώφρονες, ὅμως εἴργουσιν ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. Ξε. ἀν. 1, 2, 20. Πολλοὶ

τῶν ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους. Ξε. ἀπ. 2, 3, 3. Vgl. Elmsley z. Eu. Her. 693?

A. 11. Über den absoluten Dativ § 48, 5, 1. Als zum Particip gehöriges Nomen ist oft nicht bloß zum Ge. (§ 47, 4, 3), sondern auch zum Da. u. Ac. ein Pronomen zu ergänzen. Kr. z. Xe. An. 4, 1, 17 und 7, 1, 10 und Reg. z. Th. und Pronomen E.

10. Im temporalen Verhältnisse bezeichnet das Particip eine rein äußerlich der Zeit nach stattfindende Verbindung, wie eben das Tempus des Particips sie andeutet: dem bestimmten Tempus Gleichzeitiges das Präsens, Vorzeitiges der Aorist und das Perfekt, Bevorstehendes das Futur.

A. 1. Die Griechen, mit einer Fülle von Participien ausgestattet, gebrauchen die den Ausdruck verkürzende und kräftigende Participialkonstruktion ungleich häufiger als wir und selbst als die Lateiner (daher auch φιλομέτοχοι genannt). In vielen Fällen übersetzen wir die Participia durch das Relativ oder durch Konjunktionen: 1) das des Präsens durch wann (zur Zeit da), während, indem, da, so lange als, so oft als; 2) das des Aorists und Perfekts durch wann, nachdem, als, da; 3) das des Futurs (oft die Nebenidee des Zweckes enthaltend) durch um, indem er sollte oder wollte rc. Καὶ φύσει πως εὐάγωγόν ἐστι πᾶς ἀνὴρ ἐρῶν. Μέ. 340 (352). (Πότερον κάλλιον πράττοι ἄν τις εἷς ὢν πολλὰς τέχνας ἐργαζόμενος ἢ ὅταν μίαν εἷς (ἐργάζηται)); Πλ. πολ. 370, b.) Νεανίας ὅστις ὢν Ἄρη στυγεῖ κόμη μόνον καὶ σάρκες, ἔργα δ' οὐδαμοῦ. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 30 (1039). Τί φῄς; λαθεῖν ζητῶν τι πρὸς γυναῖκ' ἐρεῖς; Ἀντιφά. 284 (253). Ἀργὸς οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα βίον δύναιτ' ἂν συλλέγειν ἄνευ πόνου. Εὐ. Ἠλ. 80. Ὅτε μὲν ἐπίοι τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ὑπεχώρουν, ἀναχωροῦσι δ' ἐπέκειντο. Θ. 3, 97, 3. — Πολλοὶ ἤδη ἐξαπατήσαντες καὶ διαλαθόντες τῶν παρόντων κινδύνων ἀπελύθησαν. Λυκ. 79. Γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν. Μέ. μο. 96. Ἡδὺ σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. Εὐ. Ἀνδρομέδα 15 (131). — Οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον τῆς χαράδρας ὅσον ὀκτὼ σταδίους. Ξε. ἀν. 3, 4, 3. — Ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθεν. Θ. 1, 18, 3. — Οἷάπερ παρόντος ἐμοῦ λέγετε, τοιαῦτα καὶ περὶ ἀπόντος φρονεῖτε. Ἰσ. 3, 60. Πολεμοῦνται ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων. Θ. 4, 20, 3.

A. 2. Oft übersetzen wir das Particip durch ein verbales Substantiv und das Substantiv durch den Genitiv. Αἴας μ' ἀδελφὸς ὤλεσ' ἐν Τροίᾳ θανών. Εὐ. Ἑλ. 94. Ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρεῖχεν. Θ. 4, 29, 2. Vgl. § 50, 11, 3.

A. 3. Verdeutlicht und näher bestimmt wird die temporale Bedeutung des Particips durch hinzugefügte Adverbia. So stehen vor dem Particip μεταξύ mitten in (Ausn. Πλ. ἀπ. 40, b.) — und εὐθύς sogleich nach — (das Particip durch ein Substantiv zu übersetzen), nie so εὐθέως [Lobeck z. Phryn. p. 145***]; vor oder nach demselben ἅμα; nur nach demselben ἐνταῦθα δή, εἶτα (Ausn. Ἀρ. νε. 860. Λυ. 654. Ἄμφις 36), ἔπειτα, οὕτω, (τότε) ἤδη. (Eben so folgt zuweilen auch μετὰ ταῦτα und ἐκ τούτου.) Οἱ βάρβαροι καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον. Ξε. ἀν. 3, 3, 10. Ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη. Ξε. ἀν. 3, 1, 47. — Τίς ἂν εἴη τοιοῦτος ἰατρὸς ὅστις τῷ νοσοῦντι μεταξὺ ἀσθενοῦντι μηδὲν συμβουλεύοι; Αἰ. 3, 225. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται. Θ. 2, 39, 2. Τοῖς καλοῖς εὐθὺς ἰδόντες εὖνοι γιγνόμεθα. Ἰσ. 10, 56. (Ἐπιγενομένη ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους. Θ. 2, 58, 2. z. Xe. An. 4, 3, 30.) — Οὐ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν χρῄζων τις εἶτα μηδὲ τοῦτ' ἔχῃ λαβεῖν. Σο. Ἠλ. 1008. Σκόπει τάδε, μὴ νῦν φυγόντες εἶθ' ἁλῶμεν ὕστερον. Εὐ. Ἀνδρ. 755. Οἱ ἄνθρωποι ἄνδρα ἡγη-

σάμενοι εὐεργετεῖν ἱκανὸν εἶναι καὶ ἀπολαύειν αὐτοῦ ἀγαθὰ νομίσαντες ἔπειτα τοῦτον ἀνὰ στόμα ἔχουσιν ἐπαινοῦντες. Ξε. Ἱέρ. 7, 9. — Οἱ ζωγράφοι ἐκ πολλῶν συνάγοντες τὰ ἐξ ἑκάστου κάλλιστα οὕτως ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιοῦσι φαίνεσθαι. Ξε. ἀπ. 3, 10, 2. Ὑπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων κινδυνεύσαντες οὕτω τὸν βίον ἐτελεύτησαν. Λυ. 2, 79. — Τῷ ὑπερβάλλοντι τῶν ἐπαίνων φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. Θ. 2, 35, 3. Κοινῇ ἀσκήσαντες τότε ἤδη, ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς. Πλ. Γο. 527, d. — (Εἴ τις δῶρα λαμβάνων μετὰ ταῦτα λέγει καὶ γιγνώσκει περὶ τῶν πραγμάτων, ἐξώλης ἔστω. Δείν. 2, 16. [vgl. Her. 8, 25.] Ἐν ἐμαυτῷ πεῖραν λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον ἤλαυνον. Ξε. ἀν. 5, 8, 15. vgl. Dem. 53, 24.)

(A. 4. Ἔρχεσθαι und ἰέναι mit dem Particip des Futurs stehen auch in uneigentlicher Bedeutung: ich bin im Begriff zu —, bei Attikern selten. [Elmsley z. Eu. Med. 1024.] Οἶσθα εἰς οἷον κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχήν. Πλ. Πρω. 313, a. Ὅπερ ᾖα νῦν ἐρῶν, ἡ ἀπληστία παρασκευάζει τυραννίδος δεηθῆναι. Πλ. πολ. 562, c. Über παρασκευάζεσθαι mit dem Part. des Fu. ohne ὡς z. Th. 2, 18, 1. vgl. 5, 8, 2.)

(A. 5. Mit einer kleinen Ungenauigkeit steht in relativen und Fragesätzen bei χρή und δεῖ das Particip mit dem Infinitiv, während eig. nur jenes zu χρή oder δεῖ gehört: was muß —, um zu —. Ποίαν χρὴ ποίῳ ἀνδρὶ συνοῦσαν ὡς ἀρίστους παῖδας τίκτειν; Πλ. Θε. 149, d. Τί χρὴ τὸν ἄθλιον δράσαντα σοὶ χαρίζεσθαι; Εὐ. Ἱπ. 1261. Ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ, ἣν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν. Ξε. ἀν. 4, 2, 3. z. Th. 2, 51, 1. vgl. Her. 8, 129, 1.)

11. Die temporale Verbindung kann auch eine bloß angenommene hypothetische sein: im Fall, wenn.

A. So am häufigsten in allgemeinen Sätzen. Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχει. Εὐ. ἀποσ. ἄδ. 30 (1027). Ὦ τρὶς κακοδαίμων ὅστις ὢν πένης γαμεῖ. Μέ. μο. 757. Πᾶς ἑαυτῷ συγγνώμην ἕξει κακῷ ὄντι. Πλ. πολ. 391, e. Οὐκ ἔστιν αἰσχρὸν ἀγνοοῦντα μανθάνειν. Μέ. μο. 405. Δυοῖν λεγόντοιν θατέρου θυμουμένου ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος. Εὐ. Πρωτ. 2 (656). — Ῥίψας λόγον τις οὐκ ἀναιρεῖται πάλιν. Μέ. μο. 710. Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν. Εὐ. Κρῆσ. 6 (464). Ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν. Μέ. μο. 471. Πόνου μεταλλαχθέντος οἱ πόνοι γλυκεῖς. Σο. ἀποσ. 672 (344). — Χρήματα κτωμένους εὐφραίνει καὶ κεκτημένους ἐλευθεριώτερον καὶ ἥδιον ζῆν ποιεῖ. Ξε. ἀπ. 1, 6, 3. — Ἐπὶ Κέκροπος ξυνῄεσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα. Θ. 2, 15, 1.

12. Verbundene Handlungen können leicht auch als auf einander einwirkende gedacht werden, und dem gemäß kann das Particip zu seinem Verbum auch in einem kausalen Verhältnisse stehen.

A. 1. So bezeichnet das Particip des Präsens und der Präterita auch das Mittel: dadurch, daß, und selbst den Grund: deshalb weil, da; das des Futurs den Zweck: um zu. Μὴ κρῖν' ὁρῶν τὸ κάλλος, ἀλλὰ τὸν τρόπον. Μέ. μο. 333. Πατὴρ ἀπειλῶν οὐκ ἔχει μέγαν φόβον. Μέ. 440 (454). Δαίμων ἐμαυτῷ γέγονα γήμας πλουσίαν. Μέ. μο. 132. — Ὁ ἄδικος λόγος νοσῶν ἐν αὑτῷ φαρμάκων δεῖται σοφῶν. Εὐ. Φοί. 471. Οἱ μεγάλα δαπανώμενοι πολλῶν δεόμενοι αἰσχροκερδέστατοί εἰσιν. Ἀνδ. 4, 32. Συνετὸς πεφυκὼς φεῦγε τὴν πανουργίαν. Γν. 574. Οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς ἔχει τὰ πράγματα. Δη. 4, 2. — Οὐκ ἐς λόγους ἐλήλυθ', ἀλλά σε κτενῶν. Εὐ. Τρῳ. 905. — (Λέγω τοῦδ' ἕνεκα, βουλόμενος δόξαι σοὶ ὅπερ ἐμοί. Πλ. Φαίδ. 102, d.)

A. 2. Verdeutlichen kann man die Angabe des Grundes, wenn man dem Particip ἅτε oder ὡς vorsetzt: ἅτε (selten οἷα vgl. z. Th. 2, 5, 2), wenn der Grund als faktischer (objektiv), in der Natur der Sache liegender),

vorgestellt wird: da nämlich, quippe; ὡς, wenn die Erscheinung der Sache den Grund als Urteil hervorbringt: wie, wie wenn, als ob, in der Voraussetzung, Meinung daß —. [Krit. Anal. 1 S. 160.] Ὁ Ἔρως, ἅτε αὐτὸς ὢν μόναρχος, ἄξει ἐπὶ πᾶσαν τόλμαν. Πλ. πολ. 575, a. Ἅτε ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 10. (Οἷα δὴ ἀπιόντων ἐπελαύνουσιν. Ξε. Ἑλ. 5. 4, 39.) — Οἱ βιασθέντες ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν. Ξε. ἀπ. 1, 2, 10. Αἱ πόλεις ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὡς οὐκ ἂν μείζονος κακοῦ φόβῳ τὴν ἀδικίαν παύσοντες. Ξε. ἀπ. 2, 2, 3. Ἐρώτα ὅ, τι βούλει ὡς τἀληθῆ ἐροῦντος (erg. ἐμοῦ). Ξε. Κυ. 3, 1, 9.

(A. 3. Die Partikeln ἅτε und ὡς erscheinen auch (ohne ὤν) bei einem bloßen Nomen. Τοὺς τῆς τραγῳδίας ποιητὰς εἰς τὴν πολιτείαν οὐ παραδεξόμεθα, ἅτε τυραννίδος ὑμνητάς. Πλ. πολ. 568, b. [Schneider z. Plat. Rep. 551, e.] Ἀναβαίνει ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον. Ξε. ἀν. 1, 1, 2. Über οἷα Pflugk z. Eu. Andr. 912.)

A. 4. Nach einem kaussalen Particip kann auch οὕτως eintreten; eben so verdeutlichend und verstärkend διὰ τοῦτο, διὰ ταῦτα. Παντὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτως καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. Πλ. Μέν. 80, c. Νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι διὰ τοῦτο προςέλαβον. Ξε. ἀν. 1, 7, 3. Σωκράτης οἴεσθαι ἔφη τὸν Ὀδυσσέα Ἑρμοῦ τε ὑποθημοσύνῃ καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα διὰ ταῦτα οὐδὲ γενέσθαι ὗν. Ξε. ἀπ. 1, 3, 7. vgl. z. Xe. An. 1, 7, 3.

13. Sogar auch gegensätzlich kann das Particip seinem Verbum beigefügt werden.

A. 1. Gewöhnlich ist es in diesem Falle durch obgleich übersetzbar, mitunter durch welcher. (Auch hier fehlt ὤν zuweilen.) Πολλοὶ μὲν ὄντες εὐγενεῖς εἰσιν κακοί. Εὐ. Ἠλ. 553. Ἀνὴρ δίκαιος οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος οὐ βούλεται. Φιλή. 92, 1. Ἔρχεται τἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον. Μέ. 416 (433). Πολλοὺς ὁ καιρὸς οὐκ ὄντας ποιεῖ φίλους. Μέ. μο. 446. — Δὶς τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει. Πλ. νό. 754, c. — Πολλῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν θηρίων ὄντων μέγιστόν ἐστι θηρίον γυνή. Μέ. 477 (488). Vgl. § 57, 2, 5.

A. 2. Verdeutlicht wird dieses Particip durch ein vorgesetztes καί auch, selbst, negativ οὐδέ, μηδέ, und καίπερ obgleich, das bei den Attikern nicht leicht anders als mit dem Particip oder einer participartigen Konstruktion vorkommt, während καίτοι und doch nur bei einem selbständigen Satze eintritt. [Kr. Stud. 2 S. 49.] Erst bei Spätern werden beide öfter auch umgekehrt gebraucht. [Vgl. Kr. z. Arr. 1, 5, 7. [Auch Plat. Symp. 219, c. Rep. 511, d, Lys. 31, 34?] Καὶ δοῦλος ὢν τίμιος πλουτῶν ἀνήρ. Εὐ. Ἀνδρομέδα 20 (143, 2). Αἱ συμφοραὶ καὶ βραχὺν ὄντα μακρὸν δοκεῖν εἶναι ποιοῦσι τὸν βίον. Ἡρ. 7, 46, 2. Κύπρις οὐδὲν νουθετουμένη χαλᾷ. Εὐ. Δίκ. 6 (341), 1. Γυναικὶ πείθου μηδὲ τἀληθῆ κλύων. Εὐ. Ἱπ. καλ. 11. — Συμβουλεύω σοι, καίπερ νεώτερος ὤν. Ξε. Κυ. 4, 5, 32. Διαπεπραγμένος ἧκε, καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων. Ξε. ἀν. 2, 3, 25. Οὐκ ἂν προδοίην καίπερ ἄψυχον φίλον. Εὐ. Πρωτε. 7 (657). Λέγεις ἀληθῆ, καίπερ ἐκ μακροῦ χρόνου. Σο. ΟΤ. 1141.

A. 3. Urgiert wird der Gegensatz durch ein zugefügtes ὅμως, das auch dem Particip sich anschließen und nicht minder vor demselben stehen kann. [z. Th. 5, 61, 3.] Ἦ δοκεῖ τίς σοι, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; Πλ. Μέν. 77, c. — (Καὶ θνήσκουσ' ὅμως, πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν. Εὐ. Ἑκ. 568. — Πείθου γυναιξί, καίπερ οὐ στέργων ὅμως. Αἰσ. ἑπ. 712 (693). vgl. Dial. Sy. A. 2. —) Φοβεῖται μὴ ἡ ψυχὴ ὅμως καὶ θειότερον καὶ κάλλιον ὂν τοῦ σώματος προαπολλύηται. Πλ. Φαίδ. 91, c. Οὓς ἂν αἰσθάνωμαι ὅμως καὶ εὖ πάσχοντας ἔτι ἀδικεῖν πειρωμένους, τούτους ὡς ἀνηκέστους πλεονέκτας ὄντας

ἤδη καὶ τῆς χρήσεως ἀποπαύω. Ξε. οἰκ. 14, 8. Ὅμως πρός γε τὰς ἄλλας τέχνας καίπερ οὕτω πραττούσης φιλοσοφίας τὸ ἀξίωμα μεγαλοπρεπέστερον λείπεται. Πλ. πολ. 495, d.

IV. Verschiedene Kasus von Participien durch Konjunktionen, mehrere Participia ohne Konjunktionen verbunden. Ergänzung.

14. Kopulative und adversative Partikeln können Participia von verschiedener Bedeutung und selbst von verschiedener Form verbinden.

A. 1. So kann mit einem kausalen ein hypothetisches Particip verbunden werden. Νομίσαντες ἐλασσωθήσεσθαι καὶ ὄντες ἐπίτιμοι νεωτεριοῦσιν. Θ. 5, 34, 2. [vgl. z. Xe. An. 1, 7, 4.] Ὑμῶν ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὐτόλμων γενομένων ἐγὼ ὑμῶν τὸν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν. Ξε. ἀν. 1, 7, 4. Ἔφη κατὰ τὸ εἰκὸς κρατήσειν σφᾶς τῶν πολεμίων, ἀνδρίας μὲν σφίσιν ὑπαρχούσης, εὐταξίας δὲ προςγενομένης, Θ. 6, 72, 3. [Vgl. Reg. z. Th. u. καὶ I, 1.]

A. 2. Noch auffallender verbindet sich z. B. mit einem regierten Ge. ein absoluter, mit einem absoluten ein No. oder Da., ein No. mit einem absoluten Ge., ein Da. mit einem No. rc. [z. Xe. An. 1, 10, 6 u. Reg. z. Th. u. Particip 2.] Ein auch im Lateinischen vorkommender Sprachgebrauch, am freisten bei Livius, oft mißverstanden. Τὰ ἐπιτήδεια εἶχον ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐνόντων. Ξε. ἀν. 2, 4, 22. Ἀλκιβιάδης τοῖς Πελοποννησίοις ὕποπτος ὢν καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς ὥστ' ἀποκτεῖναι ὑποχωρεῖ παρὰ Τισσαφέρνην. Θ. 8, 45, 1. Οἱ Ἕλληνες παρασκευάζονται ὡς ταύτῃ προςιόντος (βασιλέως) καὶ δεξόμενοι. Ξε. ἀν. 1, 10, 6. [z. Th. 1, 65, 1.] — Εἰςήλθομεν εἰς τὸν πόλεμον ἔχοντες τριήρεις οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων, ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἁπασῶν. Ξε. ἀν. 7, 1, 27. [vgl. z. Th. 4, 8, 6. 41, 3.] — Οὐδαμόθεν μαθὼν οὐδὲ ὄντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ ἔπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ. Πλ. Πρω. 319, d. Ἤλπιζον ῥᾳδίως αἱρήσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνόντων. Θ. 4, 8, 3. [vgl. 4, 13, 1.] — Τῷ τείχει προςέβαλον ὄντι ἀσθενεῖ καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνόντων. Θ. 2, 25, 1. Οὓς χεῖρας προϊσχομένους καὶ ζωγρήσαντες διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; Θ. 3, 66, 2. — Μεταπεμφθέντες ἦλθον ἢ οὐδενὸς καλέσαντος. Λυ. 4, 11. [vgl. z. Th. 4, 5.] Καρποὺς ἀφθόνους εἶχον οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους, ἀλλ' αὐτομάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς. Πλ. πολιτ. 272, a.

Οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων καὶ ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες. Θ. 1, 67, 1. — Ἔμαθον ἃ φῂς αὐτὰς ἐπίστασθαι ὡς οὔτε χρήσιμα ὄντα πρὸς τὸν βίον οὔτε ποιήσουσαι αὐτῶν οὐδέν. Ξε. ἀν. 2, 7, 8. Ἡ γυνὴ τρέφει τε καὶ ἐπιμελεῖται οὔτε προπεπονθυῖα οὐδὲν ἀγαθὸν οὔτε γιγνῶσκον τὸ βρέφος ὑφ' ὅτου εὖ πάσχει οὐδὲ σημαίνειν δυνάμενον ὅτου δεῖται. Ξε. ἀπ. 2, 2, 5. Κάλλιστον ὅτι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξυμφοραῖς καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι, οὔτε τι τῶν ἀνθρωπίνων ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς. Πλ. πολ. 604, b. — Εἶδεν εἴτε δή τινος εἰπόντος εἴτ' αὐτὸς συνεὶς ὅτι σωτηρία μόνη γένοιτ' ἂν αὐτῷ ἡ ὑμετέρα φιλανθρωπία. Δη. 23, 156. — Ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὡς ὅταν ἐξέλθωσιν ἢ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς ἢ ῥᾳδίως ληψόμενοι βίᾳ. Θ. 4, 5. — Αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ γεγονὼς μὲν ἀφ' Ἡρακλέους, τοῦ δὲ πατρὸς βασιλεύσαντος, αὐτὸς δ ἐπίδοξος ὢν τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης περιίδοιμι τὴν χώραν τοὺς οἰκέτας τοὺς ἡμετέρους ἔχοντας. Ἰσ. 6, 8. Ἐκείνοις οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων. Ξε. Ἑλ. 7, 5, 14. Οἴονται χρῆναι

οὕτω ῥᾳδίως ὃν ἂν βούλωνται κακῶς ποιεῖν, ὥσπερ τῶν μὲν ἄλλων ἀδικούντων, ἄριστοι δὲ ἄνδρες αὐτοὶ γεγενημένοι. Λυ. 25, 31. Ἅτε οἰκίας τε καὶ ξυσσίτια κοινῇ ἔχοντες, ἰδίᾳ δὲ οὐδενὸς οὐδὲν τοιούτου κεκτημένου ὁμοῦ δὴ ἔσονται. Πλ. πολ. 458, c. Ἐνόμιζον τῶν Συρακοσίων τοὺς ἱππέας πολλοὺς ὄντας, σφίσι δ' οὐ παρόντων ἱππέων βλάπτειν ἂν μεγάλα. Θ. 6, 64, 2.

15. Einem bestimmten Verbum finden sich oft mehrere Participia ohne Konjunktionen angefügt, doch auf mehr als eine Weise. [Kr. in den krit. Anal. 1 S. 163 f.]

A. 1. Selten ist ein wirkliches Asyndeton von Participien. Τὰ δέκα τάλαντα ὁρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι. Αἰ. 3, 94.

A. 2. Häufig schließt sich ein Particip dem andern an, indem man z. B. für λαβὼν συνέλεξε καὶ ἐπολέμει sagen kann λαβὼν συλλέξας ἐπολέμει. Ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον. Ξε. ἀν. 1, 1, 7. Ἀρχέλαος τὸν θεῖον μεταπεμψάμενος ξενίσας καὶ καταμεθύσας ἐμβαλὼν εἰς ἅμαξαν νύκτωρ ἐξαγαγὼν ἀπέσφαξε καὶ ἠφάνισεν. Πλ. Γο. 471, b. — Κατάσκοπον πέμψαντες ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς ὡς εἴη ταῦτα ἀληθῆ τοὺς Ἐρυθραίους εὐθὺς ξυμμάχους ἐποιήσαντο. Θ. 8, 6, 4. — Οἱ πρόγονοι ἀμφοτέρων περιγεγόνασι καὶ τῶν πολεμίων καὶ τῶν συμμάχων, ὡς ἑκατέρων προςῆκε (vgl. § 55, 4, 11.), τοὺς μὲν εὐεργετοῦντες τοὺς δὲ μαχόμενοι νικῶντες. Λυκ. 70. — Ἄδικοι ὄντες λισσόμενοι ὑπερβαίνοντες καὶ ἁμαρτάνοντες πείθοντες αὐτοὺς ἀζήμιοι ἀπαλλάξομεν. Πλ. πολ. 366, a.

A. 3. Das eine Particip kann dem andern auch appositiv beigefügt werden. Ἐξέτασιν ποιήσαντες ἐν τοῖς ἱππεῦσι, φάσκοντες εἰδέναι βούλεσθαι πόσοι εἶεν, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 8. Ἐντυχὼν ἀνθρώπῳ ὀφθαλμιῶντι, ἀπιόντι ἐξ ἰατρείου κάλαμον ἔχοντι, ἀπέκτεινεν. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 3.

A. 4. Ein Particip kann mit einem Verbum zu einem Begriffe verschmelzen und diesem so verbundenen Begriffe ein anderes Particip beigefügt werden. Ὠιόμεθ' ὑμᾶς πειθομένους τὰ παρ' ὑμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλασσαν. Ξε. ἀν. 6, 1, 26. Ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκεν. Δη. 18, 203. Ἐπιθυμῶ ἐκταθείς, ὥσπερ Ὀδυσσεύς, καθεύδων ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ξε. ἀν. 5, 1, 2.

A. 5. Doch können zwei Participia einem Verbum auch in verschiedener Beziehung angefügt sein. Ἆρα προςδοκᾷς ποτέ τινά τι ἱκανῶς ἂν στέρξαι ὃ πράττων ἂν ἀλγῶν τε πράττοι δὴ καὶ μόγις σμικρὸν ἀνύτων; Πλ. πολ. 486, c. Ὤμοσαν σφάξαντες κάπρον βάπτοντες οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. Ξε. ἀν. 2, 2, 9. Θύσαντες, ἐπεὶ καλλιερήσαντο, ἀριστήσαντες ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι ἐπορεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ἔχοντες. Ξε. ἀν. 5, 4, 22. — Προδραμόντες διαβάντες τὴν χαράδραν, ὁρῶντες πρόβατα πολλά, προςέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον. Ξε. ἀν. 5, 2, 4.

A. 6. Prädikativ kann ein Particip einem andern selbst in Verbindung mit dem Artikel zugefügt werden, wie ζῶν ἔχεται so ὁ ζῶν ἐχόμενος ꝛc. vgl. § 50, 12, 1 u. z. Th. 1, 75, 2. Οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματίαι τε καὶ ἀσθενεῖς πολὺ τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυπηρότεροι ἦσαν. Θ. 7, 75, 2. Παρεγένοντο ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. Θ. 2, 5, 2. Τῷ σφενδονᾶν ἐντεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν εὑρίσκωμεν. Ξε. ἀν. 3, 3, 18. Ἀπεκρίνατο Θεαγένους ἀδελφὴ εἶναι τοῦ πεσόντος ἐν Χαιρωνείᾳ στρατηγοῦντος. Πλουτ. Ἀλεξ. 12.

16. Oft ist das Particip (wie der Infinitiv § 55, 4, 11) zu einem Verbum aus einem in der Nähe stehenden Verbum zu **ergänzen**.

A. So zu τυγχάνειν, (vgl. 56, 4, 2.) λανθάνειν, φθάνειν; παύειν, λήγειν, διατελεῖν; ὁρᾶν u. a. Πρὸς ὀργὴν ἥντινα τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε. Θ. 3, 43, 4. Τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐκ Σικελίας δι' ὀλίγου πορισυμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου σχολαίτερον μέν, ὅμως δ', ἢν μὴ προσέχητε τὴν γνώμην, τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς, τὰ δὲ φθήσονται. Θ. 7, 15, 2. — Οὐκ ἀργῆς ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἑτέρους σπεύδομεν. Θ. 4, 87, 3. Ἔλεγον χρῆναι ἔτι ζητεῖν καὶ μὴ παύσασθαι. Ἀνδ. 1, 36. Τὰ μέν σ' ἐπαινῶ κοὐδαμῇ λήξω ποτέ. Αἰσ. Προ. 340. Ἄργος καὶ Θῆβαι καὶ Λακεδαίμων καὶ τότ' ἦσαν μέγισται καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσιν. Ἰσ. 4, 64. — Ὡρμίσαντο καὶ αὐτοί, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. Θ. 2, 86, 2. [z. Th. 1, 73, 3.] Ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθύς, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾔσθάνοντο [erg. πληροῦντας.] Θ. 7, 69, 1. Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ ῥᾳδίως ἔφερον, ἀλλὰ καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτούς. Θ. 4, 41, 3.

V. Verbalia.

17. Participa sind auch die **Verbalia** auf *τός* und *τέος*.

A. **Über die Bedeutung derer auf** τός § 41, 11, 25 f. Zuweilen stehen sie auch in der Bedeutung unseres — **wert**, wie ψεκτός **tadelnswert**. Τοῖς μὲν γένει πολίταις ἱκανόν ἐστι λειτουργεῖν ὡς οἱ νόμοι προστάττουσι, τοὺς δὲ ποιητοὺς ὡς ἀποδιδόντας χάριν, οὕτω προσήκει φαίνεσθαι λειτουργοῦντας. Δη. 45, 78. — Ὁρῶν τὰ ὁρατὰ καὶ ἀκούων τὰ ἀκουστὰ γιγνώσκεις. Ξε. Κυ. 1, 6, 2. Ἁλωτὰ γίγνεθ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ ἅπαντα. Μέ. 134 (2). — Ἢ μὴ ποίει τὸ κρυπτὸν ἢ μόνος ποίει. Μέ. μο. 225. Ὅσα μὲν ἂν νοῦς τε καὶ διάνοια ἐργάσηται, ταῦτά ἐστι τὰ ἐπαινετά, ἃ δὲ μή, ψεκτά. Πλ. Κρατ. 416. c. Τὰ μὲν διδακτὰ μανθάνω, τὰ δ' εὑρετὰ ζητῶ, τὰ δ' εὐκτὰ παρὰ θεῶν ᾐτησάμην. Σο. ἀποσ. 723 (731).

Τὸ προαιρεῖσθαι τὸ κατεπεῖγον πράττειν ἐθίζοιμεν ἂν τὸν εἰς τὸ ἄρχειν παιδευόμενον, ὅπως μὴ τὰ τῆς πόλεως ἄπρακτα γίγνηται παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχήν. Ξε. ἀπ. 2, 1, 2. Εἴωθε τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα ἀπροσδόκητος εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν. Θ. 3, 39, 4. Περὶ τῆς αὐτίκα ἀνελπίστου σωτηρίας τὸ πρόθυμον εἶχον. Θ. 6, 69, 5. Ὁ Πειραιεὺς ἦν ἀφύλακτος καὶ ἄκληστος. Θ. 2, 93, 1. — Αἱρεῖ τὴν πόλιν ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσὼν καὶ ἀπροσδοκήτοις. Θ. 7, 29, 2. Οἱ Ἀθηναῖοι οὐχ ὁρῶντες χρήματα ἐν τῷ κοινῷ ἀνέλπιστοι ἦσαν σωθήσεσθαι. Θ. 8, 1, 2. Οἱ ἐπίκλητοι εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες εὐλόγως ἄπρακτοι ἀπίασιν. Θ. 4, 61, 5. Ὁ νομοθέτης τὸν ἀστράτευτον οὐκ ἐᾷ στεφανοῦσθαι. Αἰ. 3, 176.

18. Die **Verbalia** auf *τέος* (§ 42, 11, 27) stehen gew. mit *εἶναι*, von dem jedoch *ἐστίν* häufig ausgelassen wird, entweder **persönlich** als Prädikate eines Subjekts oder **unpersönlich** im Neutrum, gewöhnlich des Singulars. Die Person, von der die Handlung gefordert wird, steht im ersten Falle immer, im zweiten mehrenteils im Dativ. [Nie dabei *ὑπό τινος*.]

A. 1. **Persönlich** stehen sie (von transitiven Verben), wenn das Subjekt als **Hauptbegriff** hervortritt. Οὐ πρό γε τῆς ἀληθείας τιμητέος ἀνήρ, ἀλλ' ὃ λέγω ῥητέον. Πλ. πολ. 595, c. Οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι. Ξε. ἀπ. 2, 6, 27. Τῶν κρατούντων ἐστὶ πάντ' ἀκουστέα. Σο. Ἠλ. 340. Ἃ τοῖς ἐλευθέροις ἡγοῦντο εἶναι πρακτέα, ταῦτα τοῖς δούλοις ἀπεῖπον μὴ ποιεῖν. Αἰ. 1, 138. (Πολλῶν ἔτι μοι λε-

κτέων ὄντων ἀνάγνωθι τὰ περὶ τῆς ἡγεμονίας. Ἰσ. 15, 59.) Περὶ τῶν ὑμῖν πρακτέων ὕστερον βουλεύσεσθε. Δη. 6, 28. [Ausdrücke wie βασιλευτέα ἡ πόλις, ἐπιτρεπτέος ὁ ἀνήρ für ἐπιτρεπτέον τῷ ἀνδρί vgl. § 52, 4, 1 u. 2 scheinen nicht vorzukommen. Über den Plu. § 44, 4, 2; über συνεκποτέα ἐστί σοι τὴν τρύγα u. ä. z. Th. 1, 86, 2.]

A. 2. Unpersönlich stehen sie, wenn die Handlung die Hauptsache ist. Über den Plural § 44, 4, 2. Οἰστέον τὴν τύχην. Εὐ. Ἴων 1260. Τὰς χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ αἱρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον. Ἕνεκα γάρ που ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν ἔδοξε πρακτέον εἶναι. Πλ. Γο. 499, e. Ἔνιά ἐστιν ἃ οὐ πρὸς ἀνθρώπους ἀγωνιστέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα. Ξε. Κυ. 1, 6, 9. Τῷ ἀδικοῦντι δοτέον δίκην. Πλ. Εὐθύφ. 8, d. — Οὐ γυναικῶν οὐδέποτ᾽ ἔσθ᾽ ἡττητέα ἡμῖν. Ἀρ. Λυ. 450.

A. 3. Bei der unpersönlichen Konstruktion findet sich, da sie mit δεῖ synonym ist (Plat. Rep. 431, d), nicht selten statt des Dativs (neben demselben Thuk. 8, 65, 3) auch der Accusativ [vgl. z. 1, 86, 2], wobei ἐστίν immer zu fehlen scheint (Göttling z. Aristot. Pol. S. 350). Οὐ δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς κακῶς φρονοῦσιν. Ἰσ. 9, 7. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι. Πλ. Κρίτ. 49, a. Ποίαν ὁδὸν νῷ τρεπτέον. Ἀρ. ἱπ. 72. Ὄρνιθες ἀνθρώποισι νῦν εἰσιν θεοί, οἷς θυτέον αὐτούς. Ἀρ. ὄρ. 1237.

A. 4. Diese Verbalia stehen oft auch im Sinne ihrer Media und ebenso medialer Passiva: φυλακτέον man muß sich hüten (τὶ vor etwas), πειστέον man muß gehorchen ꝛc. vgl. § 52, 6, 1. Φυλακτέον τὸν ἔρωτα. Πλ. συ. 187, d. (vgl. § 52, 10, 7.) Πειστέον πατρὸς λόγοις. Εὐ. Ἱπ. 1182. Εἶπεν ὅτι ἑκτέον μου εἴη. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 13. Τοῦ νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον. Ἰσ. 2, 49. Μουσικῆς πρότερον ἁπτέον ἢ γυμναστικῆς. Πλ. πολ. 377, a. Εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον τοῦ σώματος. Πλ. Φαίδ. 66, d. — Πολλὴ εὐλάβεια ὑμῖν τούτων ποιητέα ἐστίν. Ἀντ. 3, γ, 11. Ὅρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα. Ξε. ἀν. 2, 5, 18.

Zweite Abteilung: Synthesis.

Erster Abschnitt: Verbindung nominaler Begriffe.

Vorerinnerung. Der synthetische Teil der Syntax erörtert die mannigfachen Verbindungsweisen, welche zwischen einzelnen Begriffen unter einander und die, welche in Satzverhältnissen eintreten.

§ 57. Syntaktische Verbindung nominaler Begriffe.

I. Attributive Verbindung.

1. Das Attributiv eines Substantivs kann zunächst ein Substantiv sein, in welchem Falle beide Substantive gleichsam ein parathetisches Kompositum bilden.

A. 1. Von persönlichen Bezeichnungen finden sich so am häufigsten, selten in Verbindung mit dem Artikel, ἀνήρ (wie γυνή) und (ὁ, ἡ) ἄνθρωπος (dies gewöhnlich geringschätzig) mit Benennungen des Standes, Geschäftes, Alters. Nicht hinzugefügt werden ἀνήρ 2c., wenn sie nicht in irgend einer Beziehung hervorzuheben sind: ἰδιώτης ein Privatmann, ἀνὴρ ἰδιώτης ein Mann, der im Privatverhältnisse lebt. Jenes bezeichnet schlechtweg den Stand, dieses einen Mann, insofern er dem Stande angehört. Oft ist die Hinzufügung des ἀνήρ ehrend. Λυπηρότερον ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι. Ξε. ἀν. 7, 7, 28. — Ἀνδρὶ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ, τι ξυμφέρον οὐδ᾽ οἰκεῖον ὅ, τι μὴ πιστόν. Θ. 6, 85, 1. Ἀνὴρ ἰδιώτης ἐν πόλει δημοκρατουμένῃ νόμῳ καὶ ψήφῳ βασιλεύει. Αἰ. 3, 233. Ἀνὴρ ὁπλίτης δοῦλός ἐστι τῶν ὅπλων. Εὐ. Ἡρ. μ. 190. Δεινὸν εἴ τις κατ᾽ ἀνδρὸς πολίτου τολμᾷ τοιαῦτα καταψεύδεσθαι. Αἰ. 2, 87. Οἱ Σπαρτιᾶται οὐ ταχεῖς ἦσαν περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου ἄνευ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων βουλεῦσαί τι ἀνήκεστον. Θ. 1, 132, 5. — Ἀνὴρ ῥήτωρ πάντων τῶν κακῶν αἴτιος. Αἰ. 3, 253. Καλόν τι ἂν μοι δοκοῦμεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γαδάτᾳ βοηθήσαιμεν, ἀνδρὶ εὐεργέτῃ. Ξε. Κυ. 5, 3, 31. Δεινόν θ᾽ ὡς ἀληθῶς κινδυνεύει καὶ ἀηδὲς εἶναι ἀνὴρ ἀδολέσχης. Πλ. Θε. 195, b. Γέροντι πείθου ἀνδρί. Θέογνις 1351. Ἀνδρὸς ὀργῶντος εἰς Κύπριν νεανίου ἀφύλακτος ἡ τήρησις. Εὐ. Ἀντιγ. 6. Γυναικὶ αἰσχρὸν μετ᾽ ἀνδρῶν ἑστάναι νεανιῶν. Εὐ. Ἠλ. 344. Ἐχθρὸν νέᾳ γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ. Ἀρ. ἀποσπ. 497. (588. 600 K.) Δῶρά τις δίδωσι μοιχῷ γραῦς γυνή. Ἀρ. θε. 345.

Δεινὸν ἦν προέσθαι δυςτυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας. Δη. 19, 172. Βούλοιο ἂν ἐμὲ μᾶλλον τὸ ἀργύριον λαβεῖν ἢ τὸν μέτοικον ἄνθρωπον. Δη. 52, 9. Ἀγανακτῶ, εἰ διὰ πόρνην καὶ δούλην ἄνθρωπον περὶ τῶν μεγίστων εἰς κίνδυνον καθέστηκα. Λυ. 4, 19. Προςέρχεταί μοί τις πρε-

σβῦτις ἄνθρωπος. Λυ. 1, 15. — Ἡ ἀριθμητικὴ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος. Πλ. Γο. 453, e. (Τούτω ἐστὸν παμμάχω, οὐ κατὰ τὼ Ἀκαρνᾶνε τὼ παγκρατιαστὰ ἀδελφώ. Πλ. Εὐθύδ. 271, e.

A. 2. Über (ὁ) Εὐφράτης ποταμός u. ä. § 50, 7, 1—7.

[A. 3. Hieher gehören als Schimpfnamen ὄλεθρος Μακεδών Dem. 9, 31, ὄ. γραμματεύς 18, 127, γέροντες ὄλεθροι Ar. Lys. 325. Vereinzelt finden sich eben so ὀπισθοφύλακες ὁπλῖται, λοχαγοί Xen. An. 4, 1, 6. 7, 8; sogar λοχαγοὶ πελτασταί und γυμνῆτες ταξίαρχοι 4, 1, 26. 28. Dergleichen Substantive (auch die A. 1) waren ursprünglich Adjektive und daher findet man auch nicht nur λόγοι φύλακες Xen. An. 6, 3, 9, ὁπλίτης στρατός, κόσμος Eur. Herakl. 699, 800, Plut. Ant. 41, ἱππότης στρατός Her. 4, 136, 1, ὄχλος γυμνής Rhes. 312, wohl auch ὅμιλος στρατιώτης z. Thuk. 6, 24, 3, ναύτης ὅμιλος Eur. Hek. 921, sondern sogar οἰκέτης βίος Eur. Jon. 1373, ἀλήτης βίος Her. 3, 52, 2, γέρων ὀφθαλμός Eur. Or. 529, νεανίας πόνος Hel. 209, νεανίαι λόγοι Alk. 679, παρθένος χείρ, ψυχή Phoin. 838, Hipp. 1006, πρυμνήτης κάλως Med. 770, λόγος ἔπαινος Plat. Phaidr. 260, b, λόγος πλεονέκτης Her. 7, 158, 1, δραπέται πόδες Aisch. 3, 152. Doch ist dergleichen in der guten Prosa im allgemeinen sehr selten.]

A. 4. Die Völkernamen stehen oft völlig adjektivisch, regelmäßig bei persönlichen Substantiven. Οἱ Ἕλληνες πελτασταὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Ξε. ἀν. 6, 3, 26. vgl. z. Th. 1, 62, 2. Bei Homer findet sich neben λαὸς Ἀχαιῶν auch λαὸς Ἀχαϊκός, Τρωϊκός. [Über Ἕλλην als Fe. u. Ἑλλάς als Mask. Pflugk z. Eur. Her. 131 u. Herm. z. Iph. T. 334.]

2. Am gewöhnlichsten ist das Attribut eines Substantivs ein Adjektiv oder Particip, ein Adverbium oder eine Präposition mit ihrem Kasus.

A. 1. Vorangestellt wird von beiden Begriffen der betontere, mag der Artikel hinzutreten oder nicht. Vgl. § 50, 8, 1. Πικρὸν νέᾳ γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ. Εὐ. Φοῖνιξ 2 (804). Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει μικράς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακράς. Ἀντιφά. 266 (270). Οἶδ' ἐγὼ φεύγοντας ἄνδρας ἐλπίδας σιτουμένους. Αἰσ. Ἀγ. 1668 (1639).

A. 2. Über attributiv gebrauchte Adverbia, Präpositionen mit ihrem Kasus und Sätze § 50, 8, 8—20 vgl. 6 A. 9; über den Ge. § 47, 9, 9 u. § 50, 8, 11; über den Da. § 50, 8, 12; über ὅλος, πᾶς rc. § 50, 11, 7 rc.; über αὐτός, ὅδε rc. eb. A. 15, 19 rc.

A. 3. Ein Epitheton kann mit seinem Substantiv zu einem Gesamtbegriffe verschmolzen und diesem ein anderes Epitheton beigefügt werden. Γέρων ἐραστὴς ἐσχάτη κακὴ τύχη. Μέ. μο. 90. Ἀθάνατόν ἐστι κακὸν ἀναγκαῖον γυνή. Φιλή. 203 (196). — Περὶ ἀνθρώπου ὑφάντου πρεσβύτου λέγει. Πλ. Φαίδ. 87, b. Τί πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτῃ; Πλ. ἀπ. 36, d. — Ἄλλη μία μόνη δουλεία ἑκούσιος λείπεται οὐκ ἐπονείδιστος· αὕτη δέ ἐστιν ἡ περὶ τὴν ἀρετήν. Πλ. συ. 184, c. Über πολλὰ καὶ δεινὰ πράγματα u. ä. § 69, 32, 3.

A. 4. In andern Verbindungen werden mehrere Adjektive bloß als Asyndeta an einander gereiht. Οἱ Μοσσύνοικοι ἄλλα δόρατα εἶχον παχέα, μακρά, ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις. Ξε. ἀν. 5, 4, 25. Vgl. § 59, 1, 1.

(A. 5. Außerdem kann von zwei Adjektiven eins prädikativ stehen, in eben dem Sinne, den es bei hinzugefügten ὤν haben würde. Πένης οὐδὲν εὐγενὴς ἀνήρ. Εὐ. Φοί. 442. Τίς ἄμοχθος εὐκλεής; Εὐ. Ἀρχ. 9 (242), 2. (Οὐδεὶς ὢν ῥᾴθυμος εὐκλεὴς ἀνήρ. Εὐ. Ἀρχ. 8 (239), 2. Ῥᾴθυμος ἂν ᾖς πλούσιος, πένης ἔσῃ. Μέ. μο. 472.)

A. 6. Über die Verbindung mehrerer Participia ohne καί § 56, 15, 1—6.

II. Prädikative Verbindung.

3. Prädikativ kann ein Substantiv oder Adjektiv, auch ohne eintretendes Prädikatsverbum, an ein Nomen, selbst an ein bloß im Verbum enthaltenes, angefügt werden, wo wir meist als, zu, für hinzusetzen. Vgl. § 55, 4, 4 u. die Reg. z. Kr.s Ausgaben u. Prädikat. *Θεὸς συνεργὸς πάντα ποιεῖ ῥᾳδίως. Μέ. μο.* 237. *Μὴ ὡς θεῷ νομίζετε Φιλίππῳ τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματα ἀθάνατα. Δη.* 4, 8. — *Κλέων ᾑρέθη κατάσκοπος. Θ.* 4, 27, 3. *Ἵπποι ἤγοντο θῦμα τῷ ἡλίῳ. Ξε. Κυ* 8, 3, 12. — *Τίνος διδάσκαλοι ἥκετε; Πλ. Εὐθύδ.* 287, a. — *Πολλὰ τάδ' ἐν τῷ μακρῷ γένοιτ' ἂν ἀνθρώπων χρόνῳ. Σο. Φι.* 305. *Ἔφη αὐτὰς (τὰς ναῦς) ἐλάσσους ἢ ὅσας βασιλεὺς ἔταξε ξυλλεγῆναι. Θ.* 8, 87, 5. Vgl. § 50, 10, 1. Über die Beziehung des Prädikats auf die Zukunft z. Th. 4, 2, 2. 116, 2.

A. 1. Ein solches Prädikat erscheint auch als obliquer Kasus; wenn es ein Substantiv ist, am häufigsten als Accusativ: obliques Prädikat. Δίκαιος ἂν ᾖς, τῷ τρόπῳ χρήσει νόμῳ. Μέ. μο. 135. Δίκαια δράσας συμμάχου τεύξει θεοῦ [συμμάχῳ χρήσει θεῷ]. Kr. Stud. 2 S. 76. Δίκαια δράσας συμμάχους ἕξεις θεούς. Μέ. μο. 126. Πένητας οὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλους. Εὐ. Ἠλ. 1131. Ὅσον νόσημα τὴν Κύπριν κεκτήμεθα. Εὐ. Ἰνώ 10 (404), 2. Ὅστις λόγους παρακαταθήκην λαβὼν ἐξεῖπεν ἄδικός ἐστιν ἢ ἀκρατὴς ἄγαν. Ἀναξανδρ. 55. — Τὰ δάνεια δούλους τοὺς ἐλευθέρους ποιεῖ. Μέ. μο. 514. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν. Ἰσ. 1, 28. Πῶς οὐκ ἄτοπον τοὺς προεστῶτας τῶν Ἑλλήνων ἕνα ἄνδρα τοσούτων ἀνθρώπων καθιστάναι δεσπότην; Ἰσ. 4, 127. Στρατευόμεσθ' αἱρούμενοι καθάρματα στρατηγούς. Εὔπολις 103 (117), 8. Οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν. Ξε. ἀπ. 1, 6, 3. — Ἔφασκεν ὄνειδος ἐξελθεῖν ταύτην τὴν στρατιὰν τῇ πόλει. Δη. 21, 132. Ἔφη τὸν Σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δημηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα. Δη. 19, 251.

A. 2. Wenn ὡς hinzutritt, wie öfter bei χρῆσθαι, so ist es vergleichend: pro, so wie, nicht anders als. [z. Th. 1, 53, 2.] Ἐπίστανται οἱ κρείττονες τοὺς ἥττονας καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ κλαίοντας καθίσαντες (ὡς) δούλοις χρῆσθαι. Ξε. ἀπ. 2, 1, 12. Ἔξεστι τῷ βουλομένῳ χρῆσθαι ἤδη τούτῳ ὡς ἀνδραπόδῳ. Ξε. Κυ. 4, 2, 25. Ἀλκιδάμας οὐχ ἡδύσματι χρῆται ἀλλ' ὡς ἐδέσματι τοῖς ἐπιθέτοις. Ἀρλ. ῥητ. 3, 3. [So auch ὥσπερ Xen. Oik. 14, 9.]

A. 3. Das oblique Prädikat kann auch ein Adjektiv oder Particip sein. Vgl. über die Stellung beim Artikel § 50, 11, 1. Hieher gehört auch ἱστάναι τινὰ χαλκοῦν u. ä. jemandem eine eherne Bildsäule errichten. Δύστηνος ὅστις καὶ τὰ καλὰ ψευδῆ λέγων οὐ τοῖςδε χρῆται τοῖς καλοῖς ἀληθέσιν. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 14 (1022). Ἐνόμιζεν ὅσῳ ἂν θᾶττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευαστοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι. Ξε. ἀν. 1, 5, 9. — Τῆς τύχης εὐδαίμονος τύχοιτε. Εὐ. Ἑλ. 698. [vgl. Th. 2, 62, 3.] Ὅταν ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου, χαίρω ὑπερφυῶς. Πλ. Λάχ. 188, c. — Τὰς πρὶν φρένας οὐκ εἶχες ὑγιεῖς. Εὐ. Βάκ. 947. Οὔ τοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηνται βροτοί. Εὐ. Φοι. 555. Τὰς ἐντεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς. Ἰσ. 1, 20. [vgl. zu Xen. An. 1, 10, 2.] Τὰς ὁμιλίας ἐσθλὰς διώκειν ὦ νέοι σπουδάζετε. Εὐ. Πελ. 10 (612), 3. Τἀληθὲς ἰσχῦον τρέφω. Σο. ΟΤ. 356. Τὸν τῇ φύσει οἰκεῖον οὐδεὶς καιρὸς ἀλλότριον ποιεῖ. Γν. Στ. 84, 2. Τοὺς στρατηγοὺς ὀλίγους χρὴ ἑλέσθαι. Θ. 6, 72, 4. Ὁ Ἅιδης τοὺς νόμους ἴσους ποθεῖ. Σο. Ἀντ. 519. Ἔξεστι τοῖς ἐφόροις

ἀκρίτους ἀποκτεῖναι τοσούτους ὁπόσους ἂν βουληθῶσιν. Ἰσ. 12, 181. — Φίλιππον θαυμάζουσι καὶ χαλκοῦν ἱστᾶσιν. Δη. 19, 261. (Σφυρήλατος ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθητι. Πλ. Φαῖδ. 236, b.)

A. 4. Das oblique Prädikat erscheint auch in Verbindung mit Präpositionen. Τὸ ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἑκόντων θαυμάζεσθαι τοῦ παρὰ τοῦ δεσπότου λαμβάνειν ὁτιοῦν κρεῖττον εἶναι δοκεῖ. Δη. 20, 16. Διεχειμάσατε ἐν ἀφθόνοις τοῖς ἐπιτηδείοις. Ξε. ἀν. 7, 6, 31. Νόμους ἔθεσθε ἐπ' ἀδήλοις μὲν τοῖς ἀδικήσουσι, ἀδήλοις δὲ τοῖς ἀδικησομένοις. Δη. 21, 30.

A. 5. Als Prädikat, gew. als obliques, erscheinen auch demonstrative, relative und interrogative Pronomina. Σὺ οὗτος εὑρέθης. Δη. 18, 282. vgl. § 51, 7, 9. — [Über τοιοῦτος u. τοσοῦτος z. Th. 2, 78, 3. 4, 77, 1.] Πάσχουσι τοῦτο ταὐτὸν ταῖς τικτούσαις. Πλ. Θε. 151, a. Τὰς ἐλπίδας ἔχω τοιαύτας. Ἰσ. 6, 69. Τοὺς περὶ πραγμάτων ἀνομοίων τοῖς ἄλλοις ἀγωνιζομένους ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τοῖς λόγοις τοιούτοις χρῆσθαι. Ἰσ. 15, 179. [vgl. z. Th. 6, 43, 1.] Θησεὺς καὶ Ἡρακλῆς οὐ μόνον τοῖς ὅπλοις ἐκοσμήσαντο παραπλησίοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐχρήσαντο τοῖς αὐτοῖς. Ἰσ. 10, 23. — Παράδειγμα ποιήσατε τοῖς βουλομένοις τὴν πόλιν εὖ ποιεῖν οἵων ὑμῶν ἐν τοῖς κινδύνοις τεύξονται. Λυ. 18, 23. [vgl. Xe. An. 5, 5, 15.] Οὐκ ᾔδει οἵοις θηρίοις ἐπλησίαζε τοῖς ἀνθρώποις τούτοις. Δη. 35, 8. (Ἐπίστασθε περὶ οἵου τινὸς ὄντος ἐμοῦ ψηφιεῖσθε. Λυ. 21, 1.) Οὐδὲν ἐδήλουν ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν. Θ. 7, 38, 2. Ὦ φίλταθ' ὅσ' ἡμῖν τἀγαθὰ δέδρακας εἰρήνην ποιήσας. Ἀρ. εἰρ. 1198. [Da. Th. 8, 27, 2.] — Τί ἔχοντες δίκαιον ἢ τί τὸ ἰσχυρὸν ἀντιδικήσομεν; Δη. 56, 15. — Ποῖ λέγεις καὶ παρὰ τίνας τοὺς ὑμᾶς; Πλ. Λυ. 203, b. Über den Artikel § 50, 11, 1.

A. 6. Wenn ein interrogatives Pronomen einem demonstrativen als Prädikat angefügt ist, so müssen wir (wie auch bei manchen der A. 5 angeführten Stellen) den einen Satz oft durch zwei übersetzen: τίς οὗτος ἔρχεται; wer ist dieser, der da ankommt? τί τοῦτο λέγεις; was ist dies, was du sagst? oder was willst du damit sagen? Τίς οὗτος σῶμα τοὐμὸν οὐκ ἐᾷς κεῖσθαι; Εὐ. Ἑκ. 501. Τί τοῦτο εἰρῆσθαι φῶμεν; Πλ. νό. 968, c. — Τί τοῦτ' ἔλεξας; Εὐ. Βάκ. 1033. Τί ἀδικοῦμεν τοῦτό σε; Ἀρ. πλ. 460. Τίνας τούσδ' εἰσορῶ; Εὐ. Ὀρ. 1347. — Ποῖα ταῦτα λέγεις; Πλ. Κρατ. 391, e.

A. 7. Zu einem demonstrativen Pronomen, wie ὅδε, οὗτος, kann auch ein Substantiv oder Adjektiv als Prädikat hinzutreten. Vgl. A. 1. Οἵαν ἔχιδναν τήνδ' ἔφυσας. Εὐ. Ἴων 1262. Ἐρώτημα τοῦτ' ἐρωτᾷς ἢ λόγου τινὸς ἀρχὴν λέγεις; Πλ. Γο. 466, b. Οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ οἱ τύραννοι οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται. Πλ. Γο. 467, a. Οὐχ ἁπλοῦν ἔτι τοῦτο ἐρωτᾷς; Πλ. Γο. 503, a. Τοῦτο παντελῶς εὔηθες φήθης. Δη. 18, 11. (Über das Prädikat bei Interrogativen und Relativen § 50, 11, 1. vgl. z. Her. 2, 102, 2.)

4. Als Prädikat kann so auch ein Nomen angefügt werden, das erst in Folge der Handlung des Verbums als Prädikat eintritt: proleptisches Prädikat.

A. 1. Nur in einigen Verbindungen ist das proleptische Prädikat ein Substantiv, wie bei uns in der gemeinen Sprache: er lernt Kaufmann. Ἔλαχον βασιλεύς, ὥσπερ προεκρίθην. Δη. 57, 47. Περικλῆς τοὺς υἱεῖς ἱππέας ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων. Πλ. Μέν. 94, b. [Σωκράτης παῖς ἐμάνθανε λιθοξόος τὴν τοῦ πατρὸς τέχνην. Dion. Chrys. 55 p. 283 R.]

A. 2. Von Adjektiven erscheinen als proleptische Prädikate häufig μετέωρος (sublimis), μέγας, ὑψηλός, μακρός u. ä. bei αὔξειν, αἴρειν u. ä. Verben. Ἄλλως αὐτὸν αἰχμάλωτον εἵλομεν. Εὐ. Ἡρ. 962. — Ἄρας μετέωρον ἐς τὸ βάραθρον ἐμβαλῶ. Ἀρ. ἱππ. 1362. Ἀνὴρ ἔχει τὴν γῆν μετέωρον. Ἀρ. νε. 264. Ὁ δεσπότης μου μετέωρος αἴρεται. Ἀρ. εἰρ.

80. — Ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἴωθε διαφερόντως προΐστασθαι ἑαυτοῦ καὶ τοῦτον τρέφειν τε καὶ αὔξειν μέγαν. Πλ. πολ. 565, c. Μέγας ἐκ μικροῦ ὁ Φίλιππος ηὔξηται. Δη. 9, 21. Ὑψηλὸν ἐξαίρει αὐτόν. Πλ. πολ. 494, d. Ηιρετο τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα. Θ. 2, 75, 4. Τοὺς λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηκυνοῦμεν. Θ. 4, 17, 2. — Πενία διδάσκει ἄνδρα τῇ χρείᾳ κακόν. Εὐ. Ἠλ. 376. Μουσικὸν Ἔρως διδάσκει, κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν. Εὐ. Σθεν. 3 (666). — Δεῖ τὰ ἐπίθετα καὶ τὰς μεταφορὰς ἁρμοττούσας λέγειν. Ἀρλ. ῥητ. 3, 2. Vgl. G. Hermann z. Viger p. 896.

(A. 3. Auch eine bevorstehende Bestimmung kann das proleptische Prädikat ausdrücken. Τὰς βαλάνους τραγήματα ἀπετίθεσαν. Ξε. ἀν. 2, 3, 15. Νῆες ἑξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροί. Θ. 4, 2. vgl. § 57, 3 E.)

5. Ein Prädikat wird oft von einem andern, am häufigsten einem **Verbum**, d. h. eig. dem Particip angefügt: **adverbartiges Prädikat**. Gewöhnlich erscheinen so nur Adjektive.

A. 1. So finden sich z. B. μέγας und πολύς bei ῥέω und πνέω sowohl in eigentlicher als in uneigentlicher Bedeutung. [Ζεὺς χρυσὸς ῥυεὶς Δανάῃ συνεγένετο. Ἰσ. 10, 59.] Ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρύη μέγας. Θ. 2, 5, 2. Δη. 59, 99. [z. Arr. 6, 25, 5 lat. A.] Ὁ ἄνεμος ἐκπνεῖ μέγας. Θ. 6, 104, 3. — Ἔστι κρήνη ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα. Ξε. ἀν. 6, 2, 4. Κύπρις οὐ φορητόν, ἢν πολλὴ ῥυῇ. Εὐ. Ἱπ. 443. Τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐκ εἶξα. Δη. 18, 136. Ὁ ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει. Ξε. Κυ. 7, 5, 39. Πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται. Δη. 18, 199. [z. Th. 4, 22, 2.]

A. 2. Ähnlich gebrauchte man ἄσμενος, ἑκών, ἑκούσιος, ἐθελούσιος u. a.; ja selbst Participia, wie ἐθέλων z. B. οἱ ἐθέλοντες εἰς κινδύνους καθιστάμενοι (Ἀνδ.), diese aber nicht bei Substantiven, also z. B. nur ἐθελονταὶ φίλοι. [z. Xe. An. 1, 6, 9.] Über die **Stellung** beim Artikel § 50, 12, 1 u. 4. [Ἥσυχος Xen. An. 6, 3, 11 u. Kyr. 5, 3, 55 bedarf für die Prosa noch zureichenderer Begründung; dichterische Stellen bei Elmsley z. Eur. Her. 7. Ἄρχειν ἄσμενος αἱρεθεὶς παραινεῖ ὑμῖν ἐκπλεῖν. Θ. 6, 12, 2. Ἀσμένοις ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων. Θ. 4, 28, 4. Κακὸς ἑκὼν οὐδείς. Πλ. Τί. 86. Ὁ κακὸς ἄκων τοιοῦτος. Πλ. νό. 860, d. Ἄκων ἁμαρτὼν οὐδεὶς ἀνθρώπων κακός. Σο. Τυρώ 582 (599). Τὰς πόλεις ἑκούσας παρέλαβεν. Ξε. Ἑλ. 3, 1, 16. Σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἑκοῦσιν ἀποστᾶσιν τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε. Θ. 3, 39, 6. — Λέγουσί τινες ἑκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν Θεμιστοκλέα. Θ. 1, 138, 5. Ὁ Νικίας ἀκούσιος ᾑρημένος ἄρχειν ἀποτρέψαι ἐβούλετο. Θ. 6, 8, 3. — Τὸ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἀλλὰ ἐθελοντὴν ὑπομένειν τῷ ἄρχειν παιδευομένῳ ἂν προσθείημεν. Ξε. ἀπ. 2, 1, 3. Προθύμως ἐξωρμῶντο, ἅτε οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλ' ἐθελούσιοι καὶ χάριτος ἕνεκα ἐξιόντες. Ξε. Κυ. 4, 2, 11. Τοὺς ἐμοὶ ἐθελουσίους τούτους ἐπισπομένους ἀμέμπτους πάντας ποιεῖτε. Ξε. Κυ. 4, 5, 52. — Οἱ φιλόσοφοι αὐτόματοι ἐμφύονται. Πλ. πολ. 520, b. Ἥκει φερόμεν' αὐτόματα πάντα τἀγαθά. Δίφ. 14, 1. Ὁ ἐλεύθερος ἐπαινῶν καὶ μὴ μάλιστά ἐστι καταφανής. Πλ. νο. 688, d. — Ἐθέλων ἕπεται. Ξε. Κυ. 4, 1, 21. Ἡ γῆ θέλουσα τοὺς δυναμένους καταμανθάνειν καὶ δικαιοσύνην διδάσκει. Ξε. οἰκ. 5, 12. Τῷ σφενδονᾶν ἐντεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν εὑρίσκωμεν. Ξε. ἀν. 3, 3, 18. — (Χρῆν Μυτιληναίους μηδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων ὑφ' ὑμῶν τετιμῆσθαι. Θ. 3, 39, 5. u. dort Kr. Οἴεται τραγῳδίαν εἶναι τὴν τούτων σύστασιν, πρέπουσαν ἀλλήλοις τε καὶ τῷ ὅλῳ συνισταμένην. Πλ. Φαῖδ. 268, d.)

A. 3. **Ordinale Adjektive**, wie πρότερος (und δεύτερος), πρῶτος, ὕστερος, ὕστατος, τελευταῖος bezeichnen, **prädikativ** angefügt, die **Ordnung**, in der **dieselbe** Handlung unter mehreren **Begriffen** dem genannten

zukommt, während die entsprechenden Adverbia, πρότερον, πρῶτον, ὕστερον (vgl. § 46, 3, 2) die Ordnung bestimmen, in der unter mehreren Handlungen desselben Subjekts die erwähnte erfolgt ist: πρῶτος Μηθύμνῃ προσέβαλε er war der erste, der M. angriff; πρώτῃ Μηθύμνῃ προσέβαλε M. war der erste Ort, den er angriff; πρῶτον Μηθύμνῃ προσέβαλε seine (oder überhaupt die) erste Handlung war der Angriff auf M. [z. Th. 3, 101, 1.] Über die Stellung bei hinzutretendem Artikel § 50, 11, 1 u. 12, 1 u. 4; über πρῶτον und τὸ πρῶτον § 46, 3, 2. Ähnlich unterscheide man μόνος und μόνον, wiewohl zuweilen μόνον erscheint, wo man μόνος erwarten möchte. Σπονδὰς λύουσιν οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες. Θ. 1, 123, 3. Ἐξῆν αὐτοῖς προτέροις διαβᾶσι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον χειροῦσθαι. Ἰσ. 4, 164. Καλόν ἐστιν ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀδικίαις καὶ μανίαις πρώτους εὖ φρονήσαντας προστῆναι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. Ἰσ. 8, 141. Λακεδαιμόνιοι ὕστεροι ἀφίκοντο τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. Πλ. νό. 698, e. Τοὺς αὐτῶν νόμους ἀρέσκειν ἑκάστοις ἀναγκαῖόν που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑστέρους. Πλ. νό. 681, b. Χαλεπόν ἐστιν ὕστατον ἐπελθόντα λέγειν. Ἰσ. 4, 74. Οὐ τοὺς αἰτίους ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε. Δη. 1, 16. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ τελευταῖοι κρινόμενοι σῴζονται. Λυ. 19, 6. Κακὸς κακῶς ἀπόλοιτο ὃς γυναῖκα δεύτερος ἔγημε· τὸν γὰρ πρῶτον οὐκ ἐρῶ κακῶς. Εὔβουλος 115 (6). — Ἡ ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν μόνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ. Ξε. ἀπ. 4, 5, 9. Τῶν ὄντων ᾧ νοῦν μόνῳ κτᾶσθαι προσήκει λεκτέον ψυχήν. Πλ. Τίμ. 46, d. Μὴ θανὼν ποτε σοῦ χωρὶς εἴην τῆς μόνης πιστῆς ἐμοί. Εὐ. Ἀλκ. 368. Οἱ τύραννοι Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον πρασσόμενοι τὴν πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν. Θ. 6, 54, 5. Περιέμενον Παναθήναια τὰ μεγάλα, ἐν ᾗ μόνον ἡμέρᾳ οὐχ ὕποπτον ἐγίγνετο ἐν ὅπλοις ἀθρόους γενέσθαι. Θ. 6, 52, 2. Ἔργοισι χρηστός, οὐ λόγοις ἔφυν μόνον. Ἀντιφάνης 194, 13. Τούς γε φιλοσόφους ἐν τοῖς λόγοις φρονοῦντας εὑρίσκω μόνον. Ἀνάξιππος 4, 2.

A. 4. Ähnlich werden besonders mit Verben der Bewegung temporale Adjektive verbunden, wie ὄρθριος, σκοταῖος oder σκοτιαῖος, δευτεραῖος, τριταῖος ꝛc. ἀφίκετο er kam in der Frühe, am zweiten, dritten ꝛc. Tage an. Vgl. § 24, 3, 7. Eben so finden sich αἰφνίδιος [z. Th. 6, 49, 2], χρόνιος [z. 1, 12, 1] u. a., einzeln auch lokale Adjektive, wie πελάγιος [z. Th. 8, 39, 3]; desgleichen ὑπόσπονδος. Ἑσπέρας ἀκούσας ὄρθριος ἥκεις. Πλ. Πρω. 313, b. Κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἤδη σκοταῖοι. Ξε. ἀν. 4, 1, 10. Δευτεραῖοι ἀμφὶ δείλην γίγνονται πρὸς τῷ Γωβρύου χωρίῳ. Ξε. Κυ. 5, 2, 2. (Ἆγις ἑβδομαῖος ἀφ' οὗ ἔκαμεν ἐτελεύτησεν. Ξε. Ἑλ. 5, 3, 19. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας πεμπταῖα λογίζομαι τὰ παρ' ὑμῶν ἐν τοῖς Φωκεῦσι γενέσθαι. Δη. 19, 59.) Ποσταῖος ἂν τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε ἀφικοίμην; Ξε. Κυ. 5, 3, 28. — Σχολαῖοι ἐκομίσθησαν. Θ. 3, 29, 1. Ἀφικνοῦνται αἰφνίδιοι. Θ. 8, 14, 1. Χρόνιοι ξυνιόντες τὰ οἰκεῖα πράσσουσιν. Θ. 1, 1, 141, 6. [z. 1, 12, 1.] — Ὑπαίθριος ἐταλαιπώρει. Θ. 1, 134, 2. — Ἱππίας ἐχώρει ὑπόσπονδος εἰς Σίγειον. Θ. 6, 59, 5. Τοὺς ἄνδρας διεκόμισαν (ἀπέδοσαν) ὑποσπόνδους. Θ. 4, 46, 2. [z. 1, 63, 3. 6, 88, 10.]

III. Appositive Verbindung.

6. Appositiv verbinden sich Begriffe auf mehrere, z. Th. sehr verschiedene Arten, am innigsten durch synthetische Apposition, bei der zwei Begriffe, z. B. ein Eigenname mit dem Gattungsbegriffe desselben, verbunden gleichsam ein Kompositum bilden. So namentlich in Verbindung mit dem Artikel. S. § 50, 1—6. *Προσῆλθον ἡμῖν πέρυσι τοῦ μεταγειτνιῶνος μηνός. Δη.* 56, 5. vgl. § 50, 7, 1, 2.

7. Weniger innig ist die epithetische Apposition, die der attributiven Verbindung (§ 50, 8, 1) entspricht, auch mit Bezug auf Gebrauch und Stellung des Artikels mit ihr übereinstimmend (§ 50, 7, 4 u. 8—12), und besonders rücksichtlich der Eigennamen zu merken ist.

A. Mehr scheiden sich die Begriffe, wenn sie beide ihren Artikel haben, besonders wenn die (dann betontere) Apposition vorangeht. Ἡ Φυλομάχη ἡ μήτηρ ἡ Εὐβουλίδου καὶ ὁ Πολέμων ὁ πατὴρ ὁ Ἁγνίου ἀδελφοὶ ἦσαν. Δη. 43, 26. Ὁ ἀδελφὸς ὁ Ἀρεθούσιος οὐδένα εἴα ὠνεῖσθαι. Δη. 53, 10. — Τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλάξομεν ἀμφότεροι τὸν Φιλοκράτη. Δη. 19, 13. Τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον ἐποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ Δήλια. Θ. 3, 104, 2. vgl. 9 A. 1.

8. An die epithetische schließt sich die partitive Apposition an. vgl. § 47, 28, 3.

A. Genauer sind hier zwei Arten zu unterscheiden: die distributive, durch die dem Ganzen seine Teilbegriffe gegensätzlich angeschlossen werden; und die adjunktive, durch die dem Ganzen nur ein meist numerischer Begriff angefügt wird. Als solcher kann auch ein kollektiver Singular sich mit einem Plural verbinden, und dabei selbst, insofern die Apposition näher steht und übergewichtlich ist, das Verbum im Singular stehen. Vgl. § 47, 28, 3 und 63, 1, 3. Λῦπαι αἱ μὲν χρησταί εἰσιν, αἱ δὲ κακαί. Πλ. Γο. 499, e. — Ἡγοῦμαι τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς σφόδρα ὀλίγους εἶναι ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ πλείστους. Πλ. Φαίδ. 90, a. Οἱ ἐκπίπτοντες παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι ἀνεχώρουν. Θ. 1, 2, 3. [Kr. z. Dion. p. 305.] — Πᾶσι τοῖς εὐνομουμένοις ἔργον τι ἑκάστῳ ἐν τῇ πόλει προστέτακται. Πλ. πολ. 406, c. — Αἱ τέχναι τὸ αὑτῆς ἑκάστη ἔργον ἐργάζεται καὶ ὠφελεῖ ἐκεῖνο ἐφ' ᾧ τέτακται. Πλ. πολ. 346, d. Οὗτοι ἄλλος ἄλλα λέγει. Ξε. ἀν. 2, 1, 15. — Οἱ ἱππεῖς ἔρημοί οἴχονταί μοι ἄλλος ἀλλαχῇ διώκων. Ξε. ἀν. 7, 4, 47. Über ἔνιοι z. Her. 7, 187, 1; über das Particip § 56, 9, 1 u. 2.

9. Die selbständigste ist die parathetische Apposition, die, besonders wenn sie ohne Artikel eintritt, einem relativen Nebensatze (ὅς—ἐστίν) gleich gilt. *Πολλοὺς ὁ θυμὸς ὁ μέγας ὤλεσεν βροτῶν ἢ τ' ἀξυνεσία, δύο κακὼ τοῖς χρωμένοις. Εὐ. Ἀρχ.* 36 (259). *Τὸ σῶμα δεινὰ καὶ ἀναγκαῖα ἐν ἑαυτῷ παθήματα ἔχει, πρῶτον μὲν ἡδονήν, μέγιστον κακοῦ δέλεαρ, ἔπειτα λύπας, ἀγαθῶν φυγάς, ἔτι δ' αὖ θάρρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω. Πλ. Τίμ.* 69, d. *Κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ μεγίστῃ βλάβῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον. Πλ. Φαῖ.* 240, a. b. — *Ἡ ἡμετέρα πόλις, ἡ κοινὴ καταφυγὴ τῶν Ἑλλήνων, νῦν οὐκέτι περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀγωνίζεται. Αἰ.* 3, 134. *Τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν σίδηρον, τὰ ἄφωνα καὶ ἀγνώμονα, ἐάν τῳ ἐμπεσόντα ἀποκτείνῃ, ὑπερορίζομεν. Αἰ.* 3, 244. Vgl. § 50, 7, 12.

A. 1. Es ist nicht nötig, daß die Apposition ihrem Nomen unmittelbar folge oder unmittelbar vorangehe. vgl. 10, 7 A. u. z. Xe. An. 1, 6, 11 lat. A. Οὐκ ἔστι πενίας ἱερόν, ἐχθίστης θεοῦ. Εὐ. Ἀρχ. 19 (259). Ἀλήθεια παρέστω σοὶ καὶ ἐμοί, πάντων χρῆμα δικαιότατον. Στ. 11, 1. Οὐκ αἰσχρὸν οἰκείους οἰκείων ἡσσᾶσθαι, ἢ Δωριέα τινὰ Δωριέως ἢ

Χαλκιδέα τῶν ξυγγενῶν. Θ. 4, 64, 2. Σιγᾶν καὶ σωφρονεῖν αὖ φησι χρῆναι, δύο κακὼ μεγίστω. Ἀρ. νε. 1060.

A. 2. Wenn eine Präposition hinzutritt, so pflegt sie bei dieser Apposition nicht wiederholt zu stehen. Χωρῶμεν ἤδη παῖδες ἐς τὰ τῶν σοφῶν διδασκαλεῖα, μουσικῆς παιδεύματα. Σο. ἀποσπ. 779 (736), 2. Περὶ χρημάτων λαλεῖς, ἀβεβαίου πράγματος. Μέ. 130 (128). Ἐκ λόγων, κούφου πράγματος, ἔργῳ μίση καὶ ἔχθραι βαρύταται γίγνονται. Πλ. νό. 935. (Ἐν τῷ Ἀρείῳ πάγῳ, ἐν τῷ σεμνοτάτῳ καὶ δικαιοτάτῳ δικαστηρίῳ, ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἀποθνήσκει. Λυ. 6, 14.)

A. 3. Fast epithetisch ist die parathetische Apposition, wenn sie, übergewichtlich betont, ihrem Begriffe vorangeht; ein Verhältnis, bei dem z. T. auch ein Übergang zu dem R. 10 erwähnten eintritt. Ἅ ἄν τις ἑκὼν ἑκόντι ὁμολογήσῃ φασὶν οἱ πόλεως βασιλῆς νόμοι δίκαια εἶναι. Πλ. συ. 196, c. Ὦ Ζεῦ τί δὴ κίβδηλον ἀνθρώποις κακόν, γυναῖκας ἐς φῶς ἡλίου κατῴκισας; Εὐ. Ἱπ. 616. — Ὁ κοινὸς ἰατρός σε θεραπεύσει, χρόνος. Φιλιππίδης 31 (32]. Τὸ κουφότατόν σε τῶν κακῶν πάντων δάκνει, πενία. Μέ. 275 (282).

10. Epexegetisch ist die Apposition, wenn sie einem allgemeinern Begriffe den bestimmteren zufügt: nämlich. Statt ihrem Begriffe wird sie zuweilen einem auf denselben bezogenen Relativ angefügt. *Εἰσὶν ἡδοναὶ πολλαὶ βίου, μακραί τε λέσχαι καὶ σχολή, τερπνὸν κακόν, αἰδώς τε. Εὐ. Ἱπ.* 383. *Ὁ θάνατος τυγχάνει ὢν δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλοιν. Πλ. Γο.* 524, b. *(Ἄν τις ἀνδρὸς σῶμα τρώσῃ, κεφαλὴν ἢ πρόσωπον ἢ χεῖρας ἢ πόδας, κατὰ τοὺς νόμους φεύξεται τὴν τοῦ ἀδικηθέντος πόλιν. Λυ.* 6, 15.) — *Ὡς θαυμασίως πέφυκε τὸ ἡδὺ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίως ἔχειν, τὸ λυπηρόν. Πλ. Φαῖδ.* 60, b. — *Τὸ δίκην διδόναι μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας. Πλ. Γο.* 478, d. — *Ὀρθὴ ἡ παροιμία, τὸ τὰς ἁπάσας μὴ ῥάδιον εἶναι διαφυγεῖν. Πλ. σοφ.* 231, c. *Φήμη πλανᾶται καὶ διέγνωσται πάλαι τὸ μὴ βεβαίους τὰς βροτῶν εἶναι τύχας. Στ.* 105, 25. — *Οὐδείς ἐστ' ἀτελής, οὐδ' οὓς οὗτος ἔγραψε, τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Δη.* 20, 18. Vgl. Elmsley z. Eur. Her. 601 und Pflugk z. Hek. 771.

A. 1. Eine solche Apposition haben auch mit Adjektiven, besonders mit pronominalen, verbundene Substantive. Ἓν ἐστ' ἀληθὲς φίλτρον, εὐγνώμων τρόπος. Μέ. 619 (646). Ἓν ἀπέχθημα πάγκοινον βροτοῖς, οἱ περὶ τυράννους καὶ πόλεις ὑπηρέται. Εὐ. Τρῳ. 425. Κοινὸν ἀγαθὸν τοῦτ' ἔστι, χρηστὸς εὐτυχῶν. Μέ. μο. 681. Οὗτος ὁ τρόπος ἦν τῆς τῶν παλαιῶν φιλοσοφίας βραχυλογία τις Λακωνική. Πλ. Πρω. 343, b. Τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος. Πλ. Φαίδ. 67, d. — Τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστιν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; Πλ. ἀπ. 29, a. Πολλοῦ μισθοῦνται ἀλλοτρίαν φωνήν, τὴν τῶν αὐλῶν. Πλ. Πρω. 347, d. Ζεὺς δὴ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησεν κακόν, γυναῖκας. Σιμ. Ἀμ. 7, 96. Μάλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν. Πλ. Θε. 155, d. (Ἔνεστί πως τοῦτο τῇ τυραννίδι νόσημα, τοῖς φίλοισι μὴ πεποιθέναι. Αἰσ. Προ. 224 (6). Μένει ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ψυχὴν ἁρμονίαν τινὰ τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐντεταμένων ξυγκεῖσθαι. Πλ. Φαίδ. 92, a. (Τὸ τῆς

πόλεως ἦθος ἴδοι τις ἂν τοιοῦτον [,] ἀψευδὲς καὶ χρηστόν, οὐ τὸ λυσιτελέστατον πρὸς ἀργύριον σκοποῦν. Δη. 20, 13.

A. 2. Eben diese Apposition kann auch bei substantivierten Adjektiven, besonders pronominalen, eintreten. Vgl. § 50, 11, 21. Ποτέρῳ εἰκός ἐστι πιστεῦσαι, τῷ διὰ τέλους τὸν αὐτὸν λόγον ἀεὶ λέγοντι ἢ τῷ τοτὲ μὲν φάσκοντι, τοτὲ δ' οὔ; Ἀντ. 5, 50. Περικλῆς δυοῖν ἐγένετο μαθητής, Ἀναξαγόρου τε καὶ Δάμωνος. Ἰσ. 15, 235. — Τούτῳ διαφέρει ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζῴων, τῷ τιμῆς ὀρέγεσθαι. Ξε. Ἱέρ. 7, 3. (Ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, ὁμοῦ πάντα χρήματα. Πλ. Φαίδ. 72, c. Ἔγραψαν ταῦτα ἃ δὴ πάντες ὑμνοῦσι, γνῶθι σαυτὸν καὶ μηδὲν ἄγαν. Πλ. Πρω. 343, b.)

A. 3. So erscheinen denn auch Pronominaladjektive im Neutrum substantiviert vor (dinglichen oder doch als dinglich gefaßten) Substantiven männlichen und weiblichen Geschlechtes: eben so ἕν, δύο, τρία ꝛc. zwei, drei Dinge. Τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἡ ἀρετή; Πλ. Πρω. 360, e. — Καὶ τοῦτό τοι τἀνδρεῖον, ἡ προμηθία, Εὐ. Ἱκ. 510. Τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεῦδος καλεῖται, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ ἄγνοια ἡ τοῦ ἐψευσμένου. Πλ. πολ. 382, b. Τοῦτ' ἔσθ' ὃ θνητῶν εὖ πόλεις οἰκουμένας δόμους τ' ἀπόλλυσ', οἱ καλοὶ λίαν λόγοι. Εὐ. Ἱπ. 486. — Πᾶσαι ψυχαὶ πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο, ψυχαί, εἶναι. Πλ. Φαίδ. 94, a. Τοῦτό γε αὐτό, ἡ εὐβουλία, δῆλον ὅτι ἐπιστήμη τίς ἐστιν. Πλ. πολ. 428, b. — Ἐκεῖνο ἰσχύει μέγα, πλοῦτος λαβών τε τοῦτον εὐγενὴς ἀνήρ. Εὐ. Ἀρχ. 18 (251), 2. Ἐκεῖνο κερδαίνειν ἡγεῖται, τὴν ἡδονήν. Πλ. πολ. 606, b. — Ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμεν, φρονήσεως. Πλ. Φαίδ. 66, e. — Ἀμφοτέροις κατεῖχον τοὺς πολίτας, καὶ ταῖς τιμωρίαις καὶ ταῖς ἐπιμελείαις. Ἰσ. 7, 48. — Δύο ἐστὶ τὰ παιδεύοντα τοὺς νέους, ἥ τε τῶν ἀδικούντων τιμωρία καὶ ἡ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς διδομένη δωρεά. Λυκ. 10. Δύο ἔτι λοιπά, ἥ τε σωφροσύνη καὶ οὗ δὴ ἕνεκα πάντα ζητοῦμεν, δικαιοσύνη. Πλ. πολ. 430, d. Ἐλεύθερος πᾶς ἑνὶ δεδούλωται, νόμῳ, δυσὶν δὲ δοῦλος καὶ νόμῳ καὶ δεσπότῃ. Μέ. 669 (699). — Μὴ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἁμαρτάνετε. Θ. 3, 40, 1. (Ὁ Λεπτίνου νόμος τρία τὰ μέγιστα ὀνείδη κτᾶται, φθονερούς, ἀπίστους, ἀχαρίστους εἶναι δοκεῖν. Δη. 20, 10.) — Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἰσ. 1, 21. [Vgl. Bekker Hom. Blätter 1 S. 229 ff. u. Dial. Sy. 50, 1, 7.]

A. 4. Die etwa hinzutretende Präposition wird bei der epexegetischen Apposition bald wiederholt, bald nicht, letzteres wenn eine engere Verbindung stattfindet. Οὐ περὶ ἑνὸς μόνου, δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθε. Θ. 2, 63, 1. Ἐπὶ τὸ κρεῖσσον τούτου πολύ, τὸ ἑκόντας πείθεσθαι, ἄλλη ἐστὶ συντομωτέρα ὁδός. Ξε. Κυ. 1, 6, 21. Ὑπὸ ταύτης ἄγονται τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαί τι ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν. Πλ. Φαίδ. 68, a. Τὸ μέλος ἐκ τριῶν ἐστι συγκείμενον, λόγου τε καὶ ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ. Πλ. πολ. 398, d. — Ἐκ τούτων οἱ ὀνομαστοὶ γίγνονται, ἐκ τῶν ἐπιτηδευσάντων ἕκαστα. Πλ. Λάχ. 183, c. Αἱ ἐπὶ τούτου πράξεις ἅπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως, ἆρ' οὐ καλαί; Πλ. Πρω. 358, b. Ἀσθενῶν μετὰ ποτέρου ἂν ἡδέως κινδυνεύοις, μετὰ σοφοῦ ἰατροῦ ἢ μετ' ἀμαθοῦς; Πλ. Εὐθύδ. 280, a. Vgl. die Beispiele § 51, 1, 4.

A. 5. Unser nämlich wird bei der epexegetischen Apposition, auch wenn als solche ein Infinitiv mit oder ohne Artikel eintritt, so wenig wie im Lateinischen ausgedrückt. Doch erscheint statt dessen (nach Substantiven) zuweilen λέγω ich meine; λέγω δέ, wenn es zuerst steht, jedoch, wenigstens bei Spätern, auch ohne δέ. [Lobeck z. So. Ai. 569.] Ἕτερον ἀπεκτείνατε, Κτησικλέα λέγω. Δη. 21, 180. (Ὦ μῆτερ ἐσθλοῦ παιδός, Ἀλκμήνην λέγω, ἔξελθε. Εὐ. Ἡρ. 642. Προσέκρουσ' ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω. Δη. 24, 6.) — Παρ' ὧν ἂν ἕκαστοι δύνωνται, τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων λέγω, χρήματα λαμβάνουσιν. Δη. 8, 24.

A. 6. Der Infinitiv ohne Artikel erscheint als No. oder Ac. epexegetisch da, wo er auch ohne Artikel stehen würde, wenn das Pronomen, dem er sich angefügt, nicht da stände, wiewohl auch hier der Artikel oft statthaft, zuweilen notwendig ist. So zunächst nach Substantiven, die ein pronominales oder qualitatives Adjektiv bei sich haben. Βάρος τι καὶ τόδ' ἐστίν, αἰνεῖσθαι λίαν. Εὐ. Ὀρ. 1162. Αὕτη μόνη ἐστὶ κακὴ πρᾶξις, ἐπιστήμης στερηθῆναι. Πλ. Πρω. 345, b. Τίς αὕτη τέρψις, ἄκοντας φιλεῖν; Σο. ΟΚ. 775. Σκεψώμεθα τὴν αὐλητικήν, οὐ δοκεῖ σοι τοιαύτη τις εἶναι, τὴν ἡδονὴν ὑμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ' οὐδὲν φροντίζειν; Πλ. Γο. 501, e. — (Δύο ἔφαμεν εἶναι τὰς παρασκευὰς ἐπὶ τὸ ἕκαστον θεραπεύειν καὶ σῶμα καὶ ψυχήν, μίαν μέν, πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, τὴν δὲ ἑτέραν, πρὸς τὸ βέλτιστον. Πλ. Γο. 513, d. Πότερον αἱρεῖ τῶν λόγων, τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι ἢ ψυχὴν ἁρμονίαν; Πλ. Φαίδ. 92, c. Παισὶν ὑπεῖπον τοῖςδε τοὺς αὐτοὺς λόγους, τιμᾶν πόλιν. Εὐ. Ἱκ. 1171. —) Ἔστι πενία αὕτη σαφής, τὸ δεόμενόν τινος μὴ ἔχειν χρῆσθαι. Ξε. οἰκ. 8, 2. Εὑρήσομεν ταύτην ἀρχὴν οὖσαν πάντων τῶν κακῶν, τὸ μὴ ἐθέλειν τὰ δίκαια πράττειν ἁπλῶς. Δη. 16, 24. [z. Th. 1, 32, 3.] Μία αὕτη σωτηρία καὶ πόλεως καὶ ἔθνους ἐστί, τὸ προστατῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ συμβούλων σπουδαίων τυχεῖν. Δείν. 1, 76. — Μανικὸν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιχείρημα ἐπιχειρεῖν, διδάσκειν ἃ οὐκ οἶσθα, ἀμελήσας μανθάνειν. Πλ. Ἀλκ. α, 113, c. Δέομαι ὑμῶν δικαίαν δέησιν, ἐξ ἴσου ἡμῶν ἀμφοτέρων ἀκοῦσαι. Δη. 29, 4. — (Οὐ θαῦμ' ἔλεξας, θνητὸν ὄντα δυστυχεῖν. Εὐ. Πρωτ. 4 (653).

A. 7. Eben so steht der Infinitiv meist ohne Artikel nach substantivierten Neutren, besonders von Pronominaladjektiven. Vgl. § 51, 7, 4. Τὸ ῥᾷστον εἶπας, αἰτιάσασθαι θεούς. Εὐ. Ἀρχ. 24 (256), 2. Πᾶσι κοινὸν τόδε ἰδίᾳ θ' ἑκάστῳ καὶ πόλει, τὸν μὲν κακὸν κακόν τι πάσχειν, τὸν δὲ χρηστὸν εὐτυχεῖν. Εὐ. Ἑκ. 903. Τί δὴ βροτοῖσιν οὐκ ἔστιν τόδε, νέους δὶς εἶναι καὶ γέροντας αὖ πάλιν; Εὐ. Ἱκ. 1080. Ἔστι τοῦτο, λόγῳ λέγειν τὰ ὄντα τε καὶ μή. Πλ. Κρατ. 385, b. Αὐτὸ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἡ ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν κἀγαθὸν μηδὲ φρόνιμον δοκεῖν αὐτῷ εἶναι ἱκανόν. Πλ. συ. 204, a. Κεῖνο τέκνον κάλλιον, ἰσότητα τιμᾶν. Εὐ. Φοί. 535. Χαλεπόν ἐστιν ὃ μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. Ἰσ. 9, 8. — Δεινὸν τόδ' εἶπας, ξενοφονεῖν ἐπήλυδας. Εὐ. Ἰφ. Τ. 1021. Τοῦτ' αὐτὸ χρῄζω, πάντας Ἀργείους μαθεῖν. Εὐ. Ἱκ. 1067. Μόνου αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται, ἀγένητα ποιεῖν ἅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα. Ἀγάθων Ἀρλ. Ἠθ. Εὐδ. 5, 2. Ἓν οὐκ ἐπίστασθ' οὐδ' ἐθηράσασθέ πω, φρονεῖν διδάσκειν οἷσιν οὐκ ἔνεστι νοῦς. Εὐ. Ἱπ. 919. Ἑνὸς μόνου δεῖ, τάςδε συγκρύψαι τάδε. Εὐ. Ἰφ. Τ. 1052. Ἓν γὰρ νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ἄλεξις 262 (3). — Οὐκ ἄλλο πλὴν ὕβρις τάδ' ἐστί, κρείσσω δαιμόνων εἶναι θέλειν; Εὐ. Ἱπ. 474. Ἀμφότερα δόξω, καὶ περὶ τὴν φιλοσοφίαν διαφέρειν καὶ κοσμιώτερον βεβιωκέναι τῶν ἄλλων. Ἰσ. 15, 162. — Τοῦτο ἐγὼ παντάπασι διδακτὸν ᾤμην εἶναι, τὸ ἐπιμελῆ ποιῆσαι. Ξε. οἰκ. 12, 10.

(A. 8. Nicht hieher zu ziehen sind die Stellen, an denen ein epexegetischer Infinitiv einem andern Infinitiv angefügt ist. Δοκῶ τὸ ῥᾷστον ποιεῖν, ἐπιτιμᾶν τοῖς ἄλλοις. Ἰσ. 10, 15. Τόδ' ἐγώ φημι χρῆναι ποιεῖν, ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι ὡς πλεῖστα παραιρεῖν. Ξε. Κυ. 6, 1, 15. Κινδυνεύουσι τοιοῦτόν τι ποιεῖν οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν. Πλ. Γο. 479, b. Τὸν μέλλοντα ἔμφρονα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα τρία ἔχειν, ὅ τέ ἐστι πρῶτον γιγνώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς, ἔπειθ' ὡς εὖ. Πλ. νό. 669, a. b. Vgl. z. Th. 2, 77, 4. 5, 6, 3 u. z. Her. 8, 109, 1.)

(A. 9. Auch nach Adverbien erscheint der epexegetische Infinitiv, besonders nach οὕτως. (Über ὧδε vgl. Her. (2, 121, 2.) 3, 4, 2. (142, 3.) 5, 95. 7, 8, 5.) Ὑμᾶς ὦ παῖδες οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμῆσθαι. Ξε. Κυ. 8, 7, 10.

(Ἐνταῦθ' ἀνήρ τίς ἐστιν ἀνδρὸς διάφορος, ἐν τῷ τό, τε κακὸν εὖ φέρειν καὶ τἀγαθόν. Φιλή. 166 (2).

[A. 10. Einem Satze kann ein Substantiv mit einer Bestimmung als Apposition angefügt werden, entweder als No. mit Bezug auf das Subjekt oder als Ac., wo das Ergebnis der Handlung zu bezeichnen ist. Κεῖνται πεσόντες πίστις οὐ σμικρὰ πόλει. Εὐ. Ῥῆσ. 415. Ἐμέθυον, ἱκανὴ πρόφασις εἰς θἀμαρτάνειν. Φιλή. 200 (194). Τὸ λοίσθιον δή, θριγκὸς ἀθλίων κακῶν, δούλη γυνὴ γραῦς Ἑλλάδ' εἰςαφίξομαι. Εὐ. Τρῳ. 489. — Οὐ παύσομαι τὰς Χάριτας Μούσαις συγκαταμιγνύς, ἡδίστην συζυγίαν. Εὐ. Ἡρ. μ. 675. Εὐδαιμονοίης, μισθὸν ἡδίστων λόγων. Εὐ. Ἠλ. 231. Οὐ δεῖ ἐπιθυμίαις ἐᾶν ἀκολάστους εἶναι καὶ ταύτας πληροῦν, ἀνήνυτον κακόν. Πλ. Γο. 507, e. Τοιοῦτον ἀνθρώποισιν ἡ δυςπραξία, ἧς μήποθ' ὅστις καὶ μέσως εὔνους ἐμοὶ τύχοι, φίλων ἔλεγχον ἀψευδέστατον. Εὐ. Ἡρ. μ. 57. Vgl. Dial. Sy. A. 6.]

A. 11. Häufiger finden sich Substantivierungen ohne Verbum ankündigend vor einem Satze (zuweilen auch eingeschoben), der dann der epexegetischen Apposition entspricht. Gewöhnlich nimmt man solche Substantivierungen als Accusative, vielleicht nur dann mit Recht, wenn sie in einer Art von transitivem Verhältnisse zu dem Verbum des Satzes stehen, da sie in manchen Fällen mit dem Subjekt in Beziehung stehen. Von Pronominaladjektiven gehören hierher αὐτὸ τοῦτο gerade so, ταὐτὸ τοῦτο eben so (vgl. § 46, 3, 3), δυοῖν θάτερον eins von beiden, ἀμφότερον beides; eben so der Artikel τό, z. B. mit einem Ge., wie τὸ τῶν παιζόντων wie man im Scherz zu sagen pflegt. Αὐτὸ τοῦτο, τοὺς φίλους ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν. Εὐ. Ὀρ. 665. Ταὐτὸ τοῦτο, ἰδίᾳ διαλυσάμενος οὐδ' εἰςήγαγε τὸν Πολύζηλον. Δη. 21, 39. — Δυοῖν θάτερον ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασιν. Πλ. Φαίδ. 66, e. Δυοῖν δεῖ θάτερον, ἢ πρωτεύειν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἢ παντάπασιν ἀνῃρῆσθαι. Ἰσ. 6, 89. Δυοῖν τὰ ἕτερα, ἢ οὐδαμοῦ ἡμῖν ἢ πάνυ που ὀλιγαχοῦ αἱ ἡσύχιαι πράξεις ἐν τῷ βίῳ καλλίους ἐφάνησαν ἢ αἱ ταχεῖαί τε καὶ ἰσχυραί. Πλ. Χαρμ. 160, c. — Ἀμφότερον οὗτος, εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ. Φιλή. 108 (117), 4. Ὁρῶσι τοὺς αὐτοὺς ἀμφότερα, καὶ δικαιοτάτους ὄντας καὶ μεγίστην δύναμιν κεκτημένους. Ἰσ. 8, 139. — Τὸ τῆς παροιμίας, ὁρῶντες οὐχ ὁρῶσι καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν. [Δη. 25, 89.] Πῶς ζῇ; Τὸ τῶν παιζόντων, ἔφη, τοῦτο σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς. Πλ. πολ. 573, c.

A. 12. Am häufigsten erscheinen so als Ankündigung, ein Urteil über den Inhalt des Satzes aussprechend, substantivierte Adjektive, besonders Superlative, selten Participia, z. B. τὸ λεγόμενον wie man zu sagen pflegt. Vgl. § 46, 3, 5. Κεφάλαιον τῶν εἰρημένων, οἵουςπερ τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχομένους οἴεσθε δεῖν περὶ ὑμᾶς εἶναι τοιούτους χρὴ περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ὑμᾶς γίγνεσθαι. Ἰσ. 3, 62. Τὸ πάντων μέγιστον καὶ κάλλιστον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὐξανομένην ὁρᾷς, τὴν δὲ τῶν πολεμίων μειουμένην. Ξε. Κυ. 5, 5, 24. — Τὸ πάντων ἀνανδρότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν προςοφείλετε. Δη. 3, 31. Τὸ πάντων θαυμαστότατον, ἐπαινοῦσι μὲν πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μιμεῖσθαι δ' αὐτὰ οὐδεμία πόλις ἐθέλει. Ξε. Λακ. π. 10, 8. Ἔπειτα τὸ δεινότατον· εἰ καὶ δεδωκότες ἦτε ὡς μάλιστα τὴν προῖκα, ἣν οὐ δεδώκατε, τίς ὁ τούτων αἴτιος; Δη. 31, 14. Τὸ πάντων ἐναντιώτατον αὐτονομίᾳ καθίστατε δεκαδαρχίας. Ξε. Ἑλ. 6, 3, 8. — Τὸ ῥᾷστον τοῖς ἀδικεῖν προῃρημένοις, μαρτυρήσει τις αὐτῷ κατ' ἐμοῦ. Δη. 33, 37. Εἰμὶ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ ἄν τε τύπτειν βούληται, ἐάν τε, τὸ ἔσχατον, ἀποκτεῖναι. Πλ. Γο. 508, d. — Τὸ λεγόμενον, τὰ παίδων μαθήματα θαυμαστὸν ἔχει τι μνημεῖον. Πλ. Τίμ. 26, b. Τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν. Πλ. Γο. 447, a. Σχολῇ που, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὅ γε τοιοῦτος ἄν ποτε ἕλοι πόλιν. Πλ. σοφ. 261, c. (Ὦ ἑταῖρε, μεταξὺ τῶν λόγων, ἆρ' οὐ τόδε ἦν τὸ δένδρον ἐφ' ὅπερ ἦγες ἡμᾶς; Πλ. Φαῖ. 230, a.)

A. 13. Ähnlich finden sich auch Substantive, selbst ohne ein Adjektiv σημεῖον, τεκμήριον, meist mit δέ: zum Beweise dient der Umstand, daß —. Ἀδολεσχεῖν δοκῶ καὶ ἀερομετρεῖν καὶ τὸ πάντων δὴ ἀνοητότατον δοκοῦν εἶναι ἔγκλημα, πένης καλοῦμαι. Ξε. οἰκ. 11, 3. Τὸ δὴ σχετλιώτατον καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦν ὕβρεως εἶναι σημεῖον, τοσούτων ἀνθρώπων σὺ παρελθὼν ἀθρόων κατηγορεῖς. Δη. 21, 135. — Οὐκ ἀπέχρη. σημεῖον δέ, ἔθεσθε ἱερὸν νόμον. Δη. 21, 35. Τὰ ὄρνεα διεφθείρετο. τεκμήριον δέ, τῶν ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφὴς ἐγένετο. Θ. 2, 50. u. dort Kr.

A. 14. Gewöhnlicher tritt nach diesen Ausdrücken (A. 13) γάρ ein, das auch nach denen A. 12 nicht selten folgt, so daß sie dann als Satz zu fassen sind: Beweis ist Folgendes: nämlich. Ἀθηναῖοι περὶ χρηστῆς δόξης μᾶλλον ἐσπούδαζον ἢ περὶ χρημάτων. τεκμήριον δέ· χρήματα γὰρ πλεῖστα ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν. Δη. 20, 10. Οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ· οὐ γὰρ ἂν δεῦρ' ἧκον ὡς ἡμᾶς. Δη. 19, 58. — Τῆς Κλεισθένους πολιτείας οὐκ ἂν εὕροιμεν μᾶλλον συμφέρουσαν. τεκμήριον δὲ μέγιστον· οἱ γὰρ ἐκείνῃ χρώμενοι παρ' ἑκόντων τῶν Ἑλλήνων τὴν ἡγεμονίαν ἔλαβον. Ἰσ. 7, 17. Τὸ ἐν τοῖς πρεσβύτατον εἶναι τὸν θεὸν τίμιον. τεκμήριον δὲ τούτου· γονῆς γὰρ Ἔρωτος οὔτ' εἰσὶν οὔτε λέγονται ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ἰδιώτου οὔτε ποιητοῦ. Πλ. συ. 178, b. — Ἐβούλοντο τοὺς ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν. τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἔπρασσον· οὐ γὰρ ἠδίκησαν οὐδένα. Θ. 3, 66, 1.

Κεφάλαιον τοῦ καλῶς ἀλλήλοις ὁμιλεῖν· αἱ γὰρ κτήσεις ἀσφαλεῖς ἦσαν. Ἰσ. 7, 35. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ γνωριμώτατον ὑμῖν· ὁ γὰρ τοῦ Σόλωνος νόμος οὐδὲ διαθέσθαι τὸν ποιητὸν ἐᾷ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ὅταν ποιηθῇ. Δη. 44, 67. Αὐτὸ τὸ ἐναντιώτατον· αὕτη γὰρ ἡ εἰρήνη τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ὑψηλὸν ἦρεν. Ἀνδ. 3, 6. Τὸ ἐχόμενον στρατόπεδον γὰρ ἔτη δέκα κατέσχεν. Ἰσ. 12, 81. [Über δῆλον δέ s. Th. 1, 11, 1.]

A. 15. Nach Substantivierungen der Art findet sich auch ὅτι. Τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδένα κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς ὀνόμασι προςαγορευόμενον. Ἰσ. 9, 72. Τὸ ἔσχατον πάντων, ὅτι πανταχοῦ παραπῖπτον τὸ σῶμα θόρυβον παρέχει. Πλ. Φαίδ. 66, d.

A. 16. Ein Adjektiv der Art kann aber auch durch das Relativ eingeführt werden, sowohl wenn ein selbständiger Satz, als wenn γάρ oder ὅτι darauf folgt. S. § 51, 13, 13.

§ 58. Nominale Kongruenz.

1. Der höchste Grundsatz der Kongruenz ist, daß Gleiches sich möglichst dem Gleichen geselle. Bei attributiver und prädikativer Verbindung muß der adjektivische Begriff mit seinem Nomen im Genus, Numerus und Kasus übereinstimmen; bei anaphorischer regelmäßig im Genus und Numerus; bei appositiver im Kasus. Ausnahmen § 45, 2, 3 und 56, 9, 4.

A. 1. Anaphorisch nennen wir nicht bloß eine solche Verbindung, bei der ein Pronomen, namentlich ein demonstratives oder relatives, sondern auch die, bei der ein Adjektiv oder Particip sich auf ein (meist vorhergehendes) Nomen bezieht.

A. 2. Öfter als andere Sprachen läßt die griechische da, wo Form und Sinn kollidieren, den Sinn vorwalten: die formale Kongruenz weicht der realen. So erscheint besonders bei einem persönlichen Neutrum der adjektivische Begriff im Maskulinum. (Ὦ φίλτατ', ὦ περισσὰ τιμηθεὶς τέκνον θανεῖ πρὸς ἐχθρῶν. Εὐ. Τρῳ. 735. Ὦ χαῖρε κολλικοφάγε Βοιωτίδιον. Ἀρ. Ἀχ. 872.) Παρεκάθητο νέον ἔτι μειράκιον, ὡς μὲν ἐγῷμαι, καλόν τε κἀγαθὸν τὴν φύσιν· τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός.

Πλ. Πρω. 315, d. — Ἀμφὶ πύλας Κάδμου θανόντων ἑπτὰ γενναίων τέκνων ἄπαιδές εἰσιν, οὓς ποτ' Ἀργείων ἄναξ Ἄδραστος ἤγαγεν. Εὐ. Ἱκ. 11. Τὰ μειράκια τὰ πᾶσι παραγεγενημένα τούτοις ἐκείνου κατεφρόνησαν, οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκοντες. Ἰσ. 12, 229. Τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηνται Σωκράτους. Πλ. Λάχ. 180, e. Οὐκ ἂν δέξαιτο ἐγκαταλιπεῖν γε τὰ παιδικὰ ἢ μὴ βοηθῆσαι κινδυνεύοντι. Πλ. συ. 179, a. — Ταῦτ' ἔλεγεν ἡ μιαρὰ καὶ ἀναιδὴς αὕτη κεφαλή, ἐξεληλυθὼς τῇ προτεραίᾳ παρ' Ἀριστάρχου. Δη. 21, 117. Αἱ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. Ξε. Κυ. 1, 2, 12. Τίς ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως ὃς τὸν τόπον ὅλον ἐπὶ μετριότητα παρήγαγεν; Ἰσ. 9, 49. [Vgl. Reg. z. Th. u. Kongruenz.]

A. 3. Verletzt wird die Regel scheinbar zuweilen beim Dual. Namentlich wird für den selbst bei Dichtern seltenen Artikel τά (§ 44, 2, 4 vgl. Ar. Ri. 424 u. 484) in der att. Prosa wohl immer τώ als zweigeschlechtlich gebraucht. vgl. § 14, 9, 2; vorherrschend in derselben auch τοῖν für ταῖν. Vgl. jedoch Hertlein obss. critt. 1 p. 31 s. u. Mehlhorn in der Zeitschr. f. Alt. 1838 S. 598. Eben so steht τώδε für τάδε Aisch. Cho. 207 (3), So. Ant. 561, El. 977 (wo auch ὤ) und für das bezweifelte ταύτα (Ar. Frie. 847, wo Bekker ταύτας hat vgl. § 25, 5, 1) steht τούτω Aisch. Pers. 188 (7), Isokr. 8, 116. 12, 156. 157, Xen. Kyr. 1, 2, 11, Plat. Rep. 452, a, Theait. 195, b, Ges. 679, a, ἀλλήλω Xen. Mem. 2, 3, 18. Neben ταύταιν Plat. Polit. 260, b, Isai. 5, 15, Soph. Oid. T. 1504, K. 859. 1149 erscheint τούτοιν (αὐτοῖν) Plat. Phil. 57, b, Ges. 693 e, 898 a; dagegen ταῖνδε Soph. El. 1133, Oid. K. 446, 1290, Ar. Ekkl. 1106. Ähnlich findet sich neben αὐτά Soph. Ant. 770 αὐτώ Aisch. Pers. 191 (0), And. 1, 113, wie neben αὐταῖν Soph. Oid. K. 446, Ar. Thesm. 950 αὐτοῖν (τοῖν θεοῖν) And. 1, 113, neben ἀλλήλαιν Xen. Mem. 2, 3, 18, ἀλλήλοιν Pl. Rep. 427, d. Vereinzelt sind femininisch ἐμώ Eur. Suppl. 140, μόνω Plat. Ges. 777, c, ματαίω und ἀξίω Eur. El. 1064, (daneben εὐπρεπεστάτα κασιγνήτα Aisch. Pers. 184 (3) f.), οἷν Pl. Ges. 644, c, ἀμφοτέροιν Isokr. 4, 139, (δυοῖν Ῥοδίοιν πεντηκοντόροιν Thuk. 6, 43, 1?) Selten findet sich das dualische Mask. eines Particips bei einem Femininum wie So. OK. 1676: ἰδόντε καὶ παθούσα, El. 980 ἀφειδήσαντε, 1003 πράσσοντε, 1006 λαβόντε; Plat. Phaidr. 237, d: δύο τινέ ἐστον ἰδέα ἄρχοντε καὶ ἄρχοντε καὶ ἄγοντε, οἷν ἑπόμεθα. [vgl. Valckenaer z. Eu. Hipp. 386 u. Hermann z. Vig. 51.] Οὕτω διάκεισθον ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω. Ξε. ἀπ. 2, 3, 18. Vgl. die Erkl. z. Eur. Alk. 913 (927) und § 44, 2, 4; über ἀμφοτέρω, οι wie über δύο eb. A. 2. 3.

A. 4. Über die Assimilation des Relativs § 51, 10, 1 ff.

2. Wenn verbundene Nomina ein gemeinschaftliches Attribut haben, so wird dieses gewöhnlich nur dann wiederholt, wenn Deutlichkeit oder Nachdruck es erfordern; sonst dem nächsten Nomen angefügt.

A. 1. Wiederholt wird gewöhnlich der Artikel, wenn die verbundenen Begriffe jeder für sich zu denken, nicht zu einer Gesamtheit zusammen zu fassen sind (vgl. Spalding z. Dem. Meid. 36, 5 u. Kr. Stud. 2 S. 79 f.); meist auch, wenn die Nomina von verschiedenem Genus; regelmäßig, wenn sie von verschiedenem Numerus sind. Ausnahmen sind am häufigsten bei Platon. [Kr. z. Dion. p. 140 u. z. Xe. An. 2, 1, 7. vgl. Isai. 8, 37.] Σκόπει εἰ τάδ' ἐστὶ τό, τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον καὶ καλὸν καὶ αἰσχρόν. Πλ. Εὐθύφ. 7, c. Ἀγαθὸν εἶναί φησι τὸ χαίρειν πᾶσι ζῴοις καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ τέρψιν. Πλ. Φιλ. 11, a. Αἴτιος τοῦ ζῆν ὁ ἄρχων τε καὶ βασιλεὺς τῶν πάντων. Πλ. Κρατ. 396, a. — (Ἐφάνη ἄρτι ὡρισμένα τὸ ὅσιον καὶ μή. Πλ. Εὐθύφ. 9, c.) Πᾶς τις ἥδεται λέγων τά τ' ὄντα καὶ μή. Εὐ.

ἀποσ. ἀδ. 89 (968), 4. Αἱ ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρούσεις καὶ διέκπλους ὀλίγαι ἐγίγνοντο. Θ. 7, 70, 4. Καταδύεται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς ὅ, τε ῥυθμὸς καὶ ἁρμονία. Πλ. πολ. 401, d. Τοῦ ὄντος τε καὶ ἀληθείας ἐρασταί εἰσιν οἱ φιλόσοφοι. Πλ. πολ. 501, d. Ἐμὲ αἱρήσει ἡ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος. Πλ. ἀπ. 28, a. Vgl. z. Dion. p. 201 u. z. Xe. An. 4, 3, 26.)

A. 2. Ein adjektivisches Attribut, das zu mehreren Nominen gehört, findet sich wiederholt gewöhnlich nur der Deutlichkeit oder des Nachdrucks halber, oder wenn die Nomina von verschiedenem Genus oder Numerus (oder beides) sind. Oft jedoch wird es auch in diesem Falle nur einmal gesetzt und dem nächsten Nomen angefügt. Ἡ αὐτὴ ἀρετὴ πολίτου τε σπουδαίου καὶ ἀνδρὸς σπουδαίου. Ἀρλ. πολ. 3, 2, 5. Ἓν σῶμα ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν παντὶ θυμῷ φιλεῖ τοὺς ἑαυτὸν εὖ ποιοῦντας. Δη. 19, 227. — Ποταμοὺς εἰώθαμεν λέγειν τοὺς αὐτοὺς καὶ κρήνας τὰς αὐτάς, καίπερ ἀεὶ τοῦ μὲν ἐπιγιγνομένου νάματος, τοῦ δ' ὑπεξιόντος. Ἀρλ. πολ. 3, 1, 13. Ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει. Δη. 18, 172. Πάσαις ἡλικίαις καὶ πᾶσιν ἤθεσιν ἡ χρῆσις τῆς μουσικῆς ἐστι προςφιλής. Ἀρλ. πολ. 8, 5, 4. — Συχνῷ τῷ ψεύδει καὶ τῇ ἀπάτῃ κινδυνεύει ἡμῖν δεήσειν χρῆσθαι τοὺς ἄρχοντας ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀρχομένων. Πλ. πολ. 459, c.

Τὸν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονα εἶναί φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον. Πλ. Γο. 470, d. Τὸν ἥττονα δουλούμεθ' ἄνδρες ἄνδρα καὶ πόλις πόλιν. Εὐ. ἱκ. 493. Εἰκὸς δὲ παντὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ πατρίδος ἐρῶντας ἐκπονεῖν σωτηρίαν. Εὐ. Τη. 5 (729). Ἀναμνήσθητε ἐξ ὅσων κακῶν καὶ πολέμου ὑμᾶς αὐτοὺς περιεποιήσατε καὶ τὴν πόλιν. Λυ. 6, 47. Δεήσομαι πάντων ὑμῶν μηδεμίαν μήτε χάριν μήτ' ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος ἢ τὸ δίκαιον. Δη. 19, 1. vgl. 18, 275. (Ὁ σίγλος δύναται ἑπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιοβόλιον Ἀττικούς. Ξε. ἀν. 1, 5, 6. — Δεινὰ πεπόνθασι καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη. Δη. 18, 271. Λακεδαιμόνιοι καὶ ἡμεῖς οὔτε νόμοις οὔτε ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς οὔτε πολιτείᾳ. Δη. 20, 105. — Ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη. Θ. 1, 102, 3. Τοὺς ἀναξίους παιδεύσεως ποῖ' ἄττα φῶμεν γεννᾶν διανοήματά τε καὶ δόξας; Πλ. πολ. 496, a. — (Μέγαρα ἀπέχει Συρακουσῶν οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν. Θ. 6, 49, 3. vgl. dort die Anm.)

A. 3. Ein Adjektiv als Attribut zweier persönlichen Singulare kann, wenn ohne Artikel, im Plural stehen. Σωφρόνων ἐστὶ καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὕτω ποιεῖν ὅπως τὰ ὄντα ὡς βέλτιστα ἕξει. Ξε. οἰκ. 7, 15.

3. Ein adjektivischer Begriff, der zu verbundenen Nominen als Prädikat gehört, wird nur einmal gesetzt; ebenso in der Regel adjektivische Pronomina, welche sich auf verbundene Nomina beziehen.

A. 1. Ein adjektivischer Begriff auf zwei (verschiedene) persönliche Singulare als Prädikat bezogen, steht im Singular, wenn jeder gleichmäßig; im Dual, wenn beide jeder für sich; im Plural, wenn sie verbunden zu denken sind. Der Plural (und Dual) steht im Maskulinum, auch wenn er sich auf ein Mask. und Fem. bezieht. Vgl. § 43, 1, 2. (Doch kann er sich auch nach dem nächsten Nomen richten. Vgl. Xen. Kyr. 7, 5, 60.) Ὁ μὲν σώφρων καὶ σωφρονοῦσα ἔστω πάντα εὐδόκιμος. Πλ. νό. 784, e. — Σωκράτει ὁμιλητὰ γενομένω Κριτίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιησάτην. Ξε. ἀπ. 1, 2, 12. — Ἀγάθων καὶ Σωκράτης λοιποί. Πλ. συ. 193, e. — Ἄλκηστις ἠθέλησε μόνη ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν ὄντων αὐτῷ πατρός τε καὶ μητρός. Πλ. συ. 179, b. — Τὸ ἔσχατον τῆς ἐλευθερίας τοῦ πλήθους, ὅταν δὴ οἱ ἐωνημένοι καὶ αἱ ἐωνημέναι

μηδὲν ἧττον ἐλεύθεροι ὦσι τῶν πριαμένων. Πλ. πολ. 563, b. — Εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλοφρόνως ἀλλήλοις. Πλ. νό. 835, d. — Ἧττον ἂν εἴη στάσις ἑνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν. Ξε. ἀν. 5, 9, 29.

A. 2. Bei einer Verbindung persönlicher und sachlicher Nomina richtet sich das adjektivische Prädikat nach dem persönlichen, wenigstens im Genus, wenn es im Plural steht; zuweilen auch nach dem sachlichen, wenn dies näher steht. Ἐπύθετο τὸν Στρομβιχίδην καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα. Θ. 8, 63, 1. Αὐτοί τε ἄνθρωποι καὶ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλοῦνται. Ἡρ. 7, 11, 3. Ἡ τύχη καὶ Φίλιππος ἦσαν τῶν ἔργων κύριοι. Αἰ. 2, 118. (Τιμωμένου πλούτου ἐν πόλει καὶ τῶν πλουσίων ἀτιμοτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ ἀγαθοί. Πλ. πολ. 551, a.

A. 3. Im Neu. Plu. steht ein adjektivisches Prädikat auf ein persönliches oder unpersönliches Nomen bezogen, wenn beide blos als Gegenständ e betrachtet werden. Ἡ καλλίστη πολιτεία τε καὶ ὁ κάλλιστος ἀνὴρ λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελθεῖν. Πλ. πολ. 562, a. (Ἔχω αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα. Ξε. ἀν. 1, 4, 8.)

A. 4. Wenn zu mehrern unpersönlichen Nominen ein adjektivisches Prädikat hinzugefügt wird, so richtet es sich entweder nach dem nächsten oder steht im Plu.; am häufigsten im Plural des Neu., insofern die Nomina bloß als Gegenstände betrachtet werden. Vgl. z. Th. 3, 97, 3. In diesem Falle ist das adjektivische Prädikat eig. substantiviert. Vgl. § 43, 4, 11. Καὶ νόμος καὶ φόβος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. Ξε. Κυ. 5, 1, 9. Ἄφοβον δείκνυσι καὶ σχῆμα καὶ πρόςωπον καὶ λόγους. Ξε. Κυ. 6, 4, 20. Οὔτε τυραννίδες χωρὶς πόνου γένοιντ' ἂν οὔτ' οἶκος μέγας. Εὐ. Ἰξ. 2 (430), 2. — Τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη, ὅταν δὲ κακοῦ, κακά. Ξε. ἀπ. 4, 2, 32. Τέχναι πᾶσαι καὶ σοφίσματα διὰ τὸν Πλοῦτόν ἐσθ' εὑρημένα. Ἀρ. πλ. 160. Οὔτε σώματος κάλλος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα πρέποντα φαίνεται ἀλλ' ἀπρεπῆ. Πλ. Μενέξ. 246, e. Δόξα καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν πρότερα ἂν εἴη. Πλ. νό. 892, b. Λύπη ὀργή τ' εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον ἐλθόντα μανία τοῖς ἔχουσι γίγνεται. Στ. 99, 2. Εὐγένειαί τε καὶ δυνάμεις καὶ τιμαὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ δῆλά ἐστιν ἀγαθὰ ὄντα. Πλ. Εὐθύδ. 279, b. Τὸ κινησόμενον καὶ κίνησιν συγχωρητέον ὡς ὄντα. Πλ. σοφ. 249, b. (Τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πολιτείας μενόντων οὐκ ἔνι τῶν αἰσχρῶν αὐτῷ τούτων ἀπαλλαγῆναι. Δη. 25, 68.)

A. 5. Substantivierte Neutra adjektivischer Pronomina können sich ebenso auf mehrere unpersönliche Nomina auch von anderm Genus **beziehen**. Doch können sich die Pronomina auch adjektivisch gebraucht nach dem nächsten Nomen richten. Auf zwei einheitliche Begriffe bezogen steht das Pronomen im Dual, insofern jeder für sich zu betrachten ist.) Ἐπὶ μὲν τοὺς ἐχθροὺς στρατιώτας τρέφειν δεῖ· ἐπὶ δ' ἡμᾶς αὐτοὺς ψήφισμα, εἰςαγγελία, πάραλος, ταῦτ' ἐστὶν ἱκανά. Δη. 8, 29. (Οὐκ οἶδα) εἴτε χρὴ κακίαν εἴτ' ἄγνοιαν εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν. Δη. 18, 20. Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον ἢ φύσει ἢ τέχνῃ ἢ ἀμφοτέροις ἐλαχίστην μεταβολὴν ὑπ' ἄλλου ἐνδέχεται. Πλ. πολ. 381, a. — Ὁμολογεῖται τὴν φύσιν ἡμῶν ἔκ τε τοῦ σώματος συγκεῖσθαι καὶ τῆς ψυχῆς, αὐτοῖν δὲ τούτοιν οὐδεὶς ἔστιν ὃς οὐκ ἂν φήσειεν ἡγεμονικωτέραν πεφυκέναι τὴν ψυχὴν καὶ πλέονος ἀξίαν. Ἰσ. 15, 180. Εὐαγόρας παῖς ὢν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφροσύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἐστίν. Ἰσ. 9, 22. Ἥκομεν ἐκκλησιάσοντες περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μεγίστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων. Ἰσ. 8, 2. Εὐεργετῶν ἀνθρώπους καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὔκλειαν, ἃ οὐ κατασήπεται. Ξε. Κυ. 8, 2, 22. — Φίλιππος καὶ πλοῦτον καὶ δύναμιν ἐκέκτητο ὅσην οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, ἃ μόνα τῶν ὄντων καὶ πείθειν καὶ βιάζεσθαι πέφυκεν. Ἰσ. 5, 15.

A. 6. Substantiviert finden sich auch demonstrative und relative Pronomina im Neutrum besonders des Singulars auf ein Mask. oder Fem. selbst eines persönlichen Begriffes, bezogen oder es ankündigend. Φιλοσοφία ἐστὶ χάριεν, ἄν τις αὐτοῦ μετρίως ἅψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ. Πλ. Γο. 484, c. Ἐπιστήμης οὐδέν ἐστι κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖ. Πλ. Πρω. 357, c. Οὐχ ὧν ἕνεκα οἱ πολλοί φασι δεῖν πονηρίαν μὲν φεύγειν, ἀρετὴν δὲ διώκειν, τούτων χάριν τὸ μὲν ἐπιτηδευτέον, τὸ δ' οὔ, ἵνα δὴ μὴ κακὸς καὶ ἵνα ἀγαθὸς δοκῇ εἶναι. Πλ. Θε. 176, b. — Οὐδεπώποτε λόγους ἠγάπησα, ἀλλ' ἀεὶ ἐνόμιζον τοὺς περὶ τοῦτο διατρίβοντας ἀργοτέρους εἶναι πρὸς τὰς πράξεις. Ἰσ. 6, 15. — Ἡ γῆ ἐγέννησεν ἄνθρωπον, ὃ συνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων. Πλ. Μενέξ. 237, d. — Εὐδαιμονίας τοῦτ' ἔστιν, υἱὸς νοῦν ἔχων. Μέ. 61 (60). Ὃ μεταξὺ ἀμφοτέρων ἔφαμεν εἶναι τὴν ἡσυχίαν τοῦτό ποτε ἀμφότερα ἔσται λύπη τε καὶ ἡδονή. Πλ. πολ. 583, e.

A. 7. Zuweilen bezieht sich ein solches Neu. auf den verbalen Begriff, der im Substantiv enthalten ist. [Kr. z. Dion. p. 4.] Τοῖς Ἀσιανοῖς πυγμῆς καὶ πάλης ἆθλα τίθεται καὶ διεζωσμένοι τοῦτο δρῶσιν. Θ. 1, 6, 4. Παντάπασι φύσεως κακίας σημεῖόν ἐστιν ὁ φθόνος καὶ οὐκ ἔχει πρόφασιν δι' ἣν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ τοῦτο πεπονθώς. Δη. 20, 140. Οὐδεμία παραίνεσις ἀγαθοὺς ἂν ποιήσειε τοξότας, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμελετηκότες εἶεν. Ξε. Κυ. 3, 3, 50.

A. 8. Das Neu. besonders von Pronominaladjektiven kann sich auch auf nicht substantivische Begriffe beziehen. So selbst auf Verba, insofern der Inf. entweder da steht oder (mit dem Zugehörigen) gedacht wird. Ὁ εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ὁ δὲ μή, τἀναντία. Πλ. πολ. 354, a. — Φαμὲν οὐχ ἧσσον ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου. Θ. 1, 73, 3. Πατρὶ πείθεσθαι χρεὼν παῖδας νομίζειν τ' αὐτὸ τοῦτ' εἶναι δίκην. Εὐ. Ἀλ. 5 (111.), 2. Οὐχ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ. Θ. 1, 69, 2. Εὐψυχίαν ἔσπευσας ἀντ' εὐβουλίας, ὃ δῆτα πολλοὺς ὤλεσε στρατηλάτας. Εὐ. Ἱκ. 161. Φθονεῖ ἢ καὶ φοβεῖται· ἀμφότερα γὰρ τάδε πάσχει τὰ μείζω. Θ. 6, 78, 2.

A. 9. Das Relativ bezieht sich in einigen Stellen nach zwei verschiedenen Begriffen bloß auf den (wichtigern) ersten. Εὗρες ἄνδρας καὶ πόλισμ' ἐλεύθερον, οἵ σ' οὐκ ἔδεισαν. Εὐ. Ἡρ. 958. Οὐκ ἄχρηστοι αἱ πέρυσι πρεσβεῖαι ἐκεῖναι καὶ κατηγορίαι, ἃς οἱ πρέσβεις περιήλθομεν. Δη. 9, 72. [Vgl. Xe. An. 2, 5, 8 u. Pflugk z. Eur. Her. 363.]

A. 10. Auf einen Dual kann sich ein Plural beziehen. Ἄνδρε δύο χωρεῖτον, ὧν μαθόντες εἴςιτον. Σο. Φι. 539. Δικαστηρίοιν δυοῖν ἐψηφισμένων. Δη. 24, 9. Διάκεισθε ὥσπερ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλαιν ἐποίησεν. Ξε. ἀπ. 2, 3, 18.

4. Bei der appositiven und anaphorischen Verbindung richtet der Grieche sich oft nicht nach der Form, sondern nach dem Wesen des bezüglichen Begriffes (*σχῆμα κατὰ τὸ σημαινόμενον*).

A. 1. So können auf Kollektive jeglichen Geschlechtes (und Numerus) bezogen, Participia (Adjektive) und Pronomina im Plural des Mask. stehen, insofern man die bezüglichen Individuen gedacht wissen will. Kr. De auth. p. 30 s., z. Dion. p. 32 u. Reg. z. Th. u. Plural.) Ὁ ὄχλος ἠθροίσθη, θαυμάζοντες καὶ ἰδεῖν βουλόμενοι τὸν Ἀλκιβιάδην. Ξε. Ἑλ. 1, 4, 13. (Τροίαν ἑλόντες δήποτ' Ἀργείων στόλος θεοῖς λάφυρα ταῦτ' ἐπασσάλευσαν. Αἰσ. Ἀγ. 577 (555). Στρατιὰ ἔτυχε παρελθοῦσα, πρὸς Βοιωτούς τι πράσσοντες. Θ. 6, 61, 2. Τὸ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους. Ξε. ἀν. 2, 1, 6. — Μελέτω σοι τοῦ πλήθους καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν. Ἰσ. 2, 15. [Selten so ἑαυτῶν, wie Th. 6, 53, 3.] Τίς σε αἰτιᾶται πόλις νομοθέτην ἀγαθὸν γεγονέναι καὶ σφᾶς ὠφεληκέναι; Πλ. πολ. 599, e. Τίς ἂν εὖ φρο-

νῶν τοῦ τῆς Κακίας θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσιν, πρεσβύτεροι δὲ γενόμεναι ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι. Ξε. ἀπ. 2, 1, 31. [z. Th. 3, 67, 2. 6, 80, 1.] Δεῖ ζηλῶσαι καὶ μιμήσασθαι τὴν ἐν Λακεδαίμονι βασιλείαν. ἐκείνοις γὰρ ἀδικεῖν ἧττον ἔξεστιν ἢ τοῖς ἰδιώταις. Ἰσ. 8, 142. [Über den Plural eines Verbums z. Th. 1, 72, 1.]

A. 2. So stehen auch nach Erwähnung von Ländern und Städten adjektivische Begriffe, auf deren Bewohner hinweisend, im Plu. des Mask.; im Plu. eben so auch Verba. Ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποικίαν, ὄντας ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ. Ξε. ἀν. 5, 5, 3. Θεμιστοκλῆς φεύγει ἐς Κέρκυραν, ὢν αὐτῶν εὐεργέτης. Θ. 1, 136, 1. Τῶν ἐπὶ Θρᾴκης μεγίστη πόλις Ὄλυνθος· οὗτοι τῶν πόλεων προσηγάγοντο ἔστιν ἅς. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 12. (Πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ ὑπῆρξαν ἄδικα ποιοῦντες. Ἡρ. 7, 8, 3.) — Ναυτικὰ ἐξηρτύετο ἡ Ἑλλὰς καὶ τῆς θαλάσσης ἀντείχοντο. Θ. 1, 13, 1. Γοργίας ὁ Λεοντῖνος διέτριψε περὶ Θετταλίαν, ὅτε εὐδαιμονέστατοι ἦσαν. Ἰσ. 15, 155. Vgl. Th. 8, 61, 2.

A. 3. Auch auf einen individuellen Singular kann ein mehrheitlicher Begriff bezogen werden, insofern dieser die Masse (oder doch eine Mehrheit, wie Th. 1, 136, 2) von Individuen, zu denen jener mit gehört, umfaßt. [z. Xe. An. 3, 4, 41 u. z. Th. 3, 22, 4. 6, 101, 5.] So besonders das Reflexiv der dritten Person; ferner αὐτοί, σφεῖς [4, 114, 5] und σφέτερος. Ἀγησίλαος εἶπεν ὡς εἰ μὴ ἑαυτοὺς αἱρήσονται, δῃώσοι πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν. Ξε. Ἑλ. 4, 6, 4. Κῦρος ἐπεσκοπεῖτο εἴ τι δυνατὸν εἴη τοὺς πολεμίους ἀσθενεστέρους ποιεῖν ἢ αὐτοὺς ἰσχυροτέρους. Ξε. Κυ. 5, 2, 22. Ὁ Λάμαχος παρεβοήθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου τοῦ ἑαυτῶν. Θ. 6, 101, 5. Τισσαφέρνης διελαύνων κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς. Ξε. ἀν. 1, 10, 7. (Βασιλεὺς συνῄει καὶ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς ὄντας καὶ παρατεταγμένους. Ξε. ἀν. 1, 10, 10.) Θεμιστοκλῆς ἐκέλευε τοὺς πρέσβεις μὴ ἀφεῖναι πρὶν ἂν αὐτοὶ κομισθῶσιν· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφᾶς οὐκέτι ἀφῶσιν. Θ. 1, 91, 2. [zu 1, 72, 2 u. Reg. u. Pronomina g. E.] — Ὁ Γύλιππος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους. Θ. 7, 4, 3. [zu 5, 10, 6. vgl. Xe. Hell. 7, 5, 6. Das Verbum im Plural nach dem Namen des Feldherrn. Θ. 3, 112, 3; über das Particip im No. des Plurals nach dem Verbum im Sing. z. 6, 25, 3.]

A. 4. In gleicher Weise treten nicht selten nach Singularen Plurale von Demonstrativen und Relativen ein, insofern alle Individuen der Gattung zu bezeichnen sind. Vgl. Porson z. Eu. Or. 910. (Selten umgekehrt.) Κακὸν φυτὸν πέφυκεν ἐν βίῳ γυνὴ καὶ κτώμεθ' αὐτὰς ὡς ἀναγκαῖον κακόν. Μέ. 304. Ἄνθρωπος εἶ δήπουθεν, ὧν ἔστ' οὐδὲ εἷς ᾧ μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γενήσεται. Φιλή. 108 (117). Ἄλλος ἀναστὰς ἔλεγε τῷδ' ἐναντία, αὐτουργός, οἵπερ καὶ μόνοι σῴζουσι γῆν. Εὐ. Ὀρ. 917. Φίλοις ἀληθὴς ἦν φίλος παροῦσί τε καὶ μὴ παροῦσιν, ὧν ἀριθμὸς οὐ πολύς. Εὐ. Ἱκ. 867. — (Δεῖ τινας φίλους ὑπάρχειν, οἷον αὐτὸς δή. Δη. 19, 136.)

A. 5. Wegen ihrer kollektiven Bedeutung können auch Wörter wie ἕκαστος, τὶς, πᾶς τις, οὐδείς, ὃς ἄν, ὅστις (ἄν) mit Pluralen in Beziehung stehen, sowohl der Plural auf den Singular bezogen als umgekehrt. Ὅταν ἕκαστος διανοηθῇ ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πράσσων, τούτοις εὖ ἴστε ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥκει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Ξε. Κυ. 2, 3, 3. Προσῄει ἑνὶ ἑκάστῳ, οὕστινας ᾤετο ἕξειν τι δοῦναι. Ξε. ἀν. 7, 3, 16. Ἕκαστον ἐκέλευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπουσιν εἰπεῖν ὅτι ὅστις ἂν αὐτῶν φαίνηται ὄπισθεν, κολασθήσεται. Ξε. Κυ. 5, 2, 1. Ἔφυγον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, δεδιότες εἷς ἕκαστος μὴ συλληφθείη. Ἀνδ. 1, 36. Πίστεις ἔδοσαν ἀλλήλοις, νομίζων ἕκαστος τὴν ἐπικουρίαν ταύτην αὑτῷ παρασκευάζειν. Ἰσ. 10, 40. (Τῶν ἑαυτοῦ ἕκαστος καὶ παίδων καὶ οἰκετῶν καὶ χρημάτων ἄρχουσιν. Ξε. Λακ. π. 6, 1.) — Ἑώρα τοὺς ἐπαινουμένους ὑπό τινος ἀντεπαινοῦντας τούτους προθύμως. Ξε. Κυ. 8, 3, 49. Ἄν τι πάθωσι κακόν, λυποῦνται ἐπὶ τούτοις. Ξε. Ἱέρ. 2, 13. Πᾶς τις ὄμνυσιν οἷς ὀφείλων τυγχάνω. Ἀρ. νε. 1135. Δοκεῖς ἄν τι ἔθνος ὅσα κοινῇ ἐπί τι ἔρχεται ἀδίκως πρᾶξαι ἄν τι

δύνασθαι εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους; Πλ. πολ. 351, c. Οὐδεὶς ἐκοιμήθη, τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες. Ξε. Ἑλ. 2, 2, 3. Ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται, εὐχόμενοι μὲν μὴ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι γενέσθαι, κωλύειν δὲ οὐδεὶς ἐπιχειρῶν. Δη. 9, 33. — Ὃς ἂν κάμνηται τῶν οἰκετῶν, τούτων σοι ἐπιμελητέον πάντων, ὅπως θεραπεύηται. Ξε. οἰκ. 7, 27. Ἀσπάζεται πάντας ᾧ ἂν περιτυγχάνῃ. Πλ. πολ. 566, d. — Βασιλέας πολλοὺς κεκολάκευκεν, ᾧ ἂν συγγένηται. Λυ. 6, 6. — Ὅστις αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ ἢ γλῶσσαν ἣν οὐκ ἄλλος ἢ ψυχὴν ἔχειν, οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί. Σο. Ἀντ. 707. Πολλοῖς παρέστην κἀφθόνησα δὴ βροτῶν, ὅστις κακοῖσιν ἐσθλὸς ὢν ὅμοιος ᾖ. Εὐ. Δικ. 17 (347). (Θαυμάζοντες ἄλλος ἄλλῳ ἔλεγεν. Πλ. συ. 220, c.)

A. 6. Über die Beziehung eines adjektivischen Begriffes auf ein Substantiv, das in einem Adjektiv enthalten ist, s. § 43, 3, 12. Vgl. Pflugk z. Eur. Herk. 157. Auf ein in ὑμέτερος liegendes ὑμεῖς bezieht sich οἵ Xe. Kyr. 5, 2, 15.

§ 59. Parataktik.

1. **Parataktisch** ist diejenige Verbindung, bei welcher Begriffe oder Sätze **unabhängig** von einander zusammengestellt werden. Dies geschieht **entweder syndetisch** d. h. durch Hinzufügung von **Konjunktionen** *(σύνδεσμοι)*; oder **asyndetisch** d. h. durch **bloße Zusammenstellung**.

A. 1. Im Griechischen waltet bei Weitem mehr als in neueren Sprachen das Streben, Begriffe und Sätze durch Konjunktionen zu verbinden und die Rede zu einem wohlgefügten, organischen Ganzen zu gestalten. Asyndeta erscheinen daher regelmäßig nur aus besonderen stilistischen Gründen, namentlich um der Rede mehr Lebhaftigkeit und Eindringlichkeit zu geben oder auch um anzudeuten, daß man noch mehreres Ähnliche denken könne. [z. Xe. An. 3, 4, 31 lat. A. vgl. zu 2, 4, 28 deutsche A.] Ἦν ἐν τῷ στρατεύματι πάντα ὁμοῦ ἀκοῦσαι, ὀλοφυρμός, βοή, νικῶντες, κρατούμενοι, ἄλλα ὅσα ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ ἀναγκάζοιτο φθέγγεσθαι. Θ. 7, 71, 4. Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. Ξε. Ἑλ. 4, 3, 19. Ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται, πάντα ποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην. Δη. 19, 215. — Εἴρηκα, ἀκήκοα, ἔχετε, κρίνατε. Ἀρλ. ῥητ. 3, 19, E.

A. 2. Bloße Verkürzung ist das Asyndeton in ἄνω κάτω neben ἄνω (τε) καὶ κάτω drunter und drüber. Ἀνάτρεψον ἔμπαλιν ἄνω κάτω τὰ πάντα συγχέας ὁμοῦ. Εὐ. Βάκ. 348.

A. 3. Dem Asyndeton gesellt sich oft die Anaphora, eine nachdrucksvolle Wiederholung desselben Wortes, das dann wenigstens im zweiten und den folgenden Sätzen gewöhnlich die erste Stelle einnimmt: ἀναφορὰ ἀσύνδετος. [z. Xe. An. 3, 1, 37 lat. A.] Νῦν αἵδε μ' ἐκσῴζουσιν, αἵδ' ἐμαὶ τροφοί, αἵδ' ἄνδρες, οὐ γυναῖκες, εἰς τὸ συμπονεῖν. Σο. ΟΚ. 1367. Πάντων τῶν πεπραγμένων ἐξέστη, ὧν ἀπήγγειλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν. Δη. 19, 72. — Εστιν ἀνθρώπῳ λογισμός, ἔστι καὶ θεῖος λόγος. Ἐπίχαρμος Στ. I. p. LV. Ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. Ξε. ἀν. 7, 1, 21. (Ἐπὶ σαυτὸν καλεῖς, ἐπὶ τοὺς νόμους καλεῖς, ἐπὶ τὴν δημοκρατίαν καλεῖς. Αἰ. 3, 202.)

A. 4. Weniger lebhaft als eindringlich erscheint viel häufiger dieselbe Anaphora auch mit μὲν — δέ; bloß mit δέ oft bei Dichtern, selten in der Prosa, wie Her. 1, 114, 1. 5, 26. 7, 10, 6. Hieher gehört auch ἅμα μὲν — ἅμα δέ simul — simul, zugleich — und, teils — teils. [Reg. z. Kr.s Ausgaben u. Anaphora.] Ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων

ὄψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὤτων. Πλ. Φαίδ. 83, a. Δεινὴ μὲν ἀλκὴ κυμάτων θαλασσίων, δειναὶ δὲ ποταμοῦ, καὶ πυρὸς θερμαὶ πνοαί, δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ' ἄλλα μυρία· ἀλλ' οὐδὲν οὕτω δεινὸν ὡς γυνὴ κακόν. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 32 (1045). Ὁ ἀρετὴν ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων, πλουτεῖ δὲ καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι. Ξε. ἀν. 7, 7, 42. Γνώμαις ἀνδρὸς εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις, εὖ δ' οἶκος, εἴς τ' αὖ πόλεμον ἰσχύει μέγα. Εὐ. Ἀντιό. 31 (220). — Ζεύς ἐστιν αἰθήρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς οὐρανός, Ζεύς τοι τὰ πάντα. Αἰσ. ἀποσπ. 295 (Euphorion 1). Τὸ πείθειν οἷόν τ' εἶναι τοῖς λόγοις ἐστὶν αἴτιον ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει ἑκάστῳ. Πλ. Γο. 452, d.

A. 5. Asyndeta von Sätzen sind im allgemeinen bei Dichtern viel häufiger als bei Prosaikern. Kaum als solche zu betrachten sind die Stellen, an denen der zweite Satz eine Erklärung oder Erläuterung des ersten enthält, wo freilich oft auch καί oder γάρ oder auch δέ anwendbar wäre. [Kr. De auth. p. 57 u. die Reg. z. Kr.s Ausgaben u. Asyndeton.] Ἄψαι τῶν ἔργων, ἐπίδειξον ἡμῖν ὅ, τι λέγεις. Αἰ. 3, 237. Τετόλμηται, δέδοται τὸ σῶμα τῷ κινδύνῳ. Αἰ. 2, 182. — Εἰμί τις γελοῖος ἰατρός· ἰώμενος μεῖζον τὸ νόσημα ποιῶ. Πλ. Πρω. 340, e. Ἐλπίδα χρὴ ἔχειν· ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινοτέρων ἢ τοιῶνδε ἐσώθησαν. Θ. 7, 77, 1. — Τοῦτο ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ συμβαίνει. Λογίζεσθε γάρ· ἄρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφεν ὑμᾶς·, ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ τοῦτο αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν ἑαυτῷ. Δη. 6, 17. — Αἱ ἄλλαι τέχναι οὕτως ἔχουσιν· ἑκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶ τούτους οἳ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα οὗ ἑκάστη ἐστὶν ἡ τέχνη. Πλ. Γο. 450, a. b. Ἆρ' οἱ κόσμιοι οὐ (ταὐτὸν) τοῦτο πεπόνθασιν; ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσιν; Πλ. Φαίδ. 68, e. Ὅπως μὴ ποιήσετε ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν· πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε. Δη. 4, 20. Ἐν τοῖς λόγοις ἀεὶ τοιοῦτος εἶ· σαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγριαίνεις πλὴν Σωκράτους. Πλ. συ. 173, d. Μία ἀρχὴ τοῖς μέλλουσι καλῶς βουλεύεσθαι· εἰδέναι δεῖ περὶ οὗ ἂν ᾖ ἡ βουλὴ ἢ παντὸς ἁμαρτάνειν ἀνάγκη. Πλ. Φαῖδρ. 237, b. z. Th. 2, 60, 3. 6, 11, 4.] — (Ὦ παῖ σιώπα· πόλλ' ἔχει σιγὴ καλά. Σο. ἀποσ. 102 (79). Μὴ πάντ' ἐρεύνα· πολλὰ καὶ λαθεῖν καλόν. Σο. ἀποσ. 104 (81). Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεόν, ὃν χὠ (καὶ ὁ) κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο. Εὐ. Αἰο. 5 (20). Μεταδίδου παρρησίας· βέλτιστον τοῦτο δοῦλον ποιήσει πολύ. Μέ. 359 (370), 2. Vgl. § 54, 1, 2.

A. 6. Ähnlich finden sich appositiv selbst der Konjunktiv und Optativ; über den Infinitiv § 57, 10, 8. Κτῆσαι Μυκήνας, μηδ', ὅπερ φιλεῖτε δρᾶν, πάθῃς σὺ τοῦτο, τοὺς ἀμείνονας παρὸν φίλους ἑλέσθαι τοὺς κακίονας λάβῃς. Εὐ. Ἡρ. 177. Φυλακτέον μὴ τοιοῦτον ἡμῖν οἱ ἐπίκουροι ποιήσωσι, ἀντὶ ξυμμάχων εὐμενῶν δεσπόταις ἀγρίοις ἀφομοιωθῶσιν. Πλ. πολ. 416, b. Οὐκ εὔκολος γίγνοιτ' ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλεσιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἑσμῶν γίγνηται τρόπον, ἓν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰὸν χώρας οἰκίζηται. Πλ. νό. 708, b. — Ὡς οἱ ἐπιτηδεύοντες ἀδυναμίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ἄκοντες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι, μάλιστ' ἂν αἰσθοίμεθα, εἰ τοιόνδε ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ, δόντες ἐξουσίαν ἑκατέρῳ ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούληται, τῷ τε δικαίῳ καὶ τῷ ἀδίκῳ, εἶτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεώμενοι ποῖ ἡ ἐπιθυμία ἑκάτερον ἄξει. Πλ. πολ. 359, b. c. Δημοφῶντι τὰ δύο τάλαντα καρποῦσθαι ἔδωκεν, ἵνα δυοῖν θάτερον διαπράξαιτο, ἢ διὰ τὰ διδόμενα βελτίους αὐτοὺς εἶναι προτρέψειεν, ἢ εἰ κακοὶ γίγνοιντο, μηδεμιᾶς συγγνώμης παρ' ὑμῶν τυγχάνοιεν. Δη. 27, 45.

(A. 7. Auffallend folgt auf den Indikativ statt eines epexegetischen Indikativs zuweilen ein Particip. Σχεδόν τι οὕτω διεχείμεθα, ποτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίοτε δὲ δακρύοντες. Πλ. Φαίδ. 59, a. (Δῆμος ὧδ' ἂν ἄριστα σὺν ἡγεμόνεσσιν ἕποιτο, μήτε λίαν ἀνεθεὶς μήτε πιεζόμενος. Σόλων 6.) Τούτου ἕνεκα ταύτην ἐποιησάμην τὴν ὑπόθεσιν, ἡγούμενος ἐκ τοῦ παραινεῖν τήν τε διάνοιαν τὴν ἐκείνου μάλιστ' ὠφελήσειν καὶ τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τάχιστα δηλώσειν. Ἰσ. 15, 69. Vgl. z. Her. 7, 10, 7 u. z. Th. 3, 18, 2.)

A. 8. Ähnlich wie A. 5 findet sich das Asyndeton bei lebhaften **Aufforderungen** und **Versicherungen**. Ἱκετεύω ὦ πάππε, δός μοι ἄρξαι αὐτοῦ. Ξε. Κυ. 1, 3, 11. Ἀποκτείνατέ με, οὐ παραιτοῦμαι. Ἀνδ. 1, 32. Τίνι ἐμποδὼν εἰμι; παρίημι, ἀρχέτω, μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς φαινέσθω. Ξε. ἀν. 5, 7, 10. Ἑκών, ἑκὼν ἥμαρτον, οὐκ ἀρνήσομαι. Αἰσ. Προ. 266. Ἥξεις, ἐπείγου μηδέν, εἰς τὸ μόρσιμον. Σο. ἀποσ. 690 (868). — Beispiele der Parataxis aus Komikern bei Heinr. Jacoby, Com. dict. index I [p. CCXXVIII.

A. 9. Zwei Sätze unverbunden schroff neben einander gestellt, können der erste einen gesetzten Fall, der zweite eine eventuelle Folge ausdrücken. Vgl. § 54, 1, 1. Ἦν λάβῃ μηδὲν φερομένην, δοῦλος αὐτὸς γίνεται. ἀλλ᾽ ἔλαβεν αἰσχράν· οὐ βιωτόν ἐστ᾽ ἔτι. ἀλλ᾽ ἔλαβεν ὡραίαν τις· οὐδὲν γίνεται μᾶλλόν τι τοῦ γήμαντος ἢ τῶν γειτόνων. Ἀναξανδρ. 52, 6. Anders Dem. 19, 221.

A. 10. Ein Gegensatz mit οὐ kann asyndetisch eintreten. Weniger scharf ist ἀλλ᾽ οὐ, neben dem sich auch das nur ablehnende καὶ οὐ findet. Τὸ συνετὸν θεὸς δίδωσιν, οὐχ ὁ πλοῦτος. Εὐ. Ἀλέξ. 16 (53), 9. Ὁ [μὲν] εἰς τὸν ἀσθενῆ τι Πάμφιλε ποιῶν ὑβρίζειν, οὐχ ἁμαρτάνειν δοκεῖ. Φιλιππίδης 27 (6), 3. Τῶν κακῶν ἄλλ᾽ ἄττα δεῖ ζητεῖν τὰ αἴτια, ἀλλ᾽ οὐ τὸν θεόν. Πλ. πολ. 379, c. Ἱστοὶ γυναικῶν ἔργα κοὐκ ἐκκλησίαι. Μέ. μο. 260.

A. 11. Wenn man das Vorhergehende zusammenfaßt, um etwas Neues anzuknüpfen, gebraucht man statt des gewöhnlichen μὲν οὖν oft bloß μέν, wie Thuk. 1, 55, 1. 110, 2. 2, 102, 5. [vgl. Reg. z. Th. u. μέν.] Statt durch δέ etwas anzuknüpfen, stellt Xenophon ohne Konjunktion das Verbum voran. An. 5, 6, 25. 7, 3, 32. 6, 40; desgleichen 3, 4, 42. 4, 1, 20. 8, 6, 7 u. a. Mehr Nachweisungen dort im Register unter Asyndeton. Vgl. Kr. Stud. 2 S. 113.

2. Parataktisch **angefügt** werden Begriffe und Sätze durch **kopulative** und **adversative** Konjunktionen, wie *καί*, (*τέ*), *οὐδέ*, *μηδέ*; *καὶ—καί*, *τὲ* (—) *καί*, *τέ—τέ*; *εἴτε—εἴτε*, *οὔτε—οὔτε*, *μήτε—μήτε*; *οὔτε—τέ*, *μήτε—τέ*; (*μὲν*—) *δέ*, *ἀλλά*, *μέντοι*; *ἤ* **oder**, *ἢ—ἤ* **entweder—oder** ꝛc.

A. 1. Über die Bedeutung dieser Partikeln einzeln unten § 69; hier nur über mehr oder weniger Gemeinsames eigentümlicher Verbindungen. Zwar verbindet auch der Grieche gew. nur **Gleichartiges**; doch weniger servil als wir, findet er mehrfach Verbindungen, die uns als Mißverhältnisse erscheinen würden, ganz naturgemäß, zumal wenn das Verbundene äußerlich, in der Form, verschieden ist.

A. 2. Über die Verbindung **verschiedener Kasus** von Participien § 56, 14, 2. (Sonst ist diese Verbindung selten. So auch die eines bloßen Kasus mit einer Präposition und ihrem Substantiv.) Κρήνη ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥεῖ ἐπ᾽ αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. Ξε. ἀν. 6, 2, 4. — Ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα. Πλ. Πρω. 336, a. Τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακήν. Θ. 2, 26, 1.

A. 3. Leicht verbinden sich verschiedene **Wortarten**, die sinnähnliche Verhältnisse bezeichnen. [Reg. z. Th. u. Her. u. Verbindung.] Ὦ παγκακίστη καὶ γυνή. Εὐ. Βελλ. 12 (670). Λόγοισι συμβὰς καὶ θεῶν ἀνώμοτος φίλος γένοιτ᾽ ἄν. Εὐ. Μήδ. 737. Παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροὶ καὶ νομίζοντες κατασχήσειν ῥᾳδίως τὰ πράγματα. Θ. 4, 2, 2. — Παρῆλθε βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς. Θ. 1, 63, 1. Καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις. Πλ. Φαίδ. 79, d. [z. Th. 8, 48, 6.] Ἐβλασφήμει κατ᾽ ἐμοῦ ταχὺ καὶ πολλὰ καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ. Δη. 57, 11. Ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν. Θ. 7, 32, 2. Οἱ ἵπποι ἀπεχωλοῦντο ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταλαιπωροῦντες. Θ. 7, 27, 4. Προςπίπτει ἄφνω τε καὶ νυκτός. Θ. 3, 30, 2. — Πρῴ ἐςβαλόντες καὶ τοῦ

σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος ἐσπάνιζον τροφῆς. Θ. 4, 6, 2. Ἅμα τῷ τειχισμῷ καὶ τοῦ ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου ναῦς ἔστειλαν. Θ. 7, 20, 1. Ἐποιήσαντο τὴν ξυμμαχίαν τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἔαρ. Θ. 5, 39, 2. — Πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβημένοι παρεσκευάζοντο. Θ. 3, 77, 1. [vgl. 3, 58, 3. 4, 18, 1. 69, 3.] Διὰ πολλοῦ θορύβου καὶ ἄσιτοι οἱ πλείους ἀντανήγοντο. Θ. 7, 40, 3. Ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ. Ξε. Ἑλ. 2, 1, 1. [vgl. Th. 3, 25, 2. 4, 26, 3.] Ἀδύνατοι ἦσαν ἀποβῆναι τῶν τε χωρίων χαλεπότητι καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων. Θ. 4, 12, 2. Ἐγένετο πλούσιος οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὐδὲ δόντος τινός. Πλ. Μέν. 90, a. — Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο ναῦς ἑξήκοντα πέμπειν ἐς Σικελίαν καὶ στρατηγούς, βοηθοὺς μὲν Ἐγεσταίοις πρὸς Σελινουντίους, ξυγκατοικίσαι δὲ καὶ Λεοντίνους. Θ. mit d. A. 6, 8, 2 vgl. z. 5, 9, 7. — Ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν καὶ φύσει καρτερὸν ὂν τὸ χωρίον. Θ. 4, 3, 2. [vgl. 3, 36, 1.] Ἐπαινούμενοι μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χαίρετε. Ξε. Κυ. 1, 5, 13. Οὐ ναυτικῆς στρατιᾶς μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ πεζὸν πολὺν ξυμπλεῖν. Θ. 6, 21, 1. Ὁ Πεδάριτος αὐτός τε καὶ τὸ στράτευμα ἔχων προσέβαλε τῷ ἐρύματι. Θ. 8, 55, 3. Παρεβοήθει μετά τε τοξοτῶν οὐ πολλῶν καὶ τοὺς Ἀργείους παραλαβών. Θ. 6, 101, 5. [z. 1, 26, 3.]

A. 4. Einem Kasus wird zuweilen ein Satz angeschlossen. Τὸ γνῶθι σαυτόν ἐστιν ἂν τὰ πράγματα ἴδῃς [εἰδῇς Cobet] τὰ σαυτοῦ καὶ τί σοι ποιητέον. Μέ. 293 (307). Δεῖξον τὸ ψήφισμα καὶ τίνες ἐγένοντό μου κατήγοροι. Δείν. 1, 51. Vgl. § 51, 13, 5 u. Th. 6, 63, 3. — Οἱ κιθαρισταὶ σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται καὶ ὅπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσιν. Πλ. Πρω. 326, a. Ἔδεισε περί τε τοῖς ἐν Νισαίᾳ Πελοποννησίοις καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῇ. Θ. 4, 70, 1. — Ἐπιμέλειαν ἕξομεν τῶν πρὸς τὰς πόλεις διαπομπῶν ἅμα ἔς τε κατασκοπὴν καὶ ἤν τι ἄλλο φαίνηται ἐπιτήδειον. Θ. 6, 41, 2. — Ἐναυμάχησαν ἀντίπαλα καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ἀξιοῦν νικᾶν. Θ. 7, 34, 5. — Ἀρετὴ μισθοὺς τῇ ψυχῇ παρέχει ζῶντός τε τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ. Πλ. πολ. 612, c. [Παρεσκευάζοντο ὥσπερ τε προεδέδοκτο καὶ τῶν Συρακοσίων ἐναγόντων. Θ. 7, 18, 1. [vgl. z. Th. 6, 72, 4.]

A. 5. Leicht schließt sich auch einem Particip ein sinnverwandter Satz an. Δοκεῖ σοι εὐδαίμων εἶναι ἄνθρωπος δουλεύων τε καὶ ᾧ μηδὲν ἐξείη ποιεῖν ὧν ἐπιθυμοῖ; Πλ. Λύ. 207, c. Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι, ἄπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ ὅτι οὐ πολλῷ τινι ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνῃροῦντο ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. Θ. 6, 1. [vgl. 4, 126, 1.] [Ἀνελόμενοι τὰ ναυάγια καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἀντέπλεον, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. Θ. 1, 54, 4.] Διέβη ναῦς ξυλλέξων καὶ ὅπως ἄλλαι ναυπηγηθείησαν. Ξε. Ἑλ. 1, 3, 17. [z. Th. 1, 73, 1 vgl. 4, 86, 1. 5, 83, 4.] Häufig verband man einen Kasus und Sätze mit εἴ τις, wie Th. 3, 21, 1. 35. 4, 69, 3. 128, 3. 5, 3, 3. 6, 32, 2, relative und hypothetische Sätze z. 1, 144, 3.

A. 6. Einem relativen Satze wird zuweilen ein selbständiger angefügt, was auch Goethe u. A. sich öfter erlauben, während man sonst bei einer solchen Verbindung lieber wie auch, während u. ä. gebraucht. [z. Xe. An. 1, 1, 2. vgl. z. Th. 6, 11, 1.] Οὐκ ἤδη ἀνέγκλητος ἂν δικαίως εἴης ἐν τῇ πατρίδι, ἥ σε τιμᾷ καὶ σὺ πράττεις τὰ κράτιστα. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 13. — Ἐγὼ ἤδη σοι λέγω ὅτι ἣν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτὴν καὶ ἐγὼ συνεγίγνωσκον αὐτοῖς, ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάξω. Ξε. Κυ. 7, 2, 27. — Ἀνόητον ἐπὶ τοιούτους ἰέναι ὧν κρατήσας τε μὴ κατασχήσει τις καὶ μὴ κατορθώσας μὴ ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ πρὶν ἐπιχειρῆσαι ἔσται. Θ. 6, 11, 1. — (Δαρεῖος Κῦρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. Ξε. ἀν. 1, 1, 2.) — Κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖ (τὸ πρᾶγμα), οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ

σαυτόν. Πλ. Κρίτ. 45, e. — (Οὐδὲν προςδεόμεθα ἐπαινέτου ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει. Θ. 2, 41, 2. vgl. Lys. 14, 17.)

A. 7. Von selbst versteht es sich, daß man verschiedene Tempora und Modi verband, wenn es sinngemäß war. Οὐ πειθόμεθα αὐτοῖς ἀμφότερα, ἀλλ' εἰ θεοῦ ἦν, οὐκ ἦν, φήσομεν, αἰσχροκερδής. Πλ. πολ. 408, c. Πολλάκις ἔβλαψε δόξα μεγάλα τ' εἴργασται κακά. Εὐ. Μήδ. 293. Ἰδοῦσα ἔσχον θαῦμα καὶ περισκοπῶ. Σο. Ἠλ. 897. Vgl. § 53, 2. — Ἐγὼ ἐσκέφθαι φημὶ καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθείην. Δη. 21, 191. Σὺ μήτ' ἀποτρέπου τἀληθὲς οὔτε κατατενῶ λίαν ἐγώ. Εὐ. Ἰφ. Α. 336. Οὐ κακὸν ἔχω μηδ' ἔχοιμι. Ἀντιφάνης 176 (7), 3. Ἐγὼ ἀναιδὴς οὔτ' εἰμὶ μήτε γενοίμην. Δη. 8, 68. Vgl. z. Th. 1, 131, 2. 2, 44, 1. 3, 113, 2. Kr. z. Dion. p. XLVII u. § 54, 8, 2.

A. 8. Leicht ist in manchen Verbindungen der Übergang von einem Infinitiv zu einem selbständigen Satze. Λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι, καὶ ὑπώπτευον δεῖσαι αὐτούς. Ξε. ἀν. 4, 2, 15. Τὰ ἐπιτήδεια ἀνακεκομισμένοι ἦσαν, ὥστε μηδὲν αὐτόθεν λαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον. Ξε. ἀν. 4, 7, 17. Ξυνέβη ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἅψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον. Θ. 5, 14, 1. [z. 2, 47, 2. vgl. 8, 5, 2.]

(A. 9. Auffallender sind manche Übergänge von einem Particip zu einem bestimmten Verbum. [z. Th. 1, 57, 2.] Νόσῳ ἐπιέζοντο κατ' ἀμφότερα, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὔσης ἐν ᾗ ἀσθενοῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο ἑλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν. Θ. 7, 47, 2. Παρῆν ὁ Γαδάτας ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων, ὡς ἂν ἐξ οἴκου μεγάλου, καὶ ἵππους δὲ ἦγεν. Ξε. Κυ. 5, 4, 29.)

A. 10. Von der Konstruktion mit ὅτι oder ὡς daß geht man zuweilen zu der mit dem Infinitiv über; selten umgekehrt. Ἐσηγγέλθη αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω. Θ. 3, 3, 3. Ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται· προαποπεμφθῆναί τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα. Θ. 3, 25, 2. Vgl. Lysias 10, 15. [Διεβόων ὡς φθείρεται τὰ πράγματα· τὸν δ' αὖ Τισσαφέρνην τάς τε ναῦς οὐ κομίζειν καὶ ὅτι κακοῖ τὸ ναυτικόν. Θ. 8, 78, 2 u. dort die A.]

§ 60. Ptotik.

1. Als Subjekt des Satzes steht der Nominativ vgl. § 45, 2; der Accusativ beim Infinitiv gew. nur dann, wenn es ein von dem Subjekt des Hauptverbums verschiedener Begriff ist. Vgl. § 55, 2 mit den A.

A. 1. Über eigentümliche Erscheinungen des No. § 45, 2, 1—4 und § 56, 9, 4.

A. 2. Über die Form des No. für die des Vo. § 45, 2, 5.

2. Das Prädikat steht in demselben Kasus, in welchem das Nomen, von dem es ausgesagt wird, steht oder stehen müßte.

A. 1. Es kann nämlich jenes Nomen oft fehlen, besonders beim Infinitiv nach § 55, 2, 4 u. 6 vgl. § 51, 6, 3 u. 4.

A. 2. Über den No. und Ac. bei ὄνομά ἐστιν ἐμοί § 48, 3, 6. Über den Prädikativsgenitiv § 57, 3, 1. 3 u. 4; beim absoluten Ge. § 47, 4; über den prädikativen Ge. § 47, 6 vgl. eb. 8 A. 2 u. 9 A. 2.

A. 3. Selbst numerische Begriffe mit oder ohne Substantiv können sich, statt im Ge. zu stehen, ihrem Nomen im Kasus assimilieren vgl. § 47, 8, 2 Notwendig ist diese Assimilation in dem Falle § 47, 28, 4. vgl. 50, 11, 1 u.

u. 57, 3. Ἡ τάξις ἦν ἑκατὸν ἄνδρες. Ξε. Κυ. 2, 1, 25. Τὸ ὁπλιτικὸν ἠθροίσθη δισχίλιοι. Θ. 5, 6, 4. (Οἱ Ἀρκάδες παρῆσαν πολλοὶ ὁπλῖται. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 16.) Φόρον τέσσαρα τάλαντα ἔφερον. Θ. 4, 57, 4. vgl. 2, 13, 3. Ξέρξης ἔστειλε πεντήκοντα μυριάδας στρατιάν. Λυ. 2, 21. [vgl. Xe. An. 3, 5, 16.] (Τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ εὖρος ὀργυαὶ πέντε. Ξε. ἀν. 1, 7, 14. vgl. An. 4, 5, 4. u. Lex. z. Xen. An. in εὖρος.)

3. Das Objekt bestimmen die Regeln § 46—48.

A. 1. Über die Abweichung durch Assimilation § 51, 10 u. 12.

A. 2. Was rücksichtlich der Rektion von Simplicien bemerkt ist, gilt auch von Kompositen, so weit es nicht ausdrücklich beschränkt worden. Also z. B. wie φεύγειν τινά so auch ἀποφεύγειν τινά ꝛc. Über die Kasusbestimmungen durch Präpositionen s. unter diesen § 68.

4. Zu mehrern Verben gehörige Substantive oder Pronomina werden bei etwaniger Verschiedenheit der bezüglichen Verhältnisse dem nächsten Verbum angefügt, oft auch da, wo dieses eben nicht übergewichtliche Bedeutung hat.

[A. 1. Selten zur Erscheinung kommt die Regel, wenn das Nomen einmal im No., dann in einem obliquen Kasus erforderlich ist. Ἡμεῖς εἰ μέλλομεν τούτους εἴργειν, σφενδονητῶν τὴν ταχίστην δεῖ (erg. ἡμῖν). Ξε. ἀν. 3, 3, 16 u. 2, 5, 41.]

[A. 2. Noch auffallender richtet sich sogar nach einem parenthesenartigen Satze mit γάρ ein vorangehendes Nomen, wenn es dem Begriffe nach diesem mit angehört, auch in der Konstruktion nach demselben, statt sich dem Hauptsatze anzufügen. Ein Sprachgebrauch, der sich jedoch auf den Jonismos und einige Stellen des Thuk. beschränkt (z. Th. 1, 72, 1.) Τῶν Σαμίων ἦσαν γάρ τινες οἳ οὐχ ὑπέμειναν, ξυνθέμενοι ξυμμαχίαν διέβησαν ὑπὸ νύκτα ἐς Σάμον. Θ. 1, 115, 4.]

5. Wenn zwei verbundene Verba ein gemeinsames Objekt haben, so setzt es der Grieche auch dann, wenn beide verschiedene Kasus regieren, regelmäßig nur einmal, gewöhnlich in dem Kasus, welchen das zunächst stehende Verbum erfordert. [Kr. z. Dion. p. 119. vgl. p. 17.]

A. 1. So bei einer Verbindung durch καὶ οὐδέ, οὔτε — οὔτε. (Ἐνδεὴς ἐστι καὶ οὐκ ἔχει ὁ Ἔρως κάλλος. Πλ. συ. 201, b.) — Πρὸς τοὺς ἐπιπλήττοντας καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς οὕτω διατίθεσθε δυσκόλως ὥσπερ πρὸς τοὺς κακόν τι τὴν πόλιν ἐργαζομένους. Ἰσ. 8, 14. Φαίνεται ὁ δῆμος ταῖς ἄλλαις πολιτείαις μαχόμενος καὶ καταλύων. Ἰσ. Παναθ. 148. — Οὐ δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκαλεῖν οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. Πλ. Γό. 460, c. — Οὐχ ἑώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν (erg. αὐτοῦ). Πλ. Πρω. 310. Διέγνωκας ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, ὃν οὔτε γιγνώσκεις οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις. Πλ. Πρω. 313, b. Ἵππον οὐκ ἂν οἰηθεῖμεν ὃν οὔθ' ὁρῶμεν οὔθ' ἁπτόμεθα. Πλ. Θε. 195, d.

A. 2. Am häufigsten erscheint die Regel bei Verbindung eines Particips und seines bestimmten Verbums. Ἀνόητον ἐπὶ τοιούτους ἰέναι ὧν κρατήσας μὴ κατασχήσει τις. Θ. 6, 11, 1. (Λύπη οὗ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθῇ τις Θ. 2, 44, 2.) Τοῖς θεοῖσι χρὴ θύοντας αἰτεῖν τἀγαθά, μαντείας δ' ἐᾶν. Εὐ. Ἑλ. 754. Τεθνηκόσιν ἔλεγεν, οἷς οὐδὲ τρὶς λέγοντες ἐξικνούμεθα. Ἀρ. βά. 1175. Τὰ τῶν θεῶν ἔχοντες ἐπιμελούμεθα. Εὐ. Φοί. 556. (Ausn. Ξε. ἀν. 3, 2, 11.)

A. 3. Doch kann auch das entferntere Verbum, wenn es bedeutsamer ist, den Kasus des gemeinsamen Objekts bestimmen; dies selbst bei einer Verbindung mit καί oder μέν—δέ. Βάλλειν δεήσει ἀναιρουμένους ταῖς βώλοις. Ξε. Κυ. 2, 3, 17. — Ἐγὼ ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀνειδίζων

ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι. Πλ. 31, a. Πᾶς πάντα καὶ διεδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν μὴ καλῶς αὐλοῦντα. Πλ. Πρω. 327, a. — Ἐπιτιμᾷ καὶ ἀποδοκιμάζει τῶν ἀρχόντων τισίν. Λυ. 6, 33. Ἀντεῖπον καὶ ἐλοιδόρησα ἐκείνῳ ὧν ἦν ἄξιος. Ἀνδ. 1, 67. — Φαίνεται ἡ ψυχὴ τὰ μὲν ἀπειλοῦσα, τὰ δὲ νουθετοῦσα ταῖς ἐπιθυμίαις. Πλ. Φαίδ. 94, d. [Vgl. Pflugk z. Eur. Herakl. 227 u. Lobeck z. Soph. Ai. 476 S. 268.]

A. 4. Von selbst versteht es sich, daß, wenn die verbundene Verba denselben Kasus regieren, das gemeinsame Objekt nur Ein Mal gesetzt wird. Ἐν φρονίμοις περὶ τῶν μεγίστων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν ἀσφαλές. Πλ. πολ. 450, c. Ἡ τοῦ σώματος νοσοτροφία ἀπείργουσα αὐτὸν τῶν πολιτικῶν κατέχει. Πλ. πολ. 496, c.

A. 5. Auch von einer Präposition regiert, kann ein Nomen ein Objekt (als bloßer Ac.) zu einem Verbum mit gehören. [z. Th. 1, 114, 1.] Μέρος τι πέμψας πρὸς τὸ φρούριον αἱρεῖ. Θ. 7, 3, 4. Οὐδὲν φροντίζει ἐξ ὁποίων ἄν τις ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ πολιτικὰ ἰὼν πράττῃ. Πλ. πολ. 558, b.

A. 6. Über relative und interrogative Objekte § 51, 9, 2. 17 A. 4 ff.

6. Wenn einem relativen Satze ein zweiter durch eine kopulative oder adversative Konjunktion angeschlossen wird, so pflegt man das Relativ bei diesem nicht zu wiederholen; sondern läßt es entweder ergänzen oder dafür ein entsprechendes demonstratives oder erforderlichen Falls ein persönliches Pronomen eintreten. *Ἆρα μετ᾽ ἐκείνου ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; Πλ. Κρίτ.* 47, d.

A. 1. Am regelmäßigsten ist die Auslassung, wenn ein No. zum zweiten Satze erforderlich wäre. Δοκεῖ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις ᾧ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων μηδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν. Πλ. Φαίδ. 65, a. Τούτοις ἅπασιν ἐκεῖνοι οἷς τι μέλει τῆς αὐτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ ταὐτὰ πορεύονται αὐτοῖς. Πλ. Φαίδ. 82, d. — Ἡμᾶς, οἷς κηδεμὼν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτόν, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; Ξε. ἀν. 3, 1, 17.

A. 2. Als obliquer Kasus wird beim zweiten Satze das persönliche Pronomen notwendig, das demonstrative (gew. ein Kasus von αὐτός), wenn die Deutlichkeit es erfordert, gesetzt. Οἰκία πολὺ μείζων ἡ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς, οἵ γε οἰκίᾳ μὲν χρῆσθε γῇ τε καὶ οὐρανῷ, κλῖναι δ᾽ ὑμῖν εἰσιν ὁπόσαι γένοιντ᾽ ἂν εὐναὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Ξε. Κυ. 5, 2, 15. Καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ μ᾽ Ἑλλήνων στρατός; Σο. Αἴ. 457. — Ὅστις λέγει μὲν εὖ, τὰ δ᾽ ἔργ᾽ ἐφ᾽ οἷς λέγει αἴσχρ᾽ ἐστὶν αὐτοῦ, τοῦτον οὐκ αἰνῶ ποτε. Εὐ. Παλ. 6 (587). Φήσουσί τινές με διεξιέναι τοὺς νόμους οὓς Λυκοῦργος μὲν ἔθηκε, Σπαρτιᾶται δ᾽ αὐτοῖς χρώμενοι τυγχάνουσιν. Ἰσ. 12, 152. Οὐκ ἐπιτρέψομεν ὧν φαμεν κήδεσθαι καὶ δεῖν αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι γυναῖκα μιμεῖσθαι ἄνδρας ὄντας. Πλ. πολ. 395, d. — (Ἃ δι᾽ ἑτέρων ἐπράχθη καὶ οὐ χαλεπὸν ἦν περὶ τούτων πυθέσθαι, ἐτόλμησε ψευσάμενος τέτταρσι καὶ εἴκοσι μναῖς τοὺς αὐτοῦ θυγατριδοῦς ζημιῶσαι. Λυ. 32, 27. Πολλαὶ πράξεις ἤδη τοιαῦται γεγόνασιν ἃς ἐν ἀρχῇ μὲν ἅπαντες ὑπέλαβον εἶναι συμφορὰς καὶ τοῖς παθοῦσι συνηχθέσθησαν, ὕστερον δὲ τὰς αὐτὰς ταύτας ἔγνωσαν μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίας γεγενημένας. Ἰσ. 6, 103.) — Ἀριαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος νῦν ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. Ξε. ἀν. 3, 2, 5.

(A. 3. Ein ähnlicher Gebrauch findet sich auch bei Verbindung eines Particips mit einem Verbum. Βούλομαί σοι κἀκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι ὅσαις ἐγὼ χρώμενος, ὅτ᾽ ἦν ἰδιώτης, νῦν, ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν. Ξε. Ἱέρ. 6, 1.)

[A. 4. Seltener erscheint auch im zweiten Satze ein' Relativ, wie Her. 3, 40, 2, Thuk. 2, 43, 3. 44, 1. 4, 92, 2. 6, 1, 3. 89, 5. 101, 1. Plat. Euthyd. 278, e; dagegen in der Anaphora Od. β, 131, Eur. Bakch 443 u. öfter.]

7. Zu ergänzen ist im Griechischen sehr häufig sowohl das Subjekt als das Objekt, beide besonders, wenn sie als wenig betonte persönliche Pronomina, einen kurz vorher erwähnten Begriff erneuernd, eintreten würden, aus dem Zusammenhange sich von selbst ergebend: er, sie, es; ihn, sie, es; demselben, derselben rc. [Register z. Kr.s Ausgaben u. Subjekt und Objekt.]

A. 1. Über das Subjekt der dritten Person § 51, 5, 3. Auch das zu ergänzende Objekt ist gewöhnlich ein Pronomen der dritten Person: αὐτόν, αὐτῷ rc. Von der ersten und zweiten Person fehlt häufig nur der (im Verbum enthaltene) Nominativ vgl. § 51, 1; selten ein obliquer Kasus. Πολλοὶ οὕτω πρός τινας ἔχουσιν ὥστε κακῶς μὲν πράττοντας (erg. αὐτοὺς) μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀτυχοῦσιν (erg. αὐτοῖς) εὐτυχούντων δὲ (erg. αὐτῶν) λυπεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 3, 9, 8. — Ἐμπιπλὰς ἁπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπεν (erg. αὐτούς). Ξε. ἀν. 1, 7, 8. Ἐπαγγειλαμένου τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν διδόασιν (erg. αὐτῷ) οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσαπερ ᾔτησεν. Ξε. Ἑλ. 3, 4, 3. Αἳ δοκοῦσι κάλλιστα τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐμοὶ πρέποιεν ἂν μάλιστα ἐπιμελομένῳ (erg. αὐτῶν), ταύτας μοι ἐπιδείκνυε. Ξε. οἰκ. 4, 1. Ἢν τις μαλακύνηται, μὴ ἐπιτρέπετε (erg. τοῦτο αὐτῷ). Ξε. Κυ. 3, 2, 5. Τοῦτο ἔμοιγε φαίνεται ὅτι οὐ πᾶσά γε καρτερία ἀνδρία σοι φαίνεται, τεκμαίρομαι δὲ (erg. τοῦτο) ἐνθένδε. Πλ. Λάχ. 192, c. — Μὴ οἴου τὰ μόνα ἡμῖν ἀγαθὰ ὄντα ὑμῖν παραδώσειν (erg. ἡμᾶς). Ξε. ἀν. 2, 1, 12. Vgl. § 47, 4, 3 und § 51, 6, 3 u. 4.

A. 2. Ähnlich ist zuweilen aus einem (meist vorhergehenden) Adjektiv ein Prädikatsaccusativ zu ergänzen. Ποιητὴς ὁ Ἔρως σοφὸς οὕτως ὥστε καὶ ἄλλον ποιῆσαι (erg. σοφόν). Πλ. συ. 196, e. Ξύνισμεν ὡς οἱ σοφισταὶ αὐτοί τε ἀντειπεῖν δεινοὶ τούς τε ἄλλους ὅτι ποιοῦσιν (erg. δυνατοὺς) ἅπερ αὐτοὶ δυνατοί. Πλ. σοφ. 232, c.

(A. 3. Bei manchen Verben schwebt ein Nomen vor, dessen Begriff sie selbst anregen. So zuweilen auch ein Nomen mit einer Präposition. Αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν (erg. οἶνον) ἐκέλευσεν. Ξε. ἀν. 4, 3, 13. Ξενοφῶν ὑπελάσας ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας (erg. τὸν ἵππον) εἶπεν. Ξε. ἀν. 1, 8, 15. [Dial. Sy. A. 4.] Παρήγγειλε τοὺς τοξότας ἐπιβεβλῆσθαι (erg. τὰ τοξεύματα) ἐπὶ ταῖς νευραῖς. Ξε. ἀν. 5, 2, 12. — Τῶν ἱππέων τῶν μὲν καταβεβηκότων (erg. ἀπὸ τῶν ἵππων), τῶν δ' ἔτι ἀναβαινόντων (erg. ἐπὶ τοὺς ἵππους) ἐπελαύνουσιν. Ξε. Ἑλλ. 5, 4, 39.)

A. 4. Bei andern Verben kann ein ihnen sinnverwandtes Nomen als Objekt gedacht werden. Πέμπων (erg. ἄγγελον) τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευεν. Ξε. ἀν. 2, 3, 1. Αὐτόμολοι ἀπήγγελλον (erg. ἀγγελίαν) Κύρῳ περὶ τῆς στρατιᾶς. Ξε. ἀν. 1, 7, 2. Ὁρῶσι δ' οἱ διδόντες εἰς τὰ χρήματα. Εὐ. Πελ. 7 (610). Ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων; Εὐ. Ὀρ. 667. Vgl. Xe. Kyr. 3, 1, 34 u. § 52, 1, 2.

A. 5. Bei einigen Verben schweben ganz unbestimmte sachlich Objekte vor. Vgl. § 52, 1, 5. Θεράπευε τὸν δυνάμενον, ἄνπερ νοῦν ἔχῃς. Μέ. μο. 244. Τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἥρπαζον. Ξε. ἀν. 4, 5, 12. Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἀντιτάττεσθαι. Μέ. 8 (5).

A. 6. Ähnlich kann ein allgemeiner persönlicher Begriff, wie τινά, ἀνθρώπους als Objekt bei einem gesetzten Prädikat vorschweben. Τὰ κακῶς τρέφοντα χωρί' ἀνδρείους ποιεῖ. Μέ. 62 (63). Τὸ μὲν θάρσος ἀμέλειάν τε καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἀπείθειαν ἐμβάλλει, ὁ δὲ φόβος προσεκτικωτέρους τε καὶ εὐπειθεστέρους καὶ εὐτακτωτέρους ποιεῖ. Ξε. ἀπ. 3, 5, 5. Vgl. § 52, 1, 3 und 55, 2, 6.

8. In einzelnen Verbindungen stehen **Präpositionen mit ihrem Kasus** im Verhältnisse eines **bloßen Kasus**: *περὶ εἴκοσιν ἀπέθανον, ἀπέκτειναν* ungefähr zwanzig fielen, töteten sie.

A. 1. So gebrauchte man bei Zahlen εἰς **gegen** und περί **ungefähr** mit dem Ac. allgemein im Verhältnisse eines No., Ac. und **Subjektsgenitivs**. Ξυνεβοήθησαν εἰς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας. Θ. 7, 30, 3. Ἀπέθανον αὐτῶν περὶ τριακοσίους. Ξε. Ἑλ. 4, 6, 11. Ξυνελέγησαν ὁπλῖται τῶν Λακεδαιμονίων ἐς ἑξακοσίους. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 16. — Διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους. Θ. 7, 32, 2. — (Περιτυγχάνουσι τοῖς λελυμένοις, ὡς περὶ ἑκατὸν οὖσιν. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 14.) — Ἤδη συνειλεγμένων ὡς περὶ ἑπτακοσίους λαβὼν αὐτοὺς καταβαίνει. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 5. Ἦν κατάπηξις παρὰ τοῖς πολιορκουμένοις, καίπερ ὄντων τῶν μισθοφόρων εἰς μυρίους. Πολ. 1, 42, 11. Über ἀμφί Kr.'s Lex. zu Xe. An. u. ὁ, ἡ, τό 8, c.

[A. 2. Ähnlich findet sich ἐπὶ δέκα σταδίους **eine Strecke von zehn Stadien** als No. und als Ac., auch mit einem davon regierten Ge. Man denke sich dies wie ἐπὶ δέκα σταδίους τι, entsprechend einem τὸ ἐπὶ δ. στ. [Krit. Anal. 1 S. 157. vgl. z. Th. 6, 34, 7.] Κατεσκάφη τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα σταδίους ἑκατέρου. Λυ. 13, 8. — Ἦν ἀντὶ τοῦ ἐπὶ δέκα στάδια τῶν μακρῶν τειχῶν διελεῖν ὅλα τὰ μακρὰ τείχη διασκάψαι. Λυ. 13, 14. Προὐκαλοῦντο τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἑκατέρου. Ξε. Ἑλ. 2, 2, 14.]

[A. 3. Ebenso gebraucht besonders Thuk. ἐπὶ πολύ **eine weite Strecke hin**, ἐπὶ μέγα **einen großen Teil**. Vgl. § 68, 42, 1. Ἀπέφαινεν ἐρῆμον ὂν τὸ χωρίον αὐτό τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας. Θ. 4, 3, 2. (Reg. z. Th. u. πολύς.) Ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα τοῦ ξύλου. Θ. 4, 100, 2. z. Th. 2, 76, 3.]

[A. 4. Ähnlich findet sich besonders bei Thuk. auch das distributive κατά mit dem Ac., z. B. in καθ' ἑκάστους und καθ' ἕκαστον, im Verhältnisse eines (Ac.) No. od. Da.: **die, den einzelnen, im einzelnen**; κατὰ δέκα je zehn. [z. Th. 4, 32, 3. 47, 2.) Ἐνθυμεῖσθε καθ' ἑκάστους τε καὶ ξύμπαντες. Θ. 7, 64, 2. Βραχυτάτῳ ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον, τῷδ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε. Θ. 1, 36, 4. Ὁ Νικίας κατά τε ἔθνη, ἐπιπαριὼν ἕκαστα, καὶ ξύμπασι τοιάδε παρεκελεύετο. Θ. 6, 67, 4.]

9. Über den **Infinitiv** in Kasusverhältnissen § 50, 6, 1—9.

10. Als Kasus erscheinen häufig auch Sätze.

A. 1. **Selbständige** Sätze in der Regel nur, wenn durch den Artikel substantiviert nach § 50, 6, 10; **relative** meist ohne denselben nach § 51, 13, 1—6, selten mit dem Artikel § 50, 8, 20. Ähnlich finden sich auch **hypothetische** oder **temporale** Sätze. Vgl. § 59, 2, 5 E. Βίος ἐστὶν ἄν τις τῷ βίῳ χαίρῃ βιῶν. Μέ. μο. 656. Τὸ ἐχυρὸν τοῖς ξυναγωνιουμένοις οὐ τὸ εὔνουν τῶν ἐπικαλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' ἢν τῶν ἔργων τις δυνάμει πολὺ προὔχῃ. Θ. 5, 109. Σοφιστῇ μισθὸς κάλλιστός ἐστι καὶ μέγιστος ἢν τῶν μαθητῶν τινες καλοὶ κἀγαθοὶ καὶ φρόνιμοι γένωνται. Ἰσ. 15, 220. — Φιλανθρωπίᾳ οὐκ ἀφαιρήσεσθε ἤν τι ἐᾶτε αὐτοὺς ἔχειν. Ξε. Κυ. 7, 5, 73. — Τὸ σπεύδειν σοι χαὐτῷ παραινῶ κεἴ (καὶ εἴ) τινος κήδει πέρι. Σο. Φι. 6, 20. — (Δουλοῖ ἄνδρα ὅταν ξυνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά. Εὐ. Ἱπ. 424. Vgl. Aisch. 3, 88, 124.)

A. 2. In solchen Verbindungen findet sich zuweilen εἴ τις ohne Verbum, als welches bald εἶναι zu **ergänzen**, bald das Verbum des Hauptsatzes **wiederholt** zu denken ist. Von dieser Weise aus ist wie ὅστις, ὁπότερος auch εἴ τις völlig adjektivisch geworden: ὅτου δὴ oder εἴ του πείθοντος eig. s. v. a. πείθοντος ὅστις δὴ ἔπειθε, dann schlechtweg gleich mit πείθοντός τινος.

Vgl. § 51, 15, 1 u. z. Th. 4, 128, 3. 7, 21, 5. Τῶν νέων τινὰ αἱρήσει, Θεαίτητον τόνδε ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἴ τις σοι κατὰ νοῦν. Πλ. σοφ. 217, d. — Οἱ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ τῆς χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ. Ξε. ἀν. 5, 3, 3. Οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ ξυμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 21. [vgl. Th. 4, 26, 3.] — Πάντας ἐξῆγεν, ἐλαύνοντας βοῦς, αἶγας, οἶς, σῦς καὶ εἴ τι βρωτόν. Ξε. Κυ. 5, 2, 5. — (Πολεμοῦνται ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων. Θ. 4, 20, 3. Ἐξῆν ὁποτεροιςοῦν προκαλεσαμένοις διαμάχεσθαι. Θ. 5, 41, 2. Vgl. 51, 15, 2.)

Zweiter Abschnitt: Von den Sätzen.

---

§ 61. Subjekt und Prädikat.

I. Das Subjekt an sich.

1. Das Subjekt eines Satzes ist entweder persönlich oder unpersönlich. Das persönliche Subjekt der ersten und zweiten Person wird, wenn es nicht betont ist, bloß durch die Form des Verbums ausgedrückt. Vgl. § 51, 1 u. 60, 7, 1.

2. Für die erste Person des Singulars gebrauchte man auch, in der Prosa jedoch selten, die erste Person des Plurals.

A. 1. Dies geschah ursprünglich wohl, insofern der Sprechende seine Angehörigen mit beteiligt dachte. [Isokr. 12, 16. 21, Her. 7, 160, 2.] Doch bald erlosch diese Beziehung und es finden sich nicht bloß sehr plötzliche Wechsel beider Numeri, sondern auch (bei Tragikern) auffallende Vermischungen. Ὡς Κῦρος ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τοῦτο πειρασόμεθα διηγήσασθαι. Ξε. Κυ. 8, 1, 48. — (Οὐ δικαίως, ἢν θάνω, θανούμεθα. Εὐ. Τρῳ. 904.) — Ἥλιον μαρτυρόμεθα δρῶσ' ἃ δρᾶν οὐ βούλομαι. Εὐ. Ἡρ. μ. 858. Vgl. Lobeck z. So. Ai. 191 p. 152.

A. 2. Eben so finden sich auch die obliquen Kasus von ἡμεῖς für die von ἐγώ. Οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν ἐθέλουσιν, ἀλλ' ἀεί τι φλαῦρον περὶ ἐμοῦ λέγουσιν. Ἰσ. 12, 16.

3. Die zweite Person des Singulars wird auch, gleichsam ideell, an jeden bezüglichen Hörer oder Leser gerichtet, für unser man gebraucht.

A. 1. Dieser Gebrauch ist bei weitem nicht so ausgedehnt wie im Lateinischen, meist beschränkt auf Verbindungen wie εἶδες ἄν cerneres, man hätte sehen können, ἡγήσω ἄν man hätte glauben sollen, ἡγήσαιο ἄν credideris, man möchte glauben, u. ä. Vgl. § 54, 3, 10. (Daneben τὶς, wie Xe. Kyr. 7, 1, 38 u. z. An. 1, 5, 8.) Ὧν ζῶντες ἠγγελμένοι ἦσαν οἱ προςήκοντες, ὀλίγους ἂν εἶδες. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 16. Ἐπέγνως ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ οὔτε χαίροντα ὑβριστικῷ γέλωτι, ἀλλ' ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι ἐς κάλλος ζῆν. Ξε. Κυ. 8, 1, 33. Ὁρῶν ταῦτα ἡγήσαιο ἂν Λακεδαιμονίους μόνους τῷ ὄντι τεχνίτας τῶν πολεμικῶν εἶναι. Ξε. Λακ. π. 13, 5. [Ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ ἥξεις εἰς τοὺς Αὐτομόλους ἐν

ὅσῳπερ ἐξ Ελεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. Ἡρ. 2, 30, 1.]

(A. 2. Ähnlich findet sich auch εἰπέ μοι nach § 54, 4, 3. Εἰπέ μοι τί τοῦτ' ἀπειλεῖ τοὖπος ἄνδρες δημόται. Ἀρ. Ἀχ. 328. Vgl. § 63, 4, 1.)

4. Das Subjekt der dritten Person wird, wo wir ein unbetontes er, sie, es, sie, auf einen vorhergehenden Begriff bezogen, gebrauchen, gleichfalls nicht gesetzt. Vgl. § 60, 7, 1.

(A. 1. Sogar aus einem Plural kann der Singular als Subjekt ergänzt werden. Οὐδεὶς κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας τούτου ἕνεκα ὅτι ἠδίκησεν. Πλ. Πρω. 324, a. b. Vgl. Th. 3, 17, 2.)

A. 2. Bei Gegensätzen ist nach ἀλλά [und δέ] aus einem vorhergehenden οὐδείς oder μηδείς als Subjekt ἕκαστος zu denken. [z. Xe. An. 1, 3, 15 u. z. Th. 4, 10, 1.] Ἐμοὶ οὐδεὶς δοκεῖ εἶναι πένης ὢν ἄνοσος, ἀλλ' ἀεὶ νοσεῖν. Σο. ἀποσ. 325 (327). Μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ' ἂν ἀληθὲς ᾖ σκοπείτω. Δη. 20, 74.

A. 3. Ganz fehlen kann das Subjekt der dritten Person des Singulars, wenn eine einzelne Handlung von einer Person herrührt, deren regelmäßiges Geschäft die bezügliche Thätigkeit ist. [zu Xe. An. 1, 2, 17.] Ἡνίκα ἂν ὥρα ᾖ πορεύεσθαι, σημανεῖ (erg. ὁ σαλπιγκτὴς) τῷ κέρατι. Ξε. Κυ. 5, 3, 45. Ἐκήρυξε (erg. ὁ κῆρυξ) τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι. Ξε. ἀν. 3, 4, 36. (Ὠδυνήθην ὅτε δὴ 'κεχήνη προςδοκῶν τὸν Αἰσχύλον. ὁ δ' ἀνεῖπεν· εἴςαγ' ὦ Θέογνι τὸν χορόν. Ἀρ. Ἀχ. 11.) Τὸν νόμον ὑμῖν ἀναγνώσεται (erg. ὁ γραμματεύς). Δη. 20, 27.

A. 4. So ergänzte der Grieche ὁ θεός oder Ζεύς zu ὕει (hinzugefügt Il. M. 25 vgl. Ar. Wo. 368), νίφει, ἀστράπτει, [καθὸ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ἐξαιρέτως τῷ Διὶ ἀναπέμπεται Apoll. Syn. 2, 5 p. 101]. Auch findet sich z. B. ὁ θεὸς ὕει Her. 2, 13, 3. 3, 117, 2; χιονίζει Her. 2, 22, 2, χειμάζει Xen. Oik. 8, 16, Her. 7, 191, σείει Ar. Lys. 1142, Thuk. 4, 52, 1, (Ποσειδῶν Ἀρ. Ἀχ. 511, Her. 7, 129, 3). Selbst συσκοτάζει ist wohl hieher zu ziehen [vgl. Polyb. 31, 21: συσκοτάζοντος ἄρτι τοῦ θεοῦ]. Für unser es regnet ꝛc. sagte man, entsprechend dem ποιεῖ (ὁ θεὸς) ὕδωρ, ὑετόν (Ar. Wesp. 261. 263 vgl. Xen. Oik. 20, 11: ὕδωρ ὁ ἄνω θεὸς παρέχει), γίγνεται ὕδωρ (Thuk. 6, 70, 1 vgl. 2, 5, 1 und Lex. Xen. unter ὕδωρ) mit ἄνωθεν (4, 75, 3), πολὺ ἐξ οὐρανοῦ (2, 77, 4) wie ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ (Xen. An. 4, 2, 2). Eben so von Schnee und Hagel γίγνεται χιών (eb. 4, 4, 8), χάλαζα (Hell. 4, 5, 4) wie von Donner und Blitz γίγνονται βρονταὶ καὶ ἀστραπαί (Thuk. 6, 70, 1 vgl. 2, 77, 4).

A. 5. Ohne Subjekt findet sich die dritte Person des Singulars für unser man, wenn schon ein Satz vorhergegangen, bei dem ein allgemeiner Begriff wie τὶς (τινά) vorschwebt. Ἡδὺ τὸ οἴεσθαι τεύξεσθαι ὧν ἐφίεται. Ἀρλ. ῥητ. 2, 2. Οὐκ ἔστιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, ἐὰν μὴ φρόνιμος ᾖ. Πλ. Μέν. 97, a. Δεῖ αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάττειν ὅπως μὴ ἀδικήσει. Πλ. Γο. 480, a. Ἐκείνη καλλίστη ἀπαλλαγή, ἑαυτὸν παρασκευάζειν ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. Πλ. ἀπ. 39, e.

(A. 6. Auf ein so vorschwebendes τὶς, τινές oder ἄνθρωποι kann sich ein Kasus (meist ein obliquer) von αὐτός, ἑαυτοῦ beziehen, selbst in einem Nebensatze. Οὐκ ἔνι αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν, μήτι γε τοῖς θεοῖς. Δη. 2, 23. Ἡδύ τοι ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. Ξε. ἀν. 6, 3, 24. — Οὐ δεῖ ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προϊέναι αὐτούς. Ξε. Κυ. 7, 5, 76. Ἡ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐγκαλεῖν. Ξε. Ἱέρ. 5, 3. — Τῆς ζημίας μεγίστη τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ αὐτὸς ἐθέλῃ ἄρχειν. Πλ. πολ. 347, c. Αἰσχρὸν νενόμισται μὴ φάναι συμβουλεύειν, ἣν μή τις αὐτῷ ἀργύριον διδῷ. Πλ. Γο. 520, e. Τὼ ἄνδρε οἵω τε ποιῆσαι δυνατὸν εἶναι αὐτὸν αὑτῷ βοηθεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἄν τις αὐτὸν ἀδικῇ. Πλ. Εὐθύδ. 273, c.

A. 7. Auch die dritte Person des Plurals des Präsens steht ohne Subjekt für unser man, insofern die Handlung von Menschen allgemein, wenn auch unbestimmt ausgesagt wird, besonders bei Verben der Äußerung. Reg. z. Th. u. Subjekt. Ebenso das Imperfekt von Berichterstattern (vgl. § 53, 2, 3); hin und wieder auch sonst, wie Th. 2, 51, 2, Xen. An. 1, 9, 5. Πόνος, ὡς λέγουσιν, εὐκλείας πατήρ. Εὐ. Λικ. 2 (477). Καὶ δὶς καὶ τρίς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. Πλ. Γο. 498, e. — Οὔ που ἀμαθίᾳ γε, ἀλλ' ἐπιστήμῃ εὖ βουλεύονται. Πλ. πολ. 428, b. Τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα παιδιῶν γίγνεσθαι. Πλ. νό. 803, d. Ἐνόμισεν, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσιν, πάντα ἔτι σφίσιν ἐνδεᾶ εἶναι. Θ. 7, 69, 2. — Ἧι ἐπὶ Ποτίδαιαν ἔρχονται προςεκάθητο τῇ πόλει. Θ. 4, 130, 2. [vgl. Her. 2, 106, 1.]

A. 8. Über den Wechsel des Subjekts Kr. De auth. p. 32 vgl. 48; über die Ergänzung eines Subjektes aus einem synonymen Worte ɪc. Kr. Reg. z. Th. u. Subjekt.

5. Ohne Subjekt steht die dritte Person, insofern unbestimmt ein allgemeiner Begriff von Personen oder von einer Sache vorschwebt: irgend wer, irgend welche, etwas.

A. 1. So stehen (scheinbar) ohne Subjekt, ihr Prädikat mit enthaltend, ἔστιν und εἰσίν es ist, sind vorhanden mit einem das Subjekt vertretenden relativen Satze, aus dem man das zuweilen auch zugefügte τὶς (τινές, τὶ, τινά) denken kann. (Ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις εἶναί τινα ὅτῳ σκηνῆς μελήσει. Ξε. Κυ. 4, 2, 34. Εἰσί τινες οἳ τῶν τοιούτων καταγελῶσιν. Πλ. Λάχ. 178, a.) Τῶν συμμάχων ὑμῖν εἰσὶν οἳ διαλέγονται περὶ φιλίας. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 24. Εἰσὶ τῶν νήσων αἳ ἠπείρωνται. Θ. 2, 102, 3. Οἱ ὕστερον ἥκοντες εἰσὶν οἳ ἐπλανήθησαν. Θ. 7, 44, 8. Ἦσαν οἳ καὶ πῦρ προςέφερον. Ξε. ἀν. 5, 2, 14. Vgl. Kr. Stud. 2 S. 62 f., z. Th. 2, 49, 5. Über εἰσὶ δὲ οἳ καί u. εἰσὶ δὲ καὶ οἵ z. 7, 57, 3.

A. 2. Der Singular findet sich besonders in der Frage ἔστιν ὅστις —; und in οὐκ ἔστιν ὅστις —; [Affirmativ z. Xe. An. 1, 8, 20 u. z. Th. 2, 94, 3. Elmsley z. Med. p. 374?] Ἔστιν ὅστις βούλεται ἄθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι; Πλ. Μέν. 78, a. Ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ τῶν σπουδαίων πλείω ἐπιτρέπεις ἢ τῇ γυναικί; Ξε. οἰκ. 3, 12. (Ἔσθ' ὅτῳ θρασύνεται. Ἀρ. νε. 1349.) Ἔστι πρὸς ὁποῖον βίον ἄλλον ἢ τὸν κολακεύοντα εἰκότως τρέψεται; Πλ. πολ. 538, c. — Οὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἔστ' ἐλεύθερος; Εὐ. Ἑκ. 864. Οὐκ ἔστι περὶ ὅτου οὐκ ἂν πιθανώτερον εἴποι ὁ ῥητορικὸς μᾶλλον ἢ ἄλλος ὁστισοῦν. Πλ. Γο. 456, c. (Οὐδεὶς ἔστιν ὅντιν' οὐ πεφενάκικε Φίλιππος τῶν αὐτῷ χρησαμένων. Δη. 2, 7. Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις οὐχ αὑτῷ φίλος. Μέ. μο. 407. — Οὐκ ἔσθ' ὁποῖον στάντ' ἂν ἀνθρώπων βίον οὔτ' αἰνέσαιμ' ἂν οὔτε μεμψαίμην ποτέ. Σο. Ἀντ. 1156. — Οὐκ ἂν εἴη ὅστις οὐκ ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἀγανακτοίη. Λυ. 1, 1.)

A. 3. Ἔστιν ist so sehr absolut geworden, der Idee des Numerus und Tempus entkleidet, daß es sogar mit dem Plural (nicht bloß des Neutrums) von ὅς und ὅστις verbunden und auch auf die Vergangenheit bezogen wird [vgl. § 63, 4, 4], so daß ἔστιν οἵ, οἵτινες so v. ist a. ἔνιοι; οὐκ ἔστιν οἵ, οἵτινες so v. a. οὐδένες. (Über die Zweifel gegen den No. ἔστιν οἵ Kr. z. Xen. An. 5, 10, 6 u. z. Ar. 1, 7, 11, οὐκ ἔστιν οἵτινες Minos 320, a.) Ἄκων ἔστιν οὓς ἐγὼ ἐπαινῶ καὶ φιλῶ. Πλ. Πρω. 346, e. Οἱ στρατηγοὶ ἔστιν ἐν οἷς τῶν στρατηγικῶν ἔργων οὐ γνώμῃ διαφέροντες ἀλλήλων οἱ μὲν βελτίονες οἱ δὲ χείρονές εἰσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἐπιμελείᾳ. Ξε. οἰκ. 20, 6. Ἔστιν οὕστινας ἀνθρώπων τεθαύμακας ἐπὶ σοφίᾳ; Ξε. ἀπ. 1, 4, 2. Προγόνων καλὰ ἔργα οὐκ ἔστιν οἷς μείζω καὶ πλείω ὑπάρχει ἢ Ἀθηναίοις. Ξε. ἀπ. 3, 5, 3. — Ὕποπτοι ἐγένοντο ἔστιν ἐν οἷς οὐ ποιοῦντες ἐκ τῶν ξυγκειμένων. Θ. 5, 25, 2. Στρατιὰν εἶχεν ἐκ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ὧν. Θ. 7, 11, 1. Ἔστιν ἀφ' ὧν χωρίων ὁπλίτας εἶχον. Θ. 8, 65, 1. [z. Th. 7, 25, 5. vgl. z. 7, 11, 2. 1, 6, 4 u. 23, 3.]

(A. 4. Selbst ἦν verbindet Xen. mit dem Plural von ὅς. Τῶν πολεμίων ἦν οὓς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. Ξε. Ἑλ. 7, 5, 17.)

A. 5. In gleicher Weise (A. 1. 2) verbindet sich ἔστιν mit relativen Adverbien lokaler, temporaler (ὅτε) und modaler Bedeutung übersetzbar irgendwo ꝛc., irgend wann ꝛc., irgend wie. Ἔστιν ἔνθα χὴ (καὶ ἡ) δίκη βλάβην φέρει. Σο. Ἠλ. 1042. Ἔστιν οὗ σιγὴ λόγου κρείσσων γένοιτ' ἄν, ἔστι δ' οὗ σιγῆς λόγος. Εὐ. Ὀρ. 638. Ἔστιν ἵν' ἡδὺ μὴ λίαν φρονεῖν, ἔστιν δὲ χὤπου (καὶ ὅπου) χρήσιμον γνώμην ἔχειν. Εὐ. Ἰφ. Α. 924. Αἱρεῖ τὴν πόλιν τοῦ τείχους ἔστιν ᾗ πεπτωκότος. Θ. 7, 29, 2. — Ἔσθ' ὅποι ἡμᾶς ἔτ' ἄξεις; Ἀρ. ὄρ. 20. Ἔστιν ὁπόθεν αἰσθήσει πληρώσεως ἐφάπτοιτ' ἄν; Πλ. Φίλ. 35, a. — Οὐκ ἔστιν ὅπου μηδὲν ποιοῦσιν ἐγὼ τὰ τῶν ποιησόντων εἶπον ὡς δεῖ νέμειν. Δη. 3, 35. Οὐκ ἦν ὅπου οὐ παρετίθεσαν κρέα. Ξε. ἀν. 4, 5, 31. (Εὑρήσετε καὶ ἔνθα ἄνευ μοναρχίας πόλις οἰκεῖται. Ξε. Κυ. 8, 1, 4.) — Ἀνδρεία καὶ σοφία ἔστιν ὅτε βλαβερὰ καὶ φίλοις καὶ πόλει δοκεῖ εἶναι. Ξε. συ. 3, 4. [Οὐκ ἔστιν ὅτε Th. 2, 39, 1?] — Ἦν ὁπότε αὐτοῖς πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι. Ξε. ἀν. 4, 2, 27. (Ταύτην ποτ' οὐκ ἔσθ' ὡς ἔτι ζῶσαν γαμεῖς. Σο. Ἀντ. 750.) Ἔστιν ὅπως οὐ πάμπολυ διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν; Πλ. πολ. 453, b. Οὐκ ἔστιν ὅπως ἥβην κτήσει πάλιν αὖθις. Εὐ. Ἡρ. 707. Οὐκ ἔσθ' ὅπως ὅ δ' οὐκ Ὀρέστης ἐστίν. Σο. Ἠλ. 1479. — Ἔστιν ᾗ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας. Πλ. νό. 721, c. Κοινωνία ψυχῇ καὶ σώματι διαλύσεως οὐκ ἔστιν ᾗ κρεῖττον. Πλ. νό. 828, d. Τὸ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπῃ προςέοικεν; Πλ. Πρω. 331, d. (Ἥκειν δέδωκεν ἔστιν ὃν τρόπον, οὐχ ὃν ἂν τύχῃ. Δη. 23, 72.)

A. 6. Unbestimmt ist zuweilen der Begriff eines Dinges oder auch der Zeit und Lokalität als Subjekt zu denken, namentlich bei ἐστι, γίγνεται und bei Passiven, in welchen Fällen wir ein es hinzufügen. Vgl. § 43, 4, 13. [z. Th. 1, 6, 4 u. Reg. z. Th. u. Subjekt.] Ἡμέρα ἐγένετο. Θ. 7, 84, 1. Πρὶν ἡμέραν εἶναι τὸ ἀκάτιον ἐςῆγον. Θ. 4, 67, 4. Ἤδη ἦν ἐν τῷ τρίτῳ σταθμῷ. Ξε. ἀν. 4, 6, 2. [vgl. § 62, 2, 2 u. Th. 7, 81, 1.] Ἤδη ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν. Ξε. ἀν. 1, 8, 1 u. dort Kr. Ἐπεὶ πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο, προςέπιπτον. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 6. — Παραστάντες οἱ Συρακόσιοι, ἦν δὲ κρημνῶδες, ἔβαλλον. Θ. 7, 84, 3. — Ἐρρύη αὐτῷ ἐκ τῆς ῥινὸς βληθέντι. Ξε. Κυ. 8, 3, 30. Ἐὰν δόξῃ μοι, ἐμεῖν ποιῶ, ἐὰν δ' αὖ, κάτω διαχωρεῖν. Πλ. Φαῖδ. 268, b. — [Ἐπειδὴ ἑκάστοις ἑτοῖμα γίγνοιτο, ξυνῄεσαν. Θ. 2, 10, 1. Ἐπειδὴ ἑτοῖμα ἦν ἀνήγετο. Θ. 2, 56, 1. z. 2, 3, 3.] — Ἐπεὶ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, εἰςήγαγον τὸ στράτευμα. Ξε. Ἑλ. 1, 3, 20. [zu Th. 1, 46, 1.] Πέπαισται μετρίως ἡμῖν. Ἀρ. θε. 1227. Τὸ πάλαι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται. Θ. 1, 6, 4. Βεβοήθηται τῷ νόμῳ. Ἀντ. 1, 31. Über die Verbalia § 56, 18, 2.

(A. 7. Ähnlich findet sich παρέχει (vgl. § 52, 2, 3), das daher so v. ist als πάρεστιν, und δηλοῖ, δείκνυσιν, σημαίνει die Sache zeigt, wie αὐτὸ δηλοῖ neben τὸ πρᾶγμα, τὸ ἔργον αὐτὸ δηλοῖ. Καλῶς γε σωφρονεῖν παρεῖχέ σοι. Εὐ. Ἠλ. 1080. Δηλοῖ ἐμοὶ ὅτι πάντα τὰ πράγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσῶν. Ἡρ. 9, 68. Πῶς ἠγωνίσμεθα; Δείξειν ἔοικεν. Ἀρ. σφ. 994. — Οἵτινες οἱ τούτων μετεσχηκότες αὐτὸ δηλώσει. Δη. 19, 157. Πρωταγόρας ἱκανὸς μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῖ. Πλ. Πρω. 329, b. Πωλεῖν αὐτὸν προῄρητο, ὡς αὐτὸ ἔδειξεν. Αἰ. 1, 40. Τί δράσετ' ὦ τέκν'; Αὐτὸ σημανεῖ. Εὐ. Φοί. 623. — Ταχὺ αὐτὸ δείξει τοὔργον, ὡς ἐγὼ σαφῶς. Σο. ἀποσ. 352 (355). Über παρείχει z. Th. 3, 1, παρέστηκε z. 6, 78, 1, καθέστηκε z. 1, 76, 2, εἰςέρχεται ꝛc. Dial. Sy. A. 4.)

A. 8. Statt der unpersönlichen Konstruktion gebraucht der Grieche in mehrern Fällen die persönliche, vgl. § 55, 3, 4. 7 u. 10; beide unterschieden § 55, 4, 2 u. 3, § 56, 4, 8 u. 18 A. 1 u. 2. (Φοβερός ἐστι μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ. Ξε. Ἱέρ. 6, 15 [vgl. An. 5, 7, 2, Her. 3, 155, 3.] — Ἡμι-

συς ὁ βίος βιῶναι κρείττων (κρεῖττον?) ἀλύπως ἐστὶν ἢ διπλάσιος λυπουμένῳ. Λυ. 6, 32. Ὁ Χαλκιδεὺς ξύμφορος ἡμῖν ἀπαράσκευος ὤν. Θ. 6, 84, 3 u. die A. Vgl. Lobeck z. Soph. Ai. 634.)

II. Anticipation des Subjekts.

6. Bei ideell abhängigen Sätzen (§ 54, 6, 1) veranlaßt das Streben, schon beim Hauptsatze das Subjekt, zuweilen auch einen andern Begriff, besonders hervorzuheben, diese Begriffe dem abhängigen Satze voranzustellen, meist auch konstruktionsmäßig dem Hauptsatze anzuschließen: Anticipation, Prolepsis, gewöhnlich ungehörig Attraktion genannt. Vgl. Lobeck z. So. Ai. 694 an. 2. [Kr. Reg. z. Th. u. Anticipation.]

(A. 1. Anticipation durch Stellung allein. [Heindorf z. Pl. Phaidr. 125.] Ἐπιχειρήσωμεν εἰπεῖν ἀνδρία τί ποτ' ἐστίν. Πλ. Λάχ. 190, d. Τὸν μέλλοντα ῥητορικὸν ἔσεσθαι ἀνάγκη εἰδέναι ψυχὴ ὅσα εἴδη ἔχει. Πλ. Φαῖδ. 271, d. Οὐχ ὁρᾷς οἱ εἰς τὸν τετρημένον πίθον ἀντλεῖν λεγόμενοι ὡς οἰκτείρονται, ὅτι μάτην πονεῖν δοκοῦσιν; Ξε. οἰκ. 7, 40. — Βούλομαι δεῖξαι τὸ βιάζεσθαι καὶ ὑβρίζειν ὡς ἅπαντας ὑμεῖς φεύγετε. Δη. 21, 58.)

A. 2. Am gewöhnlichsten erscheint der anticipierte Begriff im Hauptsatze als Objekt (meist im Ac.) eines Verbums des Erkennens oder Aussagens, wie z. B. οἶδά σε ὃς εἶ und οὐκ οἶδά σε ὅστις εἶ oder τίς εἶ ich weiß (nicht) wer Du bist. [z. Th. 1, 136, 3.] Ἀνθρώπου ψυχὴ θεῶν ᾔσθηται ὅτι εἰσίν. Ξε. ἀπ. 1, 4, 13. Γνώσεται τὸν Ἡσίοδον ὅτι τῷ ὄντι ἦν σοφός, λέγων πλέον εἶναί πως ἥμισυ παντός. Πλ. πολ. 466, c. Γῆν πάντες οἴδασιν ὅτι εὖ πάσχουσα εὖ ποιεῖ. Ξε. οἰκ. 20, 14. Ἀγνοεῖ ἑαυτὸν ὅτι σωφρονεῖ. Πλ. Χαρ. 164, c. [vgl. Xe. An. 1, 9, 7.] Μέμνησθε τοὺς χρόνους ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρότεροι. Δη. 19, 236. — Οὐκ ᾔσθησαι τὰς ἄνευ ἐπιστήμης δόξας ὡς πᾶσαι αἰσχραί; Πλ. πολ. 506, c. Γνώσει κακοῦ θυμοῦ τελευτὴν ὡς κακὴ προςγίγνεται. Σο. ΟΚ. 1197. Εἰσί τινες οἵ μ' ἔλεγον ὡς καταδιηλλάγην. Ἀρ. σφ. 1294.

Ὁρᾷς τὴν φύσιν τὴν τῶν πολλῶν ὡς διάκειται πρὸς τὰς ἡδονάς. Ἰσ. 15, 133. Τοὺς κριτὰς ἃ κερδανοῦσι βουλόμεθ' ἡμεῖς φράσαι. Ἀρ. νε. 1115. Ὁρᾷς Ὀδυσσεῦ τὴν θεῶν ἰσχὺν ὅση. Σο. Αἴ. 118. Ἀνθρώπους οἶδα καὶ μάλα δοκοῦντας φρονίμους εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' Ἔρωτος. Ξε. Κυ. 6, 1, 36. Τῆς τοῦ ὄντος θέας οἵαν ἡδονὴν ἔχει ἀδύνατον ἄλλῳ γεγεῦσθαι πλὴν φιλοσόφῳ. Πλ. πολ. 582, c. Μάνθανε αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν οἷόν ἐστιν. Πλ. πολ. 582, a. — Τὸ δὲ στρατηγεῖν τοῦτ' ἐγὼ κρίνω καλῶς, γνῶναι τὸν ἐχθρὸν ἣ μάλισθ' ἁλώσιμος. Εὐ. Τη. 9 (743). Ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἳ κατασχήσουσιν. Θ. 4, 42, 4.

Οὗτός σου δοκεῖ ἀποπειρᾶσθαι εἰ οἷός τ' ἔσει τῷ σαυτοῦ λόγῳ βοηθεῖν. Πλ. Πρω. 341, d. Οὐ δεῖ ὑμᾶς ἐκ τῶν τοῦ κατηγόρου λόγων τοὺς νόμους καταμανθάνειν εἰ καλῶς κεῖνται ἢ μή. Ἀντ. 5, 14. Ἐφύλαττον αὐτὸν εἰ καὶ τὴν νύκτα ἑστήξοι. Πλ. συ. 220, d. — Πειρῶ εἰπεῖν ἀνδρίαν τί ὂν ἐν πᾶσι τούτοις ταὐτόν ἐστιν. Πλ. Λάχ. 191, d. Μίμησιν ἔχοις ἄν μοι εἰπεῖν ὅ, τι ποτ' ἔστιν; Πλ. πολ. 595, c. Ἐνθυμοῦ τῶν εἰδότων ὅ, τι λέγουσι καὶ ὅ, τι ποιοῦσιν. Ξε. ἀπ. 3, 6, 17. Τοῦτον οὐ μανθάνω ὅ, τι βούλεται λέγειν. Πλ. Λάχ. 196, a. Ἐνόμιζον ἄλλους μὲν γιγνώσκειν τοὺς μὲν οἷόν τ' εἶναι, τοὺς δ' οὔ· ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναι. Ξε. Κυ. 7, 2, 21. Ἔλεγχε σαυτὸν ὅστις εἶ. Ζήνων Στ. 14, 4. Ἀνήρετ' ἄρτι Χαιρεφῶντα Σωκράτης ψύλλαν ὁπόσους ἅλλοιτο τοὺς αὑτῆς πόδας. Ἀρ. νε. 144. [vgl. Her. 1, 67, 2 u. 3, 130, 1.] Οἶσθα Εὐθύδημον ὁπόσους ὀδόντας ἔχει. Πλ. Εὐθύδ. 294, c. Βούλεσθ' ἀκοῦσαι τήνδ' ὅπως ἀπώλετο; Ἀρ. εἰρ. 604. [Über die Stellung z. Th. 6, 76, 1.]

A. 3. Diese Fügung findet sich zuweilen auch bei Passiven, wo der Accusativ als Subjekt eintritt [doch z. B. bei λέγεται sich auch erhalten findet.] Οὗτοι ἐπιδειχθήσονται οἷοί εἰσιν ἄνθρωποι. Δη. 43, 2. Τῶν Ἀθήνησι προεστηκότων ἐλέγοντό τινες ὡς γιγνώσκουσι τὸ δίκαιον οὐδενὸς ἧττον ἀνθρώπων. Ξε. π. πόρ. 1, 1. [vgl. Her. 2, 174.] Τοὺς Ἕλληνας οὐδέν πω σαφὲς λέγεται εἰ ἕπονται. Ξε. Κυ. 2, 1, 5. Τοὺς βιαίους ἵππους ἀγαθόν μοι δοκεῖ εἶναι προρρηθῆναι ὅτι ἀποδοκιμασθήσονται. Ξε. ἱπρ. 1, 14. — Ἐν Αἰσώπου λόγοις ἐστὶν λεγόμενον δή τι, τὴν ἀλώπεχ' ὡς φλαύρως ἐκοινώνησεν ἀετῷ ποτε. Ἀρ. ὄρν. 652.

A. 4. Auch zu einem Nomen des Hauptsatzes kann der Subjektbegriff des abhängigen Satzes als Genitiv konstruiert, ja selbst mit einer Präposition dem Hauptsatze beigefügt werden. Μέγα σοι ἐρῶ τεκμήριον τοῦ νόμου ὅτι οὕτως ἔχει. Πλ. Εὐθυφ. 5, e. Ἐγὼ κριτὴς κατὰ τὸν Πρωταγόραν τῶν τε ὄντων ἐμοὶ ὡς ἔστι καὶ τῶν μὴ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν. Πλ. Θε. 160, c. Βούλει λαβεῖν μου πεῖραν ὅπως ἔχω; Πλ. Πρω. 341, e. Εἰλήφαμεν ἐπιστήμην τοῦ ἴσου ὅ, τι ἐστίν. Πλ. Φαίδ. 75, b. — Γίγνεται ὁ σώφρων ἐπιστήμων ὧν τε οἶδεν ὅτι οἶδεν καὶ ὧν μὴ οἶδεν ὅτι οὐκ οἶδεν. Πλ. Χαρ. 175, c. — Ὀρθῶς λέγεις περὶ σωφροσύνης ὅ ἐστιν. Πλ. Χαρ. 169, c. [vgl. Th. 6, 82, 1.] (Τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἐπισκεπτέον εἰ συμβουλεύουσιν αὐτὸν φίλον ποιεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 2, 6, 8.) Οἶμαι εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τἆλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. Πλ. Πρω. 353, b.

A. 5. Selten ist die Anticipation bei Zweckpartikeln; allgemein üblich jedoch bei ἐπιμελεῖσθαι und bei den Verben des Fürchtens mit μή. Ἄρχοντός ἐστιν τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται. Ξε. Κυ. 2, 1, 11. — Οἱ τύραννοι φοβοῦνται τοὺς μὲν ἀνδρείους μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκα· τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται· τοὺς δὲ δικαίους, μή τι ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. Ξε. Ἱέρ. 5, 1. Τὴν ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκαταληφθείη. Ξε. ἀν. 3, 5, 18. Τοὺς ἀνθρώπους φυλάξῃ μή σε αἰσθόμενον τῶν γονέων ἀμελοῦντα ἀτιμάσωσιν. Ξε. ἀπ. 2, 2, 14. — Ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν. Πλ. Πρω. 322, c. Ἀνάγκη ἐστὶν ἀεὶ τὸν μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι δεδιέναι ὑπὲρ τῆς αὑτοῦ ψυχῆς μὴ ἐν τῇ νῦν τοῦ σώματος διαζεύξει παντάπασιν ἀπόληται. Πλ. Φαίδ. 88, b.

(A. 6. Der zum Verbum des Hauptsatzes konstruierte Begriff kann in dem abhängigen Satze auch als obliquer Kasus durch ein Demonstrativ wieder aufgenommen werden. Τὴν παροῦσαν δύναμιν, μὴ αὐτὴν καταπλαγῆτε, δείσαντες ἐπρεσβευσάμεθα. Θ. 6, 76, 1. [vgl. 4, 86, 2.] Τὴν νῆσον ταύτην ἐφοβοῦντο, μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται. Θ. 4, 8, 5. Περὶ τῶν υἱέων ἐν ἀπορίᾳ εἰμὶ τί δεῖ αὐτοῖς χρήσασθαι. Πλ. Εὐθύδ. 306, d.)

(A. 7. Auch ein Objektivbegriff des abhängigen Satzes kann zum Hauptsatze konstruiert werden. Ἴσως ἄν τις τὸν χρόνον ὑμῶν θαυμάσειε πῶς ποτε πολὺν οὕτως εἰάσαμεν. Ἰσαῖ. 10, 18.)

A. 8. Eine Anticipation ähnlicher Art wie A. 2 u. 4 ist es, wenn der Subjekt- oder Objektbegriff eines Infinitivs zu dem diesen regierenden Verbum, Substantiv oder Adjektiv konstruiert wird oder auch als Subjekt eintritt. [Reg. z. Th. u. Her. u. Anticipation.] Δέομαι (ich bedarf) ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί. Ξε. ἀν. 7, 3, 10. Ταὐτὸν ἔπαθε Πῶλος πάθος ὅπερ Γοργίου κατηγόρει πρὸς σὲ παθεῖν. Πλ. Γο. 482, d. — Ἐμπέφυκε γυναιξὶ τέρψις τῶν παρεστώτων κακῶν ἀνὰ στόμ' ἀεὶ καὶ διὰ γλώσσης ἔχειν. Εὐ. Ἀνδρ. 94. Ὁμήρῳ οὐ πιστεύεις καλῶς λέγειν; Πλ. Χαρ. 161, a. Ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν ἦν ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. Θ. 2, 97, 2. — Οὔ σ' ἠξίωσαν τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων ἐλθόντι δοῦναι κυρίως αἰτουμένῳ; Σο. Φι. 62. Σῶμα νοσῶδες μικρᾶς ῥοπῆς ἔξωθεν δεῖται προςλαβέσθαι πρὸς τὸ κάμνειν. Πλ. πολ. 556, e. Σφόδρα ἡμῖν δεῖ ἄκρων εἶναι τῶν ἀρχόντων. Πλ. πολ. 459, b. Τὸ ἐμὸν παράδειγμα, οἵων ἐπιθυμῶ τῶν προτρεπτικῶν λόγων εἶναι, τοιοῦτον.

Πλ. Εὐθύδ. 282, d. Τὸ ἐφίεσθαί τινος λαβεῖν τῷ ἀπαρνεῖσθαι ἐναντίον. Πλ. πολ. 437, b. Ἀθηναῖοι τῆς θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους. Θ. 3, 6, 2. — Δεινότατον τοιούτους τρέφειν κύνας ὥστε ὑπ' ἀκολασίας τοὺς κύνας ἐπιχειρῆσαι τοῖς προβάτοις κακουργεῖν. Πλ. πολ. 416, a.

Οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι. Πλ. Κρίτ. 52, c. — Δοκεῖς μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι ἐπονομάζεσθαι. Πλ. νό. 626, d. Τῷ κυρίῳ τῶν φόρων γενομένῳ τάξαι Ἀριστείδῃ οὐδεμιᾷ δραχμῇ πλείω τὰ ὑπάρχοντα ἐγένετο. Δη. 23, 209. — Ἡ στρατιὰ πολλὴ οὖσα οὐ πάσης ἔσται πόλεως ὑποδέξασθαι. Θ. 6, 22, 3. Ἐπὶ τούτοισι ἡ στρατιὰ ἐγένετο διαφθεῖραι. Ἡρ. 7, 52. Ἡ ἐς τὸ ἄνω ὄψις καλῶς ἔχει τοῦτο τὸ ὄνομα καλεῖσθαι Οὐρανία. Πλ. Κρατ. 396, b. Ἡ τῶν πραγμάτων οὐσία Ἑστία καλεῖσθαι ἔχει λόγον. Πλ. Κρατ. 401, c.

(A. 9. Eben so fügte man auch bei Präpositionen statt des Infinitivs mit seinem Objekt dieses, um es voranzustellen, der Präposition an und ließ den bloßen Infinitiv ohne Artikel folgen. Τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἷλκον, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεύειν. Θ. 1, 50, 1. Μαχοῦνται περί τε τῆς ἀλλοτρίας οἰκείαν σχεῖν καὶ τὴν οἰκείαν μὴ βλάψαι ἡσσώμενοι. Θ. 6, 69, 4.)

III. Assimilation.

7. Wenn das Subjekt ein sachlicher adjektivischer Begriff (ohne Substantiv) ist, so muß es eigentlich ein substantiviertes Neutrum sein. Sehr gewöhnlich aber werden besonders *ὅδε, οὗτος, (ἐκεῖνος)* und *ὅς*, statt im Neutrum zu stehen, im Genus und Numerus dem folgenden Prädikat assimiliert. [Kr. z. Dion. p. 18 u. Krit. Anal. 1 S. 150.] *Ἥδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας, ἐρέσθαι ἡμᾶς αὐτούς. Πλ. πολ.* 462, a. *Οὐχ οὗτος ὅρος ἐστὶ δικαιοσύνης ἀληθῆ τε λέγειν καὶ ἃ ἂν λάβῃ τις ἀποδιδόναι. Πλ. πολ.* 331, d. *Ὀρθότης ἐστὶν αὕτη ἣ ἐνδείξεται οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. Πλ. Κρατ.* 428, e. *Πάντες οὗτοι νόμοι εἰσὶν οὓς τὸ πλῆθος συνελθὸν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζον ἅ, τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἃ μή. Ξε. ἀπ.* 1, 2, 42. *(Ἐκεῖνός ἐστιν ἔλεγχος μέγιστος. Λυ.* 16, 6.*) Τὸν νομέα χρῆναι ἔφη εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιοῦντα χρῆσθαι, ἣ δὴ προβάτων εὐδαιμονία. Ξε. Κυ.* 8, 2, 14. [Vgl. z. Th. 1, 68, 4.]

A. 1. Diese Pronomina finden sich so auch in einem obliquen Kasus, meist als Objekt bei ihrem Prädikat: ταύτην τέχνην ἔχει = αὕτη (τοῦτο) ἐστὶν (ἡ) τέχνη ἣν ἔχει er hat dies als Gewerbe. Λέγουσι πολλοὶ εἶναι ταύτην ὀρθότητα ὀνομάτων, ξυνθήκην. Πλ. Κρατ. 433, e. Ταύτην ἐσχάτην δίκην δυνάμεθα παρ' αὐτῶν λαβεῖν. Λυ. 12, 37. Ἰδού, δίδωμι τήνδ' ἐγὼ γυναῖκά σοι. Ἀρ. ἀποσ. 389 (443). Καλὴν ἐκείνην δωρεὰν αὐτῷ δεδώκατε. Λυ. 10, 24. Οἶμαι ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι. Ξε. ἀν. 4, 8, 4. Ὡς ἐς πατρίδα ταύτην ἔπεμψαν. Θ. 4, 41, 1. Οὐκ εἰκὸς εἰρήνην αὐτὴν κριθῆναι ἐν ᾗ οὐκ ἀπέδοσαν πάντα. Θ. 5, 26, 2. [vgl. Th. 5, 2, 2.] Ἥνπερ καλοῦμεν μάθησιν ἀνάμνησίς ἐστιν. Πλ. Μέ. 81, e. — Σωκράτης εἶπεν ὅτι διαγεγένηται πράττων τὰ δίκαια καὶ τῶν ἀδίκων ἀπεχόμενος, ἥνπερ νομίζοι καλλίστην μελέτην ἀπολογίας εἶναι. Ξε. ἀπ. 4, 8, 4. — Θησεὺς τοὺς Ἀθηναίους ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι. Θ. 2, 15, 2.

Ἐν ταύτῃ παγκάλῃ ἀναπαύλῃ τινὶ γεγόναμεν. Πλ. νό. 722, c. Γνώσεσθαί μ' ἔφη τεκμηρίῳ τῷδε. Πλ. Πρω. 359, b. Ἡ Οἰνόη ἐτετείχιστο καὶ αὐτῷ φρουρίῳ ἐχρῶντο. Θ. 2, 18, 1. [vgl. 3, 51, 1.] — Μόνης ταύτης γυναικὸς πατὴρ ἠξίωσε κληθῆναι. Ἰσ. 10, 16. Μεγίστου πολέμου συστάντος ἐκείνου Ἀθηναῖοι τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν. Ἰσ. 4, 71.

(A. 2. Auch wenn das Substantiv den Artikel hat, kann das Pronomen sich ihm assimilieren. [z. Th. 3, 28, 2 vgl. 8, 59. 90, 4.] Ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ παντὸς κακοῦ ἐγένετο. Λυ. 13, 30. Ὁ πονηρὸς οἶνος οὗτός ἐστι Νικοφῶν. Φιλή. 133 (104), 5. Πολλὴ ἀνάγκη ταύτην εἶναι τὴν αἰσχίστην βοήθειαν. Πλ. Γο. 509, b. Ἡ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἥδε. Ἡρ. 7, 85.)

(A. 3. Nicht zu verwechseln sind die Fälle, wo οὗτος (ein solcher) Prädikat ist. Οὗτοι ἔστωσαν οἱ σοφισταί. Πλ. Μέ. 92, c. vgl. z. Her. 2, 135, 2.)

A. 4. Unterbleiben kann die Assimilation (viel gewöhnlicher als im Lateinischen), wenn der Begriff des Dinglichen rein und selbständig hervortreten soll. Ἔδοξεν ἡμῖν τοῦτο εἶναι πόλις. Πλ. πολ. 434, e. Τοῦτ' εἰσὶν οἱ λόγοι. Δη. 8, 27. — Ταῦτα τῶν ἀποριῶν ἡ μεγίστη. Πλ. σοφ. 238, a. Λόγοι ταῦτ' εἰσίν. Δη. 30, 34. Πάντ' ἐστὶ ταῦτ' ἐλπίδες εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον οὖσαι. Πλ. Φίλ. 39, e. Εἶτ' οὐχ ὕβρις ταῦτ' ἐστὶ καὶ πολλὴ τρυφή; Ἀρ. βά. 21. Οὐ λόγων κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια. Θ. 2, 41, 1. — Τρυφὴ καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία, ἐὰν ἐπικουρίαν ἔχῃ, τοῦτ' ἔστιν ἀρετή τε καὶ εὐδαιμονία. Πλ. Γο. 492, c. Καὶ ὅσα τύραννος ἄρχων γράφει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται. Ξε. ἀπ. 1, 2, 44. — Οὐ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, κακοῦ ἀπαλλαγή. Πλ. Γο. 478, c. Αὐτὸ τοῦτ' ἔστιν ἀρετή, τὸ σῴζειν ἑαυτόν τε καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄντα ὁποῖός τις ἔτυχεν. Πλ. Γό. 512, d. (Τοῦτό ἐστιν ὁ συκοφάντης, αἰτιάσασθαι μὲν πάντα, ἐξελέγξαι δὲ μηδένα. Δη. 57, 34.) — Ἀράχνια λεπτὰ ὑφηνάμενα, ὅ, τι ἂν ἐνταῦθα ἐμπέσῃ, τούτῳ τροφῇ χρῶνται. Ξε. ἀπ. 3, 11, 3. — Πατρὶ πείθεσθαι χρεὼν παῖδας νομίζειν τ' αὐτὸ τοῦτ' εἶναι δίκην. Εὐ. Ἀλό. 5 (111), 2. Τοῦτο ἄνοιαν προςαγορεύω. Πλ. νό. 689, b. (Φῂς τοῦτ' εἶναι τὴν ἀρετήν; Πλ. Γο. 492, d. Πῶς οὐκ ἂν δικαίως προδοσίαν τις ὑμῶν τοῦτο κατηγοροίη; Ξε. Ἑλ. 7, 4, 40.) — Ἔγωγέ φημι ταῦτα φλυαρίας εἶναι. Ξε. ἀν. 1, 3, 18. Λογίζεται ἐκεῖνα πάνθ' ἁμαρτίας. Ἀρ. σφ. 745. Ταῦτ' ἔχοντες ἀφορμὴν δύναμιν τῇ πόλει κατασκευάσομεν. Ἀνδ. 3, 39. — Εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Ξε. Κυ. 8, 3, 45. Κτῆσιν τοῦτο ἔφαμεν εἶναι ὅ, τι ἑκάστῳ ὠφέλιμον εἴη εἰς τὸν βίον. Ξε. οἰκ. 6, 4. (Ἡγοῦνται τοῦτ' εἶναι τὴν τέχνην, ἣν ὡς πλείστους προςαγάγωνται. Ἰσ. 13, 9.) Vgl. A. 9.

A. 5. In dieser Weise erscheint zuweilen als Prädikat ein Substantiv, wo wir ein Adjektiv gebrauchen, wie jedoch dieselben Substantiva auch ohne τοῦτο sich finden. Ἡ τῶν λόγων χάρις ἔργῳ ζημία γίγνεται. Δη. 4, 38. [Vgl. § 48, 3, 5.] Ἀνάγκη εὐεξίας ἐπιμελεῖσθαι. Ξε. Λακ. π. 4, 6. Συγγνώμη ἀδελφῷ βοηθεῖν. Δη. 19, 238. [z. Th. 5, 88, 1.] Οὐχὶ δέος μή σε φιλήσῃ. Ἀρ. ἐκ. 650. Ἔστι δέος μή ποτ' εἰς τὴν αἰτίαν ἐμπέσῃ. Δη. 9, 7. [vgl. z. Arr. An. 5, 13, 3 lat. A.] — Ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος μὴ παρασπάσηταί τι τῶν ὅλων πραγμάτων. Δη. 1, 3. Ἤδη κεκλήρωσθ', εἰ τόδ' ἦν ἡμῖν φόβος. Εὐ. Τρῳ. 240. [Pflugk z. Eu. Her. 739.] (Φόβος τὰ θεῖα τοῖσι σώφροσιν βροτῶν. Στ. 5, 3.) — Νῦν καὶ τοῦτο κίνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας. Ξε. ἀν. 7, 7, 31. Τοῦτο (πᾶσα) ἀνάγκη. Πλ. Γο. 475, b. Τόδε ἀνάγκη, μηδὲν εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἑνός τε καὶ τῶν ἄλλων. Πλ. Παρ. 151, a. Ἔστι ταῦτα (κομιδῇ) γέλως, μᾶλλον δ' ἀναισχυντία δεινή. Δη. 19, 72. Πῶς ταῦτ' ἐστὶ πρόνοια; Λυ. 4, 7. [Vgl. z. Th. 2, 44, 2. 65, 4. 6, 16, 3.]

[A. 6. Auch bei persönlichen Begriffen erscheint τάδε, z. B. οὐχ ἔσθ' Ἕκτωρ τάδε (Εὐ. Ἀνδρ. 168.) so v. a. τάδε οὐ τὰ ἀμφ' Ἕκτορα πράγματά ἐστιν. Οὐ ξυστραφέντες βουλόμεθα δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι οὐκ Ἴωνες τάδε εἰσίν; Θ. 6, 77, 1.]

A. 7. Auch bei Adjektiven tritt die Assimilation zuweilen ein. Πάντων καλλίστη ἐστὶν ἡ σκέψις. Πλ. Γο. 487, e. [Ἦσαν ζειαὶ αἱ πλεῖ-

σται. Ξε. ἀν. 5, 4, 27.] Τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. Δη. 20, 1. [Τούτῳ καὶ πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο. Ξε. ἀν. 5, 4, 29.]

A. 8. Das Relativ nimmt, auch wenn es sich auf ein vorhergehendes Nomen bezieht, nicht selten das (etwa verschiedene) Genus des folgenden Prädikats an, wenn dies der übergewichtliche Begriff ist. Ἐγὼ τέχνην οὐ καλῶ ὃ ἂν ᾖ ἄλογον πρᾶγμα. Πλ. Γο. 465, a. Φίλον, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί φασιν, οἱ πολλοὶ οὔτε ὅπως κτήσονται φροντίζουσιν οὔθ' ὅπως οἱ ὄντες ἑαυτοῖς σῴζονται. Ξε. ἀπ. 2, 4, 2. — Πλείων ἡ σπουδὴ περὶ τὴν ἀρετὴν ἢ περὶ τῆς κτήσεως, ὃν καλοῦμεν πλοῦτον. Ἀρλ. πολ. 1, 5, 3. Φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποίει ὁ φόβος, ἣν αἰδῶ εἴπομεν. Πλ. νό. 669, c. Λόγοι εἰσὶν ἐν ἑκάστοις ἡμῶν ἃς ἐλπίδας ὀνομάζομεν. Πλ. Φίλ. 40, a. Τοῦ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται. Ξε. ἀπ. 2, 4, 7. Φόβον εἰςπέμπει μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ καὶ αἰσχύνην, θεῖον φόβον, ὠνομάκαμεν. Πλ. νό. 671, c. Τὴν διὰ τοῦ στοιχείου ὁδὸν ἔχων ἔγραψεν, ἣν δὴ λόγον ὡμολογήσαμεν. Πλ. Θε. 208, b. Ἡ πόλις τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθέξει, ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκλῆσθαι. Πλ. νό. 744, d. Φῶς ὁ θεὸς ἀνῆψεν, ὃ δὴ νῦν κεκλήκαμεν ἥλιον. Πλ. Τίμ. 39, b. Οἱ αὐτοὶ πολέμιοι ἡμῖν ἦσαν, ὅπερ σαφεστάτη πίστις. Θ. 1, 35, 4. Ἐκεῖθεν μέρη ῥεῖ, ἃ δὴ διὰ ταῦτα ἵμερος καλεῖται. Πλ. Φαῖδ. 251, c.

A. 9. Substantiviert erscheint das Neutrum des Relativs auch in Verbindung mit Maskulinen und Femininen. Τί λέγεις τοῦτο ὃ ἐν πᾶσιν ὀνομάζεις ταχυτῆτα εἶναι; Πλ. Λάχ. 192, a. Ὃ ἐγώ φημι τὴν ῥητορικὴν εἶναι ἀκήκοας. Πλ. Γο. 465, d. Ἤδη μανθάνομεν ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν. Πλ. Φίλ. 34, a. (Ἣν καλοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα (δοκεῖ). Πλ. νό. 626, a.) — Ἐδόκει οἶκος ἀνδρὸς εἶναι ὅπερ κτῆσις. Ξε. οἰκ. 1, 7. Ἔστι θυμὸς ἵππῳ ὅπερ ὀργὴ ἀνθρώπῳ. Ξε. ἱπ. 9, 2. Οἴνου τε μεταβάλλονται καὶ σίτου πρᾶσιν, ὃ δὴ καπηλείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλεῖστοι. Πλ. νό. 849, d.

8. Die Fragepronomina *τίς, ὅστις* richten sich als Prädikat nach dem Subjekt, insofern der Fragende wissen will, was für ein Individuum der Gattung er zu denken habe; sie stehen im Neutrum, wenn er wissen will, was das Subjekt als Gegenstand (Ding, Wesen) sei. *Τί φὴς ἀρετὴν εἶναι; Πλ. Μέ.* 71, d. *Δημοκρατίαν οἶσθα τί ἐστιν; Ξε. ἀπ.* 4, 2, 36. *Σωκράτης διελέγετο σκοπῶν τί καλόν, τί αἰσχρόν· τί σωφροσύνη. τί μανία· τί πόλις, τί πολιτικός. Ξε. ἀπ.* 1, 1, 16. *Τί νομίζεις δῆμον εἶναι; Τοὺς πένητας τῶν πολιτῶν ἔγωγε. Ξε. ἀπ.* 4, 2, 37. *Τί ἂν φαίης τὸν τοῦτο δυνάμενον ὥσπερ τοὺς προτέρους τὸν μὲν μουσικὸν ἔφησθα, τὸν δὲ γραφικόν; τοῦτον δὲ τίνα; Πλ. Κρατ.* 424, a. *Τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους, ἐπειδὴ οὐ τοὺς ἰσχυροτέρους; Πλ. Γο.* 489, d. *Ὁ ἥρως τί ἂν εἴη; Πλ. Κρατ.* 398, c. — *Εἰπὲ ὅ, τι ἡγεῖ ἀνδρίαν εἶναι. Πλ. Λάχ.* 194, c. *Ὅ, τι ποτὲ ὁ σοφιστής ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα. Πλ. Πρω.* 312, c. *Δουλεύομεν θεοῖς, ὅ, τι πότ' εἰσὶν οἱ θεοί. Εὐ. Ὀρ.* 418.

A. 1. Im Deutschen erfordert diese Sprechweise zum Teil eine abweichende Übersetzung, z. B. τί ἔσται ὁ —; was soll aus dem — werden? τί σοι φαίνεται ὁ —; was scheint dir zu dem —? τί φῶ τὸν —; was soll ich zu dem — sagen? Ἐθαύμαζον τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 17. Τί σοι φαίνεται ὁ λόγος (ὁ νεανίσκος); Πλ. Φαῖδ. 234, c. Χαρ. 154, d. Τί ἐφαίνοντό σοι οἱ λόγοι; Πλ. Εὐθύδ. 304, e. — Τί σοι

δοκεῖ ὁ τοιοῦτος; Ξε. ἀπ. 4, 2, 21. Τούτους τί δοκεῖτε; Ξε. ἀν. 5, 7, 26. Ἀχαιοὺς τί φῶμεν; Ξε. Ἑλ. 3, 5, 12. Οὐκ ἔχοντες ὅ, τι γένωνται ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο. Θ. 2, 52, 2.

A. 2. Der Singular τί kann auch in Verbindungen wie τί ταῦτά ἐστι stehen, wenn man fragt, was die Einzelheiten für eine Gesamterscheinung bilden. [z. Xe. An. 1, 10, 14.] Ἐὰν ὀλίγοι συνελθόντες γράψωσιν ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτα τί ἐστιν; (Νόμος.) Ξε. ἀπ. 1, 2, 43. Τί τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἐστι τἀν Λακεδαίμονι; Ἀρ. Λυ. 994. Τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα; Πλ. Φαίδ. 58, c. (Τίνα δὴ ἦν τὰ μετὰ ταῦτα λεχθέντα; Πλ. Φαίδ. 102, a.)

A. 3. So finden sich auch andere Singulare substantivierter Neutra von Pronominaladjektiven als Prädikate mit Maskulinen oder Femininen wie mit Pluralen verbunden. [Auffallender ist an einigen Stellen τοῦτο ἀληθῆ λέγεις ꝛc., wo ἀληθῆ adverbartig ist.] Οὐ δήπου τοῦτό γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι ὡς οὐδέν εἰμ' ἐγὼ ἔτι, ἐπειδὰν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τελευτήσω. Ξε. Κυ. 8, 7, 17. Πένης οὐδὲν εὐγενὴς ἀνήρ. Εὐ. Φοί. 442. Τοῖς οὐδὲν οὖσιν οὐδὲ εἷς ὅλως φθονεῖ. Διον. 7, 2. Τὸν υἱὸν χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν. Ἀρ. πλ. 37. Καλεῖ γυναῖκας τὰς λάλους, τὰς οὐδὲν ὑγιές, τὰς μέγ' ἀνδράσιν κακόν. Ἀρ. θε. 393. Τί συνεσημαίνετο τὰ μηδὲν ὑγιὲς ὄντα μηδ' ἀληθῆ γράμματα; Δη. 41, 22. Πάντα ταῦτα ταὐτόν τι λέγω. Πλ. Μέ. 75, e. [Τοῦτο ἀληθῆ λέγεις. Πλ. Λάχ. 186. Τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῆ λέγειν. Πλ. Μέ. 98, b. (Τοῦτο σκεπτέον εἰ ἀληθῆ λέγεις. Πλ. πολ. 339.) Ἀληθῆ δοκῶ σοι. Πλ. πολ. 567, e. Ἀληθῆ ἔδοξε (τις). Πλ. Μενέξ. 243, d. Πάνυ σοι ἀληθῆ δοκῶ. Πλ. Φαῖ. 228, c. (Καὶ ταῦτ' ἀληθῆ δρᾶν νοεῖς; Σο. Φι. 921.)]

§ 62. Verbum.

Vorer. Οὐδεμίαν οὔτε οὕτως οὔτ' ἐκείνως πρᾶξιν οὐδ' ἀπραξίαν οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνηθέντα, πρὶν ἄν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κεράσῃ, τότε δ' ἥρμοσέ τε καὶ λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἡ πρώτη συμπλοκή, σχεδὸν τῶν λόγων ὁ πρῶτος καὶ σμικρότατος. Πλ. σοφ. 262, c.

1, Subjekt und Prädikat, auch wenn sie noch eine Bestimmung bei sich haben, bilden oft bloß zusammengestellt, ohne Vermittelung eines Verbums, einen Satz; meist jedoch nur, wenn die dritte Person bezeichnet wird. [Reg. z. Kr.s Ausgaben unter *εἶναι*.]

A. 1. Gewöhnlich ergänzt man hier ἐστίν oder, wenn das Subjekt ein männlicher oder weiblicher Plural ist, εἰσίν. Τῶν φρονημάτων ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων. Εὐ. Ἡρ. 388. Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν. Μέ. 549 (557). Τῷ τεκόντι πᾶν φίλον. Σο. ΟΚ. 1108. Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα. Σο. Αἴ. 665. — Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ. Αἰσ. ἀποσ. 276 (385). — Φιλότεκνόν πως πᾶν γυναικεῖον γένος. Εὐ. Φοί. 356. Τὸ μὴ κακῶς φρονεῖν θεοῦ μέγιστον δῶρον. Αἰσ. Ἀγ. 927 (894). Γυνὴ λέγουσα χρήσθ' ὑπερβάλλων φόβος. Μέ. 716 (745). [Neben einem da stehenden Verbum, wie Th. 1, 107, 3. 138, 4; selbst in abhängigen Sätzen, wie 1, 91, 1. 5, 10, 2. 7, 45. vgl. A. 5 u. 6.] So fehlt ἐστίν auch beim Da. § 48, 3, 5.

A. 2. Statthaft ist diese Auslassung, auch wenn das Subjekt ein nicht durch den Artikel substantivierter Inf. oder ein relativer Satz ist; wenn als Prädikat ein adjektivartiges Adverbium (2 A. 3 u. A. 4.) oder ein Ge. (§ 47, 6) eintritt; über das Particip jedoch § 56, 3, 5. Σοφόν τοι κἂν κακοῖς ἃ δεῖ φρονεῖν. Εὐ. Ἐκ. 228. Ἃ τυγχάνω ἀκηκοὼς φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Πλ. Φαίδ. 61, d. — Μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει. Μέ. μο. 340. — Ἀνδρὸς τὰ προσπίπτοντα γενναίως φέρειν. Μέ. μο. 13. — Ἀνδρὸς κακῶς πράξαντος ἐκποδὼν φίλοι. Σο ἀποσ. 773 (663).

Χωρὶς τό, τ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια. Σο. ΟΚ. 808. Θεοὶ ὅταν τιμῶσιν, οὐδὲν δεῖ φίλων· ἅλις γὰρ ὁ θεὸς ὠφελῶν, ὅταν θέλῃ. Εὐ. Ἡρ. μ. 1338.

A. 3. So bilden unpersönliche Ausdrücke wie εἰκός, δῆλον, οἷόν τε u. ä. allein einen Satz. Seltener noch als bei diesen erscheint ἐστί bei ἀνάγκη [vgl. Herm. z. Soph. Trach. 294] u. ä. vgl. § 61, 7, 5 und den Verbalien auf τέος vgl. § 56, 18 und A. 3. Ganz adverbial geworden sind ὅσαι ἡμέραι u. ä. (§ 51, 13, 15). Hieher gehört auch die Formel οὐδὲν οἷον z. B. ἀκούειν nichts ist so (gut, leicht) als hören, am besten ist es zu hören. Selbst ἔστω u. ἂν εἴη ist in einzelnen Fällen zu ergänzen. Πάντα δι' ἀρσένων γυναιξὶ πράσσειν εἰκός, αἵτινες σοφαί. Εὐ. Ἱκ. 40. Δῆλον ὅτι τοῦ ὁρᾶν ἕνεκα ὀφθαλμῶν δεόμεθα. Ξε. συ. 5, 5. Τῷ ἀληθεῖ χαλεπαίνειν οὐ θέμις. Πλ. πολ. 480. Φέρειν ἀνάγκη τὰς παρεστώσας τύχας. Εὐ. Ὀρ. 1024. — Ἐν τοῖς κακοῖς πολλή γ' ἀνάγκη κἀπιτηδεύειν κακά. Σο. Ἠλ. 308. Πᾶσα ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον εἰκόνα τινὸς εἶναι. Πλ. Τίμ. 29, a. Πᾶσα ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἀληθῆ ὁδόν. Λουκ. Ἑρμότ. 27, 6. — Οὐχ οἷόν τε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. Ξε. ἀπ. 4, 2, 11. (Οἱ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ' ἀλλήλων οἷοί τε. Πλ. πολ. 352, b.) Ἀδύνατον πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν. Ξε. Κυ. 8, 2, 5. Ἡμῖν οὐ βιαστέον τύχην. Εὐ. Ῥῆσ. 584. Ὁ ἐχθρὸς ἡμῖν ἐς τοσόνδ' ἐχθαρτέος ὡς καὶ φιλήσων αὖθις. Σο. Αἴ. 680. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦρχον τῶν Ἑλλήνων οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ. Ἰσ. 5, 47. Ἥλικα ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἥλικα. Πλ. Φαῖ. 240, b. — Τοῖς θεοῖς μεγίστη χάρις (erg. ἔστω), ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι. Ξε. Κυ. 7, 5, 72. [vgl. An. 3, 3, 14.] — Ἅλις λόγων. Σο. ΟΚ. 1016. Τούτων μὲν ἅλις, ἅδην. Πλ. πολιτ. 287, a. Εὐθύφ. 11, e. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως. Πλ. Πρω. 355, c. Ἰσ. 5, 95. — Αἰσχρὸν (erg. ἂν εἴη), εἰ πύθοιτό τις, λόγοις κολάζειν ᾧ βιάζεσθαι παρῇ. Σο. Αἴ. 1159. [vgl. Th. 5, 100.]

A. 4. Ziemlich selten fehlt εἶναι in abhängigen Sätzen; am seltensten wo es gesetzt in einer andern Form als der dritten Person des Indikativs des Präsens stehen müßte. Οἶδα ὅτι χρήματα ἡδὺ κτῆμα. Ξε. συ. 4, 14. Ἱππέας ἔπεμψεν ἐροῦντας ὅτι ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες. Ξε. Κυ. 5, 3, 54. Οὐδεὶς πώποτε ἐπῆλθεν ἱκανῶς τῷ λόγῳ ὡς ἀδικία μέγιστον κακῶν. Πλ. πολ. 366, e. (Ὑπώπτευον ὑμᾶς τῷ τε μεμονῶσθαι καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες ἔκπληξιν ἔχειν. Θ. 4, 126, 1.) — Ἐξ Ἀκάνθου καὶ Ἀπολλωνίας, αἵπερ μέγισται τῶν περὶ Ὄλυνθον πόλεων, πρέσβεις ἀφίκοντο. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 11. Ὁρᾷς Ὀδυσσεῦ τὴν θεῶν ἰσχὺν ὅση; Σο. Αἴ. 118. Τὰ εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅσα εἰς ὑμᾶς ὡς δύναμαι λαμπρότατα ποιῶ. Δη. 45, 78. [z. Th. 1, 16. 4, 48, 5. 8, 70, 1.] Ἕως ἔτ' ἐν ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε. Δη. 19, 262. Ἐμοὶ θανάτου μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον εἰπεῖν, οὐδ' ὁτιοῦν. Πλ. ἀπ. 32, b. (Οὐ διὰ τοῦτο ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον. Θ. 3, 44, 1.) [Bei εἴ ob Her. 2, 38, 1.] — (Δεῖ οὐσίαν κεκτῆσθαι μηδεμίαν μηδένα ἰδίαν, ἂν μὴ πᾶσα ἀνάγκη. Πλ. πολ. 416, d. Μηδὲν ἄγων ὧν ἂν αὐτοῖς χρεία κενὸς ἄπεισιν. Πλ. πολ. 370, e. Κελεύει πέμψαι ἄνδρας οἵτινες χρηστοὶ καὶ πιστῶς ἀπαγγελοῦσιν σκεψάμενοι. Θ. 1, 91, 1. Ὡς ἂν οἷόν τε διὰ βραχυτάτων ἐρῶ. Λυ. 24, 4. Ἕστ' ἂν ἔκδημος Θησεύς, ἄπειμι. Εὐ. Ἱπ. 659. — Φιλοσοφητέον ὡμολογήσαμεν. Πλ. Εὐθύδ. 288, d.) Über die Ergänzung bei ὅστις Schäfer z. L. Bos p. 604.

A. 5. Die erste und zweite Person der Kopula fehlt überhaupt selten (vgl. Seidler z. Eur. El. 37); öfter jedoch bei ἕτοιμος, das selbst ohne ἐγώ von der ersten Person gebraucht wird. Doch wird auch dem ἕτοιμος oft εἰμί beigefügt. [z. Her. 1, 42 vgl. Alexis 108 (110), 25.] Φιλήκοος ἔγωγε καὶ ἡδέως ἄν τι μάθοιμι. Πλ. Εὐθύδ. 304, b. Σὺ οὐδέπω ταπεινὸς οὐδ' εἴκεις κακοῖς. Αἰσ. Προ. 320 (2). Οὔτε ἡμεῖς ἔτι ἐκείνου στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης. Ξε. ἀν. 1, 3, 9. — Εἰ ψυχρὰ λέγω, σὺ αἴτιος, πράγματά μοι παρέχων. Ξε. συ. 6, 7. Σεαυτὸν οὐκ ἔχεις εὑρεῖν ὁποίοις φαρμάκοις ἰάσιμος. Αἰσ. Προ. 474 (5). — Αἴγισθ' ἕτοιμοι κοὐκ ἀπαρνούμεθ' ἄναξ. Εὐ. Ἠλ. 796. Εἰ ἃ συμφέρει χωρὶς κολακείας ἐθελήσετε ἀκούειν,

ἕτοιμος λέγειν. Δη. 9, 4. — Χρὴ φίλοις ἐπαρκεῖν, ὡς ἕτοιμός εἰμ' ἐγώ. Εὐ. Ἑκ. 985. vgl. Xen. An. 4, 6, 17.

(A. 6. Auch das Imperfekt fehlt zuweilen. [Reg. z. Th. u. Her. u. εἶναι u. z. Xe. An. 1, 2, 18.] Νὺξ ἐν μέσῳ καὶ παρῆμεν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Αἰ. 3, 71. Ἤρετο εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοί. Θ. 4, 40, 2. — Ἐπειδὴ φιλόσοφοι οἱ τοῦ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντος δυνάμενοι ἐφάπτεσθαι, τίνας δὴ δεῖ πόλεως ἡγεμόνας εἶναι; Πλ. πολ. 484, b.)

2. Verbunden werden Subjekt und Prädikat am gewöhnlichsten durch *εἶναι* sein und *γίγνεσθαι* werden; daneben durch *καθίστασθαι*, *καταστῆναι*, *καθεστάναι*, exstare, exstitisse, *ὑπάρχειν*, und *πεφυκέναι*, *φῦναι* von Natur beschaffen sein, bei Dichtern oft nur ein kräftiges *εἶναι*. *Εἷς ἐστὶ δοῦλος οἰκίας ὁ δεσπότης. Μέ. μο.* 168. *Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται. Μέ. μο.* 494. *Γίγνου ἐς ὀργὴν μὴ ταχὺς ἀλλὰ βραδύς. Γν.* 354. — *Ἅπαντα δοῦλα τοῦ φρονεῖν καθίσταται. Μέ.* 800 (769). *Νῦν πολὺ δεινότερον καθέστηκε τὸ δοκεῖν εὐπορεῖν ἢ τὸ φανερῶς ἀδικεῖν. Ἰσ.* 15, 160. *Ἡ πόλις ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη. Θ.* 7, 28, 1. *Παίδευμα Ἔρως ἀρετῆς ὑπάρχει. Εὐ. ἀποσπ. ἀδ.* 113 (889). — *Τὸν εὐτυχοῦντα χρὴ σοφὸν πεφυκέναι. Εὐ. Ἀλκμή.* 5 (100). [*Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Εὐ. Φοί.* 469]. — (*Αἱ στῆλαι παραδείγματα ἑστᾶσι τοῖς βουλομένοις τι ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν. Δη.* 20, 64. *Οἱ γυμναστικῇ ἀκράτῳ χρησάμενοι ἀγριώτεροι τοῦ δέοντος ἀποβαίνουσιν. Πλ. πολ.* 410, d. [z. Th. 3, 53, 2.] *Τὸ πρᾶγμα ἀτύχημα συμβέβηκεν. Δη.* 22, 17.) Über *κωλυτὴς γίγνεται* ꝛc. z. Th. 3, 23, 3. 8, 50, 3.

A. 1. Über τυγχάνειν ꝛc. § 56, 4 ff., Verba der Vorstellung und Äußerung § 55, 4, 4, der Wahl u. a. § 57, 3, 1 ff. § 61, 7, 1. (ἀκούειν § 46, 12, 1.)

A. 2. Εἶναι kann auch selbst das Prädikat enthalten: existieren, leben von Menschen; bestehen, vorhanden sein, stattfinden von Sachen. Eben so γίγνεσθαι: geschehen, eintreten oder zu teil werden, betragen [z. Xe. An. 1, 2, 9]. vgl. § 48, 3, 1 u. 2. Ὅτ' οὐκέτ' εἰμί, τηνικαῦτ' ἄρ' εἴμ' ἀνήρ. Σο. ΟΚ. 393. Ἐὰν ἀποθάνῃς, αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσῃ, ἔσῃ δ' ὅ, τι ἂν βούλῃ, κύων, πρόβατον, τράγος. Μέ. 222 (3), 2. — Λειτουργήσουσιν, ἄνπερ ἡ πόλις ᾖ, πολλοί. Δη. 20, 22. Οἴνου γε μηκέτ' ὄντος οὐκ ἔστιν Κύπρις. Εὐ. Βάκ. 773. Τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστιν. Πλ. Φιλ. 19, e. — Νόμῳ τὰ πάντα γίγνεται καὶ κρίνεται. Μέ. μο. 368. Über γίγνεται τὰ ἱερά z. Xe. An. 2, 2, 3.

A. 3. Daher erscheinen bei εἶναι und γίγνεσθαι auch Adverbia; ὀρθῶς ἐστιν es findet auf richtige Weise statt, verhält sich richtig; καλῶς γίγνεται es geschieht, erfolgt, tritt ein auf gute Weise. Ὀρθῶς ἐστι τῶν νέων πρῶτον ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἔσονται ὅτι ἄριστοι. Πλ. Εὐθύφ. 2, b. Καλῶς ἔσται, ἢν θεὸς θέλῃ. Ἀρ. πλ. 1188. Ξε. ἀν. 7, 3, 43. Ὁποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. Θ. 1, 72, 2. — Τίς ὁ τρόπος ἡμῖν γιγνόμενος ὀρθῶς γίγνοιτ' ἄν; Πλ. νό. 968, b. Πότερον αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαῖμεν ἂν ἢ καθάπερ νῦν γίγνεται γιγνόμενα; Πλ. νό. 660, d. Μὴ οὕτω γένοιτο κακῶς τῇ πόλει. Δη. 19, 285.

A. 4. Einige, meist lokale Adverbia sind mit εἶναι oder γίγνεσθαι verbunden als indeklinable Adjektive zu betrachten [z. Xe. An. 2, 5, 36], wie

denn hier auch ἐστί fehlen kann (1 A. 2), was in den Fällen 2 A. 2 u. 3 unstatthaft ist (mit Ausnahme des Falles § 48, 3, 4). Vgl. 66, 1, 5 u. 6. Sogar als oblique Kasus finden sich solche Adverbia. Ἑώρα οἷος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦν. Θ. 7. 69, 2. Οὐκ ἔστιν ὄνειδος ὅτου πορρωτέρω ἐστὶν ἡ πόλις ἡμῶν ἢ τοῦ φθονερὰ δοκεῖν εἶναι. Δη. 20, 140. Χωρὶς σοφία ἐστὶν ἀνδρίας. Πλ. Λάχ. 195, a. Ἤδη ἦν ὀψέ. Θ. 1, 50, 5. [z. 4, 93, 1.] — Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά. Εὐ. Αἰόλ. 2 (21), 3. — Χρὴ τοὺς βουλομένους ἐλευθέρους εἶναι τὰς ἐκ τῶν ἐπιταγμάτων συνθήκας φεύγειν ὡς ἐγγὺς δουλείας οὔσας. Ἰσ. 6, 51. Ἆρ' οὐ προςήκει ψυχῇ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι ἢ ἐγγύς τι τούτου; Πλ. Φαίδ. 80, b. Ἡ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον. Ξε. ἀν. 4, 7, 23. Ἐφοβοῦντο μὴ σφίσι δίχα γιγνομένοις ῥᾷον μάχωνται. Θ. 6, 100, 1. Κακὸν χρημάτων ὄντων ἅλις φειδοῖ πονηρᾷ μηδέν' εὖ ποιεῖν βροτῶν. Εὐ. Ἰνώ 16 (411), 2. (Μέθες με. λύπας ἅλις ἔχων ἐλήλυθα. Εὐ. Ἑλ. 589. Ἅλις ἔχω τοῦ δυςτυχεῖν. Εὐ. Ὀρ. 240.)

3. Nicht fehlen kann in der Regel das Verbum, wenn es das Prädikat mit enthält. Einige Verba jedoch, besonders so allgemeine wie die des Gehens und Kommens, des Thuns und Sprechens, sind bei gewissen Verbindungen so wesentlich, daß sie, wenn auch bei lebhafter Äußerung oder der Kürze halber nicht hinzugefügt, doch leicht von selbst hinzugedacht werden können.

A. 1. So fehlen Verba des Gehens oder Kommens bei Adverbien oder Präpositionen, besonders wenn der Satz entweder fragend oder imperativisch ausgesprochen ist. Ὦ φίλε Φαῖδρε ποῖ δὴ καὶ πόθεν; Πλ. Φαῖ. 227, a. Ἄρτι ὦ Τερψίων ἢ πάλαι ἐξ ἀγροῦ; Πλ. Θε. 142, a. — Δεῦρο Δημόσθενες. Δη. 56, 50. Θεαίτητε δεῦρο παρὰ Σωκράτη. Πλ. Θε. 144, d. — Ἐς κόρακας, ὡς ἄγροικος εἶ καὶ δυσμαθής. Ἀρ. νε. 646. Οὐκ ἐς κόρακας (erg. ἐρρήσεις): καταρᾷ σὺ τῷ διδασκάλῳ; Ἀρ. νε. 871. Ἐς κεφαλήν σοι. Ἀρ. πλ. 526. εἰρ. 1063. Πλ. Εὐθύδ. 283, e. Τὰ παραγγέλματα ἔστω τοιάδε· ἄγε, εἰς τὰ ὅπλα· ἄνω τὰ δόρατα, κάθες τὰ δόρατα. Ἀρρ. Ταχ. 71. — Ἰλλὸς γεγένημαι προςδοκῶν, ὁ δ' οὐδέπω. Ἀρ. θε. 846.

A. 2. Kaum noch ergänzte man ein ἰέναι in (vereinzelten) Formeln wie παραγγέλλειν εἰς τὰ ὅπλα zu den (dem Ergreifen der) Waffen commandieren ꝛc., oder bei εἰς τὸ βαλανεῖον βούλομαι ꝛc. [z. Xe. An. 1, 5, 13 u. 5, 6, 31 lat. A. vgl. Th. 3, 20, 3.] Κλέαρχος εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα. Ξε. ἀν. 1, 5, 13. Ἐκέλευσαν ἐπὶ τὰ ὅπλα. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 20. Ἐκέλευσεν ἐπὶ τοὺς Σκιρίτας, τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην. Θ. 5, 72, 1. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 54. Ὀρθὴν κελεύεις (erg. ὁδὸν ἰέναι); Ἀρ. ὄρ. 1. — Ἐγὼ μὲν νῦν ἐς τὸ βαλανεῖον βούλομαι. Ἀρ. βά. 1279. Λοιπόν ἐστι χωρίον, οἷ σπουδὴν ἔχω. Ἀρ. Λυ. 288. Φανερὸς ἦν οἴκαδε παρασκευαζόμενος. Ξε. ἀν. 7, 7, 57.

A. 3. In einigen Fällen denkt man den Begriff φέρειν, wiewohl sie z. T. auch bloßer Ausruf sind. Ὕδωρ κατὰ χειρός. Ἀρ. σφ. 1216. Ὕδωρ, ὕδωρ ὦ γείτονες. Ἀρ. θε. 241. Ἀνεβόα τις τῶν ξένων, βοήθεια. Πολ. 13, 8, 5.

A. 4. Bei Adverbien kann der Begriff des Stattfindens oder Sich verhaltens, des Geschehens oder Thuns ausgelassen werden. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ οὕτως (ταύτῃ). Πλ. πολ. 360, d. νό. 676, a. Ὡς εὐτυχῶς, ὅτι οὐκ ἐλήφθην ἔνδοθεν. Ἀρ. ἱπ. 101. Εὖ γε, νὴ τὴν Ἥραν, ὅτι ὀρθοῖς τὸν πατέρα. Πλ. Λάχ. 181, a.

A. 5. Der unbestimmte Begriff des Geschehens, Machens, Thuns schwebt auch zuweilen bei einem bloßen Subjekt oder Objekt vor (δρᾷ, δράσω ꝛc.), zum Teil gedacht, insofern er in einem folgenden Verbum mit enthalten ist. Vgl. § 51, 7, 14. Über Auslassung eines solchen Begriffes bei Negationen s. die Beispiele § 64, 5, 4. Σὺ τῇ θύρᾳ πρόςκεισο. Ταῦθ'

ὦ δέσποτα. Ἀρ. σφ. 142. Τὰς κόμας ἀποκερεῖ. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ. Οὔκ, ἄν γε ἐμοὶ πείθῃ. Ἀλλὰ τί; Πλ. Φαίδ. 89, b. Μηδὲν ἄγαν. Σόλ. Στ. 3, 79, β. — Τί δοκοῦσιν ὑμῖν ὦ ἄνδρες; ἆρά γε ὁμοίως ὑμῖν περὶ τῶν ἀδικούντων γιγνώσκειν; Λυκ. 119. Τί ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μέλης; ἢ πρὸς τὸ βέλτιστον βλέπων ἐδόκει σοι κιθαρῳδεῖν; Πλ. Γο. 502, a. Τί ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιον ἔρχεται; Πλ. Πρω. 360, a. — Τί προςῆκεν; τὰ μὲν χρήματα ἔχειν τὴν πόλιν, τὸν δ' ἀποστεροῦντα κολάζειν. Δη. 24, 14. — Τί τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας; ἆρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον. Ξε. ἀπ. 3, 1, 10.

A. 6. Bei dem ankündigenden τί tritt als Subjekt gewöhnlich der Accusativ ein, wenn ihm das den folgenden Infinitiv regierende Verbum, z. B. χρή, gleich angefügt ist. Τί χρὴ τὸν μέτριον πολίτην; τὰ ἑαυτοῦ πειρᾶσθαι σῴζειν. Ἰσαῖ. 7, 40. Τί προςήκει τὸν στρατηγὸν τὸν ἀγαθόν; στρατόπεδον συναγαγεῖν ἁρμόττον τῷ πολέμῳ. Ἰσ. 15, 119. — Τί χρὴ τὸν τῶν μεγίστων ἐπαίνων ἄξιον; οὐ μετὰ τῶν βελτίστων ἐκ τῆς πόλεως στρατευόμενον ἀριστείων ἀξιοῦσθαι; Ἰσ. 16, 30. (Ἀλγεῖς τί δ' ἡμᾶς; παιδὸς οὐκ ἀλγεῖν δοκεῖς; Εὐ. Ἑκ. 1256.)

A. 7. Ebenfalls ein allgemeiner Begriff wie (γίγνεται) oder ποιεῖ kann bei den Formeln ἄλλο τι ἢ — und οὐδὲν ἄλλο ἢ — (wie bei nihil aliud quam) als vorschwebend gedacht werden. So auch in der Frage τί ἄλλο ἢ —; und ἄλλο τι ἢ —; (Ὁ νομοθέτης οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων θήσει τοὺς νόμους. Πλ. νό. 630, c.) Τὰ πλοῖα ἐνέπρησαν ὅπως ἀπόγνοια ᾖ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν [τῆς γῆς]. Θ. 3, 85, 2. Οὐδὲν ἄλλ' ἢ συμβουλεύουσιν ἡμῖν πάλιν περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύειν. Ἰσ. 8, 37. (Οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ καθιστᾶσι τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον. Δη. 8, 10.) Οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορκημένῃ ἐῴκεσαν ὑποφευγούσῃ. Θ. 7, 75, 4. — Ἄλλο τι ἢ τούτοις οὔτε αἱ ἐπιστῆμαι χρήματά εἰσιν οὔτε τὰ κτήματα; Ξε. οἰκ. 1, 16. Οἱ ἀγαθοὶ ἄλλο τι ἢ φρόνιμοι; Πλ. Κρατ. 398, b. Ἄλλο τι ἢ φαίης ἂν ἀναγκαῖον εἶναι φιλοσοφεῖν; Πλ. Εὐθύδ. 282, d. Τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσαν; Θ. 3, 39, 2 u. dort die A.

A. 8. Ἄλλο τι erscheint auch als Fragepartikel, eig. für sich stehend, wie unser: nicht wahr? [Herm. z. Vig. 110.] Ἄλλο τι ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνῳ φίλος; Πλ. Λύ. 222, d. Ἄλλο τι περὶ πολλοῦ ποιεῖ ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; Πλ. ἀπ. 24, d. Ἄλλο τι ὁμολογοῖ ἄν; Πλ. συ. 200, d. Εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄλλο τι ὁ ἔρως κάλλους ἂν εἴη ἔρως; 201, a.

(A. 9. Auch der Begriff des Zuteil Werdens fehlt zuweilen. (Vgl. über ἵνα τίς; und ὅτι τί; § 51, 17, 8.) Ἕστηκας ἀργός; Οὑτοσί σοι κόνδυλος. Ἀρ. εἰρ. 256. Δῆλον ἐπὶ τίσι φθονοῦσι καὶ τίσιν, εἴπερ ἐστὶν ὁ φθόνος λύπη τις, μὴ ἵνα τι αὐτῷ, ἀλλὰ δι' ἐκείνους. Ἀρλ. ῥητ. 2, 10.)

(A. 10. Die Pronomina τοῦτο, (τόδε,) ἐκεῖνο finden sich auch als das Folgende ankündigender Ausruf ohne Verbum, wo man ganz allgemein denken kann: findet statt oder ist zu betrachten. So καίτοι καὶ τοῦτο Dem. 4, 11. 18, 123, καὶ γὰρ (αὖ) τοῦτο 19, 314. 21, 167. 56, 40, ἔτι δὲ καὶ τόδε Xen. Hell. 7, 1, 4, ἀλλ' ἐκεῖνο Plat. Hipp. 283, d, ἐπεὶ κἀκεῖνο Dem. 44, 55, ἀλλ' ἕτερον Lys. 13, 79. Über τοῦτ' ἐκεῖνο § 51, 7, 11; so auch τόδ' ἐκεῖνο Eur. Med. 98.)

A. 11. In der Formel τί τοῦτο was weiter? ein διαφέρει (statt ἐστί) zu ergänzen ist eig. nicht richtig. Ἄνδρα οὔπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα; Οἶμαι ἔγωγε· ἀλλὰ τί τοῦτο; Πλ. Γο. 497, e.

A. 12. Oft schwebt ein Begriff des Sprechens vor, besonders bei Negationen. Περὶ μὲν τούτων κατὰ σχολήν; Δη. 24, 187. Ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων (erg. λεκτέον). Δη. 18, 99. Ἀλλὰ μήπω τοῦτο, ταῦτα (erg. εἰρήσθω). Δη. 21, 90. Σύ γε μηδὲν ἔτι πρὸς ταῦτα (erg. λέξῃς). Ἀρ. βά. 117. Μή μοι μυρίους ξένους (erg. λέξητε). Δη. 4, 19. Οὐκ ἂν γενοίμην Ἡρακλῆς ἄν. Μηδαμῶς (τοῦτο λέξῃς). Ἀρ. βά. 581. — Φίλιππος τοῖς συνέδροις χαίρειν (erg. λέγει). Δη. 18, 157. — Ἑνὶ λόγῳ (erg. εἰπεῖν), περὶ ὧν μὴ οἶδέ τις οὐκ ἔστι ψευδὴς δόξα. Πλ. Θε. 194, a. [Herm. De ell.

111 s.] Ἑνὶ κεφαλαίῳ, μόνος τῶν πάντων στρατηγῶν (Χαβρίας) οὐ πόλιν, οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην ἀπώλεσεν οὐδένα. Δη. 20, 78. Vgl. § 48, 6, 2 u. 15, 17.

A. 13. In Sprichwörtern und Inschriften giebt es noch manche herkömmliche Auslassung von Verben, die sich sehr leicht von selbst ergeben. Ὗς τὴν Ἀθηνᾶν (διδάσκει). Γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας (φέρειν). Ἐξ ὀνύχων λέοντα (γιγνώσκειν). Παροι. Τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι. Πλ. Χαρ. 167, a. [Heindorf zu Plat. Charm. 32 u. Stallbaum z. Phil. 160.] — Οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ Ἀθηνᾷ (erg. ἀνέθεσαν). Δη. 22, 72. Ἀθηναῖοι ἀπὸ Μήδων. Αἰ. 3, 116. Οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον ἀνδραγαθίας ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης (erg. ἐστεφάνωσαν). Δη. 22, 72.

4. Mit diesen eig. elliptischen Auslassungen des Verbums nicht zu verwechseln sind die äußerst häufigen Fälle, wo zu einem Begriffe ein Verbum aus einem vorhergehenden, selten aus einem folgenden, zu entnehmen ist. *Μέγα τοῖς ἠτυχηκόσιν, ὥσπερ ἐγώ, δυνηθῆναι περὶ ὧν πεπόνθασιν εἰπεῖν. Δη.* 45, 1. *Ἔξεστιν, ὥσπερ Ἡγέλοχος, ἡμῖν λέγειν. Ἀρ. βά.* 303. vgl. z. Thuk. 5, 59, 2 u. Bekker Hom. Blätter 1 S. 265 ff.

A. 1. Die so zu ergänzende Form kann von der da stehenden nicht bloß in der Person, im Numerus und Modus, sondern selbst im Tempus verschieden sein. Zuweilen ist auch aus einem Kompositum ein Simplex zu ergänzen. [Reg. z. Kr.s Ausgaben u. Ergänzung und Verbum.] Ἐγώ σε ἄσμενος ἑώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οὗτοι· σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς. Ξε. ἀν. 2, 1, 16. Πάνυ χαλεπῶς ἔχω, οἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλούς (erg. χαλεπῶς ἔχειν). Πλ. συ. 176, a. Τὸ ἐμὲ προκριθῆναι οὐχ ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἧττον ἄν τι διὰ τοῦτο τυγχάνειν (erg. δοκεῖτε) εἴ τι δέοισθε. Ξε. ἀν. 5, 9, 26. Ὡς ἐμοῦ ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. Ξε. ἀν. 1, 3, 6. — Ἐγὼ καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν καὶ νῦν ὑμῖν εὔνους. Ξε. ἀν. 3, 3, 2. Πρὸς τὰς πύλας ἦλθον, ὡς δὴ ἐξ ἀγροῦ ἀπιόντες, ἡνίκαπερ οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων ὀψιαίτατοι. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 3. Χαρίζεσθαί σοι βούλομαι· καὶ γὰρ ἂν καὶ μαινοίμην εἰ μή (erg. βουλοίμην). Δη. 52, 11. — Οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. Δη. 19, 46. Ἐπειδὴ οὐ τότε (erg. ἔδειξας), ἀλλὰ νῦν δεῖξον. Δη. 18, 191. Ἐγὼ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην (erg. πράττειν) ἔπραττον. Δη. 18, 180. Vgl. § 55, 4, 11. — Τοὺς στρατιώτας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα (erg. ἰόντας) εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. Ξε. ἀν. 1, 4, 7.

A. 2. So erscheint auch in Verbindungen wie καὶ τότε καὶ νῦν das Verbum, regelmäßig nur Ein Mal, im Präsens. Ἡμεῖς ὁμοῖοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν. Θ. 1, 86, 2. Ἔμοιγε νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ· παῖδας φυτεύειν οὔποτ' ἀνθρώπους ἐχρῆν. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 99 (84). Τὸ σαφὲς οὐδεὶς οὔτε τότε οὔτε ὕστερον ἔχει εἰπεῖν. Θ. 6, 60, 2. Ἄλλα μὲν πρότερον, ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν. Ξε. ἀν. 4, 4, 7. [z. Th. 1, 86, 2.]

A. 3. Das zu ὥσπερ gehörige Nomen kann auch in demselben Kasus stehen wie das, auf welches ὥσπερ sich bezieht. Eben so assimilieren sich auch adjektivische Relative mit ihrem Nomen dem vorhergehenden. [z. Th. 1, 69, 4.] Οἶμαι τοὺς νεωτέρους πυνθάνεσθαι ὥσπερ ἐμέ. Ἀντ. 5, 71. Πῶς οὐ χρὴ πάντα τινὰ μεγάλην τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχειν, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας οὐκ ἀπολέκτους ὥσπερ καὶ ἡμᾶς. Θ. 6, 68, 2. — Εὔχεσθε πᾶσι τοῖς θεοῖς τὴν αὐτὴν λαβεῖν παράνοιαν ἐκεῖνον ἥνπερ ποτὲ τοὺς προγόνους αὐτοῦ. Δη. 14, 39. Ἔφη πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς οἵους καὶ Ἀθηναίους τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους αὐτοῖς φαίνεσθαι. Θ. 7, 21, 3.

§ 63. Kongruenz des Verbums.

1. Das Verbum richtet sich in Person und Numerus gewöhnlich nach dem Subjekt.

A. 1. Bei einem kollektiven Singular erscheint das Verbum oft im Plural. Μέρος τι ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἡγοῦνται θεούς, οἱ δὲ οὐ φροντίζειν ἡμῶν διανοοῦνται. Πλ. νό. 948, c. Ἀνηρέθιστο ἡ πόλις καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον. Θ. 2, 21, 3. Ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον. Θ. 4, 32, 2. [Über den Plu. neben dem Sing. z. Xe. An. 1, 7, 17.]

A. 2. Ein Relativ als Subjekt hat das Verbum in der Person des bezüglichen Begriffes bei sich. (Selten ist das Bedürfnis, ein Demonstrativ wie οὗτος als Subjekt mit der ersten oder zweiten Person des Verbums zu verbinden. Über αὐτός § 51, 6, 2.) Τί ἂν γυναῖκες φρόνιμον ἐργασαίατο [= ἐργάσαιντο] ἢ λαμπρόν, αἳ καθήμεθ' ἐξηνθισμέναι; Ἀρ. Λυ. 42. Ἀχάριστον ὑμῶν σπέρμ' ὅσοι δημηγόρους ζηλοῦτε τιμάς, μηδὲ γιγνώσκοισθέ μοι, οἳ τοὺς φίλους βλάπτοντες οὐ φροντίζετε. Εὐ. Ἑκ. 254. (Οἵπερ καὶ τῶν ἀποβαινόντων τὸ πλέον ἐπ' ἀμφότερα τῆς αἰτίας ἕξομεν, οὗτοι καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν. Θ. 1, 83, 2.)

A. 3. Beim Hinzutreten einer Apposition von verschiedenem Numerus kann das Verbum sich nach dieser (der näher stehenden) richten. So öfters bei ἕκαστος, das jedoch auch selbst als Subjekt im Singular gebraucht seiner kollektiven Bedeutung halber das Verbum im Plural annehmen kann. Θῆβαι, πόλις ἀστυγείτων μεθ' ἡμέραν μίαν ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἀνήρπασται. Αἰ. 3, 133. Αἱ τέχναι τὸ αὐτῆς ἑκάστη ἔργον ἐργάζεται. Πλ. πολ. 346, c. [z. Xe. An. 1, 8, 9.] — Τῶν ἑαυτοῦ ἕκαστος καὶ παίδων καὶ χρημάτων ἄρχουσιν. Ξε. Λακ. π. 6, 1. (Σὺ ὦ Λάχης καὶ Νικία, εἴπατον ἡμῖν ἑκάτερος, τίς ὁ διδάσκαλος ἑκατέρῳ. Πλ. Λάχ. 186, e.

A. 4. Selbst bei Vergleichungen, z. B. mit ἤ als, richtet sich das Verbum zuweilen nach dem (etwa im Numerus verschiedenen) verglichenen Begriffe. [z. Th. 1, 82, 2. 8, 29, 2.] Ἡ τύχη ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα. Δη. 4, 12. Ἀνεπίφθονον ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἐπιβουλευόμεθα καὶ βαρβάρους προςλαβόντας διασωθῆναι. Θ. 1, 82, 2. (Αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσειαι χάριτες πλέον ἢ ὅλον τὸ παρὰ τοῦ ἰδιώτου δώρημα δύνανται. Ξε. Ἱέρ. 8, 4.) Vgl. § 69, 64, 2.)

2. Der Plural eines Neutrums als Subjekt hat das Verbum gewöhnlich im Singular bei sich. Vgl. § 44, 4, 1. *Ἀκόλαστα πάντῃ γίγνεται δούλων τέκνα. Εὐ. ἀποσ. ἀδ.* 87 (966). *Διὰ τὰς γυναῖκας πάντα τὰ κακὰ γίγνεται. Μέ. μο.* 134. *Τὰ καλῶς εὑρημέν' ἔργα τῷ λόγῳ μηνύεται. Σο. ΟΚ.* 1188.

A. 1. Selten und z. T. zweifelhaft sind die Ausnahmen bei den Dramatikern [Dial. Sy. A. 2] und bei Platon [Schneider z. Rep. 353, b], nicht auffallend, wenn das Subjekt lebende Wesen bezeichnet. Häufiger und sicherer sind sie auch ohne dies besonders bei Thuk. [z. 1, 58, 1] und noch mehr bei Xen. [z. Xe. An. 1, 7, 20 lat. A. vgl. Schömann z. Isai. p. 411.] Τὰ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ' ἀμφοτέρων, ἢ ὅτι οὐ ξυνηγωνίζοντο ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι, διεφθείροντο. Θ. 3, 82, 9. Ἆρ' ἄν ποτε ὄμματα τὸ αὐτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο μὴ ἔχοντα τὴν αὐτῶν οἰκείαν ἀρετήν; Πλ. πολ. 353, b. Ἐγένοντο ἐκ τῶν ἀνδραπόδων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα. Θ. 6, 62, 4. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια. Ξε. ἀν. 1, 2, 23.

A. 2. Über δόξαν ταῦτα § 56, 9, 6.

3. Bei einem Dual als Subjekt, wie bei zwei verbundenen Singularen steht das Verbum eig. im Dual, wenn die Aussage

von jedem besonders; im Plural, wenn sie von beiden zusammengefaßt zu denken ist. Vgl. § 44, 2. Für die erste Person des Duals gebraucht wenigstens die gute Prosa auch von der passiven Formation immer die erste des Plurals. *Τὼ ἀδελφὼ αὐτῷ, ὥπερ ἐγενέσθην, ἄμφω ἄπαιδε ἐτελευτησάτην.* Ἰσαῖ. 6, 6. *Δῆλον ὅτι δύο ἐστὸν ψυχά.* Ξε. Κυ. 6, 1, 41. *Οὗτοι τί βουλεύεσθον ποιεῖν; Οὐδέν, ἀλλὰ βεβουλεύμεθα.* Πλ. Χαρ. 176, c. — *Μίνως καὶ Λυκοῦργος νόμους ἐθέτην.* Πλ. νό. 632, d. *Καὶ σὺ καὶ σὺ χαίρετον (-ετε).* Ἀρ. πλ. 788. *Ἡδονή σοι καὶ λύπη ἐν τῇ πόλει βασιλεύσετον.* Πλ. πολ. 607, a. *Ἥ τε πολιτικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία ἀξίω λόγου ἐστόν.* Πλ. Εὐθύδ. 306, c. *Σοφία καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἄν ποτε γενοίσθην.* Πλ. Φιλ. 30, c. — *Νὼ θεασώμεθα.* Ἀρ. ὄρ. 664. *Τῶν αὐτῶν δέονται καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνήρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης.* Πλ. Μέ. 73, b. *Οὐ μόνον φυτοῖς ἐγγείοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιγείοις ζῴοις φορὰ καὶ ἀφορία ψυχῆς τε καὶ σωμάτων ἐγγίγνονται.* Πλ. πολ. 546, a. (*Δικανική τε καὶ ἰατρικὴ σεμνύνονται.* Πλ. πολ. 405, a.) — *Ὡς εἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβραδάτης ἠσπάσαντο ἀλλήλους.* Ξε. Κυ. 6, 1, 47. *Εἰςέλθετ' εἰς νεοττιάν τε τὴν ἐμὴν καὶ τοὔνομ' ἡμῖν φράσατον.* Ἀρ. ὄρ. 641. *Ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή μοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὃ ὠνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἐστιν ἢ ἄδικον;* Πλ. Πρω. 330, c.

A. 1. Einem von Zweien gebrauchten Plural kann sich ein Particip oder Adjektiv im Dual anfügen, wie dem Dual eines Verbums das Prädikat oder Particip im Plural. Πάρεσμεν ὡς ἐπιδείξοντε καὶ διδάξοντε, ἐάν τις ἐθέλῃ μανθάνειν. Πλ. Εὐθύδ. 274, a. Τὸν θεὸν ἔρημον ἀπολιπόντε ποι φευξούμεθα τηνδὶ δεδιότε μηδὲ διαμαχούμεθα. Ἀρ. πλ. 446. Νῷν δύ' ἀποχρήσουσιν μόνω. Ἀρ. πλ. 484. Οὐκ ἂν φθάνοιτε τοῦτο πράττοντες. Ἀρ. πλ. 485. — Εὑρεταὶ γεγονότε δότε παράδειγμα. Πλ. Λάχ. 187, a. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην. Πλ. Τίμ. 40, e. Ἐγελασάτην ἄμφω βλέψαντες εἰς ἀλλήλω. Πλ. Εὐθύδ. 273, d.

A. 2. Selbst durch ἤ oder verbunden können zwei einheitliche Subjekte das Verbum im Plural bei sich haben, wenn die Aussage als von beiden zusammengefaßt zu denken ist. Ἔμελλον ἀπολογήσασθαι Λεωχάρης ἢ Δικαιογένης. Ἰσαῖ. 5, 5. Εἴργονται, ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφή τῳ γένωνται καλοί. Πλ. νό. 838, a. b. (Ἔμ' οὐθ' ὁ Πλούτωνος κύων οὐθ' οὑπὶ κώπῃ ψυχοπομπὸς ἂν Χάρων ἔσχον. Εὐ. Ἄλκ. 360. Vgl. die Erkl. z. Eu. Alk. 372.)

4. Bei mehr als zwei Subjekten steht der Plural. Nicht selten jedoch wird bei mehr als einem Subjekt, selbst bei persönlichen, auch wenn unter ihnen ein Plural ist, das Verbum dem nächsten Singular (oder Plu. eines Neu.) angefügt. *Λήθη καὶ δυςκολία καὶ μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν.* Ξε. ἀπ.

3, 12, 6. — *Ζῶντι τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἆθλοί τε καὶ μισθοὶ καὶ δῶρα γίγνεται. Πλ. πολ.* 614, a. *Ἔπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι. Ξε. ἀν.* 2, 4, 16. [z. Xe. An. 2, 4, 16 lat. A.] *Ἔστιν ἡ τούτου μήτηρ καὶ ὁ τῆς ἐμῆς γυναικὸς πατὴρ ἀδελφοί. Δη.* 45, 54. *(Σεύθης ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι. Ξε. ἀν.* 7, 6, 39. *Ἧττον ἂν στάσις εἴη ἑνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν. Ξε. ἀν.* 6, 1, 29.*) Ἧκε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτίμων. Ξε. Κυ.* 3, 3, 48. *Τὸ γνῶθι σαυτὸν καὶ τὸ σωφρόνει ἐστὶ ταὐτόν, ὡς τὰ γράμματά φησι καὶ ἐγώ. Πλ. Χαρ.* 164, e. *Γῆρας διδάσκει πάντα καὶ χρόνου τριβή. Σο. ἀποσ.* 586 (598). — *Οἱ παῖδες καὶ τὸ γένος ἅπαν τὸ τοῦ ἐπιορκήσαντος μεγάλοις ἀτυχήμασι περιπίπτει. Λυκ.* 79. *Σάρκες καὶ νεῦρα ἐξ αἵματος γίγνεται. Πλ. Τίμ.* 82, c. — *Ἀπήγγελλεν ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι. Ξε. ἀν.* 5, 9, 16. *(Τοὺς μείζους τίνας λέγεις; Οὓς Ἡσίοδός τε καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Πλ. πολ.* 377, d.

(A. 1. So erscheint auch der Singular des Imperativs vor mehrern Vokativen, vorzugsweise an einen gerichtet. Εἰπέ μοι ὦ Σώκρατές τε καὶ Ἱππόκρατες, τί ἐν νῷ ἔχετε; Πλ. Πρω. 311, d. Εἰπέ μοι ὦ Σώκρατές τε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι, πότερον παίζετε ἢ σπουδάζετε; Πλ. Εὐθύδ. 283, b. Lobeck zu So. Ai. 191 p. 152. Vgl. § 54, 4, 3 u. 61, 3, 2.)

A. 2. Auch wenn es dem Plural näher steht, richtet sich das Verbum zuweilen nach dem Singular, wenn dieser Hauptsubjekt ist. Βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰςπίπτει εἰς τὸ στρατόπεδον. Ξε. ἀν. 1, 10, 1. (Βρασίδας καὶ τὸ πλῆθος ἄνω ἐτράπετο, βουλόμενος ἑλεῖν τὴν πόλιν. Θ. 4, 112, 2.)

(A. 3. Selten findet sich bei einem einheitlichen Subjekt, dem ein anderer Begriff durch μετά mit angefügt ist, der Plural. Δημοσθένης μετὰ τῶν συστρατηγῶν σπένδονται Μαντινεῦσιν. Θ. 3, 109, 2 mit d. A.)

A. 4. Nur überhaupt ein Subjekt ankündigend oder umfassend, steht zuweilen der Singular, namentlich ἔστιν, ἦν, γίγνεται, wenn auch mehrheitliche Subjekte folgen: σχῆμα Πινδαρικόν. [Heindorf z. Plat. Euthyd. 72, Herm. z. Eur. Jon 1161 u. Soph. Trach. 520; gegen ihn Schäfer zum Plutarch 5 p. 142 f.] Ἔστι τούτω διττὼ τὼ βίω. Πλ. Γο. 500, d. — Ἔστι μέν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν αὐτῇ. Πλ. πολ. 463, a. Δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι γίγνεται ἀπὸ τῆς δόξης ἀρχαί τε καὶ γάμοι. Πλ. πολ. 363, d. [Πάχναι καὶ χάλαζαι καὶ ἐρυσίβαι — γίγνεται.? Πλ. συ. 188, b. Σκέλη καὶ χεῖρες προςέφυ πᾶσιν.? Πλ. Τίμ. 45, a.] Vgl. § 61, 6, 3.) Osc. Wilpert, de schemate Pindarico et Alcmanico. Vratisl. 1878.

5. Bei Verbindung mehrerer Subjekte von verschiedener Person richtet das Verbum sich entweder nach dem nächsten oder man wählt bei Zusammenfassung der Aussage (3) den Plural und zwar die erste Person desselben, wenn ein Subjekt der ersten; die zweite, wenn keins der ersten angehört. *Οἶδα σαφῶς καὶ*

ἐγὼ καὶ σὺ ὅτι ηὐδοκίμει Περικλῆς. Πλ. Γο. 515, e. *Ἐγὼ λέγω καὶ Σεύθης τὰ αὐτά.* Ξε. ἀν. 7, 7, 16. *Τὸ γνῶθι σαυτὸν καὶ τὸ σωφρόνει ἐστὶ ταὐτόν, ὡς τὰ γράμματά φησι καὶ ἐγώ.* Πλ. Χαρ. 164, e. *Σύ τε Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς.* Ξε. ἀν. 2, 1, 16. *Εἴσει οἷοί τε ὑμεῖς ἐστε καὶ οἷοι ἡμεῖς.* Ξε. ἀν. 7, 7, 4. *Οὔτε σὺ οὔτ' ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναιτ' ἀντειπεῖν.* Ξε. ἀπ. 4, 4, 7. *Μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων.* Δη. 4, 24. — *Δεινοὶ καὶ σοφοὶ ἐγώ τε καὶ σὺ ἦμεν.* Πλ. Θε. 154, d. *Τούτοις ἐγώ σφε καὶ πόλις δωρούμεθα.* Εὐ. ἱκ. 1168. *Ἐγὼ καὶ σφὼ βαρείᾳ ξυμφορᾷ πεπλήγμεθα.* Εὐ. Ἄλκ. 405. *Ξυμφωνοῦμεν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς.* Πλ. νο. 661, d. — *Τὴν μαιείαν ταύτην ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ ἐκ θεοῦ ἐλάχομεν.* Πλ. Θέ. 210, c. *Ἡμεῖς καὶ οἵδε οὐκ ἄλλην ἄν τινα δυναίμεθα ᾠδὴν ᾄδειν.* Πλ. νό. 666, d. — *Οὔτε σὺ οὔτ' ἂν ἡμεῖς φαῖμεν.* Πλ. Θε. 163, a. *Ὑμεῖς καὶ ἐγὼ τάδε λέγομεν.* Πλ. νό. 661, b. — *Οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ πρῶτον ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε.* Πλ. νό. 888, b.

6. Wenn Subjekt und Prädikat von verschiedenem **Numerus** sind, so richtet sich das Verbum nicht selten nach dem **Prädikat**, besonders wenn dies der nachdrucksvollere oder nähere Begriff ist. So auch wenn das Subjekt Plural eines Neutrums, das Prädikat Plural eines Maskulinums oder Femininums ist. *Αἱ χορηγίαι ἱκανὸν εὐδαιμονίας σημεῖόν ἐστιν.* Ἀντ. 2, γ, 8. *Λόγοι γίγνονται τὸ λειπόμενον.* Πλ. Γο. 502, c. — *Ὑπόλοιπόν ἐστιν οἱ στρατηγοί.* Δη. 35, 48. *Οὗτοι φανερά ἐστι λώβη τε καὶ διαφθορὰ τῶν συγγιγνομένων.* Πλ. Μέ. 91, c. *Οἱ ἀντιλέγοντες ὄχλος ἄλλως καὶ βασκανία κατεφαίνετο.* Δη. 19, 24. *Οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο.* Θ. 4, 102, 2. *Πάντα ταῦτα κακουργίαι εἰσίν.* Ξε. Κυ. 1, 6, 28. [Vgl. Th. 4, 26, 3.]

A. Wenn Subjekt und Prädikat von verschiedenem **Genus** (wie Numerus) sind, so richtet sich ein sie etwa verbindendes ὤν (oder καλούμενος) seltener nach dem Subjekt als nach dem **Prädikat**. Ὑπεξέθεντο τὰς θυγατέρας, παιδία ὄντα. Δη. 19, 194. — Ἀθάνατον ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα. Πλ. Φαίδ. 114, d. Καλῶς ἔχει δηλῶσαι ὃ τυγχάνει οὖσα ἀρετή. Πλ. Μέ. 72, c. Ἐλπίς, κινδύνῳ παραμύθιον οὖσα, βλάπτει. Θ. 5, 103, 1. Τὸ ὅλον πᾶν ἂν εἴη, τὰ πάντα ὂν μέρη. Πλ. Θε. 204, e. Πείθεσθαί ἐστι τῷ νομοθέτῃ χρεὼν τὸν ὄντα ἡμῶν ἕκαστον ἀθάνατον εἶναι, ψυχὴν ἐπονομαζόμενον. Πλ. νό. 959, a. b. — Πάντα ὅσα ὑπὸ ποιητῶν λέγεται διήγησις οὖσα τυγχάνει. Πλ. πολ. 392, d. Τὸ ἧττω εἶναι ἑαυτοῦ εὑρέθη ἀμαθία οὖσα. Πλ. Πρω. 359, d. — Καταφανέστατον γέγονεν ἄλλο ὂν αἰσθήσεως ἐπιστήμη. Πλ. Θε. 186, e. (Ἀπορῶ) ἐπιστήμη (ὅ, τι) τί ποτε τυγχάνει ὄν; Πλ. Θε. 145, e, 148, d. Ψυχὴν ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσιν ὀλίγου ξύμπαντες οἷον τυγχάνει ὄν. Πλ. νό. 892, a. — Δείξει πρότερον ὂν ψυχὴν σώματος. Πλ. νό. 893, a. Τὴν ἡδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὄν. Πλ. Πρω.

354, c. — Ἑνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόριά ἐστιν ἃ ἐρωτᾷς. Πλ. Πρω. 329, d. Τίνος ὄντος ἀρετῆς λέγεις ἃ λέγεις; Πλ. Μέ. 79, d. Οἱ Ἀργεῖοι ἐτύγχανον τότε ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἄργους τῆς Κορίνθου ὄντος. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 1.

§ 64. Selbständige Sätze.

1. Ein selbständiger Satz hat gewöhnlich dieselbe Modalität, mag man ihn bejahend, negativ oder interrogativ aussprechen. *Γνῶμαι ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων. Μέ. μο.* 101. *Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται. Μέ. μο.* 27. *Ἆρ' ἐστὶ λῆρος πάντα πρὸς τὸ χρυσίον; Ἀντιφάνης* 289 (232), 1.

A. 1. Ausg. der imperative Konj. mit μή § 54, 2, 2.

A. 2. Die griechische Sprache ist rücksichtlich der Modalität viel ausdrucksreicher als andere, sowohl durch die Zahl und Bedeutsamkeit ihrer Modi als durch die in mannigfachen Beziehungen mit denselben verbundene Partikel ἄν. Über diese Genaueres § 69, 7.

2. Rein erscheint die Modalität im selbständigen Satze, wenn derselbe bloß durch die Modi (Indikativ, Imperativ, Konjunktiv oder Optativ ohne *ἄν*) ausgedrückt wird. In dieser Beziehung ist der Satz entweder

1) objektiv faktisch, ausgedrückt durch den Indikativ;
2) prostaktisch, ausgedrückt durch den Imperativ oder Konjunktiv;
3) euktisch, ausgedrückt durch den Optativ oder Indikativ.

A. 1. Über den Imperativ § 54, 4, 1 u. 2; über μή mit dem Imperativ des Präsens oder dem Konjunktiv des Aorists § 54, 2, 2; über die erste Person des Konjunktivs affirmativ § 54, 2, 1; prohibitiv eb. A. 2, interrogativ eb. A. 3; über den Optativ § 54, 3, 1—5.

A. 2. In diesen Bedeutungen sind die genannten Modi in selbständigen Sätzen einer Modifikation durch ἄν nicht wohl empfänglich, der Indikativ wenigstens nicht vom Präsens und Perfekt; überhaupt nicht die Konjunktive und eben so wenig wohl auch die Imperative. Der Optativ mit ἄν erscheint nur bei Dramatikern (namentlich mit πῶς) auch wünschend. Πῶς ἂν σύ μοι λέξειας ἁμέ (ἃ ἐμὲ) χρὴ λέγειν; Ἀρ. ἱπ. 16. (Εὐ. Ἱπ. 345).

A. 3. Über ἄν mit dem Optativ als gemilderten Indikativ § 54, 3, 7 und als gemilderten Imperativ eb. A. 8; über den Indikativ des Präsens und Futurs in einer imperativischen Frage § 53, 1, 9 und 7 A. 2 vgl. A. 3, so wie mit οὐ und οὐ μή eb. A. 4 u. 5.

3. Mit *ἄν* verbunden bezeichnet in einem selbständigem Satze der Indikativ eines historischen Tempus, daß die Handlung vorkommenden Falls eintrat oder eingetreten wäre.

A. 1. Über diesen Gebrauch bei wiederholt Vorgekommenem § 53, 10, 3 vgl. § 54, 12, 5; von nicht Stattfindendem § 54, 3, 10 und § 61, 3, 1.

A. 2. Über den Indikativ ohne ἄν von etwas Nichtstattfindendem § 53, 2, 7 und 10 A. 5.

A. 3. Der Indikativ des Futurs mit der Partikel ἄν (ein von manchen Grammatikern bezweifelter Sprachgebrauch) bezeichnet, daß die Handlung wohl eintreten könne. [Hermann De part. ἄν p. 29 ss.] Αἰγυπτίους οὐχ ὁρῶ ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσεσθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. Ξε. ἀν. 2, 5, 13. [vgl. Th. 2, 80, 1 u. z. Xe. An. 2, 3, 18. So auch mit dem Infinitiv des Futurs. z. Th. 2, 80, 5.] L. Herbst, über ἄν beim Futur im Thukydides. Hamb. 1867, 4.

4. Der Optativ mit ἄν bezeichnet, daß der Satz als ein möglicher bloß gedacht werde. S. § 54, 3, 6—9 vgl. 11 A. 1 u. 12 A. 1.

A. Über den Optativ des Aorists § 53, 6, 4.

5. Selbständige interrogative Sätze werden teils bloß durch den Ton (nach dessen Angabe, dem Fragezeichen) als solche ausgesprochen; teils durch eine Fragepartikel, wie οὐ, ἦ, ἆρα, μή, μῶν, eingeführt, teils haben sie ein adjektivisches oder adverbiales Fragewort. *Οὗτος καθεύδεις; Κρατῖνος* 58 (51). *Ἕλληνες ὄντες βαρβάροις δουλεύσομεν; Εὐ. Τήλ.* 17 (717). *Οὐκ εἰκὸς ὕστατα ἀφικνεῖσθαι τὰ βραδύτατα; Πλ. πολιτ.* 266, c. *Ζῷα οὐ ταῦτα καλεῖς, ἃ ἂν ψυχὴν ἔχῃ; Πλ. Εὐθύδ.* 302, a. *Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος, ἦ κακὸν μέγα; Εὐ. Φοί.* 388. *Ἆρ᾽ ὄφελός τι τῶν ἄλλων κτημάτων ἄνευ φρονήσεως καὶ σοφίας; Πλ. Εὐθύδ.* 281, b. *Τῶν πολλῶν καλῶν μῶν τί ἐστιν ὃ οὐκ αἰσχρὸν φανήσεται; Πλ. πολ.* 479, a. — *Οἳ φαίνονται καὶ λέγοντες ἃ μὴ ἴσασι καὶ πράττοντες πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπαίνου μᾶλλον ἢ ψόγου τυγχάνειν καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἢ καταφρονεῖσθαι; Ξε. ἀπ.* 3, 6, 16. *Πῶς ἡμῖν ἔχεις; Φιλή.* 118 (125). — *Ἔστι προςενεγκεῖν τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν ὧν μιμήματά ἐστιν ἢ οὔ; Πλ. Κρατ.* 430, b. *Πᾶς οἶδεν ὁποῖα ὁποίοις δυνατὰ κοινωνεῖν ἢ τέχνης δεῖ τῷ μέλλοντι δρᾶν ἱκανῶς αὐτά; Πλ. σοφ.* 253, a. — *Στρατεύοιτο πότερος ἂν ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; Ξε. ἀπ.* 1, 6, 9. *Ποτέρως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι σωφρονοῖεν, ἀργοῦντες ἢ τῶν χρησίμων ἐπιμελούμενοι; Ξε. ἀπ.* 2, 7, 8. *Ποτέρως ἄν με κρίναις ἀξιοφίλητον μᾶλλον εἶναι χρημάτων κοινωνόν, εἴ σοι αὐτὰ τὰ ὄντα ἀποδεικνύοιμι ἢ εἴ σε πειρῴμην ἐξαπατᾶν; Ξε. οἰκ.* 10, 3. *Τίς ὁ γνωσόμενος; ὁ ποιήσας ἢ ὁ χρησόμενος; Πλ. Κρατ.* 390, b. *Τρέφεται ψυχὴ ὦ Σώκρατες τίνι; μαθήμασι δήπου. Πλ. Πρω.* 313, c. — *Φαίνεται φύσει τινὰ ὀρθότητα ἔχον εἶναι τὸ ὄνομα· ἢ οὔ; Πλ. Κρατ.* 391, a.

A. 1. Über Fragen wie πῶς οἶδα; § 54, 1, 3; τί λέγομεν, λέξομεν, λέγωμεν; ꝛc. § 53, 1, 9. 7 A. 2—5; οὐ παιήσετε; § 53, 7, 4. Über die interrogativen Pronomina und Adverbia bei einzelnen Begriffen § 51, 17, 2 ff.; in abhängigen Sätzen eb. A. 7; mehrere verbunden eb. A. 10.

A. 2. Das direkt und indirekt gebräuchliche πότερον, seltener πότερα, ist ursprünglich ein Ac. nach der Analogie von δυοῖν θάτερον u. ä. meist nur in Gegenfragen vorkommend. Vgl. § 57, 10, 11. Πότερον αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς πόλεσι φρονιμώτεραί σοι δοκοῦσιν εἶναι ἢ οἱ ἄνδρες, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν γένος; Οἱ ἄνδρες. Πλ. Κρατ. 392, c. Πότερον ἐξήτακας τοῦτο ἢ πῶς οἶσθα; Ξε. ἀπ. 3, 6, 11. Πότερον φῶμέν τι εἶναι αὐτὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἢ μή; Πλ. Κρατ. 439, c.

A. 3. Schon durch den Ausdruck der Frage selbst deutet man häufig an, ob man das Gefragte bejaht oder verneint zu sehen erwarte. So setzen οὐ, οὔκουν meist eine Bejahung, μή, μῶν, ἆρα eine Verneinung voraus, zuweilen jedoch auch eine Bejahung; unentschieden ist ἦ. Genaueres über diese Partikeln unten § 69. Über ἄλλο τι § 62, 3, 8.

A. 4. An Ausdrücken für Bejahung und Verneinung ist das Griechische ungemein reich. Als solche erscheinen außer vielen Adverbien φημί ich bejahe es, οὔ φημι ich verneine es vgl. § 67, 1, 2, das konzessive ἔστω es sei so vgl. § 54, 4, 2, die Wiederholung des in Frage gestellten Begriffes, des persönlichen Pronomens mit γέ und ganzer Sätze. Ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Πλ. πολ. 353, b. Ψυχὴν οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην καὶ φρονιμωτάτην ἥκιστ' ἄν τι ἔξωθεν πάθος ταράξειεν; Ναί. Πλ. πολ. 381, a. — Ἀνθρώπους μὴ οὕτω φῶμεν βλαπτομένους εἰς τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν χείρους γίγνεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Πλ. πολ. 335, c. Φιλόσοφος τὴν φύσιν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ πόλεως; Παντάπασι μὲν οὖν. Πλ. πολ. 376, c. Οὐκ οἶσθα ὅτι ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον ἄλλως τε καὶ νέῳ καὶ ἁπαλῷ ὁτῳοῦν; μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάττεται καὶ ἐνδύεται τύπος ὃν ἄν τις βούληται ἐνσημήνασθαι ἑκάστῳ. Κομιδῇ μὲν οὖν. Πλ. πολ. 377, b. — Εὐδαίμονας λέγεις οὐ τοὺς τἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κεκτημένους; Πάνυ γε. Πλ. συ. 202, d. Οὐ τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος; Πανταπασί γε. Πλ. Φαίδ. 67, d. Τί τὸ ζῆν; ψυχῆς φήσομεν ἔργον εἶναι; Μάλιστά γε. Πλ. πολ. 353, d. — Ἡ περὶ τὸν πόλεμον ἀγωνία οὐ τεχνικὴ δοκεῖ εἶναι; Καὶ μάλα. Πλ. πολ. 374, b. — Τόδε μοι εἰπέ, ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ ἐστί τις κοινωνία; Πάντων μάλιστα. Πλ. πολ. 403, a. — Ὁ ἐπιστήμων σοφός; Φημί. Πλ. πολ. 350, b. — Οὐ τήν γε ὠφέλειαν ἑκάστης τῆς τέχνης ἰδίαν ὡμολογήσαμεν εἶναι; Ἔστω. Πλ. πολ. 346, c. — Ἆρα καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἔστιν; Καὶ ἀρετή. Πλ. πολ. 353, b. Τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ τὰ αὐτὰ ἀποδοτέα ταῖς αὐταῖς φύσεσιν; Τὰ αὐτά. Πλ. πολ. 456, b. Χρήσιμον καὶ ἐν εἰρήνῃ δικαιοσύνη; Χρήσιμον. Πλ. πολ. 332, e. — Ὀφθαλμῶν, φαμέν, ἔστιν ἔργον; Ἔστιν. Πλ. πολ. 353, b. Οὐκ ἐνενόηκας ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀκίνητον θυμός; Ἐννενόηκα. Πλ. πολ. 375, b. — Ξυμβόλαια λέγεις κοινωνήματα ἤ τι ἄλλο; Κοινωνήματα δῆτα. Πλ. πολ. 333, a. Οἶσθά που τῶν γενναίων κυνῶν ὅτι τοῦτο φύσει αὐτῶν τὸ ἦθος πρὸς μὲν τοὺς συνήθεις τε καὶ γνωρίμους ὡς οἷόντε πρᾳοτάτους εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας τοὐναντίον. Οἶδα μέντοι. Πλ. πολ. 375, e. Ἆρ' οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Πλ. πολ. 353, a. — Οὐ καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι φῂς δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε. Πλ. πολ. 339, b. Δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; Ἔμοιγε. Πλ. πολ. 352, d. — Ὁ θεός τε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει; Πῶς δ' οὔ; Πλ. πολ. 381, b. Ἔστιν ὅπως οὐ πάμπολυ διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν; Πῶς δ' οὐ διαφέρει; Πλ. πολ. 453, b. Ὁ τρόπος τῆς λέξεως καὶ ὁ λόγος οὐ τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει ἕπεται; Πῶς γὰρ οὔ; Πλ. πολ. 400, d. — Οὐ φρονίμους τοὺς φύλακας δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς καὶ κηδεμόνας τῆς πόλεως; Ἔστι ταῦτα. Πλ. πολ. 412, c. d. Οὐ κἂν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον ὕστερον ἔλαττον γενήσεται; Ἔστιν οὕτως. Πλ. Φαίδ. 71, a. — Οὐκ ἐν μόνῃ τῇ τοιαύτῃ πόλει τόν τε σκυτοτόμον σκυτοτόμον εὑρήσομεν καὶ τὸν γεωργὸν γεωργόν; Ἀληθῆ. Πλ. πόλ. 397, e. Οὐκ ἐκεῖ μὲν ἀκολασίαν ἡ ποικιλία ἐνέτικτεν, ἐνταῦθα δὲ νόσον; Ἀληθέστατα. Πλ. πολ. 404, e.

Τὸν ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστάμενον ἄλλο τι σὺ καλεῖς ἢ διαλεκτικόν; Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο. Πλ. Κρατ. 390, c. — Ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Πλ. πολ. 352, e. Τοῦ πεποιηκότος ὁ πεπονθὼς ἔλαττον ἕξω παρ' ὑμῖν; μὴ δῆτα. Δη. 21, 187. — Τί δέ; ἀκούσαις ἂν ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Πλ. πολ. 352, e. Ὃν ἡ τύχη καὶ τὸ δαιμόνιον φίλον μὲν ἀλυσιτελῆ, συμφέροντα δ' ἐχθρὸν ἐμφανίζει, τοῦτον ἡμεῖς φοβώμεθα; Μηδαμῶς. Δη. 14, 36. — Σὺ τοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς πόλεσι τοὺς ὡς ἀληθῶς ἄρχοντας ἑκόντας οἴει ἄρχειν; Μὰ Δί' οὔκ, ἔφη, ἀλλ' εὖ οἶδα. Πλ. πολ. 345, e. Οὐ καλεῖς αὐτὸν καὶ μὴ ἀφήσεις; Μηδαμῶς, ἀλλ' ἐᾶτε αὐτόν. Πλ. συ. 175, b. Οὕτω σε φῶμεν λέγειν; Ἥκιστά γε. Πλ. πολ. 340, c. — Ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστιν. Τούτῳ ἐστί τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ὀξὺ ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μή ἐστί τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύ; Οὐκ ἔφη. Πλ. Πρω. 332, c. — Ἥκιστα ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός; Ἥκιστα δῆτα. Πλ. πολ. 381, b. — Μείζω τινὰ καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ' ὅς, οὐδέ γε μανικωτέραν. Πλ. πολ. 403, a. — Ἡγεῖ τινά ποτ' ἂν γενέσθαι ἀνδρεῖον τὸν θάνατον δεδιότα; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Πλ. πολ. 386, b. Τί σοι ἔτι ποιήσω; ἢ εἰς τὴν ψυχὴν φέρων ἐνθήσω τὸν λόγον; Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, μὴ σύ γε, ἀλλ' ἃ ἂν εἴπῃς, ἔμμενε τούτοις. Πλ. πολ. 345, b. — Ὁ μηδὲν κακὸν ποιεῖ, οὐδ' ἄν τινος εἴη κακοῦ αἴτιον; Πῶς γάρ; Πλ. πολ. 379, b.

§ 65. Satzgefüge.

I. Ideell und real abhängige (konsekutive und finale) Sätze.

1. Selbständige Sätze werden ideell abhängig, wenn man sie als vorgestellte oder geäußerte einem einleitenden Satze anfügt. So erscheinen positive Sätze durch *ὅτι*, *ὡς* oder ein Relativ eingeführt; interrogative sowohl durch *εἰ* ob und *πότερον* oder *πότερα* utrum als durch ein interrogatives Adjektiv, Pronomen oder Adverbium, sei es ein direktes oder indirektes, angefügt. Vgl. § 51, 17, 2 und 54, 6, 2. *Δῆλον ὅτι κοινὰ τὰ φίλων ἔσται. Πλ. πολ.* 449, c. *Ἴσως τὸ λεγόμενον ἀληθὲς ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά. Πλ. πολ.* 435, c. *Λέγει ὡς οὐδέν ἐστιν ἀδικώτερον φήμης. Αἰ.* 1, 125. — *Ἠρώτων αὐτὸν εἰ μηδὲν φροντίζει τῶν παρόντων. Ἰσ.* 12, 203. *Οὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται. Εὐ. Ἄλκ.* 783. *Μὴ τοῦτο βλέψῃς εἰ νεώτερος λέγω, ἀλλ' εἰ φρονούντων τοὺς λόγους ἀνδρῶν ἐρῶ. Μέ.* 610 (638). *Ἐπισκεψώμεθα εἰ ὁ ἄριστος εὐδαιμονέστατος καὶ ὁ κάκιστος ἀθλιώτατος ἢ ἄλλως ἔχει. Πλ. πολ.* 544, a. — *Βούλει καὶ τοῦτο σκεψώμεθα, πότεροι ἥδιον ζῶσιν, οἱ ἄρχοντες ἢ οἱ ἀρχόμενοι. Ξε. ἀπ.* 2, 1, 10. *Ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τοῦ οἰκονόμου καὶ τοῦ στρατηγοῦ, ἵνα εἰδῶμεν πότερον τὰ αὐτά ἐστιν ἢ διαφέρει τι. Ξε. ἀπ.* 3, 4, 7. *Ἠρώτων σε πότερα μανθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἃ ἐπίστανται ἢ ἃ μή. Πλ. Εὐθύδ.* 278, a. — *Ἀκούσωμεν τί ἕκαστος ἐρεῖ. Πλ. συ.* 193, d. *Οὐ τοῦτο ἐνενόει τί πείσοιτο, ἀλλὰ τί ἂν ποιήσας σοι χαρίσαιτο. Ξε. Κυ.* 7, 3, 10. *Οὐ φροντιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων. Πλ. Κρίτ.* 48, a. *Ἐκέλευσε*

λέγειν ὅ, τι γιγνώσκοι. Ξε. Κυ. 3, 1, 14. — *Ἆρα παντὸς ἀνδρός ἐστιν ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ καὶ ὁποῖα κακά, ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον;* Πλ. Γο. 500, a. *Ἐννοήσας ὁποῖόν τινά σε ποιεῖ ἡ σωφροσύνη παροῦσα καὶ ποία τις οὖσα τοιοῦτον ἀπεργάζοιτο ἂν εἰπὲ τί σοι φαίνεται εἶναι;* Πλ. Χαρ. 160, d. — *Νῦν τις λεγέτω ποτέρως ἂν τὴν ἀρετὴν μᾶλλον οἴεται ἀσκεῖσθαι παρ' ἡμῖν, εἰ μέλλοι ὁ πλεῖστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείστης καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἢ ἂν εἰδῶμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει κακὸν εἶναι.* Ξε. Κυ. 2, 3, 4. *Βουλευσόμεθα ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα.* Ξε. Κυ. 2, 1, 4. (Vgl. Struve opuscc. 2 p. 32. 35.)

A. 1. Über den Indikativ in diesen Sätzen § 54, 6, 1; den Optativ eb. A. 2; den Indikativ oder Optativ mit ἄν eb. A. 6; den Konjunktiv und den ihm entsprechenden Optativ in indirekten Fragen § 54, 7, 1; (den Infinitiv bei ὅτι und ὡς § 55, 4, 10; den Infinitiv nach ὡς wie und ὅ eb. A. 7; das fehlende ὅτι eb. A. 8;) die Bedeutung des Optativs des Aorists mit und ohne ἄν § 53, 6, 6; das fehlende ἐστίν § 62, 1, 4; in ὅτι τί § 51, 17, 8.

A. 2. Den unverändert angeführten Worten jemandes vorgesetzt vertritt ὅτι (nie ὡς) unser Anführungszeichen. Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς. Ξε. ἀν. 2, 4, 16. Ἐδήλου ἡ γραφὴ ὅτι Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ. Θ. 1, 137, 4.

A. 3. Die Sätze mit ὅτι und ὡς daß sind eig. Bestimmungssätze, welche den relativen Bestimmungssätzen entsprechen, wie denn beide Konjunktionen wirklich auch ursprünglich Relative sind, ὅτι das Neu. von ὅστις. Demgemäß beziehen sie sich oft auch auf ein vorhergehendes Demonstrativ (wohl auch auf ein τί) oder es kann dasselbe doch leicht hinzugedacht werden: der Umstand, daß. Solche Sätze gebrauchte man auch epexegetisch: nämlich. Τῷ φθόνῳ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν. Ἰσ. 9, 6. Τοῦτο γιγνώσκω ὅτι τόλμῃ δικαίᾳ καὶ θεὸς συλλαμβάνει. Μέ. 565 (572). Διενοήθημεν τὸ τοιόνδε ὅτι τὴν πόλιν ἐλευθέραν εἶναι δεῖ καὶ ἔμφρονα καὶ ἑαυτῇ φίλην. Πλ. νό. 693, b. Ἆρ' ἐπ' ἐκείνῳ γελᾶτε ὅτι οὐ δεήσει συγγυμναστήν με ζητεῖν; Ξε. συ. 2, 18. Οὐ τοῖς τῶν σοφωτάτων συγγράμμασιν ἐντετύχηκας ταῦτ' αὐτὰ λέγουσιν ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἀνάγκη ἀεὶ φίλον εἶναι; Πλ. Λύ. 214, b. (Τί ἔχεις εἰπεῖν ὡς ἄξιόν σοί ἐστι μέγα φρονεῖν ἐφ' ᾗ εἶπας τέχνῃ; Ξε. συ. 4, 56.) — Μέγιστον ἀγαθὸν τῷ ὀρεγομένῳ φίλον ἀγαθὸν ποιήσασθαι ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ ἀσκεῖν ἀρετήν. Ξε. συ. 8, 27. Ἀπορῆσαι ἐποίησε τὸν Θηβαῖον ὅτι Μαντινέας ὀλίγους τινὰς πάνυ εἶχεν. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 37. Τά τε ἄλλα ζηλῶ σε τοῦ πλούτου καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ἢν μὴ δανείσῃς, οὐκ ὀργίζονται. Ξε. συ. 4, 45. — Οἶμαι ἡμᾶς ἐρεῖν ὡς ἄρα καὶ ποιηταὶ καὶ λογοποιοὶ κακῶς λέγουσι περὶ τῶν ἀνθρώπων τὰ μέγιστα, ὅτι εἰσὶν ἄδικοι μέν, εὐδαίμονες δὲ πολλοί, δίκαιοι δ' ἄθλιοι, καὶ ὡς λυσιτελεῖ τὸ ἀδικεῖν, ἐὰν λανθάνῃ. Πλ. πολ. 392, b.

A. 4. Statt eines Satzes mit ὅτι oder ὡς erscheint vielfach die Konstruktion mit dem Infinitiv § 55, 4 mit dem A., oder mit dem Particip § 56, 1—7 vgl. A. 12; letzteres überhaupt, insofern es als Prädikat zu betrachten ist, während ein Satz mit ὅτι den Gedanken als Thatsache, mit ὡς als zur Betrachtung vorliegende Thatsache, die Konstruktion mit dem Infinitiv bloß subjektiv Aufgefaßtes oder Angenommenes vorstellt. Daher findet sich nach Verben, die rein subjektiv eine unsichere Ansicht ausdrücken ὅτι oder ὡς fast niemals. So nach οἴεσθαι, δοκεῖν, ἐλπίζειν, φάναι.

Denn auch in φάναι liegt ein subjektiver Begriff: seine Meinung sagen, während die objektiven Synonyma λέγειν reden (mit Bezug auf den Inhalt), εἰπεῖν sprechen (mit Bezug auf den Ausdruck) nicht selten auch mit ὅτι oder ὡς erscheinen. [Vereinzelt φάναι ὅτι Plat. Gorg. 487, d, ὡς Dem. 4, 48, Xen. Hell. 6, 3, 7, wie οἴεσθαι ὡς Xen. Mem. 3, 3, 14, ἐλπίζειν ὡς z. Th. 5, 9, 2; von Spätern δοκεῖ ὅτι Polyb. 28, 9, 4, ἐλπίζειν ὅτι Kr. z. Arr. An. 1, 4, 7 lat. A. Daher ferner steht z. B. bei γιγνώσκειν, wenn es urteilen, beschließen, bei εἰδέναι wenn es verstehen bedeutet der Infinitiv. Πείθειν mit dem Inf. heißt überreden etwas zu thun vgl. § 55, 3, 12; mit ὡς etwas zu glauben. Ἐμέ γε οὐ πείθει ὡς ἔστιν ἡ ἀδικία τῆς δικαιοσύνης κερδαλεώτερον. Πλ. πολ. 345, a.

A. 5. Der Satz mit ὅτι (oder ὡς) wird zuweilen durch einen relativen oder hypothetischen von dem, welchem er anzufügen ist, getrennt. Doch erscheint ὅτι in solchen Fällen auch doppelt. [Kr. z. Xe. An. 1, 6, 2.] Ἐκέλευσεν ἀνειπεῖν, ὃς ἂν μὴ παρῇ ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ξε. ἀν. 7, 1, 11. Ἠπείλουν αὐτῷ, εἰ λήψονται ἀποδιδράσκοντα, ὅτι τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. Ξε. ἀν. 5, 6, 34. — Ἔλεγεν ὅτι, εἰ μὴ καταβήσονται, ὅτι κατακαύσει τὰς κώμας. Ξε. ἀν. 7, 4, 5. Σαφὲς δοκεῖ εἶναι ὡς εἰ μέλλουσι πᾶσαι αἱ πρόσοδοι ἐκ πόλεως προσιέναι, ὅτι εἰρήνην δεῖ ὑπάρχειν. Ξε. π. πό. 5, 1. [z. Xe. An. 3, 2, 25.]

A. 6. Ein Satz mit ὅτι oder ὡς (auch mit εἰ ob) kann sich auf einen zu ergänzenden Gedanken wie: damit man einsehe, beziehen, wenn als Nachsatz desselben eine Aufforderung folgt. Ὅτι οὐ ληρῶ, ἐκεῖθεν τὸν λόγον θεωρήσατε. Αἰ. 3, 251. Ὡς (ὅτι) ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τοὺς μάρτυρας. Ἀνδ. 1, 123. — (Εἰ εἰκότα λογίζομαι, σκόπει καὶ ταῦτα. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 11.

A. 7. Nach Verben der Gefühle, besonders nach θαυμάζειν, kann ein Fragesatz eintreten, insofern sie den Wunsch zu wissen mit andeuten, wie miror quid, zuweilen unser ich begreife nicht, was. [z. Xe. An. 1, 8, 16.] Ἐθαύμαζον ὅποι ποτὲ τρέψονται καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. Ξε. ἀν. 3, 5, 13. Ἔγωγε ὅ, τι ποτὲ ἐρεῖ πρὸς ἡμᾶς θαυμάζω. Δη. 37, 44. Τοῦτο ἴσως θαυμάζεις σὺ πῶς ἐγὼ ἀνήλωκα. Ξε. Κυ. 2, 4, 9. Θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὡς δῶρα. Ξε. ἀν. 2, 1, 10.

A. 8. Wie ἤ nur in der direkten, so steht εἰ nur in der indirekten Frage. Nach Begriffen der Ungewißheit entspricht es auch unserm ob nicht, indem der Grieche die reine Ungewißheit ausspricht, wo wir eine präsumptive Möglichkeit andeuten. [z. Xe. An. 3, 2, 22.] Οὔτε τῷ πολιτικῷ δῆλον εἰ συμφέρει τῆς πόλεως προστατεῖν οὔτε τῷ καλὴν γήμαντι, ἵνα εὐφραίνηται, δῆλον εἰ διὰ ταύτης ἀνιάσεται. Ξε. ἀπ. 1, 1, 8. Πολλὰ δύσκολα εὕροις ἂν ἐν τοῖς πᾶσιν, ἀλλ' εἰ πλείονα τὰ συμφέροντ' ἔνεστι, τοῦτο δεῖ σκοπεῖν. Μέ. 89. Τίς οἶδεν εἰ ζῆν τοῦθ' ὃ κέκληται θανεῖν, τὸ ζῆν δὲ θνήσκειν ἐστίν; Εὐ. Φρίξ. 14 (830). Τὰ ἐκπώματα οὐκ οἶδ' εἰ Χρυσάντᾳ τούτῳ δῶ. Ξε. Κυ. 8, 4, 16. vgl. Bekker Hom. Blätter 1 S. 289 f.

(A. 9. Ähnlich findet sich εἰ nach Begriffen der Furcht, da auch sie eine Ungewißheit ist, für unser ob oder ob nicht, also dem μὴ οὐ wie dem μή synonym. Φόβος εἴ μοι ζῶσιν οὓς ἐγὼ θέλω. Εὐ. Ἡρ. 791. Φέρουσά σοι νέους ἥκω λόγους φόβῳ μὲν εἴ τις δεσποτῶν αἰσθήσεται. Εὐ. Ἀνδρ. 60. Οὐ δέδοικα εἰ Φίλιππος ζῇ, ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. Δη. 19, 289. (Φοβοῦνται ὅποι ποτὲ προβήσεται ἡ τοῦ ἀνδρὸς δύναμις. Ξε. Ἑλ. 6, 1, 14. vgl. Elmsley z. Eu. Med. 181. 901.)

A. 10. Elliptisch stehen εἰ u. ἐάν, indem nach Begriffen der Wahrnehmung ein um zu erkennen, nach denen der Verrichtung ein um zu ermitteln, zu versuchen (πειρώμενος) vorschwebt. Ἄκουε εἴ τι ἄρα λέγω. Πλ. πολ. 432, a. Ἄκουσον ἤν τι καὶ γυνὴ λέξῃ σοφόν. Εὐ. Ἑλ. 1049. Ἄθρει εἰ τὰ προσήκοντα ἑκάστοις ἀποδιδόντες τὸ ὅλον καλὸν ποιοῦμεν. Πλ. πολ. 420, d. — Ἀγωνίζομαι εἰ χρή μετεῖναί μοι τῆς πόλεως. Ἰσ.

16, 46. Διεξεληλύθασι διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προςτιθέντες, εἴ πως ἧσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων. Θ. 3, 45, 2. Τί δέ; εἰ καὶ σὺ παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα τι καὶ σὺ ἀμείνους ποιήσαις τοὺς στρατιώτας; Ξε. Κυ. 3, 3, 49. Τὸ ἑξῆς τούτοις πειράσομαι διελθεῖν, ἐάν πως ἐκκαλέσωμαι καὶ ἐλεήσαντέ με σπουδάσητον. Πλ. Εὐθύδ. 288, c. [Über den Ao. § 53, 6, 4.]

A. 11. In der indirekten Gegenfrage erscheint neben πότερον, πότερα oder εἰ — ἤ häufig εἴτε — εἴτε. (Ὁπότερα, εἴτε λαθόντες τὸν Λύσανδρον ἐπέπεσον αὐτῷ, εἴτε καὶ αἰσθόμενος προςιόντας ὡς κρατήσων ὑπέμενεν ἄδηλον. Ξε. Ἑλ. 3, 5, 19.) Παρὰ τῆς Ἑκάτης ἔξεστι τοῦτο πυθέσθαι, εἴτε τὸ πλουτεῖν εἴτε τὸ πεινῆν βέλτιον. Ἀρ. πλ. 594. Τοὺς παῖδας οὔπω ἴστε εἴτε ἀγαθοὶ εἴτε κακοὶ ἡβήσαντες γενήσονται. Λυ. 20, 34. (Ἐβουλεύοντο εἴτε διακινδυνεύσωσιν ἐςπλεῦσαι, εἴτε κατὰ γῆν ἔλθωσιν. Θ. 7, 1, 1.)

2. Real abhängig sind Sätze, die eine Folge des Hauptsatzes ausdrücken. Die Folge ist entweder eine unbeabsichtigte oder eine beabsichtigte: konsekutive oder finale Sätze.

3. Die unbeabsichtigte Folge bezeichnet ὥστε mit einem bestimmten Modus, gew. dem Indikativ, wenn sie als eine positive Thatsache ausgesprochen wird; ὥστε mit dem Infinitiv, wenn sie als eine der Beschaffenheit des Hauptsatzes oder eines Begriffes desselben gemäße Wirkung zu denken ist; auch von wirklich Geschehenem, insofern es als eine solche Wirkung bloß gedacht wird. Beide Konstruktionen neben einander *Ξε. ἀν.* 2, 2, 17. Vgl. § 55, 3, 6 und über das Subjekt eb. 2 A. 1. *Οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ἡ ἀλήθεια ὥστε πάντων ἐπικρατεῖ τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν. Αἰ.* 1, 84. *Τὰ ἐν τῷ βίῳ εἶναι οὕτως ἡμῖν δοκεῖ παντὸς ἄξια ὥστε πάντες τὸ καταλιπεῖν αὐτὰ πάντων μάλιστα φεύγομεν. Ξε. ἀπ.* 2, 2, 3. *Λακεδαιμόνιοι τοσοῦτον ἀπολελειμμένοι τῆς κοινῆς παιδείας καὶ φιλοσοφίας εἰσὶν ὥστ᾽ οὐδὲ γράμματα μανθάνουσιν. Ἰσ.* 12, 209. — *Κλέαρχος ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστε ἐκείνους ἐκπεπλῆχθαι. Ξε. ἀν.* 1, 5, 13. — *Χρὴ εἰς τοιοῦτον ἀγῶνα μηδέποτε καταστῆναι ὥστε πάντα λαβεῖν ἢ πάντ᾽ ἀποβαλεῖν. Ξε. Ἑλ.* 6, 3, 17. *Μὴ ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω τοσόνδε μισεῖν ὥστε τὴν δίκην πατεῖν. Σο. Αἴ.* 1334. *Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. Ἰσ.* 2, 22. *Τὰ παραδείγματα τὰ γεγενημένα τῶν ἁμαρτημάτων ἱκανὰ τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων ὥστε μηκέτι ἁμαρτάνειν. Ἀνδ.* 3, 32. *(Τοσοῦτόν τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ φιλεῖσθαι εἶναι ὥστε νομίζω τῷ ὄντι αὐτόματα τἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίγνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων. Ξε. Ἱέρ.* 3, 5.)

A. 1. Dem gemäß steht ὥστε besonders in der Bedeutung weshalb, daher nur mit einem bestimmten Modus, dem Indikativ, auch mit ἄν; dem Optativ, meist mit ἄν, dem Imperativ und imperativen Konjunktiv; nur mit dem Infinitiv nach ἤ bei Komparativen (§ 49, 4 vgl. 1) und wenn es etwas zu Erstrebendes einführt (synonym mit ὅπως), wie in

der Bedeutung unter der Bedingung, daß und in den Verbindungen, wo auch der bloße Infinitiv statthaft wäre. (Vgl. m. A. zum Thuk. 1, 119 u. 2, 2, 4.) Ἀρκεῖ μοι μικρὰ καὶ μειζόνων αἰσχρῶς οὐκ ἐπιθυμῶ, ὥστε καὶ σιγῶ καὶ λέγω βουλευσάμενος. Αἰ. 3, 218. Κλεάρχου τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον καὶ οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο. Ξε. ἀν. 2, 6, 11. — Τὸ χωρίον πανταχόθεν κάτοπτόν ἐστιν, ὥστε τίς ἂν ἀπετόλμησεν ἐπιχειρῆσαι τοιούτῳ πράγματι; Λυ. 7, 28. — Εἴ τις χρῷτο τῷ ἀργυρίῳ ὥστε πριάμενος κακόν τι διὰ τοῦτο κάκιον ἔχοι, πῶς ἂν ἔτι τὸ ἀργύριον αὐτῷ ὠφέλιμον εἴη; Ξε. οἰκ. 1, 13. Οὐκ ἐδίδαξεν, ὥστε αὐτοὺς ἂν ἡμᾶς δέοι τούς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. Ξε. ἀπ. 3, 1, 9. (Ἐπίστασθε, ὥστε κἂν ἄλλους εἰκότως ἂν διδάσκοιτε. Ξε. Κυ. 3, 3, 35. — Τὰ πολλὰ ὁ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει, ὥστε θάρρει. Πλ. Πρω. 311, a. — Ἕτοιμος καὶ Κέβης, ὥστε μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σαυτὸν σῶσαι, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ δυςχερές σοι γενέσθω. Πλ. Κριτ. 45, c. d.

Χρὴ πάντα ποιεῖν ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως μετασχεῖν. Πλ. Φαίδ. 114, c. Οἱ πρόγονοι ὑμῶν ἀποθνήσκειν ἐτόλμων ὥστε μὴ τὴν πόλιν ἀδοξεῖν. Λυκ. 82. Ἐξῆν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων ὥστ' αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ. Δη. 6, 11. Ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο. Ξε. ἀπ. 1, 3, 6. Πολλάκις γέγονεν ὥστε καὶ τοὺς μείζω δύναμιν ἔχοντας ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων κρατηθῆναι. Ἰσ. 6, 40. Ἀδύνατον ὑμῖν ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τιν' ἑλέσθαι. Πλ. Πρω. 338, c.

A. 2. Dem Infinitiv nach ὥστε wird ἄν beigefügt, wo in selbständiger Rede ἄν mit (dem Optativ oder) dem Indikativ eines historischen Tempus stehen würde. (Ἐγὼ ἐπὶ τούςδε ἐλῶ, ὥστε ἂν ἀναγκασθῆναι ἡμῖν προςέχειν τὸν νοῦν. Ξε. Κυ. 1, 4, 20.) Σωκράτης οὕτως ἤδη τότε πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν ὥστ', εἰ καὶ μὴ τότε (erg. ἐτελεύτησεν), οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον. Ξε. ἀν. 4, 8, 1. (vgl. § 54, 10, 2.) Δέκα μῆνας τἀνθρώπου ἀποληφθέντος, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἐπανελθεῖν οἴκαδε, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν οὐδὲν ἐκομίσασθε. Δη. 8, 35. (vgl. § 54, 3, 10.)

A. 3. Über ἐφ' ᾧ (τε) unter der Bedingung, daß mit dem Infinitiv § 55, 3, 6. [vgl. Lennep z. Phal. p. 268.] Mit dem Indikativ des Futurs findet sich diese Formel besonders bei Thukydides. Vgl. § 55, 3, 6. Μετὰ τὴν ἐν Κορωνείᾳ μάχην τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται. Θ. 1, 113, 2. (Πάντα κίνδυνον ὑποδύονται ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται. Ξε. συ. 4, 35. Vgl. Her. 3, 36, 3. 6, 65, 1.)

A. 4. Mehrfach eben so wie ὥστε findet sich, jedoch viel seltener, ὡς mit dem Infinitiv (vgl. § 49, 4, neben ὥστε Xen. ἱππ. 10, 12), zuweilen auch mit dem Begriffe des Beabsichtigten, der aber mehr im Infinitiv als in der Konjunktion enthalten ist. [So am häufigsten bei Spätern, besonders bei Arrian. Vgl. Sintenis z. Plut. Them. 26.] Über ὡς εἰπεῖν u. a. § 55, 1, 2 u. 3. Ἐδόξατέ μοι φάναι τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον τὸ ἕτερον. Πλ. Πρω. 330, e. Ἐπίσταμαι ἰδιώτας ὄντας ὡς πρὸς ἡμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Ξε. Κυ. 1, 5, 11. — Φέρονται σῖτον μὲν ἄρτους, πιεῖν δέ, ἤν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. Ξε. Κυ. 1, 2, 8. Ἔχεις τι εἰπεῖν ὡς μὴ μισεῖσθαι; Ξε. Ἱέρ. 10, 1. (Ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν. Ξε. Κυ. 8, 7, 27.) — Οὕτω πολλὰ ἔχω ὡς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς [ἂν] εὑρίσκω. Ξε. συ. 4, 37. Οὐκ ἄν ποτε οὕτω μωροὶ ἦσαν ὡς εἰ ᾔδεσαν, ἐν τῷ ἄστει ἂν ὑποχειρίους αὐτοὺς παρεῖχον. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 22. Τοιοῦτόν τι ἐποίησεν ὡς πᾶς ἂν ἔγνω ὅτι ἀσμένη ἤκουσεν. Ξε. συ. 9, 3. — Πάντα ταῦτα οὕτως ἡδέα μοι δοκεῖ εἶναι ὡς μᾶλλον ἥδεσθαι, ποιῶν ἕκαστα, οὐκ ἂν εὐξαίμην. Ξε. συ. 4, 39.

4. Die bezweckte oder beabsichtigte Folge bezeichnen ἵνα, ὡς, ὅπως, wie negativ μή ne, ἵνα μή, ὡς μή, ὅπως μή mit dem Konjunktiv oder Optativ: finale Sätze. S. § 54, 8, 1 ff.

A. 1. Über μή (οὐ) nach Begriffen der Furcht eb. A. 9—13.

A. 2. Über die Modi des Präsens und Aorists § 53, 6, 4; über die Zweckpartikeln mit dem Indikativ § 54, 8, 12, historischer Tempora eb. A. 8.

A. 3. Die Relative, von einer beabsichtigten Bestimmung gebraucht, stehen mit dem Indikativ des Futurs nach § 53, 7, 7, so auch oft ὅπως nach § 54, 8, 5 u. 6 vgl. A. 7.

A. 4. Über ἵνα τί § 51, 17, 8.

A. 5. Über ὅπως (μή) u. μή ohne Hauptsatz § 54, 8, 7 u. 13. Über einen nach ἵνα oder ὡς fehlenden Zwischengedanken eb. A. 14.

A. 6. Über das finale Particip des Futurs § 56, 12, 1. Vgl. 10 A. 1; 53, 7, 9.

II. Hypothetische, relative, temporale, kausale Sätze.

5. Ein Verhältnis von Grund und Folge findet sich auch bei den hypothetischeu Sätzen. S. § 54, 9—12 mit den A.

A. 1. Umwandlung finaler Verhältnisse in hypothetische: τὸν κακὸν δεῖ κολάζειν, ἵν' ἀμείνων ᾖ = ἐὰν τὸν κακὸν κολάσῃς, ἀμείνων ἔσται. Vgl. § 54, 8, 1 mit 12 A. 1; ferner 8 A. 8 mit 10 A. 2.

Übersicht der gewöhnlichsten hypothetischen Verhältnisse.

A. 2. A) Rein objektive Bedingung, d. h. eine solche, bei welcher der Redende von seiner Ansicht über ihre Wahrheit nichts andeutet: im Vordersatze εἰ mit dem Indikativ; im Nachsatze der Indikativ ohne ἄν, wenn die Folge als notwendig oder unausbleiblich erscheint (§ 54, 9 vgl. 12 A. 2); der Optativ mit ἄν, wenn sie als von Umständen abhängig vorgestellt wird oder der Imperativ. Vgl. § 54, 3, 6 u. 7. Εἰ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρίαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. Πλ. Φαίδ. 68, d. Εἰ ἐς ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε. Ξε. Κυ. 8, 7, 23. — Εἰ τοῦτο ἀγνοεῖς ὅτι πίστεις ἀφορμὴ πασῶν ἐστι μεγίστη πρὸς χρηματισμόν, πᾶν ἂν ἀγνοήσειας. Δη. 36, 44. Εἰ ἄλλοι τινὲς τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρᾳότερον ἐπεμελήθησαν, εἰκότως ἂν ἡμῖν ἐπιτιμῷεν. Ἰσ. 4, 10, 2. Εἰ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε. Θ. 3, 40, 4. Κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου, εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν. Σο. Αἴ. 1247.

A. 3. B) Objektive Bedingung mit der Idee eventueller Verwirklichung: im Vordersatze ἐάν, ἤν, ἄν mit dem Konjunktiv; über den Nachsatz § 54, 12, 1. Über den Konjunktiv des Ao. § 53, 6, 5. Ἐὰν μὲν καλὴν γήμῳ, ἕξω κοινήν, ἐὰν δὲ αἰσχράν, ποινήν. Στ. 67, 17.

A. 4. C) Rein subjektive, bloß gedachte, Bedingung, ohne Vorurteil für oder gegen die Verwirklichung: im Vordersatze der Optativ, im Nachsatze der Optativ mit ἄν, wenn die Konsequenz als eine eventuelle; mit dem Indikativ ohne ἄν, wenn sie als eine unzweifelhafte zu denken ist. (Über εἰ mit dem Konjunktiv § 54, 12, 3.) Εἰ κατασταίην εἰς ἔλεγχον καὶ λόγον, δυνηθείην ἂν ἐπιδεῖξαι πάντας ἀνθρώπους πλείους ἐπιστήμας ἔχοντας διὰ τῆς ἀκοῆς ἢ διὰ τῆς ὄψεως. Ἰσ. 12, 150. — Μὴ λέγ' εὖ· τὸ γὰρ λέγειν εὖ δεινόν ἐστιν, εἰ φέροι τινὰ βλάβην. Εὐ. Ἀρχ. 39 (255). Τί δεῖ καλῆς γυναικός, εἰ μὴ τὰς φρένας χρηστὰς ἔχοι; Εὐ. Ἀντιόπη 19 (211). Ὦ παρθέν', εἰ σώσαιμί σ', εἴσει μοι χάριν; Εὐ. Ἀνδρομέδα 9 (126).

A. 5. D) Subjektive Bedingung mit der Idee, daß sie nicht wirklich sei: im Vordersatze εἰ mit dem Indikativ eines histo-

rischen Tempus; im Nachsatze der Indikativ eines historischen Tempus ohne ἄν, wenn die Folge als unausbleiblich erscheint nach § 54, 10, 1 vgl. 12 A. 7; der Indikativ eines historischen Tempus mit ἄν, wenn sie als eventuell verwirklicht vorzustellen ist. Vergangenes als Bedingung ausgesprochen, kann nicht anders als bezweifelt oder nicht wirklich scheinen. Denn sonst würde es aufhören, Bedingung zu sein, statt wenn müßte da eintreten. Über die Bedeutung der verschiedenen historischen Tempora § 54, 10, 2 u. 3. Ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο. Θ. 3, 74, 2. Εἰ ἐγὼ ἤδη ἠκηκόη τὴν ἐπίδειξιν, οὐδὲν ἂν ἐκώλυέ σε αὐτίκα μάλα εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν· νῦν δὲ οὐκ ἀκήκοα. Πλ. Κρατ. 384, b.

(A. 6. Auch durch den Indikativ des Präsens (und Futurs nach § 54, 12, 2) ausgedrückt kann eine Bedingung als zweifelhaft erscheinen, ja als bestimmt abgelehnt. Im Nachsatze pflegt dann, wie zuweilen auch nach dem Indikativ eines Imperfekts oder Aorists, der Optativ mit ἄν einzutreten. Εἰ μηδὲ ταῦτα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων φαυλότερος ἂν εἴην. Ξε. ἀπ. 4, 2, 31. Πολλὴ ἄν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν. Πλ. ἀπ. 25, b. — Οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτά πως ἔλεγες. Πλ. Πρω. 349, d. Τὸ πρῶτον τοῦ ᾄσματος μανικὸν ἂν φανείη, εἰ ἐνέβαλε τὸ μέν. Πλ. Πρω. 343, c.)

A. 7. Umgekehrt kann εἰ mit dem Indikativ auch eines historischen Tempus von einer nicht bezweifelten Sache vorkommen, besonders insofern man den Schein doch wohl noch denkbaren Zweifels annimmt. So am häufigsten nach θαυμάζω u. ä. Begriffen, wo es denn dem ὅτι synonym erscheint. Οὐ δίκαιον, εἴ τινες τοὺς ἀπαντῶντας τύπτουσι, τῆς ῥώμης κατηγορεῖν. Ἰσ. 3, 4. Ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους. Θ. 3, 32, 1. — Τόδε ἐθαύμασα, εἰ ἐν ἀρετῆς καὶ σοφίας τίθης μέρει τὴν ἀδικίαν, τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐν τοῖς ἐναντίοις. Πλ. πολ. 348, d. Θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου, εἰ ἀρχὴν διδομένην ἐδεξάμεθα. Θ. 1, 76, 2. — Οὐκ αἰσχύνομαι, εἰ τῶν νόμων ἔλαττον δύναμαι. Ἀνδ. 4, 42. Πότερον ἐπὶ τούτῳ γελᾶτε, εἰ βούλομαι γυμναζόμενος μᾶλλον ὑγιαίνειν ἢ εἰ ἥδιον ἐσθίειν καὶ καθεύδειν; Ξε. συ. 2, 17. Δημοσθένης οὐκ ἀγαπᾷ, εἰ μὴ δίκην δέδωκεν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθήσεται ἀγανακτεῖ. Αἰ. 3, 147. Φθονεῖς ἄπαις οὖσ', εἰ πατὴρ ἐξεῦρέ με. Εὐ. Ἴων 1302.

A. 8. Über die Bedeutung des Konjunktivs und Optativs des Aorists in hypothetischen Sätzen § 53, 6, 5; das hypothetische Particip § 56, 11; mehrere Bedingungssätze bei einem Hauptsatze § 54, 12, 8. Εἰ mit dem Optativ kann auch, wenn im Nachsatze ein historisches Tempus steht, iterative Bedeutung haben. Vgl. § 54, 12, 5. Εἴ τινες διώξειαν αὐτούς, τούτους, ὁπότε ἀποχωροῖεν, ἐπικείμενοι καὶ ἀκοντίζοντες δεινὰ εἰργάζοντο. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 21.

A. 9. Ein Satz mit εἴ τις, ἐάν τις kann als Kasus eintreten (gleich den relativen Sätzen § 51, 13, 1—5), übersetzbar durch wer etwa, si quis. Vgl. § 60, 10, 1. Ἀθηναῖοι καὶ εἴ τινες τῶν ξυμμάχων παρῆσαν ἐπλήρουν τὰς ναῦς. Θ. 6, 30, 2. Δίδασκε εἴ τι ἔχεις σοφόν. Ξε. συ. 5, 2. Ποιοῦσιν ὑμᾶς εἴ τι τυγχάνουσιν ἀγαθόν. Ἀνδ. 2, 17.

A. 10. (Urgiert wird die Bedingung durch die Formel εἰ τὰ μάλιστα wenn auch noch so sehr. Τίνος εἵνεκ', εἰ τὰ μάλιστα μὴ τινὲς ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν ἠξίωσεν ὑμᾶς τε καὶ τούτους. Δη. 20, 2.)

A. 11. Das Verbum kann bei den Bedingungspartikeln zuweilen fehlen. So ἐστί bei εἰ, ein Begriff des Hinderns bei εἰ μὴ διά — nach § 54, 12, 10. Nicht selten ist aus dem Hauptsatze, besonders zu εἴπερ und εἴπερ ποτέ, das Verbum zu ergänzen. So auch erhielt εἰ μή nach Nega-

tionen die Bedeutung außer, nisi (selbst in der Verbindung εἰ μὴ εἴ z. Th. 1, 17, 1). Seltener steht ähnlich ὅτι μή. Οὐ κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον. Θ. 3, 44, 1. Αἱρήσει Θεαίτητον ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἴ τίς σοι κατὰ νοῦν. Πλ. σοφ. 217, d. — Οὐ τὸ μὴ βούλεσθαι, ἀλλ', εἴπερ, τὸ μὴ δύνασθαι διακωλύσει. Πλ. πολ. 497, e. — Φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι, εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν. Δη. 1, 6. — Ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Ξε. ἀν. 2, 1, 12. (Ὁ χρηματιστικὸς πρὸς τὸ κερδαίνειν τὴν τοῦ τιμᾶσθαι ἡδονὴν ἢ τὴν τοῦ μανθάνειν οὐδενὸς ἀξίαν φήσει, εἰ μὴ εἴ τις αὐτῶν ἀργύριον ποιεῖ. Πλ. πολ. 581, c. d.) Σωκράτης οὔτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθεν, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος. Πλ. Κρίτ. 52, b. Vgl. § 62, 1, 4 u. z. Th. 4, 26, 3.

A. 12. Auch die Adversationsformel εἰ δὲ μή wenn aber nicht steht häufig ohne Verbum, z. B. nach μάλιστα μέν am liebsten, was am besten ist. [z. Th. 1, 32, 1. vgl. 6, 16, 5.] Zuweilen ist dabei ein bloß dem Zusammenhange gemäßes Verbum zu denken. Einmal stereotyp geworden, erscheint εἰ δὲ μή auch nach ἐὰν μέν; und, da der Begriff der Negation in dem allgemeinen widrigenfalls aufgegangen ist, selbst nach negativen Sätzen für εἰ δέ. Μάλιστα μὲν εὑρετὴς γίγνου τῶν βελτίστων· εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὀρθῶς ἔχοντα. Ἰσ. 2, 17. — Ἐὰν μέν τι ὑμῖν δοκῶ λέγειν ἀληθές, ξυνομολογήσατε· εἰ δὲ μή, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε. Πλ. Φαίδ. 91, c. — Ἔρωτα παύει λιμός· εἰ δὲ μή, χρόνος. Κράτης ὁ λυρικός 17, 1. Ἀπῄτει τὰ χρήματα· εἰ δὲ μή (erg. λήψεται), πολεμήσειν ἔφη αὐτοῖς. Ξε. Ἑλ. 1, 3, 3. — Πόλεμον οὐκ εἴων ποιεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι ἔφασαν φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βούλονται. Θ. 1, 28, 2. Εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλων· εἰ δὲ μή, γνώσει σεαυτὸν ἄλλο μηδὲν πλὴν σκιάν. Φιλή. 83 (213), 14. (Τί οὐκ ἀπέδειξας, εἰ μὲν βούλει ἐρωτῶν ἐμὲ ὥσπερ ἐγὼ σέ· εἰ δέ (erg. βούλει), καὶ αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ λόγῳ διέξελθε. Πλ. Ἀλκ. α. 114, a. Heind. z. Euth. 34.)

A. 13. Über den fehlenden Nachsatz § 51, 12, 12; ein scheinbares Fehlen desselben bei ἢ εἰ — eb. A. 11; Fehlen des Bedingungssatzes eb. A. 9.

A. 14. Eine Auslassung ähnlich der § 54, 8, 14 und § 65, 1, 6 erlaubte man sich zuweilen auch bei hypothetischen Sätzen: so wisse man, daß, man würde sagen, daß. Εἴ τις διλογεῖν ἡμᾶς οἴεται, ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν νῦν τε καὶ πρόσθεν, οὐ διλογία ταὐτά ἐστιν. Ξε. ἱπ. 8, 2. Εἰ ἦσθα μετρία, τἄλλά γ' ἡδίστη θεῶν πέφυκας. Εὐ. Ἑλ. 1105. Ἀτοπώτατον πρᾶγμα καὶ ἀπιστότατον ἐποίησεν, εἰ μή τις εἰδείη τὴν τούτου μανίαν. Λυ. 3, 7. — Οὐκ ἔστι λύπης, ἄνπερ ὀρθῶς τις σκοπῇ, ἄλγημα μεῖζον τῶν ἐν ἀνθρώποις φύσει. Μέ. 640 (667).

A. 15. Καὶ εἰ (καὶ ἐάν) auch wenn, selbst wenn, sogar dann, wenn ist verschieden von εἰ καί (ἐὰν καί) wenn auch, wenn schon, obgleich. Bei καὶ εἰ denkt man den Hauptsatz als unabweislich bei **jeder** Bedingung, selbst bei der ausgesprochenen, die als äußerste erscheint; bei εἰ καί die Bedingung, die wohl auch eintreten könne, als gleichgültig für den Hauptsatz. [Hermann z. Vig. 307.] Τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 8. Ἡγεῖτο ἀνδρὸς εἶναι ἀγαθοῦ ὠφελεῖν τοὺς φίλους, καὶ εἰ μηδεὶς μέλλοι εἴσεσθαι. Λυ. 19, 59. Καὶ εἰ μηδένα ἀνθρώπων ᾐσχύνου, τοὺς θεοὺς ἐχρῆν σε δεδιέναι. Λυ. 32, 13. Ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἂν εὐτυχῇ. Μέ. μο. 19. — Μὴ ἀτιμάσωμεν εἰπεῖν, εἰ καί τῳ σμικρότερον δοκεῖ εἶναι. Πλ. Λά. 182, c. Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον. Σωτάδης Στ. 22, 26. (Εἰ καὶ διενοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς δίποδος ἀγέλης εἶναί τινι θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέν τι μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν αὐτὴν προσαγορεύειν. Πλ. πολιτ. 276, c. Τίς ἐστιν ὅστις, εἰ καὶ μηδεὶς ἄλλος ἐπῆν ἀγὼν ἔτι μηδὲ κίνδυνος, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέδυ; Δη. 21, 199.) Τὰ δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, αἰσχύνονται μὴ πράττειν. Δη. 16, 24. (Οὕτω καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν, κἂν εἰ πολλαὶ καὶ παντόδαπαί εἰσιν, ἕν γέ τι εἶδος ταὐτὸν πᾶσαι ἔχουσιν. Πλ. Μέν. 72, c. Heindorf z. Pl. Soph. 69.)

A. 16. Da εἰ καί die Bedingung als eine solche, die auch eintreten könne, vorstellt, so ist es zuweilen durch unser **wenn gleich**, obgleich zu übersetzen. In andern Fällen gehört das καί (wie auch μηδέ nach εἰ) zum folgenden Begriffe. Εἰ καὶ τυραννεῖς, ἐξισωτέον τὸ γοῦν ἴσ' ἀντιλέξαι· τοῦδε γὰρ κἀγὼ κρατῶ. Σο. ΟΤ. 408. — Δεινόν γ' εἶπας, εἰ καὶ ζῇς θανών. Σο. Αἴ. 1127. Εἰ καὶ μηδέν μοι τούτων ὑπῆρχε, δικαίως ἂν τῶν μεγίστων ἠξιώθην. Ἰσ. 19, 37.

A. 17. Von οὐδέ und μηδέ **selbst nicht** vor εἰ, ἐάν (ἐπειδάν) gehört nur das in ihnen enthaltene καί **selbst** zum Bedingungs-, die Negation zum Hauptsatze. Mithin ist οὐδ' εἰ (ἐάν) = καὶ εἰ (ἐάν) —, οὐ. Auch können sie, wenn schon der Hauptsatz mit einer Negation vorangeht, epanaleptisch vor εἰ, ἐάν eintreten. [z. Xe. An. 1, 6, 8.] Über den ähnlichen Gebrauch des οὐδέ bei Participien § 56, 13, 2. Von εἰ καί ist die Negation εἰ μηδέ. Οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς **οὐδ' εἰ** συνέβη τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστὸν μνημονεύουσιν. Δη. 1, 11. **Οὐδ'** ἂν δεκάκις ἀποθάνῃ Φίλιππος, οὐδὲν μᾶλλον ὑμεῖς γε κινήσεσθε. Δη. 8, 37. **Οὐδ' εἰ** τρὶς ὅσα νῦν κέκτησαι, προςγένοιτό σοι, **οὐδ'** ὥς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναί σοι. Ξε. οἰκ. 2, 4. (Ὁ τύραννος **οὐδ' ἐπειδὰν** εἴσω τῆς οἰκίας παρέλθῃ, ἐν ἀκινδύνῳ ἐστίν. Ξε. Ἱέρ. 2, 10.) — Οὐ γὰρ ἂν τὰ θεῖα κρυπτόντων θεῶν μάθοις ἄν, **οὐδ' εἰ** πάντ' ἐπεξέλθοις σκοπῶν. Σο. ἀποσ. 659 (834). Οὐ δεῖ διαβολῆς καταφρονεῖν, **οὐδ'** ἂν σφόδρ' ᾖ ψευδής. Μέ. 88. Τὸν μὴ λέγοντα τῶν δεόντων μηδὲ ἓν μακρὸν νόμιζε κἂν δύ' εἴπῃ συλλαβάς· τὸν δ' εὖ λέγοντα μὴ νόμιζ' εἶναι μακρόν, **μηδ'** ἂν σφόδρ' εἴπῃ πολλὰ καὶ πολὺν χρόνον. Φιλή. 93 (97). — Ἔμοιγε δοκεῖ καὶ **εἰ μηδ'** ἐν τῇ αὐτῇ πόλει εἴη τῷ κεκτημένῳ, πάντα τοῦ οἴκου εἶναι ὅσα τις κέκτηται. Ξε. οἰκ. 1, 5.

A. 18. In der **obliquen Rede** wird, wenn im Hauptsatze ein historisches Tempus steht (vgl. § 54, 6, 2), von einem hypothetischen Satze der **Indikativ** der direkten Rede in den Optativ verwandelt, oft jedoch auch beibehalten (vgl. § 54, 6, 2); **immer** bei Sätzen der § 54, 10 erwähnten Art (ein Beispiel § 54, 14, 2); **der Konjunktiv** mit ἄν bald beibehalten, bald in den Optativ ohne ἄν verwandelt nach § 54, 12, 4. Ἔλεγον ὅτι **εἰ** βλαβερὰ πεπραχὼς **εἴη**, δίκαιος εἴη ζημιοῦσθαι. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 32. Τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὄφελος οὐδὲν γίγνεσθαι, εἰ μή τις **ἐπίσταιτο** ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν. Ξε. οἰκ. 15, 2. Οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο ὡς εἰ μὴ **μάχοιντο**, ἀποστήσοιντο αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 6. Εἴ τις πόλις ἐπὶ πόλιν **στρατεύσοι**, ἐπὶ ταύτην ἔφη πρῶτον ἰέναι. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 27. Γιγνώσκειν ἔφασαν φθονοῦντας αὐτούς, εἴ τι σφίσιν ἀγαθὸν **γίγνοιτο**, ἐφηδομένους δ', εἴ τις συμφορὰ **προςπίπτοι**. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 2. — Προεῖπον ἡμῖν ὅτι εἰ μὴ **παρεσόμεθα** συστρατευσόμενοι, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴοιεν. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 13. Εἶπε στρατηγοὺς ἑλέσθαι ἄλλους, εἰ μὴ **βούλεται** Κλέαρχος ἀπάγειν. Ξε. ἀν. 1, 3, 14.

6. **Die relativen Sätze sind entweder Neben-, Bestimmungs- oder Bedingungssätze.** S. § 54, 13, 1.

A. 1. Die **relativen Nebensätze** sind als **selbständige Sätze** zu betrachten und es erscheinen daher in ihnen auch die verschiedenen **Modalitäten** dieser, am gewöhnlichsten der **Indikativ** (meist ohne ἄν) oder der **Optativ** mit ἄν. Vgl. § 54, 13, 2. Παρῆν ὁ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, **ὅσπερ ἐπρέσβευεν** αὐτῷ πάντοσε. Ξε. ἀν. 7, 2, 23. Ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα, ἃ πολλὰ γένοιτ' ἂν ἀνθρώπῳ, ἥξει πάντα πρὸς ὑμᾶς. Δη. 8, 41. (Ἀνάγκη δούλῳ πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ μήτε **γένοιτ'** οὔτε λέγειν ἄξιον. Δη. 8, 51.) Über den Infinitiv bei Relativen § 55, 4, 9.

A. 2. Ebenso **findet sich** in **relativen Bestimmungssätzen gewöhnlich** der bloße Indikativ oder der Optativ mit ἄν. Πάντες ἃ **ἐπίστανται** ῥᾷστά τε καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα καὶ ἥδιστα ἐργάζονται. Ξε. ἀπ. 2, 7, 10. Ἡγοῦμαι τοιαύτην τέχνην **ἥτις** τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς ἀρε-

τὴν ἐνεργάσαιτ᾽ ἂν καὶ δικαιοσύνην οὔτε πρότερον οὔτε νῦν οὐδεμίαν εἶναι. Ἰσ. 15, 274. Οἱ ποιηταὶ τοιούτους λόγους περὶ τῶν θεῶν εἰρήκασιν οἵους οὐδεὶς ἂν περὶ τῶν ἐχθρῶν εἰπεῖν τολμήσειεν. Ἰσ. 11, 38. — Οὓς ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν. Ξε. ἀν. 3, 1, 35. Ἣν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, ἤδη πάρεστιν. Δη. 8, 51. Μετρίων καὶ ὧν ἐν εἰρήνῃ τις καὶ πολιτείᾳ δύναιτ᾽ ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας, δικαιοσύνης, ἐπιμελείας, τῶν τοιούτων, καὶ συμφέρειν ἔμοιγε δοκεῖ καὶ χρῆναι διδόναι τὰς τιμάς. Δη. 20, 122. Über die Formel ποιοῦσιν ἃ ποιοῦσιν, εἶπεν ἃ εἶπεν u. ä. vgl. Kr. krit. Anal. 1 S. 161 u. z. Her. 2, 49, 1. So ἔχειν ἃ ἔχομεν vom status quo z. Th. 1, 140, 3. Über relative Sätze zwischen dem Artikel und seinem Nomen § 50, 8, 20.

A. 3. Über den wünschenden Optativ § 54, 14, 1; über den Optativ mit und ohne ἄν nach (präsentischen) Zeitformen, die eine bloße Idee ausdrücken, eb. A. 3 u. 4.

A. 4. In der obliquen Rede erscheint der Optativ ohne ἄν nach Relativen nicht leicht anders, als wenn ein historisches Tempus vorhergeht. Daneben findet sich auch in diesem Falle (seltener bei Neben- als bei Bestimmungssätzen) der Indikativ; notwendig in Sätzen der § 54, 14, 2 erwähnten Art; durch Assimilation der Indikativ eines historischen Tempus nach § 54, 10, 6. Über den Infinitiv § 55, 4, 9. Εἶπεν ὅτι ἄνδρα ἄγοι ὃν εἷρξαι δέοι. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 8. Παρήγγειλεν ὁ Τηρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι ἣν βασιλεὺς εἰρήνην καταπέμποι. Ξε. Ἑλ. 5, 1, 30. Εὔξαντο σωτήρια θύσειν ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοιντο. Ξε. ἀν. 5, 1, 1. — Ἔλεγον ὅτι ἄκρα τίς ἐστιν ἔνδον καὶ πολέμιοι πολλοί, οἳ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον ἀνθρώπους. Ξε. ἀν. 5, 2, 17. — Προςκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο ὡς δηλοίη οὓς τιμᾷ. Ξε. ἀν. 1, 9, 28.

A. 5. Ebenso findet sich nach einem historischen Tempus der Optativ, wenn der Gedanke als Vorstellung des Subjekts des Hauptsatzes ausgesprochen ist; desgleichen iterativer Bedeutung. Οὔποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς οἰκτείρων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσην χώραν καὶ οἵαν ἔχοιεν. Ξε. ἀν. 3, 1, 19. — Ὅπου δειπνοποιοῖτο καὶ καθεύδοι, πῦρ νύκτωρ οὐκ ἔκαιεν. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 29. Ὄντινα ἴδοιμι καλόν, τούτῳ προςῄειν. Ξε. οἰκ. 6, 15.

A. 6. Über den Indikativ mit ἄν § 54, 14, 2.

A. 7. Über das hypothetische Relativ § 54, 15, 1—4; die Bedeutung der Konjunktive und Optative des Aorists § 53, 6, 5.

A. 8. Über das synonyme Particip § 56, 11 A.

A. 9. Neben dem Konjunktiv und Optativ erscheint auch der Indikativ hypothetisch, mehr jedoch mit der Idee des Positiven. Gemischte Beispiele verschiedener Arten relativer Sätze zur Prüfung. Vgl. auch § 54, 14, 4. Δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὑτῷ τε ἐξεῖναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἂν αὖ σὺ βούλῃ. Πλ. Πρω. 336. b. Λακεδαιμόνιοι ἱκανοί εἰσι καὶ εἷς ἕκαστος ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ, τι βούλονται διαπράττεσθαι. Ξε. ἀν. 6, 4, 12. Ἔδωκεν ἡ στρατιὰ οὕςτινας βούλοιτο προελόμενον ἰέναι. Ξε. ἀν. 6, 4, 19. Εἴ τις ὑμῶν γυναῖκα ἔχει, θαρρῶν διδασκέτω ὅ, τι βούλοιτ᾽ ἂν αὐτῇ ἐπισταμένῃ χρῆσθαι. Ξε. συ. 2, 9. Ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας ὅποι ἐβουλόμεθα, ἣν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἣν δ᾽ ἐθέλοιμεν κατακαίοντες. Ξε. ἀν. 7, 7, 5. Οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, καλῶς ἂν αὐτὸ εἰκάζοντες εἰκάζοιμεν μὴ διδακτὸν εἶναι. Πλ. Μέν. 89, d. Οὐδὲν οὕτως ὁρῶ φαῦλον ἔργον ὁποῖον οὐκ ἀρκοῦσαν ἂν τροφὴν ἐμοὶ παρέχοι. Ξε. συ. 4, 40. Στρατεύοιτο πότερος ἂν ῥᾷον, ὁ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; Ξε. ἀπ. 1, 6, 9. Οὐκ ἦν ὅ, τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. Δη. 18, 43. Οὐδεὶς ἀφῖκται χρόνου συχνοῦ ἐκεῖθεν ὅστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἷός τ᾽ ἦν (ᾖ) περὶ τούτων. Πλ. Φαίδ. 57, a. Χρὴ ὅσ᾽ ἂν θεοὶ διδῶσι, φεύγειν μηδὲν ὦ τέκνον ποτέ. Σο. ἀποσ. 749 (876). Σαθρόν, ὡς ἔοικεν, ἐστι φύσει πᾶν ὃ ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. Δη. 18, 227. Ὠφέλιμα εὑρίσκετο πάντα ὁπόσοις τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι. Ξε. οἰκ. 6, 4.

(A. 10. Über das hypothetische Relativ ohne ἄν mit dem Konjunktiv § 54, 15, 3; dasselbe mit ἄν und dem Optativ eb. A. 4.)

A. 11. Über das finale und das qualitative Relativ mit dem Indikativ des Futurs § 53, 7, 7 u. 8; das synonyme Particip eb. A. 9 u. § 56, 12, 1. vgl. eb. 10 A. 1. Über die Einschiebung eines relativen Satzes nach dem Artikel § 50, 8, 20, über den Infinitiv beim Relativ 55, 4, 9.

A. 12. Über die Assimilation der Relative § 51, 10 mit den A.; die Stellung eb. 11 vgl. 5 A. 1; die Anfügung des Nomens an das Relativ eb. 12; die Substantivierung des relativen Satzes für alle Kasus eb. 13 mit den A. vgl. 50, 8, 21. Das relative Adverbium involviert ein demonstratives eb. A. 9. Verbindung mehrerer Relative eb. 14 mit den A.

A. 13. Inkongruenz des Relativs (ὅς, ὅστις auf ein eigenschaftliches Substantiv bezogen) § 51, 13, 11; Relative ohne einen da stehenden Begriff, auf den sie sich beziehen, § 51, 13, 12 u. 14; Ergänzung eines kurzen Satzes eb. A. 13; Ergänzung des Verbums zum Relativ § 51, 13, 15 vgl. § 62, 1, 4; desgleichen bei ὅστις δή, ὁστισοῦν ꝛc. § 51, 15, 1—4.

A. 14. Über die Ergänzung eines Zwischengedankens, wie: so wisse bei einem relativen Satze z. Xe. An. 5, 5, 20 vgl. § 51, 13, 13. (Vereinzelt Ὡς ἀκολουθήσοντος καὶ μὴ ἀπολειψομένου. Πλ. Χαρ. 176, b. Ὡς βιασομένου eb. c.)

7. Auch die temporalen Sätze sind entweder Neben-, Bestimmungs- oder Bedingungssätze.

A. 1. Über die temporalen Konjunktionen § 54, 16, 1 u. 6. Selten erscheinen vor ihnen korrelate Demonstrative, am häufigsten πρότερον vor πρίν und τότε vor ὅτε, ὅταν. [z. Xe. An. 3, 1, 16.]

(A. 2. Temporale Nebensätze, die sich selten finden, sind als selbständige zu betrachten. Ὀλίγον πρόσθεν, ὅτε ἐγὼ ἔφη πλουτεῖν, ἐγέλασας ἐπ᾽ ἐμοί. Ξε. οἰκ. 2, 9. Φίλιππος φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ᾽ ἂν ἡμεῖς μὴ (οὐ?) δυναίμεθα ἐκεῖσε ἀφικέσθαι. Δη. 4, 31. Ein Beispiel des Infinitivs in obliquer Rede § 55, 4, 9.)

A. 3. In temporalen Bestimmungssätzen erscheint von einer individuellen, objektiv vorgestellten Thatsache, die einer bestimmten Zeit angehört, der Indikativ nach § 54, 16 vgl. eb. A. 1; der Indikativ eines historischen Tempus durch Assimilation nach § 54, 10, 6; von bloß Gedachtem der Konjunktiv meist in Verbindung mit ἄν (das mit ὅτε, ὁπότε, ἐπεί und ἐπειδή verschmilzt: ὅταν, ὁπόταν, ἐπήν oder ἐπάν, ἐπειδάν) wenn ein Präsens oder Futur, der Optativ ohne ἄν, wenn ein historisches Tempus oder ein Optativ mit ἄν im Hauptsatze steht vgl. § 54, 17, 1 u. 2; ebenso in obliquer Rede, jedoch nicht notwendig vgl. eb. A. 4. Ἐπειδὰν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε. Δη. 4, 14. — Ἦν σύνθημα, ἐπεὶ καθίζοιντο, παίειν εὐθύς. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 6. Σωκράτης γεωμετρίαν μέχρι τούτου ἔφη δεῖν μανθάνειν ἕως ἱκανός τις γένοιτο γῆν μέτρῳ ὀρθῶς διανεῖμαι. Ξε. ἀπ. 4, 7, 2. Πορεύεσθαι ἐκέλευσεν ἡσύχως ἕως ἄγγελος ἔλθοι. Ξε. Κυ. 5, 3, 53. (Ἐκέλευε προκαταλαβεῖν τὸ ἄκρον, ἕως [ἂν] αὐτὸς ἔλθοι. Ξε. Ἑλ. 5, 4, 47. Vgl. § 54, 11, 2.)

A. 4. Unser sobald als drückt der Grieche gew. aus durch ἐπεί oder ἐπειδή (ὅταν) τάχιστα oder πρῶτον. Οἱ τριάκοντα ᾑρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ τείχη καθῃρέθη. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 11. (Ἐμοὶ δοκεῖ, ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν, ὡς τάχιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Ξε. ἀν. 4, 6, 9. Ἐπειδὴ τάχιστα ἐδοκιμάσθην, ἐπεξῆλθον τοῖς τριάκοντα ἐν Ἀρείῳ πάγῳ. Λυ. 10, 31. Ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν, ἐθύοντο. Ξε. ἀν. 4, 3, 9. (Ἐπειδὰν θᾶττον συνίῃ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τούτου διαμάχονται ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς. Πλ. Πρω. 325, c. Ἢν τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν θᾶττον συγκαταινῇ, ἐξίωμεν

ὡς τάχιστα. Ξε. Κυ. 3, 3, 20. Νόμον φαμὲν θήσειν, ὅταν πρῶτον γένωνται νομοθέται. Δη. 20, 137. (Ὅταν λυθῇς τάχιστα, φεύξει. Ἀρ. Θε. 1205.)

A. 5. Eben so haben hypothetische temporale Sätze nach § 54, 17, 1 vgl. A. 3 den Konjunktiv, meist in Verbindung mit ἄν, wenn ein Präsens oder Futur; den Optativ ohne ἄν, wenn ein historisches Tempus, wie auch wenn ein Optativ oder Infinitiv im Hauptsatze steht. Vgl. eb. A. 2. Als Vergangenes vorgestellt, bezeichnet ein hypothetischer temporaler Satz mehrfach Vorgekommenes (iterativ), welche Bedeutung wir teils dadurch, daß wir ὅτε, ὁπότε, ἐπεί durch so oft (als) übersetzen, teils gar nicht genauer ausdrücken. S. die Beispiele § 54, 17, 1. Dagegen bezeichnet die Konstruktion mit dem Konjunktiv auch für die Zukunft Gültiges, also allgemeine Wahrheiten.

A. 6. In Bezug auf den Konjunktiv und Optativ des Aorists beachte man sorgfältig das § 53, 6, 5 Bemerkte (welches auch auf temporale Bestimmungssätze anzuwenden ist), um nicht gelegentlich ganz falsch zu übersetzen. So heißt ἕως ἄν, ἔστ' ἄν ἄρχωσι so lange sie beherrschen, ἕως ἄν, ἔστ' ἄν ἄρξωσι bis sie zur Herrschaft gelangt sind. Denn auch das Eintreten der Handlung (§ 53, 5, 1 u. 2) kann der Aorist hier wie in jeder Art hypothetischer Sätze bezeichnen. So ist auch z. B. ἐάν, ὅταν νομίσῃ, διανοηθῇ zu übersetzen: wenn er die Ansicht gefaßt hat. Ἐν νηὶ δεῖ διαπονεῖσθαι, ἕως ἂν εἰς οὖρον καταστῶσιν. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 31. (Αἱ ἐπιθυμίαι αἰκιζόμεναι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τοὺς οἴκους οὔποτε λήγουσιν, ἔστ' ἂν ἄρχωσιν (ἐπειδὰν ἄρξωσιν) αὐτῶν. Ξε. οἰκ. 1, 23.) Χρὴ ὅταν μὲν τιθῆσθε τοὺς νόμους ὁποῖοί τινές εἰσι σκοπεῖν· ἐπειδὰν δὲ θῆσθε, φυλάττειν καὶ χρῆσθαι. Δη. 21, 34. [vgl. Aisch. 1, 6.] Ὅταν ἕκαστος διανοηθῇ ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πράσσων καὶ μαχόμενος, τούτοις εὖ ἴστε ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥκει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Ξε. Κυ. 2, 3, 3.

A. 7. Über die Vertretung temporaler Sätze mit ὅτε, ὁπότε, ἐπεί durch das Particip § 56, 10, 1.

(A. 8. Wenn auf einen temporalen (Bestimmungs-) Satz ein allgemeiner Gedanke oder eine Beschreibung folgt, so fehlt ein Zwischengedanke, wie: so geschah was — oder: so fand sich ein Ort, der —, so wisse, daß — [Her. 7, 102, 1.] Ἐπειδὴ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ ὑμεῖς λέγετε. Ξε. ἀν. 3, 3, 13. Ἐπεὶ ἐρῆμον χῶρον εἰςεβάλλομεν, ἀκτή τίς ἐστιν. Εὐ. Ἱπ. 1198.)

8. Kaussale Sätze, welche einen Grund des Hauptsatzes angeben, werden eingeführt durch *ὅτι* und *διότι* weil, seltener *ὡς* und *ἐπεί* da, mit dem Indikativ (oder mit *ἄν* und dem Optativ); in obliquer Rede nach einem historischen Tempus mit dem Optativ oder Indikativ. *Τριήρης ἡ σεσαγμένη ἀνθρώπων διὰ τί ἄλλο φοβερόν ἐστι πολεμίοις ἢ φίλοις ἀξιοθέατον ἢ ὅτι ταχὺ πλεῖ; διὰ τί δὲ ἄλλο ἄλυποι ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ ἐμπλέοντες ἢ διότι ἐν τάξει κάθηνται; Ξε. οἰκ.* 8, 8. *Ἦ καὶ βασιλεύειν ἐπίστασαι, ὅτι οἶσθα ἐπαινέσαντα Ὅμηρον τὸν Ἀγαμέμνονα, ὡς βασιλεὺς εἴη ἀγαθός; Ξε. συ.* 4, 6. *Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν, ὡς ὁ πάνθ' ὁρῶν καὶ πάντ' ἀκούων πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος. Σο. ἀποσ.* 284 (280). *Δεῖ μὴ μόνον κεκτῆσθαι τὰ ἀγαθά, ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι αὐτοῖς, ὡς οὐδὲν ὄφελος τῆς κτήσεως γίγνεται. Πλ. Εὐθύδ.* 280, d. *Μέγα τὸ ὁμοῦ τραφῆναι, ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων. Ξε. ἀπ.* 2, 3, 4.

A. 1. Ὅτι ist rein objektiv, ὡς eig. subjektiv, etwas als bloß Scheinendes, Vorgestelltes bezeichnend, daher auch oft unser als ob, wie beim Particip,

das zuweilen bei ὡς neben dem Indikativ oder Optativ erscheint. Ὁ ἐζήλωσας ἡμᾶς (τοὺς τυράννους), ὡς τοὺς μὲν φίλους μάλιστα εὖ ποιεῖν δυνάμεθα, τοὺς δ' ἐχθροὺς μάλιστα χειρούμεθα, οὐδὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει. Ξε. Ἱέρ. 6, 12. — Ὡς στρατηγήσοντα ἐμὲ μηδεὶς λεγέτω, ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἕλησθε πείσομαι. Ξε. ἀν. 1, 3, 15. Οὐκ ἠβούλοντο τοῖς μετὰ Θρασύλου συντάττεσθαι, ὡς αὐτοὶ μὲν ὄντες ἀήττητοι, ἐκεῖνοι δὲ ἡττημένοι ἥκοιεν. Ξε. Ἑλ. 1, 2, 15. [Vgl. Xe. Mem. 4, 2, 30, Hell. 6, 3, 20, Soph. Oid. K. 861; über ὡς sei überzeugt, daß mit dem Indikativ Elmsley z. Eur. Med. 596.]

A. 2. Über ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή weil § 54, 16, 3.

A. 3. Über kausale Sätze durch Participia mit oder ohne ἅτε oder ὡς ausgedrückt § 56, 12, 1 u. 2.

III. Nachsatz. Parataktik. Oblique Verhältnisse.

9. Der Nachsatz wird im Griechischen nicht (wie im Deutschen durch so) durch ein eigenes Wort markiert. Wo er anfängt, ergiebt sich teils aus dem Zusammenhange, teils daraus, daß er gern mit einem betonten Worte anhebt. Doch wird dem ersten Worte, namentlich nach Zeitpartikeln, zuweilen auch, selbst wenn es wenig betont ist, noch ein *δή* eben beigefügt. *Ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς. Ξε. ἀν.* 1, 10, 13.

A. 1. Öfter findet sich im Nachsatze nach Zeitpartikeln mit Hervorhebung, besonders gegensätzlich, ein der Konjunktion desselben korrelates Adverbium oder eine entsprechende Präposition mit dem erforderlichen Kasus von τοῦτο, ähnlich wie bei den Participien § 56, 10, 3. Ἐπεὶ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται. Ξε. ἀν. 2, 6, 3. Ἐπεὶ ὑπετέμνοντο αὐτόν, ἐνταῦθα δὴ βοηθεῖν ἐκέλευεν. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 29. Ὅταν πλεῖστά τις ἔχῃ, τότε πλεῖστοι τούτῳ καὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ πολέμιοι γίγνονται. Ξε. Κυ. 7, 5, 77. Ἐπειδὴ ἐγίγνωσκεν ἀποθανούμενος, ἐνταῦθ' ἤδη τῇ ἀληθείᾳ ἐχρῆτο. Ἀντ. 5, 33. (Ἐπειδὴ ἐς τὸν Φλιοῦντα ἐχώρουν, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί. Θ. 5, 58, 1. Φημὶ δεῖν, ἐὰν μὴ ἐθέλωσι ποιεῖν ταῦτα, τότ' ἤδη μετὰ τῶν ἐθελόντων ἡμᾶς γίγνεσθαι. Δη. 16, 27.) Ἐπειδὴ ἀπολέλαυκα τοῦ πράγματος καὶ πρεσβύτερος γέγονα, τηνικαῦτα ταπεινὴν ποιῶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἰσ. 15, 195. Ἐπειδὰν κριθείς τις ἐξελεγχθῇ, τηνικαῦτα ἀδικήματα γίγνεται. Δη. 23, 26. Ἐπειδὴ οὗτοι διεσκεδάσθησαν, οὕτω δὴ τραπόμενοι ἔφυγον. Θ. 3, 98, 1. Ἐπειδὴ τοὺς εὐσεβεῖς ἐξέβαλον, οὕτως ἤδη στρατείαν ἐποιήσαντο. Αἰ. 3, 129. Ὡς ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν τούτῳ οἱ ἱππεῖς ἐπέθεντο. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 16. Ἐπεὶ οὗτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς συλλαμβάνειν, ἐκ τούτου κἀγὼ ἠρξάμην τἀναντία τούτοις γιγνώσκειν. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 38. [vgl. An. 5, 2, 1. Eben so μετὰ ταῦτα z. Her. 5, 55.]

(A. 2. Ähnlich findet sich zuweilen epanaleptisch ταῦτα οὖν mit einem dem Verbum des temporalen Satzes synonymen Particip, wie ὁπότε ἐνθυμοίμην — ταῦτ' οὖν λογιζόμενος Xen. An. 3, 1, 20 vgl. Hell. 6, 5, 25 u. z. Arr. An. 1, 3, 6 lat. A. Häufiger erscheint eine solche Epanalepsis, wenn statt des temporalen Satzes ein Particip vorhergeht, wie ὁρῶν — ταῦτα διανοηθείς Isokr. 16, 32 vgl. 12, 46, ἡγούμενος — ταῦτα διανοηθείς Lys. 3, 13, ἐννοηθέντες — ταῦτα ἐνθυμουμένοις Xe. Kyr. 4, 2, 3. Γιγνώσκων ὁ Κρόνος ὡς ἀνθρωπεία φύσις οὐδεμία ἱκανὴ τὰ ἀνθρώπινα διοικοῦσα αὐτοκράτωρ πάντα μὴ οὐχ ὕβρεώς τε καὶ ἀδικίας μεστοῦσθαι, ταῦτ' οὖν διανοούμενος ἐφίστη βασιλέας γε καὶ ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν δαίμονας. Πλ. νό. 713, c.)

A. 3. Über Verkettungen von Perioden s. Reg. z. Th. und z. Her. u. d. W.

10. Über parataktische Verbindung von Sätzen § 59, 1, 5 ff.; von Sätzen mit Begriffen eb. 2 A. 4 f.

(A. 1. Von parataktisch verbundenen Sätzen ist der erste zuweilen dem Gedanken nach einem relativen oder temporalen Nebensatze gleich. Ἐπεὶ ἐπὶ θύραις ἦσαν, ἦν τις Ἡρακλείδης· οὗτος προσιὼν ἑκάστῳ ἔλεγεν ὅτι Σεύθης ἄρχων ἔσοιτο. Ξε. ἀν. 7, 3, 16. Καρδούχους ἔφασαν βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν, τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστῆσαι. Ξε. ἀν. 3, 5, 16. Vgl. z. Th. 1, 6, 4. 3, 10, 1. 6, 39, 2. z. Xe. An. 1, 9, 14. 3, 1, 26.)

A. 2. Nicht selten sind Übergänge vom Particip zum bestimmten Verbum. Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben u. Übergang.

11. Übersicht der obliquen Verhältnisse. In der obliquen Rede sind an sich fast alle Modi zulässig.

A. 1. Der Indikativ ist notwendig in ideell abhängigen Sätzen, die sich einem (nicht historischen) Präsens oder Futur anfügen nach § 54, 6, 1, indem der Gedanke hier als rein objektive Thatsache von dem vortragenden Subjekte auszusprechen ist. So selbst in der Fortsetzung einer obliquen Darstellung z. B. nach γάρ eb. A. 4.

A. 2. Der Optativ erscheint in der obliquen Rede regelmäßig nur nach einem historischen Tempus, indem der Gedanke bloß als von dem Subjekt des Hauptsatzes Vorgestelltes wiedergegeben wird. So in ideell abhängigen Sätzen nach § 54, 6, 1, auch in der Fortsetzung nach γάρ ꝛc. eb. A. 4; nach εἰ § 54, 12, 4 u. § 65, 5, 18; bei Relativen § 65, 6, 4; in temporalen Sätzen § 54, 17, 4.

A. 3. Statt des Optativs findet sich auch nach einem historischen Tempus häufig der Indikativ, indem der Grieche überhaupt die objektivierende Darstellung liebt. So in ideell abhängigen Sätzen nach § 54, 6, 2, nach Relativen § 65, 6, 4.

A. 4. Der Konjunktiv steht in der obliquen Rede in finalen rein und gemischt hypothetischen Sätzen, (relativen und temporalen,) in derselben Weise wie in nicht obliquer Rede; regelmäßig, wenn ihr Hauptsatz von einem Präsens oder Futur, zuweilen auch (meist als Übergang zu direkter Rede), wenn derselbe von einem historischen Tempus ideell abhängig ist, auch wenn das bestimmte Tempus des Hauptsatzes Infinitiv oder Particip geworden ist. S. § 54, 8, 1. 12 A. 4. 15 A. 2. 17 A. 4.

A. 5. Über den Infinitiv in obliquer Rede § 54, 4, 9.

A. 6. In der Fortsetzung einer obliquen Rede, wo wir den Konjunktiv gebrauchen: es sei aber —, denn es sei —, sodann sei ꝛc., findet sich im Griechischen in der Regel nur bei einem eng angefügten Satze mit δέ oder γάρ der Optativ. Vgl. § 54, 6, 4. Aber selbst in solchen Fällen kann, in andern muß die Konstruktion mit dem Infinitiv eintreten, die dann oft ganze Seiten hindurch ohne ein hinzugefügtes ἔφη oder einen ähnlichen Ausdruck fortgesetzt wird. Ἔλεγεν ὁ Βρασίδας αὐτοῖς φίλος ὢν ἰέναι· Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν οὖσαν· νῦν τε ἀκόντων ἐκείνων οὐκ ἂν προελθεῖν· οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι· οὐ μέντοι ἀξιοῦν γε εἴργεσθαι. Θ. 4, 78, 4. Über den Infinitiv nach ὅτι Elmsley z. Eu. Med. 760.

A. 7. Der oblique Infinitiv tritt oft plötzlich nach der direkten Rede ein, besonders da, wo aus einem, meist sinnverwandten Begriffe derselben leicht ἐνόμιζον oder εἶπον für ihn ergänzt werden kann. So ἐνόμιζον aus διενοοῦντο Thuk. 6, 96, 2, aus φοβούμενοι 4, 8, 5, aus ἐς δέος κατέστησαν 4, 108, 1, aus ὁρῶν 7, 42, 5 vgl 4, 27, 3; διενοοῦντο aus ἦν αὐτῶν ἡ

διάνοια 4, 52, 3, aus προςεῖχον τὸν νοῦν 6, 93, 2; ἔφη aus παρῄνει 8, 46, 1, aus ἠξίου 4, 3, 2, vgl. 4, 87, 1, εἶπον (nach ἀλλά) aus οὐκ ἐᾶν 5, 41, 2. Manches noch Auffallendere der Art findet sich besonders bei Thukydides. Vgl. Kr.s Register zu demselben unter Ergänzung.

A. 8. Andrerseits gehen die Griechen bei ihrer Vorliebe für direkte Darstellung oft, besonders nach ὅτι, plötzlich aus der obliquen Rede in die direkte über; selten umgekehrt. Ἐνταῦθα δὴ Κῦρον εἰπεῖν αὐτῷ ἀπιόντα θαρρεῖν, ὅτι παρέσται· ὥστε ὁρᾶν σοι ἐξέσται. Ξε. Κυ. 1, 4, 28. Ἔλεγεν ὅτι Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι· εἴη δ' ἄν, εἰ αὐτοῖς τοὺς Ἕλληνας αὐτονόμους ἀφεῖτε. Θ. 1, 139, 3. (Μόλις διαπραξάμενος ἥκω· λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη. Ξε. ἀν. 7, 1, 39.)

A. 9. Wo die Lateiner in der Fortsetzung einer obliquen Rede eine Aufforderung durch den bloßen Konjunktiv ohne ut, wir durch er möchte — sollte — ausdrücken, pflegen im Griechischen die Infinitive δεῖν, χρῆναι oder eine ähnliche Ausdrucksweise einzutreten, die Rede also nach A. 6 geformt zu werden. Doch findet sich auch der bloße Infinitiv, wie πέμψαι z. Thuk. 4, 50, 3, nach dem Relativ § 55, 4, 9; eben so in einem Vertrage, wie 4, 118. 8, 58, 5. vgl. § 55, 1, 4.

A. 10. In relativen Sätzen assimiliert sich die Form ihres Verbums mehrfach der des Hauptsatzes. Vgl. § 53, 2, 7. 54, 6, 3 u. 10 A. 6.

Dritter Abschnitt: Von den aklitischen Redeteilen.

---

§ 66. Adverbia (*ἐπιρρήματα*).

1. Adverbia stehen im Griechischen als Bestimmungen nicht bloß von Adjektiven, Verben oder Adverbien, sondern auch von Substantiven, ohne Artikel § 50, 8, 19, mit demselben eb. A. 8—10 u. 15. *Οὐκ ἄξιοί ἐσμεν τοῖς Ἕλλησιν οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως διακεῖσθαι. Θ.* 1, 75, 1.

(A. 1. Hieher gehört auch ἄλλως eitel, nichtig. Διεβόων τὰς Φοινίσσας ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον, κινδυνεύσειν διατριβῆναι. Θ. 8, 78, 2.)

A. 2. Entsprechend werden Adverbia auch substantiviert, am gewöhnlichsten vermittelst des Artikels nach § 50, 5, 1 u. 10 vgl. eb. 8 A. 15 u. 17; selten durch ein hinzugefügtes oder hinzugedachtes τὶ. Διάνοιαν καλεῖν μοι δοκεῖς τὴν τῶν γεωμετρικῶν ἕξιν, ὡς μεταξύ τι δόξης τε καὶ νοῦ τὴν διάνοιαν οὖσαν. Πλ. πολ. 511, d. Ἔστι τοιοῦτον ἡ ὀρθὴ δόξα, μεταξὺ φρονήσεως καὶ ἀμαθίας. Πλ. συ. 202, a.

A. 3. Durch Präpositionen ohne den Artikel, am gewöhnlichsten durch εἰς, substantiviert erscheinen von Adverbien häufig ἀεί, αὖθις, αὔριον; ἅπαξ, τρίς (eig. bis auf ein, drei Male.) So auch παρ' αὐτίκα. (Die Präpositionen mit Wörtern der Art als Ein Wort zu schreiben ist nicht ratsam. Vgl. Eur. Hel. 1650: ἐς μὲν γὰρ ἀεί, Dem. 2, 10; εἰς μὲν ἅπαξ.) Οὐ χρή ποτ' ὀρθαῖς ἐν τύχαις βεβηκότα ἕξειν τὸν αὐτὸν δαίμον' εἰς ἀεὶ δοκεῖν. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 43 (1058). Τοῦτο ἐπειδὴ ἀμφίλογόν ἐστιν, εἰς αὖθις ἀποθώμεθα. Ξε. συ. 2, 7. Ἐμοὶ δοκοῦσιν οὐ μενεῖν ἐς αὔριον. Εὐ. Ῥῆσ. 96.) Τὸ ἐς αὔριον ἀεὶ τυφλὸν ἕρπει. Σο. ἀποσ. 685 (533). — Ἡ παρ' αὐτίκα τε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται. Θ. 2, 64, 4. Κρεῖσσον εἰς ἅπαξ θανεῖν ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς. Αἰσ. Προ. 750 (1). Οὐδὲν μάταιον ἐς τρὶς εὔξεται θεῷ. Εὐ. Ἱπ. 46. Vgl. Hermann z. Vig. 380.

A 4. Selten, bei guten Schriftstellern z. T. nur vereinzelt, finden sich εἰς τήμερον Plat. Symp. 174, a, εἰς νῦν Plat. Tim. 20, b, εἰς ἔτι νῦν Polyb. 2, 16, 13, ἐς αὐτίκα Ar. Frie. 367, ἐς ὕστερον Her. 5, 41, 1. 74, Plat. Soph. 247, e, Tim. 82, b, Eu. Iph. A. 720, ἐς ἔπειτα Thuk. 1, 130, 2? εἰς τότε Pl. Pol. 262, a, Ges. 830, b, 845, d, 888, b, Dem. 14, 24 und a. (μέχρι τότε Thuk. 8, 24, 3. Her. 6, 34, ἕως τότε Polyb. 3, 90, 13), εἰς πότε Soph. Ai. 1185, εἰς ὁπότε Aisch. 3, 99, (ἐς ὀψέ Thuk. 3, 108, 3), Dem. 57, 15, Polyb. 17, 9, 2, (ἕως ὀψέ Thuk. 3, 108, 3?] μέχρι ὀψέ 7, 83, 2, μέχρι ἐχθὲς ἢ πρῴην Dem. 19, 260, μέχρι δεῦρο Plat. Symp. 217, e, Ges. 814, e, Aisch. 3, 24, (μέχρι τοῦ δεῦρο Thuk. 3, 64, 2,) μέχρι ποῖ Xen. Hell. 4, 7, 5, μέχρι ὅποι Plat. Gorg. 487, c, μέχρι ἐνταῦθα Xen. An. 5, 5, 4, Plat. Krat. 412, e, Soph. 222, a, Symp. 210, e, μέχρι πόρρῳ τῆς ἡλικίας Js. 15, 4, καθ' ἅπαξ Dem. 18, 197. 21, 32. 87. Erst bei Spätern

finden sich ἐκ τότε Arr. An. 1, 26, 4 vgl. Jacobs z. Achill. T. p. 894 (zw. ἐξ ὅτε Ar. Vög. 334) u. ἐκπάλαι z. B. Arr. An. 1, 9, 8, vgl. Ar. Rit. 1153, ff. ἀπ' ἐντεῦθεν Polyb. 40, 6, 1 u. ä.; ferner (wie schon bei Her.) ἐπὶ μᾶλλον. Vgl. Lobeck z. Phryn. p. 45 ff.

A. 5. Zuweilen erscheinen Adverbia nur als indeklinable Adjektive. Vgl. § 62, 2, 4. Τὸ ψευδόμενον φαίνεσθαι εὖ ἴσθι ὅτι καὶ τοῦ συγγνώμης τινὸς τυγχάνειν ἐμποδὼν μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται. Ξε. Κυ. 3, 1, 9. Τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἤχθοντο, ἐμποδὼν ὄντι σφίσιν. Θ. 6, 28, 2. Κλέαρχος ἐβούλετο τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι. Ξε. ἀν. 2, 5, 29. Οἱ καιροὶ παρεληλύθασιν, ὥστ' ἤδη μάτην εἶναι τὸ μεμνῆσθαι περὶ αὐτῶν. Ἰσ. 4, 5.

A. 6. Über andere Adverbia bei εἶναι und γίγνεσθαι § 62, 2, 3 u. 4. Bei Adverbien des Ortes heißt εἶναι sich befinden, γίγνεσθαι kommen: ἐκεῖ, ἄνω, ὁμοῦ ꝛc. ἦσαν, ἐγίγνοντο. Vgl. Kr. z. Xe. An. 1, 2, 7. Daneben bemerke man ἐντεῦθεν, (ἐκεῖθεν, ἔνθεν) εἶναι dorther (gebürtig) sein. Ἐντεῦθέν εἰμι, Λυδία δέ μοι πατρίς. Εὐ. Βάκ. 464.

A. 7. Ähnlich steht häufig ἔχειν mit einem Adverbium, wo wir meist sein mit einem Adjektiv gebrauchen. Vgl. § 52, 2, 2. Τόδ' ἔστιν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἑτέρως ἔχον. Ἀρ. πλ. 371. Τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἅπασιν ἐλθεῖν ἐστ' ἀναγκαίως ἔχον. Ἀντιφά. 53, 2. Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου. Μέ. 257 (265). Über ὥσπερ εἶχον § 52, 2, 2 u. z. Th. 3, 30, 1 über ἔχειν u. ä. mit Adverbien und dem Ge. § 47, 10, 5.

A. 8. Selbst ohne Verbum finden sich so zuweilen Adverbia satzartig, exklamativ ein Urteil über das Vorhergehende aussprechend (epikritisch). So besonders εἰκότως natürlich! δικαίως mit Recht! Vgl. § 62, 3, 4. Ἡ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. Θ. 1, 77, 3. Ἀμφότεροι ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον οὐκ ἀπεικότως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται. Θ. 2, 8, 1. Γενναῖον τὸ ψήφισμα καὶ ἄξιον τῶν ὑμετέρων προγόνων, δικαίως· συγγενεῖς γὰρ οὐ μόνον τὰς ψυχάς, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἀδικούντων, τιμωρίας ἐκέκτηντο. Λυκ. 122. [Vgl. Kr. z. Dion. p. 127.]

(A. 9. Auch mitten in der Rede erscheinen Adverbia zuweilen satzartig, wie ὀρθῶς für ὀρθῶς ἔχει, ἀπίστως für (οὕτως) ὥστε ἄπιστον εἶναι. Θ. 2, 87, 2. Ἱππίας ἀδήλως τῇ ὄψει ἐπλάσατο πρὸς τὴν ξυμφοράν. Θ. 6, 58, 1. Τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενίκηκεν. Θ. 1, 21, 1. Τοὺς ἅπαντας ἀπίστως πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαθῶμεν; Δη. 20, 22.)

(A. 10. Leicht erklären sich kurze Ausdrücke wie παρασκευάζεσθαι οἴκαδε sich zur Heimreise anschicken (Xen. An. 7, 7, 57 vgl. oben § 62, 3, 2), κατακωλύειν τινὰ ἔξω jemand zurückhalten, daß er draußen bleibe (eb. 5, 2, 16). Vgl. § 62, 3, 4. Über Verbindungen wie οἱ ἐκεῖθεν (ἄνδρες) ἐπιβοηθοῦσιν § 50, 8, 15.)

A. 11. Gestellt werden von den Adverbien die des Maßes gew. unmittelbar vor den Begriff, zu dem sie gehören, zuweilen durch Einschiebungen getrennt. Vgl. § 49, 7, 7. Doch finden sie sich auch, weniger betont, nachgestellt, selbst in Verbindung mit dem Artikel. Vgl. § 50, 10, 4. Πάνυ σφόδρα ἐνετέλλετό μοι μήτε πλούσιον οὕτω μηδένα εἶναι μήτε γενναῖον μήτε καλὸν ὃς ἐμὲ πεῖσαι ἄλλως ποιεῖν. Πλ. Χαρ. 157, b.

A. 12. Mit Nachdruck steht ein Adverbium bisweilen zuletzt. Χάριν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. Ξε. ἀν. 2, 5, 14. Ὑπερβάντες τὴν Ἴδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα εἰς Θήβης πεδίον. Ξε. ἀν. 7, 8, 7.

2. In der Rektion stimmen die Adverbia im allgemeinen mit den stamm- oder sinnverwandten Adjektiven überein. S. § 47, 26, u. § 48, 13 mit den A. Zu den mit dem Ge. verbundenen Adverbien gehört auch *ἅλις* vgl. § 62, 2, 4.

A. 1. Über Adverbia des Ortes und der Zeit mit dem Ge. § 47, 10, 4; οὕτως ἔχω u. ä. mit dem Ge. eb. A. 5; mit dem synonymen Ac. eb. A. 7.

A. 2. Über die präpositionsartigen Adverbia mit dem Ge. § 47, 29, 1 u. 2. Eben dahin gehört auch δίχα. Ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχή, ἐπειδὰν τοῦ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι. Ξε. Κυ. 8, 7, 20. Ἄκουσον ὦ γύναι θυμοῦ δίχα. Ἀρ. σκην. κ. 398 (465). Anderer Art sind λάθρα und das mehr thukydideische κρύφα (Kr. z. Thuk. 1, 67, 2). Über ἑκάς Dial. Sy. § 62, 2, 3. [Θεμιστοκλέους τὰ ὀστᾶ φασι τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ. Θ. 1, 138, 7.] Ἀμφοτέροις λάθρα ἑκατέρων νύκτα συνέθετο τὴν αὐτήν. Ξε. Κυ. 7, 4, 4.

A. 3. Über adverbartige Accusative § 41, 12, 10, § 46, 3, 2—5, § 43, 3, 9, Dative § 41, 12, 11, § 48, 15, 17. Präpositionen mit einem substantivierten Nomen adverbartig gebraucht § 43, 4, 5.

3. Die **pronominalen** Adverbia des Ortes und der Zeit § 25, 10, 6 entsprechen (unbestimmter) den Präpositionen ἐν, ἐξ, εἰς mit einer zugehörigen Form der verwandten adjektivischen Pronomina.

A. 1. So **beziehen sich besonders die relativen Adverbia auch auf vorhergehende Substantive oder Substantivierungen.** Πορεύομαι ἐπὶ τὴν οἰκίαν οὗ κατήγετο Τιμόμαχος. Δη. 50, 32. Ὅπου γὰρ οἱ φύσαντες ἡσσῶνται τέκνων, οὐκ ἔστιν αὕτη σωφρόνων ἀνδρῶν πόλις. Σο. ἀποσ. 674 (851). Πλησίον ἦν ὁ σταθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν. Ξε. ἀν. 1, 8, 1. — Ὁ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος ὅλος αὐαίνετο. Ξε. ἀν. 2, 3, 16. Αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμὲν πείθονται τοῖς Λακεδαιμονίοις. Ξε. ἀν. 6, 4, 14. Ἐκεῖνα κτήσασθε ὅθεν ὁ πλοῦτος φύεται. Ξε. Κυ. 4, 2, 44.

(A. 2. Wenn Adverbia der Art, auch ohne vorhergehendes Nomen, sich auf **Personen** beziehen, so ist der Begriff ganz allgemein zu fassen: **auf, von welcher Seite.** So auch im Lateinischen, wo Tacitus diesen Gebrauch am weitesten ausdehnt. Ἤρξαντο καταβαίνειν πρὸς τοὺς ἄλλους ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειτο. Ξε. ἀν. 4, 2, 20. Οἶδ' ἐγὼ τὸ πρᾶγμα τοῦθ' ὅθεν πάλαι καττύεται. Ἀρ. ἱπ. 314. Vgl. z. Xe. An. 2, 5, 26 u. 7, 7, 17.)

A. 3. Gemäß der R. 3 sagte man auch ἄρχεσθαι ἐντεῦθεν ꝛc. nach § 47, 13, 9 [z. Th. 2, 1 vgl. 1, 5, 2] und wie τελευτᾶν εἴς τι [z. Th. 4, 109, 1.] selbst τελευτᾶν ποι. Πόθεν ἄρχεται; ἀπὸ σωφροσύνης πρῶτον ἤρξατο. Αἰ. 1, 22. Οἴμοι τί δράσω; ποῖ τελευτήσω βίον; Εὐ. Ἑκ. 419. Τὸ τῶν παίδων τέλος ἄδηλον οἷ τελευτᾷ κακίας καὶ ἀρετῆς ψυχῆς τε πέρι καὶ σώματος. Πλ. συ. 181, d.

A. 4. Über den scheinbaren Gebrauch der Adverbia auf -θεν für die entsprechenden der Ruhe § 50, 8, 15 u. 17 vgl. 41, 12, 14. In manchen Fällen scheinen jene fast geradezu für diese zu stehen. Σοφώτεροι γὰρ συμφορὰς τὰς τῶν πέλας πάντες διαιρεῖν ἢ τύχας τὰς οἴκοθεν. Εὐ. Ἀλκμή. 13 (103). Οἰκίας καὶ πλοίου τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ. Δη. 2, 10. — Τὸ καταγώγιον κύκλῳ οἰκήματα εἶχε κάτωθεν καὶ ἄνωθεν. Θ. 3, 68, 2.

A. 5. Über τὰ οἴκαδε ποθεῖ u. ä. § 50, 8, 18.

A. 6. Ἔνθα, ἐνθάδε, ἐνταῦθα, εἴσω, ἔξω, ἄνω, κάτω **verbinden sich auch mit Verben der Bewegung.** Ἀνέβην ἐνθάδε. Ξε. Ἑλ. 1, 7, 16. Ἐνταῦθα οὐκ ᾖα οἷ ἐλθὼν μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος ἔσεσθαι. Πλ. ἀπ. 36, c. Ἐνταῦθα ἐλέγετο Μήδεια καταφυγεῖν. Ξε. ἀν. 3, 4, 11. Οὗτοί εἰσιν οὓς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἔνθα πάλαι σπεύδομεν. Ξε. ἀν. 4, 8, 14. Ἵεντο πολλοὶ εἴσω. Ξε. ἀν. 5, 2, 18. Προήγαγον τὸ στράτευμα ἔξω τῶν κωμῶν. Ξε. ἀν. 6, 3, 7. Ἐδίωκον ἄνω. Ξε. ἀν. 5, 4, 24. Κάτω οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο. Ξε. ἀν. 4, 8, 28. [Ὁδοῦ κατάρχει τῆς ἐκεῖ. Σο. ΟΚ. 1015.]

A. 7. Über πῇ, ποί ꝛc. § 25, 10, 5.

A. 8. Über die Auslassung des demonstrativen Adverbiums § 51, 13, 9 vgl. A. 8; die Assimilation eb. 10 A. 8; das bloß zum Particip gehörige Relativ eb. 9 A. 4; interrogative Adverbia eb. 17 A. 1 ff.

A. 9. Mit αὐτοῦ dort werden Präpositionen, meist nur der Ruhe, mit ihrem Kasus verbunden. [z. Xe. An. 2, 2, 1 vgl. z. Th. 5, 22, 1.] Ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν καλαῖς οἰκίαις. Ξε. ἀν. 4, 2, 22. (Πῶς οὐκ αὐτοῦ Μεγαροῖ κατέλυεν; Πλ. Θε. 142, b.) Μένων αὐτοῦ ἔμεινε παρὰ Ἀριαίῳ. Ξε. ἀν. 2, 2, 1. Über [αὐτοῦ ἐς z. Her. 8, 121] αὐτόθεν ἔκ z. Th. 5, 83, 1.

§ 67. Negationen.

I. Die Negationen Begriffe aufhebend und in den verschiedenen Arten von Sätzen.

1. Adverbia sind auch die Negationen (*ἀποφάσεις*) *οὔ* und *μή*, von denen *οὔ* den Begriff aufhebt, *μή* ablehnt oder zurückweist. Jenes verneint die Realität des Vorgestellten, dieses die Geltung der Vorstellung. [Fr. Franke de particulis negantibus linguae Gr. comm. I—IV. 1859.]

A. 1. Was von den einfachen Negationen bemerkt wird, gilt, besonders rücksichtlich ihres Unterschiedes, in der Regel auch von ihren adjektivischen und adverbialen Ableitungen.

A. 2. Einzelne Begriffe werden besonders durch οὔ aufgehoben, ja zuweilen ins Gegenteil verwandelt, wie οὔ φημι nego, verneine (§ 64, 5, 4), läugne, sage, daß nicht, (dagegen φασὶν μόνοι οὐ μηδίσαι (Θ.) sie sagen, daß sie allein nicht medisch, sondern hellenisch, gesinnt gewesen seien), οὐχ ὑπισχνοῦμαι schlage ab, οὐκ ἀξιῶ verlange, daß nicht, οὐκ ἐῶ veto, verwehre, widerrate (auch erlaube nicht), οὐ χαίρων übel zugerichtet (§ 56, 8, 2) ꝛc. [Reg. z. Th. u. οὔ.] Οὔ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν ἀποκτιννύναι. Πλ. Φαίδ. 61, e. (Τὸ παρὰ πᾶν ἔφη οὐκ ἐκβῆναί με ἐκ τοῦ πλοίου. Ἀντ. 5, 42.) Ἐσυκοφάντησεν, οὐ φάσκων αὐτοὺς λύσεσθαι. Λυ. 26, 24. (Ἐπαινοῦντες τὴν κλῆσιν οὐχ ὑπισχνοῦντο συνδειπνήσειν. Ξε. συ. 1, 7.) Ἀρτάβανος γνώμην ἀπεδείξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἡρ. 7, 46, 1. [z. Th. 2, 18, 2.] Οὐκ ἀξιῶ τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν. Θ. 2, 89, 1. Τίνας ὁ νομοθέτης οὐκ ᾤετο δεῖν λέγειν; τοὺς αἰσχρῶς βεβιωκότας, τούτους οὐκ ἐᾷ δημηγορεῖν. Αἰ. 1, 28. Τί οὐκ ἐποίησε, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν. Ξε. ἀν. 3, 1, 28. Τί τῶν ἀνελπίστων καὶ ἀπροσδοκήτων ἐφ' ἡμῶν οὐ γέγονεν; Αἰ. 3, 132. [Nicht so οὐκ εἴασα im Ao. Arnold z. Thuk. 6, 72, 2.]

A. 3. So findet sich οὔ (und μή) auch bei Adjektiven und Adverbien, von denen οὐ πάνυ (wofür wohl πάνυ οὔ nicht vorkommt) und οὐ μάλα durch nicht eben und selbst durch gar nicht vgl. Plat. Phaidr. 228, e, wie oft auch οὐχ ἧσσον durch mehr und οὐχ ἥκιστα durch am meisten, wie οὐδὲν μᾶλλον durch nihilo magis zu übersetzen sind. Vgl.: er liebt das Kind nicht wenig und nicht wenig. [Reg. z. Th. u. οὔ.] Γυναικόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ. Εὐ. Ἐρεχ. 20 (364), 34. — Τοῖς φάσκουσι λυπῶν εἶναι παῦλαν πάσας τὰς ἡδονὰς οὐ πάνυ πως πείθομαι. Πλ. Φιλ. 51, a. Οὐ πάνυ εἴωθ' ἀληθὲς οὐδὲ ἓν λέγειν γυνή. Μέ. 717 (746). Εἰμὶ οὐ πάνυ τι σοφός. Πλ. Θε. 150, c. Οἱ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν. Ξε. Ἱέρ. 1, 12. — Μὴ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν, καὶ οὐχ ἧσσον ὅσῳ ἄμεινον ἐξείργασται. Θ. 1, 82, 4. Προςήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν. Θ. 1, 68, 2. Über οὐκ ἐλάχιστος z. Th. 1, 2, 3, οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι z. 1, 5, 1. vgl. § 67, 10, 4 und Bekker Hom. Blätter 1 S. 288 f.

(A. 4. So findet sich οὐ auch bei Substantiven; über μή unten 9. Ἐξῴκισέ μ' οἴκων γάμος οὐ γάμος. Εὐ. Ἑκ. 948. Δύστην' ἀλήθει' ὡς ἐν οὐ καιρῷ πάρει. Εὐ. Βάκ. 1288. Δι' οὐκ ἀπόδειξιν τῶν ὑπὸ γῆν μύθοις ἄλλως φερόμεθα. Εὐ. Ἱπ. 197. Ὑπώπτευον ἀλλήλους κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν. Θ. 5, 35, 1. [z. Th. 1, 137, 4.] Ἡ φρὴν τῶν οὐχὶ δούλων ἔστ' ἐλευθερωτέρα. Εὐ. Φρίξ. 17 (828).

A. 5. In Sätzen, die an sich μή erfordern, tritt gewöhnlich μή auch in Verbindungen dieser Art (A. 2—4) ein. Gar nicht selten ist μὴ φάναι, μὴ φάσκειν. Hieher gehört auch μὴ προςποιεῖσθαι dissimulare sich stellen, als ob etwas nicht stattfände, auch mit zu ergänzendem Infinitiv nach § 55, 4, 11. Über ἐὰν οὐ φῇ, φάσκῃ unten 4, A. 1. An Stellen, wo οὐ nach εἰ in einem Gegensatze mit δέ erscheint, ist dies als Übergang zu einem selbständigen Satze zu betrachten. (Lys. 12, 36, Aisch. 3, 242.) Μερὶς ἑκατέρῳ ἴση ἐστὶ τούτοις μὲν τὸ φάσκειν, ἐμοὶ δὲ τὸ μὴ φάσκειν. Ἀντ. 5, 51. Ἆρ' οὐ τῶν μὲν τριῶν ἕτερον αὐτὴν φήσομεν εἶναι, τοῦ δὲ τετάρτου μὴ φῶμεν; Πλ. σοφ. 256, c. Εἰ μή φησι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, τί οὐ παραδέδωκε τοὺς οἰκέτας; Λυκ. 34. Ἐὰν περί του ἀμφισβητήσωσι καὶ μὴ φῇ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον ὀρθῶς λέγειν, χαλεπαίνουσιν. Πλ. Γο. 457, d. Ἐχθρὰν οὗτος αὐτῷ πρὸς ἐμέ, ἄν τ' ἐγὼ φῶ ἄν τε μὴ φῶ, φησὶν εἶναι. Δη. 21, 205. [Ἐὰν οὐ φάσκῃ, ἔρεσθε αὐτόν. Λυ. 13, 76.] — Ἐὰν μὴ προςποιῆται ὑμῶν ἀκούειν, μηδ' ὑμεῖς ἐκείνου ἐθέλετε ἀκούειν. Αἰ. 3, 201. [vgl. Th. 3, 47, 3.] Οὐδὲν πέπονθας δεινόν, ἂν μὴ προςποιῇ. Μέ. 179. — Συχνὰ ἔχειν μοι δοκεῖ παραδείγματα πρὸς ἅ τις βλέπων ὀνίναιτ' ἄν, μιμεῖσθαι αὐτὰ ἐπιχειρῶν μὴ πάνυ τι. Πλ. Φαῖδ. 264, e. — Ἐδόκουν ἂν οὐσίαν ἢ μὴ οὐσίαν αὐτῷ προστίθεσθαι. Πλ. Θε. 201, e. Ἐννόει εἴ σοι δοκεῖ ὄψις τις εἶναι ἢ ἑαυτῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ὄψεων ὄψις ἐστὶ καὶ μὴ ὄψεων ὡσαύτως. Πλ. Χαρ. 167, c. Διαφέρει εἰ μὴ ἓν μὴ ἔστι τοῦ εἰ ἓν μὴ ἔστιν; Πλ. Παρ. 160, b. — Εἴ τινες γνώμην μὴ ἐπιτηδείαν εἶπον, οὐχ οἱ ἀπόντες τούτων αἴτιοί εἰσιν. Λυ. 20, 20.

A. 6. Unser kein bei einem gesetzten oder ergänzten Substantiv wie unser nichts wird nur, wenn es betont ist, durch οὐδείς, μηδείς, sonst bloß durch οὐ oder μή ausgedrückt. Ὁπλίτην ἢ ἱππέα πλὴν τῶν οἰκείων οὐδένα εἶχεν. Δη. 18, 234. Οὐ πόλιν, οὐ φρούριον, οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην ἀπώλεσεν οὐδένα (ὁ Χαβρίας). Δη. 20, 78. Vgl. § 61, 5, 2 u. 4 und z. Xen. An. 4, 6, 2.

2. In selbständigen Behauptungssätzen erscheint *οὐ*, namentlich beim Indikativ (auch mit *ἄν* z. B. in dem Falle § 54, 3, 10) und beim Optativ mit *ἄν* eb. A. 6.

A. 1. Über οὐ mit dem imperativen Futur § 53, 7, 4; οὐ (—) μή eb. A. 5 und 6. [μή Dem. 23, 117.] Über μή mit dem Indikativ in Fragen § 69 unter μή und ἆρα. (Auch sonst findet sich μή zuweilen in Fragen. [Sogar affirmativ Elmsley z. Soph. Oid. K. 177.] Πῶς μήτε ψεύσομαι φανερῶς μήτ' ἐπιορκεῖν δόξας πάνθ' ἃ βούλομαι διαπράξομαι; Δη. 19, 320. Πῶς ἂν λέγων γέ τις τοῦτο ὃ λέγοι μὴ τὸ ὂν λέγοι; Πλ. Κρατ. 429, d.

A. 2. Μή dagegen tritt ein beim Imperativ § 54, 4, 1; beim imperativen und prohibitiven Konjunktiv eb. 2 A. 1—4, auch wenn sie nur zu ergänzen sind vgl. § 64, 5, 4; beim wünschenden Optativ § 54, 3, 1 u. 3, und so selbst beim wünschenden Indikativ wie in Schwüren. (Ἀρ. ὄρ. 195. Λυ. 917. ἐκ. 145. 1000.) Λέγετε, εἰςίω ἢ μή; συμπίεσθε ἢ οὔ; Πλ. συ. 213, a. — Ἥμαρτεν, ὡς μήποτ' ὤφελεν; Ξε. Κυ. 4, 6, 3. [Über μή beim Opt. mit ἄν z. Th. 6, 18, 1.]

3. In abhängigen Sätzen wird *οὐ* beibehalten, wenn die Abhängigkeit nur eine ideelle oder formale ist, namentlich

in Sätzen mit ὅτι und ὡς daß (§ 65, 1), in abhängigen Fragen (eb.), in relativen und temporalen Sätzen, die nicht hypothetisch sind (§ 65, 6 u. 7) und bei den einen Grund angebenden Konjunktionen ὅτι, διότι ꝛc. (§ 65, 8.) *Ἐνθυμηθῆναι χρὴ ὅτι οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων φύσει οὔτε ὀλιγαρχικὸς οὔτε δημοκρατικός. Λυ.* 25, 8. *Ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί. Πλ. νό.* 743, c. — *Ἀμφοτέρων ἄξιον ἐπιμεληθῆναι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὔτ' ἂν ἐκεῖνα δύναιντο ποιεῖν μὴ ἑτέρων συμπραττόντων, οὔτ' ἂν νῦν ἐπεχείρησαν ἐλθεῖν μὴ ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰόμενοι σωθήσεσθαι. Λυ.* 12, 85. *Εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλοι τοῦ ἡμετέρου θορύβου. Λυ.* 12, 74. — *Κατ' ὀλίγας ναῦς διείλοντο, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσσχεῖν. Θ.* 4, 11, 2. *Ἐπειδὴ πάντα ποιοῦντες δίκην παρ' αὐτῶν οὐκ ἂν δύναισθε λαβεῖν, πῶς οὐκ αἰσχρὸν ὑμῖν καὶ ἥντινοῦν ἀπολιπεῖν; Λυ.* 12, 84.

A. Μή steht in abhängigen Fragen der Art § 54, 7, 1 vgl. eb. 2 A. 3, selbst beim Indikativ. Aber auch in einer solchen indirekten Frage, die einer direkten mit dem Indikativ entspricht, kann μή nach εἰ und εἴτε eintreten, wenn der Fragende die Sache wirklich als zweifelhaft vorstellt, während er sie bei εἰ οὐ und εἴτε οὐ als rein objektiv, also bei εἰ οὐ als entschieden wahr denkt. [Engelhardt z. Plat. p. 126 u. Buttm. z. Plat. Men. 23, 1.] Ἔδοξεν ὁρᾶν ὅτῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ πράγματα. Θ. 8, 63, 3. — Ἐρωτᾷς εἰ οὐ καλή μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ῥητορική. Πλ. Γο. 462, c. Ἐπυνθανόμην εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον ὃ ἂν ἢ μόνον τι ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζεται. Πλ. πολ. 353, a. Ἰδὲ εἰ οὐκ ἀναγκαῖόν σοι δοκεῖ δίκαιον εἶναι πᾶν τὸ ὅσιον. Πλ. Εὐθύφ. 11, e. — Βούλομαι ἐρέσθαι εἰ μαθών τίς τι καὶ μεμνημένος μὴ οἶδεν. Πλ. Θε. 163, d. — Σκοπῶμεν εἰ ἡμῖν πρέπει ἢ οὔ. Πλ. πολ. 451, d. Θεὸς εἴτ' ἔστιν εἴτ' οὐκ ἔστι μὴ βούλου μαθεῖν. Φιλή. 112 (118), 3. Εἰ τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῳ, πολλὰ ἂν περιεσκέψω εἴτε ἐπιτρεπτέον εἴτε οὔ. Πλ. Πρω. 313, a. — Περὶ τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν τῷ σοφιστῇ εἴτε μή. Πλ. Πρω. 313, b. [Vgl. Ant. 6, 2.] — (Ὁ νέος οὐχ οἷός τε κρίνειν ὅ, τι τε ὑπόνοια καὶ ὃ μή. Πλ. πολ. 378, d. Χρόνος δείκνυσιν ἡμῶν ὅστις ἐστὶ μὴ κακός. Εὐ. Ἀντιό. 16 (223).

4. In hypothetischen Sätzen wie in relativen und temporalen von hypothetischer Bedeutung steht μή. *Εἰ μὴ φυλάσσεις μίκρ', ἀπολεῖς τὰ μείζονα. Μέ. μο.* 172. *Εἰ ἦσθα μὴ κάκιστος, οὔποτ' ἂν πάτραν τὴν σὴν ἀτίζων τήνδ' ἂν εὐλόγεις πόλιν. Εὐ. Δικ.* 13 (349). — *Ἐν ᾧ ἄν τις πράγματι μὴ πείθηται τῷ εὖ λέγοντι, ἁμαρτήσεται δήπου, ἁμαρτὼν δὲ ζημιώσεται. Ξε. ἀπ.* 3, 9, 12. *Ὅτῳ σοφία μὴ προσείη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἂν ἔτι τελέως ἀγαθὸς γενόμενος εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο.* [*Πλ. Ἐπιν.* 977, d.] — *Ὅταν μὴ τοὺς ἀδικοῦντας λάβητε, τοὺς ἐντυγχάνοντας κολάζετε. Ἰσ.* 18, 36. *Ὁπότε μή τι δείσειαν, οὐ ξυνῄεσαν. Θ.* 2, 15, 1. *Ὑπεξαιρεῖν πολλοὺς δεῖ τὸν τύραννον, εἴπερ μέλλει ἄρξειν, ἕως ἂν μήτε φίλων μήτε ἐχθρῶν λίπῃ μηδένα ὅτου τι ὄφελος. Πλ. πολ.* 567, b.]

[A. 1. Einige **Ausnahmen** finden sich bei εἴ mit dem Indikativ, teils weil οὐ mit dem folgenden Begriffe zu **einem** verschmolzen ist, wie οὐ πολλοί = ὀλίγοι Lys. 13, 62, οὐκ ἐᾷς = κωλύεις Soph. Ai. 1131, vgl. Dem. 22, 41, οὐκ ἐθέλω ich **weigere mich** Thuk. 3, 55, 1 vgl. Il. Δ, 300, Xe. An. 6, 4, 16, **teils** weil εἴ fast dem ἐπεί **da** gleich ist, wie And. 1, 33, Eur. Med. 88 vgl. Ant. 4 γ, 3, Xe. An. 7, 1, 29; oder auch dem ὅτι **daß** And. 1, 102, Lys. 29, 4. 30, 32, Thuk. 1, 121, 4? mit Anm., oder bei einem Übergange in die direkte Rede eb. vgl. Aisch. 3, 242 u. Lys. 12, 36, wobei in Gegensätzen selbst der Satz mit εἰ μὲν οὐ gleichsam parenthetisch als selbständig gedacht wird, wie Thuk. 3, 42, 2, Lys. 31, 31, Xe. An. 7, 1, 29. Parenthetisch zu fassen ist auch οὐκ εἰκότως Thuk. 6, 89, 2 vgl. Aisch. 2, 87. Härter ist ἐὰν οὐ φάσκῃ Lys. 13, 76 und zw. ἐὰν οὐ φῆτε Plat. Apol. 25, b.]

A. 2. **Bei den Relativen und bei den Zeitpartikeln** erscheint μή **auch in Verbindung mit dem Indikativ bei hypothetischer Bedeutung.** (Nach dem verbietenden μή steht in relativen Sätzen μή durch Assimilation.) Ἐπίσταμαι ὁρᾶν θ' ἃ δεῖ με κοὐχ ὁρᾶν ἃ μὴ χρεών. Εὐ. Ἰνώ 3. Γίγνεται ὁ σώφρων ἐπιστήμων ὧν τε οἶδεν ὅτι οἶδεν καὶ ὧν μὴ οἶδεν ὅτι οὐκ οἶδεν. Πλ. Χαρ. 175, c. Ἅ τις μὴ προςεδόκησεν, οὐδὲ φυλάξασθαι ἐγχωρεῖ. Ἀντ. 5, 19. — Τὰ νοσήματα ὅσα μὴ μεγάλους ἔχει κινδύνους οὐκ ἐρεθιστέον φαρμακείαις. Πλ. Τίμ. 89, b. — Ὄλοιο καὶ σὺ χὤστις (καὶ ὅστις) ἄκοντας φίλους πρόθυμός ἐστι μὴ καλῶς εὐεργετεῖν. Εὐ. Ἱπ. 692. Ὅ, τι μὴ χρεὼν οὔτοι χρεὼν παθεῖν. Εὐ. Βάκ. 515. (Ὅστις τοῦ μὲν μὴ ἀδικεῖν οὐ προνοεῖται, τοῦ δὲ μὴ δοῦναι δίκην ἐπιμελεῖται, οὗτος κακουργεῖ. Λυ. ἀποσ. 53.) — (Μὴ ἃ μὴ ἔθιγες ποιοῦ σεαυτῆς. Σο. Ἀντ. 546. Οἱ μήτε τῶν ἰδίων πω μήτε τῶν κοινῶν φροντίζοντες τούτοις μάλιστα χαίρουσι τῶν λόγων οἳ μηδὲ πρὸς ἓν χρήσιμοι τυγχάνουσιν ὄντες. Ἰσ. 10, 6. Μὴ βιάζου τοιοῦτον δι' οὗ μήτ' αὐτὸς δόξεις βελτίων εἶναι μήθ' οἱ πεισθέντες σοι. Δη. 20, 144. — Ὁπότε τὸ δίκαιον μὴ οἶδα ὅ ἐστι, σχολῇ εἴσομαι εἴτε ἀρετή τις οὖσα τυγχάνει εἴτε καὶ οὔ. Πλ. πολ. 354, c.

A. 3. **In relativen Bestimmungssätzen** findet sich gew. οὐ; doch auch μή von bloß **Denkbarem, Qualitativem.** (Selten erscheint μή ähnlich in relativen Nebensätzen, wie Is. 8, 110, Thuk. 8, 76, 5; wohl in der Regel bei ὅσοι und ὁπόσοι quotquot.) Ἕνα ἐν πολλοῖς ἴσως εὕροις ἂν ὅστις ἐστὶ μὴ χείρων πατρός. Εὐ. Ἡρ. 328. Οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς ᾧ μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γενήσεται. Φιλή. 108 (117). Πῶς ἄν τις εὖ εἰδείη οἷς μὴ παρεγένετο αὐτός; Ἀντ. 1, 28. — Ἐγὼ νομίζω τὸν τοιοῦτον πονηρὸν εἶναι προστάτην ὅστις τοῦ παρόντος χρόνου ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ μὴ καὶ τοῦ μέλλοντος προνοεῖται. Ἀνδ. 4, 12. Ἐνθυμεῖσθαι χρὴ ποτέροις χρὴ πιστεύειν μᾶλλον, οἷς πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν ἢ ᾧ μηδεὶς τετόλμηκεν. Λυ. 7, 38. — Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ ἂν εἴ τις προςποιοῖτο κράτιστος εἶναι τῶν ἀθλητῶν ἐνταῦθα καταβαίνων οὗ μηδεὶς ἂν ἄλλος ἀξιώσειεν. Ἰσ. 10, 10. — Τοὺς λοιπούς, ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο, ξυνεκόμισαν ζῶντας. Θ. 7, 85, 2. — Τίς οὕτως ἄπειρος τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος ὃς οὐκ ἂν βουλόμενος εἶναι πονηρὸς δηλώσειεν ἂν ἃ κακῶς φυλάττεται τῶν χωρίων; Λυ. 14, 35. Πολλῷ δικαιότεροί ἐστε, ὧν πεπείρασθε, τούτοις χαρίσασθαι ἢ οὓς οὐκ ἴστε ὁποῖοί τινες ἔσονται. Λυ. 20, 34. Οἱ θεοὶ προσημαίνουσιν ἅ τε χρὴ ποιεῖν καὶ ἃ οὐ χρή. Ξε. Κυ. 1, 6, 46. Über οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ u. ä. § 51, 10, 11. § 61, 2 u. 5.

A. 4. **Auch in der iterativen Bedeutung haben die Relative und die temporalen Partikeln** μή. Ἐβούλευον οὐδὲν ὅ τι μὴ τοῖς ξυνεστῶσι δοκοίη. Θ. 8, 66, 1. Ὁπότε μὴ φαῖεν (ἀγαθόν τι δεδρακέναι), ἀπάγοντες ἀπέκτειναν. Θ. 3, 68, 1. Ἐπεὶ μὴ ἀντανάγοιεν, ἀναχωροῦντες ἡσύχαζον. Θ. 8, 38, 3.

5. **Finale Sätze haben die Negation** *μή*, **auch in Verbindung mit dem Indikativ.** Vgl. § 54, 8, 5. 6. 8. *Παρήλθομεν*, ὅ-

πως μὴ χεῖρον βουλεύσησθαι. Θ. 1, 73, 1. *Φυλακτέον ἐστίν, ὅπως μηδὲν ὑμῖν συμβήσεται τοιοῦτον.* Ἰσ. 15, 119. (*Ξυνέβησαν ἐφ' ᾧ ἐξίασιν καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται τῆς γῆς.* Θ. 1, 103, 1.)

A. Über ὅπως μή ohne Hauptsatz § 54, 8, 7; μή und μὴ οὐ nach den Begriffen der Furcht § 54, 8, 9—12.

6. Konsekutive Sätze werden in der Regel durch *οὐ* negiert, wenn *ὥστε* oder *ὡς* einen Indikativ (auch mit *ἄν*) oder *ἄν* mit dem Optativ; durch *μή*, wenn sie einen Konjunktiv oder Infinitiv (auch mit *ἄν*) bei sich haben. Vgl. § 65, 3 u. Schömann z. Isai. p. 472.

A. 1. Beispiele über ὥστε οὐ und ὥστε (ὡς) μή. Αἱ δόξαι δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί εἰσιν. Πλ. Μέ. 98, a. Τὴν φιλολογίαν ἡγοῦνται οὐ μικρὸν συμβαλέσθαι μέρος πρὸς τὴν παιδείαν, ὥστ' οὐκ ἀδίκως ὑπολαμβάνουσιν ἅπαντες τοὺς λέγειν ὄντας δεινοὺς τῆς πόλεως εἶναι μαθητάς. Ἰσ. 15, 296. — Λακεδαιμόνιοι τὴν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν, ὥστ', εἴ τις φαίη τότε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν παρόντων κακῶν, οὐκ ἂν ἐξελεγχθείη ψευδόμενος. Ἰσ. 5, 61. Οὗτός ἐστιν ὁ συκοφαντῶν, ὥστ' οὐδὲν ἂν δικαίως αὐτοῦ λέγοντος ἀποδέχοισθε. Ἰσ. 18, 37. — Τούτους ἂν καθίσταντο, ὥστε οὐκ ἂν ῥᾳδίως μετέστη ἂν ἡ πολιτεία. Λυ. 20, 9. — Πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι μηδ' ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ. Πλ. Γο. 479, c. Τὰ παραδείγματα τὰ γεγενημένα τῶν ἁμαρτημάτων ἱκανὰ τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων ὥστε μηκέτι ἁμαρτάνειν. Ἀνδ. 3, 32. — Τοιαῦτα αὐτοῖς εἴργασται ὥστε μήτ' ἂν ψευδόμενον δεινότερα τῶν ὑπαρχόντων κατηγορῆσαι μήτε τἀληθῆ βουλόμενον εἰπεῖν ἅπαντα δύνασθαι. Λυ. 12, 1. — Τοὺς θανάτους τοῖς πέλας μηχανῶνται ὡς μάλιστα δύνανται λαθραιότατα καὶ ὡς ἀνθρώπων μηδένα εἰδέναι. Ἀντ. 1, 28.

A. 2. Notwendig ist ὥστε μή mit dem Infinitiv, wenn ein Streben vorschwebt; wenn man bloß eine Ansicht bezeichnet, so kann auch ὥστε οὐ mit dem Infinitiv eintreten, insofern sie als positiv vorgestellt wird [z. Th. 5, 40, 2], während sie bei μή mehr als bloß abgelehnte Idee erscheint. Ὑμᾶς πάντας εἰδέναι ἡγοῦμαι τοῦτον οὕτω σκαιὸν εἶναι ὥστε οὐ δύνασθαι μαθεῖν τὰ λεγόμενα. Λυ. 10, 15. — Οὕτως ὡμαλισμένοι ταῖς συμφοραῖς εἰσιν ὥστε μηδένα γνῶναι δύνασθαι τοὺς κάκιστα πράττοντας αὐτῶν. Ἰσ. 6, 65. Ἐγὼ νομίζω τηλικούτων πραγμάτων Ἀλκιβιάδην αἴτιον δόξειν ὥστε μηδένα τῶν προτέρων ἀδικημάτων μεμνῆσθαι. Ἀνδ. 4, 24. Οὕτω καθαρὸν χρὴ τὸν βίον εἶναι τοῦ σώφρονος ἀνδρὸς ὥστε μὴ ἐπιδέχεσθαι δόξαν αἰτίας πονηρᾶς. Αἰ. 1, 48. — Ἐγὼ τοιοῦτον ἐμαυτὸν ἐν ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς παρέσχον ὥστε, εἰ πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχον ἐμοί, μηδένα ἂν ὑμῶν μηδεμιᾷ κεχρῆσθαι συμφορᾷ. Λυ. 25, 15.

II. Die Negationen bei Infinitiven, Participien, Substantiven, Adjektiven und Adverbien. Stellung.

7. Der Infinitiv erfordert meist als Negation *μή*.

A. 1. Notwendig ist μή überall, wo man etwas verbietet oder abgewehrt wissen will, wie in den Fällen § 55, 1, 4 u. 5. 3 A. 12. 13. 16. 18; ferner wo der Infinitiv bei unpersönlichen Ausdrücken als Subjekt steht eb. 3 A. 1: ἀξιῶ αὐτὸν μὴ ποιεῖν oder οὐκ ἀξιῶ αὐτὸν ποιεῖν; δεῖ μὴ ποιεῖν oder οὐ δεῖ ποιεῖν. Δοῦλον, φησὶν ὁ νόμος, μὴ γυμνάζεσθαι. Αἰ. 1, 138. Κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι ἢ

πέμψαι ἄνδρας. Θ. 1, 91, 1. Παρεκάλει μὴ δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον πταίειν. Πολ. 31, 19, 5. Συμβουλεύω σοι μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἃ ἂν δῷς. Ξε. Κυ. 4, 5, 32. Ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν. Θ. 2, 5, 3. Εἰ ἀξιοῖς σοι μηδὲν ἀλγεινόν ποτε Μηδὲν ἔσεσθαι μακαρίως ἔχεις φρενῶν. Διον. Στ. 98, 30. — Αὐτὴ ἑαυτὴν οὐκ ἔπεισε μὴ κακοτεχνῆσαι. Ἀντ. 1, 22. Οὐκ ἂν δύναιο μὴ γενέσθαι δέσποτα, ἄνθρωπος ὤν, ἄνθρωπος. Φιλή. 136. — Ἡγούμεθα ἐλευθερίας σημεῖον εἶναι μηδὲν ποιεῖν ἄκοντας. Λυ. 2, 14. Τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρόν. Θ. 3, 63, 4. Κέρδιστον εὖ φρονοῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν. Αἰσ. Προ. 385 (7). Εἰκὸς σοφὸν ἄνδρα μὴ ληρεῖν. Πλ. Θε. 152, a. Ἐνόμιζον ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα. Λυ. 7, 1. Χρὴ μὴ καταφρονεῖν τοῦ πλήθους. Ἰσ. 5, 79. Μὴ ὀκνεῖν δεῖ. Θ. 1, 120, 3. Κἂν εὐτυχῇ τις, ὡς ἔοικε, προςδοκᾶν ἀεί τι δεῖ καὶ μή τι πιστεύειν τύχῃ. Ἄλεξις 297 (288). — (Αἰτίαν εἴχετε μὴ βοηθεῖν τοῖς ἀφισταμένοις. Θ. 3, 13, 6. Ὑμεῖς (οἷοί τέ ἐστε) τὰ ὑπάρχοντά τε σῴζειν καὶ ἐπιγνῶναι μηδὲν καὶ ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. Θ. 1, 70, 2.)

A. 2. **Regelmäßig** steht μή auch bei dem durch den Artikel substantivierten Infinitiv. Καὶ τὸ γῆμαι καὶ τὸ μὴ γῆμαι κακόν. Σουσ. 1. Σκαιὸν τὸ πλουτεῖν κἄλλο (καὶ ἄλλο) μηδὲν εἰδέναι. Εὐ. ἀποσ. ἄδ. 39 (1054), 2. Οὐκ ἀπεδέχοντο τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι. Θ. 3, 3, 1. Τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παγχάλεπον. Πλ. νό. 829, a. Περικλῆς ἐκκλησίαν οὐκ ἐποίει τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ἐξαμαρτεῖν. Θ. 2, 22, 1. Ὅμηρος οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε διὰ τὸ μηδὲ Ἕλληνάς πω ἀντίπαλον ἐς ἓν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. Θ. 1, 3. 4.

A. 3. **Scheinbare Ausnahmen** von A. 1 u. 2 sind es, wenn ein Gegensatz mit οὐ gleichsam parenthetisch (διὰ μέσου) eintritt; oder οὐ eig. zum vorhergehenden Verbum gehörig, nur des Gegensatzes halber nachgestellt ist; ferner wenn οὐδείς in οὐ und τὶς aufzulösen und οὐ mit dem Hauptverbum zu verbinden ist: ἀξιῶ παραβῆναι οὐδέν = οὐκ ἀξιῶ παραβῆναί τι. Κελεύει οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ τὴν ἀνάρρησιν γίγνεσθαι. Αἰ. 3, 204. Δεῦρο ἥκουσιν ὑμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ξυμμαχεῖν ἀλλὰ ξυναδικεῖν. Θ. 1, 39, 2. — Οὐδενὸς ἁμαρτεῖν δίκαιός ἐστιν. Ἀντ. 4, α, 6. Οὐδένα χρὴ τῶν δεομένων περὶ πλείονος ὑμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὅρκων ποιεῖσθαι. Λυ. 15, 8. Ἀξιῶ ἐγὼ ὧν ὀμωμόκατε παραβῆναι οὐδέν. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 42. — Ἔφυν οὐδὲν ἐκ τέχνης πράσσειν κακῆς. Σο. Φι. 88. Ἀπεκτείνατε τὸν ἄνδρα, ὃ οὐδὲ πόλει ἔξεστιν, ἄνευ Ἀθηναίων οὐδένα θανάτῳ ζημιῶσαι. Ἀντ. 5, 47.

A. 4. Nach den Begriffen der **Vorstellung und Äußerung** hat der Infinitiv nur dann **notwendig** μή, wenn sie in einer an sich μή erfordernden Fügung stehen, z. B. beim **Imperativ**; oder wenn sie eine **Aufforderung** enthalten (nach A. 1); οὐ **kann** stehen, insofern der Infinitiv einem **Satze** mit ὅτι entspricht; (wohl regelmäßig steht es bei Attikern in der **Fortsetzung einer obliquen Rede** § 65, 11, 6); daneben jedoch auch μή, insofern nicht, wie bei οὐ, der faktische Gegensatz gedacht, sondern nur die **Idee** abgelehnt wird. [Vgl. Th. 2, 42, 1 u. zu 1, 139, 2.] (Ἔμελλον ἀποφεύξεσθαι καὶ δίκην οὐ δώσειν. Ἀντ. 6, 36.) Δοκεῖς χαιρήσειν ἢ οὐκ ἀποθανεῖσθαι; Ἀνδ. 1, 101. Ἡγούμην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν ᾗ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται. Πλ. Πρω. 328, e. Εἴ τι τούτων ἀληθὲς ἦν, οἴεσθε οὐκ ἂν αὐτὴν λαβεῖν; Δη. 29, 48. Ἐνόμισεν οὐκ ἂν δύνασθαι μένειν τοὺς πολιορκοῦντας. Ξε. Ἑλ. 7, 4, 22. Ἀνάγκῃ φαμὲν οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τὰ νῦν οὔτε μαχεῖσθαί ποτε. Πλ. νό. 818, d. Αἰγινῆται ἐνῆγον τὸν πόλεμον λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς. Θ. 1, 67, 2. (Τολμῶσί τινες λέγειν ὡς οὐδεὶς ἔνοχός ἐστι δειλίας· μάχην γὰρ οὐδεμίαν γεγονέναι. Λυ. 14, 5.)

Νομίσατε νεότητα καὶ γῆρας ἄνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνασθαι. Θ. 6, 18, 7. Οἶμαι μὴ ἂν δικαίως τούτου τυχεῖν τοῦ ἐπαίνου τὸν μὴ εἰδότα

τί ἐστι νόμος. Ξε. ἀπ. 1, 2, 41. Ἔγνωσαν μηδὲν δικαιότερον εἶναι βίᾳ πριαμένους ἢ βίᾳ ἀφελομένους παρὰ τῶν ἡττόνων λαμβάνειν. Ξε. Ἑλ. 3, 2, 31. Οἱ μάντεις λέγονται ἑαυτοῖς μὴ προορᾶν τὸ ἐπιόν. Ξε. συ. 4, 5. Ὁμολογοῦμεν μὴ παρὰ φύσιν εἶναι ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶν μουσικήν τε καὶ γυμναστικὴν ἀποδιδόναι. Πλ. πολ. 456, b. Ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι. Ξε. Ἑλ. 4, 4, 5. Ὄμνυμι πάντας θεοὺς μὴ ἑλέσθαι ἂν τὴν βασιλέως ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ καλὸς εἶναι. Ξε. συ. 4, 11. Ἀπεκρίνατο μηδενὸς ἥττων εἶναι. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 11.

A. 5. In mehrfacher Weise kann δοκεῖν mit einer Negation verbunden werden, da es auch gut scheinen, beschließen heißt: οὐ δοκεῖ πορεύεσθαι er scheint nicht zu marschieren oder es scheint nicht, daß man marschieren müsse (syn. οὐ δοκεῖ πορευτέον εἶναι); δοκεῖ πορεύεσθαι es scheint, daß er nicht marschiert, sondern da bleibt; δοκεῖ μὴ πορεύεσθαι man beschließt nicht zu marschieren. Vgl. § 55, 3, 15.

8. Beim Particip steht *μή* als Negation, wenn es hypothetische Bedeutung hat; sonst mehrenteils *οὐ*. *Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμὼν εὐδαιμονεῖν. Εὐ. Κρῆ.* 6 (464). *Τὸ ἄπραγμον οὐ σῴζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον. Θ.* 2, 63, 2. — *Ἐσχάτη ἀδικία δοκεῖν δίκαιον εἶναι μὴ ὄντα. Πλ. πολ.* 361, a. *Οὐ πώποτ᾽ ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα ἄνθρωπον ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει. Ἀντιφάν.* 290 (259). — *Ὁ μὴ δαρεὶς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται. Μέ. μο.* 422. — *Οὐκ εὐτυχοῦσαι δόξετ᾽ οὐχὶ δυςτυχεῖν. Εὐ. Βάκ.* 1263. *Ἔρχεται τἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ᾽ οὐ ζητούμενον. Μέ.* 416 (433). [*Θρασὺς δέ, δυνατὸς καὶ λέγειν οἷός τ᾽ ἀνὴρ κακὸς πολίτης γίγνεται νοῦν οὐκ ἔχων. Εὐ. Βάκ.* 270. — *Φιλοσοφοῦσιν οἱ οὔτε ἀγαθοὶ οὔτε κακοί πω ὄντες. Πλ. Λύ.* 218, a. *Τὸν ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν. Θ.* 2, 45, 1. *Εἰώθατε τὰ οὐκ ὄντα λογοποιεῖν ὡς ἔστιν ὑμῖν ἕτοιμα. Ἀνδ.* 3, 35.

A. 1. Οὐ steht auch, wo das Particip Prädikat ist, in den Verbindungen § 56, 4, 7. Ἔτυχεν οὐκ ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος. Θ. 3, 20, 2. Ἡ γυναικεία φύσις οὐδὲν χείρων τῆς τοῦ ἀνδρὸς οὖσα τυγχάνει. Ξε. συ. 2, 9. Φανερὸς γέγονεν οὐ τῶν σωμάτων συγγενὴς ὤν, ἀλλὰ τῶν χρημάτων. Λυ. ἀποσ. 52. Σωκράτης οὐδὲν ἄλλο ποιῶν διαγεγένηται ἢ διασκοπῶν τά τε δίκαια καὶ τὰ ἄδικα. Ξε. ἀπ. 4, 8, 4. Ὁρῶ, ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα τοὺς μὴ τὰ σώματα ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα τοὺς μὴ τὴν ψυχὴν ἀσκοῦντας οὐ δυναμένους. Ξε. ἀπ. 1, 2, 19. Ὁ ἀντοφείλων τὴν χάριν ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ᾽ ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. Θ. 2, 40, 4. Ἐγὼ δείξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὢν μᾶλλον τοῖς πέλας ἢ καὶ ἔργῳ ἐπεξελθεῖν. Θ. 5, 9, 7. Ἑτέρους ἂν ἔχοιμι ἐπιδεῖξαι οὐ μετασχόντας τῆς πολιτείας. Λυ. 30, 15. [Τὸν πόλεμον οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προῄδει μὴ ἐπ᾽ ἀγαθῷ ποτε τὸ Πελασγικὸν κατοικισθησόμενον. Θ. 2, 17, 2. vgl. 1, 76, 1. 5, 60, 4, Isokr. 15, 144; durch die Konjunktive veranlaßt Dem. 22, 18. 23, 68.]

A. 2. Selbst mit ὡς verbunden steht οὐ beim Particip; auch bei der absoluten Konstruktion mit und ohne ὡς oder ὥσπερ § 56, 9, 5. Ἐθορυβεῖτε ὡς οὐ ποιήσοντες ταῦτα. Λυ. 12, 73. Δημοκράτης ἐδόκει πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τά ὄντα τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. Ξε. ἀν. 4, 4, 15. — Τῆς Λακεδαιμονίων ἀρχῆς ἀπηλλάγημεν, οὐδὲν προςῆκον ἐκείνους ἡμῖν ἐπιτάσσειν. Θ. 6, 82, 2. Τῆς βουλῆς ἀξιοῖ τυχεῖν οὐ

μετὸν αὐτῷ. Λυ. 31, 32. Τοὺς ἀδικοῦντας ἀζημίους ἀφίετε, ὥσπερ τοῦ ὀνείδους ἀλλ' οὐ τῆς ζημίας αὐτοῖς μέλον. Λυ. 27, 16. Ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὡς οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς. Θ. 4, 5. [Nach einem Imperativ ὡς μή mit einem absoluten Ge. Th. 7, 15, 1. 77, 7, Xe. Kyr. 1, 6, 11.]

A. 3. Für οὐ steht μή beim Particip, wenn es mit einer an sich μή erfordernden Fügung verbunden ist, z. B. mit dem Imperativ oder mit einem Infinitiv der Art 7 A. 1 vgl. A. 4, oder wenn es einem hypothetischen Satze angehört (auch einem relativen hypothetischen, wie Th. 1, 71, 1). Ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν. Θ. 1, 124, 2. Γύναι σάφ' ἴσθι μή με θωπεύσαντά σε. Εὐ. Ἡρ. 983. Ὁ παῖς εἴπερ ἑστὼς φανερὸς ὑμῖν ἐστι μὴ βληθείς, δηλοῦται διὰ τὴν αὑτοῦ ἁμαρτίαν ἀποθανών. Ἀντ. 3, β, 5. Ὡς ἐμοῦ μηδέποτε ἀμελήσοντος, οὕτως ἔχε τὴν γνώμην. Ξε. Κυ. 1, 6, 11. (Ἀφίετέ με ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα. Πλ. ἀπ. 30, b.) — Χρὴ τὸν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα. Θ. 3, 42, 4. Εἰδότα γε μὴ εἰδέναι τὸ αὐτὸ ἢ μὴ εἰδότα εἰδέναι ἀδύνατον. Πλ. Θε. 188, a. Ὑπέσχετο εἰρήνην ποιήσειν μήτε ὅμηρα δοὺς μήτε τὰ τείχη καθελών. Λυ. 12, 68. — Τί ἐστιν, εἰ χρὴ μὴ κελευσθεῖσαν λέγειν; Εὐ. Ἰφ. Τ. 1288. Εἰ δόξω μηδὲν προσῆκον τοσαῦτα χρήματα ἐγκαλέσαι, διαβληθείην ἂν τὸν ἅπαντα βίον. Ἰσ. 17, 1. Δεινὸν ὅταν τις μὴ φρονῶν δοκῇ φρονεῖν. Γν. Στ. 23, 1. (Ταῦτα σκοπεῖτε ὅτι μὴ προνοίᾳ μᾶλλον ἐγίγνετο ἢ τύχῃ. Ἀντ. 5, 21.] So auch nach dem wünschenden Optativ Diphil. 71 (3), 9.

A. 4. Eine Negation vor einem Particip kann bloß zu diesem, sie kann aber auch zu dem folgenden Verbum, an welches das Particip sich anschließt, mit gehören. (z. Th. 1, 12, 1.] Λάλος ἐστὶν ὁ χρόνος· οὐκ ἐρωτῶσιν λέγει. Εὐ. Αἰο. 26 (38). — Οὐ καταφοβηθεὶς ἐπισχήσω. Θ. 6, 33, 1. Μετὰ τὰ Τρωικὰ ἡ Ἑλλὰς μετανίστατό τε καὶ κατῳκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆναι. Θ. 1, 12, 1. Εἰ καὶ σφόδρ' ἀλγεῖς, μηδὲν ἠρεθισμένος πράξῃς προπετῶς. Μέ. 542 (574).

9. Auch bei Substantiven, Adjektiven, Adverbien und Präpositionen mit ihrem Kasus steht in hypothetischer Bedeutung μή; sonst in der Regel οὐ: ὁ μή gleich ὃς ἂν μὴ ᾖ. *Εἷς πύκτης δυοῖν μὴ πύκταιν οὐκ ἂν δοκεῖ σοι ῥᾳδίως μάχεσθαι; Πλ. πολ.* 422, b. *Ἔφασαν παρανομίαν ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τι τολμήσασιν. Θ.* 4, 98, 4. *Ὁ μὴ ἰατρὸς ἀνεπιστήμων ὧν ὁ ἰατρὸς ἐπιστήμων. Πλ. Γο.* 459, b. — *Οὐκ οἶδα· δεινὸν δ' ἐστὶν ἡ μὴ ἐμπειρία. Ἀρ. ἐκ.* 115. *Δοκεῖ τίς σοι εἶναι ἀκοὴ ἣ τῶν ἄλλων ἀκοῶν ἀκούει καὶ τῶν μὴ ἀκοῶν; Πλ. Χαρ.* 167, c. — *Τὸ τῶν ὁμοίων ἠξιῶσθαι τοὺς μὴ ὁμοίους οὐ δίκαιον. Ἀρλ. ῥητ.* 2, 9. *Τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ οὐ βουλόμεθα. Πλ. Γο.* 468, c. *Τὸ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. Θ.* 2, 45, 1. — *Εἱλόμην ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης ἰδέας δι' ἀμφότερα, διά τε τοὺς οὐκ εὐκαίρως αὐτῇ χρωμένους καὶ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ταπεινοτέρους ποιεῖν τοὺς ἡμιθέους. Ἰσ.* 5, 143. — [*Οὐκ ἄξιον τῇ πόλει ὀνειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν. Θ.* 3, 62, 3. *Ὁ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. Θ.* 3, 40, 5. *Μάλιστα οἱ μὴ ξὺν προφάσει*

τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπέρχονται καὶ διόλλυνται. Θ. 3, 40, 5. Vgl. z. 1, 91, 4. 3, 67, 1. 4, 87, 3. 98, 4 u. 6, 82, 1.]

A. 1. Auch hier kann μή für οὐ eintreten in denselben Fällen, wie beim Particip nach 8 A. 3. Μὴ χαῖρ' Ἀτρείδη κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς. Σο. Αἴ. 1349. Τὰ μηδὲν ὠφελοῦντα μὴ πόνει μάτην. Αἰσ. Προ. 44. Ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ πράσσειν ἐτόλμας, τλῆθι καὶ τὰ μὴ καλά. Εὐ. Ἑκ. 1250. — Ὅρκοις τὰ μὴ δίκαια μὴ νικᾶν λέγω. Αἰσ. Εὐ. 432 (424). Οὐδὲν κωλύει τοὺς περὶ ἕτερα δεινοὺς γενομένους μὴ χρηστοὺς εἶναι περὶ τὰ συμβόλαια. Ἰσ. 13, 6. — Συγγνωστὸν εἰπεῖν ἐστιν καὶ τὸ μὴ καλόν. Σο. ἀποσ. 323 (325). Τὸ ζῆν μὴ καλῶς πόνος μέγας. Εὐ. Ἑκ. 378. Τὸ μὴ καλῶς λέγειν κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. Πλ. Φαίδ. 115, e. — Δεινόν μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ τοῖς εἰποῦσι περὶ τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον μὴ τὰ ἄριστα ὁ μηδὲν εἰπὼν ταὐτὰ πείσεται. Λυ. 20, 10.

A. 2. Insofern οὐ den Begriff aufhebt, findet es sich auch, wo die Konstruktion eig. μή erfordern würde: οὐ προςήκοντα Ungebührliches. Περικλῆς οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπὸ τοῦ πλήθους ἢ αὐτὸς ἦγεν, διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προςηκόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονήν τι λέγειν. Θ. 2, 65, 5. Βραδέως βουλεύεσθε ὡς οὐ περὶ βραχέων. Θ. 1, 78, 1. Μὴ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν, καὶ οὐχ ἧσσον ὅσῳ ἄμεινον ἐξείργασται. Θ. 1, 82, 4. Δεινά γ' ἂν πάθοιμεν εἰ τοὺς μὲν οὐχ οἵους τε ὄντας ἐξάρνους εἶναι μὴ οὐ χρήματα ἔχειν ὑμῶν, τούτους ἀφῆτε [ἀφεῖτε]. Λυ. 20, 19.

10. **Gestellt** werden die einfachen Negationen in der Regel unmittelbar **vor** den negierten Begriff.

A. 1. So unterscheide man οὐ πάντα ὀρθῶς ἐποίησεν nicht Alles —, wohl aber Manches; πάντα οὐκ ὀρθῶς ἐποίησεν Alles nicht richtig —, sondern falsch; ὀρθῶς πάντα οὐκ ἐποίησεν mit Recht hat er Alles nicht gethan —, sondern unterlassen. vgl. z. Xe. An. 1, 4, 5. (Doch steht die Negation zuweilen vor einem Infinitiv, wo sie zum folgendem Verbum gehört.) Φιλεῖ πόλεμος οὐ πάντ' εὐτυχεῖν. Εὐ. Τημ. 6 (728). Ὡς οὐ σὺ αἴτιος δεῖξον. Δη. 19, 335. Ἀβροκόμας οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἀπήλαυνεν. Ξε. ἀν. 1, 4, 5. Φαίνεται ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις οὖσαι τὰ πρότερα. Θ. 1, 2, 1. Οὐκ ἐν γυναικὶ φύεται πιστὴ χάρις. Μέ. (545) 565. (Οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε. Θ. 1, 70, 1.)

A. 2. Nach ihrem Begriffe steht die Negation, wenn beide, jeder für sich, stark hervorzuheben sind. So besonders bei Gegensätzen mit μέν und δέ. Hier steht οὐ auch, wenn ein Vokal folgt (nach δέ stets betont, auch wenn es nicht abschließt). Πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοξος. Ξε. ἀν. 2, 5, 35. Ἦν ὁ ποταμὸς δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὔ, πυκνοῖς δέ. Ξε. ἀν. 4, 8, 2. [z. Xe. An. 4, 4, 3.] Ἀριάδνη ὑπήντησε μὲν οὒ οὐδὲ ἀνέστη. Ξε. συ. 9, 3. — (Ἐσώθη ὁ ἐμὸς πατήρ· οἷόν τε δ' οὐκ ἦν, εἴπερ ἐγὼ μηνυτὴς ἐγενόμην περὶ τοῦ πατρός. Ἀνδ. 1, 20. Ἡ συγγραφὴ πολλὰ οὐ δυνήσεται ὠφελῆσαι τοὺς ἀναγιγνώσκοντας. Διον. π. Θου. 6. 1. —) Ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς, ὑπομένουσι δ' οὔ. Θ. 6, 68, 2. Τὰ ἡδονὰς ἔχοντα ἐπιτηδεύματα κολακεύει μὲν ἡμῶν τὰς ψυχάς, πείθει δ' οὒ τοὺς καὶ ὁπηοῦν μετρίους. Πλ. πολ. 538, d. Ἐδέθη καὶ ᾐκίσθη, ἀπώλετο δ' οὐχί, ἀλλ' ἐλύθη. Λυ. 6, 27. Τὸν ἰδόντα καὶ μύσαντα μεμνημένον, ὁρῶντα δ' οὒ ἀποδείξαντες οὐκ εἰδότα ἀπεδείξαμεν καὶ ἅμα μεμνημένον. Πλ. Θε. 164, d. Πιστεῦσαι θεῶν χρὴ θεσφάτοισιν ἐς τὰ νῦν πεπραγμένα βλέψαντα· συμβαίνει γὰρ οὐ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ. (erg. ἀλλὰ πάντα.) Αἰσ. Πέρ. 800 (1). — Θεὸν νόμιζε καὶ σέβου, ζήτει δὲ μή. Φιλή. 112 (118). Φίλου τρόπους γίγνωσκε, μισήσῃς δὲ μή. Γν. 539. Ὄλοιτο μὲν μή, δεσπότης γὰρ ἔστ' ἐμός· ἀτὰρ κακός γ' ὢν ἐς φίλους ἁλίσκεται. Εὐ. Μήδ. 83. Εἰ αὐτοῖς

εἴη πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα, χρῷντο δ' αὐτοῖς μή, ἆρ' ἂν εὖ πράττοιεν διὰ τὴν κτῆσιν; Πλ. Εὐθύδ. 280, e.

A. 3. An manchen Stellen gehört ein dem Verbum nachgesetztes μή, wenn auch wegen der Form desselben gewählt, doch eigentlich zum nächstfolgenden Worte. Ὄλοιντο μή τι πάντες οἱ κακοί, τὰ δὲ λαθραῖ' ὃς ἄσκει μὴ πρέποντ' αὐτῷ κακά. Σο. Τρ. 383. Σκοπεῖτε μὴ τοῦτο εἰ τάλαντον ἔδωκεν, ἀλλὰ τὴν προθυμίαν Δη. 20, 45. [Über μή τι sonst z. Th. 1, 126, 1. 6, 40, 2.]

A. 4. Wenn die Negation, statt unmittelbar vor dem Nomen zu stehen, vor dem Artikel oder der Präposition eintritt, so ist dabei (wenn es nicht schon hinzugefügt ist) das Gegenteil zu denken, z. B. bei οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι ein ἀλλ' οἱ δυνατώτατοι. Bekker Hom. Blätter 1, S. 288 f. Οἱ Ἕλληνες τὸ πάλαι ἐτράποντο πρὸς λῃστείαν ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων. Θ. 1, 5, 1. [vgl. 3, 57, 1 u. z. 7, 36, 3.] Ἐγὼ ἡγοῦμαι ἀδικεῖν εἴ τις ὀλίγας ἄρξας ἀρχὰς μὴ τὰ ἄριστα ἦρξε τῇ πόλει. Λυ. 20, 5. Ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν, πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστι διεφθαρμένου αὐτοῦ; Πλ. Κρίτ. 47, d. — Παλαιὰς ἀρετὰς χρὴ τοῖς αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας εἶναι, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἁμαρτάνουσιν. Θ. 3, 67, 1 u. Kr. dort. Πελοποννήσιοι πολεμεῖν μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι. Θ. 1, 141, 5. — (Ἔφη πραχθήσεσθαι ταῦτα οὐκ εἰς μακράν, ἀλλ' εἰς τὴν ἕκτην. Αἰ. 3, 98.) Ἀμυνούμεθα τοὺς πολεμίους οὐκ εἰς μακράν. Ξε. Κυ. 5, 4, 21. Πάσχειν ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῶν μᾶλλον ἢ Φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. Δη. 19, 118.

(A. 5. So steht die Negation zuweilen auch vor einem relativen Satze, indem das Gegenteil zu denken ist: ἀλλὰ ἃ οὐ —. Ζητοῦσα φάρμακ' εὗρον οὐχ ἃ ἐβουλόμην. Εὐ. Ἱπ. 699. Σωκράτης ἐπιμελεῖσθαι θεοὺς ἐνόμιζεν ἀνθρώπων οὐχ ὃν τρόπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν. Ξε. ἀπ. 1, 1, 19. Τὸ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν καὶ μὴ ἃ οἶδε δοξάζειν τε καὶ οἴεσθαι γιγνώσκειν ἐγγυτάτω μανίας ἐλογίζετο εἶναι. Ξε. ἀπ. 3, 9, 6.)

A. 6. Ebenso (wie A. 4 u. 5) findet sich die Negation bei hinzugefügtem Gegensatze nachdrucksvoll vor dem betonten Begriffe oder Satze, auch getrennt vom Verbum; ja wenn dies vorangeht, selbst nach demselben. Ἐγὼ οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν, ἀλλὰ παντάπασιν ἀδύνατον. Ξε. ἀν. 5, 6, 10. — Ξύμμαχοι ἐγενόμεθα οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερώσει. Θ. 3, 10, 2. Χρὴ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν. Θ. 3, 46, 4. Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότας. Ἰσ. 3, 59. Δέδιμεν οὐχὶ μὴ ἔγκλημα ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα. Θ. 3, 53, 4. — Ταῦτα χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμοὺς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὑτοῦ τινα σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προϊδεῖν. Θ. 4, 62, 2. Εἰ ὁ καταμεμαρτυρημένος ὑπὸ τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἀληθείας ἀξιώσει μὴ ἐξ ὧν γιγνώσκεται ἀλλ' ἐκ τῶν μαρτυριῶν κρίνεται, ἀνήρηται ὁ νόμος καὶ ἡ ἀλήθεια. Αἰ. 1, 90. — Βασιλεὺς αἱρεῖται οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσιν. Ξε. ἀπ. 3, 2, 3.

A. 7. In Verbindung mit manchen Konjunktionen, wie γάρ, τοί, tritt οὐ oft zu Anfang eines Satzes ein, wenn auch sein Verbum entfernt ist. Manche Hyperbata der Negationen erlaubte man sich, um den an sie gerückten Begriff hervorzuheben. Μὴ ὅ γε οὐ χρὴ ποίει. Πλ. Εὐθύδ. 307, c.

II. Mehrere Negationen verbunden. Ellipsen.

11. Zwei (mehrere) Negationen, die verschiedenen Begriffen angehören, haben, wenn auch in einem Satze stehend, jede ihre

Bedeutung. Vgl. R. 8. *Οὐ δι' ἀπειρίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ, τι εἴπῃς. Δη.* 49, 120. *Οὐκ ἀγνοῶ οὐ τῶν εὖ πεφυκότων ὢν ἀνθρώπων. Δη.* 37, 55. *Ὑμῶν ἔργον τὸ μὴ πείθεσθαι τὰ μὴ δίκαια. Ἀντ.* 5, 94. — *Οὐ θέμις τῷ ὀρθῶς λέγοντι μὴ συγχωρεῖν. Πλ. Ἱπ.* 304. *Οὔτοι μὰ τὴν Δήμητρα δύναμαι μὴ γελᾶν. Ἀρ. βά.* 42. — *Οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι λέγοντες οὐ μόνον οὐ πείθουσιν, ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι. Θ.* 6, 33, 1.

A. 1. In der Frage kann das erste οὐ zum ganzen Sätze gehören: nonne, ist es nicht so, daß —? Über das ähnliche οὐ (—) μή § 53, 7, 5; μὴ οὐ nach Begriffen der Furcht § 54, 8, 9 f. Οὐκ ἐπὶ τὸν δῆμον, πολεμιώτατον ὄντα ἡμῖν, οὐκ ἠθέλησαν ὑμῖν συστρατεύειν; Ξε. Ἑλ. 5, 2, 33. [z. Xe. An. 3, 1, 29.]

(A. 2. Die einfache Negation einer von ihr abgeleiteten nachgestellt, hebt diese auf. (Αἱ δύο ἀποφάσεις μίαν κατάφασιν ἀποτελοῦσιν. Λουκ. Γαλ. 11.) So in οὐδεὶς οὐ nemo non, durchaus jeder, so v. a. οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ § 61, 5, 2. [Nicht hieher gehören die Stellen, wo οὐ — οὐ für οὔτε — οὔτε eintritt, wie Ar. Plut. 1114 vgl. Vögel 979. Zw. ist Ant. 3, δ, 7.] Τῶν δρώντων οὐδεὶς οὐκ ἔπασχέ τι τὴν ψυχήν. Ξε. συ. 1, 9. Γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται. Σο. ἀποσ. 673 (850), 3. Hermann z. So. Ant. 4. Τούτων οὐδεὶς οὐκ ἀπεῖπε πώποτε. Δη. 57, 28.)

A. 3. Wie jedes Wort, so kann auch die Negation wiederholt den Begriff bloß erneuern. So besonders bei Beteuerungen. Οὐ μὰ Δί', οὐ Φαίδρας ἐποίουν. Ἀρ. βά. 1043. Θεοῖς τέθνηκεν οὗτος, οὐ κείνοισιν, οὔ. Σο. Αἴ. 970. Οὐ μέτεστι τῶν ἴσων οὐδὲ τῶν ὁμοίων πρὸς τοὺς πλουσίους τοῖς πολλοῖς ἡμῶν, οὐ μέτεστιν, οὔ. Δη. 21, 112. [Elmsley z. So. Ai. 970.] — Οὐχ ὥσπερ γε τὰς ἄλλας τέχνας κατατριβῆναι δεῖ μανθάνοντας, πρὶν ἄξια τῆς τροφῆς ἐργάζεσθαι τὸν διδασκόμενον, οὐχ οὕτω καὶ ἡ γεωργία δύςκολός ἐστι μαθεῖν. Ξε. οἰκ. 15, 10. Δέδοικα μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν —, μὴ ἐπιλάθωμεν τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Ξε. ἀν. 3, 2, 25.

A. 4. Über das beteuernde οὐ μή § 53, 7, 6 vgl. Elmsley z. (Eu. Hik. 1066 u.) So. OT. 870; über das fragende § 53, 7, 5 vgl. Elmsley z. Med. 1120. So steht es auch verbietend, ein aus der Frage hervorgegangener Gebrauch. Vgl. Pflugk z. Eur. Andr. 758. Nach Elmsley z. Soph. Oid. K. 177 ist οὐ μὴ γράψεις = μὴ γράφε oder μὴ γράψῃς, οὐ μὴ γράψῃς = οὐ γράψεις. Οὐ μὴ προδώσεις θυμὲ σαυτὸν ἐν κακοῖς. Νεοφ. 20, 34. Τοὺς πονηροὺς οὐ μή ποτε βελτίους ποιήσετε. Αἰ. 3, 177. Οὐ μὴ εἰςίῃς. Ἰσαῖ. 8, 24. Οὐ μὴ κακισθεὶς εἰς ἀνανδρίαν πέσῃς. Εὐ. Ἠλ. 982.

12. *Οὐ* und *μή* werden jedes mit einem oder mehreren seiner Ableitungen, ihnen vorangehend, so verbunden, daß die Komposita den Begriff der einfachen Negation bloß in Bezug auf den sonst noch in ihnen enthaltenen Begriff erneuern und urgieren. So sagte man in der Regel z. B. *οὐκ ἔστιν οὐδὲν* statt *οὐκ ἔστι τι* ꝛc. *Σώφρονος ἀπιστίας οὐκ ἔστιν οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς. Εὐ. Ἑλ.* 1618. *Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα οὔτ' ἄλλο δυςφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή. Εὐ. Δα.* 13 [322. *Ἀλεξ.* 295 (339)]. *Οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς μὴ καλοῖς βουλεύμασιν οὐδ' ἐλπίς. Σο. Τρ.* 725. [Ausn. *Μήτε κτερίζειν μήτε κωκῦσαί τινα. Σο. Ἀντ.* 204. *Τοῦτον φράζε μή ποτ' ἀνθρώπων τινί. Σο. Ο. Κ.* 1522. Vergl. And. 1, 108. Aisch. 1, 40. *Θ.* 1, 23, 4. 80, 1. *Δη.* 37, 21 u. a.]

A. 1. So stehen auch ohne οὐ oder μή mehrere Ableitungen des einen oder des anderen einfach verneinend. Οὐδαμοῦ δίκαιον οὐδένα ἡμῖν ἐφάνη ὂν βλάπτειν. Πλ. πολ. 335, e. Σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾷ. Πλ. πολ. 495, c. Θεοὺς φοβούμενοι μήποτ' ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλεύσητε. Ξε. Κυ. 8, 9, 22.

A. 2. Ähnlich kann auch nach einem verneinenden Verbum die Negation erneuernd und urgierend eintreten. So übersetzen wir ἀντιλέγω ὅτι οὐκ ἔστιν ich bestreite, läugne, daß es ist. Ὅτι ἀρετὴ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη, σκέψαι ἐάν σοι δοκῶ εἰκότως ἀπιστεῖν. Πλ. Μέ. 89, d. Ἀντέλεγεν ὅτι οὐκ ἐγχωροίη. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 16. Οὔτοι τούς γε θεωμένους τάδε ἀντιλέξειν οἴομαι ὡς οὐχὶ καὶ ἡ ἀνδρεία διδακτόν. Ξε. συ. 2, 12. [z. Xe. An. 2, 5, 29.] Οὐ τοῦτο ἀμφισβητῶ ὡς οὐχ ὅταν τὸ αὐτὸ γιγνώσκόν τις ἔχῃ, αὐτὸς αὑτὸν γνώσεται. Πλ. Χαρ. 169, e. Ἐξελεγκτέος οὗτος ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν ὡς οὐ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες. Πλ. Γο. 508, a. Θαυμαστὸν τὸ διαμάχεσθαι περὶ τούτου καὶ μὴ ἂν δύνασθαι ἀρνηθῆναι ὡς οὐκ ἀπέδωκα. Λυ. 4, 1.

A. 3. So wird nach Begriffen, die eine Verneinung enthalten, wie mißtrauen, läugnen, verbieten, verhindern, sich hüten, dem Infinitiv gew. μή beigefügt. [Reg. z. Th. u. μή.] Ἠπίστουν μὴ εἶναι τοὺς τὰ ὅπλα παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους. Θ. 4, 40, 2. — Ἠρνοῦντο μὴ πεπτωκέναι. Ἀρ. ἱπ. 572. Πῶς ἂν τολμῷμεν ἔξαρνοι εἶναι τὸ καλὸν μὴ καλὸν εἶναι; Πλ. Ἱπ. 288, b. Ὁ νόμος ἀπαγορεύει (εἴργει) μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως ἀποκτεῖναι. Ἀντ. 3, γ, 7. 4, β, 3. Οἱ νομοθέται τὸ καλὸν τὸ ἐκ τῶν γυμνασίων κατιδόντες ἀπεῖπον τοῖς δούλοις μὴ μετέχειν. Αἰ. 1, 138. — Ὁ φόβος τὸ νοῦν ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται. Εὐ. Ἀλκμή. 14 (68). Νόμων γραφαὶ εἴργουσι χρῆσθαι μὴ κατὰ γνώμην τρόποις. Εὐ. Ἑκ. 867. Κωλυόμεθα μὴ μαθεῖν ἃ βούλομαι. Εὐ. Ἴων 391. — Παρὸν σεσῶσθαι φευξόμεθα μὴ θανεῖν. Εὐ. Ἡρ. 506. Χρὴ πάντως εὐλαβεῖσθαι γείτονα γείτονι μηδὲν ποιεῖν διάφορον. Πλ. νό. 843, c. Ἐφυλάξατο μηδένα [μὴ] βαλεῖν. Ἀντ. 3, δ, 7. Δέδοικε μηδὲν ἐξαμαρτάνειν. Εὐ. Ἀντιγ. 8 (Hippothoon 8), 3.

Ῥᾷον ἐτόλμα τις ἃ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν δρᾶν. Θ. 2, 53, 1. Ὁ πατὴρ ἀπεύξαιτ' ἂν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ τὰς τοῦ υἱέος εὐχὰς γίγνεσθαι. Πλ. νό. 687, d. Ἐμοῦ οἱ νόμοι ἀπεγνωκότες εἰσὶ μὴ ἀδικεῖν. Λυ. 1, 34. Παυσανίας κριθεὶς ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν. Θ. 1, 128, 2. Ἀφείμεθα μηδὲν ἂν πλημμελεῖν. Πλ. νό. 635, a. Ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι. Θ. 5, 25, 3.

A. 4. So findet sich μή auch in Verbindung mit ὥστε wie mit dem Artikel τό oder τοῦ. Ὥστε μὴ ὀλισθάνειν ἡ ὕλη σχήσει. Ξε. ἀν. 3, 5, 11. Τὰς ναῦς ἀπέστρεψεν ὥστε μὴ ἐλθεῖν. Θ. 8, 108, 1. — Κίμωνα παρὰ τρεῖς ἀφεῖσαν ψήφους τὸ μὴ θανάτῳ ζημιῶσαι. Δη. 23, 205. Εὖ πάνυ φυλάττουσι τὸ μηδὲν βέβαιον ἐᾶν εἶναι. Πλ. Θε. 180, a. (Παύσαντες τὴν φλόγα καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν τὴν ὁλκάδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν. Θ. 7, 53, 4.) — Τούτους τοιαῦτα λέγων ἔσχε τοῦ μὴ ἐκπεπλῆχθαι. Ξε. Ἑλ. 4, 8, 5. Μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ τοῦ μὴ κακῶς ἔχειν, ἀλλ' ὀρθῶς. Πλ. νό. 637, b. (Οὐδείς πω τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο. Θ. 1, 76, 3.) Διὰ τὸ μῖσος μικρὸν ἀπέλιπον τοῦ μὴ ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιπεσεῖν. Ἰσ. 15, 122. Ἡ διὰ βίου ἄπληστος ζήτησις ἐμπόδιος γίγνεται τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἑκάστους. Πλ. νό. 832, a. (Ἐν ἀσφαλεῖ εἰσι τοῦ μηδὲν παθεῖν. Ξε. Κυ. 3, 3, 31. Ἐνόμιζον οὐδεμίαν σωτηρίαν εἶναι τοῦ μὴ παθεῖν ἃ ἐποίησαν. Ξε. Ἑλ. 2, 2, 10.)

(A. 5. Hin und wieder findet sich nach solchen Verben auch der Infinitiv ohne μή. [z. Th. 1, 73, 3. vgl. 1, 31, 3. Philem. 92, 3.] Σχήσω σε πηδᾶν δυστυχῆ πηδήματα. Εὐ. Ὀρ. 263. Ὀκνήσουσιν οἱ ἄγγελοι μὴ ἀπο-

δόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι. Ξε. ἀν. 2, 3, 9. — Τό γε δυστυχέστατος εἶναι ἀνθρώπων οὐδαμῇ ἐκφεύγω. Ἀνδ. 2, 9.)

A. 6. Nach negativen Sätzen steht beim Infinitiv (auch mit τό oder ὥστε) für unser nicht statt μή in der Regel μὴ οὐ: eben so nach Fragen, die einer Negation gleich sind, und selbst nach negationsartigen Begriffen, wie ἄνοια, αἰσχρόν ἐστιν. [Hermann De ell. p. 224 s.] Auch hier erneuert das οὐ die vorhergehende Negation. Οὐχ ὅσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνῃ εἰς δύναμιν παντὶ τρόπῳ. Πλ. πολ. 427, e. Οὐκ ἐγχωρεῖ τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις μὴ οὐκ ἐκποδὼν ποιεῖσθαι τοὺς ἱκανωτάτους διακωλύειν. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 16. Ἀδύνατα ἦν μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν. Θ. 8, 60, 1. [vgl. Her. 3, 82, 2.] — Εἰ ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιο, τίνος ἂν δέοιο μὴ οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι; Ξε. Ἑλ. 4, 1, 36. — Ἀνόητον ἡγοῦμαι εἶναί σοι μὴ οὐ καὶ τοῦτο χαρίζεσθαι. Πλ. συ. 218, c. Αἰσχρόν ἐστι σοφίαν καὶ ἐπιστήμην μὴ οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Πλ. Πρω. 352, d. — Πολλὴ ἄνοια τὸ μὴ οὐχ ἓν καὶ ταὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸ ἐπὶ πᾶσι τοῖς σώμασι κάλλος. Πλ. συ. 210, b. Οὐ γάρ τις οὕτω παῖδας εὖ παιδεύσεται, ὥστ' ἐκ πονηρῶν μὴ οὐ κακοὺς πεφυκέναι. Εὐ. ἀποσπ. ἀδ. 38 (1053).

A. 7. Ebenso (wie nach A. 1—5) steht beim Infinitiv nach Begriffen des Abhaltens und Widersprechens (A. 3) mit einer Negation μὴ οὐ quominus (für unsern Sprachgebrauch überflüssig). Οὐκ ἄν ποτ' ἔσχον μὴ οὐ τάδ' ἐξειπεῖν πατρί. Εὐ. Ἱπ. 658. Τὸ ἀγνοεῖν οὐκ ἐκφεύγει τῇ ἀληθείᾳ μὴ οὐκ ἐπονείδιστον εἶναι. Πλ. Φαῖ. 277, d. e. Ὁ Ἀστυάγης ὅ, τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ Κῦρος οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι. Ξε. Κυ. 1, 4, 2. — Μάγας οὐκ ἀρνοῦμαι μὴ οὐ συμβεβηκέναι μοι· περὶ δὲ τῶν ποιημάτων τὰ μὲν ὁμολογῶ τὰ δ' ἐξαρνοῦμαι μὴ τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον. Αἰ. 1, 136. Οὐδεὶς πώποτε ἀντεῖπε μὴ οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς νόμους. Δη. 24, 24. — Τίνα οἴει ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια καὶ ἄλλους διδάξειν; Πλ. Γο. 461, c. — Τὸ μὴ οὐχ ἡδέα εἶναι τὰ ἡδέα λόγος οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ. Πλ. Φιλ. 13, a.

[A. 8. Wie jedoch nach solchen Begriffen ohne Negation auch der Infinitiv ohne μή vorkommt nach A. 5, so können sie, wenn schon negiert, bloß μή nach sich haben. [Reisig comm. ad Soph. Oed. C. 350. Vgl. Eupolis 148 (162), Thuk. 3, 39, 3, Xen. Hell. 5, 2, 1, Dem. 34, 3, Plat. Tim. 20, d u. Ant. 3, β, 4 mit And. 3, 26, Her. 1, 209, 3.] Ἀδύνατον μὴ ὁμολογεῖν ταῦτα. Πλ. Φίλ. 50, b. (Ταῦτά τινες οὐκ ἐξαρνοῦνται πράττειν, ἀλλ' ὁμολογοῦσιν. Αἰ. 3, 250.) Εὐδαιμονία οὐ παρέχει ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά. Θ. 3, 39, 3. — Τίνα αἴσχιον μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; Ξε. Κυ. 8, 7, 16.]

(A. 9. Auch bei Participien findet sich μὴ οὐ (nisi) nur nach negativen Sätzen (A. 6) Her. 2, 110. 6, 9, 1. 106, 2, Soph. Oid. T. [13.] 221. (Oid. K. 360?) Philem. 83 (213), 5, Plat. Lys. 212, Isokr. 10, 47, Polyb. 16, 29, 6. 7. Vgl. Elmsley z. So. OT. 13. Οὐκ ἔστι φίλον τῷ φιλοῦντι οὐδὲν μὴ οὐκ ἀντιφιλοῦν. Πλ. Λύ. 212, c. Τιμῆς τυχεῖν οὐχ οἷόν τε μὴ οὐ [τὸν] πολὺ τῇ γνώμῃ διαφέροντα. Ἰσ. 10, 47. [Αἱ πόλεις χαλεπαὶ λαβεῖν μὴ οὐ πολιορκίᾳ. Δη. 19, 123.] Vgl. Hermann De ell. p. 223 s. u. 233 s.)

A. 10. Über μὴ οὐ mit dem Konjunktiv § 54, 8, 9 u. 13, οὐ μή § 53, 7, 5. (Über μὴ οὐ vgl. Wentzel, Prgr. Opp. 1832. Glog. 1843. 1849. 1853. Lieberkühn im Prgr. v. Weimar. 1860. Kolster, Prgr. v. Meldorf 1866. Ge. L. Ch. Herwig in diss. Marb. 1875. Th. Kersten in diss. Gott. 1876.)

13. Ohne zugefügten Begriff stehen die Negationen, wenn derselbe (gegensätzlich) aus dem Vorhergehenden zu ergänzen ist. Doch kann der Begriff auch, wie im Lateinischen (das Verbum) regelmäßig, wiederholt werden. *Τῶν καλῶν τῶν μὲν ἐρῶσι,*

τῶν δ᾽ οὔ. Ξε. *Κυ.* 5, 1, 9. *Οἷς οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή. Πλ. Κρίτ.* 49, c. *Ὁ μὲν συνοπτικὸς διαλεκτικός, ὁ δὲ μή, οὔ. Πλ. πολ.* 537, c. *Χωρὶς τό, τ᾽ εἶναι καὶ τὸ μὴ νομίζεται. Εὐ. Ἀλκ.* 528. *Δεῖ τό, τε χρηστὸν καὶ τὸ μὴ σκοπεῖν. Πλ. νό.* 638, b. *Φημὶ μέτρον ἕκαστον ἡμῶν εἶναι τῶν τε ὄντων καὶ μή. Πλ. — Τὰ μὲν ἀκούσια τῶν ἁμαρτημάτων ἔχει συγγνώμην, τὰ δὲ ἑκούσια οὐκ ἔχει. Ἀντ.* 5, 92.

A. 1. So ist auch in den Formeln οὔκ, ἀλλὰ — und οὔκ, εἴ, ἐάν zu οὔ das vorhergehende Verbum in der erforderlichen Form zu denken. Vgl. § 11, 11, 2; ferner bei τί οὔ und τί μή; Ἔξεστιν ὃν ἄν τις βούληται τρόπον τοὺς θεοὺς τιμᾶν; οὔκ, ἀλλὰ νόμοι εἰσίν. Ξε. ἀπ. 4, 6, 2. Νῦν τοὺς ὑπάρχοντας πολίτας ἀπελῶμεν; οὔκ, ἂν ἔμοιγε πειθώμεθα. Λυ. 34, 4. — Οὐδὲν ἀποκωλύει πᾶν τε ὂν καὶ ὅλον ἓν εἶναι; Τί δ᾽ οὔ; Πλ. σοφ. 245, a. Ἄρχοντές εἰσιν, ὥσθ᾽ ὑπεικτέον. Τί μή; Σο. Αἴ. 668.

A. 2. Ähnlich findet sich μὴ γάρ. Ὅσα γ᾽ ἐν τῷ παρόντι δυνατὸν ἑκὼν οὐκ ἀπολείψω. Μὴ γάρ (erg. ἀπολείψῃς). Πλ. πολ. 509, d.

14. **Elliptisch** erscheinen die Negationen besonders in bestimmten Formeln, bei denen ein allgemeiner Begriff, wie **sein, thun, sagen**, hinzugedacht wurde.

A. 1. So fehlt ἔστιν bei οὐδεὶς ὅστις οὔ — vgl. § 51, 10, 11. Οὐδὲν ὅ, τι οὐ ξυνέβη. Θ. 3, 81, 4.

A. 2. So findet sich οὐ γὰρ ἀλλά, wobei man zu οὐ γάρ seltener das vorhergehende Verbum zu denken hat (vgl. 13 A. 1) als allgemein: **denn nicht ist es so, gebührt es sich**, synonym mit καὶ γάρ. Ähnlich erhielt οὐ μὴν ἀλλά die Bedeutung **indessen**. [Selten οὐ μέντοι ἀλλά. z. Th. 5, 43, 2.] Über οὐ μὴν οὐδέ **ja, aber auch nicht** z. Th. 1, 3, 4. Ὁρᾷς ὅτι οὐ κακῶς ἐλέγομεν ὡς ἄρα καὶ αὐτὰ τὰ τῆς φιλοσόφου φύσεως μέρη, ὅταν ἐν κακῇ τροφῇ γένηται, αἴτια τρόπον τινὰ τοῦ ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος; Οὐ γὰρ ἀλλ᾽ ὀρθῶς ἐλέχθη. Πλ. πολ. 495, a. Μὴ σκῶπτέ μ᾽ ὦδελφ᾽ (ὦ ἄδελφε)· οὐ γὰρ ἀλλ᾽ ἔχω κακῶς. Ἀρ. βά. 58. — Τούτων ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἴσως οὐχ ἡδέα ἀκούειν. Δη. 4, 38. Über ἀλλὰ (—) γάρ § 69, 14, 4.

A. 3. Elliptisch stehen ferner οὐχ ὅτι [οὐχ ὅσον Thuk. 4, 62, 2] und οὐχ ὅπως statt οὐκ ἐρῶ ὅτι, ὅπως: und zwar heißt οὐχ ὅτι **nicht nur**, οὐχ ὅπως **nicht nur nicht** (non modo) vgl. § 69, 46, 1; (οὐχ ὅτι **auch obgleich**); μὴ ὅτι statt μὴ εἴπω, εἴπῃς ὅτι **nicht nur nicht** oder nachgestellt **geschweige denn**. Ὑπεραποθνῄσκειν μόνοι ἐθέλουσιν οἱ ἐρῶντες, οὐ (μόνον) ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες. Πλ. συ. 179, b. (Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καί φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. Πλ. Πρω. 336, d.) — Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ᾽ οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν τυχεῖν. Ἰσ. 14, 5. Χρὴ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ᾽ ἀτιμάζειν. Θ. 3, 42, 5. — (Ὁ μηχανοποιὸς οὔτε στρατηγοῦ, μὴ ὅτι κυβερνήτου, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἐλάττω ἐνίοτε δύναται σῴζειν. Πλ. Γο. 512, b.) Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. Ξε. Κυ. 7, 2, 17.

A. 4. [5.] Nach **Verneinungen** wie οὐ (δῆτα), οὐδαμῶς § 64, 5, 4, ist bloß das vorhergehende Verbum in einer **positiven**, nach μὴ (δῆτα), μηδαμῶς *rc.* in einer **prohibitiven** Form (ποίει, ποιήσῃς, ποιῶμεν *rc.* vgl. § 54, 2, 2) zu ergänzen; eine **Ellipse** dagegen tritt ein bei οὔπω, μή μοι *rc.* nach § 62, 3, 12.

A. 5. [4.] Μόνον οὐ tantum non heißt eig. **bloß nicht, es fehlt weiter nichts, als daß = beinahe**, einen zu starken Ausdruck mildernd; ὅσον οὐ **fast**, mit Bezug auf die Zeit, auch mit ἤδη oder οὔπω verbunden.

[z. Th. 1, 36, 2 u. z. Xe. An. 7, 2, 5 lat. A.] Οἱ σοφισταὶ μικροῦ κέρδους ὀρεγόμενοι μόνον οὐκ ἀθανάτους ὑπισχνοῦνται τοὺς συνόντας ποιήσειν. Ἰσ. 13, 4. Χρὴ ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον χωρίον προςλαβεῖν. Θ. 1, 36, 2. Ἐλέγετο ὅτι Ἰφικράτης ὅσον οὐκ ἤδη παρείη. Ξε. Ἑλ. 6, 2, 24. Οἱ ἄνδρες καὶ ἐπέρχονται καὶ ὅσον οὔπω πάρεισιν. Θ. 6, 34, 8.

§ 68. Präpositionen (*προθέσεις*).

(M. Geyer, Observationes epigraphicae de praepositionum Graecarum forma et usu (diss. Lps.) Altenb. 1880. Leonh. Lutz, die Präpositionen bei den attischen Rednern. Neust. a. d. H. 1887.

I. Allgemeine Bemerkungen.

1. Die Präpositionen, eigentlich eine Art von Adverbien ursprünglich des Ortes, erscheinen als solche am deutlichsten in der epischen Poesie.

2. Doch schon in der ionischen Prosa, noch mehr aber in der attischen finden sie sich gewöhnlich nur in fester Komposition oder mit einem obliquen Kasus verbunden.

A. 1. Die präpositionsartigen Adverbia (§ 66, 2, 2) unterscheiden sich von den Präpositionen dadurch, daß sie auch selbständig (ohne Kasus) stehen können und mit andern Wörtern nicht komponiert werden. Nicht kompositionsfähig sind auch einige den Ge. regierende Präpositionen, ἄνευ, ἕνεκα, ἄχρι, μέχρι, μεταξύ, die man als uneigentliche Präpositionen betrachten kann. [Bei Spätern findet sich auch ἕως mit dem Ge.] (Fr. Krebs, d. Präpositionsadverbien d. spätern Gräcität. München 1884. 5, 2 T.)

A. 2. Ohne Kasus findet sich in der att. Prosa nur πρός außerdem in πρὸς δέ [z. Her. 1, 58 u. z. Th. 7, 70, 8), gew. mit folgendem καί auch und καὶ πρός [τὲ πρὸς Aisch. Eum. 238, Eur. Or. 622. Bei Spätern finden sich auch, wie im Jonismos, ἐπὶ δέ, μετὰ δέ.] Ἐγὼ ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον. Δη. 20, 112. Ἄθλιον ἔφην εἶναι τὸν ἀδίκως ἀποκτείναντα καὶ ἐλεεινόν γε πρός. Πλ. Γο. 469, a. [Heindorf z. Pl. Gorg. 55.]

A. 3. Über Tmesen § 42, 5, 1 u. 2.

3. Der Kasus der Präpositionen ist ein Substantiv oder ein substantivierter Begriff, gewöhnlich ein deklinables Wort.

A. 1. Über Präpositionen beim Infinitiv § 50, 6, 2 u. 3.

A. 2. Auch bei Adverbien stehen Präpositionen in der Regel nur in Verbindung mit dem Artikel vgl. § 50, 5, 1 u. 13; ohne ihn in den Fällen § 66, 1, 4.

4. In der Prosa stehen die Präpositionen in der Regel vor ihrem Kasus.

A. 1. Häufig jedoch steht nach dem Kasus ἕνεκα, nicht selten auch πέρι nach dem Ge., selbst durch eingeschobene Worte getrennt vgl. § 9, 11, 1; ἄνευ eben nur zuweilen nach dem Relativ. Λιμένας ἔχετε, ὧν ἄνευ οὐχ οἷόν τε ναυτικῇ δυνάμει χρῆσθαι. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 3. [vgl. Dem. 23, 136, öfter bei Aristot. u. Spätern.]

A. 2. Wenig üblich ist in der attischen Prosa Einschiebung der Präposition zwischen Adjektiv und Substantiv, häufiger nur bei ἕνεκα; über πέρι § 9, 11, 1. Vereinzelt sind Fälle wie τοιᾷδε ἐν τάξει Plat. Krit. 115, b, πᾶσαν ἐς ἀρετήν Thuk. 7, 86, 4? ἀντίπαλον ἐς ἓν ὄνομα 1, 3, 4? οὐδενὶ ξὺν νῷ Plat. Krit. 48, c, μηδενὶ ξὺν νῷ Ar. Wolk. 580 vgl. Arr. An. 4, 8, 6. τινὰ πρὸς ἰσχύν Plat. Ges. 644, a, τινὰ πρὸς ἄλλον Thuk. 5, 37, 2 (vgl.

τινὰ εἰς ἑτέραν Anon. Oik. 5, μηδὲν δι' ἕτερον Isokr. 12, 23), τρόπων ἐξ οἵων 2, 36, 3, ἔτεα ἐς εἴκοσι Her. 3, 23, 1, ἡμέρας περὶ τεσσαρασκαίδεκα Thuk. 1, 117, 1 vgl. 54, 3. 6, 74, 2 u. Dial. Sy. § 6. Häufiger ist οὐδὲν (μηδὲν) δι' ἄλλο Lys. 16, 8. 30, 18, Isokr. 12, 216, Xen. St. d. Ath. 3, 1; daneben δι' οὐδὲν ἄλλο, wie Plat. Prot. 353, e, Dem. 5, 11, (οὐ) δι' ἄλλ' οὐδέν Isai. 5, 23. 11, 15 und οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο Xen. Kyr. 2, 1, 21 und Plat. Phaid. 100, c. Über die Einschiebung der Präpositionen bei οὐδείς und οὐδέτερος, z. B. οὐδὲ καθ' ἕν, οὐδὲ μεθ' ἑτέρων, § 24, 2, 2.

5. *Eingeschoben* werden zwischen die Präposition und ihr Nomen in der Regel nur enge mit demselben verbundene Begriffe; außerdem jedoch auch postpositive *Konjunktionen* (§ 69, 3) besonders Sätze verbindende.

A. 1. So namentlich Adjektive, Adverbia, Präpositionen (mit ihrem Kasus) ꝛc. § 50, 8, 1—21. *Postpositive Konjunktionen haben auch bei hinzutretendem Artikel ihre Stelle* gew. *gleich nach der Präposition*, wie ἐπ' οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν. Δη. 2, 28. So stehen (μέν und) δέ beim Artikel, selbst wenn er Pronomen ist, *vor* demselben, wenn eine Präposition da ist, nach § 50, 1, 13. Sehr selten sind in der Prosa Stellungen wie ἐπὶ τῷ δ' ἀφελέσθαι Dem. 20, 62, ἐν ταῖς δ' αὐταῖς ἡδοναῖς Plat. Ges. 816, c. [Ar. Wesp. 94, Lys. 593, Ekkl. 625, Men. b. Stob. 51, 27, Aisch. Ag. 1638 (1605), Eur. Med. 475, Andr. 336, Ion 742.]

A. 2. *Eingeschoben* findet sich auch οἶμαι (*vermutlich*): ἐν οἶμαι πολλοῖς Dem. 20, 3 vgl. Plat. Rep. 564, a u. 568, c, παρὰ γὰρ οἶμαι τοὺς νόμους Plat. Polit. 300, b und so bei ihm öfter, (wie ἴσως Dem. 22, 44, Polyb. 1, 56, 11 vgl. Plat. Gorg. 521, c), ὡς ἔπος εἰπεῖν Plat. Ges. 797, e. (Ebenso beim Artikel οἱ μὲν (γὰρ) οἶμαι βέλτιστοι Dem. 19, 80. 54, 38, Plat. Ges. 722, a, vgl. Plat. Gorg. 483, c, wie ἡ γάρ που μίμησις ποίησίς τις ἐστιν Soph. 265, a.)

A. 3. Über die Einschiebung der Ge. (auch von ὅς) § 47, 9, 19.

A. 4. Nach einem mit dem Artikel verbundenen Nomen, mag eine Präposition da sein oder nicht, stehen postpositive Konjunktionen, besonders μέν und δέ, wenn das *Nomen* stark hervorzuheben ist. Ὀργῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι, ἐν τῷ προθυμεῖσθαι δὲ καὶ τολμᾶν τίνα ὁρᾷς ἐνοῦσαν ζημίαν; δίδασκέ με. Αἰσ. Προ. 381 (3). Τοὺς κύνας τοὺς χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ νύκτας ἀφιᾶσι· τοῦτον δέ, ἣν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δήσετε, τὴν δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. Ξε. ἀν. 5, 8, 24. [Über μετὰ ταῦτα z. Th. 1, 56.]

6. Ein *Prädikat* zu einem mit dem Artikel verbundenen Nomen gehörig tritt, wenn es *voranzustellen* ist, zwischen die Präposition und den Artikel. Beispiele § 50, 11, 2 u. 3, § 57, 3, 4.

A. Dieselbe Stellung ist auch üblich, wenn das Prädikat vorangestellt zu einem *persönlichen* Pronomen gehört. [z. Th. 1, 73, 1. 3, 53, 1.] Ἐπὶ πρῶτον ἐμὲ ἔρχεται. Πλ. Ἱπ. 281, a. Οὐ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οἱ λόγοι ἂν γίγνοιντο. Θ. 1, 73, 1. Οὐκ εἰς Δημοσθένην ὄντα με ἠσέλγαινεν. Δη. 21, 31. [Ἐπεμαρτύρετο μὴ ἀπόντος περὶ (πέρι) αὐτοῦ διαβολὰς ἀποδέχεσθαι. Θ. 6, 29, 2. αὐτοῦ del.?] (Ἦλθον ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς. Θ. 6, 82, 4 u. dort d. A.)

7. Wenn einem Nomen, das von einer Präposition abhängt, eine *Apposition* beigefügt ist, so wird die Präposition teils auch dieser beigefügt, teils nicht. S. § 57, 9, 2. 10, 4.

A. 1. *Wiederholt* wird die Präposition auch bei dem urgierenden οὗτος. S. § 51, 7, 5.

A. 2. Über Nicht-Wiederholung der Präposition beim Relativ § 51, 11, 1. (Φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν ἐν οἷς ἂν τοὺς ἄρχοντας τοὺς αὐτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας. Ἰσ. 3, 37. So nicht selten ἐν vgl. m. Anm. z. Thuk. 2, 86, 1; ἐξ Isokr. 19, 46; ἐπί Aisch. 2, 68, ὑπέρ 3, 81; ἀπό sogar bei der Assimilation Xen. π. πόρων 4, 13 und epanaleptisch § 51, 11, 2 vgl. Poppo z. Thuk. 3, 64. Wenn der relative Satz vorangeht, so muß die Präposition beide Male stehen.

8. Wenn mit einem von einer Präposition regierten Begriffe ein andrer durch *ὡς* oder *ὥσπερ* [*καθάπερ*] verglichen angefügt wird, so steht die Präposition gewöhnlich bei beiden, wenn die Vergleichung folgt; bei *ὡς* regelmäßig, bei *ὥσπερ* gewöhnlicher nur bei der Vergleichung, wenn diese vorangeht; wohl immer nur bei ihr, wenn sie ein bloßes Adjektiv ist und vorangeht. [z. Dion. p. 259 u. Kr. Anal. 2, 113 f.] *Παρ' ἡμᾶς φοιτᾷ ὡς παρὰ φίλους. Πλ. πολ.* 328, e. (*Ὡς βασιλέα πλέομεν ὥσπερ πρὸς δεσπότην. Ἰσ.* 4, 121.) *Μὴ ὡς ὑπὲρ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ὡς οἰκείας τῆς πόλεως βουλεύεσθε. Αἰ.* 3, 255. (*Οἱ ἡμέτεροι περὶ οὐδὲν οὕτω τῶν ὄντων ἐσπούδαζον ὡς τὸ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμεῖν. Ἰσ.* 12, 188.) — (*Ἡ ψυχὴ ἐκλύεται ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος. Πλ. Φαίδ.* 67, d. *Ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ ἐν τῷ ἐρῶντι ἑαυτὸν ὁρῶν λέληθεν. Πλ. Φαῖ.* 255, d.) *Ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν. Πλ. νό.* 905, b. *Δεῖ ὡς περὶ μητρὸς καὶ τροφοῦ τῆς χώρας οὕτω βουλεύεσθαι. Πλ. πολ.* 414, e. *Οἱ Μεσσήνιοι ὡς ἐς πατρίδα ταύτην πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους ἐλῄζον τὴν Λακωνικήν. Θ.* 4, 41, 1. — *Ὡς πρὸς φίλους ὄντας μοι τοὺς θεοὺς οὕτω διάκειμαι. Ξε. Κυ.* 1, 6, 4. — *Ὑμᾶς χρὴ ὅταν τελευτήσω ὡς περὶ εὐδαίμονος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. Ξε. Κυ.* 8, 7, 6. *Ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίᾳ τῇ πόλει ἐκινδύνευον. Ἰσ.* 8, 12.

9. Wenn zwei oder mehrere Begriffe von derselben Präposition abhängen, so setzte man sie gewöhnlich nur ein Mal bei kopulativer, oft auch bei adversativer Verbindung. Eben so in korrespondierenden Fragen. Vgl. Reg. z. Th. u. Präpositionen. (*Ὑπό τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τῶν ἔπειτα πολὺ θαυμασθήσεσθε. Θ.* 7, 56, 2.) Vgl. § 69, 59, 2. *Ἡγοῦμαι ὑμῖν τοῖς δικασταῖς, περὶ πολλοῦ εἶναι τὰς φονικὰς δίκας ὀρθῶς διαγιγνώσκειν, μάλιστα μὲν τῶν θεῶν ἕνεκα καὶ τοῦ εὐσεβοῦς, ἔπειτα δὲ καὶ ὑμῶν αὐτῶν. Ἀντ.* 6, 3. [vgl. Th. 1, 141, 6.] *Εὑρήσετε τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων ἄμεινον βουλευομένους ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἢ σφῶν αὐτῶν. Ἰσ.* 8, 106. [z. Th. 7, 77, 1 vgl. 47, 3.] *Ἐγὼ οἶμαι ὑμᾶς [δεῖν] οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων διαφέρεσθαι ἀλλὰ τῆς τούτων διανοίας. Λυ.* 10, 7 wiederholt 11, 3. *Δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων*

εὐνοίας. Ξε. ἀν. 4, 7, 20. *Οἱ τριάκοντα πολλοὺς μὲν ἔχθρας ἕνεκα ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ χρημάτων.* Ξε. Ἑλ. 2, 3, 21. — *Πῶς ἔχει δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι; Τίνος δή; Τοῦ ὑπολαμβάνειν παρὰ σεαυτῷ τὸν μὲν ἀμείνω ἄνδρα, τὸν δὲ χείρω.* Πλ. πολ. 456, d. — (*Βασιλεία καταλύεται ἢ καί τις ἀρχὴ πώποτε κατελύθη μῶν ὑπό τινων ἄλλων ἢ σφῶν αὐτῶν;* Πλ. νό. 683, e.

A. 1. Über Ergänzung des Substantivs zu der Präposition aus dem Vorhergehenden § 50, 1, 22.

[A. 2. Nur Dichter erlaubten sich auch die Präposition erst dem zweiten Worte beizufügen. Χρὴ Μεγαρέας μήτε γῇ μήτ' ἐν ἀγορᾷ μένειν. Ἀρ. Ἀχ. 533. Vgl. Lobeck z. Soph. Ai. p. 249.]

A. 3. Nicht anstößig war es, dieselbe Präposition kurz hinterher, etwa nur durch den Artikel getrennt, zwei Mal zu gebrauchen. [z. Th. 1, 54, 1.] Λακεδαιμόνιοι ἐσφάλησαν ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ. Ξε. Ἑλ. 7, 2, 2.

A. 4. Ein mehreren parataktisch verbundenen Präpositionen gemeinschaftliches Objekt muß im Griechischen wie im Lateinischen bei jeder Präposition stehen: ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς auf und unter der Erde.

10. Mit der ein Mal gesetzten Präposition zwei verschiedene Kasus zu verbinden war unstatthaft. [z. Th. 6, 34, 4.]

11. Den Kasus der Präposition bestimmte ursprünglich die Bedeutung desselben. Vgl. § 46, 1, 1—3. Es regieren aber

1) den Genitiv *πρό, ἀπό, ἐκ* oder *ἐξ, ἀντί* und die uneig. *ἄνευ, ἕνεκα.* Vgl. § 69, *ἄχρι* u. *μέχρι*;
2) den Dativ *ἐν* und *σύν* (*ξύν*);
3) den Accusativ *εἰς,* (*ὡς*) u. *ἀνά* [dies dicht. auch den Da.];
4) den Genitiv und Accusativ *διά, κατά, ὑπέρ, μετά* [dies bei Dichtern auch den Dativ];
5) den Genitiv, Dativ und Accusativ *ἀμφί, περί, παρά, πρός, ἐπί, ὑπό.*

A. Die märkische Grammatik faßt die Rektion der eigentlichen Präpositionen in folgende Verse:

Setz ἔκ, πρό, ἀπ', ἀντί zum zweiten Kasus hin,
zum vierten εἴς, ἀνά, zum dritten ἔν und σύν;
zwei Kasus liebt διά, κατά, ὑπέρ, μετά,
drei πρός, ἀμφί, περί, ἐπί, ὑπό, παρά.

II. Über ἔν und σύν; ἀντί, πρό, ἀπό; ἔξ, ἄνευ und ἕνεκα.

12. *Ἔν* in mit dem Da. bezeichnet in weitester Bedeutung, daß etwas im Umfange oder Bereiche des Begriffes enthalten sei. [Vgl. die Reg. zu Kr.'s Ausgaben.]

A. 1. Über das lokale ἐν § 46, 1, 3 (ἐν Ἀρίφρονος ꝛc. § 43, 3, 6), das temporale § 48, 2, 6—9. Ersteres steht zuweilen auch für unser auf; besonders aber für unser bei, an, da der Grieche bei den Ortsnamen auch das Gebiet, die Umgebungen des Ortes mit umfaßt dachte. Ἐν γῇ πένεσθαι κρεῖττον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν. Ἀντιφά. 101. — Λεωτυχίδης ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων. Θ. 1, 89, 1. Ἦλθον εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. Ξε. ἀν. 4, 8, 22 mit d. A.

(A. 2. Bei Verben der Bewegung bezeichnet ἐν das erreichte Ziel. Doch beschränkt dieser Sprachgebrauch sich bei att. Schriftstellern auf die Verbindung mit dem Perfekt oder Plusquamperfekt [z. Th. 4, 14, 1.] Denn mehr als zw. sind Thuk. 4, 42, 3. 7, 17, 2, Xen. Hell. 7, 5, 10. Als Perfekt gilt auch οἴχομαι. [Xe. An. 4, 7, 17.] Vgl. § 52, 1, 4. Nur bei τιθέναι und ähnlichen Verben findet sich neben εἰς auch ἐν, insofern die Ruhe als Ergebnis zu bezeichnen ist; (dies schon bei Ho.) Ἐς τὸ Ἥραιον κατέφυγον, οἱ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες ἐξῄεσαν. Ξε. Ἑλ. 4, 5, 5. Ὤιχοντο ἐν τοῖς ὀχυροῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν. Ξε. ἀν. 4, 7, 17. — Θὲς ἐν φρενὸς δέλτοισι τοὺς ἐμοὺς λόγους. Σο. ἀποσ. 535 (537). Regelmäßig ist δῆσαι ἐν πέδαις. Lobeck Paralipp. p. 524.)

A. 3. Bei Pluralen individueller Gegenstände (wie bei Kollektiven) heißt ἐν auch unter (ebenso im Gebiete der —); durch vor übersetzbar bei Begriffen des Redens, durch zu bei denen des Zuzählens. Ὀχληρόν ἐστιν ἐν νέοις ἀνὴρ γέρων. Μέ. μο. 693. Πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις ἦσαν. Ξε. ἀν. 5, 4, 32. Οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν. Πλ. νό. 631, b. — Ῥητορικοὺς καλῶ τοὺς ἐν τῷ πλήθει (ἐν τοῖς πολλοῖς) λέγειν δυναμένους. Ἰσ. 15, 256. Οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν ἀλλ' ἐν Λακεδαιμονίοις. Ἀρλ. ῥητ. 3, 14. Οὐ δοκοῦσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκοις καταλογίζεσθαι τοὺς ἀχαρίστους; Ξε. ἀπ. 2, 2, 1. Τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις εἶναι. Ξε. Κυ. 1, 6, 24.

A. 4. In mannigfachen Beziehungen bezeichnet ἐν, in welcher Sphäre sich etwas befinde, mit sehr ausgedehntem Gebrauche auch in uneigentlichem Sinne. Δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις. Δη. 20, 162. Ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις οὐκ ἔστι κακῶς λέγειν τοὺς ἄρχοντας. Δη. 22, 32. Τὸ ἐν ἰσηγορίᾳ δοκοῦντά τινος ἄξιον εἶναι τιμᾶσθαι τῶν καλῶν ἐστιν. Δη. 20, 16. — Κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει. Σο. Αἴ. 1352. Πρωταγόρας τετταράκοντα ἔτη ἐν τῇ τέχνῃ ἦν. Πλ. Μέ. 91, e. Ἄχρηστοι τοῖς πολλοῖς οἱ ἐπιεικέστατοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ. Πλ. πολ. 489, b. — Οἱ βασιλεύσαντες ἐπαίδευσαν τὸ πλῆθος ἐν ἀρετῇ. Ἰσ. 12, 138. Ἐν ταῖς ἐλπίσιν χρὴ τοὺς σοφοὺς ἔχειν βίον. Εὐ. Ἰνώ 20. Ὡς μακάριον φρόνησις ἐν χρηστῷ τρόπῳ. Δίφ. 113 (114).

A. 5. Leicht erklären sich Redensarten wie ἐν ὅπλοις εἶναι unter den Waffen sein, ἐν παρασκευῇ εἶναι sich mit Rüstungen beschäftigen [z. Th. 2, 80, 2], ἐν ἐλπίδι εἶναι [zu 4, 70, 3]; ἐν αἰτίᾳ ἔχειν τινά jemandem Vorwürfe machen [z. Th. 1, 35, 2], ἐν ὀργῇ ἔχειν (ποιεῖσθαι) τινά jemandem zürnen [z. Th. 2, 18, 3 vgl. Dem. 1, 16] u. ä.

A. 6. Insofern eine Wirkung in dem Objekt beruht, bezeichnet ἐν den Gegenstand, auf den etwas ankommt, von dem es abhängt; von Sachen gebraucht oft unser durch. Τίς ἡ ἐμὴ δύναμις; ἀλλ' ἐν σοὶ πάντα ἐστίν. Ξε. οἰκ. 7, 14. Ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐν ταῖς γυναιξίν ἐστιν ἡ σωτηρία. Ἀρ. Λυ. 30. [Elmsley z. Eu. Med. 223.] — Ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο. Θ. 1, 74, 1. Ἐν τῷ δικαίῳ ἐλπίδες σωτηρίας. Εὐ. Ἑλ. 1031. Ἐν τῷ ἕκαστον δικαίως ἄρχειν ἥ τε πολιτεία καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τὸ ὑμέτερον σῴζεται. Λυ. 26, 9.

A. 7. Über ἐν von der Zeit rc. § 48, 2 mit dem A.; mit Substantivierungen adverbartig § 43, 4, 5; ἐν ἑαυτῷ (ἑαυτοῦ) εἶναι § 47, 6, 6; ἐν Διονύσου rc. 43, 3, 6.

13. *Σύν* (*ξύν*) mit, gleichfalls den Dativ regierend, bezeichnet Verbindung und Zusammenhang, woraus sich der Begriff der Unterstützung entwickelt.

A. 1. Daß σύν τινι mehr Kohärenz, μετά τινος mehr Koexistenz bezeichne, ergiebt schon die Vergleichung der Komposita, z. B. συνέχω und μετέχω, συλλαμβάνω und μεταλαμβάνω. Aber weit häufiger als σύν ist in der att. Prosa mit Ausn. Xenophons in der Bedeutung mit μετά m. d. Ge.

im Gebrauch. Vgl. Th. Mommsen im Prg. Frankf. a. M. 1874, bes. S. 40. Vgl. über ἕπεσθαι σύν τινι und μετά τινος § 48, 7, 12. Τῆς γῆς σὺν ἀνδράσιν κάλλιον ἢ κενῆς κρατεῖν. Σο. ΟΤ. 54. Ὅσοι γε σὺν νῷ χρηστὰ βουλεύουσ' ἀεί, κἂν μὴ παραυτίκ', αὖθίς εἰσι χρήσιμοι. Εὐ. Ὀρ. 909. — Σὺν μυρίοισι τὰ καλὰ γίγνεται πόνοις. Εὐ. Ἀρχ. 12. Ὁ διδάσκαλος σὺν τῷ νόμῳ ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν δικαστὴν ψῆφον τίθεσθαι. Ξε. Κυ. 1, 3, 17. Σὺν τῷ δικαίῳ τοι μέγ' ἔξεστιν φρονεῖν. Σο. Αἴ. 1125. — Ἡ κτῆσις τῶν πιστῶν ἔστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Ξε. Κυ. 8, 7, 13.

A. 2. Σὺν (τοῖς) θεοῖς heißt mit Gewährung, gew. mit Hülfe der Götter und brachylogisch σὺν θεῷ (θεοῖς) εἰρήσεται, εἰπεῖν unter Voraussetzung göttlicher Hülfe sei es gesagt. [Hermann z. So. OK. 282.] (Ἡ εὐτυχεῖς σὺν τῷ θεῷ φανούμεθ' ἢ πεπτωκότες. Σο. ΟΤ. 145.) Σὺν θεοῖς οὐδενὸς ἀπορήσομεν. Ξε. Κυ. 6, 4, 19. Πολλαὶ ὁδοὶ σὺν θεοῖς εὐπραγίας. Πίνδ. Ὀλ. 8, 14. — Οἶμαι μέν, οἶμαι, σὺν θεῷ δ' εἰρήσεται, ταύτης ἀπαλλάξειν σε τῆς ὀφθαλμίας. Ἀρ. πλ. 114. Νῦν, σὺν θεοῖς εἰπεῖν, πολλὰς ἐλπίδας ἔχω. Δη. 29, 1.

14. *Ἀντί*, in der ursprünglichen Bedeutung gegenüber ziemlich verschollen [Xe. An. 4, 7, 6?], hat den Grundbegriff gegen, statt, und regiert den Genitiv.

A. 1. Daher bezeichnet es Gleichstellung oder Gleichgeltung, z. B. bei Verben des Tausches u. ä.; demnächst auch Stellvertretung; oft brachylogisch, mit seinem Substantiv für einen entsprechenden Satz gebraucht. Ἓν ἀνθ' ἑνὸς οὐκ ἐλάχιστον ἔγωγε θείην ἂν εἰς πολλὰ ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι πλοῦτον χρησιμώτατον εἶναι. Πλ. πολ. 331, b. Ἡδύ γε πατὴρ φρόνησιν ἀντ' ὀργῆς ἔχων. Μέ. μο. 669. Δεῖ τὰ μὲν ἀντ' ἀργυρίου ἀλλάξασθαι τοῖς τι δεομένοις ἀποδόσθαι. τοῖς δὲ ἀντὶ αὖ ἀργυρίου διαλλάττειν ὅσοι τι δέονται πρίασθαι. Πλ. πολ. 371, d. Τὸ βέλτιστον ἀντὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων αἱρεῖσθε. Πλ. Φαῖ. 232, a. Ἀντὶ τοῦ τιμωρεῖν τοῖς τυράννοις αἱ πόλεις μεγάλως τιμῶσι τὸν ἀποκτείναντα τὸν τύραννον. Ξε. Ἱέρ. 4, 5. — Κακὰ πράττει ἀντ' ἀγαθῶν. Πλ. Φαῖδ. 260, c. Οὐκ ἔστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει ἐπὶ ἃ οἴεται κακὰ ἰέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν. Πλ. Πρω. 358, d.

A. 2. Über ἀνθ' ὧν § 51, 10, 4; ἀντί beim Komparativ § 49, 2, 7. [So gebrauchen die Tragiker es auch nach ἄλλος für ἤ. Οὐκ ἔστιν ἄλλη σή τις ἀντ' ἐμοῦ γυνή. Εὐ. Ἑλ. 574.]

15. *Πρό* eig vor regiert den Genitiv.

A. 1. So zunächst lokal, auch uneigentlich und temporal. Aus jener Bedeutung entwickelte sich der Begriff zum Schutze, zum Besten für. Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν προφαίνεται. Αἰ. 2, 148. Μινώα ἡ νῆσος κεῖται πρὸ Μεγάρων. Θ. 3, 51, 1. Πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ' ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας. Δη. 18, 159. — Πίνδαρον τὸν ποιητὴν οἱ πρὸ ἡμῶν γεγονότες ὑπὲρ ἑνὸς μόνου ῥήματος, ὅτι τὴν πόλιν ἔρεισμα τῆς Ἑλλάδος ὠνόμασεν, ἐτίμησαν. Ἰσ. 15, 166. — Πρὸ δεσποτῶν τοῖσι γενναίοισι δούλοις εὐκλεέστατον θανεῖν. Εὐ. Ἑλ. 1640. Πολλάκις ἃ πρὸ αὐτοῦ τις οὐκ ἐξειργάσατο, ταῦτα ὁ φίλος πρὸ τοῦ φίλου ἐξήρκεσεν. Ξε. ἀπ. 2, 4, 7.

A. 2. Den Vorzug bezeichnet πρό bei Begriffen der Wahl und Schätzung; auch bei Komparativen nach § 49, 2, 7. Sodann heißt es auch bloß anstatt. Γελοῖον καὶ φαῦλον τὸ πρὸ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἱρουμένους φαίνεσθαι. Πλ. νό. 887, b. Βούλου γονεῖς πρὸ παντὸς ἐν τιμαῖς ἔχειν. Μέ. μο. 72. Πρὸ πολλοῦ ποιησαίμην ἄν σοι κεχαρισμένως εἰπεῖν. Ἰσ. 5, 14. — Τὴν αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἥ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη. Θ. 1, 141, 1.

16. *Ἀπό* (ab) von, mit dem Ge, bezeichnet ursprünglich Abscheidung. [Reg. z. Th. u. ἀπό.]

(A. 1. Entfernung bezeichnet ἀπό in eigentlicher wie in uneigentlicher Bedeutung: ἀπὸ σκοποῦ fern vom Ziele und fern vom Zwecke, nicht treffend, wie ἀπὸ τρόπου = πόρρω τοῦ καθήκοντος. Αἱ παλαιαὶ πόλεις διὰ τὴν λῃστείαν ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν. Θ. 1, 7, 2. Οὐδένα ἔβαλε τῶν ἀπὸ τοῦ σκοποῦ ἀφεστώτων. Ἀντ. 3, β, 5. Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ εἴρηκεν αἴσθησιν καὶ ἐπιστήμην ταὐτὸν θέμενος. Πλ. Θε. 179, c. Οὐδὲν ἀπὸ τρόπου λέγεις. Ὅρα δὴ καὶ εἰ τόδε πρὸς τρόπου λέγω. Πλ. πολ. 470, c.)

A. 2. Dann bezeichnet ἀπό lokal und temporal bei Begriffen der Ruhe wie der Bewegung, von wo etwas ausgeht. Über ἀπό bei Kompositen mit ἀπό u. a. § 47, 13, 3 vgl. eb. A. 1. Über die sog. Attraktion beim Artikel § 50, 8, 14. vgl. A. 17. Αἱ διώρυχες ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ξε. ἀν. 2, 4, 13. Ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τολμᾷ γράφειν ὅτι δεσπότης ἐστὶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δυομένου. Αἰ. 3, 132. Οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὁρμῶνται Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. Θ. 4, 61, 5. Ἐγένετο ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον. Θ. 2, 97, 1. (Ἄρτι ἀπ' ἐκείνου ἔρχομαι. Πλ. Πρω. 309, b.) — Προςήκει τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἀρετῆς εὐθὺς ἀπὸ γενεᾶς διαφέροντας εἶναι τῶν ἄλλων. Ἰσ. 12, 120. § 43, 4, 7.]

A. 3. Ein Ausgehen bezeichnen ἀπό und ἐξ auch bei den Begriffen des Anknüpfens: an. Ähnlich stehen sie bei ἄρχεσθαι: mit. Vgl. § 47, 13, 9 u. 56, 8, 6. Κατέδησαν ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους. Ξε. Ἑλ. 4, 4, 10. Ἀνεκρέμασεν ὑμᾶς ἀπὸ τῶν ἐλπίδων. Αἰ. 3, 100. Ἤρτηται ἐκ τῶν θείων θάτερα. Πλ. νό. 631, b. Ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο. Θ. 3, 81, 2.

A. 4. Ἀφ' ἵππου ex equo, zu Pferde u. ä. sagt man, insofern die Handlung auf ein Objekt gerichtet ist. Κῦρος τὰ θηρία ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου. Ξε. ἀν. 1, 2, 7. Τοξότης ἀφ' ἵππων Κρὴς οὐκ ἄχρηστος. Πλ. νό. 834, c. Ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν Θ. 4, 14, 3.

A. 5. Ein Herkommen bezeichnet ἀπό rücksichtlich des Ortes, der Masse, des Geschlechtes. Ἱμέρα ἀπὸ Ζάγκλης ᾠκίσθη ὑπὸ Εὐκλείδου. Θ. 6, 5, 2. Τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου τις ἀντεῖπεν. Θ. 4, 130, 3. Ἀληθὲς ἦν ἄρα ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν ἐσθλὰ γίγνεσθαι τέκνα. Εὐ. Ἀλκμαί. 7 (76).

A. 6. Ebenso steht ἀπό von der Masse, der etwas entnommen wird, z. B. dem Vermögen. Τοσοῦτοι ἐφύλασσον ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ νεωτάτων. Θ. 2, 13, 6. Τοσαῦτα λελειτούργηκεν ἀπὸ τοσούτων χρημάτων. Ἰσαῖ. 5, 39.

A. 7. Das Ausgehen einer Wirkung bezeichnet ἀπό sowohl von Personen als von Sachen, in Fällen der Art zuweilen unserm durch, mit, bei, entsprechend, wie unserm nach bei σκοπεῖν, τεκμαίρεσθαι u. ä. Hieher gehört ἀφ' ἑαυτοῦ aus eigenem Antriebe. Über ἀπό bei Passiven § 52, 5, 1, bei Substantiven z. Th. 1, 37, 1. Τῷ θεοφιλεῖ οὐχ ὁμολογήσομεν ὅσα γε ἀπὸ θεῶν γίγνεται, πάντα γίγνεσθαι ὡς ἄριστα; Πλ. πολ. 612, e. Ἀπ' ἐχθρῶν πολλὰ μανθάνουσιν οἱ σοφοί. Ἀρ. ὄρ. 376. Φέρειν χρὴ τά τε δαιμόνια ἀναγκαίως τά τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως. Θ. 2, 64, 2. Σωφρονίζει ὁ ἀπὸ τῶν δορυφόρων φόβος. Ξε. Ἱέρ. 10, 3. Αἱ θεραπεῖαι αἱ ἀπὸ τῶν μέγιστον φρονουσῶν γυναικῶν εὐφραίνουσι μάλιστα. Ξε. Ἱέρ. 1, 28. — (Πιστεύομεν τῷ ἀφ' ἡμῶν (αὐτῶν) εὐψύχῳ. Θ. 2, 39, 1.) — Ἀφ' ἑαυτῶν καὶ οὐ τοῦ πλήθους κελεύσαντος ταῦτα εἶπον. Θ. 5, 60, 1. — Ἡ σελήνη ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἔχει τὸ φῶς. Πλ. Κρατ. 409, a. Οὐκ ἄξιον ἀπὸ τῆς ὄψεως οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν. Λυ. 16, 19. Θάρσος καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ καὶ ἀπὸ μανίας. Πλ. Πρω. 351, a. Δύναμιν ἀπὸ τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα. Θ. 2, 41, 1. — Τὸν θεῶν πόλεμον ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι; Ξε. ἀν. 2, 5, 7. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ τάς τε ἰδίας δίκας καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν. Δη. 18, 210. —

Ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοπεῖτε. Θ. 1, 21, 2. Οὐκ ἔστ' ἀναισχυντότερον οὐδὲν θηρίον γυναικός· ἀπ' ἐμαυτῆς ἐγὼ τεκμαίρομαι. Ἄλεξις 294 (302). — Οὐχ οἷόν τε μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς ὁμοῖόν τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλεύεσθαι. Θ. 1, 91, 4. Τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἡ ξύνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται. Θ. 2, 62, 5.

A. 8. So bezeichnet ἀπό oft auch die Veranlassung; ja selbst eine Gemäßheit: nach, infolge, auf. Ἀπὸ στάσεων ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. Θ. 1, 12, 1. Ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται. Θ. 2, 37, 1. — Ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρότερον ξυμβάσεως. Θ. 4, 21, 4. Ἀπὸ σημείου ἑνὸς ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μετωπηδὸν ἔπλεον. Θ. 2, 90, 3. [z. 4, 67, 5.]

A. 9. Ferner bezeichnet ἀπό woher (Geld-) Mittel entnommen werden. Ἔστι τῶν χρημάτων ἀπὸ τῶν ξυμμάχων ἡ πρόσοδος. Θ. 3, 13, 5. Οἱ λῃσταὶ δύνανται ζῆν ἀπὸ τῶν πολὺ κρειττόνων. Ξε. ἱπ. 8, 8. Κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπὸ τῆς γεωργίας τὸν βίον ποιεῖσθαι. Ξε. οἰκ. 6, 11. — Ἆρ' οἴει τοὺς θεοὺς ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τούτων ἃ παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν; Πλ. Εὐθύφ. 15, a. Εἷς μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. Πλ. νό. 847, a. Θαυμαστόν ἐστιν ὅτι ζῶντες ἀπὸ τοῦ συκοφαντεῖν οὔ φασιν λαμβάνειν ἀπὸ τῆς πόλεως. [Δη. 58, 63.] — Διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Ξε. ἀν. 5, 3, 4.

A. 10. Ἀπὸ τῶν χρημάτων heißt vermittelst der Gelder, für die Gelder. Στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων. Ξε. ἀν. 1, 1, 9. Περικλῆς Σάμον ἀπὸ διακοσίων νεῶν καὶ χιλίων ταλάντων κατεπολέμησεν. Ἰσ. 15, 111.

A. 11. Eigentümlich sind einzelne Redensarten, wie ἀπὸ στόματος auswendig, ἀπὸ γλώσσης mündlich, ἀπὸ ταὐτομάτου ohne Veranlassung [z. Th. 6, 36, 2], ἀπὸ τοῦ προφανοῦς offen u. a. Vgl. § 43, 4, 5. Δυναίμην ἂν Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδυσσείαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν. Ξε. συ. 3, 5. Ὅσα ἀπὸ γλώσσης εἴρητο αὐτοῖς εἶπον. Θ. 7, 10. Ἀψευδής τις ἀπὸ ταὐτομάτου πλανᾶται φήμη κατὰ τὴν πόλιν. Αἰ. 1, 127.

17. Ἐξ, ἐκ mit dem Ge, dem εἰς korrelat, dem ἀπό vielfach synonym, bezeichnet das Hervorgehen aus einer Umfassung, ursprünglich lokal. [Reg. z. Th. u. ἐκ.] *Οὔτ' ἐκ χερὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ' ἀπὸ γλώττης λόγον. Μέ.* 607 (1092).

A. 1. Wie ἐν bei, nach 12 A. 1, so kann auch ἐκ von heißen. Ἡ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσεν. Θ. 1, 12, 1.

A. 2. Wie bei lokalen Begriffen, so findet sich ἐξ auch bei persönlichen Pluralen. So steht bei ἐκ, wie bei εἰς und bei διά mit dem Ge., der Name des Volkes für den Namen des Landes. Ἀπιέναι ἐκέλευσεν ἐς κόρακας ἐκ τῶν πολιτῶν. Λυ. 13, 81. Ἡ ἐκ τῶν πολεμίων τροφὴ κουφοτέραν τὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν. Ξε. Κυ. 5, 4, 28. — Κτήνη ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον. Ξε. ἀν. 4, 7, 17. Über ἐκ γειτόνων, ἐν γειτόνων H. Sauppe, ep. crit. ad G. Hermannum. Lps. 1841 p. 106 sq.

A. 3. Über die sog. Attraktion § 50, 8, 14 u. 16 f. Nur scheinbar steht ἐκ für ἐν, insofern nämlich eine Richtung auf den Standpunkt eines andern vorschwebt. So auch bei Beschreibungen, z. B. ἐκ δεξιᾶς zur Rechten (τὸ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος die nach dem J. hin gelegene Mauer.) Ἤκουσαν οὐδὲν ἐκ τῆς Λακωνικῆς πεπραγμένον. Θ. 5, 46, 5. Ἀνάγνωθι τὸν νόμον τὸν ἐκ τῆς στήλης. Ἀνδ. 1, 96. Ἤισθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες. Θ. 3, 22, 3. [vgl. Reg. z. Th. u. ἐκ.] — Χρὴ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν Βοιωτίαν. Δη. 18, 301. Ἔστασαν Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δ' ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς ὁδοῦ. Ξε. Κυ. 8, 3, 10. [z. Xe. A. 5, 4, 3.] —

(Τὸ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος οἱ Ἀθηναῖοι ἀποτειχίσαντες ἐφρούρουν, τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον ἦν. Θ. 1, 64, 1.)

A. 4. Als Gegensatz zu εἰς kann ἐξ auch, wie ἀπό von — an bedeuten. Τὴν Κιλικίαν ὄρος περιέχει ὀχυρὸν καὶ ὑψηλὸν ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. Ξε. ἀν. 1, 2, 22. Ἐκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλήν σοι πάντ' ἐρῶ. Ἀρ. πλ. 650.

A. 5. Wie ἀπό steht ἐξ auch bei Begriffen des Anknüpfens und Anfangens § 68, 16, 3. Τὰ στρώματ' ὦ παῖ δῆσον ἐκ τῆς ἀσπίδος. Ἀρ. Ἀχ. 1136. Ἐκ τῆς θαλάττης ἅπασα ὑμῖν ἤρτηται ἡ σωτηρία. Ξε. Ἑλ. 7, 1, 6. Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὁρμιστέον. Σωκράτης Στ. 1, 86.

A. 6. Den Vorsprung bezeichnet ἐξ in ἐκ πολλοῦ (vgl. § 43, 4, 8), ἐκ τόξου ῥύματος u. ä. Ἐκ πόσου ἂν ἵππος πεζὸν ἕλοι; Ξε. Ἱπρ. 5, 1. Οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη, πεζὸς πεζὸν ἂν διώκων καταλάβοι ἐκ τόξου ῥύματος. Ξε. ἀν. 3, 3, 15.

A. 7. An den lokalen Gebrauch des ἐξ schließt sich der temporale (seit, nach), der sich zuweilen mit dem kausalen berührt: ἐκ τούτου hierauf und deshalb, aber ἐκ τούτων in der Regel infolge dessen, aus diesen Gründen. (Doch auch synonym mit μετὰ ταῦτα Xen. ἱπρ. 1, 7, vgl. Dik. 2, 1. 4, 12. Mem. 3, 5, 4. (Hertlein.) Kr. z. Xe. An. 1, 3, 11. Vgl. § 43, 4, 7. Μεγίστας δίδοτε ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεὰς τοῖς τοὺς γυμνικοὺς νικῶσιν ἀγῶνας καὶ στεφανίτας. Δη. 20, 141. Χαλεπὸν τὰ ἐκ πολλοῦ κατεψευσμένα καὶ ἐπιβεβουλευμένα, ταῦτα παραχρῆμα ἀπελέγχειν. Ἀντ. 5, 19. [vgl. § 50, 5, 13.] — Λακεδαιμόνιοι καθιστᾶσι γέροντας ἐκ τῶν ἐκ παιδὸς εἰς γῆρας σωφρόνων. Αἰ. 1, 180. Εἰς τὸ ψεῦδος τρεπόμενοι ὑγιὲς οὐδὲν ἔχοντες εἰς ἄνδρας ἐκ μειρακίων τελευτῶσιν. Πλ. Θε. 173, a. b. — Τερπνὸν ἐκ κυναγίας τράπεζα πλήρης. Εὐ. Ἱπ. 109. Ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι. Θ. 1, 120, 3. — Ἡμῖν τί συμβουλεύεις ἐκ τούτων ποιεῖν; Ξε. Κυ. 3, 1, 13.

A. 8. Eine Herstammung bezeichnet ἐξ sowohl lokal als geschlechtlich. Ἀρχῖνος ὁ ἐκ Κοίλης ἐγράψατο Θρασύβουλον τὸν Στειριέα. Αἰ. 3, 195. Φιλοῦσι τὰς ἐξ Ἀθηνῶν παρθένους. Εὐ. Σκιρ. 2 (676), 3. — Τὸ στρατόπεδον εἶχεν αὐτῷ τοὺς μὲν ἀπὸ θεῶν, τοὺς δ' ἐξ αὐτῶν τῶν θεῶν γεγονότας. Ἰσ. 12, 81. Ὁ νόμος κελεύει ὁ τοῦ Σόλωνος κρατεῖν τοὺς ἄρρενας καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀρρένων. Δη. 43, 78. Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός. Εὐ. Δικ. 15 (344). Ἡ ψυχὴ οὐκ ἔργον ἐστὶ τοῦ θεοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ μέρος, οὐδ' ὑπ' αὐτοῦ ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονεν. Πλουτ. Ζητ. Πλατ. 2. Vgl. § 47, 6, 5. (Neben dem bloßen Ge. Eu. Phoin. 8.) Über ξύλα τέμνειν ἐξ ὄρους z. Th. 2, 75, 2 vgl. Arr. 7, 16, 1.

A. 9. Ein Hervorgehen bezeichnet ἐξ auch rücksichtlich der Masse, des Wesens, der Kraft, selbst bei persönlichen Begriffen. Vgl. 16 A. 7. Über ἐκ bei Passiven § 52, 5, 2. Hieher gehört auch [Aristot. Met. 4, 24] ἐκ παντὸς τρόπου durch jedes Mittel, auf jede Weise u. ä. Ἐκ τῶν ὁμοίων οἱ κακοὶ γαμοῦσ' ἀεί. Εὐ. Ἀλέξ. 12 (60). Εὑρήσετε ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοκιμοῦντάς τε καὶ θαυμαζομένους ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμένων ὄντας, τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε καὶ καταφρονουμένους ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. Ξε. ἀπ. 3, 6, 17. Πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔχοντος τὰς ἀρχάς. Πλ. πολ. 545, d. Ἐκ πένητος ἐκ τῶν ὑμετέρων πλούσιος γεγένηται. Λυ. 28, 1. Ἡ ῥαστώνη ὄντως ἐστὶν ἐκ τῶν πόνων, ἐκ ῥαστώνης δέ γε οἶμαι τῆς αἰσχρᾶς οἱ πόνοι πεφύκασι γίγνεσθαι. Πλ. νό. 779, a. — Νόσοι τῶν καρπῶν ἐκ Διός εἰσιν. Ξε. Ἀθ. π. 2, 6. Ἐκ θεῶν κακὰ γίγνεσθαι ἀδύνατον. Πλ. πολ. 391, e. Αἱ ἐπιβουλαὶ ἐξ οὐδένων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν ἢ ἀπὸ τῶν μάλιστα φιλεῖν αὐτοὺς προσποιησαμένων. Ξε. Ἱέρ. 1, 38. Ἐκ θεῶν πεπρωμένον ἐστὶ πολέμους ἐν ἀνθρώποις γίγνεσθαι. Ξε. Ἑλ. 6, 3, 6. Τῷ πονοῦντι ἐκ θεῶν ὀφείλεται τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος. Αἰσ. ἀποσ. 292 (308). — Εὑρίσκεται ἡ ἀλήθεια

ἐκ τῶν εἰκότων. Αἰ. 1, 91. Ἐκ πολέμου εἰρήνη βεβαιοῦται. Θ. 1, 124, 3. Τοῖς διδασκάλοις ἐξ ἀνάγκης παρακατατιθέμεθα τοὺς ἡμετέρους αὐτῶν παῖδας. Αἰ. 1, 9. Ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προςέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν. Δη. 4, 3. Ταραττόμεθα ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν. Δη. 4, 3. — Ὁ τύραννος ἐξ ἅπαντος τοῦ νοῦ οὐκ ἄν ποτε δύναιτο φίλος γίγνεσθαι. Πλ. Γο. 510, b. Γίγνεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία. Πλ. Φαίδ. 89, d. Ὅστις τὰ ἥδιστα ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποιεῖν, τί ἂν διαφέροι τῶν ἀφρονεστάτων βοσκημάτων; Ξε. ἀπ. 4, 5, 11. Οὐκ ἐξ ἅπαντος δεῖ τὸ κερδαίνειν φιλεῖν. Σο. Ἀντ. 312.

A. 10. Verwandt ist der Begriff der Gemäßheit: nach, infolge. Hieher gehört ἐκ τῶν παρόντων ex praesentibus, nach den gegenwärtigen Umständen, u. ä. [z. Th. 3, 29, 2. 6, 70, 4.] Χρὴ ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν ἃ ἑκάστῳ τυγχάνει πεπραγμένα. Λυ. 25, 13. Δυνήσεσθε θεάσασθαι ἐκ τῶν ὁμολογουμένων καὶ τὰ ἀντιλεγόμενα. Αἰ. 2, 44. Ἐκ τῶν ἔργων χρὴ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν. Λυ. 12, 33. Οὐκ ἐποίουν ἐκ τῶν ξυγκειμένων ἃ εἴρητο. Θ. 5, 25, 2. Κλέαρχος ἐλέγετο ἀρχικὸς εἶναι ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου οἷον καὶ ἐκεῖνος εἶχεν. Ξε. ἀν. 2, 6, 8. [z. Th. 6, 34, 2.] Πράξομεν ὅ, τι ἂν ἡμῖν ὡς ἐκ τῶν παρόντων κόσμον μάλιστα μέλλῃ οἴσειν. Θ. 4, 17, 1. Χρὴ τὸν βελτίω ἐκ τῶν δυνατῶν ἀεὶ πανταχοῦ αἱρεῖσθαι. Πλ. πολ. 618, c.

A. 11. Über ἐξ ἴσου ꝛc. § 43, 4, 5; ἐκ τοῦ εἰκότος z. Th. 4, 17, 4, ἐκ τοῦ ἀδίκου z. Xe. An. 1, 9, 16. Ἐκ τρίτων tertius. Πλ. συ. 213, b. Γο. 500, a.

18. *Ἄνευ* ohne regiert den Ge.; über *ὧν ἄνευ* 4 A. 1.

A. Es ist der Gegensatz von σύν und heißt auch ohne Mitwirkung, ohne Zuthun oder Geheiß. Εὔκλειαν ἔλαβον οὐκ ἄνευ πολλῶν πόνων. Εὐ. Ἀνδρομέ. 14 (147). — Τί βροτοῖς ἄνευ Διὸς τελεῖται. Αἰσ. Ἀγ. 1487 (1455). Ταῦτα ἄνευ τῆς πόλεως ἐπράσσετο. Θ. 8, 5, 2.

19. *Ἕνεκα*, *ἕνεκεν*, *εἵνεκα* wegen regiert den Ge. [Über *οὕνεκα* Dial. Sy. § 68, 19, 2 u. z. Th. 6, 56, 3; über *εἵνεκα* Wecklein, curae epigraph. 1869 p. 37.]

A. 1. Gew. steht es nach seinem Kasus; nicht selten jedoch auch vor demselben; zuweilen eingeschoben und selbst von seinem Nomen getrennt. Ἦν μὲν ὁρμισθῇ τις ἡμῶν εἰς λιμένα τὸν τῆς τύχης, ἐβάλετ' ἄγκυραν καθάψας ἀσφαλείας εἵνεκα. Φιλή. 83 (213), 9. Λέγεις, ἃ δὲ λέγεις ἕνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις. Μέ. 810 (776). — Οὗπερ αὐτὸς ἕνεκα φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος εἶναι. Ξε. ἀν. 1, 9, 21. Στρατείας ἡ πόλις τῆς τῶν ἄλλων ἕνεχ' Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. Δη. 18, 100.

A. 2. Ἕνεκα (γε) heißt auch was anbetrifft, soviel davon abhängt. Φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἕνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν. Ξε. ἀπ. 4, 3, 3. Ἀσφαλῶς ἔξων ἕνεκά γε τῶν συκοφάντων. Ἰσ. 15, 163. [Heindorf z. Plat. Charm. 14.]

III. Über ἀνά und εἰς; διά, κατά, μετά und ὑπέρ.

20. *Ἀνά* auf, in regiert den Ac.

(A. 1. Örtlich heißt es auf — hin. Selten steht es ähnlich (distributiv) von der Zeit. Τοὺς Καρδούχους ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη. Ξε. ἀν. 3, 5, 16. Ἀνὰ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν εἰρήνη ἔσται. Ξε. π. πό. 5, 10. Οἱ παῖδες τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Ξε. Κυ. 1, 2, 8.)

A. 2. Häufiger findet es sich bei Zahlen distributiv: ἀνὰ πέντε je fünf. Ἐπορεύθησαν ἀνὰ πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας. Ξε. ἀν. 4, 6, 4.

A. 3. Vereinzelte Redensarten sind ἀνὰ στόμα im Munde, ἀνὰ κράτος in Eil, ἀνὰ λόγον nach Verhältnis. Ἀργὸς οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα βίον δύναιτ' ἂν συλλέγειν ἄνευ πόνου. Εὐ. Ἠλ. 80. Προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ. Ξε. ἀν. 1, 8, 1. Λέγεται τοὺς λίθους ἔχειν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὴν λειότητα. Πλ. Φαίδ. 110, d.

[A. 4. Epiker und Lyriker verbinden ἀνά auch mit dem Da.]

21. *Εἰς* und *ἐς* (dies fast durchgängig bei Thuk. [z. 1, 1, 2]; sonst ist *εἰς* vorherrschend, auch bei den Dramatikern vgl. Elmsley z. Soph. Oid. T. p. XII) in, hinein, dem *ἐξ* entgegengesetzt, regiert den Ac. [Reg. z. Th. u. ἐς.] Jedoch *ἐς* fest in *ἐς κεφαλήν*, *ἐς κόρακας*. Reisig Coni. 252.

A. 1. So steht es in eig. und uneig. Bedeutung, z. T. auch unserm an entsprechend. Über εἰς διδασκάλου 2c. § 43, 3, 6 u. Dial. Sy. eb. A. 5. Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω. Σο. ἀποσ. 694 (841). Ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν. Μέ. μο. 205. — Ἀπέβησαν ἐς τὴν γῆν. Θ. 1, 100, 2. Πάντ' ἐκκαλύπτων ὁ χρόνος εἰς τὸ φῶς ἄγει. Σο. ἀποσ. 657 (832).

A. 2. Mit Verben der Bewegung verbunden entspricht εἰς bei Namen von Orten und Ländern, wie bei den für diese gebrauchten Völkernamen (17 A. 2 vgl. 12 A. 3) unserm nach, ins Land der [z. Xe. An. 4, 7, 2]; unserm unter oft bei persönlichen Pluralen oder Kollektiven; zuweilen nur kräftiger als ἐπί. Über εἰς, selten ἐν, bei den Verben des Versammelns m. Anm. z. Thuk. 2, 99, 1; über παρεῖναι εἰς z. Xe. An. 1, 2, 2. Σωκράτης πρῴ ἐς τοὺς περιπάτους καὶ τὰ γυμνάσια ᾔει. Ξε. ἀπ. 1, 1, 10. Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν. Θ. 6, 2, 4. Ἐκ τούτων (τῶν Φασιανῶν) ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους. Ξε. ἀν. 4, 7, 1. — Οἱ τριάκοντα πολλοὺς τῶν πολιτῶν εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν. Λυ. 12, 21. Ἐς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν. Εὐ. Ὀρ. 108. — Ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς. Ξε. ἀν. 3, 2, 16. [z. Th. 4, 95, 2.]

A. 3. Scheinbar steht εἰς für πρός, weil man bei Ortsnamen oft auch deren Umgebungen mit befaßt (12 A. 1 vgl. z. Th. 1, 12, 2 u. 6, 105, 1); selbst bei Personennamen, insofern sie für einen lokalen Begriff eintreten, z. B. δικασταί für δικαστήριον. (Vgl. Sintenis z. Plut. Per. exc. 4 und Spitzner zur Il. exc. 35.) Πάρις ἤγαγ' Ἑλλάδ' εἰς Ἴλιον. Εὐ. Ὀρ. 1365. — Οὔτ' εἰς Δελφοὺς οὐδ' εἰς Ἄμμων' ἐλθόντες ἐκεῖ θύσομεν. Ἀρ. ὄρ. 619. Εἰς ὑμᾶς εἰςελθὼν ἐλπίζω τῶν δικαίων τεύξεσθαι. Λυ. 3, 2. Ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον. Θ. 3, 3, 4. Περίπολοι ἐνήδρευσαν ἐς τὸν Ἐνυάλιον. Θ. 4, 67, 2.

A. 4. Brachylogisch steht εἰς die einer Handlung folgende Bewegung mit umfassend. Über παραγγέλλειν εἰς τὰ ὅπλα § 62, 3, 2. Regelmäßig ist eig. (κατ)έστην εἰς — trat in —, geriet, gelangte zu —. [z. Xe. An. 1, 1, 3 lat. A.] Vgl. § 36, 9, 5. Über ἀφίστασθαι εἰς z. Xe. An. 1, 6, 7. Ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος. Πλ. Φαίδ. 116, a. Τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες εἰς χωρίον ὀχυρὸν ἐπὶ τὰ ὄρη. Ξε. ἀν. 1, 2, 24 u. d. A. Θησεὺς κατέλυσε τῶν ἄλλων πόλεων τά τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς ἐς τὴν νῦν πόλιν. Θ. 2, 15, 2. Τὸν ζῶντα εἰς τοὺς πολεμίους ἁλόντα ἆρ' οὐ δωρεὰν διδόναι δεῖ τοῖς ἐθέλουσι χρῆσθαι τῇ ἄγρᾳ ὅ, τι ἂν βούλωνται; Πλ. πολ. 468, a. [z. Arr. An. 1, 25, 4 lat. A.] — Στὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας. Ξε. Κυ. 4, 1, 1. Πολλάκις εἰς πολλὴν ἀθυμίαν κατέστην. Λυ. 12, 3. [Mancherlei andre Beispiele in den Reg. z. Kr.s Ausgaben u. ἐς, εἰς.]

A. 5. Ein Ziel bezeichnend entspricht εἰς unserm bis zu, auf. So steht es auch bei τελευτᾶν. Ἀπὸ σοῦ δεῖ ἄρχεσθαι, τελευτᾶν δ' εἰς Εὐθύδημον. Πλ. Εὐθύδ. 301, e. — Ὅπου ἂν εἰς ἀκόντιον ἀφικνῆται, ἀκον-

τίζει· ὅπου δ' ἂν εἰς δόρατος πληγήν, παίει. Ξε. ἱπ. 8, 10. Πολλὰ δεῖ μοχθεῖν τὸν ἥξοντ' εἰς ἔπαινον εὐκλεῶς. Θεοδέκτης 11. — Βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ τῶν πολλῶν κακά. Μέ. μο. 651. Οὐ χρὴ ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων ὀκνεῖν δαπανᾶν εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν. Ξε. Ἱέρ. 11, 1. Ὁ ἄσωτός ἐστιν ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ μὴ δεῖ. Ἀρλ. ἠθ. μεγ. 1, 23. — Παιδεύομεν ἀνθρώπους εἰς ἀρετήν. Πλ. Γο. 519, e.

A. 6. Von Personen so gebraucht heißt εἰς unter (mit Einmischung der Bedeutung A. 2), auf, gegen; vor bei Begriffen des Sprechens und des Rufes. [Reg. z. Th. u. ἐς.] Τὸν κάκιστον πλοῦτος εἰς πρώτους ἄγει. Εὐ. Ἀλκμή. 8 (96), 2. — Ἀπέβλεψεν εἰς Αὐτόλυκον, ἐπισκοπῶν τί ἐκείνῳ δόξειεν. Ξε. συ. 1, 12. Μὴ βούλεσθε εἰς ὑμᾶς τὴν αἰτίαν περιτρέψαι. Λυ. 6, 13. — Ἔα μ' ἁμαρτεῖν· οὐ γὰρ ἐς σ' ἁμαρτάνω. Εὐ. Ἱπ. 323. Ὁ νομοθέτης ἔγραψε μηδ' εἰς τοὺς δούλους ὑβρίζειν. Αἰ. 1, 17. Προςφιλεῖς ὄντες διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν αὐτοῖς ἐτύγχανον. Θ. 1, 92. Οὐ σοφός, ἀληθὴς δ' ἐς φίλους ἔφυν φίλος. Εὐ. Ὀρ. 424. [z. Th. 1, 128, 3.] — Ἃ εἶπον εἰς ἅπαντας οὐκ ἀρνήσομαι. Εὐ. Ἑκ. 303. Ἐκμαρτυρεῖν ἄνδρα τὰς αὑτοῦ τύχας εἰς πάντας ἀμαθές, τὸ δ' ἐπικρύπτεσθαι σοφόν. Εὐ. Οἰδ. 14. Πάνυ ἐλλόγιμος γέγονεν εἰς τοὺς Ἕλληνας Ἀριστείδης. Πλ. Γο. 526, b.

A. 7. An den Begriff des Zieles schließt sich der des Zweckes: zu, zum Behuf, für. Ἡ ἡμέρα ἀεί τι καινὸν εἰς τὸ φροντίζειν φέρει. Ποσείδ. 18 (20). Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί. Μέ. μο. 46. — Ἡ σπάνις πρόχειρος εἰς τὸ δρᾶν κακά. Στ. 96, 7. Τί δὴ εἰς πόλεμον κτῆμα χρησιμώτερον ἀνθρώπων; Ξε. π. πό. 4, 42. Μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τὰ ἀγαθά. Ξε. Κυ. 8, 1, 3.

A. 8. Verwandt ist der Begriff des Betreffens: in Ansehung. Daher auch εἰς δύναμιν neben κατὰ δ. nach Vermögen. [z. Xe. An. 2, 3, 23.] Ζηλωτὸς ὅστις εὐτύχησεν ἐς τέκνα. Εὐ. Ὀρ. 542. Φεῦ, τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἁπανταχοῦ πρέπει χαρακτὴρ χρηστὸς εἰς εὐψυχίαν. Εὐ. Δα. 5 (331). Δεῖ κεχαρισμένως πράττειν τὸ πᾶν εἰς δύναμιν. Πλ. Φαῖ. 273, e. Οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα ἄκοντές εἰσι κακοί. Πλ. νό. 860, d.

A. 9. Bei Zahlen heißt εἰς teils gegen, an, teils steht es distributiv: zu, besonders in militärischen Ausdrücken, wie εἰς δύο zwei Mann hoch oder tief (neben oder hinter einander vgl. z. Xe. An. 2, 4, 26. 7, 1, 23). Ξυνεβοήθησαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας. Θ. 7, 30, 3. — Τῆς φάλαγγος ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. Ξε. Ἑλ. 6, 4, 12.

A. 10. Bei Zeitangaben bezeichnet εἰς teils eine Richtung, auf Bevorstehendes bezogen: auf, an [z. Xe. An. 1, 7, 1]; teils ein Erstrecken: auf — hin, für. Ἥκετε εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν. Ξε. Κυ. 5, 3, 6. — Ὠιήθη δεῖν τῆς ἀρετῆς τῆς αὑτοῦ μνημεῖον εἰς ἅπαντα χρόνον καταλιπεῖν. Ἰσ. 11, 10.

A. 11. Endlich steht εἰς in einzelnen adverbartigen Verbindungen, wie εἰς καιρόν oder εἰς καλόν gelegen (§ 43, 4, 5), εἰς ὑπερβολήν übermäßig, ἐς τέλος endlich. [Pflugk z. Eu. Her. 701, Hel. 1081.] Εἰς καιρὸν ἦλθες, καίπερ ἀγγέλλων φόβον. Εὐ. Ῥῆσ. 52. Ἐγὼ δὲ λυποῦμαι μὲν εἰς ὑπερβολὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐν δὲ τῇ λύπῃ φρονῶ. Φιλή. 139 (5). Ἐς τέλος οἱ μὲν ἐσθλοὶ τυγχάνουσιν ἀξίων· οἱ κακοὶ δ', ὥσπερ πεφύκασ', οὔποτ' εὖ πράξειαν ἄν. Εὐ. Ἴων 1621.

22. *Διά* mit dem Ge. heißt eig. durch. [Reg. z. Th. *διά*].

A. 1. So zunächst lokal, auch in Verbindungen wie διὰ Χαλύβων durch das Gebiet der Ch. (vgl. 21 A. 2); ferner in uneig. Bedeutung; dann temporal: hindurch; eig. brachylogisch in διὰ τέλους bis zum Ende hindurch, syn. διατελῶν Xe. Kyr. 7, 5, 75. [Vgl. Pflugk z. Herk. 103 u. Kr. z. Xe. An. 4, 6, 22.] Ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτά. Ξε. ἀν. 4, 7, 15. Διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται. Δη. 19, 314. — Ἡ ἀρετὴ

βαίνει διὰ μόχθων. Εὐ. Ἡρ. 625. — Τέρας ἐστίν, εἴ τις εὐτύχηκε διὰ βίου. Βάτων 1, 2. Οἱ νεανίσκοι δι' ἡμέρας λαλοῦσιν. Ἀρ. νε. 1053. Vgl. σφ. 485. εἰ. 56. βά. 260. ἐκ 63. Φιλαργυρία τοῦτ' ἔστιν, ὅταν ἀφεὶς σκοπεῖν τὰ δίκαια τοῦ κέρδους διὰ παντὸς δοῦλος ᾖς. Διφ. 94, 2. Τῶν ἐν βροτοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν διὰ τέλους εὐδαιμονοῦν. Εὐ. Ἰκ. 269.

A. 2. An die lokale Bedeutung schließen sich Redensarten wie διὰ μάχης ἰέναι, ἔρχεσθαι (τινί) Kampf (mit jemand) bestehen, δι' ἔχθρας γίγνεσθαι (τινί) sich jemand verhaßt machen u. ä. [z. Th. 1, 40, 3. 2, 11, 2. vgl. z. Her. 1, 169 u. Elmsley z. Eu. Med. 842.] Analog steht es auch ohne ein solches Verbum: unter. Οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίοις διὰ μάχης ἐλθεῖν. Θ. 4, 92, 1. Εἰ βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν. Ξε. ἀν. 3, 2, 8. Οὐ δι' ἔχθρας οὐδετέρῳ γενήσομαι. Ἀρ. βά. 1412. Ἅπασα ψυχὴ δείμασι ξυνοῦσα ἐκ νέων μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνεσθαι. Πλ. νό. 791, b. — Τὸ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐχυρωτέρα δύναμις ἢ διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν. Θ. 1, 42, 3. Ἔσται ἡ συνουσία, εἴπερ ἔσται διὰ μέθης, οὐκ ἀθόρυβος. Πλ. νό. 640, b. Über διὰ φόβου εἶναι ꝛc. z. Th. 6, 34, 2.

A. 3. Sowohl lokal als temporal kann διά mit dem Ge. auch einen Zwischenraum bezeichnen: nach einem Zwischenraume von —. Διὰ δέκα ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν. Θ. 3, 21, 2. Μεσσήνην διὰ τετρακοσίων ἐτῶν μέλλουσι κατοικίζειν. Ἰσ. 6, 27. Τὰ διὰ πλείστου πάντες ἴσμεν θαυμαζόμενα. Θ. 6, 11, 4. Vgl. 43, 4, 8. Über (ὡς) διὰ ταχέων z. Th. 4, 96, 1.

A. 4. Das Werkzeug bezeichnet διά mit dem Ge. bei persönlichen wie bei unpersönlichen Begriffen. Vgl. § 48, 15, 1 u. z. Th. 1, 83, 1. Ἔλεγε δι' ἑρμηνέως. Ξε. ἀν. 2, 3, 17. Μὴ ὄντων οἵων δεῖ δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλεῖσται πράξεις ἔμελλον εἶναι κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτοῦ ἕξειν. Ξε. Κυ. 8, 1, 12. — Ἀπάτης μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις. Πλ. Κυ. 83, a. Εἴ τι καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει. Ξε. ἀπ. 3, 3, 11. Διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὸ πράττειν ἐστίν, ἡ δ' αὐθάδεια ἐρημίᾳ ξύνοικος. Πλ. ἐπιστ. 31.

23. Mit dem Ac. bezeichnet *διά* veranlassende Einwirkung: aitiatisch, mit dem Ge. organisch.

A. Mit persönlichen Begriffen verbunden heißt es durch Wirksamkeit oder durch Schuld; mit sachlichen durch, wegen. Διὰ τοὺς εὖ μαχομένους αἱ μάχαι κρίνονται. Ξε. Κυ. 5, 2, 35. Τὰς παρόδους λαβεῖν ἠβούλετο καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου τοῦ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρίσιν εἰληφέναι καὶ τὰ Πύθια θεῖναι δι' αὐτοῦ. Δη. 5, 22. Διὰ τοὺς ἀδίκως πολιτευομένους ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ δημοκρατία γίγνεται. Λυ. 25, 27. — Δικαιοσύνη αὐτὴ δι' ἑαυτὴν τὸν ἔχοντα ὀνίνησιν καὶ ἀδικία βλάπτει. Πλ. πολ. 367, d. Ὅστις ἄρχεται ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ διὰ ταύτας μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τοῦτον ἐλεύθερον εἶναι; Ξε. ἀπ. 4, 5, 3. Τοὺς λογισμοὺς ἀκούσατέ μου δι' οὓς τἀναντία ἐμοὶ παρέστηκε προςδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιππον. Δη. 6, 6. Οἱ Ἀθηναῖοι δι' ἀρετὴν ἀλλ' οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν. Ἰσ. 4, 91.

24. *Κατά* mit dem Ge. heißt eig. herab.

A. 1. Es entspricht unserm auf — herab, von — herab, unter (— hinab). (Die Bedeutung von — herab lag wohl zum Grunde bei καθ' ἱερῶν bei Opfern. Κατὰ νώτου im Rücken, von hinten, besonders im militärischen Sinne bei Her., Thuk. und Spätern.) Φέρε παῖ ταχέως κατὰ χειρὸς ὕδωρ. Ἀρ. ἀποσ. 427 (495). Κατὰ τῆς κλίμακος καταβαίνει. Λυ. 1, 9. Ὤιχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. Ξε. ἀν. 4, 7, 14. — Κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰσχύνης. Ξε. ἀν. 7, 7, 11. Ἡ Ἀτλαντὶς νῆσος κατὰ τῆς θαλάττης δῦσα ἠφανίσθη. Πλ. Τίμ. 25, d. Ζητοῦσι τὰ κατὰ γῆς. Ἀρ. νε. 188. — Ὀμόσαντες καθ'

ἱερῶν ἐνέγραψάν με. Ἰσαῖ. 7, 28. Ἐκ πλαγίου οἱ ψιλοὶ καθεστήκεσαν καὶ κατὰ νώτου. Θ. 4, 33, 2.

A. 2. Aus der Bedeutung auf — herab fließt die des Erstreckens: über, rücksichtlich; vorzugsweise bei tadelnden Äußerungen: gegen. Ὃ μαντεύομαι κατ' Ἰσοκράτους λέγειν ἐθέλω. Πλ. Φαῖ. 279, a. Ἀσφαλῆ καὶ ῥᾴδιον τὸν καθ' αὑτοῦ ποιήσεται ἔπαινον. Αἰ. 1, 169. — Τί μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος ἢ εἰ μὴ ταὐτὰ φρονεῖ καὶ λέγει. Δη. 18, 282. Οὐκ ἔστι δίκαιον ὄντα πολίτην τοὺς καθ' ὑμῶν λόγους, ἀλλὰ μὴ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν ἐσκέφθαι. Δη. 15, 25.

25. Mit dem Ac. bezeichnet *κατά* ein Anschließen ohne innere Verbindung [Reg. z. Th. u. *κατά*.]

A. 1. So bezeichnet es lokal eine Nähe sowohl im Verhältnisse der Ruhe: bei, gegenüber; in, auf, zu, als der Bewegung: auf — zu; ferner temporal: um, zur Zeit. Τοὺς σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὑτοὺς διῄρουν Ξε. ἀν. 5, 2, 21. Οἱ Ἕλληνες ἐνίκων τὸ καθ' αὑτούς. Ξε. ἀν. 1, 8, 21. — Ἡ εὐλάβεια σκότον ἔχει καθ' Ἑλλάδα. Εὐ. ἀποσπ. ἀδ. 30 (1039), 8. Οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἁπασῶν. Πλ. Φαίδ. 82. Ἰατρὸς ὁ λόγος τοῦ κατὰ ψυχὴν πάθους. Μέ. μο. 674. Τὸ δυστυχῆσαι κατὰ πόλεμον μέγιστόν ἐστι κακόν. Αἰ. 3, 88. Κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀψευδεῖν νόμος γέγραπται. Δη. 20, 9. Οἱ Ἕλληνες ἐνίκων τοὺς Πέρσας καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ξε. ἀν. 3, 2, 13. [z. Xe. An. 5, 6, 5.] — Ὡς εἶδον ὁρμῶντας καθ' ἑαυτούς, σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἴεσθαι φεύγουσι δρόμῳ. Ξε. ἀν. 5, 7, 25. (Οὐδεὶς ἐθέλει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν. Ξε. Ἱέρ. 1, 14.) — Συγκέχυκε νῦν τὴν πίστιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος. Μέ. 812 (781). Θεμιστοκλῆς ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἁπάντων ἀνδρῶν ἐνδοξότατος τοῦτ' ἐποίησεν. Δη. 20, 73.

A. 2. Aus dem Begriffe des Anschließens entwickelt sich die Bedeutung der Gemäßheit: gemäß, nach; vergleichbar; vermöge, wegen. Vgl. G. Hermanni ep. ad Spitznerum in N. J. Suppl. I, 1, 140 u. § 49, 4. (Sgf. παρά wider Plat. Rep. 603, a.) Τὸ παρὰ τὰ μέτρα δοξάζον τῆς ψυχῆς τῷ κατὰ τὰ μέτρα (δοξάζοντι) οὐκ ἂν εἴη ταὐτόν. Πλ. πολ. 603, a. Πάνυ μοι κατὰ νοῦν λέγεις. Πλ. Παρ. 135, b. Δεῖ κατὰ φύσιν ἕκαστον ἕνα ἓν τὸ αὑτοῦ πράττειν. Πλ. πολ. 453, b. Τρία ἐστὶ δι' ὧν ἅπαντα γίγνεται, ἢ κατὰ τοὺς νόμους ἢ ταῖς ἀνάγκαις ἢ τὸ τρίτον ἔθει τινί. Μέ. 154 (5). — Οὐδὲν οἷόν τε γίγνεσθαι κατὰ τρόπον τοῖς μὴ καλῶς περὶ ὅλης τῆς διοικήσεως βεβουλευμένοις. Ἰσ. 7, 11. Κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον οὐδεὶς τῶν δημιουργῶν ἁμαρτάνει. Πλ. πολ. 340, e. — Ἡ γλῶττα κατὰ Λυσίαν τὴν ῥήτορα νοῦν οὔτε πολὺν οὔτε μικρὸν ἔχει. Λυ. ἀποσ. 61. Γύναι κατ' ἄνδρα σώφρον' εὐφρόνως λέγεις. Αἰσ. Ἀγ. 351 (336). — Οἱ Ἴωνες ἠξίουν τοὺς Ἀθηναίους ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγενές. Θ. 1, 95, 1. Ὦ γῆρας ὡς ἐπαχθὲς ἀνθρώποισιν εἶ καὶ πανταχῇ λυπηρόν, οὐ καθ' ἓν μόνον. Φερεκρ. 242 (248).

A. 3. Hieran schließt sich die allgemeinere Bedeutung in Ansehung. Ähnlich ist τὸ (τὰ) κατ' ἐμέ so weit es auf mich ankommt. Κατὰ τὴν εὐδοξίαν ἀθανασίας μεταλαμβάνομεν, ἧς ἄξιον ὀρεγομένους καθ' ὅσον οἷοί τ' ἐσμὲν ὁτιοῦν πάσχειν. Ἰσ. 5, 134. — Ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ. Δη. 18, 247. [vgl. z. Xe. An. 1, 6, 9.]

A. 4. Den Begriff der Absonderung hat κατά bei Reflexiven: für. Hieran schließt sich die distributive Bedeutung: καθ' ἕνα je einer, κατὰ ἔθνος (ἔθνη) völkerweise, κατ' ἐνιαυτόν jährlich, καθ' ἡμέραν von Tage zu Tage, in dies. Κατὰ σφᾶς αὐτοὺς γενόμενοι ἀπεκρίναντο. Θ. 5, 112, 1. Τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις. Ἰσ. 7, 4. — Χαβρίας τριήρεις πλέον ἢ εἴκοσιν εἷλε, κατὰ μίαν καὶ δύο λαμβάνων. Δη. 20, 77. Πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. Ξε. ἀν. 5, 5, 5. Προσῆει ἑξακόσια τάλαντα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων

τῇ πόλει. Θ. 2, 13, 3. Σμίκρ' ἂν θέλοιμι καὶ καθ' ἡμέραν ἔχων ἄλυπος οἰκεῖν μᾶλλον, ἢ πλουτῶν νοσεῖν. Εὐ. Τηλ. 28 (703), 2. [z. Th. 1, 2, 1. Über καθ' ἓν ἕκαστον z. Th. 6, 15, 3.]

A. 5. In adverbartigen Formeln hat κατά meist die Bedeutung A. 1 u. 4; in κατὰ μόνας (erg. μοίρας vgl. § 43, 3, 3) für sich, die A. 4; κατὰ μικρόν heißt ein wenig, nach und nach; stückweise. Μὴ ἐπειχθέντος βουλεύσωμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. Θ. 1, 85, 1. Ἐς χεῖρας ᾔεσαν κατὰ τάχος. Θ. 2, 3, 3. Ἡ οἰκοδομία κατὰ σπουδὴν ἐγένετο. Θ. 1, 93, 1. Εἷλεν Εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ ὁμολογίᾳ. Θ. 2, 100, 2. — Οἱ κατὰ μόνας ἄριστα κιθαρίζοντες, οὗτοι καὶ ἐν τῷ πλήθει κρατιστεύουσιν. Ξε. ἀπ. 3, 7, 4. — Ὑπὲρ ἐλευθερίας οὐδὲν ὅ, τι τῶν δεινῶν οὐχ ὑπομενετέον τοῖς καὶ κατὰ μικρὸν ἀρετῆς ἀντιποιουμένοις. Ἰσ. 6, 7. Ἡ κατὰ μικρὸν παράλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς. Ξε. Κυ. 6, 2, 29. Δώσει λόγον κατὰ σμικρὸν ἀποκρινόμενος. Πλ. Πρω. 338, e. [z. Th. 4, 111, 1. vgl. z. 4, 10, 4.]

26. *Μετά* mit dem Ge. heißt mit, von Teilnahme.

A. Über den Unterschied von σύν 13 A. 1; bei ἀκολουθεῖν ꝛc. § 48, 7, 12. Αἰακὸς ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διετέλεσεν. Ἰσ. 9, 15. Εἰκὸς τὴν τῶν θεῶν εὔνοιαν γενέσθαι μετὰ τῶν τὰ δίκαια πραττόντων. Ἰσ. 6, 59. Τὸ τῆς τύχης μεθ' ὑμῶν ἔσται. Θ. 4, 18, 2. Μέγιστον ἀγαθόν ἐστι μετὰ νοῦ χρηστότης. Μέ. 770 (768). Οὐδεὶς μετ' ὀργῆς ἀσφαλῶς βουλεύεται. Μέ. μο. 415. Οὐδὲν θέλω κτᾶσθαι μετ' ἀδικίας. Ξε. ἀν. 2, 6, 18. [Über μετὰ κινδύνων z. Th. 1, 18, 7.]

27. Mit dem Ac. heißt *μετά* nach.

A. 1. Es bezeichnet eine Folge sowohl der Zeit als der Ordnung nach vgl. § 43, 4, 7. Κλέων Προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα. Εὔπολις 321 (456). Μετὰ μουσικὴν γυμναστικῇ θρεπτέοι οἱ νεανίαι. Πλ. πολ. 403, c. Πάντων τῶν αὐτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον. Πλ. νό. 726.

A. 2. Vereinzelt sind Ausdrücke wie μετὰ χεῖρας ἔχειν in Händen haben und μεθ' ἡμέραν (nach Tagesanbruch) bei Tage. Θεωρήσατε μάλιστα τὸ πρᾶγμα ἐκ τούτων ἃ νυνὶ μετὰ χεῖρας ἔχετε. Αἰ. 1, 77. Πολλῷ πλέον γε ἀγνοεῖν ἔστι νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν. Ἀντ. 5, 44.

[A. 3. Μετά mit dem Da. (unter) ist dichterisch. Ἐμοί γ' εἴη τέκνα ἃ καὶ μάχοιτο καὶ μετ' ἀνδράσιν πρέποι. Εὐ. Ἐρεχ. 17, 26. Vgl. Ἀρ. ὄρ. 251. Λυ. 1284.]

28. *Ὑπέρ* (super) mit dem Ge. heißt über und für.

A. 1. Über, oberhalb heißt es örtlich von der Lage, auch bei Verben der Bewegung. Χειμέριόν ἐστι λιμὴν καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται Ἐφύρη. Θ. 1, 46, 2. Ὁ θεὸς ἔθηκε τὸν ἥλιον ὑπὲρ γῆς. Πλ. Τίμ. 38, c. Ἤιρετο τὸ ὕδωρ ὑπὲρ τῶν θεμελίων. Ξε. Ἑλ. 5, 2, 5.

A. 2. Hieran schließt sich die Bedeutung für, zum Schutze, zum Besten; anstatt, im Namen. Ἢν ἐθέλωμεν ἀποθνῄσκειν ὑπὲρ τῶν δικαίων, εὐδοκιμήσομεν. Ἰσ. 6, 107. Ὑπὲρ γυναικὸς καὶ φίλου πονητέον. Μέ. μο. 735. Οὐχ ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰπεῖν δύναται, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς συσσίτους καὶ ὁμοσπόνδους μελετᾷ. Αἰ. 2, 55. — Μὴ θνῆσχ' ὑπὲρ τοῦδ' ἀνδρὸς μηδ' ἐγὼ πρὸ σοῦ. Εὐ. Ἄλκ. 690. Ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. Δη. 18, 52.

A. 3. Ähnlich heißt es, eig. mit dem Begriffe des Interessierens, über, halber, wegen; schlechtweg für περί τινος erst bei Demosthenes (Sauppe Epist. crit. p. 35 ss.) und Spätern. Οὐκ ἀθυμεῖν δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων κινδυνεύειν μέλλοντας. Ἰσ. 6, 36. Τοῖς ὑπὲρ τοῦ βελτίστου λέγουσιν οὐδὲ βουλομένοις ἔνεστιν ἐνίοτε πρὸς χάριν οὐδὲν εἰπεῖν. Δη. 9, 63. — Ὑπὲρ ἀρετῆς ἀθανάτου καὶ τοιαύτης δόξης εὐκλεοῦς πάντες

πάντα ποιοῦσιν. Πλ. συ. 208, d. Ὁ τῇ πατρίδι γεγενῆσθαι νομίζων ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν ἀποθνῄσκειν ἐθελήσει. Δη. 18, 205. — Ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων ὀλίγους τιμωρησάμενοι πολλοὺς ποιήσετε κοσμιωτέρους. Λυ. 15, 9. Δικάσειν ὀμωμόκατε ὑμεῖς οὐ περὶ ὧν ἂν ὁ φεύγων ἀξιοῖ, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν ὧν ἂν ἡ δίωξις ᾖ. Δη. 45, 50.

29. Mit dem Ac. hat *ὑπέρ* den Begriff des Überschreitens: über.

A. 1. Lokal steht es bei den Attikern mit dem Ac. nicht leicht von der Lage (Kr. Krit. Anal. 1 S. 148 f. vgl. jedoch Plat. Krit. 108, e u. Her. 2, 10, 1, Pausan. 1, 14, 5 u. A. der Spätern bei Kr. z. Arr. An. 1, 14, 4 lat. A.), eher bei einem Verbum der Bewegung. Τοὺς ἄλλους παράδειγμα ὀνήσει γενόμενος ἀκλεὴς καὶ ὑπὲρ τοὺς τῆς χώρας ὅρους ἀφανισθείς. Πλ. νό. 854, e.

A. 2. Am gewöhnlichsten steht ὑπέρ mit dem Ac. bei Begriffen des Maßes und bei Zahlen. Μανία ἴσως ἐστὶν ὑπὲρ δύναμίν τι ποιεῖν. Δη. 21, 69. Οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον οἷόν τε γίγνεσθαι ἀπέχεσθαι τῶν ἀφροδισίων. Πλ. νό. 839, d. Τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων; Αἰ. 3, 4.

IV. Über ἀμφί, περί, παρά, πρός, ἐπί und ὑπό.

30. *Ἀμφί* um findet sich in der att. Prosa am gewöhnlichsten nur mit dem Accusativ.

A. 1. Mit dem Ge. findet sich ἀμφί um, wegen Xen. Kyr. 3, 1, 8 (vgl. § 68, 33, 3) An. 4, 5, 17.

A. 2. Mit dem Da. ist ἀμφί der att. Prosa fremd. [z. Arr. 5, 6, 5 lat. A.] Vgl. B. 2 § 68, 30 A. 2—4.

A. 3. Mit dem Ac. findet sich ἀμφί um am gewöhnlichsten in οἱ ἀμφί τινα § 50, 5, 6; oder bei Zeit- und Zahlangaben; sonst vereinzelt (neben dem viel üblicheren περί), z. B. in (εἶναι u.) ἔχειν ἀμφί τι um etwas beschäftigt sein. Τοὺς ἀμφὶ τὴν ἑαυτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ. Ξε. οἰκ. 4, 6. Ἀπέδοτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. Ξε. ἀν. 7, 8, 2. Ἀσκοῦσι τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον. Ξε. Κυ. 2, 1, 21. — Οἱ πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν. Ξε. ἀν. 6, 4, 1. Οἱ ἄνδρες ἀμφὶ ὅπλα τε καλὰ καὶ ἵππους ἀγαθοὺς βούλονται δαπανᾶν. Ξε. π. πό. 4, 8. — Ἤδη ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν. Ξε. ἀν. 1, 8, 1. Κλέαρχος ἦν ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη. Ξε. ἀν. 2, 6, 15.

31. *Περί* um (eig. von Allseitigkeit wie *ἀμφί* von Zweiseitigkeit) findet sich in der Prosa mit dem Ge. nur in uneigentlicher Bedeutung: rücksichtlich, über, wegen.

A. 1. So besonders bei Ausdrücken des Denkens, Äußerns, Handelns. [z. Th. 1, 131, 2.] Ἡγοῖτ' ἂν δεινὰ πάσχειν, εἴ τίς ἐστιν αἴσθησις τοῖς τεθνεῶσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων. Ἰσ. 19, 42. Πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων. Ἰσ. 2, 18. Οὐκ ἔστιν ὦ παῖ συντομωτέρα ὁδὸς περὶ ὧν ἂν βούλῃ δοκεῖν φρόνιμος εἶναι ἢ τὸ γενέσθαι περὶ τούτων φρόνιμον. Ξε. Κυ. 1, 6, 22. — Πολὺ κρεῖττόν ἐστι περὶ τῶν χρησίμων ἐπιεικῶς δοξάζειν ἢ περὶ τῶν ἀχρήστων ἀκριβῶς ἐπίστασθαι. Ἰσ. 10, 5. Ὁ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Ἰσ. 1, 35. Ἡ ἰατρικὴ περὶ τῶν καμνόντων ποιεῖ συνετοὺς εἶναι φρονεῖν καὶ λέγειν. Πλ. Γο. 449, e. Χαλεπὸν περὶ τῶν ἀφανῶν εἰκάζειν. Ἀντ. 5, 65. Ἐγὼ οἶμαι δεῖν οὐ περὶ ὀνομάτων διαφέρεσθαι, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν ἔργων διανοίας. Λυ. 11, 3. Σοφοὺς νόμιζε οὐ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγίστων λέγοντας. Ἰσ. 2, 39.

Ὁρμᾶσθε πάντες εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ξε. Κυ. 2, 3, 8. Ἐκέλευον εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν. Θ. 2, 6, 2.

A. 2. So findet sich περί τινος auch bei Verben, die sonst den bloßen Ge. regieren; desgleichen (mit leicht ersichtlichem Unterschiede), bei solchen, deren volles Objekt der Ac. ist. Hieher gehört auch ἐπαΐειν (τί, οὐδὲν) περί τινος; der Ge. neben τὶ oder οὐδέν hängt wohl von diesen Ausdrücken ab; vgl. jedoch Her. 3, 29. Übrigens ist ἐπαΐω eig. dialektisch, wenn gleich von Platon öfter gebraucht. Ἡμῖν περὶ τῶν ὑμετέρων μελήσει. Πλ. νό. 923, b. Περὶ τοιαύτης ἐμνήσθη γυναικὸς ἢ τῇ δόξῃ πολὺ διήνεγκεν. Ἰσ. 10, 14. Τὸ πλῆθος περὶ τούτου λεληθέναι οὐ θαυμάζω. Ξε. Ἱέρ. 2, 5. — Πρῶτον, ὥς φησι Πρόδικος, περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος μαθεῖν δεῖ. Πλ. Εὐθύδ. 277, e. Οὐ πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον ὅ, τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων. Πλ. Κρίτ. 48, a. (A. 3. Satzartig findet sich περί mit seinem Objekt auch für unser was — anbetrifft. Περὶ μὲν τῆς μαρτυρίας, ὅτι ψευδῆ μεμαρτυρήκασι, αὐτοί μοι δοκοῦσιν ἔργῳ ἐξελέγχειν αὐτήν. [Δη.] 47, 4.)

A. 4. Über πέρι § 68, 4, 1.

(A. 5. Die homerische Bedeutung über, höher als, hat sich allgemein erhalten in περὶ πολλοῦ, σμικροῦ, παντός, οὐδενὸς ποιεῖσθαι (ἡγεῖσθαι) über vieles ꝛc. schätzen. [Schol. z. Th. 6, 11, 5.] Über den bloßen Ge. § 17, 17, 2. Ἀλήθειαν περὶ πολλοῦ ποιητέον. Πλ. πολ. 389, b. Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. Πλ. Κρίτ. 48, b. Χρὴ οὔποτε περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοὺς εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν. Πλ. νό. 950, b. Σωκράτης τὸ μήτε περὶ θεοὺς ἀσεβῆσαι μήτε περὶ ἀνθρώπους ἄδικος φανῆναι περὶ παντὸς ἐποιεῖτο. Ξε. ἀπολ. 22. Οἱ τριάκοντα ἀποκτιννύναι ἀνθρώπους περὶ οὐδενὸς ἡγοῦντο. Λυ. 12, 7. (Ἐμοὶ περὶ πλείστου ἐστὶν ὑμᾶς πεῖσαι. Ἀνδ. 1, 29. Vgl. das Beispiel § 68, 9.)

32. *Περί* mit dem Da. ist in der att. Prosa nicht häufig.

A. Namentlich in der att. Prosa selten im lokalen Sinne: um [z. Xe. An. 4, 5, 8 u. z. Arr. 1, 22, 6 lat. A.]; üblicher bei den Verben des Fürchtens: für; daneben περί τινος φοβεῖσθαι rücksichtlich einer Sache fürchten. [Reg. z. Th. und περί II.] (Οἱ Θρᾷκες φοροῦσι χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς. Ξε. ἀν. 7, 4, 4.] — Περὶ τῷ χωρίῳ ἔδεισαν. Θ. 1, 67, 1. Περὶ ἑαυτῶν φοβοῦνται καὶ ὑπὲρ ὑμῶν. Ξε. Ἱέρ. 6, 10. [z. Θ. 1, 60, 1 vgl. z. 6, 34, 4; Anderes z. 1, 69, 4.]

33. Mit dem Ac. heißt *περί* um im eig. und uneig. Sinne.

A. 1. Lokal steht es sowohl bei persönlichen als bei unpersönlichen Begriffen; auch in der Bedeutung in — umher, wie auch circa. Über οἱ περί τινα § 50, 5, 6. Διήρηται ἡ ἀγορὰ ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα τέτταρα μέρη· οἱ δὲ ἔφηβοι κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα. Ξε. Κυ. 1, 2, 4. — Ὀλίγον πρὸ τῶν Μηδικῶν τριήρεις περὶ Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος ἐγένοντο. Θ. 1, 14, 2. Εὕροι ἄν τις δυναστείας οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πλ. πολ. 544, d.

A. 2. Wie ἀμφί (30 A. 3) gebrauchte man (häufiger) περί τι bei Begriffen der Beschäftigung. Οἱ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμοτέρους κατέστησαν. Ἰσ. 9, 4. Ἡγοῦμαι τοὺς περὶ τὴν ἀστρολογίαν καὶ τὴν γεωμετρίαν διατρίβοντας ὠφελεῖν τοὺς συνόντας. Ἰσ. 15, 26. Ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέροις ἔχει, ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δὲ οἱ λόγοι. Δη. 6, 4. (Περὶ δόξης χρηστῆς μᾶλλον σπουδάζετε ἢ περὶ χρημάτων. Δη. 20, 10.) Vgl. z. Th. 7, 71, 5.

A. 3. So finden sich auch οἱ περί τι die sich mit etwas Beschäftigenden und häufiger τὸ (τὰ) περί τι was zu einer Sache gehört; daneben τὰ περί τινος, z. B. durch Assimilation bei einem den Ge. oder περί

mit dem Ge. erfordernden Verbum. Ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἃ πωλεῖ ἐξαπατήσει ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν. Πλ. Πρω. 313, c. Μὴ ἀπείπωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν μουσικὴν ᾖ χαλεπόν. Πλ. νό. 669, b. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. Ἰσ. 1, 27. — Τὰ περὶ τῆς δίκης ἐπύθεσθε ὃν τρόπον ἐγένετο. Πλ. Φαίδ. 58, a. [z. Th. 8, 63, 1.] Τὸ περὶ ἀνδρίας πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν. Πλ. Λάχ. 192, b.

A. 4. Allgemeiner erhält περί mit dem Ac. die Bedeutung des Betreffens; in Ansehung. Ῥᾴων ἐν τοῖς ἐλάττοσιν ἡ μελέτη παντὸς πέρι ἢ περὶ τὰ μείζω. Πλ. πολιτ. 286, b. Τιμόθεος οὕτως ἀφυὴς ἦν πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων θεραπείαν ὥσπερ δεινὸς περὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν. Ἰσ. 15, 131. Τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας γιγνομένους περὶ τὴν πόλιν τιμᾶτε καὶ τοὺς κακοὺς ἀτιμάζετε. Λυ. 31, 30. — Περὶ τὸν θεὸν ἀσεβοῦσιν. Ἀντ. 4, β, 7. Ὁ σώφρων τὰ προςήκοντα πράττοι ἂν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ ἀνθρώπους. Πλ. Γο. 507, a. Ἤν τι περὶ ἡμᾶς ἁμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἁμαρτάνουσιν. Ξε. ἀν. 3, 2, 20.

A. 5. Wie ἀμφί steht περί auch bei Zeit- und Zahlangaben. Ἤδη ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγοράν. Ξε. ἀν. 2, 1, 7. Vgl. § 60, 8, 1.

34. *Παρά* mit dem Ge. bezeichnet ein Herrühren: von. (F. H. Rau, de praepositionis *παρά* usu. Lps. 1870).

A. 1. In der gew. Sprache nur mit einem persönlichen Objekt, besonders bei Begriffen des Gebens, Kommens, Empfangens, Vernehmens u. ä.; desgleichen bei Passiven nach § 52, 5, 1. Παρὰ φίλου ὢν ἀνδρὸς προςφιλεῖς λέξεις λόγους. Σο. Ἠλ. 671. Παρ' ἀνδρὸς ὡς ἄνδρα ἐβάδιζεν. Δη. 30, 33. — Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Ἰσ. 1, 34. Νομίζω τῷ ὄντι αὐτόματα τἀγαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίγνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων. Ξε. Ἱέρ. 3, 5. — Μεῖζον οὐδὲν ἂν ὑμῖν γένοιτο ἀγαθὸν ἢ παρὰ πάντων ἑκόντων ἀνυπόπτου τυχεῖν εὐνοίας. Δη. 15, 4. Μᾶλλον ἐλπὶς τοὺς ἀγαθοὺς ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. Ἰσ. 2, 20. Οἱ ἄξιοι παρ' ὑμῶν τὰ δίκαια ἕξουσιν. Δη. 20, 164. Παρὰ πολεμίων ἀκόντων λαμβάνειν πάντων ἥδιστον ἔγωγε νομίζω εἶναι. Ξε. Ἱέρ. 1, 34. Πάντες οἱ δημοσίᾳ φιλότιμοι παρὰ τῆς ἀγαθῆς φήμης ἡγοῦνται τὴν δόξαν κομιεῖσθαι. Αἰ. 1, 129. — Σοφοῦ παρ' ἀνδρὸς χρὴ σοφόν τι μανθάνειν. [Εὐ. Ῥῆσ. 206.] Παρὰ τῶν εἰδότων ἀκηκόατε. Ἰσ. 17, 44. Εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι. Πλ. Γο. 455, c. [Brachylogisch z. Xe. An. 1, 3, 7.]

A. 2. Eben so steht παρά τινος bei Substantiven, auch solchen, die eine Gesinnung und Äußerung bezeichnen, z. T. synonym mit dem bloßen Ge. Über die sog. Attraktion § 50, 8, 14. Τῇ τιμῇ καὶ τῇ βεβαιότητι τὰς παρὰ τῶν δήμων δωρεὰς εὑρήσετε οὔσας βελτίους. Δη. 20, 15. Αἱ πόλεις διὰ τὴν ἀθανασίαν ὑπομένουσι καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίας. Ἰσ. 8, 120. Λόγον παρ' ἐχθροῦ μήποθ' ἡγήσῃ φίλον. Μέ. μο. 325. Συμβαίνει τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν πολιτῶν μηδένας ἄλλους καταλείπεσθαι κληρονόμους πλὴν τοὺς ἐξ ἡμῶν γεγονότας. Ἰσ. 5, 136.

35. Mit dem Da. heißt *παρά* bei.

A. Auch hier erscheint es in der gew. Sprache meist nur bei persönlichen Objekten, zuerst von äußerlicher Nähe; dann den Besitz bezeichnend; dann auch vom Urteile. Παρ' ὑμῖν ἐτράφην. Αἰ. 2, 182. Δουλείαν κακίστην νομίζω τὴν παρὰ τοῖς κακίστοις δεσπόταις. Ξε. ἀπ. 4, 5, 5. Τρία ἐστὶ λόγου ἄξια τοῖς Ἕλλησι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων. Θ. 1, 36, 4. Τὸ βασιλικὸν χρυσίον παρὰ τούτῳ, οἱ δὲ κίνδυνοι παρ' ὑμῖν. Αἰ. 3, 240. — Παρὰ τοῖς ἀνδράσι

νενομίσμεθα εἶναι πανοῦργοι. Ἀρ. Λυ. 11. Παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσι κρεῖττόν ἐστι ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐδοκιμεῖν. Ἰσ. 9, 74. — Ὁ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν τὸ κακὸν ἀφαιρεῖ, τἀγαθὸν δὲ λαμβάνει. Φιλή. 87 (90), 10. [Παρὰ ταῖς ναυσίν Th. 2, 89, 7 u. 8, 95, 2. vgl. Xe. An. 5, 10, 2. γενόμενος παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασιν Θ. 5, 24, 5.]

36. Mit dem Ac. hat *παρά* zwei Hauptbedeutungen: zu und neben.

A. 1. Zu heißt es gewöhnlich bei einem persönlichen Nomen nach einem Begriffe der Bewegung. [z. Xe. An. 2, 4, 17. vgl. z. Th. 7, 39, 2 u. z. Her. 1, 120, 2.] (Neben in στῆναι παρά τινα Plat. Phaid. 116, b, Ar. Lys. 1122, 1276; doch auch παρά τινι Plat. Prot. 310, b. Bei εἶναι und μένειν παρά τινα Dem. 15, 7, Xen. π. ἱππ. 8, 12 vgl. An. 1, 9, 31, Ar. Vö. 846, Xen. Kyr. 1, 4, 18 vgl. 4, 2, 23 liegt wohl, wie bei καθῆσθαι παρά τινα (Schöm. z. Isai. p. 387), auch die Bedeutung neben zu Grunde. Vgl. z. Th. 3, 3, 3 u. 5, 67, 3.) Τῆς παρ' ἐμὲ εἰςόδου σοι οὐ Σάκας ἄρξει. Ξε. Κυ. 1, 3, 14.)

A. 2. Neben, längs heißt παρά mit dem Ac. bei Begriffen der Bewegung wie der Ruhe. Daher die temporale Bedeutung während. (Doch kann z. B. παρ' ἡμέραν auch einen Tag um den andern, alternis diebus heißen.) Πλοῦς μὲν ὁ παρὰ γῆν, περίπατος δὲ ὁ παρὰ θάλατταν ἥδιστός ἐστιν. Πλουτ. συμπ. 1, 4, 3. Ἦσαν κῶμαι πολλαὶ παρὰ τὸν ποταμόν. Ξε. ἀν. 3, 5, 1. — (Τὸν) δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὅλον τὸν βίον. Μέ. μο. 443. Καρχηδόνιοι καὶ Λακεδαιμόνιοι παρὰ τὸν πόλεμον βασιλεύονται. Ἰσ. 3, 24. — Τῆς παρ' ἡμέραν χάριτος τὰ μέγιστα τῆς πόλεως ἀπολωλέκασιν. Δη. 8, 70. — (Τὰ τῆς Λήδης τέκνα παρ' ἡμέραν ἑκάτερος ἐν οὐρανῷ ἢ ἐν Ἅιδου εἰσίν. Λουκ. θεῶν διάλ. 24, 2.)

A. 3. Bei leblosen Objekten heißt παρά mit dem Ac. auch bloß neben oder bei. Vgl. A. 1. Eben so in uneig. Bedeutung. Παρὰ τὴν πόλιν ἦν πυραμίς. Ξε. ἀν. 3, 4, 9. Παρ' ἄλληλα ἔσται φανερώτερα. Δη. 19, 174. vgl. 18, 13. — Ἔδει παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα τὴν τιμωρίαν ποιεῖσθαι. Δη. 21, 26. Εἰ ὑμῖν δοκῶ σπουδαιολογῆσαι μᾶλλον ἢ παρὰ πότον πρέπει, μὴ θαυμάζετε. Ξε. συ. 8, 41. Μεγάλη ῥοπή, μᾶλλον δὲ το ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Δη. 2, 22.

A. 4. An A. 2 schließt sich die komparative Bedeutung: im Vergleich zu, vor. Daher bei Verben der Schätzung παρὰ μικρόν, ὀλίγον, πολύ, οὐδέν. Παρὰ τὰ ἄλλα ζῷα ὥσπερ θεοὶ (οἱ) ἄνθρωποι βιοτεύουσιν. Ξε. ἀπ. 1, 4, 14. Σωκράτης διάδηλος ἦν παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτῶν. Ξε. ἀπ. 4, 4, 1. — Χρὴ μὴ παρὰ μικρὸν ἡγεῖσθαι τὸ παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν. Ἰσ. 5, 79. Οὐκ ᾤμην αὐτῷ παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολύ. Πλ. ἀπ. 36, a. Ἔθετο παρ' οὐδὲν τὰς ἐμὰς ἐπιστολάς. Εὐ. Ἰφ. Τ. 732. (Πότερα παρ' οὐδὲν τοῦ βίου κήδεσθ' ἔτι; Σο. Ἠλ. 1327.)

A. 5. Verwandt ist die Bedeutung der Differenz: um. Daher die gew. mit dem Infinitiv verbundenen Redensarten παρὰ μικρόν, ὀλίγον ἦλθεν, παρὰ τοσοῦτον ἐγένετο ꝛc. es fehlte (so) wenig, daß er — u. ä. [Reg. z. Th. u. παρά III.] Παρὰ τρεῖς ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. Ἰσαῖ. 3, 37. Ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολύ. Θ. 1, 29, 3. — Παρὰ μικρὸν ἤλθομεν ἀνδραποδισθῆναι. Ἰσ. 7, 6. Παρὰ τοσοῦτον ἐγένετ' αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. Θ. 8, 33, 2.

A. 6. Aus dieser Bedeutung entwickelt sich die kausale (des Ausschlages): halber, wegen. [z. Th. 1, 141, 6.] Οὐδὲν ἂν παρ' ἕνα ἄνθρωπον ἐγένετο τούτων. Λυκ. 63. Οὐδεὶς παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν. Θ. 1, 141, 6.

A. 7. Der komparativen Bedeutung zur Seite geht die adversative: neben, außer, wider. Οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἄλλα. Ἀρ. νε. 698. Ὁ νόμος τύραννος ὢν τῶν ἀνθρώπων πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. Πλ.

Πρω. 337, d. Ὁ παρ᾽ ἡλικίαν νοῦς μῖσος ἐξεργάζεται. Μέ. μο. 690. Οὐδενὶ πώποτε ξυνεχώρησα οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον. Πλ. ἀπ. 33, a. Πολλὰ παρὰ γνώμην ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀποβαίνει. Ἰσ. 18, 9. Παρ᾽ ἐλπίδας μοῖρα βαίνει. Εὐ. Ὀρ. 977. Εἰκὸς γίγνεσθαι πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκός. Ἀγάθων Ἀρλ. ποιητ. 18, 12. Τὸ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται. Δη. 1, 23.

37. *Πρός* mit dem Ge. heißt eig. von — her, von Seiten. [Reg. z. Th. u. *πρός*.]

A. 1. So steht es lokal, wo wir es (wie ab) durch nach — zu übersetzen [z. Th. 1, 62, 1]; ferner von der Abstammung: von Seiten, wie vom Charakter: gemäß, und von der Parteinahme: auf Seiten; dann auch zum Vorteile des. [z. Th. 2, 86, 3.] Ὥσπερ Χαλκὶς τῷ τόπῳ τῆς Εὐβοίας πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται, οὕτω Χερσονήσου κεῖται πρὸς τῆς Θράκης ἡ Καρδιανῶν πόλις. Δη. 23, 182. Τὸ πρὸς Σικυῶνος καὶ πρὸς ἑσπέρας τεῖχος ἐξετείχισαν. Ξε. Ἑλ. 4, 4, 18. — Ἀλκιβιάδης λέγεται πρὸς πατρὸς μὲν Ἀλκμαιωνιδῶν εἶναι, πρὸς δὲ μητρὸς Ἱππονίκου. Δη. 21, 144. — Χρηστοῦ πρὸς ἀνδρὸς μηδὲν ἐννοεῖν κακόν. Μέ. 773. Πρὸς τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου τὸ τὰ βραχύτερα ἀεὶ προτιμᾶν. Πλ. νό. 721, e. — Δεῖ τίθεσθαι τὰ ὅπλα πρὸς τοῦ λογιστικοῦ. Πλ. πολ. 440, e. Καλλίας μοι δοκεῖ πρὸς Πρωταγόρου εἶναι. Πλ. Πρω. 336, a. Πρὸς τῶν ἐχόντων Φοῖβε τὸν νόμον τίθης. Εὐ. Ἄλκ. 57.

A. 2. In der Formel πρὸς (τῶν) θεῶν bei den Göttern u. ä. (bei den Komikern zuweilen, bei den Tragikern immer ohne Artikel) wird das Erflehte eig. als ein von den Göttern zu Veranlassendes vorgestellt. Außerdem heißt πρὸς θεῶν auch vor den Göttern, von ihren Gesinnungen her. Πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν καὶ θεῶν ἱκετεύω ὑμᾶς καὶ ἀντιβολῶ, ἐλεήσατέ με. Λυ. 4, 20. Τὴν εὐγένειαν, πρὸς θεῶν, μή μοι λέγε. Εὐ. Αἰο. 4 (22). — Ὅ, τι δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω. Ξε. ἀν. 1, 6, 6. [Porson z. Eu. Med. 325.]

(A. 3. Von — her, von Seiten heißt πρός auch bei Passiven (§ 52, 5, 2) und in ähnlichen Verbindungen. Αἱ βαναυσικαὶ τέχναι ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων. Ξε. οἰκ. 4, 2. Ἡ γεωργία δοκεῖ ἐνδοξοτάτη εἶναι πρὸς τῶν πόλεων. Ξε. οἰκ. 6, 10. Εἰκὸς ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ. Θ. 4, 98, 4.)

38. Mit dem Da. heißt *πρός* bei.

A. So im lokalen Sinne. Daran schließt sich die Formel εἶναι πρὸς πράγματι mit einer Sache beschäftigt sein. Sodann heißt πρός mit dem Da. auch außer. Οἱ ποταμοὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλοι εἰσίν. Ξε. Ἑλ. 4, 2, 11. Τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον. Θ. 3, 72. — Πρὸς τῷ λαβεῖν ὧν ὁ νοῦς τἄλλ᾽ οὐχ ὁρᾷ. Δίφ. 93. Πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν. Πλ. Φαίδ. 84, c. — Τοῦτ᾽ ἐὰν σκοπῇ, κακὰ πρὸς τοῖς κακοῖσιν οὗτος ἕτερα συλλέγει. Φιλή. 87 (90), 8.

39. Mit dem Ac. heißt *πρός* eig. zu. [Reg. z. Th. u. *πρός* III.)

A. 1. So bezeichnet es lokal und temporal eine Richtung: lokal sowohl auf Orte als auf Personen und Sachen bezogen; auf diese auch in uneigentlichem Sinne: zu, nach, gegen, auf, auch von anzugreifenden Geschäften. Σικελοὶ τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν. Θ. 6, 2, 5. — Ἦν πρὸς ἡμέραν. Λυ. 1, 14. Ἔφυγον πρὸς (εἰς) τὴν γῆν. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 17. Ἐνόμιζεν οὕτω πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοὔνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι. Ξε. ἀν. 5, 9, 20. Ὅταν ἴδῃς πρὸς ὕψος ἠρμένον τινά, τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα. Εὐ. ἀποσ.

181 (1027). Φιλεῖ πρὸς τὰ χρηστὰ πᾶς ὁρᾶν. Σο. Ἠλ. 972. Κακὸν γυναῖκα πρὸς νέαν ζεῦξαι νέον. Εὐ. Αἴολ. 8 (24). Ἃ ἂν μάθῃ τις, ταῦτα σῴζεσθαι φιλεῖ πρὸς γῆρας. Εὐ. Ἱκ. 916. — Παύσασθε καὶ πρὸς ἔργον ἐξορμώμεθα. Εὐ. Ὀρ. 1240. Ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς. Ξε. ἀν. 3, 1, 40. Ὧι μανθάνομεν πρὸς τὸ εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν ὅπῃ ἔχει πᾶν ἀεὶ τέταται. Πλ. πολ. 581, b. Ἡ φιλοτιμία μάλιστα παροξύνει πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. Ξε. ἀν. 3, 3, 13. Φιλονεικείτω ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. Πλ. νό. 731, a.

A. 2. So steht πρός τινα auch bei Begriffen des Sprechens, Überlegens u. ä. vgl. § 48, 7, 13. (Bei unpersönlichen Begriffen nie der bloße Dativ.) Verwandt ist die Formel οὐδέν ἐστι τούτων πρὸς ἐμέ nichts von dem trifft mich. (Δη. 18, 21.) Bei λογίζεσθαι und ἐνθυμεῖσθαι erscheint (neben παρ' ἑαυτῷ) auch πρὸς ἑαυτόν. Τί φής; λαθεῖν ζητῶν τι πρὸς γυναῖκ' ἐρεῖς; Ἀντιφά. 284 (253). Εἰρήσεται πᾶσα πρὸς ὑμᾶς ἡ ἀλήθεια. Δη. 32, 26. Σιγῇ μου ἀκούσατε διηγουμένου ἅπαντα πρὸς ὑμᾶς. Δη. 50, 3. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας. Ἰσ. 1, 26. Γοργίας πρὸς ἅπαντα ἔφη ἀποκρινεῖσθαι. Πλ. Γο. 447, c. Ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ. Δη. 18, 44. — Λογίσασθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς τί συμβήσεται. Δη. 20, 163. Ἐνθυμεῖσθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς εἴ τινας πώποτε ἠκούσατε οἶνον Ἀθήναζε ἐκ τοῦ Πόντου κατ' ἐμπορίαν εἰςάγοντας. Δη. 35, 35.

A. 3. Die Richtung kann als Anstreben auch feindselig gedacht werden: gegen, wider. Vgl. § 48, 9, 2. Ἐν τῇ ἑκάστου γνώμῃ φιλανθρωπία πρὸς φθόνον καὶ δικαιοσύνη πρὸς κακίαν ἀντιτάττεται. Δη. 20, 165. Πρὸς τὴν ἀνάγκην πάντα τἄλλ' ἔστ' ἀσθενῆ. Εὐ. Βελ. 15 (301). Πρὸς τοὺς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρίας κρίσις. Φιλωνίδ. 16, 2. Πρὸς υἱὸν ὀργὴν οὐκ ἔχει χρηστὸς πατήρ. Μέ. μο. 451. — Οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς. Θ. 3, 44, 3. Πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου. Εὐ. Πελ. 4 (607). Θάρσος γε πρὸς τὰς συμφορὰς μέγα σθένει. Εὐ. Βελ. 14 (304). Οἱ Πέρσαι πεπαίδευνται καὶ πρὸς λιμὸν καὶ πρὸς ῥῖγος καρτερεῖν. Ξε. Κυ. 2, 3, 13.

A. 4. Eine Beziehung, ein Verhältnis überhaupt bezeichnet πρός mit dem Ac. bei den Begriffen des Verkehrs und der Gesinnung: mit, gegen vgl. § 48, 9. Ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἥττους ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσειας. Ἰσ. 2, 24. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. Ἰσ. 1, 20. Νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλογιῶν πειρώμεθα καταλλαγῆναι. Θ. 4, 59, 3. — Δεινὸν εὐτυχῶν ἀνὴρ πρὸς κακῶς πράσσοντας. Εὐ. Ὀρ. 1553. Ὁ σκληρότατος πρὸς υἱὸν ἐν τῷ νουθετεῖν τοῖς μὲν λόγοις πικρός ἐστι, τοῖς δ' ἔργοις πατήρ. Μέ. 627 (662). Πρὸς τὸν τελευτήσανθ' ἕκαστος, κἂν σφόδρα πρὶν ἐχθρὸς ᾖ τις, γίγνεται φίλος τότε. Διον. 6. — Τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐν τοῖς ἔργοις ἐνδείκνυσθε μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς λόγοις. Ἰσ. 3, 61. Βεβαιόταται δοκοῦσι φιλίαι εἶναι γονεῦσι πρὸς παῖδας. Ξε. Ἱέρ. 3, 7. Ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις ἢ λοιδοροῦσιν ἢ λοιδοροῦνται. Ἰσ. 2, 47. Ἰσ. 2, 47. Ἄγει τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην. Δη. 9, 17. Τὰς συνθήκας τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀπιστίας ἕνεκα ποιούμεθα. Αἰ. 1, 161.

A. 5. Die Beziehung erscheint oft bloß als Berücksichtigung oder Vergleichung: mit Rücksicht auf, gemäß; in Vergleich mit. [Ggs. καθ' ἑαυτό Xe. Mem. 3, 10, 12.] Vgl. § 49, 2, 8. Ἐλευθέρου τὸ μὴ πρὸς ἄλλον ζῆν. Ἀρλ. ῥήτ. 1, 9. Οἶδα τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. Θ. 1, 140, 1. Χρὴ πρὸς τὸ παρὸν ἀεὶ βουλεύεσθαι. Ἰσ. 6, 34. Οὐ πρὸς τὸ ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον. Ἰσ. 4, 76. — Οὐδὲν ἡ εὐγένεια πρὸς τὰ χρήματα. Εὐ. Ἀλκμή. 8 (96). Τὰ σμικρὰ πρὸς τὰ μεγάλα σμικρά ἐστιν. Πλ. πολ. 575, c. Ἐν Ἀθήναις χρήματ' ἔνεστιν ὀλίγου δέω πρὸς ἁπάσας τὰς ἄλλας εἰπεῖν πόλεις. Δη. 14, 25. — Ἐθέλω σοι εἰπεῖν ὥσπερ οἱ γεωμέτραι, ὃ ὀψοποιικὴ πρὸς ἰατρικήν, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς δικαστικήν. Πλ. Γο. 465, b. Δοκεῖς μοι τὸ εὔρυθμον οὐ καθ' ἑαυτὸ λέγειν ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον. Ξε. ἀπ. 3, 10, 12.

A. 6. Ähnlich bezeichnet πρός mit dem Ac. unpersönlicher Begriffe das Objekt, in Bezug auf das eine Eigenschaft oder Handlung vorgestellt wird: zu, in Bezug auf. Τιμόθεος ἀφυὴς ἦν πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων χρείαν. Ἰσ. 15, 131. Πρὸς ἕκαστα δεῖ ἢ ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίγνεσθαι. Θ. 6, 85, 1. Τὰ γυμνάσια πρὸς τὰς στάσεις χαλεπά. Πλ. νό. 636, b. Τὸ τοὺς πολλοὺς ἀγυμνάστως ἔχειν πρός τε ψύχη καὶ πρὸς θάλπη οὐ δοκεῖ σοι πολλὴ ἀμέλεια εἶναι; Ξε. ἀπ. 2, 1, 6. — Οὐ τῷ πλήθει τῶν ἐτῶν πρὸς τὸ φρονεῖν εὖ διαφέρομεν ἀλλήλων. Ἰσ. 6, 4. Οὐ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ἱκανά, ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις. Ξε. Ἱέρ. 4, 8. Τόλμησόν ποτε πρὸς τὰς παρούσας συμφορὰς ὀρθῶς φρονεῖν. Αἰσ. Προ. 1000 (4).

A. 7. Der Bezug kann auch als etwas zu Erreichendes gedacht werden: zu, zum Behuf. [Reg. z. Th. u. πρός II.] Πεπαιδεύμεθα πρὸς ἀρετήν. Ἰσ. 6, 102. Τίθεται ἑκάστη ἡ ἀρχὴ τοὺς νόμους πρὸς τὸ ἑαυτῇ συμφέρον. Πλ. πολ. 338, e. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν συμφέροντα. Ἰσ. 1, 14. Τοῖς δούλοις καὶ ἡ δοκοῦσα θηριώδης παιδεία εἶναι πάνυ ἐστὶν ἐπαγωγὸς πρὸς τὸ πείθεσθαι διδάσκειν. Ξε. οἰκ. 13, 9. Πρὸς τί με ταῦτ᾽ ἐρωτᾷς; Ξε. ἀπ. 3, 7, 2.

A. 8. Von einzelnen Formeln bemerke man besonders πρὸς βίαν mit Gewalt, πρὸς ἡδονήν, χάριν (zum) nach Gelüst, nach Gefallen, schmeichlerisch. [z. Th. 3, 42, 5.] Τὸ πίνειν πρὸς βίαν ἴσον κακὸν πέφυκε τῷ διψῆν βίᾳ (λίαν?). Σο. ἀποσ. 701 (665). Ἔπινον πρὸς ἡδονήν. Πλ. συ. 176, e. Οὐκ ἐθέλετ᾽ ἀκούειν πλὴν τῶν πρὸς ἡδονὴν δημηγορούντων. Ἰσ. 8, 9. Οὐ πρὸς χάριν λέγω τοὺς λόγους οὓς λέγω, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον. Πλ. Γο. 521, e. Τὸ πρὸς χάριν ῥηθὲν ἐπισκοτεῖ τῷ καθορᾶν ὑμᾶς τὸ βέλτιστον. Ἰσ. 8, 10. Ὅπως μὴ πρὸς ὀργὴν ἀντιλέξεις. Ἀρ. βά. 998. Über πρὸς φιλίαν freundschaftlich z. Xe. An. 1, 3, 19.

A. 9. Über πρός ohne Kasus § 68, 2, 2.

40. *Ἐπί* mit dem Ge. heißt eig. auf. [Reg. z. Th. u. *ἐπί*.]

A. 1. So im lokalem Sinne, auch metaphorisch. Πᾶς ὅ, τ᾽ ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. Πλ. νό. 728, a. Θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις. Μέ. μο. 671. Λεπτή τις ἐλπίς ἐστ᾽ ἐφ᾽ ἧς ὀχούμεθα. Ἀρ. ἱπ. 1244.

A. 2. Demnächst bezeichnet es auch eine unmittelbare Nähe: an, bei, vor. Daher τὰ ἐπὶ Θρᾴκης (χωρία) die griechischen Pflanzstädte an der thrakischen Küste. Λέπρεον κεῖται ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς καὶ Ἠλείας. Θ. 5, 34, 1. Ποτίδαια ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἀποχρῆσθαι. Θ. 1, 68, 4. Εἴωθα λέγειν ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν. Πλ. ἀπ. 17, d. — Ὠιόμεθα τὰ ὡμολογημένα ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου κύρια ἡμῖν ἔσεσθαι. Ἰσαῖ. 5, 1.

A. 3. Auch bei Verben der Bewegung erscheint ἐπί mit dem Ge., nicht, wie mit dem Ac., bloß die Richtung, sondern das erreichte oder zu erreichende Ziel bezeichnend. Daher gew. ἐπ᾽ οἴκου nach Hause; aber Xen. Kyr. 7, 2, 1 u. Hell. 7, 1, 29 war nur ἐπ᾽ οἶκον statthaft. [Προσωτάτω τῆς ἐπ᾽ οἶκον ὁδοῦ ἀπεχώρει. Ξε. Κυ. 7, 2, 1.] Ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου. Θ. 1, 30, 2. Ἠπόρησεν ὁποτέρωσε διακινδυνεύσῃ χωρήσας ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου ἢ ἐς Ποτίδαιαν. Θ. 1, 63, 1. Ἀφικνοῦνται ἐπὶ Θρᾴκης. Θ. 1, 60, 2. Πολὺν γέλωτα παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι, οἶμαι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες. Ξε. Κυ. 4, 5, 54.

A. 4. In vielen Verbindungen ist ἐπί mit ἐν synonym, auch in temporaler Bedeutung, selbst bei persönlichen Objekten (vgl. § 47, 4, 6), besonders von deren Leitung der Angelegenheiten: unter. [z. Arr. 2, 1, 4 lat. A.] Οἱ Ἀθηναῖοι πολλὰς ἐφ᾽ ἑκατέρας τῆς ἠπείρου πόλεις ἔκτισαν. Ἰσ. 4, 35. Οἱ μὲν ἐν ταῖς αὑτῶν ἀνόμως ἀπόλλυνται, οἱ δὲ ἐπὶ ξένης

ἁλῶνται. Ἰσ. 4, 168. Ἀρχὴν ἄρχεις ἢ ἐπὶ στρατιᾶς τοῖς συσσίτοις ἀγοράζεις. Ἀρ. σφ. 557. Τοὺς λόγους ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ σχολῆς ποιοῦνται. Πλ. Θε. 172, d. — Ἐπὶ τελευτῆς ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην παρακαλῶ. Ἰσ. 15, 65. Τελευτῶν ἐπὶ γήρως, οὐ γὰρ ἐφ' ἥβης, ἐξεβλήθη. Ἀρ. ἱπ. 524. Ἠιδ' ἐφ' ἑσπέρας. Ἀρ. σφ. 102. Ἐπὶ τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ἀπώλετο. Δη. 22, 15. Πότερον ὑμῖν ἐνδοξοτέρα δοκεῖ ἡ πόλις εἶναι ἐπὶ τῶν νῦν καιρῶν ἢ ἐπὶ τῶν προγόνων; Αἰ. 3, 178. — Ἐπὶ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἡ Ἀττικὴ ἐς Θησέα ἀεὶ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο. Θ. 2, 15, 1. Ἐπὶ Κύρου ἄρχοντος ἦν καθεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι. Ἡρ. 3, 89, 2. [z. Th. 8, 97, 2.] Οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐπικυδέστεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. Ξε. Ἑλ. 5, 1, 36.

A. 5. In manchen Verbindungen wird durch ἐπί der Begriff als ein von der Handlung **betroffener** bezeichnet: in, bei, an; bei λέγειν von. Τὸ δίκαιον ἄν τ' ἐπὶ μικροῦ τις, ἄν τ' ἐπὶ μείζονος παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. Δη. 9, 16. Ὁρῶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. Ξε. ἀπ. 3, 6, 9. Συμφέρει ἐπί τε τῶν ἄλλων ἁπάντων καὶ μάλιστ' ἐπὶ τῶν λόγων μὴ τὰς εὐτυχίας, ἀλλὰ τὰς ἐπιμελείας εὐδοκιμεῖν. Ἰσ. 15, 292. — Ἃ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁρᾶτε, ταῦτ' ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν ἀγνοεῖτε. Ἰσ. 8, 114. Προςήκει ἐπὶ μὲν τῶν κινδύνων τὴν ἀνδρίαν ἐνδείκνυσθαι, ἐν δὲ τῷ συμβουλεύειν φρονιμώτερα τῶν ἄλλων εἰπεῖν ἔχειν. Δη. 14, 8. — Ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γε ἐλέγομεν, ταὐτὸν δραστέον τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισιν. Πλ. νό. 793, e.

A. 6. Ähnlich ist ἐφ' ἑαυτοῦ **für sich**, und ἐπὶ τεττάρων ꝛc. **vier Mann hoch oder tief**; auch ἐπὶ τέτταρας, wenn eine Bewegung gedacht wird. Αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν. Ξε. ἀν. 2, 4, 10. Πᾶσα πρᾶξις αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς πραττομένη οὔτε καλὴ οὔτε αἰσχρά. Πλ. συ. 180, e. — Ἐγένοντο τὸ μὲν μέτωπον ἐπὶ τριακοσίων, τὸ δὲ βάθος ἐφ' ἑκατόν. Ξε. Κυ. 2, 4, 2. Ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων. Ξε. ἀν. 1, 2, 15. Ἵστασθ' ἐφεξῆς πάντες ἐπὶ τρεῖς ἀσπίδας. Ἀρ. ἀποσ. 47 (69). (Ἐπὶ μιᾶς ἀσπίδος παρετάξαντο. Ἰσ. 6, 99.)

41. Auch mit dem Da. heißt *ἐπί* eig. **auf** (an, bei). [Reg. z. Th. u. *ἐπί* II.)

A. 1. Bei ἐπί mit dem Ge. wird eine mehr **zufällige, freiere** Verbindung gedacht; bei ἐπί mit dem Da. schwebt mehr der Begriff der **Zugehörigkeit** vor. So findet sich neben dem gew. ἐπὶ νεώς auch ἐπὶ νηΐ mit dem Begriffe einer **Bestimmung** zur Anführung oder Bemannung. [z. Xe. An. 1, 4, 2 u. z. Th. 2, 80, 2. vgl. z. 8, 74, 1.] Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα ἔφερον. Ξε. ἀν. 4, 3, 6. Οἱ Θρᾷκες ἀλωπεκίδας ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσὶ καὶ ζειρὰς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν. Ξε. ἀν. 7, 4, 4. Κνῆμον, ναύαρχον ἔτι ὄντα, καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμπουσιν. Θ. 2, 80, 2.

A. 2. Mit einer ähnlichen Nebenbeziehung bezeichnet ἐπί mit dem Da. auch die **Nähe** (von der Lage franz. sur). Ebenso von der **Zeit**. Ἐξελαύνει εἰς Ἰσσούς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην. Ξε. ἀν. 1, 4, 1. [z. Arr. 1, 29, 5 lat. A.] Ἔστι μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει. Ξε. ἀν. 1, 2, 8. — Πάντες οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται. Ξε. ἀν. 1, 9, 3. — Ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς. Ξε. ἀν. 7, 3, 34.

A. 3. Wie die Nähe bezeichnet ἐπί mit dem Da. auch die anschließende **Folge, nach**, lokal und temporal: οἱ ἐπὶ πᾶσι die **zuletzt Gestellten, der Nachtrab**; ἐπὶ τούτῳ, τούτοις **hierauf**. Ἐπανέστη ἐπὶ πᾶσιν. Αἰ.

2, 122. Ὀλίγοι τῶν ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ τῶν ψιλῶν ἀπέθανον. Ξε.Ἑλ. 1, 1, 34. — Ἐπὶ κατειργασμένοις ἐλθεῖν βούλομαι. Λυ. 31, 9.

A. 4. Vorsteherschaft bezeichnet ἐπί mit dem Ge., insofern allgemeine Leitung, mit dem Da., insofern bestimmte Einwirkung zu denken ist. Τὰ πλεῖστα Φίλιππος διῳκήσατο τῷ διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων. Δη. 18, 247. Τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ὄντας αἰτιῶνται. Δη. 9, 2. Κατελέγη μετὰ Θρασύλλου τοῦ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν. Λυ. 32, 5. Ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα. Δη. 18, 113.

A. 5. Analog dem Falle 40 A. 5 findet sich auch ἐπί mit dem Da., mehr ein Anschließen bezeichnend. Ἡσυχίαν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀληθεῖ. Πλ. Πρω. 356, c. (Εἰ καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ἐκεῖνα φανείη βελτίω, τῆς γε τύχης ἕνεκα, ᾗ παρὰ ταῦτ' ἀγαθῇ κέχρησθε, ἐπὶ τούτων ἄξιον μεῖναι. Δη. 20, 110.) Δεῖ καρτερεῖν ἐπὶ τοῖς παροῦσι καὶ θαρρεῖν περὶ τῶν μελλόντων. Ἰσ. 6, 48. Οἱ προέχοντες ποιηταὶ ἐπὶ ταῖς καλουμέναις γνώμαις μάλιστ' ἐσπούδασαν. Ἰσ. 2, 44. — Τὸ θῆλυ γένος ἀνδρῶν ἐν τοῖς καλοῖς πολλῷ λέλειπται κἀπὶ τοῖς αἰσχροῖς πλέον. Εὐ. Ἰνώ 9 (405). Προςήκει ἐπαινεῖν τοὺς ἐπ' ἀγαθῷ τινι διαφέροντας. Ἰσ. 10, 15. Ἀεὶ πεινῶμεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν. Ἀντιφά. 122, 3 (7). — Ἐπὶ πολλοῖς δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἄν. Πλ. νό. 913, b. Διαφορὰ ἐπὶ τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ στάσις κέκληται, ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου πόλεμος. Πλ. πολ. 470, b.

A. 6. Ähnlich steht ἐπί mit dem Da. bei den Begriffen der Gefühle und Ansichten wie der verwandten Äußerungen: über, ob, wegen. Χαίρειν ἐπ' αἰσχραῖς ἡδοναῖς οὐ δεῖ ποτε. Σο. ἀποσ. 665 (841). Οὐδεὶς ἐπὶ σμικροῖσι λυπεῖται σοφός. Χαιρή. 38. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυςχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. Ἰσ. 1, 26. Τί δεῖ ἃ πάλαι προςεδοκῶμεν πείσεσθαι, ὑπὲρ τούτων νῦν ἄχθεσθαι ἢ λίαν οὕτω βαρέως φέρειν ἐπὶ ταῖς τῆς φύσεως συμφοραῖς; Λυ. 2, 77. Εὐλαβεῖσθαι δεῖ ποιεῖν ταῦτα ἐφ' οἷς τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς τις ἔχων ὁρᾶται. Δη. 20, 135. Τὸν ἐπὶ ταῖς δωροδοκίαις προτρεπόμενον τοὺς δικαστὰς ὀργίζεσθαι αὐτὸν χρὴ τῶν τοιούτων πολὺ ἀφεστάναι. Αἰ. 2, 3. Ἐπὶ τίνι μάλιστα ἀγάλλῃ; Ἐπὶ φίλων ἀρετῇ καὶ δυνάμει καὶ ὅτι τοιοῦτοι ὄντες ἐμοῦ ἐπιμέλονται. Ξε. συ. 3, 14. Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν. Ἰσ. 2, 30. Οὐχὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται. Δη. 18, 256. Ἐπὶ ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέα. Ξε. ἀπ. 1, 4, 3. Δεῖ σκωπτόμενον ἐφ' ἑαυτῷ γελᾶν. Νικόλ. 1, 31. Κέρδη τοιαῦτα χρή τινα κτᾶσθαι βροτῶν ἐφ' οἷσι μέλλει μήποθ' ὕστερον στένειν. Εὐ. Κρεσ. 8 (461). Ἐλεεῖν ἐπὶ τοῖς ἀκουσίοις παθήμασι μᾶλλον προςήκει ἢ τοῖς ἑκουσίοις καὶ ἐκ προνοίας ἀδικήμασι καὶ ἁμαρτήμασιν. Ἀντ. 1, 27. — Ἐπὶ μὲν τοῖς ἀγαθοῖς φαιδροί, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς σκυθρωποὶ γίγνονται. Ξε. ἀπ. 3, 10, 4. — Προειλόμην τῶν ἡδονῶν τὰς ἐπὶ ταῖς δόξαις ταῖς δι' ἀνδραγαθίαν γιγνομέναις. Ἰσ. 3, 44. Ἔρως ἐμποιεῖ τὴν ἐπὶ μὲν τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνην, τὴν δὲ ἐπὶ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίαν. Πλ. συ. 176, d. Οἱ ἐπὶ τοῖς καλῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τελευτηκότων ἴδιον κτῆμά εἰσιν. Δη. 19, 313.

A. 7. So bezeichnet ἐπί mit dem Da. auch allgemein den Beweggrund einer Handlung: wegen, aus; insofern etwas Bevorstehendes gemeint wird, Beabsichtigung: zu; oft eine Tendenz zu schaden andeutend [z. Th. 3, 93, 2 vgl. 4, 98, 1], besonders bei persönlichen Begriffen. Χρὴ ἐπ' ἀξίοις πονεῖν. [Εὐ. Ῥῆσ. 182.] Δίκαιος ἂν εἴης, ὅτι οὐκ ἐξαπατᾷς ἐπὶ πλεονεξίᾳ. Ξε. ἀπ. 1, 6, 12. Ταῦτα ἐπ' εὐνοίᾳ φασὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρανομῆσαι. Λυ. 22, 13. — Οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; Ξε. ἀπ. 2, 3, 18. Δῶρα ἐπὶ τῷ ἑαυ-

τοῦ κακῷ ἑκὼν οὐδεὶς λαμβάνει. Ξε. Κυ. 1, 6, 21. Ἐπὶ τῷ κερδαίνειν πᾶν ἂν οὗτος ποιήσειεν. Δη. 45, 66. Οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ. Πλ. Πρω. 312, b. vgl. 315, a. Κύλων κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι. Θ. 1, 126, 3. — Ἔνιοι ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἐδωροδόκουν. Λυ. 25, 19. Χρήματα ἔχουσιν ἐφ' ὑμῖν. Δη. 19, 205. Οἱ νόμοι ἀπαγορεύουσι μηδὲ νόμον ἐξεῖναι ἐπ' ἀνδρὶ θεῖναι, ἂν μὴ τὸν αὐτὸν ἐφ' ἅπασιν Ἀθηναίοις. Δη. 46, 12. vgl. 24, 59 u. Anb. 1, 89. (Über ἐπὶ θανάτῳ u. ἐπὶ θάνατον z. Xe. An. 1, 6, 10, u. A. 1, 89. ἐπὶ τούτῳ u. ἐπὶ τοῦτο z. Th. 4, 3, 2.)

A. 8. Ähnlich bezeichnet es, worauf als seiner Bedingung etwas beruht: auf, unter der Bedingung, daß. Über ἐφ' ᾧ (τε) § 65, 3, 3. Οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν. Δη. 1, 15. Ἠλεῖοι παρεκλήθησαν ὑπὸ Λεπρεατῶν ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς γῆς. Θ. 5, 31, 2. Πρότερον ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι. Θ. 1, 13, 1. Ἀλκιβιάδης τὴν Καλλίου ἔγημεν ἀδελφὴν ἐπὶ δέκα ταλάντοις. Ἀνδ. 4, 13. — Οὐκ ἂν ξυμβαῖμεν ἄλλως ἢ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. Εὐ. Φοί. 590. Ἠρώτα ἐπὶ τίσιν ἂν ξύμμαχος γένοιτο; ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ᾧ τε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους ἐᾶν. Ξε. Ἑλ. 3, 1, 20.

A. 9. Ἐπί τινι εἶναι, γίγνεσθαι heißt in jemandes Gewalt sein, kommen (einstweilig, während bei ὑπό τινι dauernde Unterwürfigkeit gedacht wird vgl. z. Xe. An. 1, 1, 4 lat. A.); über ἔν τινι § 68, 12, 6). Ähnlich steht τὸ ἐπὶ τούτῳ (τοῦτον), mit und ohne εἶναι, so viel an ihm lag (so weit es ihn betraf). Vgl. § 53, 10, 5. Τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἐφ' ὑμῖν δικαίως ἐστὶ καὶ εὖ καὶ κακῶς, ἐὰν βούλησθε, διατίθεσθαι. Ἀνδ. 2, 19. Εἰ ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο, τί ἂν ἔπαθον; Ξε. ἀν. 5, 8, 17. — Τὸ ἐπὶ τούτοις εἶναι ἐν τοῖς δεινοτάτοις κινδύνοις καθεστήκασιν. Λυ. 28, 14. Ἐκέλευε τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. Θ. 4, 28, 1. Τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν ἅπαντες. Ξε. ἀν. 6, 4, 23. Σώθηθ' ὅσον γε τοὐπ' ἐμέ. Εὐ. Ὀρ. 1345. [Porson z. Eu. Or. 1338.]

42. Mit dem Ac. heißt ἐπί auf, gegen, nach.

A. 1. Zunächst bezeichnet es eine Richtung nach oben: auf; sodann eine Richtung überhaupt: nach, zu (vgl. 40 A. 3): auch, besonders von Personen, mit feindseliger Tendenz: gegen [z. Th. 1, 5, 1]; endlich auch ein Erstrecken: über — hin, dies sowohl temporal als lokal; taktisch 40 A. 6. Ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ἡγοῦντο. Ξε. Κυ. 5, 5, 37. — Οὐκ ἔχει φύσιν τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἰέναι. Πλ. πολ. 489, b. Οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν. Πλ. νό. 666, a. — Ὁ εἰς τὸ σῶφρον ἐπ' ἀρετήν τ' ἄγων ἔρως ζηλωτὸς ἀνθρώποισιν· ὧν εἴην ἐγώ. Εὐ. Οἰδ. 3 (671). Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀμελήσαντες τοῦ συμφέροντος ἐπὶ τὰς ἡδονὰς ὁρμῶσιν. Ἰσ. 15, 221. Προτρέπετε τοὺς νεωτέρους ἐπ' ἀρετήν. Ἰσ. 3, 57. — Ὁ χρόνος χαίρει μεταπλάττων πάντας ἐπὶ τὰ χείρονα. Διφ. 78 (83). Πᾶν κτῆμα καὶ θρέμμα τὸ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἰόν (ἐπιδιδόν), τοῦτο καὶ εὐφραίνειν μάλιστα ᾤετο. Ξε. οἰκ. 20, 23. — Οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεῦσαι. Θ. 6, 11, 2. Οὐδέν ἐστ' ὄφελος πόλεως ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει. Δη. 19, 283. — Τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι. Ξε. ἀπ. 1, 4, 17. Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπὶ πολὺ τὰς διώξεις ποιοῦνται. Θ. 5, 73, 5. Τὴν γῆν ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη. Θ. 3, 68, 3. Vgl. § 43, 4, 3 u. 8. Über ἐφ' ἡμέραν z. Th. 4, 69, 3, ἐπὶ πᾶν überhaupt z. 2, 51, 1.

A. 2. Das zu Erreichende kann auch ein zu Erlangendes, zu Holendes sein: nach. Πέμπουσιν ἐπὶ Δημοσθένην καὶ ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων. Θ. 3, 105, 3. [z. Xe. An. 5, 10, 2 lat. A.]

A. 3. Hieran schließt sich der Begriff des Bezweckten: zu, für. [z. Th. 6, 9, 3.] Ἔπλει ἐφ' Ἱερὸν ἐπὶ τὴν παραπομπὴν τοῦ σίτου. Δη. 50, 17. Οἱ διάκονοι τὴν τοῦ σώματος ἰσχὺν ἱκανὴν ἐπὶ τοὺς πόνους ἔχουσιν. Πλ.

πολ. 371, e. — Εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. Δη. 4, 26. Αἱροῦνται αὐτὸν ἐπὶ τὰς μεγίστας ἀρχάς. Πλ. Μέ. 98, b.

43. Ὑπό (sub) mit dem Ge. heißt unter, von, vor.

A. 1. Unter heißt es zunächst räumlich mit dem Begriffe des Überdeckens, meist nur in ὑπὸ γῆς; dann bei Objekten, unter deren Zuthun etwas geschieht: ὑπὸ μαστίγων unter Geißeln, dadurch angetrieben; ὑπὸ κήρυκος unter Heroldsruf, dadurch ausgeboten. Ἡγοῦντο τῷ τοὺς αὐτοῦ αἰσχύναντι οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε θεῶν φίλον εἶναι οὔτ' ἐπὶ γῆς οὔθ' ὑπὸ γῆς τελευτήσαντι. Πλ. Μενέξ. 246, d. — Οἱ βάρβαροι ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων. Ξε. ἀν. 3, 4, 25. Μόνον οὐχ ὑπὸ κήρυκος πωλοῦσι τὰ κοινά. Δη. 51, 22. Vgl. z. Th. 5, 70; von, her z. Xe. An. 6, 2, 22.

A. 2. Über ὑπό bei Passiven § 52, 5, bei Neutren § 52, 3, 1. So steht es auch bei passivartigen Ausdrücken, besonders bei Substantiven. [z. Th. 1, 130, 1.] Ἐγίγνετο ἔργῳ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. Θ. 2, 65, 6. Παυσανίας ἦν ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Θ. 1, 130, 1. Ἥδεται τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Ξε. Κυ. 3, 3, 2. — Δίκαιοι ὄντες ἀζήμιοι ὑπὸ θεῶν ἐσόμεθα. Πλ. πολ. 366, a.

A. 3. Analog bezeichnet es, besonders bei sachlichen Begriffen, die wirkende Ursache (gew. ohne Artikel): vor, aus, wegen. [Reg. z. Th. u. ὑπό.] Τῶν ἀποβαλλόντων τι ὄψει οὐδένα δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Ξε. Κυ. 8, 3, 42. Ἡ ψυχὴ ὑπὸ ἡσυχίας οὔτε τι μανθάνει, ἅ, τε ἂν μάθῃ ἐπιλανθάνεται. Πλ. Θε. 153, b. Ὑπὸ ἀνανδρίας ἢ γήρως ἤ τινος ἄλλης ἀσθενείας ψέγει τὸ ἀδικεῖν. Πλ. πολ. 366, d. Ὑπ' ἐλπίδων ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν. Σο. Ἀντ. 221. — Ὑπὸ πνευμάτων οὐ δυνάμεθα βοηθεῖν. Δη. 8, 17. Οὐκέτι οἷόν τε ἦν ἀποχωρεῖν ὑπὸ τῶν ἱππέων. Θ. 7, 78, 4.

44. Mit dem Da. heißt ὑπό unter.

A. Lokal bezeichnet es teils eine Lage, teils ein Verdecken; sodann auch Unterwürfigkeit, bei Verben der Bewegung ein herbeigeführtes Resultat ausdrückend. Τυγχάνει τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Πλ. Φαίδ. 110, b. Εὐκλεὴς θανεῖ γυνή τ' ἀρίστη τῶν ὑφ' ἡλίῳ μακρῷ. Εὐ. Ἄλκ. 150. Ἔστι βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει. Ξε. ἀν. 1, 2, 8. Τί ἔχεις ὑπὸ τῷ ἱματίῳ; Πλ. Φαῖδ. 228, d. — Ἦν ἔτι ὑπὸ νόμοις καὶ πατρί. Πλ. πολ. 574, e. Τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' ἡμῖν, οἱ δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἰσίν. Ἰσ. 4, 16. — Οἱ πρόγονοι ὑπὸ τοῖς τυράννοις ἐγένοντο. Λυ. 26, 22. Εὐαγόρας τοὺς φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιεῖτο. Ἰσ. 9, 45.

45. Mit dem Ac. heißt ὑπό eig. unter — hin.

A. 1. Lokal bezeichnet es das Erstrecken; bei Verben der Bewegung auch das Erreichen mit Bezug auf höher Gelegenes; ein Erstrecken auch in ὑπὸ τὸν ἥλιον wie in ὑπ' αὐγάς bei Lichte; auch temporal: während, u. m. Ἐπορευόμην τὴν ἔξω τείχους ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος. Πλ. Λύ. 203, a. Ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμαις ηὐλίζοντο. Ξε. ἀν. 7, 4, 5 u. die A. — Ἀνακεχωρηκότες ὑπὸ τὸ τεῖχος καὶ τὰς πύλας ἡσυχίαν ἦγον. Ξε. Ἑλ. 6, 5, 8. Ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐκαθέζετο. Ἀνδ. 1, 38. — Τὸν Φίλιππον τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀνθρώπων ἔφη πάντων εἶναι δεινότατον. Αἰ. 2, 41. Ταῦτα ὑπ' αὐγὰς μᾶλλον ἴδωμεν. Πλ. Φαῖδ. 267, a. — Θυρέαν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν διά τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας. Θ. 4, 56, 4. [z. 1, 100, 3.]

A. 2. Von Unterwürfigkeit gebraucht bezeichnet ὑπό mit dem Ac. die Herbeiführung derselben bei Verben der Bewegung; ein Erstrecken der

Gewalt bei Begriffen der Ruhe. Οἱ φρόνιμοι πόλεις τε καὶ ἔθνη δύνανται ἀνθρώπων ὑφ' ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι. Πλ. πολ. 348, c. Ὁποῖοί τινες ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. Ξε. Κυ. 8, 8, 5. [vgl. z. Th. 6, 86, 3.]

V. Die Präpositionen in Kompositen.

46. In Kompositen haben die Präpositionen gew. eine oder die andere ihrer lokalen Grundbedeutungen, zum Teil jedoch eigentümlich schattiert.

A. 1. Ἐν heißt gew. in, darin, dabei: ἔγγειος, ἐνοικεῖν, ἐμμένειν; über ἐν für εἰς § 48, 11, 3. 4.

A. 2. Σύν bezeichnet teils Verbindung (§ 68, 13, 1), teils Mitwirkung: συμπορεύεσθαι, συλλέγειν; συμπράττειν.

A. 3. Μετά bezeichnet gew. Genossenschaft, Teilnahme oder Umwandelung: μεταδιδόναι, μετέχειν; μεθιστάναι, μετανοεῖν.

A. 4. Ἀντί bezeichnet besonders Gegensatz oder auch Vergeltung: ἀντιλέγειν, ἀντιδιδόναι.

A. 5. Πρό heißt vor, vorwärts; vor auch von Veröffentlichung, Vorsteherschaft, Vorzug, Zeit: προτάττειν, προβαίνειν; προγράφειν, προστατεύειν, προαιρεῖσθαι, προειπεῖν.

A. 6. Ἀπό bezeichnet gew. Trennung oder Sonderung (ab, se —): ἀπέρχεσθαι, ἀποτιθέναι, ἀπομανθάνειν verlernen. Ἀπαιτεῖν, ἀποδιδόναι, ἀπολαμβάνειν heißen Schuldiges fordern, abtragen, erhalten.

A. 7. Ἐκ bezeichnet gewöhnlich das Ausgehen: ἐξιέναι, ἐκβάλλειν; zuweilen Vollendung oder Genauigkeit: ἐξοπλίζεσθαι sich völlig bewaffnen, ἐκλογίζεσθαι genau berechnen.

A. 8. Das korrelate εἰς heißt hinein: εἰσιέναι. vgl. A. 1.

A. 9. Ἀνά heißt auf, hinauf; auch, wie ἄνω, die Richtung von der Küste nach dem Binnenlande bezeichnend; ferner zurück, wieder: ἀνέχειν emporragen, ἀναβαίνειν, ἀνελίττειν; ἀναχωρεῖν; ἀναμάχεσθαι.

A. 10. Κατά als Gegensatz von ἀνά heißt herab; auch, wie κάτω, die Richtung aus dem Binnenlande nach der Küste bezeichnend, καταβάλλειν, καταβαίνειν. Von der Zurückführung und Rückkehr Verbannter sagte man κατάγειν, κατιέναι, κατέρχεσθαι, κάθοδος. Gegen heißt κατά besonders in den § 47, 24 angeführten Verben u. ä., wie in den von ihnen abgeleiteten Substantiven. Mit dem Begriffe der Vervollständigung entspricht es oft unserm ver —: καταπιμπράναι, καταπράττειν, καταναλίσκειν.

A. 11. Διά heißt durch und über, trans: διέρχεσθαι, διάγειν, διαβαίνειν. Sodann bezeichnet es temporale Vollendung: διαμένειν, διατελεῖν; ferner Scheidung und Verteilung (ver-, zer-, dis-): διέχειν, διΐστασθαι; διαδιδόναι, διανέμειν.

A. 12. Ὑπέρ heißt über von einer Höhe: ὑπερέχειν, ὑπερβαίνειν; dann vom Übermaß: ὑπερμισεῖν, ὑπέρσοφος, ὑπέρευ; doch auch von Mißachtung: ὑπερορᾶν, ὑπερφρονεῖν.

A. 13. Ἀμφί heißt eig. von zwei Seiten: ἀμφίστομος.

A. 14. Περί heißt um, eig. von allen Seiten: περιέρχεσθαι, περιβλέπειν; dann mit dem Begriffe der Auszeichnung: περίβλεπτος, περιχαρής; aber auch mit dem der Vernachlässigung: περιορᾶν übersehen.

A. 15. Παρά hat teils die Bedeutung des lat. ad mit dem Begriffe des Anschließens oder Anlangens: παρεῖναι, παρέρχεσθαι, παρακαλεῖν, παραλαμβάνειν; teils die des praeter, neben: παρακαθῆσθαι, παριέναι, παραπλεῖν längs der Küste schiffen. Uneigentlich bezeichnet es auch Übertretung oder Verletzung von Verbindlichkeiten: παραβαίνειν z. B. νόμον, παρασπονδεῖν, παραπρεσβεύειν.

A. 16. Πρός bezeichnet teils die Bewegung nach einem Orte: hinzu, herzu: ad: προςιέναι, προςάγειν, προςκαλεῖν; teils ein Hinzufügen: zu, noch dazu: προςτιθέναι, προςαποβάλλειν.

A. 17. Ἐπί heißt teils auf: ἐπιτιθέναι, ἐποικοδομεῖν; teils zu: gegen: ἐπέρχεσθαι, ἐπιστρατεύειν; teils nach, hinten, auch temporal: ἐπιτάττειν, ἐπιστάτης Hintermann (sonst auch Vorsteher), ἐπίγονος. Ein Hinzufügen bezeichnet es in ἐπίκτητος, ἐπιμετρεῖν u. a.

A. 18. Ὑπό heißt teils unter: ὑπόγειος, ὑποχείριος, ὑπόσπονδος; teils hat es den Begriff des Unvermerkten, Langsamen: ὑποχωρεῖν, ὑπάγειν.

A. 19. Nicht selten finden sich zwei, ja selbst drei Präpositionen in Kompositen: ἀντεπεξελαύνειν, ἐπεκδιηγεῖσθαι, προεξανίστασθαι; doch nicht in beliebiger Folge, z. B. ἀνεκ —. [Kr. De auth. praef. p. 1.]

A. 20. Bei zwei verbundenen Kompositen erscheint die beiden gemeinschaftliche Präposition zuweilen nur beim ersten: συμπονεῖν καὶ φέρειν für συμφέρειν. [Schäfer z. Dem. 1 p. 246.]

§ 69. Konjunktionen (*σύνδεσμοι*).

1. Konjunktionen (*σύνδεσμοι*) im engern Sinne sind Wörter, die einen Zusammenhang zwischen Begriffen oder Sätzen ausdrücken. Die Hauptarten sind

1) kopulative (*συμπλεκτικοί*): *καί*, *τέ*.
2) disjunktive (*διαζευκτικοί*): *ἤ* oder, *εἴτε*, *οὔτε*, *μήτε*, *οὐδέ*, *μηδέ*.
3) adversative (*ἐναντιωματικοί*): *ἀλλά*, *ἀτάρ*, *μέν*, *δέ*, *μέντοι*, *καίτοι*, *καίπερ*, *ὅμως*, *(αὖ)*.
4) komparative (*συγκριτικοί*): *ἤ* als, *ὡς* wie und *ὥσπερ*, *(ὅπως)*.
5) hypothetische (*ὑποθετικοί*): *εἰ*, *ἐάν*, *(ἤν*, *ἄν)*.
6) temporale (*χρονικοί*): *ὅτε*, *ὁπότε*, *ὡς*, *ἐπεί*, *ἐπειδή*, *ἔστε*, *ἕως*, *ἄχρι*, *μέχρι*, *πρίν*.
7) finale (*τελικοί?*): *ἵνα*, *ὡς*, *ὅπως*, *μή*.
8) konsekutive (*συλλογιστικοί*): *ὡς*, *ὥστε*, *ἄρα*, *δή*, *τοίνυν*, *οὖν*.
9) kausale (*αἰτιολογικοί*): *ἅτε*, *ὡς*, *ὅτι*, *διότι*, *ἐπεί*, *ἐπειδή*, *ὅτε*, *ὁπότε*, *γάρ*.

A. Über parataktische Verbindungen § 59, 2 mit den Anm.; über die verschiedenen Arten von Satzgefügen § 65.

2. Gewöhnlich rechnet man zu den Konjunktionen auch die Partikeln, welche die Realität positiv oder negativ bestimmen oder modificieren: *γέ*, *δή*, *τοί*, *δῆτα*, *δήπου*, *δήπουθεν*, *ἄν*, *εἴθε*, *μέν*, *ἦ*; *μά*, *νή*, *ναί*, wie die Fragewörter *ἆρα*, *ἦ*, *μή*, *μῶν*, *πότερον*, *πότερα*, auch indirekt neben *εἰ*.

3. Postpositiv sind außer den Enklitiken *γέ*, *πέρ*, *τέ*, *τοί*, noch das dynetische *ἄν*, *ἄρα*, *αὖ*, *γάρ*, *δαί*, *δέ*, *δή*, *δήπου*, *δήπουθεν*, *δῆτα*, *μέν*, *μέντοι*, *μήν*, *οὖν*, *τοίνυν*.

A. Über die Stellung vgl. § 68, 5. Das folgende Verzeichnis, hauptsächlich für das praktische Bedürfnis berechnet, führt die Konjunktionen in

alphabetischer Folge auf und fügt auch manche Adverbia hinzu, die syntaktisch wichtig sind.

4. *Ἀλλά* sondern, aber, doch, indessen. [Reg. z. Kr.'s Ausgaben.]

A. 1. Von ἄλλος stammend beseitigt es eben Ausgesprochenes (wohl auch nur Angedeutetes), um etwas Anderes einzuführen. So erscheint es besonders häufig nach einer Negation, die aber auch in einer Frage liegen kann. Über die Ergänzung eines οὐδείς aus ἕκαστος § 61, 4, 2. Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ. Αἰσ. ἀποσ. 276 (385). Τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν παλαιῶν; ἀλλὰ τοὺς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἀναλογίσασθε. Δη. 26, 7. [z. Xe. An. 4, 6, 19 u. Schäfer z. Dem. 3 p. 464.] — Αἰσχρὰν γυναῖκ' ἔγημας, ἀλλὰ πλουσίαν. Φίλιππ. 29. — Ἀλγεινὰ Πρόκνη δῆλον, ἀλλ' ὅμως χρεὼν τὰ θεῖα θνητοὺς ὄντας εὐπετῶς φέρειν. Σο. ἀποσ. 521 (523). (Über ἀλλά sondern bloß z. Xe. An. 1, 4, 18.)

A. 2. Ἀλλ' οὐ, ἀλλὰ μή heißt nicht aber, und nicht (vielmehr) § 59, 1, 10, auch nach einer Frage mit οὐ; nach einer andern Frage wie nach ὡς und ὥσπερ ist es unser und nicht vielmehr, ac non, [z. Xe. An. 2, 1, 10]; ἀλλ' οὐδὲ ja auch (selbst) nicht, nicht einmal. Οὐ τότε ἀντιλέγειν αὐτοὺς ἐχρῆν, ἀλλὰ μὴ νῦν ἐμὲ κρίνειν; Αἰ. 2, 161. — Τί τῶν τοιούτων ἔργων καλόν ἐστιν ἢ σεμνόν, ἀλλ' οὐκ αἰσχύνης ἄξιον; Ἰσ. 12, 213. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικός, ἀλλὰ μὴ σεμνός. Ἰσ. 1, 30. Ὧν αὐτοὶ λαμβάνετε χάριν ἴστε, ὥσπερ ὑμεῖς τὰ τούτων μισθοφοροῦντες, ἀλλ' οὐ τούτων τὰ ὑμέτερα κλεπτόντων. Λυ. 27, 11. — Τὸν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν οὐκ δυναίμην οὔτ' εὖ λέγειν οὔτ' εὖ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσομαι. Ξε. ἀπ. 2, 3, 8.

A. 3. Nach οὐ (μή) μόνον steht für ἀλλὰ καί bloß ἀλλά, wenn der Gegensatz hervorzuheben ist. [Heindorf z. Plat. Prot. 28.] — Oft ist das bloße ἀλλά unser sondern nur. Ἱμάτιον ἠμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος. Ξε. ἀπ. 1, 6, 2. — Οὐδένα ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προςκυνεῖτε. Ξε. ἀν. 3, 2, 13. [Vgl. z. Xe. An. 1, 4, 18.]

A. 4. Eine Rede kann man mit ἀλλά anfangen, wenn sie der eines andern entgegensteht, wie Xen. An. 1, 7, 6. 2, 1, 4. 5, 16. Vgl. § 69, 16, 5. Für unser oder steht es in Reden, wenn man sich Fragen einwirft, bei der zweiten und den folgenden. [z. Xe. An. 2, 5, 18.] Τίνα καὶ ἀναβιβάσωμαι δεησόμενον ὑπὲρ ἐμαυτοῦ; τὸν πατέρα; ἀλλὰ τέθνηκεν· ἀλλὰ τοὺς ἀδελφούς; ἀλλ' οὐκ εἰσίν· ἀλλὰ τοὺς παῖδας; ἀλλ' οὔπω γεγένηνται. Ἀνδ. 1, 148.

A. 5. Mitten in der Rede und nach hypothetischen Sätzen heißt ἀλλά doch, wenigstens, tamen, certe. [Heindorf z. Pl. Soph. 44.] Ebenso finden sich ἀλλὰ — γε doch wenigstens, ἀλλ' οὖν (— γε vgl. Elmsley zu Eu. Her. 689) doch gewiß (wenigstens). Αὐτή γε νοῦν σχὲς ἀλλὰ τῷ χρόνῳ ποτέ. Σο. Ἠλ. 1013. [Elmsley z. Eu. Med. 882, 912 u. Her. 565 vgl. Buttm. z. So. Phi. 1041.] Βούλομαι αὐτὸν διδάξαι, ἄν πως ἀλλὰ νῦν γε παιδευθῇ. Λυ. 10, 15. Τοὺς πρώτους χρόνους ἀλλ' οὖν προςεποιοῦνθ' ὑμῖν εἶναι φίλοι. Αἰ. 3, 86. Ἐνόμιζον τοὺς ἄλλους ἀλλ' οὖν πειρᾶσθαί γε λανθάνειν κακουργοῦντας. Ἰσ. 15, 314. — Εἰ σῶμα δοῦλον, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος. Σο. ἀποσ. 677 (855). Εἰ μὴ πάντα, ἀλλὰ πολλά γε σύνιστε. Δείν. 2, 15. Εἰ καὶ μὴ καθ' Ἑλλάδα τεθράμμεθ', ἀλλ' οὖν ξυνετά μοι δοκεῖς λέγειν. Εὐ. Φοί. 497. Οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίοις προέχουσιν. Ἰσ. 1, 39. Οἱ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἣν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν, ἀλλ' οὖν ταῖς γ' ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν. Ἰσ. 3, 18.

A. 6. Nach einer Negation oder einer negationsartigen Frage heißt (in zusammenhängender Konstruktion) ἀλλά gewöhnlicher ἀλλ' ἤ, außer, als, letzteres wohl eig. pleonastisch, gleichsam außer als. [Hermann z. Vig. 277. vgl. Stallbaum z. Plat. Phaid. 81, b u. Rep. 601, a.] Nur durch den

Accent von ἀλλ' ἤ verschieden scheint ἀλλ' ἤ mehr hervorzuheben, während ἄλλ' ἤ (ἄλλο ἤ, ἄλλο γ' ἤ) bloß eine Ausnahme anführt. (Λέγει μηδένα ἕτερον εἶναι τὸν φονέα ἀλλ' Ἀρίσταρχον. Δη. 21, 121.) — Οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προσήκει ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὑτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον. Πλ. Φαίδ. 97, d. Ἡ φιλοσοφία πιστεύει οὐδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ αὐτὴ αὑτῇ. Πλ. Φαίδ. 83, a. Οὐκ ἔστι τὰ πράγματα μαθεῖν ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν ὀνομάτων. Πλ. Κρατ. 438, b. — Ἡ ῥητορικὴ οὐδὲν ἄλλο ἢ κολακεία τυγχάνει οὖσα. Πλ. Γο. 513, d. — (Θέμις οὔτ' ἦν οὔτ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. Πλ. Τίμ. 30, a.)

A. 7. Über ἄλλο τι (ἤ) § 62, 3, 7 u. 8.

5. *Ἄλλως* anders; nichtig § 66, 1, 1 [vgl. Buttm. z. So. Phi. 947], *τὴν ἄλλως* § 43, 3, 8.

A. Unserm zumal entspricht ἄλλως τε καί (selten καὶ ἄλλως καί) vor einem hypothetischen oder temporalen (selten mit einem kaussalen) Satze, oder einem gleichbedeutenden Particip. [z. Arr. 1, 15, 2.] (Wo καί fehlt, scheint ἄλλως vollends zu heißen vgl. Herm. z. Vig. 232 und Schäfer z. Dem. 5 p. 56.) Οὐδὲ καταλύεσθαι ἔτι καλόν, ἄλλως τε καὶ εἰ δοξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς. Θ. 1, 81, 2. Οὐ δεῖ ἀδικεῖν τοὺς ἱκέτας, ἄλλως τε καὶ ὅταν μετ' εὐνοίας τι, μὴ πονηρίᾳ πταίσωσιν. Μέ. 111 (110). (Δεῖ ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες. Ἰσ. 2, 50. z. Th. 6, 72, 2 vgl. Buttm. z. Pl. Men. 20, 5.) — Περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον, ἄλλως τε καὶ ξυμμαχίας δεόμενοι, τοὺς λόγους ποιησόμεθα. Θ. 3, 10, 1. Οὐδὲν νομίζω ἀνδρί, ἄλλως τε καὶ ἄρχοντι, κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. Ξε. ἀν. 7, 7, 41. Ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἱμέρας πλεῖν ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν οὔπω παρουσῶν. Θ. 7, 1, 4. Πρὸς τὴν πονηρίαν ἁμιλλητέον ἡμῖν ἐστιν, ἄλλως τε καὶ προσῆκον ἡμῖν βελτίστοις ἁπάντων ἀνθρώπων εἶναι. Ἰσ. 7, 73. (Πολλὰ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν. Πλ. Κρίτ. 50, b.)

6. *Ἅμα* zugleich. Vgl. § 48, 14.

A. Ἅμα mit dem Particip § 56, 10, 3; ἅμα μέν — ἅμα δέ § 59, 1, 4. Ἅμα (—) καί verbindet sowohl einzelne Begriffe (wie auch ὁμοῦ) als Sätze, in diesem Falle unser nicht sobald — als. Καὶ ἅμα fügt zuweilen (ohne ὅτι) einen zweiten Grund hinzu. Δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι εὐπαιδίας τυχεῖν ἅμα καὶ πολυπαιδίας. Ἰσ. 9, 72. (Ἐφόνευον ἄνδρας ὁμοῦ καὶ ἵππους. Ξε. Κυ. 3, 3, 64.) — Ἅμα πλουτοῦσι καὶ ὑμᾶς μισοῦσιν. Λυ. 28, 7. Οἱ πανουργοῦντες ἅμα τε πανουργοῦσι καὶ πρόφασιν εὑρίσκουσι τοῦ ἀδικήματος. Ἀντ. 5, 65. [z. Her. 1, 112, 1.] Ἀμυρταῖον διὰ μέγεθός τε τοῦ ἕλους οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἕλειοι. Θ. 1, 110, 1.

7. *Ἄν* etwa, vorkommenden Falles. [Kurz. Hermann Opuscc. 4 p. 373 ss. Über Einzelnheiten die Reg. z. Kr.s Ausgaben u. ἄν.]

A. 1. Es bezeichnet eine bloß gesetzte Wirklichkeit, die, weil sie eben durch die Umstände bedingt ist, nur als Möglichkeit erscheint, weshalb es das dynetische ἄν genannt wird (kurz, während das hypothetische lang ist. Vgl. 54, 9 A.) Vermöge seiner Bedeutung erfordert es eig. immer ein Verbum. Des ἄν empfänglich sind fast alle Modi; die Ausnahmen § 64, 2, 2. Über ἄν 1) mit dem Indikativ a) in selbständigen Sätzen § 64, 3, 1. 3; mit Ergänzung eines hypothetischen Satzes § 54, 12, 9; beim Ind. des Fu. § 64, 3, 3. b) in ideell abhängigen § 54, 6, 6; c) im Nachsatze einer hypothetischen Periode § 54, 10, 1—6, 12 A. 7 u. 8, § 65, 5, 8.

2) Mit dem Optativ a) in selbständigen Sätzen § 54, 3, 6—10, 11 A. 1, 12 A. 1; mit Ergänzung eines hypothetischen Satzes § 54, 12, 9; b) in ideell abhängigen § 54, 6, 6, vgl. § 65, 1; c) in finalen § 54, 8, 4; d) in hypothetischen § 54, 11, 2; e) in relativen § 54, 14, 2—4, § 65, 6, 1—4; f) in kausalen 65, 8; g) im Nachsatze eines hypothetischen Satzes § 54, 11, 1 u. 2. 12, 1. 7 u. 8, § 65, 5, 2, 4 u. 6; h) in finalen Sätzen § 54, 8, 4; i) in temporalen § 65, 7, 3 E. 3) Den Konjunktiv hat ἄν verschmolzen mit εἴ in ἐάν, ἤν, ἄν § 54, 12, 1 u. 4; verbunden mit Relativen § 54, 15, 1 u. 2 oder verschmolzen mit temporalen Konjunktionen § 54, 17, 1. 4 u. 6. 4) Dem Infinitiv oder Particip wird ἄν beigefügt, wo bei der Auflösung in einen selbständigen Satz (oder einen Satz mit ὅτι) ἄν mit dem Indikativ (meist eines historischen Tempus) oder mit dem Optativ stehen müßte § 54, 6, 6; beim Inf. des Fu. § 64, 3, 3; bei ὡς und ὥστε § 65, 3, 1. 2 u. 4; beim Particip auch iterativ z. Xe. An. 4, 7, 16. Zw. beim Part. des Fu. z. Th. 5, 15, 2. Über τάχ' ἂν ἴσως z. Th. 6, 10, 2.

A. 2. Fehlen kann das zu ἄν gehörige Verbum, wenn das zunächststehende (in der da stehenden oder in einer sinngemäßen Form) zu ergänzen [Heindorf z. Pl. Lys. 40 u. Schömann z. Js. p. 424] oder ein allgemeiner Begriff, wie εἴη, ποιοίης, εἴποις zu denken ist. Ὄλβου ἐπιρρυέντος εὐτυχέστερος ἄλλου γένοιτ' ἂν ἄλλος, εὐδαίμων δ' ἂν οὔ. Εὐ. Μήδ. 1229. — Μισεῖ καὶ φιλεῖ οὔσπερ ἂν ἡ πατρίς (erg. μισῇ καὶ φιλῇ). Δη. 18, 280. Οἱ ἐρασταὶ ἐθέλουσι δουλείας δουλεύειν οἵας οὐδ' ἂν δοῦλος οὐδείς (erg. δουλεύειν ἐθέλοι). Πλ. συ. 183, a. Ἡ γυνὴ οὐκ ἤθελεν ἀπιέναι, ὡς ἂν ἀσμένη με ἑωρακυῖα ἥκοντα διὰ χρόνου. Λυ. 1, 12. [z. Xe. An. 5, 7, 22.] Οἱ οἰκέται ῥέγκουσιν, ἀλλ' οὐκ ἂν πρὸ τοῦ (erg. ἔρρεγκον). Ἀρ. νε. 5. — Τί δῆτ' ἂν (erg. εἴποις), ἕτερον εἰ πύθοιο Σωκράτους φρόντισμα; Ἀρ. νε. 154. (Vgl. G. Wolff im Rh. M. 18, 602—607. Leop. Schmidt, de omissa apud optativum et coniunctivum ἄν particula. Marb. 1868, 4 u. Madvig Advers. crit. I p. 189, sq.

A. 3. Zwei [ja 3] Mal steht ἄν (fast nie beim Konjunktiv), wenn sein Begriff auch bei einem andern Worte als dem Verbum zu urgieren ist; oder bei weiterer Entfernung epanaleptisch, wie Xen. An. 2, 5, 20 [vgl. Reg. z. Th. u. ἄν F., u. dial. Sy. 54, 3 A.] Οὕτω γυναικὸς οὐδὲν ἂν μεῖζον κακὸν κακῆς ἀνὴρ κτήσαιτ' ἂν οὐδὲ σώφρονος κρεῖσσον. Σο. ἀποσ. 608 (617). Πῶς ἂν οὖν οὐκ ἂν δεινὰ πάσχοιμεν; Λυ. 20, 15. vgl. eb. § 9.] z. Th. 3, 42, 4. vgl. Elmsley z. Eu. Her. 721, z. Med. 1257, z. So. Ai. 469 u. z. So. OK. 924; beim Inf. eb. z. So. OT. 1227 (Eu. Tro. 1244).

A. 4. Ergänzt werden kann ἄν besonders bei parataktischer Verbindung, wenn es zum ersten Verbum gesetzt ist, zu dem oder den folgenden. [zu Xe. An. 1, 6, 2 lat. A.] Ὁ ἐκὼν πεινῶν φάγοι ἂν ὁπότε βούλοιτο καὶ ὁ ἐκὼν διψῶν πίοι. Ξε. ἀπ. 2, 1, 18. Βίᾳ οὔτ' ἂν ἕλοις οὔτε κατάσχοις φίλον. Ξε. ἀπ. 3, 11, 11. — Πείθοι' ἄν, εἰ πείθοι', ἀπειθοίης δ' ἴσως. Αἰσ. Ἄγ. 1049 (999). — Ἕτερον ἄν τι εἴη· οὐ γὰρ δή τό γε αὐτὸ πράττοι. Πλ. πολ. 439, b. Vgl. Lys. 14, 21, Ar. Frö. 574, Kr. z. Xen. An. 4, 6, 13. u. z. Th. 4, 19, 1.

A. 5. Gestellt wird ἄν, wenn es dem Verbum folgt, gew. unmittelbar nach demselben; vorangehend, wie immer beim Konjunktiv, ist es oft ziemlich weit von dem Verbum entfernt. Besonders fügt es sich gern an ein für die Modalität des Gedankens bedeutsames Wort, an γάρ, ὡς, ὥστε wie an die finalen und temporalen Konjunktionen, an Adverbia [Werfer Acta Mon. p. 252 ss.], Fragewörter und Negationen (οὐκ ἄν, selten ἂν οὐκ z. Th. 6, 50, 1), Konjunktionen und hypothetische Relative (vgl. § 54, 15, 1); wenn es zum Infinitiv gehört, an das diesen regierende Verbum. [Arnold z. Th. 2, 89.] Bei οἶδα steht es zuweilen, wenn es auch erst zum Verbum des abhängigen Satzes gehört. Οὐκ οἶδ' ἂν εἰ πείσαιμι, πειρᾶσθαι δὲ χρή. Εὐ. Μήδ. 941. Οὐκ ἂν οἶδ' ὅ, τι πλέον εὕροι τούτου.

'Ισαῖ. 11, 44. [Elmsley z. Eu. Med. 911, Cobet N. L. p. 586 s. u. Schäfer z. Dem. 5 p. 169.]

(A. 6. Im Anfange des Satzes findet es sich nur in solchen Verbindungen, wo der Grieche eben keine Pause machte; auch dies nicht häufig. Εἴπερ εἰ τῶν φιλοσόφων, οἶμαι, ἂν ὡς ἐγὼ λέγω ποιοῖς. Πλ. Φαίδ. 101, d. — Τί οὖν, ἂν φαίη ὁ λόγος, ἔτι ἀπιστεῖς; Πλ. Φαίδ. 87, a. Vgl. Heindorf z. Pl. Phaid. 82.)

8. *Ἄρα* sichtlich, begreiflich, scilicet; demnach. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben.] Über die Stellung § 69, 3; über *γὰρ ἄρα* dial. Sy. 69, 9, 6.

A. Es hat den Begriff des aus einer vorliegenden Thatsache Ersichtlichen, vgl. § 53, 2, 6. So auch in ὡς ἄρα (selten ὅτι-ἄρα) daß ja und εἰ ἄρα, ἐὰν ἄρα ob oder wenn nämlich, ob oder wenn etwa. Als Folgerungspartikel heißt es also. Τοιαῦτα λέγουσι παραδείγματα, ὡς ἄρ' οἱ πρόγονοι μεγάλα εὖ παθόντες οὐδέν' ἐτίμησαν. Δη. 20, 119. — Ἄκουε εἴ τι ἄρα λέγω. Πλ. πολ. 433, a. Ὁ νομοθέτης διδάσκει τιμᾶν τὸ γῆρας, εἰς ὃ πάντες ἀφιξόμεθα, ἐὰν ἄρα διαγιγνώμεθα. Αἰ. 1, 24. — Τί περὶ ψυχῆς ἐλέγομεν; ὁρατὸν εἶναι ἢ οὐχ ὁρατόν; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα. Ναί. Ὁμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ. Πλ. Φαίδ. 79, b.

9. *Ἆρα* num, direktes Fragewort. [Herm. z. Vig. 292 ss.]

A. Nach Homer durch Verbindung des Frageaccents mit dem Wortaccente aus ἄρα entstanden, drückt ἆρα, ursprünglich folgernd, eine Frage aus, die man verneint zu sehen erwartet (§ 64, 5); doch auch zuweilen bejaht, wenn man mit der Zuversicht zweifelloser Überzeugung spricht. [Heind. z. Pl. Krat. 12.] Sonst steht in diesem Sinne ἆρ' οὐ nonne, wogegen ἆρα μή doch (wohl) nicht mit, wenn auch nur scheinbarer, Besorgnis Verneinung wünscht. [z. Xe. An. 7, 6, 5.] Doppelsinnig ist: Ἆρ' ἐστὶ λῆρος πάντα πρὸς τὸ χρυσίον; Ἀντιφά. 289 (232). [vgl. Ar. Vö. 797.] — (Σκεψώμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδόναι; Πλ. Γο. 476, a.) Βία καὶ ἀνομία τί ἐστιν; ἆρ' οὐχ ὅταν ὁ κρείττων τὸν ἥττω μὴ πείσας, ἀλλὰ βιασάμενος ἀναγκάσῃ ποιεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ; Ξε. ἀπ. 1, 2, 44. Τῆς κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον ἢ τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν; Πλ. πολ. 405, a. [Heind. z. Pl. Phaid. 23.] Vgl. Ahrens, de crasi et aphaeresi. Stolb. 1847 p. 7.

10. *Ἀτάρ* aber, doch. (G. Hermann, z. Ar. Wo. 759.)

A. Aus dem homerischen αὐτάρ entstanden hat es mehr hervorhebende als gegensätzliche Kraft. Οὐδ' οἰκέτας χρὴ ὀργῇ κολάζειν· ἀτὰρ ἀντιπάλοις τὸ μετ' ὀργῆς, ἀλλὰ μὴ γνώμῃ προςφέρεσθαι ὅλον ἁμάρτημα. Ξε. Ἑλ. 5, 3, 7.

11. *Ἅτε* quippe, § 56, 12, 2 u. 3.

12. *Αὖ* andrerseits, seinerseits.

A. Es stellt dem Vorhergehenden etwas entgegen, auch mit πάλιν: πάλιν αὖ, seltener αὖ πάλιν [Heind. z. Pl. Gorg. 37 vgl. Schäfer Melett. p. 39 u. 99], auch αὖθις αὖ, αὖθις πάλιν, πάλιν αὖθις, αὖ πάλιν αὖθις, sogar αὖθις αὖ πάλιν (Pflugk z. Eur. Herakl. 488), Erneuerung, Gegensatz und Wiederkehr verbindend. Am häufigsten sind δ' αὖ dagegen [Ullrich Beitr. z. Kritik des Th. 2 S. 18] und καὶ αὖ, dies in unmittelbarer Folge öfter bei Platon; gewöhnlich (bei Thuk. und Xen. immer) durch Einschiebung des gegensätzlichen Begriffes getrennt. [z. Xe. An. 1, 1, 7.] Τροφὴ καὶ παίδευσις χρηστὴ σῳζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται. Πλ.

πολ. 424, a. Θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ὃ πεπατο αὖ τις ἥκιστα Κῦρον ἔκρυπτεν. Ξε. ἀν. 1, 9, 19. Οἱ Ἕλληνες ἐπῄεσαν· οἱ δ᾽ αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο. Ξε. ἀν. 1, 10, 11. Ἔρως ἄνδρας οὐ μόνους ἐπέρχεται οὐδ᾽ αὖ γυναῖκας. Σο. ἀποσπ. 607 (Eur. 434).

13. *Ἄχρι* bis.

[A. Es findet sich als Präposition mit dem Ge. und bes. in ἄχρι οὗ als Konjunktion, beides selten bei Attikern: ἄχρι εἰς — Xe. An. 5, 5, 4 steht in einem unechten §. Vgl. μέχρι.]

14. *Γάρ* denn, nämlich. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausg.]

A. 1. Aus γέ und ἄρα entstanden bezeichnet es eine Erläuterung, sowohl einen bestimmten Grund angebend: denn, als eine Erklärung oder angekündigte Auseinandersetzung einführend: nämlich; auch nach σημεῖον δέ u. ä. § 57, 10, 14. Πολλὰς ἂν εὕροις μηχανάς· γυνὴ γὰρ εἶ. Εὐ. Ἀνδρ. 85. — Παραπλήσιον πρᾶγμ᾽ ἐστὶ γῆρας καὶ γάμος· τυχεῖν γὰρ αὐτῶν ἀμφοτέρων σπουδάζομεν, ὅταν δὲ τύχωμεν ὕστερον λυπούμεθα. Θεοδέ. Στ. 68, 26. com. anon. 425 (132). Ἓν ὁρᾷ μόνον δίκαιον ὧν ποιεῖ φθόνος· λυπεῖ γὰρ αὐτὸ [τὸ] κτῆμα τοὺς κεκτημένους. Καρκ. 9. (Über γὰρ ἄρα Heindorf z. Pl. Prot. 18.)

(A. 2. Auf denselben Satz können zwei Sätze mit γάρ in verschiedener Beziehung oder Bedeutung desselben zurückweisen, wie Thuk. 1, 40, 4 u. 91, 2. 2, 5, 2 u. 44, 3. 3, 2, 1, Xen. An. 3, 2, 32. 5, 6, 4 u. 6.)

A. 3. Der Satz mit γάρ kann sich auch auf einen folgenden beziehen. Φέρε δή, ῥητορικῆς γὰρ φῂς ἐπιστήμων τέχνης εἶναι, ἡ ῥητορικὴ περὶ τί τῶν ὄντων τυγχάνει οὖσα; Πλ. Γο. 449. c. Νῦν δέ, σφόδρα γὰρ καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψευδόμενος δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν, διὰ ταῦτά σε ἐγὼ ψέγω. Πλ. Πρω. 347, a. vgl. Classen Beob. S. 9. Über eine Unregelmäßigkeit § 60, 4, 2.

A. 4. So verband man ἀλλὰ — γάρ, zunächst ohne Pause nach ἀλλά; dann selbst ohne eingeschobenes Wort. [Elmsley z. Eu. Med. 1035.] Häufig aber steht dies ἀλλὰ γάρ (at enim, aber — ja) elliptisch, bezogen auf einen vorschwebenden Gedanken, wie: doch etwas Anderes findet statt, ist zu erwägen. [Reg. z. Xe. An. u. ἀλλά.] Über οὐ γὰρ ἀλλά § 67, 14, 2. Ἀλλ᾽ ἠδὺ γάρ τοι κτῆμα τῆς νίκης λαβεῖν, τόλμα. Σο. Φι. 81. Εἰ ἐγὼ Φαῖδρον ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι· ἀλλὰ γὰρ οὐδέτερα ἔστι τούτων, εὖ οἶδα ὅτι οὐχ ἅπαξ ἤκουσεν. Πλ. Φαῖ. 228, a. — Ξύνισμέν γε ἡμῖν αὐτοῖς κηλουμένοις ὑπὸ τῆς ποιητικῆς· ἀλλὰ γὰρ τὸ δοκοῦν ἀληθὲς οὐχ ὅσιον προδιδόναι. Πλ. πολ. 607, c.

A. 5. Der Satz mit γάρ kann sich der Konstruktion nach auch dem vorhergehenden anschließen. So am gewöhnlichsten in dem Falle § 54, 6, 4. An andern Stellen ist zum Subjekt (nicht leicht zum Objekt, wie Thuk. 6, 24, 2?) aus dem Verbum des Hauptsatzes die erforderliche Form zu ergänzen, wie Thuk. 6, 68, 4. 8, 87, 3. vgl. 3, 92, 3, 4, 68, 4.

A. 6. Über das elliptische γὰρ ἄν § 54, 12, 9.

A. 7. Ebenfalls elliptisch steht γάρ mit Bezug auf eine in lebhafter Rede nicht ausgesprochene Bejahung (ναί) oder Verneinung. [Herm. z. Vig. 300, b.] Τό γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταὐτόν; Ταὐτὸν γάρ, ἔφη. Πλ. πολ. 376, b. Αἱ μητέρες τὰ παιδία μὴ ἐκδειματούντων. Μὴ γάρ, ἔφη. Πλ. πολ. 381, e.

A. 8. Auch in der Frage steht γάρ mit Bezug auf eine vorhergehende Äußerung elliptisch; ὄλωλε γάρ; = ὄλωλεν; οὕτω γὰρ λέγεις. [Reisig En. ad Oed. C. 1575. Anders Herm. z. Ar. Wo. 192 und z. Vig. 300.] Hieher gehören auch die Formeln οὐ γάρ; ist es denn nicht so? = nicht wahr? ἦ γάρ; ist es wirklich so? = nicht wahr? τί γάρ; denn wie (warum?) auch bejahend für διὰ τί γὰρ οὔ; Ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· οἴει γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι κάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸν μὴ βουλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον; Ξε. Κυ. 5, 1, 8. Δεῖ ἐκ τῶν ὠμο-

λογημένων αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάττειν ὅπως μὴ ἀδικήσει· οὐ γάρ; Πλ. Γο. 480, a. Φιλοσοφητέον ὡμολογήσαμεν τελευτῶντες· ἢ γάρ; Πλ. Εὐθύδ. 288, d. Οὐκ αἰσχρὸν τὸ γράφειν λόγους. Τί γάρ; Πλ. Φαῖ. 258, d. [Heind. z. Pl. Soph. 38.]

15. *Γέ* gar; gerade, eben; wenigstens. [Herm. z. Vig. 296, b.]

A. 1. Γέ hebt einen Begriff übergewichtlich hervor, oft durch Betonung oder Stellung übertragbar: in ὅς γε durch er, der, oft da er; durch gar, sehr; durch eben, gerade, wenn es den Begriff des Vorzugsweise enthält; durch wenigstens, wenn es beschränkt. Ἡδύς γε πίνειν οἶνος, Ἀφροδίτης γάλα. Ἀρ. ἀποσ. 490 (583). Πολλαί γε πολλοῖς εἰσι συμφοραὶ βροτῶν. Εὐ. Ἴων 381. Μικρά γε πρόφασίς ἐστι τοῦ πρᾶξαι κακῶς. Μέ. 215. Ἐπίφθονον λίαν γ' ἐπαινεῖν ἐστιν. Εὐ. Ἡρ. 202. Μέμνημαι ἔγωγε. Καλῶς γε σύ, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν. Πλ. Χαρ. 156, a. vgl. Heindorf. Ὅπως διδῶσι δίκην οἱ ἀδικοῦντες τούτου γε ἕνεκα δικασταὶ ἐγένεσθε. Ἀντ. 1, 23. Νόμους πῶς ἄν τις ἡγήσαιτο σπουδαῖον πρᾶγμα, οὕς γε πολλάκις αὐτοὶ οἱ θέμενοι ἀποδοκιμάσαντες μετατίθενται; Εὐ. Ἑκ. 4, 4, 14. — Φίλους ἐτίθεσαν τούς γε πολεμιωτάτους. Εὐ. Ἑκ. 848. — Τά γ' ἀρκοῦνθ' ἱκανὰ τοῖς γε σώφροσιν. Εὐ. Φοί. 554. [Elmsley z. Ar. Ach. 93, Lobeck z. So. Ai. 534 u. Heind. z. Pl. Euthyd. 15.] Ζητητέον ὅστις ἡμᾶς ἐνί γέ τῳ τρόπῳ βελτίους ποιήσει. Πλ. Μέ. 96, d. [Heindorf z. Pl. Phaidr. 42.] Über ἔγωγε, ἔμοιγε § 25, 1, 3. Vgl. μέν.

A. 2. Gestellt wird γέ, wie auch δή, nach dem Begriffe, zu dem es gehört. Doch können beide zwischen den Artikel wie zwischen die Präposition und ihr Nomen eingeschoben werden: οἵ γε ἀγαθοί, σύν γε (τοῖς) ἀγαθοῖς, oder durch μέν und δέ von ihrem Begriffe getrennt sein. Οὗτοι μὲν ἔφυγον δι' ἐμέ, ἐσώθη δέ γε ὁ πατήρ. Ἀνδ. 1, 68. Τὸν μὲν ἰσχυρὸν πονοῦντα δεῖ κτᾶσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸν ἀνδρεῖον κινδυνεύοντα, τὸν δέ γε σοφόν λέγοντα. Ξε. συ. 4, 13. [Reisig Comm. z. So. OK. 1534.] Über γὲ μέντοι unten 36 A.; γὲ μήν Xe. An. 1, 9, 16 u. 2, 4, 6; γ' οὖν (γοῦν) wenigstens also beschränkt einen allgemein ausgesprochenen Satz auf einen einzelnen Fall als bestimmt geltend. z. Th. 1, 76, 3. Über γε δή G. Hermann z. Vig. p. 825. Kr. z. Θ. 4, 78, 2. Über δέ γε Cobet N.L. 435.

A. 3. Nach einigen Partikeln erscheint es nur mit Einschiebung eines hervorzuhebenden Begriffes: καὶ — γε [z. Xe. An. 3, 2, 24, vgl. Hermann z. Eu. Phoi. 1223], ἢ — γε, μήν — γε. So auch μέντοι — γε, καίτοι — γε immer bei Thuk. (m. A. z. 1, 3, 2), gew. bei den Dramatikern; sonst auch καίτοι γε, μέντοι γε, wenn das γέ den ganzen Satz afficiert. [Reisig Conjectt. p. 294 ss. u. Hermann z. Vig. 337 vgl. Heind. z. Pl. Phaid. 132.] Ebenso wird durch εἴ γε der bedingte Satz, durch εἰ — γε der eingeschobene Begriff hervorgehoben. Ähnlich bei andern Konjunktionen. Τίνι ἄλλῳ τις ἂν εἴη σοφός, εἴ γε μὴ ἐπιστήμῃ; Ξε. ἀπ. 4, 6, 7. Πρώτῃ θάνοις ἄν, εἰ δίκης γε τυγχάνοις. Σο. Ἠλ. 583.

16. *Δέ* aber. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben.]

A. 1. Aus δή abgeschwächt, wie μέν aus μήν, dient es, schwächer als ἀλλά, zu lockerer Anfügung, auch in Fällen, wo wir ein Asyndeton nicht scheuen. Vgl. § 59, 1, 1 u. 5; μᾶλλον δέ entspricht unserm oder vielmehr. Σιγᾷς; σιωπὴ δ' ἄπορος ἑρμηνεὺς λόγων. Εὐ. Ἀνδρομέ. 28 (127). Πολλὴν καὶ μεγάλην, μᾶλλον δὲ πᾶσαν δύναμιν ἔχει ξυλλήβδην ὁ πᾶς Ἔρως. Πλ. συ. 188, d. — Geschärfter ist der Gegensatz, wenn δέ sich auf ein vorhergehendes μέν bezieht, auch in der Anaphora eb. A. 4 [vgl. Elmsley z. Eu. Med. 1039]; nach einer Negation § 67, 10, 2. Ἔργα μὲν νεωτέρων, βουλαὶ δ' ἔχουσι τῶν γεραιτέρων κράτος. Εὐ. Μελα. δ. 23 (511). Ὁ μὲν βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρά. Δημόκρ. Λουκ. Ἑρ. 63. Das δέ ist von dem μέν oft weit entfernt. Vgl. Kr. Reg. z. Xe, An. u. z. Th. u. μέν. Δέ

ohne vorhergehendes μέν Kr. z. Xe. An. 6, 1, 18. — Verschiedenartiges (durch μέν) und δέ verbunden § 56, 14, 2; ein relativer und ein selbständiger Satz § 59, 2, 6. Gegensätze mit δέ ohne μέν § 50, 1, 12. [vgl. Elmsley z. Eu. Med. 137, Heindorf z. Pl. Prot. 61 u. Phaid. 125.] § 59, 1, 4. So auch bei einzelnen Begriffen, wo καί oder τέ bei wirklichem Gegensatze unstatthaft sind. Εἴπερ γε Δαρείου ἐστὶ παῖς, ἐμὸς δ' ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεὶ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. Ξε. ἀν. 1, 7, 9. — Über die Stellung § 68, 5, 1 u. 4. Vermieden wurden meist οὐ δέ und μὴ δέ ohne Einschiebung, wegen οὐδέ und μηδέ; doch findet sich μὴ δέ öfter bei Herodot (z. 7, 149, 1) und Platon. Ἔξεστί μοι καὶ βούλομαι ταῦτ', οὐ ποιῶ δέ. Μέ. 328 (336). Πολλοὶ μὲν εὐτυχοῦσιν, οὐ φρονοῦσι δέ. Μέ. μο. 447. Εὐηθία μοι φαίνεται Φιλουμένη τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττεσθαι δ' ἃ δεῖ. Μέ. 594 (620). — Einem Satze mit δέ oder ἀλλ' ὅμως kann bei gemeinschaftlichem Verbum eine Beschränkung, meist mit μέν, vorangehen. Ἧττον μέν, ἀδικοῦσι δέ. Λυ. 20, 21. Οἱ σώφρονες οὐχ ἑκόντες, ἀλλ' ὅμως κακῶν ἐρῶσιν. Εὐ. Ἱπ. 358. [z. Th. 6, 25, 2 u. Herm. z. Vig. 334.]

A. 2. Wenn zwei relative (oder hypothetische) Perioden durch μέν und δέ einander entgegengesetzt werden, so pflegen auch in den Nachsätzen μέν und δέ zu stehen (gleichsam epanaleptisch wiederholt), wenn sie mit einem Demonstrativ anfangen. Οἷα μὲν ἕκαστα ἐμοὶ φαίνεται, τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἐμοί· οἷα δὲ σοί, τοιαῦτα δὲ αὖ σοί. Πλ. Θε. 152, a. [Werfer Acta Mon. 1 p. 90 ss. u. Schäfer Melett. p. 111. vgl. Kr. z. Xe. An. 3, 1, 43.]

A. 3. Der Satz mit μέν kann eine Nebenbestimmung enthalten: während; wie denn die Griechen überhaupt oft Nebenangaben mit dem Hauptsatze in gleicher Konstruktion koordinieren. [Kr. z. Dion. Hist. p. 238 und z. Xe. An. 7, 3, 16.] Durch während ist öfter auch δέ zu übersetzen, z. B. wenn es einer Frage eine Nebenangabe anfügt. Τὸ εἶναι μὲν τὰς ἀναγκαιοτάτας πλείστας πράξεις τοῖς ἀνθρώποις ἐν ὑπαίθρῳ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἀγυμνάστως ἔχειν πρός τε ψύχη καὶ πρὸς θάλπη οὐ δοκεῖ σοι πολλὴ ἀμέλεια εἶναι; Ξε. ἀπ. 2, 1, 6. Πῶς οὐ σχέτλιον τὴν μὲν πόλιν αὐτὴν ἡμῶν ἑκάστῳ δεδωκέναι ἄδειαν, αὐτὴν δὲ μὴ τετυχηκέναι ταύτης τῆς ἀσφαλείας; Δη. 24, 31. — Δέῃ τι αὐτῶν ἢ μάτην ἐφοβήθης, οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἔρχονται; Ξε. Κυ. 2, 1, 3. [Vgl. Schömann z. Isai. p. 195.]

A. 4. Anakoluthisch findet sich δέ auch in zusammenhängender Konstruktion, z. B. nach einem Particip oder einem hypothetischen Satze, einen Begriff oder Satz einem andern entgegenstellend. [Buttm. Exc. XII ad Dem. Mid. mit der Beschränkung in m. A. z. Thuk. 2, 65, 3.] Πάντων οὐκ ἐξιόντων ἔνδοθεν — οὗτος δὲ ἐξῄει. Πλ. συ. 220, b. Εἰ τοῖς ἐν οἴκῳ χρήμασιν λελείμμεθα, ἡ δ' εὐγένεια καὶ τὸ γενναῖον μένει. Εὐ. ἀποσ. 37 (1051). Ἃ ἠπείλησας, ὡς Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις. Ξε. ἀν. 5, 5, 22. [Vgl. z. Xe. An. 5, 5, 22. 6, 12 u. z. Th. 8, 70, 1.] Über δέ nach einer Parenthese z. Th. 8, 29, 2. Xe. An. 1, 8, 13.

A. 5. Im Anfange einer Rede erscheint δέ im Gegensatze zu dem von einem Andern Gesagten, wie Xen. An. 4, 6, 10. Vgl. § 69, 4, 4 u. z. Th. 2, 72, 4. 5, 91, 1. Eben so bei Einwendungen, wo auch, wie nicht minder in andern Fällen, der Vo. vorhergeht. Εἰπέ μοι ὦ Κρίτων, κύνας δὲ τρέφεις; Ξε. ἀπ. 2, 9, 2. Ὦ παῖδες ὑμῖν δ' οὐκ ἔχω τί χρήσομαι. Εὐ. Ἡρ. 439. [Porson u. Schäfer z. Eu. Or. 614.]

A. 6. Wie μέν und δέ entsprechen sich zuweilen auch τέ — δέ, οὔτε — δέ, indem von der Koordination (τέ) zum Gegensatz übergegangen wird. [Hermann z. So. Phi. 1312 vgl. Kr. z. Th. 1, 11, 1.] Μετὰ ζώντων θ' ὅτ' ἦν, ἤκου' ἄριστα, νῦν δὲ τῶν τεθνηκότων. Σο. Φι. 1312. Χρῆν οὔτε σώματα ἄδικα δικαίοις τὸν σοφὸν συμμιγνύναι, εὐδαιμονοῦντας δ' ἐς δόμους κτᾶσθαι φίλους. Εὐ. Ἱκ. 223. Vgl. z. Xen. An. 6, 1, 16.

A. 7. Über καὶ — δέ und οὐδὲ — δέ § 69, 32, 10.

17. *Δή* eben, verwandt mit ἤδη. [Vgl. die Reg. zu Kr.s A.]

A. 1. Temporal ist es in νῦν δή jetzt eben = ἄρτι, und καὶ δή auch eben, so eben = ἤδη. [Vgl. Ar. Frö. 647 mit 645 u. Herm. z. Vig. 301, b.] Νῦν δὴ μὲν ὤμνυς μὴ γεγονέναι, νῦν δὲ φῄς. Μάγνης 6. Ἀκούω τῆς θύρας καὶ δὴ ψόφον. Ἀρ. βά. 604.

A. 2. Am häufigsten urgiert δή einzelne Begriffe rücksichtlich ihrer Bedeutsamkeit, namentlich Verba, besonders Imperative (eben, sofort vgl. § 52, 2, 2. § 54, 2, 1), (quantitative) Adjektive und Adverbia, Superlative (§ 49, 8, 2), Pronomina und Konjunktionen wie εἰ δή, wenn eben, gar; ὅτε δή eben als ꝛc. vgl. z. Θ. 2, 102, 4. Über den Gebrauch im Nachsatze § 65, 15, 2. Ὁ δὴ νόθος τοῖς γνησίοις ἴσον σθένει. Σο. Ἀλε. 108 (85). Οὐχ οὕτως ἔχει; Ἔχει δή. Πλ. ἀπ. 27, c. [Pflugk z. Eu. Hel. 279.] Τὸ μισεῖσθαι πᾶσιν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν. Θ. 2, 64, 4. Παρὰ δόξαν πολλὰ πολλοῖς δὴ ἐγένετο. Πλ. πολ. 467, d. Ὦπται πάλαι δὴ καὶ βεβούλευται τάδε. Αἰσ. Προ. 998 (1002). [Elmsley z. Eu. Med. 1085.] Πολλοὶ κακῶς πράσσουσιν, οὐ σὺ δὴ μόνος. Εὐ. Ἑλ. 464. Χρόνος ἐγγίγνεται, ὃς δὴ δοκεῖ τὰ πολλὰ καλῶς βασανίζειν. Πλ. συ. 184, a. Τί δὴ (ποτε) οὕτως ἐπῄνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα; Ξε. ἀπ. 3, 2, 2. — Τῷ γε μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεία τῆς ῥητορικῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστι τις χρεία. Πλ. Γο. 481, b. Τυγχάνουσι τότε παρόντες ὅταν δὴ αὐτοῖς ἥκῃ ἡ πλησμονὴ νόσον φέρουσα. Πλ. Γο. 518, d. Οὐδὲ τῶν νόμων φροντίζουσιν, ἵνα δὴ μηδαμῇ μηδεὶς αὐτοῖς ᾖ δεσπότης. Πλ. πολ. 518, d. Τῷ μὴ ἐρῶντι μᾶλλόν φησι δεῖν χαρίζεσθαι, διότι δὴ ὁ μὲν μαίνεται, ὁ δὲ σωφρονεῖ. Πλ. Φαῖ. 244, a. — Ἐδίδαξαν ὡς κατ' εὔνοιαν δὴ λέγειν. Θ. 4, 46, 3. [z. Th. 3, 10, 3.]

A. 3. Über ὅστις δή quicunque ꝛc. § 51, 15, 1 u. 4.

A. 4. Sätze schließt δή an, wenn eine Folge als reales Ergebnis des Vorhergehenden zu bezeichnen ist: daher. Ἔλεγεν ὅτι κατίδοιεν στράτευμα, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν. Ξε. ἀν. 4, 4, 10.

A. 5. Von Verbindungen mit andern Partikeln merke man besonders δὲ δή als urgierende Hervorhebung des Gegensatzes [z. Xe. An. 1, 3, 14]; ferner καὶ δή und καί — δή, von denen jenes den Satz, dieses den eingeschlossenen Begriff hervorhebt. [z. Xe. An. 1, 8, 23.] Über καὶ δή schon A. 1, und eben, gesetzt daß § 54, 1, 1. [Herm. z. Vig. 331 u. Elmsley z. Eu. Med. 380.] Ὡς ἄθλιοι οἱ δίκην διδόντες, ἣν δὲ δὴ ὁ δρῶν ταῦτα θεὸς οὐχ ἑατέον λέγειν τὸν ποιητήν. Πλ. πολ. 380, b. Λέξω πρῶτον περὶ τοῦ πρώτου καιροῦ· καὶ δὴ ἐπανάγω ἐμαυτὸν ἐπὶ τὴν εἰρήνην. Αἰ. 3, 57. Πάντες οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὑτῶν ἡγοῦντο· καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον εἶχε τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς. Ξε. ἀν. 1, 8, 22.

18. *Δῆθεν* scheinbar, angeblich. *Γνώμης παραινέσει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο.* Θ. 1, 92. [z. Th. 1, 127, 1.]

19. *Δήπου, δήπουθεν* doch wohl, opinor.

A. Man erwartet dabei zuversichtlich den Satz nicht in Abrede gestellt zu sehen. Οὐ δήπου τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον προσήκει εἶναι. Ξε. Κυ. 7, 5, 83. Ἄνθρωπος εἶ δήπουθεν· οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς ᾧ μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γενήσεται. Φιλή. 108 (117). Über οὐ δή που u. οὔ τι που in Fragen Fritzsche z. Ἀρ. βά. 526.

20. *Δῆτα* wirklich, allerdings. [z. Th. 6, 38, 4.]

A. Aus δέ oder δή und εἶτα entstanden [Hermann z. Eu. Andr. 84] bezeichnet es genehmigende, anerkennende Bekräftigung besonders in Zustimmungen zu Vorschlägen anderer. Vgl. § 64, 5, 4. In Fragen dringt es auf anzuerkennende zuverlässige Beantwortung. Ἀπ' ἐχθρῶν δῆτα πολλὰ μανθάνουσιν οἱ σοφοί. Ἀρ. Ὀρ. 376. Νίκην δὸς ἡμῖν εἰ δίκαι' αἰτοῦ-

μεθα. Εὐ. Ἠλ. 675. Δὸς δῆτα πατρὸς τοῖςδε τιμωρὸν δίκην. Εὐ. Ἠλ. 676. Τί δῆτ' ἐν ὄλβῳ μὴ σαφεῖ βεβηκότες οὐ ζῶμεν ὡς ἥδιστα μὴ λυπούμενοι; Εὐ. Ἀντιό. 44 (196), 4. [vgl. Eu. Herakles 1302.] (Meineke Vindic. Aristoph. p. 135.)

21. *Ἐάν*, *ἤν*, *ἄν* (lang vgl. § 69, 7) wenn, si.

A. Aus εἰ und dem dynetischen ἄν zusammengesetzt erscheint es nach 7 A. 1 regelmäßig mit dem Konjunktiv. S. § 54, 12, 1 u. 4. § 65, 1, 5. 12 A. 1 u. 4. § 65, 5, 3. 7 A. 6. Über ἐὰν καί, καὶ ἐάν, οὐδ' ἐάν § 65, 5, 15; über ἐάν τις als Kasus § 65, 5, 9, ἐάν τε — ἐάν τε § 69, 25, 1; ἐάν ohne ἤ 62, 1 A. 4; mit Ergänzung eines Particips § 65, 1, 10; ἐὰν μέν ohne Nachsatz § 54, 11, 12. Stellung § 54, 17, 7. Wie εἰ kann auch ἐάν ob heißen. Ἄθρει, ἐάν πως ἀποτελεσθῇ. Πλ. Θε. 156. Ἄκουε ἄν τι σοι δόξω λέγειν. Ξε. Κυ. 2, 4, 16. [Pflugk z. Eu. Andr. 44.] Vgl. § 65, 1, 10. Dsgl. εἰ und εἴτε. Ἐάνπερ wenn anders Ἀρ. ὄρ. 205. Λυ. 466. βά. 570 (Θε. 400) u. a.

22. *Εἰ* wenn, si, ob (nicht). [Vgl. die Reg. z. Kr.s A.]

A. Über εἰ 1) mit dem Indikativ § 54, 9. § 65, 5, 2. 6 u. 7, historischer Tempora § 54, 10. § 65, 5, 5 u. 7, des Futurs § 54, 12, 2; mit zu ergänzendem Verbum § 62, 4, 1; ohne ἐστίν oder ἦσαν § 62, 1, 4 u. 6. 2) mit dem Optativ § 54, 11 u. 12 A. 4 u. 5. § 65, 5, 4. 8. 18; εἰ ἄν § 54, 11, 2 [Hermann z. Vig. 303]; 3) mit dem Konjunktiv § 54, 12, 3; 4) εἰ μὴ διά — [die Erkl. z. Pl. Gorg. 516, d], εἰ μή außer ohne Verbum § 65, 5, 11. — Über εἴ τις als Satz § 65, 5, 9; εἰ καί, καὶ εἰ u. οὐδ' εἰ § 65, 5, 15—17 vgl. Engelhardt z. Pl. Apol. 19; εἰ δὲ μή eb. A. 12 vgl. Heind. z. Pl. Hipp. 12; εἰ μὴ εἰ eb. 11. Über εἰ μέν ohne Nachsatz § 54, 12, 12; ἢ εἰ eb. A. 11. — Über εἰ nach θαυμάζειν u. ä. § 65, 5, 7; εἰ ob und ob nicht § 54, 6, 2 u. 6. § 65, 1 u. A. 8. 10 u. 11; nach φόβος u. ä. eb. A. 9; brachylogisch § 65, 1, 6; εἰ οὐ u. εἰ μή § 67, 3 A. [vgl. Engelhardt z. Pl. Euthyphr. p. 126 u. Herm. z. Elmsleys Eu. Med. 87 u. 348]; εἰ γάρ utinam § 54, 3, 3 vgl. A. 4; selten so bloß εἰ, wohl nur bei Dichtern. [Pflugk z. Eur. Hek. 836.] — Über εἴ γε Herm. z. Vig. 310.]

22 b. *Εἴθε* § 54, 3, 3 u. 4.

23. *Εἴπερ* wenn gerade, wenn anders. [Herm. z. Vig. 310.]

A. Es giebt die Bedingung als eine, oft wenig zweifelhafte, Voraussetzung. ber die Auslassung des Verbums § 65, 5, 11. [Heind. z. Pl. Parm. 47.] Δεῖται ὁ θεός, εἴπερ ἔστ' ὄντως θεός, οὐδενός. Εὐ. Ἡρ. μ. 1345. Εἴπερ ἦν ἀνὴρ ἀγαθός, ἐχρῆν ἂν μὴ παρανόμως ἄρχειν. Λυ. 12, 48. Ἡ εὐανδρία διδακτόν, εἴπερ καὶ βρέφος διδάσκεται λέγειν ἀκούειν θ' ὧν μάθησιν οὐκ ἔχει. Εὐ. Ἱκ. 913. Οὐ πάντες ἐρᾶν φαμεν, εἴπερ γε πάντες τῶν αὐτῶν ἐρῶσι καὶ ἀεί; Πλ. συ. 205, a.

24. *Εἶτα*, *ἔπειτα* darauf, dann; sodann.

A. 1. Am gewöhnlichsten erscheinen sie (mit schärferer Adversation) ohne δέ, auch wenn ein μέν vorhergeht, sowohl temporal als bei einer Reihenfolge z. B. von Gründen. [z. Xe. An. 1, 3, 10 vgl. Reg. z. Th. u. ἔπειτα.] Ὦ γῆρας ὡς ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἶ ποθεινὸν ὡς εὔδαιμον· εἶθ' ὅταν παρῇς, ἀχθηρὸν ὡς μοχθηρόν. Ἀντιφά. 94, 1. Κατὰ πολλὰ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προὔχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας. Θ. 1, 121, 1. (Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει μικράς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακράς. Ἀντιφά. 266 [270].)

A. 2. Über εἶτα und ἔπειτα bei Participien § 56, 10, 3. [So finden sich selbst κᾆτα und κἄπειτα. Heindorf z. Plat. Phaid. § 89.] Fragen der Verwunderung über eine irrige Ansicht oder Zumutung werden durch εἶτα oder ἔπειτα nur dann eingeführt, wenn der Grund des Irrtums oder der Unbilligkeit vorher angegeben ist: und nun, und doch; im Dialog auch, wo man eben nur der befremdenden Ansicht eines andern mit Verwunderung einen Einwand entgegensetzt: so — also [Herm. z. Vig. 239.] Ὧν ἐκτήσω κακῶς ἦρχες. εἶτ' ἐγὼ δίκην δῶ σῶν κακῶν ὁ μὴ σφαλείς; Εὐ. Ἰφ. Α. 384. — Εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοίην αὐτῶν. Ἔπειτ' οὐκ οἴει φροντίζειν; οἳ πρῶτον μὲν μόνον τῶν ζῴων ἄνθρωπον ὀρθὸν ἀνέστησαν. Ξε. ἀπ. 1. 4, 11.

25. *Εἴτε — εἴτε* sei es, daß — oder; ob — oder.

A. 1. In der ersten Bedeutung steht auch ἐάν (ἤν, ἄν) τε doppelt, wenn die Konstruktion es erfordert. Über eine Anakoluthie bei εἴτε — εἴτε § 50, 5, 9. Selten ist εἴτε statt εἴτε — εἴτε [Plat. Ges. 632, d. 784, a, 814, a, 841, d, 844, d, 864, a, 907, d, 914, b u. 928, a. vgl. Dial. Sy. § 69, 25], häufiger εἴτε — ἤ. [Dem. 45, 43, Stallbaum z. Pl. Phaidr. 277, d u. Lobeck z. So. Ai. 177.] Δίκαιον, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον τὸ ἄρχειν, πάντας αὐτοῦ μετέχειν. Ἀρλ. πολ. 2, 1, 6. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ σώφρων ὢν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, ἐάν τε μέγας καὶ ἰσχυρός, ἐάν τε σμικρὸς καὶ ἀσθενὴς ᾖ καὶ ἐὰν πλουτῇ καὶ μή. Πλ. νό. 660, e. — (Ἐάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἴτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω. Πλ. νό. 907, d.) — Εἴτε Λυσίας ἤ τις ἄλλος πώποτε ἔγραψεν, ὄνειδος τῷ γράφοντι, εἴτε τίς φησιν εἴτε μή. Πλ. Φαῖ. 277, d. Vgl. § 56, 14, 1. § 65, 1, 11.

A. 2. Über εἴτε — εἴτε ob — oder § 65, 1, 11. [Selten ist εἰ — εἴτε, wie Plat. Ges. 878, e, 952, b. vgl. Krat. 424, a. In der Bedeutung und wenn schreibt man besser εἴ τε, welches, wie ἤν τε, zuweilen auch einem vorhergehenden οὔτε entspricht. Vgl. Xen. Mem. 1, 2, 47, Kr. z. Dion. hist. p. 268, z. Th. 3, 28, 1 u. Reg. z. Th. u. εἴ I g. E.]

26. *Ἐπεί, ἐπειδή* nachdem; seitdem [z. Th. 1, 6, 2]; da weil.

A. Über den Indikativ bei ἐπεί, ἐπειδή § 54, 16, 1; den Optativ eb. 17 A. 1 u. 5. § 65, 7, 3 u. 5; elliptisch § 65, 7, 8. Über ἐπάν, ἐπήν, ἐπειδάν § 54, 16, 4. 17 A. 1. § 65, 7, 6. [Ἐπήν steht Eur. Herk. 1364? Ar. Vö. 983. 1355, Lys. 1175, Thuk. 4, 47, 8. 8, 58, Isokr. 5, 38; bei andern Attikern (an einigen Dutzend Stellen) ἐπάν; zw. jedoch Xe. An. 1, 4, 13, Kyr. 3, 2, 1. Die Tragiker scheinen keines von beiden gebraucht zu haben nach Elmsley z. Soph. Oid. K. 1226.] Über ἐπεὶ τάχιστα ꝛc. sobald als § 65, 7, 4; ἐπεί, ἐπειδή da, weil, eb. 8 A. 2. Beide heißen auch seitdem. Οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνας λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες. Θ. 1, 6, 2.

Ἔπειτα s. *εἶτα*.

27. *Ἔστε, ἕως* bis; so lange als.

A. Über beide mit dem Indikativ § 54, 16, 1; ohne ἐστίν § 62, 1, 4; durch Assimilation § 54, 10 A. 6; mit dem Optativ eb. 17 A. 1—5. § 65, 7, 3; ἔστ' ἄν, ἕως (ἄν) mit dem Konjunktiv § 54, 16, 4. 17 A. 1. 3 u. 4, § 65, 7, 6; ohne ἤ § 62, 1, 4; ἕως ἂν μή § 67, 4. [Über ἔστε mit dem Inf. Her. 7, 171 u. Kr. z. Arr. 2, 1, 3. lat. A. Bei den meisten att. Prosaikern findet sich ἔστε selten oder nie, bei Platon nur Symp. 211, c, ziemlich oft bei Xenophon.] Ἔστε ἐπί (z.) Xen. An. 4, 5, 6. 8, 8 u. ä. findet sich sonst bei Attikern nicht. vgl. μέχρι. Über ἕως περ z. Th. 7, 19, 5; ἕως, τότε, ὀψέ § 66, 1, 4. [ἕως mit dem Ge. § 68, 2, 1.]

28. *Ἦ* wahrlich, wirklich.

A. 1. Es beteuert die Wahrheit (βεβαιωτικὸς σύνδεσμος), am häufigsten in der Schwurformel ἦ μήν, gew. in Verbindung mit dem Infinitiv (auch des Präsens, selbst auf die Zukunft bezogen). Ἦ βαρὺ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων. Αἰσ. ἀποσ. 272 (383). Ἦ πού τι χαλεπόν ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν. Μέ. 795 (778). Ὄμνυμί σοι ἦ μὴν μηδέποτέ σοι ἕτερον λόγον ἐπιδείξειν. Πλ. Φαῖ. 236, d. e. — Ὁμολογήσας ἦ μὴν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς. Πλ. Κρί. 51, e. [z. Xe. An. 2, 3, 27 lat. A. Über ἦ που wahrlich wohl Elmsley z. Eu. Med. 1275 vgl. eb. Hermann z. B. 14.

A. 2. Als direkte Fragepartikel (§ 65, 8) ist ἦ dasselbe Wort und drückt eig. Zweifel, ein Sträuben gegen Anerkennung aus, z. T. jedoch nur aus Urbanität, so daß die Antwort sowohl bejahend als verneinend sein kann, wie bei — ne. Über ἦ γάρ 14 A. 8. Ἦ οἰκειότερον σοφίᾳ τι ἀληθείας ἂν εὕροις; Καὶ πῶς; ἦ δ' ὅς. Πλ. πολ. 485, c. Ἦ οὖν δυνατὸν εἶναι τὴν αὐτὴν φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ φιλοψευδῆ; Οὐδαμῶς γε. Πλ. πολ. 485, c. Ἦ μνημονεύεις οὖν ἅ σοι παρῄνεσα; Σάφ' ἴσθ', ἐπείπερ εἰςάπαξ ξυνῄνεσα. Σο. Φι. 121. Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος; ἦ κακὸν μέγα; Εὐ. Φοί. 388. [Reisig z. So. OK. Comm. 818.] Τί λέγεις; ἦ γὰρ οὐ ταῖς σαῖς χερσὶ τούτων τι ἐφύτευσας; Ξε. οἰκ. 4, 23. [Elmsley z. Eu. Med. 678.] Über ἀλλ' ἦ an ergo Elmsley z. Eu. Her. 426.

29. *Ἤ* oder, aut, vel, -ve, an.

A. 1. Bei Zahlen ist ἤ aut (selten ἤ — ἤ) unser bis; ἤ — ἤ (ἤτοι — ἤ vgl. Lobeck z. So. Ai. p. 146), ist unser entweder (gewiß) — oder. Bei Gegensätzen kann ἤ auch dem εἰ δὲ μή synonym sein. [z. Th. 1, 78, 3.] Über die Verbindung von Ungleichartigem durch ἤ § 59, 2, 3. § 56, 14, 2. So schließt es einem Begriffe auch einen Satz an, wo wir das Relativ hinzugefügt erwarten würden. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων. Ἰσ. 2, 38. Στρατηλάται τᾶν μυρίοι γενοίμεθα, σοφὸς δ' ἂν εἷς τις ἢ δύ' ἐν μακρῷ χρόνῳ. Εὐ. Παλα. 3 (585). — Ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. Εὐ. Στ. 34, 1. (Dionys. 6.) Αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα. Θ. 2, 40, 2 s. d. A. — Λέγομεν ὑμῖν τὰ διάφορα δίκῃ λύεσθαι· ἢ θεοὺς τοὺς ὁρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας. Θ. 1, 78, 3. — Ποίῳ δικαίῳ χρώμενος Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπὶ Σκύθας; ἢ ἄλλα μυρία ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν. Πλ. Γο. 483, d. [Engelhardt z. Pl. Apol. p. 229 s.]

A. 2. In einer Gegenfrage steht ἤ oder, an (§ 64, 5 u. A. 2. § 65, 1 u. A. 11); auch da, wo man einer vorhergehenden Frage von völliger Unbestimmtheit eine zweite als höchst wahrscheinlich das Richtige treffende anfügt: oder — nicht. Δοκεῖ ταῦτα; ἢ πῶς λέγεις; Πλ. Κρατ. 425, c. — Τίς ἡ παιδεία; ἢ χαλεπὸν εὑρεῖν βελτίω τῆς ὑπὸ τοῦ πολλοῦ χρόνου εὑρημένης; Πλ. πολ. 376, c.

30. *Ἤ* als, quam.

A. 1. Am gewöhnlichsten erscheint es bei Komparativen (§ 47, 27), (auch mit seinem Begriffe vorangestellt, doch nicht so häufig als quam im Lateinischen), nur nicht in den Fällen § 49, 4, 5; ausgelassen eb. 2 A. 2 u. 3. [So steht es auch nach den komparativen Verben βούλομαι und ἐθέλω, jedoch wohl nicht in der att. Prosa, vgl. Dial. Sy. § 49, 2, 3.] Ähnlich findet es sich bei Begriffen der Verschiedenheit, wie ἄλλος (z. B. ἄλλο τι —; wo es auch fehlt nach § 62, 3, 7 u. 8), ἀλλοῖος, ἕτερος, ἀντίος, ἐναντίος, διαφέρειν, διάφορος [διαφερόντως vgl. Heind. z. Pl. Phaid. 77]. Τὸ μὴ γενέσθαι ἐστὶν ἢ πεφυκέναι κρεῖσσον κακῶς πάσχοντα. Αἰσ. 384 (392). — Σωκράτης ἔπραττέ τι ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί. Πλ. ἀπ. 20, c. Ἔστι ψυχὴ πόλεως οὐδὲν ἕτερον ἢ πολιτεία. Ἰσ. 7, 14. Πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι ἢ οὓς ἐγὼ ἤκουον. Ξε. ἀν. 6, 4, 34. Πάντα τἀναντία συμβαίνει τοῖς εὖ τὰ σώματα ἔχουσιν ἢ τοῖς κακῶς. Ξε. ἀπ. 3, 12, 4. Σκέψασθε τί

δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει. Δη. 22, 55. Διάφορόν τι οἴει ποιεῖν τοὺς τοῖς νόμοις πειθομένους φαυλίζων ἢ εἰ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτακτοῦντας ψέγοις; Ξε. ἀπ. 4, 4, 14. Προςέβαλον ἐκ τοὔμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον. Θ. 3, 22, 4.

A. 2. Mit dem Infinitiv erscheint ἤ zuweilen, wo eigentlich ein Satz mit εἴ oder eine gleichbedeutende Participialkonstruktion stehen sollte. [z. Th. 6, 60, 3.] Οὐδεμίαν ἄλλην ἡγούμην ἂν εἶναί μοι σωτηρίαν ἢ σὲ πεῖσαι. Λυ. 7, 21.

31. Ἵνα wo; damit. (Schömann, Redetheile 105.)

A. Als Relativ (wo) hat es alle Konstruktionen, deren die Relative überhaupt empfänglich sind [ἵνα περ bei einem Verbum der Bewegung z. Th. 4, 48, 5]; als Konjunktion (damit) steht es nicht mit dem Indikativ des Futurs noch auch mit ἄν vgl. § 54, 8, 4, weil es eig. die Bedeutung wo festhaltend eine bestimmt beabsichtigte Thatsache angiebt, und daher mit dem eventuellen ἄν nicht vereinbar ist. [Reisig z. So. OK. Com. 182.] Über ἵνα mit dem Indikativ § 54, 8, 8; mit dem Konjunktiv und Optativ eb. A. 1—3; brachylogisch 54, 8, 14. Über ἵνα τί und ἵνα τί; § 62, 3, 9.

32. *Καί* und; auch. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben.]

A. 1. Καί verbindet sowohl Begriffe als Sätze, auch verdoppelt: sowohl — als auch. Vgl. τέ. Wenn drei oder mehr Begriffe verbunden werden, so steht καί gew. nicht, wie im Deutschen und, nur zwischen den beiden letzten, sondern auch zwischen den beiden vorhergehenden; zuweilen auch vor dem ersten. Daneben findet sich häufig das Asyndeton § 59, 1, 1. Über die Verbindung von Verschiedenartigem durch καί § 59, 2, 1 ff.

A. 2. Zuweilen fügt καί dem Ganzen einen Teil oder dem Teile das Ganze bei. [Reg. z. Th. u. καί I A.] Τὴν ἐλευθερίαν τῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Λακεδαιμονίων τιμωρίᾳ πιστεύοντες πειρασόμεθα σῴζεσθαι. Θ. 5, 112, 2. Τῷ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθεν ἀγγελία. Θ. 3, 33, 1. Ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ' ἐστὶν ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου. Ἀρ. πλ. 1. [Hysteronproteron bei καί z. Th. 3, 29, 1. 6, 72, 1. 8, 88. 107, 1. 108, 1.]

A. 3. Καί, seltener τὲ καί [z. Xe. An. 3, 2, 23], verbindet auch Adjektive, deren erstes wir zu dem folgenden (mit seinem Substantiv) als Bestimmung zu denken pflegen. So erscheint es am häufigsten, doch nicht notwendig, nach πολύς. Ἡ πόλις νόμους ὑπέγραψεν, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα. Πλ. Πρω. 326, d. Διὰ πολλῶν (τε) καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. Ξε. ἀν. 5, 5, 8. Πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις. Ξε. ἀπ. 4, 2, 35. (Τὰς μὲν γυναῖκας πόλλ' ἀγαθὰ λέγει, σὲ δὲ πολλὰ κακά. Ἀρ. ἐκ. 435. vgl. Xe. An. 3, 1, 22. 5, 6, 4. 7, 7, 30.)

A. 4. Wie ἤ bis (29, 1) steht καί, seltener καὶ-καί, auch bei Zahlen. (Καὶ) δὶς καὶ τρίς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. Πλ. Γο. 498, e. [z. Th. 1, 82, 3.]

A. 5. Für unser als, wie steht καί nach ὁ αὐτός, ἴσος, ὅμοιος, παραπλήσιος und deren Adverbien ὡσαύτως ꝛc. [Reg. z. Th. u. καί I E.] Τοῦτό γ' ἂν μάλιστα φιλοῖ τις ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο τὰ αὐτὰ καὶ ἑαυτῷ. Πλ. πολ. 412, d. Ὁ γνοὺς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη. Θ. 2, 60, 4. Αἱ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρίν, ἀλλὰ πολλῷ μείζους καθέστασαν. Θ. 7, 28, 4. Ἔδοξεν αὐτοῖς παραπλήσια καὶ ἀντέλεγον. Θ. 5, 112, 1.

A. 6. Wie nach οὐ φθάνω § 56, 5, 7 und ἅμα § 69, 6 A., so schließt καί, durch als übersetzbar, nach ἤδη (hier auch τὲ καί) und auch nach negativen Bestimmungen, wie οὐ πολλαὶ ἡμέραι διετρίβοντο, Sätze an einander. [z. Xe. An. 1, 8, 8 u. 7, 4, 12. vgl. Stallbaum z. Plat. Symp. p. 155.]

Ἤδη (τε) ἦν μεσημβρία καὶ ἄνθρωποι ᾐσθάνοντο. Πλ. συ. 220, c. — Οὔπω τούτω δύ' ἢ τρεῖς δρόμους περιεληλυθότε ἤστην καὶ εἰςέρχεται Κλεινίας. Πλ. Εὐθύδ. 273, a. [Anderes z. Her. 4, 181, 2.]

A. 7. Ähnlich wird nach Angabe einer Zeit in ihr Vorgefallenes durch καί angefügt. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ ἧκε Μένων. Ξε. ἀν. 1, 2, 6 mit d. A.

A. 8. Einer allgemeinen Bemerkung wird die Erwähnung eines unter sie gehörenden Falles angeschlossen durch καὶ νῦν und so auch jetzt, καὶ τότε und so auch damals. [Reg. z. Xe. An. u. z. Th. u. νῦν u. τότε.] Überhaupt genügt die lockere Verbindung durch καί in vielen Fällen, wo wir dem Verständnis der Leser durch genauern Ausdruck nachhelfen. Ἐνίοτε ἂν καὶ καταψευδομαρτυρηθείη τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκούντων εἶναί τι· καὶ νῦν περὶ ὧν σὺ λέγεις, ὀλίγου σοι πάντες συμφήσουσι ταῦτα Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι. Πλ. Γο. 472, a. Τὸ γένος τὸ τῶν Θρακῶν φονικώτατόν ἐστι· καὶ τότε ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων κατέκοψαν πάντας. Θ. 7, 29, 4. — Ἄξιον ἐπιδεῖξαι ὡς τοὺς ἀδικοῦντας τιμωρεῖσθε, καὶ τοὺς ὑμετέρους ἄρχοντας βελτίους ποιήσετε. Λυ. 28, 15.

A. 9. Durch und auch ist καί zu übersetzen, wenn es einen Satz anfügt, in dem bei verschiedenem Subjekt oder Objekt das Verbum des vorhergehenden oder ein synonymes vorkommt. Πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συντεταγμένους ἀπῆλθον. Ξε. ἀν. 4, 2, 21. [z. Xe. An. 1, 2, 2.]

A. 10. Sonst entspricht unserm und auch καὶ-δέ, von denen καί auch, δέ und heißt (negativ οὐδὲ — δέ z. Xe. An. 1, 8, 20), immer (ausg. bei Epikern) mit Einschiebung eines Begriffes, und zwar eines betonten, einem vorhergehenden entgegengesetzten. Δαρεῖος Κῦρον σατράπην ἐποίησε καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξεν. Ξε. ἀν. 1, 1, 2. Οὐδὲν οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν. Ξε. ἀν. 1, 8, 20.

A. 11. Καὶ-τέ gebrauchen die Attiker in der Regel nicht anders als so, daß dem τέ ein folgendes καί [oder τέ] entspricht und das dadurch zu einem Ganzen Verbundene durch das erste καί dem Vorhergehenden angeschlossen wird. [z. Xe. An. 1, 2, 18 u. z. Th. 1, 9, 3.] Οἱ Ἀθηναῖοι μαχεσάμενοι ἐνίκων καὶ τήν τε Ἑλλάδα ἠλευθέρωσαν καὶ τὴν πατρίδα ἔσωσαν. Ἀνδ. 1, 107. Τὸ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο· καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλήσιον ἦν ὁ σταθμός. Ξε. ἀν. 1, 7, 20. 8, 1.

A. 12. Καί auch fügt etwas hinzu sowohl mit Bezug auf einen vorher genannten als auch auf einen leicht denkbaren Begriff, wobei aber der Grieche oft ungleich mehr als wir Aufmerksamkeit, Gedächtnis und Kombinationsgabe voraussetzt, um auch den entfernter liegenden Begriff, der neben dem mit καί eingeführten zu denken ist, herauszufinden. [Die Reg. z. Kr.s Ausgaben u. καί] Über καὶ αὐτός § 51, 6, 6, καὶ οὗτος, καὶ ταῦτα eb. 7 A. 13 u. 13. Τῶν σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ πολὺ ἀρρωστότεραι γίγνονται. Ξε. οἰκ. 4, 2. Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ. Μέ. 451 (463). Εἰ δικαίως ἐξετάσεις, καὶ γνήσιος ὁ χρηστός ἐστιν, ὁ δὲ πονηρὸς καὶ νόθος. Μέ. 283 (290), 2. Τὸν εὐτυχοῦντα καὶ φρονεῖν νομίζομεν. Εὐ. ἀποσ. ἀδ. 143 (1006).

A. 13. Wenn in einem demonstrativen und relativen Satze ὅσπερ, ὥσπερ) verglichene Begriffe sich auf einander beziehen, so setzt der Grieche sehr selten, wie wir unser auch, sein καί bloß zu dem verglichenen Begriffe des demonstrativen Satzes [Xe. Hell. 1, 1, 27 u. Luc. νεκρ. διαλ. 13, 1. vgl. Heindorf z. Plat. Krat. 3], sondern entweder zu dem des relativen oder, was am gewöhnlichsten ist, zu beiden. [z. Xe. An. 1, 3, 6.] Eben so steht es bei ἤ (ἤ — ἤ) oder und nach ἤ als (mit der Negation in οὐδέ oder μηδέ verschmolzen), wenn letzteres auf einen Begriff der Verschiedenheit folgt. [Reg. z. Th. u. καί II.] Δοκεῖ μοι (καὶ) τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα ταὐτὰ πάσχειν ἅπερ καὶ τὰ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων. Ξε.

συ. 2, 25. Δεῖ ὑμᾶς ὥσπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. Ξε. Ἑλ. 2, 4, 9. — Δίκαιον ἢ (καὶ) τῶν ἀγαθῶν κοινωνεῖν ἢ μηδὲ τῶν ἀτυχιῶν ἀπολαύειν. Ἰσ. 15, 105. Ἐζητεῖτο οὐδέν τι μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἢ καὶ ὑπ' ἐμοῦ. Ἀντ. 5, 23.

A. 14. In derselben Weise erscheint καί in εἴ (ὡς) τις καὶ ἄλλος, wozu vorher oft ein korrelates καὶ ἐγώ, σύ, οὗτος zu denken ist. [z. Xe. An. 1, 3, 15 u. z. Th. 1, 142, 4.] Συμφέρει ὑμῖν, εἴπερ τῳ καὶ ἄλλῳ, τὸ νικᾶν. Ξε. Κυ. 3, 3, 42. Ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι, ὥς τις καὶ ἄλλος. Ξε. ἀν. 1, 3, 15.

A. 15. In manchen Verbindungen gehört καί nicht zu dem einzelnen Begriffe, vor dem es steht, sondern zu dem ganzen Satze. So in ὁ δὲ καί —. [z. Xe. An. 1, 3, 15.] Οἱ μὲν ἄντικρυς πολεμοῦσιν, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ Λακεδαιμονίους ἔτι ἡσυχάζειν δεχημέροις σπονδαῖς καὶ αὐτοὶ κατέχονται. Θ. 6, 10, 2. [Über ὁ μὲν καί z. Th. 7, 12, 1. 85, 4. 8, 47, 2.]

A. 16. Einem Frage-Pronomen oder Adverbium folgend bezeichnet καί, daß man vorzugsweise auch diesen Begriff bestimmt wissen wolle: eben, nur. [z. Xe. An. 1, 8, 15.] Anders Porson z. Eur. Phoin. 1373: Dic praeterea, und Herm. z. Vig. 320: Qui τί χρὴ καὶ λέγειν interrogat, is non solum quid, sed etiam an aliquid dicendum sit dubitat. vgl. Engelhardt z. Plat. Euthyphr. p. 93 u. Schneider z. Rep. 571, c.] Τί καὶ βούλεσθε ὦ νεώτεροι; Θ. 6, 38, 4. Ἐκέλευσεν εἰπεῖν ποῦ καὶ ἐπλήγη. Ξε. ἀν. 5, 8, 2. Εἶμι τηρήσουσ' ὅ, τι καὶ δράσει ποτέ. Ἀρ. ἐκ. 946. Vgl. Blaydes z. Ar. Frie. 1289.

A. 17. Ähnlich bezeichnet καί nach ἐπεί, ἐπειδή, ἵνα, wofern es nicht etwa bloß zum nächstfolgenden Begriffe gehört, eine Hervorhebung: ja, doch (eig. nicht nur aus andern Gründen, sondern auch weil, damit). Vgl. Engelhardt z. Pl. Lach. p. 57. Ὅπως σώσεις μ', ἐπεὶ κἀπώλεσας. Ἀρ. νε. 1177. Πρωταγόρας ῥᾳδίως ἐπεκδιδάξαι, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἐξεδίδαξεν. Πλ. Πρω. 328, e. Μὴ παρὰ δόξαν ἀποκρίνου, ἵνα καί τι περαίνωμεν. Πλ. πολ. 346, a. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben u. καί II.)

A. 18. Insofern der Begriff, der nach καί folgt, ein übergewichtlich bedeutsamer ist, läßt es sich übersetzen selbst, sogar, gar. Hieher gehört auch die Verbindung mit numerischen Begriffen, wie καὶ πάντες auch alle noch übrigen [z. Xe. An. 1, 8, 2], sogar alle; καὶ μάλα und καὶ πάνυ gar sehr (eig. und auch sehr, und zwar sehr) u. ä., wie καί vor Komparativen (etiam) u. vor Superlativen (vel). Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausg. u. καί II. Über καί (mit der Negation in οὐδέ und μηδέ verschmolzen) bei Participien § 56, 13, 2. Καλόν γε καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά. Αἰσ. 278 (387). Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου. Μέ. 257. — Ἔστιν ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἐπαινεῖσθαι, οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν. Πλ. Μενέξ. 237, c. Ἀμείνων ἂν εἴη ὁ ἑνὶ δυνάμενος ἀρεστοὺς ποιεῖν ἢ ὅστις καὶ πολλοῖς; Ξε. συ. 4, 59. Πολίτης προδότης καὶ τρίς, οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι δίκαιος. Δη. 19, 110. [z. Th. 1, 44, 1.] Οὗτος ὁ νόμος καὶ μάλα καλῶς ἔχει. Αἰ. 3, 33. Δοκεῖ μοι πρὸ Ἕλληνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη (ἡ Ἑλλάς). Θ. 1, 3, 2. [Kr. z. Dion. p. 274.] Τοὐμόν γε φράζω ὄνομα καὶ λίαν σαφῶς. Ἀρ. ἱπ. 1231. Οἷς πλεῖσται μεταβολαὶ ἐπ' ἀμφότερα ξυμβεβήκασι, δίκαιοί εἰσι καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις. Θ. 4, 17, 4.

A. 19. Wenn das Wort nach καί den Begriff des Geringfügigen enthält, so übersetzen wir καί (negiert οὐδέ, μηδέ) durch auch nur, schon (vgl. § 51, 15, 3); durch schon auch in καὶ πάλαι. Τύραννον εἶναι μωρία τὸ καὶ θέλειν. Εὐ. Ἀντιγ. 5 (72), 2. Ὡς τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἡδὺ καὶ βραχὺν χρόνον λαθέσθαι τῶν παρεστώτων κακῶν. Σο. ἀποσ. 358 (372). Οὐδὲ νοῦν ἔχει τὸ λέγειν ὧν μήτε τινὰ ἀνάγκην μήτε τὸν εἰκότα λόγον καὶ μετρίως ἄν τις εἰπεῖν εἴη δυνατός. Πλ. Τίμ. 68, b. Ἐξῆν αὐτοῖς καὶ μηδένα λιπεῖν. Ξε. Ἑλ. 2, 3, 41. — Δίκαι' ἔμοιγε καὶ πάλαι δοκεῖς.

λέγειν. Ἀρ. ὄρ. 1674. Γνωρίμως μοι εἶχε καὶ πάλαι. Δη. 53, 4. [Heindorf z. Pl. Soph. 7.]

A. 20. Καί auch kann nach καί und eintreten, wenn auch nur ein Wort dazwischen steht: καί τις καί, καὶ ἔτι καὶ νῦν, καὶ δὴ καί.

A. 21. Über καὶ εἰ, ἐάν und εἰ, ἐὰν καί § 65, 5, 15. [vgl. Engelhardt z. Pl. Apol. p. 196 s.] Mehrdeutig ist καὶ γάρ: 1) etenim, so daß καί sich auf den ganzen Satz bezieht; 2) nam etiam, so daß καί dem nächsten Begriffe angehört; 3) nam et, so daß καί einem folgenden καί entspricht. So kann καὶ γὰρ συμμαχεῖν ἐθέλουσι heißen: 1) denn sie sind auch entschlossen, verbündet zu sein; 2) denn auch verbündet zu sein sind sie entschlossen; 3) denn nicht nur verbündet zu sein sind sie entschlossen, sondern auch — etwa καὶ προσέχειν τὸν νοῦν. (Δη. 4, 9.) In der zweiten (und dritten) Bedeutung kann auch der gegensätzliche Begriff zwischen καί und γάρ eingeschoben werden. [z. Th. 1, 31, 2 vgl. 77, 1.] Nur in der ersten und zweiten Bedeutung wird καὶ γάρ negiert οὐδὲ γάρ. Zu der [ersten oder] zweiten gehören auch καὶ γὰρ εἰ (ἐάν) und οὐδὲ γὰρ εἰ (ἐάν). Vor kommen auch καὶ γὰρ καί etenim etiam [z. Th. 6, 61, 2] und καὶ (οὐδὲ) γὰρ οὐδέ. Ἐξέλωμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν· καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους ἐποίησαν ἀνήκεστα κακά. Ξε. ἀν. 2, 5, 5. Πάμφιλος γαμεῖ; γαμείτω. καὶ γὰρ ἠδίκησέ με. Κωμ. ἀδ. 70 (297). Οἶδ' ἐγὼ ἄνδρ' ὄντα τὸν σὸν παῖδα· καὶ γὰρ ἐχθρὸς ὢν ἀκούσεται τά γ' ἐσθλὰ χρηστὸς ὢν ἀνήρ. Εὐ. Ἡρ. 998. Ξένους ξένιζε· καὶ σὺ γὰρ ξένος γ' ἔσῃ, Μέ. μο. 400. (Αἰδοῦς γε καὐτὸς δυςκρίτως ἔχω πέρι, καὶ δεῖ γὰρ κἄστιν οὐ μέγα κακόν. Εὐ. Ἐρε. 12 (367). Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα· καὶ γὰρ ἂν φύσει σπουδαῖος ᾖς, πένης δέ, καταγέλως ἔσῃ. Κράντωρ Στ. 96, 13. Δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προςγίγνεται. Σο. Ἠλ. 770. Οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰκίαν ἄνευ κακοῦ· καὶ γὰρ τὸ γῆμαι καὶ τὸ μὴ γῆμαι κακόν. Σουσ. 1. Über καὶ γὰρ οὖν und daher denn vgl. Kr. z. Xe. An. 1, 9, 8. Über καὶ γὰρ οὐδέ z. Th. 5, 7, 3, οὐδὲ γὰρ οὐδέ z. Her. 4, 16. vgl. Dem. 27, 43 u. Xe. Kyr. 7, 2, 20.]

33. *Καίπερ* obgleich, *καίτοι* und doch § 56, 13, 2.

34. *Μά* ist Schwurpartikel: bei. Vgl. *νή*.

A. Es steht mit dem Ac. der Gottheit, bei der man schwört und zwar bei Abläugnungen (ἀπωμοτικόν), indem die Negation οὐ vorhergeht oder folgt, oft beides vgl. § 67, 11, 3, oder doch im Zusammenhange liegt. [Reisig Conjectt. p. 106.] Bejahend ist νὴ τὸν —. Doch findet sich auch bejahend ναὶ μὰ —. Elliptisch findet sich μὰ (wie νή) τόν oder τήν nach § 50, 5, 9. [Schol. z. Ar. Frö. 1370.] Οὐκ ἔστιν οὔτε ζωγράφος, μὰ τοὺς θεούς, οὔτ' ἀνδριαντοποιὸς ὅστιν ἂν πλάσαι κάλλος τοιοῦτον οἷον ἀλήθει' ἔχει. Φιλή. 68 (72). Εἰ πλείω μοι δοὺς ἀπίοις ἢ λαμβάνων παρ' ἐμοῦ, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ ἂν δυναίμην μὴ αἰσχύνεσθαι. Ξε. Κυ. 5, 4, 32. Οὐκ ἐβάλλετο; Μὰ Δί' ἀλλ' ὁ δῆμος ἀνεβόα κρίσιν ποιεῖν. Ἀρ. βά. 779. — Οὐκ ἂν σωφρονεῖν ἄν τίς σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλέον ἕξειν. Ξε. Κυ. 1, 6, 26. Φημὶ ἔγωγε. Μὰ τὸν — οὐ σύ γε. Πλ. Γο. 466, e. — Ἀνάσχου ἐλεγχόμενος. Νὴ Δί' ἔφη, ἀνεχέσθω μέντοι. Ξε. συ. 4, 4.

35. *Μέν* freilich: zwar. Vgl. § 69, 16, 1—3. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben.]

A. 1. Eig. aus μήν abgeschwächt hat μέν dessen Bedeutung freilich, gewiß z. T. auch in der gew. Sprache beibehalten, namentlich in μὲν οὖν immo, vielmehr, oder in πάνυ, παντάπασι, κομιδῇ μὲν οὖν kräftiger bejahend (§ 64, 5, 4) und in ἀλλὰ μὲν δή, καὶ μὲν δή, οὐ μὲν δή. In allen

diesen Verbindungen erscheint μήν nie. [Kr. Rec. in d. Hall. LZ. Sept. 1827 S. 13 f. vgl. z. Xe. An. 1, 7, 6. 9, 13.] Χαριέν γέ τι πρᾶγμά ἐστιν ἡ φιλοσοφία. Ποῖον, ἔφη, χάριεν ὦ μακάριε; οὐδενὸς μὲν οὖν ἄξιον. Πλ. Εὐθύδ. 304, e. Ἄθλιος οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος κατὰ τὸν σὸν λόγον. Εἴπερ γε ὦ φίλε ἄδικος. Ἀλλὰ μὲν δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; Πλ. Γο. 471, a. Οὐ μὰ Δί', εἶπον ἐκεῖνοι, οὐ μὲν δή γ' ἔχαιρον. Ξε. Κυ. 6, 3, 10.

A. 2. Ähnlich steht (μέν ohne entsprechendes δέ) bei einzelnen Begriffen, wie ἐγὼ μέν —, wobei man sich einen Gegensatz mit δέ hinzudenken kann. Ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων. Ξε. Ἑλ. 4, 1, 36. Αὕτη μὲν ἡ μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν. Ἀρ. Θε. 928. [Vgl. Schneider z. Pl. Rep. 557, c.]

A. 3. Im gegensätzlichen Bezuge zu μέν stehen meist δέ oder μέντοι, seltener τοίνυν, ἀτάρ, ἀλλά, μήν, οὐ μὴν ἀλλά. [Reg. z. Kr.s Ausgaben u. μέν.] Vgl. noch δέ und εἶτα. Oft verschwebt der Gegensatz in andern Wendungen. [Kr. Ind. z. Xe. An. in μέν.] Über μέν γε G. Hermann z. Vig. 296, b, Dobree z. Ar. Pl. S. (131), Buttm. z. Dem. Meid. 21, 7 u. Elmsley z. Eu. Med. 1062. vgl. Poppo z. Xe. Kyr. 2, 1, 16 u. Kr. z. Th. 1, 40, 3. 3, 39, 2. Μὲν δή und μὲν οὖν stehen häufig wie unser also, nun, wenn man das Vorhergehende zusammenfassend abschließt und mit δέ etwas Neues anfügt; bloß μέν § 59, 1, 11. Über μέν in Fragen Hermann zu Eu. Med. ed. Elmsley v. 1098 u. Badham z. Eu. Jon 520.

36. *Μέντοι* freilich; jedoch.

A. Freilich heißt es besonders in bestätigenden Antworten § 64, 5, 4; jedoch in Gegensätzen § 69, 35, 3; doch in Fragen, auch in οὐ — μέντοι nicht wahr? — doch. Zwischen καὶ (—) μέντοι und doch, und zwar kann ein betonter Begriff eingeschoben werden. Vgl. 32 A. 10. [z. Xe. An. 1, 8, 20.] Ἥδομαι μὲν ὑπὸ ὑμῶν τιμώμενος· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι οὐ δοκεῖ μοι συμφέρον εἶναι. Ξε. ἀν. 5, 9, 26. Φέρ' ἴδω, τί μέντοι πρῶτον ἦν; ἐπίνομεν. Ἀρ. Θε. 630. Οὐ σὺ μέντοι Ὁμήρου ἐπαινέτης εἶ; Πλ. Πρω. 309, a. — Ἀκούω τοὺς Ἀθηναίους δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα. Ξε. ἀν. 4, 6, 16. Über μέντοι — γε z. Th. 1, 3, 2, γὲ μέντοι z. Xe. An. 1, 9, 14 u. Hermann z. Vig. 337. Nach einer Anrede wie das einfache τοι (vgl. 61, 1) οὗτος σὲ λέγω μέντοι, σὲ τὸν τεθνηκότα. Ἀρ. βά. 171.

37. *Μέχρι* bis, als Präposition, lokal und temporal gebraucht hat den Ge.; als Konjunktion, auch mit *οὗ*, bis, so lange als.

A. Die Nachweisungen unter ἔστε. [Μέχρι πρός Pl. Tim. 25, b u. Xe. Hell. 4, 3, 9. vgl. ἔστε.]

38. *Μή* nicht; damit nicht; doch nicht —? Vgl. *ἆρα*.

A. 1. Über μή nicht § 67, 1 ff., elliptisch eb. 14 A. 3 u. 5, μή μοι ꝛc. § 62, 3, 12 [Heindorf z. Pl. Prot. 25], damit nicht, daß nicht mit dem Indikativ § 54, 8, 8 vgl. 12; mit dem Konjunktiv eb. A. 1 u. 2, ohne einleitenden Satz eb. A. 13; mit dem Optativ eb. A. 1 u. 2; μή (οὐ) daß (nicht) nach den Begriffen der Furcht u. ä. eb. A. 9 u. 10. Hier findet sich zuweilen μή mit ἄν und dem Optativ so, als ob der Begriff der Furcht mit μή nicht vorherginge. Εἰ δοκοίην ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθείην. Ξε. ἀν. 5, 9, 28.

A. 2. Über μή doch nicht —? s. S. 279, Z. 12.

39. *Μήν* doch, allerdings, vero. Vgl. 28, 1.

A. 1. Es ist teils bekräftigend teils adversativ, am gewöhnlichsten letzteres, meist jedoch in Verbindung mit andern Partikeln. Häufig ist ἀλλὰ

μήν at vero, καὶ μήν et vero, et sane, oft nur etwas Neues gegensätzlich anknüpfend; ferner aber [z. Xe. An. 1, 9, 18, vgl. Herm. z. Vig. 332] und atqui, nun aber, Einwürfe und Schwierigkeiten einleitend. Über οὐ μὴν ἀλλά (viel seltener οὐ μέντοι ἀλλά) § 67, 14, 2. Γέ kann nach μήν nicht anders als nach Einschiebung eines Wortes folgen. Ταῦτα χρὴ δρᾶν, εἰ Τιμαίῳ ξυνδοκεῖ. Δοκεῖ μήν. Πλ. Τίμ. 20, b. Φιλονεικίας ἢ φιλοτιμίας ἕνεκα ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναί φησιν, ἀδικεῖν μὴν ἑκόντας πολλούς. Πλ. νό. 860, d. Ὁ πόλεμός ἐστιν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου· ἀλλὰ μὴν ὅτι γε οὐ στήσεται δῆλον. Δη. 4, 43. Μὴ τὸν ἐμὸν οἴκει νοῦν· ἔχεις γὰρ οἰκίαν. Καὶ μὴν ἀτεχνῶς γε παμπόνηρα φαίνεται. Ἀρ. βά. 106. Οὐ καθέξω τειχέων ἔσω στρατόν. Καὶ μὴν τὸ νικᾶν ἐστι πᾶν εὐβουλία. Εὐ. Φοί. 721.

A. 2. Nach τίς, ποῖος, ποῦ ꝛc. ist μήν unser sonst: τί μήν was sonst, warum nicht? Τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. Τί μήν; Πλ. νό. 690, a. Βούλει ἐγώ τιν' εἴπω λόγον ὃν τῶν περὶ ταῦτα τινῶν ἀκήκοα; Τί μήν; Πλ. Φαῖ. 272, c. [Schneider z. Pl. Rep. 582, c.]

40. *Μηδέ*, *μήτε*, *μήτι*, *μήτοι* s. *οὐδέ* ꝛc.

41. *Μῶν* doch nicht —?

A. Obwohl es aus μὴ οὖν entstanden ist (Lobeck Pathol. el. II, 103), so findet sich doch, da der Ursprung verwischt ist, auch μῶν μή und μῶν οὖν. [Herm. z. Vig. 252.] Μεγάλης σχῆμα οἰκήσεως ἢ σμικρᾶς αὖ πόλεως ὄγκος μῶν τι πρὸς ἀρχὴν διοίσετον; Οὐδέν. Πλ. πολιτ. 259, b. Ἐὰν ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν μὴ οὐδὲν ἧττον ἀπολεῖ τὴν αὑτῆς δύναμιν ἢ οὐδὲν ἧττον ἕξει; Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Πλ. πολ. 351, e. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεούς; Πλ. νό. 966, b.

42. *Ναί* ja § 64, 5, 4 und 69, 34 A.

43. *Νή* bei § 69, 34 A.

44. *Νύν* nun, also. [Lobeck z. So. A. 1332.]

A. Mehr dramatisch (lang bei Ar., lang und kurz bei den Tragikern vgl. Dial. Sy. § 69, 52, 3) findet es sich doch auch in der Prosa, namentlich, wie δή, bei Imperativen. [Z. Xe. An. 7, 2, 26.] Über den Accent § 9, 3, 5.

45. *Ὅμως* dennoch. Bei Participien § 56, 13, 3. [Heindorf z. Pl. Theait. 9.]

46. *Ὅπως* wie; damit.

A. 1. Ὅπως ist eig. relatives Fragewort: wie, quomodo, vgl. § 51, 8, 1 u. 17 A. 1 u. 3. Als solches kann es mit dem Indikativ, dem Optativ mit und ohne ἄν wie mit dem Konjunktiv verbunden werden nach § 54, 6, 2 u. 6. 7 A. 1, vgl. § 65, 1 E.; über den Indikativ des Futurs § 53, 7, 7. Selten steht es in der Prosa dem gesetzten oder denkbaren οὕτως oder einem ähnlichen Begriffe korrelat als Relativ [z. Xe. An. 2, 1, 6], mit den Konstruktionen, deren die Relative überhaupt empfänglich sind; noch seltener (wie ὡς) für ὅτι (nach negierten verbis sentiendi oder dicendi, negativen oder gleichbedeutenden Fragesätzen) außer in οὐχ ὅπως § 67, 14, 3), [μὴ ὅπως Xe. Kyr. 1, 3, 10], das auch ohne eine nach dem folgenden ἀλλά eintretende Negation (ἀλλὰ καί) gebraucht wird. Ὅπως ἕκαστος ὑμῶν χαίρει καὶ βούλεται, τοῦτον τὸν τρόπον φερέτω τὴν ψῆφον. Ἰσ. 15, 323. Ποίει ὅπως ἄριστόν σοι δοκεῖ εἶναι. Ξε. Κυ. 4, 5, 50. Χρὴ τοὐμὸν σῶμα θάπτειν οὕτως ὅπως ἂν ἡγῇ νόμιμον εἶναι. Πλ. Φαίδ.

115, e. — Οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχή, ἐπειδὰν τοῦ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι. Ξε. Κυ. 8, 7, 20. Τοῦτον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὅπως οὐ δίκαιόν ἐστιν ἀποθνῄσκειν; Ξε. Ἑλ. 7, 3, 11. — Ἐν ὀλιγαρχίᾳ ἐκ δημοκρατίας γενομένῃ πάντες αὐθήμερον ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρῶτος ἕκαστος εἶναι. Θ. 8, 89, 4. (Vgl. Thuk. 1, 35, 3, Lys. 30, 26, Js. 8, 45, Dem. 6, 9. 21, 11, Xe. Hell. 5, 4, 34.) (Vgl. Hertlein z. Xe. Kyr. 3, 3, 20.)

A. 2. Über ὅπως damit; 1) mit dem Indikativ § 54, 8, 7 u. 8, des Futurs eb. A. 5 u. 6; 2) mit dem Konjunktiv A. 1 u. 2, und ἄν eb. A. 4. [vgl. Engelhardt z. Pl. Lach. p. 15 s. u. Heind. z. Phaid. 8]; 3) mit dem Optativ eb. A. 1 u. 2. Ὅπως (μή) ohne einleitenden Satz eb. A. 7 u. 13. Πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανείη.? Ξε. Κυ. 8, 1, 39. Über ὅπως μή nach Verben des Fürchtens § 54, 4, 11.

47. *Ὅτε, ὁπότε, ὅταν, ὁπόταν* wann, da. [Herm. z. So. OK. 1699.]

A. Über den Unterschied § 51, 8, 1 u. 17 A. 1. Mit dem Indikativ § 54, 16, 1—3. § 65, 7, 2; mit dem Optativ § 54, 17 A. 1—5 u. § 65, 7, 3—5; brachylogisch § 56, 7, 13; da, weil § 54, 16, 3; mit dem Infinitiv 55, 4, 9. Ὅταν, ὁπόταν mit dem Konjunktiv § 54, 16, 4. 17 A. 1 u. 4, § 65, 7, 3—6.

48. *Ὅτι* daß; weil. S. § 65, 1, 1—6 u. 8, 1, vgl. § 56, 7, 12.

A. 1. Eig. das Neu. von ὅστις und daher auch bei Superlativen § 49, 10 u. A. 1—3 u. in ὅτι μή außer § 65, 5, 11. Über ὅτι daß, der Umstand, daß, eb. 1 A. 3, weil eb. 8 A. 1; 1) mit dem Indikativ § 54, 6, 1 u. 3, und ἄν eb. A. 6; 2) mit dem Optativ eb. A. 2, und ἄν eb. A. 6; 3) mit dem Infinitiv § 55, 4, 10. [Heindorf z. Pl Phaid. 19.] Nie steht es mit dem Konjunktiv. Verschiedenheit von synonymen Konstruktionen § 65, 1, 4. Stellung (auch doppelt) eb. A. 5; brachylogisch eb. A. 6; für unser Anführungszeichen eb. A. 2; ὅτι τί § 51, 17, 7; οὐχ ὅτι, μὴ ὅτι § 67, 14, 3. [Hermann z. Vig. 253 u. Heindorf z. Pl. Lys. 37.]

A. 2. Wie δῆλον ὅτι, nicht δηλονότι zu schreiben (Schneider z. Pl. Rep. 372, c, s. jedoch Buttmann Reg. z. Plat. Men. vgl. And. 1, 30) gebrauchte man (εὖ) οἶδ' ὅτι fast adverbial, ursprünglich mit Ergänzung des vorhergehenden Verbums. [z. Th. 6, 34, 7.] Ποιήσεις οἶδ' ὅτι. Ἀρ. εἰρ. 365. (Ὅτι) ταῦτ' ἀφαιρεῖσθαι πειράσεταί μ' εὖ οἶδ' ὅτι. Ἀρ. βά. 701. Πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων γ' ἄν, εἰ καὶ μὴ ποιοῦσι τοῦτο, καὶ λέγειν δεῖν καὶ πράττειν πάντα τὰ πράγματα προειμέν' ὁρῶ. Δη. 9, 1.

49. *Οὐ, οὐκ, οὐχ, οὐχί* nein, nicht, § 67, 1—14.

Über οὐ, οὐκ, οὐχ § 11, 11; das seltene οὐχί steht mit Nachdruck; über die Betonung § 9, 2 u. A. 4, vgl. § 67, 10, 2; οὔ nein § 64, 5, 4, οὐ nicht § 67, 1 ff.; elliptisch eb. 14 A. 1—3 u. 5; οὐ μή 53, 7 A. 5 u. 6, vgl. μή 69, 38.

50. *Οὐδέ, μηδέ* als negiertes *καί* (auch, selbst) heißen auch nicht, selbst nicht, nicht einmal; als negiertes *δέ* noch auch, und nicht.

A. Zu einem einzelnen Begriffe gehörig, stehen sie in der Regel unmittelbar vor demselben; bei Participien 56, 13, 2. Über οὐδ' ἂν εἷς, οὐδ' ὑφ' ἑνός, οὐδὲ μεθ' ἑτέρων § 24, 2, 2 u. § 68, 4, 2; οὐδ' αὐτός § 51, 6, 6; οὐδ' ὁστισοῦν zc. § 51, 15, 3; οὐδ' εἰ, ἐάν § 65, 5, 17; οὐδὲ γάρ, καὶ γὰρ οὐδέ (und so auch οὐδὲ γὰρ οὐδέ) § 69, 32, 21; ἢ οὐδέ eb. A. 13. Sätze

verbindend heißen sie noch auch, wenn ein negativer, und nicht, wenn, was ziemlich selten ist, ein affirmativer Satz vorhergeht (hier gew. καὶ οὔ, καὶ μή vgl. Dial. Sy. § 69, 60 u. Engelhardt z. Pl. Lach. p. 63 ff.). Über die Verbindung des Verschiedenartigen § 56, 14, 2, § 59, 2, 6, § 60, 5, 1 u. 6 A. 2. Wenn οὐδέ, μηδέ noch auch einzelne Begriffe verbinden, so sind dies eig. nur zwei unter ein Verbum gefaßte Sätze. (Ohne vorhergehende Negation zwischen zwei Begriffen stehend können οὐδέ, μηδέ auch den ersten mit negieren = οὔτε — οὐδέ, μήτε — μηδέ vgl. Th. 6, 55, 2. 8, 99, 1 u. z. 5, 18, 2.) Vgl. noch οὔτε. Ὥσπερ δὲ θνητὸν καὶ τὸ σῶμ' ἡμῶν ἔφυ, οὕτω προσήκει μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν ἀθάνατον ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται. Εὐ. Φιλ. 9 (796). — Ἐπὰν γήμῃς, οὐδὲ σαυτοῦ κύριον ἔξεστιν εἶναι. Ἄλεξις 289 (262), 7. Μηδὲ βελόνης ὦ φίλτατ' ἐπιθύμησον ἀλλοτρίας ποτέ. Φιλή. Στ. 1 p. LXV. — Οὐ τοὺς κρατοῦντας χρὴ κρατεῖν ἃ μὴ χρεών, οὐδ' εὐτυχοῦντας εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί. Εὐ. Ἑκ. 282. Μή μοί ποτ' εἴη χρημάτων νικωμένῳ κακῷ γενέσθαι, μηδ' ὁμιλοίην κακοῖς. Εὐ. Δικ. 12 (346). Δεῖ ποιεῖν τῶν σιτίων ἐπάξιόν τι, μηδὲ περινοστεῖν σχολὴν ἄγοντα, τῷ ζῆν πολεμιώτατον κακόν. Ἄλεξις 291 (280). Οὐδεμία τέχνη οὐδ' ἀρχὴ τὸ αὑτῇ ὠφέλιμον παρασκευάζει. Πλ. πολ. 346, e. Μὴ πάντ' ἄκουε μηδὲ πάντα μάνθανε. Διον. Κω. 2, 27. Ὑπολειφθέντες καὶ οὐ δυνάμενοι εὑρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανώμενοι ἀπώλοντο. Ξε. ἀν. 1, 2, 25. — (Αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης ἧκον. Θ. 8, 99, 1.)

51. *Οὐκοῦν* oder *οὐκ οὖν* also nicht? also; *οὔκουν* 1) behauptend: a) also nicht; b) gewiß nicht; 2) fragend: a) also nicht? b) nicht in der That? [Hermann z. Vig. 261 u. Breitenbach Zeitschr. f. AW. 1841 Nr. 13 u. 14.]

A. 1. Οὐκοῦν, zuweilen οὐκ οὖν geschrieben, setzt, eig. fragend, die Bestätigung des Erfragten voraus: also nicht? nun nicht? Da aber der Redende so in der That seine eigene Meinung ausspricht, so erhielt οὐκοῦν eine versichernde Bedeutung: also (nun), sonach. Τί τὸ ζῆν; ψυχῆς φήσομεν εἶναι; Μάλιστά γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀρετήν τινά φαμεν ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. Πλ. πολ. 353, d. — Τί φήσομεν; ἢ τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομέν; οὐκοῦν ὑπόλοιπον δουλεύειν. Δη. 8, 59. Οὐκ ἄλλως ἔγωγέ φημι. Οὐκοῦν οὐκ ἂν εἴη τὸ μὴ λυπεῖσθαί ποτε ταὐτὸν τῷ χαίρειν. Πῶς γὰρ ἄν; Πλ. Φιλ. 43, d.

A. 2. Οὔκουν heißt, je nachdem οὖν also oder gewiß bedeutet, mit stärkerer Betonung des nicht 1) affirmierend: a) also nicht; b) gewiß (nun) nicht: (2) fragend: a) also nun? b) nicht in der That? nun nicht?) Ἐστὲ ὑμεῖς πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἀφελέσθαι ἕτοιμοι. οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν. Δη. 8, 42. Οὐκ εἴκεις κακοῖς, πρὸς τοῖς παροῦσι δ' ἄλλα προσλαβεῖν θέλεις. οὔκουν ἔμοιγε χρώμενος διδασκάλῳ πρὸς κέντρα κῶλον ἐκτενεῖς. Αἰσ. Προ. 320 (2). — (Δέδοικ' ἔγωγε· καὶ τὰ πρὶν γὰρ ἐκ λόγων καλῶν κακῶς ἔπραξα, σοῖς πεισθεὶς λόγοις. Οὔκουν ἔνεστι καὶ μεταγνῶναι πάλιν; Σο. Φι. 1270. Πρόσθεν οὐκ ἀνὴρ ὅδ' ἦν; Ἐχθρός γε τῷδε τἀνδρὶ καὶ τὰ νῦν ἔτι. Οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν; Σο. Αἴ. 79.)

52. *Οὖν* allerdings, in der That; also. (Rost über die Ableitung von *οὖν*. Gotha 1859, 4.)

A. 1. Es hat den Grundbegriff der Bestätigung. So in μὲν οὖν, πάνυ μὲν οὖν, οὐ μὲν οὖν § 64, 5, 4 u. 69, 35, 1; ἀλλ' οὖν § 69, 4, 5; in καὶ οὖν und γὰρ οὖν [Elmsley z. So. OK. 495] wie bei Relativen. Daraus entwickelt sich die Bedeutung (nur) immer, — cunque — § 51, 15, 2—4. Πολλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ εἶπε, βοηθῶν ἐμοί· καὶ οὖν καὶ ἄρτι ἀπ'

ἐκείνου ἔρχομαι. Πλ. Πρω. 309, b. Ἐπιστήμη ἐστὶ ψευδὴς καὶ ἀληθής; Οὐδαμῶς. Δῆλον γὰρ οὖν ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστιν. Πλ. Γο. 454, d. Εἰ ἔστιν, ὥσπερ οὖν ἐστι θεὸς ἤ τι θεῖον ὁ Ἔρως, οὐδὲν ἂν κακὸν εἴη. Πλ. Φαῖ. 242, e.

A. 2. Auch in δ' οὖν kann οὖν diese Bedeutung haben, namentlich wo man einer zweifelhaften Angabe eine entschiedene Thatsache beifügt: gewiß aber ist, daß —. [z. Xe. An. 1, 2, 12. 3, 5.] Παρεκάθητο αὐτῷ νέον ἔτι μειράκιον, ὡς μὲν ἐγῴμαι, καλόν τε κἀγαθὸν τὴν φύσιν, τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός. Πλ. Πρω. 315, d.

A. 3. Aus der Grundbedeutung entwickelt sich die einer bestätigenden Zurückweisung auf das Vorhergehende: also, nun, die es auch in δ' οὖν haben kann. [Reisig Enarr. z. So. OK. 1439 u. Kr. z. Th. 4, 82.] So steht es epanaleptisch, besonders nach Parenthesen. § 65, 9, 2. Über μὲν οὖν bei Übergängen wie μὲν δή vgl. § 69, 35, 3. Ἀμφοῖν ταὐτὰ ἐδόκει μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα. ἐπεὶ δ' οὖν οὗτοι ἐδόκουν ἀπρόθυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα. Ξε. ἀν. 5, 10, 7. Ὁ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ὕστερος προςιὼν καὶ τάξις αὐτῷ ἑπομένη τῶν ὁπλιτῶν, εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα. Ξε. ἀν. 1, 5, 14. [z. Th. 3, 95, 1. vgl. 6, 64, 3.]

A. 4. Als konsekutive Partikel bezeichnet οὖν eine Folge durch Einwirkung des Vorhergehenden begründet (reale oder faktische Wirkung): dem zu Folge, deshalb, also. Ἀναρχίᾳ ἂν καὶ ἀταξίᾳ ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους εἶναι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν. Ξε. ἀν. 3, 2, 30. Über τί οὖν; z. Xe. An. 5, 8, 11.

53. *Οὔτε*, *μήτε* weder, noch.

A. In der Regel erscheinen sie nur korrespondiv, meist οὔτε — οὔτε, μήτε — μήτε weder — noch oder οὔτε (μήτε) — τέ nicht nur nicht — sondern auch, neque — et (schwerlich τέ — οὔτε oder μήτε. Vgl. Elmsley z. Soph. Oid. K. 367 u. Herm. z. Eur. Iph. T. 685). Über οὔτε — μήτε § 59, 2, 7; zw. οὐ — οὔτε ɪc. Dial. Sy. 69, 64, 2 vgl. Engelhardt z. Pl. Lach. p. 68 ss. οὐδὲ — οὔτε. Πλ. Χαρ. 171, b. Über die Verbindung des Verschiedenartigen § 56, 14, 2. § 59, 2, 6. § 60, 5, 1 u. 6 A. 2. Selten sind οὔτε (μήτε) — καί oder ἀλλά, häufiger τέ — δέ, οὔτε (μήτε) δέ (§ 69, 16, 6), οὔτε — οὐδέ, μήτε — μηδέ, hingegen οὐδὲ — οὐδέ nur wenn das erste οὐδέ auch nicht, selbst nicht oder noch auch bedeutet. Ὃς οὔτ' ἐρυθριᾶν οἶδεν οὔτε δεδιέναι, τὰ πρῶτα πάσης τῆς ἀναιδείας ἔχει. Δίφ. 97 (135). Μήτ' εὐτυχοῦσα πᾶσαν ἡνίαν χάλα, κακῶς τε πράσσουσ' ἐλπίδος κεδνῆς ἔχου. Εὐ. Ἰνώ 21 (413). Τοιοῦτον οὐδὲν οὔτ' ἦν μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ. Δη. 19, 149. Οὐκ ἔστιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα οὐδ' ἄλλο δυςφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή. Εὐ. Δα. 13 (322). (Ἄλεξ. 295.) Σύ γε οὐδὲ ὁρῶν γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. Ξε. ἀν. 3, 1, 27. Δήμῳ γε μήτε πᾶν ἀναρτήσῃς κράτος μήτ' αὖ κακώσῃς πλοῦτον ἔντιμον τιθείς· μηδ' ἄνδρα δήμῳ πιστὸν ἐκβάλῃς ποτέ, μηδ' αὖξε καιροῦ μεῖζον. Εὐ. Πλει. 2 (628), 1.

54. *Οὔτι* nicht etwa, nicht eben, gar nicht [*οὔτι γε*] *μήτι γε* (*δή*, *δὴ — γε*) geschweige denn. [Stallbaum z. Pl. Prot. p. 45 u. Phaidr. p. 192.]

A. Über die Form § 25, 8, 4. Σφαλερόν, οὔτι γέλωτα ὀφλεῖν, ἀλλὰ μὴ σφαλεὶς τῆς ἀληθείας κείσομαι. Πλ. πολ. 450, e. Οὐκ ἔνι αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μήτε γε δὴ τοῖς θεοῖς. Δη. 2, 23.

55. *Οὔτοι*, *μήτοι* ja nicht, doch nicht. [Hermann z. Vig. 266.]

A. Beide gehören in der Regel zu einem bestimmten Verbum. Ἐπίσχες· οὗτοι τὸ ταχὺ τὴν δίκην ἔχει. Εὐ. Φοί. 452. Ὁ μὴ φέρων εὖ τι τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀγαθῶν ἀλόγιστός ἐστιν, οὗτοι μακάριος. Μέ. 595 (621) (οὐχί Meineke).

56. *Πέρ* gerade, eben § 25, 9, 2.

A. Aus dem alten πέρι sehr entstanden, urgiert es die Identität: ὁ αὐτὸς ὅσπερ gerade derselbe, welcher. In der gew. Sprache kommt es nicht leicht anders vor als den Bedingungs- und Zeitpartikeln wie den Relativen angehängt und in καίπερ; ἤπερ Th. 6, 40, 1 verdächtigt Kr.

57. *Πλήν* außer, ausgenommen.

A. Über πλήν als präpositionsartiges Adverbium § 47, 29, 2. Häufig steht es auch als Konjunktion, sowohl mit einem vollständigen Satze als mit einem dem vorhergehenden Verbum angefügten Kasus, so daß man das Verbum mit der Negation ergänzen muß. Πάντες ἄνθρωποι ἡδέως προςδέχονται τὰς ἑορτάς, πλὴν οἱ τύραννοι. Ξε. Ἱέρ. 1, 18.

58. *Πρίν* vorher; als Konjunktion bevor. Auch nach *πρότερον* und *πρόσθεν* steht in der Regel nicht *ἤ* sondern *πρίν*, wo es auch ohne dieselben stehen müßte. Kr. z. Xe. An. 3, 1, 16. (J. Sturm, geschichtliche Entwickelung der Konstruktionen mit *πρίν*. Würzb. 1882.)

A. Über πρίν 1) mit dem Indikativ § 54, 16, 1. 17 A. 6; 2) mit ἄν und dem Konjunktiv eb. 17 A. 1. 3. 4. 6, mit demselben ohne ἄν eb. A. 3 [Stallbaum z. Pl. Phaid. p. 40 s.] 3) mit dem Optativ eb. A. 1 u. 2; 4) mit dem Infinitiv eb. A. 6: πρίν (γε δή) eb. Πρὶν ἤ ist bei Attikern wenig gesichert [z. Th. 5, 61, 1. Hermann z. Eur. Med. 1024 (Elmsl.) unterscheidet πρίν priusquam und πρὶν ἤ prius, quam. Vgl. Reisig z. So. OK. Comm. 36.]

59. *Τέ* und, — que. [Vgl. *καί* u. Reg. z. Th. u. *τέ*.]

A. 1. Τέ hat mehr anreihende, καί mehr hinzufügende Kraft. Begriffe verbindet die gew. Prosa durch ein einzelnes τέ selten; Sätze am häufigsten Thukydides, der auch an abgeschlossene Sätze durch τέ häufig Neues anschließt, wie die Lateiner durch que (z. Th. 1, 4). Allgemein üblich ist τέ — τέ, besonders Sätze [z. Th. 6, 34, 4 ꝛc. u. z. Dion. p. 39], und τὲ (—) καί, am häufigsten einzelne Begriffe verbindend. So αὐτός τε καί — [doch auch ohne τέ. z. Th. 4, 90, 1]. Jenes koordiniert: sowohl — wie, einerseits — andrerseits; durch dieses wird gesondert zu Denkendes verbunden: nicht nur — sondern auch; während καί — καί anhäuft: sowohl — als auch. Über καί—τε (—) καί § 69, 32, 11; die Verbindung des Verschiedenartigen § 56, 14, 2. § 59, 2, 2 ff. vgl. καί. Über τέ — δέ § 69, 16, 6. (Κῦρος αἰδημονέστατος τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι. Ξε. ἀν. 1, 9, 5.) Ὁ πλεῖστον νοῦν ἔχων μάντις τ' ἄριστός ἐστι σύμβουλός θ' ἅμα. Μέ. 22 (225). Αὐτοί τε βελτίονες ἐσόμεθα βουλόμενοι τοῖς παισὶν ὡς βέλτιστα παραδείγματα ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχειν, οἵ τε παῖδες οὐδ' ἂν εἰ βούλοιντο ῥᾳδίως πονηροὶ γίγνοιντο αἰσχρὸν μηδὲν μήτε ὁρῶντες μήτε ἀκούοντες. Ξε. Κυ. 7, 5, 86. Τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. Ξε. ἀπ. 1, 2, 4. Ἕτερον τό τ' ἀλγεῖν καὶ τὸ θεωρεῖν ἔστ' ἴσως. Φιλή. 71 (75), 7. [Die Erkl. z. So. OK. 808.] Ὀρθῶς τε λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ πείσομαι. Ξε. ἀν. 7, 3, 39. [z. Xe. An. 1, 8, 17.] Ἔστιν ἐν κοινῷ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ ἐξαμαρτεῖν τε καὶ κακῶς πρᾶξαι. Ἀνδ. 2, 6.

A. 2. Über die Stellung § 69, 3. Auch auf τέ ist das § 68, 5, 1 u. 4 Bemerkte anzuwenden. Wenn einzelne Nomina durch τὲ — καί verbunden den Artikel und eine Präposition gemeinschaftlich haben, so wird τέ häufig gleich nach dem Artikel oder der Präposition gesetzt, ohne Wiederholung derselben. Vgl. Kr. z. Xen. An. 2, 2, 8, z. Th. 1, 7, 2 u. Elmsley z. Eur. Her. 622. (Ziemlich selten sind in der Prosa andere Hyperbata des τέ.) Σωκράτης ἡγεῖτο πάντα θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα. Ξε. ἀπ. 1, 1, 19. Ἥκω συμβουλεύσων περί τε τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ τῆς ὁμονοίας πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Ἰσ. 1, 4. [Vgl. Reg. z. Th. u. τέ.]

A. 3. Als untrennbare Partikel hat sich τέ aus der alten Sprache im gewöhnlichen Gebrauche erhalten in οἷός τε § 55, 3, 3, ἐφ' ᾧτε eb. A. 6, ὥστε § 65, 3, ἅτε § 56, 12, 2 u. 3. Vgl. Dial. Sy. 69, 71.

60. *Τέως* bis dahin; bis.

A. So heißt es eig. auch in τέως μέν eine Zeit lang, genauer bis zu dem Punkte, der durch den Gegensatz bestimmt wird. Kr. z. Xen. An. 4, 2, 12. (Für ἕως steht es zuweilen auch in der att. Prosa, namentlich bei Demosthenes. Buttm. z. Mid. p. 187.) Τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς. Ξε. ἀν. 5, 4, 16.

61. *Τοί* doch, ja, ja doch. (Schömann, Redetheile S. 199).

A. 1. Es bekräftigt eine Versicherung als Überzeugung. So erscheint es bei einzelnen Begriffen, wie Pronominen, bei beweisartig angefügten Sentenzen und in γάρ τοι. In Anreden hebt es die angeredete Person stark hervor. Ἥξουσι· χαλεπή τοι γυναικῶν ἤξοδος. Ἀρ. Λυ. 16. [Herm. z. Vig. 299.] Σέ τοι λέγω, ὁ Καρίων, ἀνάμεινον. Ἀρ. πλ. 1100. [Heind. z. Pl. Prot. 19 u. Elmsley z. So. Ai. 1368.] Ὅρα, πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ. Σο. Ἠλ. 945. [Heind. eb. 89.] Πιθοῦ· τὸ γάρ τοι τέκνα συσσῴζειν καλόν. Εὐ. Ἰφ. Ἀ. 1029. [Über γέ τοι z. Xe. An. 2, 5, 19.]

A. 2. Verdoppelt erscheint es in τοιγάρτοι (poet. τοίγαρ). Synonym ist τοιγαροῦν, einen Beleg (γάρ) als Überzeugung (τοί) von einer Thatsache (οὖν) versichernd. Εὐήθεις νέοι ὄντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται· τοιγάρτοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ νέον, ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι. Πλ. πολ. 409, a. b. Μάλ' εἰκότως εἴρηκας. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς νομοθεσίας. Πλ. νό. 790, b.

62. *Τοίνυν* ja nun. (E. Rosenberg, die Partikel *τοίνυν* in d. att. *δέκας*. N. J. 109, 2 S. 109—121.)

A. Es bezeichnet, daß der Gedanke dem vorher Erwähnten oder zu Denkenden gemäß sei, am gewöhnlichsten konsekutiv: dem gemäß, somit. Doch bezeichnet es zuweilen auch eine bloße Folge und steht als Übergangspartikel synonym mit δέ: ferner, aber. Λέγε δή, τί φῂς εἶναι τὸ ὅσιον; Λέγω τοίνυν ὅτι τὸ ὅσιόν ἐστιν ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ. Πλ. Εὐθύφ. 5, d. — Ἐγὼ εὖ οἶδ' ὅτι εὔξω τὰ νῦν πεπραγμένα σοι καταπραχθῆναι. Ἐμοὶ τοίνυν αἴσχιον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε μὴ λαβεῖν. Ξε. ἀν. 7, 7, 28.

63. *Ὡς* wie; damit; daß. [Vgl. die Reg. z. Kr.s Ausgaben.]

A. 1. Über ὥς für οὕτως § 25, 10, 11. So steht es eig. auch in ὡσαύτως, wo man es jedoch nicht betont, wenn es auch durch δέ getrennt ist; ὡς δ' αὔτως [αὔτως nach Elmsley z. Eur. Med. 313] neben ὡσαύτως δέ. Hieran schließt sich die exclamative Bedeutung: wie, quam vgl. § 51, 8, 1. Ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις, ἂν μὴ νοῦς παρῇ. Μέ. μο. 557.

A. 2. Ὡς mit einem Nomen einem andern Nomen beigefügt hat den Begriff einer Gleichstellung: pro, tanquam vgl. § 57, 3, 2 u. § 56, 12, 3. Φυλαττόμενόν σε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς. Ξε. ἀν. 2, 5, 3.

A. 3. So bezeichnet ὡς besonders mit dem Particip das Anscheinende; am häufigsten das bloß Vorgestellte oder Vorgegebene: wie als ob, als wenn. Vgl. § 56, 12, 2. 9 A. 5 u. 10. [Lennep z. Phal. p. 352.] Das Vorgestellte kann der Wirklichkeit gemäß sein: fühlend, erkennend, daß; es kann aber auch auf Täuschung beruhen: wähnend, sich einbildend, daß; oder Täuschung beabsichtigen: sich anstellend als ob, vorgebend, daß. Ἐτύγχανεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ξε. ἀν. 7, 3, 29. Ὡς ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν. Ξε. ἀν. 4, 3, 2. Συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν. Ξε. ἀν. 1, 1, 3. (Οὐκ ἐς λόγους ἐλήλυθ', ἀλλά σε κτενῶν. Εὐ. Τρῳ. 905. — Ἔμενον ὡς κατέχοντες τὸ ἄκρον· οἱ δ' οὐ κατεῖχον. Ξε. ἀν. 4, 2, 5. — Ἠισθανόμην αὐτὸν ὡς δημοτικὸν ὄντα πειράσεσθαι παρὰ τὸ δίκαιον σῴζεσθαι. Λυ. 30, 15.

A. 4. Den (zuweilen jedoch erloschenen) Begriff des Anscheinenden hat ὡς auch bei Präpositionen: ὡς εἴς, ὡς ἐπί ꝛc. [Reg. z. Th. u. ὡς.] Diese Verbindung, scheint es, veranlaßte auch ὡς allein als Präposition zu gebrauchen: zu, jedoch nur bei persönlichen Objekten. Παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. Θ. 4, 93, 1. Ἀνάγεσθαι ἔμελλεν ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. Ξε. Ἑλ. 1, 1, 12. — Ὡς ἀπὸ τοῦ τείχους πάρεστιν ἄγγελος οὐδείς. Ἀρ. ὄρ. 1119. — Οὐχ ἥκει πρὸς σὲ κηρύσσων ὅδε, ἀλλ' ὡς ἐμέ. Εὐ. ἱκ. 515.

A. 5. Aus dem Begriffe des Anscheinenden entwickelt sich die Bedeutung etwa, ungefähr bei Zahlen und in den Formeln ὡς τὰ πολλά, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ ꝛc. ziemlich mehrenteils. Ἔδωκε ὡς μυρίας δραχμάς. Λυ. 19, 40. Ὁ πάγκακος ὡς τὰ πολλὰ ὢν ἄσωτος μάλα πένης. Πλ. νό. 743, b. Ἡ τῶν σωμάτων ἕξις ὑπὸ γυμνασίων καὶ κινήσεων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σῴζεται. Πλ. Θε. 153, b. [z. Xe. An. 3, 1, 42. 4, 7, 8 lat. A. u. Reg. z. Th. u. ὡς.[

A. 6. Mit einem nominalen Begriffe einem Satze beigefügt beschränkt ὡς die Gültigkeit dieses auf jenen: relative Gültigkeit, die wir oft durch für (in Betracht, daß) ausdrücken. Βρασίδας οὐκ ἦν ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν. Θ. 4, 84, 2. Οἱ Καρδοῦχοι ἦσαν ὡπλισμένοι, ὡς ἐν τοῖς ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν. Ξε. ἀν. 4, 3, 31. Vgl. Πλ. Γο. 517, b.

A. 7. Als Relativ mit einem Verbum verbunden ist ὡς der Konstruktionen des Relativs überhaupt empfänglich vgl. § 65, 6 mit den A.; mit dem Infinitiv § 55, 4, 7. Über die Ergänzung des Verbums bei ὡς ἄν § 69, 7, 2. Ähnlich ist bei ὡς ἕκαστοι (ἑκάτεροι) das Verbum des Hauptsatzes in der erforderlichen Form zu ergänzen. [z Th. 1, 3, 4.] Ξυνελέγοντο οἱ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι, Φλιάσιοι δὲ πανστρατιᾷ. Θ. 5, 57, 2. Τὰς ἄλλας ναῦς ὡς ἑκάστην ποι ἐκπεπτωκυῖαν ἀναδησάμενοι ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν. Θ. 7, 74, 3.

A. 8. Eine ähnliche Verkürzung lag wohl zum Grunde bei ὡς ἀληθῶς mit (entschiedener) Wahrheit und ὡς ἑτέρως anderswie. Andere nehmen das ὡς hier exclamativ. [Schäfer z Dem. 1 p. 413 u. Schömann z. Js. p. 368.] Οὐδὲ μόριά γε ἔχει τὸ ὡς ἀληθῶς ἕν. Πλ. Παρ. 159, c. Τὰ μὲν σπουδῇ, τὰ δὲ ἑτέρως ἂν ᾗ λέγεις ποιοῖ. Φαῖ. 276, c.

A. 9. ber ὡς bei Superlativen § 49, 10.

A. 10. Wie ut kann auch ὡς temporal stehen, z. B. in ὡς τάχιστα sobald als § 65, 8, 4; desgleichen kaussal: da, weil eb. 8. [z. Th. 7, 15, 1.] Über das dem ὅτι synonyme ὡς § 65, 1—6 vgl. § 54, 6, 1. 2 u. 6; elliptisch § 65, 1, 6; die Stellung eb. A. 5; in Verbindung mit dem Inf. § 55, 4, 7 u. 9. [Heindorf z. Pl. Phaid. 132.] Über ὡς ὅτι und ὅτι ὡς z. Arr. 7, 3, 6 lat. A.

A. 11. Wie οἷος nach § 53, 3, 5, so steht auch ὡς mit dem Infinitiv zur Bezeichnung der Folge § 65, 3, 4. Über (ὡς οὔ und) ὡς μή § 67, 6, 1.

A. 12. Über ὡς als Zweckpartikel (damit) mit dem Indikativ

§ 54, 8, 8; mit dem Konjunktiv eb. A. 1; elliptisch eb. A. 14; mit ἄν und mit dem Konjunktiv eb. A. 4; mit dem Optativ eb. A. 1—3.

64. Ὥσπερ gerade wie.

A. 1. Von weit beschränkterem Gebrauche als ὡς bezieht es sich immer auf Identität, auch dem adjektivischen ὁ αὐτός korrelat. Εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνῄει. Ξε. ἀν. 1, 10, 10. Vgl. § 57, 3, 2 u. z. Xe. An. 1, 8, 29. 10, 10.

A. 2. Bei οὐχ ὥσπερ (ὡς) pflegt man die Konstruktion statt dem οὐ dem ὥσπερ anzufügen. Τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων. Δη. 4, 34.

A. 3. Ὥσπερ und ὡσπερεί heißen auch gleichsam. Bei ὥσπερ ἄν ist oft aus dem Verbum des Hauptsatzes der Optativ zu ergänzen, besonders wenn τὶς mit oder ohne Nomen Subjekt ist. Ἐπειδὴ ὥσπερ μεθύομεν ὑπὸ τοῦ λόγου, συγχωρήσωμεν. Πλ. Λύ. 222, c. Μόγις πως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἶπον. Πλ. Πρω. 328, d. Χρὴ ἀνθρωπίνως περὶ τῶν πραγμάτων ἐκλογίζεσθαι, ὥσπερ ἂν αὐτὸν ὄντα ἐν τῇ συμφορᾷ. Ἀνδ. 1, 57.

65. Ὥστε so daß. (Titus Wilde, de particula ὥστε comm. Gorl. 1861, 4. Eichner über die Partikel ὥστε. Gleiwitz 1882, 4.

A. Über ὥστε mit dem Infinitiv § 65, 3, 1, mit ἄν eb. A. 2; ὥστε οὐ und ὥστε μή § 67, 6, 1 u. 2.

Nachwort.

In der 6. Auflage der attischen Syntax habe ich nur einzelne Verbesserungen vorgenommen, die Beispiele im Wortlaut und in der Nachweisung der Fundstelle berichtigt, wenige fortgelassen und einzelne besonders aus Aristophanes hinzugefügt, auch einzelne Bemerkungen über den Sprachgebrauch einiger späteren Prosaiker eingeschoben. Auch einige die Dramatiker betreffende Zusätze habe ich gemacht und einzelne Monographien grammatischen Inhaltes angeführt. Möge das Werk, welches vielfach ins Ausland geht, auch bei uns sich die alten Freunde bewahren und neue noch hinzu erwerben.

Prenzlau. **Dr. W. Pökel.**

Druck von Brückner & Niemann in Leipzig.

Druck von Brückner & Niemann in Leipzig.